הספריה הלאומית
S 52 B 331

Sveto pismo Stare in Nove Zaveze :
Vol. 4 C.1

2316286-40 Z3G

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Bible + N. T. tr. Slovenian 1859

SVETO PISMO

stare in nove zaveze

z

RAZLAGANJEM

poleg nemškiga, od apostoljskiga Sedeža poterjeniga sv. pisma, ki ga je iz Vulgate ponemčil in razložil

Dr. Jožef Franc Allioli.

Natisnjeno po povelji
prečastitljiviga Kneza
GOSPODA GOSPODA
ANTONA ALOJZJA,
Ljubljanskiga Škofa.

(Četerti zvezek.)

V Ljubljani.
Natisnil Jožef Blaznik.

1859.

Digitized by Google

Digitized by Google

OBSEŽEK.

Preroka Izaija 9 in Jeremija. 185 — Žalostna pesem Jeremija preroka. 339 — Preroki Baruh, 362 Ecchiel 382 in Daniel. 531
Mali preroki: Ozej. 593 Joel. 594 Amoz, 627 Abdija. 638 Jona, 659 Mihej, 663 670
Nahum. 686 Habakuk, 694 Sofonija, 702 Hagej, 710 Caharija 716 in Malahija. 749 — Dvoje bukve Makabejcov. str. 759

Digitized by Google

Digitized by Google

VVOD

v

bukve prerokov sploh.

Beseda „*prerok*“ pomeni človeka, ki prihodnje reči napoveduje. Hebrejci so spervenja imenovali preroke „*roim*“, to je, vidce, ker so svoje naznanila v prikaznih vidili, poznejše pa „*nebiim*“, to je, navdihnjene, od Boga podučene (1. Kralj. 9, 9.). Per izvoljenim ljudstvu so bili vedno preroki (1. Mojz. 2, 24. Judit. 14. 15: 2. Petr. 2, 5: 1. Mojz. 20, 7: 27, 27. i. t. d. 49, 1. i. t. d. 37, 5: 4. Mojz. 12, 6. 7. 8. Sirah. 46, 1. Sodn. 4, 4: 1. Kralj. 3.), tode prav za prav se je njih opravilo začelo z vpeljavo kraljeve vlade, ko so bili Izraelci v spolnovanji postave Božje zanikerniši (1. Kralj. 2, 12. i. t. d.), in ko je bila deržava v nevarnosti, priti ob svojo tesno zvezo z Bogam (1. Kralj. 8, 7.). Ob tem času najdemo preroke v družbah ali šolah zbrane, kjer so se sicer za prerokovanje perpravljali, učiti pa, se samo vé, de se ga niso môgli; zakaj prerokovanje prihodnjih reči je poseben dar Božji, ki ga Bog deli, komur hoče (1. Kralj. 10, 5.). Od tega časa do razpada judovskiga kraljestva je vstajalo med izvoljenim ljudstvam mnogo prerokov, ki so si perzadevali, razdjanje judovskiga kraljestva odverniti, pa ga niso môgli, ker jih sprideno ljudstvo ni hotlo poslušati. Kakor se iz njih ostalih bukev vidi, je bilo naslednje njih opravilo: perzadevali so si namreč, po eni strani zavezo izvoljeniga ljudstva z Bogam, njegovim kraljem, poterdovati, in ob času nadlog zaupanje v Boga, njega ediniga pomočnika, v ljudstvu obudovati; po drugi strani pa so se trudili, hudobije odpravljati, sveto vero razširjati, malikovanje zatérati, in ljudstvo k zvestimu spolnovanju postave Božje opominjati. De bi pa bili nauki prerokov ljudstvu tolikanj bolj do serca segali, so oni nepokornežem in nespokornikam strahovitne sodbe Božje napovedovali, pobožnim in v stiskah zdihajočim dobrim pa so oznanovali vesele obljube, zlasti pa in naj bolj pogostama prihod prihodnjiga Odrešenika in njegoviga Božjiga kraljestva na zemlji: večkrat pa je njih žuganje in obetanje zadevalo tudi zunanje narode. Preroki so razodenje prihodnjih reči oznanovali s takimi besedami, ki imajo svoje posebne

Digitized by Google

težavnosti, ter se težko umevajo. De si njih umevnost polajšamo, se moramo na naslednje opombe ozérati:

1. Ko so preroki prihodnje pergodbe, ktere naj bi napovedovali, v vidih ali prikaznih ko pričujoče in tudi ko pretekle gledali, se iz tega lahko posname, zakaj de so jih svojim poslušavcam in bravcam ko pričujoče ali pa ko pretekle oznanovali, na pr. Iz. 9, 6. „*Dete nam je rojeno, in sin nam je dan*“ (permeri Iz. 42, 1: 45, 1—8.), in zakaj de niso vselej tudi časa naznanili, kdaj se bo ta ali una prerokovana pergodba dopolnila (Perm. Cahar. 14, 7.). Včasih so pa tudi čas razodeli, na pr. Jeremija je napovedal sedemdeset let babilonske sužnosti, in Daniel je oznanil čas Mesijeviga prihoda ino smerti; tode čas so le tadaj povedali, kadar so memo pergodbe zlasti tudi dobo njeniga spolnjenja prerokovali.

2. Preroki niso vselej vsih pergodil v natančni zvezi prerokovali, ampak so iz njih le nektere posamezne reči perpovedovali in sicer le toliko, kolikor jim je Bog razodel za potrebo zunanjih razmér in okolišin. Zatorej govoré nekterikrat le od Mesijeviga znižanja, nekterikrat pa le od njegoviga veličastva (Iz. pogl. 53. in 11.); take posamezne prerokovanja so po tem takim le deli prerokovane pergodbe, in ako te dele sostavimo in sklenemo, imamo pred seboj vso prerokovano pergodbo.

3. Perkazni prerokov so večkrat podobne takim malarijam, kjer so nektere podobe blizo viditi, nektere pa so deleč za njimi. Podobe, ki na malarii spredej stojé, in so blizo viditi, so bolj razločne in zaznatne, kakor une, ki so deleč za njimi, in kolikor delj je kaka podoba, toliko teže se razloči in zaznava, toliko bolj je temna viditi. Ravno taka je s prerokbami v svetopisemskih perkaznih. Tiste prerokbe, ki se kmalo spolnijo, so bolj razločne, kakor une, ki v daljno prihodnost segajo, in kolikor delj časa se ni kaka prerokba spolnila, toliko bolj je bila temna. Tako je stan znižaniga Mesija v njegovim terpljenji, ko bližnjiši, veliko razločnejši in bolj natanko popisan (perm. Iz. pogl. 53.), kakor njegov drugi prihod v njegovim veličastvu. — Kakor je na daljnovidnih malarijah med sprednjimi in zadnjimi podobami še prazen prostor, in se nam zdi, de se sprednjih podob zadnje tišijo: ravno tako se tudi v preroških perkaznih vidi daljno prihodnje tako blizo pomaknjeno k bližnjimu prihodnjimu, de med njima — med daljnim in bližnjim prihodnjim pergodilam — ni znati časa. Na pr. prerok Jeremija prerokuje v 50. poglavji, de bodo Perzijani Babilon premagali, in to pergodbo z drugo zveže, od ktere v 51. poglavji govori, de bo namreč babilonsko kraljestvo popolnama razdjano, desiravno je med obema pergodbama preteklo več ko tavžent lét. Perm. Cah. 9, 9. 10. Joel. 3.

4. V tacih daljnovidnih prerokovanjih so vselej sostavljene take pergodbe, ki so si podobne, ali ki so med seboj v zvezi

Digitized by Google

kakor predpodoba s spolnjenjem, na pr. rešenje od Asirjanov z rešenjem po Mesii (Iz. pogl. 10. 11.), rešenje iz babilonske sužnosti z Mesijevim odrešenjem (Mihej, Ozej, Izaija, Amoz, Jeremija, Ecehiel na mnogo krajih), časi Davidovi in Salomonovi, Aleksandrovi in Makabejski z Mesijevimi časi. Perm. Oz. 2, 20. Cahar. pogl. 9. in 11.

5. Preroki so dobivali svoje razodenja zastran prihodnosti v gledanji in zatorej večkrat v podobah. De je mogoče podobe prav razložiti, je treba reč, ktero podobe pomenijo, od njih ločiti. To se zgodi, ako spolnjenje kake pergodbe ž njimi permérimo. V tem se pokaže, kaj je v podobi bistvina reč, in kaj je le zavoljo lepšiga dostavljeno; tako se razloži prilika od vinograda (Iz. 5.) iz zgodbe od zaverženja Judov, večkratno in upodobovano popisovanje prihodnjiga Mesija (Iz. 11, 42.) iz njegove zgodbe. Kadar pa od kake podobe to ločimo, kar ji je bil prerok le zavoljo lepotine, ali le zavoljo lepšiga in prezvišaniga govorjenja dodal, nam je posebne previdnosti treba, de od nje kake bistvine rečí ne ločimo; ker nam je le tedaj dopušeno, to ali uno ko golo lepotino v govorjenji, ali ko prezvišnico v besedi (presiljavo v govorjenji, hiperbolo) šteti, kar se ne dá tudi v kaki poznejši pergodbi razložiti; zakaj večkrat je kaka poprešnja pergodba, od ktere prerok govorí, le nepopolna predpodoba kake poznejšnje pergodbe, na pr. pergodba rešitve iz babilonske sužnosti, ki jo prerok napoveduje, je le predpodoba poznejšnje pergodbe, namreč rešitve po Jezusu Kristusu ob njegovim pervim in drugim prihodu; zatorej v podobi popisano rešenje iz babilonske sužnosti najde le v pervim in drugim Kristusovim prihodu svojo popolnama razlago; preroških podob tedaj ne smemo obračati le samo na pervo pergodbo, ter si jih ko gole prezvišnice (hiperbole) misliti, ampak obračati jih moramo tudi na poznejšnje pergodbe, v kterih svojo popolno razlago in spolnjenje najdejo. Če pa kako prerokovanje tudi na drugi prihod Kristusov méri, se mora razlaga podob še le iz zgodovine čakati.

6. Podobe, ki jih preroki rabijo, so večkrat tako imenovane predpodobe, namreč imena oseb in reči stariga zakona, ktere v višim pomenu Mesija, osebe in reči njegoviga prihodnjiga kraljestva pomenijo. Tako preroki Mesija večkrat imenujejo kralja Davida, in njegovo kraljestvo — Davidovo kraljestvo, njegovo odrešenje imenujejo oprostenje iz rudečiga morja in iz pušave (Iz. 11, 15. 16. Cahar. 10, 11. Oz. 2, 15. Jer. 23, 6. Mih. 4, 1. i. t. d.), sovražnim, nekeršanskim derhalim pa dajejo imena nekterih neverskih narodov, ki so vedno Izraelcam nasprotvali in jih sovražili, na pr. Moabljani (Iz. 25.), Edomljani (Iz. 63. Am. 9, 12.), Magožani (Eceh. 38.).

Iz vsih teh povedanih posebnost preroških razodenj se vidi, de prerokbe morajo neko temnoto imeti. Ta temnota pa jim ni šteti v grajo, ker ravno ona priča, de imajo prerokbe Boga svojiga

Digitized by Google

začetnika, in se po nji drugim Božjim delam in sklepam permérne kažejo. Tudi v druzih natorskih delih in v zgodbah se Bog perkriva, perkriva pa se zato, de ga išemo, in de ga le oni, ki ga išejo, tudi najdejo. Ravno tako so tudi njegove prerokbe zagernjene v dobrotljivo temnoto, de ga le išejoči v nji najdejo, in sicer v veri najdejo.

Bog ni vsim prerokam zapovedal, de naj vse razodenja in perkazni zapišejo, le nekteri izmed njih so poznejšimu svetu tudi pisano zapustili, kar so z besedo učili. Tisti, kterih pisanje še imamo, so štirje véliki preroki in dvanajst malih zraven Baruha, Jeremijeviga pisarja. Véliki ali mali preroki se jim pravi po veči ali manji obsegi njih zapisanih prerokovanj. Med vélikimi preroki je pervi Izaija.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Izaija.

Izaija, sin Amoza, neciga sicer neznaniga moža, je bil prerok poklican tisto leto, ko je bil kralj Ozija umerl (pogl. 6, 1.), 759 lét pred Kristusovim rojstvam, in je prerokoval ob času kraljev, ki so bili za Ozijem — ob času Joatama (759—743), Ahaza (743—728), Ezekija (728—699) in še nekaj let ob času Manaseta (permeri pogl. 56—58: 4. Kralj. 19, 2. 5.), kteri ga je dal (kakor nam pové deleč razširjeno in prav verjetno izročilo) z več druzimi pobožnimi vred (glej 4. Kralj. 21, 16.) do smerti mučiti, tako de je Izaija več ko šestdeset let prerokoval, in je mogel več ko osemdeset let star biti. Od njegoviga življenja se malo vé, ravno tako se tudi malo vé od njegoviga prerokovanja pod Joatamam in Ahazam, pod kterima, kakor je viditi, je zavoljo svoje mladosti močno perkrito živel. Ob času hudobniga Ahaza je z vso močjo poslanca Božjiga na dan stopil, desiravno so njegove svete in opominovanja zaničevali, in jih še le ob času pobožniga Ezekija spolnovali. Ob času brezbožniga Manaseta je blezo zopet perkrito živel zavoljo svoje velike starosti, desiravno svojih svarivnih nagovorov ni bil popolnama opustil (permeri pogl. 56—58.), sej je mogel ravno zato tudi resnico s svojo kervjo zapečatiti. Obsežek njegovih prerokovanj je to, kar preroških pisanj sploh: zlasti povsod v njih tiči poglavitna misel, de gre samo Bogu čast in hvala, človeku pa sramota, de se mora vse zaupanje v Boga staviti, ne pa v stvari, de vsa telesna in dušna pomoč le od Boga pride, in de je vse nagnjenje in vse perzadevanje pregrešno, če ni nanj obernjeno, ampak le na posvetno in minljivo. Med njegovimi tolažljivimi obljubami je zlasti una od Mesija in njegoviga kraljestva naj bolj vesela. Prerokoval je prihod obljubljeniga Odrešenika, njegov človeški in Božji rod, njegovo rojstvo iz device, njegovo terpljenje in smert, njegovo poveličanje in razširjanje njegoviga kraljestva po vsi zemlji, in vse to je prerokoval razločniši in obširniši kakor kak drugi prerok. Zato pravi sveti Hieronim od njega, de ni že skorej toliko prerok, kolikor evangelist

Digitized by Google

imenovati. Izaija je svoje prerokbe blezo posamezno izdajal, in še le po njegovi smerti so bile v sedanji red djane. Kakor so zdaj zverstene, se delijo v dva dela, pervi obsega pogl. 1—39. V njem so (pogl. 1—12.) prerokbe zoper Juda in Jeruzalem ob časih kraljev Ozija, Joatama, Ahaza in Ezekija. Poglavja 13—23., razun 22., obsegajo prerokovanje zastran zunanjih narodov, v pogl. 24—35. so večidel prerokbe, ki Juda zadevajo, in blezo vse spadajo v čas kralja Ezekija; potem nasledva (pogl. 36—39.) zgodovinski dostavek od prerokove delavnosti ob času kralja Ezekija. — Drugi del (pogl. 40—66.) je bil blezo ob času kralja Manaseta spisan, in je za se ena celota. De so vse te prerokbe Izaijeve, veruje že poltretji tavžent let judovska in keršanska cerkev. Še le v sedanjih časih so mu nekteri hotli odreči drugi del teh prerokb, djali so namreč, de je bil ta drugi del v poznejših časih spisan, kar se iz jezika in dopovedila da posneti; prav za prav so pa to zato rekli, de bi jim ne bilo treba spoznati, de so resnične prerokbe, ktere so se res spolnile. Te bukve so pisane z visoko, blago in priprosto besedo in s presunljivo zgovornostjo, polne so opominovanj k pokori za grešnika, polne tolažb za otožniga in zapušeniga, bogata zaloga za verskiga učenika, ki želi v duhu svetiga pisma opominjati, tolažiti, svariti in boljšati.

Digitized by Google

PREROK IZAIJA.

I. Poglavje.

Božja pertožba zavoljo judovske nehvaležnosti. Žalosten stan judovske deržave. Jeza Božja. Kazen terdovratnih grešnikov. Tolažba za pobožne.

1. Videnje[1]) Izaija, Amozoviga[2]) sina, ktero je vidil[3]) nad Judam in Jeruzalemam ob dneh Ozija, Joatana, Ahaza in Ezekija, judovskih kraljev.[4])

2. Poslušajte[5]) nebesa, in zemlja vleci na ušesa, ker Gospod govori: Otroke sim zredil in povikšal, oni pa so me zaničevali.[6]) Oz. 11, 3.

3. Vol pozna svojiga gospodarja, in osel jasli svojiga gospoda; Izrael pa ne pozna mene, in moje ljudstvo ne razumé.[7])

4. Gorje grešnimu rodu, s pregreho obteženimu ljudstvu, hudobnimu zarodu, pregrešnim otrokam; zapustili so Gospoda, preklinjali so Svetiga Izraeloviga,[8]) odstopili so nazaj.

---

1. „*Videnje*“, to je, kar je prerok vidil z duhovnimi očmi, ali prikazen, prerokovanje (Glej vvod). Ta napis ni samo za to poglavje, ampak za veči del Izaijevih prerokb, ktere so bile ob času kraljev, v ti versti imenovanih, za judovsko kraljestvo oznanovane.
2. V hebrejskim: „*Amocoviga sina*“.
3. ktero je v duhu vidil, in oznanil.
4. Glej vvod. Zgodovina teh kraljev je popisana 4. Kralj. 15. 16. 18. 19. in 20. pogl.
5. Naslednji svarivni in tolaživni govor je imel Izaija blizo ob času vlade hudobniga kralja Ahaza, ker ob tem času se je bilo malikovavstvo takó razširilo, in vsi stanovi so bili tako sprideni, in judovska deržava sploh je bila v tacih okolišinah, kakor se tukaj popisuje. Ob času Ozija, Joatama in Ezekija malikovavstvo ni gospodarilo.
6. „*zaničevali*“ s tem, ker so malikovali in pregrešno živeli. V hebrejskim: „*oni pa so od mene odstopili*“.
7. kdo de je njegov dobrotnik; moje ljudstvo je nehvaležno. Gl. 5. Mojz. 32, 6.
8. „*Sveliga Izraeloviga*“, to je, Boga so zavergli.

Digitized by Google

5. Kam bi vas še udaril, ko hudobijo nakladate?[9]) Glava[10]) je vsa bolna, in serce vse medlo.[11])

6. Od podplatov do temena ni nič zdraviga na njem: rana in proga in otekla bula ni ne obezana, ne z zdravilam zdravljena, ne z oljem omečena.

7. Vaša dežela je pušava, vaše mesta so z ognjem požgane; vašo okrajino v pričo vas ptujci žrejo, in pusta bo kakor po sovražnim pokončanji.[12]) Spod. 5, 6.

8. In sionska hči[13]) je zapušena[14]) kakor senčnica v vinogradu in kakor čuvajnica na kumarnim vertu, in kakor mesto, ki se razdeva.[15])

9. Ako bi nam Gospod vojskinih trum ne bil zaroda[16]) pustil, bi bili kakor Sodoma, Gomori bi bili podobni.[17]) Rim. 9, 29: 1. Mojz. 19, 24.

10. Poslušajte Gospodove besede sodomski poglavarji,[18]) z ušesi sprejmite postavo našiga Boga, vi, gomorsko ljudstvo!

11. Čemu mi je toliko vaših darov? pravi Gospod. Naveličal sim se. Za žgavne daritve ovnov in za mast pitane živine in za kri telet in jagnjet in kozlov ne maram.[19]) Jer. 6, 20. Am. 5, 21. 22.

12. Kadar pridete pred moje obličje, kdo térja te reči iz vaših rok, de hodite po mojih predvorih?[20])

13. Odslej mi ne nosite nič več prazniga[21]) darú; kadilo mi

---

9. Kako vas hočem še kaznovati, če greh na greh nakladate, in še dalje grešno živite?

10. „*Glava je že tako vsa bolna*“ i. t. d. Judovska deržava in cerkev ste tukaj permerjeni človeku, ki je po vsim životu ranjen in poškodovan, in to v naznanje, de so vsi, visoki in nizki, hudobni in pregrešni (Hieron.).

11. Nekteri prestavljajo: „*in serce vse žalostno*“.

12. S temi besedami prerok popisuje žalostne okolišine judovskiga kraljestva ob Ahazovim času, ko so Izraelci, Sirijani, Filistejci in Edomljani deželo Judovo posedali in Jeruzalem oblegali, kteriga pa vender niso mogli premagati (v. 8.). Glej 4. Kralj. 16, 5: 2. Kron. 28, 5—8. i. d.

13. Jeruzalem. Vélike mesta in druge mesta se imenujejo po judovskim navadnim govorjenji hčere deželá.

14. V hebrejskim: „*je le še sama ostala*“, Jeruzalem je bil sam ostal.

15. „*senčnica*“, t. j., streha za senco, lopa; — „*čuvajnica*“, t. j., bajtica, v kteri so varhi na vertu čuli! — „*ki se razdera*“, v hebrejskim: „*ki je zapušeno*“. Pomen: Jeruzalem, kteriga sovražniki niso mógli premagati in razdjati, stoji v pokončani deželi kakor čuvajnica v vinogradu, sicer nepoškodvan, tode zapušen. Gl. zgod. 4. Kralj. 16, 5. i. d.

16. „*zaroda*“, t. j., nekoliko ljudi per življenji ohranil, de se je po njih ljudstvo množilo po deželi.

17. to je, bi bili kakor Sodoma in Gomora, popolnama pokončani.

18. vi imenitni, ki ste sodomskim poglavarjem v pregrehah podobni, in zatorej ž njimi vred enake kazni vredni.

19. to je, ne maram za vaše daritve, ki jih z grešnim, nečistim sercam opravljate, ampak maram le za skesano, k Bogu obernjeno serce (Ps. 50, 19.), in taciga serca zunanje znamnja naj bodo vse vaše daritve.

20. de po mojih preddvorih z mnogo daritvino živino hodite, s svojo notranjo napačnostjo pa jih oskrunjate. Prim. Skr. razod. 11, 2: 1. Mak. 3, 45. 51.

21. nečimerniga, lažnjiviga, hinavskiga darú.

Digitized by Google

je gnusoba. Mlajev[22]) in sabot in druzih praznikov ne morem več terpeti, vaši shodi so vsi napačni.[23])

14. Vaše mlaje in vaše godove čerti moja duša, težavni so mi, težko jih prenašam.

15. In če tudi svoje roke stegate, vender od vas obračam svoje oči; in če tudi pomnožujete molitev, vas vender ne bom uslišal; zakaj vaše roke so polne kervi.[24])

16. Umíte se, očistite se, hudobnost svojih misel[25]) spravite spred mojih oči, nehajte napačno početi. 1. Pet. 3, 11.

17. Učíte se dobro delati, išíte pravice, zatéranimu pomagajte, siroti persodíte pravico, vdovo braníte.

18. Potlej pridite in pertožite se nad menoj,[26]) pravi Gospod. Ako bi bili[27]) vaši grehi kakor škerlat, bodo beli kakor sneg; in ako bi bili rudeči kakor bager, bodo beli kakor volna.

19. Če ste voljni, in me poslušate, bote dobrote dežele vživali.[28])

20. Ako pa nočete, in me k jezi dražite, naj vas meč požre, ker Gospodove usta so govorile.

21. Kako je kurba postalo[29]) zvesto mesto, ki je bilo polno pravice?[30]) Pravica je v njem stanovala, zdaj pa morivci.

22. Tvoje srebro se je premenilo v peno, tvoje vino je pa z vodo zmešano.[31])

23. Tvoji poglavarji so neverni,[32]) pajdaši tatov,[33]) vsi ljubijo darove,[34]) in hodijo za plačilam, siroti ne persodijo pravice, in vdovina pravda ne pride pred nje. Jer. 5, 28.

24. Zato pravi Gospod Bog vojskinih trum, Močni v Izraelu: Gorje, utolažil se bom nad svojimi sovražniki,[35]) in maševal se bom nad svojimi nasprotniki.

25. Svojo roko bom proti tebi stegnil, in ti bom do čistiga žlin-

22. Glej zastran daritve ob mlajih 4. Mojz. 28, 11: 29, 1.
23. vaši shodi niso takošni, kakoršni bi mógli biti.
24. kjer ste velikokrat krivi ubijanja, ropanja, sile.
25. svojo notranjo spačenost, svojo hudobno voljo.
26. če vas ne bom po tem uslišal. V hebrejskim: „*Tadaj pridite, in pričkajmo se*“, t. j., svoje početje kakor pred sodbo — eno proti drugimu permerjajmo, in po tem bomo vidili, kdo ima prav. Iz tega se bo pokazalo, de ste zaslužili ostro strahovanje; vender pa naj bodo vaši grehi še tako veliki, vas bom vender le opravičil, če se k svoji dolžnosti vernete in spokorite.
27. „*Ako bi bili*“ po storjeni pokori „*vaši grehi*“ i. d.; „*kakor bager*“, močno rudeča barva.
28. „*dobrote dežele*“, t. j., naj boljši sadove ali perdelke zemlje bote vživali.
29. prešestnica, ki je Boga svojiga praviga spruga zamenjala za izmišljene bogove ali malike. Gl. Ecch. pogl. 23.
30. ob času pobožnih kraljev Davida, Salomona, Ozija.
31. Per vsakdanjih opravilih ni nič več poštenja; kupci goljufajo s ponarejenimi denarji, prodajavci z ničvrednim popačenim blagam.
32. ki so od Boga, od vere in pravičnosti odstopili.
33. ki si dovolijo odertije in goljufije.
34. vsi ljubijo podkupnino, ter se radi dajo podkupiti.
35. Bog tu govori po človeško; človeška natora se zatoli, kadar se more znositi ali zmaševati.

Digitized by Google

dro izžgal, in ves tvoj kositar bom pobral.[36])

26. In sodnike ti bom spet postavil, kakor so pred bili, in svetovavce kakor nekdaj: potem se boš imenovalo mesto pravičniga,[37]) zvesto mesto.

27. Sion bo s pravico rešen, in v pravičnosti ga bodo nazaj peljali.[38])

28. Hudobneže in grešnike pa bo ob enim poterl, in kteri so Gospoda zapustili, bodo končani.

29. Sram jih bo namreč malikov, kterim so darovali;[39]) rudečica vas bo sprehajala zavoljo vertov, ktere ste si bili zbrali,

30. kadar bote kakor hrast, ki obletuje, in kakor vert brez vode.[40])

31. In vaša moč[41]) bo kakor sežgano predivo,[42]) in vaše djanje kakor iskra;[43]) oboje skupej pa se bo vnelo, in ne bo ga, de bi pogasil.[44])

II. Poglavje.

Izaija prerokuje splošno vero mirú, in opominja Izraelce, naj se odpovedo malikovanju in praznimu upanju, de bodo ubežali prihodnji kazni Božji.

1. Reč,[1]) ktero je vidil[2]) Izaija, Amozov sin, zoper Juda in Jeruzalem.

---

36. Z nadlogami te bom obiskal, ter bom tvoje srebro, t. j., tvoje dobre deržavljane, od žlindre, t. j., od hudobnih ločil. Božja kazen in maševanje méri na ločenje dobrih od hudobnih.

37. „*mesto pravičniga*“, t. j., mesto pravičnosti, pobožno mesto.

38. Gorečnost za pravico bo Juda vsih zlegov rešila. V hebrejskim: ... „*in oni, ki se bodo vanj vernili v pravičnosti*“.

39. „*malikov*“, v hebrejskim: „*trepetlinkovih gojzdov, ki ste jih poželeli*“. Pod drevjem v gojzdih in na drevnatih vertih so malikam v čast nesramno službo opravljali.

40. Sram vas bo malikov, ko bote počasi odmirali in vidili, de vam ne morejo pomagati.

41. vaši poglavarji, na ktere se zanašate, de imajo moč, vas varovati.

42. Vsa vaša moč bo v nič djana — vaši poglavarji bodo ob vso moč prišli.

43. vaše djanje bo iskra, ki bo tisto predivo sežgala, t. j., s svojimi deli perpravljate pogin tudi nad mogočne, na ktere se zanašate. V hebrejskim: „*Vaša moč bo kakor predivo in njih djanje kakor iskra*“, t. j., mogočni si bodo sami s svojim djanjem pogubo nakopali.

44. „*oboje*“, to namreč, na kar se zanašate, in vaše dela, bo v nič.

1. t. j., videnje ali prikazen, ali preroška podoba.

2. in izgovoril. Poglavja 2. 3. 4. obsegajo eno prerokovanje. Prerok v njih tolaži naj pred prestrašene pobožne z neko že ob njegovim času znano prerokbo (razl. 3.) od splošne vere mirú (2, 2—4.), in perporoča, de naj se te milosti vdeležijo, ter naj hodijo po potih (v. 5.), ktere Bog kaže; kar pa Izraelci v nemar pušajo; ošabnost, mehkužnost in hudobija kraljuje med njimi, zato jih bodo zadele Božje kazni (2, 5—4, 1.), ktere pa vender ne bodo vedno terpele, ampak za njimi bo prišel tisti blaženi čas mirú. Ta čas pa tadaj pride, ko bodo hudobni izmed ljudstva ločeni, in ko bo nov zarod

Digitized by Google

2. In [3]) poslednje dni[4]) bo ustanovljen hrib Gospodove hiše verh hribov, in se bo povzdignil čez griče,[5]) in vreli bodo k njemu vsi narodi.

3. In mnoge ljudstva [6]) pojdejo tje, rekoč: Pridite, pojdimo gori k Gospodovimu hribu in k hiši Jakopoviga Boga, de nas bo učil svoje pota, in de bomo hodili po njegovih stezah;[7]) ker s Siona se bo izhajala postava, in Gospodova beseda z Jeruzalema.[8])

4. Potlej bo narode sodil, in veliko ljudstev svaril,[9]) in bodo meče v lemeže in svoje sulice v serpove[10]) pokovali: nič več ne bo narod zoper narod meča vzdigoval, in tudi se ne bodo dalje več za vojsko vadili.[11])

5. Jakopova hiša, pridite in hodímo per Gospodovi luči.[12])

6. Zakaj zavergel si[13]) svoje

---

spodrastel pod posebnim varstvam Božjim (4, 2—6.). Ta prerokba je bila blezo oznanjena ob Joatamovim času, ker se v nji popisuje deržava cveteča, blagostojna in vojskoljubna, kakoršna je bila ob času tega kralja, ne pa ob času Ahaza in Ezekija.

3. Naslednja prerokba (v. 2—4.) se najde tudi per Miheji (4, 1—3.), ki je živel ob času našiga preroka. Viditi je, kakor bi bila med ljudstvam že iz poprešnjih časov znana, in de jo je Izaija v svoj namen povzel (Glej razl. 2.).

4. „*poslednje dni*“, t. j., poslednji čas so nekdanji judje imenovali Mesijev čas, in to prav permerno, ker je ta čas poslednja doba razvitja kraljestva Božjiga na zemlji. V hebrejskim: „*In prihodnje dni*“.

5. Hrib Gospodove hiše ali tempeljna (Sion, ali Morija, ki je bila en oddelek Siona) stoji tukaj ko podoba namesti prave vere, ktera je v svojim poslednjim razvitji vera Jezusa Kristusa; druge gore stojé tu namesti ajdovskih ver. Pomen je tale: Poslednje čase bo prava vera, t. j., vera Jezusa Kristusa, med vsimi narodi razširjena. De je prerok na Mesijevo vero mislil, se ne izhaja samo iz tega, ker so preroki sploh Mesija poslednje čase obetali, ampak posebno iz tega, ker Mihej v pogl. 4. in 5., kjer se ta prerokba obširniši najde, Mesija naravnost imenuje (Pogl. 5, 2.).

6. ne samo eno ljudstvo, namreč izraelsko, ampak veliko ljudstev pojde tje.

7. Gospodova pot je Bogu dopadljivo življenje. Po Gospodovi poti hoditi, po njegovi razodeti volji živeti je nasprotno hoji po lastnih potih in življenju po lastni spačeni volji.

8. Prerok pové, zakaj de bodo ljudstva tako goreče v Jeruzalem hodile, ker se bo namreč s Siona prava vera po zemlji razširjala.

9. Po ti splošni veri bo Bog ljudstva prepričal zmote in spačenosti, ter jih bo zavračal in svaril.

10. „*v serpove*“, v hebrejskim: „*v reznike*“, v nože za obrezovanje tert.

11. potlej ne bo nobene vojske več, ampak splošni mir na zemlji. Prerok misli tukaj pervo in poslednjo dobo Mesijeviga časa; v pervi dobi je mir Božji že prišel na zemljo (Jan. 14, 27.), v drugi dobi, ob drugim Kristusovim prihodu pa bo mir še bolj splošen in bo vse zunanje zadeve prešinil (Gl. vvod v bukve prerokov št. 5.).

12. No Izraelci! ko bo tak veličasten, miren čas in splošna zveličavna vera na svetu, perpravljajte se za to z zvestobo in z gorečo vdanostjo za Gospodovo postavo; saj takošni, kakoršni ste zdaj, tega ne zaslužite. — Zdaj nasledva očitanje zavoljo malikovanja, mehkužnosti in pregrešnosti Izraeloviga ljudstva.

13. „*Zakaj zavergel si*“ ti, o Bog! i. t. d.

Digitized by Google

ljudstvo, Jakopovo hišo,[14]) ker so polni[15]) kakor nekdaj, in imajo vedeže kakor Filistejci, in se ptujih otrók deržé.[16])

7. Dežela je polna srebrá in zlatá, in nje zakladov ni konca.

8. Polna je njih[17]) dežela konj, in njih vozov je brez števila.[18]) Polna je njih dežela malikov; molijo dela svojih rok, kar so njih persti naredili.

9. Tu[19]) se perklanja človek, tu se ponižuje mož; torej jim nikar ne odpušaj![20])

10. Zlezi v pečino, in skri se v jamo pod zemljo iz strahú pred Gospodam in pred njegovim častitljivim veličastvam.[21])

11. Ošabne človekove oči se bodo obesile, in potlačena bo visokost ljudi: Gospod sam bo povišan tisti dan.

12. Ker dan Gospoda vojskinih trum[22]) pride nad vse ošabne in visoke, in nad vse prevzetne, de bodo ponižani,

13. in nad vse cedre na Libanu, nje visoke in zvišane, in nad vse hraste na Basanu,[23])

14. in nad vse visoke gore in nad vse zvišane griče,

15. in nad vse visoke turne, in nad vse terdne zidove,

16. in nad vse tarsiške ladije,[24]) in nad vse, kar je lepiga viditi.

17. In uklonjena bo človeška visokost, in ponižana ošabnost ljudi, in Gospod sam bo povišan tisti dan,

18. in maliki bodo popolnama zaterti.

19. Tadaj pojdejo v skalnate berloge in v podzemeljske brezne iz strahú pred Gospodam in pred njegovim častitljivim veličastvam, ko se vzdigne udarjat zemljo. Oz. 10, 8. Luk. 23, 30.

20. Tisti dan bo vsak preč vergel svoje sreberne malike in svoje zlate podobe, ktere si je

---

14. „*Jakopovo hišo*“, t. j., Izraelovo ljudstvo si zavergel.
15. „*ker so polni*“ pregreh. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*ker so polni jutrove dežele*“, t. j., polni vraž in malikovanja, ki so v jutrovi deželi v navadi.
16. se s ptujimi narodi pečajo, ž njimi zaveze delajo, njih vraže in hudobije posnemajo.
17. „*Polna je njih*“, namreč, Izraelcov dežela.
18. „*Zlató*“ in „*srebró*“ je tukaj Izraelcam v očitanje njih lakomnosti, odertije in mehkužnosti (5. Mojz. 17, 16. 17.); „*konji*“ in „*vozovi*“ so očitanje vojskoželjnosti in nezaupljivosti na pomoč Boga kralja. Gl. spod. 22, 8: 30, 16.
19. „*Tu*“ pred temi maliki se perklanja človek, ter jih moli.
20. „*nikar ne*“ pušaj tega brez kazni! Zdaj vidi prerok Božje kazni nad te pregrehe priti, kakó Bog ojstro sodi, vso pozemeljsko mogočnost prekucne, in s tem svoje veličastvo kaže (v. 10—22.).
21. Vas, hudobneže, bo naj veči groza obhajala, ko Bog pride sodit! Gl. v. 19.
22. Gospodov sodnji dan pride. Gl. spod. 13, 6.
23. „*Cedri, hrasti*“ in druge tukaj imenovane reči so podoba prevzetnih in mogočnih ljudi. Kolikor bolj se oni povzdigujejo, toliko bolj bodo ponižani. „*Basan*“ je oddelek obljubljene dežele ob Jordanu proti vzhodu (5. Mojz. 3, 11. i. d.), in je sloveč zavoljo hrastov (prav za prav zavoljo trepetink).
24. „*tarsiške ladije*“ ali španjske jadravnice so bile posebno velike in terdne.

Digitized by Google

bil naredil, de bi jih molil, kerte in netopirje;[25])

21. in bo zlezel v razpoke med pečevjem in v skalnate berloge[26]) iz strahú pred Gospodam in pred njegovim častitljivim veličastvam, ko se vzdigne udarjat zemljo.

22. Pustite torej človeka,[27]) kteriga dihanje je v njegovim nosu,[28]) ker on je visoko čislan.[29])

III. Poglavje.

Prerok še dalje napoveduje šibe Božje, ki bodo prišle nad Izraelce zavoljo njih pregreh, zlasti zavoljo njih mehkužnosti.

1. Ker glejte,[1]) Gospodovavec, Gospod vojskinih trum, bo pobral Jeruzalemu in Judu slehernega terdniga in močniga,[2]) vso krušno podporo in vso vodno moč,[3])

2. junaka in vojšaka, sodnika in preroka, vedeža[4]) in starašina,

3. poglavarja čez petdeset,[5]) in njega, ki je častitljiviga obraza in svetovavca in modriga umetnika in spreumetniga v skrivnostnim govorjenji.[6])

4. Dal jim bom otroke poglavarje, in babeži[7]) bodo nad njimi gospodovali. Pridig. 10, 16.

5. In ljudstvo se bo vzdignilo,

---

25. „*Kerti*“ in „*netopirji*“ so bili bogovi Egipčanov, kteri so mnogotere živali in izmed njih tudi kerte in netopirje po Božje častili.

26. To je podoba naj veči groze in strahú, ko se bo bližala sodba Božja, kakor zgor. v. 10.

27. nikar ne zaupajte v mogočniga človeka; viditi je sicer mogočen, ko pa pride Božja kazen, njegova moč in mogočnost naglo zgine.

28. kteri skozi usta in nos diha kakor drugi ljudje; je njim enak, minljiv človek.

29. tode tega ne zasluži. V hebrejskim: „*kako malo je vender čislati!*“ Po spričevanji sv. Hieronima in druzih svetih očakov so tukaj Judje svarjeni, de naj (Boga —) človeka ne dražijo k jezi (gl. Ps. 2, 12: 17, 9. 16. Spod. 30, 33.), kteri je sicer umerjoč kakor drugi ljudje, pa je vender ko Bog češen.

1. Naslednje se terdo veže s pogl. 2, 22. — Nikar se ne zanašajte na slabe ljudi, na svoje poglavarje; zakaj če maševanje pride na vaše pregrehe, vam bo Bog vso človeško pomoč vzel. Ta prerokba se je bila že ob Ahazovim času nekoliko spolnila (2. Kron. 28.), popolnama je bila pa dopolnjena, ko je Nabuhodonozor kraljestvo Judovo premagal, Jeruzalem razdjal, in naj imenitniši mestnjane odpeljal, ta čas je bila taka lakota nastopila, de so matere svoje otroke jedle, in de so ljudje in živali žeje omagovali. Gl. Žal. pes. 2, 11. 12: 4, 5. 10.

2. vse terdne in močne može, vso pomoč.

3. ves živež, na kar se človek zanaša.

4. „*vedeža*“, t. j., taciga, ki s svojo bistroumnostjo prihodnost pregleduje.

5. Poglavarja čez petdeset vojakov, t. j., viši sploh.

6. Glej spolnjenje te prerokbe 4. Kralj. 24, 14.

7. mehkužne, slabe vladarje. Po smerti kralja Ezekija so na Judovim prestolu sedeli mladi, neskušeni vladarji.

Digitized by Google

mož zoper moža, slednji zoper svojiga bližnjiga; deček se bo puntal zoper stariga in neimenitni zoper imenitniga.[8])

6. Zgrabil bo namreč človek svojiga brata v hiši svojiga očeta, *(rekoč)*: Ti imaš obleko, bodi naš poglavar, in ta razdertija naj bo tebi v roci.[9])

7. On pa bo tisti dan odgovoril, rekoč: Nisim zdravnik,[10]) in v moji hiši ni ne kruha ne obleke; nikar me ne stavite poglavarja ljudstvu![11])

8. Zakaj Jeruzalem se podéra in Juda pada, ker so nju jeziki in nju naklepi[12]) zoper Gospoda, tako de dražijo oči njegoviga veličastva.[13])

9. Spoznanje nju obraza zoper njiju priča,[14]) in kakor Sodoma govorita očitno od svojih grehov, in jih ne skrivata. Gorje njuni duši! ker hudo se jima bode povračevalo.

10. Povejte pravičnimu, de je zanj dobro, ker bo sad svojih perzadevanj vžival.[15])

11. Gorjé nezbožnimu, hudo zanj, ker po delih njegovih rok mu bo povernjeno.

12. Moje ljudstvo odertniki ropajo,[16]) in ženske čežnj gospodujejo. Moje ljudstvo! oni, ki te blagrujejo, te goljufavajo,[17]) in ti pot razdérajo,[18]) po kteri bi imelo hoditi.

13. Gospod vstane sodit, in on stoji, de bi ljudstva sodil.

14. Gospod bo prišel v sodbo s starašini svojiga ljudstva, in z njegovimi poglavarji; zakaj vi[19]) ste vinograd popasli,[20]) in uboziga rop je v vaši hiši.

15. Zakaj zatérate moje ljudstvo, in ubogim razbijate obraze? pravi Gospod Bog vojskinih trum.

16. In Gospod je rekel: Zato ker se sionske hčere povišujejo, in glavo po koncu nosijo, in gredé z očmi migajo,[21]) in z rokami ploskajo, in premerjajo svoje

8. Vse pojde križem v človeški družbi, ne bo ga reda več, ne pokoršine med ljudmi. — Beri zgodovino naših časov od izvéranja in malopridniga početja nespametne mladíne, od puntov in prekucij po svetu, in imel boš pred seboj razlago te verste; spoznal boš pa tudi, kakó resnična je beseda Božja, ki se ob vsih časih natanko dopolnuje.

9. Potlej pojdejo k pervimu lepo oblečenimu možu, ter mu porečejo: Ti si še nekoliko zmožen, usmili se razretane deržave, in bodi kralj!

10. Jez ne morem ran deržave zaceliti.

11. Prerok pové, zakaj de je mógla deržava v nič priti (versta 8. do konca tega poglavja).

12. „*nju naklepi*“, drugi: „*nju djanje*“.

13. dražijo njegovo mogočnost z žaljenjem njegove svetosti.

14. Drugi: Njun prederzni obraz priča zoper njiju.

15. „*svojih perzadevanj*“, t. j., svojih del vžival.

16. V hebrejskim: „*Stiskavci mojiga ljudstva so otroci*“.

17. „*oni, ki*“ ti pravijo, de si po njih vravnavah in napravah srečen, se ti lažejo. Drugi tolmačijo: „*tvoji sodniki te zapeljujejo*“.

18. odpravljajo pravo vero in spodobno obnašo, ali pa terpé, de jo drugi odpravljajo.

19. „*zakaj vi*“, poglavarji in starašini.

20. ste izraelsko ljudstvo obrali in oderli.

21. Drugi: hodijo z zapeljivimi, zaljubljenimi pogledi; ali: gredé prederzno oči pasejo.

Digitized by Google

stopinje, in hodijo po plesavsko;[22])

17. bo Gospod téme sionskih hčer ogolil, in Gospod jim bo lase[23]) odkril.[24])

18. Tisti dan bo Gospod pobral lepotino s čevljev,[25]) in lunice,[26])

19. in ovratnice[27]) in verižice[28]) in zapestnice in kape[29])

20. in vpletenice[30]) in sponke[31]) in pentlje[32]) in dišavnice in uhane[33])

21. in perstane in drage kamničke, ki po čelu visijo,[34])

22. in praznične oblačila in plajščike in platnenke[35]) in iglice[36])

23. in zerkala[37]) in tančice in glavovitke in poletne obleke.[38])

24. In namest prijetniga duha bo smrad, namest pasa verv, namest kodrastih las pleša, namest persniga ogrinjala[39]) rasovnik.

25. Tvoji tudi naj gorši možje bodo pod mečem padli, in tvoji junaki v boji.

26. Žalovale in plakale pa bodo njegove vrata,[40]) in on bo zapušen[41]) na tleh sedel.[42])

---

22. V hebrejskim: „*in s sponami na nogah rožljajo*“. Še dandanašnji imenitne Jutrovke nosijo obročke na gležnjih. Leti obročki so z zlatimi verižicami od noge do noge speti, de ženske majhne in vedno enake stopinje delajo, kar v lišparijo štejejo.

23. „*jim bo lase*“, v hebrejskim: „*jim bo sramoto odgernil*“.

24. V veliki žalosti so se strigli, in premagavci so vjete včasi nage v zmagavskim sprevodu peljali. Pomen je: Gospod vas bo v naj veči žalost spravil, in sramotno v sužnost odpeljal. Ta prerokba se je spolnila pod Ahazam. Gl. 2. Kron. 28, 15.

25. V hebrejskim: ... „*pobral spone z nog* (gl. razl. 22.) *in ovijače* (okrog glave) *enake mrežici*“.

26. „*lunice*“, t. j., lišparijo okrog vratu. Perm. Sodn. 8, 21. 26.

27. lišp na trakovih okrog vratu.

28. V hebrejskim: „*uhane*“ ali „*ušesnike*“.

29. V hebrejskim: „*ogrinjala*“, ki so čez persi in herbet segale.

30. „*vpletenice*“, kite, v hebrejskim: „*glavne ovitke*“.

31. verižice, ki od nožniga obročka do nožniga obročka segajo. Glej razl. 22.

32. „*pentlje*“, drugi prestavljajo: „*pasove*“.

33. V hebrejskim: „*vražne listike*“, drugi: „*varnike*“ (amulete). To so bili dragi kamnički ali pergamenovi listiki z mnozimi čerkami in praznovernimi znamnji, kteri naj bi vse hudo odvračevali, in vse dobro naklanjali.

34. V hebrejskim: „*in perstane in obročke v nosu*“. Perm. 1. Mojz. 24, 22.

35. „*platnenke*“, t. j., oblačila iz tanciga blaga, v ktere je bil ves život zavit.

36. V hebrejskim: „*mošnje*“, drugi: „*žepe*“.

37. ki jih je jutrovsko ženstvo v rokah nosilo.

38. „*glavovitke*“, t. j., ovitke okrog glave, turška kapa, turban; — „*poletne obleke*“, tenke oblačila.

39. „*namest persniga ogrinjala*“, drugi: namest bele obleke.

40. „*njegove vrata*“, namreč vrata jeruzalemskiga mesta.

41. Jeruzalem bo vsiga svojiga obropan.

42. Ako ravno so te besede zadevale bližnjo babilonsko sužnost, so se vender tudi poznejši čase sem ter tje spolnovale. Tako je bila judovska dežela na

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Prerok še dalje napoveduje nadloge, po tem pa obeta srečne in vesele čase ob Mesijevim prihodu.

1. In sedem žen bo tisti čas eniga moža zgrabilo,[1]) rekoč: Svoj kruh bomo jedle, in v svoje oblačila se bomo oblačile, le po tvojim imenu naj se imenujemo, odvzemi nam sramoto.[2])

2. Tisti dan[3]) bo Gospodova mladika[4]) veličastna in slavna, in sad zemlje[5]) močno hvaljen in v veselje njim, ki bodo rešeni v Izraelu.[6])

3. In zgodilo se bode: Vsak, kdor bo pušen v Sionu, in bo ostal v Jeruzalemu, bo svet imenovan,[7]) vsak, kdor je k življenju zapisan[8]) v Jeruzalemu.[9])

4. Kadar bo Gospod odmil nesnago sionskim hčeram,[10]) in kervavo zadolženje Jeruzalema[11]) iz njegove srede opral s sodnjim duham in z gorečim duham;[12])

5. potlej bo vstvaril Gospod nad vsim krajem hriba Siona, in, kjer vanj kličejo, oblak po dnevu, in dim in svetlobo plamečiga ognja po noči; zakaj nad vsim veličastnim bode varstvo.[13])

---

denarjih natisnjena v podobi na tleh sedéče ženske, po tem ko sta bila Tit in Vespazijan Jeruzalem razdjala.

1. In število ubitih móž bo tako veliko, de se bodo ženske za može pulile, ter se z naj manjimi pogodbami možile.
2. „*sramoto*“, brez otrók umreti. Ta versta gré še k poprešnjimu poglavju.
3. Tisti čas po dokončani kazni Božji. Ko je prerok nepoboljšljivimu delu Izraeloviga ljudstva kazni oznanil, sklene svoje prerokovanje z oznanjenjem prihodnjiga blaženiga Mesijeviga časa, kakor je bil tudi s tem svoje prerokovanje začel (Glej zgor. 2, 2.).
4. Bog sin, Mesija. Permer. spod. 11, 1. 10: 53, 2. Jer. 23, 5: 33, 15. Cah. 3, 8: 6, 12. Skr. razod. 5, 5.
5. „*sad zemlje*“, t. j., Sin Device Marije, Mesija. Gl. spod. 7, 14.
6. „*v veselje njim*“, ki bodo Božji kazni odšli, in ki se bodo Mesijeviga blagoslova vdeležili.
7. Ob tem Mesijevim času rešeni iz Božje kazni ne bodo nič več s hudobnimi zmešano ljudstvo, ampak zgolj svetniki. Permer. spod. 11, 4. Vzrok se nekje drugej pové, ker namreč Bog Sin v grehe zatopljene ljudi očisti in opraviči (pogl. 53.), in jim novo serce da (Eccli. 11, 19.).
8. „*zapisan*“ v bukve živih, de se bo vdeleževal vsih dobrot Mesijeviga kraljestva. Gl. Dan. 12, 1. Skr. razod. 3, 5: 13, 8. Luk. 10, 20.
9. v novim Jeruzalemu. Permeri Eccli. 13, 9: 2. Mojz. 32, 32.
10. „*nesnago*“, t. j., pregrehe Izraeloviga ljudstva.
11. to je, ropanje, zatéranje, odertije in vse hudobije.
12. Sveti Duh, ki razodeva per vsih stvareh svojo delavnost, ki je vir vsiga življenja in zveza med Stvarnikam in stvarjo (1. Mojz. 1, 2. Ps. 103, 30. Job. 33, 4.), se imenuje sodnji in goreči duh, zato verne loči od nevernih in s svojo gnado dušo čisti, kakor se ruda in kovína čisti v ognji. Pomen: Ko bo Gospod s svojim duham hudobne izmed izraelskih otrók odločil, in tudi pobožne očistil, potlej i. t. d.
13. Prerok tukaj méri na ognjeni in oblačni steber, kteri je bil Izraelcam po-

Digitized by Google

6. In šotor bo za senčnico po dnevu pred vročino, in v zavetje in v skrivališe pred viharjem in dežjem.[14])

V. Poglavje.

Prerok permerja Izraelovo ljudstvo nerodovitnimu vinogradu, in mu napoveduje kazni Božje.

1. Zapel bom svojimu ljubimu[1]) pesem svojiga strica[2]) od njegoviga vinograda.[3]) Vinograd je imel moj ljubi verh griča tolstiga.[4]) Jer. 2, 21.

2. Ogradil ga je,[5]) in kamnje po njem pobral, obsadil ga je z žlahtnimi tertami, na sredi njega je sozidal stolp,[6]) in tlačivnico[7]) v njem naredil; in čakal je, de bi grozdje rodil, pa rodil je viniko.[8])

3. Zdaj pa vi, jeruzalemski prebivavci in Judovi možje, sodite med menoj in mojim vinogradam.[9])

---

doba Božje pričujočnosti in varstva Božjiga. Gl. 2. Mojz. 16, 10: 14, 19—24: 4. Mojz. 10, 34. Kakor je bil Bog Izraelcam v ognjenim in oblačnim stebru po dnevu in po noči pričujoč, ter jih je vodil in varoval: tako bo tudi ob Mesijevih časih pričujoč per svojih vernih, zlasti kadar bodo vanj klicali (Mat. 18, 20.), in jih varno popelje skozi pušavo tega življenja v nebeško domovino (Hieron., Bazil. i. t. d.).

14. Varstvo bo tistikrat pred vsako nevarnostjo. — Tudi v ti prerokbi so dobe mesijanskiga kraljestva v eno podobo povzete. Če ravno ima prerok naj pred pervi čas Mesijeviga prihoda pred očmi, tisti čas, ko so se verni svetnike imenovali (Rim. 1, 7: 15, 25.), vender pa prerokovana splošna svetost naj bolj méri na poslednjo dobo svete cerkve, ko bo vsa očišena in od sveta odločena se spremenila v nebeško kraljestvo.

1. Prerok naslednje od nerodovitnosti vinogradove tako pred oči stavi, kakor bi se bilo to njegovimu prijatlu zgodilo, in ta prijatel bi bil potlej od tega zložil pesem, ktero prerok tukaj ponavlja. „*Ljubi*“ je tu v višim pomenu Bog ali Kristus, „*nerodovitni vinograd*“ pa je judovsko ljudstvo (v. 7.). Skorej ravno to priliko ponavlja Kristus per sv. Mat. 21, 33.

2. „*svojiga strica*“, t. j., svojiga ljubiga.

3. To lepo pesem je prerok blezo zložil ob Joatamovim kraljevanji, ker ni v nji očitanja zavoljo malikovavstva.

4. Prav po besedi: „*na verhu, kteri je bil sin tolšе*“, t. j., na prav rodovitnim verhu ali griču.

5. V hebrejskim: „*Okopal ga je*“ i. t. d.

6. „*stolp*“ (turn), nekoliko za kratek čas, nekoliko pa čuvajem za stanovanje.

7. Tlačivnica (preša) je bila iz dveh korit, eno je bilo za stiskanje, eno pa za precejanje. Korito za stiskanje je bilo v tleh ali pa iz kake skale izsekano, nad njim je bil čeber, v kterim so grozdje z nogami tlačili. Sočava se je potem iz njega v precejavno korito odtekala.

8. „*viniko*“, strupene jagode, lisjak, strupeno zelenjav, ki večkrat čez tri vatle visoka zraste, ter vinski terti živež in potrebno solnčno gorkoto s svojo senco jemlje.

9. Lastnik vinogradov, „*ljubi*“, Bog sam, Jude nagovarja, de naj se obsodijo: Skerbel sim za svoj nograd, kakor sim vedil in znal, pa mi je le slab sad rodil. Sodite zdaj, kaj mu gre!

Digitized by Google

4. Kaj bi bil imel svojimu nogradu še storiti, in nisim storil? Ko sim čakal, de bi grozdje rodil, zakaj je pa viniko obrodil?

5. In zdaj vam bom pokazal, kaj bom storil svojimu nogradu: plot mu bom pobral, de bo obropan; poderl mu bom ozidje, de bo pomandran.

6. V pušavo ga bom spremenil, ne bo ne obrezan ne okopan; germovje in ternje naj v njem raste, in oblakam bom zapovedal, de ne bodo nanj dežja lili.

7. Vinograd Gospoda vojskinih trum je pa hiša Izraelova, in možje Judovi so njemu prijetne mladike;[10]) in perčakoval sim od njih, de bi storili, kar je prav, pa glej, krivica; de bi delali pravico, in glej, vpitje.[11])

8. Gorjé vam, ki hišo s hišo stikate in njivo z njivo sklepate do zadnjiga prostora![12]) Mar vi sami v deželi prebivate?[13])

9. To je prišlo meni na ušesa, pravi Gospod vojskinih trum.[14]) Resnično, mnoge hiše bodo pustote, velike in lepe brez prebivavcov!

10. Deset oralov nograda namreč bo le eno vedro dalo, in trideset meric semena bo le tri merice doneslo.[15])

11. Gorjé vam, ki zjutrej vstajate, de se pijančevanju vdajate,[16]) in do večera popivate, de od vina vsi goritè.

12. Citre, lajne,[17]) boben, pišali in vino so per vaših gostarijah; Gospodovo delo pa vam ni mar, tudi del njegovih rok ne premišljujete.[18])

13. Zato bo moje ljudstvo vjeto odpeljano, ker nima nič spoznanja; njegovi imenitniki bodo za lakoto merli, in njegova množica bo za žejo poginjala.[19])

14. Zato bo pekel[20]) svoj trebuh raztegnil, in s svojim žrelam nezmerno zazijal, de vanj pojdejo njegovi junaki in njegova množica in njegovi imenitni in častitljivi.[21])

15. Nizki bo uklonjen, in imenitni bo ponižan, in oči ošabnih se bodo obesile.

16. Povišan pa bo Gospod vojskinih trum v sodbi, in sveti Bog bo posvečen v pravici.[22])

17. Potlej se bodo jagnjeta po

---

10. Možje Judovi so njegov vinograd, kteriga je bil z veseljem zasadil.
11. „*vpitje*“ zavoljo stiske. Drugi: pa glej, hudobija!
12. Gorjé vam, ki revežem vse do zadnjiga pobirate!
13. de hočete vse sami pograbiti in imeti?
14. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Gospod vojskinih trum mi je razodel*“.
15. Pomen te verste je: Prišla bo silno slaba letina.
16. V hebrejskim: „*de za vpijanljivo pijačo hodite*“.
17. „*lajne*“, drugi prestavljajo: „*brenklje*“, drugi: „*harpe*“.
18. Vi živite v vedni omotici posvetniga veselja, in se ne zmenite za nesrečo, ki vam jo Bog perpravlja, in po svojih prerokih oznanuje (Hieron.).
19. Kaldejci so Jeruzalem osemnajst mescov oblegali, in ob tem času je bila v mestu silno huda lakota. Glej 4. Kralj. 25, 1—3.
20. „*pekel*“, t. j., sploh spodnji svet, grob.
21. V hebrejskim: ... „*množica in derhal, in kar je ž njo veseliga*“.
22. Per tej sodbi se bo Bog veliciga in svetiga (ki hudo sovraži) pokazal, in ko tak bo češen in hvaljen.

Digitized by Google

svoji navadi pasle,[23]) in ptujci bodo vživali pušave, ki se bodo v rodovitnost spremenile.[24])

18. Gorjé vam, ki vlečete krivico z vervicami nečimernosti in greh kakor voz z vezmi.[25])

19. Kteri pravite: Naj hiti, in naj pospeši svoje delo,[26]) de vidimo; in naj se perbliža, in naj pride sklep Izraeloviga Svetiga, de ga zvémo.

20. Gorjé vam, kteri imenujete dobro — hudo, hudo pa dobro,[27]) ki temi luč in luči tema pravite, ki grenko v sladko in sladko v grenko spreminjate!

21. Gorjé vam, kteri ste modri v svojih očeh, in sami per sebi razumni![28]) Preg. 3, 7. Rim. 12, 16.

22. Gorjé vam, kteri ste junaki per pitji vina in serčni možje per mešanji močnih pijač:[29])

23. ki hudobniga opravičujete zavoljo darov, in pravičnimu njegovo pravico jemljete.

24. Za tega voljo, kakor ognjeni plamen sterniše požrè, in ga plamena vročina sežgè, tako bo njih korenina kakor perhavka, in njih mladika kakor prah na kviško poletí; ker so zavergli postavo Gospoda vojskinih trum, in preklinjali besedo Izraeloviga Svetiga.

25. Zato se je vnel Gospodov serd zoper njegovo ljudstvo; on stega svojo roko zoper njega, in ga udarja, de se gore stresajo, in njih mertve trupla ležé kakor blato po sredi ulic.[30]) Per vsem tem njegov serd še ne jenja, temuč njegova roka je še stegnjena.[31])

26. On postavi znamnje ljudstvam, ki so deleč,[32]) in mu[33])

23. potlej bodo poljane tako zapušene, de se bodo jagnjeta po svoji navadi sem ter tje skakaje povsod lahko pasle.

24. V hebrejskim: „*in ptujci bodo zapušeno rodovitno zemljo vživali*“.

25. Gorjé vam, ki si toliko in toliko prizadevate za greh in krivico zavoljo nečimernih reči in prazniga upanja. Nečimernost, goljufne in prazne reči tega svetá so tako rekoč verv, s ktero se grešnik v voz pregreh vpreže.

26. Naj Bog kmalo in hitro pošlje svojo kazen.

27. Gorjé vam, ki znotranji razloček med dobrim in hudim odpravljate, in le to dobro ali hudo imenujete, kar se vašim počutkam in željam ali perlega ali pa jim je zoperno.

28. Gorjé vam, ki pravo vero, resnico in čednost zametujete, in si po svojim spačenim nagnjenji vero, čednost in pravico kujete, kakoršna se vašimu spridenimu sercu perlega.

29. Jutrovci imajo še zdaj navado, vino z vpijanljivimi in močnimi rečmi mešati. Drugi: in močni ljudje v požrešnosti.

30. Zato bo Bog svoje pregrešno ljudstvo s kugo in druzimi nadlogami tako strašno kaznoval, de bodo povsod merliči po ulicah ležali, in de se bo vsa natora tresla in bala njegoviga razžaljeniga veličastva. Prerok prerokuje zdaj od 26. verste do konca tega poglavja prihodnje kazni Božje, zlasti pa de bodo v deželo perderle sovražne ljudstva, ktere bodo Jude premagale in v pest dobile.

31. S temi nadlogami in s kugo še niso kazni Božje končane, ampak še veči bodo nasledvale.

32. Ob času vojske so stavili bandera na visoke gore v znamnje, de naj se zberó vojaki na vojsko. Spod. 11, 12. Pomen: Bog kliče naj daljniši ljudstva, de naj pridejo strahovat Izraelovo ljudstvo.

33. „*in mu*“, t. j., sovražniku, namreč Asirijanam in Kaldejcam, zapiska.

Digitized by Google

zapiska od pokrajin zemlje,[34]) in glej, on hitro naglo pride.

27. Med njim ni nobeniga opešaniga ne bolniga,[35]) nobeden ne dremlje, in ne spi, nobenimu se pas na ledjih ne odveže,[36]) tudi se nobenimu ne preterga kak jermen per čevljih.[37])

28. Njegove[38]) pušice so ojstre, in vsi njegovi loki so napeti. Kopito njegovih konj je kakor kremen,[39]) in njegove kolesa so[40]) kakor vihar silne ure.

29. Njegovo rjovenje[41]) je kakor levovo, on rjove kakor mladi levi, on škriplje, in plen zagrabi, on ga obseže, in nihče mu ga ne izdere.

30. On šumí[42]) nad njim[43]) tisti dan kakor šumí morje. Ozéramo se po deželi, in glej, tema in stiska, in luč otemnuje po njegovi temi.[44])

VI. Poglavje.

Izaija vidi Božje veličastvo, Gospod ga pokliče in posveti v preroško službo, prerok napoveduje Judovi deželi pokončanje.

1. V letu, ko je bil kralj Ozija umerl,[1]) sim vidil Gospoda sedeti na visokim in zvišenim sedežu,[2]) in to, kar je bilo pod njim,[3]) je napolnilo tempelj.[4])

---

34. „*zapiska*“, t. j., ga neutegama pokliče iz daljnih krajev.
35. „*bolniga*“, v hebrejskim: „*opotočniga*“, t. j., ni ga, kteri bi se opotekal in omahoval.
36. Pomen: Med asirsko in kaldejsko vojskino trumo ni nobeniga oslabljeniga in bolniga; vsi vojaki so zdravi, terdni in močni; zmirej so na nogah ali na potu ali pa v boji brez počitka. Gl. 3. Kralj. 18, 46.
37. Vse, od naj večiga do naj manjšiga, do jermena per čevljih je per njih terdno.
38. „*Njegove*“, t. j., sovražnikove; ali pa: „*njih*“, t. j., Asirijanov, Kaldejcov.
39. „*kakor kremen*“, t. j., kakor kamen. Nekdaj niso konj s podkovami kovali, zato so terdne kopita per konjih posebno čislali.
40. „*njegove kolesa*“, t. j., vojskini vozovi.
41. „*Njegovo rjovenje*“, t. j., njegov vojskini vriš ali vpitje.
42. „*On šumí*“, t. j., sovražnik divjá in razgraja.
43. „*nad njim*“, t. j., nad Izraelovim ljudstvam.
44. Sreča se je nesreči umaknila. „*Luč*“ in „*tema*“ ste podobi sreče in nesreče. V hebrejskim: „*stiska, in luč otemní na nebu*“, t. j., zvezda sreče že zahaja, sreča že zginja.
1. Leta 759 pred Kristusam je imel prerok naslednjo prikazen, blezo zadnje mesce Ozijeviga kraljevanja. Ta prikazen bi imela biti v začetku njegovih prerokb; zakaj de jo je pozneji nabiravec teh prerokb semkaj postavil, se ne dá več prav določiti.
2. Bog se je Izaiju perkazal ko kralj v vsim veličastvu kaciga jutrovskiga gospodovavca, de je s tem naši slabi pameti v podobi pokazal svojo mogočnost in svoje veličastvo. Po misli svetiga Hieronima in druzih svetih očakov, kteri se na svetiga Janeza (12, 41.) opérajo, je bil Bog, ki se je vidno perkazal, Bog Sin, kterimu se tudi sicer podoba Božja pravi (Filip. 2, 6.). Perm. Ecch. 1, 1. in dalje.
3. „*kar je bilo pod njim*“, namreč pod sedežem, t. j., njegova podlaga. Drugi mislijo dolgo obleko, ki se je za Bogam vlačila. Imenitniki v jutrovih deželah so nekdaj nosili dolgo oblačilo, de se je za njimi vlačilo.
4. Tempelj, ki ga je prerok vidil, ni bil jeruzalemski, ampak njegova perva

Digitized by Google

2. Serafini[5]) so stali ob njem,[6]) po šest perutnic je sleherni imel: z dvema so si obraz zakrivali, in z dvema so si zakrivali noge, z dvema pa so letali.[7])

3. In eden druzimu so vpili,[8]) rekoč: Svet, svet, svet je Gospod Bog vojskinih trum, vsa zemlja je polna njegoviga veličastva.[9]) Skr. razod. 4, 8.

4. In stresali so se podboji per vratih od glasú vpijočih, in hiša je bila polna dima.[10])

5. In sim rekel: Gorjé meni, ko sim molčal,[11]) ker sim mož nečistih ustnic, in prebivam med ljudstvam, ki ima nečiste ustnice,[12]) in sim vidil s svojimi očmi kralja, Gospoda vojskinih trum.[13])

6. In perletel je k meni eden izmed Serafinov, in je imel živ ogelj[14]) v roci, ki ga je bil s klešami z altarja vzel.[15])

7. In dotaknil se je mojih ust, ter je rekel: Glej, ta se je dotaknil tvojih ustnic, in tvoja hudobija je odvzeta, in tvoj greh je zbrisan.

8. In slišal sim glas Gospoda govorečiga: Koga naj pošljem, in kdo nam pojde?[16]) In rekel sim: Glej, jez, pošlji me![17])

---

podoba, nebeški tempelj, ki je bil Mojzesu pokazan, de je po njem potlej šotor napravil. Glej 2. Mojz. 25, 9. 40. Hebr. 8, 5.

5. t. j., ognjeni angelji, ali vsi čisti in svetli angelji, naj imenitniši angelji, ki imajo med vsimi stvarmi naj veči spoznanje in naj veči ljubezen.

6. na stopnjicah sedeževih okoli Boga.

7. Perutnice in letanje so podoba hitrosti, s ktero angelji povelja Božje spolnujejo. Pokrivanje obraza in nog je na Jutrovim znamnje spoštovanja. — Drugi Vulgato tukaj takole prestavljajo: ... „*imel: z dvema so pokrivali njegovo (Božje) obličje, z dvema so pokrivali njegove (Božje) noge, in z dvema so letali*“. Pomen: z dvema perutama so pokrivali skrivnost večniga Boga, z dvema skrivnost človeštva Sinu Božjiga, kar pomeni, de je tudi naj pervimu angeljskimu duhu nemogoče, te skrivnosti umeti.

8. Serafini so zverstama peli v dveh korih.

9. Trikratno „*svet*“ pomeni, kakor pravi sveti Gregori Véliki, tri Božje osebe v enim bitji. Drugi obračajo te besede na Boga Sina.

10. „*podboji*“ ali verije; — „*polną dima*“, t. j., polna svetle megle ali slave. Perm. 3. Kralj. 8, 12.

11. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Gorjé meni, ker moram umreti*“. — Hebrejci so menili, de morajo per pogledu Boga umreti, ker je Boga gledati perhranjeno le breztelesnim očišenim duhovam. Gl. 2. Mojz. 33, 18—20.

12. ker sim grešnik, in med grešniki živím.

13. „*ko sim vidil*“ svetiga Boga, kteriga nobeno umerjoče, nečisto oko ne smé viditi.

14. „*živ ogelj*“, Allioli: „*razbeljen kamen*“. — Ogenj je podoba očiševanja in opravičevanja.

15. De je Serafin ogelj z altarja vzel, kaže blezo preroku, de se vse očišenje od grehov zgodi le po Božji naredbi, in de je bil prerok tudi le po opravljenih daritvah očišen.

16. Enotno število: „*Koga naj pošljem?*“ in po tem množno število: „*kdo nam pojde?*“ pomeni po mislih svetiga Hieronima presveto Trojico v edinim Bogu.

17. Sveti Gregori Veliki pravi: Prerok se je še le potem ponudil v sveto službo, ko je bil očišen; iz tega se tedaj učímo, de se v duhovsko službo, v ktero smo poklicani, še le potem podajajmo, ko smo svoje serce očistili.

Digitized by Google

9. In on je rekel: Pojdi, in povej temu ljudstvu: Poslušajte, poslušajte, pa nikar ne razumejte! Glejte prikazni, pa je ne spoznajte![18])

10. Oslepi temu ljudstvu serce, in zamaši mu ušesa, in zatisni mu oči, de kje ne vidi s svojimi očmi, in ne sliši s svojimi ušesi, in ne čuti s svojim sercam, in se ne spreoberne, in de ga ne ozdravim.[19])

11. In rekel sim: Doklej, Gospod?)[20]) In je djal: Dokler ne bodo mesta pustota brez prebivavca, in hiše brez ljudi, in dežela zapušena pušava.

12. In Gospod deleč požene ljudi, in, kar ostane, se bo množilo v sredi dežele.

13. Pa še to se bo v nji desetilo, in se bo spreobernilo, in bo v razgledovanje kakor trepetinka in kakor hrast, ki svoje veje razprostéra: to bo sveto seme, kar v nji ostane.[21])

---

18. Pomen: Vi bote naj veči čudeže in prerokovanja doživeli, pa jih ne bote umeli, ne si jih k sercu vzeli. To se je spolnilo že ob prerokovih časih, zlasti pa ob Zveličarjevih časih. Glej Mat. 13, 14. Djan. ap. 28, 26. Jan. 12, 40. Rim. 11, 8.

19. Pomen: Po tvojih pridigah bo to ljudstvo še bolj terdovratno in neobčutljivo do vsiga dobriga in Božjiga. — Preroki so včasih to, kar je iz njih pridig nasledovalo, tako pred oči stavili, kakor de bi bili sami tisto napravili. Glej Jer. 1, 10.

20. „*Doklej*“ bo ta slepota, oterpnjenost, terdovratnost terpela?

21. Prerok napoveduje terdovratnim Judam, de bo njih dežela pokončana, de bodo v sužnost odpeljani, in de se jih bo le majhno število spreobernilo, in to majhno število spreobernjenih pobožnih se bo po tem množilo. To prerokovanje se je spolnilo ali koj pred babilonsko sužnostjo in po nji, ali pa pred in potlej, ko so bili Rimljani Jude premagali in podjarmili, ali pa tudi ob obeh dobah. Ob času babilonske sužnosti so bili Kaldejci deželo razdjali, in veči del ljudstva v sužnost odpeljali. Ko so se bili Judje domú vernili, so se sčasama spet po deželi razširjali, in so Bogú zvesto služili. Tisti čas, ko so bili Rimljani deželo vzeli in Jeruzalem razdjali, so bili tudi Jude po vsim svetu razkropili; le njih majhen del se je bil k Bogu, Mesiju, spreobernil, in se potlej namnožil v obilno kerščansko družbo ali cerkev. — V hebrejskim se zadnji dve versti tako le glasite: „*In Gospod bo ljudi odpeljal, in veliko bo razdjanje v deželi. In ko bi deseti del v nji ostal, bi bil tudi iztrebljen; vender pa kakor trepetinka in hrast še deblo ostaneta, če sta tudi posekana, tako bo tudi njim še sveto seme ostalo*“. — Tudi po teh besedah se da prerokovanje na čas babilonske sužnosti oberniti ali pa tudi na čas, ko so bili Rimljani Jude premagali. Kaldejci so bili deželo razdjali, in Judje so bili iz nje skorej do čistiga iztrebljeni, ker je móglo še to malo število, kar jih je bilo ostalo, v Egipt bežati (4. Kralj. 25. Jer. 40, 41.). Vender kar se jih je bilo iz sužnosti vernilo, so se namnožili, in bili so Bogú zvesti. — V judovski vojski z Rimljani je bilo toliko Judov poginilo, de jih je bil komaj deseti del ostal. Cesar Hadrijan pa je bil iztrebil do čistiga še tiste Jude, ki se niso bili med narode po svetu razkropili. Judje, ki so bili ubežali, in ki so zdaj po svetu razkropljeni, so deblo, iz kteriga bo enkrat podučin zarod prirastel, ki bo prerokovanje umel, in Mesijev nauk sprejel, kakor sveti Pavel (Rim. 11, 11. i. d.) prerokuje.

Digitized by Google

VII. Poglavje.

Izaija prerokuje, de Izraelci in Sirijani ne bodo premagali Judoviga kraljestva, de bo Devica sinú rodila, kterimu se Emanuel poreče, in de bodo Jude silno velike stiske zadele, ker jih bodo Asirijani premagali in v sužnost peljali.

1. In zgodilo se je ob dneh Ahaza,[1]) sinú Joatana, sinú Ozija, Judoviga kralja, de sta šla Rasin, sirski kralj, in Facej, sin Romelijev, Izraelov kralj, proti Jeruzalemu, bojevat se zoper njega, pa ga nista mogla premagati.[2])

2. In povedali so[3]) Davidovi hiši,[4]) rekoč: Sirijani so se ušotorili v Efrajmu.[5]) Tadaj se je treslo njegovo serce, kakor se trese drevje v gozdu pred vetram.

3. In Gospod je rekel Izaiju: Pojdi Ahazu naproti, ti in tvoj ostanek Jašub,[6]) tvoj sin, na konec vodotoka, zgornjiga ribnika na pot valjavčeve njive,[7])

4. in mu reci: Glej, de boš tiho: nikar se ne boj, in serce naj se ti ne prestraši teh dveh

---

1. Glej vvod v bukve Izaija preroka in pogl. 1, 1.
2. Izaija perpoveduje tu izid kervave vojske, ki je bila ob začetku Ahazove vlade med zgorej imenovanimi kralji, in od ktere je govorjenje v 4. bukv. Kralj. 16. in 2. Kron. 28. Facej, izraelski kralj, je bil otolkel (2. Kron. 28, 6.) Ahazovo vojsko, in je silno veliko ženstva in otrók v sužnost odpeljal. Ti so bili pa na prigovarjanje preroka Obeda spušeni in nazaj domú poslani. Kmalo potem je iskal izraelski kralj novih prepirov. Zedinil je svojo moč s sirskim kraljem, in oba gresta Jeruzalem oblegat (4. Kralj. 16, 5.). Ob njunim perbliževanji je Ahaza in njegovo ljudstvo silna groza obhajala, in je sklenil per Asirijanih pomoči iskati (2. Kron. 28, 16.). To premajhno zaupanje v Boga, višiga kralja čez ljudstvo, in velika nevarnost, v ktero je bila deržava po zvezi z Asirijani prišla, je bil vzrok, de je bil prerok k Ahazu poslan. Izaija je skušal slabimu kralju serčnost dajati, ter mu je oznanoval, de bota oba sovražna kralja poginila. Svoje besede pa je poterdil s posebnim znamnjem, po kterim so kralj in ljudstvo mogli spoznati, de se bo njegovo prerokovanje gotovo spolnilo. Ko pa kralj ni hotel od svojiga namena odstopiti, je prerok oznanil prihod velicih nadlog nad Juda, zlasti od strani ravno tistih Asirijanov, od kterih so pomoči perčakovali. Per vsim tem je Ahaz vender le per Asirijanih pomoči iskal. Asirijani so mu res tudi prišli k pomoči, ter so perderli v sirsko in izraelsko kraljestvo, in so blezo s tem oba kralja permorali, de sta jenjala Jeruzalem oblegati, in de sta se vernila v svojo deželo (Perm. 4. Kralj. 16, 9.).
3. Povedali so ljudje, de gresta kralja Jeruzalem oblegat.
4. „*Davidovi hiši*“, t. j., Ahazu in njegovimu dvoru, t. j., dvornikam.
5. „*V Efrajmu*“, t. j., v Izraelovim kraljestvu, kjer je bil Efrajm naj močnejši rod.
6. V hebrejskim: ... „*ti in Šear Jašub, tvoj sin*“ i. d. Ime Izaija sina „*Šear Jašub*“ pomeni: „*Vernitev ostanka*“. Glej naslednjo razlago.
7. Pojdi na véliko cesto, ktera ob valjavčevim polji derži do konca vodotoka, kteri vodo iz gornjiga ribnika dobiva, in do Jeruzalema sega, de ga z vodo previduje. Tukaj je bil kralj s svojimi velikači, in je blezo ogledoval, ali bi se ne dal studenec „*Siloe*“, iz kteriga gornji ribnik vodo dobiva, zamašiti

Digitized by Google

koncov, ogorkov se kadečih,[8]) serdite jeze Rasina, sirskiga kralja, in Romelijeviga sina.[9])

5. Zato, ko so Sirijani, Efrajm[10]) in Romelijev sin hudoben naklep zoper tebe storili, rekoč:

6. „Pojdimo gori nad Juda, in ga splašimo,[11]) ter ga na se potegnimo,[12]) in postavimo kralja v njem sina Tabeeloviga“;[13])

7. pravi Gospod Bog: To ne bo obveljalo, in se ne bo zgodilo;

8. ampak glava v Sirii bo Damask in glava v Damasku bo Rasin,[14]) in še pet in šestdeset let, in Efrajm bo nehal biti ljudstvo.[15])

9. In glava v Efrajmu bo Samarija, in glava v Samarii bo Romelijev sin.[16]) Če ne verjamete, ne bote obstali.[17])

10. In Gospod je še dalje govoril[18]) Ahazu, rekoč:

11. Prosi si znamnje od Gospoda, svojiga Boga, ali zdolej v globočini ali zgorej na višavi.[19])

12. In Ahaz je rekel: Ne bom

---

ali pa drugam oberniti, de bi sovražniki vode ne imeli (perm. 2. Kron. 32, 30: 4. Kralj. 18, 17.), ali pa je morde jeruzalemske terdnjave ogledoval. Tje naj bi tedaj Izaija šel s svojim sinam, Šear-Jašubam. To hebrejsko ime: „*Šear-Jašub*“, v slovenskim: „*Vernitev ostanka*“, ki ga je bil Izaija svojimu sinu dal, ima v sebi prerokovanje, de se bodo namreč od Izraelcov vjeti Judje spet kmalo domú vernili (2. Kron. 28, 8: 14, 15.). Ker se je bilo to prerokovanje, po sinovim imenu dano, res spolnilo, je bil tedaj sin živa priča, de je njegov oče resnico prerokoval, in po tem je bil sin lahko tudi porok, de se bo tudi drugo prerokovanje njegoviga očeta, ki ga v 14. versti po imenu druziga sina razglaša, gotovo dopolnilo.

8. „*dveh koncov, ogorkov se kadečih*“, ki bota kmalo stlela in ugasnila, t. j., kralja bota kmalo zginila.

9. *Romelijeviga sina*“, t. j., izraelskiga kralja.

10. „*Efrajm*“, t. j., Izraelsko. Glej 5. razlago.

11. „*nad Juda*“, t. j., nad Judovo kraljestvo. V hebrejskim: ... „*nad Juda, in ga oblegajmo*“.

12. „*na se potegnímo*“, t. j., med seboj razdelímo.

13. Kdo de je bil sin Tabeelov, ni znano.

14. Ne bo se ne tako zgodilo, kakor sta kralja sklenila, ampak per starim naj ostane. Damask bodi kakor dosihmal, véliko mesto v Sirii, in Rasin bodi poglavar le v Damasku, ne pa tudi v Judovim kraljestvu.

15. „*Efrajm*“, t. j., izraelsko kraljestvo bo jenjalo biti. Salmanasar je Izraelce peljal na Asirsko v sužnost dvajset let po tem prerokovanji (4. Kralj. 17, 6. 18, 10. 11.), v šestim letu kralja Ezekija. Skorej popolnama jih je bil pa pokončal Asarhadon, asirski kralj (1. Ezdr. 4, 2.), blezo v dve in dvajsetim letu kralja Manaseta, ko so bili Asirijani tega kralja vjetiga odpeljali. Ako se od druziga Ahazoviga leta, ko se je to prerokovanje zgodilo, šteje druzih štirnajst let Ahazovih, potlej devet in dvajset let Ezekijevih (4. Kralj. 18, 2.) in dve in dvajset let Manasetovih, se dobi število pet in šestdeset let.

16. Tudi Izrael in njegov kralj ne sme od kraljestva Judoviga nič dobiti.

17. Če pa moji obljubi ne verjamete, in per Asirijanih namesto per Gospodu pomoči išete, bote pokončani.

18. Gospod je še dalje govoril po preroku Izaii.

19. Ker še zmirej omahuješ v svojim zaupanji, si prosi k svojimu poterjenju v veri čudovitno znamnje, bodi si že ali na zemlji ali na nebu. Iz gotovosti

Digitized by Google

prosil, in ne bom skušal Gospoda.[20])

13. In je rekel:[21]) Poslušajte tedaj, Davidova hiša![22]) Vam je li premalo nadlegovati ljudi, de ste nadležni tudi mojimu Bogu?[23])

14. Zavoljo tega vam bo Gospod sam znamnje dal:[24]) Glejte, Devica[25]) bo spočela in Sinu rodila in njegovo ime se bo imenovalo Emanuel.[26])

15. Sirovo maslo in sterd bo jedel, de bo vedil zavreči hudo, in izvoliti dobro.[27])

16. Zakaj preden bo dete vedilo zavreči hudo, in izvoliti dobro, bo zapušena dežela, ktero studiš zavoljo nje dveh kraljev.[28])

---

tega znamnja boš lahko spoznal, de se bo gotovo tudi to spolnilo, kar prerokujem. Glej spod. v. 14.

20. Ahaz se po hinavsko opéra na prepoved Božjo (5. Mojz. 6, 16.), ter noče znamnja, bodi si že, de ni verjel, de bi Izaija mogel kak čudež storiti; ali pa se je bal, de bi Izaija res ne storil čudeža, ako bi ga namreč storil, bi bil Ahaz persiljen, v Boga zaupati in per njem pomoči iskati, zvezo z asirskim kraljem pa razdreti, ktero si je po svoji meseni razumnosti mislil ko edino pomoč, ki ga more iz rok sovražnikov rešiti.

21. „*In je rekel*“, namreč prerok Izaija.

22. ti kralj, in vi sorodniki, ki na njegovim dvoru služite.

23. Vam mar ni še dosti žaliti, prerokov, ki so ljudje, ker jim ne verjamete, ali morate še Boga žaliti, ker se branite, si kako znamnje po njegovim povelji izvoliti?

24. Ko si torej sami čudeža (v. 11.) ne izvolite, ga sam Bog izvoli, de bodo pobožni poterjeni v veri na Božjo pomoč zoper sovražnike. Znamnje pa, po kterim zamorejo pobožni resnico obljubljeniga rešenja spoznati, bo to le: Jez vidim čudno pergodbo, ki se bo v prihodnje zgodila, namreč Odrešenikovo rojstvo iz neke device. Kakor gotovo je to, de pride ta Božji Odrešenik, ravno tako gotovo bote rešeni sovražnikov, ki vas nadlegvajo. Povem vam pa, de čas, ko bote iz sedanje stiske rešeni, je krajši kakor čas, ob kterim to prečudno dete, ki bo rojeno, v leta pride, de razloči hudo in dobro, desiravno bo to dete drugim detetam enako rastlo in se svoje pameti zavedalo. To je, v krajšim času bote rešeni sovražnikov, kterih se bojite, kakor bo iz device rojeni „*Emanuel*“ potreboval časa, de bo vedil razločiti hudo in dobro.

25. Glejte, čista Devica, ktero vidim s svojimi duhovnimi očmi. (Gl. raz'. v. 16.).

26. V hebrejskim: .... „*in njegovo ime bo Emanuel imenovala*“. — „*Emanuel*“ se pravi po našim: „*Bog z nami*“. Večkrat so matere otrokam imena dajale. Glej 1. Mojz. 4, 1. 25: 19, 37. To ime ne pomeni le Božje pomoči in Božjiga varstva, ampak tudi včlovečenje Božje v Mesii (Hieron., Krizost., Teod.). Pomen: Ona bo imenovala njegovo ime: „*Bog z nami*“, t. j., po njem in v njem bo Bog z nami. Perm. Mat. 1, 23.

27. On bo vžival živež, kakoršniga vživajo druge deteta, de bo njim enako rastel, in k letam spoznanja prihajal. V hebrejskim: „*jedel, dokler ne bo vedil hudiga zametovati in dobriga voliti*“. To govorjenje kaže čas, v kterim se vest in nravni občutki zbudé, starost od 2—3 let.

28. Prerok rabi čas od Mesijeviga rojstva do njegove zavednosti ko mero popolnama rešenja dežele iz rok sovražnikov. — Še v krajšim času, ko bo dete, ki ga jez v prikazni vidim, k zavedi prišlo, bo izraelska in sirska pokrajina, ki jo zavoljo kraljev čertiš, razdjana in zapušena. — Spolnjenje te prerokbe perpoveduje zgodovina. Teglatfalasar (Tiglatpilesar), kteriga je bil Ahaz zoper voljo Božjo na pomoč poklical (2. Kron. 28, 16.), je persilil

Digitized by Google

17. Pa[29]) nad te in nad tvoje ljudstvo in nad hišo tvojiga očeta bo Gospod po asirskim kralji perpravil dneve, kakoršnih ni bilo od takrat, ko se je bil Efrajm od Juda ločil.[30])

18. In tisti čas bo Gospod požvižgal[31]) muhi, ki je na koncu egiptovskih rek,[32]) in bučeli, ki je v asirski deželi;

19. in prišle bodo in se usedle vse ob potokih po dolinah[33]) in po votlinah v pečevji in po vsim germovji in po vsih luknjah.

20. Tisti dan bo Gospod obril z najeto britvijo,[34]) ž njimi, ki so za reko,[35]) z asirskim kraljem, glavo in kocine na nogah, in vso brado.[36])

21. In tisti čas bo tako: Kdor bo redil kravo in dve ovci,

22. bo zavoljo obilnosti mleka jedel sirovo maslo;[37]) zakaj sirovo maslo in sterd bo jedel vsak, kdor bo v deželi pušen.[38])

23. In tisti čas bo tako: Vsak kraj, kjer je bilo tavžent tert, tavžent srebernikov vrednih,[39]) bo poln ternja in germovja.

24. S pušicami in z lokam

---

oba kralja, jeruzalemsko oblego popustiti, je premagal sirsko kraljestvo, je ubil kralja Rasina, in je ljudi peljal na Asirsko (4. Kralj. 16, 9.), tudi je v oblast dobil zgornji del izraelskiga kraljestva, in je peljal veliko Izraelcov v asirsko sužnost (4. Kralj. 15, 29: 1. Kron. 5, 26.).

29. Kar tukaj nasledva, so prerokove besede, ki so v zvezi z 9. versto: *„Če ne verjamete, ne bote obstali“*, in ta zveza se da tako le narediti: Jez sim ti tako le prerokoval rešenje od sedanjih sovražnikov, toda tvoja nejevera ne bodi brez kazni; zakaj *„nad te in nad“* i. t. d.

30. To se je začelo spolnovati koj po rešenji od Sirijanov in Izraelcov še ob Ahazovih časih. Tisti asirski kralj Teglatfalasar, ki ga je bil Ahaz na pomoč poklical, in ki je bil kralja, asirskiga in izraelskiga, permoral iz Judovskiga iti, je šel po tem tudi nad Ahaza, in je njegovo deželo razdeval (2. Kron. 28, 20. razlag. 12.). Popolnama se je pa to prerokovanje spolnilo z daljnim snovanjem stisk, ki so jih Asirijani in Kaldejci od Teglatfalasarja do Nabuhodonozorja nad Judejo pripravljali.

31. *„bo Gospod zažvižgal“*, t. j., naglo poklical.

32. Ta čas bo Gospod nad Juda poslal ljudstva, ki ob iztoku Nilovim prebivajo. To se je bilo začelo spolnovati z napadam egiptovskih sosednjih ljudstev, Edomljanov in Filistejcov (2. Kron. 28, 17. 18.); prav popolnama pa se je to spolnilo po kralji z imenam *„Nekao“* (2. Kron. 35, 20: 4. Kralj. 23, 29.). *„Muhe“* in *„bučele“* (ose), zlasti v Egiptu in Asirii domače, pomenijo ljudstva tistih dežel.

33. Drugi: *„in se usedle po stermih dolinah“*.

34. z najetimi Asirijani, kterih pomoč je Ahaz kupil (2. Kron. 28, 21.).

35. *„ki so za reko“*, t. j., na uni strani Evfrata.

36. Pomen: Ob tem času bo Bog z Asirijani deželo Judovo popolnama razdjal, in ž njo naj zasramljivše ravnal.

37. *„sirovo maslo“*, ali sir, ali usirjeno mleko.

38. Ta čas bodo sovražniki malo živine pustili v deželi, vse bodo tako pokončali, de ne bo nikjer njiv, ampak le pašniki; torej bo obilno mleka, in ljudje bodo od mleka in sterdi živeli.

39. Zastran srebernikov glej 2. Mojz. 30, 13. Perm. 1. Mojz. 20, 16. Še dandanašnji so na Libanu nogradi, kterih posamezne terte se po turškim pijastru (po naši šestici) cenijo.

Digitized by Google

bodo tje hodili;[40]) zakaj ternje in germovje bo po vsi deželi.

25. In po vsih gorah, ktere so z matikami okopavali, se ne bo ternja in germovja bati; zakaj tam se bodo voli pasli, in bo drobnica hodila.[41])

VIII. Poglavje.

Bog zapové Izaiju, de naj zapiše v bukve ime svojiga sina, ki mu bode rojen; mu razodene razdjanje izraelskiga in sirskiga kraljestva in velike nadloge, ki bodo Jude zadevale; prerok opominja ljudstvo, de naj se derží postave Božje; zakaj velike stiske bodo zadevale nje, ki postavo v nemar pušajo.

1. In Gospod mi je rekel:[1]) Vzemi si velike bukve[2]) in zapiši vanje s človeškim pisalam:[3]) Hitro vzemi plen, hitro ropaj![4])

2. In sim si vzel zanesljive priče: Urija, duhovna, in Zakarija, sinu Barakijeviga;[5])

3. in perbližal sim se prerokinji,[6]) in spočela je, ter sinu rodila. In Gospod mi je rekel: Imenuj njegovo ime: Hitro vzemi plen, in hitro ropaj![7])

4. Zakaj preden bo deček znal svojiga očeta in svojo mater kli-

---

40. de se bodo ž njimi branili zverinam in razbojnikam.

41. Nogradi, ktere lastniki z matiko okopavajo, in jih skerbno s ternjevim plotam ograjajo, ta čas ne bodo imeli nič ternja okoli sebe, povsod se bo lahko vanje prišlo, in v njih se bo živina pasla.

1. Tukaj od 1. verste do 9. pogl. 6. verste oznanjeno prerokovanje je v tesni zvezi s 7. poglavjem. Tisti čas, ko je namreč prerok Izaija prerokoval od „*Emanuela*“, naj bi tudi s kakim podobenskim djanjem oznanil bližnje razdjanje obeh sovražnih kraljestev (v. 1—4.). Potem nasledva (v. 5. 6. i. d.) zopet oznanjenje Božjih kazen, ktere bodo Juda in Izraela zadevale; zakaj Izrael ne bo dosegel svojiga namena v zvezi s Sirijani, ker bo pomoč Božja perstopila (v. 9—18.). Zato naj bi se kralj in ljudstvo le samo na Boga in na njegove razodenja zanašali, ne pa na vraže, ktere jim ojstre kazni Božje nakopavajo (v. 19—22.). Ako ravno bo Bog vso deželo z veliko nesrečo obiskal (v. 5—6.), vender ne bo to vedno terpelo; prišel bo namreč čudovitni Božji poglavar mirú, ki bo vse Izraelsko zlasti njegove naj bolj zapušene in naj bolj razdjane kraje otel po svojim kraljestvu, ki je kraljestvo mirú in pravice (Pogl. 9. v. 1—5.).

2. „*velike bukve*“, t. j., veliko bronasto ali kamnitno ploščo, ali velik zvitek iz pergamena.

3. „*s človeškim pisalam*“, t. j., z navadnimi čerkami, ktere vsak lahko pozna in bere, ne pa s skrivnostnim pisanjem, kteriga ljudstvo ne umé.

4. Ta napis je bil obsežek naslednje prerokbe od razdjanja izraelskiga in sirskiga kraljestva po Asirijanih.

5. Urija je bil viši duhoven (4. Kralj. 16, 10—16.), in Zakarija je bil blezo levit (2. Kron. 29, 13.). De bi kdo ne rekel: prerok si je te prerokbe še le po razdjanji teh kraljestev zmislil, jih pred zanesljivimi pričami zapiše.

6. de je ž njo imel sinú, kteri bi s svojim imenam bližnje pokončanje sovražnikov naznanjal.

7. V hebrejskim se mu je reklo: „*Maher — Šalal-has-bas*“.

Digitized by Google

cati,[8]) bo Damasku moč vzeta in plen iz Samarije vpričo asirskiga kralja.[9])

5. In Gospod mi je še dalje govoril, rekoč:

6. Zato, ko je to ljudstvo zaničevalo siloamsko vodo,[10]) ki tiho teče, in se bolj zanaša na Rasina in na Romelijeviga sina;

7. glej, zavoljo tega bo Gospod perpeljal nad nje močne in velike vode reke,[11]) asirskiga kralja in vse njegovo veličastvo,[12]) in ona bo stopila čez vse svoje struge, in poteče čez vse svoje bregove,[13])

8. ter pojde skozi Juda,[14]) in se razlivaje podere, de do gerla pride,[15]) in bo svoje rame raztegala in napolnila širjavo tvoje dežele, o Emanuel![16])

9. Zberite se, ljudstva, in vender le bote premagane! Poslušajte ve, vse daljne dežele, perpravljajte se na boj, vender le bote premagane; opašite se, vender le bote premagane![17])

10. Sklenite svèt, in razderl se bo; pogovorite se kako reč, pa se ne bo zgodila; ker Bog je z nami.

11. Zakaj tako mi je Gospod govoril, ko me je z močno roko prijel[18]) in učil, naj ne hodim po potu tega ljudstva, rekoč:

12. Ne recite: zarotba! zakaj to ljudstvo govorí le od zarotbe,[19]) njegoviga strahú se ne bojte, in ne plašite se!

---

8. tedaj preden preteče poldrugo leto od slej.
9. Sirija in Izrael bota obropana po asirskim kralji, in ves plen bo iz njiju v Asirijo prenesen.
10. Zastran zvcze glej zgor. 1. razlago. Z besedama: *„siloamska voda“* ali *„siloamski studenec“* per Jeruzalemu je umevati Davidova kraljeva rodovina, kakor se v 7. versti z besedo *„reka“* umevajo Asirijani. Pomen tega je tedaj tale: Ker Judje in Izraelci Davidove naslednike zaničujejo (Izraelci jih zaničujejo zato, ker so se bili že zdavno od njih ločili in so svoje kralje imeli; Judje pa jih s tem zaničujejo, ker si hočejo Tabeeloviga sina kralja izvoliti, de bi obema kraljema ustregli), *„zavoljo tega bo Gospod“* i. t. d., glej 7. versto. — Ali pa takole: Ker oba, Juda in Izrael, *„mir v Bogu“* (to pomeni *„Siloe“*, v greškim: *„Siloam“*), zaupanje v Boga zaničujeta (ker je Juda Asirijane na pomoč poklical zoper Izraelce in Sirijane (4. Kralj. 16, 7.), Izrael pa se s svojim Rasinam in Facejem baha), *„zavoljo tega bo Gospod“* i. t. d.
11. *„reke“*, namreč Evfrata, t. j., asirskiga kralja.
12. *„vse njegovo veličastvo“*, t. j., vso njegovo vojsko.
13. ona bo stopila, namreč reka, t. j., Evfrat. — Pomen: Asirski kralj bo perderl z vso vojskino trumo na Judovsko.
14. podere skozi judovsko deželo, po tem ko bo razdjal Sirijo in Samarijo. Gl. zgor. 7. razl. Perm. 4. Kralj. 18, 17.
15. *„do gerla“*, namreč Judu perteče, t. j., de bo Juda blizo svojiga pogina.
16. *„o Emanuel“!* t. j., o Bog z nami! o Mesija, gospod dežele!
17. Ako bote tudi vse svoje moči napenjali, in si perzadevali, de bi svoje sovražnike premagali, bodo vender le oni vas premagali, ker zoper Gospodovo voljo delate.
18. Drugi prestavljajo: ... *„govoril, ko me je odmaknil“* i. t. d.
19. Nikar se ne dajte motiti hudobni derhali, ki v zvezi teh dveh kraljev vidi pogubo naše dežele; nič se ne bojte, velikoveč išite Gospoda in nanj se zanesite!

Digitized by Google

13. Gospoda vojskinih trum, njega posvečujte; on bodi vaš strah, on bodi vaše plašilo!

14. In on vam bo v posvečenje; obema Izraelovima hišama[20]) pa v kamen spotike in v skalo pohujšanja, v zadergo in pogubo prebivavcam v Jeruzalemu.[21])

Luk. 2, 34. Rim. 9, 32: 1. Petr. 2, 6.

15. In prav veliko njih se bode spotaknilo in padlo, in bodo poterti in zapleteni in vjeti.[22])

16. Zaveži spričevanje, zapečati postavo za moje učence.[23])

17. Jez pa se bom zanašal v Gospoda, ki je skril svoje obličje Jakopovi hiši; in njega bom čakal.

18. Glej, jez in moji otroci, ktere mi je dal Gospod v znamnje in čudež v Izraelu, Gospod vojskinih trum, ki na hribu Sionu prebiva.[24])

19. Če vam torej porečejo: Vprašajte vražarje in vedeže, kteri per svojim zagovarjanji šeptajo,[25]) *(recite)*: Mar ne bo vprašalo ljudstvo svojiga Boga, ampak mertve za žive?

20. Rajši postave in pričevanja[26]) *(se deržite)*. Ako tega ne poreče, ne bode zjutranje svetlobe[27]) učakalo,

21. ampak po deželi se bo klatilo, padlo bo in stradalo, in, ko bo stradalo, se bo jezilo, in svojiga kralja in svojiga Boga klelo,[28]) in kviško se ozéralo,

22. in v tla gledalo, pa glej, nadloga in tema, razdertija in stiska, in vedna tema bo tukaj, in svoji stiski ne bo môglo ubežati.[29])

---

20. *„obema Izraelovima hišama“*, t. j., njim, iz Juda in Samarije, ki se Gospoda ne deržé.

21. Pomen 13. in 14. verste: Gospoda vsiga svetá častíte, njega se bojte, potem vas bo tudi on posvečeval in varoval; nejeverce pa, ki se na človeško pomoč zanašajo, bo pustil, de se bodo spotikali in padli, in dal jih bo njih sovražnikam v roke. V hebrejskim se ta versta bere: *„On bo perbežališe, pa tudi kamen spotike“* i. t. d.

22. Iz obojiga kraljestva bo veliko njih, ki niso v Božjo pomoč zaupali, padlo sovražnikam v roke, in grozovito bodo pokončani.

23. Bog zapové (glej 11. v.) preroku zastran Juda in Izraela pisano prerokbo (v. 1.) zvezati in zapečatiti, de se bodo verni v veri poterdovali, ko se bo ta prerokba dopolnila, in de hudobni ne bodo môgli reči, prerokba je bila še le po spolnjenji zapisana.

24. Glej, jez in moji otroci se zanesemo, ker že s svojimi imeni oznanujemo čudovitne reči, ki jih bo Gospod storil. *„Izaija“* se pravi: *„Zveličanje od Boga“*; zastran imen obeh sinov glej zgorej 7, 3: 8, 3.

25. Goljufi, ki so se z vedeževanjem in vražarijami pečali, so se mnogo kremžili in spakovali, kadar so te sleparije uganjali. Če so znali iz trebuha govoriti, so spreminjali svoj glas, in so rekli, de z mertvimi govoré, in od njih prihodnje reči pozvedajo.

26. Deržite se pravih, resničnih Božjih prerokb.

27. Ako se ljudstvo Boga in njegove postave ne derži, ne bo *„zjutranje svetlobe“*, t. j., sreče učakalo.

28. To je popis žalostniga stanú izraelske dežele ob času Božjih kazen po ptujih narodih. Ta prerokba obsega več časov.

29. To so zgolj podobe nesreče, ki bo Izraelce zadevala. V hebrejskim: *„temà“*.

Digitized by Google

IX. Poglavje.

Izaija prerokuje rojstvo prihodnjiga Mesija in Judovo rešenje iz rok izraelskiga in sirskiga kralja, obema kraljestvama, zlasti Izraelu, pa napoveduje grozovitne poboje in razpertije med ljudstvam.

1. Pervi čas je bila dežela Zabulonova in dežela Neftalijeva zaničevana, poslednji čas bo češeno primorje takraj Jordana v Galileji narodov.[1]) Mat. 4, 15.

2. Ljudstvo, ki je po temi hodilo, je ugledalo veliko luč. Prebivavcam v okrajini smertne sence se je luč perkazala.[2])

3. Pomnožil si ljudstvo, pa nisi pomnožil veselja.[3]) Veselili se bodo vpričo tebe, kakor se veselé ob žetvi, kakor se zmagovavci radujejo po dobljenim ropu, kadar plen delijo.[4])

4. Zakaj njegov težavni jarem in šibo za njegove pleča in palico njegoviga odertnika si zlomil kakor ob dnevu Madijana.[5])

5. Ker vse silno in s hrupam storjeno ropanje[6]) in vsako okervavljeno oblačilo bo sežgano in jed ognju.[7])

6. Zakaj **Dete** nam je rojeno,[8]) in Sin nam je dan in na njega rami je poglavarstvo,[9]) in

---

Vender ne bo zmirej temno, kjer je (zdaj) *stiska*". To besede so začetek naslednje tolažljive prerokbe. Glej 1. versto naslednjiga poglavja.

1. Zabulon in Neftali ste bile okrajini proti zahodu od genezareškiga jezera takraj Jordana v poznejši Galileji. Zlasti severni kraj Galileje se je imenoval *„Galileja narodov"*, ali Galileja malikovavcov, ker so tukaj od nekdaj malikovavci stanovali, ktere so Galilejci terpeli (Sod. 1, 30—35: 3. Kralj. 9, 10—13: 4. Kralj. 15, 29.). Zato so bili Galilejci v duhovnih rečéh tako zelo opešali, de so jih drugi zaničevali, in še celó nečiste ali omadežane šteli. *„Poslednji čas"*, t. j., ob Mesijevim času, pa bodo zaničevani, nevedni in ko nečisti šteti Galilejci s tem počasteni, de bo Mesija v njih deželi zrejen, in de bo ona zlasti kraj njegove učitve in njegovih čudežev.

2. Med nevednimi malikovavci bivajoči Galilejci so naj pred vidili *„luč"* svetá, t. j., Mesija. Glej spod. 42, 6: 49, 6. Jan. 8, 12.

3. Izraelsko ljudstvo si sicer zadnje čase zelo pomnožil, pa jim nisi veselja in sreče zvikšal, ker so bili večkrat v silno žalostnih okolišinah in zadregah.

4. Prerok vidi v duhu veliko množico spreobernjenih nejevercov in Judov, ki se veselé Božjih zakladov v Kristusovim kraljestvu.

5. Glej Sodn. 7. — De tukaj prerok ne misli le mogočnih zemeljskih zatéravcov, kakoršni so bili Asirijani in Babilonci in poznejše Greki in Rimljani, temuč de tudi zlasti misli rešenje iz duhovne sužnosti greha in dušne reve, se lahko posname iz naslednjih besedí, kjer se začetnik tega rešenja imenuje *„Poglavar mirú"*, svéta, pravice, gospod duhovnih zakladov.

6. V hebrejskim: *„Ker vsi vojaški čevlji v vojskinim hrupu obuti"* i. t. d.

7. Pomen: Ob Mesijevim času se bo sežgalo vse vojskino orodje, ker se ne bo nič več potrebovalo ob času splošnjiga mirú.

8. *„nam je rojeno"*, t. j., nam bo rojeno. Glej vvod štev. 1. — Začetnik tega razsvetljenja (v. 2.), veliciga veselja (v. 3.), mogočniga rešenja (v. 4.) in vedniga mirú (v. 5.) je Mesija, ki je Bog in človek, in čigar mirno gospodovanje bo vekomaj terpelo.

9. kteri nosi težko butaro gospodovanja. Viši služabniki vladarjev v jutrovih

Digitized by Google

imenuje se[10]) Prečudni,[11]) Svetovavec,[12]) Bog, Močni,[13]) Oče prihodnjih časov,[14]) Poglavar miru.[15])

7. Njegovo kraljestvo se bo razširjalo[16]) in miru ne bo konec; na Davidovim sedežu in v njegovim kraljestvu bo sedel, de ga uterduje in podpéra s sodbo in s pravico od zdaj na vekomaj;[17]) gorečnost Gospoda vojskinih trum bo to storila.[18])

8. Besedo je poslal Gospod Jakopu, in padla je na Izraela.[19])

9. In vse Efrajmovo ljudstvo[20]) bo to vedilo in prebivavci Samarije,[21]) ki z ošabnim in prevzetnim sercam pravijo:

10. Opeke so razpadle, mi pa bomo z rezanimi kamni zidali; divje smokve so posekali, mi pa jih bomo s cedri namestili.[22])

11. Zato bo Gospod Rasinove sovražnike zoper njega vzdig-

---

deželah se še zdaj imenujejo *„vesirji“*, t. j., obloženi ali obteženi. — Po druzih: ki oblast nosi ko lepotijo. Perm. Job. 31, 36. razl. 27.

10. *„in imenuje se“*, t. j., imenoval se bo, in tudi bo res *„Prečudni“*.

11. Njegov prihod, njegovo rojstvo in življenje in njegova smert — vse bo per njem čudovitno, čeznatorno. Perm. Sodn. 13, 18.

12. t. j., poln modrosti in razumnosti (spod. 11, 2.) v oznanovanji Božjih sklepov.

13. Mesija bo mogočen v besedi in v djanji.

14. *„prihodnji časi“* so Mesijevi časi, sicer se tudi imenujejo *„poslednja doba“* ali *„poslednji čas“* (zgor. razl. 1.), ob kterim času se godí novo vstvarjenje po Besedi resnice, t. j., stvarjenje po Njem za večne čase (Jak. 1, 18.) stvarjenju iz Adama v tem pozemeljskim času nasprotno. Drugi prestavljajo: *„Oče večnosti“*, t. j., večni Oče (večni gospodovavec, oskerbovavec, osrečevavec).

15. kteri mir pernese med ljudi in v njih serca. Gl. Efež. 2, 17. Rim. 5, 10. Perm. Ps. 71. Sveti Bernard od šesterih imen Jezusovih pravi: Jezus je čudoviten v rojstvu, svetovavec v učenji, Bog v svojih delih, vitez (*„Močni“*) v terpljenji, oče večnosti po vstajenji (gl. 1. Kor. 15, 45.), poglavar mirú po večnim zveličanji.

16. dokler se ne bo sčasama razširilo med vse narode.

17. de naredí Davidovo kraljestvo v kraljestvo pravice, v duhovno kraljestvo na vekomaj. Gl. Luk. 1, 33.

18. Gorečnost za poveličanje njegoviga imena, in gorečnost v ljubezni do ljudi bo vse to napravila.

19. t. j., Gospod prerokuje izraelskimu ljudstvu. Dalje nasledva novo prerokovanje (9, 8—10, 4.); le-temu so bili nekoliko poznejše kakor poprešnjimu priložnost dali tisti Izraelci, kteri so bili v deželi še ostali, po tem ko je bil Teglatfalasar (gl. zgor. pogl. 7. razl. 28.) en del njih v sužnost odpeljal, pa za kazni Božje, ki so jih preterpeli, v svoji ošabnosti celo nič niso marali (v. 10.). Prerok jim očita njih hudobije, in jim napoveduje mnogotere kazni. Njegovo prerokovanje se razdeluje v štiri dele (8—12 : 13—17 : 18—21 : 10, 1—4.), in slehern teh delov jenja z besedami: *„Per vsim tem njegova* (Božja) *jeza ni odvernjena, ampak njegova roka je še stegnjena“*, t. j., Bog vas bo še bolj tepel, kakor dosihmal.

20. *„Efrajmovo“*, t. j., Izraelovo ljudstvo. Gl. zgor. 7, 2. razl. 5.

21. Samarija je bila véliko mesto v Izraelovim kraljestvu.

22. Res je, de smo od Asirijanov veliko terpeli, pa kaj maramo? Svoje poderte hiše, ki so bile poprej iz opeke (iz cegla), zidamo zdaj iz rezanih kamnov, in namesti navadniga mehkiga lesa pa imamo drage cedre.

Digitized by Google

nil,[23]) in njegove zopernike[24]) nadražil:[25])

12. Sirijo od vzhoda[26]) in Filistejce[27]) od zahoda; in oni bodo Izraela na vse usta žerli. Per vsim tem njegova jeza ni odvernjena, ampak njegova roka je še stegnjena.

13. Ljudstvo pa se ne spreoberne k njemu, ki ga tepe, in nič ne vpraša za Gospoda vojskinih trum.

14. Zato bo Gospod Izraelu odsekal en dan glavo in rep,[28]) njemu, ki se uklanja in kerči.[29])

15. Stari in častitljivi, ta je glava; prerok pa, ki laži uči, on je rep.[30])

16. In oni, ki to ljudstvo blagrujejo, bodo njega zapeljivci, in blagrovani pa bodo prekucnjeni.

17. Zavoljo tega se Gospod ne bo veselil njegovih mladenčev, in njegovih sirot in vdov se ne bo usmilil; ker vsak je hinavec in malopridnež, in vsake usta govoré neumnost. Per vsim tem njegova jeza še ni odvernjena, ampak njegova roka je še stegnjena.[31])

18. Hudobija se je namreč vnela kakor ogenj, germovje in ternje bo požerla, in zažgal se bo gosti gojzd, in visok dim se bo valil.[32])

19. Per jezi Gospoda vojskinih trum bo dežela v zmedi in ljudstvo bo kakor jed ognju; nihče ne bo svojimu bratu zanesel.[33])

20. Na desno se bo obernil in stradal; na levi pa bo jedel, in se ne bo nasitil; vsak bo žerl meso svoje roke: Manase Efraj-

---

23. „*Rasinove sovražnike*“, t. j., Asirijane, kteri so Rasina, kralja Sirijanov, ubili (4. Kralj. 16, 9.), bo Gospod vzdignil zoper „*njega*“, namreč zoper Izraelovo ljudstvo.

24. „*in njegove zopernike*“, t. j., in še druge sovražnike.

25. „*nadražil*“ ali napravil, de naj se zoper Izraelce vzdignejo.

26. „*Sirijo*“ ali Sirijane, kteri so bili poprej z Izraelam združeni, po tem pa so bili podložni Asirijanov, kteri so jih bili premagali (4. Kralj. 15, 29.).

27. Če so se bili ta čas tudi Filistejci vzdignili zoper Izraelce, nam tega zgodovina ne pové.

28. Kaj de pomeni „*glava*“ in „*rep*“, razlaga prerok sam v naslednji (15.) versti.

29. V hebrejskim: „*palmo in terst*“, t. j., visoke in nizke.

30. Lažnjivi preroki, ki se hudobnimu ljudstvu perlizujejo, ter mu zmago in srečo prerokujejo, so zaničljivi goljufi in podobni repu, s kterim se pes (per Jutrovcih naj bolj zaničljiva žival) svojimu gospodarju perlizuje (Brentano).

31. Tudi sicer ljubeznjiva mladost se je spačila, tudi vdove in sirote, ki sicer v svojih revah Bogu služijo, so hudobne; zatorej niso vredne usmiljenja; vse se je malikovanju in pregreham vdalo; „*vsake usta govoré neumnost*“, t. j., govoré kakor hudobneži in bogotajci. V svetim pismu „*neumnost*“ pomeni prederzno hudobnost, „*neumnež*“ ali „*abotnik*“ ali „*norec*“ pa bogotajca (Brentano).

32. Hudobija sega okrog sebe kakor ogenj, ki vse požre.

33. V deželi bodo vstali strašni punti, ljudstvo bo divjalo in razgrajalo enako ognju, ter se bodo rojaki med seboj morili.

Digitized by Google

ma, in Efrajm Manaseta, oba skupej bota zoper Juda.[34])

21. Per vsim tem njegova jeza ni odvernjena, ampak njegova roka je še stegnjena.

X. Poglavje.

Prerok še dalje žuga Izraelu zavoljo njegovih hudobij; napoveduje Asirijanam pokončanje; in prerokuje, de se bodo ostali Izraelci k Bogu obernili.

1. Gorjé njim, kteri krivične postave narejajo, in pisarjem, ki krivične ukaze pišejo,

2. de bi zatérali v sodbi reveže, in zvijali pravde nizkih izmed mojiga ljudstva, de bi jim bile vdove v rop, in de bi sirote oropali.

3. Kaj bote počeli ob dnevu obiskanja[1]) in stiske, ki od deleč pride? K čigavi pomoči se bote zatekli? In kje bote pustili svojo imenitnost?[2])

4. de se ne bote v spone vklonili, in z ubitimi padli?[3]) Per vsim tem njegova jeza ni odvernjena, ampak njegova roka je še stegnjena.[4])

5. Gorjé Asirijanu![5]) on je šiba in palica mojiga serda,[6]) v njegovi roci je moja jeza.

6. K zvijačnimu ljudstvu[7]) ga bom poslal, in zoper ljudstvo moje serditosti mu bom ukazal,[8]) de plen odnese, in si ropa nabere, in ga pomandra kakor blato po ulicah.

7. On pa ne bo tako menil, in njegovo serce ne bo tako mislilo, ampak zatreti ga bo želel, in končati veliko narodov.[9])

8. Poreče namreč:

---

34. Prerok permérja v puntu zdivjane Izraelove rodove steklimu človeku, ki si v svoji zdivjanosti roko razjeda. Pomen je: Ob tistim času kazni Božje bodo divjali mestnjani zoper mestnjane, Izraelci zoper Jude, in ne bodo morjenja siti.

1. „*ob dnevu obiskanja*“, t. j., ob času kaznovanja Božjiga.
2. per kom bote svoje bogastvo hranili? Perm. spod. 17, 4. Oz. 9, 11.
3. Kako se bote ubranili, de ne bote vjeti in ubiti?
4. Vse to pa še ni dovolj; Bog vam bo še več kazen poslal.
5. Tukaj začeto prerokovanje zoper Asirijane se je spolnilo koj po razdjanji izraelskiga kraljestva (v. 9. 10.), ko so se Asirijani v svoji ošabnosti napravljali Jeruzalem oblegat, in kraljestvo Judovo razdevat (v. 7. 11.). Premogočnimu asirskimu kralju, ki je mislil Jude popolnama pokončati, napové pogin (10, 5—34.); nasproti pa tolaži Juda (pogl. 11. 12.), ter ga opominja, de naj se ne boji, ker pride iz Davidove rodovine tisti Gospodovavec, kteri bo vse sploh spet poravnal.
6. Asirijan je šiba in palica, s ktero bom v svoji pravični jezi hudobne Jude tepel.
7. „*k zvijačnim*“, nezvestim Judam, ki so bili v hudobii enaki v sužnost odpeljanim prebivavcam izraelskiga kraljestva.
8. „*ukazal*“ iti. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*sim ga poslal, ... sim mu ukazal*“; ti umejo z „*zvijačnim ljudstvam*“ v sužnost odpeljane Izraelce.
9. Asirijani niso zadovoljni s tem, de bi bili le šiba v Božji roki, ktera naj bi Jude strahovala in ponižala, ampak želijo tudi jih popolnama zatreti in pokončati.

Digitized by Google

9. „Ali niso vsi kralji moji knezi?[10]) Ni li Kalano kakor Karkamis, in Emat kakor Arfad? Ni li Samarija kakor Damask?[11])

10. Kakor je moja roka najdla kraljestva malikov,[12]) tako bo tudi *(najdla)* malike v Jeruzalemu in v Samarii.[13])

11. Kaj mar ne bom, kakor sim storil Samarii in nje malikam, tudi tako storil Jeruzalemu in njegovim podobam?“[14])

12. In zgodilo se bo, ko bo Gospod vse svoje dela spolnil na sionski gori in v Jeruzalemu,[15]) po tem bom obiskal[16]) sad napuhnjeniga serca asirskiga kralja, in slavo njegovih prevzetnih oči.
4. Kralj. 19, 35. Spod. 37, 36.

13. On namreč pravi: S svojo močno roko sim storil, in po svoji modrosti sim bil razumen: meje narodov sim premaknil, njih kneze oropal, in kakor mogočni sim prekucnil nje, ki so sedeli na visokim.[17])

14. In moja roka je najdla moč ljudstev kakor gnjezdo; in kakor se jajca pobirajo, ko so zapušene, tako sim jez vso zemljo pograbil, in nikogar ni bilo, de bi se bil ganil s peresam, ali z ustmi zinil, in začivkal.[18])

15. Se bo mar sekira hvalila zoper njega, ki ž njo seka? ali se bo žaga povzdigovala zoper njega, ki jo poteguje? To bi bilo, kakor de bi se šiba vzdigovala zoper njega, ki jo kviško vzdiguje, ali kakor de bi se palica poviševala,[19]) ki je, se vé de, les.[20])

16. Zavoljo tega bo Gospodovavec, Gospod vojskinih trum, med njegove debeluhe sušico poslal,[21]) in pod njegovo slavo bo

---

10. *„moji knezi“*, meni podložni oblastniki, poglavarji, ki mi davke dajejo? Prerok pove tukaj, kakó de bo prevzetni kralj Asirijanov govoril.
11. Ali mi niso podložne naj mogočniši mesta in kraljestva in med njimi še celo Samarija, t. j., Izraelovo kraljestvo?
12. *„kraljestva malikov“*, drugi prestavljajo: *„kraljestva malikovavcov“*.
13. V hebrejskim: *„kraljestva malikov, kterih podobe so bile boljši kakor jeruzalemske in samarijske“*, mar ne bom tudi njih dobil?
14. Tako so poznejše Asirijani res govorili (4. Králj. 18, 32. i. t. d.).
15. *„ko bo Gospod“* Jude s sionske gore, s sedeža svojiga veličastva, po Asirijanih že dovolj ukrotil.
16. *„po tem bom* (govorí Gospod) *obiskal“*, t. j., udaril in kaznoval napuhnjeniga kralja Asirijanov.
17. *„On“*, t. j., prevzetni asirski kralj poreče: *„meje narodov sim premaknil“*, ker sim njih dežele svoji oblasti podvergel.
18. Kakor se ptičem gnjezda z jajci vred pobirajo, tako sim jez pobiral narodam zaklade, in nihče se mi ni ustavljal. Sicer se ptiči ustavljajo, ter okrog ferfetajo in čivkajo, ko jim kdo gnjezdo z jajci vred pobira: zoper Senaheriba pa ni smel nihče čehniti, ko je ropal; tako so bili vsi v strahu (Brentano).
19. Bahanje asirskiga kralja, ki je bil le šiba v Božji roci, s ktero je Gospod hudobne Jude tepel, je pred Bogam takó nespametno, kakor bi bilo nespametno bahanje sekire, žage, šibe in palice pred človekam, ki jih ima v roci (Brentano).
20. *„ki je, se vé de, les“*, ki se sam ne more gibati.
21. *„med njegove debeluhe“*, t. j., med njegove močne vojšake, *„sušico“* bolezen, kugo.

Digitized by Google

podneto gorelo, kakor zakurjeni ogenj.[22])

17. In Izraelova svetloba[23]) bo v ognji in njegov Sveti[24]) v plamenu,[25]) in bo njegovo ternje in germovje[26]) zažgal in požgal ob enim dnevu;

18. in slava njegoviga gojzda in njegoviga Karmela[27]) bo požerta z dušo ino z mesam,[28]) in iz strahú bo pobegnil.[29])

19. In ostale drevesa njegoviga gojzda se bodo zavoljo malosti lahko preštele, in deček jih bo lahko zapisal.

20. In tisti dan bo takó: Ostanek Izraelov in ubežni iz Jakopove hiše se ne bodo nič več zanašali na njega, ki jih je tepel, ampak na Gospoda, Izraeloviga Svetiga, se bodo v resnici zanašali.[30])

21. Ostanki, ostanki, pravim, Jakopovi se bodo spreobernili k močnimu Bogu.

22. Ako bi bilo, o Izrael! tvojiga ljudstva kakor peska ob morji, se bodo le njega ostanki spreobernili: dopolnjenje pospešeno bo razlivalo pravico;[31]) Spod. 11, 11. Rim. 9, 27.

23. ker dopolnjenje in pospešenje bo Gospod, Bog vojskinih trum, napravil v sredi vse zemlje.[32])

24. Zato pravi Gospod Bog vojskinih trum: Ne boj se, moje ljudstvo, sionski prebivavec! Asirijana, če te s šibo tepe, in svojo palico nad teboj vzdiguje po enakim kakor v Egiptu;[33])

---

22. kuga se bo hitrejše razširila kakor ogenj, ki vse pokonča. Gl. 2. Kron. 32, 21.

23. *„Izraelova svetloba“*, t. j., Izraelov Bog, ki je bil Izraelu na potu po Arabii svetloba.

24. *„njegov Sveti“*, t. j., Izraelov Bog.

25. Bog bo vnel kugo kakor ogenj med Asirijani.

26. *„ternje in germovje“* je podoba nižjiga vojaštva asirskiga.

27. *„Karmel“*, gora z visokim drevjem, je podoba viših v asirski vojskini trumi.

28. *„z dušo in z mesam“*, t. j., znotrej in zunej, prav vse do čistiga.

29. Senaherib je naglo pobegnil v svoje kraljestvo po taki in toliki usmertii. Gl. 4. Kralj. 19, 36.

30. Hebrejci, ki so takim stiskam ubežali, ne bodo več kakor ob Ahazovim času per svojih sovražnikih pomoči iskali, ampak per Gospodu in sicer odkritoserčno. Perm. 4. Kralj. 18, 1. 2. i. d. Ti ostanki so bili predpodoba maliga števila ob Kristusovih časih rešenih Judov.

31. *„spolnjenje pospešeno“*, prav po besedi: *„spolnjenje okrajšano“*, kar je vse eno; zakaj če se čas do spolnjenja kake reči, ki se ima zgoditi, okrajša, se spolnitev pospeši, ter se namenjena reč poprej zgodí. Pomen je tedaj tale: Pospešeno, neodlašano spolnjenje, doveršenje, dokončanje Božjih kaznovavnih sodbá nad sovražniki Božjiga ljudstva bo razlivalo pravico, t. j., po dokončanih kaznih Božjih, po zatertih sovražnikih Božjiga ljudstva se bo razširjala pravica, t. j., prava vera, pobožnost, svetost, blagovitost (Šeg).

32. *„ker spolnjenje in pospešenje“*, prav po besedi: *„okrajšanje“*, t. j., pospešeno, hitro spolnjenje Božjih kaznovavnih sodbá nad Asirijani, sploh nad sovražniki Božjiga ljudstva, Božjiga kraljestva, bo Gospod Bog napravil po vsi deželi; zatorej se ne boj, o Juda! Asirijanov; še malo časa, in poslednja ura jim bo odbila. Oni bodo sicer perderli s svojo vojsko v Judejo, Bog pa bo pokončal njih močne. Glej 24., 25. v. i. d. (Šeg).

33. če te tako tepe, kakor te je tepel v egiptovski sužnosti.

Digitized by Google

25. zakaj še malo časa, in mera moje jeze in serditosti bo nad njih hudobijo napolnjena,

26. in Gospod vojskinih trum bo nad njimi šibo obudil, kakoršna je bila nadloga Madijanov per Orebovi skali, in vzdignil bo svojo palico nad morjem, po enakim kakor v Egiptu. Spod. 37, 36. Sodn. 7, 25.

27. In tisti dan se bo zgodilo, de ti bo vzeta njegova[34]) butara z rame, in njegov jarem od tvojiga vratú, in jarem bo segnjil od mašobe.[35])

28. Prišel bo v Ajat,[36]) in pojde skozi Magron; per Mahmasu bo izročil svoje orodje.[37])

29. Naglo poderejo,[38]) *(rekoč)*: Gaba je naša postaja, Rama je v strahu, Savlov Gabaat beží.[39])

30. Glasno vpij, hči galimska,[40]) poslušaj, Laisa,[41]) ubožec Anatot![42])

31. Medemena se séli; prebivavci v Gabimu, bodite terdni![43])

32. Še en dan je, de se v Nobe stopi: on bo svojo roko zasukal zoper hrib sionske hčere, zoper jeruzalemski grič.[44])

33. Pa glej, Gospodovavec, Gospod vojskinih trum, bo verč razbil po strahu,[45]) in oni visoke postave bodo posekani, in prevzetni bodo ponižani.

34. In gošave v gojzdu bodo z železam posekane, in Liban bo padel s svojimi visokimi.[46])

---

34. *„njegova“*, t. j., asirijanova butara, teža ti bo vzeta.

35. Odebeljeni vrat (Izraelova moč) bo kambo per jarmu razgnal — Asirijanov moč užugal.

36. Prerok popisuje Senaheribov prihod nad Juda. Perm. 4. Kralj. 18, 14.

37. Preden so se spopadli, so svoje orodje nekoliko dalje za seboj postavljeni straži izročili, de jim ni bilo v boji na potu, in de ni bilo v nevarnosti, sovražniku v roke priti.

38. V hebrejskim: *„Oni gredo skozi sotesko“*.

39. Groza obide Judove prebivavce, in bežé. — Imenovane mesta so stale v Benjaminovim rodu, nekoliko ur od Jeruzalema.

40. *„hči galimska“*, t.j., mesto galimsko. Galim je bilo mesto blizo Jeruzalema. 1. Kralj. 25, 44.

41. *„Laisa“*, v hebrejskim: *„Laiša“*, mesto blizo Jeruzalema. Gl. 1. Mak. 9, 5.

42. *„o ubogi Anatot“* (mesto duhovnov v Benjaminovim rodu, rojstni kraj preroka Jeremija, eno uro od Jeruzalema), kakó te bodo Asirijani pestili!

43. V hebrejskim: *„prebivavci v Gabimu bežé“*. *„Medemena“* in *„Gabim“*, mesti ali vasi v Benjaminovim rodu.

44. *„Nobe“*, duhovsko mesto v Benjaminovim rodu, med Gabimam in Jeruzalemam (1. Kralj. 21, 1.); iz tega mesta se je vzdignil Asirijan, Jeruzalem oblegat (Brentano).

45. V hebrejskim: ... *„trum, bo veje z močjo posekal“*. Gospod bo asirsko vojsko pokončal.

46. *„s svojimi visokimi“* cedri. Prerok tukaj spet permerja asirsko vojskino trumo gostimu gojzdu, kteriga bo Bog posekal s svojo vsigamogočno roko. Perm. v. 17—19. — Vse drugači pa se bo godilo z Davidovim kraljestvam in z Judi poslednje čase, kar prerok v naslednjim poglavji prerokuje.

Digitized by Google

XI. Poglavje.

Izaija prerokuje rojstvo prihodnjiga Mesija, njegovo kraljestvo, spreobernjenje Judov in nevernikov.

1. In pognala bo mladika[1]) iz Jesetove korenine,[2]) in cvetlica zrastla iz njegove korenine.[3]) Djan. apost. 13, 23.

2. In Gospodov duh bo na njem počival,[4]) duh modrosti in razumnosti, duh sveta in moči, duh vednosti in pobožnosti,

3. in duh strahú Božjiga ga bo napolnil.[5]) On ne bo po videzu sodil, tudi ne po slišanji svaril:[6])

4. ampak sodil bo po pravici revne,[7]) in se bo po spodobnosti poganjal za krotke na zemlji;[8]) in bo zemljo udarjal s palico svojih ust, in s sapo svojih ustnic bo hudobniga usmertil.[9]) 2. Tes. 2, 8.

5. Pravica bo pas njegovih ledij, in zvestoba opasivnica njegovih ledvic.[10])

6. Volk bo per jagnjetu prebival, in levopard bo per kozliču ležal; tele in lev in ovca bodo skupej hodili,[11]) in majhen deček jih bo gonil.[12])

7. Tele in medved se bota skupej pasla, njih mladiči bodo skupej počivali, in lev bo kakor vol slamo jedel.

---

1. *„mladika“*, t. j., neki mlajši. Gl. zgor. 4, 2. De ta mladika Mesija pomeni, so verovali nekdaj vsi judje, in potem tudi vsi kristjani Jezusa iz Nazareta v ti mladiki spoznajo Prim. Rim. 15, 12. V Jezusu se najdejo vse znamnja, ktere se ti mladiki perlastujejo.
2. V hebrejskim: *„mladika iz posekaniga Jesetoviga* (t. j., Davidoviga očeta) *debla“*. Besede: *„mladika iz posekaniga debla“*, naznanjajo naj veči zniżanje kraljeve Davidove rodovine, ko bo namreč ta mladika iz nje pognala.
3. V hebrejskim: *„in veja iz njegove korenine bo sad obrodila“*, t. j., bo velika zrastla, in veliko sadú obrodila. Prim. Ecch. 17, 22. 23.
4. Sveti Duh bo svojih sedem darov, t. j., vse darove nanj razlil. Prim. Luk. 3, 22. Skriv. razod. 1, 4.
5. Sveti Duh ga bo napolnil s svojo ljubeznijo.
6. ne bo sodil po zunanjim videzu, po zunanji veljavi ljudí, tudi ne bo svaril ali kaznoval, kakor bo od druzih slišal; zakaj on bo ljudem v serce vidil, ter bo vse njih notranje misli in želje poznal. Gl. Jan. 2, 25.
7. on bo ubogim, revnim, zatéranim pravico persodil.
8. V hebrejskim: *„on bo po spodobnosti zatéranim na zemlji sodbo sklepal“*.
9. *„s palico svojih ust“*, t. j., s svojo ojstro, strašno, pretresljivo besedo; — *„s sapo svojih ustnic“*, t. j., s svojo vsigamogočno besedo bo hudobneže končal.
10. Pravica v poplačevanji dobriga in v kaznovanji hudiga, potem zvestoba v spolnovanji obljub bo njegova lepotija, in se ga bo tako terdo deržala, kakor se pas in opasivnica terdo tiší obleke.
11. Od Mesijeve osebe preskoči prerok k popisovanju njegoviga kraljestva.
12. Pomen: V novim Mesijevim kraljestvu bo vse sovraštvo med narodi nehalo: Judje, Rimljani, Greki in divjaki se bodo v Kristusovi cerkvi združili, Očeta v nebesih molili, poglavarju Kristusu pokoršino skazovali, in se med seboj ko bratje in sestre ljubili (Brentano). — Ob enim pa je tudi tukaj preroko-

Digitized by Google

8. In otrok, še per persih, si bo igral nad modrasovo luknjo, in odstavljeni bo svojo roko v baziliskovo dupljo vtikal.[13])

9. Ne bota škodovala, ne morila na vsim mojim svetim hribu, ker je zemlja polna spoznanja Gospodoviga, kakor de bi jo morske vode pokrivale.[14])

10. Tisti dan bo Jesetova korenina stala v znamnje ljudstvam;[15]) njega[16]) bodo narodi molili, in njegov grob bo častitljiv.[17]) Rim. 15, 12.

11. In tisti čas se bo zgodilo, de bo Gospod vdrugič svojo roko stegnil, de bi si perlastil ostanek svojiga ljudstva, kar ga bo še popuseniga v Asirii in v Egiptu in v Patrosu in v Etijopii in v Elamu in v Senaaru in v Ematu in na morskih otokih.[18])

12. In on bo bandero med narodi postavil, in bo skupej spravil Izraelove ubežnike, in razkropljence Judove bo zbral od štirih krajev zemlje.

13. In odpravljeno bo Efrajmovo poganjanje,[19]) in Judovi sovražniki bodo poginili: Efrajm ne bo zavidal Juda, in Juda se ne bo bojeval zoper Efrajma.[20])

14. In letali bodo po morji Filistejcam na ramo,[21]) in skupej ropali sinove jutrovih dežel:[22]) v Idumejo in v Moab bodo svoje roke stegali,[23]) in Amonovi sinovi jim bodo pokorni.[24])

---

vana poslednja doba Mesijeviga kraljestva, ko bo tudi vsa vstvarjena natora rešena (perm. spod. 65, 25: 66, 22. Rim. 8, 19. i. d.) in ukletja oprostena. Gl. 1. Mojz. 3, 17.

13. *„bazilisk“* je rogljata kača, po nje vpiku človek umerje v 24 urah.

14. *„na vsim mojim svetim hribu“*, t. j., v mojim novim kraljestvu. — Pomen: V mojim novim kraljestvu bo vse mirno in varno, ker se bo spoznava praviga Boga in sveta — ljudi osrečevavna — vera naglo — vodi enako — po vsim svetu razširjala (Brentano).

15. Mesija, véliki kralj iz Jesetove korenine, bo narodam znamnje ali bandero, pod ktero naj se zbirajo in njegove nauke sprejemajo.

16. *„njega“*, namreč Mesija bodo narodi molili.

17. Kristusov grob je bil posebno poveličan po vstajenji svetnikov iz grobov. Gl. Mat. 27, 52. V poznejših časih so Kristusov grob častile vse keršanske ljudstva in še celo nekeršanski Mahomedani. Drugi tolmačijo hebrejsko: *„in njegovo prebivališe* (počivališe) *bo častito“*.

18. V Mesijevo kraljestvo ne bodo le malikovavci sprejemani (v. 10. zgor. 2, 2.), ampak tudi Judje iz vsih krajev zemlje. Sprejetih Judov sperviga ne bo veliko, tode sprejemanje bo skozi vse čase terpelo, in se bo konec časov s splošnim spreobernjenjem Judov dokončalo (Rim. 11, 26.).

19. Juda in Efrajm (Izrael) sta se za spredek poganjala. Gl. Sodn. 8, 1. i. d.

20. Juda in Efrajm (Izrael) si ne bota več nasprotvala in se zavidala, ampak bota mirno v eni cerkvi živela (Hier.).

21. kakor so roparske ptice na žertje, tako bodo spreobernjeni Judje na Filistejce.

22. *„sinove jutrovih dežel“*, t. j., Arabljane bodo užugali.

23. *„svoje roke“*, t. j., svojo oblast, svoje gospostvo.

24. Filistejci, Arabljani, Idumejci, Moabljani, Amoničani so bili Božjimu ljudstvu posebno sovražni, zato so tukaj sploh ko sovražniki Božjiga kraljestva in zveličanja, tako de je pomen: potlej bodo tisti spreobernjeni Judje popolnama premagali sovražnike Božje in nasprotnike zveličanja.

Digitized by Google

15. In Gospod bo usušil jezik egiptovskiga morja,[25]) in bo vzdignil svojo roko nad reko z močjo svojiga vetra, in jo bo raztepel v sedem potokov[26]) tako, de bodo obuti skozi njo hodili.[27])

16. In pot bo imel ostanek mojiga ljudstva, kar ga bodo Asirijani pustili, kakor ga je imel Izrael tisti dan, ko je šel iz egiptovske dežele.

XII. Poglavje.

Zahvalna pesem rešenih.

1. In tisti dan porečeš: Zahvalim te, Gospod, ker si se na me jezil, pa tvoja serditost se je obernila, in si me potolažil.

2. Glej, Bog je moj odrešenik, z zaupanjem bom ravnal, in ne bom se bal, ker moja moč in moja hvala je Gospod, in mi je v zveličanje. [1]) 2. Mojz. 15, 2. Ps. 117, 14.

3. Vodo bote v veselji zajemali iz studencov zveličarjevih,[2])

4. in tisti dan porečete: Hvalite Gospoda, in kličite njegovo imé: oznanujte med ljudstvi njegove dela; spominjajte se, de je njegovo ime visoko.

5. Pojte Gospodu, ker je storil veličastne reči; oznanujte to po vsi zemlji.

6. Radujte se, in hvalite, sionski prebivavci, ker velik je v sredi tebe Izraelov Sveti.

XIII. Poglavje.

Prerokovanje zoper Babilon.

1. Naložba [1]) Babilonu, ki | jo je vidil Izaija, sin Amozov.[2])

---

25. *„jezik egiptovskiga morja“*, t. j., arabski zatok.

26. *„nad reko“*, t. j., nad Evfrat, ter ga bo razdelil v sedem potokov, ktere bodo Judje lahko prebredli, ko se bodo iz asirske sužnosti vernili v svojo deželo.

27. Pomen: Bog bo vse zaderžke, naj si bodo še toliki, s pota spravil, de se bodo lahko vernili v obljubljeno deželo; — v višim pomenu: de bodo lahko stopili v Božje kraljestvo.

1. Tukaj so peli Mojzesovo zahvalnico (2. Mojz. 15, 2. Prim. Skrivn. razod. 15, 3.).

2. Prim. Jan. 7, 37. V hebrejskim: *„iz studencov zveličanja“* (t. j., Jezusa Kristusa).

1. V hebrejskim: *„Prerokovanje od Babilona razodeto“* i. t. d.

2. To sloveče prerokovanje jenja s 14. pogl. 23. versto. Prerok tukaj perpoveduje, kako se bo godilo, ko pridejo Medijani in Perzijani s svojim kraljem Ciram Babilon razdevat (13, 2—22.), po tem pa popisuje vernitev Judov v domačo deželo (14, 1—3.) in njih veselo prepevanje po zatertih sovražnikih (14, 4—21.). Prerok je bil to prerokbo oznanil kakih dve sto let pred njeno

Digitized by Google

2. Na oblačni gori[3]) vzdignite bandero,[4]) glasno vpijte, povzdignite roke, de gredo per vratih vojvodi.[5])

3. Jez sim zapovedal svojim posvečenim,[6]) in sim poklical v svoji jezi svoje močne, kteri se zelo veselijo zavoljo moje časti.

4. Na gorah[7]) je glas množice kakor obilnih ljudstev, hrumeči glas kraljev zbranih narodov.[8]) Gospod vojskinih trum je povelje dal vojskinim trumam,

5. ki pridejo iz daljnih dežel, iz zadnjiga kraja pod nebezam: Gospod *(pride)* s posodo svoje serditosti, de bi pokončal vso deželo.

6. Tulite, ker je blizo Gospodov dan, kakor razdjanje pride on od Gospoda.

7. Zato bodo opešale vse roke, in vsacimu človeku bo serce upadlo,

8. in bo pobito. Kerč in bolečine *(jih)* bodo prijele, kakor porodnica bodo imeli britkosti, vsak bo stermel nad svojim bližnjim, njih obličje bo zagorelo.[9])

9. Glejte, Gospodov dan pride, grozoviten in poln nejevolje in jeze in serda, spremenit deželo v pušavo in njene grešnike iz nje pregnat.[10])

10. Ker zvezde na nebu in njih blišoba[11]) ne bodo razširjale svoje svetlobe; solnce bo ob svojim vzhodu otemnelo, in luna ne bo svetila v svoji svetlobi.[12]) Ecch. 32, 7. Joel 2, 10: 3, 15. Mat. 24, 29. Mark. 13, 24. Luk. 21, 25.

11. In obiskal bom zemljo zavoljo hudobije[13]) in hudobne zavoljo njih pregrehe, in konec bom

---

dopolnitvijo, in sicer ob takim času, ko nihče ni mogel previditi njeniga dopolnjenja, ker so bili tisti čas Medijani tako nezmožno in slabo ljudstvo, de so se mógli Asirijanam podvreči. Glej Judit. 1, 1. 5. — Stareji razlagavci svetiga pisma si mislijo s pokončanjem mogočniga Babilona poslednjo sodbo, pokončanje vsiga sveta, zaverženje sovražniga luciferja in vsih hudobnih.

3. t. j., na visoki gori, ker visoke gore svoje verhove v oblake skrivajo.

4. Glej zgor. pogl. 11. razl. 15. Prerok opominja v Božjim imenu Jude, kteri bodo tisti čas v kaldejski sužnosti (14, 1—4.), de naj Medijane z znamnji, na gorah postavljenimi, pervabijo, in jim, ko pridejo, z veseljem naproti hitijo.

5. *„vojvodi“* Medijanov in Perzijanov, de bodo Babilon premagali.

6. *„svojim posvečenim“*, svojim izvoljenim, ki sim jih poklical, de moje kaznovavne sodbe nad Babilonam spolnijo, namreč Medijanam in Perzijanam sim zapovedal. Perm. Jer. 6, 4.

7. *„Na gorah“* v Medii. Medija je gorata dežela.

8. Medijani so imeli več manjih kraljestev v svoji oblasti (Judit. 1, 1.).

9. Prerok tukaj popisuje zmešnjave, britkosti in nadloge med Babilonci, ko bodo Medijani prišli, mesto in kraljestvo razdevat.

10. Babilon bo v pušavo spremenjen. — To se ni zgodilo koj, ko ga je bil Cir zmagal, ampak še le sčasama, zlasti ko so Greki ondi gospodovali, tisti čas je bil Babilon tako ob ljudstvo prišel, de je bil pušavi enak, kakor Plini, ajdovski pisavec, spričuje. Dandanašnji se kraj babilonskiga mesta le po razvalinah spozna, pa še ne prav gotovo. — Tudi v ti prerokbi so različne dobe njeniga spolnovanja v eno podobo povzete. Glej vvod št. 3.

11. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„in njegovi* (nebezni) *velikani“*, t. j., vélike svetle zvezde.

12. Otemnenje zvezd, solnca in lune je podoba nesreče.

13. *„zavoljo hudobije“* véliciga kraljestva babilonskiga.

Digitized by Google

storil prevzetnosti nejevernikov, in ponižal bom napuh mogočnikov.

12. Možak bo draži memo zlata,[14]) in človek memo naj čistejšiga zlata.[15])

13. Verh tega bom nebo potresel,[16]) in zemlja se bo iz svojiga mesta premaknila zavoljo serditosti Gospoda vojskinih trum in zavoljo dneva njegove serdite jeze.

14. Tadaj bo vsak kakor ubežna serna in kakor ovca, ker ne bo nikogar, de bi skupej spravljal. Vsakteri se bo k svojimu ljudstvu obernil, in sleherni bo v svojo deželo bežal.[17])

15. Vsak, kdor bo najden, bo umorjen, in vsak, kdor zraven pride, bo pod mečem padel.

16. Njih otroci bodo pred njih očmi razterti, njih hiše oropane, in njih žene oskrunjene. Ps. 136, 9.

17. Glej, obudil bom zoper nje Medijane, kteri ne išejo srebrá, in za zlató ne marajo,[18])

18. ampak s pušicami bodo male morili, in doječih teles se ne bodo usmilili,[19]) in njih oko ne bo otrokam zaneslo.

19. Tak bo Babilon, on slavni med kraljestvi,[20]) imenitna kaldejska košatija, kakor Sodoma in Gomora, ki ji je bil Gospod poderl.

20. Nič več se ne bo v njem prebivalo, in ne bo se zidal od roda do roda, tudi ne bo ondi šotorov stavil Arabljan, tudi pastirji ne bodo tam počivali,[21])

21. ampak zveri bodo tam stanovale,[22]) in njih hiše bodo polne zmajev,[23]) in noji bodo tam prebivali, in kosmatini bodo tam skakali,[24])

22. in sove si bodo ondi odgovarjale v njegovih hišah, in sirene[25]) v gradovih mehkužnosti.

---

14. Možakov bo prav malo, ker jih bodo Medijani pokončali.
15. V hebrejskim: *„memo zlata iz Ofira“*, ki je močno slovelo.
16. *„Verh tega bom nebo potresel“* z germenjem.
17. Vojskine trume se bodo razkropile, sleherni pobeží domú.
18. *„kteri“* se ne dajo z denarjem podkupiti, de bi komu zanesli.
19. V hebrejskim: ... *„sadú* (materniga) *telesa se ne bodo usmilili“*.
20. ki se pred vsimi mesti toliko zdi in baha zavoljo svoje moči in stare slavnosti. Gl. 1. Mojz. 11, 9.
21. še celo pastirji ne bodo ondi pripravniga kraja našli.
22. V hebrejskim: *„gojzdne zverine bodo tam stanovale“*.
23. V hebrejskim: *„in v njih hišah bo polno sov“*, t. j., v podertih hišah.
24. *„noji“* ali *„štruci“* (štravsi), — *„kosmatíni“*, blezo *„gozdni škrateljni“*, t. j., neke opice (merkovice), v hebrejskim: *„pošasti“* ali *„hudobni duhovi“*. Stari so si mislili hudobne duhove v kozlovski podobi v pušavah bivajoče, ker so jih pod to podobo častili. Gl. 3. Mojz. 17, 7. Skriv. razod. 18, 2. Perm. Tob. 8. razl. 1.
25. *„sirene“*, sploh pošasti, v hebrejskim: *„zmaji“*. — Véliko mesto vsiga sveta bo tako razvaljeno, de bodo v njega razvalinah le hude in strupene zveri prebivale.

Digitized by Google

XIV. Poglavje.

Izaija prerokuje Judam rešenje iz babilonske sužnosti, Babiloncam in Filistejcam pa pokončanje.

1. Kmalo bo njegov čas[1]) prišel, in njegovi dnevi se ne bodo podaljevali; zakaj Gospod se bo usmilil Jakopa, in si bo še iz Izraela odbral nektere, in jim bo dal v njih deželi prebivati: njim se bo perdružil ptujic, ter se bode deržal Jakopove hiše.[2])

2. Ljudstva jih bodo sprejele, in jih peljale v njih kraj; in Izraelova hiša si jih bo perlastila v Gospodovi deželi za hlapce in dekle: nje, ki so jih bili vjeli, bodo oni vjeli, in svoje odertnike si bodo podvergli.[3])

3. In zgodilo se bo tisti dan: Ko ti bo Bog počitek dal po tvojim trudu in po tvojim trepetu in po terdi sužnosti, v kteri si popred služil,

4. boš imel ta pregovor zoper babilonskiga kralja, in porečeš: Kakó je jenjal odertnik, dacija je nehala!

5. Zlomil je Gospod palico hudobnih, šibo gospodovavcov,

6. ktera je ljudstva tepla v jezi z neozdravljivimi ranami,[4]) si podmetavala v serditosti narode, in neusmiljeno jih preganjala.

7. Počíva in molčí vsa zemlja, veselí se in raduje.

8. Tudi jelke so te vesele, in cedri na Libanu: kar spiš *(pravijo)*, ni nikogar gori, de bi nas posekoval.[5])

9. Pekel od zdolej je v nepokoji ob tvojim prihodu, in ti je velikane obudil.[6]) Vsi poglavarji zemlje so vstali s svojih prestolov, vsi knezi narodov.[7])

10. Vsi bodo spregovorili, in ti porečejo: Tudi ti si ranjen kakor mi, nam si enak storjen.

11. Potegnjena je v pekel tvoja prevzetnost, tvoje mertvo truplo je padlo, blazina pod teboj so molji, in tvoja odeja so červi.[8])

---

1. *„njegov čas“*, t. j., čas nesreče za Babilon bo prišel.
2. Ob času vernitve iz babilonske sužnosti je več malikovavcov judovsko vero sprejelo. Gl. 2. Ezdr. 10, 28.
3. še celo tiste ljudstva, med kterimi Izrael v sužnosti živi, mu bodo k vernitvi pomogle in dovolile, de si bo izmed njih seboj vzel sužnjev obojiga spola. — Spolnitev tega pripovedujejo buk. Ezdr.
4. *„z neozdravljivimi ranami“*, v hebrejskim; *„z neprenehljivim udarjanjem“*.
5. Vse, še celo gojzdi se veselé mirú v deželi in pokončanja sovražnikov, kteri jih ob času vojske posekujejo. Perm. spod. 37, 24.
6. Ko mogočni babilonski kralj v pekel pride, se v njem zavzemajo puntarske pošasti splošniga potopa. Gl. Job. 26, 5.
7. Vsi kralji in poglavarji na spodnjim svetu vstanejo s svojih sedežev, in gredo babilonskimu kralju naproti, in se čudijo, de tudi on, ki je bil na zemlji skorej vsigamogočen, ko slaba senca k njim pride (Brentano).
8. Vsa tvoja ošabnost in blišoba je zginila, tvoje mertvo truplo ne bo maziljeno, kakor trupla druzih kraljev, ampak dano bo červam v jed. Baltasar, zadnji babilonski kralj, je bil ponoči prišel ob kraljestvo in življenje, ko je bil napravil slovesno pojedino. Gl. Dan. 5, 30.

Digitized by Google

12. Kako si ti od neba padla, danica, ki si zjutrej vzhajala? kako si na zemljo padel, ki si ljudstva ranil![9])

13. ki si v svojim sercu rekel: V nebo pojdem, nad zvezdami Božjimi bom povišal svoj prestol, sedél bom na gori zaveze na strani proti severju.[10])

14. Pojdem nad višavo oblakov, in enak bom Najvišimu.

15. Pa boš v pekel pahnjen, v globoko jamo.

16. Kteri te bodo vidili, se ti bodo bližali, in te premišljevali: Ali je to tisti mož, ki je na zemlji zmešnjave delal, ki je kraljestva potresal,

17. ki je svet napravil v pušavo, njegove mesta poderl, in svojim jetnikam ječe ni odperl?[11])

18. Vsi kralji narodov vsi so pospali v časti, vsak v svoji hiši,[12])

19. ti pa si veržen od svojiga groba kakor zanikerno, ostudno deblo, in pokrit ž njimi, ki so bili z mečem pomorjeni, in so šli na dno jame kakor smerdljiva merha.[13])

20. Ti ne boš njim perdružen,[14]) še v grobu ne; zakaj ti si svojo deželo pokončal, ti si svoje ljudstvo umoril; nikdar več se ne bo imenoval zarod prehudobnežev.[15])

21. Perpravite njega otroke k pomorjenju zavoljo hudobije njih očetov, de ne bodo vstali,[16]) ne dežele podedovali, tudi ne napolnili mest po zemlji.[17])

22. In vzdignil se bom nad

---

9. „*Daníca*“, zvezda perve velikosti, pomeni babilonskiga kralja, kteri je bil tisti čas pervi in naj mogočniši vladar na Jutrovim. Pomen: Kakó globoko si padel z verha svoje pozemeljske visokosti in blišobe! — To prerokovanje (gl. 13. pogl. 2. razl.) pa ob enim tudi méri na vse hudobne posvetnjake, ki so posnete podobe babilonskiga kralja, kakor tudi na poglavarja prevzetnih angeljev, t. j., na danico, v latinskim: na luciferja, ki je naj perva podoba otrók tega sveta. Gl. Skriv. razod. 8, 10: 9, 1. (Avgušt. Hieron.).

10. Ti, prevzetni kralj! si se hotel Bogu enako nad zvezde usesti, in svoj prestol na gori svetiga tempeljna, na Morii, napraviti, kjer je skrinja zaveze, na gori, ki od Siona proti severju stoji. — Drugi prestavljajo hebrejsko: ... „*prestol, prebival bom na gori zbiralíša naj bolj proti severju*“, — de je pomen: Ti si hotel po svojim spačenim sercu Bogu enak biti, in si se hotel na sicer izmišljeno goro bogov v skrajnim severji med bogove spraviti. — Nekdaj so zlasti Kaldejci mislili, de je zemlja proti severju kviško napeta, in de je v skrajnim severji zbiralíše bogov, kjer se zavolj posvetnih reči posvetujejo in zemljo gospodarijo.

11. kteri tistih, ki jih je bil vjel, ni domú spustil.

12. Kralji druzih ljudstev se pokopujejo s častjo v svoje družinske pokopališa.

13. ti pa ostanéš nepokopan med jetniki, ktere kakor smerdljivo merhovino mečejo v globoke jame. — Baltasar je bil med umorjenimi ostal nepokopan (Dan. 5, 30.).

14. Ti ne boš unim kraljem (glej zgor. 18. v.) perdružen, ne boš imel častniga pokopa.

15. tudi tvoj zarod bo pokončan, nihče se ga ne bo spominjal.

16. „*Perpravite*“ vi, Medijani in Perzijani, njega otroke, de bodo pomorjeni, de ne dosežejo kraljeve oblasti, in ne posnemajo grozovitosti svojih očetov.

17. de ne bodo napolnili z vojsko mest po vsi zemlji.

Digitized by Google

nje, pravi Gospod vojskinih trum, in pokončal bom ime Babilona in ostanke in mladino in zarod,[18]) pravi Gospod.

23. In napravil ga bom ježem v lastnijo[19]) in v močvirje,[20]) in z metlo ga bom pometel in odergnil, pravi Gospod vojskinih trum.

24. Persegel je Gospod vojskinih trum, rekoč: Res, kakor sim namenil, tako bo; in kakor sim sam per sebi sklenil,

25. takó se bo zgodilo:[21]) Zdrobil bom Asirijana v svoji deželi,[22]) in ga pomandral na svojih hribih,[23]) in odvzet jim bo njegov jarem,[24]) in njegovo breme jim bo z rame vzeto.

26. To je sklep, kteriga sim storil nad vso zemljo,[25]) in to je roka stegnjena nad vsimi narodi.

27. Zakaj Gospod vojskinih trum je sklenil, in kdo bo v stanu braniti? in njegova roka je stegnjena, in kdo jo bo odvernil?

28. Leta, v kterim je bil umerl kralj Ahaz, je bila ta naložba dana.[26])

29. Ne veseli se ti, vsa Filisteja, de je zlomljena šiba tvojiga pretepavca;[27]) zakaj iz kačje zalege bo prišel bazilisk, in njegov zarod požéra ptiče.[28])

30. In pervenci ubožnih se bodo

---

18. potrebil bom spomin slovečiga Babilona in vse njegove kralje.
19. Per iztokih reke Evfrata, blizo Babilona, je bilo veliko ježev.
20. Po razdjanji babilonskiga mesta niso več bregov ob Evfratu zadelovali, ne ga v vodotoke napeljevali, zatorej se je, zlasti spomladanski in jesenski čas, čez bregove razlival in bližnje kraje v močvirje ali v mlačine spreminjal.
21. Naslednja prerokba (v. 24—28.) od pokončanja Asirije, ki je bila že zgorej v 10. pogl. naznanjena, in je tukaj ponovljena, se po spričevanji sv. Hieronima takole z naznanjenjem babilonskiga pokončanja veže: Pa pravite: Kakošno tolažbo nam hoče pokončanje daljniga kaldejskiga kraljestva dati, ko zdaj po Asirijanih toliko terpimo? Zato ponovim prerokovanje, de bo Bog Asirijane, vaše stiskavce, hudo obiskal, in vas rešil iz njih rok. — Kakor drugi menijo, je prerok prerokbo od kaznovanja Asirijanov pravil ko poroštvo, de se bo gotovo zgodilo, kar od Babilona prerokuje.
22. *„v svoji deželi“*, namreč v Palestini bom pokončal Asirijane.
23. Glej spolnjenje te prerokbe 4. Kralj. 19.
24. *„odvzet jim bo“*, namreč Judam, *„njegov“*, t. j., Asirijanov jarem.
25. *„nad vso zemljo“*, t. j., nad vso Asirijanam podverženo veliko deržavo.
26. *„ta naložba“*, v hebrejskim: *„to prerokovanje“*. Glej zgor. 13, 1. Filistejci, ki jih je bil Ozija zelo ponižal (2. Kron. 26, 6.), so se bili pod njegovim naslednikam Ahazam spet spuntali in oprostili (prim. 2. Kron. 28, 5.), in zato so bili ošabni. To ošabnost posvariti, jim prerok težavne kazni Božje oznanuje.
27. Nikar se ne veselíte, Filistejci, de je judovsko kraljestvo, ktero vas je pod Ozijem tako ponižalo, po napadu Sirijanov in Asirijanov ob malovredni Ahazovi vladi tako oslabljeno; ker iz Davidove kraljeve rodovine pride še nevarniši sovražnik, kakor je bil Ozija, in njega nasledniki vas bodo do čistiga pokončali.
28. Podobnost med to kačjo zalego in med kraljevo rodovino tiči v moči in zvijačnosti per bojevanji. Z besedo *„bazilisk“* je brez pomislika razumeti Ezekija, tistikrat še mlad kraljevič, ki je poznejše Filistejce pokrotil (4. Kralj. 18, 8).

Digitized by Google

pasli, in revni bodo varno prebivali;[29]) tvojimu zarodu pa bom dal za lakoto pomreti, in tvoje ostanke bom usmertil.[30])

31. Tulite, vrata,[31]) vpi, mesto: vsa Filisteja je ob tla;[32]) zakaj od severja pride dim[33]) in nihče ne uide njegovi trumi.[34])

32. In kaj se bo odgovorilo poslancam naroda?[35]) — De je Gospod Sion uterdil, in de bodo revni njegoviga ljudstva vanj zaupali.[36])

XV. Poglavje.

Prerokovanje zoper Moabsko.

1. Breme Moabu.[1]) Ker je po noči Ar v Moabu[2]) razdjan, on umolkne;[3]) ker je po noči zid v Moabu[4]) razvaljen, on utihne.

29. Otroci ubozih, ali pa: naj ubožniši, t. j., Judje, ki so jih Filistejci tolikanj stiskali in pestili, bodo v miru živeli, in brez nevarnosti svoje čede pasli.

30. Filistejci pa bodo za lakoto pomerli, in kar jih bo še ostalo, jih bo po Božji volji kralj Ezekija z mečem pokončal. Gl. 4. Kralj. 18, 8.

31. *„Tulite, vrata“*, t. j., tulite, Filistejci! Per vratih so se nekdaj shajali in sodbe sklepali; *„vrata“* se tukaj imenujejo namesti njih, ki so se ondi zbirali.

32. *„ob tla“*, drugi prestavljajo: *„pobita“*, maloserčna, zbegana, prestrašena.

33. *„pride dim“*, ali: prah po cesti, ki se po hoji vojakov vzdiguje, t. j., vojska (prim. Jer. 1, 13.); to se je spolnilo, kakor pravijo razlagavci, tistikrat, ko je bil vojskini vojvoda Tartan Filistejsko napadel, in Azot oblegel. Gl. spod. 20, 1.

34. *„njegovi“*, t. j., napadnikovi ali sovražnikovi trumi.

35. Kaj bodo odgovorili Izraelci poslancam, ki jih bo ljudstvo od severja k njim poslalo, in jim ukazalo, de naj se podajo? Izraelci jim porečejo: *„De je Gospod Sion“* i. t. d., to je, Bog si je Jeruzalem v lastnijo izvolil, ter ga posebno varuje, in ga ne bo dal sovražnikam v roke; torej bodo stiskani v njem perbežališe našli (Brentano).

36. Ta odgovor so bili od Judov prejeli Senaheribovi poslanci (4. Kralj. 19.).

1. V hebrejskim: *„Prerokovanja Moabu“*. — Moabljani, ljudstvo Hebrejcam v rodu (1. Mojz. 19, 37.), so stanovali na južno-vzhodnji plati od Palestine (4. Mojz. 21, 11.), in so se vedno, le malo časa ne, do Hebrejcov sovražno obnašali (4. Mojz. 22. Sod. 3, 12: 1. Kralj. 22, 3: 4. Kralj. 24, 2. Eccli. 25, 8—11.). Od Davidovih časov (2. Kralj. 8, 2.) Izraelcam podverženi, so se večkrat oprostili, in ko sta bila deset rodov dala odpeljati Teglatfalasar (1. Kron. 5, 26.) in Salmanasar (4. Kralj. 18, 9. 10.), so se bili več izraelskih mest unkraj Jordana polastili. Poznejše so bili pod babilonsko, perzijansko in greško oblastjo, nazadnje so se bili med Arabljani popolnama pozgubili. Prerok oznanuje moabskim mestam razdjanje, vsi deželi pa revo in nadlogo (15—16, 1.). Iz besedi konec prerokbe je viditi, de je bila dolgo pred spolnjenjem dana, tri leta pred spolnjenjem pa ponovljena (16, 12—14.). Kdaj je bila dana in kdaj ponovljena, ni lahko določiti, tudi se nje spolnjenje ne da iz zgodovine dokazati, ker je pomanjkljivo.

2. *„Ar“* je bil naj imenitniši mesto v moabski deželi.

3. *„on umolkne“* ali *„utihne“*, t. j., je že po njem.

4. V hebrejskim: *„ker po noči je bil Kir razdjan, Moab pokončan.* — *„Kir“* je bil drugo imenitno mesto v Moabu.

Digitized by Google

2. Hiša[5]) in Dibon gresta na višavo[6]) se jokat: Moab tuli zavoljo Naba in Medabe, vse njegove glave so plešaste, vsaka brada je obrita.[7]) Jer. 48, 37. Eccli. 7, 18.

3. Po njegovih cestah so opasani z rasovnikam, po njegovih strehah in po njegovih ulicah je zgolj tuljenje, ki gre na jok.[8])

4. Hesebon vpije in Eleale, de se do Jase sliši njun glas: zraven tega tulijo moabski vojšaki, vsaka duša tuli nad seboj.[9])

5. Moje serce zdihuje zavolj Moaba, njegovi zapahi bežijo do Segorja, triletne junice.[10]) Na breg Luit gredo z jokam, in na potu Oronaimu žalostni krič zaganjajo.[11])

6. Vode nemrimske[12]) so namreč zasute, zato se je trava posušila, zeliše je zvenilo, in vse zelenje je preč.

7. Po velikosti njih del so obiskani,[13]) k verbjimu potoku jih ženejo.[14])

8. Vpitje se namreč razlega po moabskih pokrajinah, do Galima gre njegovo tuljenje in do vodnjaka elimskiga njegovo vpitje.

9. Ker dibonske vode so polne kervi, in Dibonu še dodam, leva njim, ki bežijo iz Moaba, in ostankam v deželi.[15])

---

5. „*Hiša*“, t. j., kraljeva družina (Hieron.), „*Dibon*“, mesto, prebivavci iz Dibona gredo i. d. — „*Hiša*“ v hebrejskim: „*Bajt*“, mesto Moabu podverženo.

6. „*na višavo*“, kjer so bogovi, maliki. Prerok stavi pred očí moabsko deželo v podobi očetov in mater, ki tarnajo in tulijo za svojimi otroci, ktere so sovražniki pobili, ter bogove, ki so jih na višavah molili, na pomoč kličejo (Brentano).

7. „*Nabo*“ in „*Medaba*“ ste bile mesti. Gl. 4. Mojz. 32, 38. „*Ostrižene glave*“ in „*obrite brade*“ so bile znamnje naj veči žalosti.

8. Jutrovci, ko so žalovali, so se oblačili v debele, žimnate oblačila — v rasovnike, ter so se hodili jokat na plane strehe (Brentano).

9. „*Hesebon*“, mesto (glej 4. Mojz. 21, 25—30.), „*Eleale*“, mesto (glej 4. Mojz. 32, 37.), „*Jasa*“, mesto (glej 4. Mojz. 21, 23.). Tudi moabski vojšaki so zgubili vso serčnost, ter se ne upajo sovražniku v bran postaviti (Brentano).

10. „*njegovi zapahi*“, t. j., njegovi junaki „*bežijo do Segora*“, mesta (glej 1. Mojz. 19, 22.), „*triletne junice*“, t. j., močniga terdniga mesta.

11. „*Luit*“, v hebrejskim: „*Luhit*“, „*Oronaim*“, v hebrejskim: „*Koronaim*“ ali „*Horonaim*“, nam neznana kraja.

12. „*Vode nemrimske*“, t. j., studenci nemrimski. Sovražniki so radi studence zasipali. „*Nemrim*“ v hebrejskim: „*Nimrim*“, je bil blezo mesto „*Nemra*“, „*Nimra*“ (4. Mojz. 32, 3.).

13. „*so obiskani*“, t. j., kaznovani, kakor so si zaslužili.

14. V hebrejskim: „*Zato nesejo ostanke svojiga premoženja in zakladov čez verbji potok*“ (namreč ubežni). Drugi prestavljajo: „*Zato odnesejo ostanek njih premoženja in njih zaklade čez verbji potok*“ (na Babilonsko). Prim. Ps. 136, 2. 3.

15. Lev, ki ubešne Moabljane mori, je bil blezo Nabuhodonozor, ki je bil Moabsko s svojim kraljestvam združil. Glej 1. razl.

Digitized by Google

XVI. Poglavje.

Prerok še dalje napoveduje Moabljanam pokončanje.

1. Pošlji, Gospod, jagnje, gospodovavca zemlje, iz Petre v pušavi[1]) k hribu sionske hčere.[2])

2. In zgodilo se bo: kakor ptica, ki zbeží, in mladiči, ki iz gnjezda zleté, tako bodo moabske hčere na brodu čez Arnon.[3])

3. Posvetvaj se,[4]) skliči zbor, napravi opoldne svojo senco kakor noč, skri ubežne, in ne izdajaj potikavcov![5])

4. Moji beguni[4]) bodo per tebi stanovali: Moab jim bodi skrivališe pred pokončevavcovim obličjem; zakaj prah bo jenjal,[6]) revež bo končan,[7]) opešal bo, kdor mandra deželo.

5. In perpravil se bo v milosti prestol, in v resnici bo sedel na njem v šotoru Davidovim on, kteri bo sodil, in pravico preiskoval, in naglo povernil, kar je prav.[8])

6. Slišimo prevzetnost Moabovo,[9]) zelo je prevzeten; njegova prevzetnost in njegova košatost in njegova jeza je veči kakor njegova moč.[10]) Jer. 48, 29.

7. Zato bo Moab tulil nad Moabam, ves bo tulil; njim, ki se veselé nad zidovjem iz sežgane opeke,[11]) oznanite njih nadloge.[12])

8. Ker hesebonsko obmestje

---

1. „*Petra*“, edomsko mesto v kamnitni Arabii, takrat v oblasti Moabljanov.
2. Prerok je zgorej (15, 5.) rekel, de se mu Moabljani smilijo zavoljo njih žalostniga stanú, zdaj pa Boga za nje prosi, de naj jim pošlje jagnje, odrešenika (prim. spod. pogl. 53, 7.), kteri pride iz Davidoviga rodú. David je vnuk Rute, Moabljanke (Prim. predgovor v Rutine bukve). V hebrejskim: „*Pošljite* (vi Moabljani) *jagnjeta* (jagnječji davek) *gospodu v deželi* (kralju Judovimu) *iz Petre skozi pušavo do hriba Siona* (de vam Juda pomaga).
3. Njegova pomoč je silno potrebna, ker stiska bo tako velika, de se bodo prebivavci vsi otožni ob bregeh reke Arnona potikali.
4. Prerok govori v imenu Gospod Boga: Moab! de boš toliki nadlogi ubežal, si daj svetvati.
5. Napravite si močno braniše zoper sovražnike, ter zavetvajte in branite nesrečne, zlasti ubežne Izraelce, de se bo tudi vam po enakim povračevalo. — Moabljani so blezo ubežne Izraelce, ki so bili v asirsko sužnost peljani (perm. 13. pogl. 1. razl.), hudo imeli, in jih Asirijanam izdajali.
6. „*prah bo jenjal*“, t. j., pokončanje bo okrajšano.
7. „*revež*“, t. j., zatéravec, Asirijan bo končan.
8. Pomen: Mesija iz Davidove rodovine bo napravil kraljestvo milosti in pravice.
9. Moabljani, ne de bi milost skazovali (v. 3. 4.), še v svoji ošabnosti neusmiljeno ravnajo.
10. V hebrejskim: „*Spoznamo prevzetnost Moaba: prevzeten je, velika je njegova prevzetnost in njegova ošabnost in njegova togota, njegove besede niso prave*“, so laži.
11. Moabljani bodo jokali in plakali nad svojim razvaljenim mestam in nad svojo pokončano deželo; oni, ki se tolikanj zanašajo na svoje terdnjave, in se ž njimi bahajo.
12. V hebrejskim: ... „*tulil; nad zidovjem Kirhareseta* (svojiga mesta) *bodo zdihovali;* (oh) *poderti so*“.

Digitized by Google

je pustota, in sabamski vinograd so strebili gospodje narodov,[13]) njegovi vjenci segajo do Jazerja,[14]) po pušavi se potikajo, njegovi popušeni odrastki[15]) gredo čez morje;[16])

9. zato se jokam po nogradu sabamskim kakor po Jazerji, pijanim te s svojimi solzami, Hesebon in Eleale, ker na tvojo tergatev in na tvojo žetev bo glas mandravcov planil.[17])

10. In vzeto bo veselje in razveseljevanje Karmelu,[18]) v vinogradih se ne bodo več veselili in ukali; vína v tlačivnici ne bo tlačil, kdor ga je imel navado tlačiti; glas bom vzel tlačivcam.

11. Zato moje znotranje brenči nad Moabam kakor citre, in moj drob nad zidovjem iz sežgane opeke.[19])

12. In zgodilo se bo: Ko se bo skazalo, koliko se je Moab na svojih visočinah trudil,[20]) pojde v svoje svetiše molit, pa ne bo nič opravil.

13. To je beseda, ktero je Gospod Moabu takrat govoril.[21])

14. Zdaj pa je govoril, rekoč: V treh letih, kakor so leta najemnikove,[22]) bo Moabova čast vzeta vsimu temu obilnimu ljudstvu, in ostalo ga bo le malo in pičlo, celo ne veliko.

XVII. Poglavje.

Prerok napoveduje Damasku razvaljenje, Izraelovimu kraljestvu razpad, Izraelcam sužnost in Judovim sovražnikam pokončanje.

---

13. „*hesebonsko obmestje*“, t. j., polje okrog mesta Hesebona, — „*Sabama*“, v hebrejskim: „*Sibmah*“, mesto sloveče zavoljo dobrih vinskih tert, — „*gospodje narodov*“, t. j., Asirijani.
14. „*njegovi vjenci*“, t. j., moabski premagani ubežniki.
15. „*popušeni odrastki*“, t. j., ostali prebivavci gredo skozi arabsko pušavo v asirsko sužnost (Hier.).
16. Hebrejsko nekteri prestavljajo takole: ... „*narodov, njegove terte* (vinograda sabamskiga, prebivavci) *segajo do Jazerja, po pušavi se potikajo, odrastki se razširjajo, gredo čez morje*“, čez mertvo ali gnjilo morje.
17. s svojimi solzami te močim, Hesebon in Eleale, ker bo sovražnik nad te planil, in tvoje vinograde in polje pomandral.
18. „*Karmelu*“, lepimu polju bo vzeta vsa rodovitnost; vinčarji bodo v nogradih molčali, ter ne bodo veselih pesem prepevali.
19. Zato žalujem kakor z milim glasam citer nad poderto terdnjavo; — „*nad zidovjem iz sežgane opeke*“, v hebrejskim: „*nad Kirhareseta*m“.
20. na malikovavskih visočinah, kjer so malike častili.
21. „*takrat govoril*“, t. j., takrat prerokoval. Gl. zgor. 15. razl. 1.
22. t. j., tako natanko v treh letih, kakor jih natanko najemnik šteje, bodo mogočni Moabljani z mečem pokončani, in kolikor jih bo še ostalo, ne bodo imeli močí spet dobiti svoje zgubljene dežele.

Digitized by Google

1. Breme Damasku.[1]) Glej, Damask bo nehal biti mesto, in bo kakor groblja v podertii.[2])

2. Aroerske mesta[3]) bodo čedam prepušene,[4]) tam bodo ležale, in nihče jih ne bode plašil.

3. Tadaj bo vzeta Efrajmu pomoč[5]) in Damasku kraljestvo,[6]) in ostanki Sirije bodo enaki časti[7]) Izraelovih otrók,[8]) pravi Gospod vojskinih trum.

4. Tisti dan se bo zmanjšala Jakopova čast[9]) in debelost njegoviga života bo shujšala.[10])

5. In on bo kakor tisti, ki ob žetvi lavka, kar je ostalo, in njegova roka bo klasje pobirala, in bo kakor kdor klasja iše v dolu Rafaimu.[11])

6. In kar ga bo pušeniga, bo kakor obrani grojzd, kakor otresena oljka z dvema ali tremi jagodami na koncu veje ali s svojimi štirimi ali petimi sadovi na svojih

---

1. t. j., prerokovanje, napovedovanje, žuganje sirsko-damaščanskimu kraljestvu. Tukaj (v. 1—11.) Damasku in izraelskimu kraljestvu dana prerokba zadéva v čas, ko je bil sirski Damask v zvezi z izraelskim kraljestvam zoper Juda, tedaj v čas, ko so bile zgornje prerokbe (pogl. 7, 8—9. 6.) dane. Od 12. verste se začne nova prerokba, ki se z 18. pogl. 7. versto končá. Blezo jo je prerok oznanil nekoliko pred 14. letam judovskiga kralja Ezekija, ko so se Asirijani nad Juda in južni Egipt napravljali (Gl. spod. 36, 1: 4. Kralj. 19.). Prerok popisuje prazno početje narodov, ki mislijo ljudstvo Božje napasti, ktere pa je Bog naglama iztrebil (v. 12—14.); in to oznanuje Etijopcam in Egipčanam, ki so se nad Asirijane napravljali, kakor tudi vsim ljudstvam na zemlji (18, 1—6.), in nazadnje perstavi, de bodo Etijopci zato zahvalne darove v Jeruzalemu opravljali (18, 7.).

2. Ko je bilo to prerokovanje oznanjeno ob času sirsko-izraelske vojske zoper Juda, kakor je iz sostave obeh kraljestev Damaska in Izraela viditi, torej je z zgornjim prerokovanjem naj pred umevati premaganje Damaska po Teglatfalasarji (4. Kralj. 16, 9. Prim. zgor. pogl. 7. razl. 28.), ob enim pa tudi zgornje prerokovanje obsega v krepkih besedah poznejšnje nezgode in nesreče damaščanskiga mesta in kraljestva. Gl. Jer. 25, 9. 10. Cah. 9, 1.

3. t. j., izraelske mesta v pokrajini, ki se ji pravi „*Aroer*“, v deležnini Rubnoviga rodú, ktere mesta je bil Teglatfalasar premagal, tode ne pred premaganjem Damaska, kakor nekteri svetopisemski preiskovavci menijo, ampak potlej, ko je bil iz vzhodnjih in severnih krajev rodove izraelskiga kraljestva v sužnost odpeljal (4. Kralj. 15, 29.).

4. zato, ker bodo po odpeljanji mestnjanov pustote.

5. „*Efrajmu*“, t. j., izraelskimu kraljestvu. Gl. zgor. pogl. 7. razl. 5.

6. tadaj bo damaščansko kraljestvo nehalo, zatorej ne bo Izrael imel nobene pomoči več.

7. razdjano sirsko kraljestvo bo v časti enako razdjanimu izraelskimu kraljestvu, v sužnost odpeljanim Izraelcam, obe kraljestvi bote zgubile svojo slavo, obema se bo enako godilo.

8. Glej zastran peljanih Izraelcov v sužnost zgor. 7. razl. 15.

9. „*Jakopova čast*“, t. j., Izraelova čast, čast kraljestva deseterih Jakopovih rodov. Perm. Mih. 1, 5.

10. t. j., Izraelovo kraljestvo se bo skerčilo, zmanjšalo. Teglatfalasar, kteri je bil Damask premagal, je v ti vojski vzel Izraelovimu kraljestvu Galilejo in Galaad (4. Kralj. 15, 29.), zato je močno oslabelo.

11. „*v dolu*“, ki se mu pravi „*Rafaim*“, t. j., v neki rodovitni dolini per Jeruzalemu. Ta rodovitna dolina je tukaj podoba z ljudmi napolnjeniga Izra-

Digitized by Google

verhéh, pravi Gospod, Izraelov Bog.

7. Tisti dan se bo uklonil človek svojimu stvarniku, in njegove oči bodo gledale na Svetiga Izraeloviga,

8. in se ne bo obračal k altarjem,[12]) ki so jih naredile njegove roke; in ne bo gledal, kar so naredili njegovi persti, logov in tempeljnov.

9. Tisti dan bodo njih terdne mesta zapušene kakor drevesa in setve, ki so bile popušene pred obličjem Izraelovih otrók;[13]) ti pa boš pušava,

10. ker si pozabil Boga, svojiga odrešenika, in se nisi spomnil svojiga močniga pomočnika; zato boš zasajal[14]) lepo sadovje, in za ptujce zernje sejal.

11. Ob času tvojiga sajenja bo viniką, in zgodej bo tvoje seme cvetelo; ob času spravljanja pa bo žetev vzeta, in *(to)* bo grozno bolelo.[15])

12. Gorje množici veliko ljudstev,[16]) množici, ki šumí kakor morje; hrup množic je kakor šumenje veliko vodá.

13. Ljudstva šumijo kakor šum povodenj; on pa jim požuga, in deleč bežé; in pobrani bodo kakor prah s hribov ob vetru, in kakor vertinec ob nevihti.

14. Ob večernim času, in glej, strah! ob jutru — in ni jih več. To je del njih, ki nas razdevajo, in to je delež njih, ki nas ropajo.[17])

XVIII. Poglavje.

Izaija prerokuje, de bodo poslanci iz Etijopije in Egipta oznanovali pokončanje Asirijanov, in de bodo Etijopci in Egipčani darovali Gospodu v Jeruzalemu.

---

eloviga kraljestva. Pomen: Tisti čas bo v slovečim Izraelovim kraljestvu tako malo ljudstva, kakor malo je klasja po žetvi na polji, (v naslednji versti) kakor malo je grozdja po obranih tertah v vinogradu, kakor malo je oljkovih jagod na otreseni oljki.

12. „*k altarjem*“ malikov, jih ne bo več môlil.

13. „*popušene*“ od Amorejcov, ki so bežali pred Izraelci. Glej 4. Mojz. 21, 21. i. d.

14. „*zato boš zasajal*“ i. d., prerok to posmehovaje govorí, namreč: O le zasajaj dobro sadno drevje, saj ga ne boš sam užival, ampak ptujcam, svojim sovražnikam, ga boš nasadil, njim boš žito sejal, oni ga bodo užívali.

15. O Izrael! s ptujci, s Sirijani, si naredil zvezo zoper Judovo kraljestvo, ter od nje perčakuješ pomnoženja svoje močí, razširjanja svojiga kraljestva; pa glej, ta zveza ti ne bo nobeniga dobička dala, le nesrečo in pogin ti bo pernesla; zakaj Sirijanov sovražnik bo tudi tvoj sovražnik, on bo nje in tebe pokončal (Brentano).

16. Gorjé Asirijanam! — De prerok tukaj Asirijane misli, se lahko sklene iz popisovanja njih prihoda. Gl. zgor. 10, 28—34. Perm. zgor. 1. razl.

17. Zvečer je bil strah med Judi, drugo jutro pa že njih sovražnikov več ni bilo; po noči je bila Senaheribova vojska pobita. Gl. 4. Kralj. 19, 35. 36.

Digitized by Google

1. Gorjé deželi[1]) s šumečimi perutami,[2]) ktera je na uni strani etijopskih rek,[3])

2. ktera pošilja svoje poslance po morji in v papirovih čolnakeljnih[4]) po vodah. Pojdite, hitri poslanci,[5]) k razdeljenimu[6]) in razterganimu[7]) ljudstvu, k strašnimu ljudstvu, za kterim ni nobeniga druziga,[8]) k čakajočimu[9]) in taptanimu ljudstvu,[10]) čigar zemljo reke razdevajo.[11])

---

1. *„Gorjé deželi“*, namreč egiptovski, ki so jo tisti čas Etijopci v lasti imeli. To težko umevno poglavje, ktero razlagavci različno umevajo, se razjasni v zvezi s poprešnjim poglavjem (gl. pogl. 17. razl. 1.) in iz zgodovine. Ko je bil namreč Senaherib Judejo napadel (4. Kralj. 19. Prim. spod. 37, zgor. 17, 12.), je bil zlasti njegov namen, z vojsko vzeti Egiptovsko, ktero je bilo med tri kraljeve rodovine razdeljeno in veči del Etijopcam v pestéh, to pa bi bil storil, kakor hitro bi bil Judovsko v oblast dobil. Zatorej zakliče prerok Etijopii in gornjimu Egiptu, kjer je kralj Taraka iz etijopske rodovine kraljeval, rekoč: Tudi tebi je nesreča namenjena od ošabne množice. Vender pa, govori prerok dalje, bo ta nesreča odvernjena, ker ti bodo poslanci mirú nje pogin oznanili (v. 2.). To se je tudi spolnilo. Taraka je z veliko vojsko (gl. spod. 37, 9.) Senaheribu šel naproti, pa ni bil še do Palestine prišel, je bila že Senaheribova vojska pokončana, in Senaherib je bil pobegnil.
2. *„s šumečimi perutami“* blezo pomeni levo in desno stran vojskinih trum; zakaj Egiptovsko je že od nekdaj slovelo zavoljo svojih konjnikov, kteri so po navadi na straneh v vojski stali, pešci pa v sredi; ali pa pomeni slape, t. j., skoke, pečine, čez ktere Nil z velikim šumam pada (Šeg).
3. *„etijopske reke“* so mnoge struge Nila, ki po njih skozi Etijopijo teče.
4. *„po morji“*, t. j., po Nilu; Nil se imenuje *„morje“*, ker se ob času povodnje čez svoje bregove razliva, vso deželo pod vodo deva, de je viditi ko morje; *„v papirovih čolnakeljnih“*, t. j., v čolnih iz papiroviga terstja narejenih, v kterih so se Etijopci po Nilu vozili, čez slape ali skoke pa so jih na ramah prenašali (Šeg).
5. Prerok tukaj v nagovoru do poslancov razodene svoje prerokovanje.
6. *„k razdeljenimu“*, namreč po Nilu na dvoje razdeljenimu ljudstvu; ali pa: k ljudstvu, ki je razdeljeno v Etijopce in v Egipčane; v hebrejskim: *„k raztegnjenimu“*, po dolgi dolini ob Nilu prebivajočimu ljudstvu (Brentano).
7. *„k razterganimu“*, t. j., po Nilu na dvoje razdeljenimu ljudstvu; v hebrejskim: *„k golimu ljudstvu“*, ker so si glavo in brado brili (Brentano).
8. *„k strašnimu ljudstvu“*, ki je dosihmal drugim narodam strah delalo s svojimi zmagami. Vsi narodi, ki so od Egipta proti jugu stanovali, se imenujejo v svetim pismu *„Kušiti“* ali *„Etijopci“*, za kterimi, so si Hebrejci mislili, ni nobeniga druziga ljudstva (Brentano).
9. *„k čakajočimu“* ljudstvu, ki namreč pomoči čaka zoper Asirijane.
10. V hebrejskim: *„k ljudstvu, ki si daje deželo razmérjati in taptati“*. Nil vsako leto svoje bregove prestopa, ter se po deželi razliva, s tem pa ondi toliko gline, blata, luže, klatja popuša, de se meje nič več ne znajo; zatorej so si Egipčani dajali zemljo razmérjati, v popušeno blato pa so sejali mnogo seme, ter so ga dajali z živino taptati namesti povlačevanja (Brentano).
11. *„reke razdevajo“*, t. j., Nil in druge reke, v ktere je Nil razdeljen, pokončujejo deželo s povodnjo. — Po razlaganji Petra Šega pa prerok v duhu vidi egiptovsko ljudstvo, ki ga bodo sovražniki raztergali, razmesarili, potaptali in pokončali.

Digitized by Google

3. Vsi prebivavci na svetu,[12]) ki stanujete na zemlji, glejte, ko bo bandero na gorah postavljeno, in poslušajte buč trobent:[13])

4. ker to mi poré Gospod: Tiho bom gledal s svojiga kraja, kakor svetla opoldanja luč, in kakor rosni oblak ob času žetve;[14])

5. pa pred tergatvijo, ko bo ves razcvetel in poganjal — on nezreli sad, njemu bodo mladike s serpovi požete, in kar bo še ostalo, bo porezano in iztrebljeno.[15])

6. In vsi skupej bodo popuseni gorskim pticam, in zemeljskim zverém, in ptice bodo nad njimi vse poletje, in vse zveri dežele bodo na njih prezimovale.[16])

7. Tisti čas[17]) bo Gospodu vojskinih trum dar perneslo[18]) razdeljeno in raztergano ljudstvo, strašno ljudstvo, za kterim ni nobeniga druziga, čakajoče in čakajoče pa netaptano ljudstvo, čigar zemljo reke razdevajo, na mesto, kjer je ime Gospoda vojskinih trum, na sionsko goro.[19])

XIX. Poglavje.

Prerok napoveduje Egipčanam stiske in nadloge, po njih pa bodo spoznali in častili praviga Boga. Egipčani, Asirijani in Izraelci se bodo po pravi veri med seboj sprijaznili, in bodo Božje ljudstvo.

1. Breme Egiptu.[1]) Glej, | Gospod se bo usedel na lahek

---

12. Vsi ljudje na zemlji, ne le samo Egipčani in Etijopci, naj poslušajo in čujejo, kako strahovitno bo Bog kaznoval Asirijane.

13. ko bo k novimu boju dano znamnje z banderi na gorah in z bučanjem trobent.

14. Ko se bo ošabni Senaherib za vojsko perpravljal zoper Judovsko in Egiptovsko, bo Bog molčé gledal s svojiga sedeža njegovo strahovitno perpravljanje, ter bo čakal prave dobe, ob kteri bo njegovo vojsko udaril, in jo pokončal; Judam pa bo Bog, kar je ljudem gorko solnčno sijanje, kar je deževen oblak ženjcam po leti, namreč hladilo. — Bog bo svojim v potrebi pomagal (Brentano). Peter Šeg pa tako le razlaga: Per vsim početji Asirijanov bo Bog ravno tako tiho na svojim kraji, kakor je tiho opoldanje solnčno sijanje in rosna megla po noči ob poletnim času.

15. *„pa pred tergatvijo“*, préden bo dosegel Asirijan svoj namen, préden se bo Judovskiga in Egiptovskiga polastil in ji pokončal, *„ko bo ves“*, namreč Asirijan, razcvetel in poganjal, ter bo z vso svojo vojsko na Judovsko perderl, — *„on nezreli sad“*, v hebrejskim: *„kisli grozd“*, on Asirijan, ki ne bo nikoli obrodil dobriga sadú, *„njemu bodo mladike s serpovi požete“*, njemu, Asirijanu, bo pred časam (desiravno Bog pokojno čaka, glej 4. versto) vsa moč vzeta, ter bo popolnama iztrebljen in pokončan (Brentano in Šeg).

16. Asirijanov bo toliko pobitih, de se bodo zveri in roparske ptice eno leto nad njimi pasle.

17. *„Tisti čas“*, t. j., ob rešenji in pokončanji asirske vojske.

18. bo darove Gospodu poslalo v jeruzalemski tempelj.

19. Glej spolnitev tega prerokovanja 2. Kron. 32, 23.

1. Prerokovanje, žuganje Egiptu. Prerok napoveduje punt v Egiptu (v. 1. 2.).

Digitized by Google

oblak, in pojde v Egipt;[2]) in tresli se bodo egiptovski maliki pred njegovim obličjem, in Egiptu bo serce upadlo v njegovi sredi.[3])

2. In dal bom Egipčanam nad Egipčane teči, in bojeval se bo brat zoper svojiga brata, in prijatel zoper svojiga prijatla, mesto zoper mesto, kraljestvo zoper kraljestvo.[4])

3. In duh Egipta bo v njegovim znotranjim zbegan, in njegov svèt bom overgel; in vprašali bodo svoje malike, in svoje prerokovavce in svoje merliške zarotovavce in vedeževavce.[5])

4. In dal bom Egipt neusmiljenim gospodam v roke,[6]) in močen kralj[7]) jih bo gospodoval, pravi Gospod, Bog vojskinih trum.

5. In posušila se bo voda v morji, in reka bo pušava, in bo posahnila.[8])

6. In reke[9]) se bodo utekle,[10]) vodotoki bodo plitvi in bodo usahnili; terstje in ločje bo zvenilo.

---

kteri punt bo končal mogočen knez, ki se bo vlade polastil (v. 3. 4.), po tem ko bodo mnogotere nesreče (v. 5—17.) deželo obiskale. Potlej bodo blagi časi nastopili, ob kterih bodo Egipčani Gospoda spoznali (18—22.), in mu v zvezi z Asirijani in Judi služili (23—25.). Prerokba blezo méri naj pred na egiptovsko dvanajsterško vlado, ktera se je bila iz trojiga kraljestva trojih kraljevih družin za notranjimi nepokoji spočela okoli leta 711 pred Kristusam, in je petnajst let po tem spet nehala, ko je bil Psametih, eden izmed dvanajsterih vladarjev, druzih enajst premagal, in egiptovsko samovlado v svojo pest dobil (696 pred Krist.). Prerok govorí namreč od več kraljestev, ktere se bodo med seboj bojevale, in od eniga terdiga samovladarja, kteri si bo vse podvergel. V višim pomenu prerokba méri na duhovno revšino malikovavskiga Egipta, ktero bodo ljudje ravno pred Kristusovim prihodam prav živo čutili, po Kristusu pa bo od Egipta in od druzih malikovavskih ljudstev odpravljena. Ta prerokba je bila skorej prav gotovo oznanjena kmalo po končanji Senaheribove vojske na Judovskim (715 pred Krist. Prim. pogl. 18. razl. 1.); zakaj ta čas, ko so se bili Egipčani sovražnika znebili, so bili tako ošabni, de je bilo treba, jim žugati s kaznimi, ki so v ti prerokbi zapopadene.

2. t. j., Gospod bo prišel v Egipt sodit. Sodnika stavi sv. pismo pred oči na oblacih prihajočiga (Gl. Ps. 17, 11. Mat. 24, 30.).

3. Egipčanam bo serce v persih upadlo, ko jih pride Gospod kaznovat.

4. Te prekucije so se bile začele, ko se je bilo zraven treh vladarjev, namreč etijopskiga, saiškiga in taniškiga, še devet druzih vzdignilo, ter se vladarstva polastilo.

5. „*duh*“, um Egipčanov bo ves zmeden, de ne bodo vedili, kaj bi začeli; zatorej bodo za svèt vprašali svoje mališke pope in druge vedeževavce.

6. „*neusmiljenim gospodam*“, t. j., terdim dvanajsterim vladarjem.

7. „*močen kralj*“, t. j., Psametih, kteri je bil dvanajstere vladarje pod se spravil.

8. „*v morji*“, t. j., v Nilu, ki se tudi morje imenuje. Gl. zgor. 18. razl. 4. Memo notranjih prekucij in puntov bodo Egipčane še tudi druge nadloge zadevale; Nil se ne bo razlival po deželi, ter je ne bo gnojil; iz tega pa se bo izhajala nerodovitnost, huda letina in lakota.

9. „*reke*“, t. j., mnoge struge, v ktere je Nil razdeljen.

10. „*se bodo utekle*“, nekteri prestavljajo hebrejsko: „*bodo smerdele*“.

Digitized by Google

7. Struga potoka bo per izviru spraznjena, in vsa setev ob potokih bo usahnila, in se posušila, in je ne bo.

8. In žalovali bodo ribči, in plakali vsi, ki ternik v reko mečejo, in kteri mrežo po verhu vode razgrinjajo, bodo medleli.[11])

9. Osramoteni bodo,[12]) kteri lan obdelujejo, ga mikajo in tančico tkejo.

10. In vlažnote se bodo posušile: vsi, ki so jame za ribji lov narejali,[13]) *(bodo žalostni)*.

11. Neumni so taniški poglavarji, modri Faraonovi svetovavci so nespameten svèt dali.[14]) Kakó smete reči Faraonu: Modrih sin sim jez, sin nekdanjih kraljev?[15])

12. Kje so zdaj tvoji modrijani? Naj ti oznanijo in pokažejo, kaj je Gospod vojskinih trum nad Egipt namenil.[16])

13. Taniški poglavarji so prišli ob pamet, oslabeli so memfiški poglavarji,[17]) zapeljali so Egipt, in vogelni kamen njegovih ljudstev.[18])

14. Gospod je v sredo med nje izlil duha vertoglavosti, in zapeljali so Egipt per vsim njegovim djanji, kakor tava, kdor je pijan in kozlá.[19])

15. In v Egiptu ne bo nobeniga dela, ktero bi razodevalo glavo in rep uklanjajočiga in berzdajočiga.[20])

16. Tisti dan bo Egipt kakor ženske, stermeli bodo in se bali gibajoče roke Gospoda vojski-

---

11. ribči bodo žalovali, „*medleli*“, t. j., hujšali, ker ne bodo imeli hrane; zakaj v plitvih in smerdljivih vodah bodo ribe pomerle (Brentano).

12. V zadrego bodo prišli predivarji in platnarji.

13. „*vlažnote*“, t. j., kraji, ki imajo dovolj vode, in ribnjaki se bodo posušili; torej bodo ribči žalostni.

14. V mestu z imenam „*Tan*“ (Tanis), v hebrejskim: „*Zoan*“, je bilo drugo sedíše egiptovskih kraljev, ki so se sploh imenovali „*Faraoni*“; mesto po imenu „*Memf*“ (Memfis) pa je bilo pervo sedíše imenovanih kraljev. Pervaki, knezi teh dveh mest so bili skrivni svetovavci kralja Faraona, kteri so mu nespametne svete dajali, na pr., de naj pobere vojakam njive, ktere so od nekdaj proste davkov posestvali (Brentano).

15. Vi nespametni Faraonovi svetovavci! kako se smete s tem hvaliti, de ste sinovi modrih (de ste tudi sami modri), in de ste iz kraljéve kervi, ker kralju take abotne svete dajete? — Svetovavci egiptovskih kraljev so bili duhovni, ki so se tudi „*modri*“ imenovali. Ko so pa bili kralji večkrat iz duhovskiga stanú izvoljeni, torej so bili lahko tudi njih svetovavci iz kraljeve kervi (Brentano).

16. Prerok nagovorí tukaj kralja Faraona, ter govorí od prihodnjih zadreg, kakor de bi bile že pričujoče.

17. „*Memf*“, v hebrejskim: „*Nof*“, gl. zgor. 14. razl.

18. Egipt se tukaj imenuje „*vogelni kamen*“, t. j., zveza vsih posameznih egiptovskih rodovín. V hebrejskim: ... „*zapeljali so Egipt vogelni kamni* (knezi, poglavarji) *njegovih ljudstev*“, egiptovski poglavarji so s svojimi nespametnimi sveti vso deželo v nesrečo spravili.

19. Gospod jim je v svojim pravičnim serdu glave zmešal; bili so vsi vertoglavi, kakor pijanec, ter niso vedili, kaj bi počeli, de bi nesrečo od Egipta odvernili.

20. Po tem se ne bo v Egiptu nič pametniga godilo, kar bi razodevalo „*glavo*“, t. j., poglavarja med Egipčani, „*in rep*“, t. j., pokorne podložne, „*uklanja-*

Digitized by Google

nih trum, ki jo bo on nanj stegal.[21])

17. In dežela Judova bo Egiptu v strah;[22]) vsak, kdor se je bo spomnil, se bo tresel pred sklepam Gospoda vojskinih trum, kteriga je on nad njim storil.[23])

18. Tisti dan[24]) bo pet mest v egiptovski deželi kananski jezik govorilo, in per Gospodu vojskinih trum persegalo;[25]) eno se bo imenovalo Solnčno mesto.[26])

19. Tisti dan bo Gospodov altar[27]) v sredi egiptovske dežele, in Gospodov spominek[28]) na njé pokrajini

20. bo v znamnje in v spričevanje Gospodu vojskinih trum v egiptovski deželi. Vpili bodo namreč k Gospodu pred svojim

---

jočiga", t. j., gospoda, „*in berzdajočiga*" konje, t. j., hlapca gospodu pokorniga. V Egiptu bo popolnama zmeda in zmešnjava (Tirin). — Peter Šeg pa to versto takole prestavlja: „*In v Egiptu ne bo nobeniga dela, kteriga bi doveršila glava in rep, uklanjajoči in ustavljajoči*", to je: V Egiptu ne bo nihče nobeniga dela prav dognal, bodi si visok ali nizek, star ali mlad. — V hebrejskim: „*V Egiptu ne bo nobeniga dela, kteriga bi doveršila glava ali rep, palma ali terst*", to je: Na Egiptovskim ne bodo nobeniga dela prav dognali ne pervi in zadnji, ne visoki in nizki; vse pojde križem in narobe.

21. Tisti čas, ko bo kralj Senaherib svojo vojsko po Božjim dopušenji proti Egiptu pertiskal, je bilo Egipčanam serce upadlo.

22. Judovska dežela, ki ima tolikanj mogočniga varha, namreč Boga, bo Egipčanam strah delala.

23. vsak se bo tresel in bal, kdor bo mislil na Judovsko in na to, kar je Bog nad Egiptam storil.

24. Viši pomen: Tisti čas duhovne potrebe in reve na malikovavskim Egiptovskim pred Kristusovim prihodam bo Bog poslal Egipčanam pomoč po pravi veri.

25. Tisti čas se bo pet egiptovskih mest sosebno skazovalo v gorečnosti prave vere. „*Kananski jezik govoriti*" pomeni: imeti misli in vero izvoljeniga ljudstva (perm. Sof. 3, 9.), „*per Gospodu vojskinih trum persegati*" pa se pravi: praviga Boga spoznati in častiti. Ker je na Egiptovskim keršanska vera gospodovala, ne pa judovska, torej tukaj pomeni „*vera izvoljeniga ljudstva*" keršansko vero, ne pa judovsko. V keršanski veri so se skazovale zlasti naslednje mesta: Tan, Memf, Bubast, Heliopol in Aleksandrija.

26. „*Solnčno mesto*", v greškim: „*Heliopol*". To mesto je poprej slovelo zavoljo svojiga malikovanja, po tem pa zavoljo svoje gorečnosti v keršanski veri.

27. „*Gospodov altar*", t. j., Mesijeva vera, tako so to vsi stari judje po spričevanji svetiga Hieronima umevali. Viši duhoven Onija je bil okrog leta 150 pred Kristusam iz Palestine na Egiptovsko ubežal, in je v heliopolskim okrožji tempelj sozidal po podobi jeruzalemskiga tempeljna, in je v njem judovsko službo Božjo napravil. Onija je svoje početje s tem opravičeval, ker se je opéral na te besede svetiga pisma, kakor de bi bil prerok napovedoval, de se bo tempelj na Egiptovskim zidal; de pa prerok ni mislil tega tempeljna na Egiptovskim, se prav lahko in gotovo iz tega posname, ker je Bog Judam v postavi le en kraj za darovanje dovolil, in sicer v Jeruzalemu. Gl. 5. Mojz. 12, 5. i. d. in 1. Kron. 22. razl. 1.

28. „*Gospodov spominek*", t. j., spominek rešenja iz nadlog. Perm. 1. Mojz. 28, 17. 18.

Digitized by Google

stiskavcam, in on jim bo poslal rešenika in branivca, kteri naj jih reši.[29])

21. In Gospoda bo Egipt spoznal, in Egipčani bodo tisti čas Gospoda spoznali, in ga častili z daritvami in z darili, in Gospodu bodo obljube delali in spolnovali.

22. Gospod bo tedaj Egipt udaril, in ga ozdravil; in spreobernili se bodo k Gospodu, in on se bo ž njimi spravil, in jih ozdravil.

23. Tisti dan bo pot iz Egipta k Asirijanam, in Asirijan bo hodil v Egipt, in Egipčan k Asirijanam, in Egipčani bodo Asirijanam služili.[30])

24. Tisti dan bo Izrael tretji z Egipčanam in Asirijanam,[31]) blagoslov v sredi na zemlji,[32])

25. ktero je blagoslovil Gospod vojskinih trum, rekoč: Blagoslovljen bodi Egipt, moje ljudstvo, in Asirija, delo mojih rok, in Izrael, moja dedšina.[33])

XX. Poglavje.

Prerok hodi po Božjim povelji bos in golorók, ter s tem napoveduje sužnost Egipčanam in Etijopcam, na ktere se Izrael zanaša.

1. Tisto leto, ko je bil Tartan v Azot prišel, ko ga je bil Sargon, asirski kralj, poslal, in se je zoper Azot vojskoval in ga vzel[1],)

2. tisti čas je govoril Gospod po Izaii, Amozovim sinu, rekoč: Pojdi, in sleci rasovnik[2]) s svojih ledij, in sezuj svoje čevlje s svojih nog. In je tako storil, ter je hodil nag[3]) in bos.[4])

3. In Gospod je rekel: Ka-

29. *„pred svojim stiskavcam“*, t. j., Asirijanam; ali: v vsih svojih revah in nadlogah bodo vpili k Gospodu; — *„rešenika in branivca“*, t. j., angelja, kteri je bil 185,000 Senaheribovih vojakov pokončal. V višim pomenu je ta *„rešenik* Mesija.

30. Tisti čas bodo Egipčani in Asirijani v prijaznosti in ljubezni med seboj živeli. Ob Mesijevim času bo prijaznost in ljubezen med narodi.

31. Tisti čas bo Izrael z drugimi narodi vred sprejel Mesijevo vero.

32. zakaj blagodar narodov (Mesija) pride iz Judov. Gl. 1. Mojz. 12, 2. 3.

33. Ta blagoslov bo še le tadaj prav popolnama doveršen, ko bodo vsi malikovavci in judje v cerkev Božjo stopili.

1. Ob času (okoli leta 725 pred Krist.), ko je asirski vojskini vojvoda Tartan oblegal *„Azot“* (v hebrejskim: *„Azdod“*), filistejsko pokrajno mesto, ktero je bilo tako reči ključ od Egipta, de bi bil premagal tistikrat mogočniga egiptovsko-etijopskiga kralja Sua (4. Kralj. 17, 4., v hebrejskim se imenuje ta kralj *„So“*, per greških pisavcih pa *„Seveh“*, 728 pred Krist.), se je bilo judovsko ljudstvo k Egipčanam nagnilo, in je upalo po njih se rešiti asirskih davkov, ktere so jeli ob Ahazovim času dajati (2. Kron. 28, 16.). To zaupanje Judov na Egipčane graja prerok (Prim. pogl. 30, 31.), in to njih nespamet kaže v pomenljivim obnašanji (2. v.), ter naravnost oznanuje odpeljavo etijopsko-egiptovskih jetnikov v sužnost (v. 3—6.).

2. *„rasovnik“*, t. j., žimnato preroško obleko. Gl. 4. Kralj. 1, 8.

3. *„nag“*, t. j., bil je samo v spodnji obleki. Gl. 1. Kralj. 19, 24.

4. Prerok je hotel s pomenljivim djanjem očitno storiti, kar je spodej (v. 3—6.) z besedami napovedal. Prim. 2. Kron. 18, 10. Ecch. 24, 3. 15. i. d.

Digitized by Google

kor je moj služabnik Izaija hodil nag in bos, v znamnje in čudo treh let nad Egiptam in Etijopijo:[5])

4. tako požene asirski kralj[6]) egiptovske vjete, in pregnane Etijopce, mlade in stare, nage in bose, z razgernjeno zadnjico Egiptu v sramoto.

5. Potem se bodo bali in sramovali Etijopije, v ktero so zaupali, in Egipta, s kterim so se hvalili.[7])

6. In prebivavec tega otoka tisti dan poreče: Glejte, to je bilo naše upanje, k njim smo se po pomoč zatekli, de bi nas rešili spred oblička asirskiga kralja: in kako bomo mógli ubežati?[8])

XXI. Poglavje.

Prerok napoveduje, de bodo Medijani in Perzijani Babilon pokončali, po tem pa prerokuje Idumeji in Arabii stiske in nadloge.

1. Breme pušavi ob morji.[1]) Kakor viharji od juga[2]) pridejo, tako pride iz pušave, iz grozovite dežele.[3])

2. Ojstra prerokba mi je oznanjena. Kdor je nezvest, nezvesto dela, in kdor je pokončevavec, pokončuje.[4]) Pojdi gori, Elam,[5]) oblezi, Medijan: vsimu zdihovanju pred njim bom konec storil.

3. Zato so moje ledja polne bolečine, britkost me je prevzela,

---

5. t. j., kakor Izaija tri leta hódi nag in bos — Egipčanam in Etijopcam v čudovitno, pomenljivo znamnje: — „*tako požene*“ (v. 4.)

6. „*asirski kralj*“ Sargon, ki je blezo med Teglatfalasarjem in Senaheribam kratek čas kraljeval. Drugi menijo Senaheriba, kteri se je po njih misli tudi Sargon imenoval. Drugi menijo: Asaradona. Gl. 2. Kron. 33, 11.

7. Prebivavci v Azotu se bodo bali, ko bodo vidili, de Asirijani peljejo v sužnost vjete Egipčane in Etijopce, od kterih so pomoči perčakovali; torej se bodo sramovali, de so vanje zaupali. Prerok pa s tem tudi Jude opominja in svarí, de naj se nikar na Egipčane ne zanašajo (Brentano).

8. „*tega otoka*“, t. j., tega primorja, Palestine, — „*to je bilo naše upanje*“, namreč Etijopsko in Egiptovsko, „*k njim smo se zatékli*“, t. j., k Etijopcam in Egipčanam, — „*ubežali*“, namreč Asirijanam?

1. Prerokovanje, žuganje Babilonu. Prerok vidi v duhu babilonsko mesto razvaljeno, zato ga imenuje „*pušavo*“, „*ob morji*“, t. j., ob Evfratu, ki se zavoljo svojih obilnih iztokov v morje takó imenuje (gl. spod. 27, 1. Jer. 51, 36.); drugi mislijo, de „*pušava*“ tukaj pomeni vso babilonsko planjavo ob Evfratu do morja.

2. „*Kakor viharji od juga*“, t. j., iz arabske pušave pridejo.

3. „*tako pride*“ sovražnik iz gorate, neobdelane dežele, namreč iz Medije. Medija se v permeri z lepo, obdelano in obilno močeno deželo imenuje „*pušava*“, „*grozovita*“, strašna dežela.

4. Ojstra kazen je oznanjena nezvestim Babiloncam, ki zveze prelomujejo in ljudstva pokončujejo ter ropajo.

5. „*Elam*“ je bila okrajina na Perzijanskim. Pomen: Pridite, Perzijani, nad Babilon, oblezite ga, Medijani! „*vsimu zdihovanju*“ druzih narodov „*pred njim*“, t. j., pred Babilonam, ker jih stiska in pokončuje, bom konec storil s tem, de ga bom pokončal (Brentano).

Digitized by Google

kakor britkost porodnice: zgrudil sim se, ko sim slišal; prestrašil sim se, ko sim vidil.[6])

4. Moje serce je kopernelo, temà mi je grozo delala;[7]) Babilon! moje ljubo mi je bilo v začudenje.[8])

5. Napravi mizo,[9]) glej iz čuvajnice![10]) Ki jeste in pijete, poglavarji, po koncu! zgrabite škit!

6. Ker to mi je rekel Gospod:[11]) Pojdi in postavi čuvaja, in karkoli bo vidil, naj oznanuje.

7. In vidil je voz z dvema jezdicama, eniga jezdica na oslu in eniga jezdica na kameli:[12]) in je pridno gledal z veliko pazljivostjo.

8. In je vpil kakor lev: Na čuvajnici Gospodovi sim, ter vedno stojim po dnevu, in na svoji straži sim, ter stojim vse noči.[13]) Hab. 2, 1.

9. Glej, tu pride jezdic, mož z dvovprego konjnikov,[14]) ter spregovori in pravi: Padel je, padel je Babilon, vse zrezane podobe njegovih bogov so po tleh razdrobljene.[15]) Jer. 51, 1. Skr. raz. 14, 8.

10. Moja mlatva in otroci mojiga gumna![16]) kar sim slišal od

---

6. Prerok tukaj popisuje, kako močno mu je serce presunilo, ter ga z britkostjo napolnilo, ko je v duhu vidil, kar bo zadelo babilonsko ljudstvo in vso njega deželo (Peter Šeg).

7. „*temà*“, noč, mi je grozo delala, ko sim namreč v spanji vidil nesrečo, ki bo Babilon zadela (Šeg).

8. oh „*Babilon*“, glej! „*moje ljubo*“ videnje po noči v spanji (meni sicer tolikanj ljubo in drago razodenje) mi je bilo v strah in grozo. — V hebrejskim: „*noč meni ljubo mi je* (Bog) *dal v strah*“, meni sicer tolikanj sladke noči so mi bile v strah in grozo, ker mi je Bog razodel v spanji nesrečo, ki bo zadela Babilonce (Šeg).

9. Le napravi gostijo, Baltasar! — Desiravno so Medijani in Perzijani že dve leti Babilon oblegali, je vender Baltasar s svojimi dvorjani noči v gostarijah in veselicah preživel. Zlasti tisto noč, ko je bil Cir z vso močjo mesto napadel in ga premagal, so praznovali god vsih bogov, in nihče ni smel trezen biti. Gl. Dan. 5.

10. Le malo straž je bilo tisto noč postavljenih. — Le vdaj se zložnimu življenju per malo stražah, kmalo se bo vojskini vriš razlegal: „*poglavarji po koncu!*“ na noge! hitite v boj!

11. Kjer to mi je Gospod razodel. Prerok to prikazen, ki jo je po noči v spanji vidil z dušnimi očmi, tako popisuje, de nek čuvaj na straži z visociga stolpa napoveduje sovražnike, ko jih vidi od deleč priti.

12. „*voz z dvema jezdicama*“ pomeni dve vojskini trumi, namreč Medijanov in Perzijanov.

13. Čuvaj je z močnim glasam vpil, rekoč: Prav terdo sim gledal, in sim tole vidil (v. 9.).

14. „*mož z dvovprego*“, t. j., mož z vozam z dvema konjema vpreženim, to je: vojvoda (Cir) z dvema vojskinima trumama Perzijanov in Medijanov. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Tu pride mož na konji, konjniki sparama*“.

15. Babilon je zgubljen, vsi njegovi maliki ga ne morejo oteti.

16. O moji rojaki (govori prerok), ki vas bodo Babilonci mlatili, kakor se mlatijo snopi na gumnu, vam v tolažbo oznanim pokončanje premogočnih Babiloncov (Šeg).

Digitized by Google

Gospoda vojskinih trum, od Izraeloviga Boga, sim vam oznanil.

11. Breme Dumi.[17]) Iz Seira[18]) se k meni kliče: Čuvaj! kako je z nočjo? čuvaj! kako je z nočjo?[19])

12. Čuvaj je odgovoril: Pride jutro, pa tudi noč;[20]) če vprašate, *(prav)* vprašajte; spreobernite se, *(potlej)* pridite![21])

13. Breme Arabii.[22]) V gozdu bote na večer spali,[23]) na potu Dedanov.[24])

14. Žejnimu naproti nesite vode, ki stanujete v južni deželi,[25]) s kruhom ubežnimu naproti pojdite.

15. Zakaj pred meči so bežali, pred namerjenim mečem, pred napetim lokam, pred terdim bojem.

16. Ker to mi pravi Gospod: Še eno leto, kakor je najemnikovo leto,[26]) in vsa slava bo vzeta Kedarju.[27])

17. In kar je še števila serčnih lokostrelcov zmed Kedarjevih sinov, bodo pomanjšani;[28]) zakaj Gospod, Izraelov Bog, je govoril.

---

17. Prerokovanje Idumeji. Duma je bilo arabsko ljudstvo iz Izmaeloviga rodú (1. Mojz. 25, 14: 1. Kron. 1, 30.), ktero je po misli svetiga Hieronima na severno vzhodnji strani od Edoma v gorah prebivalo. Dumani, berž ko ne, zavoljo pergodb med Egipčani in Asirijani vsi prestrašeni, so prišli preroka vprašat, kako de se bo ob nesrečnim času njim godilo; prerok pa jim nič tolažljiviga ne odgovorí, temuč jih le k pokori opominja.

18. K meni so prišli iz Seira, t. j., iz Idumeje (5. Mojz. 1, 2.). Ime „*Seir*“ je bilo tudi lastno arabskim goram, ki so na meji te dežele, in kjer je rod „*Duma*“ bival.

19. Prerok! povej nam, ali nas bo „*noč*“ nesreče zadela?

20. Prerok jim odgovori: Človeška sreča je spremenljiva kakor dnevni časi, za nesrečo pride sreča, in nasproti.

21. Ko jim ni dal določeniga odgovora (razl. 20.), dostavi: Če me hočete za svet vprašati in si pomoči per meni iskati, morate to prav storiti, namreč s spreobernjenim sercam. Zatorej, ki ste Abrahamovi otroci, opustite malikovavske razvade, potlej pridite, in vsi si smete pomoč obetati.

22. Pomen: Še eno leto, in arabski rodovi v pušavi bojo strahovani (v. 16, 17.), de bodo ubežni pred sovražniki se po pušavi potikali in stradali (v. 13—15.). Kdaj je bila ta prerokba oznanjena, kdaj in kako se je spolnila, se zavoljo pomanjkanja starodavne zgodovine ne more dokazati.

23. V hebrejskim: „*V arabski pušavi bote spali*“.

24. Rod z imenam „*Dedan*“ je bil iz Keture (1. Mojz. 25, 3.), in je stanoval v severni pušobni Arabii, drugi „*Dedan*“ iz Kuševiga zaroda (1. Mojz. 10, 7.) pa je prebival v južni Arabii. Eden izmed njiju je slovel zavolj svojih kupčijskih popotvanj (Ecch. 27, 20: 38, 13.).

25. Vi, ki stanujete v južni Arabii, pridite k pomoči njim, ki prebivajo v severni Arabii; zakaj oni pridejo iz boja, v kteriga so se bili tudi zavoljo vas podali, pa so bili tepeni (Šeg).

26. „*kakor je najemnikovo leto*“, t. j., tako natanko ob letu, kakor ga najemnik šteje.

27. „*Kedar*“ je bilo pastirsko ljudstvo v pusti Arabii, iz Izmaeloviga zaroda (1. Mojz. 25, 13.).

28. veči del Kedarjevih lokostrelcov, ki so tolikanj sloveči, bo pokončan.

Digitized by Google

XXII. Poglavje.

Izaija prerokuje, de bodo sovražniki Jeruzalem oblegali, in de bo Sobna pahnjen z visoke kraljeve službe, Eliakim pa vanjo povzdignjen.

1. Breme dolini videnja.[1]) Kaj je tudi tebi, de gre tudi vse tvoje ljudstvo na strehe?[2])

2. Ti vpitja polno mesto, ti ljudstva polno, zelo veselo mesto! tvoji pomorjeni niso z mečem pomorjeni, tudi ne umerjó na vojski.[3])

3. Vsi tvoji poglavarji so skupej zbežali, in so terdo zvezani; vsi, kteri so najdeni, so vkup uklenjeni, desiravno so deleč bežali.[4])

4. Zato prosim: Odstopite od mene, de se milo jokam; nikar si ne prizadevajte, de bi me tolažili zavoljo končanja hčere mojiga ljudstva.[5])

5. Zakaj dan morije in taptanja in joka je od Gospod Boga vojskinih trum v dolini videnja, kteri preiskuje zid,[6]) in je povikšan nad goro.[7])

6. In Elam[8]) je vzel tul, voz s konjniki, in škit je snet s stene.[9])

7. Potem bodo tvoje naj gorši doline polne vojskinih vozov, in konjniki se bodo vstopili k vratam.

8. In odgernjeno bo Judovo zagrinjalo, in gledal bodeš tisti dan po orožišu v hiši v gojzdu.[10])

---

1. Prerokovanje, žuganje Jeruzalemu, ki se zavoljo svoje lege na in ob gričih in ko sedež „*videnja*“ ali razodenja Božjiga (zgor. 2, 3.) tako imenuje. V ti prerokbi Jeruzalemu napovedano oblego nekteri razlagavci obračajo na tisti čas, ko so bili Kaldejci mesto premagali (gl. 2. Kron. pogl. 36.); drugi jo obračajo na čas, ko so bili Asaradonovi vojvodi Manaseta vjell (gl. 2. Kron. 33, 11.); in še drugi jo obračajo na Senaheribov napad (spod. 36. i. d.). Ta prerokba, kakor je viditi, je bila nekoliko časa pred poslednjič imenovano zgodbo dana.

2. Prerok prestavi v mislih svoje poslušavce v sredo med oblego, s ktero jim žuga. — Ko je sovražnik v mesto derl, so šli ljudje na plošnate strehe, nekoliko zato, de so ž njih gledali, nekoliko pa zato, de so se branili. Sodn. 9, 51: 2. Mak. 5, 12.

3. ne merjó na vojski, ampak merjó ob zapertii za lakoto in kugo.

4. tvoji poglavarji bežé ko šlape, pa so polovljeni in zvezani; vse tvoje ljudstvo je uklenjeno, desiravno je bilo zbežalo.

5. Silno sim žalosten zavoljo pokončanja jeruzalemskiga mesta.

6. „*v dolini videnja*“, t. j., v Jeruzalemu, — „*kteri preiskuje zid*“, Bog namreč preiskuje in vé vse, kar se za zidam v mestu godí, on pozna vse hudobije (Šeg).

7. Bog je kralj in gospodovavec na sionski gori.

8. „*Elam*“ je bila okrajina na Perzijanskim; „*Elam*“ tedaj pomeni Perzijane in ž njimi združene Medijane. Perzijani in Medijani, preden so se bili polastili svetá, so bili v zvezi z Asirijani (4. Kralj. 18, 11.), poznejše pa z Babilonci.

9. Nekteri prestavljajo hebrejsko: . . . „*s konjniki, in Kir odkrije škit*“, t. j., vzame oblačilo ž njega, ter ga vzame seboj na vojsko. „*Kir*“ je bila okrajina v Asirii. Gl. Amoz. 1, 5: 4. Kralj. 16, 9.

10. Mesta so si nekdaj mislili v podobi devic, ki so imele svoje obraze z ogri-

Digitized by Google

9. In ogledovali bote razpokline Davidoviga mesta, ker so se namnožile; in nabirali bote vodo spodnjiga ribnika.[11])

10. In jeruzalemske hiše bote šteli, in podérali bote hiše za uterdovanje ozidja.[12])

11. Tudi bote naredili vodnjak med obema zidovama za vodo stariga ribnika,[13]) in se ne bote ozérali v njega, ki je to storil; in na njega, ki je to od delec perpravil, ne bote gledali.[14])

4. Kralj. 20, 20: 2. Kron. 32, 30.

12. In Gospod, Bog vojskinih trum, vas bo klical tisti dan k joku in plakanju, k obritju in k opasanju z rasovnikam.[15])

13. Glej, tukaj je veselje in dobrovoljnost, klanje telet in davljenje ovnov, vživanje mesa in pitje vina! *(in pravijo:)* jejmo in pimo, ker jutri bomo umerli!

Modr. 2, 6: 1. Kor. 15, 32.

14. In prišel je do mojih ušes glas Gospoda vojskinih trum: Ne bo vam ne ta hudobija odpušena, dokler ne umerjete, pravi Gospod, Bog vojskinih trum.

15. To govori Gospod, Bog vojskinih trum: Pojdi, stopi k njemu, ki prebiva v šotoru, k

---

njalam ogernjene. Ako se je devici ogrinjalo z obraza vzelo, je bila s tem osramotena (Perm. spod. 47, 2.). Pomen: Osramoten boš, Juda, ter ti bo vzeto poslednje branilo; zastonj se boš ozéral po orožišu, kjer je orožje za vojsko hranjeno, *„v hiši v gojzdu“*, t. j., v libanskim gojzdu. Kralj Salomon je bil ondi dal narediti veliko poslopje, v kterim se je shranovalo vojskino orožje tudi še poznejšnje čase (Šeg).

11. *„ogledovali“* in popravljali bote razpokline v ozidji zgornjiga mesta na sionskim hribu, ktere razpokline so se bile sčasama naredile, ker niste v mirnih časih popravljali ozidja okrog mesta; *„in nabirali bote vodo spodnjiga ribnika“*, t. j., napeljali bote vodo, ki v spodnji ribnik teče, v mesto, namreč v ribnik, ki ga je bil dal Ezekija narediti (glej 2. Kron. 32, 30.), de jo bote ob času mestne oblege imeli. — Zgornji in spodnji ribnik sta bila zunaj mestniga ozidja, voda pa, ki se je v ribnika natekala, je bila pod zemljo v mesto napeljana. Sovražniki, ki so mesto oblegali, so tedaj lahko to v mesto napeljano vodo zaperli, in jo drugam obernili; torej je bilo treba, de so se mestnjani ž njo pred oblego previdili, ter jo v Ezekijev ribnik napeljali (Šeg).

12. *„hiše bote šteli“*, ter preudarjali, ktere bi se dale uterpeti, de bi jih poderli, in z njih kamnjem mestno zidovje poravnali in uterdili.

13. *„med obema zidama“*, berž ko ne, med zidam, ki je bil narejen okrog zgornjiga mesta na sionskim hribu, ki se mu je reklo *„Davidovo mesto“*, in med zidam, ki je bil narejen okrog vsiga mesta, *„bote naredili vodnjak“*, ter bote vanj napeljali vodo *„stariga ribnika,“* blezo iz zgornjiga ribnika. — Z besedami 9., 10. in 11. verste prerok Izaija napoveduje mestnjanam v Jeruzalemu silno hudo oblego, ker jim perpoveduje, de bodo zidove popravljali, in se z vodo preskerbovali (Šeg).

14. *„se ne bote ozérali“* na Boga, ne bote vanj zaupali, in ne per njem pomoči iskali, *„ki je to storil“*, ki vas bo s toliko nesrečo obiskal, ktero vam je že dolgo časa perpravljal, ter vam ž njo žugal.

15. Tisti nesrečni čas vas bodo k žalovanju in k pokori budili v Gospodovim imenu, tode ne bote poslušali Božjiga glasú, ter bote jedli in pili in posvetno veselje vživali (v. 13.).

Digitized by Google

Sobnu, predstojniku tempeljna,[16]) in mu reci:

16. „Kaj pa ti tukaj? ali kdo si ti tukaj,[17]) de si si tukaj grob izsekal, na višavi spominek skerbno izsekal, v skali stanovanje sebi“?[18])

17. Glej, Gospod te bo dal preč nesti, kakor se preč nese kak petelin,[19]) in kakor obleko te bo preč vzel.

18. On te bo okrog in okrog obdal z britkostjo,[20]) in kakor žogo te bo zagnal v deželo široko in prostorno: tam boš umerl, in tam bo voz tvoje slave, ti gerdoba hiše tvojiga gospoda![21])

19. In spodil te bom s tvojiga mesta, in od tvoje službe te bom odstavil.

20. In tisti dan bom poklical svojiga hlapca Eliakima,[22]) Helkijeviga sina.

21. In ga bom oblekel v tvojo suknjo, in ga opasal s tvojim pasam, in tvojo oblast mu bom v roko dal, in bo kakor oče prebivajočim v Jeruzalemu in v Judovi hiši.

22. In dal mu bom ključ Davidove hiše na rame,[23]) de odpéra, in ne bo ga, kdor bi zapéral: in de zapéra, in ne bo ga, kdor bi odpéral. Job. 12, 14.

23. In zabil ga bom kakor klin v terden kraj, in on bo častni stol hiši svojiga očeta.[24])

24. In nanj bodo obešali vso čast hiše njegoviga očeta, mnogotere posode, vsako majhno posodo

---

16. „*stopi k njemu, ki prebiva v šotoru*“, t. j., k hišniku ali ključarju na kraljevim dvoru, „*k predstojniku tempeljna*“, t. j., k višimu kraljeve hiše, kraljeviga poslopja. Glej 22. versto. — Sobna in Eliakim, od kterih je v naslednjih verstah govorjenje, sta že mlada služila kralju Ezekiju; Eliakim je bil hišnik ali ključar na kraljevim dvoru, Sobna pa pisar (Spod. 36, 3: 37, 2.). Pod kraljem Manasetam pa je bil ošabni, zviti in potuhnjeni Sobna Eliakima spodrinil, in je bil on viši na kraljevim dvoru, dokler ni bil s kraljem Manasetam vred peljan na Babilonsko, Eliakim pa je bil potem poglavar v Jeruzalemu, in tako se je spolnilo Izaijevo prerokovanje (Peter Šeg).

17. Sobna je ravno ogledoval grob, ki ga je bil dal sebi in svoji družini v skalo izsekati, ko mu je prerok zaverženje oznanil. Kaj hočeš tukaj početi? ali: kdo si ti, de si si tolikanj imeniten grob perpravil? Ne ti, ne tvoja družina ne bote tukaj pokopani.

18. Naj gorši grobe so napravljali verh skal, de so vsacimu v oči šinili.

19. Kakor ošabniga petelina na nogah zvezaniga na terg na prodaj nesó, tako bodo tudi tebe v sužnost odpeljali. V hebrejskim: „*Gospod te bo s silno močjo preč vergel*“.

20. V hebrejskim: „*On te bo zvil kakor klobčič*“, t. j., Bog te bo obdal z britkostjo.

21. „*tam*“ v ptuji deželi „*boš umerl*“, ne pa v Jeruzalemu, kjer si si grob napravil, in tam v ptuji deželi bo tvoj slavni, častitljivi voz (tode ne bo več tvoj), v kterim se tako mogočno po Jeruzalemu voziš (Šeg), ti hudobnež v kraljevi hiši.

22. Tisti čas, ko bom zavergel Sobna, bom povzdignil Eliakima. Glej zgor. 16. razl.

23. „*ključ Davidove hiše*“ pomeni viši oblast v kraljevi hiši in v kraljestvu. Ključe so na rame pokladali v znamnje, de je ključarjeva služba na kraljevim dvoru silno težka. Perm. zgor. 9, 6. Mat. 16, 19. Skriv. raz. 3, 7.

24. „*kakor klin*“ ali cvek. Pomen: Dal mu bom stanovitno službo, ktera bo vsi njegovi hiši v čast.

Digitized by Google

od pitnih posod do muzičniga orodja.[25])

25. Tisti dan, pravi Gospod vojskinih trum, bo klin vzet,[26]) kteri je bil zabit v terden kraj, in bo zlomljen, ter bo padel, in vse bo končano, kar je na njem viselo, ker Gospod je govoril.

XXIII. Poglavje.

Izaija prerokuje Tiru razdjanje.

1. Breme Tiru.[1]) Tulite, ladije na morji;[2]) ker hiša je razdjana, od kodar so navadno hodile;[3]) iz dežele ketimske[4]) jim je oznanjeno.

2. Molčite,[5]) ki na otoku stanujete:[6]) sidonski kupci,[7]) kteri se čez morje prepeljavajo, so te napolnovali.[8])

3. Na veliko vodah je bilo nilsko seme, žetev reke je bil njega sad, in on je bil terg narodam.[9])

4. Sramuj se, Sidon! ker govorí morje, moč morja,[10]) rekoč: Nisim bila na porodu, in nisim rodila, in nisim zredila mladenčev, ne do verha zredila devic.[11])

5. Ko se bo to v Egiptu slišalo, bodo žalovali, ko bodo od Tira zvedili.

6. Pojdite čez morje,[12]) tulite vi, ki prebivate na otoku![13])

7. Kaj, ali ni to vaše *(mesto)*, ki se je že od nekdanjih časov

25. Nanj se bodo naslanjali vsi: mali in veliki, nizki in imenitni, on jim bo podpora.

26. „*klin*“, t. j., Sobna. — To prerokovanje, ktero po čerki zadeva dva kraljeva služabnika, zadeva podobensko tudi vse zveste in nezveste služabnike Božje: zvesti pred Bogam obveljajo, nezvesti pa bodo zaverženi.

1. Ta prerokba oznanuje razdjanje bogatiga in silno mogočniga mesta Tira po kaldejskim kralji Nabuhodonozorji (586 pred Krist.).

2. V hebrejskim: „*Tulite, tarsiške ladije*“! namreč ladije, ki so bile šle v „*Tars*“ ali „*Tartes*“ na Španisko, pa bodo nazaj gredé med potjo zvedile, de je bil ta čas Tir razdjan.

3. „*ker hiša je razdjana*“, t. j., mesto, iz kteriga so hodile, je razvaljeno.

4. „*iz dežele*“, ki se ji pravi „*Ketim*“, v Vulgati: „*Cetim*“, v hebrejskim: „*Kitim*“; razlagavci mislijo primorje in otoke proti zahodu, otok Ciper, tudi Macedonijo.

5. „*Molčíte*“, t. j., stermíte vi, otočani, primorci!

6. vi feniški primorci! Hebrejci so dežele ob morji otoke imenovali.

7. „*sidonski kupci*“, t. j., kupci iz mesta Sidona v Fenicii.

8. „*so te napolnovali*“ z ljudmi in zalogami.

9. „*Na veliko vodah*“, t. j., okrog na morji se je vidilo „*nilsko seme*“, t. j., egiptovsko žito, ki se je v ladijah vozilo v Tir; „*žetev reke je bila njega sad*“, t. j., perdelki ob Nilu so bili v vžitek Tiru, „*in on*“, namreč Tir, je bil terg vsim narodam (Peter Šeg).

10. „*Sramuj se, Sidon*“, t. j., sramujte se, Sidonci! zavoljo razvaljeniga mesta Tira, ker ste v njega terdnjavo zaupali; „*morje, moč morja*“, namreč tirska terdnjava v morji — Tir sam govorí (Šeg).

11. Hebrejci so si mesta mislili ko matere, ki imajo veliko otrók. Pomen: Jez, mati (tirsko mesto), sim ob vse svoje otroke — prebivavce — prišla (Šeg.).

12. ... „*čez morje*“, v hebrejskim: ... „*v Tars*“. Gl. zgor. razl. 2.

13. žalujte vi, otočani, t. j., Tirci, sploh feniški primorci!

Digitized by Google

zavoljo svoje starosti hvalilo? Nesle ga bodo njegove noge deleč na ptuje![14])

8. Kdo si je to zmislil čez Tir, nekdaj kronani?[15]) Njega kupci so bili knezi, njega teržniki so bili slavni na zemlji.

9. Gospod vojskinih trum si je to zmislil, de bi ponižal napuh vsiga častitljiviga, in v zaničljivost spravil vse imenitne na zemlji.

10. Pojdi po svoji deželi kakor reka, morska hči,[16]) ti nimaš več pasú.[17])

11. Svojo roko je stegnil čez morje, potresel je kraljestva,[18]) Gospod je povelje dal zoper Kanaan,[19]) zdrobiti njegove junake,[20])

12. in je rekel: Nič več se dalje ne bahaj, ti osramotena devica, sidonska hči; vstani in prepelji se tje v Ketim, tudi tam ne bo pokoja za te![21])

13. Glej Kaldejcov deželo, ki ni bila tako ljudstvo,[22]) — Asirijan jo je bil uterdil,[23]) — oni so v sužnost prepeljali njegove korenjake,[24]) njegove hiše podkopali, ga v razvalino naredili.[25])

14. Tulite, morske ladije,[26]) ker vaša terdnjava je razdjana.[27])

---

14. Nabuhodonozor je najdel v premaganim mestu le prazne hiše; prebivavci so bili pobegnili, kakor sveti Hieronim pové, ali na Španško ali v Kartago ali na kak otok, ki je bil kako uro od primorja, in kjer je bilo poznejše sozidano po vsim svetu sloveče mesto novi Tir.

15. *„nekdaj kronani“*, t. j., ki je bil nekdaj kralj feniških okrajin; v hebrejskim: *„ki je svoje možé kronal“*.

16. *„morska hči“*, t. j., naselitva iz Tire v Tars ali v Tartes na Španskim. Tirski otočani in primorci so ob času oblege tirskiga mesta v Tars bežali, in se ondi naselili (Brentano).

17. *„nimaš več pasú“*, t. j., nisi več v berzdi, pod jarmam, pod oblastjo Tirjanov, lahko se razprostéraš po deželi kakor reka.

18. Bog je svojo kaznovavno roko stegnil *„čez morje“*, t. j., čez tirsko mesto v morji, in potresel je *„kraljestva“*, t. j., okrajine in mesta v feniški deželi, ki so imele svoje poglavarje.

19. *„zoper Kanaan“*, t. j., zoper feniške primorce, ki so bili po 1. Mojz. 10, 15—19. kananskiga rodú.

20. *„njegove junake“*, v hebrejskim: *„njegove terdnjave“*.

21. Nikoli še premagana terdnjava se imenuje *„devica“*, ako pa je bila premagana, tadaj se ji pravi *„osramotena devica“* (Brentano); — *„sidonska hči“*, t. j., od Sidoncov sozidano tirsko mesto, ali še bolj prav: vi sidonski prebivavci (Šeg); — *„v Ketim“* (v Vulgati: *„Cetim“*) t. j., na otok Ciper, pa tudi ondi vas bo sovražnik našel in preganjal. V razvaljenim mestu *„Cicii“* (v latinskim: *„Cicium“*) se najde veliko feniških napisov, iz tega pa se posname, de so ondi naseljenci iz Sidona, sploh iz Fenicije živeli (Brentano).

22. *„ki ni bila tako ljudstvo“* ob času, ko je Izaija prerokoval.

23. pod oblastjo Asirijanov si je še le opomôgla, de je bila ljudstvo.

24. in vender to ljudstvo, ki ob Izaijevim času še ni bilo ljudstvo, namreč Kaldejci so v sužnost peljali *„njegove“*, t. j., tirske korenjake.

25. Prerok Izaija vse to v duhu vidi, kakor de bi se bilo že zgodilo, desiravno se bo še le zgodilo. Glej vvod 1. štev.

26. V hebrejskim: *„Tulite, tarteške ladije!“* Gl. 2. razl.

27. *„vaša terdnjava“* na otoku okrog mesta Tira bo razdjana in ž njo vred

Digitized by Google

15. In tisti dan boš, o Tir! pozabljen sedemdeset let,[28]) kakor dnevi eniga kralja;[29]) po sedemdesetih letih pa se bo Tiru godilo po pesmi vlačuge:[30])

16. „Vzemi citre, pojdi okrog po mestu, ti pozabljena vlačuga, lepo poj, ponavljaj petje, de te bodo pomnili“![31])

17. In čez sedemdeset let bo Gospod Tir obiskal,[32]) in ga zopet perpravil k njegovimu zaslužku, in se bo spet pečal z vsimi kraljestvi na svetu, kakor deleč zemlja seže.

18. Tode njegova kupčija in njegov zaslužek bota Gospodu posvečena,[33]) ne bota shranjena, ne v zaklad polagana; ampak njih, ki bodo pred Gospodam stanovali,[34]) bo njegov perslužek, de bodo do sitiga jedli, in se oblačili do starosti.[35])

---

tudi veliko hiš. Vse mesto tisti čas ni bilo še razdjano, imelo je še svoje kralje, tode bili so pod kaldejsko oblastjo. Če so pa ti kralji v starim Tiru na otoku ali v ostalih hišah per primorji, ali pa v novim Tiru — eno uro od otoka — stanovali, se ne vé.

28. *„sedemdeset let“* je okroglo število, in ni prav natanko razumevati. Ravno toliko let je imela sužnost Judov v Babilonu terpeti (Jer. 25, 11. 12.). — Pomen: Po razdjanji boš, o Tir! kakih sedemdeset let — ves čas judovske sužnosti v Babilonu — zapušen, in vse svoje blišobe in veljave oropan.

29. tako boš pozabljen, kakor bodo pozabljeni dnevi kaciga kralja po njegovi smerti, če je še toliko slovel po svetu (Šeg).

30. Po preteklih sedemdesetih letih se bo Tiru godilo kakor stari, že pozabljeni vlačugi, ktera si s svojim zapeljivim petjem ljubejev iše, ter se ž njimi pečati želí. Prerok pové v 16. versti verstico iz neke zabavljive pesmi do take vlačugarice. Izaija hoče s to priliko reči: Kakor se vlačuga z drugim spolam pečá, tako se boš tudi ti, o Tir! po preteklih sedemdesetih letih s ptujimi narodi pečal, t. j., ž njimi ménil in kupčeval.

31. Jutrovske vlačugarice imajo še dandanašnji navado, po ulicah hoditi in prepevati.

32. *„obiskal“* s srečo, de si bo s kupčijo spet opomógel.

33. Tirci bodo praviga Boga spoznali, in mu od svojiga bogastva darove nosili.

34. njim, *„ki bodo pred Gospodam stanovali“*, t. j., duhovnam in levitam bodo Tirci darove dajali od svojiga zaslužka.

35. Tirjani ne bodo svojih v kupčii perdobljenih zakladov stiskali in spravljali, ampak bodo od njih oznanovavcam prave vere radi dajali in jih v čast Božjo obračali. — Ta prerokba se je bila spolnila nekoliko s tem, ko se je bilo več Tirjanov v svetim mestu naselilo (2. Ezdr. 13, 16.), in so ondi svoje davke plačevali; nekoliko pa s tem, ko je več Judov v Tir hodilo, ter so ondi kupčevali, in darove v Jeruzalem pošiljali. Ob babilonski sužnosti in tudi potlej so se bili Judje večidel kupčije poprijeli, in ona se jim je bila tako priljubila, de se lahko reče, de se jih je bilo veliko tudi v Tiru naselilo, ter so se vdeleževali bogatije tega mesta.

Digitized by Google

XXIV. Poglavje.

Izaija vidi v duhu pokončanje judovskiga kraljestva in vsiga sveta ob poslednji sodbi.

1. Glejte,[1]) Gospod bo razdjal deželo, in jo bo spraznil,[2]) in nje obraz udaril,[3]) in nje prebivavce razkropil.[4])

2. In kakor ljudstvu tako bo duhovnu, in kakor hlapcu tako njegovimu gospodarju, kakor dekli tako njé gospodinji, kakor kupovavcu tako prodajavcu, kakor posojevavcu tako njemu, ki na pósodo jemlje, kakor térjavcu tako dolžniku.[5]) Oz. 4, 9.

3. Razdjana in pokončana bo dežela, in čisto obropana, ker Gospod je to reč govoril.

4. Dežela bo žalovala in zvenila in opešala; svét bo zginil, opešalo bo veličastvo ljudstva v deželi;[6])

5. zakaj dežela se je od svo-

---

1. Poglavja 24—27. obsegajo eno prerokbo. Ta prerokba se začne s popisovanjem nekiga razvaljeniga mesta, iz kteriga se jih le malo reši; ti rešeni pa hvalijo Boga, ki s Siona vlada (pogl. 24.). Za to rešenje prerok Boga hvali, ker odslej bo Jeruzalem zbirališe vsih narodov, in vsi sovražniki Božjiga ljudstva bodo poginili (pogl. 25.). Tudi rešeno ljudstvo hvali Boga (pogl. 26.), ker ob tem času pade velika žival; in Izrael po preterpeni kazni zopet oživí (pogl. 27.). Ta prerokba méri po čerki in v bližnjim pomenu na razdjanje jeruzalemskiga mesta (24, 10—13.), na odpeljanje prebivavcov pokončane dežele Judove (24, 1—3.) po Babiloncih, na razdjanje Babilona in njegovih kraljestev (24, 16—21.) po Perzijanih, na vernitev Judov po babilonskim padcu (25, 2, 8: 27, 1. 12. 13.) in na ponovljenje judovske deržave (26, 12—16.). Ko so te zgodbe predpodobe prihodnjih Mesijevih in poslednjih časov, zatorej si jih razlagavci po pravici pod čerkami te prerokbe skrite mislijo, in jih ob enim razumevajo. Tukaj je le še opomniti, de prerok včasih zapusti pergodbe pozemeljskiga Jeruzalema, ki jih je hotel nar poprej prerokovati, in preskoči v une poslednje čase, ter jih ne oznanuje le samo v podobi, ampak tudi naravnost; tadaj se mu dogodbe pozemeljskiga Jeruzalema umaknejo, in mu dogodbe duhovniga in nebeškiga Jeruzalema ali cerkve pred oči stopijo, namreč: splošna vera za ves svét (25, 6. 7.), končanje svetá (24, 4. 19.), vstajenje od mertvih (26, 14. 19.), poslednja sodba (24, 21. 22.) in prememba cerkve v nebeški Jeruzalem (24, 23.). Tako je tudi Zveličar (Mat. 24.) s prerokbo od jeruzalemskiga razdjanja po Rimljanih sklenil popis končanja vsiga sveta.

2. Gospod bo judovsko deželo spraznil ljudí.

3. *„nje obraz“*, t. j., nje poveršino, vse, kar je na nji, bo Bog pokončal; v hebrejskim: *„in jo bo povezníl“*; ta podoba je vzeta od posode, ki se povezne ali zverne, ako jo kdo hoče sprazniti.

4. Takó se je godilo, ko so bili Babilonci Jeruzalem premagali (4. Kralj. 24.); takó se bo godilo ob koncu svetá (Mat. 24.).

5. Ko sovražnik pride nad Jeruzalem, se bo vsim stanovam enako godilo, vsi bodo terpeli (Brentano).

6. *„veličastvo ljudstva“*, t. j.; tudi imenitni in premožni zmed ljudstva bodo ob času vojske opešali in obožali (Brentano).

Digitized by Google

jih prebivavcov okužila, ker so postave prelomovali, pravico preobračali, večno zavezo raztergali.[7])

6. Zato bo prekletstvo zemljo žerlo, in njé prebivavci bodo grešili: zato bodo njé obdelovavci nespametni,[8]) in malo ljudi bo pušenih.

7. Tergatva žaluje,[9]) terta hira, vsi zdihujejo, kteri so bili veseliga serca.

8. Nehalo je veselje bobnov, pojenjalo je vriskanje veselih, utihnil je citer sladki glas.[10])

9. Med petjem ne pijejo vina, grenka je pijača njim, ki jo pijejo.

10. Razderto je nečimerno mesto,[11]) vsaka hiša je zaperta, in nihče ne hódi vanjo.

11. Vpitje po vinu je na ulicah,[12]) preč je vse veselje, odvzeta je deželi vsa radost.

12. Pušena je v mestu pušava, in nadloga stiska vrata.[13])

13. Ker taka bo v sredi dežele, v sredi ljudstev: kakor malo olivk ostane po otreseni oljki in malo grozdja po dokončani tergatvi.[14])

14. Ti[15]) bodo povzdignili svoj glas in kvalo prepevali; ko bo Gospod poveličan, bodo od morja pervriskali.[16])

15. Zato poveličujte Gospoda z nauki,[17]) na morskih otocih ime Gospoda, Izraeloviga Boga.

16. Od pokrajin zemlje slišimo hvalo Pravičnimu[18]) na čast. Jez

---

7. Judje so sveto deželo, ki jim jo je Bog v last dal, onečastili s svojimi hudobijami, zlasti z malikovanjem; *„večno zavezo“* z Bogam so raztergali (Brentano).

8. *„bodo grešili“*, t. j., bodo hudobno ravnali, in si s svojimi grehi vso nesrečo zadolžili; sami bodo krivi svoje nesreče (Šeg); — *„bodo nespametni“*, v hebrejskim: *„bodo medleli“* ali *„hirali“*.

9. *„Tergatva“*, t. j., oni, ki bodo v nogradih tergali, bodo žalovali, ker bodo sovražniki tudi nograde pokončali (Brentano).

10. Prerok vse to vidi ko pričujoče, kar se bo še le zgodilo.

11. *„nečimerno mesto“* nekteri prestavljajo: *„prazno mesto“*.

12. Zavoljo pokončanih vinogradov — zavoljo pomanjkanja vina — tožijo ljudje po mestu.

13. Mesto je pušavi enako, *„nadloga“*, t. j., vojskina truma bije na vrata. V hebrejskim: ... *„razbija vrata“*.

14. kolikor malo se dobiva olivk po otreseni oljki in malo grozdja o paperkovanji — po dokončani tergatvi: toliko malo bo najti ljudi v judovski deželi; nekteri bodo zbežali v druge dežele, nektere pa bo sovražnik pokončal (Brentano).

15. *„Ti“*, namreč ostali ljudje bodo po končanih sovražnikih Boga hvalili za rešenje.

16. *„od morja“*, t. j., od primorja in od otokov proti zahodu od Palestine (v. 15.), sploh pa: iz daljnih dežel bodo Judje pervriskali v Palestino (Brentano).

17. „z *nauki*“, t. j., z oznanovanjem zveličanske vere (Gl. Mat. 3. Djan. ap. 28, 28. Hebr. 6, 2. i. d.). V hebrejskim: *„Zato poveličujte Gospoda v luči“*; drugi: ... *„v dolinah“*; drugi: *„ob Nilu“*; še drugi: ... *„v vzhodu“*, v jutrovih krajih od Palestine.

18. *„Pravičnimu“*, t. j., Bogu. Pomen: Iz jeruzalemske zapertije rešeni bodo v daljnih deželah, kjer se znajdejo, Božje sodbe hvalili. Ktere je Kristus rešil, bodo hvalili njega pravičniga, po kterim so oni vsi opravičeni.

Digitized by Google

pa pravim:[19]) Moja skrivnost meni, moja skrivnost meni![20]) gorje meni! Malopridneži ravnajo malopridno, in z malopridnostjo malopridnežev grešijo.[21])

17. Groza in jama in zaderga nad te, ki si prebivavec v deželi![22])

18. In tako bo: Kdor bo bežal pred strašilnim glasam, bo v jamo padel; in kdor se bo izhomatal iz jame, se bo v zadergo vjel;[23]) ker lijaki na višavah se bodo odperli,[24]) in zmajane bodo podslombe zemlje. Jer. 48, 44.

19. Poderaje se bo poderla zemlja, razdrobljaje se bo zdrobila zemlja, majaje se bo majala zemlja.[25])

20. Omahovaje bo omahovala zemlja kakor pijanec, in odnesena bo kakor šotor ene noči;[26]) in težila jo bo njé pregreha, in bo padla, de ne bo več vstala.

21. Tisti dan bo Gospod obiskal nebeško vojsko na višavi, in pozemeljske kralje, ki so na zemlji;[27])

22. in zbrani bodo zvezani kakor kaka butara za v jamo, in tam bodo zaperti v ječi, in čez veliko dni obiskani.[28])

23. In luna bo obledela in

---

19. Prerok svoj pogled na nekaj druziga oberne.

20. Té težko umevne besede Allioli tako le prestavlja: „*Molčati moram! molčati moram!*“ t. j., ne morem govoriti, ne morem govoriti, tolika groza me je tega, kar vidim (Hier.). Peter Šeg pa zgornje besede takole prestavlja in razlaga: „*Kaj vidim! kaj vidim*“! Besede: „*Moja skrivnost meni*“ so enake besedam: „*meni razodeta skrivnostna reč*“, ali: „*meni pokazano preroško videnje*“, to pa je enako: „*kaj vidim!*“ in s tem se prav vjema naslednje: „*gorje meni!*“

21. „*Malopridneži*“ so Babilonci, t. j., veliki grešniki, zavoljo tega pa jih tudi čaka velika kazen, ktero jim prerok v naslednjim napoveduje.

22. Strah, pogin pride nad te, Babilončan (Kaldejic)!

23. Ta podoba je posneta z nekdanje šege, zverine loviti. Stari so namreč jame v zemljo skopali, ter so jih z vejami in s peskam pokrili, po tleh pa so zverém versto zanjk, zaderg, mrež nastavili, po tem pa so jih jeli strašiti in v tiste kraje poditi, kjer so jim bili jame skopali in zaderge nastavili. Pomen je: Kdor eni nevarnosti uide, v drugo pade (Brentano).

24. nebó se bo zoper nje vojskovalo, kakor ob času potopa.

25. Prerok s tem naznanja naj poprej pokončanje kaldejske dežele po Perzijanih, zvóli pa take besede, iz kterih se lahko posname, de ima memo razdjanja kaldejske dežele tudi konec svetá in poslednjo sodbo zlasti pred očmi.

26. „*kakor šotor ene noči*“, t. j., kakor šotor, ki se le za eno noč naredí, potem pa prenese; v hebrejskim: ... „*in majala se bo kakor viseča postelja*“, kakoršne so na Jutrovim popotniki narejali med dvema drevesama zavoljo hudih zverín.

27. Tukaj prestopi prerok k popisovanju poslednje sodbe, ter zgubí spred oči pokončevanje babilonskiga kraljestva. — „*Gospod bo obiskal*“ (sodil) *nebeško vojsko na višavi* (ozvezdje na nebu) *in vse pozemeljske kralje z ljudstvi vred*“ (Šeg). Allioli pa razlaga to versto: Sodnji dan bodo vsi hudobni angelji k odgovoru poklicani (1. Kor. 6, 3. Skriv. raz. 20, 9.), in nobeni pozemeljski mogočnosti se ne bo zaneslo.

28. Nekteri dajo ta pomen: V pekel bodo zaperti in veliko dni zapored, t. j., večno bodo kaznovani. Drugi to tako le razumevajo: bodo v pekel zaperti, in čez veliko dni, t. j., čez tavžent let spet spuščeni, k splošni sodbi pokli-

Digitized by Google

solnce bo osramoteno, ko bo kraljeval Gospod vojskinih trum na hribu Sionu in v Jeruzalemu, in bo pred obličjem svojih starašinov poveličan.[29])

XXV. Poglavje.

Prerok hvali Boga za vse njegove čudovitne dela in za dobrote, ki jih bo na hribu Sionu skazoval svojimu ljudstvu.

1. Gospod,[1]) ti si moj Bog, poviševal te bom in tvoje ime hvalil; ker delaš čudovitne reči, nekdanje zveste sklepe. Amen.[2])

2. Ker ti deneš mesto[3]) v grobljo, terdno mesto, hišo ptujcov v podertijo, de ni več mesto, in nikoli več ne bo sozidano.

3. Zato te bo hvalilo mogočno ljudstvo, mesto močnih narodov se bo tebe balo.

4. Ker ti si moč ubozimu, moč potrebnimu v njegovi nadlogi, zavetje pred viharjem, senčnica pred vročino; zakaj pihanje mogočnih je kakor piš, ki se v steno vpéra;[4])

5. ti pa kakor vročina v žeji ponižaš ptujcov hrup,[5]) in kakor s soparico pod žgečim oblakam daš zarodu mogočnih se posušiti.[6])

6. In Gospod vojskinih trum

---

cani, in potlej na večno v pekel pokopani. To menitev se opéra na Skriv. razod. 19, 9—20. V ti versti naznanja prerok, de bo Kristus vesoljno malikovavsko kraljestvo z njegovimi kralji vred premagal, in jih s satanam vred v pekel pahnil. Potlej bo Kristusova cerkev na zemlji zmagovavsko kraljevala veliko dni, t. j., dolgo časa; po tem pa bo satan še enkrat spušen ljudi zapeljevat. Ko bo s svojo derhalijo popolnama premagan, bo poslednja splošna sodba, pred ktero bodo z Antikristam vred grešni kralji (Skriv. razod. 19, 19. i. d.) spet poklicani (Skriv. razod. 20, 12.), s satanam vred obsojeni, in na večno v pekel zaverženi.

29. Preroku se videnje (prikazen) poslednje sodbe umakne, in mu spet pred oči stopi pozemeljski Jeruzalem. — Pomen: Po pokončanim kaldejskim kraljestvu bo Bog na Sionu v taki bližobi kraljeval, de se bo svetloba lune in solnca tako rekoč zgubila. Ob enim pa tudi: Po dokončani poslednji sodbi bo Bog v nebeškim Jeruzalemu vpričo nebeških prebivavcov kraljeval v takošnim veličastvu, kakoršno preseže vso pozemeljsko visokost.

1. Zastran zveze tega s poprešnjim glej zgor. 24. razl. 1.

2. Ti spolnuješ svoje prerokbe, ki si jih nekdaj oznanil, o spolni jih! Drugi prestavljajo hebrejsko: ... *„čudovitne reči, tvoji sklepi so zvesti in resnični“*.

3. *„mesto“*, namreč babilonsko mesto, malikovavstvo, ves svét ob končanji svetá.

4. Tebe bodo hvalile ljudstva, ker si peljal Jude iz sužnosti — ljudstva iz zmote v cerkev — izvoljene v nebeški Sion, in si vse njih sovražnikam iz rok otel.

5. kakor vročina in žeja ukroti človeka, de ne more vpiti, tako boš tudi ti zadušil vojskini hrup Kaldejcov (Šeg).

6. *„žgeč oblak“* je rudečkasta megla, ki pred vzhodnjim vetram — enakim vetru, ki se mu pravi *„samum“* — hódi in nebo zakriva. — Pomen: kakor

Digitized by Google

bo napravil na tem hribu vsim ljudstvam gostarijo z mastnimi jedili, gostarijo z vinam, s tolšo iz mozga, s čistim vinam.[7])

7. In na ti gori bo potegnil z obraza prevezo, ki je zavezana vsim ljudstvam,[8]) in mrežo, ki jo je razpel čez vse narode.[9])

8. Smert bo prekucnil na vekomaj, in obrisal bo Gospod Bog solze s sleherniga obraza, in sramoto svojiga ljudstva bo odpravil z vse zemlje, ker Gospod je govoril.[10])

9. In poreče se tisti dan: Glej, ta je naš Bog; čakali smo ga, in nam pomaga: ta je Gospod, perčakovali smo ga, in radujemo se in veselimo se njegoviga rešenja.

10. Ker počivala bo Gospodova roka na ti gori,[11]) in pod njo bo Moab[12]) zmlačen, kakor se slama stare pod mlativnim vozam.[13])

11. In stegal bo *(Moab)* svoje roke pod njim, kakor jih steguje plavavec per plavanji; on pa bo ponižal njegovo čast s potrenjem njegovih rok.[14])

---

soparica in žgeča megla drevo usuši, in ga ukonca, tako bo Bog ukončal deblo (zarod) kaldejskih kraljev (Šeg in Brentano).

7. „*na tem hribu*“, t. j., na Sionu. To prerokovanje méri naj poprej na tisti čas, ko se bodo Judje vernili iz babilonske sužnosti, ter bodo spet tempelj sozidali, in v njega preddvorih navadne daritvine gostije napravljali, kterih se bodo vdeleževali tudi drugi narodi, ki se bodo k judovski veri spreobernili (Brentano). Sion, kjer se bodo vsi narodi zbirali, pomeni v preroškim govorjenji Mesijevo kraljestvo, kteriga se bodo vse ljudstva vdeleževale. Glej zgor. 2, 2. 3. Tudi v novim zakonu se Kristusovo kraljestvo na zemlji in v nebesih pred oči postavlja v podobi velike gostarije. Glej Mat. 8, 11. Luk. 13, 29: 14, 15: 22, 16. i. d. Skr. raz. 19, 9. Nekteri razlagavci si mislijo z „*gostarijo*“ zlasti presveto rešnje Telo.

8. „*ki je zavezana*“ čez oči vsim ljudstvam. Pomen: Duhovno slepoto, v kteri tičijo vsi narodi, jim bo Gospod odpravil, kteri na hribu Sionu kraljuje (Šeg).

9. „*in mrežo*“, t. j., zaderžke praviga spoznanja Božjiga, „*ki jo je razpel*“ Bog sam „*čez vse narode*“, njim v kazen zavoljo njih spačenosti in hudobe, to mrežo jim bo Gospod vzel spred oči, de bodo vidili in spoznali resnico (Šeg). V hebrejskim: „*Na ti gori bo pokončal ogrinjalo, razgernjeno čez obraz vsih ljudstev, in pokrivalo razpeto čez vse narode*“, t. j., dušno revo in slepoto, s ktero so narodi obdani, jim bo Gospod odpravil. V sirski prestavi se bere ta versta: „*Na ti gori bo umorjen Gospodovavec, kteri ima vse ljudstva gospodovati, in daritev, ki ima darovana biti za vse narode*“. S tem bi bila tedaj dana obljuba krvavc in spravne daritve Jezusa Kristusa na križu.

10. To prerokovanje se je spolnilo v Kristusovim kraljestvu že tukaj na zemlji, zlasti pa v nebesih. Kristus je premagal smert, in je polajšal križe in težave, v nebesih pa več ne bo nobene britkosti in težave. Gl. Skr. raz. 7, 17: 21, 4.

11. „*na ti gori*“, na Sionu; Bog je vedno s svojo cerkvijo.

12. „*Moab*“ kakor „*Edom*“ (spod. pogl. 34. in 63, 1.) je bilo Izraelcam sovražno ljudstvo, in pomeni tukaj sovražnike Mesija in njegoviga kraljestva (Zgor. 11, 14. razl. 24. Ps. 58, 6.).

13. Te besede pomenijo pokončanje Izraelovih in Mesijevih sovražnikov.

14. „*Moab*“ ali Moabljani, sovražniki Izraelovega ljudstva in Božjiga kraljestva, si bodo perzadevali, si pomagati, Bog pa jih bo pokončal.

Digitized by Google

12. In terdnjave tvojih visocih zidov[15]) bodo padle, in bodo znižane, in na tla bodo padle v prah.

XXVI. Poglavje.

Zahvalna pesem Judov zavoljo povišanja pravičnih in ponižanja hudobnih in zavoljo vstajenja mertvih.

1. Tisti dan bodo peli to pesem v Judovi deželi:[1]) Naše terdno mesto je Sion, Zveličar stoji v njem ko zid in predzidje.[2])

2. Odprite vrata, de gre vanj pravično ljudstvo, ki se derži resnice.

3. Stara zmota je zginila; mir boš ohranil, mir, ker smo v te zaupali.[3])

4. Upali ste v Gospoda od nekdaj, v Gospoda, močniga Boga, na vekomaj;[4])

5. ker bo uklonil na visokim stanujoče, visoko mesto[5]) bo ponižal, ponižal ga bo do tal, potegnil ga bo v prah.

6. Potaptala ga bo noga, noga revniga, stopinje potrebnih.[6])

7. Pot pravičniga je ravna,[7]) ravna steza pravičniga za hojo.

8. In na potu tvojih sodbá, Gospod! smo te čakali,[8]) tvoje imé in tvoj spomin je želja *(naše)* duše.

9. Moja duša te želí po noči, pa tudi s svojim duham v svojim oserčji se bom zjutraj k tebi zbujal.[9]) Ko boš na zemlji sodbe sklepal, se bodo pravice učili prebivavci na svetu.[10])

10. Naj se tudi skazuje usmiljenje hudobnežu, vender se ne naučí pravice; v deželi svetih po-

---

15. *„terdnjave tvojih visocih zidov“*, o Moab! *„bodo“* i. d.

1. *„v Judovi deželi“* po prihodu iz sužnosti; — v višim pomenu: bodo peli v cerkvi Božji, v nebeškim Jeruzalemu. Gl. zgor. 24, 1. razl. 1. — Naslednje poje perva pevska versta ali pervi kor.

2. V hebrejskim: *„Mi imamo terdno mesto, pomoč* (Božja) *nam je ozidje in nasip“* okrog mesta.

3. V hebrejskim: *„S terdnim sklepam ohraniš mir“* i. d.

4. Tukaj začne peti drugi kor. V hebrejskim: *„Upajte v Gospoda vekomaj; zakaj Gospod je Bog, večna skala“*.

5. *„visoko mesto“* Babilon; — v višim pomenu: svét, satanovo kraljestvo.

6. Omamljeni Judje so hodili med razvalinami babilonskiga kraljestva, ki so ga bili Perzijani premagali. — Ubogi, pred svetam nespametni šteti kristjani, so premagali modrost in hudobijo malikovavstva. — Kedaj bo majhno kardelo premagalo veliko derhal pregrešnih in prevzetnih posvetnjakov, in pojde v nebeški Sion.

7. Pravični pošteno živí, in ga sreča čaka.

8. Per pogledu tvojih pravičnih sodbá, ki jih ti zoper svoje sovražnike sklepaš, upamo v tvojo milost, in verujemo, de te sodbé služijo svetu k zveličanju in k poboljšanju (v. 9. 10.).

9. Vse moje dušne zmožnosti so noč in dan v te obernjene.

10. *„ko boš na zemlji sodbe sklepal“* zoper hudobneže, t. j., ko jih boš po svoji ojstri pravici kaznoval, *„se bodo pravice učili“*, t. j., bodo spoznali

Digitized by Google

čenja hudobije, in ne vidi Gospodoviga veličastva.

11. Gospod, vzdigne naj se tvoja roka, če tudi ne vidijo; pa vidijo naj in osramotene naj bodo zavidljive ljudstva, in ogenj naj požre tvoje sovražnike.[11])

12. Gospod, daj nam mir, ker vse naše dela za nas opravljaš.

13. Gospod, naš Bog! gospodje so nas v oblasti imeli brez tebe, pa le po tebi se tvojiga imena spominjamo.[12])

14. Mertvi naj ne oživé, in velikani naj ne vstanejo;[13]) zato si jih obiskal in sterl, in ves njih spomin si zbrisal.

15. Milostljiv si ljudstvu,[14]) o Gospod! milostljiv si ljudstvu; razširil si vse pokrajine dežele, ali si bil poveličan?[15])

16. Gospod, v zadregah so te iskali, v nadlogah ob mermranji si jih ti učil.[16])

17. Kakor noseča, ko se porodu bliža, britko vpije v svojih bolečinah: taki smo pred tvojim obličjem, o Gospod!

18. Spočeli smo, in bili smo kakor na porodu, pa sapo smo rodili;[17]) nič zveličanskiga nismo

---

tvojo pravico ljudje na zemlji, ter se je bodo bali, v sé šli, in se poboljšali (Brentano); ako pa (glej 10. versto) hudobnežu le usmiljenje — le dobrote — skazuješ, tadaj tvoje pravice ne spozná, in se je ne boji, in se tudi ne poboljša; „*v deželi svetih*“, v Palestini med Izraelci, „*počenja*“ Kaldejic „*hudobije*“, „*in ne vidi*“, t. j., ne spozná *Gospodoviga veličastva*“, t. j., veličastva dobrot in gnad, ampak spozná le veličastvo njegovih sodbá, t. j., kazni, in se jih boji (Šeg).

11. V hebrejskim: „*Gospod! tvoja roka je mogočna, tode ne vidijo, pa bodo vidili k svoji sramoti gorečnost za tvoje ljudstvo; ogenj bo požerl tvoje sovražnike*“.

12. Le s tvojo pomočjo se je zgodilo, de tvoje ime spoznamo in na pomoč kličemo.

13. V hebrejskim: „*Mertvi so, in ne bodo oživeli, mertvi so, in ne bodo vstali*“. Glej nasprotje v. 19. To méri na Babilonce, ki niso nič več gospostva čez svet dosegli; prav za prav pa to méri na vse hudobne sploh, kteri se perviga (duhovniga) vstajenja (Skr. raz. 20, 5. 6.) niso vdeležili, ampak bodo le k sodbi vstali (Skriv. razod. 20, 12.), de bodo vdrugič za večne čase umerli, in bodo večno v pekel pokopani.

14. V hebrejskim: „*Pomnožil si ljudstvo, pomnožil si ljudstvo*“; drugi: „*Dodal si ljudstvu, dodal si ljudstvu*“.

15. „*pokrajine dežele*“, t. j., Judove dežele. Pomen: Poterpljenje si imel z judovskim ljudstvam, veliko dobrot si mu skazoval, meje si mu razširil (zlasti ob času kralja Davida in dobrih kraljev); ali te je pa zato ljudstvo poveličevalo, ti hvalo vedilo? (Šeg).

16. V hebrejskim: ... „*iskali, tiho so zdihovali* (drugi prestavljajo: „*molili*), *ko si jih pokoril*“ v asirski in babilonski sužnosti.

17. Pomen 17. in 18. verste: Bili smo v velicih stiskah, britkostih in težavah enako ženi na porodu; v teh svojih bolečinah smo bili polni misel, namenov in sklepov, kako de bi si pomagali, in se rešili iz rok svojih stiskavcov; pa nam je vse spodletelo, ter ni bilo pomoči in rešenja. — Ta podoba žalostniga stanú judovskiga ljudstva je posneta od bolne žene, ktera méni, de se je porod — čas rešenja — že perbližal; pa se je motila, ker so bili le vetrovi, ki so ji težave delali: ravno tako se moti judovsko ljudstvo, ki misli, de je že prišel čas rešenja, pa ga še ni (Brentano).

Digitized by Google

delali na zemlji; zato niso padli prebivavci zemlje.[18])

19. Oživeli bodo tvoji mertvi, moji pobiti[19]) bodo vstali;[20]) zbudite se,[21]) in hvalo prepevajte, ki v prahu stanujete! ker rosa svetlobe je tvoja rosa,[22]) in deželo velikanov boš potegnil v pokončanje.[23])

20. Pojdi, moje ljudstvo, pojdi v svoje stanice, zapri svoje duri za seboj, skri se majhen trenutek, dokler serditost memo ne odide.[24])

21. Ker glej, Gospod pojde s svojiga kraja, de obiše hudobijo prebivavca zemlje nad njim,[25]) in zemlja bo odkrila svojo kri,[26]) in nič več ne bo pokrivala svojih pobitih. Mih. 1, 3.

XXVII. Poglavje.

Izaija prerokuje levijatanu — sovražniku Božjiga kraljestva — pokončanje, dobrimu nogradu — izvoljenimu ljudstvu — varstvo Božje, spačenim Judam sužnost, kaldejskimu kraljestvu razdjanje, poboljšanim Judam pa vernitev iz sužnosti.

1. Tisti dan [1]) bo Gospod | obiskal s svojim terdim in veli-

18. „*prebivavci zemlje*“ so sovražne vojskine trume in gospodovavci v Judovi deželi. — Pomen: Ker se nismo poboljšali in dobriga delali, zato nismo bili rešeni iz rok svojih sovražnikov (Brentano).

19. „*moji pobiti*“, t. j., pobiti izmed nas; v hebrejskim: „*tvoji merliči*“.

20. Prerok tukaj izreče svojo vero v vstajenje mertvih.

21. Prerok nagovori vse verne, de naj se veselé rešenja in vstajenja.

22. t. j., kakor jutranja rosa zvenjene nasajenke oživi, tako tudi tvoj duh, o Bog, da življenje vsim kostem (Gl. Ecch. 37, 9.).

23. „*deželo velikanov*“, t. j., hudobneže na spodnjim svetu, ali sploh: svoje sovražnike in sovražnike Izraeloviga ljudstva boš, Gospod, vekomaj pogubil. Prerok govorí v ti versti od vstajenja mertvih, ob enim pa tudi od oživljenja judovskiga ljudstva po vernitvi iz babilonske sužnosti, pa tudi od duhovniga obujenja ob Mesijevim času. Perm. Ecch. pogl. 37. Rim. 11, 15.

24. Z 19. versto se konča zahvalna pesem. V teh dveh verstah prerok verne opominja k poterpežljivosti v prihodnjih prekucijah. — Bodite poterpežljivi, dokler vas Bog ne reši vaših sovražnikov — dokler ne pride Mesija — dokler se ne vzdignete iz grehov po vstajenji mertvih.

25. Gospod bo prišel z nebes kaznovat hudobijo, „*nad njim*“ samim, namreč nad prebivavcam zemlje, t. j., nad krivičnim posestnikam, oblastnikam judovske zemlje, nad Asirijanam, Kaldejcam, sploh sovražnikam Izraelovim (Brentano).

26. „*zemlja bo odkrila*“ prelito kri pomorjenih Izraelcov, de bo vpila k Bogu za maševanje (perm. 1. Mojz. 4, 10.); „*pokrita kri*“ je taka, zavoljo ktere se Bog, ali kdo drugi namesti njega še ni maševal; „*odkrita kri*“ pa je taka, zavoljo ktere se je že maševal; vsaka še ne kaznovana hudobija se imenuje „*pokrita kri*“ ali pokriti merlič (Šeg).

1. Tisti čas, ko pride Gospod rešit svoje ljudstvo (gl. zgor. razl. 24.), bo pokončal „*levijatana*“, t. j., sovražnika Izraeloviga ljudstva (Ps. 67, 31.), sploh sovržanika človeškiga zveličanja, ali kraljestvo tega svetá (Dan. 7, 1. i. d. Skriv. raz. 12, 3.), po mislih svetih očetov poglavarja tega svetá, namreč satana (Job. 41. razl. 23.).

Digitized by Google

kim in močnim mečem levijatana, ravno kačo,[2]) in levijatana, zvito kačo,[3]) in bo ubil soma, ki je v morji.[4])

2. Tisti dan mu bo vinograd čistiga vina pel:[5])

3. „Jez, Gospod, ga varujem, in ga neutegama napajam; de kje kdo vanj ne pride, ga noč in dan varujem“.[6])

4. „„Ni je name jeze: kdo me bo v boji naredil ternje in germovje *(rekoč)*: Naj grem skozi njega, in ga požgem![7])

5. Ali se ne bo veliko bolj deržal moje moči, storil mirú z menoj, storil mirú z menoj?

6. oni, ki tišijo s silo k Jakopu?““[8]) Izrael bo cvetel, in

---

2. „*levijatana*“, vodno pošast, krokodila (glej Job. pogl. 41.), „*ravno kačo*“, prav po besedi: „*kačo-zapah*“ ali „*klin*“, t. j., tako kačo, ki se ne zvija, tedaj „*ravno kačo*“, t. j., krokodila, ki se šteje k kušarjevimu plemenu, Hebrejci pa so ga šteli k kaćjimu plemenu (Brentano).

3. „*zvito kačo*“, ki se namreč v svitek zvija, zvit sovražnik.

4. „*soma*“, veliko žival v morji. Vse tri imenovane živali so blezo en in ravno tisti „*levijatan*“, t. j., en sovražnik, ki ima v hudobii več podob. Po misli druzih so pa te tri pošasti trije različni sovražniki Izraeloviga ljudstva: „*levijatan, ravna kača*“ ali „*krokodil*“, ki v Nilu na Egiptovskim živí, pomeni egiptovsko kraljestvo; „*zvita kača*“ utegne pomeniti asirsko kraljestvo, „*som v morji*“, t. j., v Evfratu, pa kaldejsko kraljestvo. Perzijani so vse te tri kraljestva premagali, in so Izraelcam dovolili, se verniti v Palestino (Brentano). Ta prerokba tedaj méri na pokončanje Izraelovih sovražnikov, — na zmago Kristusovo zoper svét in zoper poglavarja tega svetá ob pervim Kristusovim prihodu (Luk. 10, 18.) in ob drugim prihodu (Skriv. raz. 20, 2.).

5. „*mu bo*“, namreč Gospodu, „*vinograd čistiga vina*“, t. j., nograd, ki obroduje dobro vino, kar pomeni izvoljeno, izraelsko ljudstvo. — Peter Šeg prestavlja poleg hebrejskiga: „*Tisti dan bo blagi nograd sebi* (ali „*rod od sebe*) *pel*“, namreč naslednjo pesem.

6. „*ga varujem*“, namreč vinograd, in ga brez odloga z vodo namakam; in, de ga kdo ne poškodva, ga skerbno varujem. Pomen: Jez, Gospod Bog, varujem svoje izvoljeno ljudstvo, ter mu neprenehama svoje dobrote delim; vedno ga varujem, de ga sovražniki ne pokončajo (Brentano).

7. „*Ni je name jeze*“ (té in naslednje besede govorí vinograd od sebe), t. j., Bog se ne serdí nič več nad menoj, ampak me varuje; kdo bi me tedaj mogel tako razdjati, de bi v meni ternje in germovje rastlo? kdo bi se prederznil reči: nad vinograd pojdem, in ga bom požgal? (Šeg). Pomen: Bog mene, svoje ljudstvo, varuje, in me ljubi, kdo, kteri sovražnik, bi se tedaj prederznil, nad me priti, in me pokončati?

8. ali ne bo veliko bolj spoznal moje moči, ki mi jo Bog daje, in z menoj v miru živel, zlasti „*oni, ki tišijo s silo k Jakopu*“? t. j., zlasti tisti malikovavci, ki s silno veliko željo k judovski veri prestopajo? Gotovo, vsak se bo Izraeloviga ljudstva deržal, in ž njim mir naredil, zlasti spreobernjeni malikovavci (Šeg). — Drugi prestavljajo in razlagajo 4. in 5. versto takó, de Bog v njima govorí, rekoč: „*Nimam je jeze*“ nad vinogradam — nad izvoljenim Izraelovim ljudstvam — nad svojo cerkvijo: „*kdo me bo naredil ternje in robidovje v boji, de bi se nad-nj vzdignil, ter vsiga požgal*“? t. j., kdo me bo pregovoril in napravil, de bi bil ojster kakor ternje in robidovje do svojiga ljubiga nograda — do svojiga izvoljeniga ljudstva — do svoje cerkve,

Digitized by Google

se razrašal, in oni bodo zemljo s sadam napolnili.[9])

7. Ga je mar udaril, kakor tistiga, ki je njega udarjal? ali tako usmertil, kakor je njegove pobite usmertil?[10])

8. Po méri proti méri ga boš sodil, ko bo zaveržen:[11]) on je sklenil v svojim ostrim duhu ob dnevu vročine.[12])

9. Zato bo po tém Jakopovi hiši pregreha odpušena; in to je ves prid, de bo njena pregreha odvzeta,[13]) ko bo vse altarne kamne stolkla v prah, in ne bodo več stali logi in podobe.[14])

10. Terdno mesto bo namreč pustota, lepo bo zapušeno in kakor pušava popušeno: tam se bo tele paslo, tam ležalo, in ondotne veršíče objedalo.[15])

11. Njegova suha žetev bo pomandrana, in ženske bodo prišle, in ga učile, kjer ljudstvo ni razumno; zato se ga ne bo usmilil, kdor ga je vstvaril, in kdor ga je upodobil, mu ne bo zanesel.[16])

---

de bi ga ali jo pokončal? „*Ali ne bo veliko bolj on*“ (nograd) s svojo lepoto in prijetnostjo „*uderžal moje moči*“, de je ne obernem zoper njega? ali ne bo „*storil mirú z menoj, storil mirú z menoj*“? Prerok se po tem v 6. versti oberne s svojimi mislimi k njim, ki bodo ob svojim času prestopili k judovski veri in poslednjič v Kristusovo cerkev, rekoč: „*Oni gredo s silo k Jakopu*“, malikovavci gredo s silno veliko gorečnostjo v judovsko cerkev, poslednji čas pa aposteljni v Kristusovo cerkev, kteri so z novim številam vernih „*zemljo napolnili*“ (Tirin).

9. Izraelova cerkev se bo narašala in razširjala, ko bodo malikovavci vanjo prestopili, ter bodo s svojo gorečnostjo še celo Izraelce k svetosti in pobožnosti vnemali, in veliko dobriga po svetu razširjali. — Prerok ima tukaj zlasti Mesijev čas pred očmi. V hebrejskim: „*V prihodnjim času se bo Jakop vkoreninil, cvetel in se razrašal Izrael, in oni*“ i. t. d.

10. Bo mar Bog Izraelovo ljudstvo takó tepel, kakor bo tepel njegove sovražnike? Bo li Bog Judovo kraljestvo tako pokončal, kakor bo končal Kaldejce? Bo mar Bog s svojim ljubim ljudstvam tako ravnal, kakor ravná z njega sovražniki? (Brentano).

11. „*Po meri*“ njegovih hudobij ga boš pokoril v sužnosti.

12. Bog je sklenil po svoji pravični sodbi, mu hude nadloge poslati ob času maševanja.

13. „*Zato bo po tem*“ pokorjenji Jakopovimu zarodu pregreha odpušena: „*in to je ves prid*“ ali sad ali nasledek tega pokorjenja, „*de bo njena* (Jakopove hiše) *pregreha*“, zlasti pregreha malikovanja zbrisana, in v prihodnje odvernjena (Brentano).

14. ker bo stolkla ali v prah zdrobila Jakopova hiša ali rodovina vse mališke altarje, in pokončala vse mališke loge in podobe. V logih so z nečistostjo častili „*Baala*“ in *Astaroto*“, t. j., solnce in luno. Glej Sod. 2, 13. (Brentano).

15. „*Terdno mesto*“, namreč babilonsko mesto, bo razvaljeno in pušavi enako storjeno, kjer se bo živina pasla, in mladike v pokončanim vinogradu objedala. V ti in v naslednji versti permerja prerok babilonsko kraljestvo vinogradu, tode razdjanimu, ki ga nihče ne varuje, kjer se živina prosto pase; kakor je zgorej permerjal Judovo kraljestvo dobrimu vinogradu, ki ga Bog varuje (3. v.), ki se lepo razraša (6. v.) (Brentano).

16. „*Ženske ga bodo učile*“, ženske bodo več pameti imele, kakor nespametno

Digitized by Google

12. Tisti čas [17]) bo Gospod otepel od strug reke do egiptovskiga potoka, in vi, izraelski otroci, se bote zbrali mož za možem.[18])

13. In tisti čas se bo z veliko trobento trobilo, in prišli bodo iz dežele Asirijanov, oni, ki so bili zgubljeni, in oni, ki so bili verženi v egiptovsko deželo, in bodo molili Gospoda na sveti gori v Jeruzalemu.[19])

XXVIII. Poglavje.

Prerok napoveduje Izraelu in Judu sodbe Božje.

1. Gorjé [1]) prevzetni kroni,[2]) pijanim v Efrajmu[3]) in obletujoči cvetlici, njega vrišeči slavi, njim, ki prebivajo na verhu pretolste

---

babilonsko ljudstvo, ki se ni dalo nikakor poboljšati; zatorej mu Bog ni zanesel, kakor je zanesel poboljšanim Judam (9. v.). Beri preroka Daniela pogl. 2., 3., 4. in 5., in se boš prepričal, kako nespametno so ravnali babilonski kralji. — V hebrejskim: *„Ko se bodo mladike posušile in drobile, bodo prišle žene, in jih bodo požgale“*, t. j., pastirske žene bodo s suhimi tertami v vinogradu kurile (Brentano). — Drugi razlagavci umevajo 10. in 11. versto od razdjanja jeruzalemskiga mesta in Judoviga kraljestva, ker pravijo, de prerok tukej spet ponavlja, kar je bil v 8. versti napovedal.

17. Tisti čas, ko bo kaldejsko kraljestvo razdjano (Brentano).

18. *„bo Gospod otepel“* klasje *„od strug reke“*, t. j., od Evfrata do Egipta, ter bo odbral zernje izmed plev, in ga bo spravil v svojo žitnico, t. j., Gospod bo izmed malikovavcov Jude ločil, ter jih bo spet zbral v sveti deželi (Brentano).

19. Tisti čas Božjiga usmiljenja ne bodo le samo Judje, ki od Evfrata na Babilonskim do Egipta med malikovavci živijo, skupej poklicani in zbrani v eno Božje ljudstvo, ampak tudi drugi Izraelovi otroci, ki prebivajo proti vzhodu in zahodu, se bodo s svojimi brati zedinili, in v Jeruzalemu Boga molili. — Prerok ima tukaj tudi Mesijev čas pred očmi.

1. Naslednje poglavja (28—33.) obsegajo nepretergano versto prerokb, v kterih se ravno tiste misli ponavljajo. Ko je bil prerok v kratkih čertah razdjanje izraelskiga kraljestva napovedal, se oberne posebej k Judovimu kraljestvu, ktero bo po razpadu Izraeloviga cvetelo pod pravičnim in serčnim kraljem (Ezekijem), pa ga bo vender le Bog zavoljo njegovih pregreh hudo obiskal. Prerok očita Judam, zlasti predstojnikam, njih pregrehe, njih navidezno vero, njih krivice, njih nemarnost do Boga, ker njega, svojiga varha, v nemar pušajo, in per Egipčanih pomoči išejo, ter ž njimi zaveze delajo; dalje prerokuje, de bodo Asirijani v deželo ropili, vender pa bodo strahovani zavoljo svoje prevzetnosti. Ko je prerok hudobnežem napovedal kazni, oznanuje pobožnim in spreobernjenim boljši čase, v kterih bo malikovavstvo iztrebljeno, beseda Božja sprejeta, in dežela z mnogoterimi blagri obdarovana. — Ko se je razdjanje izraelskiga kraljestva zgodilo po Salmanasarji v šestim letu Ezekijeviga kraljevanja, je mogla ta prerokba pred to dobo dana biti.

2. *„prevzetni kroni“*, t. j., Samarii, vélikimu mestu na griču v sredi rodovitne doline, ki je bilo podobno cvetlični kroni (Šeg).

3. *„v Efrajmu“*, t. j., v Izraelu. Perm. zgor. 7, 2. Prebivavci v Izraelovim kraljestvu se imenujejo *„pijani“* ali zavoljo svojih neumnih svetov in sklepov, ali pa zato, ker so bili pijanosti vdani. Perm. Amoz. 4, 1.

Digitized by Google

doline, in se od vina opotekajo![4])

2. Glej, močen in mogočen *(pride)* Gospod kakor vihar s točo, kakor podérajoč piš, kakor dereča povodenj veliko vodá, ki se po široki deželi razlivajo.[5])

3. Z nogami bo potaptana prevzetna krona pijanih v Efrajmu.[6])

4. In obleteni cvet veseliga veličastva njega, ki je na verhu tolste doline, bo kakor zgodnje sadje, ki je pred jesenijo zrelo; ko ga kdo ugleda, ga koj z roko zgrabi in požre.[7])

5. Tisti dan bo Gospod vojskinih trum veličastna krona, in venec veselja ostanku svojiga ljudstva,

6. in duh pravice njemu, ki sedí na sodnjim stolu, in moč njim, ki se iz vojske vernejo k vratam.[8])

7. Pa tudi oni[9]) se od vina ne zavedo, in se od pijanosti motijo: duhoven in prerok od pijanosti nič ne vesta, v vinu sta vtopljena, od pijanosti se motita, ne vesta za vidca,[10]) ne vesta za pravico.[11])

8. Vse mize namreč so polne bljevanja in nesnage, tako de ni več *(snažniga)* prostora.[12])

9. Koga bo učil modrosti? komu dajal razumevati nauk?

---

4. *„obletujoči cvetlici“*, t. j., Samarii, enaki zvenjeni cvetlici, *„njega vrišeči slavi“*, t. j., Efrajmovimu ali Izraelovimu slovečimu, veselimu, vélikimu mestu, namreč Samarii, *„njim gorje“*, namreč Samarijanam, *„ki prebivajo na verhu“*, t. j., na griču, kjer je stalo mesto v sredi *„pretolste doline“*, t. j., debele, silno rodovitne doline, *„se od vina opotekajo“*, v hebrejskim: *„jih vino meče“*, so vsi pijani (Šeg).

5. Asirski kralj Salmanasar bo po Božjim dopušenji perderl nad Samarijo, jo oblegal in razvalil. Gl. spolnjenje te prerokbe 4. Kralj. 18, 9.

6. *„prevzetna krona“*, t. j., Samarija, véliko mesto na Izraelskim.

7. *„zgodnje sadje, ki je pred jesenijo zrelo“*, t. j., smokve (fige), ki so pred navadnim časam zrele. — Smokve dozorijo na Jutrovim véliciga serpana, vender pa se zgodí po kaki bolj gorki zimi, de nektere zdrave in močne drevesa kakih šest tednov pred navadnim časam zrel sad obrodijo. Ta sad se imenuje *„zgodnje sadje“* ali *„pergodnje smokve“*, in so Jutrovcam ko novina prav močno želčine, in berž, ko jih ugledajo, po njih sežejo. — Taka sladčica bo Samarija kralju Salmanasarju, hitro bo po nji segel, in jo razvalil.

8. Tisti čas — po razvaljeni Samarii in po odpeljanih Izraelcih v asirsko sužnost — bo Gospod Bog veličastna krona in venec veselja *„ostanku svojiga ljudstva“*, t. j., še ostalim zvestim v Judovim kraljestvu bo Gospod Bog kviško pomagal, in jih poveličal, *„duha pravice“*, ljubezen do pravice, bo dal sodnikam, moč pa junakam, de se bodo zmagavni vernili domú iz vojske.

9. *„tudi oni“*, t. j., velik del izmed prebivavcov Judoviga kraljestva.

10. *„ne vesta za vidca“*, ne poslušata nobeniga praviga preroka.

11. *„ne vesta za pravico“*, ne marata za pravico; vsi stanovi so popačeni in zložnimu življenju vdani. V hebrejskim: ... *„motita, sta nespametna v prerokovanji, omahljiva v pravici“*.

12. Povsod se vidijo nasledki pijanosti in požrešnosti.

Digitized by Google

Oddojenim od mleka, odstavljenim od pers?[13])

10. [14]) Ker zapovej in zopet zapovej, zapovej in zopet zapovej; čakaj in zopet čakaj, čakaj in zopet čakaj, nekoliko tu, nekoliko tam.[15])

11. On pa bo blebetaje z ustnicami in v ptujim jeziku govoril temu ljudstvu,[16]) 1. Kor. 14, 21.

12. kterimu je rekel: „To[17]) je moj počitek, poživite trudniga, in to je moje hladilo“; pa niso hotli slišati.

13. In bo jim Gospodova beseda: „Zapovej in zopet zapovej, zapovej in zopet zapovej; čakaj in zopet čakaj, čakaj in zopet čakaj; nekoliko tu, nekoliko tam“, tako, de gredo, in znak padejo, in so sterti, in zapleteni in vjeti.[18])

14. Zatorej poslušajte besedo Gospodovo, zasmehovavci, ki gospodarite moje ljudstvo, ktero je v Jeruzalemu.

15. Rekli ste namreč: S smertjo smo zavezo storili, in s peklam smo pogodbo naredili.[19]) Če šiba kakor povodenj pride, ne bonad nas prišla, ker laž smo si napravili za svoje upanje, in laž nam je zavetje.[20])

16. Zavoljo tega Gospod Bog to govori: Glej, jez bom postavil Sionu v podlago kamen, poterjeni kamen, dragi vogelni kamen, v

---

13. „*Koga*“, pravijo uni posvetnjaki in lahkoživci (v ti in v naslednji versti ponavlja Izaija njih zaničljivo govorjenje), „*koga bo* (prerok Izaija) *učil modrosti? komu*“ bo razkladal svoje nauke? mar nam „*oddojenim*“, nam odrašcnim? saj nismo več otroci, de bi nas on učil! (Brentano).

14. Prerok še dalje perpoveduje besede unih pijancov in posvetnjakov.

15. Drugi zgornje besede takole prestavljajo: „*Le zapoved na zapoved, zapoved na zapoved, čakanje na čakanje, čakanje na čakanje, kmalo tù, kmalo tam*“, t. j., preroki nam zmirej le zapovedujejo in prepovedujejo, neprenehama govoré od zapoved Božjih in od zaupanja v Boga, kmalo to, kmalo uno velevajo. — Hebrejske besede: „*Zav lazav, zav lazav, kav lakav, kav lakav*“, so le napol razumljivi glasovi unih jecljavnih in kekljavnih pijancov, ki so ž njimi preroka oponašali in zasmehovali; torej se ne dajo prav potolmačiti (Brentano).

16. Bog pa bo tudi takó jecljaje in kekljaje — le napol razumljive besede — v ptujim jeziku — vam govoril, ker bo nad vas poslal ptuje narode, kteri bodo jecljaje in kekljaje vaš jezik — vaše govorjenje oponašali, in vam v le napol razumljivim jeziku zapovedovali; kakor vi zdaj preroke oponašate in zasmehujete (Brentano).

17. „*To*“, namreč spolnovanje Božjih zapoved in zaupanje v Boga, „*je moj počitek*“, t. j., daje človeku Božji mir; „*in to*“, namreč zaupanje v Boga, „*je moje hladilo*“, je prava tolažba Božja, ki hladí serce človeku v terpljenji; s tem tedaj poživljajte ubogo, trudno ljudstvo; posvetnjaki pa tega „*niso hotli slišati*“ (Šeg).

18. „*bo jim Gospodova beseda: „Zapovej*“ i. d., ali pa: „*Zapoved na zapoved*“ i. d. (zgor. 15. razl.), ktero zasmehujejo, v pogubo, ter bodo ko pijani popadali, in prišli sovražnikam v roke (Brentano).

19. Vi, posvetnjaki, pravite: Obvarovani smo smerti in pekla, nam se ne more nič hudiga zgoditi.

20. „*za svoje upanje*“ ali za svoje perbežališe. Pomen: Če kaka nesreča nanaglama nad nas pride, si bomo z zvijačo in lažjo iz nje pomagali.

Digitized by Google

dnu uterjen:[21]) kdor veruje, naj se ne prenagli.[22]) Mat. 21, 42.

17. Sodbo bom postavil za tehtnico in pravico za méro,[23]) in toča bo lažnjivo upanje pobila, in vodé bodo zavetje odplavile.[24])

18. In vaša zaveza s smertjo bo overžena, in vaša pogodba s peklam ne bo obstala; kadar šiba kakor povodenj pride, vas bo pobila.[25])

19. Kadarkoli pride, vas bo pobrala; ker zjutraj zgodaj bo prišla, po dnevu in po noči; zakaj le samo nadlegovanje vam *(še more)* dati spreumen zaslišaniga.[26])

20. Tako tesna bo namreč postelja, de eden *(njiju)* ž nje pade, in odeja tako ozka, de ne more obeh pokriti.[27])

21. Zakaj Gospod se bo vzdignil[28]) kakor na gori razdeljenja,[29]) se bo jezil kakor v gabaonski dolini, de stori svoje delo, njemu ptuje delo, de opravi svoje delo, ktero je njemu neznano delo.[30]) 2. Kralj. 5, 20: 1. Kron. 14, 11. Joz. 10, 10.

22. Torej zdaj nehajte se posmehovati, de kje ne bodo vaše vezi terše zategnjene; zakaj slišal sim od Gospod Boga voj-

---

21. Gospod Bog pa vašimu nespametnimu govorjenju nasproti tako le govorí: Glejte, jez sim položil „*Sionu*“ — Jeruzalemu — Davidovi hiši — Judovimu kraljestvu v podlago kamen, in ta „*poterjeni, dragi vogelni kamen*“ je prihodnji Davidu obljubljeni Mesija, ki pride iz njegove hiše ali rodovine; zatorej se bo Judovo kraljestvo, ki je zidano na prihodnjiga Mesija, ohranilo ob vsih nevarnostih, ki mu bodo protile; kdor tedaj ti obljubi Božji verjame, naj se ne zanaša na svoje zvijače in laží, na svojo posvetno modrost (na svojo politiko) ob nevarnosti, tudi naj ne iše pomoči per ptujih narodih, ter naj ne dela ž njimi zveze, ampak zanaša naj se na dano obljubo Božjo in pomoč. Perm. zastran „*vogelniga kamna*“ Ps. 117, 22. Dan. 2, 34. Cah. 3, 9: 1. Petr. 2, 6. Djan. ap. 4, 11. Rim. 9, 33.

22. „*kdor veruje*“ Božji besedi — obljubi, „*naj se ne prenagli*“, s ptujimi narodi zveze delati, in per njih pomoči iskati.

23. Po pravici vas bom sodil, in kaznoval.

24. „*toča*“ in „*voda*“ ste podobi kazni Božje. Gl. spod. 30, 30: 32, 19. — Pomen: Lažnjivo „*upanje*“ ali perbežališe in „*zavetje*“ ali braniše neverniih posvetnjakov bom djal v nič.

25. Vse vaše zveze in zvijače vam ne bodo nič pomagale, kadar nad vas perdere vojska kakor povodenj (Brentano).

26. „*zjutraj zgodaj*“, t. j., kmalo kmalo, vsak čas, bodi si po dnevu ali po noči, — „*spreumen zaslišaniga*“, t. j., spreumen preroškiga govorjenja. Pomen: le samo kazen Božja vam še more očí odpreti, de bote razumeli preroško govorjenje (Šeg).

27. „*tesna postelja*“ in „*ozka odeja*“ ste podobi naj veči stiske po sovražnikih. Perm. 2. Mojz. 22, 26. 27. razl. 9.

28. „*Gospod se bo vzdignil*“ zoper vas, ter vas bo kaznoval.

29. „*na gori razdeljenja*“, t. j., na gori poboja; v hebrejskim: „*na gori* (ki se ji pravi) *Ferazim*“, kjer je bil David Filistejce potolkel. Gl. 2. Kralj. 5, 18. i. d.

30. „*njemu ptuje — neznano delo*“, t. j., delo, ki je Božjimu bitju, Božji natori ptuje, nenavadno, ker je bil persiljen, svoje izvoljeno ljudstvo tako kaznovati, kakor ptuje narode, ki niso vredni njegove ljubezni.

Digitized by Google

skinih trum pokončanje in pomanjšanje po vsi zemlji.

23. Nastavite ušesa, in poslušajte moj glas; pazite in poslušajte moje govorjenje![31])

24. Mar orataj cel dan orje, de bi sejal; mar *(zmirej)* svojo zemljo razkopava in vlači?[32])

25. Ne bo li, ko je nje poveršje razravnal, sejal kopra,[33]) in kumine trosil, in deval zapored pšenice in ječmena in prosa in grahorice, vsaciga na svoje mesto?[34])

26. Tako ga podučuje v pravim, in ga učí njegov Bog.[35])

27. Koper se namreč ne mlati z zobci, tudi se po kumini ne vlači vozno kolo; ampak s šibo se koper otepa in kumina s palico,[36])

28. krušno žito pa se mlati, vender ga mlatič neprenehama ne mlati, tudi ga z voznim kolesam ne tare, in ne zmelje z njegovimi podkovami.[37])

29. In to pride od Gospoda, Boga vojskinih trum, de čudovitne dela svoje sklepe, in pravico poveličuje![38])

---

31. *„poslušajte moje govorjenje“*, preudarjajte naslednjo priliko!

32. Mar kmet neprenehama orje, in ko je zoral, tudi ne seje? Mar kmet na polji zmirej le eno delo opravlja?

33. Ko kmetovavec njivo zorje, povleče in perst lepo zravná, ali ne seje *„kopra“*, zamorske kumine?

34. ali ne seje lepo zredama vsaciga semena na posebno njivo?

35. Bog kmeta učí po zdravi pameti, ki mu jo je dal, de na polji prav in zredama dela. — Prerok hoče s to priliko reči: Kakor kmetovavec po svoji zdravi pameti svoje dela na polji zverstama opravlja, in svoje njive za mnoge setve obrača: ravno tako tudi Bog po svoji modrosti dela z Judovim kraljestvam, nekdaj ga je oblagodarjal, zdaj pa ga bo kaznoval.

36. *„z zobci“*, t. j., z zobasto mlativnico; drugi prestavljajo: *„s senmi“*, ali *„vlačuljo“* z železnimi zobci; drugi: *„z valjarjem“*; — *„vozno kolo“*, to je bila neka mlativnica z zobastimi kolesi, ki jo je živina po snopéh vlačila; — t. j., take rečí, ki imajo slabe, kerhke stebla, ki se rade zmanejo, se ne mlatijo s težko in ojstro mlativnico, ampak se le s šibo ali pa s palico otepajo.

37. *„krušno žito“*, t. j., tako žito, ki se iz njega kruh peče. Pomen te prilike: Kakor razumni kmetovavec vsih rečí po enakim ne mlati, nektere le s šibo ali s palico otepa, nektere pa s težko in ojstro mlativnico mlati: ravno tako modro tudi Bog z ljudmi (z Judovim kraljestvam in z druzimi kraljestvi) ravná; ker nektere bolj mehko, nektere pa bolj ojstro kaznuje in tepe, kakor si že previdi, de jim ali bolj mehko ali pa bolj ojstro pokorjenje tekne k poboljšanju; — in kakor razumni mlatič, če tudi snopovje s težko in ojstro mlativnico mlati, ga ne mlati neprenehama in tako dolgo, de bi s tem zernje zdrobil in ukončal, temuč ga le toliko mlati, de iz njega čisto in dobro zernje dobí, in ga spravi v svojo žitnico: ravno tako tudi Bog z ljudmi ravná po svoji neskončni modrosti; če tudi nektere hudó in ojstro tepe, jih ne tepe neprenehama v pokončanje in pogubljenje, temuč tepe jih le toliko časa, de se poboljšajo, de iz njih dobí čisto pšenico, in jo spravi v svoje večne žitnice.

38. *„In to“* razumno kmetovavcovo ravnanje z žitam *„pride od Gospoda“*, kteri kmeta po zdravi pameti in poskušnji tako delati učí: tako modro dela

Digitized by Google

XXIX. Poglavje.

Prerok napoveduje Jeruzalemu zapertijo in rešenje, zaničevavci bodo stermeli nad spolnovanjem te prerokbe, pobožni se bodo močno veselili v Gospodu, zmoteni pa bodo spoznali resnico.

1. Gorjé Arielu,[1]) Arielu, mestu, ktero je bil David vzel![2]) Dodano je še leto k letu, in ko godovi minejo,[3])

2. tadaj bom Ariel z zasipam obdal, in bo žalosten in v britkosti,[4]) in mi bo kot Ariel.[5])

3. In obdal te bom okrog in okrog, in nametal bom zasip zoper tebe, in ogradje postavil v tvojo oblego.[6])

4. Ponižan boš, iz zemlje boš govoril, iz persti se bo slišalo tvoje govorjenje, in tvoj glas bo kakor kakiga duha iz zemlje,[7]) in iz persti bo tvoje govorjenje šeptalo.[8])

5. In množica njih, ki bodo tebe veli, bo kakor drobniga prahú, in kakor memo letečiga pepela bo množica njih, ki te bodo zmagovali;[9])

---

tudi Bog z ljudmi (gl. zgor. razl.), de svoje večne sklepe z ljudmi doverši, in svojo pravico poveliča (Brentano).

1. „*Ariel*“ se pravi: „*lev Božji*“, in je primek jeruzalemskiga mesta (v. 7. in 8.), in pomeni: „*junaško mesto*“; „*Ariel*“ pa tudi pomeni: „*ognjiše Božje*“ po Eceh. 43, 16., kjer se daritvini altar imenuje „*Ariel*“ (Šeg).
2. Gl. 2. Kralj. 5, 6—9. — V hebrejskim: „*kjer si je bil David staniše napravil*“.
3. še eno leto k temu letu, ki teče, ne dolgo, le kratek čas bote še svoje godove obhajali.
4. „*bom Ariel*“, t. j., Jeruzalem, obdal z Asirijani, kteri ga bodo oblegali, in vse bo v njem žalovalo in plakalo.
5. „*in mi bo kot Ariel*“, t. j., junaško, nepremagljivo mesto, ki ga Asirijani ne bodo mógli premagati. — Šeg pa takole razlaga: „*in mi boš ko Ariel*“, t. j., mi boš ko ognjiše za očiševanje in spravo, kakor ognjiše daritviniga altarja. Ali pa takole: Jeruzalem! ti se imenuješ „*Ariel*“ — lev Božji — junaško, nepremagljivo mesto, pa boš „*Ariel*“ — ognjiše Božje, kjer se bodo očiševali tvoji prebivavci, kakor se očišuje zlató v ognji, tvoji sovražniki pa bodo zgoreli — bodo pokončani.
6. Vse to so Asirijani storili Jeruzalemu, ker so bili šiba v roki Božji, s ktero je Gospod terdovratne Jude tepel.
7. „*tvoj glas bo*“ tako tih in pojemaven, kakor glas „*kakiga duha*“, ki iz zemlje prav tiho govorí, pojema in ječí. Nekdaj so vražarji ljudi slepili, ter so jim terdili, de premorejo duše mertvih iz spodnjiga svetá poklicati, in se ž njimi pogovarjati; pa so le sami iz trebuha tako govorili, de je bilo slišati, kakor de bi bil res kdo iz zemlje ž njimi govoril; priprosti pa so menili, de duh spod zemlje govorí in šepta. Prerok tega ni verjel, ampak je le s tega priliko posnel, de je ž njo pokazal, kakó tiho bodo ljudje ob času jeruzalemske zapertije govorili, ječali, zdihovali in pojemali (Allioli in Šeg).
8. Pomen: Jeruzalem — prebivavci v Jeruzalemu! do tal bote ponižani, in bote iz prahú ječali in pojemali.
9. „*ki bodo tebe veli*“, t. j., stiskali in pestili; silno silno veliko bo njih, „*ki te bodo zmagovali*“, pa te ne bodo premagali (Šeg); zakaj slabi in

Digitized by Google

6. in to se bo naglo, kmalo zgodilo. Od Gospoda vojskinih trum pride obiskanje v gromu in potresu in z velicim bučanjem piša in silne ure in v plamenu požrešniga ognja.[10])

7. In kakor ponočna prikazen v sanjah[11]) bo množica vsih narodov, ki se bojujejo zoper Ariel, in vsih, ki se zoper njega vojskujejo, in ga oblegajo, in zmagujejo.

8. In kakor se lačnimu sanja, de jé, ko se pa zbudí, je prazna njegova duša; in kakor se žejnimu sanja, de pije, in ko se zbudí, je truden in še žejin, in je prazna njegova duša: taka bo množica vsih narodov, ki se bojujejo zoper sionsko goro.[12])

9. Stermíte in čudite se, omahujte in tavajte; pijani ste, pa ne od vina, opotekate se, pa ne od pijanosti.[13])

10. Ker Gospod vam je natočil duha zaspanosti, zatisnil vam je oči, vaše preroke in poglavarje, ki prikazni vidijo, je pokril,[14])

11. de so vam prikazni vsih kakor besede zapečatenih bukev, ki se dajo komu, ki zna brati, in se mu reče: Beri jih! on pa odgovorí: Ne morem, ker so zapečatene.

12. In bukve se dajo tacimu, ki ne zna brati, in se mu poreče: Beri! on pa odgovorí: Ne znam brati.[15])

13. In Gospod je rekel: Ker se *(mi)* to ljudstvo s svojimi ustmi bliža, in me s svojimi ustnicami časti, njegovo serce pa je deleč od mene, in se me bojé po človeških postavah in naukih;[16])

---

nezmožni bodo, enaki memo letečimu pepelu — enaki plevam, ki jih vihar odnese.

10. kmalo pridejo Asirijani, in hitro bodo pokončani. Gospod Bog bo nad nje prišel s svojo mogočnostjo; — *„grom“*, *„potres“*, *„piš“* in *„plamen požrešniga ognja“* ali *„blisk“* so podobe Božje vsigamogočnosti (Brentano).

11. *„kakor ponočna prikazen v sanjah“* naglo zgine, ravno tako naglo bodo zginili Asirijani od Jeruzalema.

12. Upanje Asirijanov, Jeruzalem v svojo oblast dobiti, bo ravno tako prazno, kakor so prazne sanje lačniga in žejniga človeka, kterimu se namreč sanja, de jé in pije; ko se pa zbudí, je še lačen in žejin, tedaj prazen (Šeg).

13. Prerok nagovorí tukaj tiste Jude, ki niso hotli verovati njegovimu prerokovanju, in hoče reči: Ko vse to nad Jeruzalem pride, bote stermeli in se čudili, od strahú se bote tresli, se opotekali, omahovali in tavali, desiravno ne bote pijani (Brentano).

14. *„poglavarje, ki prikazen vidijo“* ali *„poglavarje vidcov“*, t. j., prerokov, učenikov, *„je pokril“*, t. j., njih prerokovanje in nauke je pokril ali ogernil. Pomen vse verste: Terdovratni Judje! vam v kazen — zavoljo vaših hudobij — vam je Gospod poslal dušno dremoto in slepoto, de ne vidite nevarnosti, ki vam pretí; ogernil je Gospod prerokovanje in nauke vaših prerokov in učenikov, de jih ne razumete, in ne spoznate (Brentano in Šeg).

15. *„de so vam prikazni“* (11. v.), t. j., prerokovanja *„vsih“* prerokov *„kakor besede“* i. d. Pomen 11. in 12. verste: Vse prerokovanje, opominjevanje in pretenje, vsa postava je vam, učenim in neučenim, kakor zaperte bukve, kakor de bi jih ne bilo. Učeni so oslepljeni zavoljo svoje oterpnosti in terdovratnosti, neučeni pa iz nevednosti.

16. *„se s svojimi ustmi bliža“* v svojih molitvah, t. j., me le z ustmi móli; —

Digitized by Google

14. glej, zato bom to ljudstvo še bolj v stermenje spravil z velicim in groznim čudežem; modrost bo namreč njegovim modrim prešla, in spreumetnost njegovih spreumetnih se bo skrila.

15. Gorjé vam, ki ste globociga serca, de pred Gospodam skrivate *(svoje)* sklepe;[17]) njih dela so v temi, ki pravijo: Kdo nas vidi, in kdo nas pozna?

16. Napačna je ta vaša misel, kakor de bi il zoper lončarja mislil, in delo svojimu delavcu reklo: Ti me nisi naredil! in bi narejeno svojimu narejavcu reklo: Ti nič ne uméš![18])

17. Ali ne bo v majhnim in kratkim času Liban preobernjen v Karmel, in Karmel bo štet za gozd?[19])

18. In slišali bodo tisti dan gluhi besede bukev, in iz teme in mraka bodo slepih oči gledale.[20])

19. In krotki bodo še veči veselje imeli v Gospodu, in revni ljudje se bodo v Izraelovim Svetim veselili;[21])

20. ker zginil je zmagavec, končan je zasmehovavec, in strebljeni so vsi, ki so nad krivico čuli,[22])

21. kteri so ljudem velevali grešiti v besedi, in so zalezovali njega, ki se je per vratih pričkal, in so brez vzroka od pravičniga odstopili.[23])

22. Zato pravi Gospod, ki je Abrahama rešil,[24]) Jakopovi hiši tako: Zdaj Jakop ne bo osra-

---

„*se me bojé*“, t. j., me časté, „*po človeških postavah in naukih*“, t. j., le zavoljo daniga človeškiga povelja, ali pa: le po človeških šegah, ki so se v službo Božjo vrinile, in so bile bolj ali manj malikovavskim podobne (Šeg). — Tako se je godilo tudi ob Kristusovim času. Gl. Mat. 15, 8. 9.

17. „*ki ste globociga serca*“, t. j., ki ste potuhnjeniga, pokritiga serca, ki skrivši pred Gospodam delate zveze z Egipčani, ter mislite, de Bog tega ne vé, kar „*v temi*“, t. j., skrivši delate (Brentano).

18. O nespametni ljudje, ki mislite, de stvarnik svojih stvarí ne pozna, in de more stvar svojimu stvarniku kaj skriti! (Brentano).

19. Ne bo dolgo, de bo res vse narobe; nerodovitno se bo spremenilo v „*Karmel*“, t. j., v rodoviten vert, nasproti se bo pa rodovitno v nerodovitno spremenilo. Prevzetneži, ki se na svojo moč zanašajo, bodo ob moč prišli; slabi, ki se na Boga zanašajo, bodo močni in uterjeni. Po besedah svetiga Hieronima in druzih svetih očakov tukaj prerokovani bližnji čas obsega tudi čas Mesijeviga prihoda, ob kterim je bilo judovstvo v pušavo, malikovavstvo pa v cveteč vert spremenjeno. Prim. Mat. 21, 43. Tudi naslednje se da na Kristusove čase obračati.

20. Tisti čas, ko Božje kazni pridejo, bodo oni, ki so bili préd gluhi in slepi (v. 10—12.), postavo in Božje razodenje razumevali, tode prepozno.

21. Oni, ki zdaj na tihim terpé, in so v stiskah poterpežljivi, se bodo potlej v Gospodu veselili. — Kristus je zveličanje oznanoval ubogim in revnim.

22. „*ki so nad krivico čuli*“, t. j., ki so krivico podpérali.

23. „*kteri so*“ ljudi v greh zapeljevali, de so grešili z besedo, namreč z lažjo in s krivo persego; — „*ki se je per vratih*“ (kjer so sodbe sklepali) *pričkal*“, t. j., per sodbi za pravico poganjal; — „*so brez vzroka od pravičniga odstopili*“, t. j., so po krivici nedolžniga obsodili in pogubili (Šeg).

24. „*ki je Abrahama rešil*“, t. j., iz malikovavske dežele izpeljal.

Digitized by Google

moten, tudi zdaj njegov obraz ne bo orudečel,[25])

23. ampak ko bo vidil svoje otroke, delo mojih rok, de v sredi sebe moje ime posvečujejo, posvečujejo Jakopoviga Svetiga, in Izraeloviga Boga oznanujejo,[26])

24. in zmoteni v duhu spreumevajo, in godernjavci se postave učijo.[27])

XXX. Poglavje.

Prerok očita Judam zvezo z Egipčani in premajhno zaupanje v Boga, jim napoveduje pokorjenje in boljši čase, Asirijanam pa pokončanje.

1. Gorjé vam, otroci, ki ste me zapustili, pravi Gospod, de naklepe delate, pa brez mene, in narejate osnovo, pa ne po mojim duhu,[1]) de greh na greh nakladate;

2. ki se na pot podaste, de greste v Egipt, pa mojih ust ne vprašate, ker pomoč upate od Faraonove moči, zaupanje imate na senco egiptovsko.[2])

3. Pa Faraonova moč vam bo k zasramovanju, in zaupanje na senco egiptovsko k sramoti.

4. Bili so namreč tvoji knezi v Tanu,[3]) in tvoji poslanci so do Hanesa prišli,[4])

5. pa vsi so osramoteni zavoljo ljudstva, ktero jim ne more koristiti; ni jim v pomoč ali k kacimu pridu, ampak v sramoto in zaničevanje.

---

25. „*Zato* (zavoljo tega milostljiviga rešenja) *pravi Gospod Jakopovi hiši*“, t. j., Izraelovimu ljudstvu: „*Zdaj*“ ob Izaijevim času „*Jakop*“, t. j., Izraelov národ, ne bo še osramoten, zdaj še ne bo njegoviga obraza rudečica oblila, ampak v poznejših časih. Gl. naslednjo versto.

26. „*ampak*“ v poznejših časih bo „*Jakop*“, t. j., Izraelov národ osramoten, in se bo močno sramoval, ko bo namreč „*vidil svoje otroke*“, namreč pobožne Izraelce, ki so delo Božjih rok, „*de v sredi sebe*“, t. j., očitno, „*moje ime*“, t. j., mene, praviga Boga, in njega, ki sim ga jez poslal, posvečujejo, molijo in oznanujejo, na pr., aposteljni in učenci Gospodovi, ki so bili iz judovskiga naroda (Tirin).

27. Še bolj pa bo „*Jakop*“, t. j., judovski ali izraelski narod, osramoten, in se bo silno sramoval, ko bo namreč vidil, „*de zmoteni v duhu spreumevajo*“, t. j., de zmoteni judje resnico keršanske vere spoznavajo, „*in godernjači*“, nasprotniki, sovražniki Kristusove cerkve (izmed kterih je bil sveti Pavel), se njene „*postave učijo*“, njene nauke sprejemajo, in nje zapovedi spolnujejo (Tirin).

1. „*narejate osnove*“, t. j., preudarjate, kako de bi si pomagali; ali pa: delate zveze, pa ne po moji volji.

2. „*na senco egiptovsko*“, t. j., na varstvo egiptovsko zoper vročino — stisko od strani Asirijanov (Šeg).

3. V Tan so bili šli imenitni poslanci pomoči prosit. Gl. zgor. 19. razl. 14.

4. „*Hanes*“ (arabsko ime „*Ahnas*“, egiptovsko „*Hnes*“) je mesto „*Herakleopol*“ v srednjim Egiptu, ta čas sedež ene egiptovskih vladarskih rodovin. Pomen: Res de ste zdaj poslance v dve egiptovski poglavitni mesti odpravili, „*pa vsi so*“ i. t. d.

Digitized by Google

6. Breme živini na jugu.[5]) Skozi deželo britkosti in stiske, kjer je levinja in lev, gad in leteča kača, nesejo na herbtu tovorne živine svoje bogastvo, in na gerbah kamel svoje zaklade k ljudstvu, ki jim ne more pomagati;[6])

7. prazna in nečimerna je namreč egiptovska pomoč; zato vpijem čez to: de prevzetnost je, le miruj![7])

8. Zdaj tedaj pojdi tje, in zapiši mu na zeleníko, in to skerbno začerkaj v bukve, de bo v prihodnjim času za spričevanje na vekomaj.[8])

9. Zakaj to je ljudstvo,[9]) ki draži k jezi, in lažnjivi otroci, otroci, ki nočejo poslušati Božje postave:

10. kteri pravijo vidcam: Nikar ne vidite, in gledavcam: Nikar nam ne glejte tega, kar je res: govorite nam prijetne reči, glejte nam zmotnjave!

11. Vzemite nam pot, odvernite od nas stezo, naj nas zapusti Izraelov Sveti![10])

12. Zatorej reče Izraelov Sveti to: Zato ker ste to reč zavergli, in zaupali na obrekovanje in na hrup,[11]) in ste se nanj naslanjali,

13. zato vam bo ta pregreha kakor razpoklina, nagnjena in iskana na visocim zidu, ki se naglo in nenadama podere.[12])

14. In bo razbit, kakor se razbije lončarjeva posoda, ki se tako močno stare, de od nje šiber ni najti čepinje, v kteri bi se ogenj nesel z ognjiša, ali bi

---

5. „*breme živini na jugu*“, t. j., prerokba judovskim poslancam.

6. Judovski poslanci so tu imenovani tovorna živina na jugu, zato ko so darove nesli v južni kraj na Egiptovsko, de bi si bili ondi pomoč kupili; — „*dežela britkosti in stiske*“ je pušava, skozi ktero so v Egipt hodili; — „*leteča kača*“ je nek kušar s perutami.

7. „*Le prevzetnost je, le miruj*“! t. j., le egiptovska baharija je, le per miru doma bodi! — Egipčani so bahači v besedi, per tem pa lepo tiho doma sedé, in ne pridejo v pomoč. V hebrejskim: „*zato ga* (Egipt) imenuje: „*Rahab*“, t. j., prevzetnež, bahač, „*pa je liho*“ doma.

8. „*na zeleníko*“, t. j., na pušpan, terd les. Prerok naj to prerokbo na zelenikovo desko vreže v spomin za prihodnje čase.

9. „*Zakaj to je ljudstvo*“, namreč izraelsko ljudstvo, „*draži*“ i. d.

10. Med Izraelci so taki, ki od Božje postave, od zaupanja v Boga nočejo nič slišati, ki prerokam prepovedujejo prerokovati, žugati in svariti, in jih še celó silijo, vero z zmotami pačiti, in praviga Boga odpraviti.

11. „*na hrup*“, vpitje zoper preroke. Zato ko ste preroke obrekovali, zoper nje vpili, njih prerokovanje in opominovanje zaničevali, in zavezo z Egipčani sklenili, „*zato vam bo*“ i. t. d. Gl. nasled. v.

12. „*zato vam bo ta pregreha*“ (glej popreš. v.) kakor razpočen zid, ki se je že nagnil, in poslednjič hitro in nenadama pade, in vse pokrije in potare, kolikor se jih je nánj naslanjalo; imenuje se tukaj razvalina „*iskana*“, ker ljudje stermé išejo skriti vzrok, popraševaje: Kako je bilo mogoče, de se je ta zid razvalil (Tirin)? ali pa: ... „*razpoklina nagnjena* (t. j., ki se je že nagnila, in se bo zdaj in zdaj poderla) *in poiskana v visocim zidu*“, „*poiskana*“ zato, ker so jo Judje nalaš poiskali v Egiptu; zakaj ta razpočeni zid so Egipčani, na ktere so se Izraelci zoper Božjo voljo naslanjali, zato se je ta razpočeni zid nanaglama poderl (Šeg).

Digitized by Google

se ž njo zajelo nekoliko vode iz jame.

15. Ker tako pravi Gospod, Bog, Izraelov Sveti: Ako bi se vernili, in bi bili pokojni,[13]) bi bili rešeni, v tihoti, in v upanji bi bila vaša moč; tode nočete,

16. ter pravite: „Nikakor ne! ampak k konjem[14]) bomo bežali“! zato bote bežali;[15]) „in na hitre se bomo usedli“! zato bodo še hitrejši, ki vas bodo podili.

17. Tavžent izmed vas jih bo bežalo iz strahú pred enim, in iz strahú pred petimi bote *(vsi)* bežali, dokler ne bote pušeni kakor jadernik na verhu gore, in kakor bandero na griču.[16])

18. Zato čaka Gospod, de bi se vas usmilil, in zato je povikšan, ko vam zanaša,[17]) ker Gospod je Bog sodbe: blagor njim, kteri se nanj zanašajo!

19. Zakaj sionsko ljudstvo bo stanovalo v Jeruzalemu:[18]) ne boš se ne jokaje jokalo, usmiljeni se te bo usmilil; berž ko bo glas tvojiga vpitja slišal, ti bo odgovoril.

20. In Gospod vam bo dal pičlo kruha in malo vode, in ne bo dal, de bi tvoj učenik v prihodnje od tebe zbežal, ampak tvoje oči bodo tvojiga učenika gledale,[19])

21. in tvoje ušesa bodo slišale besedo njega, ki bo za herbtam opominjal: „To je pot, po nji hodíte, in ne ogníte se ne na desno, ne na levo!

22. In oskrunil boš[20]) sreberne ploše svojih malikov in zlato obleko svojih podob, in jih boš preč vergel kakor nesnažnost mesečniga toka; poberite se, jim porečeš.

23. In dež pojde na tvoje seme, kjer koli ga boš po deželi sejal, in kruh iz poljskih pridelkov bo prav obilen in debel,

---

13. „*se vernili*“ k Bogu, pokoro delali, in bi v pokojnim zaupanji v Gospoda doma ostali, ter ne hodili po Egiptovskim.
14. „*Nikakor ne*“, ne bomo ne tvojih besedi poslušali, in doma ostali, ampak k egiptovskim konjnikam bomo bežali.
15. zato bote pa tudi bežali pred Asirijani, ki vas bodo podili.
16. „*jadernik*“ (drevo na ladii) „*na verhu gore*“, si moramo misliti: per morskim hribu, ali pa sploh visoko drevo na goli gori. Pomen: dokler vas ne bo tako malo, kakor malo je visocih dreves na goli gori in bander na gričih, po kterih se vojaki na vojsko kličejo.
17. „*zato čaka Gospod*“ vašiga poboljšanja, ali pa: zato odlaša Gospod s kaznijo, de bi se vas usmilil; — „*zato je povikšan, ko vam zanaša*“, v hebrejskim: „*zato se vzdigne, de bi bil vam milostljiv*“; „*Gospod je Bog sodbe*“, t. j., Bog pravice, ki gotovo ne bo zanesel sovražnikam, ko bo Izraelce pokoril.
18. Naslednje tolažljive obljube mérijo naj pred na srečne čase po pobegnjenji Asirijanov, ob enim pa tudi mérijo te krepke besede po misli sv. Hieronima in druzih svetih očetov na Mesijeve čase, ker je sveto ljudstvo v duhovnim Jeruzalemu, v sveti cerkvi, pod enim Gospodam in Učenikam zbrano, kteri spokornikam solze zbrisuje, in molitve zaupajočih uslišuje.
19. Sicer bodo bližnji časi še žalostni, pa Bog bo ob njih naj veči dobroto, t. j., pravi nauk po svojih učenikih delil.
20. „*oskrunil boš*“, t. j., pobral boš in preč vergel. Gl. 4. Kralj. 23, 14.

Digitized by Google

in po tvoji posesti se bo tisti čas jagnje deleč paslo,

24. in tvoji junci in žebeta oslov, ki zemljo obdelujejo, bodo jedli zmesno žito,[21]) kakor je bilo na gumnu zveto.

25. In na vsaki visoki gori, in na vsakim zvišanim griču bodo potoki tekočih vodá, ob dnevu véliciga poboja, ko bodo stolpi padli.[22])

26. In lunina svetloba bo kakor solnčna svetloba, in solnčna svetloba bo sedmerokrat tolika, kolikoršna svetloba sedmih dni tisti dan, ko bo Gospod obezal rano svojiga ljudstva, in ozdravil njegove usekane rane.[23])

27. Glej,[24]) Gospodovo ime[25]) pride od deleč, njegov serd gori, in težko se prenaša, njegove ustnice so polne serditosti, in njegov jezik je kakor žareč ogenj.[26])

28. Njegova sapa je kakor potok, ki perteče do srede vratú, de dene v nič narode in zmotino uzdo, ktera je v čeljustih ljudstev.[27])

29. Takrat bote peli kakor po noči kaciga svetiga godú,[28]) in se bote iz serca veselili, kakor kdor gre s pišalijo, de pride na Gospodov hrib k Močnimu v Izraelu.[29])

30. In Gospod bo dal slišati svoj veličastni glas, in bo pokazal svojo strašno roko[30]) s serditim protenjem in s plamenam žarečiga ognja; zdrobil bo z viharjem in s kamnato točo.[31])

31. Asirijan pa se bode tresel pred Gospodovim glasam, ko ga zadene šiba.[32])

32. In šiba bo gotovo nad-nj

---

21. „*zmesno žito*“, klajo zmešano z žitam, v hebrejskim: „*čisto žito*“.
22. Tisti čas, ko bodo Asirijani pokončani, „*ko bodo stolpi*“ (turni), t. j., mogočniki, prevzetniki padli, bo povsod dovolj vode.
23. Potlej ko bo Bog svoje ljudstvo otel, se bo vsa natora prenovila. Tukaj (v. 22—26.) popisano zatrenje malikovavstva, napeljanje vode na rodovitne poljane, jasno nebo je razumevati od zadnjih srečnih časov kralja Ezekija, po tem ko so bili Asirijani pobiti; ob enim je pa to tudi, kakor sveti očaki pravijo, v višim pomenu podoba čistih, svetih, obilnih duhovnih dobrot in sedmerih svetih zakramentov ob Mesijevih časih po dokončani spravi z Bogam.
24. Prerok zdaj popisuje, kako pride Bog ljudi sodit k veselju izvoljenih in k nesreči hudobnih. Naj pred je tudi tukaj razumevati sodba čez Asirijane, v višim pomenu pa Kristusova sodba.
25. „*Gospodovo ime*“, t. j., Bog sam pride sodit.
26. Vse te besede so podoba ojstre pravice Božje.
27. „*Njegova sapa*“, t. j., njegova pokončevavna moč je kakor povodenj, ki je ne more nihče ustaviti; — „*zmotina uzda*“ je mališka služba, ki ima ljudstva vjete. Pomen: Bog pride s svojo vsigamogočnostjo sodit in pokončat Asirijane z njih maliki in druzimi zmotami vred, kterim so vdani.
28. „*po noči*“, t. j., ob večerih pred prazniki, zlasti pred veliko nočjo.
29. „*kakor kdor gre*“ na božjo pot v Jeruzalem. Gl. 5. Mojz. 16, 16. Ps. 121, 4.
30. „*svojo strašno roko*“, t. j., svojo grozno moč.
31. „*zdrobil bo*“ Asirijane — „*s kamnato točo*“, t. j., z debelo točo. — Prerok tukaj Boga pred oči stavi, kakor de bi prišel v strahovitnim viharji z bliskam in germenjem in s točo nad Asirijane, ter s tem popisuje Božjo vsigamogočnost (Brentano).
32. Asirijani se bodo tresli, ko jih bo Gospod udaril.

Digitized by Google

prišla, in Gospod jo bo nad njim deržal z bobni in s citrami,[33]) in v posebnih bojih ga bo premagal.

33. Tofet je namreč od včerej perpravljen, od kralja perpravljen, globok in širok. Njegov živež je ogenj in veliko derv: Gospodova sapa ga užiga, kakor žveplen potok.[34])

XXXI. Poglavje.

Prerok očita Judam njih nespamet, ker per Egipčanih pomoči išejo, Gospod bo Jeruzalem otel iz rok Asirijanov, ter jih bo v beg pognal in pokončal.

1. Gorjé njim, ki gredo v Egipt po pomoč, ter se zanašajo na konje, in zaupajo na vozove, ker jih je veliko, in na konjnike, ker so silno močni, in ne zaupajo v Svetiga Izraeloviga, in ne išejo Gospoda.

2. On pa je moder, in bo nesrečo perpeljal, in svojih besedi ne bo umaknil: ter se bo vzdignil zoper hišo prehudobnih, in zoper pomoč hudodelnikov.[1])

3. Egipt je človek, ne pa Bog, in njih konji so meso, ne pa duh;[2]) in Gospod bo stegnil svojo roko, in pomočnik se bo zvalil, in padel bo, komur se pomaga, in oba skupej bota pokončana.

4. Ker tako pravi Gospod meni: Kakor rjove lev, in levov mladič nad svojim ropam, in ko ga truma pastirjev sreča, se njih glasú ne ustraši, in se njih trume ne zboji: tako bo Gospod vojskinih trum doli stopil se bojevat na hribu Sionu in na njegovim griču.[3])

---

33. „*z bobni in s citrami*“, t. j., k velikimu veselju svojim zvestim služabnikam; — „*v posebnih bojih*“, t. j., v strahovitnih bojih ga bo pokončal.

34. „*Tofet*“ je kraj v dolini blizo Jeruzalema, kteri se je „*Hinom*“ ali „*Gehena*“ reklo. V ti dolini so Kananejci in za njimi tudi Izraelci svoje otroke maliku „*Molohu*“ v čast žgali (4. Kralj. 16, 3: 23, 10.). Kralj Josija je bil to grozovitno mališko službo odpravil, ter je ukazal, merhovine in človeške kosti tje metati in ondi sežigati. „*Tofet*“ se tukaj imenuje namesti kraja, kjer se merliči žgejo in pokopujejo. „*Tofet*“ (ognjišče in pokopališe) *je od včeraj*“, t. j., že davno perpravljen „*od kralja*“, t. j., od Boga, v hebrejskim „*za kralja*“, namreč asirskiga, „*globok in širok*“, to kaže, de bo veliko Asirijanov pomorjenih, ker je globoko in široko ognjišče in pokopališe perpravljeno (Brentano). — Pomen tega je tedaj: Bog je že davno perpravil kraj ali prostor in derva, kjer se bodo sežgali in pokopali asirski merliči; Gospod užiga in piha ta ogenj, kakor de bi bila njegova sapa žveplen potok.

1. Gospod je gotovo tako „*moder*“, kakor Egipčani; torej vé in zna svojim pomagati, sovražnike pa pokončati; — „*ne bo umaknil*“, t. j., overgel, preklical; torej bo gotovo spolnil, kar preti; — „*zoper hišo prehudobnih*“, t. j., zoper silno hudobni Izraelov rod; — „*zoper pomoč hudobnikov*“, t. j., zoper hudobne egiptovske pomagače (Allioli in Šeg).

2. „*njih konji so meso*“, t. j., slabi, nezmožni, niso neumerljivi in mogočni kakor Božji duh.

3. „*na njegovim griču*“, t. j., na griču, ki se mu pravi „*Morija*“, na kterim je tempelj stal.

Digitized by Google

5. Kakor trepetajoče ptice,[4]) tako bo Gospod vojskinih trum branil Jeruzalem, ter ga bo varoval ino rešil, zanesel mu bo, in ga otel.

6. Spreobernite se, kakor ste globoko zašli, Izraelovi otroci![5])

7. Tisti dan[6]) bo človek preč vergel svoje sreberne malike in svoje zlate malike, ki so vam jih vaše roke k grehu naredile.

8. In Asirijan bo padel pod mečem, *(pa)* ne moževim, in požerl ga bo meč, *(pa)* ne človeški,[7]) in bežal bo, *(pa)* ne pred mečem, in njegovi mladenči bodo mitni:[8]) Spod. 37, 36: 4. Kralj. 19, 35: 2. Kron. 32, 21.

9. in njegova moč bo od strahú zginila, in njegovi poglavarji bodo bežé trepetali,[9]) pravi Gospod, čigar ogenj je na Sionu, in njega ognjiše v Jeruzalemu.[10])

XXXII. Poglavje.

Prerok napoveduje pravičniga kralja in dobro gosposko, razvaljenje mest v Judovim kraljestvu, po tem pa boljši čase.

1. Glej, v pravičnosti bo kralj kraljeval, in poglavarji bodo po pravici gospodovali.[1])

2. In mož bo kakor zavetje pred vetram, in zatekališe pred silno uro,[2]) kakor potoki vodá ob suši, in kakor senca šterleče skale v pušavi.[3])

---

4. Kakor ptice nad svojimi mladiči trepetajo, ter jih branijo: ravno *„tako bo Gospod“* i. t. d.

5. Po méri, kakor ste globoko zabredli, delajte pokoro (Šeg). — V hebrejskim: *„Spreobernite se k njemu, od kteriga ste tako deleč zašli, Izraelovi otroci!“*

6. Tisti čas, ko pride Gospod rešit Jeruzalem, bo slednji od sebe *„vergel“* i. d.

7. *„pod mečem ne moževim“*, ampak pod Božjim, *„požerl* (pokončal) *ga bo meč ne človeški“*, ampak Božji (Šeg). Gl. spod. 37, 36. Skr. razod. 19, 15.

8. *„mitni“*, davku podverženi, vjeti, sužnji. — Po vélikim poboji so Asirijani bežali — vsi prestrašeni — v svojo deželo, desiravno jih ni nihče podil. Gl. 4. Kralj. 19, 36.

9. *„njegova moč“*, t. j., njegova vojskina truma.

10. *„ogenj“* in *„ognjiše“*, t. j., altar žgavnih daritev.

1. Ko bodo sovražniki strebljeni, bo pravična gosposka ljudi osrečevala. Naj pred méri tukaj prerok na pravično vladanje kralja Ezekija, ob enim pa, kakor sveti očaki enoglasno učé, na Mesija, kteriga pozemeljska predpodoba je bil Ezekija.

2. Drugi prestavljajo: *„In slednji bo, kakor kdor se skrije pred vetram* (t. j., kdor je v zavetji), *in se perkrije pred silno uro“*, t. j., tisti čas, ko bo pravični kralj s svojo dobro gosposko vred kraljeval, bo slednji hudiga varovan. — Ta pravični kralj je bil Ezekija (Šeg).

3. V hebrejskim: *„In mož bo, kakor kraj, kjer se kdo skrije pred vetram* (mož — pravični kralj — bo ljudem zavetje), *in kakor skrivališe pred viharjem“* i. t. d. Pomen vse verste: Ravno ta pravični kralj (Ezekija) bo zatéranimu ljudstvu to, kar je ob viharji in silni uri popotniku zavetje in podstrešje, kar je ob suši polju napeljana voda, in kar je ob opoldanjim solnčnim perpekanji delavcu ali popotniku senca pod kako sterlečo skalo (Brentano).

Digitized by Google

3. Oči vidcov ne bodo več kalne, in ušesa poslušavcov bodo zvesto poslušale,[4])

4. in serce nespametnih se bo modrosti učilo, in jezik jecljavcov[5]) bo urno in razločno govoril.

5. Nič več se ne bo neumnež imenoval poglavar; tudi ne bo zvijač[6]) nič več imenovan vikši.

6. Zakaj neumnež neumno govorí, in njegovo serce počenja hudobijo, de hinavšino doveršuje,[7]) in Gospodu zvijačno govorí,[8]) de prazno dela dušo lačnimu, in pijačo jemlje žejnimu.[9])

7. Zvijačevo orožje je silno hudobno;[10]) tak namreč misli prekanjeno, de bi krotke[11]) pogubil z lažnjivim govorjenjem,[12]) če tudi revež govori, kar je po pravici.[13])

8. Poglavar pa bo to mislil, kar se poglavarju spodobi, in bo nad vojvode postavljen.[14])

9. Bogate žene,[15]) vstanite, in poslušajte moj glas; prezaupljive hčere, v ušesa sprejmite moje govorjenje.

---

4. „*Oči vídcov*“, t. j., oči prerokov. — Tisti čas bodo preroki vidili prihodnje reči — bodo prejemali Božje razodenja, ljudje pa bodo njih nauke zvesto poslušali (Šeg).

5. „*Nespametniki*“ in „*jecljavci*“ so neverci in zasmehovavci postave Božje, ki jecljaje, kekljaje, blebetaje oponašajo preroke, in njih nauke zaničujejo. Gl. zgor. 28, 13.

6. „*viksi*“ ali „*gospod*“, ali „*vaša milost*“. Pomen: „*Neumnež*“, t. j., neverneż, hudobneż, „*zvijač*“, goljuf, prekanjeni hinavec, bodi si visok ali nizek, ne bo več v časti, ampak zaničevan bo; torej ne bo več dosegel visocih, imenitnih služb, de bi ga ljudje imenovali „*poglavarja*“ in „*vašo milost*“.

7. „*Zakaj neumnež*“, neverneż, bogotajic, „*neumno*“ neverno, bogotajsko govorí, ter ljudem svoje neverske nauke razklada, in s tem kaže, kakošniga duha de je; „*njegovo serce*“ je polno hudobije in hinavšine (Brentano).

8. „*Gospodu zvijačno govorí*“, t. j., hinavsko móli, ali pa: hudobno, preklinjevavsko govorí od Boga, ter svoje krive nauke oznanuje.

9. de ubozimu ljudstvu, ki je lačno in žejno Božjih resnic, s svojimi krivimi nauki, s svojimi zvitimi besedami in s svojim posmehovanjem ljudem pravo vero iz serca jemlje — vero namreč, ki človeka tolaži v življenji in ob smerti. Tak zapeljivec je grozovitniši kakor uni neusmiljeni človek, ki lačnimu in žejnimu spred ust jed in pijačo jemlje (Brentano).

10. „*orožje*“, t. j., pomočki in poti zvitiga človeka so silno hudobni, kterih se poprijema, de svoj namen doseže.

11. „*de bi krotke*“, t. j., sploh uboge, zapušene zaterl.

12. „*z lažnjivim govorjenjem*“, t. j., z zvijačami per sodbi.

13. „*če tudi revež*“ prav ima, ter kako resnično in pravično reč pred sodbo terdi.

14. „*Poglavar pa bo*“ ob tistim srečnim času dobro mislil, in se prav obnašal, kakor se poglavarju spodobi, in bo postavljen „*nad vojvode*“, t. j., nad družinske glavarje in pervake med ljudstvam: V hebrejskim: ... „*spodobi, in bo stanoviten v dobrim*“.

15. Prerok se tukaj verne s svojim pogledam iz prihodnjiga daljniga srečniga časa v prihodnji bližnji nesrečni čas, ter se oberne zlasti na mehkužno in ošabno ženstvo, ki je zelo krivo spačenosti in prevzetnosti svojih móž. V hebrejskim: „*Prevzetne žene*“; — „*prezaupljive hčere*“, t. j., neskerbne hčere.

Digitized by Google

10. Ob letu in dnevu namreč[16]) se bote tresle, ve prezaupljive, ker tergatev je dokončana in pobiranje ne pride več.[17])

11. Ostermíte, bogatinke, prestrašite se, prezaupljive; slecite se, in bodite osramotene; opašite si ledja.[18])

12. Terkajte se na persi[19]) zavoljo prijetne okrajine, zavoljo rodovitniga vinograda.

13. Na tléh mojiga ljudstva bo ternje in germovje poganjalo, koliko bolj po vsih veselih hišah vriskajočiga mesta.[20])

14. Hiše bodo namreč zapušene, ljudi polno mesto bo pustota, obšlatljiva tema se bo storila nad jamami za vselej,[21]) veselje divjim oslam, paša čedam,

15. dokler ne bo razlit na nas duh z višave;[22]) potem bo pušava Karmel[23]) in Karmel bo štet za gojzd,[24])

16. in stanovala bo pravica v pušavi, in pravičnost bo sedela na Karmelu.[25])

17. In delo pravice bo mir,[26]) in pravice sad bo pokoj, in varnost na vekomaj.

18. In moje ljudstvo bo prebivalo v lepim miru in v varnih šotorih in v obilnim pokoji.[27])

19. Toča se bo pa na gojzd

---

16. kmalo, v kratkim času se bote tresle, ko sovražnik pride.
17. „*pobiranje*“ sadja. Pomen: K letu ne bote več obhajale praznika pridelkov, vé mehkužne in požrešne ženske!
18. „*slecite*“ svojo berhko obleko, in v spokorno se oblecite.
19. Nekteri prestavljajo: „*Plakajte nad poljem, nad prijetno okrajino*“ i. t. d., ker bo sovražnik vse to pomandral in pokončal.
20. „*koliko bolj*“ bo rastlo ternje in germovje na razvaljenim mestu, ki se zdaj veselí in vríska.
21. „*obšlatljiva tema*“, t. j., taka terda in gosta tema, de bi se dala ošlatati, bo v jamah, kletih, beznicah, podertijah razvaljeniga mesta, in divji osli, ki sicer le v pušavah bivajo, se bodo ondi po grobljah pasli (Šeg). — Prerok v ti versti popisuje sodbe Božje s tacimi besedami, ki obsegajo vse kazni, ki bodo Jude zadevale, kakor tudi v naslednjih verstah napoveduje srečne čase, ki obsegajo vse dobe Mesijeviga kraljevanja.
22. Ta nadloga bo tako dolgo terpela, „*dokler ne bo*“ duh Božji ljudi spreobernil in poboljšal (Brentano).
23. „*po tem*“, ko bo duh Božji ljudi poboljšal, bo nastopilo prestvarjenje vsih rečí: „*pušava*“, pokončana Judova dežela, se bo spremenila v „*Karmel*“, t. j., v rodovitno polje („*Karmel*“ je prijetna, rodovitna gora), „*in Karmel*“, lepa asirska dežela, se bo spremenil v gojzd, v pušavo; — ali pa tako le: „*pušava*“ se bo spremenila v rodovitno polje, v lep vert, kakoršen je „*Karmel*“, in kar je zdaj „*Karmel*“, bo v permeri s prenovljenim, prestvarjenim poljem kakor gojzd (Šeg).
24. Permeri zastran tega zgor. 29, 17. razl. 19.
25. Prav za prav ne bo nikjer pušave, ker se bo vse spremenilo v „*Karmel*“. Pomen tega je tedaj: „*v pušavi in na Karmelu*“, t. j., povsod, po vsih krajih bo kraljevala pravica in čednost (Šeg).
26. iz pravičniga ravnanja bo izhajal mir. Gl. Rim. 5, 1. Hebr. 12, 11.
27. Poslednje petnajstere leta Ezekijeviga kraljevanja so bile prav mirne; prerokove krepke besede pa bolj merijo na čase Mesija, poglavarja mirú, pravijo sveti očetje.

Digitized by Google

usula,[28]) in mesto bo nizko ponižano.[29])

20. Blagor vam,[30]) ki sejete na vse vode,[31]) in pušate tje hoditi nogam volov in oslov.[32])

XXXIII. Poglavje.

Prerok napoveduje ošabnim Asirijanam pokončanje, Judam pa obeta zmago in srečne čase.

1. Gorjé tebi, ki ropaš![1]) ne boš li tudi sam oropan? in ki zaničuješ, ne boš li tudi sam zaničevan? Ko boš ropanje dokončal, boš oropan; ko boš utrujen jenjal zaničevati, boš zaničevan.

2. Gospod, usmili se nas, ker tebe čakamo; bodi naša roka zjutrej,[2]) in naše rešenje ob času nadloge!

3. Pred angeljevim glasam[3]) bežé ljudstva, in če se ti vzdigneš, se razkropé narodi.

4. In vaš rop se pobira, kakor se pobirajo kobilice, in kakor se ž njimi jame polnijo.[4])

5. Gospod je poveličan, ker prebiva na višavi, napolnil je Sion s pravico in pravičnostjo.[5])

6. In ob tvojim času bo ve-

---

28. „*Toča*“ je podoba Božjih kazen (gl. zgor. 28, 2. 17.); „*gojzd*“ pa pomeni mogočne in ošabne sovražnike (zgor. 10, 18. 19.), Asirijane, sploh sovražnike Božjiga kraljestva.

29. „*mesto*“, namreč „*Ninive*“, bo razvaljeno; v daljnim pomenu pa: kraljestvo tega svetá bo razdjano. Gl. zgor. 25, 2: 26, 5.

30. „*Blagor vam*“ rešenim, otetim, ostalim Izraelcam!

31. ki bote sejali na vlažnato polje, kjer bo dovolj vode.

32. in bote pušali volam in oslam, ondi se pasti. — V preroškim govorjenji pomeni „*voda*“ tudi ljudstva (spod. 48, 1. Skriv. raz. 17, 15.); zatorej si tukaj sveti očetje mislijo aposteljne in druge oznanovavce svetiga evangelija. Perm. 1. Kor. 9, 9. 10.

1. „*Gorjé tebi, ropavec*“, drugi prestavljajo: „*pokončevavec*“ ali: „*razdevavec*“. Gl. zgor. 28. razl. 1. S tem se razumeva naj pred Senaherib, potlej vsak sovražnik Božji.

2. „*bodi naša roka „zjutraj*“, t. j., kmalo, hitro bodi naša pomoč (Šeg).

3. Ta angelj je bil varh Izraeloviga ljudstva, ki je bil Asirijane pokončal (Šeg).

4. „*vaš rop*“, o Asirijani, o sovražniki Božji! „*se pobira*“, t. j., se bo pobral; prerok namreč vidi s svojimi duhovnimi očmi, kakor de bi se že godilo, kar se bo še le godilo (Gl. vvod št. 1.). — Pomen: Pobrali vam bodo vse premoženje, in pobrali bodo vaše mertve trupla, ter jih bodo skupama pokopavali v jame, kakor se pobite kobilice pobirajo, in skupama v jame zagrebejo, ktere so bile trumama prišle deželo pokončevat. — Asirijani so bili prišli v Palestino kakor truma kobilic, in ker jih je bilo na enkrat 185.000 pokončanih, zato so jih mógli hitro sleči in pokopati, de so s tem kugo odvernili.

5. Gospod v nebesih bo poveličan, ter bo pokazal svojo vsigamogočnost s tem, ko bo pokončal sovražnike, in ko bo dal „*Sionu*“, t. j., Judovimu kraljestvu pravično vladarstvo, pobožniga, pravičniga kralja Ezekija (Brentano); — v višim pomenu: ko bo poslal Mesija.

Digitized by Google

ra,[6]) bogastvo zveličanja, modrost in vednost; strah Gospodov bo njegov zaklad.[7])

7. Glej,[8]) čuvaji[9]) zunaj vpijejo, angelji mirú[10]) britko jokajo.

8. Zapušene so ceste, popotnik je nehal po potu hoditi, zaveza je razderta;[11]) mesta je poderl, za ljudi ne mara.[12])

9. Dežela žaluje in peša, osramoten je Liban, in je gerd; in Saron[13]) je kakor pušava, in Basan in Karmel se otresata.[14])

10. Zdaj bom vstal, pravi Gospod, zdaj se bom vzdignil, zdaj po koncu spravil![15])

11. Vi bote spočeli gorečnost, pa rodili sterniše,[16]) vaš duh vas bo enako ognju žerl.[17])

12. In ljudstva bodo kakor pepel za požaram, bodo kakor nanošeno ternje sežgane z ognjem.[18])

13. Poslušajte, kteri ste deleč, kaj sim storil; in spoznajte bližnji mojo moč.[19])

14. Prestrašeni so na Sionu

---

6. „*ob tvojim času*“, o Bog! ali pa: o Mesija! bo vera gospodovala in ž njo tudi zvestoba, obilno zveličanje, prava modrost in učenost (Šeg).

7. strah Gospodov bo naj veči zaklad Izraeloviga ljudstva (Šeg).

8. Prerok začne tukaj popisovati strah in žalost, ko bodo Asirijani k Jeruzalemu perderli.

9. „*čuvaji*“ na straži vpijejo, ko se sovražnik bliža; Šeg prestavlja: „*vidci zunaj zdihujejo*“, t. j., preroki, ki zunaj mesta prebivajo, zdihujejo, ko vidijo, de se je sovražnik po vsi deželi vderl. V hebrejskim: „*junaki zunaj vpijejo*“, ki so prišli mesto branit.

10. „*angelji mirú*“, t. j., poslanci, ki jih je bil Ezekija poslal k Asirijanam, „*britko jokajo*“, ker niso nič opravili. Gl. 4. Kralj. 18, 17. 18. 37. Spod. 36, 12.

11. „*zaveza je razderta*“, kralj Senaherib jo je razderl, ker je obljubil, de bo deželi z vojsko zanesel, če mu dajo 30 talentov zlatá in 300 talentov srebrá; zlató in srebró je sprejel, deželi vender le ni zanesel z vojsko (Brentano). Glej 4. Kralj. 18, 14.

12. „*za ljudi ne mara*“, t. j., za človeške pravice nič ne mara (Šeg).

13. „*Liban*“ (podoba prevzetnosti) je osramoten in gol, ker so sovražniki na njem cedre posekali (Šeg); — „*Saron*“, lepa, rodovitna planjava ob srednjim morji.

14. hrastovi gojzdi v Basanu in na Karmelu so stresani, zatorej zgubljajo svoje lepo pérje. — To so zgolj podobe silniga pokončanja, ki ga bo napravila asirska vojskina truma.

15. „*Zdaj*“, v ti nadlogi in stiski Judoviga kraljestva se bo Bog sam vzdignil zoper prevzetne Asirijane, ter jih bo pokončal (Brentano).

16. „*Vi*“, Asirijani! bote polni goreče serčnosti, polni prenapetiga upanja, Jeruzalem v svojo oblast dobiti; pa se bote močno ogoljufali, vaši nespametni naklepi bodo imeli prazne nasledke, bodo v nič djani kakor slama, ki pogorí.

17. „*vaš duh*“, vaša togota, vaše sovražno početje vas bo pokončalo.

18. „*ljudstva*“, t. j., iz mnozih ljudstev nabrane asirske vojskine trume bodo pokončane, in njih trupla bodo sežgane. Ob Izaijevim času je bila tudi per Judih navada, merliče žgati. Perm. zgor. 30, 33. (Brentano).

19. „*Poslušajte*“, daljni in bližnji, sedanji in prihodnji narodi, kaj sim Asirijanam storil, govorí Gospod, spoznajte mojo vsigamogočnost, ter si vzemite k sercu moje pravične sodbe!

Digitized by Google

grešniki,[20]) in strah prepada hinavce.[21]) Kdo izmed vas[22]) bo mogel prebivati s požrešnim ognjem? kdo izmed vas bo prebival z večno žerjavico?[23])

15. Kdor po pravici ravná, in govorí resnico, kdor zametuje dobiček iz obrekovanja, in vsako darilo iz svojih rok otresa, kdor si zamaši ušesa, de ne posluša kervi,[24]) in si zatisne oči, de hudiga ne vidi, Ps. 14, 2.

16. tisti bo na višavi prebival; skalnati gradovi bodo njegovo varstvo: kruh mu je dan, vodé só mu zveste.[25])

17. Kralja v njegovi lepoti bodo njegove oči gledale, gledale daljno zemljo.[26])

18. Tvoje serce bo preudarjalo strahoto; kje je pisár?[27]) kje tisti, ki besede v postavi pretehtuje? kje učenik malih?[28]) 1. Kor. 1, 20.

19. Nesramniga ljudstva ne boš vidil, ljudstva tako visociga govorjenja,[29]) de ne boš mogel umeti njegoviga zgovorniga je-

20. Ne le malikovavski narodi, ampak tudi „*grešniki na Sionu*“, t. j., hudobni prebivavci v Jeruzalemu, zlasti krivični sodniki in izneverjeni Judje, ki so preroke zasmehovali, bodo vsi prestrašeni (Brentano).

21. Ti prestrašeni grešniki in hinávci porečejo: „*Kdo izmed vas*“, v hebrejskim: „*Kdo izmed nas bo*“ i. t. d.

22. Kdo izmed vas bo mogel preterpeti pokončevavno Božjo moč? Drugi: Kdo nas bo varoval pokončevavne močí Božje? Brentano: Kakó bomo mi, ki per tempeljnu in altarji tega strahovitiga Boga prebivamo, pa smo malikovavskim zmotam in hudobijam vdani, njegovi ojstri pravici ubežali?

23. Ob enim pa tudi prerok tukaj naznanja žalostno klicanje pogubljenih v peklu, kakor tudi v 16. in 17. versti ob enim popisuje večno srečo izvoljenih v nebesih.

24. „*dobiček iz obrekovanja*“, iz goljufije, iz krivičniga govorjenja, — „*vsako darilo iz svojih rok otresa*“, t. j., kdor se ne da z nobenim darilam podkupiti; — „*de ne posluša kervi*“, t. j., de ne posluša svojih rodovincov, de bi njim za ljubo krivično sodbo sklenil.

25. „*vode so mu zveste*“, t. j., mu ne bodo posahnile, vode mu ne bo manjkalo. Pomen: Pravični prebiva v dobro zavarvanim kraji; on ne terpí ne lakote ne žeje.

26. „*Kralja*“ Ezekija v njegovi kraljévi lepoti in njegovo prostorno deželo bodo gledale njegove oči; v višim pomenu: Kralja Mesija in njegovo lepo, prostorno kraljestvo bodo gledale oči pravičnih. Izvoljeni v nebesih gledajo kralja nebes in zemlje.

27. „*Tvoje serce*“, o Izrael! bo utolaženo premišljevalo minulo strahoto, ko so namreč Asirijani Jeruzalem oblegali, in deželo pokončevali; ko pa bodo sami pokončani, tadaj boš lahko vprašal: „*kje je pisar*“, ki je davke od tebe térjal: „*kje je listi, ki je besede v postavi pretehtoval*“, zvijal in pačil, de bi te bil v pravi veri omajal, in te v malikovanje zapeljal (Seg)? „*kje učenik malih*“, t. j., kje je tvoj strahovavec? — Ni ga več, zginil je, namreč Asirijan, iz dežele.

28. V hebrejskim: ... „*kje je pisar? kje tehtavec*“ zlatá in srebrá (nekdaj niso denarjev šteli, ampak so jih tehtali)? „*kje je števec stolpov*“? Sovražniki so namreč zidovje okrog mesta dobro ogledali, in stolpe (turne) prešteli, prejden so se jih lotili in prederli (Brentano).

29. Prederzniga, ošabniga asirskiga ljudstva, ki ga ne razumeš, ne boš več vidil v deželi.

Digitized by Google

zika, v kterim je ni modrosti.[30])

20. Glej Sion, mesto naših godov: tvoje oči bodo vidile Jeruzalem, premožno stanovanje, šotor, ki se ne bo mogel nič več prenašati, tudi njegovi klini ne bodo na vekomaj izrovani, in nobena njegova verv se ne bo utergala;[31])

21. zakaj samo tam je naš Gospod veličasten, tam so reke, široki in prostorni potoki; po njih ne pojde ladija z vesli, tudi velika ladija čez nje ne pojde.[32])

22. Gospod je namreč naš sodnik, Gospod naš postavodajavec, Gospod naš kralj; on nas bo rešil.

23. Odjenjale bodo tvoje vervi, in ne bodo deržale;[33]) tak bo tvoj jadernik, de ne boš mogel jadra razpeti. Takrat se bo plen veliciga ropa delil, celo kruljevi bodo rop grabili.[34])

24. Tudi sosed ne poreče: Omagal sim! Ljudstvu, ki tam prebiva, bo hudobija odvzeta.[35])

XXXIV. Poglavje.

Pogin sovražnikov Božjih, zlasti Edomljanov.

1. Perstopite, narodi, in poslušajte, poslušajte, ljudstva: posluša naj zemlja, in kar jo napolnuje, vsa zemlja in vse, kar na nji raste![1])

2. Ker Gospodova jeza je

30. V daljnim pomenu so *„nesramno ljudstvo, v kterim je ni modrosti“*, zasmehovavci svete vere, ki jo s svojim visokim pa praznim in puhlim govorjenjem podkopujejo.

31. Lahko boš v miru obhajal praznike v Jeruzalemu, ker ti sovražnik ne bo več nepokoja delal. — Prerok permerja Jeruzalem šotoru, ki je s terdnimi vervmi na vsajene kole navezan, in ki se ne premakne s svojiga mesta (Brentano).

32. *„tam“* v Jeruzalemu bo Gospod pokazal svojo veličastno mogočnost, ker ga bo varoval, de ga sovražniki ne bodo mogli premagati. — Prerok tukaj permerja Jeruzalem terdnjavi, ktero dereče reke obtekajo, po kterih ne morejo ladije sovražnikov do nje priti (Brentano).

33. O sovražnik, o Asirijan! raztergale se bodo *„tvoje vervi“*, s kterimi so pervezane jadrila na jaderniku, zatorej ne boš mogel s svojimi ladijami do Jeruzalema priti. — Prerok si tudi tukaj misli z vsigamogočno roko Božjo zavarovano jeruzalemsko mesto ko močno terdnjavo ob velikih rekah ali per morji, do ktere ne morejo sovražne ladije, ki nimajo jadril, perjadrati. Pomen: Nezmožen boš, Jeruzalem premagati (Brentano).

34. tudi *„kruljevi“*, t. j., slabotni Judje bodo lahko plen pobirali, ki ga bo sovražnik v stanišu po svojim begu popustil (Brentano).

35. Nobena težava in nesreča ne bo več zadevala prebivavcov v Jeruzalemu; zakaj Bog bo njim spokorjenim odpustil hudobijo, ktera je kriva vsih rev in nadlog. Perm. Mark. 2, 9. Mat. 8, 17.

1. To poglavje je z naslednjim v zvezi, ker obé obsegate eno prerokovanje. Prerok namreč napoveduje popolnama pokončanje vsim malikovavskim narodam (v. 5—17.), ki so bili sovražni do Boga in njegoviga izvoljeniga ljudstva

Digitized by Google

nad vsimi narodi, in njegova serditost nad vso njih vojsko; on jih usmerti, ter jih da pobiti.[2])

3. Njih pobiti bodo tje pometani, in iz njih trupel se bo smrad vzdigal; goré se bodo raztopile v njih kervi.[3])

4. In vsa nebeška vojska bo zginila, in nebesa se bodo zvile kakor bukve, in vsa njih vojska bo odpadla, kakor odpade listje od terte in od smokve.[4])

5. Ker moj meč se je v nebesih upijanil,[5]) glej, on pojde doli nad Idumejo in nad ljudstvo mojiga klanja k sodbi.[6])

6. Gospodov meč je poln kervi, debel od mastí,[7]) od kervi jagnjet in kozlov, od kervi debelih ovnov;[8]) zakaj Gospodova klavšina je v Bozri[9]) in velik poboj v edomski deželi.

7. In padli bodo ž njimi[10]) samorogi in junci z mogočnimi:[11]) njih dežela bo pijana kervi, in njih perst tolše debelih;

8. ker dan Gospodoviga maševanja je, léto povračila, pravice za Sion.[12])

9. In premenili se bodo njegovi potoki[13]) v smolo, in njegova

---

(34, 1—4.), zlasti pa Idumejcam, kteri so bili sicer Izraelcam v rodu, vender pa so se vedno do njih sovražno obnašali (1. Mojz. 25, 23: 4. Mojz. 20, 14—21: 1. Kralj. 14, 47: 3. Kralj. 11, 14: 4. Kralj. 8, 20—22.). Teh Božjih sodbá, ki bodo malikovavske narode zadevale, se bodo Izraelci veselili, ker si bodo po njih pokončanji zopet opomôgli, in se z veseljem vernili v svojo deželo (pogl. 35.). — Te malikovavskim narodam napovedane kazni Božje sicer mérijo naj poprej in zlasti na pokončanje Kaldejcov in Edomljanov, vender pa tudi ob enim pomenijo zmago Jezusa Kristusa zoper vse njegove sovražnike, njih kaznovanje, in s tem napravljeni srečni stan na zemlji in v nebesih. Perm. pog. 35, 6—9. s pogl. 11, 6—11.

2. Gospod bo vse sovražne narode s hudimi vojskami pokončal.

3. „*bodo tje pometani*“, ter ne bodo pokopani; „*goré se bodo raztopile v njih kervi*“, t. j., kri pobitih bo v tolicih potokih tekla, de bo goré omečila in seboj splavila (Šeg).

4. „*nebeška vojska*“, t. j., zvezde; — „*od smokve*“, t. j., od figoviga drevesa. — Prerok tukaj popisuje prekucijo kaldejskiga kraljestva s takimi besedami, ki ob enim tudi pomenijo poslednjo sodbo. Perm. 2. Petr. 3, 12. Mat. 24, 29. Skriv. raz. 6, 13.

5. „*se je v nebesih upijanil*“, t. j., se bo upijanil in nasitil s kervjo, ko pride Idumejco pokončevat (Šeg).

6. „*nad ljudstvo mojiga klanja*“, t. j., nad ljudstvo, ki sim ga poklati ali pokončati namenil.

7. Gospodov meč bo s toliko silo in toliko ljudí posekal, de se ga bo deržalo obilno kervi in masti. To je podoba silovitiga morjenja.

8. „*od kervi*“ nizkiga ljudstva in imenitnikov.

9. „*v Bozri*“, v vélikim mestu na Edomskim. Spod. 63, 1.

10. „*ž njimi*“, t. j., z imenovanimi živalmi v 6. versti.

11. „*samorogi*“, t. j., živali z enim rogam. Z besedo „*samorogi*“ in „*junci*“ si mislijo razlagavci korenjake, ki bodo z nizkim ljudstvam in z imenitniki vred pokončani.

12. Gospod bo pravico porsodil „*Sionu*“, Jeruzalemljanam, izvoljenim, zoper „*Edomljane*“, zoper vse sovražne ljudstva, ker se bo nad njimi maševal.

13. „*njegovi potoki*“, t. j., Edomovi potoki se bodo spremenili.

Digitized by Google

perst v žveplo, in njegova dežela bo goreča smola.[14])

10. Noč in dan ne bo ugasnila, večno se bo valil nje dim,[15]) od rodú do rodú bo pustota, na vse večne čase ne bo nihče po nji hodil.

11. In posestvala jo bota netečnik[16]) in jež, ibis[17]) in vran bota v nji stanovala;[18]) mera bo čez njo potegnjena, de bo djana v nič, in navpični svinec, de bo ukončana.[19])

12. Nje plemenitniki ne bodo več ondi; velikoveč bodo kralja poklicali,[20]) in vsi nje poglavarji bodo v nič.

13. In po nje hišah bo rastlo ternje in kropive, in gložje po nje gradovih, in ona bo leža zmajem in paša nojem.[21])

14. Pošasti bodo srečevale spake[22]) in kosmatín bo vpil kosmatínu;[23]) škrat[24]) bo tukaj ležal, in si pokoj najdel.[25])

15. Tam[26]) bo jež imel svojo jamo, in bo redil svoje mladiče, in bo okoli ril, in jih gojil v nje senci,[27]) tam se bodo skopci eden k druzimu zbirali.

16. Preiskujte pridno po Gospodovih bukvah in berite:[28]) Ne ene izmed njih[29]) ne bo manjkalo, ena druge ne bo pogrešala,

---

14. To so podobe popolniga pokončanja, in so posnete od pogreza sodomskiga mesta. Gl. Jer. 49, 18. — Ob koncu svetá bo ogenj požgal vse kraljestva, in pogubljeni pojdejo v večni ogenj.
15. „*ne bo ugasnila*“ goreča smola v edomski deželi, nihče ne bo po nji hodil.
16. „*netečnik*“, ali „*nesit*“, nekteri prestavljajo: „*pelikan*“, nekteri pa: „*sova*“.
17. „*ibis*“, t. j., egiptovska čaplja, egiptovski rangar, nekteri prestavljajo: „*čuk*“; — „*vran*“ ali „*krokar*“.
18. S tem prerok popisuje pušavo, v ktero se bo spremenila edomska dežela.
19. „*mera*“, t. j., merjevska verv; — „*navpični svinec*“, t. j., na vervici visec svinec ali plajba. Pomen: Pokončanje edomske dežele in njenih mest se bo tako gotovo in popolnama doverševalo, kakor de bi bile z merjevsko vervjo odmerjene (in splajbane) v pokončanje (Šeg). Perm. 2. Kralj. 8, 2: 4. Kralj. 21, 13.
20. Vladarstvo domačih poglavarjev bo jenjalo, in ptuj kralj jih bo gospodaril.
21. „*gložje*“, t. j., glog, glogovec, „*zmajem*“, t. j., lintvernam, „*in paša nojem*“, t. j., štravsam.
22. „*spake*“, ki so zgorej človeku podobne, spodej pa oslu; v latinskim: „*onocentauri*“: v hebrejskim: „*zijim in ijim*“ (divji mački in psi) *se bodo srečevali*“.
23. „*kosmatin*“, divji mož, obedanec, neka opica (merkovica), lesni škratelj.
24. „*škrat*“, v hebrejskim: „*lilit*“, pehtra-baba, ponočni strah ženskiga spola.
25. Pomen vsiga tega je: Iz edomske dežele bo taka pušava, de bo ondi permerno stanovanje naj geršim stvarém, naj si že ali res živé, ali pa si jih kdo le domišljuje.
26. „*Tam*“ v Idumeji, v okrajini razvaljeniga mesta z imenam „*Bozra*“, si bo jež napravil v jami gnjezdo, kjer bo svoje mlade imel.
27. „*in jih gojil* (živil) *v nje senci*“, t. j., v jami.
28. Prerok se tukaj oberne s svojo besedo k prihodnjimu rodu, ter ljudí opominja, de naj pridno preiskujejo „*po Gospodovih bukvah*“, t. j., naj pridno prebirajo te preroške bukve, ktere mu je Gospod ukazal spisati (Šeg).
29. „*Ne ene izmed njih*“, t. j., izmed napovedanih rečí ne bo manjkalo, vse se bo natanko spolnilo.

Digitized by Google

ker to, kar pride iz mojih ust, je on zapovedal, in sam njegov duh jih bo zbral.[30])

17. In on sam jim bo vadljej vzdignil, in njegova roka jim jo bo po merjevski vervi razdelila; na vekomaj jo bodo posestvale, in od rodú do rodú bodo v nji prebivale.[31])

XXXV. Poglavje.

Po zatertih sovražnikih si bo Judova dežela spet opomogla, rešeni Izraelci se bodo z veseljem v Jeruzalem vernili.

1. Veselila se bo zapušena in brezpotna dežela,[1]) in pušava se bo radovala in cvetela kakor lilija.[2])

2. Močno bo poganjala, in vesela se radovala, hvalo prepevaje; dala se ji bo slava libanska,[3]) lepota karmelska in saronska.[4]) Oni bodo vidili veličastvo Gospodovo in lepoto našiga Boga.[5])

3. Poterdite trudne roke, in šibke kolena pokrepčajte![6])

4. Recite maloserčnim: Utolažite se, in nikar se ne bojte: glejte, vaš Bog bo perpravil maševanje s povračilam: Bog sam bo prišel, in vas bo rešil.[7])

---

30. „*kar pride iz mojih ust*“, t. j., kar moje usta prerokujejo, je Gospod zapovedal, de naj se bo zgodilo; Bog sam bo imenovanim živalim ukazal, ondi prebivati (Šeg).

31. Bog sam bo unim živalim edomsko deželo odmeril — v prebivališe odločil — v last razdelil. — Kolikor to prerokovanje zadeva edomsko deželo, se njegovo spolnovanje nad njo očitno kaže; ker ta deželica je zdaj zverinam prepušena pušava, skozi ktero le vlačugarski Arabljani hodijo: kolikor pa ta prerokba Bogú nasprotno malikovavstvo zadeva (Edom pomeni namreč vse malikovavce in sovražnike Božjiga imena, glej 1. razl.), se bo ona še le konec svetá popolnama spolnila, ko bo poglavitni sovražnik Božjiga kraljestva premagan, in ko bo vse, kar je zoper keršanstvo, zaterto in iztrebljeno.

1. ko bodo sovražniki izraelskiga ljudstva končani, — ko bo malikovavstvo padlo ob pervim in zlasti ob drugim Kristusovim prihodu. Gl. zgor. 34. razl. 1.

2. Pomen: Nesrečno ljudstvo si bo zopet opomoglo. — Vsi sveti očaki umejo s tukaj popisano rodovitnostjo duhovni blagor Kristusoviga kraljestva, svete cerkve.

3. Vsa Judova dežela, ki bo do tistiga časa vsa zapušena in pušavi enaka, bo spet lepo obdelovana in rodovitna; enaka bo zalim gojzdam na Libanu, prijetni gori — „*Karmelu*“, rodovitni planjavi — „*Saronu*“ (Brentano).

4. „*Saron*“, rodovitna planjava ob srednjim morji.

5. „*Oni*“, namreč Judje, bodo vídili vsigamogočnost Božjo tadaj, ko se bodo po končanih sovražnikih iz sužnosti vernili v Jeruzalem; — gledali bodo Mesija, včlovečeniga Boga. Perm. Jan. 1, 14.

6. Ko ste dosihmal toliko in toliko terpeli, ko ste po tolicih stiskah vsi omamljeni, se zdaj odahnite in počite, ter v pomoč Božjo terdno zaupajte!

7. „*vaš Bog*“ bo sovražnikam z maševanjem povernil njih krivice; on sam vas bo rešil sovražnikam iz rok. — Viši pomen: Bog sam, Sin nebeškiga Očeta, pride premagat vašiga sovražnika, satana, poglavarja tega svetá, in pa svét, ter vas bo vdeležil vsih duhovnih dobrot. Tako sveti očaki.

Digitized by Google

5. Tadaj se bodo slepim oči odperle, in ušesa gluhih bodo odmašene.

6. Tadaj bo kruljevi skakal kakor jelen, in jezik mutastih bo razrešen:[8]) ker perderle so vodé v pušavi, in potoki v samoti,[9])

7. in kar je bilo suho,[10]) bo jezero, in žejna zemlja bo studenec vodá: po ležah, kjer so pred zmaji prebivali, bo zeleno terstje in bičevje pognalo.[11])

8. In ondi bo steza in pot, in sveta pot bo imenovana;[12]) po nji ne bo hodil nečisti,[13]) in ta vam bo ravna pot, tako de še neumni ne bodo na nji zašli.

9. Tam ne bo leva, in huda zver ne bo po nji hodila, tudi je ne bo ondi najti,[14]) ampak po nji bodo le rešeni hodili.

10. In ktere je Gospod rešil, se bodo vernili; in bodo prišli na Sion[15]) s hvalo, in večno veselje bo nad njih glavo: veselje in radost bodo dosegli, in zbežala bo britkost in zdihovanje.

XXXVI. Poglavje.

Senaheribova vojska zoper Jeruzalem.

1. In zgodilo se je v štir- | najstim letu kralja Ezekija,[1]) de

8. „*Tadaj*“ (ob povernitvi v domačo deželo) bo vsak svoje težave pozabil, in bo prost sleherne beteżnosti. V višim pomenu je Kristus to obračal na svoje čudeže (Mat. 11, 5. Luk. 7, 21.), ki jih je delal nad gluhimi, mutastimi, slepimi in kruljevimi.

9. ker zatertо izraelsko ljudstvo bo zopet oživelo; — viši pomen: iz zatertiga malikovavstva bo cveteč vert svete cerkve.

10. „*suho*“, v hebrejskim: „*šarab*“, kar pomeni razbeljeno peščeno planjavo, ktera se okrog polduć popotnikam po pušavi vidi kakor morje z otoki in drevesi. Ta čudovitna perkazen žejne pa nevedne popotnike prav lahko s praviga pota odverne in zapelje, ako se tje podajo, ker mislijo do vode priti, pa se jim ta perkazen kakor nam mavrica umika (Brentano).

11. Pomen: Kjer je bila poprej suha pušava, le hudim zverém v prebivališe, ondi bo močvirna zemlja.

12. „*sveta pot*“ v Jeruzalem k praznikam; — v cerkvi Božji je Kristus pot in resnica. Gl. Jan. 14, 6.

13. „*nečisti*“ ne pojde v novi Jeruzalem. Eccl. 44, 9. Cah. 14, 20. Skr. raz. 21, 27.

14. Tu ne bo nobene nevarnosti več, pot bo varna. Judje, ki so se bili iz babilonske sužnosti vernili, so Bogu zvesto služili, in se niso dali nič več od službe Božje odverniti. Še bolj se spolnujejo te besede v varnosti, ki jo ima prebivavec Božjiga kraljestva na zemlji in v nebesih. Mark. 16, 17. 18. Skr. raz. 21, 2. i. d.

15. na pozemeljski Sion v Jeruzalem po babilonski sužnosti, — v cerkev, — v nebeški Sion, kjer ne bo bolečine, ne britkosti.

1. Leta pred Krist. 713—14. Permeri 4. Kralj 18, 13. i. d. 2. Kron. 32, 1. Naslednja zgodba kaže nekoliko spolnjenje poprešnjih prerokb nad Judejo in Asirijo.

Digitized by Google

je Senaherib, kralj Asirijanov, gori šel nad vse obterjene mesta Judove, in jih je vzel.

2. In kralj Asirijanov je poslal Rabsaka z Lahisa proti Jeruzalemu zoper kralja Ezekija z veliko močjo, in on je obstal per vodotoku zgornjiga ribnika, ob potu valjavčeve njive.[2])

3. In šel je ven k njemu Eliakim, Helkijev sin, ki je bil čez hišo, in Sobna, pisar, in Joahe, Asafov sin, zapisovavec.[3])

4. In Rabsak jim je rekel: Povejte Ezekiju: Tako pravi véliki kralj, kralj Asirijanov: Kakošno je to zaupanje, ki ga imaš?

5. Ali s kakošnim posvetvanjem in s kako močjo se perpravljaš k puntarii?[4]) V koga imaš zaupanje, de si od mene odstopil?

6. Glej, zanašaš se na uno zlomljeno tersteno palico, na Egipt; ktera, če se človek na njo nasloni, se vsadi v njegovo roko, in jo predere:[5]) takošen je Faraon, egiptovski kralj, vsim, ki vanj zaupajo.

7. Ako mi pa odgovoriš: V Gospoda, našiga Boga, zaupamo: ni li on tisti, čigar visočine in altarje je Ezekija odpravil? ko je Judu in Jeruzalemu rekel: Pred tem altarjem molite![6])

8. Zdaj tedaj, podaj se mojimu gospodu, asirskimu kralju, in dal ti bom dva tavžent konj, in izmed svojih ne boš mogel na nje toliko jezdicov dati.[7])

9. In kako boš obstal pred sodnikam eniga kraja,[8]) pred enim izmed naj manjih hlapcov mojiga gospoda? Če se pa na Egipt, na voze in konjnike zanašaš:

10. sim mar tedaj brez Gospoda[9]) v to deželo prišel, de

---

2. Permeri zgor. 7, 2. Glej 4. Kralj. 18, 17. i. d.

3. „*šel je*“ iz mesta — iz Jeruzalema — k Rabsaku i. d., „*ki je bil čez hišo*“ kralja Ezekija, bil je namreč králjev hišnik, — „*zapisovavec*“ kraljevih povelj, ali viši v kraljevi pisarnici. Perm. zgor. 22, 15—25.

4. Kdo ti je dal ta svèt, in na čigavo pomoč se zanašaš, de se misliš zoper mene spuntati, ter mi davek odreči? — Ko je šel Senaherib skozi Judejo nad Egipt s svojo vojsko, mu je kralj Ezekija dacijo plačeval (perm. 4. Kralj. 18, 15. in 16.); per vsim tem pa je vender le kralj Senaherib iskal, Jeruzalem v svojo oblast dobiti, morebiti zato, ker ni hotel tako močniga mesta za herbtam imeti.

5. „*zanašaš se*“ na slabo egiptovsko pomoč. Perm. zgor. 30. pogl.

6. Vi sicer v svojiga Boga zaupate, tode zastonj; on vas ne bo otel, ker se mu je Ezekija zameril, ko je vse altarje na višavah poderl, in je vsim zapovedal, de naj ga le v Jeruzalemu molijo, in mu darujejo.

7. „*Zdaj pa*“, ko se na svojiga Boga ne moreš zanašati, ti ni nič druziga početi, kakor de se podaj mojimu gospodu, asirskimu kralju; zakaj na svojo moč — na svojo vojsko — se tudi ne moreš zanašati, ker je silno slaba; ko bi ti tudi dal dva tavžent konj, saj nimaš toliko tacih ljudi, de bi jih na nje — na konje — posadil (Šeg).

8. Ti nimaš toliko močí, de bi se mogel enimu samimu sodniku — poglavarju — ene okrajine ali pa eniga mesta ustaviti; kakó se boš tedaj mogel vsi vojskini trumi asirskiga kralja zoperstavljati? (Šeg).

9. „*Če se pa na Egipt*“ — na egiptovsko pomoč — zanašaš (v. 9.), vedi, de egiptovska pomoč je silno slaba (perm. 6. v.); vedi pa tudi, de tudi moj

Digitized by Google

jo pokončam? Gospod mi je rekel: Pojdi nad to deželo, in pokončaj jo![10])

11. In Eliakim in Sobna in Joahe so rekli Rabsaku: Govôri s svojimi hlapci v sirskim jeziku, saj razumemo; nikar nam ne govôri po judovsko pred ušesmi ljudstva, ki je na ozidji.[11])

12. In Rabsak jim je odgovoril: Je mar k tvojimu gospodu in k tebi me poslal moj gospod, de naj govorim vse te besede, in ne velikoveč k možem, kteri na zidu sedé, de jedo svoje blato, in pijejo scavnico izmed svojih nog z vami vred?[12])

13. In Rabsak se je vstopil, in je z velikim glasam po judovsko vpil, rekoč: Poslušajte besede véliciga kralja, kralja Asirijanov!

14. To pravi kralj: Naj vas Ezekija ne zapeljuje, ker on vas ne bo mogel oteti.

15. In naj vam Ezekija ne dela zaupanja v Gospoda, rekoč: Otél in rešil nas bo Gospod, to mesto ne bo dano v roke asirskimu kralju.

16. Nikar ne poslušajte Ezekija; ker tako pravi kralj Asirijanov: Storíte mir z menoj, in pridite k meni, in jejte vsakteri od svojiga nograda in vsakteri svoje smokve, in pite vsakteri vodo svojiga vodnjaka,[13])

17. dokler ne pridem, in vas ne vzamem v deželo, ktera je kakor vaša dežela, v deželo žita in vina, v deželo kruha in vinogradov.[14])

18. Tudi naj vas ne zmoti Ezekija, rekoč: Gospod vas bo rešil! Ali so mar bogovi narodov rešili vsakteri svojo deželo iz roke kralja Asirijanov?

19. Kje je bog z Emata in Arfada? kje je bog s Sefarvaima? So mar rešili Samarijo iz moje roke?

20. Kteri izmed vsih bogov teh dežel je, ki bi bil otél svojo deželo iz mojih rok, de bi Gospod Jeruzalem otél iz moje roke?[15])

---

kralj ni „*brez Gospoda*“, brez pomočnika, prišel v Judejo; Bog sam je njegov pomočnik, kteri mu je ukazal deželo pokončati (Šeg).

10. Asirski govornik si je te besede ali sam zmislil, ali pa je bil zvedil prerokbe zastran judovske dežele, de jih je tukaj jemal v misel iz tega namena, de bi bil Judam vso serčnost vzel, še dalje se ustavljati.

11. Ezekijevi poslanci so se bali, de bi ljudstvo na ozidji ne bilo razumelo pogovora z asirskim poslancam Rabsakam, in de bi mu ta pogovor, ko bi ga slišalo in razumelo, vsiga serca ne poderl, in mu ne dal prilike, se spuntati zoper svojiga kralja Ezekija; zatorej so rekli Rabsaku, de naj ž njimi govori v asirskim jeziku, ne pa v judovskim (Šeg).

12. Rabsak je poslancam odgovoril: Saj me moj gospod, asirski kralj, ni poslal k vašimu gospodu, kralju Ezekiju, ampak k možem na ozidji, de naj se zoper svojiga kralja sprejo, in se nam podajo, če nočejo priti v naj veči silo in potrebo, de bi za lakoto in žejo umirali (Šeg).

13. „*Storíte mir z menoj*“, drugi prestavljajo: „*Dajte mi lepo besedo*“; še drugi: „*Storite z menoj, kar vam je v blagor*“, odprite mi vrata v mesto, in po tem se vam bo dobro godilo (Šeg).

14. „*dokler ne pridem*“ iz Egipta, in vas ne peljem na Asirsko (Šeg), v dobro deželo, kjer je obilno žita in vina.

15. Kteri izmed bogov je že otél kako deželo iz mojih rok?. Še nobeden ne!

Digitized by Google

21. In so molčali, in mu niso ne besede odgovorili; zakaj kralj je bil zapovedal, rekoč: Ne odgovorite mu!

22. In šel je Eliakim, Helkijev sin, ki je bil čez hišo, in Sobna, pisar, in Joahe, Asafov sin, zapisovavec, k Ezekiju s preterganimi oblačili, in so mu oznanili Rabsakove besede.

XXXVII. Poglavje.

Ezekija móli, in Senaheribova vojska je udarjena.

1. In zgodilo se je, ko je kralj Ezekija to slišal, je pretergal svoje oblačila, in se je zavil v rasovnik, in je šel v hišo Gospodovo. 4. Kralj. 19, 1.

2. In je poslal Eliakima, ki je bil čez hišo, in Sobna, pisarja, in starašine izmed duhovšine z rasovniki ogernjene, k Izaiju, Amozovimu sinu, preroku.

3. In so mu rekli: To pravi Ezekija: Dan stiske in pokorjenja in preklinjevanja je ta dan, ker deteta so prišle do poroda, pa ni moči poroditi.[1]) 4. Kralj. 19, 1.

4. Če je kje Gospod, tvoj Bog, uslišal besede Rabsakove, kteriga je kralj Asirijanov, njegov gospod, poslal preklinjat živiga Boga, in očitat z besedami, ktere je slišal Gospod, tvoj Bog; povzdigni tedaj molitev za ostanke, kteri se še najdejo.[2])

5. In prišli so služabniki kralja Ezekija k Izaiju,

6. in Izaija jim je djal: To povejte vašimu gospodu: To pravi Gospod: Ne boj se besedi, ki si jih slišal, s kterimi so me hlapci asirskiga kralja preklinjali.

7. Glej, jez mu bom dal duha, in bo slišal novico, in se bo vernil v svojo deželo, in dal mu bom pod mečem pasti v svoji deželi.[3])

8. Rabsak pa se je vernil, in je najdel kralja Asirijanov, ki se je bojeval zoper Lobno; zakaj slišal je, de se je bil od Lahisa podal,

9. in je slišal perpovedovati od Taraka,[4]) etijopskiga kralja: On je ven šel se vojskovat zoper tebe. Ko je to slišal, je poslal poslance k Ezekiju, rekoč:

10. To povejte Ezekiju, ju-

Kako si tedaj smete misliti, in si obetati, de bo vaš Gospod Bog Jeruzalem otél iz moje roke?

1. „*pa ni moči, jih poroditi*“, je hebrejski pregovor in pomeni: Dan hude stiske je, pa ni nobeniga upanja, pomoči dobiti (Šeg).
2. „*za ostanke*“, t. j., za prebivavce v Jeruzalemu; zakaj vso drugo deželo je imel sovražnik že v pestéh (Šeg).
3. „*jez mu bom dal duha*“, t. j., dal mu bom drugo misel, drug sklep, ki je temu nasproti, kar je po svojih poslancih govoril; — „*bo slišal novico*“, govorico, oznanilo, kaj de se je zgodilo, in berž se bo vernil v svojo deželo, kjer bo z mečem umorjen (Šeg).
4. Senaherib, asirski kralj, je slišal perpovedovati, de se je Taraka, etijopski kralj, podal na vojsko zoper Senaheriba.

Digitized by Google

dovskimu kralju, in recite: Naj te ne prekani tvoj Bog, v kteriga ti zaupaš, rekoč: Jeruzalem ne bo izdan v roko kralju Asirijanov.

11. Glej, ti si vse slišal, kar so kralji Asirijanov storili vsim deželam, ktere so razdjali, in ti bi mogel biti rešen?

12. So mar bogovi narodov oteli nje, ktere so moji očetje pokončali: Gozo in Haro in Resef in sinove v Edenu, ki so bili v Talasarji?

13. Kje je kralj z Emata, in kralj z Arfada, in kralj mesta Sefarvaima, Ane in Ave?[5])

14. In Ezekija je vzel pisma poslancam iz roke, in jih je bral, in je šel gori v hišo Gospodovo, in Ezekija jih je razprosterl pred Gospodam.

15. In Ezekija je môlil k Gospodu, rekoč:

16. Gospod vojskinih trum, Bog Izraelov, ki sediš nad kerubini,[6]) ti si sam Bog vsih kraljestev na zemlji, ti si vstvaril nebo in zemljo.

17. Nagni, Gospod, svoje uho, in poslušaj; odpri, Gospod, svoje oči, ter glej in sliši vse Senaheribove besede, ktere je poslal preklinjat živiga Boga.

18. Zares, o Gospod, so kralji Asirijanov puste naredili dežele in njih okrajine,[7])

19. in so njih bogove v ogenj vergli; ker niso bili bogovi, ampak dela človeških rok, les in kamen, in so jih zdrobili.

20. In zdaj, Gospod, naš Bog, reši nas iz njegove roke, de bodo vse kraljestva na zemlji spoznale, de si ti sam Gospod.

21. In Izaija, Amozov sin, je poslal k Ezekiju, rekoč: To pravi Gospod, Izraelov Bog: Za kar si me prosil zavoljo Senaheriba, kralja Asirijanov:

22. to je beseda, ktero je Gospod govoril zoper njega: Tebe zaničuje in te zasmehuje, devica, hči sionska, za teboj z glavo majè, jeruzalemska hči.[8])

23. Koga si zasmehoval, in koga si preklinjal, zoper koga si glas zagnal, in svoje oči kviško vzdignil? Zoper Svetiga Izraeloviga![9])

---

5. „*Goza*“, okrajina v severni Mezopotamii z vélikim mestam po imenu „*Karkemiš*“, „*Hara*“ (tudi „*Kare*“), véliko mesto s svojo okrajino v Mezopotamii, „*Resef*“, mesto dan hodá od Bagdada, „*Eden*“, okrajina ob reki z imenam „*Tiger*“ (Tigris), „*Talasar*“, blezo mesto v ti okrajini, „*Emat*“ (v hebrejskim „*Hemat*“ ali „*Hamat*“), mesto per reki „*Orontu*“ na Celesirskim, „*Arfad*“, mesto na Sirijanskim, „*Sefarvaim*“, mesto v južni Mezopotamii ob Evfratu, „*Ana*“ (Hena), mesto ob Evfratu v Mezopotamii, „*Ava*“, mesto v Asirii (Šeg). Glej 4. Kralj. 18, 34: 19, 13.

6. „*ki sediš nad kerubini*“, t. j., v presvetim nad skrinjo zaveze, ki si prav blizo v sredi svojiga ljudstva (Šeg).

7. „*in njih okrajine*“, nekteri prestavljajo: „*in svoje okrajine*“.

8. „*zoper njega*“, t. j., zoper Senaheriba: „*Tebe*“, o Senaherib! „*zaničuje*“ sionsko mesto, tebi se posmehuje Jeruzalem, ker terdno upa, de bo Gospod Bog poniževal tvojo ošabnost (Šeg).

9. „*Zoper Svetiga Izraeloviga*“, t. j., zoper Boga samiga si se vzdignil (Šeg).

Digitized by Google

24. Po svojih hlapcih si Gospoda zasmehoval in rekel: Z množino svojih vozov jez pridem na visoke gore, verh Libana, in bom posekal njegove visoke cedre, in njegove zbrane hoje, in pojdem na njegov naj viši verh v gojzd njegoviga Karmela.[10])

25. Jez sim skopal vodo, in jo pil, in sim s stopinjo svojih nog usušil vse zaježene potoke.[11])

26. Nisi li slišal, kaj sim od nekdaj za to storil? Od starih časov sim jez to napravljal, in zdaj dognal, in zgodilo se je, de so razdjani griči bojevavcov in obterjene mesta.[12])

27. Njih prebivavci okrajšanih rok so trepetali, in so bili osramoteni, bili so kakor seno na polji in trava na paši in zelenjava na strehi, ktera se posuši, preden dozori.[13])

28. Vém za tvoje domovanje in za tvoj izhod in za tvoj vhod, in tudi za tvoje razsajanje nad mano.[14])

29. Ko si nad menoj divjal, je tvoja prevzetnost meni na ušesa prišla; zatorej ti bom djal obroček v nosnice in berzdo na ustnice, in te nazaj popeljem po potu, kodar si prišel.[15])

30. Tebi pa[16]) bodi tole znamnje: Letas jej, kar samo od sebe zraste, in drugo leto jej sadje, tretje leto pa sejte in ženjite, in nograde zasajajte, in njih sad jejte.[17])

31. In to, kar bo oteto s hiše Judove, in kar bo ostalo, bo korenine gnalo navdol, in sad delalo kviško;

32. ker iz Jeruzalema pojdejo ostanki, in odrešenje s hriba

10. Te ošabne besede je govoril po svojih poslancih prevzetni kralj Senaherib, in imajo tale pomen: Nobena še tako visoka gora mi ne bo ubranila vaše dežele v oblast dobiti (Šeg).

11. „*sim skopal vodo*“ v pušavi, „*sim usušil* (ob straneh) *zaježene* (tedaj dereče) *potoke*“; pomen: nobena pušava in nobena dercča voda me ni zaderževala na vojski zoper narode; vse sim v pest dobil (Šeg).

12. Té in naslednje besede odgovori Bog po preroku Izaii ošabnimu bahaču, kralju Senaheribu, in imajo ta pomen: Nikar se ne bahaj s svojimi zmagami; ti si le šiba v moji roki, s ktero sim hudobne mesta tepel; kar sim bil že davno sklenil, sim zdaj dopolnil (Brentano).

13. „*prebivavci okrajšanih rok*“, t. j., oslabljenih rok, brez vse pomoči, — „*so bili osramoteni*“, t. j., so bili premagani, po tem pa so bili iztrebljeni in pokončani (Šeg).

14. Vem, od kod si prišel, znano mi je vse tvoje djanje in nehanje, vse tvoje razgrajanje in divjanje zoper mene in moje ljudstvo (Šeg).

15. „*ti bom djal obroček* (železno rinko) *v nosnice*“, t. j., te bom že ukrotil; ne boš se mi mogel ustavljati, ko te popeljem v Asirijo, od kodar si prišel. — Neukrotljim živalim devajo železne rinke v nosnice in berzde v gobce, de se dajo voditi, kamor jih kdo peljati hoče (Šeg).

16. „*Tebi pa*“, o kralj Ezekija! bodi to v znamnje, kdaj de te bom rešil iz nadlegvanja Asirijanov.

17. „*Letas jej*“ ali boš jedel, kar samo od sebe zraste, ker zavoljo sovražnikov v deželi ne bote môgli polja obdelovati; „*drugo leto jej sadje*“, drugo leto tudi še ne bote môgli orati in sejati zavoljo nadleževanja sovražnikov; „*tretje leto pa sejte*“, t. j., tretje leto bote sejali i. t. d., ker ne bo več sovražnikov v deželi; tedaj tretje leto bote rešeni Asirijanov (Šeg).

Digitized by Google

Siona: gorečnost Gospoda vojskinih trum bo to storila.[18])

33. Zavoljo tega pravi to Gospod od kralja Asirijanov: Ne pojde v to mesto, in ne bo pušice vanj izstrelil, in škit ga ne bo obdal, in on ne bo nasipa okoli njega nasul.

34. Po tistim potu, po kterim je prišel, se bo vernil, in v to mesto ne pojde, pravi Gospod:

35. in to mesto bom varoval, de ga rešim zavoljo sebe in zavoljo Davida, svojiga hlapca.

36. Šel je pa ven Gospodov angelj, in je pobil v asirskim stanišu sto pet in osemdeset tavžent móž. In ko so zjutrej vstali, in glej, vse polno merličev! Zgor. 31, 8: 4. Kralj. 19, 35. Tob. 1, 21. Sir. 48, 24: 1. Mak. 7, 41: 2. Mak. 8, 19.

37. In Senaherib, kralj Asirijanov, se je vzdignil, in je odrinil, in se vernil, in je stanoval v Ninivah.

38. In zgodilo se je, ko je v tempeljnu molil Nesroha, svojiga boga, sta ga Adramelek in Sarasar, njegova sinova, umorila z mečem, in sta bežala v deželo Ararat, in Asarhadon, njegov sin, je kraljeval namesto njega.

XXXVIII. Poglavje.

Bolezen kralja Ezekija, njegovo ozdravljenje in njegova zahvalna pesem.

1. Tiste dni je bil Ezekija za smert zbolel, in šel je Izaija, Amozov sin, prerok, k njemu, in mu je rekel: To pravi Gospod: Oskerbi svojo hišo, ker ti boš umerl, in ne boš živel. 4. Kralj. 20: 2. Kron. 32, 24.

2. In Ezekija je obernil svoj obraz v steno, in je k Gospodu môlil,

3. ter je rekel: Prosim, Gospod, spomni se vsaj, kako sim hodil pred teboj v resnici in s popolnama sercam, in sim delal, kar je dobro pred tvojimi očmi. In Ezekija se je silno jokal.

4. In prišla je Gospodova beseda k Izaiju, rekoč:

5. Pojdi in povej Ezekiju: To pravi Gospod, Bog tvojiga očeta Davida: Slišal sim tvojo molitev, in tvoje solze sim vidil; glej, dodal bom tvojim dném petnajst let,

6. in iz roke kralja Asirijanov bom otél tebe in to mesto, in ga bodem varoval.[1])

7. To pa ti bodi znamnje od Gospoda, de bo Gospod storil to besedo, ki jo je govoril.

8. Glej, jez bom storil, de pojde senca po zarisih, po kterih

18. V 31. in 32. versti prerok Izaija tudi v daljne, Mesijeve čase pogleda, in hoče reči: Tako gotovo ne bo pokončal in zaterl asirski kralj Judoviga zaroda, kakor gotovo pride iz njega ostaliga obljubljeni Mesija, ker iz Siona — iz Jeruzalema — se bo razširjal blagor — rešenje — zveličanje — po vsim svetu; Gospod Bog bo vse to po svoji vsigamogočnosti in dobroti obravnal in napravil (Šeg).

1. Poleg 4. Kralj. 20, 7. ste poslednji versti tega poglavja tukaj med 6. in

Digitized by Google

je na Ahazovi solnčni uri doli šla, deset zarisov nazaj. In solnce se je vernilo deset zarisov po stopnjah, po kterih je pred doli šlo.[2])

9. Pisanje[3]) Ezekija, Judoviga kralja, ko je bil bolan, in je bil ozdravel od svoje bolezni:

10. Jez sim rekel: Pojdem li v sredi svojih dni k peklenskim vratam?[4]) bom li iskal ostanka svojih dni?[5])

11. Rekel sim: Ne bom gledal Gospod Boga v deželi živih, ne bom več vidil človeka, ampak prebivavca v pokoji.[6])

12. Zarod mi je vzet, in je zvit zraz mene kakor pastirski šotor.[7]) Življenje mi je odrezano kakor tkavcu;[8]) komaj sim začel, me je odrezal; od jutra do večera[9]) me boš končal.[10])

13. Do jutra sim čakal, pa kakor lev mi je zdrobil vse kosti: od jutra do večera me boš končal.[11])

14. Kakor mlada lastovka sim cvičal, grulil kakor golob: moje oči so oslabele, ko sim kviško gledal.[12]) Gospod![13]) silo terpim, bodi porok za me.[14])

15. Kaj porečem,[15]) ali kaj mi

7. versto vstaviti. Berž ko ne, ji je bil kak prepisovavec tukaj zgrešil, in potem konec poglavja postavil, morde z opombo, de naj se med 6. in 7. versto denete, ta opomba pa se je poznejše spet pregledala, in tako se je zgodilo, de ste imenovani versti na koncu poglavja ostale.

2. „*po zarisih*“ ali po čertah, t. j., ondi, kjer je bila solnčna ura zarisana, se bo senca deset zarisov nazaj pomaknila. „*In solnce se je vernilo*“, t. j., senca, ki jo je na solnčni uri kazavec delal, se je vernila ali nazaj pomaknila deset zarisov v znamnje, de bo Ezekija živel še petnajst let (Šeg).

3. „*Pisanje*“, t. j., pesem, ki jo je bil Ezekija sam zložil in spisal (Šeg).

4. „*v sredi svojih dni*“, t. j., v svojih naj boljših letih, — „*k peklenskim vratam*“, t. j., na spodnji svet, kjer so se duše pravičnih zbirale, in odrešenja čakale.

5. „*bom li iskal*“, t. j., pogrešal daljšiga življenja (kar se pogreša, se iše), ali ne bom delj časa živel? V hebrejskim: „*bom li oropan ostanka svojih let*“ ?

6. „*v deželi živih*“, t. j., na zemlji v tempeljnu, kjer ima nad skrinjo zaveze svoj sedež (Brentano), „*ampak prebivavca v pokoji*“, t. j., duše mertvih na spodnjim svetu bom gledal (Šeg).

7. „*Zarod mi je vzet*“, t. j., naslednika, sina ne bo za menoj, moj rod bo z menoj vred umerl; — Ezekija tisti čas še ni imel sinú; še le tri leta po zadobljenim zdravji mu je bil Manase rojen (4. Kralj. 21, 1.); in kakor se plahte pastirskiga šotora zvijejo in poberejo, tako bo tudi meni moj rod pobran (Šeg).

8. „*Življenje mi je odrezano kakor tkavcu*“ platno.

9. „*komaj sim začel*“ tkati, t. j., živeti, „*me je* (Bog) *odrezal*“, t. j., me bo Bog s svetá vzel (Šeg); „*od jutra do večera*“, t. j., kmalo, hitro, naglo.

10. „*me boš*“, o Bog! končal; kmalo bo po meni.

11. „*sim čakal*“ pomoči, pa Bog mi je bil poderl vse upanje; kmalo bo po meni (Šeg).

12. „*cvičal*“, t. j., ječal, „*grulil*“, t. j., stokal, zdihoval: „*moje oči*“ i. d. drugi prestavljajo: moje oči so oslabljene kviško gledale.

13. „*Gospod*“! sim rekel v svoji bolezni.

14. meni se silno slabo godí, reši me!

15. Kakó se smem zagovarjati, in pomoči perčakovati? (Šeg).

Digitized by Google

bo odgovoril, ko je sam to storil?[16]) Vpričo tebe bom premišljeval vse svoje leta v britkosti svoje dušc.[17])

16. Gospod! ako se takó živi, in je v tacim življenje mojiga duhá, me pokôri, in me oživi.[18])

17. Glej, v miru je moja naj grenkejši britkost! Ti pa si mojo dušo rešil, de se ni pogubila, za svoj herbet si vse moje grehe vergel.[19])

18. Ker pekel te ne hvali, in smert te ne časti; oni, ki gredo v jamo, ne čakajo tvoje resničnosti.[20])

19. Kdor živi, kdor živi, bo tebe hvalil, kakor tudi jez danes; oče bo oznanoval otrokam tvojo resničnost.[21])

20. Gospod, pomagaj mi![22]) in svoje pesmi bomo peli vse svoje žive dni v hiši Gospodovi.

21. In Izaija je ukazal, de naj pernesejo kepo smokev, in obežejo na rano,[23]) de se ozdravi.

22. In Ezekija je rekel: Kakošno bo znamnje, de pojdem v hišo Gospodovo?[24])

XXXIX. Poglavje.

Ezekija skazuje iz nečimernosti babilonskim poslancam vse svoje zaklade, Izaija pa mu napové zavoljo te nečimernosti kazen Božjo.

1. Tisti čas je poslal Merodah Baladan,[1]) sin Baladana, kralja babilonskiga, pisma in darove Ezekiju; slišal je namreč, de je bil bolan, in se je ozdravil. 4. Kralj. 20, 12.

2. Ezekija se jih je razveselil, in jim je pokazal hram dišav in srebrá in zlatá in dišarij in drazih mazil in vse shrambe svojiga hišniga orodja, in vse, kar koli se je bilo najdlo v nje-

16. ko je Bog sam vse to nad mano sklenil. Vender pa Ezekija v naslednjim pové, kaj poreče, kakó de se bo zagovarjal (Šeg).

17. Preudarjal bom pretekle leta svojiga življenja z raztertim sercam, vedno bom pokoro delal (Šeg).

18. O Gospod! ako se s takim spokornim življenjem ohrani življenje, me le pokôri in mi ohrani življenje (Šeg).

19. „*Glej*“, ko sim v miru in pokoji živel, me je zadela naj veči britkost, — „*za svoj herbet si moje grehe vergel*“, t. j., moje grehe si pozabil, si mi jih odpustil (Šeg).

20. Na spodnjim svetu te ne častijo in ne hvalijo takó, kakor živi na zemlji v tvojim tempeljnu; v grobu ne perčakujejo spolnovanja tvojih obljub, ki časne reči zadevajo (Brentano). Perm. Ps. 6, 6.

21. živi očetje perpovedujejo svojim otrokam od roda do roda tvojo resničnost, tvojo zvestobo v spolnovanji danih obljub.

22. Gospod, pomagaj mi še dalje, kakor si mi pomagal v moji bolezni!

23. „*kepo smokev*“, testó iz fig, „*na rano*“, na oteklino.

24. „*Kakošno znamnje*“ mi daš, de bom spet ozdravel, in de pojdem v tempelj Božji?

1. „*Baladan*“, kralj, ki je bil pod asirsko oblastjo, ali pa je bil tačas morde svoboden babilonski kralj. Prim. zgor. 23, 13.

Digitized by Google

govih zakladih. Ni je bilo reči, ktere bi jim Ezekija ne bil pokazal v svoji hiši in v vsim svojim posestvu.

3. Šel je pa Izaija, prerok, k Ezekiju, in mu je rekel: Kaj so rekli le-ti možje, in od kod so prišli k tebi? In Ezekija je rekel: Iz daljne dežele so prišli k meni, iz Babilona.

4. In je rekel: Kaj so vidili v tvoji hiši? In Ezekija pravi: Vse, kar je v moji hiši, so vidili; ni je bilo reči, ktere bi jim ne bil pokazal v svojih zakladih.

5. In Izaija reče Ezekiju: Poslušaj besede Gospoda vojskinih trum:

6. Glej, dnevi pridejo, de bo vse, kar je v tvoji hiši, in kar so tvoji očetje zalóg nabrali do tega dneva, pobrano v Babilon; nič ne bo pušeniga, pravi Gospod.

7. In tvoje otroke, ki pridejo iz tebe, ki jih boš rodil, bodo vzeli, in bodo dvorniki v gradu babilonskiga kralja.[2])

8. In Ezekija je Izaiju rekel: Dobra je Gospodova beseda, ktero je povedal! In pravi: De je le mir in zvestoba v mojih dnevih.[3])

XL. Poglavje.

Tolažba Judam v sužnosti. Glas vpijočiga v pušavi. Maliki niso nič. Božja modrost in mogočnost. Zaupanje v Boga.

1. Potolaženi, potolaženi bodite, moje ljudstvo![1]) govorí vaš Bog.

2. Govoríte Jeruzalemu na serce, in skličite ga,[2]) ker njegova hudobija je končana,[3]) in

2. Gl. 4. Kralj. 20. razl. 11. Izaija prerokuje z določnimi besedami odpeljanje Judov na Babilonsko.

3. Ezekija obžaluje svojo nečimernost, in se ponižno vda Božji kazni. Glej 2. Kron. 32, 26.

1. V hebrejskim: „*Tolažíte, o preroki! tolažíte moje ljudstvo*“, i. d. — Naslednje poglavja (40—66.) obsegajo sklenjeno versto prerokovanj. Prerok je bil že poprej Judam napovedal odpeljanje v babilonsko sužnost, ter jim tudi oznanil pokončanje Kaldejcov (gl. zgor. 39, 6. 7. Perm. pogl. 5. 6. 13. 14.); tukaj pa prerok v duhu vidi Jude že v babilonski sužnosti zdihovati, torej jih tolaži s tem, de se bodo kmalo iz nje vernili v svojo domačijo (Gl. spod. 44, 26. 28: 51, 3: 62, 9: 52, 2. 3. 5.). To prerokovanje pozemeljskiga rešenja iz sužnosti je sicer naj bližnji, pa ne edini in pervi prerokov namen. Kakor prerok Izaija v poprešnjih prerokbah skorej nikoli ne govorí le od nižjiga rešenja iz sužnosti, de bi tudi ob enim višiga rešenja po prihodnjim Mesii v misel ne jemal: tako tudi tukaj z rešenjem iz sužnosti sklepa uno viši in imenitniši rešenje po prihodnjim vélikim Rešeniku, Jezusu Kristusu.

2. Dajajte Jeruzalemu serčnost, tolažíte njega prebivavce, skličite jih, de poslušajo veselo oznanilo svojiga rešenja iz sužnosti.

3. „*njegova hudobija*“, v latinskim: „*malitia ejus*“, drugi pa berejo: „*militia ejus*“, t. j., „*njegova vojska* (v sužnosti) *je dokončana*“; zakaj sužnost na Babilonskim se lahko permerja z vojsko po Jobovih besedah: „*vojska je človeško življenje na zemlji*“. Job. 7, 10. (Šeg).

Digitized by Google

njegova pregreha je odpušena: dvoje je prejel iz roke Gospodove za vse svoje grehe.[4])

3. Glas vpijočiga v pušavi:[5]) Perpravite pot Gospodu, ravne naredite v pušavi steze našimu Bogu.

4. Vsaka dolina bodi zvišana, in vsak hrib in grič bodi znižan; in krivo bodi ravno, in grudasto bodi gladka pot;[6])

5. in razodevalo se bo veličastvo Gospodovo, in vse meso bo tudi vidilo, de so usta Gospodove govorile.[7])

6. Glas pravi: Vpi! In rekel sim: Kaj hočem vpiti? Vse meso je senó, in vsa njegova slava kakor cvetlica na polji.[8]) Sir. 14, 18. Jak. 1, 10: 1. Pet. 1, 24.

7. Senó se je posušilo, in cvetlica je obletela, ker je Gospodova sapa[9]) vanjo pihnila. Zares, senó je ljudstvo!

8. Senó se je posušilo, in cvetlica je obletela: beseda našiga Gospoda pa ostane vekomaj.

9. Pojdi na visoko goro ti, ki oznanuješ Sionu veselo sporočilo;[10]) povzdigni na moč svoj glas, ki oznanuješ Jeruzalemu veselo oznanilo; le povzdigni ga, nikar se ne boj! Povej mestam Judovim: Glejte, vaš Bog![11])

---

4. „*dvoje je prejel*“ Jeruzalem, t. j., zeló, zeló so bili Judje pokorjeni zavoljo svojih grehov. Perm. spod. 61, 7. Zgor. 17, 13. 14.

5. Čuj, v pušavi (v sužnosti) slišim oklicovavca vpiti: Naredite cesto iz pušave (iz sužnosti) v domačo deželo Gospod Bogu, svojimu kralju, ki hoče pred svojim ljudstvam hoditi, kakor je nekdaj ob izhodu iz Egipta pred njim hodil. Kar se tukaj le v podobi na vernitev Judov v domačo deželo obrača, se je prav za prav spolnilo nad Kristusovim napovedovavcam, Janezam Kerstnikam, ki je v pušavi, t. j., med Judi v greh in zmotnjavo zatopljenimi, s pridigami od pokore prihodnjimu Mesiju pot perpravljal. Mat. 3, 3. Luk. 3, 4.

6. Oklicovavci, ki so pred kralji ob njih popotvanji hodili, so večkrat ukazovali, pota poravnati, griče razkopati, in doline zasuti. Bližnji pomen z oziram na vernitev Judov iz sužnosti je tale: Oklicovavec že ukazuje pot popravljati Bogu in njegovimu ljudstvu k vernitvi (Tomaž); z oziram na odrešenje po Kristusu pa prerok tukaj misli pridigo Janeza Kerstnika in vsaciga druziga pridigarja, ki opominja k pokori, t. j., k odpravljanju vsih zaderžkov našiga zveličanja.

7. „*in razodevalo se bo veličastvo Gospodovo*“ ob vernitvi Judov iz sužnosti, zlasti ob Mesijevim prihodu na zemljo. „*in vse meso*“, t. j., vsi ljudje bodo spoznali, „*de so Gospodove usta govorile*“ resnico.

8. Prerok sliši neki glas, ki mu pravi: „*Vpi*“, t. j., pridigvaj! Prerok pa vpraša: „*Kaj hočem vpiti*“, t. j., pridigvati? Glas mu odgovorí, rekoč: Tole pridigvaj: „*Vse mesó je senó*“ i. d., pomen: Vse mine, vse zgine, tudi babilonsko kraljestvo bo zginilo, Gospodova beseda pa ostane vekomaj (Šeg).

9. „*Gospodova sapa*“, žgeči veter od vzhoda. Pomen: Na Gospodovo besedo bo razpadlo mlado babilonsko kraljestvo, kakor obletí cvetlica, ko vanjo žgeča sapa pihne (Šeg).

10. Oznanovavec vesele novice, namreč rešenja iz sužnosti, pojdi na visoko goro, in ondi povzdigni svoj glas, de se bo po vsi deželi razlegal, ter oznanuj ljudstvu, de se njega rešenje bliža.

11. „*vaš Bog*“ pride, vas iz sužnosti rešit; — v višim pomenu: vaš Bog sam pride v mesu, t. j., Sin Božji pride, vas rešit iz sužnosti greha in zmote.

Digitized by Google

10. Glejte, Gospod Bog pride z močjo, in njegova roka bo gospodovala: glejte, njegovo plačilo [12]) je ž njim, in njegovo delo [13]) je pred njim.

11. Kakor pastir bo svojo čedo pasel, v svoje roke bo zbiral jagnjeta, in v svoje naročje vzdigoval, in doječe bo sam nosil. [14])
Eceh. 34, 23: 37, 24.

12. Kdo je vodo s perišem meril, [15]) in nebo na dlani tehtal? [16]) Kdo je obésil s tremi persti težo zemlje, [17]) in tehtal s kembeljnam goré, in griče na tehtnici? [18])

13. Kdo je pomagal Gospodovimu duhu, ali kdo je bil njegov svetovavec, in ga je učil?
Modr. 9, 13. Rim. 11, 34: 1. Kor. 2, 16.

14. S kom se je posvetoval, de naj bi ga podučil, in učil pot pravičnosti, in ga zučil učenost, ter mu pokazal pot modrosti?

15. Glej, narodi so kakor kaplja na vedru, in kakor ježiček v tehtnici; glej, otoki so kakor droben prah. [19])

16. In Libana ni dovolj za ogenj, njegovih žival ni dovolj za žgavno daritev. [20])

17. Vsi narodi so pred njim, kakor de bi jih ne bilo, kakor nič in prazna reč mu veljajo.

18. Komu ste tedaj Boga enaciga storili? [21]) ali kakošno podobo od njega bote postavili?
Djan. apost. 17, 29.

19. Ali ne ulije umetnik podobe? ali je zlatár ne prevleče z zlatam, in srebrar s srebernimi plošami? [22])

20. Terden les, ki ne gnjije, zvoli modri umetnik; skerbi, kako bi postavil podobo, de bi se ne majala. [23])

21. Mar ne veste? mar niste

12. „*njegovo plačilo*“, kteriga svojim zvestim deli.

13. „*njegovo delo*“, t. j., opravilo odrešenja mu je vedno pred očmi (Hier.). Prim. Jan. 17, 4.

14. „*doječe*“ ovce bo sam vodil. Glej, kakó skerbno se Bog pečá za svoje ljudstvo! Popolnama pa se je ta skerb dopolnila po Kristusu. Glej Jan. 10, 11.

15. Kdo je vodo zmeril prav natanko po namenu, zavoljo kteriga je bila vstvarjena? Oznanovanje vsigamogočniga rešenja Božjiga (v. 1—12.) je dalo preroku priložnost, živo popisovati vsigamogočnost in modrost Božjo. v natori sploh (12—18.); iz tega potem prerok dokazuje nespamet in praznoto malikovavstva (18—26.), in opominja ljudstvo, de naj popolnama zaupa v vsigamogočniga in vsigavedniga Boga (27—31.).

16. V hebrejskim: „*Kdo je nebo na pedí izmeril?*“ Kdo je tako lepo in zversteno nebo naredil?

17. V hebrejskim: „*Kdo je v tretinjak* (v majhno merico) *pobral prah po zemlji*“?

18. Kdo je dal goram in gričem njim odločeno velikost in težo?

19. Vse dežele in ljudstva so proti njemu prazen nič.

20. Vsih rečí na svetu ni dovolj, de bi bile njega vreden dar.

21. Glej razl. 15. Prerok svari ljudstvo zavoljo malikovanja, ki je bilo ob času kralja Manaseta močno v navadi, in ker je prerok previdil, de bodo Izraelci zelo v nevarnosti, zabresti v malikovanje ob sužnosti, ki se jim je bližala.

22. V hebrejskim: ... „*podobe? ali je ne prevleče zlatar z zlatam, in ji ne pervarí srebernih verižic*“?

23. V hebrejskim: ... „*izvoli reven darovavec, iše spretniga umetnika, de mu naredí podobo, klera ne omahuje*“.

Digitized by Google

slišali? mar vam ni bilo od začetka oznanjeno? ali ne razumete podlage zemlje?[24])

22. On sedí nad okrogam zemlje; in nje prebivavci so *(pred njim)* kakor kobilice; on razprostéra nebo kakor nič,[25]) in ga razgrinja kakor šotor za stanovanje.

23. On daje tje preiskovavce skrivnost,[26]) kakor de bi jih ne bilo; sodnike zemlje deva v prazen nič,

24. kakor de bi njih deblo ne bilo usajeno, ne usejano, in ne ukoreninjeno v zemlji, naglo vanje popiha, in se posušé, in piš jih kakor sterniše odnese.

25. Komu me delate podobniga in enaciga? pravi Sveti.

26. Povzdignite kviško svoje oči, in poglejte, kdo je to vstvaril? On, ki perpelje po številu njih vojskino trumo, in jih vse po imenu kliče;[27]) zavoljo njegove velike moči in zmožnosti in krepkosti le eno ne zastane.[28])

27. Zakaj praviš, Jakop, in govoriš, Izrael: Moja pot je pred Gospodam skrita, in moja pravica gré memo mojiga Boga?[29])

28. Ali ne veš? ali nisi slišal? Večni Bog je Gospod, kteri je vstvaril pokrajine zemlje;[30]) on ne opeša, in se ne utrudi, njegove modrosti pa nihče ne pretuhta.[31])

29. On daje terdnim moč, in množi nezmožnim terdnost in krepkost.[32])

30. Mladi opešajo, in se utrudijo, in mladenči od slabosti padajo;[33])

31. oni pa, ki v Gospoda za-

---

24. Ali ne veste, de mora memo take podobe še drugo viši bitje, stvarnik vsiga svetá biti? — Prerok dokazuje, de ljudje lahko spoznajo Boga iz vstvarjenih rečí.

25. „*kakor nič*“, v hebrejskim: „*kakor preprogo*“, pisano plahto.

26. „*preiskovavce skrivnost*“, t. j., poglavarje potrebi z zemlje.

27. „*On*“, namreč Bog, je vse na nebu vstvaril, „*ki perpelje*“ vsako noč na nebó prešteto „*vojskino trumo*“, t. j., zvezde, ter jim odkaže tek na nebu, „*in jih vse po imenu kliče*“, kakor vojskini poglavar svoje vojake pokliče, prešteje in na stražo pelje (Brentano).

28. Božji vsigamogočnosti so vse zvezde pokorne, kar ena ne zastane v svojim teku, po Božjim vsigamogočnim povelji se vse perkažejo na nebu (Brentano).

29. Zakaj tedaj, o izraelsko ljudstvo! tako nespametno govoriš, ko praviš: Moje težavno življenje v sužnosti Bogu ni znano, moja pravična reč ne gre Bogu k sercu, mu ni mar, se ne zmeni zanjo? (Brentano).

30. „*Ali ne veš? ali nisi slišal*“ poduka, de je naš Bog vsigamogočen, ki je vstvaril „*pokrajine zemlje*“, t. j., vso zemljo?

31. „*on ne opeša, in se ne utrudi*“, t. j., naš Bog ne zgubí svoje močí, on je nespremenljiv v svoji mogočnosti, torej vas lahko reši iz sužnosti; „*njegove modrosti*“, njegovih modrih sklepov, pa nihče ne razumé, zakaj de dopuša svojim zvestim služabnikam toliko časa terpeti (Brentano).

32. Ako vam močí zmanjkuje v tolikim terpljenji, se k Bogu oberníte; zakaj on daje moč v terpljenji njim, ki ga zanjo prosijo (Brentano).

33. Oni, ki le v svojo moč zaupajo, ne pa v Boga, kmalo obnemagajo v terpljenji, naj se še tako močne in zmožne štejejo (Brentano).

Digitized by Google

upajo, obnavljajo *(svojo)* moč, dobivajo perje kakor orli,[34]) tečejo in se ne utrudijo, hodijo in ne opešajo.[35])

XLI. Poglavje.

Maliki niso nič, ker se ne bodo mógli ustaviti kralju Ciru in Izraelovimu Bogu, in ker ne vedo prihodnjih rečí.

1. Molčijo naj pred menoj otoki,[1]) in narodi naj ponovijo moč; perbližajo naj se, in tadaj naj govoré,[2]) skupej pojdemo pred sodbo![3])

2. Kdo je obudil[4]) od vzhoda pravičniga,[5]) ga poklical, de naj hódi za njim?[6]) kdo pred-nj daje ljudstva, in *(mu)* podmetava kralje?[7]) kdo jih daje kakor prah njega meču, kakor pleve, ki jih veter odnese, njega loku?[8])

---

34. „*obnavljajo moč*“, t. j., dobivajo novo moč: „*dobivajo perje kakor orli*“, t. j., se pomladujejo v moči kakor orli, ki dobivajo vsako leto novo perje. Orli so podoba pomlajenja. Gl. Ps. 102, 5.

35. kteri v Boga zaupajo, urno hodijo po ojstrim potu britkost in težav v srečno večnost (Brentano).

1. „*otoki*“, t. j., prebivavci na otocih in ob morji, molčíte, ter mene poslušajte!

2. „*narodi naj ponovijo moč*“, t. j., narodi po suhim, perzadevajte si z vso močjo, de skažete mogočnost svojih malikov; pridite tedaj in potlej govorite, t. j., sami sodíte, kdo ima prav!

3. skupej z maliki vred pojdimo pred sodbo, kjer se zaslišimo, in razsodimo svojo pravdo. — Pravda je bila namreč tale: Ali je Jehova pravi, resnični, edini Bog, ali so maliki pravi bogovi? Prerok dokazuje, de je Jehova pravi, resnični Bog, maliki pa so prazen nič; zakaj Izraelov Bog bo poklical, in s svojo močjo podpéral mogočniga kralja, kteri bo zaterl babilonsko malikovavsko kraljestvo z njega maliki vred (v. 2—7.); Izraelov Bog bo svoje zveste iz sužnosti rešil, in jih podpéral, de si bodo spet opomógli (v. 8—20.); Izraelov Bog vé prihodnje rečí, ki jih svojim prerokam razodeva, maliki pa jih ne vedo (v. 21—29.), torej niso nič.

4. Prerok govorí tukaj po navadi prerokov v preteklim času, namreč: „*Kdo je obudil*“, namesti v prihodnjim času: „*Kdo bo obudil*“, in sicer zato, ker je v svojim preroškim duhu vidil to, kar se bo še le zgodilo, kakor de bi bilo že dopolnjeno (Brentano).

5. „*pravičniga*“, t. j., kralja Cira, ki je prišel kakih sto let po Izaijevi smerti „*od vzhoda*“, t. j., iz Perzije na Babilonsko; Perzija je namreč proti solnčnimu vzhodu od Babilonije (Brentano). Kralj Cir se imenuje tukaj „*pravični*“ le v perméri s hudobnimi Babilonci. V daljnim in višim pomenu je „*pravični*“ Kristus, čigar predpodoba je bil Cir v nekim oziru, zatorej je večkrat s Kristusovimi lastnostmi zaznamnjan. Perm. spod. 44, 28: 45, 1. i. d. 46, 11: 48, 14. 15.

6. Odgovor na to vprašanje je: Izraelov Bog ga je poklical iz Perzije, „*de naj hodi za njim*“, t. j., de naj spolni njegovo voljo nad Babilonci.

7. „*kdo mu daje*“, t. j., kdo mu bo dal ljudstva in kralje v roke? Ali ne Izraelov Bog?

8. kdo jih bo zdrobil pred njegovim mečem in lokam v prah in pleve? Drugi:

Digitized by Google

3. Podí jih, gré memo v miru, sledú njegovih nog ni viditi.[9])

4. Kdo je to delal ino storil? Kdo je poklical rodove od začetka? Jez Gospod; pervi in poslednji sim jez. Spod. 44, 6: 48, 12. Skr. razod. 1, 8. 17: 22, 13.

5. Otoki vidijo, in se bojé, pokrajine zemlje stermijo, se bližajo in perstopajo.[10])

6. Vsak svójimu bližnjimu pomaga, in pravi svojimu bratu: Bodi serčen!

7. Bronar s kladvam v roki daje serčnost tačas kovaču, rekoč: Dobro je zvarjeno, in ga z žeblji perterdi, de se ne maje.[11])

8. Ti pa, Izrael, moj hlapec! Jakop! — kteriga sim izvolil, seme Abrahama,[12]) mojiga prijatla,

9. po kterim sim te potegnil od pokrajine zemlje,[13]) in te iz nje daljave poklical, in ti rekel: „Hlapec moj si ti, zvolil sim te, in te nisim zavergel“; —

10. ne boj se, ker sim jez s teboj; ne odstopaj,[14]) ker sim jez tvoj Bog; poterdil sim te, in sim ti pomagal, in desnica mojiga pravičniga[15]) te je sprejela.

11. Glej, sramovali se bodo, in orudečeli bodo vsi, kteri se zoper tebe bojujejo; bodo, kakor bi jih ne bilo, in poginili bodo možje, ki ti zopergovarjajo;

12. iskal jih boš, pa ne najdel móž, ki se zoper tebe puntajo; bodo, kakor bi jih ne bilo, in kakor nič, kteri se zoper te vojskujejo.[16])

13. Ker jez Gospod, tvoj Bog,

Kdo bo zdrobil njih meč v prah in njih lok v pleve, ki jih odnese veter? Mar ne Izraelov Bog?

9. Kralj Cir „*podi*“, t. j., bo podil svoje sovražnike, pojde skozi njih deželo „*v miru*“, nihče se mu ne bo upal ustavljati, tako naglo jih bo premagal, de njegove vojskine trume ne bodo pustile za seboj sledú. V hebrejskim: ... „*v miru po stezah, po kterih ni hodila njegova noga*“. — Cir si je perlastil veliko deželo, po kterih poprej ni nikoli hodil. V 14 dneh je vzel véliko mesto z imenam „*Sard*“ (Sardis) v lidiškim kraljestvu, ki so ljudje mislili, de ga ne more nihče premagati.

10. Ljudstva na zemlji vidijo te zmage in se bojé; se med seboj tolažijo, ter si serčnost dajejo (v. 6.), svoje malike terdno postavljajo, de bi kje s svojih krajev ne padli (v. 7.); ker so si mislili, de bo padec njih malikov tudi nje za seboj v pogin potegnil.

11. „*in ga*“, namreč malika, z žeblji perterdi i. d. — Ob času tiste splošne nadloge se malikovavci posvetujejo, kako de bi hitro in terdno naredili nove podobe malikov, kteri naj bi deželo varovali in sovražnikam branili. Podobe malikov so bile navadno iz lesa narejene, s kositarjem kovane, in ondi, kjer so stale, so bile z žeblji perbite. V hebrejskim: „*Podobar tolaži zlatarja, likar kovača*“ in pravi: „*Zvarjenje je dobro, in ga z žeblji*“ i. d.

12. „*Ti pa*“, o izraelsko ljudstvo, — „*seme Abrahama*“, t. j., otroci Abrahama, mojiga služabnika.

13. zavoljo kteriga sím te potegnil iz Egipta; ali: iz vsih dežel, ako si z besedo „*Izrael*“ mislimo vse kardelo izvoljenih.

14. „*ne odstopaj*“, ne dajaj se premakniti, ne zgubljaj serčnosti!

15. „*desnica mojiga pravičniga*“, moje pravičnosti, jez pravični te bom sprejel.

16. Kraljestvi, asirsko in kaldejsko, pod kterima so Judje stiskani zdihovali, bote tako v nič prišli, de še sledú od njiju ne bo.

Digitized by Google

te za roko deržim, in ti rečem: Ne boj se, jez ti pomagam.

14. Nikar se ne boj, červiček, Jakop, vi morjeni v Izraelu;[17]) jez ti pomagam, pravi Gospod, in tvoj rešenik je Izraelov Sveti.

15. Jez sim te naredil kakor nov mlativen voz, ki ima ostre zobe; ti boš gore mlatil in razmel, in hribe djal v prah.

16. Vèl jih boš, in veter jih bo vzel, in piš jih bo razkropil,[18]) ti pa se boš radoval v Gospodu, v Svetim Izraelovim se boš veselil.

17. Potrebni in ubogi išejo vode,[19]) pa je ni; njih jezik se suší od žeje. Jez Gospod jih bom uslišal, Izraelov Bog jih ne bom zapustil.

18. Odperl bom na visocih gričih reke in studence v sredi ravnín; pušavo bom napravil v jezera, in brezpotno deželo v studence vodá.

19. V pušavo bom zasadil cedro, in ternjevec, in mirto, in oljkovo drevje; v pušavo bom postavil hojo, ilmovec in tudi zeleníko,[20])

20. de vidijo in vedo in premislijo, in ob enim razumejo, de je Gospodova roka to storila, in Izraelov Sveti to naredil.[21])

21. Perstopite s svojo pravdo,[22]) pravi Gospod; pernesite, če kje kaj imate, pravi Jakopov kralj.

22. Naj pridejo,[23]) in nam naznanijo, kar se bo zgodilo; poprešnje, kar je bilo,[24]) povejte, de si bomo k sercu jemali, in spoznali nasledek tega;[25]) in kar pride, nam naznanite.

23. Oznanite, kaj se bo v prihodnje zgodilo, in spoznali bomo,

---

17. Nikar se ne bojte, stiskani, zaničevani Izraelci. Prim. 1. Kor. 1, 26—28.

18. Pomen: Ti boš ko serčen, silen zmagovavec mogočne prevzetne ljudstva premagal, in v nič djal. — To se je spolnilo ob slovečim makabejskim vladarstvu. Gl. buk. Makabejcov. Zastran *„mlativniga voza“* glej zgor. 25, 10: 28, 27.

19. Ubogi Judje išejo v sužnosti tolažbe in rešenja.

20. *„hojo“*, hojko, jelko, jedlo, — *„ilmovec“*, ilm, berst, — *„zeleniko“*, pušpan. — Pomen 18. in 19. verste: Izraelu bom dal blagor in srečo, de se bo spet razrašal in razširjal. Ta Izraelu obljubljena sreča se je spolnovala naj poprej ob vladanji makabejskih poglavarjev; ker se pa z besedo *„Izrael“* umeva tudi kardelo (občina, srenja) izvoljenih, tedaj se v daljnim in višim pomenu spolnuje (od 8. do 20. v.) rečeno v zmagi, ki jo izvoljeni po Kristusu dobivajo zoper svét in zoper sovražnike svojiga zveličanja, in v blagru, ki ga Kristus svojim zvestim obilno delí.

21. Bog je Izraelce rešil sovražnikam iz rok, ter jih je osrečil, de naj bi iz tega narodi spoznali vsigamogočnost Izraeloviga Boga in nezmožnost svojih malikov, kteri jim nič ne morejo pomagati.

22. Tukaj Bog spet kliče malikovavske narode, de naj pridejo k sodbi, ter naj skažejo in spričajo, če morejo, de so res njih maliki kaj.

23. *„Naj pridejo“* maliki sami pred sodbo, ter naj skažejo, de vedo prihodnje reči.

24. svoje *„poprešnje“* prerokbe nam povejte, de jih preudarjamo, in pregledamo, če so se tudi res spolnile.

25. *„in spoznali nasledek tega“*, t. j., spolnjenje vašiga prerokovanja.

Digitized by Google

de ste vi bogovi; ali storite kaj dobriga ali hudiga, če morete, tadaj bomo skupej govorili in vidili.[26])

24. Glejte, vi ste iz nič,[27]) in vaše delo je iz tega, kar ni;[28]) gnusoba je, kdor vas je izvolil.

25. Obudil sim *(ga)* od severja[29]) in prišel bo od solnčniga vzhoda;[30]) klical bo moje ime,[31]) in perpeljal bo gosposko kakor ilovico, in kakor lončar, ki glino taptá.[32])

26. Kdo je oznanil od začetka, de vemo, in spervenja, de pravimo: „Pravičen si?“ Ni ga, de bi oznanoval, ne, de bi prerokoval, ne, de bi poslušal vaše govorjenje.[33])

27. Jez, pervi, Sionu povem: Glej, tukaj so, in Jeruzalemu pošiljam vesele oznanovavce.[34])

28. In sim gledal,[35]) in tudi izmed teh ni bilo nobeniga, kteri bi bil kak svèt vedil, in vprašan kako besedo odgovoril.

29. Glej, vsi so krivični,[36]) in njih dela so prazne; veter in prazna reč so njih podobe.

---

26. Jez skažem, de sim pravi Bog, ker svojim izvoljenim dobrote skazujem, njih sovražnike pa kaznujem. Če ste vi pravi bogovi, pokažite tudi vi tako svojo moč, ter ali kaj dobriga ali pa kaj hudiga storite, če premorete, potem se bomo še le zgovorili in zmenili, ter vidili, komu gre sprednost, kdo je pravi Bog.

27. „*vi ste iz nič*“, t. j., vi ste manj ko nič.

28. „*iz tega, kar ni*“, nekteri prestavljajo hebrejsko: „*iz kače*“ ali „*gada*“ (hudiča). Perm. Jan. 8, 44.

29. „*Obudil sim*“ Cira, rešeníka, Kristusovo predpodobo, „*od severja*“, t. j., od severno-vzhodnjiga kraja. Glej zgor. razl. 5.

30. Nekteri razlagavci mislijo, de besede „*od severja*“ mérijo na Cirovo domačijo po materi, namreč na Medijo, „*od solnčniga vzhoda*“ pa na njegovo domačijo po očetu, namreč na Perzijo, in njegov poznejši sedež v Babilonu.

31. Kralj Cir je spoznal ediniga Boga, in mu je svoje zmage perpisoval. Perm. 2. Kron. 36, 23: 1. Ezdr. 1, 2.

32. „*perpeljal bo gosposko* (babilonsko) *kakor ilovico*“, v hebrejskim: „*prišel bo nad kneze* (pervake, poglavarje babilonske) *kakor nad ilovico*“, t. j., pomandral jih bo, kakor lončar ilovico mandrá in taptá (Šeg).

33. Kdo izmed vas, o maliki! nam je perpovedoval, de je Izraelov Bog pravičen, in de bo po Ciru kaznoval Babilonce? Ni ga bilo nobeniga izmed vas, kteri bi bil kaj taciga napovedoval in prerokoval; in ni ga bilo človeka, kteri bi bil slišal vaše prerokovanje, ker ne veste prihodnjih rečí (Šeg).

34. „*Jez*“, Izraelov Bog, „*pervi*“ in poslednji, ali pa: „*pervi*“ in edini „*Sionu*“ (izvoljenimu ljudstvu) povem, kaj se bo zgodilo prihodnje čase. „*Glej tukaj* (med izvoljenim ljudstvam) *so*“ pravi in resnični preroki, „*Jeruzalemu pošiljam*“ prave oznanovavce prihodnjih rečí, drugi narodi pa nimajo tacih prerokov (Allioli in Šeg).

35. „*sim gledal*“, če tudi kdo izmed malikov kaj taciga prerokuje, pa ga ni, kteri bi i. d.

36. „*vsi* (maliki) *so krivični*“, lažnjivi, hudobni; v hebrejskim: „*vsi so nečimernost*“, t. j., prazen nič.

Digitized by Google

XLII. Poglavje.

Bog obeta po preroku Izaii Judam rešenika.

1. Glej, moj hlapec,[1]) sprejel ga bom, moj izvoljeni, nad njim ima moja duša dopadajenje;[2]) svojiga duha sim mu dal,[3]) pravico[4]) bo narodam oznanoval.

2. Ne bo vpil,[5]) ne bo sprejemal osebe,[6]) tudi ne bo njegoviga glasú zunaj slišati.[7])

3. Natertiga tersta ne bo zlomil, in tlečiga prediva ne bo ugasnil,[8]) v resnici bo učil pravico.[9]) Mat. 12, 20.

4. Ne bo otožin, ne siln, dokler pravice ne uterdi na zemlji; in njegove postave čakajo otoki.[10])

---

1. Prerok Izaija je vidil s svojimi preroškimi očmí v perkazni dvojno rešenje Izraeloviga ljudstva, namreč bližnje pozemeljsko rešenje iz kaldejske sužnosti po kralji Ciru, in daljno duhovno rešenje iz sužnosti greha po Kristusu; torej je oba rešenika, Cira in Kristusa, tako skupej postavljal, de se oba v eni podobi kažeta (gl. zgor. pogl. 41. razl. 5. pogl. 40. razl. 1.); v ti podobi pa kmalo perviga rešenika in pozemeljsko rešenje bolj očitno popisuje, druziga rešenika in duhovno rešenje pa le bolj perkrito v misel jemlje; kmalo pa od druziga rešenika in od duhovniga rešenja bolj očitno govorí, ter druziga rešenika in pozemeljsko rešenje le nekoliko memo gredé napoveduje. V poprešnjim poglavji je imel prerok le bolj pozemeljskiga rešenika pred očmi, v tem pa bolj nadzemeljskiga, kterimu takošne lastnosti perpisuje, kakoršne se Ciru ne morejo perlastovati (gl. 1—9.); zatorej jih obračajo na Mesija stari judje, sveti aposteljni (Mat. 3, 17: 17, 5: 12, 18—21. Luk. 2, 32.), sveti očetje in katoliški razlagavci. Tisti razlagavci pa, ki terdijo, de besede: „*moj hlapec*“ in „*moj izvoljeni*“, pomenijo ali samo kralja Cira, ali pa judovsko ljudstvo, ali pa preroški stan, delajo marsikterim verstam v tem poglavji veliko silo, ker jih mnogo zvijajo, in jim nepristojne pomene podkladajo; de besede: „*moj hlapec*“ in „*moj izvoljeni*“, ne pomenijo kralja Cira, se očitno kaže iz 2., 3. in 4. verste, in de tudi judovskiga ljudstva in preroškiga stanú ne pomenijo, se vidi iz 6. verste.

2. Glej Mat. 3, 17: 17, 5. in 2. Petr. 1, 16—18.

3. previdil sim ga z vso obilnostjo svojiga Božjiga Duha. Perm. zgor. 11, 2. Spod. 61, 1. Spolnjenje tega glej Mat. 3, 16. Jan. 3, 34.

4. „*pravico*“, t. j., pravo vero. Gl. v. 4. Zgor. 2, 3. in spod. 51, 4.

5. On bo tih, pohleven, ponižen učenik, ne pa kakor kak bahašk jezičnik, kteri s svojim vpitjem ljudí vabi na svojo stran. Perm. Mat. 12, 18. i. d.

6. „*ne bo sprejemal osebe*“, t. j., ne bo gledal človeku na obraz, na njegovo veljavo, de bi njemu za ljubo kaj napčniga govoril ali storil.

7. tudi ne bo živel v šumu tega svetá, ljubil bo samoto.

8. „*Naterti terst*“ in „*tleče predivo*“ (tleči stenj, toht) pomeni take ljudí, v kterih je še nekoliko dobriga, ali pa take, ki so po velikim terpljenji ponižani, ali pa ki so zavoljo svojih storjenih grehov potertiga serca. Tacih slabih in potertih ljudí ne bo s terdo obnašo od sebe pàhal, ampak jih bo s krotkostjo k dobrimu napeljeval, in jim k zveličanju pomagal. Perm. 50, 4: 61, 1.

9. prav res bo učil ljudi pravo vero; drugi: pravico bo dognal do premaganja, t. j., pravo vero bo razširil in uterdil po vsim svetu.

10. „*Ne bo otožin*“, t. j., žalosten, maloserčen, kesan, tožljiv (Šeg), „*ne*

Digitized by Google

5. To pravi Gospod Bog, kteri je nebo vstvaril, in ga razprosterl, kteri zemljo ohranuje, in kar na nji raste, kteri daje sapo ljudstvu, ki je na nji, in duha njim, ki po nji hodijo.

6. Jez, Gospod, sim te poklical[11]) v pravici,[12]) in sim prijel tvojo roko, in te ohranil. In dal sim te zavezo ljudstvu, luč narodam;[13])

7. de odpreš oči slepim, in iz zapére izpelješ jetnika, in iz ječe njé, ki v temi sedijo.[14])

8. Jez sim Gospod, tako mi je ime; svoje časti ne dam druzimu, in svoje slave ne malikam.[15])

9. Kar je bilo pred,[16]) glej, prišlo je; tudi novo oznanujem; preden se zgodí,[17]) vam dajem zaslišati.

10. Pojte Gospodu novo pesem,[18]) njegova hvala *(naj doni)* od pokrajin zemlje: vi, ki se vozite po morji, in kar je v njem, otoki in njih prebivavci.[19])

11. Vzdigne naj se pušava in nje mesta,[20]) kjer prebiva Kedar v hišah,[21]) hvalite prebivavci v Petri, z verh gorá naj vpijejo.[22])

12. Naj dajejo Gospodu čast, in oznanujejo njegovo hvalo na otocih.

13. Gospod[23]) bo odrinil kakor junak, kakor vojšak bo obudil svojo gorečnost; klical bo in

---

siln", t. j., prenagel, burjast, vihralast v svojim obnašanji, dokler ne uterdi po vsim svetu prave vere, ktere čakajo naj daljniši dežele.

11. „*sim te poklical*", ter te poslal na svet, o Mesija!

12. „*v pravici*", t. j., po svoji pravičnosti, po svoji zvestobi v spolnovanji svojih obljub (Šeg); drugi: Jez sim te poklical, de pravico razširjaš na zemlji.

13. „*dal sim te zavezo ljudstvu*" in sicer za novo zavezo; kakošna je ta zaveza, uči prerok Jeremija 31, 31., namreč zaveza gnade in duha; „*luč narodam*", t. j., za razsvetljenje nevernikam po uku svete vere.

14. „*de odpreš oči*" s svojim svetim ukam na duši slepim ljudem, ki resnice ne spoznajo; „*in iz zapére* (iz ječe) *izpelješ*", t. j., rešiš človeka iz ječe greha, kjer ga hudo poželenje uklenjeniga ima, „*ki v temi sedijo*", t. j., v temi nevednosti in zmote.

15. Bog tukaj pové, zakaj de bo Mesija tudi malikovavcam poslan, zato namreč, ker Bog noče nikomur dati svoje časti in slave. Dosihmal je mogel Bog tako rekoč svojo čast z maliki deliti, posihmal pa se to ne smé goditi. Vsi ljudje naj le njega samiga molijo in mu služijo! (Šeg).

16. „*Kar je bilo pred*" prerokovano, se je spolnilo.

17. „*novo oznanujem*", nove prihodnje reči vam razodevam zlasti od prihodnjiga rešenika.

18. Prerok opominja ljudi, de naj hvalijo Boga za vse dobrote in zlasti, ko jim bo poslal vélikiga rešenika.

19. vsi ljudje na vodi in na suhim pojte hvalo Gospodu!

20. „*pušava*" idumejska, od veselja poskakuj! Idumejci so imeli ondi mesta.

21. „*Kedar*" (v Vulgati: „*Cedar*") je bil arabski rod. Glej 1. Mojz. 25, 13.

22. „*v Petri*", v vélikim mestu v kamnitni Arabii. Drugi prestavljajo: „*hvalite* (Gospoda) *berložani*", ali prebivavci v berlogih, „*z verh gorá naj vpijejo*", ukajo, vriskajo, hvalo prepevajo.

23. Tukaj se začne pesem, v kteri prerok prepeva prihodnje rešenje iz pozemeljske in duhovne sužnosti.

Digitized by Google

vpil,[24]) svoje sovražnike bo zmagal.

14. Zmirej sim molčal,[25]) bil sim tiho, bil sim poterpežljiv, *(zdaj pa)* bom vpil kakor porodnica, razdeval bom in pokončal ob enim.[26])

15. Puste bom naredil goré in griče, in vso njih travo bom posušil, in reke bom napravil v otoke,[27]) in jezera bom posušil.[28])

16. In popeljem slepe na pot, ki ga ne znajo, in po stezah, ki so jim neznane, jim bom dal hoditi: temo bom pred njimi napravil v svetlobo, in krivo v ravno; te reči jim bom storil, in jih ne bom zapustil.[29])

17. Vernili se bodo, ter bodo osramoteni, kteri se zanašajo na izrezljavo, ki pravijo vlitimu: Vi ste naši bogovi![30])

18. Gluhi, slišite, in slepi, spreglejte, de vidite![31])

19. Kdo je slep, če ne moj hlapec? in gluh, če ne on, kterimu sim poslal svoje poslance?[32]) kdo je slep, če ne, kdor je prodan?[33]) in kdo je slep, če ne Gospodov hlapec?

20. Ki veliko rečí vidiš, ali jih ne boš ohranil?[34]) ki imaš odperte ušesa, ali ne boš poslušal?[35])

21. In Gospod ga je hotel posvetiti,[36]) in postavo poveličati in povišati;[37])

---

24. „*bo obudil*“ v sebi vojskino serčnost, ter bo zagnal vojskini krič.
25. „*Zmirej*“, t. j., dolgo časa, dosihmal sim molčal, govorí Bog; posihmal pa se ne morem nič več zderžati vpitja zavoljo svojiga gorečiga serda, kakor se porodnica ne more zderžati vpitja zavoljo svojih bolečin (Šeg).
26. Pomen: Dolgo časa sim molčal k grozovitnostim, ki jih delajo sovražniki mojimu ljudstvu, in sim jih terpel; posihmal pa bom zagnal svoj serditi glas zoper nje, ter jih bom čisto pokončal.
27. „*reke bom v otoke*“, t. j., v suho zemljo spremenil, ali reke bom usušil; — „*goré*“ in „*griči*“ pomenijo mogočne sovražnike.
28. Pomen te verste: Vse tvoje sovražnike bom pokončal, in drug réd napravil. V višim pomenu: Ves svét bom po keršanstvu prenaredil in prenovil.
29. Čudovitno popeljem Izraelce iz babilonske sužnosti, ter bom s pota spravil vse zaderžke, ki jim vernitev zavérajo. — Viši pomen: Malikovavce bom po keršanstvu na pravo pot zveličanja perpeljal.
30. Malikovavci, ki v svoje izrezane in ulite bogove zaupajo, bodo močno osramoteni.
31. Gluhi in slepi Judje, ki prerokovim besedam ne verujete, vender zdaj spreslišite in spreglejte!
32. „*če ne moj hlapec*“, t. j., če ne moje Izraelovo ljudstvo? Perm. 41, 8: 43, 8: 44, 1. 2. — Rešenik Kristus se tudi imenuje (zgor. 42, 1.) „*hlapec*“, pač zato, ker je hlapčevo podobo na se vzel. — V hebrejskim: ... „*gluh, če ne poslanci, ktere sim poslal*“, namreč judovske učenike. Perm. Mat. 15, 14: 23, 16. Jan. 9, 39.
33. „*če ne kdor je prodan*“ v greh, ali grehu vdan; v hebrejskim: „*če ne kupljeni*“, t. j., če ne z drago ceno odkupljeni ali perdobljeni hlapec Izrael.
34. „*Ki veliko reči*“, t. j., veliko čudežev Božjih vidiš v zgodovini, „*ali jih ne boš ohranil*“ v spominu, ali si jih ne boš k sercu jemal?
35. „*ki imaš odperte ušesa*“, ki lahko slišiš toliko Božjiga razodenja, ali ga ne boš poslušal? ga boš li v nemar pušal?
36. „*Gospod ga je hotel posvetiti*“, namreč hlapca, Izraelovo ljudstvo.
37. „*in postavo*“ veličastno in ginljivo oznaniti. Gl. 5. Mojz. 4, 32: 2. Kor. 3, 7.

Digitized by Google

22. ljudstvo pa je oropano in razdjano,[38]) vsi njih mladenči so z vervmi zvezani, in po ječah skriti; v rop so dani, in ni ga, de bi jih rešil; v obropanje so, in ni ga, kdor bi rekel: Daj nazaj![39])

23. Kdo je med vami, kteri bi to poslušal, na to gledal, in pazil na prihodnje?[40])

24. Kdo je dal Jakopa v rop in Izraela razdevavcam? Ali ne Gospod sam, kterimu smo grešili? ker niso hotli hoditi po njegovih potih, in ne poslušati njegove postave.[41])

25. Zato je nad-nj razlil serd svoje jeze in močno vojsko, in ga je krog in krog požgal, pa ni spoznal; zapalil ga je, pa ni razumel.[42])

XLIII. Poglavje.

Bog bo iz zgolj milosti Jude rešil iz babilonske sužnosti.

1. In zdaj tako govorí Gospod, ki je tebe, o Jakop! vstvaril, in tebe upodobil, o Izrael![1]) Nikar se ne boj, ker odrešil sim te,[2]) in po tvojim imenu te poklical;[3]) ti si moj!

2. Ko pojdeš skoz vodé, bom s teboj, in reke te ne bodo pokrile;[4]) ko boš hodil po ognji, ne boš zgorel, in plamen te ne bo osmodil.

3. Ker jez, Gospod, tvoj Bog, Izraelov Sveti, tvoj odrešenik, sim dal za tvojo spravo Egipt, Etijopijo in Sabo za te;[5])

4. zavoljo tega si častitljiv in

---

38. pa Izraelovo ljudstvo se ni vdalo Bogu in njega postavi, zato je oropano in razkropljeno zavoljo svojiga zadolženja.

39. Prerok tukaj vidi v duhu Izraelce v babilonski sužnosti. Perm. 4. Kralj. 24, 14: 25, 7. 27.

40. Kdo izmed vas kaj mara za vse te žalostne pergodbe, ki bodo ljudstvo zadevale? kdo si jih k sercu jemlje, in se ogiba greha?

41. Babilonska sužnost bo tedaj pravična kazen Božja, ki bo zadela Izraelovo ljudstvo zavoljo njegove nepokoršine.

42. Permeri zastran tega 2. Kron. 36, 14—16.

1. Pomen v zvezi s poprešnjim: Desiravno te bom, o Izrael! z vojsko in s sužnostjo kaznoval (42, 24. 25.), te hočem vender le iz nje rešiti, in te iz vsih dežel, kamor boš razkropljen, nazaj peljati (v. 1—7.) tebi in malikovavcam v spričevanje, de sim jez vsigaveden in vsigamogočen, in de maliki niso nič (8—13.); ker bom djal Babilon v nič, vas pa bom rešil (14—22.), desiravno ne zavoljo vašiga zasluženja, ampak iz gole milosti (22—28.).

2. Prerok vidi rešenje Judov iz sužnosti, kakor bi se bilo že zgodilo, zato govorí v preteklim času.

3. „*te po imenu poklical*“, t. j., določno izvolil (2. Mojz. 31, 2.).

4. „*Vodé*“ in „*ogenj*“ so podobe velicih nevarnost, iz kterih bo Bog svoje izvoljeno ljudstvo rešil (Šeg).

5. Izraelce hočem rešiti iz oblastnikovih rok, ko mu bom druge ljudstva namesto njih dal. Cir ni bil tukaj imenovanih dežel premagal, pa njegov naslednik Kambis je bil vzel Egipt, in je prišel do Etijopije in Meroe (Sabe).

Digitized by Google

veličasten v mojih očeh; jez te ljubim, in dam ljudi za te, in ljudstva za tvojo dušo.[6])

5. Nikar se ne boj, ker jez sim s teboj; od vzhoda bom perpeljal tvoj zarod, in od zahoda te bom zbral.

6. Severju porečem: Daj, in jugu: Nikar ne brani! perpelji moje sinove z dalje, in moje hčere od pokrajin zemlje,

7. in vsaciga, kteri moje ime kliče. K svoji časti sim ga vstvaril, ga upodobil, in ga naredil.

8. Izpelji slepo ljudstvo, ki ima vender oči, gluho, ki ima vender ušesa.[7])

9. Vse ljudstva so se sošle, in rodovi so se zbrali; kdo izmed vas more to oznaniti, in nam dati slišati, kar je bilo poprej?[8]) Perpeljejo naj svoje priče, naj se opravičijo, in de one slišijo in pravijo: Res je![9])

10. Vi ste moje priče, pravi Gospod, in hlapec,[10]) kteriga sim izvolil, de veste, in mi verjamete, in razumete, de sim jez. Pred menoj ni bil noben bog vstvarjen, in za menoj ne bo.[11])

11. Jez, jez sim Gospod, in zunaj mene ni odrešenika. Ozej. 13, 4.

12. Jez sim oznanoval in rešil; razodel sim, in ni ga bilo med vami ptujiga *(boga)*; vi ste mi priče, pravi Gospod, in jez sim Bog.

13. In od začetka sim jez ravno tisti, in ni ga, kteri bi otél iz moje roke; delam, in kdo bo ubranil?

14. To pravi Gospod, vaš Odrešenik, Izraelov Sveti: Zavoljo vas sim poslal[12]) v Babilon, in sim potergal vse zapahe,[13]) in

---

Té dežele so tukaj tudi ko predpodoba nevercov, kterim Bog pusti zaiti v terdovratnost in v pogubo v posvarjenje vernim. Rim. 9. Pregov. 21, 18.

6. „*zavoljo tega*“, ker sim dal za te Egipt i. d. (gl. 3. v.), ker sim te tako drago kupil, ker sim toliko za te storil, „*si mi častitljiv in veličasten*“ ali drag in ljub, zatorej te ne dam nič več iz rok. — Drugi prestavljajo: „*Od kar si častitljiv*“ i. t. d., „*te ljubim*“ i. t. d., to je: Izrael je moje ljubo, izvoljeno ljudstvo, zanj dam vse druge narode (Šeg).

7. Daj iz sužnosti vse Jude, o ptuja dežela! (Brentano).

8. Prerok vidi v perkazni zbrane malikovavce ko priče tega slovečiga prerokovanja, de bodo namreč Judje rešeni ob svojim času iz babilonske sužnosti, ko jih Bog nagovorí z besedami: „*Kdo izmed vas more to naznaniti*“, t. j., kdo izmed vas malikovavcov more kaj taciga — temu enaciga — prerokovati, kar se bo godilo v daljnih prihodnjih časih? „*in nam dati slišati*“, t. j., kdo izmed vas nam more povedati, de bi se bilo tudi res zgodilo, „*kar je bilo poprej*“ oznanjeno, t. j., kar so vaši maliki prerokovali?

9. „*Perpeljejo naj*“ malikovavci svoje priče, ter naj se vpričo njih opravičijo in skažejo, de so se prerokve malikov spolnile, „*de one*“, namreč priče, njih terditev slišijo in pravijo: „*Res je*“ to, kar malikovavci terdijo (Šeg).

10. „*Vi*“, zbrani narodi, malikovavci (9. v.), „*in hlapec*“, t. j., Izraelovo ljudstvo, govorí Gospod, ste mi priče, de je moje prerokovanje resnično.

11. „*de veste*“, t. j., de iz vsiga tega spoznate, de sim le samo jez pravi Bog, in de zunaj mene ga ni bilo in ga ne bo druziga boga (Šeg).

12. „*sim poslal*“, t. j., bom poslal Cira v svoji moči. Perm. zgor. 13, 3.

13. „*vse zapahe*“, ključavnice, vrata, terdnjave v Babilonu, ali tudi podobensko; bom poterl vse babilonske kneze, poglavarje, pervake (Šeg).

Digitized by Google

Kaldejce,[14]) ki se s svojimi ladijami bahajo.[15])

15. Jez sim Gospod, vaš Sveti, Izraelov stvarnik, vaš kralj.

16. To pravi Gospod, kteri je po morji pot napravil, in po derečih vodah stezo;[16])

17. kteri je izpeljal voz in konja, trumo in moč; zaspali so skupej, in ne bodo vstali; sterti so kakor predivo in so ugasnili.[17])

18. Poprešnjiga se nikar ne spominjajte, in nekdanjiga ne glejte.

19. Glej, jez delam nove rečí, in zdaj se začenjajo, že jih bote zvedili: napravil bom v pušavi pot, in reke v pustoti.[18])

20. Slavila me bo poljska zver, zmaji in noji,[19]) ker dajem vodo v pušavo, reke v pustoto, de dajem piti svojimu ljudstvu, svojimu izvoljenimu.[20])

21. To ljudstvo sim si napravil, mojo hvalo bo oznanovalo.

22. Mene nisi klical, Jakop, tudi se za me nisi trudil, o Izrael![21])

23. Nisi mi pernesel ovna k svoji žgavni daritvi, in s svojimi klavnimi darovi me nisi počastil: nisim te nadleževal z darovanjem,[22]) tudi ti nisim truda perzadjal s kadilam.[23])

24. Nisi mi kupoval s srebram dišečiga tersta,[24]) in z mašobo svojih darov me nisi nasitoval; pa s svojimi grehi si mi dal opraviti, delal si mi nadlego s svojimi krivicami.

25. Jez sim, jez sam sim, ki zbrisujem tvoje krivice zavoljo

---

14. in bom pometal Kaldejce, ki bodo Jude vjete imeli.

15. Nekteri prestavljajo: „*ki se na svojih ladijah razveseljujejo*“. Skozi babilonsko mesto je tekel Evfrat, berž ko ne, so Babilonci na njem v ladijah večkrat svoje veselice imeli (Šeg).

16. Prerok tukaj namérja na popotvanje Izraelcov skozi rudeče morje in skozi Jordan. Gl. 2. Mojz. 14, 22. Joz. 3, 15.

17. „*kteri je izpeljal*“ iz Egipta vso Faraonovo vojsko, in jo je pokončal v rudečim morji.

18. Pa kaj bi se spominjali čudežev, ki sim jih delal v nekdanjih starih časih (v. 18.), rajši imejte pred očmi sedanje nove čudeže, ki jih bom začel delati nad vami: Spravil bom s pota vse opovére, ktere bodo nasprotne vaši vernitvi iz babilonske sužnosti, memo tega bom vas še tudi osrečeval. Gl. zgor. 41, 18.

19. „*zmaji*“, v hebrejskim: šakali, „*noji*“, t. j., štravsi.

20. Pomen: Tudi zveri me bodo slavile zavoljo sreče, ktero bom dal svojimu izvoljenimu ljudstvu.

21. Rešil te bom, o Izraelovo ljudstvo, iz zgolj milosti, ne pa zavoljo tvojiga zasluženja; zakaj ti mi nisi zvesto služilo, in se nisi trudilo za mojo čast (Šeg).

22. „*nisim te nadleževal z darovanjem*“, t. j., nisim toliko darov od tebe terjal, de bi ti bilo pretežavno, mi jih v čast darovati.

23. „*s kadilam*“, z jedilnimi daritvami. Pomen: Tudi s svojimi daritvami nisi zaslužil rešenja iz babilonske sužnosti, kjer mi jih še celo ne boš mogel opravljati. — Kraj, kjer so se smele daritve opravljati, je bil Jeruzalem.

24. dišečiga tersta, ki se je potreboval per narejanji svetiga mazila. Gl. 2. Mojz. 30, 23.

Digitized by Google

sebe,[25]) in tvojih pregreh se ne bom spominjal.

26. Spomni me,[26]) in pravdajva se; povej, če imaš kaj, de bodeš opravičen.

27. Tvoj pervi oče[27]) je grešil, in tvoji učeniki[28]) so mi bili nepokorni.

28. Zato sim oskrunil svete poglavarje,[29]) dal sim v pokončanje Jakopa, in Izraela v zasmehovanje.

XLIV. Poglavje.

Bog obeta Judam srečo po dokončani babilonski sužnosti, popisuje nespamet malikovanja, in napoveduje kralja Cira, in de bota Jeruzalem in tempelj spet sozidana.

1. In zdaj poslušaj, Jakop, hlapec moj, in Izrael, kteriga sim izvolil.[1]) Jer. 30, 10: 46, 27.

2. To pravi Gospod, kteri te je naredil in upodobil, tvoj pomočnik od materniga telesa: Nikar se ne boj, moj hlapec Jakop, in ti, prav pošteni,[2]) kteriga sim izvolil.

3. Razlil bom namreč vodo na žejno, in reko na suho, razlil bom svojiga duha na tvoje seme, in svoj blagodar na tvoje odrastke;[3])

4. in zelenéli bodo med zelenjavo, kakor verbe ob memo tekočih vodah.[4])

5. Ta poreče: Jez sim Gospodov, in uni se bo po Jakopovim imenu klical, in ta bo s svojo roko pisal: Gospodov sim, in bo v imenu podoben Izraelu.[5])

---

25. „*zavoljo sebe*“, t. j., zavoljo svoje časti, iz svoje proste volje, iz svoje gole milosti.

26. „*Spomni me*“ svojiga zasluženja, če ga kaj imaš, in presodiva ga.

27. „*Tvoj pervi oče*“ Adam, ali pa sploh: tvoji očetje so grešili.

28. „*tvoji učeniki*“, Mojzes, Aron (4. Mojz. 20, 12.), duhovni.

29. „*svete poglavarje*“, t. j., viši duhovne; to je: Zato sim dopustil, de je bila duhovska čast skrunjena in zaničevana; ali pa: de so svete osebe onečastili.

1. Prerok je v poprešnjim poglavji svaril Jude zavoljo njih nepokoršine in terdovratnosti: tukaj pa jih tolaži, ter jim obeta srečo.

2. „*prav pošten*“, v hebrejskim: „*ješurun*“, ta beseda je preserčni perlog Izraeloviga ljudstva in pomeni: „*ti ravni, pravi, pošteni*“, ali morde: „*ti poštena duša*“ (Šeg).

3. „*na žejno*“ — „*na suho*“, t. j., zemljo, deželo, — „*na tvoje seme*“, t. j., na tvoj zarod, „*na tvoje odrastke*“, t. j., na tvoje otroke. — Pomen: Zapušeno deželo, ki bo ob babilonski sužnosti enaka pušavi, ker ne bo imela obdelovavcov, bo Bog po dokončani sužnosti spet oblagodarjal, in jo z ljudmi napolnoval. — Besede: „*razlil bom svojiga duha*“, merijo na Mesijeve čase, in pomenijo duhovne dari: razsvetljenje, gnado, prerojenje v svetim Duhu (Šeg).

4. Izraelovi otroci se bodo v oblagodarjeni deželi lepo razrašali, kakor verbe ob potocih (Šeg).

5. „*Ta*“ ali uni, marsikdo iz malikovavcov poreče: Tudi jez bi bil rad Izraelec. — Izraelovo ljudstvo bo tisti čas po rešitvi iz sužnosti tako oblagodarjeno in srečno, de se mu bodo malikovavci družili, in se po njega imenu imenovali.

Digitized by Google

6. To pravi Gospod, Izraelov kralj, in njegov rešenik, Gospod vojskinih trum: Jez sim pervi in jez sim poslednji, in zunaj mene ni boga.[6]) Zgor. 41, 4. Spod. 48, 12. Skr. razod. 1, 8. 17: 22, 13.

7. Kdo je meni enak? Naj se oglasí in pové, ter naj mi po versti razloží, od kar sim ustanovil staro ljudstvo; prihodnje in kar bode, naj jim oznanijo.[7])

8. Nikar se ne bojte in se ne prestrašite! od nekdaj sim ti dal slišati, in sim oznanoval; vi ste moje priče.[8]) Je mar bog zunaj mene, in stvarnik, kteriga bi jez ne poznal?[9])

9. Vsi izdelovavci malikov niso nič,[10]) in njih ljubčiki[11]) jim nič ne pomagajo. Oni sami so njih priče, de ne vidijo in ne umejo, tako de so osramoteni.[12])

10. Kdo je *(taciga)* boga napravil, in malika zlil, kteri ni za nobeno rabo?[13])

11. Glej, vsi njegovi vdeleževavci so osramoteni; ker umetniki so izmed ljudi; sošli se bodo vsi, stali bodo in se tresli, in osramoteni bodo vsi skupej.[14])

12. Kovač[15]) dela s pilo,[16]) v žerjavici in s kladvi ga upodobuje, in s svojo močno roko izdeluje: on je lačen in opeša, ne

6. *„njegov rešenik“*, t. j., Izraelov rešenik. — Jez, vsigamogočni in večni Bog, vam to obljubim, in bom tudi zvesto spolnil; zakaj jez nisim enak malikovavskim bogovam, ki so jih pred kratkim časam ljudje naredili, in se bodo spet kmalo v prah zdrobili. Gl. naslednje.

7. *„Kdo“* izmed malikov je meni enak, de bi vedil, kakor jez, vse prihodnje reči? *„Naj se oglasí“*, kdo izmed malikov, ter naj tudi on, če je v stanu, takó določno, svetlo in natanko prerokuje, kakor jez prerokujem, *„od kar sim ustanovil staro ljudstvo“*, t. j., od tistiga časa, ko sim Izraelce izvolil za svoje ljudstvo; naj jim prerokujejo vaši maliki, če morejo, kaj in kako se bo prihodnje čase ž njimi godilo, kakor jim jez prerokujem (Šeg).

8. *„Nikar se ne bojte“*, de bi kdo izmed malikov — meni enako — prerokoval! *„od nekdaj“*, t. j., od starih časov sem, le jez sam tebi, o Izrael! resnično prerokujem; vi, Izraelci, ste mi priče, de se je vse dopolnilo, kar sim prerokoval (Šeg).

9. *„Je mar“* še kak drugi bog zunaj mene, *„in stvarnik“*, v hebrejskim: *„in skala“* ali *„perbežališe, ktero“* i. d. Ni ga ne druziga boga!

10. *„niso nič“*, t. j., so nečimerni, abotni, ker nečimerne, abotne reči, malike, narejajo.

11. *„njih ljubčiki“*, t. j., njih naj ljubši maliki, na ktere vse svoje serce navezujejo (Šeg).

12. *„Oni sami“*, namreč maliki, *„so njih priče“*, namreč izdelovavcov maliških podob; ali: sami maliki pričajo, de so njih izdelovavci slepi in neumni, in zatorej osramoteni.

13. Bog tukaj vpraša: Kdo malike dela? Ali ne človek? Kako bi tedaj maliki mógli biti bogovi, ki jih slabi in trohljivi ljudje narejajo? (Šeg).

14. *„vsi njegovi“*, namreč malikovi vdeleževavci in narejavci maliških podob so osramoteni, t. j., se že sami sramujejo, ko čutijo, kako smešno in abotno je misliti in verjeti, de bi slab in umerljiv človek mogočne in neumerljive bogove delal; zato se bodo tresli vsi, ko bodo stali per sodbi pred živim Bogam (Šeg).

15. *„Kovač“* je izmed vdeleževavcov maliških podob.

16. V hebrejskim: *„Kovač kuje iz železa sekiro“*, namreč podobarju, de ž njo malike narejá.

Digitized by Google

pije vode in je truden.[17]) Modr. 13, 11.

13. Lesni umetnik potegne vervico, ga upodobuje s strugam, ga nareja po kotilu, in ga krozi,[18]) in naredí moško podobo, kakor lepiga človeka, kteri v hiši prebiva.[19])

14. Poseka cedre, vzame bukev in hrast, ki je stal med drevjem v gojzdu.[20]) Vsadil je smreko, kteri je dež rast dajal;[21])

15. in bila je ljudem za ognjiše: on vzame od nje, in se pogreje, in zaneti ogenj, in speče kruh: iz ostanka pa naredí boga in ga móli; naredí podobo, in se pred njo perklanja.

16. Polovico nje v ognji sežge, per ti polovici jé meso, kuha jed, se najé in pogreje, in pravi: Ahá! pogrel sim se, čutim ogenj.[22])

17. Iz nje ostanka pa si naredí boga[23]) in izrezano podobo, se pred njo uklanja, in jo móli, in prósi, rekoč: Reši me, ker ti si moj bog!

18. Ne vedo, in ne umejo; zamazane so namreč njih oči,[24]) de ne vidijo, in de ne umejo s svojim sercam.

19. Ne pomislijo sami per sebi, tudi ne spoznajo, in ne razumejo, de bi rekli: Polovico nje sim sežgal v ognji, in na nje žerjavici sim kruh spekel, meso sim skuhal in jedel, in bom mar iz nje druge polovice malika narejal? pred lesenim štoram na tla padal?

20. Njegov delež je pepel: nespametno serce ga móli; pa ne reši svoje duše, ter ne reče: Ali ni kje laž v moji desnici?[25])

21. Spomni se tega, Jakop, in Izrael, ker ti si moj hlapec. Vstvaril sim te, moj hlapec si ti, Izrael; mene ne pozabi![26])

---

17. Z vso gorečnostjo in pridnostjo, lačen in žejin, dela ubogi človek boga. O kolikošen bog!

18. „*Lesni umetnik*“, t. j., podobar, ki dela lesene podobe, „*potegne vervico*“ (mero, žnuro) po štoru, iz kteriga misli malika narediti, — „*ga nareja po kotilu*“, t. j., po kotni ali vogelni meri (po vinkeljmasu), „*in ga krozi*“, t. j., mu daje okroglo podobo.

19. „*kteri v hiši*“, t. j., v tempeljnu, v mališki hišici, prebiva.

20. V hebrejskim: ... „*hrast, in si na moč perzadeva, de poiše naj boljšiga lesa v gojzdu*“.

21. Podobarji delajo malike iz navadniga lesa, ki ga sami vsadijo, in ki v gojzdu raste, kakor drugo drevje; zatorej tudi ni v njem nobene nadnatorne, čudovitne močí (Brentano).

22. „*Polovico nje*“, namreč posekane smreke, t. j., en del posekane smreke, kar od debla odseka in oteše, ima za kurjavo in za ognjiše, kjer si meso in druge jedila kuha, in se v mrazu greje (Šeg).

23. „*Iz nje ostanka*“, t. j., iz obsekane in otesane smreke; ali pa: „*iz njegoviga ostanka*“, namreč iz obrezaniga debla, si naredí boga.

24. „*zamazane so namreč njih očí*“, t. j., podobarji so oslepljeni (Šeg).

25. „*Njegov delež*“, t. j., štorov, malikov delež je pepel, v pepel se bo spremenil, torej ni neumerljivi, večni Bog (Šeg); — „*ali ni kje laž v moji desnici*“? t. j., ali ni podoba, ki sim jo naredil s svojo roko, goljufija zame in za druge?

26. „*Spomni se tega*“, t. j., te popisane nespameti malikovavske službe. Šeg pa takole: „*Spomni se tega*“, de si moj hlapec, de sim te jez vstvaril i. d.

Digitized by Google

22. Zbrisal sim tvoje krivice kakor oblak,[27]) in tvoje pregrehe kakor meglo; k meni se verni, ker sim te odrešil.

23. Hvalite, nebesa, ker Gospod je milost skazal; ukajte, pokrajine zemlje, razlegajte se v hvali, gore, gojzd in vse drevesa v njem, ker je Gospod odrešil Jakopa,[28]) in Izrael se bo hvalil![29])

24. To pravi Gospod, tvoj rešenik, tvoj stvarnik od materniga telesa: Jez sim Gospod, ki vse delam, ki sam nebesa razpenjam, zemljo uterdujem, in nihče ni z menoj;

25. ki v nič devam znamnja prerokovavcov, in spravljam vražarje v zdivjanost, modre nazaj obračam, in njih učenost neumno delam;[30])

26. ki poterjujem besedo svojiga hlapca,[31]) in spolnujem svèt[32]) svojih poslancov; ki rečem Jeruzalemu: Ti boš imel prebivavce! in Judovim mestam: Sozidane bote, in njegove pustote bom obudil;[33])

27. ki rečem globočini: Usahni! in tvoje reke bom posušil;[34])

28. ki Ciru[35]) pravim: Moj pastir si,[36]) in vso mojo voljo boš dopolnil; ki rečem Jeruzalemu: Zidan boš; in tempeljnu: Ustanovljen boš!

LXV. Poglavje.

Bog bo rešil po Ciru izraelsko ljudstvo, zatorej naj vsi vanj zaupajo, ne pa v malike.

1. To govorí Gospod mojimu | maziljenimu,[1]) Ciru, kteriga sim

27. Očistil sim te vse krivice, kakor veter nebo očisti oblakov.

28. Vse stvarí v nebesih in na zemlji hvalite Gospoda, njega hvala naj se razlega po vsim svetu, ker bo rešil Izraelovo ljudstvo iz sužnosti.

29. „*Izrael se bo hvalil*“ v Gospodu; v hebrejskim: „*v Izraelu se bo hvalil*“ Gospod, i. j., v Izraelovim ljudstvu bo Gospod poveličevan.

30. „*ki v nič devam znamnja prerokovavcov*“, t. j., ki odkrivam vse sleparije vedeževavcov, de se pokažejo ko lažniki in goljufi; — „*in spravljam vražarje v zdivjanost*“, t. j., delam vražarje abotne, neumne, norčave, de nespametne reči počenjajo; „*modre nazaj obračam*“, t. j., osramotujem, ker storim, de se preč obernejo, iz sramote skrijejo; — „*njih učenost neumno delam*“, t. j., njih vednost, njih spoznanje v neumnost spreminjam (Šeg).

31. „*besedo svojiga hlapca*“, to je, svojiga preroka.

32. „*spolnujem svèt*“, t. j., prerokovanje svojih prerokov. Perm. zgor. 41, 28.

33. „*njegove pustote*“, t. j., Judove zapušene kraje bom z ljudmi napolnil.

34. jez bom globoki Evfrat in „*tvoje reke*“, tvoje napeljane vode, o Babilon! posušil, t. j., drugam obernil, de te bodo tvoji sovražniki lože v pest dobili. Perm. Jer. 50, 38: 51, 36. — Kralj Cir je dal Evfrat, ki je skozi sredo babilonskiga mesta tekel, po vodotokih od njega oberniti, in s tem si je polajšal zmago tega mesta.

35. „*ki Ciru*“, perzijanskimu kralju, porečem. — Ime „*Cir*“ pomeni solnce. Prerok imenuje tega kralja z imenam več ko 150 let pred tukaj omenjeno zgodbo.

36. Zgodovinski pisavci pravijo, de je imel kralj Cir tale pregovor: Dober poglavar in dober pastir imata enake dolžnosti. Cir se imenuje tudi zato „*pastir*“, ker je bil predpodoba Jezusa Kristusa, dobriga Pastirja.

1. „*mojimu maziljenimu*“, v hebrejskim: „*svojimu maziljenimu*“. Cir se

Digitized by Google

prijel za desnico, de pred njim narode podmetavam, in obračam herbte kraljev,[2]) in odpéram pred njim vrata, de duri ne bodo zaperte.[3])

2. Jez pojdem pred teboj, in bom slavne na zemlji pred teboj ponižal;[4]) bronaste vrata bom razbil, in železne zapahe sterl;[5])

3. in dal ti bom skrite zaklade in skrivne dragotine,[6]) de veš, de sim jez Gospod, kteri sim te po imenu poklical,[7]) Izraelov Bog.

4. Zavoljo svojiga hlapca, Jakopa, in Izraela, svojiga izvoljeniga, sim te po tvojim imenu poklical; primek[8]) sim ti dal, ko me še nisi poznal.[9])

5. Jez sim Gospod, in ni druziga več; zunaj mene ni boga: jez sim te opasal, ko me še nisi poznal;[10])

6. de zvedo, oni od solnčniga vzhoda in oni od zahoda, de zunaj mene ni nobeniga.[11]) Jez sim Gospod, in ni ga druziga;

7. ki delam svetlobo, in temo vstvarjam, ki mir dajem, in hudo vstvarjam: jez sim Gospod, ki vse to delam.[12])

8. Rosite ga, nebesa, od zgo-

---

imenuje *„maziljeni“* v tem pomenu, ker ga je bil Bog svojimu ljudstvu rešenika izvolil. Gl. 1. Kralj. 24, 7. 11.

2. *„in* (mu) *obračam herbte kraljev“*, t. j., vse kralje pred-nj na tla mečem, de namreč na svojih obrazih pred njim ležijo (Šeg).

3. Babilonsko mesto je bilo s silno debelim in visokim zidovjem krog in krog obdano. Skozi mesto je tekla velika reka z imenam *„Evfrat“*. To reko je bil dal Cir, perzijanski kralj, po skopanih vodotokih od mesta oberniti, in Perzijani so potem po noči po suhi strugi (ali vsaj ni bilo veliko vode v nji) pod zidam v mesto zrili, in so prišli do ulic, kjer so bile velike in močne vrata v mesto; in te vrata so bile tisto noč po Božji previdnosti in naredbi odperte. Ko bi bile tisto noč te vrata zaperte, bi bili Perzijani kakor v kaki mreži vjeti, in mestnjani bi jih bili prav lahko vse pokončali. Pa tudi duri v kraljevi dvor so bili iz neprevidnosti odperli, ker so šli na kraljevo povelje gledat, kaj zunaj toliki hrup pomeni; zatorej so Perzijani tudi vanj lahko planili in kralja umorili (Brentano).

4. *„in bom slavne* (imenitne, častite, visoke) *na zemlji“* i. t. d., v hebrejskim: *„in bom gerbasto* (ali *„stermo“*) *pred teboj razravnal“*, t. j., vse zaderžke in opovére ti bom s pota spravil (Brentano).

5. V ozidji okrog Babilona je bilo sto bronastih vrat, pa tudi vrata v mestu na koncu mnozih ulic ob reki so bile vse iz brona (Brentano).

6. *„skrivne dragotine“*, t. j., skrite drage reči ti bom pokazal. Kralj Cir je pobral neznano veliko zakladov v Sardi in v Babilonu, ki sta bila tisti čas naj bolj bogata na vsim svetu. Perm. Jer. 50, 37: 51, 13.

7. *„po imenu poklical“*, t. j., ki sim prav določno tebe izvolil.

8. *„primek“: „maziljeni rešenik, pastir“*, sim ti dal. Gl. zgor. v. 1. in pogl. 44. razl. 36.

9. *„ko me še nisi poznal“*, t. j., ko še rojen nisi bil.

10. *„jez sim te opasal“* z mečem, orožje sim ti v roke dal, še preden si kaj od mene vedil (Brentano).

11. Iz natančniga spolnjenja Ciru prerokovanih zmag so lahko narodi spoznali, de je Jehova pravi Bog.

12. *„hudo vstvarjam“*, t. j., nadloge, nesreče in težave pošiljam (Šeg).

Digitized by Google

rej, in oblaki, dežíte pravičniga; odpre naj se zemlja, in naj rodí zveličarja, in pravica naj ob enim raste![13]) Jez, Gospod, sim ga vstvaril.[14])

9. Gorjé njemu, kdor se s svojim stvarnikam prepira, čepina iz samske persti! Mar pravi glina svojimu lončarju: „Kaj delaš?“[15]) in: „Tvoje delo je brez rok?“[16]) Jer. 18, 6. Rim. 9, 20.

10. Gorjé njemu, kdor očetu reče: Zakaj si rodil? in materi: Zakaj si porodila?[17])

11. To pravi Bog, Izraelov Sveti, njegov podobar: Prihodnje reči me vprašajte zavoljo mojih otrók, in zavoljo dela mojih rok mi naročajte![18])

12. Jez sim naredil zemljo, in človeka na nji sim jez vstvaril; moje roke so nebesa razpele, in vsi njih vojskini trumi sim povelje dal.[19])

13. Jez sim ga obudil za pravico,[20]) in vse njegove pota bom ravnal; on bo moje mesto zidal, in moje vjete spustil, ne za kupno

---

13. Prerok, ki je dosihmal le od pozemeljskiga rešenika govoril, desiravno s takimi besedami, ki ga ko predpodobo nadzemeljskiga rešenika, prihodnjiga Mesija zaznamnjajo (gl. 45, 4: 41, 2. 10. 25.), zdaj prestopi po preroški navadi od predpodobe k predpodobljeni reči sami, ter globoko zdihne po pravim, nebeškim rešeniku, rekoč: „*Rosite ga, nebesa*“, i. d. Tako učé sveti očetje in katoliška cerkev v svojih molitvah v adventnim času. — Sveti Avguštin pravi: Včlovečenje večne Besede (Jezusa Kritusa), delo v nebesih in na zemlji ob enim, je tukaj tako očitno izrečeno, de ne potrebuje nobeniga razlaganja.

14. Na ta prerokov zdihljej odgovorí Bog, de bo njegovo željo spolnil.

15. „*čepina iz samske persti*“, t. j., posoda, ki je narejena iz gline na otoku, ki se mu pravi „*Sam*“, v greškim „*Samos*“. — Prerok svarí Jude, ko so godernjali, ker ni bilo tako dolgo rešenika. Zveza tega s poprešnjim se da tako le narediti: Prerok je bil svojo željo po prihodnjim Mesii izgovoril. Ta želja je bila tisti čas med Judi toliko veči, kolikor veči so bile stiske, ki so jih zadevale. Ko se je pa rešenje le odlašalo, so nepoterpežljivi Judje jeli godernjati, in zavoljo tega jih prerok tukaj svarí, ter jim pokaže, de Bogu ne sme nihče zapovedovati, kdaj in kako naj svoje večne sklepe doveršuje; zakaj to bi bilo silno prederzno, ko bi stvar stvarnika vprašala, čemu to in to tako delaš: kakor bi bilo prederzno, ko bi glina lončarja vprašala, zakaj me tako narejaš?

16. „*in*“ (dostavi) mar pravi glina lončarju: „*tvoje delo je brez rok*“? ali pa tako: „*Kaj delaš? ker tvoje delo je brez rok*“, t. j., ti ne znaš prav delati, tvoje delo je skaženo.

17. Gorje sinu, ki v nesreči svojim staršem očita, de so mu življenje dali! Mar vi, Judje! drugači ravnate, ki v nadlogi godernjate zoper svojiga Boga? (Brentano).

18. „*njegov podobar*“, t. j., Izraelov stvarnik. Pomen: Ker sim jez vaš Bog in vaš stvarnik, me sicer smete vprašati, kaj in kako se bo z vami, mojimi otroci, godilo, tode vse napovedano tiho in poterpežljivo perčakujte, ter vse pergodbe z vami meni izročajte; ker sim dovolj mogočen, vam vse v prid obračati. V hebrejskim se Bog zavzame, rekoč: „*Zavoljo prihodnosti me vprašate, zavoljo mojih otrók, zavoljo dela mojih rok mi zapovedujete*“! Bote mar vi meni zapovedovali, kako naj s svojimi otroci ravnam?

19. „*vojskini trumi sim povelje dal*“, t. j., zvezdam na nebu sim tek odkazal, po kterim naj neprenehama hodijo.

20. „*za pravico*“, t. j., de pravico ljubi in je tudi druge učí. Te besede merijo

Digitized by Google

ceno, tudi ne za darila,[21]) pravi Gospod, Bog vojskinih trum.

14. To pravi Gospod: Egiptovski pridelek, etijopska kupčija, in sabejski možje visoke postave bodo k tebi prestopili, in bodo tvoji; za teboj se bodo podali, in na rokah uklenjeni hodili; tebe bodo častili, in te prosili: le per tebi je Bog, in zunaj tebe ni boga.[22])

15. Resnično, ti si skriti Bog, Bog Izraelov zveličar.[23])

16. Osramoteni so, in rudečica jih sprehaja vse, s sramoto se umaknejo vsi narejavci zmotnjav;[24])

17. Izrael bo pa rešen po Gospodu z večnim rešenjem; ne bote ne osramoteni, in ne bote orudečéli na vse večne čase.[25])

18. Ker tako pravi Gospod, ki je nebesa vstvaril, Bog sam, ki je zemljo upodobil in jo naredil, on sam nje stvarnik; ni je ne zastonj vstvaril, ampak v stanovanje jo je naredil.[26]) Jez sim Gospod, in ni ga druziga.

19. Na skrivnim nisim govoril na kakim temnim kraji zemlje, Jakopovimu zarodu nisim rekel: Zastonj me vprašajte.[27]) Jez sim

---

na Cira, tode na Cira ko predpodobo Jezusa Kristusa, nad kterim so se naslednje besede popolnama spolnile. Tako sveti očetje in katoliška cerkev. — Bog spet tukaj obljubi ljudstvu, ki želí rešenja, pozemeljskiga in nadzemeljskiga rešenika.

21. ampak zastonj, iz prostiga nagiba. — Cir, pravičen kralj, kterimu je Bog k zmagi perpomogel, je zastonj, brez odkupnine, spustil Jude iz sužnosti, in jim je dovolil Jeruzalem spet sozidati. Kristus, pravični, s kterim je bil Bog v vsih rečeh, spusti iz prostovoljne milosti ljudi iz sužnosti zmote in pregrehe, ter plača sam odkupnino, in zida cerkev, nov Jeruzalem.

22. Pomen: Egipčani, sloveči zavoljo obilnih pridelkov, Etijopci, ki se pečajo s kupčijo, *„sabejski možje“*, t. j., prebivavci iz dežele, ki se ji pravi *„Sabaim“* (Saba, Meroe), kjer rastejo veliki ljudje, se bojo k tebi, o Cir! (drugi: o Jeruzalem!) podali s svojimi zakladi, *„in na rokah uklenjeni hodili“*, t. j., te bodo ko svojiga gospoda spoštovali, *„in te prosili“*, t. j., v té gledali, kakor hlapec v svojiga gospodarja, od kteriga vse dobiva, ter bodo spoznali, de je Bog s teboj, in de ni druziga boga. — Viši pomen: Egipčani, Etijopci in prebivavci v Sabi bodo tebi, o Mesija! darovali in spoznali, de je le per tebi Bog in prava vera (Zgor. 2, 2: 14, 1. 2.).

23. ti si Bog, kteriga sklepi so ljudem skriti; zatorej ga ne smejo gospodariti (Perm. zgor. razl. 15. 17.). Zlasti pa je bil Bog skrit v Kristusu, v njegovi človeški natori.

24. *„vsi narejavci zmotnjav“*, t. j., maliških podob, se bodo osramoteni umaknili, ko bo Bog Izraelovo ljudstvo rešil po svojih skritih sklepih.

25. *„z večnim rešenjem“*, t. j., z rešenjem, ki bo vekomaj terpelo; — *„ne bote orudečéli“*, t. j., ne bo vas sram.

26. Bog, stvarnik nebes in zemlje, je zemljo ljudem v prebivališe vstvaril; torej ne bo terpel, de bi Kaldejci lepo deželo Izraelovo pokončevali, temuč jo bo spet dal njenim lastnikam (Brentano).

27. Ne na skrivnim, ampak očitno sim pravil, de se bodo Izraelci vernili v svojo deželo; *„Jakopovimu zarodu“*, t. j., Izraelcam, nisim rekel: Le vprašajte me, saj me bote zastonj vprašali, ker vam ne vem nič odgovoriti; tega nisim nikoli rekel, ker vse vem, torej vam tudi lahko odgovorim, kar me vprašate.

Digitized by Google

Gospod, ki resnico govorim, in oznanujem, kar je prav.[28])

20. Zberite se, in pridite, in perstopite vsi skupej, ki ste oteti izmed narodov; nevedni so, ki postavljajo les, svoje izrezane podobe, in prosijo boga, ki ne more pomagati.[29])

21. Oznanite, in pridite, in skupej se posvetvajte:[30]) Kdo je dal kaj taciga slišati od začetka, in je od takrat kaj taciga napovedoval? Mar nisim jez Gospod, in je mar zunaj mene še kak bog? Pravičniga boga in rešenika ni zunaj mene.[31])

22. Spreobernite se k meni, in rešene bote vse pokrajine zemlje; ker jez sim Bog, in nihče drugi ne.

23. Sam per sebi sim persegel, pravična beseda gré iz mojih ust, in se ne verne,[32])

24. de se bo meni uklanjalo vsako koleno,[33]) in persegal vsaki jezik.[34]) Rim. 14, 11. Fil. 2, 10.

25. Zatorej poreče: V Gospodu imam pravico in oblast:[35]) k njemu bodo prišli, in bodo osramoteni vsi, kteri se mu ustavljajo.

26. V Gospodu bo opravičen, in se bo hvalil ves Izraelov zarod.

XLVI. Poglavje.

Bog napoveduje po preroku pokončanje malikov, kaže nespamet malikovanja, Izraelcam pa obeta rešenje.

1. Razlomljen je Bel, razmet | je Nabo;[1]) njih maliki[2]) so na-

28. Jez, neskončno resnični in pravični Bog, vam resnične, gotove in prave reči perpovedujem in oznanujem.

29. „*ki ste oteti izmed narodov*“, t. j., ki se bote rešili izmed pokončanih malikovavskih Kaldejcov, ki bote Cirovimu meču ubežali; pa bote še svoje malike za seboj vlačili, jih v svojih hišah postavljali in prosili, ter vanje zaupali; pa vam ne bodo môgli nič pomagati (Brentano).

30. Pridite, vi malikovavci! zberite se, ter preudarjajte, kako nespametno je vaše malikovanje, in kako prazno je vaše zaupanje v malike; nasproti pa tudi pomislite, kako resnično in natanko se je vse spolnilo, kar sim Izraelcam in Kaldejcam napovedoval, ter iz tega spoznajte, de sim le jez sam pravi Bog.

31. Kteri izmed vaših malikov je razdjanje babilonskiga mesta in kraljestva in rešenje Judov iz sužnosti toliko časa poprej napovedoval, kakor jez, Izraelov Bog? Iz tega pa tudi lahko sklenete, de zraven mene ni druziga boga, kteri bi vedil prihodnje reči, in bi mogel rešiti svoje ljudstvo (Brentano).

32. „*in se ne verne*“, t. j., ne bo preklicana, se spolni.

33. „*de se bo meni*“, Božjimu Rešeniku, Zveličarju, uklanjalo vsako koleno, t. j., vsi me bodo molili.

34. „*in persegal vsak jezik*“ per meni, per mojim imenu, t. j., vsi ljudje me bodo častili, in per perseganji moje ime imenovali.

35. „*Zatorej poreče*“ vsak jezik, vsak človek: V Gospodu je vsa pravica ino moč, ali: Gospod je neskončno pravičen in vsigamogočen.

1. V hebrejskim: „*Prekucnjen je Bel, padel je Nabo*“. — „*Bel*“, babilonski malik, je po misli nekterih razlagavcov solnce, po misli druzih pa Jupiter. „*Nabo*“, tudi babilonski malik, je po misli nekterih luna, po druzih pa Merkuri.

2. „*njih maliki*“, t. j., Babiločanov maliki bodo naloženi. Prerok ima že pred očmi, kar se bo še le zgodilo.

Digitized by Google

loženi živalim in živini,[3]) vaše bremena so velike teže do obnemaganja.[4])

2. Razsuti so, in vsi skupej razdrobljeni;[5]) niso mogli rešiti svojih nosačev,[6]) in oni sami gredo v sužnost.

3. Poslušajte me, Jakopova hiša, in ves ostanek Izraelove hiše, ki vas nosi moje materno telo, pestva moje materno naročje.[7])

4. Do starosti sim jez ravno tisti, in do sivih las bom jez *(vas)* nosil; jez sim to delal, in bom še dalje delal; jez bom *(vas)* nosil in rešil.[8])

5. Komú me perličujete, in enačite, in permérjate, in delate podobniga?[9])

6. ki usipate zlato iz mošnjička,[10]) in srebro na tehtnici tehtate, in zlatarja najmete, de naredí boga, *(pred kterim)* na tla padajo in *(ga)* molijo.

7. Na ramo ga zadenejo, in nesejo, ter postavijo na njegovo mesto; in on stoji, in se ne gane s svojiga mesta; pa tudi, kadar k njemu vpijejo, ne sliši, iz stiske jih ne reši. Bar. 6, 25.

8. Spomnite se tega,[11]) in sram vas bodi; vzemite si, prelomovavci, k sercu!

9. Spomnite se poprešnjih časov;[12]) ker jez sim Bog, in sicer ni nobeniga boga več, in tudi meni ni nihče enak!

10. ki oznanujem spervenja poslednje, in od začetka, kar se še ni zgodilo,[13]) rekoč: Moj sklep bo ostal in vsa moja volja se bo zgodíla;

11. ki pokličem od vzhoda ptiča, iz daljne dežele moža moje volje.[14]) Jez pa sim rekel, in bom to napravil; začel sim, in bom to dognal.

12. Poslušajte me, vi terdiga serca, ki ste deleč od pravičnosti.

13. Blizo sim perpravil svojo

---

3. Malike premaganih ljudstev so nekdaj po stari vojaški šegi v slovesnih sprevodih (v procesijah) odpeljavali.
4. *„vaše bremena“*, o nosači! so silno težke, de pod njimi omagujete, t. j., maliki, ki jih v slovesnim sprevodu nosite, so silno težki.
5. Padli bodo, in se zdrobili vsi maliki.
6. maliki ne bodo mógli rešiti njih, ki jih bodo nosili; ž njimi vred pojdejo v sužnost.
7. *„ki vas nosi“*, i. d., to je, ki vas nosim, kakor mati svoje dete nosi, t. j., ki vas po materno ljubim. V hebrejskim: ... *„ki ste noseni od materniga telesa in pestvani od materniga naročja“*, t. j., od rojstva sem (Gl. spod. 63, 9: 2. Mojz. 19, 4.).
8. Jez sim vaš nespremenljivi dobrotljivi oče; kakor sim dosihmal za vas skerbel, in vas varoval, tako vas bom še dalje oskerboval, in varoval.
9. Kakošna podoba bi me mógla vam pred očí staviti?
10. in ga podobarjem in zlatarjem dajete za malike.
11. *„Spomnite se tega“*, t. j., te neumnosti per malikovanji.
12. *„poprešnjih časov“*, ko sim delal toliko čudežev; iz njih spoznajte, de sim samo jez pravi Bog.
13. ki od nekdaj napovedujem prihodnje rečí.
14. *„od vzhoda ptiča“*, t. j., iz Perzije kralja Cira; — *„moža moje volje“*, t. j., moža, ki bo mojo voljo spolnil.

Digitized by Google

pravičnost, ne bo se umaknila, in moje zveličanje se ne bo mudilo. Nad Sionam bom skazal zveličanje, in nad Izraelam svojo slavo.[15])

XLVII. Poglavje.

Prekucija babilonskiga kraljestva.

1. Pojdi doli, usedi se v prah, devica, hči babilonska,[1]) usedi se na tla;[2]) kaldejska hči nima več prestola,[3]) ker dalje se ne boš mehkužna in nežna imenovala.[4])

2. Vzemi mlin, in moko melji;[5]) odgerni svojo sramoto, odkri svoje pleča, odgerni pišali, prebredi reke.[6])

3. Odkrila se bo tvoja sramota, in vidil se bo tvoj sram; maševal se bom, in nihče se mi ne bo ustavljal.[7])

4. Naš rešenik se imenuje Gospod vojskinih trum, Izraelov Sveti.[8]) Nah. 3, 5.

5. Tiho sedi, in pojdi v temo, kaldejska hči; ker se ne boš več imenovala gospa kraljestev.[9])

6. Serdil sim se nad svojim ljudstvam, oskrunil sim svojo dedšino, in dal sim jih tebi v roke; pa jim nisi milosti skazovala, nakladala si svoj silno težki jarem na stariga,[10])

7. in si rekla: Na večno bom gospa; tega si nisi k sercu je-

---

15. „*pravičnost*“, opravičenje, posvečenje, milost, gnada se vam bliža, nič je ne more odverniti; zveličanja, rešenja ne bom odlašal, vam poslati. Sionski srenji bom podelil zveličanje, rešenje, blagovitost, in po svojih Božjih delih bom kazal svoje veličastvo nad Izraelci (Šeg).

1. Jutrovci si mislijo mesta in kraljestva ko ženske, ktere se kmalo matere, kmalo hčere in device, in kmalo sužnje imenujejo. Še nikoli premagano mesto se imenuje devica, premagano pa sužnja. V ti podobi se tukaj kaže Babilonija, mogočna kraljica, ktera naj stopi s svojiga sedeža, ter naj se v prah usede v znamnje svojiga ponižanja in svoje žalosti (Brentano).

2. „*usedi na tla*“, t. j., žaluj, bodi ponižana. Perm. zgor. 3, 26.

3. „*kaldejska hči*“, t. j., kaldejsko ljudstvo bo prišlo ob svoje vladarstvo.

4. ne boš več zložno in mehko živela, ker boš druzimu ljudstvu služila.

5. kar sužne dekle delajo (2. Mojz. 11, 5.). Nekdaj so imeli ročne mline.

6. „*odgerni pišali*“ ali golena, t. j., vzdigni krilo, „*prebredi reke*“, ko boš iz strahú pred sovražnikam bežala. V hebrejskim: ... „*deni preč ogrinjalo, vzdigni krilo*“ i. d. Ti ne boš več imenitna gospodična z ogrinjalam po obrazu, ampak sužna dekla, ki večkrat z vzdignjenim krilam vodo brede (Brentano).

7. Razuzdanimu moštvu boš izdana, in v ptujo deželo odpeljana; jez, Gospod Bog, se bom nad teboj maševal, ter te kaznoval, in nihče se mi ne bo mogel zoperstavljati (Šeg).

8. Tukaj prerok zavpije: „*Naš rešenik*“, kteri je vsigamogočni in sveti Izraelov Bog, se bo lahko maševal.

9. Žaluj in sramuj se, o Babilonija, ker tvoje veličastvo je minulo!

10. „*Serdil sim se*“, govorí Gospod, nad Izraelovim ljudstvam zavoljo njegovih pregreh, „*oskrunil sim svojo dedšino*“, t. j., svoje izvoljeno, meni posve-

Digitized by Google

mala, tudi se nisi svojiga poslednjiga spominjala.[11])

8. In zdaj poslušaj, mehkužna, in ki brez skerbi živiš, in praviš v svojim sercu: Jez sim, in zunaj mene ni nobene več; ne bom vdova, in ne bom poznala nerodovitnosti.[12]) Skr. razod. 18, 7.

9. To dvoje ti bo nanaglama en dan prišlo: nerodovitnost in vdovstvo; vse pride nad te zavoljo obilnosti tvojih vražarij in zavoljo silne oterpnosti tvojih vedežev.[13]) Spod. 51, 19.

10. In zanašala si se na svojo hudobijo, ter si rekla: Nihče me ne vidi! Tvoja modrost in tvoja učenost ta te je goljufala. In si rekla v svojim sercu: Jez sim, in zunaj mene ni druge.

11. Nesreča bo nad te prišla, in ne boš vedila, od kod de je; in planila bo na te nesreča, ktere ne boš môgla zbrisati;[14]) naglo bo nad te prišla nadloga,[15]) ktere ne boš previdila.

12. Le ostani per svojih vedeževavcih in per množici svojih vražarjev, s kterimi si se pečala od svoje mladosti, če ti bo morde kaj pomagalo, ali če boš môgla močnejši biti!

13. Opešala si zavolj obilnosti svojih svetov; perstopijo naj in ti pomagajo prerokovavci z nebeza, ki na zvezde gledajo, in mesce preudarjajo,[16]) de bi iz tega prihodnost oznanovali.

14. Glej, kakor sterniše so, ogenj jih požéra;[17]) svoje duše ne rešijo ognju iz oblasti; ni je žerjavice, per kteri bi se greli, ne ognjiša, de bi per njem sedeli.[18])

15. Tako se ti je zgodilo, s čemur si se pečala; tvoji kupci od tvoje mladosti so se vsak po svojim potu zgubili, in ni ga, de bi te rešil.[19])

čeno ljudstvo sim omadeževal s tem, ker sim ga tebi, o malikovavska, nečista Kaldeja! v roke dal; ti pa si ga silno terdo pestila, *„nakladala si svoj silno težki jarem na stariga“*, t. j., na postarano, oslabljeno ljudstvo; ali pa po razlagi svetiga Hieronima: ti pa še starim ljudem, kterih starost tudi sovražniki spoštujejo, nisi zanašala (Šeg).

11. *„tega“*, kar bi se ti utegnilo pergoditi, in se ti bo poslednjič tudi res pergodilo, si nisi k sercu jemala, to ti ni prišlo na misel.

12. *„ne bom vdova“*, t. j., jez Kaldeja ne bom brez moža, brez poglavarja, brez kralja, *„ne bom poznala nerodovitnosti“*, t. j., ne bom brez otrók, jih ne bom zgubila v vojski (Šeg).

13. *„To dvoje“*, de boš namreč zgubila svojiga kralja in svoje prebivavce, te bo zadelo *„zavoljo obilnosti“* i. d., v hebrejskim: *„per vsi obilnosti vražarij“* i. t. d. — vražarji in vedeževavci te ne bodo môgli varovati pokončanja (Brentano).

14. *„ktere ne boš mogla zbrisati“*, t. j., z daritvami odverniti.

15. *„nadloga“* ali *„reva“*, v hebrejskim: *„pokončanje“*.

16. *„prerokovavci z nebeza“*, t. j., prerokovavci, ki iz posebnih znamenj na nebu in iz zvezd prihodnje reči napovedujejo; — *„in mesce preudarjajo“*, v hebrejskim: *„iz mlajev oznanujejo, kar se ti bo zgodilo“*.

17. Ti modrijani, prerokovavci, vedeževavci bodo poginili.

18. Ta ogenj ni navadni ogenj, ki ogréva, ampak plamen je, ki vse požge.

19. Tvoji vražarji, s kterimi si se pečala, in si vanje zaupala, ti ne bodo nič pomagali, pa tudi ne tvoji kupci, kterih je bilo vedno obilno na Babilonskim; vsi se bodo po svetu razkropili, in te tvoji nesreči prepustili.

Digitized by Google

XLVIII. Poglavje.

Bog očita Judam terdovratnost, in jim obeta rešenje iz Babilona.

1. Poslušajte to, Jakopova hiša, ki se po Izraelu imenujete, in ste iz Judovih vodá prišli,[1]) ki persegate v Gospodovim imenu, in mislite na Izraeloviga Boga, tode ne v resnici in pravici;[2])

2. po svetim mestu se namreč imenujejo,[3]) in na Izraeloviga Boga se opérajo,[4]) Gospod vojskinih trum mu je ime.

3. Poprešnje sim od nekdaj oznanoval, iz mojih ust je prišlo, in sim dal tisto slišati; naglo sim delal, in prišlo je.[5])

4. Ker sim vedil, de si ti terd, in železna kita tvojiga zatilnika, in tvoje čelo bronasto;[6])

5. zato sim ti od nekdaj prerokoval; preden se je zgodilo, sim ti naznanoval, de bi kje ne rekal: Moji maliki so to storili, in moje zrezljane in ulite podobe so to ukazale.

6. Kar si slišal, poglej vse; ali ste pa tudi vi oznanovali?[7]) Od nekdaj sim ti dajal nove reči slišati, in hranjeno je,[8]) kar ne veš:

7. Zdaj je storjeno,[9]) ne pa nekdaj,[10]) in pred časam nisi nič tega slišal,[11]) de kje ne rečeš: Glej, jez sim to vedil.

8. Tega nisi slišal, ne spoznal, tudi od nekdaj ti ni bilo uho odperto; ker vem, de si nezvest prelomovavec, in sim te imenoval prestopavca od materniga telesa.[12])

9. Zavoljo svojiga imena zaderžujem svojo jezo, in zavoljo

---

1. „*in ste iz Judovih vodá*“, ali: „*iz Judoviga studenca prišli*“, t. j., ki ste iz Judoviga rodú. Ljudstva se permérjajo potokam in rekam, njih pervi očetje pa studencam. Gl. 4. Mojz. 24, 7. (Brentano).
2. „*in mislite na Izraeloviga Boga*“, t. j., ga imenujete per persegi in Božji službi, ter ga častite, tode le po hinavsko, ne pa v sercu.
3. „*po svetim mestu*“, t. j., po Jeruzalemu se imenujejo mestnjani jeruzalemski.
4. „*na Izraeloviga Boga se opérajo*“, tode ne v resnici.
5. „*Poprešnje*“ pergodbe z ljudstvam sim že od nekdaj napovedoval, in kar sim napovedal, to sim „*naglo*“, neprekljicljivo dodelal in doveršil (Šeg).
6. „*Ker sim vedil*“, de si terdovratno ljudstvo, de vse le rajši malikam perpisuješ, kakor meni: „*zato sim ti od nekdaj prerokoval*“ (5. v.), de si tako rekoč permorano, iz prerokovanja me spoznati ko vsigavedniga Boga (Šeg).
7. „*poglej, vse*“ se je spolnilo; „*ali ste pa tudi vi*“, maliki! kaj taciga prerokovali?
8. „*in hranjeno je*“, t. j., prihodnje je, in tega ti ne veš.
9. „*Zdaj je storjeno*“, t. j., zdaj so Cirovi časi prerokovani.
10. „*ne pa nekdaj*“, t. j., ne pred prerokam Izaijem.
11. „*pred časam*“, t. j., poprej, dokler ti nisim oznanil, nisi tega vedil.
12. „*Tega*“ prerokovanja od Ciroviga prihoda nisi poprej nikoli slišal, to ti ni bilo nikoli na uho prišlo; zdaj pa ti vse to razodenem, ker vem, de si bil, o Izrael! zmirej meni nezvest, in k malikovanju nagnjen, in de se le s čudovitnimi rečmi daš ukloniti in voditi (Šeg).

Digitized by Google

svoje časti te imam v berzdi, de ne pogineš.

10. Glej, prevaril sim te, pa ne kakor srebró,[13]) izvolil sim te v peči uboštva.[14])

11. Zavoljo sebe, zavoljo sebe bom storil, de ne bom preklinjan; in svoje časti ne bom druzimu dajal. Zgor. 42, 8: 41, 4: 44, 6.

12. Poslušaj me, Jakop, in Izrael, kteriga jez kličem: Jez sam, jez pervi, in jez poslednji.

13. Moja roka je tudi zemljo uterdila, in moja desnica je nebesa zmérila; jez jih pokličem, in vse se ustavijo.[15])

14. Zberite se vi vsi, in poslušajte! Kdo izmed njih[16]) je to napovedal? Gospod ga ljubi, in on bo njegovo voljo spolnil nad Babilonam,[17]) in njegova roka bo nad Kaldejci.

15. Jez, jez sim govoril, in ga poklical; perpeljal sim ga, in njegova pot je ravna.

16. K meni perstopite, in to poslušajte: Od začetka nisim na skrivnim govoril;[18]) od takrat, preden se je zgodilo, sim bil tam; in zdaj me je poslal Gospod Bog in njegov duh.[19])

17. To pravi Gospod, tvoj rešenik, Izraelov Sveti: Jez sim Gospod, tvoj Bog, ki te učim, kar je koristniga, ki te vodim na potu, po kterim hodiš.

18. O de bi bil gledal na moje zapovedi; tvoj mir bi bil kakor potok[20]) in tvoja pravičnost[21]) kakor morske brezna,[22])

19. in tvojiga zaroda bi bilo kakor peska, in rodovine tvojiga telesa kakor njegovih kamničkov; njegovo ime bi ne bilo zginilo, in bi ne bilo zbrisano spred mojiga obličja!

20. Pojdite iz Babilona,[23]) bežite od Kaldejcov, z vriskajočim glasam oznanujte, dajte to slišati, in nesite do pokrajin zemlje. Recite: Rešil je Gospod svojiga hlapca Jakopa. Jer. 51, 6.

---

13. „*prevaril sim te*“ v ognji nadlog, očiševal sim te v razbeljeni peči težav in britkost, „*pa ne kakor srebro*“, ne de bi bil mislil, de bom iz tebe po očiševanji v razbeljeni peči čisto srebro dobil, t. j., de boš meni zvesto, pobožno, sveto ljudstvo; ker sim poznal tvojo terdovratnost (Šeg).
14. „*izvolil sim te*“ za svoje ljudstvo „*v peči uboštva*“, v egiptovski sužnosti, pa le zavoljo svojiga imena, zavoljo svoje časti, iz zgolj usmiljenja (Šeg).
15. „*jez jih pokličem*“, namreč nebo in zvezde; kar rečem, se zgodi.
16. „*Kdo izmed njih*“, namreč izmed malikov, je napovedal prihodnjiga rešenika?
17. „*Gospod ga ljubi*“, namreč prihodnjiga rešenika, kralja Cira; — „*on bo njegovo voljo spolnil*“, t. j., Cir bo Gospodovo voljo spolnil nad Babilonam (Šeg).
18. „*Od začetka*“, od nekdaj, zmirej sim očitno, določno, umevno govoril.
19. „*sim bil tam*“ pričujoč, še preden se je kaka reč zgodila; torej vse lahko vem in napovedujem. — Po misli svetiga Hieronima in druzih svetih očetov govori tukaj Sin Božji, kar se lahko posname zlasti iz besedi: „*in zdaj me je poslal Gospod Bog in njegov duh*“.
20. „*tvoj mir bi bil kakor potok*“ obilen in stanoviten.
21. „*in tvoja pravičnost*“, drugi prestavljajo hebrejsko: „*tvoja sreča*“.
22. „*kakor morske brezna*“, v hebrejskim: „*kakor morski valovi*“.
23. Prerok se tukaj v duhu prestavi v babilonsko sužnost.

Digitized by Google

21. V pušavi jih ni žejalo, ko jih je izpeljeval; vodo je bil iz skale perpravil, in skalo je bil razklal, in vodé so tekle![24]) 2. Mojz. 17, 6: 4. Mojz. 20, 11.

22. Hudobni nimajo mirú, pravi Gospod.[25]) Spod. 57, 21.

XLIX. Poglavje.

Mesija, učenik narodov. Sreča rešenih.

1. Poslušajte, otoki,[1]) in pazite, ljudstva, v daljavi! Gospod me je poklical od materniga telesa,[2]) od materniga telesa se me je spominjal.[3]) Jer. 1, 5. Gal. 1, 15.

2. In napravil je moje usta kakor oster meč,[4]) s senco svoje roke me je pokril, in me je naredil kakor zbrano pušico;[5]) v svoj tul me je skril.[6])

3. In mi je rekel: Ti si moj

---

24. Prerok tukaj kaže moč Gospod Boga, ko je Izraelce iz Egipta skozi pušavo peljal v obljubljeno deželo; s toliko močjo jih tudi popelje iz Babilona v Palestino (Šeg).

25. Obljubljeniga mirú, obljubljene sreče bodo deležni le pobožni služabniki Gospodovi, ne pa hudobni malikovavci.

1. Od 42. pogl. 10. v. do tega pogl. je prerok sosebno govoril od nižjiga — zemeljskiga — rešenja, tukaj pa mu zlasti pred oči stopi viši — duhovno — rešenje, ter popisuje začetnika tega rešenja, in svoj popis tako napravi, de v njem govorí začetnik sam (v. 1—9.), ob enim pa prerok tudi popisuje srečo in blagor njegoviga kraljestva (v. 10—12.), in se le sem ter tje verne k nižjimu — zemeljskimu rešenju. De tukaj Mesija govorí, in de se tukaj njegovo kraljestvo popisuje, učijo sveti aposteljni (Djan. ap. 13, 47: 2. Kor. 6, 2. Perm. Luk. 2, 30.), vsa sveta cerkev in vsi katoliški razlagavci; zatorej nimajo prav nekteri razlagavci sedanjih časov, ki terdijo, de tukaj govorijo ali izraelsko ljudstvo, ali preroki sploh, ali pa prerok Izaija; njim, namreč tem razlagavcam, je nasproti sveto pismo samo, ker se nikjer spreobernjenje vsih nevernikov (v. 6.) imenovanim osebam ne perpisuje, ampak le samimu Mesiju (Ps. 44, 17.). De se marsikaj tukaj tudi prerokam in izvoljenimu ljudstvu prilastuje ali perlega, se ne smemo čuditi, ako pomislimo, de preroki govoré v Kristusovim duhu (5. Mojz. 18, 15.), in de je srenja izvoljenih skrivnostno telo Kristusovo (Efež. 1, 23.). — Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Poslušajte, daljne dežele*“ !

2. Gospod me je še pred mojim rojstvam izvolil zveličarja.

3. Še pred mojim rojstvam je Bog na me mislil. — Angelj je po Božjim povelji Marii rekel, de naj svojimu Sinu ime „*Jezus*“ da. Mat. 1, 21. Luk. 1, 31.

4. Dal je mojim ustam ostro, presunljivo besedo. Gl. Hebr. 4, 12. Skriv. raz. 1, 16.

5. „*zbrano pušico*“, v hebrejskim „*ostro*“ ali „*zbrušeno pušico*“.

6. Jezus Kristus je po volji svojiga nebeškiga Očeta do svojiga 30. leta skrito živel, in je še le po tem očitno med ljudstvo stopil s svojo ostro besedo, s ktero je serca ljudi presunoval (Brentano).

Digitized by Google

hlapec,[7]) o Izrąel![8]) ker v tebi bom poveličan.

4. In jez sim rekel:[9]) Zastonj sim se trudil, brez potrebe in za nič sim svojo moč potratil; tode moja pravica je per Gospodu, in moje delo je v mojim Bogu.[10])

5. In zdaj reče Gospod,[11]) kteri me je od materniga telesa sebi hlapca upodobil, de bi Jakopa k njemu peljal; akoravno se Izrael ne bo zbral,[12]) bom vender poveličan v Gospodovih očeh, in moj Bog bo moja moč.[13])

6. In je rekel: Kaj maliga je, de si mi hlapec za obujenje Jakopovih rodov in za spreobernjenje Izraelovih drožî. Glej, tebe dam za luč narodam, de si moje zveličanje do pokrajine zemlje.[14]) Zgor. 42, 6. Djan. ap. 13, 47.

7. To reče Gospod, Izraelov rešenik, njegov Sveti, zaničevani duši,[15]) gnusobnimu narodu,[16]) hlapcu gospodov:[17]) Kralji bodo vidili, in knezi se bodo vzdignili, in molili zavoljo Gospoda, ki je zvest, in zavoljo Izraeloviga Svetiga, ki te je izvolil.[18])

8. To reče Gospod: Ob prijetnim času[19]) te uslišim, in ob dnevu zveličanja ti pomagam, in

---

7. „*Ti si moj hlapec*“, ki te pošljem. Glej zgor. 42, 1.
8. Ti si Izrael! — Mesija se tukaj imenuje „*Izrael*“, t. j., Božji vojskovavec (1. Mojz. 32, 28.), ker se je po svojim življenji, terpljenji in smerti z Bogam in z ljudmi vojskoval, in jih premagal; ko je namreč Božjo jezo odvernil, hudobne ljudi pa v svetnike spreobernil. Mesija se tudi zato lahko imenuje „*Izrael*“, ker je bil deblo noviga zaroda (spod. 53, 10.), kakor je bil Izrael (Jakop) deblo judovskiga ljudstva.
9. Na Očetove besede odgovori Sin: Kako te hočem poveličati, ker se bom trudil in delal brez sadú? (Hier.). Kristus se je večkrat pertožil zavoljo terdovratnosti Judov in zavoljo pičliga sadú svojih pridig.
10. Bog bo moji pravični reči še zmago dal, ker je to njegovo delo. Drugi: „*in moje plačilo je v mojim Bogu*“.
11. Kar Gospod govorí, nasledva v 6. versti.
12. Izrael se ne bo popolnama združil z mojimi pervimi učenci. — Očitna prerokba od slepote judovskiga ljudstva ob Mesijevim prihodu.
13. Ako ravno se Izrael ne bo zbral k meni, ter ne bo mene in mojiga uka sprejel; bom vender le poveličan in češen, ker me je Bog tudi narodam odločil učenika in zveličarja (v. 6.).
14. „*Izraelovih drožî*“, t. j., Izraelovih ostankov, ali: ostalih Izraelcov. Pomen: Kaj maliga bi bilo, ko bi le samo Jakopove rodove, le samo Jude obujal iz grešniga spanja, ko bi le samo ostale Izraelce spreobračal, in k meni perpeljal, za kaj več sim te namenil; ti boš tudi „*narodam*“, nevernikam, malikovavcam, spoznanje, razsvetljenje in zveličanje pernesel po oznanovavcih svete vere. Mat. 28, 19. Djan. ap. 13, 40. 47. (Brentano).
15. „*zaničevani duši*“, t. j., Mesiju (4. v.). Perm. 52, 13. i. d.
16. „*gnusobnimu narodu*“, t. j., srenji Mesijevi, ki bo svetu gnusoba.
17. „*hlapcu gospodov*“, t. j., Kristusu, ki se je podvergel gosposkam.
18. Kralji in poglavarji bodo stermeli, ter se k molitvi podali, ko bodo vidili, kako zvesto in natanko se spolnujejo prerokbe Božje nad teboj zaničevanim. Ta versta obsega z malo besedami ponižanje in povišanje Jezusa Kristusa.
19. „*Ob dopadljivim času*“, t. j., ko pride čas milosti, ko se bo čas dopolnil (Perm. 2. Kor. 6, 2.). — Prerok začne tukaj popisovati duhovno rešenje po

Digitized by Google

te ohranim, in te dam v zavezo ljudstvu,[20]) de zbudiš zemljo,[21]) in posestvaš razdjane deleže,[22])

9. in rečeš jetnikam: Izidite! in njim, ki so v temi: Pridite na dan! — Na potih se bodo pasli, in po vsih planjavah bo njih paša;[23])

10. ne bodo lačni, ne žejni, in tudi jih ne bo ne vročina ne solnce pertiskalo;[24]) ker njih usmiljeni jih bo vodil, in per vodnih studencih jih napajal.[25]) Skr. razod. 7, 16.

11. In vse svoje gore bom v pot napravil, in moje steze bodo povišane.[26])

12. Glej, ti pridejo od deleč, in glej, uni od severja in morja,[27]) in uni iz poldanje dežele.[28])

13. Hvalite, nebesa, in raduj se, zemlja, goré, pojte hvalo; ker potolažil je Gospod svoje ljudstvo, in se usmilil svojih revežev.

14. Sion pa je rekel:[29]) Zapustil me je Gospod, in Gospod me je pozabil!

15. Ali more žena pozabiti svoje dete, de bi se ne usmilila sinú svojiga telesa? In ko bi ga ona pozabila, vender jez ne bom pozabil tebe!

16. Glej, na svoje roke sim te zapisal; tvoji zidovi so vedno pred mojimi očmi.[30])

17. Prišli bodo tvoji zidavci;[31]) tvoji podéravci in razmetovavci pojdejo iz tebe.

18. Vzdigni okrog svoje oči, in poglej; vsi ti so se zbrali, in so prišli k tebi: Kakor resnično jez živim, pravi Gospod, z vsimi temi se boš oblekel kakor z lepotijo, in se ž njimi obdal kakor nevesta;[32]) Spod. 60, 4.

19. ker tvoja pušava in tvoje samote in dežela tvoje podertije bodo tadaj pretesne zavoljo prebivavcov,

---

Jezusu Kristusu, pa ga popisuje v tacih podobah, ki so posnete od rešenja iz babilonske sužnosti; torej ob enim tudi njo prerokuje.

20. *„in te dam v zavezo ljudstvu“*, t. j., te dam ljudstvu ko srednika nove zaveze. Glej zgor. 42, 6.

21. *„de zbudiš zemljo“*, de zemlji, t. j., ljudem na zemlji kviško pomagaš.

22. de po grehu razdjano človeštvo spet popraviš, in v lasti imaš.

23. Njim, ki se bodo iz sužnosti domu vernili, ne bo nič manjkalo na potu; — tudi novi verni bodo povsod dobivali dušno hrano, kruh večniga življenja (sv. Hier.).

24. nobena nesreča, nobeno zlo (hudo) jim ne bo škodovalo.

25. Bog jim bo dajal obilno vode; — obilno duhovne tolažbe.

26. Pota bom napravil, ker bom hribe ponižal, in doline povišal; vse zaderžke bom s pota spravil.

27. *„morja“*, od zahodnje plati (perm. Ps. 106, 3.), ali od južne strani.

28. *„iz poldanje dežele“*, v hebrejskim: *„iz dežele Sinim“* (Kina).

29. *„Sion“*, Jeruzalem, ki so ga bili sovražniki razvalili, je rekel. — Podoba zdihajočiga ljudstva po rešenji!

30. To méri na šego Jutrovcov, ki so podobe svetih krajev in druzih njim ljubih reči na ramo ali na desno roko natisovali, de so se jih toliko lože spominjali.

31. Ezdra, Nehemija (gl. 1. in 2. bukv. Ezdr.); viši pomen: Učenci Jezusovi bodo prišli, ter bodo zidali nov Jeruzalem — sveto cerkev.

32. Izvoljeni iz vsih dežel, ki bodo prišli iz sužnosti, se bodo v tebi zbrali, in ti bodo v lepoto, kakor je nevesti v lepoto njeno oblačilo.

Digitized by Google

bivavcov;[33]) in deleč bodo odpojeni, kteri so tebe žerli.

20. Na tvoje ušesa še porečejo otroci tvoje nerodovitnosti:[34]) Pretesen mi je kraj, naredi mi prostor, de prebivam.

21. In ti porečeš v svojim sercu: Kdo mi je le-te rodil?[35]) Jez sim bila nerodovitna, in nisim rodila, odpeljana in vjeta, in kdo je té odredil? jez sim bila zapušena in sama; in ti, kje so bili?[36])

22. To pravi Gospod Bog: Glej, vzdignil bom svojo roko proti narodam, in proti ljudstvam bom kviško postavil svoje bandero;[37]) in donašali bodo tvoje sinove v naročje, in tvoje hčere na ramah nosili;

23. in kralji bodo tvoji redníki, in kraljice tvoje redníce; z obrazam v tla obernjenim te bodo častili, in prah tvojih nog bodo lizali.[38]) In zvedil boš, de sim jez Gospod, zavoljo kteriga ne bodo osramoteni, kteri vanj zaupajo.

24. Bo mar močnimu[39]) plen vzet? ali se bo môglo oteti, kar je korenjak vjel?

25. To je de! Ker to pravi Gospod: Vjeto bo junaku vzeto; in kar je bil korenjak vzel, se bo otelo. Nje pa, ki so tebe sodili, bom jez sodil, in tvoje sinove bom jez rešil.

26. In nasitoval bom tvoje sovražnike z njih mesam, in kakor od mošta[40]) bodo od svoje kervi pijani; in vse meso bo vedilo, de sim jez Gospod, tvoj zveličar in tvoj rešenik, močni Jakopov.

---

33. tvoja zapušena, prazna, razdjana in pokončana dežela se bo tisti čas tako obilno z ljudmi napolnila, de jim bo pretesna.

34. *„otroci tvoje nerodovitnosti“*, t. j., otroci tvojiga vdovstva, ki bodo rojeni tebi, o jeruzalemsko mesto, v sužnosti (ob času tvojiga vdovstva, ko boš brez možá, brez poglavarja), se bodo tako namnožili, de porečejo, pretesno nam je mesto. V višim pomenu: Otroci iz vsih narodov, ki bodo novimu Jeruzalemu — novi cerkvi — rojeni, se bodo namnožili. Perm. Rim. 11.

35. *„Kdo mi je le-te rodil“*, ko sim bila vdova — brez moža — v sužnosti?

36. Jeruzalemsko mesto se tukaj imenuje vjeto, zapušeno, samo, t. j., od svojih otrók ločeno vdovo, torej vpraša: *„Kdo je te“*, moje otroke, *„odredil“?* (Šeg). — To namnoženje ljudstva se je zgodilo po babilonski sužnosti (1. Ezd. 2: 2. Ezdr. 7.), in po perstopu malikovavcov, duhovnih Abrahamovih otrók, v sveto cerkev. Perm. Rim. 9, 6—9: 4, 11—18.

37. Dal bom narodam, malikovavcam, znamnje, in spustili bodo tvoje otroke.

38. kralji bodo z naj veči ponižnostjo darove pernašali. — To se je bilo že spolnilo po nekterih perzijanskih in greških kraljih, ki so dali za se v jeruzalemskim tempeljnu darovati, in so darove pernesli; popolnama so se pa te besede spolnile po kraljih, kteri so z malikovavstva h keršanstvu perstopili, in so cerkev s svojimi veličastnimi darovi poveličevali.

39. *„močnimu“*, t. j., stiskavcam Judov; — po svetih očakih v višim pomenu: satanu. Mat. 12, 28.

40. Pomen: Tvoji sovražniki se bodo med seboj sperli, zoper sebe divjali, in se razmesarjali. — V kraljevih rodovinah Kaldejcov so se bili začeli razpori in nepokoji, ki so pomogli k padcu babilonskiga kraljestva. — Sovražniki kraljestva Božjiga divjajo zoper sebe, in njih izstreljene pušice se vračajo, in njé zadevajo.

Digitized by Google

L. Poglavje.

Gerdo obnašanje Judov do Mesija, njegova pokoršina.

1. To pravi Gospod:[1]) Kakošen je ločivni list vaše matere, s kterim sim jo spustil? Ali kdo je moj upavec, kterimu sim vas prodal? Glejte, zavoljo vaših grehov ste prodani, in zavoljo vaših hudobij sim vašo mater spustil;[2])

2. ker prišel sim, in nikogar ni bilo; klical sim, in nikogar ni bilo, kteri bi bil poslušal.[3]) — Je mar moja roka okrajšana in pomanjšana, de ne morem rešiti?[4]) Ali mar nimam močí rešiti? Glej, s svojim požuganjem naredim morje v pušavo, in reke posušim; ribe gnijijejo brez vode in merjó v žeji. Spod. 59, 1.

3. Nebo oblečem v temo, in rasovnik mu dam v ogrinjalo.[5])

4. Gospod mi je dal zgovoren jezik, de znam z besedo podpérati njega, ki je truden;[6]) on budí zjutraj, zjutraj mi budí uho,[7]) de ga poslušam ko učenika.

5. Gospod Bog mi je odperl

---

1. Perve tri verste tega poglavja se štejejo še k poprešnjimu poglavju. Rešenimu Izraelu (49, 24. 25.) Bog še zaterduje, de ga bo zavoljo njegove nepokoršine zavergel (v. 1.), in de ga bo le iz gole milosti po svoji vsigamogočnosti rešil (v. 2. 3.).

2. V svetim pismu se Bog večkrat permérja zakonskimu možu, kteri je dal svoji ženi ločivni list zavoljo njene nezvestobe, ker se je z druzimi možmi pečala (5. Mojz. 24, 1. Mih. 2, 9. Malah. 2, 14. 15.), zatorej jo je iz hiše spodil; tudi se permérja očetu, kteri je svoje otroke prodal, ko je bil v potrebi (2. Mojz. 21, 7.). Izraelovo ljudstvo je bilo z Bogam zaročeno, bilo je njemu posvečeno ljudstvo; ko je to ljudstvo svojimu Bogu in kralju nezvesto bilo, ker se je z maliki pečalo, mu je dal Gospod ločivni list, t. j., zavergel ga je, in spodil iz dežele, ktero je bil dal njegovim očetam v last. Judje v sužnosti tožijo, de Bog preterdo in preostro ž njimi ravná, ker je nje — svoje otroke — prodal malikovavcam v sužnost. Na to pertožbo jim Bog tukaj po preroku odgovorí, ter jih vpraša: *„Kakošen je ločivni list vaše matere“*, t. j., vaše srenje, vaše cerkve? V njem so zapisani vzroki, zavoljo kterih sim jo zavergel; le berite jih, in spoznali bote, de ji nisim krivice storil. Vprašajte tudi njé, kterim ste prodani; od njih namreč bote zvedili, zakaj sim vas prodal, ne zavoljo svoje potrebe, ampak zavoljo vaše nepokoršine, *„zavoljo vaših grehov“* i. d. (Brentáno).

3. *„prišel sim“* k vam po prerokih, ter sim vas klical, opominjal in svaril, pa me ni nihče hotel poslušati; kaj mi je bilo po tem takim druziga storiti, kakor Izraelu dati ločivni list, in njega otroke prodati v sužnost?

4. Zakaj toliko tožite v sužnosti, in ste nezaupljiviga serca, kakor bi vas ne mogel po svoji obljubi iz nje rešiti? *„Je már moja roka“*, t. j., moja moč, opešala in oslabela?

5. *„rasovnik“* je spokorno oblačilo in znamnje žalosti. Pomen: Nebo prevlečem s temnimi černimi oblaki. S tem popisuje Bog svojo vsigamogočnost, ter Judam kaže, de jih tudi more rešiti iz sužnosti.

6. Tukaj začne spet Mesija govoriti, ter pravi, de mu je Bog dal zgovornost in učenost, de lahko žalostne in poterte tolaži.

7. Bog mi dan na dan na uhó govorí, neprenehama mi razodeva svojo voljo.

Digitized by Google

ušesa; jez pa nisim zopergovoril, se nisim umaknil.[8])

6. Svoje telo sim dal njim, ki so me bili, in svoje lica njim, ki so pulili *(brado)*;[9]) svojiga obličja nisim obernil od njih, ki so me zasramovali in zaplje-vali.[10])

7. Gospod Bog je moj pomočnik, zato nisim bil osramoten, zato sim nastavil svoj obraz kakor naj terši kamen, in vem, de ne bom osramoten.[11])

8. Blizo je, ki me opravičuje; kdo se bo z menoj prepiral? Stopimo vsi kmalo! Kdo je moj nasprotnik? naj pride k meni.[12])

9. Glej, Gospod Bog je moj pomočnik; kdo me bo pogubil? Glej, vsi se bodo ogulili kakor oblačilo, molj jih bo požerl.[13])

10. Kdo izmed vas se boji Gospoda, in posluša glas njego-viga hlapca? Kdor po temi hódi, in nima luči, naj zaupa v ime Gospodovo, in naj se opéra na svojiga Boga.[14])

11. Glej, vi vsi, ki ogenj uži-gate, in ste s plamenam opasani, le hodíte per svetlobi svojiga ognja, in v plamenu, kteriga ste užgali![15]) Od moje roke se vam bo to zgodilo, v bolečinah bote ležali.[16])

LI. Poglavje.

Bog tolaži Izraelce, ter jim obeta rešenje; jih opominja, de naj vanj zaupajo; svojim sovražnikam pa napoveduje kazen.

1. Poslušajte me,[1]) ki hodite | za tem, kar je prav, in išete Go-

---

8. Bog mi je dal povelje, svet rešiti, in jez sim se brez zopergovora vdal temu silno težavnimu opravilu.

9. „*Svoje telo*“, v hebrejskim: „*Svoj herbet*“; komu dlako iz brade puliti, je na Jutrovim naj veči zaničevanje in zasramovanje.

10. Glej spolnjenje tega Mat. 26, 67. 68. Jan. 19, 1—3.

11. „*zato nisim bil osramoten*“ v svojim zaupanji, svet rešiti, in po terpljenji priti v svoje veličastvo, zato sim stanovitno prenašal vse svoje terpljenje — enako neobčutljivimu kamnu. Perm. Spod. pogl. 53. Ecch. 3, 8.

12. Bog je z menoj, ki mi pravico dela, ki se poganja za me in za mojo pravično reč; kdo mi bo tedaj zoperval, in se mi ustavljal? „*Stopímo vsi kmalo*“ pred sodbo, ter se zaslišimo, kdo ima prav! (Šeg).

13. Moji sodniki so slabi in umerljivi ljudje; strohneli bodo kakor oblačilo, červam bodo v jed zročeni.

14. „*Kdor v temi hódi in nima luči*“, t. j., kdor je v nesreči, v terpljenji, v težavah, naj zaupa v Gospoda.

15. Pomen: Vi vsi, ki v svoji nesreči v sé zaupate, in si s svojo močjo iz nje pomagujete, bote poginili per svojim zaupanji v sé in per svojim lastnim pomagovanji. — Peter Šeg pa takole prestavlja in razlaga: „*Glej, vi vsi, ki ogenj užigate, in se s plamenam opasujete, hódite v gorenji svojiga ognja in v plamenu, ki ga užigate*“; t. j., vi vsi preganjavci in nasprotniki, „*ki ogenj*“ preganjanja in terpljenja užigate, se sami v ravno ta ogenj in plamen podajate, in v njem poginjate.

16. Moja pravična in vsigamogočna roka Božja vas bo v terpljenje vergla.

1. Mesija še dalje govori, ter opominja pobožne, de naj terdno upajo obljub-

Digitized by Google

spoda. Glej na skalo, iz ktere ste izsekani,[2]) in na vodno jamo, iz ktere ste skopani.[3])

2. Glejte na Abrahama, svojiga očeta, in na Saro, ki vas je rodila;[4]) ker njega samiga sim[5]) poklical, in ga blagoslovil, in ga namnožil.

3. Potolažil bo tedaj Gospod Sion, in potolažil vse njegove razvaline, in napravil bo njegovo pušavo kakor ráj, in njegovo samoto kakor Gospodov vert. Veselje in radovanje se bo v njem nahajalo, zahvaljenje in hvalno petje.[6])

4. Glejte na me,[7]) moje ljudstvo, in moj rod, mene poslušajte; ker postava[8]) bo izšla od mene, in moja pravica bo kakor luč na ljudstvih počivala.

5. Blizo je moj pravični,[9]) izšel je moj zveličar, in moje rame bodo ljudstva sodile;[10]) mene bodo otoki čakali,[11]) in na mojo roko stregli.

6. Vzdignite proti nebu svoje oči, in poglejte doli na zemljo, ker nebo se bo kakor dim razšlo, in zemlja se bo kakor obleka ogolila, in nje prebivavci bodo končani kakor ona, moje zveličanje pa bo na večno, in moja pravičnost ne bo pošla.[12])

7. Poslušajte me, ki veste, kar je prav, moje ljudstvo, v kterih sercu je moja postava; nikar se ne bojte zaničevanja ljudi, njih kletve se ne ustrašite! Ps. 36, 39.

8. Zakaj kakor obleko jih bo jedel červ, in kakor volno, tako jih bo molj požerl; moje zveličanje pa bo na vekomaj, in moja pravičnost od rodú do rodú.

9. Vstani, vstani, obleci moč, roka Gospodova![13]) Vstani kakor v starih časih per nekdanjih rodovih. Ali nisi ti udarila prevzetniga,[14]) ranila zmaja?[15])

10. Ali nisi ti posušila morja, vode silniga brezna, ki si nare-

---

ljeno rešenje. — Bližnje rešenje iz babilonske sužnosti je tukaj spet podoba véliciga rešenja po Mesii. Vse naslednje govorjenje je pogovor med Kristusam, med Bogam Očetam in med sveto srenjo.

2. Glejte na svoje perve starše, iz kterih ste bili rojeni.

3. „*na vodno jamo*“, iz ktere ste pertekli kakor voda.

4. Zaupajte, kakor sta Abraham in Sara zaupala.

5. „*njega samiga*“, namreč Abrahama, ki še ni imel nobeniga otroka.

6. Podobe srečniga stanú izvoljenih po vernitvi iz babilonske sužnosti; po Kristusovim odrešenji. Prim. Efež. 1, 3—5.

7. Nasledva tolažba, ki jo Bog daje (v. 4—8.).

8. nova Mesijeva postava pravičnosti. Gl. zgor. 2, 3.

9. moj Sin, Zveličar, ki bo učil pravičnost.

10. moja moč bo ljudstvam pravico delila.

11. „*otoki*“, sploh daljne dežele me bodo perčakovale.

12. Poglejte, kako spremenljive so vse stvari na svetu, odrešenje pa, ki ga jez dam, terpí vekomaj. Gl. zgor. 40, 6—8. Ps. 103, 29: 101, 27. i. d. Mat. 25, 34.

13. Tukaj začne sveta srenja izvoljenih Boga prositi, de naj kmalo kmalo pošlje obljubljeno rešenje (v. 9—11).

14. „*prevzetniga*“, t. j., Egipčana, v hebrejskim: „*Rahab*“ (30, 7.), staro ime egiptovske dežele.

15. „*zmaja*“, t. j., krokodila, podobo egiptovske dežele.

Digitized by Google

dila globoko morje v pot, de so rešeni skozi šli? 2. Mojz. 14, 21.

11. Tako se bodo zdaj, ki jih je Gospod rešil, vernili, in bodo prišli s hvalo na Sion, nad njih glavami bo večno veselje; veselje in radost bodo imeli, bolečina in zdihovanje bo zbežalo.

12. Jez,[16]) jez sam vas bom potolažil! Kdo si ti, de bi se bal umerljiviga človeka, in človekoviga sinú, kteri se bo ravno tako posušil kakor senó?

13. In pozabil si na Gospoda, svojiga stvarnika, kteri je nebesa razprosterl, in zemljo uterdil, de se vedno celi dan bojiš togote njega, ki te je zatéral, in iskal te pogubiti; kje je zdaj zatéravčeva serditost?[17])

14. Berž bo prišel, ki gre odpérat,[18]) in ne bo pokončal do čistiga,[19]) in njegov kruh ne bo pošel.[20])

15. Jez pa sim Gospod, tvoj Bog, ki morje razburjam, de se njegovi valovi napenjajo;[21]) Gospod vojskinih trum[22]) mi je imé!

16. Položil sim[23]) svoje besede tebi v usta, in s senco svoje roke sim te pokril, de sadiš nebesa, in zemljo uterduješ,[24]) in rečeš Sionu: Ti si moje ljudstvo![25]) Zgor. 49, 2.

17. Vzdigni se, vzdigni, vstani, Jeruzalem,[26]) ki si pil iz roke

---

16. Bog odgovorí, ter tolaži in opominja k zaupanju (v. 12—15.).
17. „*zatéravčeva*“, t. j., egiptovska serditost do Izraelcov (v. 9.).
18. „*ki gre*“, namreč Odrešenik, „*odpérat*“ ječo.
19. „*ne bo pokončal do čistiga*“, kakor so delali vaši sovražniki.
20. on ne bo pustil ne na duši ne na telesu pomanjkanja terpeti. V hebrejskim: „*Hitro bo poterti* (stiskano ljudstvo) *rešen, ne bo umerl v jami* (v sužnosti), *ne bo mu kruha manjkalo*“.
21. Jez, ki imam morje v svoji oblasti, in valovam zapovedujem, bom lahko tudi Kaldejce užugal, de vas bodo iz sužnosti spustili (Brentano).
22. „*Gospod vojskinih trum*“, t. j., Gospod vsih stvari sim jez.
23. Bog se tukaj k Mesiju oberne z naročilam, de naj zvesto dopolni vse, kar je obljubil svojimu ljudstvu. — De je on, komur Bog tukaj govorí, res Mesija, se lahko posname iz druzih temu enacih krajev svetiga pisma, na pr., iz 49, 2: 50, 4. 5.
24. tebi sim dal svojo modrost in moč, de nebo in zemljo prenavljaš, nov red napravljaš, novo češenje Božje ustanavljaš. Perm. zgor. 13, 13. spod. 65, 17.
25. „*Sionu*“, t. j., Izraelovimu ljudstvu: Ti si meni posvečeno ljudstvo. Perm. Oz. 2, 24.
26. „*omotičen kelih*“, t. j., kelih poln omotice, poln upijanljive pijače. Stan taciga človeka, ki je po velicim terpljenji ves zmamljen in zmočen, hebrejski pisavci perméjajo stanu pijaniga človeka, ki je mogel zoper svojo voljo kozarec močne, upijanljive pijače do dna spiti, in se — ves ranjen — po cesti valja, si ne more nič pomagati, in je v zaničevanje in v smeh vsim, ki ga vidijo. V ti podobi se kaže Jeruzalem ali judovska deržava ali srenja, ki je mógla spiti kelih jeze Božje, kelih silno veliciga terpljenja, de je vsa omočena, omamljena, in si ne more nič pomagati; torej jo nagovorí Mesija: Spreumej, predrami se, vstani iz tega žalostniga stanú, poči se po tolikim terpljenji, ker rešenje se bliža, in ta kelih jeze Božje bo sovražnikam podan (v. 17—23.). V višim pomenu pa je tukaj govorjenje od duhovne reve, iz ktere bo Mesija človeštvo rešil. Perm. 52, 1. 6.

Digitized by Google

Gospodove kelih njegove jeze, pil do dna omotični kelih, in popil do gošave![27])

18. Ni ga izmed vsih otrók, ktere je rodil, de bi ga podperl, in ni ga izmed vsih otrók, ktere je zredil, de bi ga prijel za roko.[28])

19. Dvoje je, kar se ti je pergodilo: — kdo nad teboj žaluje? — razdjanje in potrenje in lakota in meč,[29]) kdo te tolaži? Zgor. 47, 9.

20. Tvoji otroci so bili tje pometani, ležali so po voglih vsih cest kakor zahomotan divji vol,[30]) napolnjeni z jezo Gospodovo, s kreganjem tvojiga Boga.

21. Zatorej poslušaj to, ubožec in pijani,[31]) pa ne od vina![32])

22. Tako govori oblastnik, tvoj Gospod in tvoj Bog, kteri se bo bojeval za svoje ljudstvo: Glej, vzel sim iz tvoje roke omotični kelih, gošavo keliha svoje jeze, de ga dalje ne boš več pil,

23. in dal ga bom v roke njim, ki so te poniževali, in ti rekli: Ukloni se, de gremo čez te! in položil si na tla svoj život, kakor za pot memogredočim.[33])

LII. Poglavje.

Judje bodo rešeni iz babilonske sužnosti, Mesija bo ponižan in povišan, bo narode rešil greha, malikovavski kralji ga bodo spoznali, ter njega nauk sprejeli.

1. Vstani,[1]) Sion, vstani, obleci svojo moč,[2]) obleci svoje veličastne oblačila, Jeruzalem, mesto Svetiga;[3]) ker dalje nič več ne bo neobrezani in nečisti po tebi hodil![4])

---

27. „*do gošave*“, t. j., do dna. Glej Ps. 59, 5.
28. Ni ga bilo človeka, kteri bi bil pijani Jeruzalem (upijanjeno, omamljeno judovsko deržavo — srenjo) podpéral; nihče ni mogel jeze Božje od njega odverniti (Šeg). Perm. Ps. 59, 5.
29. Dve reči ste tebe končale: lakota, ko so te Kaldejci oblegali, in njih meč, ko so te premagali.
30. „*kakor zahomotan divji vol*“, drugi: „*kakor jelen v mreži*“.
31. Nekteri prestavljajo: „*ubožica in pijana*“, namreč judovska srenja, deržava. Glej 17. v. in 26. razl.
32. „*pa ne od vina*“, ampak po jezi Božji si ves omamljen. Gl. zgor. 29, 9.
33. Nesreča, ki vam jo Babilončani napravljajo, bo nje zadevala. — Nesreča, ki jo sovražniki Božji cerkvi napravljajo, se na nje vrača.
1. Mesija še dalje tolaži Božje ljudstvo v sužnosti, ter mu obeta rešenje — enako rešenju iz roke Egipčanov in Asirijanov — (v. 2—5.) in pomoč po svoji lastni pričujočnosti (v. 6.).
2. „*svojo moč*“, drugi prestavljajo: „*svojo lepotijo*“.
3. „*mesto Svetiga*“, namreč svetiga Boga; drugi: „*sveto mesto*“.
4. Vstani, Jeruzalem, iz žalosti, obleci praznične oblačila; ker ko se bo tvoje ljudstvo vernilo, ne bo noben nečisti malikovavec (Kaldejic) po tebi hodil. — V popolnim pomenu méri to na svetost udov svete cerkve in nebeškiga Jeruzalema. Prim. spod. 60, 21. Eccli. 44, 9. Cah. 14, 20. Skr. razod. 21, 27.

Digitized by Google

2. Otresi prah,[5]) vstani, usedi se,[6]) Jeruzalem; razreši vezi svojiga vratú, vjeta hči sionska!

3. Ker to pravi Gospod: Zastonj ste bili prodani, in brez srebra bote rešeni.[7])

4. Ker to pravi Gospod Bog: V Egipt je šlo moje ljudstvo spervenja, de bi bilo ondi naseljenec, in Asur ga je brez vsiga vzroka nadlegoval.[8]) 1. Mojz. 46, 6.

5. In ali mi ne bo tukaj mar,[9]) pravi Gospod, ko je moje ljudstvo zastonj odpeljano? Njegovi gospodovavci krivično delajo,[10]) reče Gospod, in moje ime se celi dan neprenehama kolne. Rim. 2, 24.

6. Zavolj tega bo moje ljudstvo tisti dan moje ime poznalo; ker jez sim, ki sim govoril, glej, tukaj sim![11])

7. Kako lepe so[12]) na gorah noge njega, ki oznanuje in pridigva mir, ki oznanuje dobro, ki pridigva zveličanje, in pravi Sionu: Tvoj Bog bo kraljeval![13])

8. Glas tvojih čuvajev![14]) Oni povzdigujejo svoj glas, skupej hvalijo; ker s svojimi očmi vidijo, ko se Gospod v Sion verne.[15])

9. Veselite se, in hvalite skupej, jeruzalemske podertije, ker Gospod je utolažil svoje ljudstvo, rešil Jeruzalem.

10. Pokazal je Gospod svojo sveto roko[16]) pred očmi vsih narodov, in vse pokrajine zemlje

---

5. „*Otresi prah*“, odženi žalost; žalostni so se po prahu valjali.
6. „*usedi se*“ na kraljevi sedež, ter spet kraljuj!
7. Bog vas ni dal ljudstvam v roke za kako ceno (Ps. 43, 13.), ampak zavoljo vaših pregreh; zato bote tudi brez odkupnine rešeni.
8. Egipčani in Asirijani so moje ljudstvo po nedolžnim stiskali, jez pa sim ga rešil njim iz rok: ali bi ne mogel tudi zdaj kaj taciga storiti? (v. 5.).
9. „*tukaj mar*“ v babilonski sužnosti; — v sužnosti pregrehe.
10. Kaldejski poglavarji delajo brezvestno z Izraelci. V hebrejskim: „*Njegovi poglavarji tulijo*“ (razsajajo).
11. ker jez, ki obetam, bom potlej sam prišel vas rešit. Perm. Hebr. 1, 1.
12. Prerok — zavoljo obljubljeniga rešenja in Mesijeviga prihoda ves iz sebe — se prestavi v duhu v tisti blagi čas. On sliši odrešenje oznanovati (v. 7. 8.), kliče ljudi k hvali in veselju zavoljo zveličanja, ktero bo vsimu svetu došlo (v. 9. 10.), in opominja Izraelce, de naj hitro odrinejo iz babilonske sužnosti (11. 12.). Ta sužnost in rešitev iz nje se sicer tukaj naj poprej pa vender tako popisuje, de se ž njo lahko tudi duhovno rešenje po Mesii ob enim razumeva.
13. Kako prijetno je veselo oznanilo (evangeli) zveličanja, odrešenja, Božjiga vladarstva, ki ga preroki oznanujejo! Prim. zgor. 40, 9: 41, 27. V daljnim in višim pomenu razumé sveti Pavel (Rim. 10, 15.) vsim ljudstvam oznanovani evangeli.
14. „*Glas tvojih čuvajev*“ se razlega. — Čuvaji, ki si jih prerok v razvaljenim Jeruzalemu na stolpih (turnih) misli, ugledajo od deleč Boga, ko pelje svoje ljudstvo iz sužnosti v deželo.
15. „*ko se Gospod v Sion verne*“ z ljudstvam iz sužnosti; ali pa takole: „*ko Gospod Sion* (sionske prebivavce) *verne*“ ali pelje v deželo.
16. Po razdjanji babilonskiga kraljestva je Gospod pokazal svojo moč vsim narodam.

Digitized by Google

bodo gledale zveličanje našiga Boga.[17]) Ps. 97, 3.

11. Odstopite, odstopite, pojdite od ondod;[18]) nikar se oskrunjeniga ne dotikajte; pojdite iz njegove srede; očistite se, ki nosite Gospodove posode.[19]) 2. Kron. 6, 17.

12. Ker ne pojdete s hrupam,[20]) tudi v begu ne potečete; zakaj Gospod pojde pred vami, in zbral vas bo Izraelov Bog.

13. Glej,[21]) moj hlapec bo modro ravnal,[22]) bo povišan in povzdignjen in silno visok.

14. Kakor so se mnogi nad teboj zavzemali,[23]) tako nečastitljiv bo njegov obraz med možmi,

---

17. Vse ljudstva bodo priče posebne pomoči, ki nam jo Bog zoper Kaldejce daje. V popolnim pomenu: Vse ljudstva bodo dosegle zveličanje, ki ga Bog daje po Mesii.

18. „*od ondot*“, namreč iz Babilona, vi Izraelci! — iz Babilona tega sveta v Kristusovo kraljestvo.

19. „*iz njegove srede*“, t. j., iz Babilona; „*očistite se*“, vi leviti! Izaija tukaj prerokuje, de bo kralj Cir nazaj dal svete posode, ki so bile iz tempeljna v Babilon zavlečene. Glej spolnjenje tega 1. Ezdr. 1, 7.

20. „*ne pojdete s hrupam*“, ne nanaglama, iz Babilona, kakor iz Egipta.

21. Tukaj se začne nov odstavek. Prerok, — ki v svojim prerokovanji niži, pozemeljsko rešitev iz babilonske sužnosti sklepa z viši, duhovno rešitvijo iz sužnosti greha po Mesii, in ki od ene do druge prestopa, ali eno v drugi pred oči stavi (pogl. 40—49.), — začne tukaj spet od viši, duhovne rešitve govoriti, ter popisuje od 13. verste do 53. pogl. 12. verste Mesija in njega zgodbe. Prerok govori od njega s takó umevnimi in določnimi besedami, de po misli svetiga Avguština ne potrebujejo nobene razlage, ker so že dovolj v svetim evangelii razlagane. De je z besedo „*hlapec Božji*“ res Mesija umevati, so le judje poznejših časov in nekteri razlagavci sedanjiga časa tajili. Ta odstavek razumevajo in razlagajo od Mesija vsi stari judje do tretjiga stoletja po Kristusu, Jezus in njegovi učenci (Luk. 22, 37. Djan. ap. 8, 28—38. Prim. Mark. 9, 11. Rim. 4, 25: 1. Kor. 15, 3: 2. Kor. 5, 21: 1. Petr. 1, 19. s pogl. 53, 1—12.), sveti očaki in katoliški učeniki vsih stoletij. Ako judje in nekteri novejši razlagavci iz slepote in nejevere z besedo „*hlapec Božji*“ razumevajo izraelsko ljudstvo ali posebne osebe, Josija, Izaija, Jeremija, Ecehiela, Ezdra i. t. d., je treba le prerokbo brati, in jo z izraelsko zgodovino permerjati, in iz tega se lahko spozna, de se ondi ne govorí od Izraeloviga ljudstva, ne od imenovanih oseb. Ravno tako je zgodovini nasproti naj novejši menitev, de je z besedo „*hlapec Božji*“ razumevati stan prerokov. Preroki niso od sebe nikoli govorili, de so čisti, in de bi za spravo ptujih grehov mógli terpljenje prevzeti, kar se v tem poglavji od „*hlapca Božjiga*“ reče; tudi niso bili vsi preroki, vsaj ne veči del izmed njih, zaničevani in preganjani, le nektere je to zadevalo, pa ne tako, kakor je tukaj prerokovano. Preroki tudi niso bili tako poveličani, kakor 12. versta naznanja. Če so tudi terpeli, vender njih terpljenje ni obrodilo tistiga dušniga blagodara (v. 10, 11.), kteri je „*hlapcu Božjimu*“ obljubljen; veliko bolj sami prerokujejo, de bo ta blagodar brez njih ob Mesijevim času po Božji moči svet odrešil (Joel 2, 28. Iz. 54, 13: 59, 21: 4, 3: 11, 9. Ecch. 11, 19: 36, 27. Jer. 31, 33.).

22. „*moj hlapec*“, pravi Bog, „*bo modro ravnal*“, t. j., Mesija bo moder.

23. „*nad teboj*“, o Mesija, zavzemali zavoljo tvojiga nauka in tvojih čudežev, ali pa zavoljo tvojiga neznano veliciga terpljenja.

Digitized by Google

in njegova podoba med človeškimi otroci.[24])

15. On bo pokropil veliko narodov,[25]) pred njim si bodo kralji usta zatisnili:[26]) zakaj kterim ni bilo od njega povedano, tisti vidijo,[27]) in kteri niso slišali, tisti gledajo.[28]) Rim. 15, 21.

LIII. Poglavje.

Popisovanje terpljenja in poveličanja Mesijeviga.

1. Kdo veruje naši zaslišani besedi? [1]) in Gospodova roka, komu se razodeva?[2])

2. In on raste kakor mladika[3]) pred njim,[4]) in kakor korenina iz suhe zemlje;[5]) nima je ne podobe ne lepote;[6]) in vidili smo ga, pa ni bilo nič očitniga, de bi ga bili želeli,[7])

3. zaničevaniga in naj zadnjiga[8]) med ljudmi, možá bolečin in skušeniga v slabosti;[9]) in kakor zakrito je bilo njega obličje, in bil je zaničevan, zato ga nismo čislali;[10]) Mark. 9, 11.

4. resnično,[11]) on je prevzel naše bolezni,[12]) in on je nosil naše bolečine; mi pa smo

---

24. *„nečastilljiv“*, t. j., onečejen, ogerjen bo njegov obraz, rabeljni mu ga bodo ogerdili z zapljevanjem in kronanjem; ta versta tedaj méri na znižani stan in terpljenje Mesijevo.
25. *„bo pokropil“*, t. j., po kropljenji s svojo kervjo bo očistil. Perm. 53, 3—11. To méri na 3. Mojz. 4, 6. 17: 4. Mojz. 8, 7. Perm. Hebr. 12, 24.
26. kralji si bodo pred njim roko na usta pokladali; to je znamnje tihe in ponižne vdanosti. Perm. Job. 29, 9.
27. malikovavci, kterim ni bil nihče poprej povedal od Mesija, ga bodo spoznali.
28. V hebrejskim: *„zatisnili; zakaj kar jim ni bilo poprej povedano, bodo vidili, in kar niso slišali, bodo spoznali“*.
1. Kdo verjame moji besedi, ki jo sliši od Mesijeviga terpljenja? — Prerok se pertoži zavoljo nevere veliko ljudi, še preden popisuje Mesijevo ponižanje, zavolj kteriga se je ta nevera spočela. Prim. zgor. 52, 13. Jan. 12, 38. Rim. 10, 16.
2. kdo verno spozna vsigamogočnost Božjo, ki se je nad Mesijem razodela?
3. *„kakor mladika“*, t. j., mlajši iz Jesetoviga debla. Gl. zgor. 11, 1.
4. *„pred njim“*, t. j., pred Gospodam; drugi: pred nevernim ljudstvam.
5. *„korenina iz suhe zemlje“*, ki je revna in slaba: tako tudi on raste.
6. nima je zunanje kraljeve blišobe, kakoršno so Judje nad Mesijem perčakovali, ker so mislili, de bo mogočni, zemeljski kralj (Brentano).
7. *„nič očitniga“*, veličastniga, blišobniga ni bilo viditi na njem; v hebrejskim: *„de bi bil nam dopadel“*.
8. *„de bi ga bili želeli“* (2. v.), njega *„zaničevaniga in naj zadnjiga“*, t. j., revniga in naj nižjiga.
9. *„v slabosti“*, t. j., v velicim terpljenji. Perm. zgor. 1, 5—7. Ps. 102, 3.
10 *„zakrito je bilo njega obličje“* kakor gobovih, ki so svoje obraze pokrivali. Gl. 3. Mojz. 13, 45. Drugi: *„zakrito je bilo njega obličje“*, namreč nam, t. j., ga nismo hotli gledati, nismo zanj celó nič marali.
11. Zaničevali smo ga zavoljo njegove nizkote, pa *„resnično“*, te njegove reve smo mi krivi. Gl. 4. 5. 6. v.
12. *„naše bolezni“*, t. j., kazni za naše grehe je prevzel, za naše grehe se je pokoril.

Digitized by Google

si ga mislili ko goboviga, in udarjeniga od Boga in poniževaniga;[13])

5. on pa je bil ranjen[14]) zavoljo naših grehov, in potert zavoljo naših hudobij; pokorjenje je bilo nad njim zavoljo našiga mirú,[15]) in z njegovimi ranami smo bili ozdravljeni. 1. Kor. 15, 3.

6. Mi vsi smo bili ko ovce zašli, slehern se je bil po svojim potu obernil;[16]) Gospod pa je nanj naložil nas vsih pregreho.

7. Darovan je, ker je sam hotel,[17]) in ne odpre svojih ust; kakor ovca je peljan v zaklanje, in kakor jagnje, ki molči pred njim, ki ga striže, in ne odpre svojih ust. Djan. ap. 8, 32.

8. Iz stiske in sodbe je bil vzet;[18]) njegov rod, kdo bo dopovedal?[19]) — ker[20]) je bil odrezan[21]) iz dežele živih; zavoljo greha svojiga ljudstva sim ga udaril![22])

9. In dal bo hudobne za njegov pogreb in bogatina za njegovo smert;[23]) zato ko ni nobene krivice storil, in ni bilo zvijače

---

13. V svoji slepoti menimo, de je on hudodelnik, ki ga Bog zavoljo pregreh tepe; tode zavoljo naših grehov je bil ranjen i. t. d. Judje in malikovavci so skorej sploh mislili, de je terpljenje vselej kazen za storjene pregrehe. Permeri vvod v Jobove bukve.
14. „*ranjen*“ nekteri tolmačijo hebrejsko: „*preboden*“.
15. „*zavoljo našiga mirú*“, t. j., zavoljo našiga zveličanja je bil tepen.
16. Vsak je ravnal po svojim napčnim spoznanji in po svojim hudim poželenji, ne pa po razodeti Božji volji. Luk. 15, 4: 1. Petr. 2, 25.
17. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Stiskan in tepen je bil, pa ni odperl*“ i. d.
18. Iz smertnih težav in spred krivične sodbe bo hitro (v svoj veličastni stan) prestavljen v Očetovo veličastvo (Hier.). Drugi dajo pomen: Po stiskavni, t. j., sploh po silni in krivični sodbi bo hitro smerti izročen.
19. Kdo zamore prešteti njegov duhovni zarod, kteriga je s svojo smertjo zarodil? Prerok tukaj vmes zavpije. — Drugi prestavljajo: „*Kdo zamore njegovo* (čudovitno) *rojstvo* (iz Boga in iz neomadeževane device) *izreči*“, razumeti in popisati? Drugi: Kdo zamore dolgost njegoviga življenja izreči? Brentano pa takole: Kdo more dopovedati grozovitost njegovih rojakov?
20. Besedica „*ker*“ se veže s poprešnjim „*vzel*“, ter pomeni „*ino*“, t. j., „*je bil vzet in odrezan*“.
21. hitro kakor slaba, nič vredna mladika bil odrezan (v. 2.); drugi tolmačijo: „*odtergan*“.
22. „*sim ga udaril*“, t. j., sim ga v terpljenje in v smert dal.
23. Plačilo za njegov pokop in sprava za njegovo smert bodo hudobneži (grešniki), ktere bo spreobernil. — „*Bogatin*“ pomeni tukaj hudobniga človeka kakor večkrat v psalmih. Drugi dajo ta pomen: Maševal se bo, kakor nekdaj Samson, zavoljo svoje smerti in svojiga pokopa s tem, de bo hudobne seboj pokopal, t. j., njih gospodovanje končal. Prim. Sodn. 16, 30. V hebrejskim: „*In dal mu je grob per hudobnežih, per bogatinu je po svoji smerti*“. — Pomen: Ne še zadovoljni, de so ga umorili, ga hočejo še s tem osramotiti, de mu grob per hudodelnikih odkažejo, akoravno je potem per bogatinu pokopan. — Jezus bi bil mogel pokopan biti kakor hudodelnik z razbojnikama, ki sta bila ž njim vred križana, Bog pa je tako obernil, de si je bogati zborni svetovavec, Jožef Arimatejic, njegovo mertvo telo od Pilata sprosil, in ga je v svoj novi, iz skale izsekani grob položil. Mat. 27, 57—60.

Digitized by Google

v njegovih ustih. 1. Petr. 2, 22: 1. Jan. 3, 5.

10. Ali Gospod ga je hotel potreti v slabosti; ako pa je dal za greh svoje življenje, bo vidil velik zarod, in Gospodova volja se bo v njegovi roki spolnila.[24])

11. Zato ker je[25]) terpela njegova duša, bo gledal,[26]) in bo nasiten; s svojim znanjem[27]) jih bo on, moj pravični hlapec, veliko opravičil, in sam bo njih pregrehe nosil.

12. Zato mu jih bom prav veliko udelil, on pa bo močnih rop delil,[28]) zato ko je svoje življenje dal v smert, in je bil med hudobne štet, in je grehe njih veliko nosil, in za hudodelnike je prosil.[29]) Mark. 15, 28. Luk. 22, 37: 23, 34.

LIV. Poglavje.

Rodovitnost in veličastvo svete občine ali srenje.

1. Hvali,[1]) nerodovitna, ki ne rodiš; prepevaj hvalo in vriskaj, ki nisi rodila;[2]) ker več otrók ima zapušena, kakor ona, ki ima

24. Bog ga bo s terpljenjem v smert perpravil; za plačilo svoje smerti, ki jo bo ko spravni dar za grehe terpel, pa bo dobil „*velik zarod*“, veliko duhovnih otrók; „*Gospodova volja*“, svét rešiti, se bo po njegovim trudnim terpljenji, po njegovi smerti spolnila.

25. Te besede govori Bog po Izaii, preroku.

26. „*bo gledal*“ sad svojiga truda in terpljenja, veliko duhovnih otrók; Šeg pa takole: „*bo gledal*“ Božje obličje, Božje veličastvo, in bo ž njim „*nasiten*“.

27. „*s svojim znanjem*“, s svojim ukam jih bo veliko k pravičnosti perpeljal, ter se bodo njegoviga uka poprijeli, in se sadú njegove spravne smerti vdeležili.

28. „*Zato*“, t. j., zavoljo njegoviga terpljenja in njegove smerti, mu bom dal veliko duhovnih otrók — veliko srenjo — cerkev — (Ps. 21, 26.), in on jih bo svojim aposteljnam razdelil, potem ko jih bo mogočnim sovražnikam iz rok izderl. V hebrejskim: ... „*in on bo z močnimi rop delil*“, t. j., on bo mogočen zmagovavec, in bo imel vso oblast.

29. „*in za hudodelnike je prosil*“, t. j., Mesija bo besednik in srednik, naj viši duhoven (Šeg).

1. „*Hvali*“ Boga, veseli se! — Ko je prerok popisal prihodnjo zgodbo veliciga odrešenika, se spet verne k rešenju in k srečnimu stanu, ki bo za babilonsko sužnostjo nastopil, ko bo izraelska srenja z obilnim ljudstvam iz vsih narodov pomnožena (v. 1—10.), in ko bo zunaj in znotraj oblagodarjena, in vsih sovražnikov obvarovana (11—17.). Več verst te prerokbe (v. 1—3. 10—15.) očitno kaže, de prerok nima pred očmi stanú, ki za sužnostjo nasledva, ampak poznejše Mesijeve čase, in te ima spet tako pred očmi, de začetek in konec pozemeljske cerkve v eno podobo spravi.

2. „*nerodovitna*“ judovska občina ali srenja; prerok jo zato imenuje nerodovitno, ker je imela le malo pravih, vernih otrók zlasti ob času babilonske sužnosti, ko je bila ločena od Boga, s kterim je bila zaročena; tukaj pa jo budí prerok k veselju, ker bo dobila veliko otrók. Ti otroci ne morejo biti malikovavci, ki so po babilonski sužnosti prestopili k judovski veri, ker se v zgodovini nikjer ne bere, de bi jih bilo toliko in toliko iz malikovavstva

Digitized by Google

moža,[3]) pravi Gospod. Luk. 23, 29. Gal. 4, 27.

2. Razširi prostor svojiga podstrešja, in kožo svojih šotorov raztegni, ne zanašaj jim; dolge naredi svoje vervi, in svoje kole perterdi![4])

3. Ker na desnico in na levico boš prederla,[5]) in tvoj zarod bo narode podedval, in po zapušenih mestih boš prebivala.[6])

4. Nikar se ne boj, ker ne boš osramotena, tudi ne boš orudečela; ne bo te namreč sram, ker boš pozabila sramoto svoje mladosti,[7]) in sramote svojiga vdovstva[8]) se ne boš več spominjala.

5. Ker on ti bo zapovedal, ki te je vstvaril,[9]) Gospod vojskinih trum mu je ime; tvoj rešenik bo Izraelov Sveti: Bog vse zemlje se mu pravi. Luk. 1, 32.

6. Ker kakor zapušeno in v duhu žalostno ženo te je Gospod poklical, in kakor zaročnico v mladosti zaverženo, pravi tvoj Bog.

7. En trenutek, malo sim te zapustil, pa z velikim usmiljenjem te bom sprejel.

8. V trenutku jeze sim nekoliko svoj obraz skril pred teboj, pa po večni milosti sim se te usmilil, pravi tvoj rešenik, Gospod.

9. To mi je kakor ob dneh Noetovih, kterimu sim bil persegel, de ne bom več napeljal Noetove vode na zemljo: tako persežem, de se nad teboj ne bom jezil, in ne te kregal; 1. Mojz. 9, 15.

10. zakaj gore se bodo zmajale, in griči tresli, milost moja pa se ne bo od tebe ganila, in zaveza mojiga mirú se ne bo omajala, reče Gospod, tvoj usmiljevavec.[10])

---

prestopilo k judovski srenji; torej ima prerok duhovne Abrahamove otroke iz vsih narodov pred očmi, ki bodo ob Mesijevim času stopili v sveto cerkev, kakor tudi sveti Pavel razlaga v listu do Galačanov 4, 27.

3. „*ker več otrók ima* (bo imela po babilonski sužnosti, ob Mesijevim času) *zapušena* (v babilonski sužnosti od Boga, svojiga kralja, ločena srenja), *kakor ona, ki ima moža*“ (kakor srenja pred babilonsko sužnostjo, ktera je bila sicer z Bogam zaročena, pa vender ni dobila otrók izmed narodov.

4. Kakor je treba razširiti šotor, kadar se namnoži družina; tako bo tudi nova srenja veliko prostora potrebovala, ko se bo dan na dan razširjala.

5. Na obeh straneh svojiga šotora boš nove šotore naredila za svoje otroke. To je podoba razširjanja Božje srenje — svete cerkve.

6. „*tvoj zarod*“, tvoji mlajši, tvoji otroci bodo „*narode*“, po zmoti in grehu spačene, pa spreobernjene malikovavce, „*podedvali*“, v svojo družbo — v cerkev sprejemali, „*in po zapušenih mestih*“ v svoji deželi se boš spet razširjala, ko prideš iz babilonske sužnosti.

7. „*sramoto svoje mladosti*“, t. j., egiptovske sužnosti. Perm. v. 6. Jer. 3, 24. 25: 31, 19.

8. „*svojiga vdovstva*“, t. j., svoje babilonske sužnosti, ki si bila ločena od svojiga možá, t. j., Boga. Pomen: Lahko boš pozabila svojiga nekdanjiga terpljenja v egiptovski in babilonski sužnosti.

9. tvoj stvarnik bo tvoj gospodar, z neskončno ljubeznijo se te bo deržal, in ti bo obilno povračeval, kar si mógla terpeti (Šeg).

10. V 9. in 10. versti Bog obeta Izraelovi srenji, sebi zaročenimu Izraelovimu ljudstvu, de mu ne bo več svoje milosti odtegnil, in ne več raztergal skle-

Digitized by Google

11. Ubožica, od viharja zaganjana,[11]) brez tolažbe! Glej, po redu bom jez tvoje kamne uložil, in te na safire ustavil.[12])

12. Jaspis[13]) ti bom napravil za braniša, in v rezane kamne tvoje vrata, in vse tvoje obzidje[14]) iz zbranih kamnov.[15])

13. Vse tvoje otroke bo Gospod podučil,[16]) in tvoji otroci bodo obilno mirú imeli.

14. In v pravičnosti boš uterjena; deleč se umakni stiski;[17]) zakaj ni se ti bati strahú, ker se ti ne bo bližal.[18])

15. Glej, sosed bo prišel, ki ni bil z menoj; kdor je bil tebi nekdaj ptujic, se ti bo perdružil.[19])

16. Glej, jez sim vstvaril kovača, ki oglje v ognji piha, in naréja orodje za svoje delo,[20]) in jez sim vstvaril ubijavca za pokončevanje.[21])

17. Vsako orodje, ki se zoper tebe kuje, ne bo po gôdu; in vsak jezik, ki se tebi ustavlja per sodbi, boš obsodila.[22]) To je dedšina[23]) Gospodovih hlapcov, in njih pravičnost[24]) per meni, pravi Gospod.

---

njene zaveze mirú in sprave; kakor je bil tudi ob Noetovim času obljubil, de ne bo več pokončal svetá s potopam. Ta Božja obljuba zadeva Izraelovo ljudstvo le toliko in le v tem pomenu, kolikor je bilo predpodoba in tako rekoč seme keršanske srenje — cerkve, duhovnih Abrahamovih otrók (Rim. 9, 7.); zakaj nad Izraelovo ljudstvo se je jeza Božja še enkrat razlila, in je po vsim svetu razkropljeno, ker je Jezusa Kristusa zaverglo; le duhovni Izrael, cerkev, srenja duhovnih otrók Abrahamovih, je v večni, nerazvezljivi zvezi z Bogam.

11. „*zaganjana*“, sem ter tje metana; ali pa: „*polomljena*“, vesêli se! ker te bom lepo, berhko, terdno napravil. — Glej naslednje.

12. „*na safire*“, t. j., na drage kamne višnjeve barve.

13. „*jaspis*“, t. j., drag, zelenkast kamen; iz drazih, zelenkastih kamnov ti bom napravil braniše.

14. „*obzidje*“, t. j., zidove okrog in okrog tebe bom napravil iz prav posebnih kamnov.

15. S tem Bog zagotavlja po velicih nadlogah skušeno sveto srenjo, de jo bo prav berhko napravil. Perm. Tob. 13. razl. 11. Skriv. raz. 21, 11—27.

16. tvoje otroke bo Bog sam podučil. Gl. Jer. 31, 34. Jan. 6, 45.

17. „*deleč se umakni stiski*“, drugi prestavljajo: „*deleč od sebe odženi skerb*“, dušno tesnoto, strah (Šeg).

18. „*strahú*“, t. j., vojske, sovražnika, kteri bi te nadlegoval.

19. Ptuji narodi, malikovavci, ki te niso poznali, se bodo s teboj združili, ter po tvoji veri živeli.

20. „*naréja orodje*“, t. j., kuje orožje za vojsko.

21. „*ubijavca*“, t. j., bojaka ali vojaka. Pomen: Jez sim kovača vojskiniga orožja in vojaka vstvaril, torej sta oba v moji oblasti, in jima lahko ubranim kaj hudiga zoper tebe počenjati (Šeg).

22. Noben naklep, osnovan v pokončanje svete srenje — cerkve, se ne bo zgotovil; in ona sleherniga obsodi, kdor ji zopergovori. Cerkev vsaciga obsodi, kdor se v verskih rečéh zoper njo vzdigne, in ji zopergovori; in ker ona v Bogu in po Bogu sodi, torej ni zunaj nje nobeniga sodnika, kteri bi razsodil pravdo v veri.

23. „*To je dedšina*“, ali odločeni delež Božjih služabnikov.

24. „*in njih pravičnost*“, t. j., njih pravično plačilo.

Digitized by Google

LV. Poglavje.

Prerok vabi malikovavce k veri v Mesija; opominja Jude k poboljšanju; Bog poboljšanim grešnikam rad odpuša grehe; Bog vse svoje obljube natanko spolnuje; Judje se bodo iz Babilonskiga vernili.

1. Vsi žejni, pridite k vodi,[1]) in vi, ki nimate denarja, hitite, kupite in jejte; pridite, kupite brez denarja, in brez vse menje vina in mleka![2]) Sirah. 51, 33. Skr. razod. 22, 17.

2. Zakaj tehtate srebro[3]) ne za kruh, in se trudite po tem, kar ne nasiti?[4]) Poslušajte me in slišite; jejte, kar je dobro, in vaša duša se bo s tolšo nasitovala.

3. Nagnite svoje ušesa, in pridite k meni; poslušajte, in živela bo vaša duša, in naredil bom z vami večno zavezo,[5]) zvesto usmiljenje Davidovo.[6])

4. Glej, pričo[7]) ljudstvam sim

---

1. Prerok, kteri je v poprešnjim poglavji popisoval rodovitnost in veličastvo Mesijeviga kraljestva, zdaj v imenu Božjim vabi ljudí, de naj si perlastujejo zastonj ponujane (v. 1.), vse presegajoče (v. 2.) dobrote in gnade tega kraljestva, ki ga Bog napravi ko večno zavezo (3.) po Mesii (4.) za vse ljudstva (5.), tode se morajo poboljšati, ker je Bog le do poboljšanih grešnikov neskončno milostljiv (6. 7.), in ima vse druge misli kakor ljudje (8. 9.), in bo tudi spolnil svojo obljubo (10. 11.) zastran rešitve iz dežele nadlog in zastran prihodnje sreče (12. 13.).
2. „*Voda*“, „*vino*“ in „*mleko*“ so podobe nauka in druzih duhovnih darov obljubljeniga Mesija. — Jezus sam je svoj nauk imenoval „*vodo*“ (Jan. 4, 14. Skr. razod. 22, 17.), vso svojo nebeško napravo v zveličanje ljudi je imenoval „*pojedino*“ (Luk. 4, 16.), sebe pa „*studenec*“ (Jan. 7, 37.). V stari cerkvi se je dolgo časa ohranila šega, novokeršenim otrokam dajati mleka in vina v pomenljivo znamnje prejetih gnad.
3. V starih časih niso imeli veliko kovaniga denarja, ampak so imeli srebro in zlato v kosovih, ki so jih per kupčijah in druzih opravkih tehtali.
4. Prerok graja neumnost ljudi, ki svoje naj drajši dobrote (zdravje, čast, vest) dajejo za prazne, nič vredne reči, ktere niso kruh, niso za živež, ne morejo upokojiti serca; per tem svojim nespametnim ravnanji pa zametujejo prave dobrote, ki same pravi mir dajejo, in ktere bi lahko zastonj dobivali.
5. Zberite se, ter napravite novo srenjo, s ktero bom novo, večno zavezo naredil za večno življenje.
6. „*zvesto usmiljenje Davidovo*“, t. j., Mesijevo; Mesija se namreč imenuje drugi David (Glej Eccli. 34, 23: 37, 24. 25. Jer. 30, 9. Oz. 3, 5.). Nova zaveza se tukaj imenuje „*zvesto usmiljenje Mesijevo*“, t. j., milostino delo rešenja, ki se bo po Mesii zvesto dopolnilo. Drugi prestavljajo: „*zvesto usmiljenje Davidu*“ obljubljeno (zavoljo véliciga Sina iz njegoviga rodú, namreč zavoljo Mesija (glej 2. Kralj. 7, 12: 3. Kralj. 8, 25.); tode temu je nasproti naslednja versta, kjer Bog pravi: „*sim ga dal*“ (t. j., ga bom dal), namreč tega Davida, „*pričo ljudstvam in učenika narodam*“; ta David tedaj, od kteriga je tukaj govorjenje, ne more biti pervi David, ampak mora biti drugi David, namreč Mesija.
7. „*pričo*“ ali „*spričevavca*“ moje volje, kteri bo z ukam in z življenjem spričeval, kaj je moja volja.

Digitized by Google

ga dal, vojvoda in učenika narodam.

5. Glej, narod, kteriga nisi poznala,[8]) boš poklicala, in narodi, ki te niso poznali, bodo k tebi tekli zavoljo Gospoda, tvojiga Boga, in Izraeloviga Svetiga, ker te poveličuje.

6. Išite Gospoda, ko se lahko najde; kličite ga, ko je blizo![9])

7. Naj zapusti hudobnež svojo pot in krivičnik svoje misli, in naj se verne k Gospodu, in usmilil se ga bo, in k našimu Bogu, ker je bogat z odpušanjem.

8. Zakaj moje misli niso vaše misli, tudi ne vaše pota moje pota, pravi Gospod.

9. Ker kolikor viši je nebo od zemlje, toliko viši so moje pota od vaših potov, in moje misli od vaših misel.

10. In kakor pada dež in sneg z neba, in se gori ne vrača več, ampak napaja zemljo, in jo namaka, ter jo dela rodovitno, de seme daje sejavcu in kruh vživavcu:

11. taka bo moja beseda, ki pride iz mojih ust; ona se ne bo vernila k meni prazna, ampak opravila bo, kar koli hočem, in srečna bo v tem, za kar jo pošljem.[10])

12. Ker z veseljem bote odrinili,[11]) in v miru bote peljani; gore in griči bodo vpričo vas hvalo prepevali, in vse drevesa v deželi bodo z rokami ploskale.[12])

13. Namesti protja[13]) bo rastla jelka, in namesti kropive bo rastla mirta, in Gospodovo ime bo v večni spominek, kteri ne bo nikoli potrebljen.[14])

LVI. Poglavje.

Prerok opominja Jude k spolnovanju Božje postave; obeta malikovavcam, če se spreobernejo, enake pravice z druzimi v sveti srenji; in terdo svarí duhovsko in deželsko gosposko.

1. To pravi Gospod:[1]) Ohra- | nite pravico in spolnujte pravič-

---

8. „*kteriga nisi poznala*“, o nova srenja — cerkev!

9. To je opominjevanje do obupljivih in boječih. Ne govorite: prepozno je; zakaj Bog je zmirej blizo vas, in se da lahko najti (Šeg).

10. Vse, kar sim obljubil, bom natanko spolnil, kar besedice ne bom preklical. Več svetih očetov in razlagavcov je, ki mislijo, de Bog tukaj govorí od „*večne Besede*“, t. j., od druge Božje osebe ali peršone, ki se ni poprej vernila v nebesa, dokler ni Očetoviga povelja dopolnila.

11. V hebrejskim: „*Res, z veseljem bote odrinili*“ iz sužnosti.

12. Vse se bo veselilo, ko pojdete iz Babilonskiga.

13. „*Namesti protja*“, drugi: „*Namesti ternja*“. Pomen: Vaša dežela bo spet rodovitna.

14. Gospod se bo s tem poveličal na večne čase.

1. Prerok še dalje opominja (gl. pogl. 55. razl. 1.) k pobožnimu življenju, in iše strah pregnati malikovavcam, ktere je bil povabil v sveto srenjo (pogl. 55.); ker so mislili, de jim ni mogoče, z Judi v zvezi živeti (v. 3.); prerok jim tedaj pokaže, de je nova prihodnja zaveza, nova vera za vse ljudstva, in de ne obstoji v levitovski darovavski službi, ampak v molitvi (5—9.). —

Digitized by Google

nost;[2]) ker blizo je moje zveličanje, de pride, in moja pravičnost, de bo razodeta. Modr. 1, 1.

2. Blagor možu, ki to dela, in človekovimu sinu, ki se tega poprime; ki ohrani saboto,[3]) de je ne oskruni; ki varuje svoje roke, de nič hudiga ne stori;

3. ptujcov sin pa,[4]) ki se Gospoda derži,[5]) naj ne govori, rekoč: Gospod me bo ločil od svojiga ljudstva; in skopljenec naj ne reče: Glej, jez sim suh les.[6])

4. Ker to pravi Gospod skopljencam: Kteri moje sabote ohranijo, in izvolijo, kar jez rad imam, in se deržé moje zaveze,

5. njim bom dal v svoji hiši in v svojim ozidji prostor in bolje ime mem sinov in hčer; večno ime jim bom dal, ktero se ne bo zgubilo.[7])

6. In ptujcove otroke, ki se deržé Gospoda, de ga častijo, in njegovo ime ljubijo,[8]) in so mu hlapci; vse, ki saboto ohranijo, de je ne oskrunijo, in se deržé moje zaveze:

7. nje popeljem na svojo sveto goro,[9]) in jih bom razveselil v svoji molitvini hiši;[10]) njih žgavni

---

Prerok ima tukaj zlasti pred očmi novo srenjo, t. j., po Kristusu ustanovljeno cerkev, kar se lahko iz tega posname, ker bodo vanjo tudi taki sprejemani, kakoršnih niso po levitovski postavi sprejemali v judovsko srenjo (v. 3—7.); vender pa si prerok tudi tukaj vsaj nekoliko misli izraelsko občino po babilonski sužnosti, ker ima navado, judovske čase po babilonski sužnosti s keršanskimi časi sklepati, in jih v eni podobi pred oči staviti, zato ko se je v unih časih spreobernjenje malikovavcov začelo, v teh pa se bo dokončalo.

2. Deržíte se pravice in pravičnosti, kakoršno vam v svoji postavi zapovedujem, in potem vam bo obljubljeno zveličanje in rešenje po Mesii došlo (Šeg).

3. „*sabota*“ pomeni tukaj sploh vso postavo, zlasti pa dolžnosti do Boga.

4. „*ptujcov sin*“, t. j., malikovavec. Tukaj nasledvajo ugovori malikovavcov, ki pravijo: Kaj nam pomaga, če tudi vse to dopolnujemo? Ko pride srečni Mesijev čas, obljubljeno zveličanje, nas bo Bog ločil izmed ljudstva, kakor suho vejo od drevesa. Prerok odgovori tukaj na ta ugovor (Šeg).

5. ki se je spreobernil k judovski veri, ki je stopil v sveto srenjo.

6. Malikovavec naj ne pravi: Jez nisim perpraven za Gospodovo srenjo; Bog me bo spet od nje ločil. „*Ptujic*“ in „*skopljenec*“ pomenita tukaj sploh nezmožne in neperpravne k perstopu v izraelsko občino (5. Mojz. 23, 1—8.).

7. Pomen 4. in 5. verste: Njih zunanje pomanjkljivosti jim niso noben zaderžek, v novo Gospodovo občino stopiti; če novo vero in postavo zvesto spolnujejo, dobijo pravice mestnjanov v novim kraljestvu (tu in tam), in če tudi ko skopljenci svojiga imena ne morejo razširjati po svojih otrocih, se vender njih ime ne bo zgubilo, ampak večno bo ohranjeno. — Sveti Avguštin razumé z besedo „*večno ime*“, ki je skopljencam obljubljeno, posebno lepo plačilo, ktero tisti prejemajo, ki zavoljo nebeškiga kraljestva (Mat. 19, 12.) po deviško živé. Gl. Skriv. raz. 14, 3. 4.

8. „*njegovo ime ljubijo*“, t. j., Gospoda ljubijo.

9. „*na svojo sveto goro*“, t. j., na Sion, v cerkev.

10. „*v svoji molitvini hiši*“, v tempeljnu, v cerkvi. Keršanska cerkev se po pravici imenuje molitvina hiša, zato ko so nje pravi udje vedno v zvezi z Bogam in z Božjimi rečmi. Prim. Jer. 7, 11. Mat. 21, 13. Mark. 11, 17. Luk. 19, 46.

Digitized by Google

in njih klavni darovi mi bodo dopadli na mojim altarji,[11]) ker moja hiša se bo imenovala hiša molitve[12]) za vse ljudstva.

8. Gospod Bog, ki zbira razkropljene izmed Izraela, pravi: Še bom k njemu zbiral, k njegovim zbranim.[13])

9. Vse[14]) poljske zveri, pridite žret, vse gojzdne zverine![15])

10. Njegovi čuvaji[16]) so vsi slepi, vsi nič ne vedo; mutasti psi so, ki ne morejo lajati,[17]) ki prazne reči gledajo,[18]) spijo in sanje ljubijo,

11. in so nesramni psi,[19]) ki ne vedo, kdaj so siti. Oni, pastirji nimajo razumnosti; zavili so *(vsakteri)* po svojim potu,[20]) sleherni po svoji lakomnosti, od naj višiga do naj nižjiga. Jer. 6, 13: 8, 10.

12. Pridite,[21]) dajmo si pernesti vina, in se upijanimo; kakor bo dans, tako bodi jutri, in še veliko bolj!

LVII. Poglavje.

Prerok še dalje svarí hudobne, zlasti zavoljo malikovanja, jim napoveduje kazen, pobožnim pa obeta pomoč. Hudobni nimajo mirú.

1. Pravični umerje,[1]) in ni- | kogar ni, kteri bi si k sercu

---

11. Žgavni in klavni darovi pomenijo sploh vse darove per službi Božji.
12. „*se bo imenovala*“, t. j., bo res molitvina hiša.
13. Ko bodo Izraelci zopet v svojo deželo prišli, bo Bog še druge ljudstva k njim zbral in ž njimi združil.
14. S to versto se začne nov razdelek, in seže do pogl. 57, 21. Prerok je v pogl. 55. in 56, 1—8. k perstopu v novo občino vabil, in ni druge pogodbe oznanil, kakor Boga se bati; zdaj pa pokaže, kako malo si njegovi rojaki perzadevajo, to pogodbo spolniti; ker so njih viši leni, lakomni in nezmirni v pijači (pogl. 10—12.), pravični terpé preganjanje do smerti (57, 1. 2.), in malikovavstvo se počenja skrivši in očitno (57, 3—11.). Zavoljo teh pregreh bodo zunanji sovražniki nanje planili (56, 9.), in njih maliki jim ne bodo mogli nič pomagati (57, 13.). Vender pa se bo Gospod spet usmilil, tako de bodo bogaboječi rešeni, hudobni pa zapušeni in še hujše kaznovani (57, 14—21.). Prerok popisuje dobo, kakoršna je bila ob času kralja Manaseta. Glej vvod.
15. „*poljske zveri*“, t. j., zunanji sovražniki, naj nad Izraelce planijo, kakor na kako čedo. Prim. Jer. 12, 9. Eceh. 34, 5.
16. „*Čuvaji*“, t. j., učeniki, duhovni, viši, lažnjivi preroki. Prim. 28, 7. i. d.
17. kakor ovčarski psi so, ki bi mógli z lajanjem prihod zgrabljivih zverin naznanjati, pa iz lenobe in strahú molčé.
18. „*prazne reči gledajo*“ v sanjah, v hebrejskim: „*se jim sanja*“.
19. „*nesramni psi so*“, drugi: „*lakotni* (požrešni) *psi so*“.
20. „*zavili so*“ i. d., t. j., živijo po svojim nagnjenji in hudim poželenji.
21. „*Pridite*“, pravijo pastirji, duhovni, viši, goljufni preroki.

1. ker ga hudobneži preganjajo in stiskajo do smerti. — Zastran zveze s poprešnjim glej 14. razlago poprešnjiga poglavja.

Digitized by Google

vzel! Možje usmiljenja se zbirajo,[2]) in nikogar ni, kdor bi umel;[3]) izmed hudiga[4]) je namreč vzet pravični;

2. naj pride mir, in naj počiva v svojim hramu, kdor je naravnost hodil.[5])

3. Vi pa, vražarčini otroci, sem stopite, prešestnikovo in kurbino seme![6])

4. Komu se posmehujete, v koga zijate z ustmi, in molite jezik?[7]) Ali niste hudobni otroci, lažnjivo seme?

5. ki se tolažite z bogovi pod vsacim košatim drevesam,[8]) in koljete otroke po grapah[9]) pod molečimi pečinami.[10])

6. V grapnim deležu[11]) je tvoj del, to je tvoj delež;[12]) ondi izlivaš pitni dar, darueš jedilni dar! Ali se mar zato ne bom jezil?

7. Na visoki in povikšani gori si napravljaš ležiše,[13]) in tje gori hodiš darovat klavne darove,

8. in za vratmi in zadej za podbojem postavljaš svoj spominek;[14]) ker vpričo mene se odgrinjaš in sprejemaš prešestni-

---

2. „*Možje usmiljenja*“, t. j., možje, ki usmiljenje Božje, milost, gnado dosežejo, tedaj sveti možje „*se zbirajo*“ na unim svetu (Šeg).
3. pa nihče ne pomisli, de je smert pravičnimu dobrota, ne pa kazen, ker je po nji rešen iz rok hudobnežev in preganjavcov. Perm. Modr. 3, 1: 4, 1. i. d.
4. „*izmed hudiga*“, izmed hudobnih zatéravcov, iz nadlog. Šeg pa takole: „*Od hudobije je požert pravični*“, t. j., hudobneži ga spravijo s svetá; in tega si nihče k sercu ne jemlje.
5. „*v svojim hramu*“, t. j., v grobu, kdor je pošteno živel.
6. „*vražarčini otroci*“, t. j., vražarji, „*prešestnikovo in kurbino seme*“, zalega, otroci, t. j., malikovavci. Izraelova srenja, ki je bila svojimu zaročniku, namreč Bogu, nezvesta, in se je z malikam Baalam pečala, se imenuje kurba, Bual in sleheren malik pa se imenuje prešestnik (Šeg). — Vi vražarji in malikovavci, perstopite in poslušajte svoje nesramne dela!
7. „*Komu se posmehujete*“? Bogu vaših očetov (v. 11.)? — Ob času hudobniga kralja Manaseta so se hudobneži Jehovu in njegovim postavam posmehovali. Prim. 2. Kron. 33, 6.
8. „*ki se tolažite z bogovi*“, t. j., ki išete tolažbe in pomoči per malikih, ktere v logih pod košatim drevjem mólite (Šeg). Perm. 5. Mojz. 12, 2: 4. Kralj. 17, 10.
9. „*po grapah*“, drugi prestavljajo: „*per potocih*“, ki tečejo po grapah.
10. ki svoje otroke v strašnih dolinah in grapah darujete. — Kralj Manase je bil napravil loge malikam v čast, in je svoje lastne otroke sežgal Molohu v čast v dolini z imenam: „*Ben-Hinom*“. Gl. 2. Kron. 33, 3. 6.
11. „*V grapnim deležu*“ ali pa: „*v potočnim deležu*“, t. j., kar je grapi ali potoku v delež; grapi ali potoku v delež so pa maliki, tedaj je pomen: „*maliki so tvoj delež*“ (Šeg).
12. Drugi prestavljajo: „*V krajih potokov je tvoj delež*“, ko bi Gospod in njegov tempelj mogel biti tvoj delež; ondi bi mogel Gospodu darovati, ne pa malikam v dolinah per potocih.
13. Na visocih gorah očitno nesramnost počenjaš, t. j., malikuješ. Malikovavci se permérjajo vlačugi, ki si pod milim nebam napravi ležiše (Brentano).
14. „*za podbojem*“ ali: „*za verijami si postavljaš spominek*“, t. j., hišne malike, namesti spominka na zapovedi. Glej 5. Mojz. 6, 9.

Digitized by Google

ka,[15]) razširjaš svoje ležiše,[16]) in ž njimi delaš zavezo,[17]) poželiš njih ležiša z razpetimi rokami.[18])

9. Ti se kralju lišpaš z mazili, in množiš svoje mazila;[19]) deleč pošiljaš svoje poslance,[20]) in se ponižuješ do pekla.[21])

10. Na mnozih svojih potih se trudiš, pa ne praviš: Jenjala bom![22]) Ko čutiš življenje v svoji roki, zato ne prosiš.[23])

11. Zavoljo koga si bila v skerbi, in si se bala, de si se lagala, in se nisi mene spominjala, ne si k sercu jemala?[24]) Ker sim molčal, in kakor bi ne bil vidil, si me pozabila.[25])

12. Jez bom tvojo pravičnost razglasil, in tvoje dela ti ne bodo nič pomagale,[26])

13. Ko boš vpila,[27]) naj te rešijo tvoji zbrani;[28]) tode nje vse bo veter vzel, sapa odnesla.[29]) Kdor se pa na me zanaša, bo deželo podedoval, in posestoval mojo sveto goro.[30])

14. In porečem: Naredite pot, napravite cesto, otrebite stezo, odpravite spotike s pota mojiga ljudstva. Spod. 62, 10.

15. Ker to pravi Visoki in Zvišani, ki prebiva v večnosti; in njega imé je sveto, ki stanuje na visokim in v svetišu in per njih, ki so potertiga in ponižniga duha, de oživlja duhá ponižnih, in oživlja serce potertih.

16. Ne bom se namreč vekomaj prepiral, ne se zmirej jezil; zakaj duh pride iz mene, in dušo jez vstvarim.[31])

17. Zavoljo hudobije njegove

---

15. *„vpričo mene se odgrinjaš“*, nečistuješ, in malikam služiš.
16. *„razširjaš svoje ležiše“*, t. j., častiš ob enim več malikov.
17. *„ž njimi“*, namreč z maliki, *„delaš zavezo“*, térjaš od njih plačilo.
18. *„ljubiš njih ležiše na vsakim kraji, ki ga ugledaš“*, t. j., na vsakim kraji rada malikam služiš.
19. *„kralju“*, t. j., maliku *„Molohu“* ali pa *„Baalu“* zlasti služiš.
20. *„deleč pošiljaš svoje poslance“* do malikov, de jih obdaruješ. Gl. Ecch. 16, 36: 23, 16. 40.
21. tako močno si malikam vdana (judovska množica), de bi ž njimi šla v pekel (Šeg).
22. Veliko se trudiš per svojim malikovanji, pa zastonj; in vender ne spoznaš svoje neumnosti, de bi si svetovala, rekoč: *„Jenjala bom“* malikovati.
23. Ko si še per moči, ko še nisi popolnama obnemagala; zatorej *„ne prosiš“* milosti, še si terdovratna (Šeg).
24. Koga se bojiš, de se nočeš laži, malikam, odpovedati, in si k sercu ne jemlješ, kar sim jez za te storil?
25. Ker sim dolgo časa molčé gledal tvoje pregrešno življenje, in te nisim kaznoval, zato si zmirej bolj in bolj mene pozabljala.
26. *„Jez bom tvojo pravičnost razglasil“*, te besede Bog zasmehovaje govorí, kako de si pravična, bom pokazal s kaznijo, ki te bo zadela, perpeljal bom nad te zunanje sovražnike, ki te popeljejo v sužnost, *„in tvoje dela“*, tvoje malikovanje in tvoje mališke podobe, ti ne bodo nič pomagale.
27. *„ko boš vpila“*, kadar boš peljana v sužnost, in potem v sužnosti.
28. *„tvoji zbrani“*, namreč maliki, ki si jih iz vsih krajev nabrala.
29. vse té malike bo vihar silne vojske odnesel, sovražniki jih seboj popeljejo v babilonsko sužnost.
30. Moji zvesti služabniki se bodo iz sužnosti vernili, in bodo spet obljubljeno deželo in tempelj v lasti imeli.
31. Ne bom se več hudoval nad svojim ljudstvam, ter ga pušal sovražnikam

Digitized by Google

lakomnosti[32]) sim se jezil, in sim ga udaril; skril sim pred teboj svoje obličje,[33]) in sim se jezil; on pa je hodil zmoten po potu svojiga serca.

18. Njegove pota vidim, in ga ozdravljam, ter ga nazaj peljem, in dajem tolažbo njemu in njegovim žalujočim.[34])

19. Jez napravim ustnic sad:[35]) mir, mir njemu,[36]) ki je deleč, in njemu, ki je blizo,[37]) reče Gospod, in ga ozdravim.

20. Hudobni pa so kakor šumeče morje, ki ne more pokojno biti, njega valovi izmetavajo blato, ki se potaptá.[38])

21. Hudobni nimajo mirú,[39]) pravi Gospod Bog.

LVIII. Poglavje.

Bog svarí Jude, ker se le po hinavsko postijo, in v nemar pušajo dobre dela do bližnjiga; jim obeta srečo, če bodo njegovo postavo zvesto in natanko spolnovali.

1. Vpi, ne jenjaj,[1]) kakor trobenta povzdiguj svoj glas, in oznanuj mojimu ljudstvu njegove hudobije, in Jakopovi hiši njene pregrehe.

2. Od dne do dne me namreč išejo, in hočejo vediti moje pota,[2]) kakor ljudstvo, ki pravično dela, in ni pravice svojiga Boga zapustilo;[3]) od mene térjajo

---

zatérati in moriti; to bi nasprotvalo mojimu bitju, ko ljudem življenje dajem (Šeg).

32. Zavoljo pregrešne poželjivosti izraelskiga ljudstva.

33. „*skril sim pred teboj*“, t. j., pred njim, namreč pred ljudstvam, „*sim skril svoje obličje*“, t. j., sim mu odtegnil svojo pomoč, in sim ga dal sovražnikam v roke (Brentano).

34. „*njemu*“, t. j., ljudstvu in njim, ki svoje grehe obžalujejo.

35. „*ustnic sad*“ je vse, kar usta izgovarjajo, namreč: „*mir mir*“. Jez bom dal mir, ki so ga moje usta obljubile (Šeg).

36. „*mir*“, rešenje iz sužnosti, blagor, srečo vsim.

37. ki so v bližnjih in daljnih deželah med malikovavci.

38. Hudobneži pa, ki imajo zmirej nepokojno vest, in le slabe dela na dan spravljajo, ne bodo deležni te velike sreče.

39. „*Hudobni nimajo mirú*“, in ne dosežejo zveličanja.

1. Naslednji svarivni govor je imel prerok na Božje povelje do tistih Judov, ki so si hotli ob babilonski sužnosti s postam in z druzimi zunanjimi deli Božjo milost nakloniti. De je imel Izaija čas babilonske sužnosti pred očmi, se vidi iz Cahar. 7, 1—7., kjer ta prerok pravi tistim Judam, ki so se bili iz sužnosti vernili, de post ob babilonski sužnosti Bogu ni bil všeč, in de so to že stari preroki prerokovali. Med temi starimi preroki si misli Caharija tudi Izaija.

2. Vsak dan me prosijo, naj bi jim svoje sklepe razodel, kdaj in kako bodo rešeni iz sužnosti.

3. „*kakor ljudstvo*“, ki je pravično živelo, in ni zapustilo vere in postave svojiga Boga.

Digitized by Google

pravico pravičnosti,[4]) in hočejo Bogu se bližati.[5])

3. Zakaj smo se postili, in nisi pogledal; poniževali svoje duše, in ti ni bilo mar?[6]) — Glejte, ob dnevu vašiga posta se najde vaša terma,[7]) in vse svoje dolžnike navérate.[8])

4. Glej, v pravdah in prepirih se postite,[9]) in bijete s pestjo neusmiljeno.[10]) Ne postíte se, kakor do zdaj, de bo vaše vpitje uslišano na višavi![11])

5. Je mar takošen post, kakoršniga sim si izvolil, če človek čez dan svoj život tare? Mar, če svojo glavo zvija kakor obroč,[12]) in na rasovniku in na pepelu leží?[13]) Boš mar to post imenoval in Gospodu prijeten dan?[14])

6. Ali ni bolj to post, kteriga sim si izvolil? Razreši hudobne zveze, raztergaj obtežavne zapisnike, sprosti poterte, in razteri vsako težo.[15])

7. Lomi lačnimu svoj kruh,

4. *„térjajo“* pravično plačilo za svoje domišljene dobre dela, namreč odrešenje iz sužnosti.

5. *„hočejo Bogu se bližati“*, ko čisti in sveti, ker si domišljujejo, de jih celo nobena reč od Boga ne loči. V hebrejskim: *„hočejo, de bi se jim Bog perbližal“*, t. j., jim pomagal.

6. Vi me vprašate, zakaj nisim za vaš post nič maral, zakaj mi ni bil všeč? Zato ne, ker ste se po svoji termi postili, ker ste ob svojim postu po svoji poželjivosti živeli, in uboge odérali.

7. Ko se postite, se ne postite iz pokoršine, ampak po svoji glavi iz mnozih samopridnih namenov.

8. *„svoje dolžnike navérate“*, t. j., jih neusmiljeno térjate.

9. Per vsih svojih postih nimate ljubezni do svojiga bližnjiga, ker se pravdate, in tudi doma v hiši ni mirú.

10. *„bijete s pestjo neusmiljeno“*, se med seboj pretepate.

11. *„de bo vaše vpitje“*, t. j., de bo vaša molitev in prošnja uslišana v nebesih. — Izaija tukaj ne zametuje posta, ampak le napčno ravnanje, sklenjeno s postam; pravi post so preroki vedno perporočali ko poseben perpomoček, s kterim človek zatéra v sebi hudo poželenje, in svojiga duha poživlja.

12. *„kakor obroč“*, v hebrejskim: *„kakor ločje“*. Je mar že tak post Bogu prijeten, če človek le samo svoj život tare in pokorí, če se zvija in krivi, ter z glavo uklonjen perhuljeno hódi, in v znamnje svoje žalosti se v rasovnik oblači in po prahu valja; per vsim tem pa vender le ne poboljša svojiga serca, ker ne krotí v sebi svojih strast, svojiga hudiga poželenja (Šeg)?

13. V znamnje svoje žalosti so se nekdaj v rasovnike oblačili, s pepelam potresali, in po prahu valjali.

14. So mar te zunanje vaje in opravila že pravi in Bogu prijetni post? — Ali ni veliko tudi kristjanov, ki se postijo ob zapovedanih postnih dneh, in se zderžujejo mesnih jedí, zraven tega so pa mnozim pregreham vdani, in zoper ljubezen do bližnjiga ravnajo?

15. *„obtežavne zapisnike“*, v ktere svoje zvijače, goljufije in odertijske pogodbe s svojim bližnjim zapisuješ, — *„sprosti poterte“*, daj prostost ubogim, revnim sužnjem, ki ti ne morejo dolgov plačati, — *„razteri vsako težo“*, polajšaj bližnjimu vsako težo, ki si mu jo brez usmiljenja naložil (Šeg in Brent.). — Boljši post kakor uni zunanji (v 5. versti) je podpéranje ubozih in usmiljenje do bližnjiga. Sveti Ambrož pravi: Pravi post je: se ogibati hudiga, krotiti jezik, jezo in poželenje, zderževati se obrekovanja. Sveti Avguštin pa piše: Véliki in splošni post je: zderževati se prepovedanih sladnost tega svetá.

Digitized by Google

in vôdi ubožce in potikavce[16]) v svojo hišo; ko vidiš naziga, ga obleci, in ne zaničuj svojiga mesá.[17]) Eceh. 18, 7. 16. Mat. 25, 35.

8. Tadaj se bo tvoja luč zasvetila kakor zarja, in tvoje zdravje bo hitrejše prišlo,[18]) in tvoja pravičnost pojde pred teboj,[19]) in Gospodovo veličastvo te bo zbiralo.[20])

9. Takrat boš klical, in Gospod bo uslišal; vpil boš, on pa poreče: Glej, tukaj sim! če izmed sebe odpraviš verigo,[21]) in jenjaš perst stegovati,[22]) in govoriti, kar nič ne tekne;[23])

10. če lačnimu podeliš, kar sam rad imaš, in nasitiš stiskano dušo, ti bo v temi luč zasvetila, in tvoja tema bo kakor poldan.[24])

11. In pokoj ti bo dal Gospod za vselej, in tvojo dušo bo napolnil s svetlobo,[25]) in tvoje kosti odrešil,[26]) in boš kakor namočen vert in kakor tekoč studenec, kterimu voda ne poide.[27])

12. In sozidal boš razdjano dolgo časa,[28]) podlage od rodú do rodú boš napravil;[29]) in imenoval se boš gradivec plotov[30]) in narejavec stezá v pokoj.[31]) Spod. 61, 4.

13. Če v saboto zderžuješ svojo nogo, de ne spolnuješ svoje volje moj sveti dan, in imenuješ saboto zaželen in Gospodu posvečen častitljiv dan, in jo posvečuješ, de ne delaš svojih potov,[32])

---

16. „*potikavce*“, ki nimajo svojiga pohištva, ki se v revšini krog potikajo; drugi prestavljajo: „*ubežnike*“, t. j., uboge pregnane.
17. „*svojiga mesá*“, t. j., svojiga bližnjiga ne zaničuj; usmili se ga!
18. „*tvoja luč*“, t. j., tvoja sreča, — „*tvoje zdravje*“, tvoje rešenje.
19. „*tvoja pravičnost*“, ali pa: tvoj pravični Bog, o Izrael, pojde pred teboj v domačijo (Šeg).
20. „*te bo zbiralo*“, v hebrejskim: „*pojde za teboj*“. Ta podoba je posneta od ovčarja, ki za ovcami hódi, jih zbira in poganja (Šeg).
21. „*verigo*“ (ketino), t. j., stiskanje in odéranje svojiga bližnjiga.
22. „*jenjaš perst stegovati*“, t. j., če nehaš svojiga bližnjiga zasmehovati.
23. „*kar nič ne tekne*“, kar ni prav, kar je zoper ljubezen, tedaj: če nehaš svojiga bližnjiga opravljati in obrekovati (Šeg).
24. Če svojimu bližnjimu ljubezen skazuješ, ti bo došla sreča v nesreči.
25. „*s svetlobo*“, t. j., z dobrotami; v hebrejskim: „*in tvojo dušo bo nasitil v suši*“ na potu v domačijo.
26. „*in tvoje kosti odrešil*“, Gospod bo dajal tvojim kostém moč na potu v domačijo, de ne boš ves zvezan od hoje.
27. Tvoji otroci bodo lepó rastli kakor drevesa na vertu, kjer je dovolj mokrote, in studenec Božjih dobrot se ti ne bo posušil (Brentano).
28. Spet boš sozidal mesta, ki so dolgo časa poderte bile. V hebrejskim: „*Izmed tebe* (t. j., tvoji otroci, o Izrael!) *bodo zidali stare razvaline*“.
29. „*podlage* (dna zidovam) boš tako terdne in močne napravil, de bodo terpele „*od rodú do rodú*“, t. j., dolgo časa (Šeg).
30. „*gradivec plotov*“, ti boš zidavec ozidja okrog mesta.
31. „*narejavec stezá v pokoj*“, t. j., ti boš skerbel, de bodo ceste varne.
32. Če se v saboto vsiga tega zderžuješ, kar ti je v postavi prepovedano; in če ta sveti dan ne delaš, kar bi se ti poljubilo; če saboto imenuješ „*zaželen*“ (drugi: „*radosten*“ ali „*vesel*) dan, ter jo praznuješ, in v časti imaš; če ne opravljaš svojih potov, svojiga dela; če ne ravnaš po svoji termi,

Digitized by Google

in se ne godí tvoja volja, de bi marnjal:[33])

14. tadaj se boš veselíl Gospoda,[34]) in povišal te bom nad vse višave na zemlji, in živil te bom z dedšino Jakopa, očeta tvojiga;[35]) usta namreč Gospodove so govorile.

LIX. Poglavje.

Hudobija Judov zaderžek Božje milosti. Odrešenik.

1. Glej,[1]) roka Gospodova ni okrajšana, de bi ne mogel pomagati, tudi njegovo uho ni gluho, de bi ne slišal;

2. temuč vaše hudobije vas ločijo od vašiga Boga, in vaše pregrehe skrivajo pred vami njegovo obličje,[2]) de ne usliši.

3. Vaše roke so namreč s kervjo omadeževane, in vaši persti s krivico; vaše ustnice marnjajo laží, in vaš jezik krivico govorí. Zgor. 1, 15.

4. Nikogar ni, de bi govoril pravico,[3]) tudi ga ni, kteri bi po resnici sodil, ampak zanašajo se na nič,[4]) in govorijo praznarije; spočenjajo težavo, in rodijo hudobijo.[5]) Job. 15, 35.

5. Modrasove jajca ležejo,[6]) in pajčine predejo;[7]) kdorkoli kaj njih jajc jé,[8]) bo umerl, in kar se izvalí, je bazilisk.[9])

6. Njih tkanje ni za oblačilo, tudi se ne pokrivajo s svojimi

---

kar bi se ti zljubilo; če nimaš praznih, pregrešnih, opravljivih pogovorov. *„tadaj“* i. d., glej naslednjo versto.

33. *„de bi marnjal“*, t. j., čenčal, kvasil; v greški prestavi: *„in če ne govoriš besede v jezi iz svojih ust“*.

34. *„tadaj se boš reselil Gospoda“*, t. j., Gospodove pomoči.

35. *„nad višave na zemlji“*, t. j., nad terdnjave in gradove v deželi; gospodoval boš v deželi; — *„in te bo živil“*, t. j., ti bo dal vživati obljubljeno deželo, namreč Palestino.

1. Prerok uči v tem poglavji Jude, de jih Bog lahko reši tudi ob babilonski sužnosti, tode mu to tudi ob tem času (perm. Dan. 9.) njih hudobija brani (v. 1—15.), ker zavoljo pregreh zadeva kazen Jude in malikovavce (16—19.). Spokornim izmed ljudstva se bo rešenik perkazal, nova večna zaveza bo sklenjena, Duh Božji bo podeljen (20—21.). Gl. zgor. 50, 2.

2. *„Gospodova roka ni okrajšana“*, t. j., Božja moč ni oslabela. Prerok permérja v ti versti pregrehe oblakam, ki Judam obličje Božje zakrivajo, t. j., jim Božjo pomoč zaderžujejo (Šeg). Perm. Žal. pes. 3, 44.

3. *„de bi govoril pravico“* v sodbi; vsi sodniki so krivični.

4. *„zanašajo se na nič“*, t. j., na prazne rečí, na denar, na darila, na posvetno čast; *„in govorijo praznarije“*, t. j., prazne, lažnjive, pa zvite in goljufne besede, ter postavo zvijajo (Šeg).

5. *„spočenjajo težavo“*, nesrečo svojimu bližnjimu, so polni hudobnih misel, škodljivih in samopridnih naklepov, ter jih tudi doženejo, in s tem storijo hudobijo (Šeg).

6. *„Modrasove jajca ležejo“*, t. j., nevarne, škodljive naklepe kujejo.

7. *„pajčine predejo“*, t. j., njih početje je tudi zanje malo prida.

8. *„kdorkoli“* se njih hudobniga djanja vdeležuje, se bo pogubil.

9. *„kar se izvali“* iz modrasoviga jajca, *„je bazilisk“*, kača z rogmi; — v

Digitized by Google

deli;[10]) njih dela so prazne dela,[11]) in krivično delo je v njih rokah.

7. Njih noge tečejo k hudimu, in hité nedolžno kri prelivat; njih misli so prazne misli; razdjanje in potrenje je na njih potih.[12])

Preg. 1, 16. Rim. 3, 15.

8. Pota mirú ne poznajo, in per njih stopinjah ni pravice; njih steze so zakrivljene; nihče, kdor po njih hódi, ne vé za mir.[13])

9. Zato je deleč od nas sodba, in pravica nas ne dosega;[14]) luči čakamo, in glej, tema je, svetlobe, in po temi hodimo.[15])

10. Po steni šlatamo kakor slepci, in kakor brez oči tipamo; spotikamo se opoldne kakor v temi, v temoti smo kakor mertvi.[16])

11. Renčimo vsi kakor medvedje,[17]) in kakor gruleči golobje zdihujemo; sodbe čakamo, in je ni, rešenja, in je deleč od nas.

12. Naše hudobije so se namreč pred teboj namnožile, in naši grehi pričajo zoper nas; ker naše pregrehe so pred nami,[18]) in svoje hudobije spoznamo.

13. Grešili smo in se lagali zoper Gospoda, in se stran obernili, de bi ne hodili za svojim Bogam, de bi govorili od krivice in prelomljenja; spočeli smo in iz serca govorili lažnjive besede.[19])

14. In umaknila se je sodba, in pravica je od deleč stala;[20])

---

hebrejskim: „*ako se* (jajce) *raztare, skoči* (iz njega) *bazilisk*“, t. j., ako se kdo njegovimu hudobnimu početju zoperstavlja, svojiga namena ne doseže; zgodi se mu namreč tako, kakor njemu, ki raztare kačje jajce, ker s tem kačje zalege ne pokončá, ampak le napravi, de mlada kača iz njega zleze (Brentano).

10. Njih početje, njih hudobni naklepi niso ne njim ne bližnjimu v prid, ampak le v nesrečo.

11. „*njih dela so prazne*“, pregrešne dela; v njih ni blagoslova Božjiga, ampak prekletstvo (Šeg).

12. „*so prazne*“, pregrešne misli; oni povsod le nesrečo napravljajo.

13. „*njih steze so zakrivljene*“, njih djanje in nehanje je krivično; in kdor se njih derží, nima sreče.

14. Ker je tolika spačenost med nami, „*zato*“ Bog odlaša, razsoditi našo reč zoper naše sovražnike, ter nas ne reši.

15. „*luči čakamo*“ — in „*svetlobe*“, t. j. rešenja in boljšiga časa čakamo, pa se nam še nikjer nič ne zasveti; v temi, v nevednosti smo, kdaj de bomo rešeni (Brentano).

16. Kakor slepi, ki se per belim dnevu spotikajo, in kakor mertvi na spodnjim svetu, ki si nič ne morejo pomagati; ravno tako smo tudi mi v stiski, in si ne moremo nič pomagati (Brentano).

17. Zdihujemo po rešenji enako lačnimu medvedu, ki hrepení po žertvi.

18. „*naše pregrehe so pred nami*“, t. j., pred našimi očmi.

19. „*se lagali zoper Gospoda*“, t. j., smo ga zatajili, — „*in se stran obernili*“ od Gospoda, ter smo ga zapustili, t. j., vero v Boga smo v sebi zaterli, de bi nam ne bilo treba živeti po njegovi postavi, de bi lože in brez strahú bližnjimu krivico delali, in zapovedi Božje prelomovali; — „*spočeli smo*“, zmislili smo si laží zoper svojiga bližnjiga, ter smo jih v sebi nosili, in potem iz serca zoper njega govorili (Šeg in Brent.).

20. Ker so Izraelci Boga zapustili, zato se jim je sodba umaknila; oni ne najdejo pravice v sodbi.

Digitized by Google

zakaj resnica je na tergu padla, in pravica ne more priti tje,[21])

15. in resnica je pozabljena, in kdor je od hudiga odstopil, je bil ropanju odpert. To je Gospod vidil, in njegovim očem se je hudó zdelo, ker ni pravice.[22])

16. In je vidil, de ni nikogar, in se je zavzel, de ni nikogar, kteri bi pomagal;[23]) zato si njegova roka sama pomaga, in njegova pravica ga podpéra sama.[24])

17. On obleče pravico[25]) kakor oklep, in čelado zveličanja ima na glavi;[26]) on obleče oblačila maševanja, in se ogerne s serditostjo kakor s plajšem, Efež. 6, 17: 1. Tes. 5, 8.

18. kakor za maševanje, kakor za povračevanje jeze svojim sovražnikam in za povračilo svojim nasprotnikam; otokam bo povernil.[27])

19. In bali se bodo oni od zahoda Gospodoviga imena, in oni od solnčniga vzhoda njegoviga veličastva, ko pride kakor silna reka,[28]) ktero Gospodova sapa žene.

20. In Sionu pride odrešenik, in njim, ki se vernejo od hudobije k Jakopu,[29]) pravi Gospod.

21. To je moja zaveza ž njimi, reče Gospod: Moj duh, kteri je v tebi,[30]) in moje besede, ki sim ti jih v usta položil, se ne bodo umaknile od tvojih ust, in od ust tvojiga zaroda, in od ust zaroda tvojiga zaroda, pravi Gospod, od zdaj na vekomaj.[31])

---

21. „*resnica je na tergu* (kjer so sodbe sklepali) *padla*“, t. j., resnica je bila per sodbi zaterta; — „*pravica ne more priti tje*“ na terg pred sodbo (Šeg).

22. „*kdor je od hudiga odstopil*“, i. d., to je, kdor ni s hudobneži vlekel, je bil oropan. Té hudobije in krivice so se Bogu hudó zdele, t. j., so mu bile žal (Šeg).

23. „*de ni nikogar*“, kteri bi se za pravico potegoval, in se krivici ustavljal.

24. „*zato*“ si bo Bog sam pomagal, ter se bo zoper krivičnike vzdignil.

25. Obdal se bo z ojstro pravico zoper zatéravce pobožnih.

26. „*čelado zveličanja*“, t. j., železno kapo v rešenje stiskanih pobožnih si bo Bog djal na glavo. — Prerok tukaj Boga pred oči stavi ko junaka z vso vojskino brambo, ki se vzdigne zoper svoje sovražnike (Brentano).

27. Bog se bo maševal nad svojimi sovražniki, ter jim bo povračeval, t. j., kaznoval njih jezo, ki jo imajo do njegoviga ljudstva; — „*otokam bo povernil*“, t. j., daljne dežele in bogapozabljive malikovavce bo pokoril.

28. Ko Bog nanaglama pride, kakor dereča voda, nad stiskavce Izraeloviga ljudstva, se ga bodo ljudje bali, ki prebivajo proti solnčnimu vzhodu in zahodu (Brentano).

29. „*in njim*“ izmed Jakopovih otrók, „*ki se vernejo od hudobije*“, ki se bodo spreobernili, bo došel Mesija.

30. „*Moj duh, kteri je v tebi*“, o sveta občina ali srenja!

31. Sveti Duh bo per Mesijevi cerkvi ostal na vekomaj (Šeg).

Digitized by Google

LX. Poglavje.

Veličastvo noviga Jeruzalema.*)

1. Vstani, bodi razsvetljen, Jeruzalem![1]) ker pride tvoja luč, in Gospodovo veličastvo nad teboj vzhaja.

2. Ker glej, tema pokriva zemljo in mrak ljudstva; nad teboj pa se bo Gospod perkazal, in njegova čast se bo v tebi vidila.[2])

3. In narodi bodo per tvoji luči hodili, in kralji v svetlobi, ktera tebi vzhaja.[3])

4. Vzdigni okrog svoje oči, in poglej, vsi ti se zbirajo, in k tebi dohajajo; tvoji sinovi bodo od deleč prišli, in tvoje hčere bodo od strani vstajale.[4]) Zgor. 49, 18.

5. Takrat boš vidil, in boš poln veselja, in tvoje serce se bo čudilo in razširjalo, ko se bo spreobernila k tebi primorska množica, ko moč narodov k tebi pride.[5])

6. Povodenj kamel te bo zagernila, dromedarji iz Madijana in Efe; vsi bodo prišli s Sabe, ter bodo pernesli zlatá in kadila, in bodo hvalo Gospodovo oznanovali.[6])

---

*) Prerok, ki je bil na koncu poprešnjiga poglavja spet jel od Mesija in njegoviga kraljestva govoriti, popisuje tukaj veličastvo tega noviga kraljestva Božjiga. V tem kraljestvu se Bog vidno kaže (v. 1—3.), vse malikovavske ljudstva želijo vanjo sprejete biti (4—13.), in zadnjič se vsi njegovi sovražniki podajo, de poslednjič plošni mir v njem kraljuje, in je Bog vse v vsim (14—22.). Ta prerokba obsega začetek in blagoslovito dokončanje Mesijeviga kraljestva na zemlji. Rešenje iz babilonske sužnosti prerok le sem ter tje nekoliko v misel jemlje, in sicer le toliko, kolikor z nekterimi podobami tega rešenja popisuje Mesijevo kraljestvo.

1. Po koncu, Jeruzalem! daj se razsvetliti, ne zametvaj luči, razodenja, gnade, zveličanja; „*ker tvoja luč*“, tebi obljubljeni Mesija, se bliža, in ž njim tudi tvoje razsvetljenje in zveličanje, „*Gospodovo veličastvo*“ t. j., veličastno razodenje Božje ti že vzhaja (Šeg).

2. „*tema in mrak*“, t. j., nevednost, zmota, greh, reva, obdaja vso zemljo in vse ljudstva, k tebi pa bo prišel Gospod, kteri te bo rešil zmote ino greha, ter bo razodel nad teboj svoje veličastvo (Šeg).

3. tvojiga razsvetljenja in zveličanja se bodo tudi drugi narodi vdeleževali.

4. „*vsi ti*“ malikovavski narodi bodo k tebi perstopili, ter tvojo vero sprejeli; — „*tvoje hčere bodo od strani vstajale*“, t. j., od vsih strani bodo k tebi vrele; latinske besede: „*de latere surgent*“, bere sveti Hieronim v svojim razlaganji: „*in latere sugent*“, t. j., „*bodo na* (tvoji) *strani sesale*“, kar se s hebrejskim prav vjema: „*bodo na* (tvoji) *strani zrejene*“, v greškim: „*tvoje hčere bodo na ramah nošene*“. Prerok tukaj Jeruzalem permerja materi, ki spet persi daje svojim otrokam, ki so ji bili vzeti (Šeg).

5. „*primorska množica*“, t. j., malikovavci proti solnčnimu zahodu, „*moč narodov*“, t. j., ko truma malikovavcov k tebi pride, ter se spreoberne k tvoji veri (Šeg).

6. „*Povodenj kamel*“, t. j., silno velika truma kamel, te bo obdajala; „*dromedarji*“, majhne pa hitre kamele (velblodi) z eno gerbo; „*Madijan*“, „*Efa*“

Digitized by Google

7. Vsa kedarska drobnica se bo k tebi zbrala, ovni nabajoški bodo tebi v službo;[7]) darovani bodo na mojim spravnim altarji,[8]) in hišo svojiga veličastva bom poveličal.[9])

8. Kdo so ti, ki letijo kakor oblaki, in kakor golobje k svojim linam?[10])

9. Mene namreč čakajo otoki[11]) in morske ladije od začetka,[12]) de perpeljem tvoje otroke[13]) z dalje, njih srebró in njih zlató ž njimi vred,[14]) imenu Gospoda, tvojiga Boga, Izraelovimu Svetimu, ker te je poveličal.

10. In zidali bodo sinovi ptujcov tvoje zidove, in njih kralji ti bodo stregli;[15]) v svoji jezi sim te udaril, in v svoji milosti sim se te usmilil.

11. In tvoje vrata bodo vedno odperte, dan in noč ne bodo zaperte, de se moč narodov k tebi perpravi, in njih kralji perpeljejo.[16]) Skr. razod. 21, 25.

12. Ljudstvo namreč in kraljestvo, ki tebi ne služi, bo zginilo, in narodi bodo popolnama pokončani.[17])

13. Lepota z Libana bo k tebi prišla, jelka in zeleníka in smreka ob enim lepotičit kraj mojiga svetiša, in kraj pod svojimi nogami bom poveličal.[18])

14. In prišli bodo k tebi per-

---

in „*Saba*“, kraji v Arabii proti vzhodu. Pomen: Ne le narodi, ki prebivajo proti zahodu, ampak tudi oni, ki prebivajo proti vzhodu, namreč Arabljani, bodo prišli na svoji tovorni živini, ter bodo darov seboj pernesli, in Boga častili.

7. „*Kedar*“ (v Vulgati: „*Cedar*“) in „*Nabajot*“ sta bila pastirska rodova v Arabii. — Arabske ljudstva bodo pergnale v Jeruzalem veliko drobnice za opravljanje daritev.

8. Viši pomen: Narodi se bodo vdeleževali službe Božje noviga zakona.

9. „*hišo svojiga veličastva*“, t. j., tempelj v Jeruzalemu, zlasti pa bom napravil svojo cerkev veličastno.

10. Kdo so vsi ti narodi, ki gredo tako hitro v cerkev? „*Oblaki*“ in „*golobje*“ so podoba hitrosti in naglosti.

11. „*otoki*“, daljne, primorske dežele proti solnčnimu zahodu.

12. „*od začetka*“, t. j., že dolgo dolgo časa čakajo velike ladije, de bi peljale ljudstva v Jeruzalem. Perm. zgor. 2, 16.

13. „*tvoje otroke*“, t. j., verne Jude in malikovavce v Jeruzalem — v cerkev.

14. „*srebró*“ in „*zlató*“ je podoba čistiga namena, iz kteriga se bodo podali v cerkev.

15. Prerok si tukaj misli jeruzalemske zidove, ki sta jih dala zidati kralja, Cir in Darij (glej 1. Ezdr. 6, 4. 8.), zlasti pa si misli malikovavce in njih poglavarje, ki so cerkev med seboj napravili in jo varovali.

16. Cerkev bo noč in dan odperta, narodi in njih kralji se bodo vanjo podajali.

17. Pomen: Kdor koli in kjer koli kdo cerkvi ne služi, t. j., ji ni pokoren, ter se ji v veri ne podverže, se bo s hudobnimi vred pogubil. — Iz tega se tedaj lahko posname, de ni še dovolj, de kdo v Jezusa Kristusa, poglavarja svete cerkve, veruje, ako se pa ne derži cerkve, ki je njegovo telo, in v njeni družbi ne živí; zatorej pravi sveti Ciprijan: Kdor noče cerkve imeti mater, ne bo Boga imel očeta.

18. „*Lepota z Libana*“, t. j., cedri z Libana se bodo perpeljali v Jeruzalem, „*zeleníka*“, t. j., pušpan, „*kraj pod svojimi nogami*“ ali „*svoje podnožje*“, t. j., tempelj.

Digitized by Google

klonjeni otroci njih, ki so te poniževali, in častili bodo stopinje tvojih nog vsi, ki so te zaničevali, in te bodo imenovali Gospodovo mesto, Sion Izraeloviga Svetiga.[19])

15. Za to, ko si bil zapušen in sovražen, in ni nihče skozi tebe hodil,[20]) te bom napravil za lepoto vekomaj k veselju od roda do roda;

16. in sesal boš mleko narodov, in persi kraljev te bodo dojile,[21]) in vedil boš, de sim jez Gospod, tvoj zveličar, in tvoj rešenik, močni Jakopov.

17. Namesto brona bom pernesel zlata, in namesto železa bom pernesel srebra, in namesto lesa brona, in namesto kamnja železa; in čuvaje ti bom postavil mirne, tvoje viši pa pravične.[22])

18. Nič več ne bo dalje slišati od krivice v tvoji deželi, ne od razdjanja in potertja v tvojih pokrajinah, ampak sreča bo tvoje zidove obdajala, in hvala tvoje vrata.[23])

19. Nič več ti ne bo solnce luč po dnevu, tudi ti ne bo lunina svetloba svetila, ampak Gospod ti bo v večno luč, in tvoj Bog v tvoje veličastvo.[24]) Skr. razod. 21, 23: 22, 5.

20. Nič več ne bo dalje zahajalo tvoje solnce, ne tvoja luna se zmanjševala; ker Gospod bo tvoja večna luč, in dnevi tvoje žalosti bodo dokončani.

21. Tvoje ljudstvo pa bodo vsi pravični, na večno bodo deželo[25]) podedovali, ko mladika mojiga zasajenja, delo moje roke v poveličevanje.

22. Iz naj manjšiga jih bo tavžent, in iz naj slabšiga bo naj močnejši ljudstvo:[26]) jez Gospod bom to ob svojim času storil.

Glej 1. Kron. 28, 2. — Novi Jeruzalem in tempelj bota iz naj lepšiga in terdnejšiga lesa narejena. Glej 1. Ezdr. 3. 7. — Veličastna stavba jeruzalemskiga mesta in tempeljna je podoba veličastne, večne cerkve.

19. Vsi sovražniki svete srenje bodo kdàj še v časti imeli cerkev Božjo. To prerokovanje se bo spolnilo konec časov, ko bo en pastir in en ovčji hlev.

20. „*skozi tebe*“ ali: „*po tebi hodil*“, ob babilonski sužnosti.

21. „*mleko*“ je podoba vsiga živeža, močí in bogastva. Pomen: Narodi ti bodo svojo moč in vse svoje bogastvo darovali.

22. srečni časi bodo nastopili, enaki Salomonovim (3. Kralj. 10, 27.); — „*čuvaje*“, t. j., namesto terdih in neusmiljenih perganjavcov k delu, ki so tvoje ljudstvo na Egiptovskim in na Babilonskim pestíli, ti bom dal mirne in pravične gosposke (Brentano).

23. Vse to méri na poslednje srečne čase svete cerkve, ki se bo spremenila v nebeško kraljestvo.

24. Prerok popisuje zmagovavsko cerkev v nebesih.

25. „*večno bodo deželo*“, t. j., nebeško kraljestvo posestovali.

26. Prerok se spet verne k vojskovavni cerkvi na zemlji, ter pravi, de se bo močno razširjala in narašala, kar se je tudi spolnilo. Iz sv. Petra, Pavla, Benedikta, Frančiška, Ignacija in iz druzih oznanovavcov svetiga evangelija je tavžent in tavžent kristjanov prirastlo.

Digitized by Google

LXI. Poglavje.

Mesijevo opravilo.*)

1. Gospodov duh je nad menoj;[1]) ker me je Gospod pomazilil:[2]) poslal me je pridigovat krotkim,[3]) de ozdravim pobite v sercu,[4]) in oznanim jetnikam prostost, in zapertim rešenje;

2. de okličem spravno leto Gospodovo[5]) in dan maševanja našiga Boga,[6]) de utolažim vse žalostne; Mat. 5, 5.

3. de žalostnim na Sionu napravim in jim dam venec namesto pepela, olje veselja namesto žalosti,[7]) prazničen plajš namesto žalostniga duha; in imenovali se bodo v njem močni v pravičnosti,[8]) Gospodovo zasajenje v poveličanje.[9])

4. In zidali bodo, kar je bilo od nekdaj razdjano, in stare podertije bodo po koncu stavili, in popravljali zapušene mesta, poderte od rodú do rodú. Zgor. 58, 12.

5. In ptujci bodo stali, in vaše čede pasli, in sinovi ptujcov bodo vaši poljedelci in vinogradniki.[10])

6. Vi pa se bote imenovali

*) V tem poglavji govorí Mesija, ter perpoveduje sveti srenji, de ga je Bog poslal, ter mu je naročil, naj ji oznanuje rešenje, in naj ga tudi dokončá (v. 1—3.); po tem se bo kraljestvo Božje tudi med malikovavci razširjalo (v. 4—9.). Na to odgovorí sveta srenja, ter razodeva svoje veselje zavoljo dane obljube, in svoje terdno zaupanje v nje gotovo dopolnjenje (v. 10. 11.). Tudi v tem poglavji popisuje prerok rešenje po Mesii s podobami, ki jih je posnel od rešenja iz babilonske sužnosti.

1. *„nad menoj“*, Mesijem, nad mojo človeško natoro (Perm. Luk. 4, 18.). — De tukaj Mesija govorí, ne pa prerok, se lahko posname iz 42., 49. in 50. poglavja in iz 3. verste, kjer govoreči pravi, de je poklican, rešenje dokončati, zlasti pa iz Luk. 4, 21., kjer Jezus sam pové, de prerok od njega govorí.

2. *„ker me je Gospod“* naredil *„Maziljenca“*, t. j., Mesija.

3. *„krotkim“*, v hebrejskim: *„ubogim“* evangeli oznanovat.

4. *„pobite v sercu“*, t. j., nje, ki so stiskani in poterti.

5. Ta versta méri na judovsko sveto leto (3. Mojz. 25, 9.), v kterim so bili vsi hebrejski sužnji spušeni, in v kterim so obožani prebivavci svoje prodane posestva spet v last dobivali; zlasti pa méri na presrečni čas milosti, gnade in sprave z Bogam, ki je svetu došla po Kristusu, ko sužnji greha spet dobivajo svojo dušno prostost (rešenje iz vezí pregreh) in zgubljeno dedšino Božjih otrók.

6. *„dan maševanja“* nad sovražniki Božjimi, ki dobroto Mesijeviga rešenja zametujejo. — To méri na čas rešitve iz babilonske sužnosti, ki je bil Judam čas veselja, Kaldejcam pa čas maševanja Božjiga.

7. Ob žalovanji so se Judje oblačili v žimnate oblačila, ter so svoje glave potresali s pepelam, in se niso mazilili z oljem.

8. *„v njem“*, namreč v novim Sionu, bodo *„močni“*, t. j., junaki v pravičnosti.

9. Oni, Gospodova lastnija, bodo njemu v poveličanje ali čast.

10. Vi bote spet premožni, ter vam bodo ptuji sužnji čede pasli, polje in vinograde obdelovali.

Digitized by Google

Gospodovi duhovni,[11]) služabniki našiga Boga se vam poreče. Premožnost narodov[12]) bote vživali, in ž njih slavo se hvalili.[13])

7. Za vaše dvojno zasramovanje in osramotenje bodo svoj delež hvalili,[14]) zavoljo tega bodo v svoji deželi po dvoje posestvali, in večno veselje bodo imeli.[15])

8. Ker jez Gospod ljubim pravico, in sovražim rop per žgavni daritvi;[16]) zatorej bom nad njimi storil delo v resnici,[17]) in večno zavezo bom ž njimi naredil.

9. In poznal se bo med narodi njih zarod, in njih mladina med ljudstvi; vsi, ki jih bodo vidili, jih bodo spoznali, ker oni so zarod, kteriga je Gospod blagoslovil.[18])

10. Veselil in veselil se bom v Gospodu,[19]) in moja duša se bo radovala v mojim Bogu, ker me je oblekel v oblačilo zveličanja, in me ogernil z obleko pravičnosti, kakor ženina, ki se ozališa z vencam,[20]) in kakor nevesto, ki se nališpa s svojo dragotíno.

11. Kakor namreč zemlja obroduje svoje zeliše, in kakor vert daje rasti svojimu semenu: tako bo Gospod Bog dal rasti pravičnosti in hvali vpričo vsih narodov.[21])

LXII. Poglavje.

Bog se bo spet zaročil z novo sionsko občino ali srenjo, kar prerok prosi z druzimi pobožnimi vred.

1. Zavoljo Siona ne bom mol- | čal,[1]) in zavoljo Jeruzalema si

---

11. „*Gospodovi duhovni*“, kraljévo duhovstvo. 1. Petr. 2, 9.
12. „*Premožnost narodov*“, t. j., bogastvo narodov bote vživali, ter vam bodo obilno darov donašali.
13. vi bote gospodarji njih imenitnosti, čez nje bote oblast imeli.
14. „*za vaše dvojno zasramovanje in osramotenje*“, namreč na Egiptovskim in potem na Babilonskim, bodo vaši otroci hvalili plačilo, ktero bo mnogoterno in obilno.
15. Obilno plačilo, ki ga je dal Bog Izraelcam za prestano terpljenje, je tukaj podoba obilniga plačila pravičnih v nebeškim Jeruzalemu.
16. „*sovražim*“, studim vsako krivično blago, če se mi tudi v dar pernese; ker sim tedaj pravičen, jih moram plačevati, njih sovražnike pa kaznovati.
17. „*bom nad njimi storil delo*“ svoje svetosti in pravice.
18. Vsak bo spoznal, de Bog Izraelce (sveto srenjo) sosebno oblagodarja.
19. Te besede govori rešeni Izrael, rešena, izvojena srenja.
20. „*ker me je oblekel*“, t. j., ker me je obdal z zveličanjem, z blagovitostjo, s srečo, kakor z oblačilam, in s pravičnostjo kakor s plajšem. Obleka je podoba varstva in lepote (Šeg).
21. Kakor obroduje zemlja svoje zeliša, tako polagama se bo razširjalo kraljestvo Božje med narodi. — Šeg pa takole: V kolikoršni obilnosti obroduje zemlja travo in cvetlice, v tolikošni obilnosti bo rastlo Božje ljudstvo v pravičnosti in „*hvali*“, t. j., v češenji Božjim, po vsim svetu.

1. „*Zavoljo Siona*“, t. j., zavoljo svete srenje. Prerok zagotavlja, de ne bo poprej jenjal s pobožnimi vred (v. 6.) moliti in prositi, dokler ne pride

Digitized by Google

ne bom dal pokoja, dokler ne pride njegov pravični kakor svetloba, in ne sveti njegov zveličar[2]) kakor svetilnica.

2. In vidili bodo narodi tvojiga pravičniga[3]) in vsi kralji tvojiga slavniga,[4]) in imenoval se boš po novim imenu,[5]) ki ga bodo Gospodove usta izgovorile.

3. In boš veličastna krona v Gospodovi roci, kraljev portik v roci svojiga Boga.[6])

4. Dalje se ne boš več imenoval: „Zapušena“,[7]) in tvoja dežela se ne bo več imenovala: „Razdjana“, ampak imenoval se boš: „Moje dopadenje nad njo“,[8]) in tvoja dežela: „Naseljena“,[9]) ker si Gospodu všeč, in tvoja dežela bo naseljena.[10])

5. Stanoval bo namreč mladeneč in devica, in stanovali bodo v tebi tvoji otroci; in ženin se bo veselil neveste, Gospod pa se bo tebe veselil.[11])

6. Na tvoje zidove, Jeruzalem, sim čuvaje postavil; cel dan, in celo noč, nikdar ne bodo molčali.[12]) Ki se Boga spominjate, nikar ne molčite,

7. in ne dajajte mu pokoja, dokler ne uterdi, in dokler ne postavi Jeruzalema v hvaljenje na zemlji.[13])

8. Gospod je persegel per svoji desnici, in per svoji močni

---

rešenik. Prerok ima pred očmi rešenje iz babilonske sužnosti, zlasti pa rešenje po Mesii.

2. „*njegov pravični*“ — „*njegov zveličar*“, t. j., Mesija.

3. „*tvojiga pravičniga*“, t. j., Mesija, v hebrejskim: „*tvojo pravičnost*“.

4. „*tvojiga slavniga*“ ali: „*veličastniga*“, v hebrejskim: „*tvoje veličastvo*“.

5. prejel boš novo ime, ki bo tako veličastno, de ga le sam Gospod more izreči in dati. Gl. 4. versto.

6. „*portik*“ ali „*šapelj*“ ali venec okrog glave. Pomen: Ti, Izrael, boš v roci Božji, per voditvi Božji, krona in lepota judovskiga kraljestva, vsiga svetá.

7. „*Zapušena*“ zaročnica, žena. Ob času babilonske sužnosti je bila judovska srenja od Boga, svojiga kralja, ločena, zaverženа, po dokončani sužnosti pa se je ž njim spet zaročila (Brentano).

8. „*Moje dopadenje nad njo*“, t. j., moja ljuba zaročnica.

9. „*Naseljena*“, t. j., s prebivavci napolnjena, v hebrejskim: „*zaročena nevesta*“ z Bogam, svojim pravim ženinam.

10. V hebrejskim: „*in tvoja dežela bo zaročena*“. To prerokovanje, de Izrael ne bo več zapušen, in de bo vedno ljuba nevesta Božja, se je le v tem pomenu spolnilo nad izraelsko srenjo, ker se je iz nje spočela sveta cerkev, ne pa nad zemeljskim Izraelam, kteriga je Bog poznejše spet zavergel; zatorej je tukaj prav za prav le od svete srenje, cerkve Božje, govorjenje.

11. Stanovala bota v tebi, o Jeruzalem, o sveta srenja, mladeneč in devica, stanovali bodo v tebi tvoji otroci; „*in ženin*“, t. j., Bog, „*se bo veselil neveste*“, t. j., Jeruzalema, Izraela, svete srenje (Seg).

12. „*sim čuvaje postavil*“, de naj Boga z menoj vred prosijo, de bi se Jeruzalem spet sozidal. „*Čuvaji*“ so pastirji in viši, ktere prerok opominja, de naj svojo molitev z njegovo sklepajo, ter naj Boga prosijo, de bi se Jeruzalem spet sozidal.

13. „*dokler*“ Bog Jeruzalema ne postavi v taki stan, de ga bo hvalil vesoljni svét. Zemeljski Jeruzalem je bil razdjan, torej ima prerok zlasti pred očmi duhovni Jeruzalem, sveto cerkev.

Digitized by Google

roci:[14]) Nič več ne bom dajal tvoje pšenice tvojim sovražnikam za vžitek, in nikoli več ne bodo pili ptuji sinovi tvojiga vina, za ktero si se trudil;

9. temuč oni, ki jo spravljajo, jo bodo vživali, in Gospoda hvalili, in oni, ki berejo, ga bodo pili na mojih svetih preddvorih.[15])

10. Pojdite, pojdite skozi vrata,[16]) perpravite ljudstvu pot, poravnajte cesto, poberite kamnje, in vzdignite bandero pred ljudstvi.[17]) Zgor. 57, 14.

11. Glej, Gospod dá slišati do pokrajin zemlje. Povejte sionski hčeri: Glej, tvoj zveličar pride; glej, njegovo plačilo je ž njim, in njegovo delo je pred njim.[18]) Cah. 9, 9. Mat. 31, 5.

12. In imenovali se[19]) bodo: Sveto ljudstvo, rešeni Gospodovi; tebi[20]) pa se poreče: Iskano mesto, in ne zapušeno.

LXIII. Poglavje.

Zmagovavec pride v lepim, pa v okervavljenim oblačilu, kteri bo pokončal vse Božje sovražnike; Bog bo Jude zavergel zavoljo njih pregreh; v sužnosti bodo zdihovali, ter se spominjali Mojzesovih časov; prerok prosi Boga v imenu Izraelcov, de naj jih kmalo reši.

1. Kdo je ta, kteri pride iz | Edoma[1]) v pobarvanih oblači-

---

14. *„per svoji močni roci“*, t. j., per svoji vsigamogočnosti.

15. *„oni, ki jo spravljajo“*, namreč pšenico, sploh, ki žito perdelujejo; *„ki berejo“* ali *„tergajo“*, prav po besedi: *„ki ga* (vino) *znašajo, ga bodo pili“* v Jeruzalemu per daritvah (Šeg). Glej 3. Mojz. 23, 34. i. d. 5. Mojz. 12, 17. 18. — Pomen: Rešena srenja ne bo nič več mógla svojiga premoženja svojim sovražnikam prepušati, temuč sama ga bo vživala, in v svete opravila obračala. To prav popolnama méri na duhovne darove svete srenje, kteri ji ne bodo nikoli vzeti; nepopolnama pa méri na srečni stan Izraelcov po rešitvi iz babilonske sužnosti, ker ta srečni stan ni zmirej terpel, ampak se je spremenil ob času Rimljanov.

16. Prerok opominja rešene, zlasti pa pastirje in viši, de naj gredo iz svetiga mesta, ter naj vabijo tudi druge ljudstva k perstopu v sveto srenjo, in naj jim vse zaderžke s pota spravljajo.

17. *„vzdignite bandero pred ljudstvi“*, dajte malikovavskim narodam znamnje, de naj vas spremljajo, in gredo z vami vred v sveto srenjo — v sveto cerkev.

18. Ne le do sionske hčere, t. j., do judovske srenje, ampak tudi *„do pokrajin zemlje“*, t. j., do vsih narodov gre veselo oznanilo, namreč: *„Glej, tvoj zveličar pride“*. Glej 40, 10.

19. *„imenovali se bodo“* Izraelci po prihodu iz sužnosti, v višim pomenu: udje nove srenje — svete cerkve: *„Sveto ljudstvo“* i. d.

20. *„tebi“*, o Jeruzalem, nova srenja! *„pa se poreče: „Iskano mesto, in ne zapušeno“*, ker te je Bog, ko te je bil zavergel, spet poiskal, in te ko ljubljeno nevesto sprejel. Glej v. 4. (Brentano).

1. Prerok popisuje v tem poglavji kervaviga zmagovavca zoper Edom (v. 1—5.) in zoper narode sploh (v. 6.), hvali Boga za rešenje, kteriga se je sveta srenja vedno vdeleževala (v. 7—9.), spoznava greh in revo svojiga ljudstva (v. 10—19.), in prosi Boga, de bi kmalo kmalo ljudstvo rešil (Pogl. 64.). —

Digitized by Google

lih[2]) iz Bosre?[3]) Tisti lepi v svoji suknji, ki hodi v obilnosti svoje moči?[4]) — Jez sim,[5]) ki govorim pravico, in se potegujem za rešenje.[6])

2. Zakaj pa je rudeča tvoja suknja, in tvoje oblačilo, kakor njih, ki tlačijo v tlačivnici?[7])

3. Sam sim tlačil v tlačivnici,[8]) in izmed narodov ni bilo nikogar z menoj;[9]) potaptal sim jih v svojim serdu, in jih pomandral v svoji jezi, de je njih kri šterkala na mojo suknjo,[10]) in vse svoje oblačila sim omadeževal.[11])

4. Ker dan maševanja je v mojim sercu, leto rešenja je po meni prišlo.[12]) Zgor. 34, 8.

5. Okoli sim se ozéral, in ni ga bilo pomočnika; iskal sim, in ni ga bilo, de bi bil pomagal: pa moja roka me je rešila, in moj serd sam mi je pomagal.[13])

6. In pomandral sim ljudstva v svojim serdu, in jih napojil[14]) v svoji jezi, in njih moč sim ob tla vergel.[15])

Ta zmagovavec je v 1. versti očitno zaznamnjan ko vojšak Božji. Sovražniki, ki jih je premagal ta vojšak Božji, niso le Edomljani, ampak sploh narodi (v. 6.). Z Edomljani in z narodi pa si prerok ne more misliti ljudstev kaldejskiga kraljestva, ker nje so po poprešnjih prerokbah premagali Perzijani in Medijani, une pa, namreč Edomljane in narode sploh, je le vojšak Božji pokončal (v. 3. in 6.); zatorej si moramo z Edomljani in s premaganimi narodi misliti duhovne sovražnike Božjiga kraljestva, kteri samo pravici in vsigamogočnosti Božji zapadejo, in vojšak Božji ne more tukaj nihče drugi biti kakor Mesija, kteriga sveti Janez (Skriv. raz. 19, 11.) enako, kakor tukaj Izaija, popisuje. Perm. zgor. pogl. 34.

2. „*v pobarvanih*“, t. j., v okervavljenih oblačilih; v hebrejskim: „*v rudečih oblačilih*“.

3. „*iz Bosre*“, véliciga mesta na Edomskim. Perm. 34, 6.

4. To vpraša prerok, ki vidi s preroškimi očmi zmagovavca priti.

5. Božji zmagovavec, Mesija, mu odgovori.

6. Jez sim pravični sodnik, in mogočni pomočnik in rešenik.

7. Prerok vpraša zmagovavca, zakaj de je njegovo oblačilo rudeče, okervavljeno, kakor de bi bil černo grozdje tlačil?

8. „*Tlačiti grozdje v tlačivnici*“ je podoba kervaviga zmandranja sovražnikov. Gl. Žal. pes. 1, 15. Joel. 3, 13.

9. Nihče izmed narodov mu ni pomagal pokončati sovražnikov, sam jih je pokončal s svojo Božjo močjo.

10. „*v svojim serdu — v svoji jezi*“, t. j., po svoji ostri pravici.

11. Nekteri izmed svetih očetov obračajo „*s kervjo omadeževano oblačilo*“ na terpljenje Jezusa Kristusa, po kterim je premagal svet in pekel; drugi to obračajo na njegove kervave zmage zoper sovražnike v poslednjih časih svete cerkve, spet drugi pa na obojno ob enim, kar je naj bolj verjetno, ker to prerokovanje obsega vse čase Mesijeve.

12. „*dan maševanja*“ nad sovražniki Božjimi, nad nespokornimi grešniki; „*léto rešenja*“ za pravične in spokornike.

13. Nihče ni mogel človeškimu rodu, v greh in v revo zagreznjenimu, pomagati, kakor le sam Sin Božji po svojim terpljenji, s kterim je utolažil pravico Božjo.

14. „*napojil*“, prav po besedi: „*upijanil*“. Gl. zgor. 51, 17. 21. 22.

15. V hebrejskim: „*pomandral bom — in jih napojil — in vergel*“.

Digitized by Google

7. Usmiljenja Gospodoviga se bom spominjal,[16]) hvalil Gospoda za vse, kar nam je Gospod dodelil, in zavoljo obilnosti dobrot nad hišo Izraelovo, ktere jim je dodelil po svoji dobroti in po obilnosti svojiga usmiljenja.

8. In je rekel: „Saj je to vender moje ljudstvo, otroci, ki ne tajé“,[17]) in bil jim je zveličar.

9. Per vsi njih stiski ni bil v zadregi,[18]) in angelj njegoviga obličja[19]) jih je rešil v svoji ljubezni, in v svoji milosti jih je on sam otél, in jih nosil, in poviševal vse nekdanje dni.

10. Oni pa so ga dražili k jezi, in žalili duha njegoviga svetnika;[20]) zato se jim je bil v sovražnika spremenil, in sam se je zoper nje bojeval.

11. In spomnili so se[21]) nekdanjiga časa ob Mojzesu in njegovim ljudstvu:[22]) Kje je, ki jih je izpeljal iz morja s pastirji svoje čede vred?[23]) Kje je, ki je duha svojiga svetnika med nje dal?[24]) 2. Mojz. 14, 29.

12. ki je peljal ob desnici Mojzesa z roko svojiga veličastva:

13. ki jih je peljal skozi globočine kakor po pušavi konja,[25]) ki se ne spotakne?

14. Kakor žival, ki gre po polji, jih je vodil duh Gospodov.[26]) Tako si peljal svoje ljudstvo, de bi si častitljivo ime napravil.

15. Ozri se z neba, in poglej s svojiga svetiga in s svojiga veličastniga prebivališa! Kje je tvoja gorečnost in tvoja moč, obilnost tvoje priserčnosti in tvojiga usmiljenja? Do mene je zastalo.[27]) 5. Mojz. 26, 15. Bar. 2, 16.

16. Saj si ti naš oče; zakaj Abraham nas ne pozna, in Izrael ne vé za nas:[28]) ti, Gospod, si naš oče, naš odrešenik je tvoje ime od nekdaj.

17. Zakaj si nam pustil zaiti,

16. Tukaj začne spet prerok govoriti. Gl. zastran zveze 1. razl.

17. „*ki ne tajé*“ mene, moje zaveze, t. j., ne bodo več odpadli od vere.

18. „*ni bil v zadregi*“, ni bil v skerbi, de bi jim ne bil mogel pomagati.

19. „*angelj njegoviga obličja*“, t. j., on sam, ali pa: Angelj, ki je njegovo obličje, namreč Sin Božji, Kristus. Gl. 2. Mojz. 33, 14. 15. i. d.

20. „*njegoviga svetnika*“, Mojzesa, v hebrejskim: ... „*žalili njegoviga svetiga duha*“.

21. V nadlogi „*so se spomnili*“, namreč Izraelci, čudežev, ki so se godili nekdaj ob Mojzesovim času. Prav po besedi: „*spomnil se je*“ i. t. d., namreč Izraelov narod v sužnosti, ne pa Bog, kakor nekteri prestavljajo; zakaj Bog si ne more dajati naslednjih vprašanj (Šeg).

22. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Zdaj se spomni ljudstvo nekdanjih Mojzesovih časov*“, ter vpraša: „*Kje je*“ i. t. d.

23. „*s pastirji*“, z Aronam, z višimi in z ljudstvam vred.

24. „*Kje je*“, ki je med njimi obudoval preroke, kteri so jih učili in čudeže delali, na pr., Mojzesa (Šeg)?

25. „*skozi globočine*“, t. j., skozi rudeče morje, kakor po planjavi.

26. „*ki gre po polji*“ na pašo, tako brez vse nevarnosti je Gospod vodil Izraelce skozi razdeljeno rudeče morje.

27. Prerok govorí v imenu vsiga Izraeloviga ljudstva.

28. Abraham in Jakop nas nočeta spoznati za svoje otroke, ker nismo po njunih zgledih živeli, in smo se spačili; ti pa, o Bog, si neskončno usmiljen,

Digitized by Google

Gospod, s tvojih potov, si zakerknil nam serce, de bi se te ne bali? Oberni se k nam zavoljo svojih hlapcov, zavoljo rodov svojiga deleža.[29])

18. Kakor nič so v oblast vzeli tvoje sveto ljudstvo,[30]) naši sovražniki so potaptali tvoje svetiše.

19. Postali smo kakor spervenja, ko še nisi nas gospodaril, in se nismo imenovali po tvojim imenu.[31])

LXIV. Poglavje.

Prerok še dalje spoznava grešnost in spačenost svojiga naroda, in v njegovim imenu Boga prosi odpušenja.

1. O de bi prederl nebesa, in doli stopil![1]) pred tvojim obličjem bi se tajale goré,

2. kakor ogorek v ognji bi zginjale; vode bi od ognja vrele, de bi bilo tvoje ime znano tvojim sovražnikam; pred tvojim obličjem bi ljudstva trepetale.[2])

3. Ako boš delal čudeže,[3]) ne bomo prestali; doli si stopil, in pred tvojim obličjem so se tajale goré.[4])

4. Nekdaj ni bilo slišati, tudi na ušesa ni prišlo, oko ni vidilo, zunaj tebe, o Bog! kar si perpravil njim, ki tebe čakajo.[5])

5. Njemu, ki vesel ravná pravično, naproti prideš, njim, ki se

---

in ne nehaš biti naš oče, desiravno smo grešili; zatorej se boš nas usmilil, in nam pomagal (Brentano).

29. *„Oberni se k nam“*, skaži nam svojo milost, ker smo tvoji hlapci, tvoj delež, tvoja lastnina (Šeg).

30. *„Kakor nič“*, t. j., lahko, brez truda, so sovražniki v pest dobili *„tvoje sveto ljudstvo“*, t. j., tebi odločeno, tebi posvečeno in zaročeno ljudstvo (Šeg).

31. *„kakor spervenja“*, t. j., od začetka, ko smo bili v Egiptu, ko nisi še bil naš kralj, ko se še nismo imenovali tvoje božje ljudstvo.

1. O de bi ti sam prišel nas rešit! — Prerok, ki v svojim pogledu na prihodnje odrešenje skorej vselej pozemeljsko odrešenje iz sužnosti sklepa z Mesijevim odrešenjem, naznanja z zgornjimi besedami po misli svetih očetov svojo željo po Mesijevim prihodu, akoravno ima ob enim tudi rešenje iz sužnosti pred očmi. Prim. poprešnj. pogl. razl. 1.

2. Pomen: Tvoja veličastna pričujočnost bi pretresla vso natoro, in bi ljudi v velik strah pripravila. — Po misli svetiga Hieronima in druzih svetih očetov je tukaj govorjenje zlasti od druziga prihoda Kristusoviga k sodbi, desiravno je tudi njegov pervi prihod močno spremenil natoro in človeštvo.

3. ob Kristusovim prihodu; v nepopolnim pomenu: ob rešenji iz sužnosti.

4. *„ne bomo prestali“*, t. j., bomo skoperneli iz strahú zavoljo tvojiga grozniga veličastva; — *„so se tajale goré“*, t. j., tresle, gibale, kadile. Tukaj prerok méri na zgodbo, ki je Bog zapovedi dajal na sinajski gori. Glej 2. Mojz. 20, 18. 19. — V hebrejskim: *„Ko bi delal čudeže, ki jih ne perčakujemo, de bi doli stopil, bi se pred tvojim obličjem tajale goré“*.

5. Nihče še ni od nekdaj kaj taciga vidil in slišal, kar si ob svojim prihodu perpravil njim, ki v te zaupajo. Perm. 1. Kor. 2, 9.

Digitized by Google

na tvojih potih tebe spominjajo.[6]) Glej, jezil si se, mi pa smo grešili, in smo zmirej v njih, bomo li rešeni?[7])

6. In mi vsi smo bili kakor nečednik, in vsa naša pravičnost je kakor ruta kervotočne ženske, in odpadli smo vsi kakor listje, in naše pregrehe so nas odnesle, kakor veter.[8])

7. Nikogar ni, kteri bi klical tvoje ime, kteri bi vstal, in se tebe prijel; skril si svoj obraz pred nami, in si nas razdrobil s silo naših grehov.[9])

8. In zdaj, Gospod, ti si naš oče, mi pa ilovica; ti si naš stvarnik, mi vsi pa smo delo tvojih rok!

9. Ne jezi se, Gospod, preveč, in nikar se dalje ne spominjaj naše hudobije; glej, glej, tvoje ljudstvo smo mi vsi. Ps. 78, 8.

10. Mesto tvojiga svetiša[10]) je zapušeno, Sion je zapušen, Jeruzalem je razdjan.

11. Hiša našiga posvečevanja in našiga veličastva, kjer so ti hvalo dajali naši očetje, je z ognjem požgana, in vse naše zaželeno je spremenjeno v razvaline.[11])

12. Boš mar per tem, Gospod, se zderžal, boš li molčal, in nas močno tepel?[12])

LXV. Poglavje.

Bog odgovorí na prerokovo molitev, ter pravi, de bo malikovavce poklical v svojo sveto srenjo, Jude pa zavergel zavoljo njih pregreh; vender pa bo ostanke Judov rešil, ter obeta svojim zvestim služabnikam veliko srečo, nove nebesa in novo zemljo.

1. Išejo me, ki poprej niso po meni vprašali; najdejo me, ki me niso iskali.[1]) Pravim ljudstvu, ktero ni v moje ime kli-

6. Ko prideš, boš sprejel nje, ki se ne naveličajo, pravično, po tvojih zapovedih živeti, in tebi služiti!

7. „*in smo zmirej v njih*“, namreč v grehih, in zatorej tudi v nadlogah.

8. „*mi vsi smo bili*“ nečedni, pregrešni, pred Božjimi očmi; prerok tukaj stavi pregrešnost in spačenost ljudi v podobi telesne nečednosti in nesnage, ktera se je Hebrejcam naj bolj studila; „*vsa naša pravičnost*“, t. j., vse naše dobre dela so omadežane in ostudne, ker jih le po hinavsko in ne iz ljubezni do Boga opravljamo; „*odpadli*“, t. j., zvenili in obleteli smo, ob vso moč smo prišli; „*naše pregrehe so nas odnesle*“ v sužnost (Šeg).

9. Prerok popisuje spačenost ljudi, v ktero so se pogreznili nekoliko časa pred babilonsko sužnostjo in v sužnosti.

10. „*Mesto tvojiga svetiša*“, v hebrejskim: „*tvoje svetosti*“, t. j., tvoje sveto mesto.

11. „*Hiša*“, t. j., tempelj; — vse, deželo, mesto, tempelj, naše naj ljubši, so sovražniki pokončali.

12. Gospod! boš li „*per tem*“, t. j., per tacih žalostnih pergodbah, „*se zderžal*“, nam pomoči poslati, „*boš li molčal*“ per tacih in tolicih krivicah in silah, „*in nas*“ še dalje tako silno pokoril? (Brentano).

1. Bog odgovorí, de so Judje sami krivi svoje kazni in svojiga zaverženja,

Digitized by Google

calo:[2]) Glej, tu sim, glej, tu sim! Rim. 10, 20.

2. Stegal sim svoje roke celi dan po nevernim ljudstvu,[3]) ktero hodi po nedobrim potu, po svojih željah;

3. po ljudstvu, ki me vedno k jezi draži pred mojim obličjem; kteri po vertéh darujejo, in kadilo zažigajo na opeki;[4])

4. ki stanujejo na grobéh, in spé v malikovavskih tempeljnih;[5]) ki svinjsko meso jedo,[6]) in v svojih posodah gnusobno juho imajo;[7])

5. ki pravijo: Pojdi od mene preč, in nikar se mi ne bližaj, ker si nečist.[8]) Taki bodo dim v mojim serdu, ogenj, ki celi dan gorí.[9])

6. Glej, pred menoj je zapisano:[10]) Ne bom molčal,[11]) ampak plačal bom in povernil v njih naročje[12])

7. vaše hudobije in hudobije vaših očetov ob enim, pravi Gospod; kteri so po gorah darovali, in po gričih me zaničevali, njim bom povernil njih pervo početje v naročje.[13])

8. To pravi Gospod: Kakor ko se jagoda na grozdu najde, in se reče: Ne zaverzi je, ker je blagoslov; tako bom storil zavoljo svojih hlapcov, de ne bom vsiga pokončal.[14])

---

ker niso Boga iskali. Namesti njih bo Bog poklical malikovavce, ki ga išejo, in želijo, iž svoje nadloge rešeni biti.

2. *„ljudstvu“*, ki me ni poznalo, t. j., malikovavcam.

3. Neprenchama sim k sebi vabil nezveste Jude.

4. V gozdičih po vertéh so darovali Adonidu, Prijapu in Veneri; po ravnih, z opeko (ali céglam) pokritih strehah so imeli altarje, na kterih so zvezdam v čast kadilo zažigali. Gl. 4. Kralj. 23, 12. Prim. 2. Mojz. 20, 25. i. t. d.

5. Na grobeh so malikovavci merliške rotivce vprašali zavoljo prihodnosti. Glej zgor. 8, 19: 29, 4. Po tempeljnih so spali, de bi se jim bilo kaj prerokovavskiga sanjalo.

6. kar je bilo Judam prepovedano. Glej 3. Mojz. 11, 7.

7. *„gnusobno juho“* (župo) malikam v čast darovaniga mesá.

8. *„ki pravijo“*, namreč Judje, tacimu, ki nima ž njim vred enacih malikovavskih vraž: S teboj nočem imeti nobene družbe, ker nisi posvečen, ko ne častiš mojiga malika. Drugi razlagavci pa mislijo, de prerok tukaj méri na farizejsko vero Judov, ki so po nji vse malikovavce (ajde) nečiste šteli in jih studili. V hebrejskim: ... *„bližaj, ker sim svetejši od tebe“*, t. j., jez sim svet, ti pa ne, tedaj ti *„si nečist“*.

9. Taki judovski malikovavci bodo z večnim ognjem kaznovani.

10. *„Glej“*, terdno sim sklenil, ali pa: zapisano je pred mojimi očmi, kaj so storili.

11. *„ne bom molčal“* per teh gnusobah, ki jih počenjajo.

12. kaznoval bom njih pregrehe. Perm. Ps. 78, 12.

13. Zavergel jih bom, kakor so oni mene zavergli.

14. Kakor vinogradnik ne zaverže grozda, ki ima eno ali drugo dobro jagodo na sebi; tako Gospod ne bo vsiga ljudstva zavergel zavoljo pobožnih. Prim. Mat. 24, 22. — Te besede merijo v popolnama pomenu na zaverženje Judov ob Kristusovim času in na rešenje nekaj maliga izmed njih, namreč aposteljnov in Jezusovih učencov; v nepopolnama pomenu pa merijo na čase po babilonski sužnosti, ker se je le nekaj maliga Judov vernilo, drugi so bili med narodi razkropljeni ostali.

Digitized by Google

9. In iz Jakopa bom napravil seme, in iz Juda posestnika mojih gorá;[15]) in podedovali bodo deželo moji izvoljeni, in moji hlapci bodo ondi stanovali.

10. In planjave bodo drobnici za tamare,[16]) in v dolu Akoru bo ležiše govedini mojiga ljudstva, ktero me je iskalo.[17])

11. Vas pa, ki ste zapustili Gospoda, in ste pozabili mojo sveto goro, ki stavite „Sreči“ altar, in na njem pitne darove darujete:[18])

12. vas bom pod mečem preštel, in vsi bote v morii popadali, zato ko sim klical, in niste odgovorili; govoril sim, in niste slišali, in ste počenjali hudo v mojih očeh; in kar nisim hotel, ste izvolili. Preg. 1, 24. Spod. 66, 4.

13. Zavoljo tega Gospod Bog to govorí: Glej, moji hlapci bodo jedli, vi pa bote stradali; glej, moji hlapci bodo pili, vi pa bote žejo terpeli;

14. glej, moji hlapci se bodo veselili, vi pa se bote sramovali; glej, moji hlapci bodo vriskali od serčniga veselja, vi pa bote vpili od serčne žalosti, in tulili od dušne britkosti;

15. in zapustili bote svoje ime v kletev mojim izvoljenim, in Gospod Bog te bo usmertil, svoje hlapce pa bo imenoval po drugim imenu.[19])

16. Kdor je v njem na zemlji blagoslavljan, je blagoslavljan v Bogu resnice;[20]) in kdor na zemlji persega, persega per Bogu resnice;[21]) ker pozabljene so poprešnje stiske, in skrite so pred mojimi očmi.

17. Ker glej, jez vstvarim nove nebesa in novo zemljo,[22]) in po-

15. „*mojih gorá*“, v greškim: „*moje góre*“, namreč Siona. V višim pomenu je „*seme*“ in „*posestnik*“ pervo kardelo kristjanov v Jeruzalemu; v nižjim pomenu pa je mala trumа njih, ki so se iz sužnosti v Jeruzalem vernili.

16. „*planjave*“, v hebrejskim: „*Saron bo*“ i. d. „*Saron*“, lepa planjava, glej zgor. 33, 9., „*tamar*“, ograjen prostor, kamor po noči drobnico zaganjajo.

17. „*Akor*“, rodovitna dolina proti severju od Jerihe. Joz. 7, 26. „*Saron*“ in „*Akor*“ se tukaj imenujeta namesti vse dežele, ktera bo prav rodovitna po dokončani babilonski sužnosti. V višim pomenu: Sveta cerkev bo imela veliko število vernih in obilno duhovnih darov.

18. „*ki stavite Sreči* (boginji dobre sreče) *altar*“ i. d.; v hebrejskim: „*ki stavite Gadu altar, in natakate pitne darove* (z dišavami namešano vino) *Meni*“. — „*Gad*“, sreča, boginja sreče, berž ko ne, zvezda, z imenam „*Jupiter*“; „*Meni*“, nam neznana boginja, berž ko ne, zvezda „*Venera*“ (Venus).

19. Z imenam „*Judje*“ vas bodo zmerjali; umerli bote (v svojih grehih), moji izvoljeni pa bodo živeli, in dobili ime po Kristusu, kteri je resnica in življenje. Prim. Skr. razod. 2, 17. V verstah 11—15. so naznanjene kazni, ktere so po razdjanji jeruzalemskiga mesta zadevale, in še zadevajo judovsko ljudstvo, ktero je bilo svojiga zveličarja zaverglo.

20. Kdor se bo s Kristusovim imenam oblagodaril (kdor se bo z vero v Kristuša osrečil), bo oblagodarjen s pravim, resničnim Bogam (bo praviga Boga najdel, in bo po njem osrečen).

21. Vsi bodo per pravim, resničnim Bogu persegali; češenje praviga Boga bo splošno. — Iz tega se vidi, kako prerok naj pervi začetek kerščanstva in njegove poslednje čase v eno podobo sostavi.

22. Pomen: Prestvaril, prenovil bom nebesa in zemljo; vse bom prenaredil, ter

Digitized by Google

prešnje ne bo v spominu, in ne bo prišlo več na misel; Spod. 66, 22. Skr. razod. 21, 1.

18. temuč veselili se bote in radovali na vekomaj v tem, kar jez vstvarim; ker glej, jez stvarim Jeruzalem za razveseljevanje, in njegovo ljudstvo za veselje.

19. Razveseljeval se bom v Jeruzalemu,[23]) in veselil se bom v svojim ljudstvu, in ne bo se dalje v njem slišal glas joka, ne glas tarnjanja.

20. Tam ne bo nič več otroka malih dni, in ne stariga, kteri bi ne bil svojih dni dopolnil; ker mladeneč bo umerl per sto letih, grešnik pa bo per sto letih preklet.[24])

21. In zidali bodo hiše, in v njih prebivali; in zasajali bodo nograde, in njih sad vživali.[25])

22. Ne bodo zidali, kdo drugi pa prebival; ne bodo zasajali, kdo drugi pa vžival; ker kakor dnevi dreves[26]) bodo dnevi mojiga ljudstva; in dela njih rok se bodo postarale.[27])

23. Moji izvoljeni ne bodo zastonj delali, tudi ne otrók rodili v strahu;[28]) ker so seme Gospodovih blagoslovljenih, in njih vnuki ž njimi.[29])

24. In bo, preden bodo klicali, bom uslišal, in ko bodo še govorili, bom jez slišal.[30]) Ps. 31, 7.

25. Volk in jagnje se bota skupej pasla, lev in vol bota slamo jedla,[31]) in kači bo prah njena jed;[32]) ne bodo škodovale,[33]) ne morile na vsi moji sveti gori,[34]) pravi Gospod.

---

spet djal v pervi, blagi, srečni stan, kakoršen je bil pred greham; „*poprešnje*“ ali pa „*staro*“, t. j., vse prekletje, vse reve in nadloge, ki zadevajo zemljo, bodo tako popolnama nehale in zginile, de ne bodo nikomur več na misel hodile, tudi njih ime se bo pozabilo (Šeg). To prestvarjenje nebes in zemlje zlasti méri nà drugi prihod Jezusa Kristusa k vesoljni sodbi (v. 17—23.). Perm. 2. Petr. 3, 13.

23. „*v Jeruzalemu*“, ali pa: „*Jeruzalema*“, t. j., veselil se bom v svojih svetih; ali pa: svojih svetih, svoje svete izvoljene srenje.

24. „*otroka malih dni*“, t. j., otroka, kteri bi bil živel le malo dni. Pomen te verste je: V novim kraljestvu ne bo nobeniga, kteri bi ne dosegel namena svojiga življenja; če tudi nekteri mladi umerjejo, se vender tudi njih kratko življenje tako céni, kakor de bi bili živeli sto let, ker so prav živeli, in bodo zato tudi večno živeli; grešnik pa, če tudi dolgo časa živí, bo vender le preklet, ker je slabo živel, in zapadel večno nesrečni smerti. Perm. Modr. 4, 8. 9.

25. Kar kdo v tem življenji seje, bo v unim žel.

26. „*kakor dnevi dreves*“, kakor leta terebint, hrastov, ki terpé tavžent let; v greški prestavi: „*kakor dnevi drevesa življenja*“; življenje izvoljenih bo večno terpelo, kakor življenje Jezusa Kristusa, ki je drevo življenja. Skriv. raz. 2, 7.

27. „*se bodo postarale*“, t. j., bodo veliko starost dosegle.

28. „*v strahu*“, de ne bi jim kmalo pomerli ali v hudobije zabredli. V hebrejskim: ... „*tudi ne otrók rodili za hitro smert*“.

29. V greškim: „*ker seme so blagoslovljeno od Boga, in njih vnuki ž njimi*“.

30. Vse njih prošnje in želje bom uslišal. Gl. zgor. 49, 8.

31. V novim kraljestvu bo popolnama mir. Gl. zgor. 11, 6. 9.

32. kača bo še prah jedla, tedaj bo še pod prekletstvam, pa ne bo več škodovala; hudobni ne bodo môgli nič več škodovati.

33. „*ne bodo škodovale*“, namreč kače in druge škodljive stvari.

34. „*na vsim mojim svetim hribu*“, v mojim novim kraljestvu. Gl. zgor. 11, 6. 9.

Digitized by Google

LXVI. Poglavje.

Judovska služba Božja v tempeljnu bo overžena; prava vera se bo vsim narodam oznanovala; spreobernjeni malikovavci bodo v nji zveličanje našli; neverni Judje pa se bodo pogubili.

1. To pravi Gospod: Nebesa so moj sedež, in zemlja je podnožje mojih nog: kakošna je tista hiša, ki mi jo bote sozidali?[1]) in kteri je tisti kraj, kjer naj jez počivam?[2]) Djan. ap. 7, 49: 17, 24.

2. Vse to je storila moja roka, in vse to je bilo storjeno, reče Gospod: na koga se bom pa ozerl, če ne na ubožčika in na potertiga v duhu, in nanj, ki se trese pred mojimi besedami?[3])

3. Kdor vola v dar zakolje, je kakor, kdor moža ubije; kdor drobnico daruje,[4]) je kakor, kdor psu možgane izbije;[5]) kdor jed daruje, je kakor, kdor svinjsko kri daruje; in kdor se kadila spomni,[6]) je kakor, kdor malika časti.[7]) To vse so si zvolili na svojih potih, in svojih gnusob se je njih duša veselila;[8])

4. zato bom tudi jez izvolil njih zasramovanje,[9]) in kar so se bali, bom nad nje perpravil, ker klical sim, in nihče ni odgovoril; govoril sim, in niso poslušali, ampak hudo so počeli pred mojimi očmi, in, kar mi ni dopadlo, so izvolili.[10]) Preg. 1, 24. Zgor. 65, 12. Jer. 7, 13.

5. Poslušajte Gospodovo besedo, ki se tresete pred njegovo

---

1. Jez, vaš Gospod, stanujem v nebesih in na zemlji, povsod sim pričujoč: kakošen tempelj bi me tedaj mogel obsegati?
2. Prerok dokazuje Judam, de Bogu ne dopade njih zunanja, hinavska pobožnost v tempeljnu, brez potertiga in poboljšaniga serca; zatorej bo hinavce zavergel, in le spokorne sprejel v svojo sveto srenjo, v kteri se bodo množili njegovi otroci.
3. Jez sim stvarnik vsiga svetá, zatorej ne gledam na kraj, kjer kdo móli, naj bo še tako lepo osnažen; ampak gledam na spokorno serce njega, ki móli.
4. „*kdor drobnico daruje*“, t. j., ovco, ovna ali kozo.
5. „*kdor psu možgane izbije*“, ali psu glavo prekolje; v hebrejskim: „*kdor psa zadavi*“.
6. „*kdor se kadila spomni*“, de namreč ž njim v tempeljnu kadí.
7. Pomen tega je: Kdor me s spokornim sercam ne časti (v. 2.), mi ne dopade, ako ravno mi daruje; njegova daritev mu ni nič manj ostudna, kakor daritve malikovavcov, ki ljudi, pse in svinje svojim malikam darujejo, in jih molijo.
8. To počenjajo ti hinavci po svojim nagnjenji in po nagibu svoje poželjivosti, in imajo dopadajenje nad gnusobnimi deli in hudobijami.
9. ker me zasmehujejo s svojim hinavskim darovanjem, zato jih bom tudi jez zasmehoval, in dal zasramovati.
10. Ker se ti hinavci le svojih daritevskih šeg deržé, svojiga serca pa ne poboljšajo, ter mojiga opominjanja in svarjenja ne poslušajo, zato bom njim v sramoto odpravil njih daritevske šege, in jih bom kaznoval s tem, česar se naj bolj bojé, namreč razdjanja svojiga tempeljna in svoje deržave.

Digitized by Google

besedo! Vaši bratje, ki vas sovražijo, in vas zametujejo zavoljo mojiga imena, pravijo: Naj se Gospod poveliča, de ga gledamo v vašim veselji! — Tode oni bodo osramoteni.[11])

6. Glas ljudstva iz mesta, glas iz tempeljna, glas Gospoda, ki svojim sovražnikam po zasluženji povračuje![12])

7. Preden so jo težave obhajale, je rodila; preden je prišel porod, je rodila dete.[13])

8. Kdo je kdaj kaj taciga slišal? in kdo je temu kaj enaciga vidil? Ali bo zemlja v enim dnevu rodila?[14]) Ali bo kako ljudstvo na enkrat rojeno?[15]) Pa Sion je bil na porodu, in je rodil svoje otroke.[16])

9. Ne bom li jez, ki drugim roditi dajem, tudi sam rodil, pravi Gospod; bom li jez, ki druge rodovitne delam, nerodoviten? pravi Gospod, tvoj Bog.[17])

10. Veselite se z Jeruzalemam,[18]) in razveseljujte se v njem vsi, ki ga ljubite; veselite se ž njim

---

11. Vi, majhno število bogaboječih, ki ste moje opominjanje in svarjenje slušali (v. 4.), poslušajte Gospodove besede: Neverni Judje, vaši bratje, vas sovražijo, in pahájo ko odpadnike od vere iz svoje srenje, vas preganjajo zavoljo mene, ker mislijo meni ustreči (prim. Jan. 16, 2.), in vam pravijo: Gospod, kteriga častite, naj se pokaže v svojim veličastvu, ne pa ko križani Mesija, de to veličastvo vidimo, in se z vami vred veselimo! — Ti hinavci bodo osramoteni, ker Gospod bo veličastno od smerti vstal, in jih Rimljanam v roke dal (Glej, kar nasledva).

12. Prerok sliši vek Judov, ki so jih Rimljani v mestu oblegali; sliši hrup judovskih gorečnikov, ki so se zlasti terdoglavno Rimljanam branili, tempelj v terdnjavo spremenili, in ga z merliči napolnili; sliši glas Gospod Boga, kteri hudobnim Judam zdaj povračuje, ker so bili njegoviga Sina križali. Judovski zgodovinar, Jožef Flavi, perpoveduje, de je štiri leta pred začetkam judovske vojske neki Jesu, Hananijev sin, sedem let in pet mescov noč in dan kričal: Glas od vzhoda, glas od zahoda, glas zoper Jeruzalem in tempelj, glas zoper vse ljudstvo. Gorjé, gorjé, gorjé Jeruzalemu! Pred sodbo so ga gnali in tepli, pa si ni dal ubraniti, ampak neprenehama je vpil do zadnjih dni jeruzalemske zapertije. Ko ga je zadel kamen, ki je bil iz sovražnikove metavnice v mesto perletel, je še umirajoč vpil: Gorjé mestu in tempeljnu, gorjé ljudstvu in meni samimu! Ravno ta zgodovinar tudi perpoveduje, de so duhovni binkoštni praznik pred jeruzalemsko zapertijo po noči v tempeljnu slišali hrup in glas, ki je močno vpil: Zapustímo ta kraj!

13. „*Preden so jo* (namreč sionsko hčer, judovsko, Bogu zvesto srenjo porodne) *težave obhajale*“, t. j., naglo, brez vsih poprešnjih težav je povila dete. — Od kazni terdovratniga, neverniga judovskiga ljudstva prerok nanaglama preskoči na blagi, srečni stan sionske hčere, izvoljene, Bogu zveste Izraelove srenje — svete cerkve, ki jo bo Bog s tem plačal, de ji bo dal veliko otrók izmed vsih narodov.

14. Ali bodo vse matere po deželi ob enim dnevu rodile?

15. Ali se bo ljudstvo na enkrat, nanaglama namnožilo?

16. „*Sion*“ (sionska hči, sveta srenja — cerkev) je nanaglama, ob enim času dobil veliko otrók.

17. Temu hitrimu in naglimu množenju izvoljeniga ljudstva naj se nihče ne čudi, ker ga bom jez, vaš Bog, namnožil.

18. „*Veselite se z Jeruzalemam*“, t. j., z novo sveto srenjo.

Digitized by Google

vred z radostjo vsi, ki nad njim žalujete,[19])

11. de sesate in se nasesate na persih njegove tolažbe; de se naserkate, in imate obilno veselja od njegoviga mnogoteriga veličastva.[20])

12. Ker to reče Gospod: Glej, jez bom obernil nanj mir kakor reko, in veličastvo narodov[21]) kakor preobiln potok, de bote pili, na persih vas bodo nosili, in na kolenih vas poljubovali.

13. Kakor kadar koga mati poljubuje,[22]) tako bom jez vas zatolil, in v Jeruzalemu bote zatoljeni.

14. Vidili bote, in vaše serce se bo veselilo, in vaše kosti bodo pognale kakor trava; in Gospod bo dal spoznati roko svojim hlapcam, nad svojimi sovražniki pa se bo jezil.[23])

15. Ker glej, Gospod bo prišel v ognji, in kakor vihar njegovi vozovi,[24]) de bo kazal svojo jezo v serditosti, in svoje očitanje v ognjenim plamenu.[25])

16. Zakaj Gospod bo z ognjem sodil in s svojim mečem vse meso, in veliko jih bo pobitih po Gospodu.

17. Kteri so se posvečevali, in se mislili očistiti na vertéh,[26]) znotrej za vratmi,[27]) kteri so jedli svinjsko meso in gnusobo in miši, bodo vsi skupej pokončani,[28]) pravi Gospod.

18. Jez pa *(vem)* njih dela in njih misli. Pridem zbirat vse narode in jezike, in prišli bodo, in vidili moje veličastvo.[29])

---

19. „*ki nad njim žalujete*“, namreč zdaj v njegovim zapušenim stanu.

20. Z veseljem se bližajte svoji materi, sveti cerkvi, de se poživljate z nje tolažljivimi nauki, in se vdeležujete njenih duhovnih darov (Brentano).

21. „*veličastvo narodov*“, t. j., veličastno množico narodov.

22. „*poljubuje*“, boža, po licih gladi; v hebrejskim: „*tolaži*“.

23. „*vaše kosti bodo pognale kakor trava*“, t. j., bodo novo moč dobile, vi bote znoviga oživeli; — to méri na spremenjenje vsiga človeštva po Kristusu, zlasti konec časov, ko bodo trupla oživele, in k sodbi vstale; — „*in Gospod bo*“ svojo milodarno roko, svojo milost skazal svojim zvestim služabnikam, svoje sovražnike pa bo kaznoval.

24. „*njegovi vozovi*“ pridejo, t. j., kerubini, na kterih se Gospod vozi (Ps. 17, 14.), ali pa oblaki (Ps. 104, 3.), Ecchiel pa popisuje poseben voz Božji; iz tega se tedaj posname, de „*voz Božji*“ pomeni vsigamogočnost in veličastvo Božje, ki se razodeva v oblakih, v bliskanji in germenji (Šeg). — Pomen: Ko se bo sveta srenja naj obilniših Božjih darov vdeleževala, bo Bog sovražnike svojiga kraljestva z ojstrimi kaznimi obiskoval. — Prerok popisuje sodbo, ter spet perve in zadnje čase v eno podobo povzame. Rečeno méri v nepopolnama pomenu na razdjanje judovske deržave po Rimljanih, v popolnama pomenu pa méri na poslednjo sodbo in na zaverženje hudobnih. Prim. Mat. 24, 27. Skr. razod. 19, 21: 2. Tes. 1, 8: 2. Petr. 3, 7.

25. Gospod pride kaznovat hudobne po svoji ojstri pravici.

26. „*na vertéh*“, kjer so pod drevjem malikam v čast nečistost uganjali.

27. „*za vratmi*“ v skrivnih hramih pred skritimi maliki.

28. Per malikovavskih daritvah so tudi miši darovali. Vsi, kteri živé kakor malikovavci, bodo pokončani.

29. „*zbirat*“ v sveto srenjo, v cerkev. To prerokovanje méri na pervi Kristusov prihod, ko so aposteljni po vsim svetu sveti evangeli oznanovali, in malikovavce v Kristusovo cerkev vabili.

Digitized by Google

19. In znamnje bom na nje djal,[30]) in bom izmed njih rešene poslal k ljudstvam ob morji, v Afriko in Lidijo, k lokostrelcam, v Italijo in na Greško,[31]) na daljne otoke k tistim, ki niso slišali od mene, ne vidili mojiga veličastva, in oznanovali bodo narodam moje veličastvo,

20. in bodo perpeljali vse vaše brate iz vsih narodov Gospodu v dar, na konjih in vozeh in na nosilih in na mezgih in na kólih,[32]) na mojo sveto goro v Jeruzalem, pravi Gospod, kakor bi Izraelovi otroci pernesli svoje darove v čistih posodah v Gospodovo hišo.[33])

21. In izmed njih bom jemal duhovne in levite, pravi Gospod.[34])

22. Zakaj kakor nove nebesa in nova zemlja, kterim jez rečem pred menoj stati, pravi Gospod, tako bo stalo vaše seme in vaše ime.[35]) Skr. razod. 21, 1.

23. In zgodilo se bo od mesca do mesca,[36]) in od sabote do sabote, de bo vse meso prihajalo pred mene molit,[37]) pravi Gospod.

24. In bodo ven hodili, in gledali trupla ljudi, ki so se zoper mene pregrešili;[38]) njih červ ne bo umerl, in njih ogenj ne bo ugasnil,[39]) in oni bodo k vidnimu studu vsim ljudem.

---

30. „*znamnje*“, ktero je Jezus svojim aposteljnam vtisnil, so bili darovi svetiga Duha, ko so svoje nauke s čudeži poterdovali (Brentano).

31. V hebrejskim: ... „*k ljudstvam, v Tars, v Ful in Lud, k lokostrelcam, v Tubal in Javan*“ i. d. Prerok imenuje namesti vsih malikovavcov kraje proti zahodu od Palestine, kjer so malikovavci prebivali. Proti zahodu zlasti se je keršanstvo razširjalo.

32. „*na kólih*“, na vozéh z dvema kolesama; v hebrejskim: „*na dromedarjih*“, na malih pa hitrih kamelah.

33. Pomen: Oznanovavci svete vere bodo malikovavce v cerkev vpeljali ko prijeten dar Gospodu.

34. Kristjani iz malikovavcov bodo s kristjani iz judov enake pravice imeli v cerkvi Božji, in bodo tudi sprejemani v duhovski in levitovski stan, v kteriga so bili per Judih le iz Judoviga rodú jemani.

35. Kakor bodo nove nebesa in nova zemlja večne, tako bo tudi vaša srenja — cerkev večno terpela. Gl. zgor. 65, 17.

36. „*od mesca do mesca*“, v hebrejskim: „*od mlaja do mlaja*“.

37. „*vse meso*“, t. j., vsi ljudje. Tadaj bo večen praznik, posvečen Gospodovimu češenju. V popolnama pomenu se to spolnuje še le v poveličani cerkvi, v nebesih; vender pa se to že tudi tukaj spolnuje, ker cerkev vsak dan kak praznik obhaja Bogu v čast. — Vedno prihajanje ljudi se lahko tudi obrača na spreobračanje malikovavcov.

38. Rešeni bodo hodili iz Božjiga mesta gledat trupla ubitih. Pomen: Kristjani bodo zunaj svetiga mesta vidili kraj (pekel) poln neumerljivih merličev; — ob enim pa je tudi ta le pomen: V cerkev Božjo sprejeti kristjani bodo vidili zunaj nje Jude ko mertve trupla razkropljene med ljudstvi. To tudi méri na veliko število merličev ob judovski vojski.

39. Glej Mark. 9, 43. in 45. Njih terpljenje na telesu in na duši bo večno. Gl. Judit. 16, 21. Sir. 7, 19.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Jeremija.

Jeremija, sin duhovna, po imenu Helkija, je bil rojen v Anatotu, v mestcu blizo Jeruzalema. Zoper svojo voljo je mógel že v mladosti stopiti v preroško službo, in jo je opravljal od trinajstiga leta kralja Josija (629 pred Kr.) do časov po razdjanji jeruzalemskiga mesta, pod kraljem Josijem, Joahazam, Joakimam, Jehonijem in Sedekijem, še čez dve in štirdeset let. Po razdjanji jeruzalemskiga mesta je stanoval nekoliko časa per nekterih ubožnih Judih, ktere so bili Kaldejci v deželi pustili, in jih niso bili v sužnost odpeljali. Ko je bil poznejše kaldejski kraljevi namestnik Godolija umorjen, so Judje, kar jih je še v Palestini bilo, iz strahú v Egipt pobegnili, in so preroka seboj vzeli. Tukaj, kakor neka stara povest perpoveduje, so ga Judje kamnjali, ker jih je zavoljo malikovanja ojstro grajal. Jeremija je bil doživel hude čase. Pregrehe vsih imen so bile v navadi, vera v praviga Boga je bila ugasnila, in malikovavstvo je namesti nje gospodovalo; k večimu so še češenje praviga Boga z malikovanjem sklepali. Zavoljo tacih in tolicih pregreh prerok ojstro svarí Jude, ter jim mnoge kazni Božje napoveduje. To svarjenje spačenih Judov in napovedovanje Božjih kazen je zapopadek Jeremijevih prerokovanj, ktere le sem ter tje kake vesele poglede v boljši prihodnost naznanjajo. Te prerokbe se dajo v tri dele razdeliti: pervi del obsega (pogl. 1—39. in pogl. 45.) prerokbe, ki so bile dane od triňajstiga leta kralja Josija do jeruzalemskiga razdjanja; drugi del obsega (pogl. 40—44.)

Digitized by Google

prerokbe, ki so bile po ti nesrečni pergodbi oznanjene; in tretji del (pogl. 46—51.) obsega prerokbe zoper ptuje ljudstva. Po navadi tistiga časa je dal Jeremija svoje prerokbe v posamezne svitke pisati, in kakor je viditi, jih ni sam, ampak nek pozneji nabiravec v ta red spravil, v kterim so zdaj sostavljene, tode ne po versti časov, v kterih so se godile, ampak po druzih okolišinah. Ta nabiravec je blezo tudi spisal zadnje poglavje, v kterim se perpoveduje razdjanje jeruzalemskiga mesta in to, kar se je bilo precej po njem zgodilo. — De so se Jeremijeve prerokbe nepopačene ohranile, in de so bile od nekdaj med bukve svetiga pisma štete, učijo po izročenim uku judje in keršanka cerkev skozi vse stoletja.

Digitized by Google

PREROK JEREMIJA.

I. Poglavje.

Bog pokliče Jeremija v preroško službo, in mu obeta svojo pomoč; prerok vidi v perkazni bližnjo vojsko zoper Jude.

1. Besede[1]) Jeremija, sinú Helkija, izmed duhovnov,[2]) ki so bili v Anatotu,[3]) v Benjaminovi deželi.

2. Gospod mu je govoril ob dneh Josija, Amonoviga sina, judovskiga kralja, v trinajstim letu njegoviga kraljevanja;

3. in dalje ob dneh Joakima, Josijeviga sina, judovskiga kralja, do konca enajstiga leta Sedekija, Josijeviga sina, judovskiga kralja,[4]) do jeruzalemskiga preselovanja v petim mescu.[5])

4. In Gospod je meni govoril, rekoč:

5. Preden sim te upodobil v maternim telesu, sim te poznal;[6]) in preden si šel iz materniga telesa, sim te posvetil,[7]) in sim te preroka dal narodam.[8])

6. In sim rekel: A, a, a, Go-

---

1. „*Besede*“, govori, prerokovanja, vidi, perkazni.
2. „*Helkija*“, Jeremijev oče, je bil izmed duhovnov.
3. „*Anatot*“, duhovsko mesto (Joz. 21, 18.) blizo Jeruzalema.
4. Za Josijem je nasledoval Joahaz, za Joakimam pa Jehonija; ker sta pa obadva tri mesce kraljevala, zatorej ju prerok ne vzame v misel. Gl. 4. Kralj. 23, 31 : 24, 8.
5. do časa, ko so bili Jeruzalemljani v petim mescu tistiga leta v babilonsko sužnost odpeljani (Gl. 4. Kralj. 25, 8.). Jeremija je tudi še po tem prerokoval, ko so bili Judje v sužnost odpeljani (glej vvod); ta napis (v. 1—3.) tedaj obsega le pervi del Jeremijeviga prerokovanja. — Glej milost Gospod Boga, ki še malo pred prihodam napovedanih kaznovavnih sodbá po preroku k pokori opominja, de se še lahko reši, kdor se rešiti hoče! (Hier.).
6. Preden si bil spočet, sim že vedil, kakó boš ves gorel za mojo čast.
7. preden si bil rojen, sim te odločil, in zmožniga naredil za svojo službo. Beseda „*posvetiti*“ pomeni, koga odločiti in ga previditi z duhovnimi darovi za službo Božjo. Perm. Gal. 1, 15.
8. preroka sim te postavil, de ne boš le samo Judam, ampak tudi „*narodam*“, t. j., sploh malikovavcam, prihodnje usode (t. j., kar jim je usojeno) oznanoval. Gl. v. 10. Spod. 25, 15. i. d.

Digitized by Google

spod Bog! glej, ne znam govoriti; ker otrok sim jez.[9])

7. In Gospod mi je rekel: Nikar ne reci: Otrok sim; ker pojdeš, kamor koli te bom poslal, in boš vse govoril, karkoli ti bom zapovedal.[10])

8. Nikar se jih ne boj, ker jez sim s teboj, de te rešim, pravi Gospod.

9. In Gospod je svojo roko stegnil, ter se je dotaknil mojih ust;[11]) in Gospod mi je rekel: Glej, svoje besede položim v tvoje usta;

10. glej, postavim te dans čez narode in kraljestva, de ruješ in podéraš, razdevaš in razmetuješ, zidaš in sadiš.[12]) Spod. 18, 7.

11. In Gospod mi je govoril, rekoč: Kaj vidiš ti, Jeremija? In sim rekel: Jez vidim čuječo šibo.[13])

12. In Gospod mi je rekel: Prav si vidil; ker jez bom čul nad svojo besedo, de jo spolnim.[14])

13. In Gospod mi je vdrugič govoril, rekoč: Kaj vidiš? In sim rekel: Vidim zakurjen lonec[15]) in njega sprednjo plat od polnočne plati.[16])

14. In Gospod je rekel: Od severja sem se bo razširjala nesreča nad vse prebivavce v deželi; Spod. 4, 6.

15. ker glej, jez bom vse rodove severnih kraljestev sklical,[17]) pravi Gospod, in bodo prišli, in slehern bo postavil svoj sedež per vratih jeruzalemskih, in po vsih njegovih zidovih okrog, in po vsih Judovih mestih.[18])

---

9. V hebrejskim: „*In sim rekel: Oh, Gospod*“ i. d. Pomen: Premlad sim še, ter nimam ne zmožnosti, ne veljave za tako in toliko službo. — Koliko je bil Jeremija tačas star, se ne vé; mislijo pa razlagavci, de ne čez dvajset let.

10. Nikar se ne izgovarjaj s tem, de si še premlad; le urno pojdi tje, kamor koli te pošljem, k nizkim in visokim; nič se ne boj, saj ti bom jez vdihoval, kar boš govoril.

11. v pomenljivo znamnje, de bodo odsihmal prerokove usta Bogu posvečene. Perm. Iz. 6, 7. Ecch. 2, 8. 9: 3, 1.

12. Dam ti dans oblast, oznanovati pokončevanje in ustanavljanje kraljestev. — Prerok se tukaj pred oči stavi, kakor de bi vse to sam delal, kar le napoveduje, ker se bo vse to tako gotovo dopolnilo, kakor de bi se bilo že zgodilo. Gl. Iz. 6, 10.

13. „*čuječo šibo*“, v hebrejskim: „*mandeljnovo šibo*“. Mandeljnovo drevo se imenuje po hebrejsko: „*šaked*“, t. j., čuječ, ker mandeljnovo drevo poprej ko drugo drevje cvetè (Hier.). „*Mandeljnova šiba*“ je pomenljiva podoba hitro prihajoče kazni Božje.

14. „*bom čul nad svojo besedo*“, t. j., kmalo bom dopolnil svojo besedo, svoje kaznovavne sodbe. Gl. Dan. 9, 14.

15. „*zakurjen lonec*“ (zanečen pisker), v hebrejskim: „*vrel lonec*“.

16. „*njega sprednjo plat*“ (vidim se kazati) od polnočne plati, t. j., od severja se kaže vreli lonec. Pomen: Vidim strašno vojskino trumo (Kaldejce) priti od severja proti Jeruzalemu. — Kaldejci so bili sicer proti vzhodu od Jeruzalema, perderli so pa, kakor Asirijani, od severja čez Liban v Palestino, ker niso mogli od vzhoda skozi arabsko pušavo vanjo priti. — Jutrovci permerjajo hudo vojsko vrelimu piskru.

17. vse Kaldejcam podložne kraljestva bom sklical (Hier.).

18. Vsi Kaldejcam podložni kralji bodo v Palestino perderli, Jeruzalem in druge mesta oblegali, in v njih gospodovali.

Digitized by Google

16. In svojo sodbo bom nad njimi izrekel[19]) zavoljo vse hudobije njih, ki so me zapustili, in ptujim bogovam darovali, in molili delo svojih rok.

17. Ti tedaj opaši svoje ledja,[20]) in vzdigni se, ter govôri jim vse, kar ti jez zapovem. Ne boj se jih; tudi bom namreč storil, de se ne boš njih obraza bal.[21])

18. Jez namreč te storim dans terdno mesto[22]) in železen steber in bronast zid zoper vso deželo, zoper kralje v Judu, njegove poglavarje in duhovne in ljudstvo v deželi. Spod. 6, 27.

19. Bojevali se bodo sicer zoper tebe, pa te ne bodo premagali; ker sim jez s teboj, reče Gospod, de te rešim.

II. Poglavje.

Izraelova nehvaležnost.

1. In Gospod je meni govoril, rekoč:[1])

2. Pojdi in vpi Jeruzalemu na ušesa, rekoč: To pravi Gospod: Tebe sim se spomnil, in sim se usmilil tvoje mladosti in ljubezni tvoje zaročitve, ko si za menoj hodil v pušavi, v deželi, kjer se ne seje.[2])

3. Izrael je Gospodu svet,[3]) pervina njegovih pridelkov;[4]) vsi, kteri ga žrejo, grešé; nesreča bo nad nje prišla, pravi Gospod.[5])

4. Poslušajte Gospodovo be-

---

19. „*svojo sodbo bom nad njimi*“, namreč nad Judi sklenil.

20. Hitro in urno se podaj k svojimu naročenimu opravilu.

21. „*tudi*“ ti bom dal serčnost, de se jih ne boš bal; ter te bom tudi varoval, de ti ne bodo môgli škodovati.

22. Obljubim ti, de boš po mojim varstvu pred kralji, poglavarji, duhovni in pred ljudstvam tako zavarovan, kakor „*terdno mesto*“ i. d.

1. Tukaj se začne nova prerokba, in jenja s 3. pogl. 5. versto. Prerok v nji očita Judam njih gerdo nehvaležnost do Boga, ker so mu prejete dobrote z malikovanjem in z druzimi hudobijami povračevali; zatorej bodo kaznovani, če se ne bodo spokorili.

2. Prerok v tem poglavji pred oči stavi judovsko srenjo v podobi zakonske žene, ki je bila spervenja svojimu možu zvesta, poznejše pa ga je zapustila, in se v vlačugo spremenila. — Pomen: Nekdaj sim ti v ljubezni dobrote skazoval, in sim v pervih časih tepel tvoje sovražnike (gl. 3. v.), ko si se še v zvesti ljubezni — enaka zvesti zakonski ženi — mene deržala, in si mi bila pokorna v nerodovitni pušavi, kjer sim te čudovitno preživil; zdaj pa si se od mene obernila, ter se malikam vdala. Glej naslednje.

3. „*Gospodu svet*“, t. j., Gospodu posvečen, enak sadu, ki je Bogu posvečen, kteriga se ne sme nihče dotakniti. Gl. 3. Mojz. 22, 10. i. d.

4. pervo izmed vsih narodov izvoljeno ljudstvo, in zatorej tudi Bogu posvečeno, kakor pervine sadov (2. Mojz. 23, 17.).

5. V ti versti prerok pové, zakaj de se je Bog Izraelcov usmilil v pušavi, ter jih varoval ondotnih sovražnikov (2. Mojz. 14, 4: 4. Mojz. 21, 3: 31, 7.).

Digitized by Google

sedo, Jakopova hiša, in vse rodovine hiše Izraelove![6])

5. To pravi Gospod: Kakošno krivico[7]) so vaši očetje per meni najdli, de so od mene odstopili, in hodili za nečimernostjo,[8]) in so bili nečimerni?[9])
Mih. 6, 3.

6. In niso rekli: Kje je Gospod,[10]) ki nam je bil dal iti iz egiptovske dežele, ki nas je peljal skozi pušavo, skozi nenaseljeno in brezpotno deželo, skozi suho deželo in smertno podobo,[11]) skozi deželo, kjer nihče ne hódi, in noben človek ne stanuje?[12])

7. In peljal sim vas v karmelsko deželo,[13]) de vživate njen sad in nje naj boljši; ko ste pa prišli, ste mojo deželo oskrunili, in mojo deležnino v gnusobo napravili.[14])

8. Duhovni niso rekli: Kje je Gospod?[15]) in kteri so se s postavo pečali,[16]) me niso poznali, in pastirji so zoper mene grešili, in preroki so prerokovali v Baalu,[17]) in so za maliki hodili.[18])

9. Zato se bom še z vami[19]) pravdal, pravi Gospod, in se z vašimi otroci prepiral.[20])

10. Pojdite k cetimskim otokam,[21]) in glejte; pošljite v Kedar,[22]) in dobro preudarjajte; in glejte, ali se je kaj taciga zgodilo.

11. Ali je kak narod zamenjal

---

6. Poslušajte, vsi Izraelci, ki sim vas nekdaj ljubil (v. 1.), in vas varoval (v. 2.), kako ste mi bili nezvesti (v. 5—8.), zato vas bom sodil in kaznoval (v. 9.).
7. „*Kakošno krivico*“, t. j., kakošno nezvestobo v besedi.
8. „*za nečimernostjo*“, t. j., za maliki, ki so prazen nič.
9. in so nečimerno ravnali, ter so praznim malikam služili.
10. „*niso rekli*“, t. j., niso mislili — pozabili so — svojiga Boga, kteri jim je toliko dobrot skazoval.
11. „*smertno podobo*“, v hebrejskim: „*skozi smertno senco*“, kjer je toliko smertnih nevarnost.
12. „*kjer noben človek ne stanuje*“, de bi zemljo obdeloval.
13. „*v karmelsko*“, t. j., rodovitno deželo, ki je enaka Karmelu, lepimu, rodovitnimu vertu. Gl. Iz. 29, 17.
14. s svojim malikovanjem, s svojo pregrešnostjo. Gl. Sod. 2, 10—12.
15. Duhovni niso mislili na Gospoda, se ga niso bali.
16. ki so postavo hranili, jo oznanovali in druge učili.
17. „*v Baalu*“, maliku, v solnčnim bogu, ker so rekli, de po njegovim navdihovanji prerokujejo. Taki goljufni preroki so Baalu služili. Gl. 3. Kralj. pogl. 18.
18. V hebrejskim: „*in so za tem hodili, kar jim ni bilo v prid*“, namreč maliki jim niso bili v prid.
19. „*z vami*“, ki svoje hudobne očete posnemate.
20. Moje kaznovavne sodbe bodo vas zadevale in vaše otroke, dokler vas bodo v malikovanji posnemali (Brentano).
21. Pojdite k primorskim prebivavcam proti zahodu, na Laško in Greško, ali sploh v daljne dežele. — „*Cetim*“, v hebrejskim: „*Kitim*“, je bilo blezo staro ime otoka z imenam „*Ciper*“, ktero ime se je potem tudi drugim otokam in primorskim deželam dajalo.
22. „*Kedar*“, v Vulgati: „*Cedar*“, je bil arabski Izmaelov rod. Perm. spod. 49, 28. Ps. 119, 5. Ta rod se imenuje sploh namesto ljudstev proti vzhodu.

Digitized by Google

svoje bogove, ki vender res niso bogovi? Moje ljudstvo je pa svoje veličastvo[23]) z malikam zamenjalo.

12. Stermíte nebesa nad tem, in njih vrata močno žalujte,[24]) pravi Gospod.

13. Dvojno hudobijo namreč je moje ljudstvo storilo: Mene, studenec žive vode, so zapustili, in si kapnice skopali, kapnice prederte,[25]) ki ne morejo držati vode.[26])

14. Je li Izrael suženj, ali od sužnje rojen? zakaj tedaj je bil v rop?[27])

15. Nad njim so levi rjuli,[28]) in svoj glas spušali, njegovo deželo so v pušavo napravili; njegove mesta so požgane, in nihče v njih ne prebiva.

16. Tudi memfiški in tafneški otroci so te oskrunili do temena.[29])

17. Se ni li to tebi zato zgodilo, ko si zapustil Gospoda, svojiga Boga tisti čas, ko te je po potu vodil?[30])

18. In zdaj, kaj si hočeš na egiptovskim potu,[31]) de piješ kalno vodo?[32]) in kaj si na potu Asirijanov, de piješ vodo iz reke?[33])

19. Tožila te bo tvoja hudobija, in tvoje odvernjenje od mene te bo grajalo.[34]) Vedi in glej, kako hudo in grenko je, de si

---

23. „*svoje veličastvo*“, t. j., svojiga veličastniga Boga, ali pa: svojiga Boga, ki jim je v veličastvo. Ps. 105, 20.

24. V hebrejskim: ... „*nad tem, groza vas bodi, in prav močno žalujte*“ i. d. Zdihujte in žalujte vse stvari zavoljo človeške hudobije.

25. „*kapnice prederte*“, luknjaste, špranjaste, v kterih ni vode, ali pa je smerdljiva voda v njih.

26. Mene, studenec vsiga dobriga, so zapustili, in so si izvolili bogove, ki jim ne morejo pomagati.

27. Mar ni nič več Izrael tvoj sin (5. Mojz. 14, 2.), kteriga varuješ (v. 3.), je li suženj, kteriga zdaj ta zdaj uni gospodar kupi, de so ga sovražniki odpeljali v sužnost? Kako se je môglo to zgoditi? Odgovor nasledva v 17. versti.

28. Njega so se njegovi sovražniki veselili; Kaldejci so kakor levi rjuli, ko so bili Izraelce v oblast dobili.

29. „*Memf*“ in „*Tafnes*“, dve egiptovski mesti, se imenujeta namesto Egipta. — Pomen: Tudi Egipt je tebe (Juda, Jeruzalem) silno osramotil, ker te je per tvojim zaupanji na njega pomoč zapeljal. — Prerok prerokuje bližnje poniževanje, ki ga je mogel Juda terpeti od Egipčanov. Glej zgodbe 4. Kralj. 23, 29—33. Drugi razlagavci v 14—16. v. omenjene Judove kazni obračajo na pretečeno zatéranje po Asirijanih pod Senaherîbam (Iz. 36.) in na prazno zanašanje v egiptovsko pomoč (Iz. 20, 5.).

30. „*tisti čas*“, ko te je po pravim potu svojih zapoved in tvoje sreče hotel voditi.

31. Čemu išeš pomoči kmalo per Egipčanih, kmalo per Asirijanih in njih malikih, ki je le samo Jehova tvoj vsigamogočni pomočnik in varh? (Brentano).

32. „*kalno* (motno) *vodo*“ iz Nila, v hebrejskim: „*vodo iz Šihora*“, t. j., vodo kalniga Nila.

33. „*vodo iz reke*“, namreč Evfrata, ki teče skozi Asirijo. „*Voda*“ Egipčanov in Asirijanov pomeni njih malikovanje. — Čemu se vdeležuješ malikovanja Egipčanov in Asirijanov? — Judje so radi posnemali prazne vere narodov, s kterimi so se pečali. Gl. 4. Kralj. 16, 10. (Brentano).

34. Tvoje pregrehe bodo ojstre kazni nad te perklicale.

Digitized by Google

zapustil Gospoda, svojiga Boga, in de se me nič več ne bojiš, pravi Gospod, Bog vojskinih trum.

20. Od nekdaj si moj jarem sterl, moje zveze si raztergal, in rekel: Ne bom služil![35]) zakaj na vsakim visokim griču in pod vsakim košatim drevesam si se valjal kakor vlačuga.[36]) Spod. 3, 6.

21. Jez pa sim te zasajal ko odbran nograd; vse je bilo pravo seme:[37]) kako si se tedaj meni zvergel, enako divjimu nogradu?[38])

22. Ko bi se z lugam umival, in bi si boritovo[39]) zeliše pomnoževal, bi bil *(vender le)* omadežan v svoji hudobii pred menoj,[40]) pravi Gospod Bog.

23. Kako moreš reči: Nisim oskrunjen, za Baali nisim[41]) hodil? Glej svoje pota v dolini,[42]) pomisli, kaj si storil: ti si kakor lahek tekar,[43]) ki po svojih potih teka,[44])

24. kakor divja oslica,[45]) vajena pušave,[46]) po svojim notranjim gnanji na se vleče sapo svoje ljubezni;[47]) nihče je ne odverne; vsi, ki je išejo, se ne utrudijo,[48]) kadar ima svoj čas,[49]) jo najdejo.

25. Varuj bosote svojo nogo

---

35. „*Ne bom služil*“, t. j., nočem ti biti pokoren, nočem spolnovati tvojih zapoved.

36. „*si se valjal*“, nečistost počenjal, t. j., malikoval, kakor vlačuga, ker si mene, svojiga Boga in kralja, zapustil. — Na gričih in pod košatim drevjem so radi malikovali, in svoje malike tudi večkrat z nečistostjo častili. Perm. Iz. 57, 7.

37. „*vse je bilo pravo seme*“, t. j., tvoji očetje — Abraham, Izak in Jakop — so bili sveti.

38. „*kako si se tedaj meni zvergel*“, kako si se mógla tako spremeniti, ti moja zaročnica — judovska množica! — de si vero svojih očetov zavergla, in v malikovanje zabredla?

39. „*borit*“ je neko zeliše, ki v Palestini na močvirnih krajih raste; ž njim so madeže zbrisovali (Brentano).

40. Ko bi se ti, judovska srenja, še tako lepo delala, opravičevala, izgovarjala, z zunanjimi šegami očiševala, bi bila vender le (brez notranjiga poboljšanja) nečedna, pregrešna pred menoj.

41. „*za Baali*“, za maliki, zlasti za mnogoterimi Baalovimi maliki, kterih je bilo več, ker so v solncu zdaj to zdaj uno njegovo lastnost molili.

42. „*v dolini*“, blizo v dolini, ki se ji pravi „*Benenom*“, blizo Jeruzalema, kjer so Molohu v čast otroke žgali. Perm. spod. 7, 32: 19, 2.

43. „*kakor lahek tekar*“, v hebrejskim: „*kakor hitra kamela*“.

44. „*teka*“ ob času, kadar se goni. — Pomen: ti tako silno hrepeniš po malikih, kakor kamela po plemenu, kadar se poja.

45. Hrepenjenje Judov po malikovanji se še dalje permerja hlepenju divje oslice po plemenu, kadar se goni. Tudi ta prilika od divje oslice, kakor poprešnja od kamele, je prav permerna hrepenenju Judov po malikovanji, ker so ta čas večkrat svoje malike z nečistostjo častili.

46. „*vajena pušave*“, prav divja, ker je v pušavi zrastla.

47. „*na se vleče sapo svoje ljubezni*“, t. j., hlepí (duhti) po plemenu; ali pa: zéva po vetru, de bi ž njim ohladila svojo notranjo vročino, ko se goni.

48. „*se ne utrudijo*“, ker jo lahko najdejo. Divji osli so prav plašne živali, ki se vedno skrivajo, le kadar se gonijo, pridejo na dan.

49. „*kadar ima svoj čas*“, t. j., kadar se góni.

Digitized by Google

in žeje svoje gerlo![50]) Pa praviš: Obupala sim, ne bom storila; v ptujce sim se namreč zaljubila, in za njimi bom hodila.

26. Kakor je osramoten tat, kadar je zgrabljen: tako bodo osramoteni[51]) Izraelova hiša, oni in njih kralji, poglavarji in duhovni in njih preroki,

27. ki pravijo lesu: Ti si moj oče! in kamnu: Ti si me spočel! Meni so herbet obernili, ne pa obraza, in ob času svoje britkosti porečejo: Vstani, in reši nas! Spod. 32, 33.

28. Kje so tvoji bogovi, ktere si si naredil? Naj vstanejo, in te rešijo ob času tvoje britkosti; kolikor namreč mest, toliko bogov imaš, o Juda! Spod. 11, 13.

29. Kaj se hočete pravdati z menoj?[52]) saj ste me vsi zapustili, pravi Gospod.

30. Zastonj sim vaše otroke tepel; krotenja niso sprejeli: vaš meč je vaše preroke žerl,[53]) kakor pokončevavec lev

31. je vaš zarod.[54]) Premislite Gospodovo besedo: Sim bil mar Izraelu pušava, ali pôzna dežela?[55]) Zakaj pravi moje ljudstvo: Odstopili smo, nič več ne bomo k tebi prišli![56])

32. Bo mar devica svojo lepotijo pozabila, ali nevesta svoj persni pas? moje ljudstvo pa je mene pozabilo brez števila veliko dni.[57])

33. Kaj si perzadevaš, lepo kazati svojo pot, de bi ljubezen perdobila, ki si še verh tega svoje hudobne pota tudi *(druge)* učila?[58])

34. Na obrobji tvojih oblačil se najde kri ubozih in nedolžnih;[59]) nisim jih v jamah našel,

50. Glej, de ne odgrinjaš svojiga života — svoje sramote — in de ne prešestvaš; zatéraj svojo „*žejo*“ — željo — po razuzdanim, nečistim življenji, t. j., ogibaj se malikovanja, s kterim je sklenjena nečistost! — Per tacim pogostnim prerokovim opominovanji zoper malikovanje naj si kristjan misli svoj navadni greh, kterimu ko maliku služi, ter mu svojo časno in večno srečo daruje. — „*Pa praviš*“, o nezvesta zaročnica, judovska množica: Nemogoče mi je, odpovedati se ptujim malikam, ker sim z zunanjimi narodi v zvezi, in se tedaj moram ž njimi pečati, in njih malike častiti.

51. „*bodo osramoteni*“ Izraelci, t. j., ogoljufali se bodo s svojim upanjem v prihodnje rešenje.

52. Zakaj mi očitate, če vas brez pomoči pustim?

53. „*vaš meč je vaše preroke žerl*“, t. j., vi ste svoje preroke morili. Gl. 3. Kralj. 19, 1: 2. Kron. 24, 20. i. d.

54. V hebrejskim v poprešnji versti „*lev*“. V ti versti pa: „*O zarod! poslušajte besedo Gospodovo*“ i. d.

55. „*pozna dežela*“, t. j., dežela v merzlih krajih, ki pozno obroduje sad? Pomen: Sim mar svojimu ljudstvu odrekoval ali odlašal svoje dobrote? Sim bil mar enak pusti in nerodovitni zemlji, ki sadú ne obroduje, ali pa le prav pozno?

56. Zakaj se hoče moje ljudstvo od mene ločiti in v ločitvi ostati?

57. Bog se imenuje tukaj lepoto Izraeloviga ljudstva.

58. O moja zaročnica, judovska množica! zakaj opravičuješ svoje djanje in nehanje, ter se lepo delaš in nedolžno kažeš, ter hočeš, de bi te ljubil, ko nisi le sama hudobna, ampak tudi druge v hudobijo zapeljuješ?

59. „*kri*“ prerokov in druzih pravičnih, kri Molohu darovanih otrók. Gl. 4. Kralj. 21, 6: 24, 4.

Digitized by Google

ampak na vsih krajih, ki sim jih zgorej omenil.[60])

35. In vender praviš: „Jez sim brez greha in nedolžna, in zato naj se tvoja serditost od mene oberne.“ Glej, jez pojdem s teboj v sodbo, zato ker si rekla: Nisim grešila!

36. Kako zelo si zaničljiva, ko zopet hodiš po svojih potih.[61]) Per Egiptu boš osramotena, kakor si bila osramotena per Asirii.[62])

37. Zakaj tudi od uniga[63]) pojdeš preč, in se boš z rokami za glavo deržala, ker bo Gospod tvojo podporo sterl, in ne boš v nji nič sreče imela.

III. Poglavje.

Bog vabi Jude k pokori, ter jim obeta odpušenje, ako se resnično poboljšajo; tudi deseteri Izraelovi rodovi še bodo vernili iz sužnosti v Palestino; Juda in Izrael se bota v svoji deželi zedinila v eno ljudstvo; malikovavci se bodo k pravimu Bogu spreobernili, in ga v Jeruzalemu molili.

1. Sploh pravijo:[1]) Če mož spusti svojo ženo, in ona gre od njega, ter druziga moža vzame, ali se bo zopet k nji povernil? Ni li taka ženska[2]) ognušena in omadeževana? Tudi ti si prešestvala z mnozimi ljubeji; vender verni se k meni, pravi Gospod, in jez te bom sprejel.[3])

2. Vzdigni svoje oči tje naravnost,[4]) in poglej, kje nisi bila oskrunjena:[5]) po cestah si pose-

60. pomorjenih nisim najdel v jamah, ktere bi bili morivci skrivej tje pometali, ampak najdel sim jih na očitnih krajih, kjer se daruje. Gl. zgor. v. 20. in 23.

61. „*po svojih potih*“, ko drugej pomoči išeš, ne pa per meni.

62. „*osramotena*“ v perčakovanji egiptovske in asirske pomoči. — Ko so hotli Sirijani judovsko kraljestvo pokončati, je kralj Ahaz Asirijane na pomoč poklical; oni pa so ga namesti pomoči v nesrečo spravili. Gl. 2. Kron. 28, 20. 21. Ko so potlej preroki napovedovali, de bodo Kaldejci malikovavsko kraljestvo Judov razdjali, so njih kralji Egipčane na pomoč poklicali, oni pa njih pogina niso mogli ubraniti. Gl. 4. Kralj. 23, 29. i. d. in pogl. 24.

63. „*od uniga*“, namreč od Egipta, pojdeš z žalostjo, ker ti Egipčani ne bodo mogli nič pomagati.

1. Perve petere verste tega poglavja so v zvezi s poprešnjim poglavjem (Gl. pogl. 2. razl. 1.). Bog v njih vabi nezveste Jude, de naj se spet k njemu vernejo.

2. „*Ni li taka ženska*“, v hebrejskim: „*Ni li dežela s tem* (s prešestvanjem, t. j., z malikovanjem) *ognušena*“ i. d. Prerok permerja judovsko množico zakonski ženi, kteri je dal nje mož zavoljo njene nezvestobe ločivni list; če je taka ločena žena druziga moža vzela, po tem je nje pervi mož ni več k sebi vzel. Taki nezvestnici je enaka judovska množica, ki je Boga zapustila, in se „*z mnozimi ljubeji*“, t. j., z mnozimi maliki, pečala; per vsim tem jo vender le Bog hoče spet sprejeti, ako se v resnici poboljša (Brentano).

3. Vi Judje ste veliko bogov ljubili in molili, mene pa ste zavergli, zatorej bi vas ne imel več sprejeti; vender pa vas hočem spet za ljubo sprejeti, ako pokoro delate.

4. „*tje naravnost*“ na griče in hribe, kjer si malikovala.

5. „*kje nisi bila oskrunjena*“ z malikovanjem.

Digitized by Google

dala,[6]) in si jih čakala kakor razbojnik v pušavi,[7]) in si madeževala deželo s svojim prešestvanjem in s svojimi hudobijami.

3. Zavoljo tega so bile zaderžane deževne kaplje, in pozniga dežja ni bilo; tvoje čelo je bilo kakor vlačugarske ženske; nisi se hotla več sramovati.[8])

4. Tedaj vsaj od zdaj me kliči:[9]) Moj oče, vodnik[10]) mojiga devištva si ti.

5. Ali se boš mar zmirej jezil, in vedno tak ostal?[11]) Glej, govorila in delala si hudo, kolikor si môgla.[12])

6. In Gospod mi je rekel ob dnevih kralja Josija:[13]) Si li vidil, kaj je puntarica,[14]) Izrael, delala? Hodila je zavoljo sebe[15]) na vsako visoko goro, in pod vsako košato drevo, in je tam prešestvala.[16])

7. In rekel sim, ko je vse to počenjala: K meni se verni, pa se ni vernila. In vidila je grešnica, nje sestra, Juda,

8. de sim puntarico, Izrael, zato ker je prešestvala, spustil, in ji dal ločivni list;[17]) tode grešnica, nje sestra, Juda, se ni bala, ampak je šla, in je tudi sama prešestvala.

9. In z lahkomišljenostjo svojiga prešestvanja je deželo ognusila, in je prešestvala s kamnjem in lesam.

10. In per vsim tem se grešnica, nje sestra, Juda, ni k meni vernila iz vsiga svojiga serca, ampak z lažjo,[18]) pravi Gospod.

11. In Gospod mi je rekel: Puntarica, Izrael, je pravična v permeri z grešnico, z Judam.[19])

12. Pojdi in vpi te besede

6. Kakor vlačugarice per potih posedajo, ter svojih ljubejev in vlačugarjev čakajo (1. Mojz. 38, 14. Prip. 23, 28.): tako tudi ti, nezvesta, judovska množica, povsod išeš svojih malikov.

7. in si hrepenela po malikih, kakor razbojnik v samoti preži na rop. V hebrejskim: „*kakor Arabljan v pušavi*“. Perm. 2. Kron. 22, 1. — Še dan današnji so ondotne pušave popotnikam silno nevarne zavoljo roparskih Arabljanov.

8. „*deževne kaplje*“, zgodnji dež pred setvijo. — V Palestini dvakrat v letu močno dežuje, namreč pred setvijo in pred žetvijo (Gl. 5. Mojz. 11, 14—17. Spod. 14, 1.). Pomen: S sušo sim te pokoril, ti pa si vender le brez vse sramožljivosti prederzno malikovala (Brentano).

9. V hebrejskim: „*Ali me ne boš posihmal klicala: Moj*“ i. d.

10. „*vodnik* (varh) *mojiga devištva*“, v hebrejskim: „*vodnik* (varh, soprug, zakonski mož) *moje mladosti si ti*“.

11. Ti nezvestnica, sicer zdihovaje poprašuješ: Gospod, ali se boš zmirej zoper mene jezil, me kaznoval, in se terdo do mene obnašal? Pa se vender ne poboljšaš.

12. V hebrejskim: „*Glej, ti sicer tako govoriš, vender le hudo počenjaš, kolikor moreš*“.

13. Tukaj se začne novo prerokovanje, ki sega do konca 6. poglavja.

14. „*puntarica*“, puntarski, deseteri Izraelovi rodovi, ki so se bili ločili od Judoviga kraljestva. Ta čas so bili Izraelovi rodovi že v asirsko sužnost odpeljani. 4. Kralj. 17, 6.

15. „*zavoljo sebe*“, de je svoji poželjivosti stregla: tega ni v hebrejskim.

16. „*je tam prešestvala*“, t. j., malikovala. Gl. zgor. 2, 20.

17. „*ji dal ločivni list*“ z odpeljanjem v asirsko sužnost.

18. „*z lažjo*“, le po hinavsko, le na videz se je k meni vernila.

19. Izrael je manj zadolžen kakor Juda, ker Izrael ni imel še pred seboj ta-

Digitized by Google

proti severju,[20]) in reci: Verni se puntarica, Izrael, pravi Gospod, in nič več ne bom svojiga obraza obernil od vas; ker sim svet, pravi Gospod, in se ne bom zmirej jezil.

13. Vender spoznaj svojo krivico, ker si se pregrešila zoper Gospoda, svojiga Boga, in si sem ter tje tekala k ptujim[21]) pod vsako košato drevo, mojiga glasú pa nisi poslušala, pravi Gospod.

14. Spreobernite se, otroci, in vernite se,[22]) pravi Gospod, ker jez sim vaš soprug;[23]) in vzel vas bom eniga iz mesta in dva iz rodovine,[24]) in popeljem vas na Sion.

15. In dal vam bom pastirje po svojim sercu, in pasli vas bodo z modrostjo in naukam.

16. In kadar se bote namnožili, in narastli v deželi tiste dni, pravi Gospod, ne bodo več rekli: Glej, skrinja Gospodove zaveze, in ne bo več na misel hodila, tudi se je ne bodo spominjali, ne je obiskovali, ne je več narejali:

17. tisti čas bodo imenovali Jeruzalem Gospodov sedež; in per njem se bodo zbirali vsi narodi v imenu Gospodovim[25]) v Jeruzalemu, in ne bodo ravnali po hudobii svojiga prehudobniga serca.[26])

18. Tiste dni pojde Judova hiša k Izraelovi hiši, in sošli se

---

ciga strašniga zgleda, iz kteriga bi se bil mogel učiti razumnosti, kakoršniga ima Juda nad Izraelam; Izrael tudi ni imel toliko pomočkov, Bogu služiti, kolikor Juda; zakaj v Judovim kraljestvu je bil tempelj, kjer se je vedno služba Božja opravljala, in Juda je imel pobožniga kralja Josija, kteri je v svojim kraljestvu malikovanje zatéral; Izrael pa je imel hudobne kralje, kteri so mu zapovedovali malikovati. — Tudi katoliški kristjani ojstrejši sodbi Božji zapadejo, kakor krivoverci in malikovavci, ako so Bogu nezvesti; zakaj katoličani imajo več pomočkov, Bogu služiti, in v veri stanovitni biti, kakor drugi, ki niso v edino pravi in sveti cerkvi, ktera svojim otrokam toliko in toliko duhovnih dobrot ponuja in delí.

20. In ravno zato, ker je Izrael manj zadolžen, se obernem proti severni Asirii, kjer je v sužnosti, in mu napovedujem rešenje.

21. „*k ptujim*“ bogovam, namreč k malikam bližnjih narodov.

22. V hebrejskim: „*Spreobernite se, puntarski otroci!*“

23. „*vaš soprug*“, vaš zaročnik, vaš Gospod. Gl. 1. v. Iz. 62, 4.

24. „*eniga*“ iz tega in uniga mesta, „*in dva*“ iz te in une rodovine, t. j., le malo jih bom rešil. — To se je spolnilo ob rešenji po Ciru, ko se je le malo Izraelcov vernilo v Palestino.

25. „*v imenu Gospodovim*“, t. j., zavoljo Gospoda.

26. Ko se bote (po povernjenji iz babilonske sužnosti) v deželi spet namnožili, ne bo skrinje zaveze nič več med vami, de bi per nji molili in darovali, tudi ko bo skrinja zaveze pokončana, ne bo nihče nove narejal, ampak Gospod bo sam med vami prebival, in vse ljudstva, ktere želijo sveto živeti, bo okrog sebe zbral. — Ta prerokba méri le v nepopolnama pomenu na čas precej po babilonski sužnosti, ko novo sozidani tempelj ni več imel skrinje zaveze (2. Mak. 2, 5.), in ko je bilo jelo več malikovavcov praviga Boga častiti; v popolnama pomenu pa meri to prerokovanje na čase Jezusa Kristusa, ki živí med svojimi kakor pravi Bog in človek, in kliče vse ljudstva v svojo cerkev.

Digitized by Google

bodo od severne dežele v deželo, ki sim jo dal vašim očetam.[27])

19. Jez pa sim rekel:[28]) Kako de bi te djal med svoje otroke,[29]) in ti dal zaželeno deželo, lepo deležnino malikovavskih vojskinih trum? In sim rekel: Očeta me boš imenovala, in ne boš nehala za menoj hoditi.[30])

20. Pa kakor ženska zaničuje svojiga ljubeja, tako me je zaničevala hiša Izraelova, pravi Gospod.

21. Glas se na potih sliši, jok in tuljenje Izraelovih otrók; ker so spačili svojo pot, pozabili so Gospoda, svojiga Boga.[31])

22. Spreobernite se, otroci,[32]) in vernite se, in ozdravil bom vašo nepokoršino. Glej, mi k tebi[33]) pridemo; ti namreč si Gospod, naš Bog.

23. Resnično, lažnjivi so bili griči, in množina hribov:[34]) resnično, v Gospodu, našim Bogu, je Izraelovo rešenje!

24. Sramota je žerla delo naših očetov od naše mladosti, njih čede in njih goveda,[35]) njih sinove in njih hčere.[36])

25. V svojim osramotenji spimo, in naša sramota nas pokriva;[37]) ker Gospodu, našimu Bogu, smo grešili mi in naši očetje od svoje mladosti do tega dne; in nismo poslušali glasú Gospoda, našiga Boga.

IV. Poglavje.

Bog opominja Jude, de naj se spreobernejo, in opustijo malikovanje; sicer bo njih mesta razvalil in njih deželo pokončal.

1. Ako se spreoberneš, Izrael, | pravi Gospod, k meni se spre-

---

27. Ob času, ko se bodo v obljubljeno deželo vernili iz severnih dežel, kjer bodo v sužnosti, bo jenjal razloček med Judam in Izraelam, in oba bota le eno ljudstvo. Gl. Iz. 11, 12. 13.

28. Jez pa sim premišljeval, in se posvetoval.

29. „*Kako de bi te djal*“ (tebe, nezvesto zaročnico) med svoje zveste otroke.

30. „*In sim rekel*“, t. j., sim si v mislih odgovoril: Le tadaj bom vse to storil, če me boš Očeta imenovala, t. j., če mi boš zvesto služila, in malikovanje sovražila (Brentano).

31. „*ker so spačili svojo pot*“, t. j., ker so po svojim spačenim poželenji živeli, ne pa po Božjih zapovedih. — Prerok sliši jok in zdihovanje Izraelcov, ki svojo nezvestobo obžalujejo.

32. V hebrejskim: „*Spreobernite se, puntarski otroci, in ozdravil bom vaše puntarije*“, t. j., odpustil vam bom vašo nepokoršino do mene.

33. Griči in hribi, kamor smo malikovat hodili, so nas goljufali, ker nismo na njih pomoči dosegli od svojih malikov, še le v nesrečo so nas spravili.

34. „*Sramota*“, t. j., nesramno malikovanje je žerlo pridelke.

35. Kar so naši očetje s trudam perdelali, to so maliki požerli, ker so jim darovali, svoje pridelke, drobnico, govejo živino in še celo svoje otroke (Brentano).

36. Maliki jim tedaj niso celo nobene pomoči dali, še v nesrečo so jih spravili. Taki so tudi maliki današnjih časov, kterim slepi človek večkrat služi, in jim svoje naj drajši: zdravje, počitek, časno blago, in še celó svojo večno srečo daruje.

37. Vsi smo osramoteni, ker smo tako nespametno ravnali.

Digitized by Google

oberni:[1]) če svoje spotike[2]) spred mojiga obličja spraviš, ne boš omahoval,[3])

2. ampak persegal boš[4]) v resnici in v sodbi in po pravici: Kakor resnično Bog živi! in narodi ga bodo blagoslovili in ga hvalili.[5])

3. Ker to pravi Gospod možem judovskim in jeruzalemskim:[6]) Preorjite si novino, in med ternje nikar ne sejte![7]) Oz. 10, 12.

4. Obrežite se Gospodu, in odpravite sprednjo kožico svojih serc,[8]) Judovi možje in prebivavci v Jeruzalemu, de kje ne šine kakor ogenj moja jeza, in žge, in bi ne bilo nikogar, de bi gasil zavoljo hudobije vaših misel.[9])

5. Oznanujte v Judu,[10]) in dajte slišati v Jeruzalemu: govoríte, in trobíte po deželi, močno vpite in recite: Zberite se, de pojdemo v terdne mesta.[11])

6. Postavite bandero na Sionu.[12]) Bodite serčni, in nikar ne postajajte;[13]) ker jez peljem od severja nesrečo in veliko potertost.[14])

7. Lev gre iz svojiga berloga,[15]) in ropavec narodov se je vzdignil; on gre iz svojiga kraja, de bo tvojo deželo napravil v pustoto; tvoje mesta bodo

---

1. V hebrejskim: ... „*Gospod, se boš vernil*“ v svojo deželo.
2. „*če svoje spotike*“, t. j., svoje malike, potrebiš iz dežele.
3. „*ne boš omahoval*“, v hebrejskim: „*se ne boš spotikal*“ na ptujim.
4. „*persegal boš*“, t. j., častil boš praviga Boga; kdor namreč slovesno persega, s tem očitno razodeva svojo vero v neskončno resničniga, pravičniga, vsigavedniga in vsigamogočniga Boga, torej ga s tem slovesnim razodevanjem svoje vere časti (Brentano). — Potlej se bote deržali prave vere, resnice in pravice.
5. „*ga bodo blagoslovili*“, t. j., Gospoda bodo častili in hvalili; drugi mislijo: narodi bodo Izraela blagrovali in hvalili; še drugi: narodi — malikovavci — se bodo v njem — v Izraelu — blagrovali in se ž njim hvalili.
6. Jeremija se oberne k Judam, ter jih k pokori opominja.
7. Iztrebite iz sebe hude strasti in pregrešne navade.
8. „*Sprednja kožica*“ je podoba malikovavske pregrešnosti, „*obreza*“ pa je podoba posvečenja (Perm. 5. Mojz. 10, 16. Rim. 2, 29.). — Pomen: Očistite svoje serce malikovavskih pregreh, ter se posvečujte (Brentano).
9. de vas kje ne zadene moja pravična sodba, in vas ne pokončá zavoljo vaših hudobnih misel in djanj, ker bi nihče ne utolažil moje pravične jeze (Brentano).
10. „*Oznanujte*“ po vsi judovski deželi, de se sovražnik bliža, namreč kralj Nabuhodonozor. Prerok začne tukaj popisovati in napovedovati stiske in nadloge, ki bodo nespokorne Jude zadevale (Brentano).
11. Jeremija opominja ljudstvo po deželi, de naj se zbere in beží v terdne mesta, zlasti na Sion, pred sovražnikam.
12. „*bandero na Sionu*“ v znamnje, de lahko tje zbežijo.
13. V hebrejskim: „*Bežíte, in nikar se ne abotavljajte*“.
14. „*potertost*“, britkost, težavo, ali pa: razdjanje, pokončanje. Pomen: jez peljem od severja Kaldejce v vašo deželo. Gl. zgor. 1, 13. 14. (Brentano).
15. Kralj Nabuhodonozor gre. Prerok ga v duhu vidi iti.

Digitized by Google

razdjane, in ostale bodo brez prebivavca.

8. Zato oblecite rasovnike,[16]) jokajte se, in tulite; ker serdita jeza Gospodova se od nas ni obernila.

9. In tisti dan, pravi Gospod, bo kralju in knezam serce upadlo, in duhovni bodo ostermeli in preroki bodo klaverni.

10. In rekel sim:[17]) Joj, joj, joj, Gospod Bog! Ali si tedaj to ljudstvo in Jeruzalem goljufal, rekoč: Mir bote imeli![18]) in glej, meč je segel do serca?

11. Tisti čas se poreče temu ljudstvu in Jeruzalemu: Žgeči veter vleče po potih, ki so v pušavi,[19]) po potih hčere mojiga ljudstva,[20]) pa ne de bi prevel in očistil.[21])

12. Močen veter mi bo od tod prišel,[22]) in tadaj bom nad njimi svoje sodbe izgovoril.

13. Glej, kakor oblak se vleče,[23]) kakor vihar so njegovi vozovi; hitrejši od orlov so njegovi konji. Gorje nam! ker razdjani bomo.

14. Jeruzalem, operi svoje serce hudobije, de boš rešen. Doklej se bodo še škodljive misli v tebi mudile?

15. Glas namreč oznanuje z Dana,[24]) in naznanja malika z Efrajmove gore.[25])

16. Povejte narodam: Glej, v Jeruzalemu se je slišalo, de pridejo čuvaji[26]) iz daljne dežele, in svoje vpitje[27]) zaganjajo nad Judovimi mesti.

17. Kakor čuvaji na polji ga oblegajo okrog, ker je mene k jezi nadražil, pravi Gospod.

18. Tvoje dela in tvoje misli so ti to napravile, ta tvoja hudobija, ker je grenka, in je v tvoje serce segla.[28]) Modr. 1, 3. 5.

19. Moje oserčje, moje oserčje,

16. „*rasovnike*“, t. j., žimnato obleko spokornikov in žalostnih.

17. „*rekel sim*“ tisti čas, ko je Bog razodel te prihodnje stiske.

18. Ali je bila tedaj goljufija, ko so preroki oznanovali judovskimu ljudstvu, de bo srečno? — Bog je dopustil, de so lažnjivi preroki Jude slepili s praznim upanjem, ter so jim srečo obetali; to dopuščenje imenuje prerok tukaj, kakor Ecchiel (14, 9.), delo Božje, t. j., kakor de bi bil Bog sam storil, kar je le dopustil.

19. „*po potih, ki so v pušavi*“, v hebrejskim: „*s hribov v pušavi*“. — „*Žgeči veter*“ je tisti strupeni veter, ki ga Arabci „*samum*“ imenujejo, kteri vsaciga človeka in vsako žival nanaglama umori, ako se z obrazam na zemljo ne uleže. Ta veter, ki vleče iz arabske pušave, ktera je med Jeruzalemam in Babilonam, je podoba babilonskiga kralja, ki bo Judovo kraljestvo pokončal (Brentano).

20. t. j., po potih v jeruzalemsko mesto. Mesta se imenujejo hčere.

21. „*prevel in očistil*“ žito. Glej Ps. 1. razl. 8.

22. V hebrejskim: „*Močnejši veter od njega* (ki žito veje in očišuje) *mi bo prišel*“, t. j., na moje povelje bo prišel, namreč Nabuhodonozor.

23. „*kakor oblak se vleče*“, namreč sovražnik, vojskina truma.

24. „*z Dana*“, z mesta v Palestini proti severju, se oznanuje, de se Kaldejci bližajo. Glej zgor. v. 6.

25. „*malika*“ Bela, ki so ga Kaldejci imeli na svojih vojskinih banderih (Hier. in Teodoret). Efrajmova gora je tudi proti severju od Jeruzalema.

26. „*čuvaji*“, t. j., straže, oblegavci iz Babilona.

27. „*in svoje vpitje*“, t. j., svoj vojskini krič zaganjajo.

28. „*v tvoje serce segla*“, t. j., ti je serce spačila.

Digitized by Google

kako boli, občutljeji mojiga serca so zbegani v meni;[29]) ne morem molčati, ker moja duša sliši trobentin glas, vojskin krič.

20. Potertost na potertost! se kliče, ker je vsa dežela razdjana: naglo so razdjani moji šotori, hitro moje kože.[30])

21. Doklej bom še za ubežnim gledal,[31]) slišal trobentin glas?

22. Zato ker[32]) me moje trapasto ljudstvo ne spozna; neumni in nespametni otroci so; prebrisani so, de hudo počenjajo, dobriga storiti pa ne znajo.

23. Pogledal sim deželo, in glej, prazna je bila in pušobna;[33]) in pogledal sim nebo, in ni bilo svetlobe[34]) na njem.

24. Pogledal sim goré, in glej, tresle so se, in vsi griči so se majali.[35])

25. Ogledal sim se, in ni ga bilo človeka; in vse ptice spod neba so se umaknile.[36])

26. Pogledal sim, in glej, Karmel[37]) je bil pust, in vse njegove mesta so bile razdjane pred Gospodovim obličjem, in pred njegovo serdito jezo.

27. To namreč pravi Gospod: Pušava bo vsa dežela, vender je nočem ukončati.[38])

28. Dežela bo žalovala, in nebo zgorej bo klaverno, ker sim rekel, sklenil sim, in ni mi žal, tudi se ne dam od tega odverniti.

29. Pred vrišem konjnikov in lokostrelcov bežé vse mesta, gredo na visoke kraje,[39]) lezejo na skale; vse mesta so zapušene, in nihče v njih ne prebiva.

30. Ti pa, razdjana,[40]) kaj boš počela? Če se tudi v škerlat oblečeš, se olepšaš z zlato ovratnico, in lepotičiš svoje oči z lepotico;[41]) se vender zastonj lišpaš:

---

29. V hebrejskim: ... „*bolí, stene mojiga serca me bolijo* (t. j., persi me bolé), *moje serce tolče* (kljuje) *v meni*“. Te besede govorí prerok, ko v duhu previdi stiske in nadloge, ki bodo zadevale deželo in nje prebivavce (Brentano).

30. „*Potertost na potertost*“, t. j., britkost na britkost; ali pa: gorjé na gorjé; ali pa: pokončanje na pokončanje, vpije ljudstvo, t. j., bo vpilo; prerok namreč v duhu previdi prihodnje nadloge, ter jih perpoveduje, kakor de bi se godile vpričo njega; „*moje kože*“, s kterimi so šotori pokriti (Brentano).

31. „*za ubežnim*“ ljudstvam, v hebrejskim: „*za banderi*“ sovražnikov.

32. Bog pové tukaj preroku vzrok, zakaj de mu zmirej le kaznovavne sodbe kaže, ki bojo njegove rojake zadevale.

33. Prerok vidi v duhu, kar se bo zgodilo, in oznanuje, de bi s tem ljudstvo k pokori omečil (Hier.).

34. „*ni bilo svetlobe*“ na nebu, t. j., nebó je bilo temno. Tema je podoba nesreče.

35. To je podoba splošniga strahú po deželi.

36. tudi ptiči se bodo zbali vojskiniga hrupa, in bodo zbežali iz dežele.

37. „*Karmel*“, lep hrib, enak lepimu vertu. Pomen: tudi naj lepši in naj rodovitniši kraji bodo pokončani.

38. „*je nočem ukončati*“ prav do čistiga in za vselej (Brentano).

39. „*na visoke kraje*“, na goré, v hebrejskim: „*v gošave*“.

40. „*razdjana*“ dežela, pokončano ljudstvo. Bog nagovorí tukaj svojo nezvesto nevesto, judovsko množico. Gl. zgor. 2, 7. Iz. 29, 17.

41. „*z zlato ovratnico*“, t. j., z zlato verižico okrog vratú. Pomen: Jeruza-

Digitized by Google

tvoji ljubeji te zaničujejo, in ti po življenji strežejo.[42])

31. Glas namreč slišim kakor porodivne, ječanje kakor porodnice;[43]) glas sionske hčere, ki umira, in svoje roke stega:[44]) Gorjé meni, ker pojema moja duša zavolj pobitih.[45])

V. Poglavje.

Prerok očita Judam njih splošno spačenost, jim napoveduje kazni Božje, ter jih s tem k pokori opominja.

1. Obhodite ceste po Jeruzalemu, glejte in premislite in išite po njegovih ulicah, ali najdete koga, kteri bi delal, kar je prav, in vprašal za resnico: in mu bom usmiljen.[1])

2. Če tudi rečejo: Kakor resnično Gospod živí! vender po krivim persegajo.[2])

3. Gospod, tvoje oči gledajo na vero,[3]) tepel si jih, pa niso čutili; potéral si jih, pa niso hotli krotenja sprejemati;[4]) njih čelo je terše kakor skala, in se niso hotli spreoberniti.

4. Jez pa sim rekel: Morde so le ubogi in priprosti, kteri ne poznajo Gospodoviga pota, in pravice svojiga Boga;

5. torej pojdem k imenitnim, in bom ž njimi govoril, ker oni poznajo Gospodovo pot, pravico svojiga Boga; pa glej, oni vsi so še bolj jarem zdrobili, vezi raztergali.[5])

6. Zato jih bo lev iz gozda raztergal, in volk jih bo zvečer pokončal, pard bo na njih mesta prežal;[6]) kdor koli pojde iz njih, bo vjet, ker so se njih pregrehe namnožile, in njih prestopi so silno močni.

---

lemsko mesto, bodi si še tako lepó ozaljšano, Kaldejci ti ne bodo zanesli, ampak te bodo razdjali. Ta podoba je posneta od jutrovskih vlačugaric, ki so se prav lepo nališpale, kadar so se sovražniki mestu bližali, na pr. kraljica Jezabela (4. Kralj. 9, 30.), de bi bile ljubezen v njih do sebe obudile (Brentano).

42. *„tvoji ljubeji“*, t. j., tvoji zmagovavci, kterim se boš nastavljala, in se jim perlizovala, te bodo zaničevali in pokončali (Brentano).

43. Milo zdihovanje in ječanje slišim, ki je enako ječanju kake ženske na porodu.

44. *„glas sionske hčere“*, t. j., zdihovanje jeruzalemskih prebivavcov, judovskiga ljudstva, se sliši; v hebrejskim: *„glas sionske hčere, ki zdihuje in roke stega* (po pomoči, ali pa: ki z rokami sklepa), *rekoč: Gorjé meni“* i. d.

45. *„zavoljo pobitih“* nekteri prestavljajo hebrejsko: *„zavoljo morivcov“*.

1. Bog bi rad Jeruzalemu zanesel, ko bi se v njem najdel kak pravičen sodnik. — Sodbe so nekdaj na terzih per mestnih vratih sklepali (Brentano).

2. Če se tudi po zunanjim še vere deržé, je vender le v sercu nimajo.

3. *„na vero“* v sercu, v hebrejskim: *„na resnico“*.

4. kaznoval si jih, in vender se niso hotli poboljšati.

5. imenitniki so še bolj, kakor priprosto ljudstvo, vso postavo Božjo s sebe vergli, in po svoji spačeni volji živé (Brentano).

6. *„volk — zvečer“*, volk hódi zvečer na rop; *„pard“* ali leopard. — Prerok

Digitized by Google

7. Zavoljo česa bi ti mogel usmiljen biti? Tvoji otroci so me zapustili, in persegajo per njih, ki niso bogovi; nasitoval sim jih, pa prešestvajo,[7]) in v vlačugarčini hiši nečistost počenjajo.[8])

8. Oni so kakor konji gonjenci[9]) in žebci; vsak razgatá po ženi svojiga bližnjiga. Ecch. 22, 11.

9. Jih mar zato ne bom obiskal, pravi Gospod? in se nad tacim narodam ne bo zmaševala moja duša?

10. Pojdite na njegove zidove, in jih poderite, vender vsiga ne pokončajte; potrebite njegove odrastke, ker niso Gospodovi.[10])

11. Zakaj hiša Izraelova in hiša Judova ste se zoper mene hudo pregrešile, pravi Gospod.

12. Oni tajé Gospoda, in pravijo: Njega ni,[11]) tudi ne bo nad nas prišla nesreča; meča in lakote ne bomo vidili.

13. Preroki govoré v veter, in nimajo razodenja; zatorej se bo to njim zgodilo.[12])

14. To pravi Gospod, Bog vojskinih trum: Ker ste take besede govorili, glej, zato bom napravil svoje besede v tvojih ustih v ogenj, in to ljudstvo v les, in *(ogenj)* jih bo požerl.[13])

15. Glej, hiša Izraelova, jez bom nad vas perpeljal ljudstvo z dalje, pravi Gospod, močno ljudstvo, staro ljudstvo, ljudstvo, ki njegoviga jezika ne boš znala, tudi ne umela, kaj govori.

16. Njegovi tuli so kakor odperti grobi;[14]) vsi so junaki.

---

tukaj permerja Nabuhodonozorja levu zavoljo njegove močí, volku zavoljo njegove nenasitljivosti, in pardu zavoljo hitrosti njegovih vojskinih trum.

7. *„persegajo per njih, ki niso bogovi“*, t. j., per malikih, ali: malikovanju so vdani; *„nasitoval sim jih“*, t. j., z dobrotami sim jih obkladal, *„pa prešestvajo“*, mene, svojiga dobrotnika, zametujejo in malikam v čast nečistost počenjajo (Brentano).

8. V hebrejskim: *„in se v nečistničini hiši trumama zbirajo“*.

9. *„konji gonjenci“*, t. j., konji, ki se gonijo, v hebrejskim: *„siti konji“*.

10. Tukaj nagovorí Bog Kaldejce, de naj planejo na zidove, ki so okrog vinograda (nograd pomeni judovsko ljudstvo), ter naj jih poderejo in razmečejo; tode vsiga nograda naj pa ne pokončajo prav do čistiga, le nerodovitne odrastke naj porčejo od terte, ker ta sprideni in nerodovitni nograd ni več Gospodov. — Pomen tega je tedaj: Sovražniki naj planejo nad spačeno judovsko ljudstvo, naj ga morijo in v sužnost peljejo; tode vsiga do čistiga pa naj ne pokončajo (Brentano), ker iz njega pride Mesija in njegova sveta srenja. Gl. v. 18. Zgor. 4, 27.

11. *„Njega ni“*, t. j., ni Boga, kteri bi se za nas pečal, ter nas kaznoval, kakor preroki pravijo (v. 13.).

12. *„Preroki“* prazne rečí kvasijo in lažejo; nesreča, ki jo drugim napovedujejo, bo nje zadela (Brentano).

13. *„v tvojih ustih“*, o prerok Jeremija. Pomen: Ker ste vi, bogotajci (v. 12.), take zaničljive besede govorili zoper moje preroke (v. 13.), zato se bodo moje besede, ki sim jih govoril po ustih svojiga preroka Jeremija, neutegama spolnile; napovedane kazni bodo ljudstvo pokončale, kakor ogenj suhi les požge (Brentano).

14. *„Njegovi tuli“*, posode, kamor se pušice spravljajo, *„so kakor odperti grobi“*, t. j., orožje Kaldejcov bo veliko Judov pomorilo, in jih pod zemljo spravilo.

Digitized by Google

17. In povžilo bo tvojo žetev, in tvoj kruh; požerlo bo[15]) tvoje sinove in tvoje hčere; povžilo bo tvojo drobnico in tvoje goveda; povžilo bo tvoje nograde in tvoje smokve; in z mečem bo razdjalo tvoje terdne mesta, na ktere se zanašaš.

18. Vender vas tiste dni, pravi Gospod, ne bom popolnama končal.[16])

19. Ako porečete: Zakaj je Gospod, naš Bog, nam vse to storil? jim reci: Kakor ste me zapustili, in ptujim bogovam služili v svoji deželi, tako bote služili ptujcam v deželi, ki ni vaša. Spod. 16, 10.

20. Oznanite to Jakopovi hiši, in dajte slišati v Judu, rekoč:

21. Poslušaj, trapasto ljudstvo, ki nimaš sercá; ki imate oči, pa ne vidite, in ušesa, pa ne slišite.

22. Ali se me tedaj ne bote bali, pravi Gospod, ne žalovali[17]) pred mojim obličjem? — ki sim postavil pesek morju za mejo, za večno postavo, ktere ne smé prestopiti: zaganjajo se njegovi valovi, pa nič ne premorejo; napenjajo se, pa ne gredo čez njo.

23. Serce tega ljudstva pa je neverno in puntarsko; odstopili so in se preč podali,

24. in ne pravijo v svojim sercu: Bojmo se Gospoda, svojiga Boga, ki nam daje zgodnji in pozni dež ob svojim času,[18]) in nam vsako leto obilno žetev obvaruje.[19])

25. Vaše hudobije to odvračajo,[20]) in vaši grehi dobro od vas odganjajo.

26. Ker med mojim ljudstvam se najdejo hudobni, ki prežijo kakor ptičarji, ki zanke in nastave nastavljajo, de ljudi lovijo.

27. Kakor je nastava polna ptic, tako je njih hiša polna zvijač;[21]) zato so mogočni in bogati,

28. debeli in tolsti,[22]) in moje ukaze prehudobno prelomujejo. Vdovine pravde ne razsodijo, sirotine rečí ne poravnajo, in pravice ubozim ne persodijo. Iz. 1, 23. Cah. 7, 10.

29. Ali ne bom tacih rečí obiskal? reče Gospod, in ali se ne bo nad tacim ljudstvam moj duh maševal?

30. Strašne in čudne rečí se godijo po deželi.

---

15. „*požerlo bo*“, t. j., pokončalo bo kaldejsko ljudstvo vse to.
16. zavoljo Mesija in njegove svete srenje. Gl. zgor. 10. razl.
17. „*ne žalovali*“, v hebrejskim: „*ne se tresli*“ i. d.
18. spomladanski in jesenski dež. Gl. 5. Mojz. 11, 14.
19. „*obvaruje*“ deževanja. — Ves čas — od setve do žetve — sedem tednov — od velike noči do binkošt — v Palestini po navadi ne dežuje; tadaj se kmetovavcu ni treba bati, de bi se mu setev spridila zavoljo moče. Gl. 3. Mojz. 23, 15. 16.
20. „*to odvračujejo*“, namreč vremenski red, lepo vreme.
21. Kakor je ptičja nastava (stava) zvijačno narejena, de se vanjo ptiči lové: tako je tudi hiša sodnikov polna zvijač in goljufij, polna krivičniga blaga, ki si ga po goljufii perdobivajo; ali pa takole: Kakor je ptičje gumniše (prostor, kjer se ptiči lové) polno vabljenkov: tako so tudi oni (krivični sodniki) polni zvijač in goljufij, s kterimi svojiga bližnjiga slepijo, in ga ob premoženje, čast in življenje perpravljajo.
22. Krivični sodniki se bogatijo in mastijo s ptujim blagam.

Digitized by Google

31. Preroki prerokujejo laži, in duhovni k temu s svojimi rokami ploskajo,[23]) in moje ljudstvo to ljubi. Kakó pa se mu bo godilo na poslednje?

VI. Poglavje.

Kaldejci bodo Jeruzalem razdjali, ker so Judje terdovratni, in se ne poboljšajo.

1. Bodite junaki,[1]) Benjaminovi otroci, v sredi Jeruzalema,[2]) trobite v Tekvi na trobento,[3]) in na Betakaremu[4]) vzdignite bandero, ker od severja[5]) se kaže nesreča in velika potertost.

2. Lepi in nežni permérjam sionsko hčer.[6])

3. K nji hodijo pastirji s svojimi čedami,[7]) postavijo okrog nje svoje šotore, vsak popase, kar mu je per roci.[8])

4. Posvetite se v boj nad njo![9]) Vzdignite se! in pojdimo gori opoldne![10]) Gorjé nam! ker se je dan nagnil, ker večerne sence daljši prihajajo.[11])

5. Vzdignite se! in pojdimo gori po noči, in razvalimo njene hiše.

6. Ker to pravi Gospod vojskinih trum:[12]) Posekajte nje les,[13]) in namečite zasip okoli Jeruzalema: to je mesto obiskanja,[14]) vsa krivica je v njem!

7. Kakor vodnjak svojo vodo

---

23. *s svojimi rokami ploskajo*“, jim prav dajejo, in njih laží poterdujejo.

1. Junaško se ustavljajte sovražniku, ter branite mesto, Jeruzalem, ko ga bo oblegal. V hebrejskim: „*Bežite*“ i. t. d., ko bodo sovražniki perderli (Brentano).

2. Jeruzalem je bil z dela v deležnini Benjaminoviga rodú.

3. s trobento dajte znamnje v Tekvi, de se sovražnik bliža; „*Tekva*“ je bilo mesto v Benjaminovi deležnini, na neki gori 4 ure od Jeruzalema proti jugu (Brent.). Gl. 2. Kr. 14, 2.

4. „*Betakarem*“, v hebrejskim: „*Bet-Kerem*“, tudi na neki gori med Tekvo in Jeruzalemam (Brentano).

5. „*bandero*“ v znamnje, de se sovražnik bliža. Gl. zgor. 4, 15.

6. „*nežni*“, mehki gospodičini (gl. 3. 4.) permerjam jeruzalemsko mesto.

7. „*K nji*“, k sionski hčeri, k Jeruzalemu, bodo prišli vojvodi s svojimi vojskinimi trumami.

8. Vse, kar jim bo pod roko prišlo, bodo pokončali, ter porečejo, kar nasledva v 4. versti.

9. Vojaki so se z mnozimi šegami, s persego, z daritvami posvečevali za boj. Gl. spod. 51, 27. Joel. 3, 9.

10. „*opoldné*“, ter se ne bojmo še tolike vročine.

11. Sovražniki pravijo: Škoda, de se že večer bliža, ko še niso mesta razvalili.

12. Gospod pravi to Kaldejcam, ter jih po preroku nagovorí.

13. „*Posekajte les*“ za kašte, braniša in drugo vojskino orodje.

14. „*mesto obiskanja*“, t. j., mesto kaznovanja, ali: mesto, ki ga bom kaznoval zavoljo pregreh, ki se v njem godijo.

Digitized by Google

merzlo ohrani, tako ono ohrani merzlo svojo hudobijo;[15]) le krivica in potéranje[16]) je v njem slišati, vedno je pred menoj slabost in rana.[17])

8. Daj se podučiti, Jeruzalem, de se kje moj duh od tebe ne oberne, de te kje ne napravim v pušobno deželo brez prebivavcov.

9. To pravi Gospod vojskinih trum: Kakor v vinogradu do paperka bodo pobrali ostanke Izraelove. Stegaj svojo roko kakor tergavec k brenti.[18])

10. Komu hočem govoriti? in koga hočem zapričevati, de naj posluša?[19]) Glej, njih ušesa so neobrezane,[20]) in ne morejo slišati; glej, Gospodova beseda jim je v zaničevanje,[21]) in je ne sprejmejo.

11. Zato sim poln Gospodove serditosti, in jo težko prenašam. Razsuj jo nad otroci na ulicah in ob enim tudi nad zbranimi mladenči;[22]) zakaj vjet bo mož z ženo, star z meterim vred.[23])

12. In njih hiše pojdejo na druge, ravno tako njih njive in žene; ker bom stegnil svojo roko nad prebivavce v deželi, pravi Gospod.

13. Od naj manjiga namreč do naj večiga so vsi lakomnosti vdani, in od preroka do duhovna vsi počenjajo goljufijo. Iz. 56, 11. Spod. 8, 10.

14. In ozdravljajo rano hčeri mojiga ljudstva s sramoto, rekoč: Mir, mir! pa ni mirú.[24])

15. Sramujejo naj se, ker ostudnost počenjajo, pa se še celó v osramotenji ne sramujejo,

15. V hebrejskim: „*Kakor v vodnjaku voda vrè* (iz tal teče), *tako vrè v njem hudobija*“, t. j., hudobija v Jeruzalemu se dan na dan naraša (Brentano).

16. „*potéranje*“, v hebrejskim: „*zatéranje*“ ubozih, pravičnih.

17. „*slabost in rana*“, pretepanje, pobijanje in morjenje mestnjanov.

18. Prerok tukaj stavi pred očí izraelsko ljudstvo v podobi vinogradovi, sovražnike pa v podobi tergavčevi. Kakor tergavec po vinogradu grozdje terga, ter ž njim brento za brento napolnuje, poslednjič pa še po vinogradu paperkva, ter še majhne, pod pérjem skrite grozdíče pobira, de vse do zadnjiga pobere: tako bo tudi sovražnik z Izraelci delal, ter jih bo po Palestini pobiral, in v sužnost vodil, dokler ne bo vsih odpeljal. Odpeljanje desetérih Izraelovih rodov je bilo „*terganje*“ v vinogradu, odpeljanje Judoviga in Benjaminoviga rodú pa je bilo „*paperkvanje ostankov*“ Božjiga ljudstva. Pa še per teh „*Izraelovih ostankih*“ se je večkrat paperkvalo; ker je Nabuhodonozor več ko enkrat Jude v sužnost peljal. Glej 4. Kralj. 17, 6. Spod. 52, 28—30: 4. Kralj. 24, 14: 25, 11. (Brentano). — „*Stegaj*“, o sovražnik! „*svojo roko*“ nad njé, t. j., večkrat jih odpeljavaj v sužnost.

19. Komu hočem kazni Božje oznanovati, ko me nihče ne posluša, in si mojiga govorjenja k sercu ne jemlje?

20. „*njih ušesa so neobrezane*“, zarašene, nočejo poslušati.

21. Gospodovo besedo zaničujejo ko prazno strašilo.

22. Prerok pravi, de je poln žuganja ali pretenja, ki mu ga je Gospod razodel, in de se težko zderžuje, de bi ga ne oznanoval. Bog pa mu odgovorí, de naj ga le oznanuje vsim Judovim stanovam, ker tudi sovražnik vse brez razločka v sužnost popelje (Brentano).

23. „*z meterim vred*“, t. j., ž njim vred, ki je že zelo v letih.

24. Goljufni preroki tolažijo ubogo ljudstvo s praznim in goljufivim obetanjem,

Digitized by Google

in se ne znajo sramovati; zato bodo med pobitimi pocepali; ob času svojiga obiskanja bodo popadali, pravi Gospod.[25])

16. To pravi Gospod: Obstojte na potih, in glejte, ter vprašajte po nekdanjih stezah, ktera pot je dobra, in hodíte po nji, in najdli bote ohlajenje[26]) svojim dušam. Pa so rekli: Ne bomo hodili. Mat. 11, 29.

17. In postavil sim čez vas čuvaje.[27]) Poslušajte trobentin glas![28]) Pa so rekli: Nè bomo poslušali.

18. Zato poslušajte, narodi, in zbor,[29]) spoznaj, kaj jim bom vse storil.

19. Poslušaj, zemlja! Glej, jez bom nesrečo na to ljudstvo perpeljal, sad njegovih misel; ker mojih besedi niso poslušali, in so mojo postavo zavergli.

20. Čemu mi nosite kadilo s Sabe in lepo dišečo skorjo iz daljne dežele?[30]) Vaši žgavni darovi niso prijetni, in vaši klavni darovi mi ne dopadejo. Iz. 1, 11.

21. Zatorej to pravi Gospod: Glej, jez bom napravil podertije[31]) med tem ljudstvam, in med njimi bodo popadali ob enim očetje in sinovi, sosed in bližnji bota pokončana.

22. Tako govori Gospod: Glej, ljudstvo bo prišlo iz severne dežele, in veliko ljudstvo se bo vzdignilo od pokrajin zemlje.[32])

23. Pušíco in škit bo zgrabilo, grozovitno je brez usmiljenja; njegov glas šumí kakor morje; konje jezdijo, in so pripravljeni, kakor vojšak na boj, zoper tebe, sionska hči.[33])

24. Slišimo od njega praviti, roke nam omahujejo, britkost nas prepada, bolečina kakor porodno.

25. Nikar ne hodíte na polje, in po cestah se ne sprehajajte; ker sovražnikov meč straši okrog in okrog.

26. Hči mojiga ljudstva, obleci rasovnik, in potresi se s pepelam;[34]) žaluj kakor po edinorojenim sinu, britko plakaj, ker nanaglama pride pokončevavec nad nas.[35])

27. Močniga poskuševavca sim

---

rekoč: Mir, mir bomo imeli dolgo časa, desiravno se huda vojska bliža (Brentano).

25. Ti nesramni goljufi se ne sramujejo svojiga lažnjiviga početja — vso sramožljivost so zgubili; zato bodo pa tudi z ljudstvam vred pod kaldejskim mečem popadali (Brentano).

26. „*po nekdanjih stezah*“, po kterih so vaši očetje hodili. — Jutrovci imenujejo vero „*pot*“ ali „*stezo*“. Pomen: Zapustite krivo, malikovavsko vero, ter se vernite k stari pravi veri svojih nekdanjih očetov, po tem bote dosegli „*ohlajenje*“ (v hebrejskim: „*pokoj*“), ubežali bote svoji nesreči (Brentano).

27. „*čuvaje*“, t. j., učenike, preroke, ki vas opominjajo in svaré.

28. Rekel sim: „*Poslušajte*“ svarivni glas prerokov.

29. „*narodi*“, bližnje malikovavske ljudstva, — „*zbor*“ ravno teh narodov.

30. „*skorjo iz daljne dežele*“, t. j., cimet iz Arabije v dar.

31. „*bom napravil podertije*“ po sovražnikih, ki bodo v deželo perderli, jo razdevali, in ljudi morili.

32. „*od pokrajin zemlje*“, t. j., iz daljne dežele — Kaldeje.

33. „*sionska hči*“, t. j., jeruzalemsko mesto.

34. O moje ljudstvo! obleci se v spokorne oblačila, delaj pokoro.

35. „*pokončevavec*“, Nabuhodonozor, ki je s svojo vojsko vse pokončal (Brent.).

Digitized by Google

te postavil med svoje ljudstvo; spoznal in poskusil boš njih pot.[36])

28. Vsi tisti odpadli poglavarji,[37]) ki goljufno ravnajo, so bron in železo;[38]) vsi so spačeni.

29. Meh je opešal, svinec je v ognji zgorel; plavžar je zastonj topil; zakaj njih hudobije niso končane.[39])

30. Imenujte jih zaverženo srebro, ker jih je Gospod zavergel.

VII. Poglavje.

Prerok vabi Jude k pokori, ter jih opominja, de naj se ne zanašajo per svojim hudobnim življenji na Gospodov tempelj in na svoje obilne daritve, ker jim vse to ne bo nič pomagalo, ako svojiga življenja ne poboljšajo; popisuje njih spačenost, in jim napoveduje ostre kazni Božje, ktere jih bodo gotovo zadele.

1. Beseda, ki jo je Gospod Jeremiju govoril, rekoč:[1])

2. Vstopi se med vrata Gospodove hiše, in oznanuj ondi to besedo, ter reci: Poslušajte besedo Gospodovo vsi izmed Juda, kteri hódite skozi té vrata Gospoda môlit.

3. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Poboljšajte svoje dela in svoje namene, in prebival bom per vas na tem kraji.[2]) Spod. 26, 13.

4. Nikar se ne zanašajte na lažnjive besede,[3]) in ne rekajte: Tempelj Gospodov, tempelj Gospodov, tempelj Gospodov je![4])

5. Pa če svoje dela in svoje namene dobro vravnavate; če pravico delate med človekam in njegovim bližnjim;[5])

6. če ptujcu in siroti in vdovi ne delate krivice, tudi nedolžne kervi ne prelivate[6]) na tem mestu,[7]) in za ptujimi bogovi ne hodite k svoji lastni nesreči:

---

36. Bog nagovorí preroka, ter mu pravi, de naj poskuša svoje rojake, kakor se poskuša ruda v ognji, ter naj ogleduje njih djanje in nehanje, in jim napoveduje Božje kazni (Brentano).

37. „*odpadli poglavarji*“, t. j., poglavarji, ki so od vere odpadli.

38. „*so kakor bron in železo*“ terdi, tedaj ne dobra ruda.

39. Ta podoba judovske terdovratnosti in spačenosti je posneta od očiševanja slabiga, s terdo rudo namešaniga srebrá. Naj plavžar še tako močno meh goni, in ž njim ogenj piha; naj tudi perdeva svinca, de bi namreč žlindro iz srebra na sé potegnil: pa meh bo opešal, svinec bo zgorel, plavžar se bo zastonj trudil, ker slabo srebro bo vender le žlindrasto ostalo. Pomen: Terdovratni, vsi spačeni Judje se nikakor ne dajo očistiti in poboljšati.

1. „*Beseda*“, t. j., povelje, ki ga je Bog dal Jeremiju. — Ta prerokba sega do 9. poglavja, in je bila blezo dana ob času kralja Joakima, ko je bilo malikovanje spet splošno v Judovim kraljestvu. Gl. 4. Kralj. 23, 37.

2. V hebrejskim: ... „*namene, in dal vam bom prebivati na tem kraji*“, t. j., vas ne bom dal peljati v sužnost.

3. „*na lažnjive besede*“, na prazno, goljufno obetanje krivih prerokov.

4. Bog je z nami, nas varuje, ker imamo njegov tempelj.

5. če pravično sodbo sklenete med tožnikam in tožencam.

6. „*nedolžne kervi*“, t. j., če nedolžnih ne zatérate. Spod. 22, 17. Iz. 59, 7.

7. „*na tem mestu*“, ali na tem kraji, v ti deželi (7. v.).

Digitized by Google

7. bom prebival z vami na tem mestu, v deželi, ktero sim vašim očetam dal od nekdaj in za vselej.

8. Glejte, vi se zanašate na lažnjive besede, ktere vam ne bodo nič pomagale;

9. kradete, morite, prešestvate, po krivim persegate, Baalam[8]) darujete, in hodite za ptujimi bogovi, kterih ne poznate,[9])

10. potem pa pridete, in se ustopite pred me v ti hiši, kjer se kliče moje ime,[10]) in pravite: Rešeni smo, akoravno smo storili vse te gnusobe.[11])

11. Je mar ta hiša, kjer se kliče moje ime, jama razbojnikov postala v vaših očeh? Jez, jez sim, jez sim vidil, pravi Gospod.[12]) Mat. 21, 13.

12. Pojdite na moje mesto Silo, kjer je od začetka moje ime prebivalo,[13]) in glejte, kaj sim mu storil zavoljo hudobije mojiga ljudstva Izraela.[14])

13. In zdaj, ker ste vse te dela storili, pravi Gospod: Desiravno sim vam zgodaj govoril, in vam pravil, pa me niste poslušali, vas klical, pa se mi niste oglasili; Preg. 1, 24. Iz. 65, 12.

14. bom tej hiši, v kteri se kliče moje ime, in na ktero se vi zanašate, in mestu, ki sim ga vam in vašim očetam dal, ravno tako storil kakor Silu;

15. in zavergel vas bom spred svojiga obličja, kakor sim zavergel vse vaše brate, ves Efrajmov zarod.[15])

16. Ti torej nikar ne môli[16]) za to ljudstvo,[17]) in za nje ne opravljaj zahvalne pesmi, ne mo-

---

8. „*Baalam*“, t. j., malikam. Glej zgor. 2, 23.
9. od kterih moči nimate nobeniga spričevanja, de bi vam môgli pomagati.
10. „*v hiši, kjer*“ i. d., t. j., v tempeljnu, kjer me častite.
11. Ne more nam spodleteti, akoravno smo bogovam narodov služili, in živeli kakor malikovavci. Takó so si upali Judje ob Jeremijevih časih celo v tempeljnu govoriti! Prim. 1. Mak. 1, 12.
12. Kakor roparji in morivci bežijo v svoje jame in berloge, de se proteči kaznovavni pravici umaknejo; ravno tako tudi vi po storjenih roparijah in morijah perbežite v moj tempelj, ker menite, de bote po tem moji pravici ubežali. Mar vam bo moj tempelj v zbežališe kakor tolovajem jame in berlogi? Jez vem vse vaše hudobije in tudi namene, zavoljo kterih v tempelj hodite, ker sim vsigavedin (Brentano).
13. „*kjer je od začetka*“, t. j., sperviga bilo moje prebivališe. Joz. 18, 1: 1. Kralj. 1, 3. i. d.
14. Kako malo se smete zanašati na tempelj v Jeruzalemu, vam lahko priča mesto „*Silo*“, ktero sim dal razvaliti, desiravno je ondi moj sveti šotor stal več ko tri sto let. Joz. 18, 3. 9: 19, 51. Perm. 1. Kralj. 4, 11.
15. „*Efrajm*“ se tukaj imenuje ko imenitniši rod namesti desetih rodov izraelskiga kraljestva. Gl. Iz. 7, 2. Oz. 5, 9. Ravno tako vas bom dal v sužnost odpeljati, kakor so bili izraelski rodovi po Asirijanih odpeljani.
16. „*nikar ne môli*“, o prerok Jeremija! za svoje rojake.
17. Iz tega se vidi, kolikošno moč imajo per Bogu molitve še živih svetnikov. De bi se tedaj Bogu z molitvami preroka Jeremija tako rekoč sila ne godila, mu zapové, de naj nikar ne móli za ljudstvo, ktero je mero svojih pregreh dopolnilo, in je že zapadlo pravici Božji.

Digitized by Google

litve, in nikar se mi ne zoperstavljaj;[18]) ker te ne bom uslišal. Spod. 11, 14: 14, 11.

17. Ali ne vidiš, kaj le-ti počenjajo po Judovih mestih in po jeruzalemskih ulicah?

18. Otroci pobirajo derva, očetje ogenj užigajo, in ženske s tolšo kropijo *(testo)*,[19]) de nebeški kraljici[20]) potice pečejo, in pitne darove ptujim bogovam opravljajo, in me k jezi dražijo.

19. Mar mene k jezi dražijo, pravi Gospod? Ali ne sami sebe[21]) v sramoto svojiga obličja?

20. Zato tako govori Gospod Bog: Glej, moj serd in moja jeza se razliva nad ta kraj, nad ljudi in živino in nad drevje v okrajini in nad sadove v deželi; unela se bo, in se ne bo dala ugasiti.[22])

21. To govori Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Perdevajte svoje žgavne darove k svojim klavnim daritvam, in jejte meso.[23])

22. Ker vašim očetam tisti dan, ko sim jih iz Egipta peljal, nisim nič govoril, ne jim zapovedal zavoljo žgavnih in klavnih darov;

23. ampak to reč sim jim ukazal, in rekel: Poslušajte moj glas, in vam bom Bog, in vi bote moje ljudstvo, in hodite po vsaki poti, ki sim vam jo ukazal, de vam bo dobro.[24])

24. Pa niso slišali, ne naklonili svojih ušes, ampak hodili so po svojih željah in po hudobii svojiga spačeniga serca; in šli so nazaj, in ne naprej,[25])

25. od dne, ko so šli njih očetje iz egiptovske dežele, do današnjiga dne. In pošiljal sim k vam

---

18. „*nikar se mi ne zoperstavljaj*“, v hebrejskim: „*nikar me ne nadležvaj*“.
19. V hebrejskim: „*in ženske gnjetejo testo*“ za daritve.
20. „*nebeški kraljici*“, t. j., luni v čast, ali pa: „*Astarti*“, t. j., Veneri.
21. „*Ali ne*“ napravljajo sami sebi težave k svoji sramoti?
22. Bog bo dal vse pokončati v svojim pravičnim serdu, in se ne bo dal utolažiti.
23. Le pomnožujte svoje darove, le jejte in pite od tega, kar darujete; saj vam vender vse to ne bo celó nič pomagalo, ker zraven teh daritev, ki jih meni v čast opravljate, tudi malikam darujete (Brentano).
24. Pomen 22. in 23. verste: Ko sim vaše očete iz Egipta peljal, jim nisim dal nobenih postav zastran darovanja, ampak le spolnovanje deset zapoved sim jim prav močno zaterdoval (2. Mojz. 20.). — Postave zastran darovanja so bile še le poznejše dane (3. Mojz.), ko so bili Izraelci zavezo z Bogam raztergali (2. Mojz. 32.). Daritve so bile tedaj v perméri z Božjimi zapovedmi le manjši, ne pa poglavitna reč, de se je ljudstvo, že v Egiptu darovanja vajeno, lože varovalo mališkiga darovanja bližnjih narodov. Sicer pa se v zgornji versti daritovska služba Božja ne zametuje, ampak se le za poglavitno rečjo — za spolnovanjem Božjih zapoved — postavlja; zakaj po hebrejskim navadnim govorjenji se to, kar je manjši reč v permeri s poglavitno rečjo, tako pred oči stavi, kakor de bi človeka celó nič ne vezala, de bi jo mogel dopolnovati; na priliko (Oz. 6, 6.): „*Usmiljenje* (ljubezen do bližnjiga) *hočem, in ne daritve*“, t. j., ljubezen do bližnjiga hočem pred daritvijo. Perm. Mal. 1, 3: 1. Kralj. 15, 22. Luk. 14, 26. Mat. 10, 37.
25. „*in so šli nazaj, in ne naprej*“, t. j., herbet so mi obernili.

Digitized by Google

vsak dan svoje hlapce, preroke, in pošiljal sim jih zgodaj in vedno:[26])

26. pa me niso poslušali, ne svojih ušes nagnili, ampak so bili terdovratni, in so hujše počenjali, kakor njih očetje. Spod. 16, 12.

27. In ko jim boš vse te besede govoril, te vender ne bodo poslušali; in ko jih boš klical, ti vender ne bodo odgovorili.

28. Zato jim reci: To je ljudstvo, ki ni poslušalo glasú Gospoda, svojiga Boga, in ne sprejelo krotenja: vera[27]) je zginila, in je vzeta od njih ust.

29. Ostrizi si lase,[28]) in verzi jih preč, in zavzdigni kviško jok,[29]) ker Gospod je zavergel in zapustil rod svoje jeze;

30. ker so Judovi otroci delali hudo v mojih očeh, pravi Gospod. Postavili so svoje spotike[30]) v hišo, kjer se je moje ime klicalo, de so jo ognusili;

31. in so sozidali visočino Tofet, ki je v dolini Enomovih otrók,[31]) de žgejo svoje sinove in svoje hčere v ognji, kar nisim zapovedal, in ne mislil v svojim sercu.

32. Zato glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, in nič več se ne poreče: Tofet in dolina Enomovih sinov, ampak dolina morije;[32]) in v Tofetu[33]) bodo pokopavali, ker sicer ne bo prostora.

33. In merliči tega ljudstva bodo jed pticam spod neba in zverém na zemlji, in nihče jih ne bo odganjal.

34. In storil bom, de bo v Judovih mestih in po jeruzalemskih ulicah potihnil glas veselja in glas vriskanja, glas ženinov in glas nevestin; ker dežela bo v pušavo. Eccli. 26, 13.

VIII. Poglavje.

Sovražniki bodo kosti kraljev, poglavarjev, prerokov in duhovnov iz grobov pometali, deželo pokončali in Jeruzalem razdjali.

1. Tisti čas, pravi Gospod, bodo izmetali kosti kraljev Judovih, in kosti njegovih poglavarjev, in kosti duhovnov, in kosti prerokov, in kosti jeruzalemskih prebivavcov iz njih grobov,[1])

---

26. *„zgodaj“*, t. j., dovolj do časa, de so vas k pokori budili, kakor hitro se vam je kaka nesreča bližala (Brentano).
27. *„vera“*, bogaboječnost, poštenost, resnica, zvestoba.
28. *„Ostrizi si lase“*, o Jeruzalem! v znamnje žalosti.
29. *„zavzdigni kviško svoj jok“*, v hebrejskim: *„jokaj na višavah“*. Ob posebnih nadlogah, ko so zadevale deželo, so ženske jokale na višavah (Brentano).
30. *„spotike“* ali *„gnusobe“*, t. j., malike. Gl. 4. Kralj. 21, 5—7.
31. V hebrejskim: *„v dolini Ben-Hinom“* blizo Jeruzalema. Gl. 4. Kralj. 23, 10. in razl.
32. *„dolina morije“*, zato ko bodo Kaldejci Jude ondi morili.
33. *„v Tofetu“*, na tem, po njih misli, svetim kraji.
1. Spolnjenje tega prerokovanja glej Baruh. 2, 24. 25.

Digitized by Google

2. in jih bodo razmetali pod solnce in luno, in pod vso nebeško vojsko,[2]) ktere so ljubili, in kterim so služili, in za kterimi so hodili, in ktere so iskali in molili: ne bodo pobrane, in ne pokopane; za gnoj bodo po zemlji.

3. In izvolili si bodo rajši smert kakor življenje vsi, kteri bodo od tega prehudobniga zaroda ostali po vsih zapušenih krajih, kamor jih bom zavergel, pravi Gospod vojskinih trum.[3])

4. In reci jim: To pravi Gospod: Ali ne bo, kdor pade, spet vstal? in kdor se je odvernil,[4]) se spet vernil?

5. Zakaj se je tedaj to ljudstvo v Jeruzalemu odvernilo z oporno odvernitvijo? Laží so se poprijeli, in se nočejo verniti.[5])

6. Pazim in poslušam, pa nikogar ni, de bi govoril, kar je dobriga, nikogar ni, kteri bi pokoro delal zavoljo svojiga greha, rekoč: Kaj sim storil? Vsi so se obernili v svoj tek kakor konj, ki dirja z močjo v boj.[6])

7. Jastreb na nebu pozna svoj čas, gerlica in lastovica in štorklja se deržé časa svojiga prihoda: moje ljudstvo pa ne spozna sodbe Gospodove.[7])

8. Kako morete reči: Mi smo modri, in Gospodova postava je per nas? Resnično, lažnjivo pisalo pisarjev je laži napravljalo.[8])

9. Modri bodo osramoteni, prestrašeni in vjeti; ker so Gospodovo besedo zavergli, in v njih ni nič modrosti.

10. Zato bom dal njih žene zunanjim, njih njive drugim posestnikam; ker od naj manjiga do naj večiga so vsi lakomnosti vdani,[9]) od preroka do duhovna vsi lažejo,[10]) Iz. 56, 11. Zgor. 6, 13.

11. in ozdravljajo rano hčere mojiga ljudstva k sramoti, rekoč: Mir, mir! ko ni mirú.[11])

---

2. *„pod nebeško vojsko“*, t. j., pod zvezde, njim v kazen, ki so jih v življenji molili.

3. Jude, kteri bodo meču ubežali, in ktere bodo Kaldejci v sužnost odpeljali, si bodo želeli rajši umreti kakor živeti, ker se jim bo tam hudó godilo.

4. *„kdor se je odvernil“* s prave poti, ali: *„kdor je zašel“*.

5. *„z oporno odvernitvijo“*, t. j., takó terdoglavno ali terdovratno, de se po nobeni ceni noče verniti spet na pravo pot? *„Laži“*, t. j., lažnjiviga malikovanja (Brentano).

6. *„Vsi“* Judje tečejo proti svoji pogubi, kakor teče konj na vojski v svojo smert (Brentano).

7. Nespametni ptiči spoznajo po svojim natornim nagibu svoj čas, de se spet vernejo v deželo, iz ktere so se bili v drugo preselili; Judje pa ne spoznajo napovedanih Gospodovih sodbá, odločeniga časa k pokori, in se ne vernejo k spolnovanju postave Božje (Brentano).

8. Kakó se hočete opérati na postavo, ki jo imate v rokah, ker so jo vaši pismarji spačili! — Judovski pismarji so, berž ko ne, per prepisovanji postave izpustili ali pa prenaredili tiste verste, ki so malikovanje prepovedovale. Zato se je bil, pravijo nekteri razlagavci, Josija tako močno prestrašil, ko so mu bile iz Mojzesoviga rokopisa prekletstva brane, ktere naj prelamljavce postave zadevajo (4. Kralj. 22, 11.).

9. *„so vsi lakomnosti“*, dobičkarii, odertii svojiga bližnjiga vdani.

10. Drugi prestavljajo: *„se pečajo z goljufijo“*.

11. Judovsko kraljestvo, ki je bilo v žalostnim stanu in blizo razpada, se tukaj

Digitized by Google

12. Osramoteni bodo, ker gerdo počenjajo, akoravno jih v sramoti ni bilo sram, in se niso znali sramovati, zato bodo med padajočimi popadali, in ob času svojiga obiskanja na tla telebili, pravi Gospod.

13. Vse bom zbral, pravi Gospod, na tertah ne bo grozda, in na figovim drevji ne bo smokev, celó perje bo obletelo,[12]) in kar sim jim dal, bo zginilo.[13])

14. Čemu sedimo?[14]) zberite se, in pojdimo v terdno mesto, in tam molčímo! ker Gospod, naš Bog, nas je k molčanju perpravil,[15]) in nam je dal želčnate vode piti;[16]) zakaj grešili smo Gospodu. Spod. 9, 15.

15. Perčakovali smo mirú, pa ni nič prida, časa ozdravljenja, in glej, strahota! Spod. 14, 19.

16. Sem od Dana[17]) se sliši perhanje njegovih konj;[18]) od razgatanja njegovih vojskinih konj se vsa zemlja trese: pridejo in obžrejo deželo, in kar je v nji, mesto in nje prebivavce.

17. Ker glej, jez vam bom poslal kače baziliske,[19]) ki se

---

permerja ranjeni ženski, ki ji zdravniki rane obezujejo, in ji smertno nevarnost skrivajo, pa osramoteni bodo, ker je ne bodo mogli smerti oteti. Ravno tako delajo vladarski svetovavci judovskiga kraljestva, kteri mu rane obezujejo in zakrivajo, de se ne vidijo, ter ljudstvo, ki je zavoljo tega nevarniga stanu svoje deržave v skerbi, s praznimi besedami tolažijo in slepijo k svoji lastni sramoti, rekoč: Saj je vse mirno, saj je vse dobro in po gôdu, saj ni nobene nevarnosti! desiravno ni dobro in se kervava vojska bliža (Brentano). — Ali ne delajo ravno tako tudi dan današnji vladarski svetovavci, ki sebi in drugim skrivajo silno velike nevarnosti, v kterih se kraljestva znajdejo, ali pa po napčnih pomočkih segajo, s kterimi njih notranje gnjile rane ozdravljajo, in hudo, ki se po njih pase, odpravljajo? Nekteri mislijo in si tudi perzadevajo, ljudstva osrečiti s posvetno modrostjo, z omiko in z obertnijo, ter tudi s tem mislijo odpraviti nezadovoljnost, pertožbe, razpore, puntarije in druge nesreče izmed narodov; pa ne vedo, ali vsaj vediti nočejo, de vse hudo izvira iz spačenosti narodov, ta spačenost narodov pa se da le z živo vero v Boga in z delavnim keršanstvam ozdraviti, ne pa s posvetno modrostjo brez vere v Boga, ne z golo omiko brez lepiga keršanskiga obnašanja, ne z obertnijo brez pobožnosti in strahú Božjiga.

12. Vse Jude bom zbral v Jeruzalemu, in vso njih deželo bom pokončal po sovražnikih, namreč po Kaldejcih.

13. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*in dal jih bom* (sovražnikam), *de jih povlečejo*“ v sužnost.

14. Te besede bodo govorili Judje po deželi, ki si ne bodo upali, Kaldejcam se v bran postaviti; torej v Jeruzalem pobežijo v terdnjavo, in bodo ondi pomoči perčakovali, morde iz Egipta (Brentano).

15. Bog nas je poniżal, de se ne moremo s sovražnikam meriti na polji; torej bežímo v terdnjavo (Brentano).

16. „*želčnate vode*“, grenkiga, upijanljiviga ola, t. j., Bog nam je poslal veliko nesrečo. Gl. Iz. 51, 17—22. (Brentano).

17. „*od Dana*“, mesta na severni meji v Palestini, so kaldejski konjniki ropili v deželo. Glej zgor. 4, 15.

18. „*njegovih konj*“, t. j., sovražnikovih konj, namreč Kaldejcov.

19. „*baziliske*“, rogljate kače, t. j., hude sovražnike, ki se ne dajo po nobeni ceni ukrotiti in k smiljenju nagniti (Brentano).

Digitized by Google

ne dajo zarotiti;[20]) in pikale vas bodo, pravi Gospod.

18. Moja žalost je čez žalost, moje serce v meni žaluje.[21])

19. Glej, sliši se vpitje hčere mojiga ljudstva[22]) iz daljne dežele.[23]) „Ali ni Gospoda v Sionu,[24]) ali njegoviga kralja ni v njem?“[25]) Zakaj[26]) so me k jezi nadražili s svojimi zrezljanimi podobami in s ptujimi nečimernostmi?[27])

20. Žetev je minila, poletja je konec, in mi nismo rešeni.[28])

21. Zavoljo potertosti hčere mojiga ljudstva[29]) sim potert in prežaljen, groza me prepada.

22. Ali ni več dišeče smole v Galaadu? ali ni ondi zdravnika? zakaj se tedaj ne zaceli rana hčeri mojiga ljudstva?[30])

IX. Poglavje.

Prerok se pertoži zavoljo popačenosti judovskiga ljudstva, in oznanuje Božje kazni, ki bodo zadele Jude in sosešnje ljudstva.

1. Kdo bo dal moji glavi vode in mojim očem studenec solz,[1]) de noč in dan objokujem hčerine pobite mojiga ljudstva?

2. Kdo mi bo dal v pušavi prenočiše popotnikov, de zapustim svoje ljudstvo, in grem od njih? vsi so namreč prešestniki, derhal hudodelnikov.

3. Oni napenjajo svoj jezik kakor lok za laž, ne pa za resnico; v deželi so se uterdili, ker gredo od hudobije do hudobije, in mene ne spoznajo,[2]) pravi Gospod.

4. Vsak se varuj svojiga bližnjiga, in nobenimu svojimu bratu

---

20. „*zarotiti*“, de bi ne môgle pikati. Glej Ps. 57. razl. 7.
21. Te besede govorí prerok, ki previdi nesrečo, ki bo zadela njegove rojake.
22. „*vpitje*“, t. j., jok in zdihovanje mojiga ljudstva v sužnosti.
23. „*iz daljne dežele*“, iz sužnosti, kamor je bilo odpeljano.
24. To vpraša zapušeno, vjeto ljudstvo, ki se v podobi judovske hčere pred oči stavi.
25. Ali Bog ni več sionski kralj, de bi nas rešil?
26. Te besede odgovorí Bog, ter pravi, de so si kazen zaslužili.
27. „*s ptujimi nečimernostmi*“, t. j., s ptujimi maliki, ki niso nič.
28. Čas za časam mine, pa ni rešenja (ni pomoči iz Egipta).
29. Te besede spet prerok govorí, ko previdi stisko svojiga ljudstva.
30. „*dišeče smole*“, mazila, balzama, „*v Galaadu*“, v deželi na uni strani Jordana, kjer raste germovje, iz kteriga se cedí balzam. Pomen: Ali ni celó nobene pomoči za mojo nesrečno domačijo? (Brentano).
1. O de bi imel dovolj vode v svoji glavi in solz v svojih očeh, de bi noč in dan objokoval pobite izmed svojiga ljudstva! — Prerok tukaj previdi velik poboj v Jeruzalemu in v Palestini (Brentano).
2. Lažniki in obrekovavci „*napenjajo svoj jezik kakor lok*“, ter namesti pušic nanj pokladajo laží, ne pa resnice, in jih streljajo v svojiga bližnjiga. V svetim pismu se permerjajo lažniki in obrekovavci lokostrelcam, laží in obrekovanje pa pušicam (Gl. 1. Mojz. 49, 13. Ps. 63, 4.); — „*v deželi so*

Digitized by Google

ne zaupaj, ker brat brata spodlezuje, in vsak prijatel goljufuje.

5. Vsak svojiga brata zasmehuje,[3]) in ne govorí resnice; učé namreč svoj jezik lagati, in si perzadevajo, krivico delati.

6. Tvoje prebivališe[4]) je v sredi goljufije; v zvijači[5]) me nočejo poznati, pravi Gospod.

7. Zatorej to reče Gospod vojskinih trum: Glej, jez jih bom varíl in skušal:[6]) kaj hočem druziga početi s hčerjo svojiga ljudstva?

8. Pušíca, ktera rani, je njih jezik, zvijačo govori; s svojimi ustmi govorijo mirno s svojim prijatlam, na skrivnim pa mu zaderge stavijo. Ps. 27, 3.

9. Ali jih ne bom zavoljo tega obiskal, reče Gospod? ali se ne bo nad tacim ljudstvam maševala moja duša?

10. Zavoljo gorá se bom jokal in žaloval, in zavoljo pušavskih pašnikov bom plakal, ker so požgani;[7]) zato nikogar ni, kteri bi skozi nje hodil, in lastnikoviga glasú ni slišati; od ptice pod nebam do živine se je vse preselilo in umaknilo.[8])

11. In napravil bom Jeruzalem v grobljo, in zmajem v berloge;[9]) in mesta Judove bom napravil v pušavo, de nihče ne bo ondi prebival.

12. Kdo je tako moder, de bi to umel? in k komu naj pride beseda iz ust Gospodovih, de jo oznanuje, zakaj de je dežela pokončana in požgana kakor pušava, de nihče skoz njo ne hódi?

13. In Gospod je rekel: Ker so zapustili mojo postavo, ktero sim jim bil dal, in ne poslušajo mojiga glasú, in se po nji ne ravnajo,

14. ampak hodijo po hudobii svojiga serca in za Baali, kar so se od svojih očetov naučili;

15. zato takó govorí Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom to ljudstvo pasel s pelinam, in jim dajal želčnate vode piti.[10]) Spod. 23, 15.

16. In razkropil jih bom med narode, kterih oni in njih očetje niso poznali; in za njimi bom meč pošiljal, dokler ne bodo pokončani.

17. Tako govorí Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Oglejte se, in pokličite žalovavke,[11]) de

---

se uterdili", so moč dosegli po svojih zvijačah, ne pa s poštenostjo; — „*mene ne poznajo*", t. j., zame in za mojo postavo nič ne marajo (Brentano).

3. „*zasmehuje*", v hebrejskim: „*slepi*", ali: „*goljufuje*".

4. „*Tvoje prebivališe*", o prerok! Bog tukaj preroka nagovorí.

5. „*v zvijači*", t. j., per svojih zvijačah in goljufijah ne marajo za mé.

6. „*varil in skušal*", t. j., očiševal in boljšal v razbeljeni peči nadlog in britkost, kakor se očišuje ruda v ognji.

7. Kaldejci bodo po gorah in pušavah naj boljši pašnike požgali.

8. Ko bodo sovražniki suho travo in germovje po gorah in pušavah zasmodili, bodo vse ptice in zverine zbežale v druge kraje (Brentano).

9. „*zmajem*", t. j., velikim kačam v podertim ozidji (Brentano).

10. „*pelin*" in „*želčnata* (grenka) *voda*" sta podobi velikih britkost in težav, ki jih bo Bog ljudstvu pošiljal (Brentano).

11. „*žalovavke*", t. j., ženske, ki se jokajo in žalostno kremžijo. — Zavoljo prihodnjiga razvaljenja jeruzalemskiga mesta in zavoljo prihodnje sužnosti

Digitized by Google

pridejo, in pošljite po nje, ktere so modre,[12]) de naj hitijo,

18. de hitro pridejo, in nad nami jokajo;[13]) naše oči naj točijo solze, in naše trepavnice naj se v vodi močijo;

19. ker žalovanja glas se sliši s Siona:[14]) Kakó smo razdjani in silno osramoteni! ker smo mógli zapustiti deželo, in naši šotori so poderti.

20. Poslušajte tedaj, žene, Gospodovo besedo,[15]) in vaše ušesa naj sprejmejo govorjenje njegovih ust; učite svoje hčere plakati, in vsaktera svojo sosedo jokati;

21. ker smert[16]) je perlezla skozi naše okna, in je v naše hiše prišla pobirat otroke po tergih in mladenče po ulicah.[17])

22. Govôri: To pravi Gospod: Človeške trupla bodo po tleh ležale kakor blato in kakor trava za koscam,[18]) in ne bo ga, de bi pobiral.

23. To reče Gospod: Modri naj se ne hvali s svojo modrostjo, in močni naj se ne hvali s svojo močjo, in bogati naj se ne hvali s svojim bogastvam; 1. Kor. 1, 31: 2. Kor. 10, 17.

24. temuč kdor se hvali, naj se hvali s tem, de mene pozna, in vé, de sim jez Gospod, ki delam usmiljenje in pravičnost in pravico na zemlji; to namreč mi dopade, pravi Gospod.[19])

25. Glej, dnevi pridejo, reče Gospod, de bom obiskal vsaciga, kteri ima obrezano sprednjo kožico,[20])

---

ukaže prerok Judam najeti žalovavk, de naj z milim glasam in žalostnim obnašanjem ljudstvo nagibajo k joku in žalovanju (Hier.). Še ob času sv. Hieronima je bila navada, najemati tacih žalovavk ob žalostnih pergodbah, zlasti per merličih in pogrebih.

12. *„ktere so modre“*, t. j., ktere znajo prav britko jokati, in se prav žalostno obnašati. Glej 2. Kralj. 14, 2.

13. *„nad nami jokajo“*, kakor de bi bili že pomerli. Gl. 21. in 22. v.

14. Že slišim jok in žalovanje jeruzalemskih prebivavcov.

15. Prerok tukaj opominja zlasti žene, de naj se jokajo nad svojo nesrečno deželo, ker so bile sosebno one krive, de so se njih možje malikovanju vdali. Gl. spod. 44, 15. 19.

16. *„smert“*, t. j., kuga je že prišla v naše hiše, potem ko je veliko naših otrók in mladenčev po terzih in ulicah pobrala (Brentano).

17. Kuga naj poprej pobira ljudi, ki po mestu hodijo, poslednjič pa tudi pride v hiše, če so tudi še tako skerbno zavarovane (Brentano).

18. *„kakor trava za koscam“* ali *„za senosekam“*, v hebrejskim: *„kakor snopi za ženjcam“*. Pomen: Toliko bo merličev, de jih ne bodo mógli pokopati (Brentano).

19. Te nadloge odverniti (v. 21. 22.), se nihče ne zanašaj na svojo modrost, ali na svojo moč, ali na svoje bogastvo (v. 23.); le kdor mene ko usmiljeniga in pravičniga Boga spozna, in po tem spoznanji živí, smé upati pomoči, tak mi je všeč in doseže milost. — Besede teh obeh verst so tudi sploh opominjevanje, de se varujmo vsaciga napuha, in le v spoznanji Božjim išímo praviga mirú, prave sreče. Sveti Avguštin pa pravi: Perva pregreha, ki je človeka premagala (napuh), je tudi zadnja, ki naj jo človek premaguje. Če je tudi že vse druge pregrehe zaterl, je še napuhu nastavljen, in je vedno v nevarnosti, si perpisovati čast, ktera gre le Bogu.

20. *„bom obiskal“* s kaznijo vse obrezane, vse Jude, in zunanja obreza jim

Digitized by Google

26. Egipt in Juda in Edom in Amonove otroke in Moab in vse, kteri so po glavi ostriženi,[21]) in v pušavi stanujejo;[22]) ker vsi narodi imajo sprednjo kožico, vsa hiša Izraelova pa ima neobrezano serce.[23])

X. Poglavje.

Svarjenje pred malikovanjem. Kazen Judov. Njih žalostna pesem.

1. Poslušajte besedo, ktero je Gospod govoril zoper vas, Izraelova hiša![1])

2. To govori Gospod: Nikar se ne učíte po šegah narodov[2]) *(ravnati)*, in nikar se ne bojte znamenj na nebu, kterih se bojé narodi.[3])

3. Zakaj postave narodov[4]) so prazne; ker drevo v gozdu poseka umetnikova roka *(in napravi)* podobo s teslam.[5])

4. S srebram in zlatam jo ozaljša,[6]) z žeblji in s kladvi zbije, de ne razpade.[7])

5. Izdelane stojé kakor palmovo drevo, pa ne govorijo; vzamejo jih in nesejo, ker ne mo-

---

ne bo nič pomagala. V hebrejskim: „*bom vsaciga obiskal, obrezane in neobrezane*“, t. j., Jude in malikovavce.

21. „*ostriženi*“, t. j., Arabljani. Gl. 3. Mojz. 19, 27: 21, 5.

22. Sodba Božja ne pride samo nad obrezane Jude (v. 25.), ampak tudi nad vse tukaj imenovane ljudstva, ki so bile ob Jeremijevih časih neobrezane.

23. „*vsa hiša Izraelova pa ima neobrezano serce*“, t. j., vsi Izraelci so polni malikovavskiga duhá, imajo neobrezanim malikovavcam enako spačeno serce, in njih hudobije počenjajo; torej bodo ž njimi vred zapadli sodbi Božji (Brentano). Gl. 5. Mojz. 10, 16: 30, 6.

1. V tem poglavji se Jeremija v duhu prestavi v čase, ko Judje v babilonski sužnosti med Kaldejci živé, in jih svaré pred malikovanjem, ker maliki niso živi (v. 1—5.), Jehova pa je sam pravi in živi Bog (6—16.). Za tem svarjenjem jih opominja, de naj se za odpeljanje v sužnost perpravijo (17. 18.), in dostavi žalostno pesem judovskiga ljudstva (19—25.). Kdaj je bila ta prerokba oznanjena, se ne dá dokazati, če je nočemo v čas poprešnje prerokbe postaviti. Drugi razumejo z besedo „*Izrael*“ deset Izraelovih rodov, ki so bili že odpeljani v asirsko sužnost. Gl. zgor. 3, 12. — Po spričevanji svetiga Hieronima ima prerok per spačenji Izraeloviga ljudstva ob enim tudi spačenje kristjanov pred očmi, ter graja tudi njih bolj omikano malikovanje. Gl. Modr. 15. pogl. 15. razl.

2. „*Nikar se ne učite*“ prazne vere in šeg malikovavcov.

3. „*in nikar*“ ne častite solnca, lune in zvezd na nebu ko bogove, in nikar ne imejte prazniga strahú pred njimi, ker vam nič ne morejo škodovati.

4. „*postave narodov*“, nauki malikovavcov zastran njih bogov so prazni, krivi, goljufni.

5. Le pomislite, kako malike narejajo, in iz tega se bote lahko prepričali, de so maliki res prazen nič. Perm. Iz. 44, 8—20. Modr. 13, 10—19. Baruh. 6, 3.

6. „*jo ozaljša*“, t. j., izdelano podobo lepó okuje.

7. „*de ne razpade*“, v hebrejskim: „*de ne omahuje*“. Gl. Iz. 41, 7.

Digitized by Google

rejo hoditi. Nikar se jih tedaj ne bojte, ker ne morejo nič hudiga storiti, ne dobriga.

6. Gospod, tebi ga ni enaciga; velik si ti, in veliko je tvoje ime v moči.[8]) Mih. 7, 8.

7. Kdo se te ne bo bal, o kralj narodov! zakaj tvoje je veličastvo;[9]) med vsimi modrimi narodov in v vsih njih kraljestvih ni nihče tebi podoben. Skr. razod. 15, 4.

8. Skaže se, de so vsi skupaj nespametni in trapasti; spričevanje njih nečimernosti je les.[10])

9. Sreberne plošice se iz Tartesa[11]) pernesejo, in zlato iz Ofaza,[12]) umetnikova in zlatarjeva roka ga perpravi;[13]) višnjevo in rudeče je njih oblačilo: vse to je delo umetnikov.

10. Gospod pa je pravi Bog; on je živi Bog in večni kralj, pred njegovo serditostjo se zemlja trese, in ljudstva ne morejo njegoviga žuganja prenašati.

11. Takó tedaj jim recite:[14]) Bogovi, kteri niso nebes in zemlje naredili, naj se iztrebijo z zemlje in povsod pod nebam.[15])

12. On je naredil zemljo v svoji moči, napravil je njen krog v svoji modrosti, in razpel je nebo v svoji razumnosti. 1. Mojz. 1, 1. Spod. 51, 15.

13. Po svojim glasu[16]) daje obilno vodá spod neba, ko vzdigne megle od pokrajin zemlje; bliske napravi v dež, in perpelje veter iz svojih zalog.[17]) Spod. 51, 16.

14. Vsi ljudje so trapasti per svoji učenosti,[18]) in vsi umetniki so osramoteni per svojih izrezljanih podobah; ker je goljufija, kar so ulili, in ni duhá v njih.[19])

15. Prazno je in delo smeha vredno;[20]) ob času svojiga obiskanja[21]) bodo končani.

16. Tem ni podoben on, ki je delež Jakopov; on je namreč, kteri je vse naredil; in Izrael je

---

8. „*veliko je tvoje ime*“, t. j., tvoje božje bitje.
9. „*zakaj tvoje je veličastvo*“, samo tebi gre vsa čast.
10. Spričevanje, de so njih maliki prazen nič, je to, ker so iz lesa narejeni. Kako so trapasti in neumni, ko lesene bogove molijo!
11. „*iz Tartesa*“ na Španskim, kjer so bile nekdaj bogate sreberne jame.
12. „*iz Ofaza*“, neznaniga kraja; nekteri mislijo: „*iz Ofira*“. Gl. 3. Kralj. 9, 28.
13. „*ga perpravi*“, de se ž njim maliki prevlečejo in okujejo.
14. „*recite*“ Kaldejcam, ki vas bodo v sužnost peljali, ali pa ljudstvam, ki vas imajo v sužnosti. Gl. 1. razl. — Te besede so v kaldejskim jeziku, ker so Kaldejcam namenjene.
15. To prerokovanje od iztrebljenja malikov se spolnuje po keršanstvu. — Iztrebite tedaj, kristjani, svoje malike, stvarí svojih grešnih željá!
16. „*Po svojim glasu*“, po svojim povelji, ali pa: po germenji.
17. „*od okrajin zemlje*“, iz morja. V Palestini je po bliskanji na zahodnji strani vselej dež, zato se pravi: „*Bog napravi bliske v dež*“; — „*iz svojih zalog*“, t. j., iz svojih shramb. Gl. Ps. 134. razl. 5. Nekdaj so si mislili, de ima Bog vetrove zaperte v shrambah (Brentano).
18. „*per svoji učenosti*“, t. j., v uku od bogov so nespametni.
19. „*ni duha*“ ali „*sape*“ v malikih, t. j., oni niso živi.
20. „*delo smeha vredno*“ je namreč uliti malik.
21. „*ob času svojiga obiskanja*“, t. j., ko pride čas njih kazni.

Digitized by Google

deblo njegoviga deleža:[22]) Gospod vojskinih trum mu je ime.

17. Zberi svojo sramoto iz dežele, ki prebivaš v oblegi.[23])

18. Ker to pravi Gospod: Glej, ta pot bom prebivavce po deželi deleč vergel, in jih bom takó stiskal, de nobeden ne bo odšel.[24])

19. Gorjé meni zavoljo moje potertosti, zavoljo moje prehude rane![25]) Pa jez pravim:[26]) Saj je vse to moja bolečina,[27]) zato jo bom prenašal.

20. Moj šotor je razdjan, vse moje vervi so potergane; moji otroci so jo od mene potegnili, in jih ni več tukaj; nikogar ni, kteri bi moj šotor spet razpel, in moje kože razprosterl.[28])

21. Ker pastirji so traparije počenjali, in Gospoda niso iskali;[29]) zato so bili brez razuma,[30]) in vsa njih čeda je bila razkropljena.[31])

22. Glej, glas se sliši priti, in velik hrup iz severne dežele,[32]) de mesta Judove naredí pušavo in prebivališe zmajem.[33])

23. Vem, Gospod, de človek svojiga početja nima v svoji oblasti, tudi ni v nikogar moči, kakó naj hodi, in ravná stopinje svoje.[34])

24. Tepi me, Gospod, vender perzanašljivo, in ne v svoji serditosti, de me kje v nič ne deneš. Ps. 6, 2.

25. Razli svojo jezo nad narode, ki te ne poznajo, in nad dežele, ki tvojiga imena ne kli-

---

22. *„Tem“*, namreč malikam; — *„Jakopov delež“*, t. j., pravi Bog, ki se je Izraelcam dal v delež; — *„Izrael je deblo“*, t. j., perva lastnina Gospod-Boga.

23. *„Zberi“*, o ljudstvo! *„svojo sramoto“*, t. j., vse svoje malike iz dežele v Jeruzalem, in glej, če ti bodo môgli pomagati, ko te bodo sovražniki oblegali okrog mesta. V hebrejskim: *„Zberi iz dežele svoje premoženje* (spravi ga v Jeruzalem), *ko prebivaš v terdnim mestu!“*

24. *„de nobeden ne bo odšel“*; drugi prestavljajo: *„de se najdejo“*; drugi: *„de se zgrabijo“*; še drugi: *„de občutijo“*.

25. Té in naslednje besede do konca poglavja sliši prerok govoriti ljudstvo, ki spoznava, de si je vse te nadloge zaslužilo (v. 24. 25.).

26. *„Pa jez pravim“*, t. j., vender pa mislim.

27. Saj si vse to terpljenje s svojimi grehi zaslužim.

28. *„moje vervi“*, s kterimi se ogrinjala na vsajene kole pervezujejo; — *„moje kože“*, s kterimi se šotor pokriva. Ta podoba je posneta od pastirjev, ki se s svojimi čedami in z vso svojo družino sem ter tje preselujejo, in si šotore postavljajo. Pomen je: Moje mesto in moje hiše so razdjane, in moji otroci so v sužnosti razkropljeni.

29. *„pastirji“*, t. j., kralji, viši so trapasto malikovanje počenjali.

30. Nekteri prestavljajo hebrejsko: *„zato niso imeli sreče“*.

31. Sveti Hieronim pravi: Vse, kar se tukaj v sedanjim in preteklim času popisuje, se da obračati na preganjanje svete cerkve, ko bodo hiše Božje poderte, in cerkev v pušavo storjena. De bo to prišlo, so kriví pastirji, ki v svoji nespameti ne išejo Gospoda; zato bo vsa čeda razkropljena.

32. Že se sliši glas in hrup Kaldejcov. Gl. zgor. 1, 14.

33. *„zmajem“*, pošastim, kačam. Glej Iz. 13, 21.

34. Glej, Gospod, Kaldejci pridejo, vemo pa, de ne morejo vsiga storiti, kar bi radi; zakaj človeško početje je v roki Božji (Preg. 16, 9.); zatorej (v. 24.) tepi nas s perzanašljivostjo (Hier.).

Digitized by Google

čejo; ker oni so Jakopa pojedli, in ga požerli, in ga končali, in njega častitljivost[35]) razdjali.[36]) Ps. 78, 6.

XI. Poglavje.

Zaveza Božja. Pregreha Judov in njih kazen. Jeremijeva smertna nevarnost.

1. Beseda, ki jo je govoril Gospod Jeremiju, rekoč:[1])

2. Poslušajte besede té zaveze,[2]) in govorite Judovim možem, in jeruzalemskim prebivavcam:

3. in reci jim: To govorí Gospod, Izraelov Bog: Preklet človek, kteri ne posluša besedí té zaveze,

4. ktero sim vašim očetam zapovedal tisti dan, ko sim jih peljal iz egiptovske dežele, iz železne peči,[3]) rekoč: Poslušajte moj glas, in storite vse, kar vam zapovem, in bote moje ljudstvo, in jez bom vaš Bog:

5. de ponovim persego,[4]) s ktero sim persegel vašim očetam, de jim bom dal deželo, kjer se mleko in sterd cedí,[5]) kakor je še dan današnji.[6]) In sim odgovoril in rekel: Zgôdi se, o Gospod![7])

6. In Gospod mi je rekel: Okliči vse te besede v Judovih

---

35. *„njega častitljivost“*, v hebrejskim: *„njegovo prebivališe“*.

36. Gospod, tepi po svoji pravici une ljudstva, ki te nočejo spoznati ko svojiga Boga, in še veči kazen zaslužijo, ker so tvoje ljudstvo pokončali.

1. Ta nova prerokba se konča z dvanajstim poglavjem. Prerok opominja Jude, de naj ohranijo zavezo z Bogam (v. 1—8.), in napoveduje prelotnovavcam ojstre kazni (9—17.); se pertožuje, de so njegovi rojaki tako hudobni, ker ga zato preganjajo, ko jim nesrečo oznanuje (18—21.); in v imenu Božjim nad njimi izreče kazen (22—23.). Zavoljo tega, ko so njegovi preganjavci tako hudobni (12, 1—3.), in toliko nesreče nad deželo perpravljajo (4.), prosi Boga, de naj jih iztrebi. Na to mu reče Bog, de ga bodo njegovi sorodniki še hujše preganjali (5. 6.), de pa bodo sovražniki malikovavske Jude in njih ajdovske zapeljivce odpeljali v sužnost, in hudo stiskali (7—14.), desiravno se bodo oboji sčasama spet vernili v svoje kraje, tode malikovavci vender le s to pogojo, če bodo pravo vero sprejeli (15. 16.). Ta prerokba je bila blezo dana pod Josijem, po osemnajstim letu njegoviga kraljevanja, ko je bil Mojzesov rokopis v tempeljnu najden (4. Kralj. 22, 3. i. d.), in ko je bila zaveza z Bogam spet ponovljena (4. Kralj. 23, 3.).

2. *„té zaveze“*, ktero sim z vašimi očeti naredil, in po Josii ponovil (4. Kralj. 22, 3.).

3. *„iz železne peči“*, iz pekoče, terde sužnosti. 5. Mojz. 4, 20.

4. *„de ponovim persego“*, t. j., de spolnim svojo obljubo.

5. *„kjer se mleko in sterd cedí“*, t. j., kjer je vsiga dovolj (Hier.).

6. *„kakor je dan današnji“*, t. j., in jo res še zdaj imate, deželo namreč. Bodite pokorni, de vas iz nje ne izženem!

7. V hebrejskim in latinskim: *„in rekel: Amen, Gospod“*. Res, preklet bodi človek, kteri ne posluša i. d. (v. 3.). Brentano pa tako le: *„Resnično, Gospod“*, ti si spolnil svoje obljube.

Digitized by Google

mestih in na jeruzalemskih terzih, rekoč: Poslušajte besede té zaveze in dopolnujte jih;

7. ker opominjal in opominjal sim vaše očete od dne, ko sim jih iz egiptovske dežele peljal do današnjiga dne, zjutraj[8]) sim se vzdigoval, ter jih opominjal, in sim rekel: Poslušajte moj glas!

8. pa niso poslušali ne nagnili svojiga ušesa, ampak so šli vsak po spačenosti svojiga hudobniga serca: zato sim poslal nad nje vse besede té zaveze,[9]) ktero sim jim bil zapovedal spolnovati, pa je niso spolnovali.

9. In Gospod mi je rekel: Najde se zapersega[10]) med Judovimi možmi in jeruzalemskimi prebivavci.

10. Vernili so se k poprešnjim pregreham svojih očetov, kteri niso hotli poslušati mojih besedí, in so tedaj hodili za ptujimi bogovi, de so jim služili: zavergle ste hiša Izraelova in hiša Judova mojo zavezo, ktero sim ž njunimi očeti sklenil.

11. Zavoljo tega to govorí Gospod: Glej, jez bom pripravil nad nje nesreče, kterim ne bodo mogli ubežati; potlej bodo k meni klicali, pa jih ne bom uslišal.

12. In mesta Judove in jeruzalemski prebivavci pojdejo, in bodo vpili k bogovam, kterim darujejo, oni pa jih ne bodo rešili ob času njih nadloge.

13. Po številu namreč tvojih mest je tvojih bogov, o Juda; in po številu svojih cest, o Jeruzalem, si postavil sramotnih altarjev, altarjev za darovanje Baalam.[11]) Zgor. 2, 8.

14. Ti tedaj nikar ne môli za to ljudstvo, in ne opravljaj za nje zahvale in prošnje;[12]) ker *(jih)* ne bom uslišal ob času, ko bodo k meni vpili, ob času njih nadloge. Zgor. 7, 16. Spod. 14, 11.

15. Kako je to, de je moj ljubi v moji hiši[13]) tako veliko pregreh storil?[14]) Bo mar posvečeno meso darov tebi odvzelo tvoje hudobije, zavoljo kterih si bil ošaben?[15])

16. Oljko rodovitno, lepo, sadú polno, berhko te je Gospod imenoval; na glas njegove besede

---

8. „*zjutraj*“, t. j., zgodaj, od nekdaj, o pravim času.
9. „*vse besede té zaveze*“, t. j., vse kazni, ki se v ti zavezi napovedujejo.
10. „*zapersega*“, zarotba, puntarija, zoper mene, vašiga Boga in kralja.
11. O Juda! ti imaš toliko bogov, kolikor imaš mest; in ti, o Jeruzalem, si postavil toliko altarjev, de „*Baalam*“, t. j., malikam, na njih daruješ, kolikor imaš cest.
12. „*Ti tedaj*“, o prerok! „*nikar ne môli*“ i. d. Gl. zgor. 7, 16.
13. „*moj ljubi*“, t. j., moje nekdaj ljubo ljudstvo, „*v moji hiši*“, t. j., v tempeljnu.
14. Ali ima moje ljudstvo kaj vzroka take malikovavske gnusobe počenjati še celó v mojim tempeljnu?
15. Moje ljudstvo v tempeljnu tudi daritve opravlja, pa ali morejo darovi njih ošabno storjene grehe odpraviti? V hebrejskim: „*Kaj ima moj ljubi* (moje meni nekdaj ljubo ljudstvo) *v moji hiši opraviti, ko jo toliko s hudobijami oskrunja? Bo mar obilno darov in darovavsko meso ti grehe odvzelo, ko se svoje hudobije razveseljuješ?*“

Digitized by Google

se je v nji velik ogenj vnel, in je požgal njene veje.[16])

17. In Gospod vojskinih trum, kteri te je zasadil, je nesrečo zoper tebe sklenil zavoljo hudobij Izraelove hiše in Judove hiše, ktere ste počenjale, de ste mene dražile, ko ste Baalam darovale.

18. Ti pa, Gospod, si mi razodel, in sim spoznal; takrat si mi pokazal njih namene.[17])

19. In jez sim bil kakor krotko jagnje, ktero peljejo v mesnico, in nisim vedil, de so zoper mene naklepe delali, rekoč: Denimo les v njegov kruh,[18]) in strebimo ga z dežele živih, de njegovo ime ne bo več v spominu.[19])

20. Ti pa, Gospod Sabaot,[20]) ki po pravici sodiš, in ledvice in serca skušaš,[21]) daj mi viditi tvoje maševanje nad njimi;[22]) tebi namreč sim razodel svojo reč.[23])
Spod. 17, 10: 20, 12.

21. Zavoljo tega Gospod to govorí možem v Anatotu,[24]) kteri ti po življenji strežejo, in pravijo: Ne prerokuj v Gospodovim imenu, de ne umerješ v naših rokah!

22. Zato govorí Gospod vojskinih trum tako le: Glej, jez jih bom obiskal; njih mladenči bodo

---

16. Bog je tebe, o Juda! napravil srečno ljudstvo, in je imel pravico, od tebe perčakovati sadú prave pobožnosti in čednosti; zdaj pa je ukazal te razdjati in pokončati, de Kaldejci ognju enako tvojo deržavo razdevajo, in tvoje sinove v sužnost vlečejo.

17. Jeremija je v poprešnji versti oznanil kazni, ktere je Bog Judam zavoljo njih malikovanja poslati sklenil, in to mu je dalo priložnost, se pertoževati zavoljo zalezovanja njegovih rojakov, kteri so ga ravno zavoljo oznanovanja kazen preganjali (v. 21.). On pravi, de mu je Bog to zalezovanje razodel.

18. „*Denimo les v njegov kruh*“, t. j., zavdajmo mu! — V jutrovih deželah je več tacih dreves in zeliš, s kterimi se lahko jedi otrovajo ali ostrupijo. Posebno, kakor pravijo, je tisovec, kteri je per nas neškodljiv, v jutrovih deželah tako strupen, de že zbolí, kdor v njegovi senci počiva. — V hebrejskim: „*Pokončajmo drevo z njegovim sadam vred*“, t. j., pokončajmo njega — Jeremija in vso njegovo družino (Brentano).

19. K tema dvema verstama opomni sveti Hieronim: Vsi cerkveni očetje so v tem ene misli, de Jeremija tukaj predpodobuje Jezusa Kristusa, in je tedaj njegova podoba. Te besede zadevajo naj pred Jeremija, v popolnama pomenu pa Jezusa Kristusa, kterimu je bil nebeški Oče naklepe Judov razodel, in kteri je bil kakor jagnje, ki ust ne odpre, v smert peljan; zakaj njegovi sovražniki so rekli: „*Denimo les* (t. j., križ) *v njegov kruh*“ (njemu v delež), ali na njegovo telo, ktero je resnični kruh (Jan. 6, 32.), in ga spravimo z zemlje. (Poleg hebrejskiga: „*strebimo ga z vsimi njegovimi*“. Tako govoré tudi drugi očetje: Justin, Ciprijan i. t. d.

20. „*Gospod Sabaot*“, t. j., Gospod vojskinih trum.

21. „*ki po pravici sodiš*“, ker poznaš znotranje vsaciga človeka.

22. Sveti Avguštin pravi: To je znamnje dobriga serca, ne pa hudobije, če pravični želí, de bi bili grešniki kaznovani, ker s tem ne želí njih pogube, ampak poboljšanja in razodevanja Božje pravice, ktera ljudi k poboljšanju nagiba.

23. tebi sim zročil vse zalezovanje in preganjanje, ki ga terpim.

24. „*v Anatotu*“, duhovskim mestu, eno uro od Jeruzalema proti severju.

Digitized by Google

umerli pod mečem, njih sinovi in njih hčere bodo umerli za lakoto.
23. In nobeden izmed njih ne bo ostal; ker nesrečo bom pripeljal zoper može v Anatotu, leto njih obiskanja.[25])

XII. Poglavje.

Jeremija Boga vpraša, zakaj hudobne v deželi terpí; Bog mu razodene, de bo po Kaldejcih Judejo pokončal; tudi bližnje Judam sovražne ljudstva bodo peljane v sužnost; pa se bodo z Judi vred vernile v svojo domačijo, ako bodo sprejele judovsko vero.

1. Pravičen si sicer, o Gospod, ako bi se tudi s teboj pravdal; vender bom od pravice s teboj govoril: Zakaj je pot hudobnih srečna? zakaj se godí dobro vsim, kteri grešijo in hudo počenjajo?[1]) Hab. 1, 13.
2. Zasadil si jih, in so se ukoreninili; rastejo in sad obrodujejo; blizo si njih ustam, pa deleč od njih ledvic.[2])
3. In ti pa, Gospod, mene poznaš, in me vidiš, in si skusil, de je moje serce per tebi.[3]) Zberi jih kakor čedo za mesnico, in posveti jih za dan klanja.[4])
4. Kako dolgo bo dežela žalovala, in trava po vsi okrajini sahnila zavoljo hudobije v nji prebivajočih? Živina in ptica je preč, ker so rekli: Ne bo vidil našiga konca.[5])
5. Če si se utrudil, ko si s pešci tekel, kako se boš s konjniki skušal? Ako si pa v mirni deželi varen, kaj boš počel per napihovanji Jordanovim?[6])

---

25. „*léto njih obiskanja*“, t. j., čas, ko jih bo kazen zadevala. Ko so Kaldejci tri leta Jeruzalem oblegali, so prebivavci v bližnjim mestcu, „*Anatotu*“, vse vojskine težave skušali.
1. Od tvoje pravičnosti sim sicer prepričan, vender mi ne boš zaméril, če ti nekaj potožim, in te vprašam: Zakaj se moram jaz, tvoj zvesti služabnik, s toliko nevarnostmi in nadlogami vojskovati (11, 18—23.), ko so lažnjivi preroki in drugi odpadniki od vere stanovitno srečni in se jim dobro godi? Gl. Ps. 71, 2—16. Job 21, 7—13. Zastran zveze s poprešnjim glej zgor. 11. razl. 1.
2. Ti jim daješ srečo, in de imajo obilno zaroda ali otrók, ako ravno te le z ustmi imenujejo in častijo, v sercu pa te nimajo, ter te ne ljubijo. — „*Ledvice*“ pomenijo sploh vse znotranje. Perm. Mat. 15, 8.
3. ti dobro véš, de ti je moje serce vdano, in te ljubi.
4. „*posveti jih*“, t. j., odloči jih za smert. Živali, ki so bile v darovanje namenjene, so s pobožnimi šegami posvečevali, in jih k njih svetimu namenu perpravljali. Ker so bili hudobneži ko klavna daritev pravice Božje za smert namenjeni, zato prerok pravi: „*posveti jih*“ i. d. (Brentano). Gl. zgor 11. razl. 22.
5. Zakaj bi vsa dežela terpela zavoljo hudobnih prebivavcov, ki moje prerokovanje od svojiga pokončanja zaničujejo, ter pravijo: On nam sicer prerokuje pokončanje, tode ga ne bo vidil; ne bo se spolnilo, kar prerokuje.
6. „*per napihovanji Jordanovim*“, t. j., ko se Jordan tako naraste, de se čez svoje bregove po deželi razliva, t. j., „*kaj boš* (tedaj) *počel*“, ko še veči

Digitized by Google

6. Zakaj tudi tvoji bratje[7]) in hiša tvojiga očeta, tudi oni se bodo zoper tebe vzdignili, in za teboj na ves glas vpili: ne verjemi jim, ko bodo s teboj lepo govorili.

7. Zapustil sim svojo hišo,[8]) zapustil svojo dedšino,[9]) dal si svojo ljubo dušo nje sovražnikam v pest.[10])

8. Moj delež je meni postal kakor lev v gozdu, rjul je nad menoj, zato ga sovražim.[11])

9. Je mar moja dedšina meni kakor pisana ptica? mar kakor ptica vsa pobarvana? Pridite, zberite se vse pozemeljske zveri, hitite k žertju.[12])

10. Pastirji mnogi so zaterli moj vinograd,[13]) mojo delšino pomandrali; djali so moj zaželeni delež v samotno pušavo.

11. Razdjali so ga, de žaluje po meni; vsa dežela je popolnama pokončana, ker ni nikogar, de bi si k sercu vzel.[14])

12. Po vsih pušavskih potih pridejo pokončevavci, ker Gospodov meč bo požerl vse od deželine pokrajine do nje pokrajine: nobeno meso ne bo mirú imelo.[15])

13. Sejali so pšenico, pa so ternje želi; dedšino so dobili, pa jim ne bo nič pomagala; osramoteni bote per svojih pridelkih zavoljo Gospodove serdite jeze.[16])

---

sila nad te pervrè? Besede te verste so hebrejsk pregovor, in imajo ta le pomen: Ako si že zdaj nepoterpežljiv, ko tvoji rojaki tvoje prerokovanje zaničujejo; kaj bo s teboj, in kaj boš tedaj počel, ko še hujši sila nad te perverší, ko te bodo tvoji bližnji rodovinci (v. 6.) preganjali? Zdaj si še v mirnim in varnim stanu v perméri s strahovitnimi rečmí, ki te bodo zadevale (Brentano).

7. ne le tvoji rojaki (11, 21.), ampak tudi tvoji bližnji rodovinci se bodo zoper tebe vzdigovali, in te preganjali.

8. „*Zapustil sim svojo hišo*“, t. j., zapustil bom svoj tempelj.

9. „*zapustil svojo dedšino*“, t. j., zapustil bom svoje ljudstvo.

10. „*svojo ljubo dušo*“, t. j., svoje naj ljubše, svoje nekdaj meni drago ljudstvo, bom dal Kaldejcam v pest (Brentano).

11. Vse judovsko ljudstvo je sovražno do mene, ter se vzdiguje zoper mojo postavo; zatorej ga moram kaznovati (Brentano).

12. „*pisana ptica*“ in „*ptica vsa pobarvana*“, t. j., pavi, ki so jih s Tarsa nosili v Palestino (3. Kralj. 10, 22.), in so bili Hebrejcam sosebno ljubi. Pomen: Ali mi je Jeruzalem še tako ljub in drag kakor pisan ptič? Ali mi ni veliko bolj kakor rjoveč, zgrabljiv lev (v. 8.)? Zatorej po koncu! vse zveri, ter raztergajte leva!

13. Nabuhodonozor in njegovi poglavarji ga bodo pokončali.

14. „*de žaluje*“, namreč delež, judovsko ljudstvo, ker sim ga zapustil; — „*de bi si k sercu vzel*“, t. j., de bi delal pokoro, in namenjene šibe odvernil.

15. Kaldejci bodo prišli v Palestino, in jo bodo vso od eniga konca do druziga pokončali, in ljudí pomorili.

16. Polje bodo obdelovali, pa ne bodo nič perdelali, in če bo tudi kdo kako njivo v dedšino dobil, ne bo od nje nobeniga vžitka imel, ker bodo kaldejske vojskine trume vse pomandrale in pokončale, ktere bo Gospod poslal v svoji pravični jezi (Brentano). Judje so dobrot perčakovali, pa jih silno hudo zadeva; upali so sreče, pa terpijo nesrečo; prejeli so od Gospoda vsiga obilno, pa jim nič ne pomaga (Hier.).

Digitized by Google

14. To govorí Gospod zoper vse moje prehudobne sosede, kteri segajo po deležu,[17]) kteriga sim razdelil svojimu ljudstvu Izraelu. Glej, iz njih dežele jih bom izroval, in hišo Judovo bom izmed njih izroval.[18])

15. Ko jih bom izroval, se bom spet obernil, in se jih usmilil, in jih bom nazaj perpeljal vsaciga k njegovimu deležu, in vsaciga v njegovo deželo.[19])

16. In tako bo: če bodo nauk sprejeli, in se naučili potov mojiga ljudstva,[20]) de bodo persegali per mojim imenu: Kakor resnično Gospod živí! kakor so učili moje ljudstvo persegati per Baalu: se bodo ustanovili med mojim ljudstvam.[21])

17. Ako pa ne bodo poslušali, bom to ljudstvo do čistiga iztrebil, in pokončal, pravi Gospod.

XIII. Poglavje.

Jeremija prerokuje po Božjim povelji v podobi zakopaniga in strohnjeniga pasa spačenimu judovskimu ljudstvu sužnost; kralj in kraljica bota zgubila krono; ljudstvo pojde v revo.

1. To mi[1]) govorí Gospod: Pojdi, in napravi si pertén pas,[2]) in deni ga okrog svojih ledij, v vodo pa ga ne devaj.[3])

---

17. „*prehudobne sosede*“, Amoničane, Moabičane, ki segajo po posestvi Izraelcov. Gl. Iz. 5, 8. Jer. 49, 1.

18. Naj poprej bom potrebil Jude iz njih dežele, za njimi tudi njih sovražne sosede. — Pet let po razvaljenji jeruzalemskiga mesta je kralj Nabuhodonozor z vojsko napadal Amoničane in Moabičane, in jih peljal v sužnost, perpoveduje judovski zgodovinar Jožef Flavi. Perm. Spod. 47, 48. Eceh. pogl. 25.

19. Ljudstvam, ktere je bil Nabuhodonozor v sužnost odpeljal, je kralj Cir dovolil, de so se vernile v svojo domovino. Perm. spod. 48, 47: 49, 6. Eceh. 16, 55: 29, 13.

20. če bodo sprejeli vero mojiga ljudstva. Perm. Ps. 62, 12. Iz. 19, 18.

21. „*se bodo ustanovili*“, t. j., se bodo narašali in srečno živeli med mojim ljudstvam (Brentano), ali pa: bodo oblagodarjeni udje mojiga ljudstva.

1. Naslednja podobenska prerokba (v. 1—27.) sega v perve tri leta Joahinoviga kraljevanja (4. Kralj. 24, 6. i. d.), kar se lahko iz 18. verste posname, kjer se vladarica, Joahinova mati (4. Kralj. 24, 8. 12.) v misel jemlje; iz 19. in 20. verste pa se kaže, de so Kaldejci ob času tega prerokovanja že več Judovih mest oblegali, in so se napravljali tudi Jeruzalem obleči, kar se je zgodilo ob Joahinovim času. Gl. 4. Kralj. 24, 10. i. d.

2. „*Pas*“, od kteriga je tukaj govorjenje, ni bil kaka opasilnica, s kakoršnimi so si dolgo obleko spódrecovali, ampak je bil krilo, enak ženski jopi ali halji, kratko spodnje oblačilo ubozih. Ta pas je bil platnen in drag, ker je bil iz tanciga platna, ktero je namestovalo svilo ali žido. Berhki pas je pomenil bogato judovsko ljudstvo, s kterim se je bil Bog opasal, to je, prav tesno združil. Gl. 11. v.

3. „*v vodo pa ga ne devaj*“, t. j., nikar ga ne peri. Umazani pas je podoba umazaniga — pregrešniga — judovskiga ljudstva.

Digitized by Google

2. In napravil sim si pas po besedi Gospodovi, in ga nisim djal okrog svojih ledij.

3. In Gospod mi je vdrugič govoril, rekoč:

4. Vzemi pas, ki ga imaš, ki je okrog tvojih ledij, in vzdigni se, ter pojdi k Evfratu, in ga tam skri v skalnato luknjo.[4])

5. In šel sim, ter sim ga skril per Evfratu, kakor mi je bil Gospod zapovedal.

6. In zgodilo se je po prav veliko dneh,[5]) de mi je Gospod rekel: Vstani, in pojdi k Evfratu, in vzemi od ondod pas, kteriga sim ti ukazal ondi skriti.

7. In šel sim k Evfratu, sim odkopal, in vzel pas z mesta, kamor sim ga bil skril; in glej, pas je bil strohnel, de ni bil več za nobeno rabo.

8. In Gospod je meni govoril, rekoč:

9. To pravi Gospod: Ravno tako bom dal strohneti Judovi prevzetnosti, in veliki jeruzalemski prevzetnosti,[6])

10. temu prehudobnimu ljudstvu, ki noče poslušati mojih besedi, in ravná po spačenosti svojiga serca, in hódi za ptujimi bogovi, de jim služi, in jih móli; bodo naj kakor ta pas, ki ni več za nobeno rabo.

11. Kakor se namreč pas oklene ledij možakovih, tako sim si bil oklenil vso hišo Izraelovo in vso hišo Judovo, pravi Gospod, de bi bili moje ljudstvo, in meni v čast in hvalo in v slavo; pa niso poslušali.

12. Reci jim tedaj te le besede: To pravi Gospod, Izraelov Bog: Vsak méh bo napolnjen z vinam. In ti porečejo: Mar ne vemo, de bo vsak méh napolnjen z vinam?[7])

13. Potlej jim reci: To govori Gospod: Glej, jez bom vpijanil vse prebivavce te dežele, in kralje, kteri sedé iz Davidoviga rodú na njegovim sedežu, in duhovne in preroke, in vse jeruzalemske prebivavce;

14. in jih bom razkropil vsaciga od njegoviga brata, in ravno tako tudi očete od otrók, pravi Gospod: ne bom zanesel, in ne pregledal, tudi ne se usmilil, de bi jih ne pokončal.[8])

15. Poslušajte in vlecite na ušesa! Nikar se ne povišujte,[9]) ker Gospod je govoril.

16. Dajajte Gospodu, svojimu Bogu, čast,[10]) preden se zmrači,

---

4. To pomeni, de bodo prevzetni Judje v dežele ob Evfratu odpeljani, kjer bodo veliko rev in težav terpeli.
5. „*po prav veliko dnéh*“, t. j., po dolgim času, ko so bili Judje v sužnosti.
6. Ravno tako bom pokončal judovsko prevzetnost v terdi sužnosti.
7. Prerok napoveduje v drugi podobi Judam kazni Božje. — Jutrovci hranijo vino v mehovih. Z vinam napolnjeni mehovi naj bi Judam v podobi pred očí stavili, de bo Bog dal vsim — brez razločka njih stanú — kelih terpljenja — kelih svoje serdite jeze — piti. Glej naslednjo v. (Brentano).
8. Kaldejci bodo Jude brez vsiga usmiljenja peljali v sužnost, in jih bodo po deželah razkropili (Brentano).
9. „*Nikar se ne povišujte*“ s praznim upanjem, de se ne bo zgodilo, kar vam napovedujem.
10. Skazujte Bogu čast s pokoro, s pokoršino, s poboljšanjem.

Digitized by Google

in preden se vaše noge ob temne goré zadevajo; luči bote čakali, on pa jo bo spremenil v smertno senco in v temo.[11])

17. Če pa vi ne bote tega poslušali, se bo moja duša na skrivnim jokala nad tako prevzetnostjo, moje oko se bo jokalo in jokalo, ter solze točilo, ker je vjeta čeda Gospodova. Žal. pes. 1, 1.

18. Povej kralju in vladaríci:[12]) Ponižajte se, in usedite se na tla; ker vam je krona vaše častitljivosti z glave padla.

19. Mesta proti jugu so zaperte,[13]) in nikogar ni, de bi jih odperl;[14]) odpeljan je ves Juda s popolnim preseljenjem.

20. Vzdignite svoje oči, in glejte, ki pridete od severja;[15]) kje je čeda, ki je bila tebi[16]) dana, tvoja sloveča čeda?

21. Kaj porečeš, ko te bo obiskal?[17]) Saj si jih sam učil sebi v škodo, in jih podučil sebi na glavo;[18]) ali te ne bodo bolečine zgrabile kakor porodivno žensko?

22. Ako pa porečeš v svojim sercu: Zakaj je to nad me prišlo? Zavoljo obilnosti tvojih hudobij bo odgernjena tvoja nagota, ognušeni bodo tvoji podplati.[19]) Spod. 30, 14.

23. Če more zamurec svojo kožo spremeniti, ali pard svoje maroge; tedaj bote tudi vi môgli storiti dobro, ko se bote hudiga navadili.[20])

24. Zato jih bom razsejal kakor pleve, ktere veter v pušavi raznese.

25. To bo tvoja usoda in del, kteriga sim ti odmeril, pravi Go-

11. „*temne goré*“, t. j., z oblaki obdane goré; — ta podoba je posneta od popotnikov, ki hodijo čez goré, ki so s temnimi oblaki obdane, in so per vsaki stopinji v nevarnosti, se spotakniti in pasti; — „*luč*“ ali „*svetloba*“ je podoba sreče, „*tema*“ pa nesreče (Brentano).

12. „*vladaríci*“, králjevi materi, Nohesti. Gl. 4. Kralj. 24, 8.

13. „*so zaperte*“, ker jih oblegajo sovražniki, ki so od severja prišli, in so že do juga perderli.

14. „*de bi jih odperl*“, t. j., rešil, sovražnike odpodil.

15. „*glejte*“, Izraelci, ki ste od severja pred sovražnikam sem perbežali, kakošna je z izraelsko vojskino trumo! — V hebrejskim: „*glejte jih, ki pridejo od severja*“, namreč Kaldejci.

16. „*čeda*“, t. j., vojskina truma, „*ki je bila tebi*“, o kralj, izročena!

17. Kakošen vzrok boš imel, o kralj, o judovski národ, pertožiti se zoper Boga, ko vse té nadloge nad te pošlje?

18. „*Saj si jih sam učil*“, t. j., saj si sam, o kralj! Kaldejcam dajal perložnost, de so jeli tebe gospodariti, ker si ž njimi prijaznost delal, in jim davek dajal (4. Kralj. 16, 7. 8: 20, 12.), v Gospoda samiga pa nisi zaupal (Spod. 17, 5.).

19. Kraljevo družino, ktero so Kaldejci v sužnost odpeljali, prerok stavi pred očí v podobi judovske ženske, ktero so sovražniki silama osramotili in ognusili; ta podoba je tukaj prav permerjena, ker je tisti čas Joahinova mati judovsko kraljestvo vladala (Brentano). Pomen: Zavoljo svojih grehov boš kakor vlačugarica oskrunjena, in na svojih podplatih ognušena, ker pojdeš bosa v kaldejsko sužnost.

20. Kakor zamurec ne more ubéliti svoje černe kože, in leopard ne spremeniti svoje marogaste ali pikaste dlake: tako tudi vi ne bote opustili malikovanja, kteriga ste se navadili (Brentano).

Digitized by Google

spod, ker si me pozabila, in se na laži zanašala;[21])

26. zatorej bom tudi jez tvoje stegna odgernil pred tvojimi očmi,[22]) de se bo vidila tvoja sramota;[23])

27. zakaj vidil sim tvoje prešestva in tvoje razgatanje, pregrehe tvojiga nečistovanja, tvoje gnusobe na gričih po polji. Gorjé tebi, Jeruzalem! doklej bo še terpelo, de se ne očistiš, in za menoj ne hodiš?[24])

XIV. Poglavje.

Prerok popisuje veliko sušo v Judeji; ljudstvo Boga prósi pomoči, pa ni uslišano; prerok zagovarja ljudstvo, ki so ga goljufni preroki zapeljali; ljudstvo spoznava svoje hudobije, in Boga prosi dežja.

1. Besede, ktere je govoril Gospod Jeremiju od suše.[1])

2. Judeja žaluje, in nje vrata[2]) so padle, in so otemnele na zemlji, in jeruzalemsko vpitje se vzdiguje.

3. Mogočni pošljejo svoje podložne po vode; oni pridejo zajemat, pa ne najdejo vode; svoje posode prazne nazaj nesejo; osramoteni so in žalostni, in zakrivajo svoje glave. 2. Kralj. 15, 30.

4. Zavoljo puste dežele, ker ni dežja na zemljo, so kmetovavci osramoteni, in zakrivajo svoje glave.

---

21. „*To bo tvoja usoda*“, t. j., to bo tebi usojeno in podeljeno, o judovska hči (judovska množica), ker si se na „*laži*“, t. j., na lažnjive bogove, goljufne preroke in na pomoč ptujih narodov zanašala.

22. Kaldejcam izdani Judje se tukaj stavijo pred oči v podobi osramotene vlačuge.

23. Ker si ti mene osramotila, zato bom tudi jez tebe osramotil.

24. „*tvoje razgatanje*“, t. j., hlepenje ali silno hrepenenje po malikih, kterim v čast si tudi nečistost počenjala na gričih in na polji pod košatim drevjem. — Jeruzalemski prebivavci, doklej bo še terpelo, de ne opustite malikovanja, de se ne poboljšate, in meni ne služite? To bo tako dolgo terpelo, dokler ne bote v sužnost odpeljani, in ondi veliko nadlog preterpeli. Le samo terda sužnost vas še more od malikovanja odverniti, in k mojimu češenju nagniti (Brentano).

1. Nova prerokba, ki obsega 14. in 15. pogl. Ob neki veliki suši prósi prerok pomoči (14, 1—9.), Bog pa mu jo odreče (10—12.). Prerok zagovarja ljudstvo zavoljo lažnjivih prerokov, kteri so ga zapeljali (v. 13.); Bog oznani tem prerokam ojstro kazen, vender pa ljudstvu ne skaže milosti (14—18.). Ko prerok le dalje prósi (19—22.), ostane Bog per tem, de prošnje ne usliši (15, 1—9.); potlej pravi Jeremija, de bo zato od ljudstva imel veliko terpeti, in de bo nesrečen, ter prósi za hitro kaznovanje svojih preganjavcov (10—18.); poslednjič ga Bog potolaži in poterdi (19—21.). Kakor se kaže, zadeva ta prerokba v Josijeve čase (glej zgor. 3, 3.); drugi jo stavijo v perve leta Joakimove (4. Kralj. 33, 34.); še drugi v čas jeruzalemske zapertije.

2. „*nje vrata*“, t. j., nje mesta, in prebivavci v njih so vsi nezmožni in oslabljeni.

Digitized by Google

5. Zakaj tudi košuta popusti, kar stori na polji, ker ni trave.[3])

6. Divji osli stojé na skalah, in zevajo po sapi kakor zmaji,[4]) njih oči omagujejo, ker ni trave.

7. Ako naše pregrehe pričajo zoper nas, pomagaj, Gospod, zavoljo svojiga imena,[5]) ker naša spačenost je velika; zoper tebe smo grešili.

8. O Izraelovo upanje, njega rešenik ob času stiske! zakaj si kakor ptujic v deželi, in kakor popotnik, ki pride prenočevat?[6])

9. Zakaj si kakor ubéžen človek,[7]) kakor junak, ki ne more pomagati?[8]) Saj si vender med nami, o Gospod, in mi se po tvojim imenu kličemo, nikar nas ne zapušaj!

10. [9]) To govorí Gospod temu ljudstvu, ktero rado sem ter tje teka,[10]) in ne miruje, in Gospodu ne dopade: „Zdaj se bo spomnil njih hudobij, in bo njih pregrehe obiskal“.

11. In Gospod mi je rekel: Ne prôsi milosti za to ljudstvo. Zgor. 7, 16: 11, 14.

12. Če se tudi postijo, vender ne bom uslišal njih prošnje; in če mi prinesó žgavne in klavne darove, jih ne bom sprejel,[11]) ampak z mečem in z lakoto in s kugo jih bom končal.

13. In sim rekel: Oh, oh, oh, Gospod Bog![12]) Preroki jim pravijo: Meča ne bote vidili, in lakote ne bo med vami, ampak resničen mir vam bo dal *(Gospod)* na tem mestu. Zgor. 5, 12.

14. In Gospod mi je rekel: Preroki goljufno prerokujejo v mojim imenu: nisim jih poslal, in ne jim ukazal, tudi jim nisim govoril: lažnjivo videnje in vedeževanje in goljufijo in zmotnjavo svojiga serca[13]) vam prerokujejo.

15. Zato tako govorí Gospod od prerokov, ki v mojim imenu prerokujejo, kterih jez nisim poslal, ter pravijo: „Meča in lakote ne bo v tej deželi“. Z me-

---

3. Košute (jelenke) popušajo svoje storjene mladiče na polji, ter gredo v druge kraje iskat trave.
4. „*na skalah*“, v hebrejskim: „*na višavah*“, na gorah; „*kakor zmaji*“, kakor velike kače, od kterih perpovedujejo, de svoje gobce široko odpérajo, in s svojo sapo ptiče v sé vlečejo.
5. de ljudje ne porečejo, de nimaš moči, nam v sili pomagati.
6. O Bog, v kteriga Izrael zaupa! zakaj se tako malo pečaš za našo deželo in za nas v toliki sili in potrebi, kakor se malo pečá ptujic in popotnik za deželo in šotor, kjer je prenočeval?
7. Zakaj se za nas toliko meniš kolikor „*ubéžen človek*“ za ljudi, per kterih le malo časa stanuje?
8. „*kakor junak*“, od kteriga si ljudje mislijo, de ne more nič pomagati.
9. Naslednje besede odgovorí Bog preroku na njegovo prošnjo.
10. „*teka*“ za maliki, k bližnjim narodam, ter jih prósi pomoči.
11. Če se tudi Judje postijo, me prosijo, in mi darujejo; jih vender le ne bom uslišal, ker svojiga življenja ne poboljšajo (Brentano).
12. Jeremija tukaj Jude zagovarja, ter zdihovaje pravi, de jih lažnjivi preroki zapeljujejo in slepijo (Brentano).
13. Vse, kar lažnjivi preroki prerokujejo, je laž, goljufija, sleparija, zmišljava, ki izvira iz njih hudobniga serca.

Digitized by Google

čem in lakoto bodo ti preroki pokončani.[14])

16. In ljudje, kterim prerokujejo, bodo ležali po jeruzalemskih cestah za lakoto in za mečem, in ne bo ga, de bi jih pokopal, nje, njih žene, njih sinove in hčere; ker razlil bom na nje hudobije.[15])

17. Tudi to besedo jim povéj:[16]) Moje oči točijo noč in dan solze, in ne jenjajo, ker z grozno potertostjo bo poterta deviška hči mojiga ljudstva, z neizrečeno veliko nadlogo. Žal. pes. 1, 16: 2, 18.

18. Če grem na polje,[17]) glej, pobite z mečem! če pridem v mesto, glej, od lakote končane! Tudi prerok in duhoven pojdeta v deželo, ktere ne poznata.

19. Si li Juda popolnama zavergel, ali se je Sion tvoji duši perstudil? Zakaj nas tedaj tako tepeš, de ni nič zdraviga?[18]) Mirú smo čakali, pa ni nič dobriga; časa zdravja, pa glej, zmešnjava![19]) Zgor. 8, 15.

20. Spoznamo, Gospod, svoje hudobije, pregrehe naših očetov; ker zoper tebe smo grešili.

21. Ne dajaj nas v zasramovanje[20]) zavoljo tvojiga imena, in ne delaj nam sramote zavoljo prestola svojiga veličastva;[21]) spomni se, de svoje zaveze z nami ne overžeš.[22])

22. Ali so med maliki narodov kteri, de bi dali dež? ali morejo dati plohe spod neba? Nisi li ti, Gospod, naš Bog, v kteriga zaupamo? ti namreč vse to delaš.[23])

XV. Poglavje.

Bog odreče ljudstvu prošnjo, prerok se pertoži, Bog ga poterdi.

1. In Gospod mi je rekel: | Ko bi tudi Mojzes in Samuel

---

14. Ravno ti lažnjivi preroki, ki pravijo: „*Meča in lakote ne bo v ti deželi*“, bodo z mečem in z lakoto končani (Brentano).

15. „*njih hudobijo*“, t. j., kazen za njih hudobijo bom razlil na nje kakor dež.

16. „*Tudi to besedo*“, namreč svojo preveliko žalost zavoljo nadlog, ki Jude zdaj zadevajo, in jih bodo v prihodnje še veči zadevale, jim povej, ter jim reci: „*Moje oči*“, namreč Jeremijeve oči, „*jokajo*“ i. d.; „*deviška hči mojiga ljudstva*“, t. j., moje ljudstvo, moji rojaki (Brentano).

17. „*Če grem na polje*“ zdaj ob suši in lakoti, in potlej ob prihodnjim nesrečnim času.

18. „*de ni nič zdraviga*“ na nas, de smo vsi poterti, zlasti ob poslednjim nesrečnim času.

19. „*Mirú smo čakali*“, t. j., srečo, rešenja smo čakali; — „*časa zdravja*“, t. j., pomoči smo čakali; „*pa glej, zmešnjava*“, drugi prestavljajo: „*pa glej, strahota!*“

20. V hebrejskim: „*Ne zametvaj nas zavoljo*“ i. d.

21. „*zavoljo prestola* (sedeža) *svojiga veličastva*“, t. j., tempeljna, ko bi ga nam sovražniki poderli.

22. ampak pomagaj nam tudi v sedanji nadlogi (v. 22.).

23. ti namreč delaš dež, plohe in vse reči na svetu.

Digitized by Google

pred menoj stala, bi vender ne imel serca do tega ljudstva:[1]) spodi jih spred mojiga obličja, in naj se poberejo.

2. In če ti porečejo: Kam hočemo iti? jim reci: To pravi Gospod: Kdor je za smert,[2]) k smerti; kdor za meč, pod meč; kdor za lakoto, v lakoto; in kdor za sužnost, v sužnost. Cah. 11, 9.

3. In obiskal jih bom s čveterimi šibami, pravi Gospod: Z mečem za umorjenje, s psi za razterganje, s pticami spod neba in z zvermi na zemlji za požertje in razvlako.[3])

4. In dal jih bom v čertenje vsim kraljestvam na zemlji[4]) zavoljo Manaseta, Ezekijeviga sina, Judoviga kralja, zavoljo vsiga, kar je v Jeruzalemu storil. 4. Kralj. 21, 10—16: 25, 26.

5. Kdo se bo tedaj tebe, Jeruzalem, usmilil?[5]) Ali kdo bo nad teboj žaloval? Ali kdo pojde prosit mirú za té?

6. Ti si me zapustil, pravi Gospod, umaknil si se; zatorej bom nad te stegnil svojo roko, in te usmertil: naveličal sim se prositi.[6])

7. Razvel jih bom[7]) z vevnico per vratih na zemlji.[8]) Pobil in razkropil sim svoje ljudstvo,[9]) in vender se niso vernili s svojih potov.

8. Njih vdove so se mi bolj namnožile kakor pesek ob morji; perpeljal sim nad mater mladiga moštva pokončevavca opoldne,[10]) in poslal sim nanaglama strah nad mesta.

9. Oslabela je, ktera je sedem otrók rodila,[11]) nje duša je

---

1. Bog odgovorí Jeremiju na njegovo prošnjo za Jude, ter pravi, de jim ne bo zanesel, ako bi tudi Mojzes in Samuel za nje prosila, ktera sta večkrat jezo Božjo utolažila (Brentano).
2. „*za smert*“, t. j., za kugo. Gl. spod. 18, 21. Skr. raz. 2, 23.
3. S tem jih bom kaznoval, de bodo z mečem pomorjeni na cestah ležali, kjer jih bodo psi, ptice in zveri tergale, žerle in sem ter tje vlačile.
4. V hebrejskim: „*In dal jih bom v preganjanje vsim kraljestvam na zemlji*“, t. j., po mojim povelji jih bodo preganjali po vsih kraljestvih.
5. Judje se ne bodo nikomur smilili, kdor pozna njih pregrehe.
6. „*naveličal sim se*“, o Jeruzalem, te „*prositi*“, opominjati, de se verni k meni.
7. „*Razvel jih bom*“ proti vetru, de se pleve od žita ločijo, t. j., v ptuji deželi jih bom očiševal po mnozih nadlogah.
8. „*per vratih na zemlji*“, t. j., po mestih na zemlji jih bom razkropil; — drugi prestavljajo: „*Vél jih bom z vevnico skozi vrata v deželi*“, t. j., iz dežele v ptuje kraje jih bom vergel.
9. „*Pobil in razkropil sim*“ velik del svojiga ljudstva, to je, velik del deseterih Izraelovih rodov v vojski z Asirijani (4. Kralj. 17.). Nekteri obračajo te besede na pervo odpeljanje Judov v sužnost po Nabuhodonozorji ob času kraljev Joakima in Jehonija; nekteri pa jih obračajo na drugo odpeljanje, zatorej jih prestavljajo v prihodnjim času: „*Pobil in razkropil bom*“ i. d.
10. „*nad mater mladiga moštva*“, t. j., nad véliko mesto, namreč nad Samarijo (4. Kralj. 17, 6.); drugi mislijo: nad Jeruzalem (gl. 9. razl.), „*pokončevavca*“, t. j., sovražnika, „*opoldne*“, t. j., očitno, z očitno silo, ali pa: ob srečnim času.
11. „*ktera je sedem otrók rodila*“, t. j., ktera je veliko otrók imela, pa so ji bili v vojski pobiti.

Digitized by Google

omedlela; solnce ji je zahajalo, ko je bil še dan:[12]) osramotena je, in se sramuje. Zdaj bom dal nje ostanke[13]) meču vpričo njih sovražnikov, pravi Gospod. 1. Kralj. 2, 5. Am. 8, 9.

10. Gorjé meni! Mati moja, zakaj si rodila mene, moža, s kterim ima vsak prepir in razpertje po vsi deželi?[14]) Nisim na obresti posojeval, tudi ne na obresti na pósodo jemal,[15]) in vender me vsi kolnejo.

11. Gospod je rekel: Resnično, s teboj se bo dobro izšlo: na pomoč ti bom prišel ob času nadloge in ob času stiske zoper sovražnika.

12. Se bo li sklenilo železo in bron z železam od severja?[16])

13. Tvoje bogastvo[17]) in tvoje zaloge bom dal zastonj v ropanje zavoljo vsih tvojih pregreh, in po vsih tvojih pokrajinah.

14. In pèrpeljal bom tvoje sovražnike iz deželе, ktere ne poznaš;[18]) ker se je ogenj v moji serditosti užgal, gorel bom nad vami.

15. Ti to veš, Gospod, spomni se me,[19]) in obiši me, in varuj me teh, ki me preganjajo; ne odlašaj me sprejeti;[20]) vedi, de zavoljo tebe terpim zasramovanje.

16. Tvoje besede so bile najdene, in sim jih vžival; tvoja beseda mi je bila k veselju in radovanju mojiga serca; ker se po tvojim imenu imenujem,[21]) Gospod Bog vojskinih trum!

17. Nisim sedel v družbi norčevavcov,[22]) ampak sim se hvalil s tem, kar je tvoja roka meni storila;[23]) sam sim sedel, ker

---

12. bila je nesrečna, ko se je v posestvi naj veči sreče domišljevala.
13. *„nje ostanke“*, t. j., ostalo Judovo kraljestvo; drugi mislijo Jude, kteri so bili po pervim odpeljanji v sužnost še ostali v Palestini.
14. Prerok toži, de si veliko sovraštva in preganjanja nakopava, ko Judam šibe Božje napoveduje.
15. Nisim ljudí odéral, ne lahkomišljeno dolgov delal, in vender me vsi čertijo.
16. Ali se bodo Judje s Kaldejci kdej sprijaznili in zedinili? ali ne bodo Judje zmagani po njih, ki pridejo od severja? ali bo po tem mojiga terpljenja konec? — V hebrejskim: *„Ali bo železo“* (judovska vojskina moč) *razterlo železo, ki je od severja, in bron“* (kaldejsko vojskino moč, ki pride od severja)? — Kaldejci bodo Jude zmagali, in po tem bo tudi tvoje terpljenje jenjalo, o Jeremija! — Kaldejci so z Jeremijem res lepó ravnali. Gl. 39, 11: 40, 4.
17. *„Tvoje bogastvo“*, o judovsko ljudstvo!
18. V hebrejskim: *„In te popeljem k tvojim sovražnikam v deželo, ktere ne poznaš“*, t. j., v neznano, ptujo deželo.
19. Prerok prosi Boga, de naj ga reši iz rok sovražnikov.
20. *„ne odlašaj“* mi pomagati, de ne obnemagam v terpljenji.
21. *„Tvoje besede so bile najdene“*, t. j., tvoje razodenje, tvoja postava, Mojzesov rokopis je bil najden ob času kralja Josija; — *„sim jih vžival“*, t. j., pridno prebiral, premišljeval, in ljudstvu oznanoval; — *„ker se po tvojim imenu imenujem“*, t. j., tvoj prerok se imenujem (Brentano).
22. V družbe posvetnjakov k veselicam nisim hodil.
23. veselil sim se, de si me preroka izvolil.

Digitized by Google

si me z žuganjem napolnil.[24]) Ps. 1, 1: 25, 4.

18. Zakaj je moja žalost vedna, in moja rana neozdravljiva, in se noče zaceliti?[25]) Ona mi je kakor goljufive, nezveste vodé.[26]) Spod. 30, 15.

19. Zavoljo tega[27]) Gospod tako govorí: Če se spreoberneš, te bom spreobernil, in boš stal pred mojim obličjem;[28]) in če boš drago ločil od slabiga,[29]) boš kakor moje usta;[30]) oni se bodo k tebi obernili, in ti se ne boš k njim obernil.[31])

20. In napravil te bom ko bronast, terden zid zoper to ljudstvo; in zoper tebe se bodo bojevali, pa te ne bodo premagali, ker jez sim s teboj, de ti pomagam, in te rešim, pravi Gospod.

21. In otél te bom iz roke prehudobnih, in te rešil iz pesti močnih.

XVI. Poglavje.

Sužnost Judov se bliža. Rešenje Judov. Dvakratni Nabuhodonozorjev napad. Spreobernjenje malikovavcov.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Ne jemlji žene, in ne imej ne sinov, ne hčer na tem kraji;[2])

---

24. samoto sim ljubil; ker me je tvoj strah napolnoval.
25. Zakaj me pustiš brez tolažbe že tako dolgo terpeti?
26. vodé se imenujejo *„goljufive“* in *„nezveste“*, ki po letu hitro posahnejo, in s tem popotnika ogoljufajo, ki si misli ž njimi žejo ugasiti. Pomen: Zdelo se mi je, de se moja dušna rana zdravi, pa me le goljufuje, kakor popotnika studenec, ki se naglo posuši; to je: Upal sim, de se bo moje prerokovanje nad spačenimi Judi kmalo spolnilo, in de se bo po tem moja dušna rana zacelila; pa sim se ogoljufal v svojim upanji.
27. *„Zavoljo tega“*, t. j., zavoljo te moje pertožbe.
28. Ako spet serčno, brez ustavljanja moje povelja spolnuješ, in le v mé zaupaš; te bom spet prenaredil v svojiga stanovitniga služabnika, ter te rešil strahú in nepokoja.
29. če boš spoznal razloček med resnico in gotovostjo mojih napovedanih kazen in med nečimernostjo in praznoto tega, kar tvoji sovražniki zoper te govorijo.
30. boš serčno in brez strahú govoril moje besede.
31. tvoji sovražniki bodo per tebi pomoči iskali, ne pa ti per njih.

1. Naslednja prerokba obsega pogl. 16. in 17, 1—18. Bog prepové preroku se ženiti, in se vdeleževati veselíc, pa tudi žalovanje po mertvih, ko bodo Judje zavoljo svojih pregreh v sužnost odpeljani (v. 1—13.), iz ktere pa bodo po storjeni pokori rešeni, ter se bodo vernili v svojo domačijo (14—18.), pa tudi malikovavci bodo ob svojim času praviga Boga spoznali (19. 20.). Ojstre kazni pridejo nad Jude in malikovavce, de bi Božjo moč spoznali (21.), ktera mora kaznovati malikovanje, ki tako hudó Jude toži (17, 1—4.), kakor tudi zanašanje na ljudi in na denar (5—13.). Prerok konča svoje prerokovanje z zaupljivo prošnjo za varstvo zoper svoje sovražnike (14—18.). Ta prerokba sega v poslednje čase (v. 9.) pred odpeljanjem Judov v sužnost, kakor je viditi, v čas Joakimove vlade, kteri je v nji (17, 5.) zavoljo zanašanja na Egipt in zavoljo lakomnosti (17, 11.) grajan.

2. Ne ženi se v ti deželi zavoljo žalostnih permér, ki se bodo v nji godile.

Digitized by Google

3. ker tako pravi Gospod od sinov in hčer, ki so na tem kraji rojeni, in od mater, ki so jih rodile, in od očetov, s kterih rodú so rojeni v ti deželi:

4. Za smertnimi boleznimi bodo umerli, ne bodo objokovani, in ne pokopani, in gnoj bodo po verhu zemlje; z mečem in za lakoto bodo končani, in njih trupla bodo jed pticam spod neba in zverinam na zemlji. Zgor. 14, 16.

5. To namreč[3]) pravi Gospod: Ne hôdi v nobeno hišo k pogrebšini,[4]) tudi ne hôdi plakat, ne jih tolažit; ker sim svoj mir,[5]) milost in usmiljenje odtegnil temu ljudstvu, pravi Gospod.[6])

6. In pomerli bodo veliki in mali v ti deželi; ne bodo pokopani, ne objokovani; nihče se ne bo zavoljo njih vrezal, ne obril si glave.[7])

7. In med njimi ne bodo imeli pojedin za žalostne, de bi jih tolažili zavoljo mertviga, in njim ne bodo dali kozarca piti v tolaženje za njih očetam in materjo.[8])

8. Nikar tudi ne hôdi v hišo pojedin, de bi per njih sedel, jedel ino pil;[9])

9. ker to govori Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom spravil s tega kraja, in spred vaših oči, in ob vaših dneh veseli glas in radostni glas, ženinov glas in nevestin glas.[10])

10. In ko boš oznanil temu ljudstvu vse te besede, in ti porečejo: Zakaj je Gospod vso to veliko nesrečo zoper nas govoril? Kakošna je naša pregreha? in kakošen je naš greh, s kterim smo se pregrešili zoper Gospoda, svojiga Boga? Zgor. 5, 19.

11. Jim reci: Ker so me zapustili vaši očetje, pravi Gospod, in so hodili za ptujimi bogovi, in njim služili, in jih molili, mene pa so zapustili, in moje postave niso spolnovali.

12. Pa tudi vi ste še hujše delali, kakor vaši očetje; glej, vsak namreč hódi po spačenosti svojiga hudobniga serca, de mene ne posluša.

13. Zato vas bom vergel iz te dežele v deželo, ktere ne poznate ne vi in ne vaši očetje; in tam bote noč in dan služili ptujim bogovam, kteri vam ne bodo dali pokoja.[11])

3. „*To namreč*“, kar je bilo zgorej rečeno, pa tudi naslednje.
4. Zastran judovskih navad per pogrebih gl. 2. Kralj. 3, 35. Tob. 4, 18.
5. „*svoj mir*“, t. j., svojo gnado, svoj blagor, svojo srečo.
6. Jeremija naj se zgodej navadi, za mertvimi ne žalovati, ker bo sčasama toliko merličev, de ne bo mogel nihče tako žalovati za mertvimi, kakor je per Judih šega (Brentano).
7. Šega, ob žalovanji se razpraskati in si glavo obriti, je bila Judam že tako prepovedana. Gl. 3. Mojz. 19, 27. 28. Spod. 41, 5.
8. „*za njih očetam in materjo*“, kadar bota namreč umerla.
9. „*v hišo pojedin*“, t. j., v hišo, kjer veselice obhajajo. Pomen: Zderžuj se razveseljevanja.
10. Kmalo bodo sovražniki perderli v deželo, in potem bo potihnilo vse vriskanje in veselo petje (Brentano).
11. „*ptujim bogovam*“, t. j., malikam, kteri vam ne bodo dali deželniga mirú; drugi mislijo: ptujim gosposkam, ktere vas bodo pestile.

Digitized by Google

14. Za tega voljo glej,[12]) dnevi pridejo, pravi Gospod, ko se nič več ne poreče: Kakor resnično živi Gospod, ki je Izraelove otroke izpeljal iz egiptovske dežele,

15. ampak: Kakor resnično živi Gospod, ki je Izraelove otroke izpeljal iz severne dežele, in iz vsih deželá, kamor sim jih bil zavergel; ker jih spet popeljem v njih deželo, ktero sim bil dal njih očetam.[13])

16. Glej, jez bom poslal veliko ribčov, pravi Gospod, in lovili jih bodo; in potem bom veliko lovcov nad nje poslal, in lovili jih bodo po vsih gorah, po vsih gričih in po berlogih v skalovji.[14])

17. Zakaj moje oči gledajo na vse njih pota; one niso skrite pred mojim obličjem, in njih hudobija ni skrita pred mojimi očmi.[15])

18. In pervič[16]) bom njih krivice in pregrehe dvakrat poplačal;[17]) ker so mojo deželo ognusili z merhovino svojih malikov,[18]) in mojo deležnino s svojimi ostudnostmi napolnili.

19. Gospod, moja moč in moja krepkost in moje perbežališe ob dnevu nadloge! k tebi bodo prišli narodi od pokrajin zemlje,[19])

---

12. *„Za tega voljo glej“*, t. j., pa glej, po toliki stiski pridejo dnevi vašiga rešenja iz sužnosti.

13. Zavoljo svojih grehov (v. 12.) bote peljani v sužnost (v. 13.), pa pride čas, ko ne bote toliko obhajali rešenja iz egiptovske sužnosti, ampak veliko bolj rešenje iz dežel, kamor bote pahnjeni, ter se bote spet vernili v svojo domovino.

14. Nekteri razlagavci umejo s tukaj imenovanimi *„ribči“* in *„lovci“* Kaldejce, ki so bili Jude v sužnost odpeljali, in sicer z *„ribči“* Kaldejce, ki so bili pervikrat v deželo perderli (4. Kralj. 24, 12.), in so kralja Jehonija z njegovimi dvorniki vred in en del ljudstva v Babilon odpeljali; z *„lovci“* pa Kaldejce, ki so bili perdivjali (4. Kralj. 25.), in so kralja Sedekija v Jeruzalemu oblegali, in po grozovitnim mesarjenji vse Jude v sužnost odpeljali. Pervi se blezo zato *„ribči“* imenujejo, ker so per svojim lovu bili manj neusmiljeni (Prim. Hab. 1, 15.); drugi pa se zato *„lovci“* imenujejo, ker so se kervi željno obnašali (Teod.). Drugi razlagavci obračajo to versto na vernitev iz sužnosti, in razumejo z *„ribči“* in *„lovci“* tiste judovske poglavarje, ki so ljudstvo iz sužnosti peljali, ob enim tudi v višim pomenu aposteljne in njih naslednike, ki so Kristusu Jude in malikovavce v cerkev vpeljali (Orig., Hier., Ambr.).

15. Kaznoval jih bom (v. 13.), ker njih velike hudobije, ki so mi znane, to zaslužijo. Ali: Rešim jih (v. 16.), ker vidim njih hudobijo, in jo kaznujem, sim pa tudi usmiljen.

16. *„pervič“*, t. j., pred usmiljenim sprejetjem.

17. *„dvakrat plačal“*, t. j., ojstro kaznoval. Beseda *„dvakrat“* se lahko tudi obrača na dvakratni Nabuhodonozorjev prihod z vojsko nad Jude. Gl. 14. razl.

18. *„z merhovino svojih malikov“*, t. j., z daritevnimi živalmi, ki so jih malikam darovali.

19. Per mislih na bližnje nevarnosti zdihne prerok k Gospodu, ter razodene svoje terdno zaupanje v Božjo pomoč, ko v duhu vidi s spreobernjenjem Judov ob Ezdravim in Kristusovim času tudi poklic malikovavcov k pravi veri. Gl. 14. razl.

Digitized by Google

in porečejo: Resnično, naši očetje so imeli laž, nečimernost, ktera jim ni nič pomagala.[20])

20. Kako si more človek napravljati bogove, ki vender niso bogovi?

21. Za tega voljo glej,[21]) jez jim[22]) bom takrat pokazal, svojo roko in svojo moč jim[22]) bom pokazal, de bodo vedili, de mi je Gospod ime.[23])

XVII. Poglavje.

Malikovanje Judov in njih napačno zaupanje je vzrok njih nesreče. Prerokova prošnja. Prerok opominja Jude, de naj saboto posvečujejo.

1. Greh Judov je pisan z železnim pisalam in z demantovo ostjo, zarezan na tablo njih serca, in na rogove njih altarjev.[1])

2. Njih otroci se spet spominjajo svojih altarjev in logov in košatih dreves po visocih gorah,[2])

3. in darujejo na polji;[3]) zato bom dal v rop tvojo moč[4]) in vse tvoje zaklade in tvoje visočine zavoljo tvojih grehov po vsih tvojih pokrajinah.

4. In sam boš popušen brez deleža,[5]) kteriga sim ti bil dal; in dal te bom služit tvojim sovražnikam v deželi, ktera ti je neznana; ker si kakor ogenj užgal mojo serditost, ktera bo vekomaj gorela.

5. To pravi Gospod: Preklet človek, kteri zaupa v človeka, in meso[6]) za svojo roko izvoli,[7]) in njega serce odstopi od Gospoda.[8]) Iz. 30, 2: 31, 1. Spod. 48, 7.

6. Zakaj on bo kakor tama-

---

20. Naši očetje so služili nečimernim bogovam, in so se deržali njih lažnjivih naukov.

21. „*Za tega voljo*“, de bi zlasti malikovanje Judov kaznoval.

22. „*jim*“, namreč naj pred Judam, ob enim pa tudi malikovavcam.

23. „*Gospod ime*“, v hebrejskim: „*Jehova ime*“, t. j., bivajoči, ali kteri je bil, je in bo. Skr. razod. 1, 8., t. j., kteri v času biva, se v času razodeva, in je za človeštvo delavni Bog.

1. Konec poprešnjiga poglavja je prerok oznanil, de bodo Judje in praznoverci zavoljo njih malikovanja kaznovani; zdaj pa še dalje kaže judovsko zadolženje s tem greham. Judje tega greha ne morejo utajiti; ako bi ga tajili (zgor. 16, 10.), bi jim ga njih vest glasno očitala, in „*rogovi*“, t. j., vogli njih maliških altarjev, ki so z daritevsko kervjo pokropljeni, bi zoper nje pričali.

2. Otroci, ki pod Joakimam (prim. 16, 1.) zdaj živé, se vračajo k malikovanju, kterimu so se bili njih očetje pod Josijem (4. Kralj. 23.) odpovedali.

3. V hebrejskim: „*Tako nepozabljivi kakor njih otroci so jim njih altarji in logi per zelenih drevesih in na visocih gričih, na gorah in na polji*“.

4. „*tvojo moč*“, v hebrejskim: „*tvoje premoženje*“, o Sion, o Jeruzalem!

5. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Ti boš sam popustil delež, kteriga*“ i. d.

6. „*meso*“, t. j., slabe, umerljive ljudi sebi v pomoč izvoli.

7. kteri človeške pomoči iše, ne pa pomoči per Bogu.

8. Kakor malikovanje (1—4.), tako prerok tudi napačno zaupanje krivo dela prihodnjih kazen Božjih. Berž ko ne, ima prerok tukaj pred očmi kralja

Digitized by Google

riska[9]) v pušavi, in ne bo gledal dobriga,[10]) kadar pride; temuč bo prebival v suhoti, v pušavi, v solnati deželi,[11]) kjer nihče ne more prebivati.[12]) Spod. 48, 6.

7. Srečen človek, kteri zaupa v Gospoda, in je Gospod njegovo upanje:

8. on bo kakor drevo, ki je k vodam presajeno, in v močirnost zaganja svoje korenine, in se ne boji,[13]) ko pride vročina; in njegovo perje je zeleno, in ob suši ga ne skerbi, tudi nikoli ne prejenja sadú roditi. Ps. 1, 3.

9. Vsih serce je hudobno in nepretuhtljivo; kdo ga bo spoznal?[14])

10. Jez, Gospod, pregledujem serce in ledvice skušam: jez povračujem vsacimu po njegovim djanji, in po sadu njegovih umišljevanj.[15]) Skr. razod. 2, 23.

11. Jerebica leže jajca, kterih ni znesla: tak je, kdor zbira bogastvo, pa ne po pravici; v sredi svojih dni ga zapusti, in na svoje zadnje se skaže, de je neumen.[16])

12. Visoki sedež veličastva od začetka je kraj našiga svetiša.[17])

13. Gospod, Izraelovo zaupanje! vsi, kteri te zapusté, bodo osramoteni; kteri od tebe odstopijo, bodo v prah zapisani;[18])

Joakima (zgor. 16. razl. 1.), kteri se je na egiptovskiga kralja zanašal, in je bil odpovedal pokoršino skazovati babilonskimu kralju (4. Kralj. 24, 1.). On bi bil imel pomoči per Bogu iskati zoper Babilon.

9. „*tamariska*“ je drevo, ki nima pérja; drugi prestavljajo: „*brinje*“ ali „*semrinje*“, ki popotniku malo sence daje ob solnčnim perpekanji. Lepa podoba kralja Joakima, ki s svojo zvezo z Egipčani ni mogel dati svojim podložnim nobene pomoči zoper babilonskiga kralja (Brentano).

10. „*ne bo gledal*“, t. j., ne bo učakal, ne bo užival dobriga.

11. „*v solnati deželi*“, t. j., v pustih krajih, kjer nič ne raste, n. pr., ob gnjilim ali rudečim morji (Brentano).

12. Pomen: njegov stan bo silno reven in žalosten.

13. „*se ne boji*“, ne čuti, ko vročina pertiska.

14. ker nihče ne vé skrivnih misel kakor Bog. Zgorej je prerok preklel take, ki se na ljudi zanašajo, in je blagoslovil tiste, ki v Boga zaupajo; zdaj pa pové, zakaj se ne smemo na ljudi zanašati; zato namreč ne, ker je človeško serce hudobno in goljufno, torej nestanovitno in nezanesljivo (Hier.).

15. nasproti pa, če tudi človek človekoviga serca ne pozna, ga pozna vender Bog, in vsacimu povračuje po njegovih mislih in delih.

16. Kakor se godí jerebici, ktera večkrat izvali jajca, kterih ni sama znesla, ker ji mladiči uidejo, in za njo nič ne marajo, ko nekoliko odrastejo: tako se bo zgodilo njemu, ki krivične zaklade nabira, nanaglama bo ob vse prišel, in bo umerl ko trapež, ki je zaklade drugim naropal. — Od jerebice perpovedujejo, de drugim svoje enakosti rada jajca pokrade, in de jo zleženi mladiči zapusté, kakor hitro morejo letati. De prerok tukaj na Joakima méri, se očitno vidi iz 22, 1. 13. 17., kjer je lakomnost tega kralja ostudno popisana.

17. Božje veličastvo in mogočnost biva v našim tempeljnu; nanj tedaj, ki med nami biva, na Boga se zanašajmo.

18. „*bodo v prah zapisani*“, t. j., pogubi prepušeni; zakaj to, kar se v prah zapiše, se kmalo zbriše. Drugi prestavljajo: „*bodo pogubljeni*“. Prim. Luk. 10, 20. Jan. 8, 6. 8.

Digitized by Google

ker so zapustili Gospoda, vir žive vode.[19])

14. Ozdravi me, o Gospod, in bom ozdravljen; reši me, in bom rešen, ker ti si moja hvala.[20])

15. Glej, oni mi pravijo: Kje je Gospodova beseda? naj pride![21])

16. In jez nisim bil zbegan, ko sim za teboj, pastirjem, hodil; in si nisim želel dni, kakoršne ima človek rad,[22]) ti veš. Kar je šlo iz mojih ust, je bilo prav pred tvojim obličjem.[23])

17. Ne bodi ti meni strah,[24]) ti moje upanje ob dnevu nadloge!

18. Osramoteni naj bodo, kteri me preganjajo, jez pa naj ne bom osramoten; oni naj trepetajo, jez pa naj ne trepečem; perpelji nad nje dan nesreče, in z dvojim potrenjem jih poteri.[25])

19. To mi reče Gospod:[26]) Pojdi in ustopi se med vrata otrók ljudstva, skozi ktere noter in ven hodijo kralji Judovi,[27]) in med vse jeruzalemske vrata,

20. in reci jim: Poslušajte Gospodovo besedo, kralji Judovi,[28]) in ves Juda, in vsi prebivavci v Jeruzalemu, ki skozi te vrata vanj hodite!

21. To pravi Gospod: Varujte svoje duše, in nikar ne prenašajte bremén sabotni dan, tudi jih ne nosite skozi jeruzalemske vrata.

22. In nikar ne spravljajte bremén iz svojih hiš sabotni dan, in nobeniga dela ne delajte; posvečujte sabotni dan, kakor sim zapovedal vašim očetam.

23. Pa niso poslušali, tudi ne nagnili svojiga ušesa, ampak so bili terdovratni, de bi me ne slišali, in mojiga krotenja ne sprejeli.

---

19. Zastran besedi: „*vir* (studenec) *žive vode*“, gl. zgor 2, 13.

20. Tudi jez le per tebi pomoči išem. Reši me zato iz terpljenja, ki mi ga moji preganjavci napravljajo; ker le s tvojo pomočjo se bom hvalil.

21. Judje mi posmehovaje pravijo: Kdaj se bo spolnilo tvoje prerokovanje, tvoje žuganje, ki ga nam v Gospodovim imenu napovedueš? (Brentano).

22. „*ko za teboj*“, svojim Gospodam, hodim, ter vse oznanujem, kar mi zapovedueš; in si ne želim mehkiga in zložniga življenja, ne perkupljivosti in hvale ljudí. Vse sim po tvoji volji in po tvojim navdihovanji govoril.

23. V hebrejskim: „*Nisim bežal, de bi ne bil pastir za teboj, in nesrečniga časa nisim želel, ti veš*“ i. t. d. Pomen: Preroške službe se nisim ubranil, tvoje povelje, tvoje kaznovavne sodbe sim oznanoval; njih spolnjenja pa ne želim, temuč le, de bi se Judje poboljšali.

24. Ne odteguj mi svoje pomoči, ker bi brez nje obnemagal.

25. „*z dvojnim potrenjem jih poteri*“, t. j., z vso ojstrostjo kaznuj prederzne, nepoboljšljive hudobneže.

26. Verste 19—27. obsegajo posebno prerokbo. Prerok graja prelomovanje sabote, oznanuje njim, ki jo praznujejo, prihodnje zveličanje, kazen pa njim, ki jo prelomujejo. Ta prerokba sega po nekterih razlagavcih v zadnje leta Josijeve vlade, ko so bili začeli postavo opušati: po misli druzih pa, kar je bolj verjetno, v Joakimove čase (4. Kralj. 23, 37.), ker v 20. versti tudi kralje graja; Josija pa je bil pobožen poglavar.

27. To so bile blezo tiste vrata, skozi ktere je kralj iz svojiga poslopja v tempelj hodil; imenovale so se „*vrata otrók ljudstva*“ blezo zato, ker se je ondi veliko ljudstva zbiralo, kralja in njegove spremljavce gledat.

28. „*kralji Judovi*“, t. j., ti kralj s svojimi kraljeviči, nasledniki.

Digitized by Google

24. In zgodilo se bo: Če me bote poslušali, pravi Gospod, de ne bote nosili bremén skozi vrata tega mesta sabotni dan, in če bote posvečevali sabotni dan, de ne bote nobeniga dela ob njem storili:

25. bodo hodili skozi vrata tega mesta kralji in poglavarji, ki sedé na Davidovim stolu in se bodo usedali na vozove ino konje oni in njih poglavarji, možje judovski in jeruzalemski prebivavci, in to mesto bo imelo prebivavce na vekomaj.[29])

26. In hodili bodo iz mest Judovih, in iz jeruzalemske okolice, iz Benjaminove dežele, in s planjav in z gorij, in od juga,[30]) ter bodo nosili žgavne in klavne in jedilne darove in kadilo, in pernesli dar v Gospodovo hišo.[31])

27. Če me pa ne poslušate, de bi sabotni dan posvečevali, in ne prenašali bremén, in jih ne nosili skozi vrata jeruzalemske sabotni dan: bom zažgal ogenj med njegovimi vratmi, in bo požerl jeruzalemske hiše, in ne bo ugasnil.

XVIII. Poglavje.

Lončar in njegova posoda. Terdovratnost Judov. Prerokova prošnja.

1. Beseda, ki jo je Gospod Jeremiju govoril, rekoč:[1])

2. Vstani in pojdi doli v lončarjevo hišo,[2]) in tam boš moje besede slišal.

3. In šel sim doli v lončarjevo hišo, in glej, on je delal na kolesu svoje delo.

4. In razdrobila se je posoda, ktero je s svojimi rokami iz ila delal: in spet je začel, in iz nje drugo posodo naredil, kakoršno mu je bilo všeč narediti.

5. In Gospod je meni govoril, rekoč:

6. Mar ne morem kakor ta lončar z vami storiti, hiša Izraelova, reče Gospod? Glej, kakor je il v lončarjevi roci, tako ste vi v moji roci, hiša Izraelova! Iz. 45, 9. Rim. 9, 20.

7. Če naglo izrečem besedo

---

29. *„se bodo usedali na vozove ino konje“*, t. j., se bodo vozili in jezdarili. Pomen: Če bote saboto in vso Mojzesovo postavo spolnovali, bodo še dalje poglavarji iz Davidoviga rodú v mestu kraljevali, in bodo z vsim ljudstvam srečni.

30. iz mnozih krajev Judoviga kraljestva bodo hodili v tempelj darovat Gospodu. Gl. 5. Mojz. 1, 7.

31. Božjo službo bote v Jeruzalemu v tempeljnu obhajali.

1. V naslednji prerokbi (pogl. 18.) uči Jeremija spet v pomenljivi podobi, de naj se Judje per svoji hudobnosti ne zanašajo na dane obljube; kakor lončar lahko svojo posodo razbije, in drugo naredí, tako jih bo Bog poterl in v sužnost peljal (v. 1—17.); pa tudi tega njegoviga opominjevanja nočejo poslušati, temuč ga še dalje preganjajo (18—19.); zato prósi Boga, da naj ga varuje in njegove sovražnike kaznuje (20—23.). Ta prerokba, kakor se posname iz 15, 15. i. d. 17, 15., blezo sega v čase nezbožniga Joakima.

2. *„pojdi“* iz tempeljna, kjer je Jeremija ko duhoven bival, v spodnje mesto.

Digitized by Google

zoper ljudstvo in zoper kraljestvo, de ga hočem iztrebiti in razdjati in pokončati; Zgor. 1, 10.

8. to ljudstvo pa se kesá svoje hudobije, zavoljo ktere sim mu žugal: se bom tudi jez kesal hudiga, kar sim mu mislil storiti.[3])

9. In če nanaglama govorim od kaciga ljudstva in kraljestva, de ga bom ustanovil in zasadil,[4])

10. ono pa pred mojimi očmi hudo dela, de ne posluša mojiga glasú: se bom tudi kesal dobriga, kar sim mu obljubil storiti.[5])

11. Zdaj tedaj povej moštvu Judovimu in jeruzalemskim prebivavcam, rekoč: To pravi Gospod: Glej, jez snujem zoper vas nesrečo, in mislim zoper vas naklep; zato se verni vsak od svoje hudobne poti, in poravnajte svoje početje in svoje namene. 4. Kralj. 17, 13. Spod. 25, 5. 35, 15. Jan. 3, 8.

12. Oní pravijo: Obupali smo![6]) po svojih željah bomo namreč ravnali, in delali, vsakteri po spačenosti svojiga hudobniga serca.

13. Zato tako pravi Gospod: Vprašajte narode: Kdo je take grozovitne reči slišal, kakoršne je devica Izraelova nezmerno storila?[7])

14. Bode li kdaj skopnel sneg na Libanu po skalnatih policah?[8]) ali se morejo kdaj posušiti perderajoče merzle vode, in doli tekoče?[9])

15. Moje ljudstvo pa je mene pozabilo; zastonj darujejo,[10]) in se spotikajo na svojih potih, na nekdanjih stezah,[11]) de po njih hodijo, kakor po neuglajeni cesti;[12])

---

3. Ako se Judje resnično poboljšajo, jim ne bom tega storil, s čimur sim jim žugal, ter ne bom razdjal njih deržave (Brentano).
4. In če kakimu ljudstvu obljubim srečo in obilnost.
5. „*se bom tudi kesal*“, t. j., mu ne bom dal sreče, ki sim mu jo bil obljubil. — Bog tukaj govorí po človeško z ljudmi; zakaj Bog se nikoli ne kesá svojiga djanja, ki ga doveršuje po svojih večnih, svetih in pravičnih sklepih.
6. „*Obupali smo*“, t. j., nemogoče nam je, malikovanju se odpovedati.
7. Izrael bi mogel meni zvestó služiti, kakor čista devica svojimu ženinu, pa se je vdal razuzdanimu življenju, kakor vlačugarica, ter se pečá z maliki (Brentano).
8. „*po skalnatih policah*“, po plošnatih skalnatih verhéh, ki so pokriti z večnim snegam.
9. „*perdérajoče merzle vode*“, t. j., vode, ki na Libanu iz zemlje vrejo, in iz raztajaniga snega, „*doli tekoče*“, namreč z Libana na planjavo. Pomen: Poprej bi mogel na Libanu po verhéh sneg skopneti, in poprej bi se mogle posušiti vodé, ki z Libana tečejo, kakor de bi mene pozabilo moje ljudstvo, kterimu toliko in toliko dobrot skazujem. Pa me je vender le pozabilo. Gl. 15. v. (Tirin).
10. „*zastonj darujejo*“ malikam, kteri jim ne morejo nič pomagati.
11. „*se spotikajo*“ nad starimi zapovedmi in postavami, ter si jih krivične in pretežke mislijo, torej jih opušajo in zaničujejo.
12. le z nevoljo se še kaj po njih ravnajo. — V hebrejskim: .., „*in krivi preroki so jih perpravili k spotikanju na njih potih* (t. j., krivi preroki so jih zapeljali in odvernili od starih zapoved, sploh od prave vere), *de zapušajo nekdanje steze* (stare postave), *in hodijo po nepohojeni poti*“, t. j., po krivi poti ostudniga malikovanja. — Zapovedi Božje, Mojzesovo postavo,

Digitized by Google

16. de bo[13]) njih dežela v pušavo in k večni sramoti; vsak, kdor pojde memo nje, se bo zavzel, in z glavo majal. Spod. 19, 8: 49, 13: 50, 13.

17. Kakor goreč veter[14]) jih bom razkropil vpričo sovražnika; herbet jim bom kazal, ne pa obraza ob dnevu njih pogina.

18. Pa pravijo:[15]) Pridite, in zmislimo si naklepe zoper Jeremija, saj zato ne bo zginila postava zmed duhovnov, ne svèt zmed modrih, ne beseda *(Božja)* zmed prerokov:[16]) pridite, in udarimo ga z jezikam,[17]) in nič ne marajmo za vse njegovo govorjenje.

19. Glej, Gospod, na me, in poslušaj glas mojih zopernikov.

20. Se li dobro s hudim povračuje, ker moji duši jamo kopljejo? Spomni se, de sim stal pred tvojim obličjem, de bi za njih prid govoril, in od njih tvojo jezo odvernil.

21. Za tega voljo daj[18]) njih otroke lakoti, in pelji jih meču v roke; njih žene naj bodo brez otrók in vdove; in njih možje naj za kugo umerjejo; njih mladi možaki naj bodo z mečem prebodeni v boji.

22. Sliši naj se vpitje iz njih hiš; zakaj nanaglama boš perpeljal nad nje razbojnika,[19]) ker so jamo izkopali, de bi mene vjeli, in so na skrivnim nastavili zaderge mojim nogam.

23. Ti pa, Gospod, veš ves njih naklep, mene umoriti; ne zanesi njih hudobii, in njih greh pred teboj ne bodi zbrisan: naj popadajo pred tvojimi očmi, in znosi se nad njimi ob času svojiga serda.

---

pravo vero sploh, prerok imenuje *„pota“* in *„nekdanje steze“*, ker se po njih lahko pride v domovino; malikovanje pa imenuje *„nepohojeno pot“*, ker na nji popotnik zajde, in se pogubí.

13. *„de bo“*, t. j., zatoroj bo njih dežela pokončana.

14. *„goreči veter“*, t. j., žareči veter, vihar od vzhoda.

15. Od tod do konca poglavja prerok od sebe govorí (Gl. razl. 1.). Katoliška cerkev si tudi tukaj preroka misli ko Kristusovo predpodobo, njegove sovražnike pa ko predpodobo Kristusovih sovražnikov, in bere te verste tihi teden.

16. Jeremijevi sovražniki pravijo: Ne potrebujemo Jeremija, saj imamo še v postavi znajdene možé med duhovni, previdne med svojimi modrimi, oznanovavce Božje besede med preroki (od napčnih prerokov govoré, od njih, ki so se jim perlizovali. Zgor. 6, 13: 8, 10.).

17. počernímo ga per kralji, de bode umorjen.

18. Prerok, ki je iz ljubezni za svoje ljudstvo molil (v. 20.), mora iz enake ljubezni tudi Boga prositi, de naj z mnozimi šibami hudobne tepe in boljša; zakaj zveličanje terdovratniga grešnika in čast Božja térjate, de Bog grešnika strahuje. Gl. Ps. 82, 17. razl. 19.

19. *„razbojnika“*, t. j., Nabuhodonozorja. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„trume“* (Kaldejce).

Digitized by Google

XIX. Poglavje.

Jeremija ubije verč, ter s tem prerokuje razdjanje jeruzalemskiga mesta in judovskiga kraljestva.

1. To pravi Gospod:[1]) Pojdi, in vzemi[2]) perstén verč lončarjeviga dela, z nekterimi starimi izmed ljudstva in s starimi izmed duhovnov,

2. in pojdi v dolino Enomovih sinov,[3]) ki je ob vhodu lončarskih vrat,[4]) in oznanuj tam besede, ki jih bom jez tebi govoril,

3. in reci: Poslušajte Gospodovo besedo, kralji Judovi in jeruzalemski prebivavci! To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, tako nadlogo bom navlekel na ta kraj, de bo vsacimu, ki jo bo slišal, zvonélo po ušesih:

4. zato ko so mene zapustili, in so ta kraj v ptujiga spremenili,[5]) in so ondi darovali ptujim bogovam, kterih niso poznali ne oni, ne njih očetje, in ne kralji Judovi, in so napolnili ta kraj s kervjo nedolžnih. Ps. 105, 36. 37.

5. In so zidali visočine Baalam,[6]) de so svoje otroke z ognjem žgali Baalam v žgavni dar, kar nisim ne zapovedal, ne govoril, tudi mi ni na misel prišlo.

6. Zato glej, pride čas, pravi Gospod, de se ta kraj ne bo nič več imenoval Tofet in dolina Enomovih sinov, ampak dolina morije.[7])

7. In razbil bom[8]) naklep Judov

1. Naslednje prerokovanje obsega 19. in 20. poglavje. Prerok napoveduje s pomenljivim znamnjem, ko namreč lonec ubije, jeruzalemsko razdjanje (19, 1—15.). Potlej pripoveduje, kako ga preganja nek duhoven, kteriga z njegovo derhalijo vred v imenu Gospod Boga prekolne (20, 1—6.). V naslednjih verstah obžaluje Jeremija svoj stan (7—10.), se spet zvedrí po zaupanji (11—13.), začne pa spet žalovati (14—18.); tako de verste 11—18. pred očí stavijo boj njegoviga duha, ko se natora z gnado vojskuje. Ta prerokba sega v čas po Josijevi smerti, ker se v nji Baalovo češenje v dolu Enomovih sinov v misel jemlje (19, 4. 5.); zakaj to češenje bi ob časih tega pobožniga kralja ne bilo dopušeno. Ta prerokba tedaj sega v zadnje Joakimove čase, ko se je bližal kaldejski napad, kar se dá iz 20,. 4—6. posneti.

2. „*vzemi*“, v hebrejskim: „*kupi od lončarja*“ i. d.

3. V hebrejskim: „*v dol Ben-hinom*“. Glej zgor. 7, 31.

4. „*lončarskih vrat*“, v hebrejskim: „*karsit*“, t. j., „*čepínskih vrat*“, per kterih so čepíne na kùp metali, de so s tem to dolino zaničevali, in jo studili.

5. „*so ta kraj v ptujiga spremenili*“, t. j., z malikovanjem ognusili in oskrunili, zato ga nočem nič več ko svojo lastnino imeti in varovati (Brentano).

6. „*Baalam*“, t. j., Molohovim podobam, ktere se tudi „*Baali*“ imenujejo, in so res tudi „*Baali*“ bile; „*Baal*“ stavi pred očí solnce, „*Moloh*“ pa čas, ki vse v red deva, vse rodí pa tudi vse razdeva, tako de je bil „*Moloh*“ solnčni otrok pa tudi „*Baal*“.

7. „*Tofet*“ je bil kraj v dolu z imenam „*Ben-hinom*“, kjer so Molohu otroke darovali Gl. zgor. 7, 32.

8. V hebrejskim: „*spraznil bom*“, kazaje na prazen verč, ki ga je Jeremija ko pomenljivo podobo nosil.

Digitized by Google

in Jeruzalemljanov na tem kraji,[9]) in vergel jih bom pod meč vpričo njih sovražnikov, in njim v pest, ki jim po življenji strežejo; njih trupla pa bom dal žreti pticam spod neba in zverinam na zemlji.

8. In dal bom to mesto k stermenju in k zasmehovanju; vsak, kdor memo njega pojde, bo stermel in žvižgljal[10]) zavoljo vse njegove nadloge. Zgor. 18, 16. Spod. 49, 17: 50, 13.

9. In dajal jim bom jesti meso njih sinov in meso njih hčer, in slehern bo jedel meso svojiga prijatla[11]) ob zapertii in stiski, s ktero jih bodo stiskali njih sovražniki, in kteri jim po življenji strežejo.[12])

10. In verč razbi vpričo móž, kteri pojdejo s teboj,

11. in jim reci: To pravi Gospod vojskinih trum: Tako bom razbil to ljudstvo in to mesto, kakor se razbije lončarska posoda, ktera se ne more nič več popraviti; in v Tofetu bodo pokopani, ker ni druziga kraja za pokop.[13])

12. Tako bom storil, pravi Gospod, temu kraju in njegovim prebivavcam; in to mesto bom Tofetu enako storil.[14])

13. In jeruzalemske hiše in hiše kraljev Judovih bodo nesnažne kakor Tofet, vse hiše, na kterih strehah[15]) so darovali vsi nebeški vojski,[16]) ptujim bogovam pitne darove.

14. Prišel je pa Jeremija iz Tofeta, kamor ga je bil Gospod poslal prerokovat, in je stal na preddvoru Gospodove hiše, in je rekel vsimu ljudstvu:

15. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom perpravil nad to mesto in nad vse njegove mesta vse hudo, kar sim zoper nje govoril; ker so se oterdovratnili, de bi mojih besedi ne slišali.

XX. Poglavje.

Fasur ukaže Jeremija tepsti in v klado djati; Jeremija, iz klade vzet, prerokuje Fasurju, se pertoži zoper svoje preganjavce; pa zaupa, de ga bo Bog rešil in njegove sovražnike osramotil.

1. In Fasur, Emerjev sin, duhoven, ki je bil poglavar postav-

9. Judje so mógli dol Enomovih sinov zavoljo studenca, ki na njega koncu pod sionsko goro izvira, dobro ograditi in zoper oblegovavske Kaldejce braniti, de so jim s pomanjkanjem vode jeruzalemsko oblego bolj težavno delali. Bog pa bo te vojaške naprave djal v nič, in branivce tega dola bo dal pod meč.

10. „*žvižgljal*“, t. j., se posmehoval razvaljenimu Jeruzalemu.

11. „*meso svojiga prijatla*“, t. j., sosed bo jedel meso svojiga soseda.

12. Glej spolnitev te prerokbe v Žal. pes. 2, 20: 4, 10.

13. „*v Tofetu*“, kteriga so si Judje svetiga mislili, in ga z merliči niso smeli ognusiti, bodo pobiti pokopani.

14. Jeruzalem bo poln merličev in grobov, kakor „*Tofet*“, ki je bil poln umorjenih otrók.

15. „*na strehah*“, ki so v jutrovih deželah plošnate.

16. „*vsi nebeški vojski*“, t. j., vsimu ozvezdju ali vsim zvezdam.

Digitized by Google

ljen v Gospodovi hiši,[1]) je slišal Jeremija te besede prerokovati,

2. in Fasur je tepel[2]) preroka Jeremija, in ga je djal v klado,[3]) ktera je bila per zgornjih Benjaminovih vratih v Gospodovi hiši.

3. In ko se je jutro zasvetilo, je Fasur vzel Jeremija iz klade,[4]) in Jeremija mu je rekel: Gospod te ne imenuje več Fasurja,[5]) ampak strah okrog in okrog.

4. Ker to govori Gospod: Glej, jez te bom djal v strah, tebe in vse tvoje prijatle; in popadali bodo pod mečem svojih sovražnikov, in tvoje oči bodo vidile; in ves Juda bom dal babilonskimu kralju v roko, in jih popelje v Babilon, in jih bo pomoril z mečem.

5. In dal bom vse premoženje tega mesta in ves njegov pridelek in vso dragotíno in vse zaklade judovskih kraljev bom dal v pest njih sovražnikam; in oní jih bodo oropali, in vzeli, ter v Babilon peljali.

6. Ti Fasur pa in vsi prebivavci tvoje hiše pojdete v sužnost, in v Babilon boš prišel, in tam boš umerl, in tam boš pokopan ti, in vsi tvoji prijatli, kterim si laži prerokoval.[6])

7. Gospod, pregovoril si me,[7]) in dal sim se pregovoriti; močnejši si bil od mene, in si zmagal; v smeh sim vsaki dan, vsi me zasmehujejo.[8])

8. Ker že delj časa govorim, in vpijém zoper greh, in oklicujem razdjanje, mi je beseda Gospodova k zaničevanju in zasmehovanju vsaki dan.[9])

9. In sim rekel: Ne bom se ga spominjal, ne več govoril v njegovim imenu; in v mojim sercu je bilo kakor goreč ogenj, zapert v mojih kostéh; in sim omagal, in nisim mogel prenašati.[10])

10. Slišal sim namreč zabavljanje mnozih in strašenje od vsih

---

1. „*v Gospodovi hiši*“, t. j., v tempeljnu. Prim. Nehemija 11, 11.
2. „*Fasur je tepel*“, t. j., je ukazal tepsti.
3. „*Klada*“ je bil ploh s peterimi luknjami, v ktere so glavo, roke in noge hudodelnikov vtikali, kjer so na tleh sedé veliko terpeli.
4. Jeremija je bil tedej vso noč v silno težavni kladi.
5. „*Fasurja*“, t. j., luč, srečo, „*ampak* (v hebrejskim) *Magor Misabib*“, t. j., strah od vsih strani (Brentano).
6. „*kterim*“ si rekel, de Bogu ni mogoče, te deželc kaznovati, kakor sim prerokoval.
7. „*pregovoril si me*“, de sim prevzel preroštvo. Gl. 1, 6.
8. Prerok obžaluje svoj žalostni stan, in razodeva občutljeje svoje slabe natore, ktera se večkrat tudi per naj večih svetnikih v tožbah glasí, per vsim tem pa so v Božjo voljo vdani. Gl. 2. Kor. 1, 9. Job. 3, 1. razl. 1.
9. Ko že toliko časa Jude svarim, ter jim njih grehe očitam, in jim v imenu Gospodovim ojstre kazni napovedujem, zato me zaničujejo in zasmehujejo vsaki dan (Brentano).
10. „*sim rekel*“ sam per sebi: „*Ne bom*“ i. d. Pomen: Skušnjava me je nadlegovala, de bi ne bil nič več Boga v misel jemal, in ne njegove besede Judam oznanoval; v sercu pa me je vender le zmirej peklo in gnalo, de naj oznanujem, kar mi je Bog vdihoval.

Digitized by Google

strani:[11]) Preganjajte, in preganjajmo ga![12]) Vsi, ki so sicer z menoj živeli, in mi bili na strani *(pravijo)*: Ko bi se pač mogel kako goljufati, de bi ga premagali, in se nad njim zmaševali![13])

11. Pa Gospod je z menoj kakor močen vojšak; zato bodo padli, kteri me preganjajo, in bodo oslabeli; močno bodo osramoteni, ker niso umeli večne sramote, ki ne bo nikoli zbrisana.[14]) Spod. 23, 40.

12. In ti Gospod vojskinih trum, poskušavec pravičniga, ki vidiš ledvice in serce, prosim, daj mi gledati tvoje maševanje nad njimi; ker tebi sim izročil svojo reč. Zgor. 11, 20: 17, 10.

13. Pojte Gospodu, hvalite Gospoda, ker je rešil reveževo dušo hudobnim iz pesti!

14. Preklet bodi dan, ob kterim sim bil rojen;[15]) dan, ob kterim me je moja mati rodila, ne bodi blagoslovljen!

15. Preklet bodi mož, ki je mojimu očetu oznanil, rekoč: Rojeno ti je dete, deček! kakor de bi ga bil hotel s tem prav razveseliti.

16. Tisti mož bodi kakor mesta,[16]) ktere je Gospod prekucnil, in mu ni bilo žal. Naj posluša vpitje zjutraj in tuljenje opoldanji čas;

17. ker me ni umoril v maternim telesu, de bi mi bila moja mati grob, in de bi bilo nje telo vekomaj noseče.

18. Čemu sim iz materniga telesa prišel, de gledam trud in žalost, in de se moji dnevi v sramoti končajo?

XXI. Poglavje.

Jeremija prerokuje kralju Sedekiju sužnost in razdjanje jeruzalemskiga mesta, in spodbuda sodnike k pravičnosti.

1. Beseda, ktero je Gospod | govoril Jeremiju,[1]) ko je bil kralj

---

11. Slišal sim jih veliko zoper mene govoriti in me strašiti, rekoč: „*Preganjajte*“ i. d.

12. V hebrejskim: „*Izdajmo ga, izdajte ga*“ kralju namreč!

13. V hebrejskim: ... „*živeli, in na me prežijo, če se bom v čem spotaknil, ter pravijo: Morde se da kako goljufati, de ga premagamo, in se nad njim mašujemo*“.

14. V hebrejskim: ... „*bodo osramoteni, ker niso pametno ravnali, njih sramota bode večna, in ne pozabljena*“. — Prerok svojo natoro spet upokoji z zaupanjem v Boga.

15. Nagla sprememba prerokoviga govorjenja razodeva silno terpljenje njegoviga duha, ki je omahoval med malosercnostjo in med zaupanjem v Boga (Glej 8. razl.). Sicer pa so te besede pisane v zvišanim pesniškim govorjenji, in sploh naznanjajo silno upéranje njegove natore zoper njegoviga Bogú vdaniga duha; njo pa je vender le premagalo njegovo zaupanje v Boga (Gl. 11. in 13.).

16. „*bodi kakor mesta*“, namreč Sodoma in Gomora, pokončan.

1. To prerokovanje sega v čas, ko so bili Kaldejci po zmagi zoper Egipčane (spod. 37, 5. i. d.) vdrugič prišli nad Jeruzalem, ter so ga oblegali, desiravno ga niso bili še prav terdo zaperli. Perm. 4. v.

Digitized by Google

Sedekija k njemu poslal Fasurja, Melkijeviga sina,[2]) in Sofonija, duhovna, Maasijeviga sina, rekoč:

2. Vprašaj za nas Gospoda, ker se babilonski kralj Nabuhodonozor zoper nas vojskuje: če ne bo kje Gospod z nami storil po vsih svojih čudežih, de gre *(sovražnik)* od nas.

3. In Jeremija jim je odgovoril: Tako povejte Sedekiju:

4. To pravi Gospod, Izraelov Bog: Glej, jez bom obernil vojskino orožje, ktero je v vaših rokah, in s kterim se vi bojujete zoper babilonskiga kralja in Kaldejce, kteri vas oblegajo okrog in okrog zidov;[3]) in ga bom zbral v sredi tega mesta.[4])

5. In vojskoval se bom jez zoper vas s stegnjeno roko in z močno ramo, in v serditosti in v togoti in v veliki jezi.

6. In udaril bom prebivavce tega mesta; ljudje in živina bodo za hudo kugo pomerli.

7. In po tem pravi Gospod: Dal bom Sedekija, judovskiga kralja in njegove hlapce in njegovo ljudstvo, in kteri so v tem mestu pred kugo, mečem in lakoto ostali, Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, v roko, in v roko njih sovražnikam in v roko njim, ki jim po življenji strežejo, in on jih bo udaril z ojstrim mečem, in ne bo se preganil, ne zanesel, in ne se usmilil.[5])

8. In temu ljudstvu reci: To pravi Gospod: Glejte, jez pred vas postavim pot življenja in pot smerti.[6])

9. Kdor bo ostal v tem mestu, bo umerl za mečem in lakoto in kugo: kdor pa pojde iz njega in pobeži k Kaldejcam, ki vas oblegajo, bo živel, in svoje življenje kakor plen odnesel. Spod. 38, 2.

10. Obernil sim namreč svoj obraz na to mesto, ne de bi mu dobro storil, ampak hudo, pravi Gospod: babilonskimu kralju bo dano v roko, de ga bo požgal z ognjem.

11. In hiši Judoviga kralja reci: Poslušajte Gospodovo besedo,

12. Davidova hiša! to pravi Gospod: Sklepajte sodbo zjutraj,[7]) in rešite s silo zatertiga silnimu iz roke, de kje ne šine kakor ogenj moja serditost, in se ne vname, in bi ne bilo nikogar, de bi jo ugasnil zavoljo hu-

2. Ta „*Fasur*“ je drugi od uniga v 20. pogl. 1. verst.

3. „*okrog in okrog zidov*“, v hebrejskim: „*zunaj zidov*“, t. j., nekoliko preč od mesta, tako de so bile lahko še judovske trume okrog jeruzalemskiga ozidja.

4. Bog bo Kaldejcam pomagal, de bodo v mesto zapodili Jude, ki bodo bližnje višave in doline okrog Jeruzalema branili. Drugi dajo ta pomen: Sovražniki bodo Judam orožje pobrali, in ga bodo v mestu na kùp znosili, po vzetim mestu pa preč peljali.

5. Glej spolnjenje tega prerokovanja 4. Kralj. pogl. 25.

6. Na zbiranje vam dam življenje ino smert: življenje si bote oteli, ako se Kaldejcam podasta, pomorjeni pa bote, če se jim zoperstavljate.

7. „*Davidova hiša*“, t. j., možje iz Davidove hiše ali rodovine; — „*zjutraj*“, t. j., pridno, skerbno, brez odlašanja.

Digitized by Google

dobije vaših naklepov.[8]) Spod. 22, 3.

13. Glejte, pravi Gospod, jez *(pridem)* k vam, prebivavci skalovitne in ravne doline,[9]) ki pravite: Kdo bo nas udaril? in kdo pojde v naše hiše?

14. Jez vas bom obiskal po sadu vaših naklepov,[10]) pravi Gospod, in bom užgal ogenj v njenim[11]) gozdu,[12]) kteri bo vse okrog požerl.

XXII. Poglavje.

Prerok napoveduje kazen hudobnim judovskim kraljem, Selumu, Joakimu in Jehoniju.

1. To pravi Gospod:[1]) Pojdi doli[2]) v hišo Judoviga kralja in govôri tam to besedo,

2. ter reci: Poslušaj besedo Gospodovo, Judov kralj, ki sediš na Davidovim prestolu, ti in tvoji hlapci in tvoje ljudstvo, ki noter hodite skozi te vrata.[3])

3. To pravi Gospod: Delajte prav in po pravici, in rešite zatéraniga s silo zatéravcu iz rok;[4]) nikar ne žalite ptujca in sirote in vdove, tudi jih krivično ne stiskajte, in nedolžne kervi ne prelivajte na tem kraji. Zgor. 21, 12.

4. Če bote namreč te besede zvesto spolnovali, bodo hodili skozi te vrata kralji, ki sedé iz Davidoviga rodú na njegovim sedežu, in se bodo usedali na vozove in konje oni in njih hlapci in njih ljudstvo. Zgor. 17, 25.

5. Če pa ne bote teh besedi poslušali, sim sam per sebi persegel, pravi Gospod, de bo ta hiša v pustoto.

6. Ker to pravi Gospod od hiše kralja Judoviga: Ti si mi Galaad, glava libanska;[5]) prav gotovo te bom naredil pustoto,

---

8. Sodniki! pridno in pravično sklepajte sodbe, ker s tem si bote kazen Božjo odvernili; ko pa tega ne delate, vas bo pravica Božja zadela.

9. „*prebivavci*“ v Jeruzalemu. Jeruzalem se imenuje tukaj „*skalovitna in ravna dolina*“, ker je bilo nekoliko Jeruzalema na hribu, nekoliko pa na ravnim zidaniga; — „*ki pravite*“ v svoji ošabnosti: Kdo more naše terdno mesto premagati?

10. „*po sadu vaših sklepov*“, t. j., po vaših delih vas bom kaznoval.

11. „*v njenim*“, t. j., v skalnati in ravni dolini, v Jeruzalemu.

12. Jeruzalem se imenuje „*gozd*“ zavoljo hiš, ki so bile tikama ena per drugi, in zavoljo cedroviga lesa, s kterim so bile obite.

1. Ta prerokba sega (gl. 18. v.) v čas Joakimoviga kraljevanja. Joakim je bil jel kraljevati, ko je bil Nekao njegoviga brata Joahaza odstavil, in v Egipt odpeljal. 4. Kralj. 23, 34.

2. „*doli*“ s hriba, na kterim je bil tempelj. Gl. spod. 36, 12.

3. „*skozi vrata*“ v kraljévo hišo, ktero je bil kralj v spodnjim mestu naredil; zakaj stari grad je bil na Sionu.

4. „*zatéraniga*“, v hebrejskim: „*oropaniga zatéravca iz rok*“.

5. „*Ti si mi*“ prevzeten kakor rodovitne višave galaajske dežele in libanskiga hriba: ob enim pa tudi prerok méri na odpeljanje galaajskih prebivavcov po Teglatfalasarji (4. Kralj. 21, 29.).

Digitized by Google

ko mesta, kjer nihče ne prebiva.

7. In perpravil bom zoper tebe ubijavca,[6]) in njega orožje, in posekali bodo tvoje izbrane cedre,[7]) in v ogenj pometali.

8. In veliko ljudstev pojde memo tega mesta, in vsak poreče svojimu bližnjimu: Zakaj je Gospod tako storil temu velikimu mestu? 5. Mojz. 29, 24: 3. Kralj. 9, 8.

9. In odgovorili bodo: Zato ker so bili zapustili zavezo Gospoda, svojiga Boga, in so molili ptuje bogove, in jim služili.

10. Nikar ne objokujte mertviga,[8]) in ne obžalujte ga z jokam; objokujte njega, ki gre tje,[9]) ker se ne bo nič več vernil, in tudi ne bo nič več vidil dežele svojiga rojstva.

11. Ker to pravi Gospod Selumu, Josijevimu sinu, Judovimu kralju, kteri je kraljeval namesti Josija, svojiga očeta, kteri je šel iz tega kraja: Ne bo se nič več sem vernil,

12. ampak v tistim kraji, kamor sim ga prestavil, bo umerl, in te dežele ne bo več vidil.[10])

13. Gorjé njemu,[11]) kteri zida svojo hišo v krivici in svoje zgornje pohištvo v nepravici;[12]) kteri svojiga prijatla zastonj stiska,[13]) in mu ne da njegoviga zaslužka,

14. ki pravi: Sozidal si bom široko hišo in prostorne nadstropja; ki si napravi velike okna, in naredí cedrove oboje, in zmala z rudečilam.

15. Boš mar kraljeval, ker se cedru enačiš?[14]) Ali ni tvoj oče jedel in pil, in ali mu ni bilo dobro, ko je delal, kar je prav in po pravici?

16. On je razsodil pravdo revniga in potrebniga, in je s tem dobro sebi storil. Mar ne zato, ker je mene spoznal? pravi Gospod.

17. Tvoje oči in serce pa so na lakomnost,[15]) na prelivanje nedolžne kervi, na zatéranje, in na dopernašanje hudobnih del.[16])

18. Zavoljo tega to pravi Gospod Joakimu,[17]) Josijevimu sinu, Judovimu kralju: Ne bodo ga objokovali: „Oh, brat, in oh, se-

6. „*ubijavca*“, v hebrejskim: „*razdevavca*“, pokončevavca, Kaldejca.
7. „*izbrane cedre*“, t. j., iz cedrovine narejene stanovanja.
8. „*mertviga*“, namreč kralja Josija, ki je bil nekoliko popred v vojski ubit, in za kterim je ljudstvo močno žalovalo (2. Kron. 35, 24.). Ne jokajte za Josijem, ki je pobožno umerl, in je per svojih očetih na unim svetu.
9. „*objokujte njega*“, namreč Joahaza (ki se mu tudi „*Selum*“ pravi), kteri bo v Egipt peljan, in ga ne bo več nazaj. 4. Kralj. 23, 39.
10. Glej spolnjenje tega prerokovanja. 4. Kralj. 23, 34.
11. „*Gorjé njemu*“, namreč Joakimu, ki si zida grad, veliko pohištvo.
12. s krivičnim blagam, ker namreč svojim podložnim prevelike davke naklada, in jih odéra.
13. V hebrejskim: „*kteri svojiga bližnjiga puša zastonj delati*“, t. j., svojim podložnim naklada tlako per zidanji.
14. Si mar zato kralj, de si hišo iz cedrov delaš, in s tem svoje podložne tareš, ter jim nepotrebne davke in tlake nakladaš?
15. „*so na lakomnost*“ obernjene, t. j., ti hrepeniš po dobičku.
16. „*na dopernašanje hudobnih del*“, v hebrejskim: „*na dopernašanje silovitih del*“.
17. „*to pravi Gospod Joakimu*“, v hebrejskim: „*to pravi Gospod od Joakima*“.

Digitized by Google

stra!“[18]) Ne bodo po njem vpili: „Oh, Gospod, in oh, preslavni!“[19])

19. Kakor osel bo pokopan, bo segnjil, in bo veržen pred jeruzalemske vrata.[20]) Spod. 36, 30.

20. Pojdi na Liban,[21]) in vpi, in na Basanu[22]) spušaj svoj glas, in vpi na memo gredoče;[23]) ker vsi tvoji ljubeji so pobiti.[24])

21. Govoril sim ti per tvoji obilnosti, pa si rekla: Ne bom poslušala: To je bilo tvoje ravnanje že od tvoje mladosti, de nisi poslušala mojiga glasú.

22. Vse tvoje pastirje bo veter požerl,[25]) in tvoji ljubeji pojdejo v sužnost, in takrat boš osramotena, in rudeča zavoljo vse svoje hudobije.

23. Ki sediš na Libanu, in se gnjezdiš na cedrih,[26]) kako boš zdihovala, ko te bodo obhajale bolečine kakor bolečine porodne?

24. Kakor resnično jez živim, pravi Gospod, ko bi bil Jehonija,[27]) sin Joakima, Judoviga kralja, perstan na moji desnici,[28]) bi ga od tod potegnil.

25. In dal te[29]) bom v roko njim, ki ti po življenji strežejo, in njim v pest, kterih se bojiš, in v pest Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, in v pest Kaldejcam.

26. In poslal bom tebe[30]) in tvojo mater, ktera te je rodila, v ptujo deželo, v kteri nista bila rojena, in ondi bota umerla. 4. Kralj. 24, 12.

27. In v deželo, proti kteri obračajo svoje serce, de bi se tje vernili, se ne bodo vernili.

---

18. Kraljévi rodovinci ne bodo po kralji in po kraljici žalovali, rekoč: Oh, kralj! oh, kraljica! Gl. 3. Kralj. 13, 30.
19. tudi podložni ne bodo po njem zdihovali, rekoč: Oh, naš presvitli gospod!
20. Sveto pismo sicer perpoveduje Joakimovo smert, tega pa ne pové, kako je bil pokopan (4. Kralj. 24, 5. 6: 2. Kron. 36, 8.); judovski zgodovinar Jožef Flavi pa piše, de ga je bil Nabuhodonozor v Jeruzalemu umoril, in ga ko merhovino pred mestno ozidje vergel.
21. *„Pojdi na Liban“*, sionska hči ali jeruzalemska devica, t. j., jeruzalemsko mesto. — Prerok tukaj nagovarja jeruzalemsko srenjo v podobi žalujoče device, de naj se podá na visoke gore, kjer naj žaluje, de so Kaldejci pobili njene *„ljubeje“*, t. j., ž njo zvezane ljudstva iz Egipta, Arabije in Fenicije. Nekdaj so na Jutrovim device na visocih gorah prepevale zmage z veselimi pesmimi, poboje pa z žalostnimi (Brentano).
22. *„na Basanu“*, na gorovji v vzhodnji jordanski deželi.
23. *„na memo gredoče“*, v hebrejskim: *„na Abarimu“*, na gori proti vzhodu od Juda.
24. *„vsi tvoji ljubeji“*, kralji, poglavarji, ljudstva, ki so s teboj v zvezi, so oslabeli, ti ne morejo nič pomagati.
25. *„tvoje pastirje“*, kralje, poglavarje, vojvode, bo sovražnik razkadil, kakor veter pleve. V hebrejskim: *„bo veter pasel“*, t. j., tvoji pastirji bodo polni prazniga upanja.
26. Ki stanuješ v visocih hišah, ki so narejene iz cedroviga lesa z Libana.
27. *„Jehonija“*, ki se mu tudi *„Joahin“* pravi (4. Kralj. 24, 8: 2. Kron. 36, 8.), in je v kraljevanji svojimu očetu Joakimu nasledoval.
28. *„perstan na moji desnici“*, t. j., z menoj prav tesno sklenjen.
29. *„In dal te bom“*, namreč Jehonija, Kaldejcam v pest.
30. Drugi prestavljajo: *„vergel bom tebe in tvojo mater“* Nohesto.

Digitized by Google

28. Je mar perstena in ubita posoda[31]) ta mož Jehonija? Je mar on posoda brez dopadljivosti?[32]) Zakaj je zaverženon in njega zarod, in sta zagnana tje v deželo, ktere ne poznata?[33])

29. Oh, dežela, dežela, dežela! poslušaj Gospodovo besedo.

30. To pravi Gospod: Zapiši tega moža ko nerodovitniga,[34]) moža, kteri ne bo srečen svoje dni; zakaj tudi iz njegoviga zaroda ne bo nikogar, kteri bi sedel na Davidovim sedežu, in bi dalje oblast imel v Judu.

XXIII. Poglavje.

Bog bo Jude iz sužnosti rešil, in jih bo z Mesijevim prihodam osrečil; lažnjive preroke in neverne Jude pa bo kaznoval.

1. Gorjé pastirjem,[1]) kteri čedo moje paše razkropujejo in tergajo,[2]) pravi Gospod. Eceh. 13, 3: 34, 2.

2. Zato tako pravi Gospod, Izraelov Bog, pastirjem, kteri pasejo moje ljudstvo: Vi ste mojo čedo razkropili in jo izgnali, in je niste obiskovali:[3]) glejte, zato vas bom obiskal[4]) zavoljo hudobije vaših naklepov, pravi Gospod.

3. In zbral bom ostanke svoje čede iz vsih dežel, kamor jih bom vergel, in jih bom zavernil na njih pašnike, in bodo rastli, in se množili.

4. In postavil bom čez nje pastirje, in jih bodo pasli; ne bodo se več bali, ne plašili, in ne bo se nihče izmed njih števila pogrešal, pravi Gospod.[5])

5. Glej, dnevi pridejo,[6]) pravi Gospod, in bom obudil Davida,

---

31. „*ubita posoda*“, nekteri prestavljajo hebrejsko: „*zaničljiva posoda*“.
32. „*brez dopadljivosti*“, t. j., brez vse cene, brez vse vrednosti.
33. Prerok samiga sebe vpraša, ali je Jehonija res tako spriden in spačen, de ga bo Bog zavergel, in v sužnost dal?
34. Zapiši Jehonija v bukve, v ktere se rodovi zapisujejo, ko možá, kteri ne bo imel otrók. — Jehonija je bil sicer dobil otroke (gl. 1. Kron. 3, 17. Mat. 1, 12.), pa nobeniga naslednika na kraljevim sedežu; zadnji judovski kralj Sedekija (4. Kralj. 24, 17.) je bil njegov ujic.
1. „*Gorjé pastirjem*“, t. j., poglavarjem, višim med ljudstvam sploh.
2. kteri so s svojim slabim zgledam krivi razdertije judovske deržave, in de bo ljudstvo v sužnost peljano.
3. „*je niste obiskovali*“, t. j., niste nad njo čuli.
4. „*vas bom obiskal*“ z nadlogami, ali vas bom kaznoval.
5. Jeremija tukaj prerokuje, de se bodo Judje spet vernili iz babilonske sužnosti v svojo domačijo, in de bodo imeli modre in pravične „*pastirje*“. Ti „*pastirji*“ so bili naj poprej uni vojvodi, ki so se bili z Judi vred iz sužnosti vernili, po tem pa serčni vladarji iz makabejske vladarske hiše. Po misli svetih očetov (Hier., Avgušt. in druzih) pa ima tukaj prerok zlasti pred očmi Jezusa Kristusa, apostoljne in škofe, ki so iz vsih dežel zbrali eno čedo, ktera se neprenehama množí (Iz. 11, 9: 35, 9.), in nobena ovčica izmed nje se ne bo zgubila, ako pastirjev glas posluša (Jan. 6, 39: 10, 28.).
6. De se v naslednjih dveh verstah od Mesija in sicer le samo od njega govorí, so učili vsi stari Judje, in za njimi uči to tudi vsa cerkev.

Digitized by Google

pravično mladiko,[7]) in bo kraljeval kralj, kteri bo moder,[8]) in bo prav in po pravici na zemlji delal. Spod. 33, 14. Eceh. 34, 23. Dan. 9, 24. Jan. 1, 45.

6. Tiste dni bo Juda rešen, in Izrael bo varno prebival,[9]) in to je ime, po kterim ga bodo imenovali: Gospod, naš pravični.[10])

7. Zavoljo tega, glej, dnevi pridejo,[11]) pravi Gospod, de ne porečejo več: Kakor resnično Gospod živi, kteri je izpeljal Izraelove otroke iz egiptovske dežele,

8. ampak: Kakor resnično Gospod živi, kteri je izpeljal in sem perpeljal zarod Izraelove hiše iz severne dežele in iz vsih dežel, kamor sim jih bil pahnil; in stanovali bodo v svoji deželi.[12]) 5. Mojz. 33, 28. Zgor. 16, 14.

9. Kar preroke tiče,[13]) je moje serce v meni poterto, vse moje kosti trepečejo, sim kakor pijan mož in kakor človek, iz kteriga se vino cedí[14]) vpričo Gospoda in vpričo njegovih svetih besedi.

10. Ker prešestnikov[15]) je dežela polna, zavoljo prekletstva[16]) žaluje dežela, in polje v pušavi je suho, njih tek je hudoben, in njih moč je slaba.

11. Prerok namreč in duhoven sta se omadeževala, celó v svoji hiši sim najdel njuno hudobijo,[17]) reče Gospod.

---

7. „*pravično mladiko*“ iz Davidoviga debla, t. j., Mesija. Iz. 4, 2. Cah. 3, 8.
8. „*kteri bo moder*“, v hebrejskim; „*kteri bo srečno vladal*“.
9. „*bo varno prebival*“, t. j., bo v miru in varno živel. Iz. 11, 9: 35, 9.
10. V hebrejskim: „*in to je ime, ktero se mu bo dalo: Jehova naša pravičnost*“. Ta kralj, ki ga bo Bog poslal, se bo imenoval „*Jehova*“, t. j., pravi, resnični Bog, ki bo dodelil vsim, kteri bodo vanj verovali, odpušenje grehov — opravičenje — pravičnost pred Bogam. To prerokovanje se je spolnilo nad Jezusam Kristusam. Gl. Luk. 1, 68—75. Mat. 1, 21.
11. „*dnevi pridejo*“, t. j., čas, ki se v 6. versti v misel jemlje.
12. Versti (7. in 8.) merite sicer naj poprej na povernitev Judov iz babilonske sužnosti, zlasti pa na Mesijev čas, ko Jezus Kristus rešuje ljudi iz satanove sužnosti; sosebno pa merite imenovani versti na poslednjo dobo Mesijeviga kraljevanja na zemlji, ko bodo namreč po vsim svetu razkropljeni Judje spoznali svojiga Mesija v Jezusu Kristusu, pokoro delali in se podali v katoliško cerkev (Mat. 8. Rim. 11.). Sicer pa imenovani versti tudi očitno pričate, de so si preroki mislili rešenje iz babilonske sužnosti ko preroško predpodobo rešenja po Kristusu.
13. Tukaj začne prerok govoriti od krivih prerokov, ter jim očita njih pregrehe, in jim napoveduje kazen Božjo.
14. „*iz kteriga se vino cedí*“, t. j., kteri je poln vina, v hebrejskim: „*kteri se od vina opoteka*“. Pomen: Ko premišljujem lažnjive preroke, ki s svojimi goljufivimi tolažbami in nauki ubogo ljudstvo zapeljujejo in v nesrečo pogrezujejo; ko preudarjam ojstro pravico Božjo in strašne kazni, ki se jim bližajo: me velik strah sprehaja, ves se tresem in opotekam, kakor de bi bil pijan.
15. „*prešestnikov*“, t. j., lažnjivih prerokov (v. 15.), ki so zvezo z Bogam raztergali, in se s ptujimi bogovi — z maliki — pečajo.
16. „*zavoljo prekletstva*“, ki je deželo zadevalo, ker niso spolnovali postave Gospodove. Glej 5. Mojz. 28, 15: 29, 11. i. d.
17. „*v svoji hiši*“, t. j., v tempeljnu sim najdel malikovanje. Gl. Eceh. 8, 3. Zgor. 11, 15.

Digitized by Google

12. Zato bo njuna pot ko polzeča pot v temi; spotikali se bodo namreč na nji in padali; ker nadloge bom nad nje perpravil, léto njih obiskanja, pravi Gospod.

13. In per prerokih v Samarii sim vidil traparijo; prerokovali so v Baalovim imenu,[18]) in goljufávali moje ljudstvo Izrael:

14. per prerokih v Jeruzalemu pa sim vidil podobnost prešestnikov,[19]) in lažnjivo ravnanje; hudobneže poterdujejo v njih djanji,[20]) de se nobeden ne spreoberne od svoje hudobije; vsi so mi kakor Sodoma, in njih prebivavci kakor Gomora.

15. Za tega volјo govori Gospod vojskinih trum prerokam: Glejte, jez jih bom nasitoval s pelinam, in jih napajal z želčem;[21]) ker od jeruzalemskih prerokov[22]) je izvirala gnusoba[23]) po vsi deželi. Zgor. 9, 15.

16. To govori Gospod vojskinih trum: Nikar ne poslušajte besedi prerokov, kteri vam prerokujejo in vas goljufavajo; videnja svojiga serca perpovedujejo, ne pa iz ust Gospodovih.[24]) Spod. 27, 9: 29, 8.

17. Tem, kteri me preklinjajo,[25]) pravijo: Gospod je rekel: Mir bote imeli;[26]) in vsacimu, kteri po spačenosti svojiga serca ravná, pravijo: Nesreča ne bo prišla nad vas. Zgor. 5, 12: 14, 13.

18. Kdo namreč je bil v Gospodovim zboru, in je vidil,[27]) in slišal njegovo govorjenje? kdo je pazil na njegovo besedo, in jo poslušal?[28])

19. Glejte,[29]) vihar Gospodove serditosti bo perhrumel, nevihta bo perderla, in prišla hudobnim na glavo. Spod. 30, 14.

20. Gospodov serd ne bo jenjal, dokler ne stori in ne spolni

18. „*prerokovali so v Baalovim imenu*“ srečo, obilnost, mir.

19. preroke v Jeruzalemu sim vidil podobne prešestnikam. Gl. zgor. 15. razl. V hebrejskim: ... „*sim vidil nesramnost, ko prešestvajo* (malikujejo) *in*“ i. t. d.

20. „*poterdujejo*“ v njih hudobii s praznim obetanjem, de Bog ne bo zapustil svojiga ljudstva, kar Jeremija napoveduje.

21. „*jez jih bom*“ ojstro kaznoval. Gl. zgor. 8, 14: 9, 15.

22. „*od jeruzalemskih prerokov*“, ki so bili na králjevim dvoru, in so po mislih spačenih dvornikov učili. — Preroki so bili v poznejših časih učeniki, ki so v šolah skupej živeli (glej 4. Kralj. pogl. 10. razl. 11.); med njimi so bili tudi taki, ki so se po naukih in šegah spačeniga svetá ravnali, de so se s tem kralju in ljudstvu perkupovali. Ali niso tudi med nami taki dvorski učeniki, polni posvetniga duha, ki spačenost sedanjih časov zakrivajo, in ljudstvu zagrinjajo sodbe Božje, ki se bližajo?

23. „*gnusoba*“, spačenost, nevera se je razširjala iz mesta po vsi deželi, kar se še tudi v sedanjih časih godi.

24. „*videnja*“, prerokovanja, sanjarije, zmišljave svojiga spačeniga serca vam oznanujejo, ne pa besede Božje.

25. „*Tém*“, namreč hudobnežem, ki me žalijo, pravijo lažnjivi preroki.

26. „*Mir bote imeli*“, t. j., srečni bote, nič se vam ni treba bati.

27. „*in je vidil*“ Božje prikazni in razodenja.

28. Tako vprašajo lažnjivi preroki, tudi v sedanjih časih.

29. Prerok odgovori na vprašanja lažnjivih prerokov.

Digitized by Google

misel svojiga serca: poslednje dni[30]) bote njega sklep razumeli.

21. Teh prerokov nisim pošiljal, pa sami so tekali;[31]) nisim jim govoril, pa sami so prerokovali.

22. Ako bi bili v mojim zboru stali, in oznanovali moje besede mojimu ljudstvu,[32]) bi jih bil, se vé de, odvernil od njih hudobne poti in od njih prehudobnih misel.[33])

23. Meniš li, de sim jez Bog le v bližnjavi, pravi Gospod, in ne tudi Bog v daljavi?[34])

24. Se bo li kdo v skrivni kraj skril, de bi ga jez ne vidil? pravi Bog. Mar jez ne napolnujem nebá in zemlje? pravi Gospod.

25. Slišal sim, kar so govorili preroki, ki so v mojim imenu laž prerokovali, ter so rekli: Sanjalo se mi je, sanjalo se mi je![35])

26. Doklej bodo to preroki v sercu imeli, kteri laž oznanujejo, in goljufije svojiga serca prerokujejo?

27. Kteri hočejo storiti, de bi moje ljudstvo moje ime pozabilo zavoljo njih sanjarij, ki jih vsakteri perpoveduje svojimu bližnjimu, kakor so bili njih očetje moje ime pozabili zavolj Baala.

28. Prerok, kteri ima sanje, naj sanje perpoveduje;[36]) in kteri ima mojo besedo, naj govori mojo besedo v resnici: kaj ima slama per pšenici? pravi Gospod.

29. Mar niso moje besede kakor ogenj, pravi Gospod, in kakor kladvo, ki razbije skalo?[37])

30. Za tega voljo glejte, jez *(pojdem)* nad preroke,[38]) pravi Gospod, kteri moje besede eden druzimu kradejo.[39])

31. Glej, jez *(pojdem)* nad preroke, reče Gospod, kteri lastno besedo učé, in pravijo: Gospod tako govorí.

32. Glej, pravi Gospod, jez *(pojdem)* nad preroke, kteri imajo lažnjive sanje, in jih perpovedujejo, in zapeljujejo moje ljudstvo s svojo lažjo in s svojimi čudeži,[40]) ko jih vender jez nisim poslal, ne jim zapovedal;

---

30. „*poslednje dni*“, t. j., prihodnji čas, zlasti ob Mesijevim času.
31. „*so tekali*“ po deželi, ter so ljudi slepili in zapeljevali.
32. Ako bi bil jez ž njimi v zvezi, in ko bi bili oni res oznanovali mojo besedo.
33. V hebrejskim: ... „*stali, bi bili moje besede oznanovali mojimu ljudstvu, in bi jih bili zavernili ž njih hudobnih potov in od hudobije njih del*“.
34. Ali meniš, de le to vidim, kar se v nebesih godí, in ne tudi tega, kar se na zemlji počenja? In če sim tudi Bog na zemlji, ali bodo po tem takim lažnjivi preroki mojimu pogledu in moji kazni môgli ubežati?
35. „*Sanjalo se mi je*“, t. j., razodenje sim imel v sanjah.
36. „*naj sanje*“ ko sanje perpoveduje, ne pa ko razodenje Božje.
37. Prazne sanje je lahko od pravih, Božjih razodenj ločiti. Božje razodenja se oznanijo duši, kteri se hoče Bog razodeti, z močjo, ki je enaka pokončevavnimu ognju in kladvu, ki tudi naj terši skalo razbije. Gl. zgor. 20, 9.
38. pojdem nad preroke, ter jih bom kaznoval.
39. lažnjivi preroki pravimu preroku kradejo Božje razodenja, ter jih mešajo s svojimi sanjarijami, in jih ko čisto besedo Božjo ljudstvu oznanujejo.
40. „*s svojimi čudeži*“, ktere so si zmislili; s svojimi čenčarijami in slepárijami.

Digitized by Google

in kteri temu ljudstvu niso k pridu, pravi Gospod.

33. Če te bo tedaj to ljudstvo, ali prerok, ali duhoven[41]) vprašal, rekoč: Ktero je breme Gospodovo? jim reci: Vi ste breme; preč vas bom namreč vergel, pravi Gospod.[42])

34. In prerok in duhoven in ljudstvo, ki poreče: Breme Gospodovo! taciga moža bom kaznoval, in njegovo hišo.[43])

35. To recite vsakteri svojimu bližnjimu in svojimu bratu: Kaj je Gospod odgovoril, in kaj je Gospod rekel?

36. Bremena Gospodoviga pa ne smete več v misel jemati, sicer bo breme vsakterimu njegova beseda;[44]) ker zvijate besede živiga Boga,[45]) Gospoda vojskinih trum, našiga Boga.

37. To reci preroku: Kaj ti je Gospod odgovoril, in kaj je Gospod rekel?

38. Če pa porečete breme Gospodovo, za tega voljo vam reče Gospod tako: Ker pravite to besedo: Breme Gospodovo, in sim jez k vam poslal, rekoč: Nikar ne rekajte: Breme Gospodovo;

39. zato, poglejte, bom jez vas vzel in preč nesel, in spustil spred svojih oči vas in mesto, ktero sim dal vam in vašim očetam;[46])

40. in vas bom dal v večno sramoto in večno zaničljivost, ki ne bo nikoli s pozabljivostjo izbrisana.[47]) Zgor. 20, 11.

XXIV. Poglavje.

Jeremija vidi dva jerbasa polna smokev; v enim jerbasu so dobre smokve, v enim pa slabe. Dobre smokve so podoba Judov, ki so bili pervič z Jehonijem peljani v babilonsko sužnost; slabe smokve pa so podoba Judov, ki so bili s Sedekijem v Jeruzalemu ostali.

1. Gospod mi je pokazal,[1]) | in glej, bila sta dva jerbasa polna

---

41. „*ali prerok*“, t. j., kdo izmed lažnjivih prerokov in spačenih duhovnov.

42. Ako te, o Jeremija, zasramovaven prederznež vpraša, rekoč: O prerokovavec nesreč! kakošno novo nesrečo imaš ko „*breme*“ — težo — nadlogo — oznaniti? mu reci: Vi sami ste „*breme*“; kakor se „*breme*“ otrese in preč verže, tako vas bom jez preč zagnal in iz dežele pahnil. — Beseda „*breme*“ Hebrejcam tudi pomeni prerokovanje nesreč. Prim. Iz. 13, 15. 17.

43. Kdor Božjimu prerokovanju zasramljivo pravi „*breme Gospodovo*“, tega bom i. t. d.

44. „*Bremena Gospodoviga*“ — prerokovanja Božjiga — nikar z zaničljivostjo v misel ne jemljite, sicer vas bo vaše zaničljivo govorjenje težilo in tlačilo kakor težko „*breme*“, t. j., se vam bo hudó utepalo (Brentano).

45. „*zvijate besede živiga Boga*“, t. j., jim napčne pomene podtikate, jih napčno razlagate (Brentano).

46. V hebrejskim: ... „*bom vas pozabil, in izroval spred svojiga obličja vas in mesto, ki sim ga dal vam in vašim očetam*“.

47. Vaša sužnost vam bo v vedno sramoto in zaničevanje ko gerd madež, ki se ne da izbrisati (Brentano).

1. Naslednje prerokovanje sega v čase kralja Sedekija (glej 8. versto), kteri

Digitized by Google

smokev postavljena pred Gospodov tempelj, po tem ko je bil Nabuhodonozor, babilonski kralj, odpeljal Jehonija, Joakimoviga sina, Judoviga kralja, in njegove poglavarje in kovače in ključavničarje[2]) iz Jeruzalema, in jih je perpeljal v Babilon.

2. V enim jerbasu so bile prav dobre smokve, kakoršne so po navadi perve smokve,[3]) in v drugim jerbasu so bile prav malovredne smokve, kterih ni mogoče jesti, zato ker so malovredne.

3. In Gospod mi je rekel: Kaj vidiš, Jeremija? In sim rekel: Smokve, dobre smokve, prav dobre smokve, in malopridne, prav malopridne smokve, kterih ni mogoče jesti, zato ker so malopridne.

4. In Gospod mi je govoril, rekoč:

5. To pravi Gospod, Izraelov Bog: Kakor so te smokve dobre, tako dobre spoznam vjete Jude, ktere sim poslal iz tega kraja v kaldejsko deželo;[4])

6. in pogledal jih bom s svojimi milostljivimi očmi, ter jih bom nazaj perpeljal v to deželo, in jih bom zidal, in ne podéral, in jih bom zasajal, in ne roval.[5])

7. In dal jim bom serce, de me spoznajo, de sim jez Gospod; in oni bodo moje ljudstvo, jez pa bom njih Bog; ker se bodo k meni povernili iz vsiga svojiga serca.[6]) Zgor. 7, 23.

8. Kakoršne so pa zeló malovredne smokve, kterih ni mogoče jesti, ker so malovredne: takošniga, pravi Gospod, bom storil Sedekija, Judoviga kralja, in njegove poglavarje in druge v Jeruzalemu, kteri so v tem mestu ostali, in kteri stanujejo v egiptovski deželi.[7]) Spod. 29, 17.

9. Dal jih bom v pestenje in stiskanje vsim kraljestvam na zemlji, v zasramovanje in v zasmehovanje in k pregovoru in k kletvi po vsih krajih, kamor jih bom vergel.[8])

---

je bil po spodbudovanji bližnjih kraljev [in krivih prerokov zvezo stergal s kraljem Nabuhodonozorjem (Gl. spod. 27, 3. i. d.).

2. sploh rokodelce in umetnike. Gl. 4. Kralj. 24, 11—17.

3. „*perve smokve*“ (fige), ki so zrele konec rožnika. Gl. Iz. 28, 4.

4. Med boljimi v sužnost odpeljanimi Judi je bil tudi prerok Ecehiel. Bog jih je poslal v sužnost, de jih je iz večih nadlog rešil. Ko bi bili v svoji deželi ostali, bi bili za kugo in lakoto pomerli, ali pa bi bili v vojski pokončani (Brentano).

5. Rod v sužnost odpeljanih Judov ne bo izrovan ali ukončan, ampak se bo tudi v sužnosti ohranil in množil; v sužnost odpeljani Judje, ali pa njih v sužnosti rojeni otroci se bodo spet vernili v svojo domačijo. — Ako se kaka družina po otrocih pomnožuje, pravijo Hebrejci: „*Hiša se zida*“; ako pa družina odmerje, tedaj pravijo: „*Hiša se je poderla*“ (Brentano).

6. V babilonski sužnosti so se Judje poboljšali, ter so malikovanje opustili, in po svoji vernitvi v Palestino so Bogu zvesto služili (Brentano).

7. Jerbas z nič vrednimi smokvami je podoba malopridnih Judov, kteri so pod Sedekijem v Jeruzalemu ostali, nekteri pa so v Egipt pobegnili. Ob perbliževanji Kaldejcov je utegnilo veliko Judov v Egipt in v druge dežele zbežati, de so se vojskinim stiskam umaknili.

8. Bližnje dežele, kamor so bili nekteri Judje pobegnili, je Nabuhodonozor

Digitized by Google

10. In poslal bom med nje meč in lakoto in kugo, dokler ne bodo potrebljeni z dežele, ktero sim bil dal njim in njih očetam.

XXV. Poglavje.

Jeremija prerokuje Judam sužnost sedemdeset let, napoveduje Babilonu pokončanje, daje piti kelih hude vojske mnozim narodam.

1. Beseda, ktera je bila Jeremiju razodeta zastran vsiga judovskiga ljudstva četerto leto Joakima, Josijeviga sina, judovskiga kralja (to je pervo leto Nabuhodonozorja, babilonskiga kralja,[1])

2. ktero je govoril Jeremija, prerok, vsimu judovskimu ljudstvu in vsim prebivavcam v Jeruzalemu, rekoč:

3. Od trinajstiga leta Josija, Amonoviga sina, Judoviga kralja, do tega dneva; to je tri in dvajseto leto, kar je Gospod meni govoril; in govoril sim vam od zgodnjiga jutra in pravil, pa niste poslušali.

4. In Gospod je k vam poslal vse svoje služabnike, preroke, od zgodnjiga jutra[2]) jih je pošiljal, pa niste poslušali, ne svojih ušes nagnili, de bi bili slišali,

5. ko je rekel: Vernite se vsakteri s svoje hudobne poti in od svojih prehudobnih misel, in prebivali bote ven in ven v deželi, ktero je Gospod dal vam in vašim očetam. 4. Kralj. 17, 13. Zgor. 18, 11.

6. In nikar ne hodite za ptujimi bogovi, de bi jim služili, in jih molili; tudi mene nikar k jezi ne dražite z deli svojih rok, in vas ne bom kaznoval.

7. Pa me niste poslušali, pravi Gospod, de ste me k jezi dražili z deli svojih rok sebi v nesrečo.

8. Zatorej to pravi Gospod vojskinih trum: Zato ko niste mojih besedi poslušali,

9. glejte, bom jez poslal in vzel vse rodovine s severja,[3]) pravi Gospod, in Nabuhodonozorja, babilonskiga kralja, svojiga hlapca,[4]) in jih bom perpeljal

---

oropal; šla je tedaj vojska in nesreča ubežnim Judam za petami; bili so povsod zaničevani, zasmehovani, preklinjevani in sortani ali sovraženi (Brentano).

1. Leta 607 pred Kristusam po navadni štetvi, sedem let in nekaj mescov, preden je bil Nabuhodonozor njegoviga sina Jehonija vjel in v sužnost odpeljal (4. Kralj. 24, 8. 15.), osemnajst let pred vzetjem jeruzalemskiga mesta pod kraljem Sedekijem. Že to leto je bil Nabuhodonozor Jeruzalem oropal in odpeljal kralja Sedekija z več mogočnimi vred v Babilon, tode je bil kralja po naloženim davku spet spustil (Gl. 4. Kralj. 24, 1. razl. 2.). Poznejše je bil ukazal ga umoriti. Gl. zgor. 22. razl. 20.

2. *„od zgodnjiga jutra“*, t. j., pridno, neprenehama. — Ob tem času so pridigovali tudi Joel, Habakuk, Sofonija, Holda i. t. d.

3. *„s severja“*, t. j., z Babilona, ki se zato *„sever“* imenuje, ker je več dežel v severni Palestini imel, in od severja vanjo ropil.

4. *„svojiga hlapca“*, t. j., spolnovavca svojih kaznovavnih sodbá.

Digitized by Google

nad to deželo in nad nje prebivavce, in nad vse narode, ki so okoli nje; in jih bom pobil,[5]) in jih dal k stermenju in v zasramovanje in v večno pušavo.[6])

10. In odpravil bom zmed njih glas veselja in glas vriskanja, glas ženinov in glas nevestin,[7]) ropot mlina[8]) in svetlobo svetilnice.[9])

11. In vsa ta dežela bo v pušavo in v stermenje, in vse te ljudstva[10]) bodo služile babilonskimu kralju sedemdeset let.[11])

2. Kron. 36, 22: 1. Ezdr. 1, 1. Spod. 26, 9. Dan. 9, 2.

12. In ko se bo sedemdeset let dopolnilo, bom obiskal, pravi Gospod, babilonskiga kralja in njegovo ljudstvo, njih pregreho, in deželo Kaldejcov, in jo bom djal v večno pušavo.[12])

13. In nad to deželo[13]) bom spolnil vse svoje besede, ktere sim zoper njo govoril, vse, kar je pisano v teh bukvah, kar je Jeremija prerokoval zoper vse narode,[14])

14. ker so jim služili,[15]) desiravno jih je bilo veliko narodov in so bili veliki kralji:[16]) in povernil jim bom po njih delih in po djanji njih rok.

15. Ker tako pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Vzemi iz mojih rok kelih[17]) vina

---

5. *„jih bom pobil“*, t. j., pokončal po kralji Nabuhodonozorji.
6. *„v večno pušavo“*, t. j., v pušavo dolgo časa.
7. t. j., vse veselice bodo nehale in veselo petje bo potihnilo. Gl. zgor. 7, 34: 16, 9.
8. *„mlina“*, namreč ročniga mlina. Perm. 2. Mojz. 11, 5.
9. Na Jutrovim so radi imeli luč po noči. Pomen: Vse bom tako pokončal, de ne bo nič ljudi v hišah.
10. *„vse le ljudstva“*, t. j., vse to ljudstvo bo služilo.
11. Naj več in naj boljših razlagavcov je, ki štejejo te leta od četertiga Joakimoviga leta (606 pred Kr.) do 21tiga leta perzijanskiga kralja Cira, ki je v tem letu bil Babilon v oblast dobil (536 pred Kr.). Drugi štejejo od prostovoljniga podanja Jehonijeviga (4. Kralj. 24, 12.) do 28tiga leta Cirove vlade.
12. Čez 70 let je bil kralj Cir Babilon premagal, in ga je bil sčasama v pušavo premenil. Gl. Iz. 13, 19—22.
13. *„nad to deželo“*, t. j., nad Babilonam, nad Kaldejo.
14. *„zoper vse narode“*, ki so bili v zvezi s Kaldejci, namreč zoper Idumejce, Moabičane, Judam sosednje ljudstva. Gl. Ps. 136, 7. Abdij. 11—13. Zgor. 12, 6. Žalost. pes. 4, 21. Eceh. 25, 3. 8.
15. *„ker so jim služili“*, namreč Kaldejcam. Prim. spod. 27, 3. i. d.
16. *„desiravno jih je bilo veliko narodov“*, in so imeli velike — mogočne — kralje, pa so vender le služili Kaldejcam. V hebrejskim: *„ker tudi nje* (namreč Kaldejce) *si bodo mnogi narodi in veliki kralji* (namreč Medijani in Perzijani) *podvergli; in povernil jim bom* (Kaldejcam namreč) *po njih delih“* i. d.
17. *„kelih“* serdite pravice Božje, *„kelih“* hudih vojská in nesreč. Pomen: Oznanuj v mojim imenu vsim narodam nesrečo, ojstre kazni. Perm. Iz. 51, 17—22. — Prerok napoveduje naslednjim narodam šibe Božje, ktere bodo mogli veči del po Kaldejcih preterpeti, poslednjič pa bodo tudi Kaldejci kaznovani (Perm. 26. v.). Po misli svetiga Hieronima in katoliških razlagavcov njegoviga časa tukaj prerok v višim pomenu ob enim tudi napoveduje sodbe

Digitized by Google

le-te serditosti, in ž njim napi vsim narodam, k kterim te bom poslal,[18])

16. de bodo pili, in bodo omamljeni, in bodo divjali zavoljo meča, kteriga bom med nje poslal.[19])

17. In vzel sim kelih[20]) z roke Gospodove, in sim napil vsim narodam, k kterim me je Gospod poslal:

18. Jeruzalemu in mestam v Judu in njegovim kraljem, in njegovim knezam, de jih denem v pustoto in k stermenju in v zasramovanje in v preklinjevanje, kakor je dan današnji:[21])

19. Faraonu, egiptovskimu kralju, in njegovim hlapcam in njegovim knezam in vsimu njegovimu ljudstvu:

20. in vsim sploh:[22]) vsim kraljem avsiške dežele[23]) in vsim kraljem filistejske dežele, in Askalonu in Gazi in Akaronu in ostankam v Azotu:[24])

21. in Idumeji in Moabu in Amonovim otrokam:

22. in vsim kraljem v Tiru in vsim kraljem v Sidonu in kraljem otoških dežel, ki so unstran morja:

23. in Dedanu in Temi in Buzu[25]) in vsim, ki imajo ostrižene lase:[26])

24. in vsim kraljem v Arabii in vsim kraljem v zahodu,[27]) ki v pušavi stanujejo:

25. in vsim kraljem v Zambri[28]) in vsim elamskim[29]) kraljem in vsim kraljem Medijanov:

26. tudi vsim kraljem v severji, bližnjim in daljnim, enimu kakor druzimu,[30]) in vsim kraljestvam na zemlji, ki so na nji: in kralj v Sesah bo za njimi pil.[31])

27. In reci jim: To pravi Go-

Božje, ki bodo konec časov zadevale brezbožne kristjane po vsim svetu, poslednjič pa tudi antikrista in satana, preden bo Kristus vse v vsim, in preden bo nasledval vhod v nebeški Kanaan..

18. „*k kterim te bom poslal*“, t. j., ktere ti naznanim.

19. Povéj jim, de bodo v vojski z mečem pokončani.

20. „*In vzel sim kelih*“, ki sim ga vidil v zamaknjenji, t. j., sprejel sim Božje povelje, in sim ga oznanil vsim narodam.

21. „*kakor je dan današnji*“, kakor je že zdaj jel delati kralj Nabuhodonozor. Gl. 1. razl.

22. V hebrejskim: „*in vsim namešanim ljudstvam*“.

23. „*avsiške dežele*“, t. j., v deželi z imenam „*Avsit*“ (Ausitis), v hebrejskim: ... „*v deželi Uz*“ i. t. d. — „*Uz*“ je bila idumejska okrajina med Egiptam in filistejsko deželo (Brentano).

24. Tukaj imenovane mesta so bile filistejske.

25. „*Dedan*“ je bil ljudstvo v Arabii, „*Tema*“ je bila okrajina v Arabii, „*Buz*“, rod v Arabii.

26. ti so arabski Beduini. Glej zgor. 9, 26.

27. V hebrejskim: ... „*v Arabii, in vsim arabskim kraljem, ki prebivajo v pušavi*“.

28. „*v Zambri*“, v perzijánski okrajini, po misli sv. Hieronima.

29. Dežela z imenam „*Elam*“ je bila med Tigram in Perzijo.

30. „*enimu kakor druzimu*“, v hebrejskim: „*vsim skupej*“.

31. „*Sesah*“, v hebrejskim: „*Šešah*“. To ime je prerok blezo Babilonu pertaknil, kar se posname iz 51. pogl. 41. verste. Nekteri „*Šešah*“ prestavljajo: „*varno prebivališe*“, in si s tem tudi babilonsko mesto mislijo, ker je bilo

Digitized by Google

spod vojskinih trum, Izraelov Bog: Pite, in upijanite se, in bljujte, in padite, in ne vstanite več spred meča, kteriga bom jez med vas poslal.

28. In če ne bodo hotli keliha vzeti iz tvoje roke, de bi pili, jim reci: To pravi Gospod: Pili bote, pili:

29. ker, glej, v mestu, v kterim se moje ime kliče, bom jez začel kaznovati; bote mar vi ko nedolžni oprosteni? Ne bote ne oprosteni; zakaj jez kličem meč nad vse prebivavce po zemlji, pravi Gospod vojskinih trum;[32])

30. in ti jim prerokuj vse te besede, in jim reci: Gospod bo rjul z višave, in s svojiga svetiga prebivališa spušal svoj glas:[33]) rjul bo, rjul nad krajem svojiga veličastva:[34]) petje kakor tlačivcov se bo razlegalo zoper vse prebivavce na zemlji.[35])

Joel 3, 16. Am. 1, 2.

31. Šum bo segal do pokrajin zemlje, ker Gospod bo imel z narodi sodbo; sam bo sojen z vsimi ljudmi;[36]) hudobne bom dal pod meč, pravi Gospod.

32. To pravi Gospod vojskinih trum: Glej, nadloga pojde od ljudstva do ljudstva, in velik piš pojde od pokrajin zemlje.[37])

33. In ubiti Gospodovi bodo tisti dan ležali od kraja zemlje do nje kraja; ne bodo objokovani, ne pobrani, ne pokopani, kakor gnoj bodo ležali po verhu zemlje.

34. Tulite, pastirji,[38]) in vpite: potresite se s pepelam, vi mogočni med čedo, ker vaši dnevi so stekli, de bote poklani, in vaše razkropljenje,[39]) in padete na tla kakor draga posoda.

---

dobro zavarvano in obterjeno zoper napade zunanjih sovražnikov. Po misli druzih je „*Šešah*“ primek kralja Nabuhodonozorja, ki se imenuje: „*bojak*“, ali junak, pogumni, serčni (Brentano). — Pomen: Ko bo Juda z bližnjimi kraljestvi že dovolj pokorjen po Babilonu, bo po tem tudi Babilon sam padel po kralji Ciru.

32. Pomen verst 27—29. Povej jim: Oznanjena kazen bo gotovo nad vas prišla. Ako bi se pa branili, sprejeti kazen, jim oznani moj nespremenljivi sklep, ki se bo gotovo nad njimi spolnil, ker je bilo tudi Gospodovo mesto zavoljo njegovih grehov kaznovano.

33. Tako govorí sveto pismo v podobi od Gospoda, ko je namenjen, strašne kazni dopolniti. Gl. Joel. 3, 16. Amoz. 1, 2.

34. spolnoval bo svoje strašne sodbe „*nad krajem svojiga veličastva*“, t. j., nad Jeruzalemam in tempeljnam, ko sovražnike tje perpelje.

35. „*petje*“, v latinskim: „*celeuma*“, v hebrejskim: „*hedad*“, t. j., vesela pesem, s ktero se delavci k delu spodbujajo. — Kakor se tlačivci per tlačenji grozdja z veselim petjem spodbujajo, de ga bolj urno tlačijo: tako se bodo tudi sovražniki z veselim vpitjem spodbujali, ko bodo Jude in druge ljudstva po zemlji grozovitno terli. Iz. 16, 10: 63, 1—6.

36. „*sam bo sojen*“, t. j., pravičen bo spoznan, ko bo svoje strašne sodbé nad ljudmi spolnoval, ali: ko bo po svoji pravici ljudi kaznoval. V hebrejskim: „*sam bo sodnik vsiga mesa*“, t. j., vsih ljudi.

37. „*velik piš*“, t. j., velika vojska bo z Babilonskiga perhrumela.

38. „*pastirji*“, t. j., kralji, poglavarji, viši, plakajte!

39. „*potresite se*“ i. d. V hebrejskim: „*valjajte se v prahu*“, t. j., žalujte; — „*vaše razkropljenje*“ po svetu je sklenjeno.

Digitized by Google

35. Pastirji ne bodo mógli ubežati, in ne imenitniki med čedo se rešiti.

36. Pastirjev kričanje se glasi in tuljenje imenitnikov med čedo, ker je Gospod razdjal njih pašnike.[40])

37. In mirne planjave so umolknile pred serdito jezo Gospodovo.[41])

38. On je zapustil kakor lev svoje prebivališe,[42]) ker je njih dežela storjena v pušavo zavoljo jeze golobove,[43]) in zavoljo serdite jeze Gospodove.

XXVI. Poglavje.

Jeremija prerokuje razdjanje jeruzalemskiga mesta in tempeljna, zavoljo tega ga primejo in tožijo duhovni, preroki in vse ljudstvo; poglavarji in starašini pa ga zagovarjajo in sprostijo, kakor je bil sprosten prerok Miheja, kteri je enako prerokoval. Kralj Joakim umorí Urija, preroka.

1. V začetku kraljevanja Joakima,[1]) sina Josijeviga, Judoviga kralja, je Gospod govoril, rekoč:

2. To pravi Gospod: Ustopi se v preddvor Gospodove hiše, in govori vsim Judovim mestam, iz kterih hodijo molit v hišo Gospodovo, vse besede, ki ti jih zapovem, njim govoriti; kar ene besede ne opusti.

3. Morebiti de bodo poslušali, in se spreobernili vsakteri od svoje hudobne poti; in de se bom skesal hudiga, kar jim mislim storiti zavoljo hudobije njih naklepov.[2])

4. In reci jim: To govorí Gospod: Če me ne bote poslušali, de bi se ravnali po moji postavi, ki sim vam jo dal,

5. de bi poslušali besede mojih hlapcov, prerokov, ktere sim jez k vam pošiljal od zgodnjiga jutra,[3]) ter jih vodil, pa jih niste poslušali:

6. bom storil ti hiši kakor Silu,[4]) in to mesto bom dal v pre-

---

40. Kralji zdihujejo in plakajo, ker je Gospod njih dežele pokončal.

41. Vse je tiho po mestih in po deželah, ker ni v njih ljudi zavoljo spolnjene serdite jeze Božje, ktera jih je pokončála, ali pa v sužnost odpeljala.

42. Bog je zapustil Jeruzalem in tempelj, kjer je dosihmal prebival, kakor zapusti lev svoj berlog; torej ga nihče več ne varuje sovražnikov. Ali pa takole: Bog zapustí svoje prebivališe, kakor lev svoj berlog, in gre pokončevat ljudi (Brentano).

43. „*zavoljo jeze golobove*“, t. j., zavoljo jeze kaldejskih vojskinih trum. — Kaldejci so imeli na svojih banderih podobo golobovo (Perzijani in Rimljani pa podobo orlovo) v čast kraljici Semiramidi, od ktere basen (zmišljena povestnica) perpoveduje, de se je v goloba spremenila. — V hebrejskim: ... „*zavoljo jeze pokončevarcove*“, t. j., Nabuhodonozorjeve (Brentano).

1. Leta 609 pred Kristusam je govoril Gospod Jeremiju.

2. „*zavoljo hudobije njih naklepov*“, t. j., zavoljo njih hudobnih del.

3. „*od zgodnjiga jutra*“, t. j., pridno brez prenehanja.

4. bom poderl ta tempelj, kakor sveti šotor v Silu. Gl. zgor. 7, 12. 14.

Digitized by Google

kletev vsim narodam na zemlji.[5]) 1. Kralj. 4, 2. 10. Zgor. 7, 12.

7. In slišali so duhovni in preroki[6]) in vse ljudstvo Jeremija te besede govoriti v hiši Gospodovi.

8. In ko je Jeremija vse izgovoril, kar mu je bil Gospod zapovedal govoriti vsimu ljudstvu, so ga zgrabili duhovni in preroki in vse ljudstvo, rekoč: Umreti mora!

9. Zakaj je prerokoval v Gospodovim imenu, rekoč: Kakor Silo bo ta hiša, in to mesto bo razdjano, de ne bo v njem nihče prebival? In vse ljudstvo se je zbralo zoper Jeremija v hiši Gospodovi.

10. In slišali so Judovi poglavarji te besede, in so šli iz králjeve hiše v hišo Gospodovo, in so se usedli pred vhod. novih vrat hiše Gospodove.[7])

11. In govorili so duhovni in preroki poglavarjem in vsimu ljudstvu, rekoč: Ta mož je smerti vreden, ker je prerokoval zoper to mesto, kakor ste slišali na svoje ušesa.[8])

12. In Jeremija je djal vsim poglavarjem in vsimu ljudstvu, rekoč: Gospod me je poslal, de naj prerokujem tej hiši in temu mestu vse besede, ktere ste slišali. Zgor. 7, 3.

13. Zdaj tedaj poboljšajte svoje poti in svoje namene, in poslušajte glas Gospoda, svojiga Boga, in Gospod se bo skesal hudiga, kar je zoper vas govoril.

14. Pa glejte, jez sim v vaših rokah, storite mi, kar se vam dobro in prav zdi v vaših očeh:

15. vender pa vedite, in spoznajte, de, če mene umorite, bote nedolžno kri naložili zoper sebe, zoper to mesto in njegove prebivavce; zakaj v resnici me je Gospod k vam poslal, de vam govorim vse te besede na vaše ušesa.

16. Rekli so pa poglavarji in vse ljudstvo duhovnam in prerokam: Ta mož ni vreden smerti; ker nam je govoril v imenu Gospoda, našiga Boga.

17. Vstali so tedaj možje izmed deželinih starašin in so rekli vsimu zbranimu ljudstvu, ter so djali:

18. Mihej z Maraste[9]) je bil prerok ob času Ezekija, Judo-

---

5. To je: Če bodo ljudstva hotle koga preklinjati, bodo rekle: Naj se ti godi, kakor Jeruzalemu in tempeljnu.

6. „*in preroki*“, t. j., lažnjivi preroki, kteri so ljudi slepili.

7. „*so se usedli*“ sodit. Te vrata so se imenovale nove vrata, od kar jih je bil Joatan prenovil (4. Kralj. 15, 35.), sicer se jim je tudi reklo „*vzhodne vrata*“. Tukaj so bile verske pravde vravnovane, kakor opomni sveti Hieronim. Taka pravda je bila Jeremijeva, ko je prerokoval razdjanje jeruzalemskiga tempeljna, od kteriga je vender Bog sam rekel, de bo vekomaj v njem prebival (3. Kralj. 9, 3.). Judje so si to obljubo Božjo mislili ko nepogojivno, t. j. brez vse pogoje — brez vsiga perstavka — dano, de bo namreč Bog v njih tempeljnu vekomaj prebival, če tudi njegovih zapoved ne spolnujejo; Bog pa take nepogojivne obljube nikoli ni dal, ampak vselej le s pogojo in perstavkam: če se bote moje zaveze zvesto deržali; ker pa te pogoje niso Judje dopolnili, torej se tudi obljuba Božja ne bo spolnila (Brentano).

8. Duhovni in krivi preroki so Jeremijevi tožniki.

9. „*Mihej*“ je izmed malih prerokov; njega prerokbe še imamo.

Digitized by Google

viga kralja, in je govoril vsimu Judovimu ljudstvu, rekoč: To pravi Gospod vojskinih trum: Sion bo kakor njiva razoran, in Jeruzalem bo groblja, in hišni hrib[10]) gojzdna višava. Mih. 3, 12.

19. Ali ga je Ezekija, Judov kralj, in ves Juda k smerti obsodil? Ali se niso bali Gospoda, in prosili Gospodoviga obličja? In Gospod se je skesal hudiga, kar je zoper nje govoril. Mi tedaj grozno hudo delamo zoper svoje duše.[11])

20. Tudi je bil mož, kteri je v Gospodovim imenu prerokoval, Urija, Semejev sin, s Karjatjarima,[12]) in je prerokoval zoper to mesto in zoper deželo vse takó, kakor je Jeremija govoril.

21. In slišal je kralj Joakim in vsi njegovi mogočniki in poglavarji te njegove besede, in kralj ga je iskal umoriti. To je Urija slišal, in se je bal, in je bežal, ter je šel na Egiptovsko.

22. In kralj Joakim je poslal može v Egipt, Elnatana, Ahoborjeviga sina, in može ž njim v Egipt.

23. In izpeljali so Urija iz Egipta, in so ga perpeljali k kralju Joakimu, in umoril ga je z mečem, in vergel je njegovo truplo na grobe nizkiga ljudstva.

24. Bila je tedaj roka Ahikama, Safanoviga sina, z Jeremijem,[13]) de ni prišel v roke ljudstvu, de bi ga bili umorili.

XXVII. Poglavje.

Jeremija nósi jarem na vratu, in s tem prerokuje, de bodo Judje in njih sosedje v terdo sužnost dani; jih opominja, de naj se babilonskimu kralju z lepo podajo; prerokuje, de bodo posode iz tempeljna pobrane in v Babilon nesene, pa bodo spet ob svojim času v Jeruzalem poslane.

1. V začetku kraljevanja Joakima,[1]) sinu Josijeviga, Judoviga kralja, je Gospod to Jeremiju govoril, rekoč:

---

10. „*hišni hrib*“, t. j., hrib, na kterim je bil tempelj.

11. in zatorej nam Bog ne more biti milostljiv, ampak Jeremijeva prerokba se mora spolniti.

12. Jeremijevi zagovarjavci so sodnikam in ljudstvu obsojenje Urija, preroka, pred oči stavili ko znano in ostudno početje, kteriga ne smejo posnemati per Jeremii. Drugi menijo, de Jeremija sam zgodbo s tem prerokam tukaj perstavi, de ž njo perpoveduje silno preganjanje, ki ga je kralj Joakim vnemal zoper Gospodove preroke.

13. Ahikam je Jeremiju pomagal. Glej zastran Ahikama in Safana 4. Kralj. 22, 8—14. Ahikamov sin, Godolija, tudi Jeremijev prijatel, je bil po jeruzalemskim razdjanji kaldejski namestnik na Judovskim (4. Kralj. 25, 22.). Ta družina je, kakor se vidi, vero spoštovala, in jo v djanji kazala. Prim. spod. 36, 10.

1. Tukaj bi moglo biti: „*kraljevanja Sedekijeviga*“ (4. Kralj. 24.), kakor se vidi iz 3., 12. in 20. verste tega poglavja in iz pogl. 28, 1. Takò se bere tudi v nekterih hebrejskih rokopisih, v sirski in v arabski prestavi.

Digitized by Google

2. To mi pravi Gospod: Napravi si vezí in verige,[2]) in deni si jih okoli vratú.[3])

3. In pošlji jih[4]) kralju v Edom in kralju v Moab in kralju Amonovih sinov in kralju v Tir in kralju v Sidon po poslancih, ki so prišli v Jeruzalem k Sedekiju, Judovimu kralju.[5])

4. In zapovej jim, de naj svojim gospodam tako govorijo: To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog, to recite svojim gospodam:

5. Jez sim vstvaril zemljo in ljudi in živali, ki so po zemlji, s svojo veliko močjo in s svojo stegnjeno roko,[6]) in dam jo, komur hočem.

6. In torej sim zdaj jez dal vse te dežele v roke Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, svojimu hlapcu, in še tudi zverine na polji sim mu dal, de mu služijo.[7])

7. In služili bodo vsi narodi njemu in njegovimu sinu in njegoviga sina sinu, dokler ne pride tudi njegov in njegove dežele čas;[8]) in veliko ljudstev in veliki kralji mu bodo služili.[9])

8. Narod in kraljestvo pa, ki ne bo služilo Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, in kdor koli ne bo svojiga vratú uklonil pod jarem babilonskiga kralja: bom z mečem in z lakoto in s kugo obiskal tisti narod, pravi Gospod, dokler jih ne pokončam z njegovo roko.

9. Vi tedaj nikar ne poslušajte svojih prerokov in vedežev in sanjačev in ugibavcov in vražarjev, ki vam pravijo: Ne bote služili kralju babilonskimu; Zgor. 23, 16. Spod. 29, 8.

10. ker vam laž prerokujejo, de bi vas deleč spravili z vaše dežele, in vas izgnali, in de bi poginili.

11. Narod pa, kteri bo svoj vrat uklonil pod jarem babilonskiga kralja, in bo njemu služil, njega bom v njegovi deželi pu-

---

2. „*verige*“ (ketine), v hebrejskim: „*jarme*“. Napravi si jarem z vezmi, ki se per jarmu potrebujejo.

3. Jeremija je v tem druge preroke posnemal (Iz. 20, 2. 3. 4.), ki so večkrat, ne le z besedo, ampak tudi s pomenljivimi djanji prerokovali (Prim. Ecch. 12, 3. 11. 18.). Prerok je hotel s tem v podobi naznaniti podjarmljenje ali podverženje, ktero bo v kratkim Juda in mejaške dežele zadelo.

4. „*pošlji jih*“ potem, ko jih boš sam že nekoliko časa nosil.

5. Tukaj imenovani kralji mejaških ljudstev so bili mende zato poslance k Sedekiju odpravili, de bi se bili ž njim zavoljo kake zveze zoper Nabuhodonozorja pomenili; na to zvezo se je Sedekija blezo zanašal, zato se je bil od Nabuhodonozorja ločil (4. Kralj. 24, 20. Spod. 52, 3. Ecch. 17, 15.).

6. „*s svojo stegnjeno*“, t. j., s svojo delavno, vsigamogočno roko.

7. Zato sim dal Nabuhodonozorju v oblast memo obljudene dežele tudi pušave, po kterih se zverine klatijo. — Sveti Hieronim si misli z „*zverinami*“ tiste ljudstva, ki so še vse divje in brez omike.

8. Nabuhodonozor, njegov sin Evilmerodah in njegoviga sina sin Baltazar bodo vse te ljudstva vladali, dokler kralj Cir njih kraljestva ne končá. Tako pravijo stari razlagavci in sveti očaki.

9. V hebrejskim: ..., „*dežele čas, in je veliko ljudstev in veliki kralji v sužnost ne spravijo*“.

Digitized by Google

stil, pravi Gospod, in obdeloval jo bo, in v nji stanoval.[10])

12. In Sedekiju, judovskimu kralju, sim ravno takó vse te besede govoril, rekoč: Uklonite svoje vratove pod jarem babilonskiga kralja, in služite njemu in njegovimu ljudstvu, in bote živeli.

13. Zakaj bi pomirali ti in tvoje ljudstvo pod mečem, in za lakoto in kugo, kakor je govoril Gospod od ljudstva, ki ne bo hotlo služiti babilonskimu kralju?

14. Nikar ne poslušajte besedi prerokov,[11]) ki vam pravijo: Ne bote ne služili kralju babilonskimu; ker laž vam govorijo.

15. Ker nisim jih poslal, pravi Gospod, in oni prerokujejo lažnjivo v mojim imenu, de bi vas izgnali,[12]) in de poginete vi in preroki, ki vam prerokujejo. Zgor. 14, 14: 23, 21. Spod. 29, 9.

16. Tudi duhovnam in temu ljudstvu sim govoril, rekoč: To pravi Gospod: Nikar ne poslušajte besedi svojih prerokov, ki vam prerokujejo, rekoč: Glejte, Gospodove posode se bodo zdaj kmalo vernile iz Babilona;[13]) laž vam namreč prerokujejo.

17. Nikar jih tedaj ne poslušajte, ampak služite babilonskimu kralju, de bote živeli. Zakaj bi se to mesto djalo v pustoto?[14])

18. In če so preroki, in je beseda Gospodova v njih; naj stopijo pred obličje Gospoda vojskinih trum *(in prosijo)*, de ne pridejo v Babilon posode, ki so ostale v hiši Gospodovi, in v hiši judovskiga kralja in v Jeruzalemu.

19. Ker to pravi Gospod vojskinih trum od stebrov[15]) in od morja[16]) in od stal in od druzih posod, ki so ostale v tem mestu,

20. kterih ni pobral Nabuhodonozor, babilonski kralj, ko je bil odpeljal Jehonija, sina Joakimoviga, judovskiga kralja, in vse judovske in jeruzalemske boljšake iz Jeruzalema v Babilon.[17])

21. Ker to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog, od posód, ki so bile ostale v hiši Gospodovi in v hiši Judoviga kralja in v Jeružalemu.

22. V Babilon bodo peljane, in ondi bodo ostale, dokler se ne ozrem po njih,[18]) pravi Gospod, in jih ne dam sem prenesti, in spet postaviti na ta kraj.[19])

---

10. Narod, ki se bo babilonskimu kralju z lepo podal, in mu pokoršino skazoval, bo ostal v svoji deželi (Brentano).
11. „*besedi prerokov*“, t. j., krivih prerokov, ki vas zapeljujejo.
12. „*de bi vas izgnali*“, v hebrejskim: „*de bi vas jez izgnal*“, namreč iz dežele.
13. Tukaj je govorjenje od posod, ki so jih bili ob Jehonijevih časih Kaldejci odpeljali. Gl. 4. Kralj. 24, 13. Prim. spod. v. 21. 22.
14. Podverzite se prostovoljno babilonskimu kralju, s tem zamorete grozovitno razdjanje svojiga mesta odverniti.
15. Zastran „*stebrov*“ glej 3. Kralj. 7, 15: 4. Kralj. 25, 13.
16. „*od morja*“, t. j., od vodniga kotla v tempeljnu. Gl. 3. Kralj. 7, 23. i. d.
17. Glej zgodbo tega 4. Kralj. 24, 13. i. d.
18. „*dokler*“ jih ne rešim po kralji Ciru iz sužnosti.
19. Glej spolnjenje 1. Ezdr. 1, 7—11. Prim. spod. 52, 17—23.

Digitized by Google

XXVIII. Poglavje.

Krivi prerok Hananija prerokuje Judam, de bodo v dveh letih vse iz Jeruzalema pobrane in v Babilon prenesene posode spet nazaj dane, in de se bodo vsi vjeti vernili; Jeremija pa tega kriviga preroka na laž postavi, in mu oznani, de bo umerl tisto leto.

1. In zgodilo se je tisto leto[1]) v začetku[2]) kraljevanja Sedekija, Judoviga kralja, četerto leto,[3]) peti mesec, de mi je Hananija, Azurjev sin, prerok iz Gabaona, govoril v hiši Gospodovi pred duhovni in vsim ljudstvam, rekoč:

2. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Zdrobil sim jarem babilonskiga kralja.

3. Še dve leti, in jez bom dal nazaj pernesti na ta kraj vse posode hiše Gospodove, ki jih je bil Nabuhodonozor, babilonski kralj, vzel s tega kraja, in jih je bil v Babilon prenesel.

4. In Jehonija, Joakimoviga sina, judovskiga kralja, in vse judovske preseljence, ki so šli v Babilon, bom jez v ta kraj vernil, pravi Gospod; zdrobil bom namreč jarem babilonskiga kralja.

5. In prerok Jeremija je govoril preroku Hananiju vpričo duhovnov in vpričo vsiga ljudstva, ki je stalo v hiši Gospódovi;

6. in djal je prerok Jeremija: Zgôdi se! Tako naj stori Gospod! Poterdi naj Gospod tvoje besede, ki si jih prerokoval, de se nazaj spravijo posode v hišo Gospodovo in vsi vjeti z Babilona na ta kraj!

7. Vender pa poslušaj to besedo, ki jo jez govorim tebi na ušesa in na ušesa vsimu ljudstvu.

8. Preroki, ki so bili pred menoj in pred teboj od začetka sem, in so prerokovali mnozim deželam in velicim kraljestvam vojsko in težave in lakoto:[4])

9. prerok, ki prerokuje mir,[5]) če se njegova beseda spolni,[6]) bo spoznan ko prerok, kteriga je Gospod zares poslal.

10. In vzel je prerok Hananija Jeremiju preroku verigo[7]) z vratú, in jo je pretergal.[8])

11. In Hananija je govoril vpričo vsiga ljudstva, rekoč: To pravi Gospod: Takó bom jarem Nabuhodonozorja, babilonskiga kralja, stergal v dveh letih z vratú vsih narodov.

12. In prerok Jeremija je šel svojo pot. Gospod pa je govoril Jeremiju, po tem ko je bil pre-

---

1. Glej zgorej pogl. 27. razlag. 1.
2. „*v začetku*“, t. j., perve leta.
3. „*četerto leto*“ njegoviga kraljevanja, v letu 596 pred Krist.
4. „*in lakoto*“, v hebrejskim: „*in kugo*“.
5. „*ki prerokuje mir*“, t. j., blagor, srečo.
6. iz spolnjenja tvojiga prerokovanja se bo pokazalo, če si ti pravi prerok. Gl. 5. Mojz. 18, 22.
7. „*verigo*“ (ketino), v hebrejskim: „*jarem*“. Gl. zgor. 27, 2.
8. S tem je Hananija razglasil Jeremija ko lažnjiviga preroka.

Digitized by Google

rok Hananija stergal verigo z vratú Jeremiju, preroku, in je rekel:

13. Pojdi in povej Hananiju: To pravi Gospod: Lesene verige si pretergal, pa namesti njih boš železne naredil.[9])

14. Ker to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Železen jarem denem na vrat vsim tem narodam, de služijo Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, in služili mu bodo; verh tega mu tudi dam zverine na polji.[10])

15. In prerok Jeremija je rekel preroku Hananiju: Poslušaj, Hananija: Gospod te ni poslal, in ti si storil, de se to ljudstvo na laži zanaša.

16. Zatorej Gospod to pravi: Glej, jez te bom z zemlje spravil: to leto boš umerl, ker si zoper Gospoda govoril.

17. In prerok Hananija je umerl tisto leto, sedmiga mesca.

XXIX. Poglavje.

Jeremija pošlje pismo vjetim v Babilonu, ter jim pové, de bo njih sužnost sedemdeset let terpela; ko pa krivi preroki nasprotno prerokujejo, jim Jeremija napové kazen Božjo.

1. In te so besede v listu, ki ga je Jeremija, prerok, poslal iz Jeruzalema starašinam ostalim med preseljenci[1]) in duhovnam in prerokam in vsimu ljudstvu, ki ga je bil Nabuhodonozor v Babilon odpeljal,[2])

2. po tem ko so bili odšli Jehonija, kralj, in kraljica in skopljenci in Judovi in jeruzalemski poglavarji in kovači in ključavničarji iz Jeruzalema,[3])

3. po roki Elasa,[4]) Safanoviga sina, in Gamarija, Helkijeviga sina, ktere je bil Sedekija, Judov kralj, poslal babilonskimu kralju v Babilon, in so naslednje:[5])

4. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog, vsim odpeljanim, ktere sim preselil iz Jeruzalema v Babilon:

5. Narejajte hiše, in stanujte *(v njih)*, zasajajte verte, in vživajte njih sad.

6. Ženite se, in rodite sinove in hčere, oženite svoje sinove, in svoje hčere pomožite, de rodé sinove in hčere: in množite se

---

9. S svojim lažnjivim prerokovanjem zapeljuješ Jude, de se zoper Nabuhodonozorja puntajo, kar jim bo še terši sužnost napravilo.
10. Glej zgorej 27. pogl. 7. razlago.
1. Jeremija je to pismo (v. 4—23.) pisal blezo ob začetku Sedekijeve vlade (v. 2. 3.), ter odpeljance opominja, de naj se v ptuji deželi vselijo (4—7.), in naj ne verjamejo lažnjivim prerokam, ki jim obetajo, de se bodo kmalo vernili, kar se bo še le čez sedemdeset let zgodilo (8—20.).
2. ob času Joakimovim (Gl. 4. Kralj. 24, 1.) in Jehonijevim (4. Kralj. 24, 12.).
3. *„kovači in ključavničarji“*, sploh rokodelci in umetniki. Perm. 24, 1.
4. t. j., po Elasu je poslal Jeremija pismo na Babilonsko.
5. *„so naslednje“*, namreč besede poslaniga lista do vjetih v Babilonu.

Digitized by Google

ondi, in ne bodi vas malo števila.[6])

7. In išite mirú mestu, v kteriga sim vas dal odpeljati, in zanj molite k Gospodu, ker njegov mir bo vaš mir.[7])

8. To namreč govori Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Ne dajte se zapeljati svojim prerokam, ki so med vami, in ne svojim vedeževavcam; in ne pazite na svoje sanje, kar se vam sanja; Zgor. 14, 14: 23, 16.

9. ker napčno vam oni prerokujejo v mojim imenu; in jez jih nisim poslal, pravi Gospod.

10. Zakaj to pravi Gospod: Ko se bodo jele dokončevati sedemdesetere leta[8]) v Babilonu, vas bom obiskal, in bom nad vami spolnil svojo dobro besedo,[9]) in vas bom nazaj perpeljal na ta kraj. Zgor. 26, 12.

11. Jez *(sam)* namreč vem[10]) sklepe, ki jih imam v misli zavoljo vas, pravi Gospod, sklepe za mir in ne za nadlogo, de vam konec in poterpežljivost dam.[11])

12. In klicali me bote, in pojdete;[12]) in molili me bote, in jez vas bom uslišal.

13. Iskali me bote, in najdli, če me bote iskali iz vsiga svojiga serca.[13])

14. In najti se vam bom dal, pravi Gospod, in nazaj bom perpeljal vaše vjete, in vas bom zbral iz vsih narodov in iz vsih krajev, kamor sim vas izgnal, pravi Gospod: in dal vam bom se verniti s kraja, kamor sim vas dal preseliti.[14])

15. Pa porečete: Obudil nam je Gospod preroke v Babilonu;[15])

16. zato pravi Gospod to od kralja,[16]) ki sedí na Davidovim sedežu, in od vsiga ljudstva, ki v tem mestu prebiva, od vaših bratov, ki niso šli z vami v sužnost:

17. to pravi Gospod vojskinih trum: Glejte, poslal bom med nje

---

6. „*ne bodi vas malo števila*“, drugi prestavljajo: „*ne zmanjšujte se*“.
7. „*išite mirú*“, t. j., perzadevajte si za srečo babilonske deržave, saj bo to tudi vaša sreča. — Lep nauk, ki ga je dal Jeremija svojim rojakam v babilonski sužnosti! Gl. Rim. 13, 1. in 1. Tim. 2, 2. (Brentano).
8. t. j., ko bo sedemdeset let preteklo. Gl. zgor. 25, 12: 2. Kron. 36, 21.
9. „*bom nad vami spolnil svojo dobro besedo*“, t. j., svojo obljubo.
10. Jez sam vem, ne pa krivi preroki in vedeževavci.
11. „*de vam dam konec*“ truda in sužnosti, „*in poterpežljivost*“, t. j., spodbudljej k poterpežljivosti, namreč rešenje, kteriga poterpežljivo in željno čakate (Hier.).
12. „*in pojdete*“, namreč iz sužnosti v svojo domačijo.
13. Drugi prestavljajo: ... „*najdli, ker me išete iz vsiga svojiga sercá*“.
14. V hebrejskim: ... „*se vernili, na kraj, s kteriga sim vas bil dal odpeljati*“.
15. „*Pa porečete*“ (piše Jeremija vjetim): Gospod nam je poslal preroke, ki nam oznanujejo, de se bomo kmalo vernili v svojo domačijo; na ta vaš ugovor vam odgovorim: Ne bote se ne kmalo vernili, ker to „*pravi Gospod od kralja*“. Glej naslednjo versto in razlago (Brentano).
16. „*od kralja*“, namreč Sedekija, de ne bo premagal Kaldejcov, temuč Judje bodo s kugo, lakoto in mečem pokončani, in v vse dežele razkropljeni. Glej naslednje verste (Brentano).

Digitized by Google

meč in lakoto in kugo, in storil bom ž njimi[17]) kakor z malovrednimi smokvami,[18]) kterih ni mogoče jesti, zato ker so prav malovredne.[19]) Zgor. 24, 9. 10.

18. In preganjal jih bom z mečem in z lakoto in s kugo, in dal jih bom v pestenje vsim kraljestvam na zemlji, in v prekletstvo in v stermenje in v zasmehovanje in v zasramovanje vsim narodam, kamor jih bom spodil; Zgor. 24, 9.

19. zato ker niso poslušali, pravi Gospod, mojih besedi, ktere sim jim pošiljal po svojih hlapcih, prerokih, in zjutrej zgodej sim jih pošiljal,[20]) pa niste poslušali, pravi Gospod.

20. Poslušajte tedaj Gospodovo besedo vi vsi odpeljani, ktere sim poslal iz Jeruzalema v Babilon.

21. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog, Ahabu, sinu Kolijevimu, in Sedekiju, sinu Maasijevimu, ki vam v mojim imenu laží prerokujeta: Glej, jez ji bom dal v roke Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, in ji bo umoril pred vašimi očmi.

22. In vsi vjeti Judovi, ki so v Babilonu, bodo od njiju preklinjevanje jemali, rekoč: Gospod naj ti stori kakor Sedekiju in Ahabu, ktera je babilonski kralj dal na ognji cvreti,[21])

23. zato ko sta neumnost delala v Izraelu, in prešestvala z ženami svojih prijatlov,[22]) in v mojim imenu govorila lažnjivo besedo, ktere jima nisim bil zapovedal; jez sim sodnik in priča, pravi Gospod.

24. In Semeju, Nehelamičanu, reci:[23])

25. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Zato ker si v svojim imenu pisma poslal vsimu ljudstvu, ki je v Jeruzalemu, in Sofoniju, Maasijevimu sinu, duhovnu,[24]) in vsim duhovnam, rekoč:

26. Gospod te je postavil du-

---

17. „*storil bom* ž *njimi*“, s kraljem Sedekijem in z Judi.

18. „*z malovrednimi smokvami*“ (figami), v hebrejskim: „*s černimi smokvami*“. Prerok permérja judovsko ljudstvo, ki je bilo s kraljem Sedekijem še v Jeruzalemu ostalo, s smokvami, ki niso celó nič vredne, in se zaveržejo. Perm. zgor. 24, 2—8. (Brentano).

19. Pomen: Ne de bi se vjeti Judje kmalo vernili z Babilonskiga v svojo domačijo, saj bodo tudi kralj in Judje, ki so v Jeruzalemu še ostali, z množimi nadlogami obiskovani in v revo odpeljani.

20. „*zjutrej zgodej*“, t. j., pridno, neprenehama. Perm. zgor. 7, 13. 25: 25, 4.

21. „*na ognji cvreti*“, t. j., v razbeljeni peči sežgati. Tako je bilo po navadi kaznovanje per Kaldejcih (Brentano). Perm. 2. Mak. 7, 3. 4.

22. Po spričevanji sv. Hieronima mislijo stari Judje, de tukaj prerok méri na zgodbo s Suzano, ki se je bila ta čas v Babilonu pergodila.

23. Semej je verjetno bil izmed lažnjivih prerokov v Babilonu, kar morde njegov perimek „*Nehelamičan*“, t. j., „*sanjač*“ pomeni. Semej, ves razkačen zavoljo Jeremijeviga pisma, pošlje po poslancih, ki so se vernili, pismo velicimu duhovnu Sofoniju (v. 25.), in mu v njem naroča, de naj Jeremija zavoljo njegoviga prerokovanja kaznuje. Bog pa je nasproti ukazal Jeremiju, de naj Semeju kazen napové.

24. namestniku višiga duhovna, kteri se v misel jemlje spod. 52, 24. in 4. Kralj. 25, 18.

Digitized by Google

hovna namesti Jojada, duhovna,[25]) de si poglavar[26]) v hiši Gospodovi čez vsaciga persmuknjenca in prerokovavca,[27]) de ga deneš v klado in v ječo.

27. In tedaj zakaj nisi pokoril Jeremija, Anatočana, ki vam prerokuje?

28. ker je verh tega[28]) k nam v Babilon poslal *(pismo)*, rekoč: Dolgo bo še terpelo:[29]) narejajte hiše, in v njih prebivajte: zasajajte verte, in njih sad vživajte!

29. Bral je tedaj Sofonija, duhoven, to pismo na ušesa Jeremiju, preroku.

30. In Gospod je govoril Jeremiju, rekoč:

31. Pošlji do vsih vjetih, in reci: To pravi Gospod Semeju:[30]) Nehelamičanu: Zato ker vam je Semej prerokoval, in ga jez nisim bil poslal, in vas je napravil, de se na laži zanašate,

32. za tega voljo tako pravi Gospod: Glejte, jez bom prišel nad Semeja, Nehelamičana, in nad njegov zarod: on ne bo imel moža,[31]) kteri bi stanoval med tem ljudstvam, in ne bo vidil dobriga, kar bom svojimu ljudstvu storil,[32]) pravi Gospod; ker je krivico govoril zoper Gospoda.[33])

XXX. Poglavje.

Vernitev iz sužnosti. Judje so Gospodu in svojimu kralju Davidu zvesti. Pogin njih sovražnikov.

1. To je beseda, ki jo je Gospod Jeremiju govoril, rekoč:[1])

2. To pravi Gospod, Izraelov Bog, rekoč: Zapiši si vse be-

---

25. t. j., de Jojadovo gorečnost posnemaš. Gl. 4. Kralj. 11, 18: 2. Kron. 23, 17. Drugi pravijo, de je bil Jojada drugi viši duhoven, Sofonijev sprednik.

26. „*de si poglavar*“, v hebrejskim: „*de ste nadzorniki*“ v tempeljnu, ki gledajo na prerokovavce.

27. ktera lažnjive rečí bledeta, čenčata in prerokujeta.

28. V hebrejskim: „*ker je zato* (zavoljo svojiga neumniga prerokovanja) *k vam*“ i. d.

29. „*dolgo bo še terpelo*“, dokler se ne bote smeli verniti.

30. V hebrejskim: „*To pravi Gospod od Semeja*“ i. d.

31. „*on ne bo imel moža*“, t. j., nobeniga naslednika.

32. „*ne bo vidil*“, t. j., ne bo učakal, kar bom dobriga ljudstvu storil ob vernitvi; poprej bo umerl.

33. V hebrejskim: „*ker je upor oznanoval zoper Gospoda*“, t. j., ker je Jude zapeljeval, de niso bili pokorni Gospodovimu povelju, ki jim ga je bil Jeremija v svojim pismu oznanil (Brentano).

1. Naslednja prerokba obsega pogl. 30. in 31: V nji prerok obeta vjetim Izraelcam in Judam Vernitev iz sužnosti, zmago zoper sovražnike, in nov srečen stan pod novim kraljem Davidam. Po spričevanji sv. Hieronima si prerok misli trojno rešenje Judov, namreč rešenje ob Zorobabelovim času, ko so se Judje iz babilonske sužnosti vernili v svojo domačijo; rešenje ob Kristusovim času, ob njegovim pervim prihodu, ko je le nekoliko Judov v cer-

Digitized by Google

sede, ki sim ti jih govoril, v bukve.[2])

3. Ker glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, in vernil bom vjete svojiga ljudstva, Izraela in Juda, pravi Gospod, in vernil jih bom v deželo, ktero sim bil dal njih očetam, in posestvali jo bodo.[3])

4. In to so besede, ki jih je Gospod govoril Izraelu in Judu:

5. Ker to pravi Gospod: Strašen glas slišimo: strah je in ne mir.[4])

6. Vprašajte in glejte, če možki rodi: zakaj tedaj vidim roke vsaciga moža na njegovim ledji kakor kake porodnice? in so vsi obrazi obledéli?[5])

7. Gorjé! ker velik je ta dan, in mu ga ni enaciga; in britek čas je za Jakopa, pa bo iz njega rešen.[6]) Joel 2, 11. Am. 5, 18. Sof. 1, 15.

8. In tisti dan, pravi Gospod vojskinih trum, bom njegov jarem[7]) razdrobil s tvojiga vratú, in njegove vezi bom raztergal, in nič več ne bodo ptujci njega[8]) gospodarili;

9. temuč Gospodu, svojimu Bogu, bodo služili, in Davidu, svojimu kralju, kteriga jim bom obudil.[9])

10. Ti tedaj, moj hlapec Jakop, se ne boj, pravi Gospod, in ne tresi se, Izrael! ker glej, jez te bom rešil iz daljne dežele, in tvoj zarod iz dežele njih suž-

---

kev stopilo; in rešenje konec časov, ko bo vse ljudstvo zveličanje doseglo. — Jeremija je to prerokbo oznanil, kakor je viditi, pod vladarstvam zadnjiga kralja, Sedekija; drugi pa terdijo, de po popolnama odpeljanji Judov v sužnost; zato ko je bilo v 2. versti preroku ukazano, de naj prerokbo piše, kar kaže, de ni bilo več ljudstva v deželi.

2. Bog ukaže Jeremiju, de naj naslednjo prerokbo v bukve zapiše, ker je posebno podučljiva in tolažljiva.

3. Misli si trojno rešitev Judov. Glej 1. razl.

4. S tukaj popisano (v. 5—8.) strahovitno dobo, ktera bo nastopila pred rešitvo Judov, si nekteri razlagavci mislijo čas ob ropanji jeruzalemskiga mesta pod Nabuhodonozorjem; bolj prav pa drugi razlagavci obračajo to strahoto na prekucijo babilonskiga kraljestva po Perzijanih, ktera prekucija je bila podoba prekucnjeniga malikovavstva ob pervim Kristusovim prihodu, in podoba strašniga razgrajanja zoper keršanstvo ob zadnjih časih.

5. Vprašajte možke, zakaj so v tolikim strahu, in so vsi bledi kakor ženske ob porodu?

6. Tisti čas, ko bodo Perzijani Babilon razdevali, bodo tudi Judje v groznim strahu, v veliki nevarnosti, življenje zgubiti; Gospod pa jih bo rešil, de ne bodo celó nič škode terpeli (Brentano).

7. „*njegov* — Kaldejcov — *jarem*“, — jarem poglavarja tega sveta; t. j., rešil te bom, o Jakop (izraelsko ljudstvo), iz sužnosti Kaldejcov; — v višim pomenu: iz sužnosti greha in hudobniga svetá.

8. „*njega*“, namreč Jakopa (izraelsko ljudstvo) gospodarili.

9. „*Davidu*“, t. j. Mesiju, ki se David imenuje (Eceh. 37, 25.), ker je bil iz Davidoviga rodú. Te besede merijo le v nepopolnama pomenu na Zorobabela, ki je Jude iz sužnosti v Palestino peljal; bolj popolnama so se spolnile ob pervim Kristusovim prihodu, ko so pravi Abrahamovi otroci Jezusa ko Mesija spoznali; prav popolnama pa se bodo spolnile zadnje čase, ko se bo ves Izrael pod Jezusam Kristusam, svojim kraljem, zbral. Glej Rim. 11.

Digitized by Google

nosti: in Jakop se bo vernil, in pokoj imel, in bo vsiga dobriga obilno imel, in se ne bo nikogar bal; Iz. 43, 1. Luk. 1, 70.

11. ker s teboj sim jez, reče Gospod, de ti pomagam; končal bom namreč vse ljudstva, med ktere sim te razkropil; tebe pa ne bom končal, ampak te kaznoval po meri, de se ne boš sam sebi nedolžen zdel.[10])

12. Ker to pravi Gospod: Neozdravljivo je tvoje potertje, silno huda tvoja rana.[11])

13. Nikogar ni, de bi prav razsodil, kako de bi se obezal; zdravila ti nič ne pomagajo.[12])

14. Vsi tvoji ljubeji so te pozalfili, in ne bodo po tebi vprašali; zakaj s sovražnikovim udarjanjem sim te udarjal, z neusmiljenim tepenjem zavolj obilnosti tvojih hudobij; zakaj tvoji grehi so oterdéli.[13]) Zgor. 23, 19.

15. Kaj vpiješ zavoljo svojiga potertja? Neozdravljiva je tvoja bolečina! Zavolj obilnosti tvojih hudobij, in zavoljo tvojih terdobnih grehov sim ti to storil.

16. Zato pa bodo vsi, kteri te žrejo, požerti; in vsi tvoji sovražniki bodo v sužnost odpeljani; in kteri te razdevajo, bodo razdjani, in vse tvoje roparje bom dal v oropanje.[14])

17. Zacelil bom namreč tvojo progo, in tvoje rane ti bom ozdravil, pravi Gospod; zato ko so tebe, Sion! pregnano imenovali *(rekoč)*: Ta je, po kteri nihče ne vpraša.

18. To pravi Gospod: Glej, jez bom vernil vjete Jakopovih šotorov, in se njih podstrešja usmilil; in zidano bo mesto na svojih višavah,[15]) in tempelj bo po svojim redu postavljen.[16])

19. In iz njih bo donela hva-

---

10. V hebrejskim: *„po meri, ker te brez kazni ne morem pustiti“*. Glej zgor. 10, 24. Te besede se spet popolnama spolnujejo le v keršanskim času, v kterim malikovavstvo zginja, judovstvo pa se še dalje ohranuje. Glej pogl. 2. Nepopolnama pa merijo te besede na rešenje iz babilonske sužnosti, ko so bili Perzijani babilonske ljudstva nekoliko iztrebili, nekoliko pa v sužnost spravili.

11. Moram te kaznovati, ker so tvoji grehi tako globoko ukoreninjeni, in si krotenja potreben, de se spametuješ. — Kaj je tedaj potertje in rana Izraelova? Njegova terdovratnost in slepota, s ktero se je nekdaj zveličanski voditvi Gospodovi ravno tako ustavljal, kakor še zdaj Mesija zametuje.

12. V hebrejskim: ... *„obezal: zate ni zdravila“*.

13. *„tvoji ljubeji“*, tvoji prijatli, bližnji narodi, s kterimi zveze delaš, in jih v malikovanji posnemaš, se ne bodo za te nič pečali, ko te bom z vso ojstrostjo tepel, ne kakor oče tepe svoje otroke, ampak kakor sovražnik tare premagane ljudstva, ki jih v sužnost pelje; — *„zakaj tvoji grehi so oterdéli“*, t. j., so se zastarali; ali pa: tvoje serce je oterdelo — oterpnilo — v grehih (Brentano).

14. Ko se boš poboljšal, bom tvoje sovražnike — Asirijane in Kaldejce — ravno tako tepel, kakor sim po njih tebe pokoril; Medijani in Perzijani bodo z njimi ravno tako ravnali, kakor so oni s teboj počenjali (Brentano).

15. Jakopovi mlajši se bodo iz sužnosti vernili, in bodo razvaljeno mesto zopet zidali *„na višavah“*, t. j., na griči, ki se jim pravi *„Sion“*, *„Akra“* in *„Mórija“*.

16. *„po svojim redu postavljen“*, t. j., bo ravno tako sozidan kakor poprej.

Digitized by Google

la[17]) in glas igravcov;[18]) in pomnožil jih bom, in ne bodo zmanjšani; in poveličal jih bom, in ne bodo ponižani.

20. In njih sinovi bodo kakor od začetka, in njih zbor[19]) bo pred menoj obstal; in prišel bom nad vse, kteri ga[20]) stiskajo.[21])

21. In njegov vojvoda bo iz njega samiga, in njegov poglavar bo izmed njega prišel;[22]) in nagnil ga bom,[23]) in se bo meni perbližal; kdo je namreč tisti, kteri bi njegovo serce tako nagnil, de bi se meni perbližal? pravi Gospod.[24])

22. In vi bote moje ljudstvo, jez pa bom vaš Bog.

23. Glej, piš Gospodov, izhajoč serd, perdérajoč vihar, bo obležal na glavi hudobnih.[25])

24. Gospod ne bo odvernil svoje serdite jeze, dokler ne stori, in ne dokončá misel svojiga serca: poslednji čas[26]) bote to razumeli.

XXXI. Poglavje.

Izraelovo in Judovo rešénje. Prečudno Mesijevo rojstvo. Nova zaveza, nov Jeruzalem.

1. Tisti čas,[1]) pravi Gospod, bom Bog vsim Izraelovim rodovinam, in oni mi bodo ljudstvo.[2])

2. To pravi Gospod: Milost je najdlo v pušavi ljudstvo, ktero je meču odšlo: Izrael pojde v svoj počitek.[3])

3. „Od deleč se Gospod meni

---

17. „*iz njih*“, namreč iz tempeljna in druzih poslopij, se bodo razlegale hvalne pesmi.
18. „*glas igravcov*“, t. j., glas godčevskiga orodja se bo razlegal.
19. „*njih zbor*“, t. j., njih srenja, namreč Izraelcov.
20. „*kteri ga*“, namreč Jakopa, izraelsko ljudstvo.
21. „*stiskajo*“, drugi prestavljajo „*razdevajo*“.
22. „*izmed njega*“, t. j., izmed Izraeloviga ljudstva. — Vsi judovski in keršanski razlagavci si mislijo s tem „*poglavarjem*“ v popolnama pomenu Jezusa Kristusa, v bližnjim in nepopolnama pomenu pa Zorobabela, kteri je Jude iz sužnosti v domačijo peljal.
23. „*in ga bom nagnil*“, namreč Jakopa, izraelsko ljudstvo.
24. kdo bi namreč iz svoje lastne moči mogel priti k meni, ako bi ga jez ne vlekel k sebi. Perm. Jan. 6, 44: 12, 32.
25. Prerok se spet verne v strašni čas, ki pride pred obljubljenim rešenjem. Glej zgor. v. 5—7. razl. 4.
26. „*poslednji čas*“, v hebrejskim: „*poznejše*“, ko se bo vse to zgodilo, „*bote razumeli*“ moje prerokovanje; misli si zlasti Mesijev čas. Gl. Iz. 2, 2.

1. Tisti zadnji čas. Gl. 30, 24. zastran zveze tega poglavja s poprešnjim glej pogl. 30. razl. 1.
2. „*vsim Izraelovim rodovinam*“, t. j., vsim deseterim rodovam Izraeloviga kraljestva.
3. „*Pušava*“ je tukaj podoba sužnosti, „*pokoj*“ pa podoba domovine; torej je ta le pomen: Izraelci, ki niso pomerli, bodo po milosti rešeni iz sužnosti, in se bodo vernili v svojo domovino (Efrem). -- „*Sužnost*“ je v višim pomenu

Digitized by Google

kaže“.[4]) Z večno ljubeznijo te ljubim, zato te iz usmiljenja k sebi vlečem.[5])

4. Zopet te bom zidal, in zidana boš, devica, Izrael! še boš olišpana s svojimi bobni, in boš hodila v godčevskim kardelu.[6])

5. Še boš zasajala vinograde po samarijskih gorah; zasajali bodo zasajavci, in dokler čas ne pride, ne bodo tergali;[7])

6. ker pride dan, ko bodo čuvaji vpili na efrajmski gori: Vzdignite se in pojdimo na Sion k Gospodu, našimu Bogu.[8]) Iz. 2, 3. Mih. 4, 2.

7. Ker to pravi Gospod: Od veselja poskakujte, o Jakop, in ukajte vpričo narodov;[9]) vriskajte in pojte in recite: Reši, Gospod, svoje ljudstvo, ostanke Izraelove!

8. Glej, jez jih bom perpeljal iz severne dežele,[10]) in jih zbral od pokrajin zemlje; med njimi bodo slepi in kruljevi, noseče in porodnice skupaj, velika truma se jih bo sem vernila.[11])

9. Z jokam bodo prišli;[12]) in v usmiljenji jih bom nazaj perpeljal;[13]) in vodil jih bom skoz potoke vodá po pravi poti, in na nji se ne bodo spotikali;[14]) ker

---

podoba greha, „*domovina*“ pa podoba odrešenja po Kristusu, kakor je tudi v naslednjih verstah pozemeljsko rešenje Izraelcov podoba duhovniga rešenja po Kristusu, kakor uči sveti Hieronim.

4. Tukaj ljudstvo govorí: Svéti se mi le majhna svetloba upanja, de bomo rešeni.

5. Bog odgovorí: Moja ljubezen ni nikoli nehala, tudi iz te nadloge ti bom pomagal.

6. Pomen: Zopet te bom pomnožil, o Izraelova srenja! in doživela boš še srečne in vesele čase. — Dobljene zmage in druge vesele pergodbe so Izraelke s plesam in z bobnanjem obhajale (Brentano). — Rešena izraelska srenja je bila podoba keršanske cerkve, v kteri se razlega veselo petje zavoljo rešenja po Kristusu.

7. Spet bodo sadili, in pervo tergatev imeli po postavi. — Iz novozasajeniga vinograda perve tri leta ni bilo dopušeno grozdja jemati, grozdje četertiga leta je bilo Bogu posvečeno in ko pervina tempeljnu darovano, grozdje petiga leta je bilo občno blago, de ga je vsak smel tergati. Gl. 3. Mojz. 19, 23—25: 5. Mojz. 20, 6. — V zgornjih besedah je Izraelcam, ko se bodo iz sužnosti povernili, mirna posest domače dežele obljubljena; v daljnim in višim pomenu méri to na dolgi čas, ki ga bojo Judje preživeli zunaj cerkve, in ne bodo sadú obrodili.

8. Prišel bo dan, de se bodo deseteri Izraelovi rodovi zopet z Judam združili, in k službi Božji na Sion hodili. To se je bilo nepopolnama spolnilo po babilonski sužnosti, ko sta bila Juda in Izrael ena sama deržava; popolnama pa se to spolnuje v keršanski cerkvi, kjer vsi razločki judovskih rodov s pristopam v njo jenjajo. — Efrajmsko gorovje je bilo več del v kraljestvu deseterih rodov. — Na gorah so nekdaj shode in zbore oznanovali.

9. Veselíte se tudi v sužnosti, ker bote rešeni iz nje.

10. „*iz severne dežele*“, iz Asirije in Babilonije. Gl. zgor. 3, 18.

11. Vsi se bodo vernili, in ne bodo nikogar na ptujim popustili.

12. Veselja bodo jokali, ko se bodo vernili v domovino.

13. V greškim: „*V joku pojdejo, in v tolažbi jih popeljem*“.

14. Z vsim potrebnim jih bom na potu preskerbel (perm. Iz. 48, 21.), in po pravim potu, kjer se jim ne bo treba bati nobene nevarnosti, jih popeljem v domovino.

Digitized by Google

Izraelu sim oče, in Efrajm je moj pervorojenec.[15])

10. Poslušajte Gospodovo besedo, narodi! in oznanite otokam, ki so deleč, in recite: Kdor je Izrael razkropil, ga bo zbral, in ga bo varoval kakor pastir svojo čedo.

11. Gospod je namreč rešil Jakopa, in ga sprostil iz roke močnejšiga.[16])

12. Prišli bodo, in hvalo prepevali na hribu Sionu; in skupej bodo vreli k Gospodovim dobrotam, k žitu in vinu in olju, in k mladi dróbnici in govedam;[17]) in njih duša bo kakor vlažen vert, in nič več ne bodo stradali.[18])

13. Takrat se bo veselila devica v raji, mladenči in stari vsi skupej;[19]) in spreobernil bom njih žalost v veselje, in jih bom utolažil in razveselil za njih žalostjo.

14. Napojil bom dušo duhovnov s tolšo,[20]) in moje ljudstvo bo napolnjeno z mojimi dobrotami, pravi Gospod.

15. To reče Gospod: Na visocim se je zaslišal glas plakanja, žalovanja in joka Raheliniga, ki objokuje svoje otroke, in se ne da potolažiti zavoljo njih, ker jih ni več.[21]) Mat. 2, 18.

16. To pravi Gospod: Naj jenja tvoj glas od joka, in tvoje oči od solz, ker tvoje delo bo

---

15. Bog je bil izraelsko ljudstvo na sinovo mesto vzel, ker ga je posebno vodil in z dobrotami obkladal. Med izraelskimi rodovi je lahko Efrajmov rod ko *„pervorojenec“* vsiga ljudstva veljal, ker je bil Jakop svojimu sinu Jožefu, čigar sin je bil Efrajm, pravico pervorojenstva dodelil. Gl. 1. Kron. 5, 1. 2. Vender pa *„pervorojenec“* tudi lahko pomeni *„preljubi“*. Juda in Izrael sta bila po babilonski sužnosti v eno kraljestvo združena, in sta enake gnade vživala; toda Izrael je bil ob Kristusovim prihodu še z obilnejšimi gnadami obdarovan, kakor Juda, ker je bil Jezus v Zabulonovim in Neftalijevim rodu, ki sta se k Izraelu štela, med ljudi stopil, in jih učiti jel. Iz. 9, 1.

16. *„iz roke močnejšiga“*, t. j., mogočniših Kaldejcov; duhovni Izrael pa je rešil iz satanove roke ali oblasti.

17. V hebrejskim: ... *„Sionu, in se bodo veselili Gospodovih dobrot, žita“* i. t. d.

18. V hebrejskim: ... *„vert, in nič več ne bodo pomanjkanja terpeli“*. — Le nepopolnama se je ta prerokba precej po babilonski sužnosti spolnila; popolnama pa se spolnuje v keršanskim času zastran duhovnih dobrot, ki se vernim v obilnosti ponujajo, de se lahko z njimi nasitujejo, in ne želijo nič več posvetnih dobrot.

19. *„v raji“*, t. j., v plesu. To je podoba veliciga veselja.

20. Duhovni bodo imeli potlej obilno dohodkov od tolstih (bogatih) darov, ki se bodo tempeljnu darovali. — Duhovni v keršanskim času bodo imeli obilno duhovniga mazila, in ga bodo tudi ljudstvu delili.

21. Prerok, ki je v tem poglavji do semkaj vernitev deseterih rodov prerokoval (gl. razl. 2.), ponavlja v naslednjim ravno to misel, in jo spet drugači oberne, Izrael je zdaj sicer v sužnosti, in Rahela ga obžaluje ko mertviga (v. 15.), pa naj ne bo za to žalostna (16); Gospod ga bo rešil (17.). — Po višavah so nekdaj napravljali žalostno petje in tarnjanje ali plakanje. Gl. Iz. 15, 2. — Rahela, Jožefova mati, stara mati Efrajmova, naj imenitnišiga rodú izmed desetih rodov, se tukaj imenuje namesti vsiga Izraeloviga kraljestva, in objokuje svoje vjete sinove, kakor de bi bili mertvi. — Sveti Matevž (2, 18.) povzame besede te verste, in pravi, de so se ob morii betlehemskih otrók

Digitized by Google

poplačano,[22]) pravi Gospod, in vernili se bodo iz sovražnikove dežele;

17. tvoji nasledniki naj še imajo upanje,[23]) pravi Gospod, in tvoji otroci naj se vernejo k svojim pokrajinam.

18. Slišal in slišal sim Efrajma, ko se je preseloval.[24]) Kaznoval si me,[25]) in strahovan sim bil kakor neukroteno tele; spreoberni me, in bom spreobernjen;[26]) ker ti si Gospod moj Bog.

19. Zakaj potem, ko si me bil spreobernil, sim pokoro delal; in potem ko si mi pokazal,[27]) sim se po stegnu[28]) tolkel. Osramoten sim, in rudečica me sprehaja; ker prenašam sramoto svoje mladosti.[29])

20. Ali mi ni Efrajm sin častitljiv, ali ni nežno dete?[30]) ker odkar govorim od njega, se ga tudi spominjam;[31]) zato se je moje oserčje nad njim zganilo; usmilil se ga bom, usmilil, pravi Gospod.

21. Postavi[32]) si čuvajnico, spravi se v britkost,[33]) ravnaj svoje serce na pravo pot, po kteri si hodil; verni se, devica Izrael, verni se v té svoje mesta![34])

22. Doklej se boš še v sladnostih topila, potepena hči?[35]) ker Gospod je nekaj noviga vstvaril

spolnile. Prerok je imel per zgornjih besedah naj pred, tode nepopolnama, pred očmi preganjanje Izraelcov v sužnosti; popolnama pa morijo betlehemskih otrók; preganjanje v sužnosti je bilo le podoba te morije v Betlehemu.

22. „*tvoje delo*“ per porodu, tvoji otroci namreč bodo poplačani, ter pojdejo v svojo deležnino. — Po nedolžnim pomorjeni pojdejo v nebeško kraljestvo (Hieronim).

23. tvoji mlajši bodo učakali veselih, srečnih časov.

24. „*preseloval*“ v sužnost. V hebrejskim: „*Slišal sim Efrajma se pertoževati*“.

25. govori Efrajm v imenu deseterih Izraelovih rodov.

26. in potem se bom vernil v svojo deležnino. — Tedaj še celo pokore ne moremo storiti, če nam Bog ne pomaga (Hier.).

27. „*ko si mi pokazal*“, t. j., ko si me kaznoval, pokoril.

28. „*sim se po stegnu tolkel*“, v znamnje svoje žalosti. Ecch. 21, 17.

29. Težijo me kazni za pregrehe moje mladosti.

30. „*nežno dete*“, t. j., ljubo, drago, perserčno dete? Tukaj odgovori Bog na Efrajmovo ali Izraelovo spokorno molitev, ter mu obljubi rešenje iz sužnosti.

31. Odkar dajem po prerokih njegovo usodo oznanovati, se ga milostljivo spominjam. Drugi dajo pomen: Ne morem jenjati, de bi vanj ne mislil, od njega ne govoril. V hebrejskim: „*kolikorkrat od njega govorim, tudi nanj mislim*“, t. j., če bolj od njega govorim, bolj nanj mislim v ljubezni. — Drugi: Akoravno ga kaznujem, se ga vender le v ljubezni spominjam. — Ta podoba je posneta od dobrotljiviga očeta, kteri sicer svojiga nepokorniga otroka strahuje in tepe, vender pa se ga v ljubezni spominja, in ga po imenu kliče (Brentano).

32. „*Postavi*“, o Efrajm (izraelsko kraljestvo)!

33. Pregleduj kakor iz visociga kraja svoje življenje, in britko obžaluj svoje pregrehe.

34. Spokori se, potem se boš tudi v svojo deželo vernil.

35. Doklej se boš še sem ter tje obračala (abotavljala), puntarska hči? Izraelovo, nekdaj meni nezvesto in puntarsko ljudstvo! zakaj pomišljuješ, iz sužnosti se verniti v svojo domovino? (Brentano).

Digitized by Google

na zemlji: **Ženska bo moža obdajala.**[36])

23. To reče Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog.[37]) Še bodo govorili to besedo v Judovi deželi in v nje mestih, ko bom njih jetnike nazaj perpeljal: Blagoslovi te, Gospod, lepota pravice, sveta gora![38])

24. In prebivali bodo na nji[39]) Juda in njegove mesta vsi skupej, kmetovavci in pastirji čed.

25. Ker napojil bom zdelano dušo,[40]) in nasitil vsako lačno dušo.[41])

26. Zato sim bil, kakor de bi se bil s spanja zbudil, in sim gledal, in moje spanje mi je bilo sladko.[42])

27. Glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, in obséval bom hišo Izraelovo in hišo Judovo s človeškim semenam in z živinskim semenam.[43])

28. In kakor sim čul nad njimi,[44]) de bi jih izroval in poderl in razkropil in pogubil in tepel: tako bom čul nad njimi, de jih zidam in sadím, pravi Gospod.

29. Tiste dni ne porečejo več: Očetje so kislo grozdje jedli, in zobjé otrók so skomino dobivali,

30. temuč slehern bo umerl zavolj svoje hudobije; slehernimu človeku, ki bo kislo grozdje zobal, bodo njegovi zobje skominasti.[45])

31. Glej, dnevi pridejo, reče

---

36. Doklej boš še iskala tolažbe zunaj Boga? Verni se k Bogu, ki bo storil nov čudež, od kakoršniga še ni bilo slišati, čudež, de bo ženska moža nosila. Zadnje besede so cerkveni očaki (Justin, Ciprijan, Avguštin, Hieronim) in veči del tudi keršanski razlagavci razumevali od čudovitniga včlovečenja Sinú Božjiga v telesu prečiste Device Marije; tako de je pomen tega tale: Doklej boš še, o Izrael, ki se po ptujim klatiš, nespokoren ostal? Delaj pokoro, in Bog te bo odrešil, ter bo neznan čudež storil, de bo ženska Sina Božjiga spočela. Prerok, ki hoče odrešenje oznaniti, ne oznani perve stopnje tega odrešenja, namreč vernitve iz sužnosti, ampak naj viši stopnjo, odrešenje po Kristusu. S tem rešenjem je bilo tudi uno rešenje obljubljeno; pervo rešenje iz sužnosti je bilo namreč predpodoba druziga rešenja po Kristusu.

37. Do tega je Jeremija prerokoval kraljestvu deseterih rodov, zdaj pa se oberne k Judu, in tudi njemu prerokuje srečno prihodnost.

38. „*lepota pravice*“, v hebrejskim: „*stanovanje pravice*“.

39. romali bodo na Sion, v novi Jeruzalem i. t. d. V hebrejskim: „*prebivali bodo v deželi*“.

40. „*zdelano dušo*“, v hebrejskim: „*od žeje kopernečo dušo*“.

41. Jude, ki v sužnosti žejo in lakoto terpijo, bom v njih domovini z dobrotami obdaroval.

42. Bog pravi, de je tako rekoč spal, t. j., de za ljudstvo ni nič storil, ko je bilo v sužnosti; zdaj pa se je tako rekoč zbudil, in ga rešil; in spanje mu je bilo prijetno, ker je ljudstvu k poboljšanju perpomoglo.

43. bom deželo z ljudmi in z živino napolnil. — Prerok, ki je do tega govoril od Juda in Izraela, od vsaciga posebej, zdaj od obeh skupej govorí, ter jima prerokuje prihodnjo zvezo po babilonski sužnosti in ob Mesijevih časih.

44. In kakor sim si perzadeval, de bi jih potrebil i. d.: tako si bom perzadeval, jih pomnožiti.

45. Pregovor, ki hoče reči: Ob tistim času odrešenja ne bodo nič več otroci zavolj pregreh svojih očetov kaznovani, kakor se je godilo per otrocih, ki

Digitized by Google

Gospod, in naredil bom z Izraelovo hišo in z Judovo hišo novo zavezo, Hebr. 8, 8.

32. ne take zaveze, kakoršno sim bil naredil z njih očeti takrat, ko sim jih bil za roko prijel, de sim jih z egiptovske dežele izpeljal, ktero zavezo so prelomili, in zavoljo tega sim jih pestil,[46]) pravi Gospod;

33. ampak taka bo zaveza, ktero bom naredil z Izraelovo hišo po teh dneh, pravi Gospod: Dal jim bom svojo postavo v njih oserčje, in v njih serce jo bom zapisal; in bom jim Bog, oni pa bodo moje ljudstvo.[47]) Hebr. 10, 16.

34. In nihče ne bo več učil svojiga bližnjiga, nihče svojiga brata, rekoč: Spoznaj Gospoda! zakaj vsi izmed njih, od naj manjiga do naj večiga, me bodo spoznali, pravi Gospod, ker jim bom hudobijo odpustil, in njih greha se ne bom nič več spominjal.[48]) Djan. apost. 10, 43.

35. To pravi Gospod, ki daje solnce za luč po dnevu in luno in zvezde po njih postavah za luč po noči; kteri zburja morje, de njegovi valovi šumé, Gospod vojskinih trum mu je ime.

36. Če bodo te postave pred menoj jenjale, pravi Gospod, tadaj bo jenjal tudi Izraelov rod, de ne bo nikdar več moje ljudstvo.[49])

37. To pravi Gospod: Če se more nebo meriti zgorej, in preiskovati dno zemlje zdolej, bom tudi jez ves Izraelov zarod zavergel zavolj vsiga, kar so storili, pravi Gospod.[50])

38. Glej, dnevi pridejo, pravi Gospod: in mesto se bo zidalo

---

so bili v sužnosti rojeni; ampak vsak bo le zato terpel, kar se bo sam pregrešil. Prim. Žal. pesem 5, 7. Eccl. 18, 2.

46. „*pestil*“ nekteri prestavljajo hebrejsko: „*zavergel*“.

47. Nova zaveza, ki jo hoče Bog skleniti z Izraelci, je nova postava, ktero jim je po Jezusu, Mesii, dal, kakor sveti Pavel (Hebr. 8, 8—43.) razlaga. Stara zaveza, ktero je Bog z Izraelam sklenil po izhodu iz Egipta, je bila zunanja postava na kamnitih tablah zapisana z mnogimi vnanjimi verskimi šegami in deržavnimi vravnavami; nova zaveza pa bo znotranja, po milosti Božji človeku v serce zapisana, postava, po kteri Bogu služi v duhu in v resnici. Le nepopolnama merijo te besede na obnovljeno zavezo po Ezdru (Gl. buk. Ezdr.) in na zvesto judovsko vdanost do postave Božje koj po babilonski sužnosti; zakaj tukaj dano prerokovanje, de bo namreč Bog sam ljudí učil, in jim novo vero za duhá ino serce dal, se je še le ob Mesijevim času dopolnovalo.

48. Podučevanje in prepričanje ne bo tisti čas izviralo iz ljudí po njih učenosti, ampak iz Boga samiga (Iz. 54, 13. Jan. 6, 45.), ker je vera dar Božji. Ta vera bo tudi tako splošna, de bodo tudi naj nevedniši v zveličanskih skrivnostih podučevani. To splošno razširjanje spoznanja Božjiga bo nasledek milosti Božje (daritvine smerti Jezusa Kristusa).

49. Poprej bi vse natorske postave jenjale, namreč solnce, luna in zvezde na nebu svetiti, in morje šumeti, kakor de bi Izraelovi mlajši nehali biti moje ljudstvo (Brentano). — Pozemeljski Izrael je sicer zginil, duhovni Izrael pa še živí v cerkvi Božji (Rim. 9, 6.), in napravlja z izvoljenimi izmed malikovavcov večno srenjo na zemlji in v nebesih.

50. Kakor ni mogoče, de bi kdo vse nebó premeril in vse brezna preiskal;

Digitized by Google

Gospodu od stolpa Hananeela do vogelnih vrat,[51])

39. in merjevska vervica pojde poleg njih še dalje čez grič Gareb in se bo zavila okoli Goate[52])

40. in okoli vse doline merličev in pepela[53]) in okoli vsiga mertvaškiga polja[54]) do potoka Cedrona[55]) in do vogla konjskih vrat proti jutru,[56]) *(ves ta prostor)* bo Gospodu posvečen; nikdar več ne bo poderto in razdjano.[57])

XXXII. Poglavje.

Jeremija kupi ob jeruzalemski oblegi njivo v znamnje, de se bodo Judje iz sužnosti vernili. Njegova molitev. Sodbé Gospodove. Rešenje iz sužnosti.

1. To je beseda, ki jo je govoril Gospod deseto leto Sedekija, Judoviga kralja, ktero je osemnajsto leto Nabuhodonozorjevo.[1])

---

ravno tako ni mogoče, de bi vse izraelsko ljudstvo zavergel. — Bog ni dopustil, de bi bili vsi Izraelci pokončani v asirski in babilonski sužnosti, temuč jih je nekoliko iz nje rešil, de so bili predpodoba tistih vernih naslednikov, kteri so stopili v sveto cerkev. Rim. 10, 1—5.

51. „*Hananeel*“ je bil stolp (turn) per ozidji, ktero je bilo okrog Jeruzalema; — „*vogelne vrata*“ so bile v kotu, kjer ste se južna in zahodnja stran jeruzalemskiga mesta stikale ali vezale. — Pomen: Pride čas, ko bodo vse mesto, kakoršno je bilo poprej, spet sozidali, in ga še razširili (Brentano).

52. Grič „*Gareb*“ in kraj „*Goata*“ sta neznana; bila sta blizo Jeruzalema, morde proti severju, kjer je bila velika ravnota. Nekteri mislijo, de je „*Goata*“, kar se je po hebrejskim izgovarjalo kakor „*Gogata*“, ravno tisti kraj, ki se je tudi „*Golgata*“, t. j., Kalvarija, imenoval. Ta hrib je bil pred Kristusovim časam in ob njegovim času zunaj mesta; poznejše pa je bil k mestu perzidan, ko je bil namreč rimski cesar Hadrijan novi Jeruzalem sozidal, in ga Elija imenoval; torej se kaže, de zgornje prerokovanje méri na ta novi Jeruzalem, ne pa na stariga, ker je bil imenovani hrib še zunaj stariga mesta. V višim pomenu pa je razširjeno jeruzalemsko mesto podoba Jezusove cerkve, v ktero niso bili le Judje sprejeti, ampak tudi malikovavci, ki so bili poprej zunaj nje.

53. „*dolina merličev in pepela*“ je dol „*Ben-Hinom*“, kjer so Molohu v čast otroke žgali (Brentano).

54. V hebrejskim je le: „*in okoli vsiga polja*“.

55. „*Cedron*“, v hebrejskim: „*Kidron*“, potok, ki je tekel po globoki dolini med mestnim ozidjem in oljsko goro (Brentano).

56. „*Konjske vrata*“ se blezo zato tako imenujejo, ker so skozi nje konje gonili napajat k potoku „*Cedronu*“ ali „*Kidronu*“.

57. „*nikdar več ne bo poderto in razdjano*“ jeruzalemsko mesto, če bodo Judje po zapovedih Božjih živeli, in v Kristusa verovali; ker pa te pogoje niso spolnili, zato je bilo mesto razvaljeno; — beseda „*nikdar*“ v hebrejskim tudi pomeni: „*dolgo časa*“ (Brentano).

1. Leta 589 pred Kr. Naslednjo prerokbo (v. 1—44.) je naznanil Jeremija, ko je Nabuhodonozor Jeruzalem oblegal (v. 2.). Prerok kupi njivo, ter s tem pomenljivim djanjem pokaže, de bodo Judje sicer svoje dežele oropani in v sužnost odpeljani, de se bodo pa spet kmalo vernili, jo obdelovat. Po pre-

Digitized by Google

2. Takrat je vojska babilonskiga kralja oblegala Jeruzalem, in prerok Jeremija je bil zapert v veži pred ječo, ktera je bila v hiši Judoviga kralja.[2])

3. Sedekija, Judov kralj, ga je bil namreč dal zapreti, rekoč: Zakaj prerokuješ in praviš: To reče Gospod: Glej, to mesto bom dal babilonskimu kralju v roke, in ga bo vzel;

4. in Sedekija, Judov kralj, ne bo ušel Kaldejcam iz roke, ampak bo izdan babilonskimu kralju v roke, in njegove usta bodo govorile z njegovimi ustmi, in njegove oči bodo gledale njegove oči;

5. in on popelje Sedekija v Babilon, in bo tam, dokler ga ne obišem,[3]) pravi Gospod; če se bote pa bojevali zoper Kaldejce, ne bote nič sreče imeli.

6. In Jeremija je rekel:[4]) Gospod mi je govoril, rekoč:

7. Glej, Hanameel, Selumov sin, tvoj sestranec,[5]) bo k tebi prišel, rekoč: Kupi si mojo njivo, ki je v Anatotu; tebi namreč gre po bližnji rodovini, de jo kupiš.[6])

8. In Hanameel, sin mojiga ujca, je prišel k meni[7]) po Gospodovi besedi v vežo pred ječo, in mi je rekel: Kupi mojo njivo, ki je v Anatotu v deželi Benjaminovi; ker tebi gre ta deležnina, in ti ko naj bližnji sorodnik imaš pravico, jo posestvati. Spoznal sim pa, de je bila Gospodova beseda.

9. In sim kupil njivo, ki je v Anatotu, od Hanameela, sina svojiga ujca, in odtehtal sim mu srebra sedem siklov in deset srebernikov.[8])

10. In zapisal sim v bukve, in zapečatil, in pervzel priče, in sim srebra odtehtal na tehtnici.

---

rokovi molitvi obljubi Bog, de za terdo sužnostjo pride srečen čas, ko se bodo Judje vsimu malikovavstvu odpovedali, in Bogu odkritoserčno služili. Ta prihodnji čas je po misli sv. Hieronima tisti čas po babilonski sužnosti, v višim in popolnama pomenu pa po Kristusovim prihodu.

2. „*v veži pred ječo*“, kjer je bilo perpušeno jetnike obiskovati (v. 8.). Vzrok Jeremijeviga perpertja je bila njegova prerokba (v. 3—5.), ktero je že ob začetku jeruzalemske oblege oznanoval. Gl. spod. 44, 1—7.

3. „*dokler ga ne obišem*“, t. j., do njegove smerti. Gl. spod. 52, 11.

4. Ko je Jeremija povedal, zakaj de je zapert, se verne k prerokbi, ki jo je ravno mislil oznaniti (v. 1.).

5. V hebrejskim: „*sin Seluma, tvojiga ujca*“.

6. Kupi mojo njivo, če jo komu druzimu prodam, bi jo mogel ti, ko naj bližnji sorodnik, po postavi (3. Mojz. 25, 25.) spet nazaj rešiti. De se to odverne, ti njivo koj pred druzimi na prodaj ponudim. — Leviti in duhovni bi sicer po postavi (3. Mojz. 25, 34.) ne bili smeli poljá prodajati, kar ga je bilo blizo njih mest; iz tega pa se kaže, de so postavo zastran prodajanja lastnin tako razumevali, de se lastnine le samo drugim rodovam ne smejo prodajati, takim pa, ki so iz njih rodú, se smejo prodajati.

7. Hanameel je bil blezo Kaldejcam v Jeruzalem zbežal, še preden so bili mesto oblegli.

8. Sedemnajst srebernih siklov je kacih 15 goldinarjev našiga denarja. Tiste dni tolike stiske so se lastine po ceni prodajale. Jeremija je srebro odtehtal, ker tačas še ni bilo kovaniga denarja. Drugi pravijo, de sedem siklov zlata in deset siklov srebra znese okoli 40 terdnjakov (tolarjev).

Digitized by Google

11. In sim prejel zapečateno kupno pismo s pogodbami in s poterdili in z odpertimi prepisi.[9])

12. In sim dal kupno pismo[10]) Baruhu, sinu Nerija, Maasijeviga sina, vpričo Hanameela, svojiga ujca; pred pričami, ki so bile v kupnim pismu podpisane, in vpričo vsih Judov, ki so sedeli v veži pred ječo.

13. In zapovedal sim Baruhu vpričo njih, rekoč:

14. To pravi Gospod vojskinih trum, Bog Izraelov: Vzemi te pismi, to zapečateno kupno pismo, in to pismo, ki je odperto, in deni ji v persteno posodo, de morete dolgo časa ostati.[11])

15. Ker to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Se bodo v lasti imeli hiše in njive in vinograde v ti deželi.[12])

16. In molil sim k Gospodu, po tem ko sim bil izročil kupno pismo Baruhu, Nerijevimu sinu, rekoč:

17. Oh! oh! oh![13]) Gospod Bog! Glej, ti si nebo in zemljo vstvaril s svojo veliko močjo in s svojo stegnjeno roko; tebi ni težka nobena stvar,

18. ki milost skazuješ tavženterim,[14]) in povračuješ pregreho očetov njih sinovam za njimi.[15]) Naj močnejši, veliki in mogočni, Gospod vojskinih trum ti je ime.
2. Mojz. 34, 7.

19. Velik si v razsodbah in nezapopadljiv v svojih mislih,[16]) čigar oči so odperte nad vsimi poti Adamovih otrók, de povračuješ vsacimu po njegovih potih in po sadu njegovih naklepov;

20. ki si znamnja in čudeže delal v egiptovski deželi do današnjiga dne[17]) in nad Izraelam in nad *(druzimi)* ljudmi, in si si ime napravil, kakoršno je današnji dan,

21. in si izpeljal svoje ljudstvo Izraelovo iz egiptovske dežele z znamnji in čudeži, z močno roko in s stegnjeno ramo in z velicim straham,

22. in si jim dal to deželo, ktero si persegel njih očetam dati, deželo, kjer se mleko in sterdi cedí.[18])

23. In šli so vanjo, in so jo

---

9. V hebrejskim: „*Vzel sim kupno pismo, ki je bilo po pravici in po postavi zapečateno, in odperto pismo*“ (prepis). Odperto pismo (prepis) je bilo zato napravljeno, de bi lahko vsak vanj pogledal, kdor bi rad obsežek zapečateniga pisma zvedil.

10. „*Kupno pismo*“, ki je bilo zapečateno, in odperto pismo.

11. Baruh naj pisma kupljene njive skerbno shrani, de bodo Jeremijevi deleži, ko se iz babilonske sužnosti vernejo, iz njih svojo pravico do njive skazali (Brentano). Posoda s pismi je bila blezo kam zakopana.

12. Kakor gotovo je njiva po postavi kupljena (v. 10. 11.), tako gotovo bodo Judje po preteklim daljšim času (v. 14.) spet deželo v lasti imeli, in jo obdelovali.

13. V hebrejskim je le enkrat. „*Oh!*“

14. „*tavženterim*“ drugi prestavljajo: „*do tisučniga rodú*“.

15. in si ravno tako usmiljen kakor pravičen. — Velikokrat morajo otroci zavoljo pregreh svojih starševterpeti.

16. V hebrejskim: ... „*v razsodbah in mogočen v djanji*“.

17. To je: ki svojo vsigamogočnost kažeš do današnjiga dne.

18. kjer je veliko mleka in sterdi, t. j., obilno vsiga dobriga.

Digitized by Google

posestvali; pa niso poslušali tvojiga glasú, in se niso ravnali po tvoji postavi: nič tega, kar si jim zapovedal storiti, niso storili; zato je vsa ta nesreča nad nje prišla.

24. Glej, nasipi so narejeni proti mestu, de bo vzeto; in že je mesto po meču in lakoti in kugi v roke dano Kaldejcam, kteri se zoper njega bojujejo; in karkoli si govoril, se je zgodilo, kakor ti sam vidiš.

25. In vender mi ti, Gospod Bog, rečeš: Kupi njivo za srebro, in vzemi priče, ko je vender mesto dano Kaldejcam v roko?[19])

26. In Gospod je govoril Jeremiju, rekoč:

27. Glej, jez, Gospod, sim Bog vsiga mesa, mi bo li težka kaka reč?

28. Zavoljo tega to pravi Gospod: Glej, jez bom dal to mesto Kaldejcam v roke, in v roke babilonskimu kralju, in ga bodo vzeli.

29. In prišli bodo Kaldejci, kteri se zoper to mesto bojujejo, in ga bodo z ognjem zapalili, in ga požgali s hišami vred, na kterih strehah so Baalu darovali, in pitne darove ptujim bogovam darovali, de so mene dražili.

30. Izraelovi otroci in Judovi otroci so namreč vedno počenjali hudo od svoje mladosti[20]) pred mojimi očmi: Izraelovi otroci me do zdaj dražijo z deli svojih rok, pravi Gospod.

31. Ker k jezi in nevolji mi je bilo to mesto od dneva, ko so ga zidali, do današnjiga dneva, ko bo potrebljeno meni spred oči

32. zavoljo hudobije Izraelovih otrók in Judovih otrók, ki so jo počenjali, in me k jezi dražili oni in njih kralji, njih poglavarji in njih duhovni in njih preroki, možje Judovi in jeruzalemski prebivavci.

33. In so mi obračali herbet in ne obličja, ko sim jih učil od zgodnjiga jutra, in podučeval, pa niso hotli poslušati, de bi bili krotenje sprejeli.

34. In so postavili svoje malike v hišo, kjer se kliče moje imé, in so jo ognusili. 4. Kralj. 21, 4—8.

35. In so Baalu zidali višave, ktere so v dolini Enomovih sinov, de so darovali Molohu[21]) svoje sinove in svoje hčere, kar jim nisim bil zapovedal, in mi tudi ni bilo na misel prišlo, de bi to gnusobo počenjali, in Juda v greh zapeljevali.

36. Zdaj pa zavoljo teh reči, takó pravi Gospod, Izraelov Bog, temu mestu, od kteriga vi pravite, de bo dano v roke babilonskimu kralju po meču in po lakoti in po kugi:

37. Glejte, jez jih bom zbral iz vsih dežel, kamor sim jih vergel v svojim serdu in v svoji jezi in v svoji veliki nevolji; in

---

19. Čemu mi bo njiva, če Kaldejci deželo v oblast dobijo? Prerok ne graja, ampak le vpraša, pa ne zavoljo sebe, ampak zavoljo njih, ki so njegove prerokbe poslušali, ker jim ni šlo v glavo, kako more prerok razvaljenje jeruzalemskiga mesta prerokovati, in si vender njivo v last kupovati (Hier.).

20. „*od svoje mladosti*“, t. j., odkar so jeli biti ljudstvo.

21. „*Molohu*“, t. j., nekimu Baalu. Gl. zgor. 7, 31: 19, 5.

Digitized by Google

jih bom nazaj perpeljal v ta kraj, in jim bom dal varno stanovati.[22])

38. In bodo moje ljudstvo, in jez bom njih Bog.

39. In dal jim bom eno serce in eno pot,[23]) de se me bojo bali vse dni, in de bo dobro njim in njih otrokam za njimi.

40. In naredil bom ž njimi večno zavezo, in ne bom jenjal, jim dobro delati; in svoj strah jim bom v serce dal, de od mene ne odstopijo.

41. In veselil se jih bom, ko jim bom dobro storil;[24]) in jih bom zasadil v to deželo v resnici,[25]) iz vsiga svojiga serca in iz vse svoje duše.[26])

42. Ker to pravi Gospod: Kakor sim na to ljudstvo navlekel vso to veliko nesrečo, tako jim bom tudi perpravil vse dobro, kar jim povem.

43. In posestvali bodo[27]) njive v tej deželi, od ktere vi pravite, de je pusta, ker ni bil ostal v nji ne človek in ne živina, in je Kaldejcam v roke dana.

44. Njive bodo z denarji kupovali, in zapisovali v bukve, in jih pečatili, in jemali priče, v deželi Benjaminovi in okoli Jeruzalema, v mestih Judovih in v mestih po gorah in v mestih na planjavi, in v mestih, ki so proti jugu; ker vernil bom njih vjete, pravi Gospod.

XXXIII. Poglavje.

Judje se bodo iz sužnosti vernili; Mesijevo kraljestvo in duhovstvo ne bo nikoli jenjalo.

1. In Gospod je vdrugič Jeremiju govoril, ko je bil še zapert v veži pred ječo, rekoč:[1])

2. To pravi Gospod, kteri bo to storil, in izdelal, in perpravil, Gospod mu je imé.

3. Kliči me, in te bom uslišal,[2]) in ti oznanil velike in terdne reči,[3]) ki jih ne veš.

4. Ker to pravi Gospod, Izraelov Bog, od hiš tega mesta in od hiš Judoviga kralja, ki so poderte, in od braniš in od meča

5. teh, ki pridejo, se bojevat

---

22. To in naslednji popis prihodnjiga srečniga časa méri sicer naj pred na čas koj po babilonski sužnosti, v daljnim in popolnama pomenu pa na Mesijeve čase.

23. „*eno pot*“, t. j., eno vero. Gl. zgor. 7, 23: 11, 4: 24, 7: 30, 22.

24. V hebrejskim: „*Veselilo me bo, jim dobrote skazovati*“.

25. „*v resnici*“, t. j., prav res in stanovitno, de se bodo v nji vkorenili in razrašali ali množili.

26. tako de bom vse svoje misli njim v prid obračal.

27. „*In posestvali bodo*“ namreč Judje. Perm. Joz. 15, 21.

1. Naslednja prerokba (1—26.) enaciga obsežka s poprešnjo je bila kmalo za uno dana.

2. V hebrejskim: „*Kliči me, in ti bom odgovoril*“.

3. „*terdne reči*“ nekteri prestavljajo hebrejsko: „*skrivne reči*“.

Digitized by Google

s Kaldejci, in jih[4]) napolnujejo z merliči ljudi, ktere sim pobil v svojim serdu in v svoji jezi, ker sim skril svoje obličje temu mestu zavoljo vse njih hudobije.[5])

6. Glej, jez jim bom zalikal rano in zacelil, in jih ozdravil;[6]) in razodel jim bom zaželeni mir in resnico.[7])

7. In vernil bom vjete Jude in vjete Jeruzalemljane,[8]) in jih bom zidal[9]) kakor od začetka.

8. In jih bom očistil vse njih krivice, s ktero so grešili zoper mene; in odpustil jim bom vse njih pregrehe, s kterimi so se zoper mé pregrešili, in me zaničevali.

9. In bo mi v slavo in veselje in v hvalo in k radovanju med vsimi narodi na zemlji,[10]) kteri bodo slišali vse dobrote, ktere jim bom skazoval; in prestrašili se bodo in sterméli[11]) nad vsimi dobrotami, in nad vsim miram, kteriga jim bom jez napravil.[12])

10. To pravi Gospod: Še se bo slišal na tem kraji (ki vi pravite, de je pušava, zato ko ni ne človeka, ne živine po Judovih mestih in okrog Jeruzalema,[13]) ktere so zapušene brez ljudi in brez prebivavcov in brez živine)

11. glas veselja in glas razveseljevanja, glas ženinov in glas nevestin, glas govorečih: Hvalite Gospoda vojskinih trum, ker dober je Gospod, ker večno je njegovo usmiljenje! in teh, ki svoje obljube[14]) nosijo v hišo Gospodovo; vernil bom namreč vjete deželjane, de bo kakor od začetka, pravi Gospod.

12. To pravi Gospod vojskinih trum: Še bo v tem ljudi in živine praznim kraji in po vsih njegovih mestih prebivanje pastirjev in ležiše čed;

13. po mestih na gorah, in po mestih na planjavi, in po mestih, ki so proti jugu, in po deželi Benjaminovi, in okrog Jeruza-

4. „*in jih*“, namreč hiše in braniša, kraje, kjer se sovražnikam branijo.

5. Prerok graja Jude, ki od vsih strani vrejo branit mesto, de bo po tem toliko veči morija, de se bodo hiše in terdnjave še bolj z merliči napolnovale, in de se bo zavolj obilnosti ljudi lakota še pred začela. Bog je hotel, de naj se Jeruzalemljani prostovoljno Kaldejcam podajo. Gl. zgor. 27.

6. jez bom poravnal hiše v Jeruzalemu, ter bom prevotljeno zidovje popravil, in Judam iz njih nadloge pomagal (Brentano). — To prerokovanje spet méri na čase po babilonski sužnosti; v višim pomenu pa na čase ob Kristusovim pervim in drugim prihodu.

7. in skazoval jim bom prave, stanovitne dobrote; dal jim bom večno blagovitost.

8. „*vjete Jeruzalemljane*“, v hebrejskim: „*vjete Izraelce.*“

9. „*jih bom zidal*“, t. j., pomnožil bom njih naslednike.

10. V čast in hvalo mi bo per vsih narodih na zemlji, ko bodo slišali, koliko dobriga bom skazoval mestnjanam noviga Jeruzalema, udam svete cerkve.

11. sveta groza jih bo obhajala zavoljo podeljenih dobrot.

12. Ljudstva na zemlji se bodo veselile, in sveta groza jih bo obhajala, ter bodo sterméle nad vsim dobrim, kar bo Bog svojim zvoljenim skazal tiste srečne čase.

13. „*okrog Jeruzalema*“, v hebrejskim: „*po jeruzalemskih cestah*“.

14. „*svoje obljube*“, t. j., svoje obljubljene darove nesejo v tempelj.

Digitized by Google

lema, in po mestih Judovih bodo še mem hodile čede pod roko preštevavčevo,[15]) pravi Gospod.

14. Glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, de bom obudil dobro besedo,[16]) ktero sim govoril Izraelovi hiši in Judovi hiši. Zgor. 23, 5.

15. Tiste dni in tisti čas bom dal Davidu pognati mladiko pravičnosti,[17]) in ona bo delala na zemlji, kar je prav in po pravici.

16. Tiste dni bo rešen Juda, in Jeruzalem bo varno prebival, in to je ime, ktero se ji bo dalo:[18]) Gospod naš Pravični.

17. Ker to pravi Gospod: Od Davida ne bo zmanjkalo moža, kteri bi ne sedel na prestolu hiše Izraelove.[19])

18. In med duhovni in leviti[20]) ne bo pred mojim obličjem zmanjkalo možá, kteri bi ne daroval žgavnih darov, in ne zažigal jedilne daritve, in ne klal klavnih darov vse dni.[21])

19. In Gospod je Jeremiju govoril, rekoč:

20. To pravi Gospod: Če more moja zaveza z dnevam in moja zaveza z nočjo overžena biti, de bi ne bilo ne dneva in ne noči ob svojim času:

21. tadaj bi tudi mogla biti overžena moja zaveza z Davidam, mojim hlapcam, de bi ne bilo iz njega sinú, kteri bi kraljeval na njegovim sedežu, in de bi ne bilo levitov in duhovnov, mojih služabnikov.[22])

22. Kakor se ne morejo prešteti zvezde na nebu, in zmériti pesek v morji; tako bom pomnožil zarod Davida, svojiga hlapca, in levite, svoje služabnike.[23])

23. In Gospod je govoril Jeremiju, rekoč:

24. Nisi li vidil, kaj je to ljud-

---

15. *„pod roko preštevavčevo“*, t. j., pod voditvijo skerbnih pastirjev, ki zvečer svoje čede rep za repam preštevajo, de nobeniga živinčeta ne zgubijo. Gl. Jan. 10, 14.

16. *„bom obudil dobro besedo“*, t. j., bom spolnil, kar sim obljubil, namreč vaše odrešenje. Gl. zgor. 29, 10.

17. Ta Davidova *„mladika“* je Mesija Jezus Kristus. Prim. 23, 5. 6. Prerok zveže obljubljeno vernitev v poprešnji versti naravnost z obljubljenim odrešenjem po Kristusu. Gl. zgor. razl. 6.

18. *„to je ime, ktero se ji bo dalo“*, namreč mladiki iz Davidove korenine, t. j., Mesiju. Perm. zgor. 23, 5. 6.

19. Kralj David bo imel naslednika, kteri bo sedel na sedežu Izraeloviga kraljestva. Gl. 3. Kralj. 2, 4: 8, 25.

20. V hebrejskim: *„Duhovnov iz Levijeviga* (rodú) *ne bo manjkalo“* i. t. d.

21. Prerok s tem obeta v višim pomenu duhovstvo noviga zakona, kjer je Jezus Kristus viši duhoven, ki samiga sebe daruje nebeškimu Očetu po rokah mašnikov do konca časov.

22. Jezus Kristus, sin Davidov, še vedno gospoduje v katoliški cerkvi po svojih namestnikih, po vidnim poglavarji vsiga katoliškiga keršanstva in po škofih.

23. Davidov zarod je tukaj v duhovnim pomenu duhovni zarod Jezusa Kristusa, t. j., kristjani, ki se ravno za to kraljevi in duhovni zarod imenujejo (1. Petr. 2, 9.); med njimi so zlasti spet škofje in duhovni, ki se posebno kraljeve in duhovne oblasti Jezusa Kristusa vdeležujejo.

Digitized by Google

stvo govorilo, rekoč: Dve rodovini,[24]) ki ji je bil Gospod izvolil, ste zaveržene; in zaničujejo moje ljudstvo, zato ker se jim ne zdi več narod.[25])

25. To reče Gospod: Če nisim svoje zaveze z dnevam in nočjo, in reda nebu in zemlji napravil:

26. bom tudi zarod Jakopa in Davida, svojiga hlapca, zavergel, de ne bom več jemal iz njegoviga rodú poglavarjev Abrahamoviga, Izakoviga in Jakopoviga zaroda;[26]) zakaj nazaj bom perpeljal njih odpeljane, in se jih bom usmilil.[27])

XXXIV. Poglavje.

Sedekija, judovski kralj, bo prišel sovražnikam v roke; nezvesti Judje, ki so terdí do svojih hlapcov in dekel, ter jih nočejo iz sužnosti spustiti, bojo pokončani.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju, ko so se vojskovali Nabuhodonozor, babilonski kralj, vsa njegova vojska in vse kraljestva na zemlji, ki so bile pod oblastjo njegove roke, in vse ljudstva zoper Jeruzalem, in zoper vse njegove mesta,[1]) in je rekel:

2. To pravi Gospod, Izraelov Bog: Pojdi, in reci Sedekiju, Judovimu kralju, in povej mu: To reče Gospod: Glej, jez bom dal to mesto babilonskimu kralju v roke, in on ga bo z ognjem požgal.

3. In ti ne boš njegovi roci ubežal, ampak boš zagrabljen in vjet njemu v roko dan; in tvoje oči bodo gledale oči babilonskiga kralja, in njegove usta bodo tvojim ustam govorile; in v Babilon boš šel.

4. Vender poslušaj Gospodovo besedo, Sedekija, Judov kralj: To ti pravi Gospod: Ti ne boš umerl pod mečem,

---

24. dvé rodovíni, namreč kraljéva Davidova rodovina in Levijeva duhovska rodovína; drugi pa si mislijo Judovo in Izraelovo kraljestvo.

25. Nekteri Judje so per razpadu svojiga kraljestva govorili: Bog je Davidovo in Levijevo rodovino — kraljestvo in duhovstvo — zavergel; ljudstvo pa, ki nima kralja in duhovstva, ni vredno, de bi se imenovalo ljudstvo (Brentano).

26. Kakor gotovo sim noč in dan naredil in lepi red na nebu in na zemlji napravil: ravno tako gotovo bom spolnil Davidu svojo obljubo zastran njegoviga večniga kraljestva.

27. svoje ljudstvo bom iz sužnosti perpeljal v njegovo domovino, in mu bom spolnil svoje obljube.

1. To poglavje je iz dveh delov. Pervi del (v. 1—7.) méri na čas, ko so Kaldejci jeli Jeruzalem oblegati (590 pred Kr.), drugi del (8—22.) pa méri na čas, ko so Kaldejci Jeruzalem oblegati nehali, de so šli proti Egipčanam, ki so se bližali Jeruzalemu na pomoč. Glej spod. 37, 4. Prerokovanje perviga dela je bilo oznanjeno, še preden je bil Jeremija zapert; ker ravno to prerokovanje je bilo tudi vzrok, de je bil Jeremija zapert. Zgor. 32, 2. razl. 2.

Digitized by Google

5. ampak v miru boš umerl,[2]) in kakor so bili sežgani tvoji očetje, poprešnji kralji, ki so bili pred teboj, tako bodo tudi tebe sežgali;[3]) in nad teboj plakali: „Joj, Gospod! ker jez sim to govoril, pravi Gospod.

6. In Jeremija, prerok, je govoril Sedekiju, Judovimu kralju, vse te besede v Jeruzalemu.

7. In vojska babilonskiga kralja se je bojevala zoper Jeruzalem in zoper vse Judove mesta, kar jih je bilo še ostalo, zoper Lahis in zoper Azeho; ker te so bile še ostale izmed judovskih mest, in so bile terdne mesta.[4])

8. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju, po tem ko je bil kralj Sedekija zavezo naredil z vsim ljudstvam v Jeruzalemu, in oklical:[5])

9. de naj vsakteri spusti svojiga hlapca, vsakteri svojo deklo, Hebrejca in Hebrejko oprostena, in de naj ne pestijo, to je, Juda, svojiga brata.

10. Slišali so tedaj vsi poglavarji in vse ljudstvo, ki so naredili zavezo, de naj vsakteri spusti svojiga hlapca, vsakteri svojo deklo, in de naj jih dalje ne pestí; poslušali so tedaj, in jih spustili.

11. Pa potlej so si premislili, in so nazaj zvlekli svoje hlapce in svoje dekle, ki so jih bili spustili proste, in so jih persilili za hlapce in dekle.

12. In Gospod je govoril svojo besedo Jeremiju, rekoč:

13. To pravi Gospod, Izraelov Bog: Jez sim naredil zavezo z vašimi očeti tisti dan, ko sim jih peljal iz egiptovske dežele, iz hiše sužnosti, rekoč:

14. Ko mine sedem let,[6]) naj vsakteri spustí svojiga brata, Hebrejca, ki mu je bil prodan: šest let naj ti služi, potlej ga prostiga od sebe spusti: pa vaši očetje me niso poslušali, ne svojiga ušesa nagnili. 2. Mojz. 21, 2: 5. Mojz. 15, 12.

15. Vi ste se bili vender zdaj spreobernili in storili, kar je prav pred mojimi očmi, ker ste oznanili prostost vsakteri za svojiga prijatla, in ste vpričo mene zavezo naredili v hiši, kjer se kliče moje ime nad njo.[7])

16. Ali vernili ste se, in moje

---

2. „*v miru boš umerl*“, t. j., po naturni smerti, ne pa po siloviti, pojdeš s tega svetá (ne boš umorjen ali ubit), in častitljivo, kakor druge kralje, bodo tudi tebe pokopali (Brentano).

3. Glej zgodbo tega in judovsko navado 2. Kron. 16, 14.

4. Vse druge mesta, ki niso bile uterjene in branjene, so bile že sovražniku v pestéh.

5. V hebrejskim: ... „*v Jeruzalemu, in prostost oklical*“. — Ob mestni zapertii so bili kralj in ljudstvo sklenili svojim sužnjem dati prostost, ki je bila v postavi (2. Mojz. 21, 2: 5. Mojz. 15, 12.) zapovedana, pa že dolgo časa opušena. Ko se je bilo to zgodilo, in ko so kmalo potem Kaldejci z oblego odjenjali (gl. razl. 1.), je bilo mestnjanam žal, de so svoje sužnje oprostili, torej so jih spet v sužnost persilili. To prerok tukaj perpoveduje in kazen zato napoveduje.

6. to je: Ko sedmo leto nastopi, kakor je v drugi polovici té verste razloženo.

7. „*v hiši*“, t. j., v tempeljnu, ki je po meni posvečen. Zgor. 7, 10.

Digitized by Google

ime omadeževali,[8]) in ste nazaj spravili vsakteri svojiga hlapca, in vsakteri svojo deklo, ktere ste bili spustili, de bi bili prosti, in sami svoji; in ste jih podjarmili, de so vam hlapci in dekle.

17. Za tega voljo to pravi Gospod: Vi me niste poslušali, de bi bili prostost oznanili[9]) vsakteri svojimu bratu, in vsakteri svojimu prijatlu: glej, jez vam oznanim, pravi Gospod, prostost k meču in k kugi in lakoti;[10]) in razpodil vas bom po vsih kraljestvih na zemlji.

18. In može, ki mojo zavezo prelomujejo, in se niso deržali besedí zaveze, v ktero so vpričo mene dovolili, bom enake storil teletu, kteriga so v dva kosá razsekali, in so med njega kosovama skozi šli:[11])

19. poglavarje namreč Judove in jeruzalemske kneze, dvornike[12]) in duhovne, in vse ljudstvo po deželi, ki so med telečjima kosovama skozi šli:

20. in dal jih bom njih sovražnikam v roke, in v roke njim, kteri jim po življenji strežejo; in njih trupla bodo jed pticam spod neba in zverinam na zemlji.

21. In Sedekija, judovskiga kralja, in njegove poglavarje bom dal v roke njih sovražnikam, in v roke njim, kteri jim po življenji strežejo, in v roke vojskinim trumam babilonskiga kralja, ktere so se od vas odtegnile.[13])

22. Glej, jez zapovem, pravi Gospod, in jih bom spet pred to mesto perpeljal, in se bodo zoper njega bojevali, in ga vzeli, in z ognjem požgali; in judovske mesta bom storil pušavo, de ne bo nobeniga prebivavca.

---

8. „*moje ime omadeževali*“ s prelomljenjem storjene zaveze in zraven izrečene persege.
9. „*de bi bili prostost oznanili*“ svojim sužnjem, in jim tudi res prostost dali.
10. Ker vi niste hotli dati prostosti svojim sužnjem, vam bom dal jez prostost, ter vas bom spustil iz svojiga varstva, de bote z mečem, s kugo in z lakoto pokončani (Brentano).
11. Per narejanji posebnih zavez in per slovesnim perseganji so imeli Judje šego, zaklati govejo živino, in jo v dva kosova presekati. Skozi sredo teh dveh razdeljenih kosov je šel persegavec, ter je s tem očitno naznanjal, in Boga žugal, de naj ž njim ravno tako stori, kakor se je zgodilo z darovano živino, to je, de naj ga s smertjo kaznuje, ako bi se prederznil, po krivim perseči, ali pa to storjeno zavezo razdreti. Ko so tedaj Judje z Bogam narejeno zavezo raztergali, in svojo persego prelomili; zatorej jim Bog tukaj napové, de bo ž njimi to storil, kar se je bilo zgodilo darovani živini, ko so mu zvestobo persegali, t. j., de jih bo razkosal — z mečem, s kugo in z lakoto pokončal. Gl. 1. Mojz. 15, 10. (Brentano).
12. „*dvornike*“ ali „*hramnike*“, prav po besedi: „*skopljence*“. Tako se sploh imenujejo naj bolj zanesljivi služabniki, desiravno niso bili skopljeni, ker so po hiši in zlasti v ženskih hramih svoje opravila imeli.
13. Glej 1. in 5. razlago.

Digitized by Google

XXXV. Poglavje.

Pokoršina Rehabljanov dana v zgled nepokornim Judam. Judje bojo zavoljo svoje nepokoršine kaznovani, Rehabljani pa zavoljo svoje pokoršine oblagodarjeni.

1. Beseda, ki jo je Gospod Jeremiju govoril ob dneh Joakima, sina Josijeviga, judovskiga kralja, rekoč:[1])

2. Pojdi k hiši[2]) Rehabljanov, in jim govori, in pelji jih v hišo Gospodovo, v en hram zakladov,[3]) in daj jim vina piti.

3. In vzel sim Jezonija, sinú Jeremija, sinú Habsanijeviga, in njegove brate, in vse njegove sinove in vso hišo Rehabljanov,

4. in sim jih peljal v hišo Gospodovo, v zakladnico[4]) otrók Hanana, sinu Jagedelija, moža Božjiga, ktera je zraven zakladnice poglavarjev[5]) nad zakladnico Maasija, sinú Selumoviga, kteri je bil preddvorski čuvaj.

5. In sim postavil pred otroke iz hiše Rehabljanov kupe polne vina in kelihe,[6]) in sim jim rekel: Pite vino![7])

6. Oni so pa odgovorili: Ne bomo pili vina, ker je Jonadab, sin Rehabov, naš oče, nam zapovedal, rekoč: Ne pite vina[8]) ne vi in ne vaši otroci na vekomaj,

7. in ne zidajte hiše, in semena ne sejte, in nogradov nikar ne zasajajte, in ne imejte;

---

1. Kar se v tem poglavji perpoveduje, se je godilo tisti čas, ko je Nabuhodonozor (v. 11.) ali četerto ali pa sedmo leto Joakimoviga kraljevanja (4. Kralj. 24, 1—2. razl. 1. in 3.) s svojo vojsko proti Jeruzalemu šel, in ko so bili Rehabljani v Jeruzalem zbežali.
2. „*k hiši*“ t. j., k rodovini. — Rehabljani, Jonadabovi in Rehabovi mlajši (v. 6.), so šteli svoje rodove od Mojzesoviga svaka, Hobaba, (Sodn. 1, 16.). Pravi se jim tudi „*Kinejci*“ (1. Kron. 2, 55.), ker so se bili vselili med „*Kinejce*“, kteri so bili kananejskiga rodú (1. Mojz. 15, 19.). Veči del so se bili z Izraelci združili (4. Mojz. 10, 29. 31. 32.), poznejše pa so se bili v dva dela razdelili, en del se je bil Neftalijevimu (Sodn. 4, 11. 17.), eden pa Judovimu rodú perdružil. Mojzesovo vero so bili sprejeli (2. Mojz. 18, 9. i. d.), pa so bili per svojim pastirskim življenji in per šegah svojih sprednikov ostali. Gl. 1. Kron. 2, 55. razl. 23.
3. „*v en hram zakladov*“, t. j., v eniga izmed hramov per tempeljnu, ki so bili odločeni duhovnam v stanovanje, za shrambe mnozih rečí in za gostivnice per mirnih daritvah.
4. „*v zakladnico*“, t. j., v hram, v prebivalnico.
5. „*moža Božjiga*“, t. j., preroka; — „*zraven zakladnice poglavarjev*“, t. j., zraven hrama poglavarjev.
6. „*kupe polne vina in kelihe*“, t. j., veči posode polne vina in manjši posode za natakanje.
7. Jeremija je zato rekel Rehabljanam: „*Pite vino!*“ de je skušal njih pokoršino do njih starih očetov, ki so jim bili prepovedali vino piti.
8. „*Ne pite vina*“ enako Nazarejcam (4. Mojz. 6, 3.).

Digitized by Google

ampak v šotorih prebivajte vse svoje žive dni,[9]) de bote dolgo živeli v deželi, kjer ste ptujci.

8. Zato smo pokorni glasu Jonadaba, sinú Rehaba, našiga očeta, v vsim, kar nam je zapovedal, tako de ne pijemo vina vse svoje žive dni ne mi, ne naše žene, ne naši sinovi, ne naše hčere,

9. in de ne zidamo hiš za stanovanje, in nimamo ne nogradov, ne njiv, ne semena,

10. ampak stanujemo v šotorih, in smo pokorni v vsim, kar nam je zapovedal Jonadab, naš oče.

11. Ko je pa bil Nabuhodonozor, babilonski kralj, prišel v našo deželo,[10]) smo rekli: Pridite, in pojdimo v Jeruzalem spred kaldejske vojske, in spred sirske vojske;[11]) in smo v Jeruzalemu ostali.[12])

12. In Gospod je Jeremiju govoril, rekoč:

13. To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Pojdi, in povej možem Judovim in prebivavcam v Jeruzalemu: Ali ne bote sprejeli krotenja, de bi bili pokorni mojim besedam? pravi Gospod.

14. Besede Jonadaba, sinú Rehaboviga, ki jih je bil svojim otrokam zapovedal, naj ne pijejo vina, so per njih zmôgle, de ne pijo vina do današnjiga dne; ker so pokorni zapovedi svojiga očeta; jez pa sim vam govoril od zgodnjiga jutra[13]) in vam pergovarjal, pa mi niste bili pokorni.

15. Pošiljal sim vam vse svoje hlapce, preroke, ter sim zjutraj zgodej vstajal, in pošiljal, rekoč: Spreobernite se vsakteri od svoje prehudobne poti, in poboljšajte svoje namene, in ne hodite za ptujimi bogovi, in nikar jih ne častite; in stanovali bote v deželi, ktero sim dal vam in vašim očetam; pa niste nagnili svojih ušes, in me niste poslušali. Zgor. 18, 11 : 25, 5.

16. Terdo so se tedaj deržali otroci Jonadaba, sinú Rehaboviga, zapovedi svojiga očeta, ktero jim je bil zapovedal; to ljudstvo pa mi ni bilo pokorno.

17. Za tega voljo to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom perpeljal nad Juda, in nad vse prebivavce v Jeruzalemu vso nadlogo, ktero sim zoper nje izrekel, zato ko sim jim govoril, pa niso poslušali; klical sim jih, in mi niso odgovorili.

18. Hiši Rehabljanov[14]) pa je rekel Jeremija: To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Zato ko ste bili pokorni zapovedi Jonadaba, svojiga očeta, in ste vse njegove povelja dopolnili, in ste storili vse, kar vam je bil zapovedal:

9. živíte ko pastirji zderžno in ubožno.
10. Glej to zgodbo 4. Kralj. 24, 1. 2.
11. Sirijani so bili s Kaldejci. Gl. 4. Kralj. 24, 2.
12. Rehabljani so se s potrebo izgovarjali, de zdaj v Jeruzalemu stanujejo. Prisiljeni so bili v mesto perbežati, zato ker so jim bili sovražniki pašnike pobrali.
13. „*od zgodnjiga jutra*“, t. j., pridno, goreče, neprenehama.
14. „*Hiši Rehabljanov*“, t. j., rodu Rehabljanov.

Digitized by Google

19. zavoljo tega to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Ne bo ga zmanjkalo možá iz rodú Jonadaba, Rehaboviga sina, kteri bi vselej ne stal pred mojim obličjem.[15])

XXXVI. Poglavje.

Jeremija svoje prerokbe narekuje Baruhu, de jih zapisuje v bukve, in mu jih ukaže brati v tempeljnu; kralj Joakim te bukve sežge, in da povelje, oba preroka zapreti v ječo. Jeremija preskerbí drugi spis svojiga prerokovanja, in oznani kralju Božjo kazen.

1. In zgodilo se je četerto leto Joakima,[1]) sinú Josijeviga, judovskiga kralja, de je Gospod to Jeremiju govoril, rekoč:

2. Vzemi bukve,[2]) in vanje zapiši vse besede, ktere sim ti govoril zoper Izraela in Juda, in zoper vse narode od dneva, ko sim ti govoril, od dni Josijevih, do današnjiga dneva.

3. Morebiti, ko hiša Judova sliši vse nesreče, ki jim jih mislim storiti, de se vsakteri od svoje prehudobne poti oberne; in odpustil jim bom njih hudobijo in pregreho.

4. Tedaj je Jeremija poklical Baruha, Nerijeviga sina; in Baruh je pisal iz Jeremijevih ust v bukve vse besede Gospodove, ktere mu je govoril;[3])

5. in Jeremija je Baruhu zapovedal, rekoč: Jez sim zapert,[4]) in ne morem iti v hišo Gospodovo;

6. pojdi tedaj ti vanjo, in beri iz bukev, v ktere si zapisal iz mojih ust besede Gospodove, de ljudstvo sliši v hiši Gospodovi postni dan;[5]) in de tudi slišijo vsi iz Juda, ki pridejo iz svojih mest, jim beri:

7. morebiti de se v molitvi ponižajo pred Gospodovim obličjem, in se verne vsakteri s svoje prehudobne poti; zakaj velika je serditost in nejevolja,[6]) ki jo je Gospod izgovoril zoper to ljudstvo.

---

15. Rehabljani so bili z Judi vred v babilonsko sužnost peljani, in so se ž njimi vred vernili v domovino. Po svoji vernitvi so služili v tempeljnu (1. Kron. 2, 55.), in so po navadi zderžno in revno živeli. V višim pomenu še živé Rehabljani v keršanskih pušavnikih in menihih, kterih predpodoba so bili, kakor učí sv. Hieronim. — *„Rahab“* pomeni še zmiraj v arabskim *„menih“*.

1. Četerto in peto (v. 9.) leto Joakimoviga kraljevanja (606. in 5. pred Kr.), po tem ko se je bil Nabuhodonozor spet umaknil iz dežele. Gl. popreš. pogl.

2. *„bukve“*, t. j., zvitek spetih pergamenastih listov, ki so jih v zvitek zvili.

3. Jeremija je Baruhu, svojimu učencu, svoje prerokovanja perpovedoval, Baruh pa jih je zapisoval.

4. *„sim zapert“*, t. j., sim zaderžan, ker nikjer se ne bere, de bi ga bil Joakim zaperl.

5. *„postni dan“* devetiga mesca (v. 9.). Ta post je bil zavoljo neke posebne potrebe zapovedan, morde zato, de bi bili Boga sprosili, naj bi Nabuhodonozorju ubranil, se verniti proti Jeruzalemu, in ga oblegati.

6. Drugi prestavljajo: *„zakaj velika je kazen in maševanje“*.

Digitized by Google

8. In Baruh, Nerijev sin, je vse storil, kar mu je bil prerok Jeremija ukazal, in je bral iz bukev besede Gospodove v hiši Gospodovi.[7])

9. Zgodilo se je pa peto leto Joakima, sinú Josijeviga, judovskiga kralja, deveti mesec, de so vpričo Gospoda post oznanili vsimu ljudstvu v Jeruzalemu, in vsi množici, ki je bila iz Judovih mest pervrela v Jeruzalem.

10. In Baruh je bral iz bukev Jeremijeve govore v hiši Gospovi, v zakladnici Gamarija, sinú Safana, pisarja,[8]) v zgornjim preddvoru,[9]) kjer se hodi skozi nove vrata v hišo Gospodovo, de je vse ljudstvo slišalo.[10])

11. Ko je pa slišal Mihej, sin Gamarija, Safanoviga sina, vse Gospodove besede iz bukev,

12. je šel doli v kraljevo hišo v hram pisarjev; in glej tukaj so sedeli vsi poglavarji:[11]) Elisama, pisar,[12]) in Dalaja, sin Semejev, in Elnatan, sin Ahoborjev, in Gamarija, sin Safanov, in Sedekija, sin Hananijev, in vsi poglavarji.

13. In Mihej jim oznani vse besede, ktere je slišal Baruha brati iz bukev ljudem na ušesa.

14. Poslali so tedaj vsi poglavarji k Baruhu Judija, sinú Natanija, sinú Selemija, sina Kusijeviga, rekoč: Bukve, iz kterih si bral, de je ljudstvo slišalo, vzemi v svojo roko, in pridi. Vzel je tedaj Baruh, Nerijev sin, bukve v svojo roko, in je prišel k njim.

15. In rekli so mu: Usedi se, in beri to nam na ušesa. In Baruh jim je bral na ušesa.

16. Ko so tedaj vse besede slišali, so med seboj ostermeli, in rekli Baruhu: Mi moramo vse te besede kralju oznaniti.

17. In vprašali so ga dalje, rekoč: Povej nam, kako si vse te besede iz njegovih ust spisal?

18. Baruh pa jim pravi: Iz svojih ust, kakor de bi bil bral, mi je govoril vse te besede, in jez sim jih v bukve pisal s černilam.[13])

19. In poglavarji so Baruhu rekli: Pojdi in skrita se ti in Jeremija, in nihče naj ne vé, kje sta.

20. In šli so k kralju na preddvor,[14]) bukve pa so shranili v zakladnici Elisama, pisarja, in so povedali kralju, ki je poslušal, vse govore.

---

7. „*v hiši Gospodovi*“, t. j., v tempeljnu je bral prerokbe.
8. „*Safan*“ je bil viši pisar v kraljevi pisarnici.
9. „*na zgornjim preddvoru*“ jeruzalemskiga tempeljna.
10. Baruh je šel na preddvor, kjer je bilo zbrano ljudstvo, in se je ustopil pred Gamarijev hram, blizo novih vrat, ki so v duhovski preddvor deržale (Perm. 2. Kron. 20, 5.). Če je Baruh na mostovžu pred vratmi Gamarijeviga hrama bral, ga je lahko ljudstvo v spodnjim preddvoru slišalo, in tudi duhovšina v zgornjim preddvoru, zlasti če je Baruh na mostovžu skozi okno bral.
11. „*vsi poglavarji*“, t. j., vsi deržavni svetovavci.
12. Safan je bil viši v pisarnici pod Josijem (4. Kralj. 22, 8. 9.); zdaj pa je to službo opravljal Elisama.
13. Jeremija je brez pomišljevanja izgovarjal vse besede, ktere mu je sveti Duh vdihoval.
14. „*na preddvor*“, t. j., v prednjo sobo, de so bili za perstop k kralju oglašeni.

Digitized by Google

21. In kralj je poslal Judija, de naj gre po bukve; on pa jih vzame iz zakladnice Elisama, pisarja, jih bere vpričo kralja in vsih poglavarjev, ki so okoli kralja stali.

22. Kralj pa je stanoval v zimski hiši[15]) devetiga mesca,[16]) in pred njim je bilo ognjišce polno žerjavice.[17])

23. Ko je bil Judi prebral tri ali štiri strani, jih je on odrezal[18]) s pisarskim nožkam,[19]) in na ogenj vergel, ki je bil na ognjišcu, dokler niso bukve vse zgorele v ognji, ki je bil na ognjišcu.

24. In se niso bali, tudi ne svojih oblačil pretergali[20]) ne kralj, ne vsi hlapci njegovi, ki so vse te govore slišali.

25. Vender pa so Elnatan in Dalaja in Gamarija zopergovorili kralju, de naj ne sežge bukev, pa jih ni poslušal.

26. In kralj je zapovedal Jeremielu, Amelekovimu sinu, in Saraju, Ezrielovimu sinu, in Selemiju, Abdeelovimu sinu, Baruha, pisarja, in Jeremija, preroka, zgrabiti; pa Gospod ji je bil skril.

27. Gospod pa je govoril Jeremiju, preroku, po tem ko je bil kralj sežgal bukve z govori vred, ktere je bil Baruh iz Jeremijevih ust spisal, rekoč:

28. Vzemi spet druge bukve, in vanje spiši vse poprešnje govorjenja, ki so bile v pervih bukvah, ktere je Joakim, judovski kralj, sežgal.

29. In Joakimu,[21]) kralju Judovimu, reci: To pravi Gospod: Ti si une bukve sežgal, rekoč: Zakaj si vanje spisal in naznanil: Naglo[22]) bo babilonski kralj prišel, in to deželo razdjal, in bo storil, de ne bo v nji človeka ino živine?

30. Zatorej to pravi Gospod zoper Joakima, judovskiga kralja: Ne bo ga od njega, kteri bi sedel na Davidovim prestolu,[23]) in njegovo truplo bo tje verženo na vročino po dnevu, in na mraz po noči.[24])

31. In obiskal bom nad njim in nad njegovim zarodam in nad njegovimi hlapci njih pregrehe, in perpravil bom nad nje in nad jeruzalemske prebivavce in nad može Judove vso nesrečo, ktero sim jim pravil, pa niso poslušali.

32. Jeremija pa je vzel druge bukve, in jih je dal Baruhu, Ne-

15. „*v zimski hiši*“, t. j., v hramih, ki so bili bolj zoper mraz zavarvani.
16. „*devetiga mesca*“, t. j., nekoliko našiga listopada in grudna.
17. „*ognjišce*“, t. j., peč, ki se lahko prenaša, in je še zdaj na Jutrovim v navadi.
18. „*jih je on*“, namreč kralj Joakim, „*odrezal*“.
19. „*s pisarskim nožkam*“, s kterim so pisalo urezovali.
20. Ni bilo viditi nad njimi znamnja groze, žalosti in pokore.
21. Joakimu reci zastran bukev, ktere je sežgal.
22. „*Naglo*“, v hebrejskim: „*Prav gotovo bo*“, i. t. d.
23. Ne bo ga iz njegoviga zaroda, kteri bi dolgo kraljeval. — Jehonija, njegov sin, je le tri mesce kraljeval, in ni bil zapustil kraljestva svojimu sinu. Gl. 4. Kralj. 24, 8.
24. Joakim ne bo pokopan ne po dnevu, ne po noči. Gl. zgor. 22, 19.

Digitized by Google

rijevimu sinu, pisarju, kteri je vanje spisal iz Jeremijevih ust vse besede bukev, ktere je bil Joakim, judovski kralj, sežgal na ognji; in še veliko več druzih govorov[25]) je bilo perdjanih, kakor jih je bilo poprej.

XXXVII. Poglavje.

Sedekija perporoča sebe in ljudstvo prerokovi molitvi. Nabuhodonozor gre proti Egiptu. Jeremija prerokuje njegovo povernitev proti Jeruzalemu. Poglavarji zaprejo Jeremija v ječo, Sedekija pa ga iz nje reši.

1. In kralj Sedekija, sin Josijev, je kraljeval namesti Jehonija, Joakimoviga sina, kteriga je bil Nabuhodonozor, babilonski kralj, postavil kralja v judovski deželi.[1])

2. Tode on in njegovi hlapci in ljudstvo po deželi niso bili pokorni Gospodovim besedam, ki jih je govoril po Jeremii, preroku.

3. In kralj Sedekija je poslal Juhala, Selemijeviga sina, in Sofonija, Maasijeviga sina, duhovna, k Jeremiju, preroku, rekoč: Prosi za nas Gospoda, našiga Boga![2])

4. Jeremija pa je prost med ljudstvam hodil, ker ga niso bili *(še)* v ječo spravili. Tedaj je bila Faraonova vojska prišla iz Egipta; in ko so Kaldejci, kteri so Jeruzalem oblegali, to novico slišali, so od Jeruzalema odrinili.[3])

5. In Gospod je govoril Jeremiju, rekoč:

6. Tako pravi Gospod, Bog Izraelov: Tako povejte kralju Judovimu, ki vas je poslal me vprašat. Glej, Faraonova vojska, ki je izšla vam na pomoč, se bo vernila v svojo deželo v Egipt;

7. in Kaldejci se bodo vernili, in se bodo zoper to mesto bojevali, in ga bodo vzeli, in ga z ognjem požgali.

8. To pravi Gospod: Nikar ne goljufujte sami sebe, rekoč: Kaldejci bodo gotovo odšli, in se umaknili od nas: ker ne bodo odrinili.

9. Pa če tudi pobijete vso vojsko Kaldejcov, ki se zoper vas bojuje, in le nekteri ranjeni zmed njih ostanejo; se bodo vender, vsak iz svojiga šotora, vzdignili in to mesto zažgali z ognjem.

10. Ko je bila pa kaldejska vojska zavolj Faraonove vojske od Jeruzalema odšla,

11. je šel Jeremija iz Jeruzalema, de bi v deželo Benjami-

---

25. V hebrejskim: ... „*sežgal*; *in še več druziga taciga prerokovanja*".

1. Naslednja prerokba verjetno sega v deveto leto Sedekijeviga kraljevanja (4. Kralj. 25, 1.). To leto je Nabuhodonozor oblegal Jeruzalem, bil je pa od oblege jenjal, ko so se bili Egipčani zoper njega vzdignili. Ko so se pa bili Egipčani vernili, se je spet zoper mesto obernil (v. 5—8.).

2. de nas varuje kralja Nabuhodonozorja (v. 5—8.).

3. so odrinili Egipčanam naproti. Prim. Eceh. 30, 21.

Digitized by Google

novo popotval, in tam razdelil svojo posestev vpričo mestnjanov.[4])

12. In ko je prišel do Benjaminovih vrat, je bil tam nekdo po versti na straži, z imenam Jerija, sin Selemija, sina Hananijeviga, kteri zgrabi Jeremija, preroka, rekoč: Ti bežiš k Kaldejcam!

13. In Jeremija odgovori: Ni res, ne bežim k Kaldejcam! In Jerija ga ni poslušal, ampak je Jeremija zgrabil, in ga peljal k poglavarjem.

14. Zavoljo tega so poglavarji jezni na Jeremija ga pretepli, in vergli v ječo, ki je bila v hiši Jonatana, pisarja; bil je namreč čez ječo postavljen.[5])

15. Šel je tedaj Jeremija v luknjo in v ječo,[6]) in Jeremija je ondi sedel dolgo časa.

16. Kralj Sedekija pa je po-nj poslal, in ga v svoji hiši na skrivnim vprašal, ter je rekel: Kaj meniš, ali Gospod kaj pove? In Jeremija pravi: To je de! In reče: Babilonskimu kralju boš v roke dan.

17. In Jeremija je rekel kralju Sedekiju: Kaj sim se pregrešil zoper tebe in zoper tvoje služabnike in zoper tvoje ljudstvo, de si me djal v jetnišnico?

18. Kje so vaši preroki, ki so vam prerokovali in rekli: Babilonski kralj ne bo prišel nad vas in nad to deželo?

19. Zdaj tedaj poslušaj, prosim gospod, moj kralj! Naj moja prošnja obveljá pred teboj, in ne pošiljaj me nazaj v hišo Jonatana, pisarja, de tam ne umerjem.

20. Tedaj je kralj Sedekija zapovedal, de naj denejo Jeremija v vežo pred ječo, in mu dajo memo kuhe vsak dan hlebec kruha,[7]) dokler ne bo povžit ves kruh v mestu.[8]) In Jeremija je ostal v veži pred ječo.

XXXVIII. Poglavje.

Jeremija veržejo v kapnico, nek dvornik pa ga iz nje reši. Jeremija kralju svetuje, de naj se podá Kaldejcam.

1. Slišal pa je Safatija, sin Matanov, in Gedelija, sin Fasurjev, in Juhal, sin Selemijev, in Fasur, sin Melkijev, besede, ktere je Jeremija vsimu ljudstvu govoril, rekoč:[1])

4. Kakošno posestvo je imel Jeremija v Anatotu, ni znano; Hanameelova njiva ob tem času še ni bila kupljena.

5. V jutrovih deželah niso imeli posebnih, očitnih hiš, v ktere bi bili hudodelnike zapérali; torej so bile ječe napravljene v hišah sodnikov, zlasti v hiši višiga pismarja, ki je bil ob enim tudi viši sodnik.

6. „*v luknjo*“, v jamo, ki je bila pod zemljo.

7. V hebrejskim: ... „*hlebec kruha iz pekovskih ulic*“.

8. dokler je še kaj kruha v mestu.

1. Jeremija je v veži pred ječo, kamor ga je bil dal Sedekija spraviti (zgor. 37, 20.), lahko govoril z vojaki in druzimi Judi, ki so ga obiskovali, ter jim je perpovedoval, de bodo Kaldejci mesto premagali.

Digitized by Google

2. To pravi Gospod: Kdor bo v tem mestu ostal, bo umerl pod mečem in za lakoto in kugo: kdor bo pa k Kaldejcam zbežal, bo živel, in srečno svoje življenje ohranil.[2])

3. To pravi Gospod: Gotovo bo to mesto dano babilonskimu kralju v roke, in on ga bo vzel.

4. In poglavarji so rekli kralju: Prosimo, de se ta človek umorí, ker nalaš[3]) serce poděra vojšakam, ki so še v tem mestu ostali, in tudi vsimu ljudstvu, ko jim take besede govorí; ta človek namreč ne iše mirú temu ljudstvu, ampak nesrečo.

5. In kralj Sedekija je rekel: Glejte, v vaših rokah je, in ne bilo bi prav, de bi vam kralj kaj odrekel.[4])

6. Vzeli so tedaj Jeremija, in so ga vergli v jamo Melkija, Amelekoviga sina, ktera je bila na dvoru pred ječo; in spustili so Jeremija po vervéh v jamo,[5]) v kteri ni bilo vode, ampak blato; Jeremija se je tedaj pogreznil v blato.

7. Slišal je pa Abdemelek, Etijopec, dvornik,[6]) ki je bil v králjevi hiši, de so Jeremija v jamo vergli: kralj pa je tačas sedel med Benjaminovimi vratmi.[7])

8. In Abdemelek je šel iz králjeve hiše, in je govoril kralju, rekoč:

9. Gospod, moj kralj! hudo so storili ti možje vse, kar koli so počeli z Jeremijem, prerokam, ko so ga v jamo vergli, de ondi umerje za lakoto;[8]) ker ni več kruha v mestu.

10. Kralj je tedaj zapovedal Abdemeleku, Etijopcu, rekoč: Vzemi seboj od tod trideset móž,[9]) in zleci Jeremija, preroka, iz jame, preden umerje.

11. Vzel je tedaj Abdemelek seboj može, in je šel v králjevo hišo, kjer je bila shramba,[10]) in je iz nje vzel starih cunj in starin, ki so bile trohljive, in jih je po vervéh spustil k Jeremiju v jamo.

12. In Abdemelek, Etijopec, je rekel Jeremiju: Deni stare cunje in to, kar je stergano in trohljivo,[11]) pod svoje pazduhe in okrog verví:[12]) Jeremija je tedaj tako storil.

13. In izlekli so Jeremija po vervéh, in ga spravili iz jame: ostal pa je Jeremija v veži pred ječo.[13])

---

2. Kaldejcam se podati, je bilo povelje Božje (zgor. 21, 9.), de bi se bilo odvernilo prelivanje kervi, in de bi se bil izraelski zarod ohranil.
3. besede „*nalaš*“ ni v hebrejskim svetim pismu.
4. „*vam*“, možem, kakoršni ste vi, ne morem nič odreči.
5. „*v jamo*“, v vodnjak, kamor se je voda nabirala.
6. „*dvornik*“, skopljenec, hramnik, strežej v ženskih hramih.
7. Kralj se je ondi mudil, de je morde kake reči vravnal.
8. V hebrejskim: ... „*vergli, kjer mora za lakoto umreti*“.
9. „*móž*“, kteri bi, ako bi bilo treba, kako silo odgnali.
10. „*shramba*“, kjer je bilo hranjeno staro orodje.
11. V hebrejskim: „*Položi te stare cunje in kerpe*“.
12. de bi ga verví ne obrezale, in ne poškodovale. Tako skerben in usmiljeniga serca je bil ptujic!
13. kjer je bil poprej perpert. Glej zgor. 37, 20.

Digitized by Google

14. In kralj Sedekija je poslal, in dal Jeremija, preroka, k sebi perpeljati k tretjim vratam,[14]) ki so v Gospodovi hiši; in kralj je rekel Jeremiju: Vprašam te besedo, nič mi ne skrivaj!

15. Rekel pa je Jeremija Sedekiju: Če ti povem, me li ne boš umoril? In če ti bom svèt dal, me ne boš poslušal.

16. Persegel je tedaj kralj Sedekija Jeremiju skrivaj, rekoč: Kakor resnično Gospod živí, ki nam je to dušo vstvaril, te ne bom umoril, in te ne bom dal v roke tem možem, ki ti po življenji strežejo.

17. In Jeremija je rekel Sedekiju: To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Če greš in se podaš k poglavarjem babilonskiga kralja,[15]) boš svoje življenje ohranil, in to mesto ne bo požgano z ognjem, in ohranjen boš ti in tvoja hiša.

18. Ako pa ne greš k poglavarjem babilonskiga kralja, bo to mesto dano Kaldejcam v roke, in ga bodo požgali z ognjem, in tudi ti ne boš ubežal njih roki.

19. In kralj Sedekija je rekel Jeremiju: Skerbi me zavolj Judov, ki so k Kaldejcam zbežali, de bi kje ne bil dan njim v roke, in de bi me ne zasmehovali.

20. Jeremija pa je odgovoril: Ne bodo te dali; poslušaj, prosim, glas Gospodov, ki ti ga jez povem, in dobro ti bo, in živela bo tvoja duša.

21. Če pa ne boš hotel iti, je to beseda, ktero mi je Gospod razodel.

22. Glej, vse žene, ki so ostale v hiši judovskiga kralja,[16]) bojo peljane k poglavarjem babilonskiga kralja, in oné porečejo: Tvoji mirni možje[17]) so te zapeljali in te premagali![18]) pogreznili so v blato in na spolzko tvoje noge, in so te zapustili.[19])

23. In vse tvoje žene in tvoji otroci bodo peljani k Kaldejcam; in njih rokam ne boš ubežal, ampak v roko babilonskiga kralja se boš vjel; in on bo to mesto požgal z ognjem.

24. Sedekija je tedaj rekel Jeremiju: Nihče naj teh besedi ne zvé, de ne boš umerl.

25. Če bodo pa poglavarji slišali, de sim s teboj govoril, in k tebi prišli, in ti porečejo: Po-

---

14. Ktere so bile te vrata, ni znano; morde vrata na notranje duhovsko dvorišc, kjer je imel kralj svoj prostor (2. Kron. 23, 13.).

15. Kralj Nabuhodonozor ni bil takrat pričujoč per oblegi; bil je tedaj v Reblati na Sirskim. Gl. spod. 39, 6.

16. kterih lakota in kuga ni bila pokončala.

17. „*Tvoji mirni možje*“, t. j., tvoji goljufni preroki, ki so ti le mir, srečo, rešenje prerokovali; drugi prestavljajo: „*Tvoji prijatli*“.

18. „*so te zapeljali in premagali*“ s svojim napčnim svetam, de si se zoper Božjo voljo Kaldejcam ustavljal, ter se jim nisi z lepo podal.

19. Ti, kralj Sedekija, se bojiš zasmehovanja judovskih begunov (v. 19.), ko bi se prostovoljno sam podal; pa glej, ko bo mesto z naskokam vzeto, in ko tvoje žene zmagovavcu v roke pridejo, te bodo oné vpričo Kaldejcov zasmehovale, in porečejo: Tvoji svetovavci so te končali, in v nesrečo spravili, zdaj pa so te zapustili. Gl. 4. Kralj. 25, 5.

Digitized by Google

vej nam, kaj si govoril s kraljem, nič nam ne skrivaj, saj te ne bomo umorili: in kaj je kralj s teboj govoril?

26. jim reci: Ponižno sim kralja prosil, de bi me ne ukazal nazaj peljati v Jonatanovo hišo, kjer bi umerl.

27. Prišli so tedaj vsi poglavarji k Jeremiju, in so ga vprašali: in on jim je vse takó govoril, kakor mu je bil kralj zapovedal; in so ga pustili, ker se ni bilo nič razglasilo.

28. Jeremija pa je ostal v veži pred ječo do dne, de je bil Jeruzalem vzet. In zgodilo se je, de je bil Jeruzalem vzet.[20])

XXXIX. Poglavje.

Kaldejci premagajo jeruzalemsko mesto; kralj Sedekija zbeží iz mesta, Kaldejci pa ga vjamejo; Nabuhodonozor ukaže Sedekiju oči stakniti, in ga v Babilon peljati, njegove otroke pa pomoriti; tudi zapové jeruzalemsko ozidje razvaliti, hiše požgati in vse ljudstvo v sužnost peljati; prepové pa svojim višim vojakam, Jeremiju kaj žaliga storiti. Jeremija prerokuje Abdemeleku, Etijopcu, de bo otét.

1. Deveto leto Sedekija, Judoviga kralja, deseti mesec, je prišel Nabuhodonozor, babilonski kralj, in vsa njegova vojska pred Jeruzalem, in ga je oblegala.

2. Enajsto leto pa, četerti mesec, in peti dan *(tega)* mesca, je bilo mesto odperto.[1])

3. In šli so vanj vsi poglavarji babilonskiga kralja,[2]) in so se ustavili per srednjih vratih:[3]) Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsahim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, in vsi drugi poglavarji babilonskiga kralja.[4])

4. Ko jih pa Sedekija, Judov kralj, in vsi vojšaki ugledajo, so bežali, in šli so po noči skozi kraljev vert, in skozi vrata, ki so bile med dvema zidovama,[5])

---

20. Te besede so v zvezi z začetkam naslednjiga poglavja.

1. V hebrejskim: „*deveti dan v mescu*“, kakor se tudi spod. 52, 6. in 4. Kralj. 25, 3. bere. — Leta 508. pred Krist.

2. Nabuhodonozor je bil tačas v Reblati.

3. t. j., ostali so na straži per srednjih vratih ob zidu, kteri je zgornje mesto (proti jugu) od spodnjiga mesta (proti severju) ločil, in so hotli drugi dan zgornje mesto napasti; še le spodnje mesto so bili premagali; zato Ecehiel (24, 1: 40, 1.) deseti dan postavi ko dan (popolne) zmage. Ko Ecehiel deseti, Jeremija pa četerti mesec naznanja, se pervo umeva od deržavljanskiga, drugo pa od cerkveniga leta. Drugi dajo pomen: Vojskini viši so se ustavili na prostoru med dvema zidovama, ktera sta obdajala vse mesto.

4. V hebrejskim: „*Nirgal-Sareser*“ i. t. d. „*Nargal-Sareser*“ i. t. d. Nekteri prestavljajo hebrejsko besedo „*Rabsares*“ z besedama: „*viši hramnikov*“ ali „*dvornikov*“, in besedo „*Rebmag*“ z besedama: „*viši magov*“ (modrih, Mat. 2, 1.). S perstavkam „*Rebmag*“ se loči poslednji „*Neregel-Sereser*“ od perviga, ki se mu v Vulgati ravno tako pravi, namreč: „*Neregel-Sereser*“.

5. „*med zidovama*“, kterih eden je mesto, eden pa vert obdajal. — Sedekija je bil ubežal po tacih ulicah, ktere niso bile s Kaldejci zastavljene. Po misli Judov je bil ušel po nekim potu pod zemljo. Gl. 4. Kralj. 25. razl. 3.

Digitized by Google

in so se podali po potu proti pušavi.[6])

5. Derla pa je za njimi kaldejska vojska; in vjeli so Sedekija na planjavi jerihunske pušave, in so vjetiga peljali k Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, v Reblato, ki je v emaški deželi; in on je nad njim sodbo sklenil.[7])

6. In umoril je babilonski kralj Sedekijeve otroke v Reblati vpričo njega, in vse judovske plemenitnike je babilonski kralj umoril.

7. Tudi je dal Sedekiju oči stakniti, in ga djati v železje, de je bil v Babilon peljan.

8. Tudi králjevo hišo, in hiše ljudstevske so Kaldejci požgali z ognjem, in jeruzalemsko ozidje so poderli.

9. In drugo ljudstvo, kar ga je bilo v mestu ostalo,[8]) in perbéžnike, ki so bili k njemu perbežali,[9]) in drugo nizko ljudstvo,[10]) ki je bilo ostalo, je peljal Nabuzardan, viši vojakov,[11]) v Babilon.

10. In uboge izmed ljudstva, ki niso celó nič imeli, je popustil Nabuzardan, viši vojakov, v deželi Judovi in jim je dal nograde in vodnjake[12]) tisti dan.

11. Zapovedal pa je Nabuhodonozor, babilonski kralj, Nabuzardanu, višimu vojakov, zavoljo Jeremija, rekoč:

12. Vzemi ga, glej nanj, in nič žaliga mu ne stori; ampak kakor želi, takó mu stori![13])

13. Poslal je tedaj Nabuzardan, vojaški poglavar, in Nabusezban, in Rabsares, in Neregel, in Sereser, in Rebmag, in vsi boljšaki babilonskiga kralja[14])

14. so poslali in vzeli Jeremija iz veže pred ječo, in so ga izročili Godoliju,[15]) sinu Ahikama, sina Safanoviga, de bi šel v hišo, in stanoval med ljudstvam.

15. Jeremiju pa, ko je bil zapert v veži pred ječo, je Gospod govoril, rekoč:

16. Pojdi in povej Abdemeleku, Etijopcu, rekoč: To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom spolnil svoje besede nad tem mestam v hudo, in ne v dobro, in spolnile se bojo pred tvojimi očmi tisti dan.

17. In jez bom tebe rešil tisti dan, pravi Gospod: in ne boš

---

6. Sedekija je bežal proti Jerihi, de bi bil šel čez Jordan, in se v pušavi skril.
7. ker mu je bil Sedekija persego prelomil (4. Kralj. 24, 20.).
8. „*ostalo*“ za mečem, lakoto, in kugo.
9. „*perbežali*“ v mesto iz dežele pred Kaldejci.
10. drugo ljudstvo po deželi zunaj Jeruzalema.
11. „*Nabuzardan*“ je bil viši vojskinih trum.
12. „*vodnjake*“, v hebrejskim: „*njive*“.
13. Tako Bog naklanja k pridu svojih zvestih služabnikov tudi serce trinogov.
14. Drugi prestavljajo hebrejsko besedo „*Nabusezban*“: viši med hramniki, in „*Neregel-Sereser*“: viši magov ali modrih.
15. „*Godolija*“ je bil imeniten Jud, kterimu ni bilo prav, de so se Judje zoper Kaldejce spuntali, in je bil k Kaldejcam zbežal; zato so ga Kaldejci postavili poglavarja majhnimu številu Judov, ki so bili še v deželi ostali (Brentano). Gl. zgor. 26, 24. Spod. 40, 5.

Digitized by Google

dan v roke možem, kterih se bojiš;

18. ampak rešil te bom in oprostil, in pod mečem ne boš padel, ampak tvoja duša ti bo ohranjena,[16]) ker si v me zaupanje imel, pravi Gospod.[17])

XL. Poglavje.

Kaldejski vojskini poglavar da Jeremiju prostost. Več razkropljenih Judov se zbere pod varstvo Godolija, namestnika Kaldejcov. Ismahel mu po življenji streže, on pa tega ne verjame.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju, po tem, ko ga je bil Nabuzardan, vojaški viši, spustil iz Rame, ko ga je bil vzel v verigah vklenjeniga izmed vsih, ki so šli iz Jeruzalema in Juda, in so bili peljani v Babilon.[1])

2. Vzel je tedaj vojskini poglavar Jeremija, in mu je rekel: Gospod, tvoj Bog, je napovedal nesrečo zoper ta kraj,

3. in jo je perpeljal; in Gospod je storil, kakor je govoril, ker ste se zoper Gospoda pregrešili, in niste poslušali njegoviga glasú; zato se je vam to zgodilo.[2])

4. Zdaj tedaj glej, rešim te dans iz verig, ki so na tvojih rokah: če ti je všeč z menoj iti v Babilon, pojdi, in bom na te svoje oči obračal: če ti pa ni všeč iti z menoj v Babilon, pa ostani: glej, vsa dežela je pred tvojimi očmi; kar si zvoliš, in kamor ti je všeč iti, tje pojdi! —

5. Pa ne hôdi z menoj,[3]) ampak raji prebivaj per Godolii, sinu Ahikama, sina Safanoviga,

16. V hebrejskim: ... „*padel, ampak ko plen boš odnesel svojo dušo*“.

17. Bog je hotel s tem usmiljenje tega dvornika poplačati (zgor. 38, 7. 8.). Blagor usmiljenim, usmiljenje bodo dosegli. Mat. 5, 7. To prerokbo (v. 15—18.) je bil Jeremija oznanil v veži pred ječo, kakor se kaže, še preden je bilo mesto vzeto. Glej zgor. 38, 18.

1. Besede te verste so napis naslednjiga druziga dela Jeremijeve prerokbe; Prerok začne namreč perpovedovati zgodbe, ki so se zgodile koj po premaganim Jeruzalemu. Tukaj se utegne vprašati: kako de je bil Jeremija v verigah med jetniki v Rami, ko je bil vender po besedah 39. pogl. 14. verste že iz ječe spušen, in Godoliju izročen? — To se da tako-le razložiti: Ko so bili poglavarji mesto premagali (39, 3—4.), in Jeremija oprostili (11—14.), so od Nabuhodonozorja kmalo povelje dobili, mesto požgati (v. 8.), in Jude odpeljati. To povelje so poglavarji dali nižimu vojvodu spolniti, sami pa so se umaknili v bližnjo Ramo. Per svojim odhodu so morde na Jeremija pozabili, de niso nižimu vojvodu nobeniga naročila zavolj njega dali. Zato se ga je ta enako kakor druzih polastil, in ga je dal z druzimi vred peljati v Ramo k višimu vojvodu, in le-ta ga je berž spustil, ko ga je bil ugledal.

2. Tako večkrat tudi neverniki spoznajo Božjo roko v njegovih pravičnih sodbah.

3. Poglavar vojskinih trum je Jeremiju že na obrazu bral, de gre nerad v Babilon; torej ni čakal njegoviga odgovora, ter mu berž pravi: „*Pa ne hôdi z menoj*“ i. d.

Digitized by Google

kteriga je babilonski kralj postavil čez mesta Judove; prebivaj tedaj per njem med ljudstvam, ali kamor te veseli iti, tje pojdi! Vojaški viši mu je dal tudi živeža in darov, in ga je spustil.

6. Prišel je pa Jeremija k Godoliju, Ahikamovimu sinu, v Masfat,[4]) in je stanoval per njem med ljudstvam, ki je bilo v deželi ostalo.

7. Ko so pa slišali vsi vojskini poglavarji, ki so bili po deželi razkropljeni, oni in njih tovarši,[5]) de je babilonski kralj Godolija, Ahikamoviga sina, čez deželo postavil, in de je njemu izročil može in žene in otroke in uboge v deželi, ki niso bili v Babilon odpeljani:

8. so prišli k Godoliju v Masfat, namreč Ismahel, Natanijev sin, in Johanan in Jonatan, Kareetova sinova, in Sareja, Tanehumetov sin, in Ofijevi sinovi, ki so bili z Netofatov, in Jezonija, Maahatijev sin, oni in njih možje.

9. In Godolija, sin Ahikama, sina Safanoviga, je persegel njim in njih tovaršem, rekoč: Nikar se ne bojte Kaldejcam služiti, stanujte v deželi, in služite babilonskimu kralju, in vam bo dobro.[6]) 4. Kralj. 25, 24.

10. Glejte, jez stanujem v Masfatu, de spolnujem povelja Kaldejcov, ki so k nam poslani;[7]) vi pa spravljajte vino in žito[8]) in olje, in devajte v svoje posode, in ostanite v svojih mestih, ki jih imate.

11. Pa tudi vsi Judje, ki so bili v Moabu in med Amonovimi sinovi in v Idumeji, in po vsih deželah,[9]) ko so slišali, de je babilonski kralj ostanke v Judeji pustil, in čez nje postavil Godolija, sina Ahikama, sina Safanoviga;

12. so se vernili, pravim, vsi Judje iz vsih krajev, kamor so bili zbežali, in so prišli v deželo Judovo k Godoliju v Masfat, in so spravili vina in žita prav obilno.

13. Johanan pa, Kareetov sin, in vsi vojaški poglavarji, ki so bili po deželi razkropljeni, so prišli k Godoliju v Masfat,

14. in so mu rekli: Vedi, de je Baalis, kralj Amonovih sinov, poslal Ismahela, Natanijeviga sina, tebe ubit.[10]) Pa

---

4. „*Masfat*“, mestce v Benjaminovim rodu, kake dve uri proti severju od Jeruzalema (Joz. 18, 26.), kjer je Godolija, deželni poglavar, stanoval.
5. „*razkropljeni*“ viši in vojaki, ki so bili s Sedekijem zbežali.
6. Sovražnikam, ki po vojskinih pravicah deželo dobijo, je treba ko postavnim gosposkam pokoršino skazovati. Tako pokoršino hoče Bog od nas, de pod njih vladanjem mirno in tiho živimo v vsi pobožnosti in poštenosti. Gl. 1. Tim. 2, 2.
7. de ko namestni oblastnik povelja Kaldejcov sprejemam in spolnujem, vi pa lahko mirno obdelujete zemljo, in pridelke spravljate.
8. „*žito*“, drugi prestavljajo hebrejsko: *sadje*“.
9. „*po vsih deželah*“, v ktere so bili zbežali pred Kaldejci.
10. Amoničani so se vedno do Judov sovražno obnašali, in so torej radi vidili, de je Nabuhodonozor njih kraljestvo končal. Ko je tedaj Godolija pod varstvam Kaldejcov Jude spet k sebi nabiral, se je kralj Amoničanov bal, de

Digitized by Google

Godolija, Ahikamov sin, jim ni verjel.[11])

15. Johanan, Kareetov sin, pa je z Godolijem v Masfatu na skrivnim govoril, rekoč: Pojdem, in bom ubil Ismahela, Natanijeviga sina, de ne bo nihče vedil, de te ne umori, in de ne bodo vsi Judje razkropljeni, ki so se k tebi zbrali, in de ne poginejo ostanki Judovi.

16. Godolija, Ahikamov sin, pa je rekel Johananu, Kareetovimu sinu: Nikar tega ne stori; lažnjivo namreč govoriš od Ismahela.

XLI. Poglavje.

Ismahel umorí Godolija in može, kteri so bili ž njim v Masfatu, ter beží z ropam k Amonovim otrokam; Johanan jo udere za njim, mu vzame plen, in reši odpeljane vjete.

1. In zgodilo se je sedmiga mesca,[1]) de je prišel Ismahel, sin Natanija, Elisamoviga sina, iz kraljéviga zaroda,[2]) z nekterimi králjevimi boljšaki[3]) in desetimi možmi k Godoliju, Ahikamovimu sinu, v Masfat, in so tam v Masfatu skupaj jedli.

2. Vstal pa je Ismahel,[4]) Natanijev sin, in deset móž, ki so bili ž njim, in so udarili Godolija, sina Ahikama, Safanoviga sina, z mečem, in so umorili njega, kteriga je bil babilonski kralj postavil čez deželo.

3. Tudi vse Jude, ki so bili per Godolii v Masfatu, in Kaldejce, ktere so tukaj najdli, in vojšake[5]) je pobil Ismahel.

4. Drugi dan pa, po tem ko je bil Godolija umoril, in še ni nobeden tega vedil,

5. so prišli možje iz Sihema, in iz Sila in iz Samarije, osemdeset móž, z obrito brado in s preterganimi oblačili in nečedni:[6]) in so imeli darove in kadilo v rokah, de bi v Gospodovi hiši darovali.[7])

6. Šel jim je tedaj Ismahel,

---

bi Judje z noviga k moči ne prišli; torej je mislil, kako de bi jih Kaldejcam perstudil. Naj perpravniši pomoček k temu se mu je zdel, ako bi kdo izmed Judov kaldejskiga namestniga oblastnika umoril; zato je pregovoril Ismahela k temu hudodelstvu. Ismahel se mu je vdal blezo iz zavidnosti, ker je sam hrepenel po tej visoki službi, ker je bil králjeviga rodú. Spod. 41, 1.

11. Godolija ni verjel, de bi mogel Ismahel njega, kaldejskiga namestnika, umoriti, ter s tem tudi svojim rojakam poslednjo smertno rano vsekati; zakaj s tako hudobijo bi Kaldejce takó razdražil, de bi po tem judovski narod do čistiga zaterli.

1. „*sedmiga mesca*“, leta 587 pred Kristusam.
2. „*iz kraljéviga zaroda*“, ramreč iz Davidoviga rodú.
3. z nekterimi imenitniki amonskiga kralja.
4. „*Vstal pa je Ismahel*“ od mize, kjer so jedli.
5. „*vojšake*“, t. j., Godolijeve životarje ali životno stražo.
6. „*nečedni*“, v hebrejskim: „*razpraskani*“ (zgor. 16, 6.), v znamnje svoje žalosti zavoljo pokončane dežele.
7. na altarji, ki so ga bili postavili tam, kjer je tempelj stal.

Digitized by Google

Natanijev sin, naproti iz Masfata, šel je, in se je gredé jokal;[8]) ko jih je pa srečal, jim je rekel: Pridite k Godoliju, Ahikamovimu sinu.[9])

7. In ko so bili prišli v sredo mesta, jih je Ismahel, Natanijev sin, umoril v sredi[10]) per jami,[11]) on in možje, ki so bili ž njim.

8. Med njimi se je znajdlo deset móž, kteri so Ismahelu rekli: Nikar nas ne ubijaj, ker imamo zaklade[12]) pšenice in ječmena in olja in sterdí na polji. In on je jenjal, in jih ni umoril z njih brati vred.

9. Jama pa, v ktero je bil Ismahel vergel vse trupla móž, ktere je bil ubil zavolj Godolija, je tista, ki jo je bil naredil kralj Asa zavolj Baasa, kralja Izraeloviga;[13]) njo je zdaj napolnil Ismahel, Natanijev sin, s pobitimi.

10. In Ismahel je peljal vjete vse, kar jih je bilo še ostalo od ljudstva v Masfatu, hčere králjeve[14]) in vse ljudstvo, kar ga je bilo še ostalo v Masfatu, ktere je bil izročil Nabuzardan, vojaški poglavar Godoliju, Ahikamovimu sinu; nje tedaj je vjel Ismahel, Natanijev sin, ter je odrinil, de bi prišel k Amonovim otrokam.

11. Slišal je pa Johanan, Kareetov sin, in vsi poglavarji vojšakov, ki so bili ž njim, vse hudo, kar je počel Ismahel, Natanijev sin.

12. In so vzeli seboj vse može, ter so šli, de bi se bojevali zoper Ismahela, Natanijeviga sina, in so ga najdli per véliki vodi,[15]) ki je v Gabaonu.[16])

13. Ko je vidilo vse ljudstvo,[17]) ki je bilo z Ismahelam, Johanana, Kareetoviga sina, in vse poglavarje vojšakov, ki so bili ž njim, so se veselili.

14. In vernilo se je vse ljudstvo, ki ga je bil vjel Ismahel v Masfatu; vernilo se je in šlo k Johananu, Kareetovimu sinu.

15. Ismahel, Natanijev sin, pa je zbežal z osmemi možmi spred Johanana, in je šel k Amonovim otrokam.

16. Vzeli so tedaj Johanan, Kareetov sin, in vsi vojaški poglavarji, ki so bili ž njim, vse

---

8. „*se je gredé jokal*“, in hlinil, kakor de bi tudi on žaloval nad žalostnim stanam svoje dežele.
9. kakor de bi jih bil Godolija v gostje k sebi povabil.
10. „*umoril v sredi*“ mesta, namreč v Masfatu.
11. „*per jami*“, per vodnjaku, de je umorjene koj vanj pometal.
12. „*zaklade*“, t. j., zaloge skrite v podzemeljskih žitnicah, kakoršne so v jutrovih deželah v navadi bile in so še. Ismahel je namreč v pokončani deželi pomanjkanje živeža terpel (Brentano).
13. Judovski kralj Asa je bil dal v Masfatu, pokrajinski terdnjavi svojiga kraljestva, velik vodnjak skopati in obzidati, de bi bilo mesto imelo dovolj vode, ako bi ga izraelski kralj oblegal. Gl. 3. Kralj. 15, 22.
14. „*králjeve hčere*“, namreč hčere kralja Sedekija. Sinove je bil dal Nabuhodonozor pomoriti (zgor. 39, 6.), hčere pa je bil blezo podaril Nabuzardanu, kteri jih je Godoliju prepustil.
15. „*per véliki vodi*“, t. j., per velikim ribniku (2. Kralj. 2, 13.).
16. „*v Gabaonu*“, v mestu v Benjaminovi deležnini.
17. „*ljudstvo*“, ki ga je bil Ismahel vjel v Masfatu.

Digitized by Google

ostalo ljudstvo iz Masfata, ktero je bil nazaj perpeljal od Ismahela, Natanijeviga sina, po tem ko je bil ta ubil Godolija, Ahikamoviga sina, močne možake za boj, in žene in otroke, in dvornike, ktere je bil nazaj perpeljal iz Gabaona.

17. In so šli in prebivali kakor popotniki v Kamaamu, ki je blizo Betlehema, de bi se dalje podali in šli na Egiptovsko

18. spred Kaldejcov; bali so se jih namreč, ker je bil ubil Ismahel, Natanijev sin, Godolija, Ahikamoviga sina, kteriga je bil postavil babilonski kralj Judovi deželi.

XLII. Poglavje.

Jeremija svetva Judam na Judovskim ostati, in jim žuga s prihodnjimi kaznimi, če bodo na Egiptovsko potegnili.

1. In perstopili so vsi vojaški poglavarji, tudi Johanan, Kareetov sin, in Jezonija, Osajev sin, in drugo ljudstvo od majhniga do veliciga;

2. in so rekli Jeremiju, preroku: Naj dopade naša prošnja pred tvojim obličjem, in prôsi za nas Gospoda, svojiga Boga, za vse te ostanke, ker nas je malo izmed mnozih ostalo, kakor nas vidijo tvoje oči,

3. de nam Gospod, tvoj Bog, naznani pot, po kteri hodimo, in besedo, ktero spolnujmo.

4. Prerok Jeremija pa jim je rekel: Slišal sim: glejte, môlil bom k Gospodu, vašimu Bogu, po vaši besedi; vsako besedo, ktero koli mi bo odgovoril, vam bom oznanil, in nič vam ne bom perkrival.

5. In oni so rekli Jeremiju: Gospod bodi med nami[1]) resnična in zanesljiva priča: vse, kar ti bo Gospod, tvoj Bog, do nas naročil, to bomo storili!

6. Bodi si dobro ali hudo, glasu Gospoda, svojiga Boga, k kterimu te pošljemo, bomo pokorni, de nam bo dobro, ko bomo poslušali glas Gospoda, svojiga Boga.

7. Ko je bilo pa deset dni preteklo, je govoril Gospod Jeremiju;

8. in on je poklical Johanana, Kareetoviga sina, in vse poglavarje vojakov, ki so bili ž njim, in vse ljudstvo od naj manjiga do naj večiga,

9. in jim je rekel: To pravi Gospod, Izraelov Bog, k kterimu ste me poslali, de naj položim vaše prošnje pred njega obličje.

10. Ako pokojni ostanete v tej deželi, vas bom zidal, in ne podéral; sadil, in ne roval: že sim namreč potolažen po nesreči, ktero sim vam storil.[2])

---

1. „*med nami*“ in teboj, Jeremija! ali pa: „*Gospod bodi zoper nas*“.
2. že je moja pravičnost potolažena s kaznijo, ki ste jo preterpeli. V hebrejskim: „*ker se kesam nesreče, ki sim jo nad vas perpravil*“, t. j., nisim vam rad pošiljal, kar vas je zadevalo. Gl. zgor. 18, 8.

Digitized by Google

11. Nikar se ne bojte babilonskiga kralja, pred kterim se plašni tresete; nikar se ga ne bojte, pravi Gospod, ker jaz sim per vas, de vam pomagam, in rešim iz njegove roke.

12. In milost vam bom skazal,[3]) in se vas usmilil, in dal vam bom stanovati v vaši deželi.[4])

13. Ako pa porečete: Ne bomo v tej deželi stanovali, tudi ne poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga,[5])

14. rekoč: Nikakor ne, ampak v egiptovsko deželo pojdemo, kjer ne bomo vojske vidili, ne trobentniga glasú slišali, ne lakote terpeli; in tam bomo prebivali.

15. Zavoljo tega zdaj poslušajte Gospodovo besedo, vi ostanki Judovi! To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Če ste svoj obraz obernili, de bi šli v Egipt, in če bote vanj stopili, de bi tam stanovali:

16. vas bo meč, kteriga se bojite, tam zadel v egiptovski deželi; in lakota, ktere vas je groza, se vas bo deržala v Egiptu, in ondi bote umerli.

17. In vsi možje, ki so svoj obraz obernili, de bi šli v Egipt, in ondi prebivali, bodo umerli pod mečem, za lakoto in kugo; nobeden izmed njih ne bo ostal, tudi ne ubežal nesreči, ktero bom nad nje perpravil.

18. Ker to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Kakor se je razlila moja serditost in moja nevolja na jeruzalemske prebivavce, tako se bo razlila moja nevolja na vas, ko pridete v Egipt, ter bote v prekletstvo[6]) in v stermenje in v rotenje in v sramoto, in ne bote nikdar več vidili tega kraja.

19. Beseda Gospodova do vas, ostanki Judovi! Nikar ne hodite v Egipt: zvedili in zvedili bote, de sim vas dans zapričal:[7])

20. ker sami sebe goljufujete;[8]) vi ste me namreč poslali k Gospodu, našimu Bogu, rekoč: Môli za nas k Gospodu, našimu Bogu, in vse, kar koli ti Gospod, naš Bog, poreče, tako nam povej, in storili bomo.

21. In dans sim vam povedal, pa niste poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga, v vsim, kar vam je po meni naročil.

22. Zatorej zdaj gotovo vedite, de bote pod mečem in za lakoto in kugo pomerli v kraji, kamor hočete iti, de bi tam prebivali.

---

3. Babilonskiga kralja vam bom naklonil, de bo lepo z vami ravnal.

4. V hebrejskim: „*Milost vam bom perpravil, de se vas usmili, in vam da*“ (babilonski kralj) i. t. d.

5. Če per svojim sklepu ostanete, de namreč nočete v svoji deželi prebivati, in Gospodoviga povelja poslušati, „*rekoč* (14. v.): *Nikakor ne*“, ne ostanemo v svoji deželi, ampak na Egiptovsko pojdemo.

6. Na Egiptovskim vas bodo kleli, rotili, zaničevali i. t. d.

7. „*zapričal*“, t. j., vam tako rekoč s pričami zaterdil, de ne hodíte na Egiptovsko, če nočete sami krivi biti nadlog, ki bi vas ondi zadevale.

8. „*ker sami sebe goljufujete*“ s svojim praznim obetanjem, de hočete pokorni biti (Prim. v. 5. 6.). Jeremija jim je v sercih bral, de so že sklenili, jo na Egiptovsko potegniti, in de je bilo njih opraševanje le na videz.

Digitized by Google

XLIII. Poglavje.

Judje obdolžé Jeremija, de se je lagal; jo potegnejo zoper Božje povelje v Egipt; vzamejo preroka Jeremija z Baruham vred seboj; prerokovanje zoper Egipt.

1. Zgodilo se je pa, ko je bil Jeremija ljudstvu vse besede Gospoda, njih Boga, izgovoril, ktere jim je bil Gospod, njih Bog, po njem poročil, vse une besede;

2. je rekel Azarija, Osajev sin, in Johanan, Kareetov sin, in vsi prevzetni možje so rekli Jeremiju: Ti govoriš laží: Gospod, naš Bog, te ni poslal, rekoč: Ne hodíte v Egipt, de bi tam stanovali;

3. ampak Baruh, Nerijev sin, te zoper nas draži, de bi nas dal Kaldejcam v roke, de bi nas umoril, in nas dal v Babilon odpeljati.

4. In ni poslušal Johanan, Kareetov sin, in vsi vojaški poglavarji in vse ljudstvo Gospodoviga glasú, de bi ostali v Judovi deželi;

5. ampak vzeli so Johanan, Kareetov sin, in vsi vojaški poglavarji vse Judove ostanke, ki so se bili vernili od vsih narodov, kamor so bili popred razkropljeni, de bi stanovali v deželi Judovi:

6. može in žene in otroke in králjeve hčere in vsako dušo, ktero je bil popustil Nabuzardan, vojskini poglavar, per Godolii, sinu Ahikama, Safanoviga sina, in preroka Jeremija in Baruha, Nerijeviga sina, Zgor. 41, 10.

7. in so šli v egiptovsko deželo, ker niso bili pokorni Gospodovimu glasu; in so prišli do Tafnisa.[1])

8. In Gospod je govoril Jeremiju v Tafnisu, rekoč:

9. Vzemi velike kamne v svojo roko, in skri jih v jamo pod zid iz opék per vratih Faraonove hiše v Tafnisu, de bodo vidili judovski možje,[2])

10. in jim reci: To pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom poslal in vzel Nabuhodonozorja, babilonskiga kralja, svojiga hlapca,[3]) in bom postavil njegov prestol na te kamne, ktere sim skril, in on bo napravil svoj sedež[4]) na njé.[5])

11. In on bo prišel, in udaril egiptovsko deželo; kteri so za smert, bodo umerli; in kteri so za sužnost, bodo sužni; in

1. „*Tafnis*“ (Tafancs) je bilo egiptovsko terdno mesto na pokrajini proti Judu.
2. „*iz opék*“, t. j., iz cegla. V hebrejskim: „*skri jih v ilovico v opekarnici per vratih Faraonove hiše*“ i. t. d.
3. Bog imenuje Nabuhodonozorja „*svojiga hlapca*“, ker je bil v njegovi roci šiba, s ktero je ljudstva tepel.
4. „*svoj sedež*“, nekteri prestavljajo: „*svoj šotor*“.
5. S tem pomenljivim djanjem Jeremija prerokuje, de bo Nabuhodonozor terdno mesto „*Tafnis*“ razvalil in na njega razvalínah svoj šotor razpel.

Digitized by Google

kteri so za pod meč, bodo pod meč.

12. In podtaknil bo ogenj v tempeljnih egiptovskih bogov, in jih bo požgal, in vjete[6]) bo odpeljal, in se bo oblekel v egiptovsko deželo, kakor se pastir obleče v svoj plajš;[7]) in od ondot pojde v miru.

13. In bo razdrobil stebre solnčne hiše,[8]) ki so v egiptovski deželi, in tempeljne egiptovskih bogov bo požgal z ognjem.

XLIV. Poglavje.

Jeremija svarí Jude zavoljo malikovanja, in jim napoveduje kazni Božje.

1. Beseda, ki jo je govoril Jeremija vsim Judam, ki so prebivali v egiptovski deželi, ki so prebivali v Magdalu in v Tafnisu in v Memfisu in v deželi fatureški,[1]) rekoč:

2. To reče Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Vi ste vidili vso to nesrečo, ktero sim bil perpeljal nad Jeruzalem in nad vse judovske mesta, in glejte, zapušene so dan današnji, in ni ga v njih prebivavca:

3. zavoljo hudobije, ki so jo počenjali, de so me k jezi dražili, ker so tje hodili darovat[2]) in služit ptujim bogovam, kterih niso poznali ne oni, ne vi, in ne vaši očetje.

4. In sim k vam pošiljal na vse zgodaj[3]) vse svoje hlapce, preroke, in sim jih pošiljal, rekoč: Nikar ne počenjajte take gnusobne reči, ki jo sovražim!

5. In niso poslušali, in ne svojih ušes odvernili, de bi se bili spreobernili od svojih hudobij, in ne bili darovali[4]) ptujim bogovam.

6. In razlila se je moja nevolja in moja jeza, in vnela se je po mestih Judovih in po jeruzalemskih ulicah; in spremenjene so v samoto in pušavo, kakor je dan današnji.

7. In zdaj to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Zakaj to veliko hudobijo počenjate zoper same sebe, de mora poginiti izmed vas mož in žena, otrok in dojenec izmed Juda, in de vas nič ne ostane?

8. Zakaj me dražite z deli svojih rok, ko darujete ptujim bogovam v egiptovski deželi, ka-

---

6. „*vjete*“ bogove. Prim. 48, 7. Drugi si mislijo „*vjete*“ Egipčane.
7. Nabuhodonozor si bo egiptovsko deželo ravno tako lahko in hitro podvergel, kakor lahko in hitro si pastir svoj plajš ogerne (Brentano).
8. V hebrejskim: ... „*stebre v Bet-Semesu*“, v solnčnim tempeljnu tukaj: v solnčnim mestu, t. j., v „*Heliopolu*“, dve uri od sedanje Kaire (Brentano).
1. „*Faturiška dežela*“ je zgornji Egipt. Druge imena so mesta v srednjim in spodnjim Egiptu.
2. „*hodili darovat*“, v hebrejskim: „*hodili kadit*“.
3. „*na vse zgodaj*“, t. j., pridno, zmirej, od naj pervih časov.
4. „*darovali*“, v hebrejskim: „*kadili*“, tako večkrat na pr. v. 8. 15.

Digitized by Google

mor ste prišli, de tam prebivate; de bote pokončani in v prekletstvo in v sramoto vsim narodam na zemlji?[5])

9. Ste mar pozabili hudobijo svojih očetov, in hudobijo judovskih kraljev, in hudobijo njih žen, in svojo hudobijo, in hudobijo svojih žen, ktero so počenjali v deželi Judovi in na jeruzalemskih cestah?[6])

10. Niso še očišeni[7]) do današnjiga dneva, in se ne bojé, in se ne ravnajo po Gospodovi postavi[8]) in po mojih zapovedih, ktere sim dal vam in vašim očetam.

11. Zavoljo tega tako pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glejte, jez bom svoje obličje na vas obernil k nesreči, in bom ves Juda pokončal.[9])

12. In vzel bom ostanke Judove, kteri so se s svojim obrazam obernili proti egiptovski deželi, de bi vanjo šli in ondi prebivali; in vsi bodo pokončani v egiptovski deželi, in popadali bodo pod mečem in za lakoto, in končani bodo od naj manjiga do naj večiga z mečem, in za lakoto bodo pomerli; in bodo v prekletje in k začudenju in k rotenju in k zasramovanju. Zgor. 42, 18.

13. In obiskal bom prebivavce egiptovske dežele, kakor sim obiskal Jeruzalem z mečem in z lakoto in s kugo.

14. In ne bo ga, kteri bi ubežal in ostal izmed ostankov Judovih, ki so šli v egiptovsko deželo, de bi ondi ptujci bili, in de bi se vernili v judovsko deželo, po kteri obračajo svoje želje, de bi se vernili in ondi stanovali. Ne bodo se vernili, zunaj kteri bodo ubežali.[10])

15. Odgovorili so pa Jeremiju vsi možje, ki so vedili, de njih žene ptujim bogovam darujejo; in vse žene, kterih je tu velika množica stala, in vse ljudstvo, ki je stanovalo v egiptovski deželi v Faturesu, rekoč:

16. Besedi, ki si jih nam govoril v Gospodovim imenu, ne bomo od tebe poslušali;[11])

17. ampak delali in storili bomo vse, kar smo s svojimi ustmi govorili, darovali bomo kraljici na nebu,[12]) in ji opravljali pitne darove, kakor smo delali mi in naši očetje, naši kralji in naši poglavarji po judovskih mestih in po jeruzalemskih tergih; takrat smo imeli obilno kruha, in dobro nam je bilo, in nobene nesreče nismo vidili.

18. Odkar pa smo jenjali kraljici na nebu darovati, in ji pitne darove opravljati, nam vsiga per-

---

5. de vas bodo vsi narodi po svetu preklinjali in zasramovali.
6. Grozna terdovratnost je, če Božje kazni nič ne poboljšajo, in človek še po teh greh na greh nakłada; pa hudobnež, pravi sveti Duh, nič ne mara, če v brezno pregreh zabrede (Pregov. 18, 3.). O kolika slepota, ki se da le slepoti v pekel zaverženih permerjati!
7. V hebrejskim: *„Niso še ponižani“*.
8. *„po Gospodovi postavi“*, v hebrejskim: *„po moji postavi“*.
9. Prim. Am. 9, 4. Za novimi grehi pridejo nove kazni.
10. Le malo njih, kteri bodo ubežali, se bo vernilo v domovino.
11. Tvojih besedí ne bomo poslušali, in ne po njih ravnali.
12. *„kraljici na nebu“*, t. j., luni, njo bomo častili.

Digitized by Google

manjkuje, in končuje nas meč in lakota.

19. Ko pa mé[13]) darujemo kraljici na nebu, in ji pitne darove opravljamo, ji mar brez vednosti svojih móž napravljamo kolače, de jo častimo,[14]) in ji pitne darove opravljamo?

20. In Jeremija je vsimu ljudstvu, možem in ženam in vsim ljudem, ki so mu to govorili, djal, rekoč:

21. Niste li po judovskih mestih in po jeruzalemskih tergéh darovali vi in vaši očetje, vaši kralji in vaši poglavarji in ljudstvo po deželi? Ali se ni Gospod vsiga tega spomnil, in ali mu ni k sercu šlo?[15])

22. In Gospod ni mogel dalje prenašati hudobije vaših misel[16]) in gnusob, ki ste jih počenjali; zato je bila vaša dežela v pušavo in v stermenje in v prekletje, de ga ni prebivavca, kakor je dan današnji.

23. Zato ker ste malikam darovali, in grešili zoper Gospoda, in niste poslušali Gospodoviga glasú, in se niste ravnali po postavi in po zapovedih in po njegovih ukazih, za tega voljo je nad vas prišla ta nesreča, kakor je še dan današnji.

24. In Jeremija je rekel vsimu ljudstvu in vsim ženam: Poslušajte Gospodovo besedo, ves Juda, kteri ste v egiptovski deželi!

25. To pravi Gospod vojskinih trum, Bog Izraelov, rekoč: Vi in vaše žene ste s svojimi ustmi govorili, in s svojimi rokami spolnili, ko ste rekli: Spolnimo svoje obljube, ki smo jih obljubili, in darujmo boginji na nebu, in opravljajmo ji pitne darove. Spolnili ste svoje obljube, in jih v djanji storili.

26. Zato poslušajte Gospodovo besedo, ves Juda, ki stanujete v egiptovski deželi: Glejte, jez sim persegel per svojim velikim imenu, pravi Gospod: Nič več naj dalje v egiptovski deželi ne imenuje mojiga imena z ustmi noben judovski mož, rekoč: Tako resnično, kakor Gospod Bog živí![17])

27. Glej, jez bom nad njimi čul k nesreči in ne k sreči, in končevani bodo z mečem in z lakoto vsi možje Judovi, ki so v egiptovski deželi, dokler ne bodo popolnama pokončani.

28. In malo móž, ki bodo meču ubežali, se bo vernilo iz egiptovske dežele; in vsi ostanki Judovi, ki so šli v egiptovsko deželo, de bi tam stanovali, bodo zvedili, čigava beseda se bo spolnila, ali moja ali njih?

29. In to vam bodi znamnje, pravi Gospod, de vas bom jez obiskal na tem kraji, de bote spoznali, kako resnično se bodo moje besede spolnile k vaši nesreči;

---

13. „*Ko pa mé*“, so rekle judovske ženske.
14. Ženske so pekle luni v čast pogače, ki so imele lunino podobo.
15. „*vsiga tega*“ ostudniga malikovanja z gnusobo spomnil, ali ga ni to močno žalilo?
16. „*hudobije vaših misel*“, t. j., vaših hudobnih misel in djanj.
17. Bog bo Jude na Egiptovskim tako do čistiga potrebil, de ne bo nobeniga več, kteri bi v njegovim imenu persegal (Brentano).

Digitized by Google

30. to pravi Gospod: Glejte, jez bom dal Faraona, Efreeta,[18]) egiptovskiga kralja, njegovim sovražnikam v roko, in v roko njim, ki mu po življenji strežejo, kakor sim bil dal Sedekija, judovskiga kralja, v roke Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, njegovimu sovražniku, kteri mu je po življenji stregel.

XLV. Poglavje.

Jeremija tolaži Baruha, in ga zagotavlja, de ob splošni nesreči ne bo življenja zgubil.

1. Beseda, ki jo je govoril prerok Jeremija Baruhu, Nerijevimu sinu, ki je te besede[1]) iz Jeremijevih ust v bukve pisal, četerto leto Joakima, sinú Josijeviga, judovskiga kralja, rekoč:[2])

2. To pravi Gospod, Izraelov Bog, tebi, Baruh:

3. Rekel si: Gorjé meni, siromaku, ker mi Gospod naklada žalost na žalost; trudim se v svojim zdihovanji, in ne najdem pokoja.[3])

4. To pravi Gospod: Tako mu reci: Glej, ktere sim sozidal, jih podéram; in ktere sim zasadil, jih rujem, in vso to deželo.[4])

5. In ti si išeš velicih reči?[5]) Ne iši jih! Ker glej, jez bom navlekel nesrečo nad vse meso, pravi Gospod: tebi pa bom tvoje življenje per zdravji ohranil[6]) na vsih krajih, kamor koli pojdeš.[7])

---

18. „*Faraon Efree*“ se imenuje per Grekih „*Apries*“, in Herodot perpoveduje od njega, de so se bili njegovi podložni zoper njega spuntali, in eniga izmed njegovih vojskinih vojvodov, kteri se je „*Amasis*“ imenoval, kralja izvolili in oklicali. „*Apries*“ je bil per Memfisu premagan in vjet, in potem so ga Egipčani zadavili. To se je móglo zgoditi perve leta, ko so Judje v Egiptu stanovali, ker je bil pet let po jeruzalemskim razdjanji Nabuhodonozor Egipt napadel, in Jude, ki so ondi stanovali, v Babilon odpeljal, kakor judovski zgodovinar Jožef Flavi perpoveduje.

1. „*te besede*“, t. j., to prerokovanje. Glej zgor. 36.

2. Desiravno naslednja prerokva, kar zadeva čas njeniga oznanjenja, ni na svojim mestu, je vender, kakor se vidi, nalaš za poprešnjimi postavljena; ker poprešnje prerokve govoré od kraljestva Izraeloviga in Judoviga, zlasti pa od Juda in Jeruzalema, tukajšnja prerokva pa zadeva Baruha, posamezniga izraelskiga človeka. Naslednje prerokve obsegajo več nejeverskih ljudstev. Po versti časov, ob kterih so bile prerokve oznanjene, bi moglo to poglavje stati za pogl. 36, 7.

3. „*ne najdem pokoja*“ zavoljo skerbi, de bi ob nesrečnih časih, ki jih Jeremija prerokuje, ne bil umorjen, ali v sužnost odpeljan.

4. Svoje izvoljeno ljudstvo, ki sim ga namnožil in oblagodaril, in njegovo deželo bom dal pokončevati.

5. Ti si želiš, de bi ob teh splošnih nadlogah nič ne terpel?

6. V hebrejskim: „*tebi pa bom dal v plen tvojo dušo*“, t. j., tebi bom otél življenje.

7. Pomen: Ne želi ob tem času splošne nadloge, de bi bil brez vsiga terpljenja; vender pa te bom ohranil per življenji, kjer koli si bodi.

Digitized by Google

XLVI. Poglavje.

Faraon Nekaon bo ob Evfratu zoper Asirijane zgubil vojsko; Nabuhodonozor bo Egipt v oblast dobil in pokončal; Egipčani si bodo spet opomogli; Judje se bodo iz sužnosti vernili v svojo domačijo.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju preroku zoper narode,[1])

2. zoper Egipt, zoper vojsko Faraona Nekaona, egiptovskiga kralja, ki je bila ob reki Evfratu per Karkamisu,[2]) ktero je Nabuhodonozor, babilonski kralj, otepel, četerto leto Joakima, Josijeviga sina, judovskiga kralja.[3])

3. Perpravite male in velike škite,[4]) in pojdite na vojsko!

4. Vprezite konje, in usedite se, konjniki! Ustopite se v čeladah, ojstrite sulice, oblecite se v oklepe![5])

5. Pa kakó? vidim jih boječe, in v beg obernjene, njih junake pobite; hitro bežijo, in se ne ozérajo, krog in krog je strah, pravi Gospod.

6. Hitri ne bo ubežal, in močni naj ne misli se oteti.[6]) Proti severju ob reki Evfratu bodo premagani in bodo padli.

7. Kdo je ta, ki pride gori kakor reka? in se njegovi valovi napenjajo kakor reke?[7])

8. Egipt gre gori kakor reka, in kakor reke se gibajo njegovi valovi, in pravi: Gori pojdem, in bom pokril deželo; pokončal bom mesto in njegove prebivavce.[8])

9. Usedite se na konje, in vriskajte na vozéh, naj odrinejo junaki, Etijopci,[9]) in Libijani s škiti v rokah, in Lidijani,[10]) ki

1. Ta napis obsega šest naslednjih poglavij, kjer Jeremija prerokuje vnanjim narodam.
2. „*per Karkamisu*“, v hebrejskim: „*per Karkemišu*“, mestu s terdnjavo ob Evfratu.
3. Faraon Nekaon je bil že po Josijevi smerti pervo leto Joakimoviga kraljevanja v svojo oblast dobil vso deželo od Egipta do Evfrata, in „*Karkamis*“, terdnjavo na meji, kakor mu je Jeremija prerokoval (4. Kralj. 23, 29 : 2. Kron. 35, 20.); ko je tri leta po tem spet k Evfratu šel s svojo vojsko, de bi ustavil Nabuhodonozorja, ki je čedalje bolj svoje kraljestvo razširjal, mu je Jeremija v naslednji prerokvi napovedoval nesrečo, ktera ga je tudi zadela.
4. „*velike škite*“, brambo, ki je ves život pokrivala. Prerok začne posmehovaje svoj nagovor do egiptovskih vojskinih trum, rekoč: O le obrambajte se, in pojdite na vojsko, pa bote že vidili, kaj vam se bo zgodilo!
5. „*usedite se konjniki*“ na konje; — „*v čeladah*“, v grebenjakih, v železnih kapah; — „*v oklepe*“, v persno obrambo.
6. Bodi si kdo še tako hiter in močen, on ne bo mogel ubežati sovražniku, in ne oteti svojiga življenja (Brentano).
7. Prerok permerja Faraona in njegovo strahovitno vojsko, ki gre iz Egipta proti Evfratu, veliki, dereči reki, ki se razliva čez svoje bregove (Brent.).
8. „*mesto*“ Karkemiš, ki ga je bil Nabuhodonozor Egipčanam vzel.
9. V hebrejskim: „*Pridite gori, vi konji, perderdrajte, vi vozovi*“! — „*Etijopci*“, zamurci.
10. „*Libijani*“, v hebrejskim „*Fut*“, ljudstvo proti zahodu od Egipta (Mavri-

Digitized by Google

za pušice popadajo in jih mečejo.

10. Ta dan pa je Gospod Boga vojskinih trum, dan maševanja, de se mašuje nad svojimi sovražniki;[11]) meč bo žerl, in se nažerl, in se upijanil z njih kervjo; ker klavna daritev Gospod Boga vojskinih trum je v severni deželi ob reki Evfratu.

11. Pojdi gori v Galaad, in vzemi si dišečiga mazila, o devica, hči egiptovska.[12]) Zastonj si pomnožuješ zdravila, za te ni več zdravja.[13])

12. Narodi slišijo tvojo sramoto, in tvoje tuljenje napolnuje zemljo; ker korenjak zadene na korenjaka, in oba kmalo padeta.[14])

13. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju preroku od tega, de bo prišel Nabuhodonozor, babilonski kralj, in bo udaril egiptovsko deželo.[15])

14. Oznanite Egiptu, in dajte zaslišati v Magdalu, in razlega naj se v Memfisu in Tafnisu; recite:[16]) Stoj, in perpravi se, ker meč bo požerl, kar je okoli tebe.

15. Zakaj so prepereli[17]) tvoji korenjaki? Oni ne stojé, ker jih je Gospod poderl.

16. Padajoče pomnožuje, mož za možem pada, in pravijo:[18]) Po koncu! vernimo se k svojimu ljudstvu in v deželo, kjer smo rojeni, pred mečem golobovim.[19])

17. Imenujte Faraona, egiptovskiga kralja: „Hrup je pernesel čas“.[20])

18. Kakor resnično jez živim (pravi kralj, Gospod vojskinih

---

tanci), „*Lidijani*“, v hebrejskim: „*Ludim*“, ljudstvo iz Lidije, iz okrajine proti zahodu od Egipta, ktera se ne sme premeniti z „*Lidijo*“ v mali Azii (Brentano).

11. Egipčani se imenujejo Božji „*sovražniki*“, ker so Judam hude stiske napravljali, ko so s svojo vojsko skozi Palestino hodili. Gl. 4. Kralj. 23, 33.

12. Prerok stavi pred oči egiptovsko ljudstvo v podobi ranjene ženske, ktera naj si pošlje po mazila v galaajsko deželo, ter naj si ž njim svoje rane maže in ozdravlja (Brentano).

13. Pomen: O egiptovski narod! perzadevaj si, kolikor hočeš, priti k môči; vender si ne boš po svoji pobiti vojskini trumi toliko opomogel, de bi se mogel Nabuhodonozorju braniti (Brentano).

14. Vojskine trume, ki imajo veliko konjnikov in vozov, in ko pred sovražnikam hitro bežijo, se lahko tako zmedejo, de si s svojim bežanjem in dirjanjem veliko škodo napravljajo.

15. To je novo prerokovanje, ki zadeva Nabuhodonozorjevo vojsko zoper Egipčane, šest let po razdjanji jeruzalemskiga mesta. Jeremija je blezo to prerokoval v Egiptu. Gl. zgor. 44, 30.

16. Prerok imenuje namesti vsih mest le nektere. Gl. zgor. 44, 1.

17. „*preperéli*“, strohnéli, moč zgubili, popadali.

18. „*pravijo*“ ljudstva, ki so Egipčanam pomagale. Gl. zgor. 10. razl.

19. „*pred mečem golobovim*“, t. j., pred mečem Kaldejcov (gl. 25, 38.); v hebrejskim: „*pred mečem pokončevavcovim*“, t. j., Nabuhodonozorjevim.

20. Egipčani! dajte Faraonu, svojimu kralju, tole ime: „*Vojskini hrup*“ (ki pride nad-nj in nad njegovo deželo; v hebrejskim: „*Imenujte Faraona, egiptovskiga kralja, hrup, ki je čas zamudil*“, ker ni ob pravim času Nabuhodonozorja prijel, in njegovimu ropanju meje postavil (Brentano).

Digitized by Google

trum mu je ime), bo on prišel kakor Tabor med gorami in kakor Karmel ob morji![21])

19. Napravi si orodje za preselovanje, prebivavka, hči egiptovska![22]) ker Memfis bo pušava, in zapušen, in ne bo za prebivanje.

20. Lepa in zala junica je Egipt; poganjač[23]) od severja pride nad njo.

21. Tudi njegovi najemniki,[24]) ki v sredi njega bivajo, enaki debelim teletam, se obernejo in skupej bežijo, in ne morejo stati; ker dan njih umorjenja je nad nje prišel, čas njih obiskanja.

22. Njegov glas se bo razlegal kakor bron;[25]) ker hiteli bodo z vojsko, in prišli nad-nj s sekirami kakor dervarji.

23. Njegov gojzd,[26]) ki se ne more prešteti,[27]) bodo posekali, pravi Gospod: več jih je[28]) kakor kobilic, in jih ni števila.

24. Osramotena je hči egiptovska, in je v roke dana ljudstvu proti severju.

25. Gospod vojskinih trum, Bog Izraelov, pravi: Glej, jaz bom obiskal[29]) hrup v Aleksandrii,[30]) in Faraona, in Egipt. in njegove bogove, in njegove kralje,[31]) in Faraona ž njimi vred, ki se nanj zanašajo.

26. In dal jih bom v roke njim, kteri jim po življenji strežejo, in v roke Nabuhodonozorju, babi-

---

21. *„bo on prišel“*, namreč Nabuhodonozor, naj veči kralj svojiga časa. — Prerok permerja Nabuhodonozorja, ki je v mogočnosti in v visokosti presegel vse kralje svojiga časa, *„Taboru“* in *„Karmelu“*, ki sta viši med bližnjimi gorami (Brentano).

22. Egipčani! poberite svoje rečí, in se perpravite k preselovanju, ter bote peljani v sužnost.

23. Lepa in rodovitna je egiptovska dežela, *„poganjač“*, Nabuhodonozor, požene Egipčane v sužnost; v hebrejskim: *„klavec od severja“* i. d.

24. *„njegovi najemniki“*, t. j., iz bližnjih ljudstev najeti egiptovski vojaki bodo bežali pred Nabuhodonozorjem.

25. Milo bodo zdihovali Egipčani, kadar perderejo Kaldejci v deželo. V hebrejskim: *„Žvižgal bo* (Egipt) *kakor kača* (ki beží iz hoste pred dervarjem), *kadar perhitijo z vojsko“* i. t. d.

26. *„Njegov gojzd“*, t. j., mesta, vasí, hiše v Egiptu bodo poderli; drugi si mislijo z besedo *„gojzd“* junake.

27. drevje tega gojzda se ne more prešteti, ker ga je silno veliko.

28. *„več jih je“*, namreč vojakov egiptovskih, ali pa kaldejskih (Brentano).

29. *„jez bom obiskal“* z nadlogami, ali kaznoval, tepel.

30. *„bom obiskal hrup v Aleksandrii“*, t. j., bom kaznoval ali tepel namnoženo ljudstvo v Aleksandrii (Tirin). — Sveti Hieronim je v naši Vulgati — v latinskim svetim pismu — prestavil hebrejske besede *„Amon min No“* z besedami: *„hrup v Aleksandrii“*, ker je namreč prestavil imé *„Amon“* z besedo *„hrup“*, besedi *„No“* pa je dal imé naj večiga mesta na Egiptovskim, namreč *„Aleksandrije“*, ker je to mesto ob njegovim času naj bolj slovelo. — Bolj prav pa je v hebrejskim: ... *„bom obiskal Amona z No“*, t. j., malika *„Amona“* v vélikim mestu, ki se mu pravi *„No“*, t. j., mesto *„Tebe“*, *„Diospol“*, naj stareji, naj veči in naj bolj sloveče véliko mesto v zgornjim Egiptu.

31. *„njegove kralje“*, t. j., njegove poglavarje, kneze.

Digitized by Google

bilonskimu kralju, in v roke njegovih hlapcov,[32]) in potlej se bo v njem prebivalo, kakor nekdaj, pravi Gospod.[33])

27. In ti, moj hlapec Jakop! se ne boj, in ti, Izrael! ne trepetaj; ker glej, jez te bom rešil iz daljave, in tvoj zarod iz dežele tvoje sužnosti; in Jakop se bo vernil, in bo počival, in bo srečen, in nikogar ne bo, kteri bi ga plašil.[34]) Iz. 43, 1 : 44, 2.

28. In ti, moj hlapec Jakop! se nikar ne boj, reče Gospod; ker sim jez s teboj, ker jez bom končal vse ljudstva, med ktere sim te vergel; tebe pa ne bom končal, ampak tepel te bom po meri, in ti ne bom zanesel, kakor de bi bil nedolžen.[35])

XLVII. Poglavje.

Jeremija prerokuje, de pride sovražnik od severja nad Filistejce.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju preroku zoper Palestince, preden je bil Faraon Gazo udaril.[1])

2. To pravi Gospod: Glej, vodé gredo gori od severja,[2]) in bodo kakor povodenj pokrile deželo, in vse, kar je v nji, mesta in njih prebivavce; vpili bodo ljudje, in tulili vsi prebivavci po deželi

3. pred rožljanjem bližečiga orožja in njegovih vojšakov,[3]) pred derdranjem njegovih vozov in pred množino njegovih koles.[4]) Očetje se ne ozérajo na otroke,[5]) takó so jim roke upadle;

4. ker je prišel dan, ob kterim bodo pokončani vsi Filistejci, in bo razdjan Tir in Sidon z vsimi druzimi vred, ki jim pomagajo; Gospod bo namreč po-

---

32. To prerokovanje se je bilo kmalo spolnilo. Ko je bil Nabuhodonozor Palestino, Sirijo in Tir premagal, se je podal v Egipt, de ga je pokončal.

33. Egipt si bo spet opomogel, in se z ljudmi napolnil po poboji, ki mu ga bo Nabuhodonozor napravil. Perm. Eccli. 29, 13.

34. *„kteri bi ga plašil“*, strašil, mu nepokoj delal.

35. Ko je bil prerok napovedal Egiptu kazni Božje, tolaži Izraelce, ter jim obeta, de se bodo iz sužnosti vernili v svojo domačijo, in de bodo vedno v nji ostali; druge ljudstva, med kterimi so razkropljeni, pa bodo pokončane. Tudi tukaj ima prerok le bolj duhovniga Izraela pred očmi kakor pa pozemeljskiga, ker le duhovni Izrael vedno živí v kristjanih. Perm. zgor. 10, 24: 30, 11.

1. *„zoper Palestince“*, v hebrejskim: *„zoper Pelištim“*, t. j., zoper Filistejce. — Kteri izmed egiptovskih kraljev in kdaj je bil mesto *„Gazo“* v pest dobil, se ne vé. Naj bolj verjetno je, de ga je bil Faraon Nekaon premagal, ko je pervikrat šel s svojo vojsko proti Karkemišu, de ni imel sovražnika za herbtam (4. Kralj. 23, 29.).

2. *„vodé“*, t. j., sovražniki — Kaldejci — gredo od polnočne straní.

3. *„njegovih vojšakov“*, t. j., sovražnikovih, Nabuhodonozorjevih vojšakov.

4. *„pred množino njegovih kolés“*, v hebrejskim: *„pred ropotanjem njegovih kolés“*.

5. *„se ne ozérajo na otroke“*, t. j., jih popustijo sovražniku, ter vsi prestrašeni bežijo.

Digitized by Google

končal Palestince, ostanke kapadoškiga otoka.[6])

5. Gaza je plešasta,[7]) Askalon molči z druzimi vred[8]) v njih dolini; doklej se boš še vrezoval?[9])

6. O meč Gospodov, doklej ne boš počival? Pojdi v svoje nožnice, ohladi se,[10]) in molči!

7. Kako bo počival, ker mu je Gospod ukazal zoper Askalon in zoper njegove primorske kraje? tje mu je ukazal![11])

XLVIII. Poglavje.

Jeremija prerokuje Moabu pokončanje.

1. Moabu[1]) to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Gorjé Nabu,[2]) ker je razdjano in osramoteno; Karjataim je vzet;[3]) osramotena je terdnjava,[4]) in se trese.

2. Nič več ni vriskanja v Moabu; zoper Hesebon[5]) hudo mi-

---

6. *„ostanke kapadoškiga otoka“*, v hebrejskim: *„ostanke otoka Kaftora“*, t. j., Felistejce, ki se zato imenujejo *„ostanki“*, ker so bili iz Kaftora prišli v Palestino. Otok *„Kaftor“* je *„Kreta“* (5. Mojz. 2, 23.), po misli druzih pa otok *„Kiper“* ali Ciper (Brentano).

7. *„Gaza je plešasta“*, t. j., prebivavci v Gazi si pulijo lase, so ostriženi in obriti v znamnje svoje prevelike žalosti (Brent.).

8. *„Askalon“*, filistejsko mesto, *„molči“* ves otožin, zatopljen v preveliko žalost, *„z druzimi“* vasmi vred (Brentano).

9. *„doklej se boš še vrezoval“*, se praskal v znamnje svoje žalosti? Pomen: Doklej boš še žaloval, o filistejski narod! (Brentano).

10. *„ohladi se“*, v hebrejskim: *„bodi pokojin“*, jenjaj moriti!

11. *„tje“* nad filistejske mesta in kraje *„mu je“*, namreč meču Nabuhodonozorju — Gospod *„ukazal“* iti, de naj jih pokončá zavoljo njih hudobij (Brentano). Perm. Eceh. 25, 16.

1. To prerokovanje méri na Nabuhodonozorjevo vojsko zoper Moabljane ob oblegi tirskiga mesta, kake tri leta po premaganim Jeruzalemu. Per preroku Izaii (pogl. 15. in 16.) se nahaja enako prerokovanje, ktero pa se obrača naj pred na nesrečo, ktera je Moabljane po Asirijanih zadevala (Iz. 16, 13. 14.). Jeremija je bil to prerokovanje blezo oznanil po oropanji jeruzalemskiga mesta.

2. *„Nabo“* je bilo naj popred izraelsko mesto (4. Mojz. 32, 38.), ktero so bili poznejše Moabljani vzeli (Iz. 15, 2.). Stalo je to mesto na gori, ki se ji pravi *„Nebo“*, kjer je bil Mojzes umerl (5. Mojz. 34, 1.).

3. *„Karjataim“*, pred izraelsko mesto (Joz. 13, 19.), poznejše pa so si ga bili Moabljani perlastili.

4. *„terdnjava“*, v hebrejskim: *„Mizgab“* (visočina). Ta terdnjava je bila blezo del karjataimskiga mesta na neki visočini.

5. *„Hesebon“* nekdaj véliko mesto Amoničanov, poznejše Izraelcam podložno, še poznejše pa Moabljanam. Gl. Iz. 15, 4.

Digitized by Google

slijo.[6]) „Pridite, in potrebimo ga zmed ljudstev“![7]) Molčal boš tedaj, molčal, in meč pojde za teboj.[8])

3. Vpitje se sliši z Oronaima, razdjanje in potrenje veliko.[9])

4. Moab je potert; recite njegovim otrokam: Vpite![10])

5. Jokaje in zdihovaje gre gori po griču proti Luitu,[11]) in po potu doli proti Oronaimu slišijo sovražniki[12]) pretresljivo tuljenje.

6. Bežite,[13]) rešite svoje življenje, in bodite kakor tamariske v pušavi![14]) Zgor. 17, 6.

7. Zato namreč, ker si se na svoje terdnjave zanašal, in na svoje zaklade,[15]) boš tudi ti vjet; in Kamos[16]) pojde v sužnost, njegovi duhovni in njegovi poglavarji vsi skupaj.

8. In ropar[17]) bo prišel nad vsako mesto, in nobeno mesto se ne bo rešilo; in doline bodo ukončane, in polje bo razdjano, ker je Gospod govoril.

9. Dajte Moabu cvetlic, ker cveteč se bo preselil,[18]) in njegove mesta bodo zapušene, in ne bodo za prebivanje.

10. Preklet, kdor Gospodovo delo nezvesto opravlja; in preklet, kdor zaderžuje svoj meč od kervi.[19])

11. Rodoviten[20]) je bil Moab od svoje mladosti, in je počival na svojih drožéh;[21]) tudi ni bil

---

6. „*hudó mislijo*“ sovražniki, ki so bili perderli v deželo.
7. potrebímo ga, namreč Moaba ali moabsko ljudstvo! — govoré Kaldejci, ki so njegove mesta oblegali.
8. V hebrejskim: ... „*ljudstev! Tudi ti, Madmen* (moabsko mesto), *boš podert*“ i. d.
9. „*Oronaim*“, v hebrejskim: „*Koronaim*“, moabsko mesto.
10. V hebrejskim: ... „*potert, njegovi otroci vpijejo*“.
11. „*Luit*“, v hebrejskim: „*Luhit*“, moabsko mesto.
12. „*slišijo sovražniki*“, Kaldejci, Moabljane, ki po potu bežé jokajo in grozno tulijo.
13. „*Bežite*“, Moabljani! — jih prerok opominja.
14. „*bodite*“ takó samotni „*kakor tamariske v pušavi!* „*Tamariska*“ je germovje, ki le sem ter tje po pušavi raste. — Pomen: Bežite v samotne kraje, de vas ne bo dobil sovražnik.
15. Moabljan! ker si se na svojo moč — na svoje terdnjave in na svoje zaloge — zanašal, boš premagan, in vjet peljan v sužnost (Brentano).
16. „*Kamos*“ je bil malik, kteriga so Moabljani sosebno častili.
17. „*ropar*“, drugi prestavljajo: „*pokončevavec*“, t. j., Nabuhodonozor.
18. „*cveteč se bo preselil*“, t. j., v svoji naj boljši môči, ko bo v naj lepšim cvetečim stanu, pojde v sužnost; zatorej mu dajte v pomenljivo podobo tega cvetic ali róž.
19. Kdor koli Božje povelje zanikerno spolnuje, bo preklet; torej bote tudi vi Kaldejci prekleti, če bote zanesli Moabljanam, ktere je Bog ukazal pokončati.
20. „*Rodoviten*“, v hebrejskim: „*pokojin*“; — Moabljani so namreč v pokoji živeli v svoji deželi, nihče jih ni nadleževal; torej so bili lahko rodovitni. t. j., lahko so se množili (Brentano).
21. Novo vino pušajo nekoliko časa na drožéh, de moč in barvo dobiva. — Pomen tega je tedaj: Moab je dolgo časa ohranil svojo moč.

Digitized by Google

iz posode v posodo pretočen, in ni šel v sužnost; zato mu je ostal njegov okus, in njegov duh se ni bil spremenil.[22])

12. Zavoljo tega, glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, de mu bom poslal skladače in valjače lodrič, in oni ga bodo prevalili, in njegove posode spraznili, in njih lodrice razbili.[23])

13. In sramoval se bo Moab Kamosa, kakor se je sramovala hiša Izraelova Betela, na kteriga se je zanašala.[24])

14. Kakó smete reči: Korenjaki smo in močni možje za boj? Iz. 16, 6.

15. Moab bo pokončan, in njegove mesta bodo poderte: in njegovi odbrani mladenči gredo doli v klanje, pravi kralj; Gospod vojskinih trum mu je ime.

16. Blizo je Moabov pogin, in pride; njegova nesreča se prehitro bliža.

17. Tolažite ga vsi, ki ste okrog njega; in vsi, ki veste njegovo ime, recite: Kakó je zlomljena močna šiba, častna palica![25])

18. Stopi doli z veličastva, in sedi v žeji, prebivavec dibonske hčere;[26]) ker razdjavec Moabov pride gori k tebi, in bo razdjal terdnjave tvoje.

19. Stoj na potu, in glej, prebivavec v Aroeru;[27]) vprašaj bežečiga; in njemu, ki je ušel, reci: Kaj se je zgodilo?

20. Osramoten je Moab, ker je premagan; tulite in vpite, oznanujte per Arnonu,[28]) de je Moab pokončan.

21. In sodba je prišla nad deželo na planjavi, nad Helon, in nad Jaso, in nad Mefaat,

22. in nad Dibon, in nad Nabo, in nad hišo Deblataim,

23. in nad Karjataim, in nad Betgamul, in nad Betmaon,

24. in nad Karjot, in nad Bosro, in nad vse mesta moabske dežele, ki so deleč, in ki so blizo.

25. Odsekan je rog[29]) Moabu, in roka mu je sterta, pravi Gospod.

---

22. Moabljani niso bili v sužnost prepeljani, kakor Izraelci; zatorej so še ohranili svojo prirojeno lastnijo, svojo narodovnost, svoje šege, svoje prederzno zaupanje v svojiga malika „*Kamosa*“ (Brentano).

23. Pomen: Poslal bom nad Moabljane Kaldejce, kteri bodo njih deželo oropali, mesta razdjali in ljudstvo v sužnost odpeljali. — Moabljani so sicer že tudi v poprešnjih vojskah, zlasti po Asirijanih (gl. Iz. pogl. 15. in 16.), veliko terpeli, tode iz dežele v sužnost jih še le Nabuhodonozor popelje (Brentano).

24. Moabljani, peljani v sužnost, se bodo sramovali, de so v pomoč svojiga malika „*Kamosa*“ zaupali; kakor so se Izraelci sramovali, ko so bili peljani v sužnost, de so se zanašali na zlate teleta v Betelu (Brentano).

25. „*Kakó je zlomljena*“ i. t. d. Pomen tega: Kako je pokončano mogočno in veličastno moabsko kraljestvo (Brentano).

26. Pojdite s svojiga lepiga kraja, kjer je obilno vode, v pušavo, prebivavci v mestu Dibonu!

27. „*Aroer*“ je bilo mesto na meji moabskiga kraljestva, Amoničanam v oblasti. Gl. 4. Mojz. 32, 34: 5. Mojz. 2, 36.

28. „*per Arnonu*“, reki, kjer je bilo mesto „*Aroer*“.

29. „*Odsekan je rog Moabu*“, t. j., vzeta je moč Moabu. „*Rog*“ je podoba močí. Gl. Ps. 88, 18: 91, 11.

Digitized by Google

26. Upijanite ga,[30]) ker se je bil zoper Gospoda vzdignil; in Moab si bo razbil roko per svojim kozlanji,[31]) in bo tudi sam v sméh.[32])

27. Bil je namreč Izrael tebi v sméh, kakor de bi ga bil med tatovi našel; zavoljo tvojih besedi tedaj, ki si jih govoril zoper njega, boš vjet peljan.[33])

28. Popustite mesta, in stanujte po skalovji, moabski prebivavci! in bodite kakor golob, ki gnjezdi v naj viši razpoklini.[34])

29. Slišali smo od Moabove prevzetnosti, silno je prevzeten, od njegoviga napuha in prederznosti in od ošabnosti in od visokosti njegoviga sercá. Iz. 16, 6.

30. Jez poznam, pravi Gospod, njegovo baharijo, in de ji ni enaka njegova moč, tudi si več upa storiti, kakor premore.[35])

31. Zato bom nad Moabam tulil, in nad vsim Moabam vpil, nad možmi, ki za zidam iz opék vekajo.[36])

32. Kakor nad Jazeram bom nad teboj jokal, vinograd sabamski; tvoje mladike so šle čez morje, do morja per Jazeru so prišle;[37]) nad tvojo žetev in nad tvojo tergatev je ropar planil.

33. Vzeto je veselje in vriskanje s Karmela,[38]) z moabske dežele, in pobral sim vino iz tlačilnice; nič več ne bo tlačivec navadne tlačivske pesmi pel.[39])

34. Od vpijočiga Hesebona do Eleal, in do Jase se njih glas razlega, od Segorja do Oronaima, kakor triletna junica *(muka)*;[40])

---

30. Dajte mu, sovražniki! piti kupo jeze Božje (zgor. 25, 15.), kelih z omotičnim vinam v pokončanje. Iz. 51, 17. 22.

31. Moab, upijanjen s kupo jeze Bošje, bo taval kakor upijanjen človek. V hebrejskim: ... „*Moab z rokami sklepa, ko* (v svoji pijanosti) *kozlá*“ i. t. d.

32. „*bo tudi sam*“ zasmehovan, kakor je Izraela zasmehoval.

33. Ko so bili Izraelci v asirsko sužnost peljani, so jih Moabljani zasmehovali, ter so jih s „*tatovi*“ pitali; zatorej bodo tudi oni zasmehovani, in v sužnost peljani (Brentano).

34. Moabljani! bežíte v skalovje pred sovražnikam, in ondi ostanite, kakor divji golobi, ki imajo v razpoklinah naj višiga skalovja svoje gnjezda, de nihče do njih ne more (Brentano).

35. Baharija Moabljanov je večji kakor njih moč, več si upajo, kakor premorejo; ne bodo se môgli ustavljati sovražniku.

36. V hebrejskim: ... „*nad možmi s Kirheresa zdihujejo*“. „*Kirheres*“, per Izaii (16, 7.) „*Kir-Hareset*“, je bil véliko mesto Moabljanov, ki se mu je tudi reklo samo „*Kir*“ ali „*Ar*“, t. j., „*Mesto*“ (Brentano).

37. „*per Jazeru*“ je bilo blezo jezero, ki so ga „*morje*“ imenovali (Brentano). Perm. Iz. 16, 9. 10.

38. „*Karmel*“, lepa, rodovitna gora, se tukaj sploh imenuje namesti rodovitniga polja in lepih vertov. Gl. zgor. 2, 7. Iz. 29, 17.

39. V hebrejskim: ... „*iz tlačivnice; tlačivec ne bo več pel tlačivske pesmi, tlačivska pesem ne bo več tlačivska*“, ampak druga pesem se bo razlegala, namreč divje vpitje morivcov in jok njih, ki bodo morjeni, ali pa v sužnost peljani (Brentano).

40. „*Eleale*“ so bile mesto ne deleč od Hesebona. — Drugi prestavljajo: ...

Digitized by Google

in z vodami v Nemrimu je prav slaba.[41])

35. In z Moaba bom pobral,[42]) pravi Gospod, darovavce po višavah, in ki darujejo njegovim bogovam.

36. Zato bo moje serce donélo nad Moabam kakor pišali, in moje serce se bo razlegalo nad možmi v zidovji iz opék,[43]) kakor pišali, ker se je več lotil, kakor je premogel;[44]) zato so poginili.[45])

37. Vsaka glava bo namreč plešasta, in vsaka brada ostrižena,[46]) vse roke bodo zvezane,[47]) in na vsakim herbtu bo rasovnik.[48])
Iz. 15, 2. Eceh. 7, 18.

38. Na vsih strehah v Moabu, in po njegovih tergéh je zgolj žalovanje; ker sim sterl Moaba kot nič vredno posodo, pravi Gospod.

39. Kakó je premagan,[49]) in kako tulijo! Kako je Moab glavo obesil in je osramoten! In Moab bo v smeh in v razgledovanje vsim okrog sebe.

40. To pravi Gospod: Glej, kakor orel bo letal,[50]) in stegal svoje peruti proti Moabu.

41. Vzet bo Karjot, in njegove terdnjave bodo premagane; in serce moabskih junakov bo tisti čas kakor serce ženske na porodu.

42. In Moab bo jenjal biti ljudstvo,[51]) ker se je zoper Gospoda bahal.

43. Trepet in jama in zaderga nad té, o prebivavec v Moabu! reče Gospod.

44. Kdor bo trepetu ubežal, bo v jamo padel; in kdor bo iz jame zlezel, se bo v zaderge vjel; zakaj nad Moaba bom perpeljal léto njih obiskanja, pravi Gospod. Iz. 24, 18.

45. V senci hesebonski stojé, kteri so zadergi ubežali;[52]) pa ogenj gre iz Hesebona in plamen

---

„do Oronaima, triletne junice“, t. j., do terdniga in močniga mesta (perm. Iz. 15, 5.); — v hebrejskim: *„do Koronaima, Eglata, Šališije“*.

41. V hebrejskim: *„in vode v Nimrimu so posahnile“*.

42. Malikovavce bom iz pokončane dežele potrebil (Brentano).

43. *„nad možmi v zidovji* (narcjenim) *iz opék“* (iz cegla), v hebrejskim: *„nad možmi s Kirheresa kakor pišali“*, kakor žalosten glas postranice ali flavte.

44. ker si je hotel mogočno kraljestvo napraviti, pa je prišel v sužnost; ali pa takole: ker se je prederznil, se ustavljati sovražniku, kar pa ni premogel.

45. V hebrejskim: ... *„nad možmi s Kirheresa kakor pišali; ker mu gre v nič tudi to, kar mu je bilo ostalo“*. Čemur je bil Senaherib, asirski kralj, zanesel, to je popolnama pokončal Nabuhodonozor, babilonski kralj (Brentano).

46. Vse bo v moabski deželi močno žalovalo in plakalo.

47. *„vse roke bodo zvezane“*, kakor jetnikam; v hebrejskim: *„razpraskane“*.

48. Vsi bodo nosili žimnato obleko v znamnje svoje žalosti.

49. *„Kakó je premagan“*, v hebrejskim: *„Kakó je raztert“*.

50. *„kakor orel bo letal“*, namreč kralj Nabuhodonozor.

51. *„bo jenjal biti ljudstvo“*, tačas, ko bo v babilonski sužnosti. Gl. v. 47.

52. V terdno mesto *„Hesebon“* so se podali, *„kteri so zadergi ubežali“*, v hebrejskim: *„kteri so sili ubežali“*; pa ravno to mesto *„Hesebon“*, kamor so Moabljani zbežali, bodo sovražniki premagali in oropali, in po tem se bo iz tega mesta vsa sovražna vojska po vsi deželi razširila (Brentano).

Digitized by Google

iz srede Seona, in požerl bo delež[53]) Moabu in téme puntarskim otrokam.[54])

46. Gorjé tebi, Moab! zgubljeno si, Kamosovo ljudstvo;[55]) ker tvoji sinovi so zgrabljeni, in tvoje hčere so v sužnosti.

47. Pa obernil bom Moabovo sužnost poznejši čas, pravi Gospod.[56]) Do semkaj je sodba nad Moabam.

XLIX. Poglavje.

Prerokovanje Amonu, Idumeji, Damasku in Elamu.

1. Amonovim otrokam.[1]) To pravi Gospod: Ali nima Izrael sinov? ali nima nobeniga dediča?[2]) Zakaj je tedaj Melhom[3]) Gad v last vzel,[4]) de njegovo ljudstvo[5]) v njegovih mestih prebiva?

2. Torej glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, de bom v Rabati Amonovih sinov[6]) dal slišati vojskini hrup, in bo razpadla v grobljo, in nje hčere[7]) bodo z ognjem požgane, in Izrael bo spet v last dobil, kar so oni posestvali, pravi Gospod.

3. Tuli, Hesebon![8]) ker raz-

---

53. „*požerl bo delež*“, v hebrejskim: „*požerl bo brado*“, t. j., čast, slava Moabljanov bo ukončana.

54. „*teme*“ na glavi. Pomen: Moabljani išejo pomoči in varstva, pa ravno ondi, kjer si pomoči in varstva išejo, bodo svojo čast zgubili, in jim bodo glave razbite. Perm. 4. Mojz. 21, 28. 29.

55. „*ljudstvo Kamosovo*“ se zato imenujejo, ker so malika „*Kamosa*“ častili.

56. Po babilonski sužnosti so se Moabljani z Judi vred vernili v svojo domovino, kakor judovski zgodovinar Jožef Flavi perpoveduje. Še ob Kristusovih časih so Moabljani imeli posebno deželo, poznejše pa so se pozgubili med arabskimi rodovi.

1. „*Amonovi otroci*“ so bili ljudstvo, ki so prebivali proti severnovzhodnji strani od Moabljanov. Njim je prerok napovedoval kazni Božje zavoljo njih vedniga sovražniga obnašanja do Izraelcov. To prerokovanje je bilo blezo dano pred oropanjem jeruzalemskiga mesta, in se je spolnilo v petim letu po ti pergodbi.

2. Ali so Izraelci popolnama pokončani? ali se ne bodo nič več iz sužnosti vernili, de bi ptujci njih deležníno v lasti imeli?

3. „*Melhom*“ ali „*Moloh*“, malik Amoničanov, ki so ga ko naj višiga kralja častili in molili. Gl. 3. Kralj. 11, 5.

4. „*je vzel Gad*“, t. j., Gadovo deležníno unstran Jordana.

5. „*de njegovo ljudstvo*“, t. j., Melhomovo ljudstvo, Amoničani namreč. Polastili so se bili tega kraja in mest, ko so bili deseteri Izraelovi rodovi odpeljani v asirsko sužnost.

6. „*v Rabati*“, v hebrejskim: „*v Rabi*“, v vélikim mestu Amoničanov.

7. „*nje hčere*“, t. j., podružne mesta. „*Raba*“ je bila mati druzih mest.

8. „*Hesebon*“ je bil imenitno mesto Moabljanov (zgor. 48, 2.); vender pa se pozdeva, de so tudi Amoničani v njem prebivali (perm. Sodn. 11, 12—24.), ker je oboje ljudstvo skupej vleklo (4. Kralj. 24, 2.).

Digitized by Google

djan je Haj.[9]) Vpite, sinovi rabaški,[10]) opašite se z rasovniki, jokajte in tekajte krog plotov;[11]) ker Melhom bo peljan v sužnost s svojimi duhovni in svojimi poglavarji vred.

4. Kaj se hvališ z dolinami?[12]) Tvoja dolina teče,[13]) mehkužna hči,[14]) ki si se zanašala na zaklade svoje, in si rekla: Kdo bo prišel nad mé?

5. Glej, jez bom nad té perpravil strah od vsih, ki so krog tebe, pravi Gospod, Bog vojskinih trum; in razkropljeni bote, sleherni spred oči druziga, in nihče ne bo begunov zbiral.

6. Po tem pa bom vernil vjete Amonove otroke, pravi Gospod.[15])

7. Idumeji.[16]) To pravi Gospod vojskinih trum: Ali je ni več modrosti v Temanu?[17]) Zginil je svèt od njegovih otrók,[18]) njih modrost[19]) jim ni v prid.[20])

8. Bežite in obernite se, pojdite doli v prepade, prebivavci v Dedanu,[21]) ker perpeljal bom nad Ezava[22]) njegov pogin, čas njegoviga obiskanja.

9. Ako bi tergači nad te prišli, bi li ne popustili paperka: ako bi tatje po noči (*prišli*), bi ropali po svoji zadovoljnosti:[23])

10. jez pa bom Ezava odger-

9. „*Haj*“ je bil mesto Amoničanov, sicer pa neznano.

10. „*sinovi rabaški*“, t. j., „*mestnjani v Rabati*“, po drugim latinskim berilu in v hebrejskim: „*hčere rabaške*“, t. j., podružne mesta.

11. „*tekajte okrog plotov*“, de se sovražniku skrijete; nekteri prestavljajo hebrejsko: „*tecite čez zidovje*“, de namreč sovražniku uidete.

12. Amonov zarod! kaj se bahaš s svojimi dolinami med gorami, ker si misliš, de sovražnik ne more vanje do tebe priti? (Brentano).

13. „*Tvoja dolina teče*“ od kervi, t. j., po tvoji dolini poteče kri njih, ki jih bodo sovražniki pobili (Brentano).

14. „*mehkužna hči*“, v hebrejskim: „*puntarska hči*“, t. j., nezvesta Amonova množica, ki je pravo vero svojiga očaka Lota zapustila, in se malikovanju vdala (Brentano).

15. To méri na čas po babilonski sužnosti, ko je bil kralj Cir gotovo tudi Amoničanam dovolil, se verniti v svojo deželo; vsaj ob časih Makabejcov so bili spet mogočno ljudstvo (1. Mak. 5, 6.).

16. Naslednja prerokva (7—22.) spet méri na tisti čas, ko je bil Nabuhodonozor, pet let po premaganim Jeruzalemu, vse bližnje ljudstva in med njimi tudi Idumejce podjarmil. Jeremija je to prerokovanje razglasil po razdjanim Jeruzalemu.

17. „*Teman*“ je bila okrajina pa tudi mesto s tem imenam v Arabii (Brentano). Glej Job. 2, 11.

18. V hebrejskim: „*Zapustil je svèt razumne*“, t. j., razumni si niso vedili svetovati v sili.

19. V hebrejskim: „*njih modrost se je zgubila*“.

20. Pomen: Modrijani v Temanu ne morejo najti nobeniga pomočka, kakó de bi vojsko odvernili ali sovražnika premagali.

21. „*Dedan*“ je bil mesto in pokrajina v Idumeji ali na Edomskim.

22. „*nad Ezava*“, t. j., nad Ezavov rod, namreč nad Edomljane; Ezav je bil namreč očak Edomljanov (1. Mojz. 25, 30.).

23. Tergači, ki po vinogradu grozdje berejo, še vender nekoliko paperkov sem ter tje popušajo; tudi tatje, če v kako hišo zlomijo, le toliko poberejo, kolikor morejo seboj nesti: Kaldejci pa bodo v Idumeji vse poropali in pokončali (Brentano).

Digitized by Google

nil,[24]) odkril njegove skrite kraje, de se ne bo môglo nič skriti: razdjan bo njegov zarod, in njegovi bratje in njegovi sosedje,[25]) in nikogar ne bo več.

11. Popusti svoje sirote; jez jih bom per življenji ohranil, in tvoje vdove bodo v me zaupale.[26])

12. Ker to pravi Gospod: Glej, kteri niso bili obsojeni, de bi kelih pili, ga morajo piti, in ti bi bil kakor nedolžen pušen? Nisi ne nedolžen, ampak pil boš pil![27])

13. Ker sam per sebi sim persegel,[28]) pravi Gospod, de bo Bosra[29]) v samoto in v zasramovanje in v pušavo in v prekletstvo, in vse njegove mesta[30]) bodo večne pustote.

14. Sporočilo sim slišal od Gospoda, in poslanec je bil poslan k narodam: Zberite se, in pridite nad njo,[31]) in vzdignimo se na boj; Abd. 1, 1.

15. ker glej, majhniga te bom naredil med narodi, zaničljiviga med ljudmi.[32])

16. Tvoja ošabnost je tebe zapeljala in napuh tvojiga serca, ker prebivaš v skalnatih berlogih, in si perzadevaš polastiti se visocih hribov;[33]) pa če tudi napraviš svoje gnjezdo tako visoko, kakor orel, te bo od ondot potegnil, pravi Gospod. Abd. 1, 4.

17. In Idumeja bo zapušena; vsak, kteri pojde skozi njo, bo stermel in žvižgljal nad vsimi njenimi kaznimi.

18. Kakor so bile Sodoma in Gomora in njune sosede[34]) preveržene, pravi Gospod, takó ne bo ondi nihče stanoval, in ne v

---

24. „*jez bom Ezava odgernil*“, t. j., jez bom vse skrite Edomljane, vse njih zaloge in zaklade Kaldejcam pokazal, in jih dal njim v roke (Brentano).

25. „*njegovi bratje in njegovi sosedje*“, t. j., Moabljani in Amoničani (ki so bili iz rodú Lota, Abrahamoviga strica) bodo pokončani.

26. O narod Edomov! ti ne boš mogel oteti svojih sirót in vdov sovražniku iz rok, ter jih per življenji ohraniti; to le sam jez, njih Bog, premorem. — Bog da tukaj Edomljanam upanje, de si bodo v poznejših časih spet opomogli, kar se je tudi res zgodilo (Brentano).

27. Če so že Judje mógli piti kelih mnoziga terpljenja, ko se niso toliko zadolžili; kakó bi tedaj tudi tebe kazen ne zadela, ko si se vedno toliko sovražno obnašal do Izraela? Močno si se pregrešil, zatorej boš tudi ti pil kelih terpljenja.

28. Kakor resnično sim Bog, tako resnično bo Bosra i. d.

29. „*Bosra*“ je bila blezo tisti čas véliko mesto na Edomskim, in je druga od zgornje „*Bosre*“ (48, 24.) na Moabskim.

30. „*vse njegove mesta*“, t. j., Edomove mesta bodo razvaljene.

31. Gospod mi je razodel, govorí prerok, de je dal povelje „*narodam*“, t. j., ljudstvam babilonskiga kraljestva, de naj se vzdignejo in gredo „*nad njo*“, t. j., nad Bosro, ali pa: nad Idumejo, ter naj jo pokončajo (Brentano).

32. „*glej*“, Edom! ponižal te bom, ter te naredil majhno, slabo, nezmožno, zaničljivo ljudstvo (Brentano).

33. Tvoje ošabno, prederzno zanašanje na tvoje terdnjave v pečinah in na tvoje visoke gorè te bo ogoljufalo, ker si domišljuješ, de sovražnik ne bo do tebe mogel; pa glej, ako bi si še toliko in toliko visoke terdnjave zoper sovražnike napravil, jih bom poderl, in te sovražnikam v roke dal (Brentano).

34. „*njune sosede*“, t. j., njune sosednje mesta pokončane.

Digitized by Google

nji prebival sin človekov. 1. Mojz. 19, 25.

19. Glej, kakor lev pride on[35]) gori od narašeniga Jordana[36]) v lepo terdnjavo;[37]) ker dal mu bom hitro teči nad njo; in kdo bo izvoljeni, kteriga ji bom predpostavil?[38]) — Kdo je namreč meni enak? in kdo pred menoj obstane? in kdo je tisti pastir,[39]) kteri bi meni zoperstal? Job. 41, 1.

20. Zatorej poslušajte sklep Gospodov, kteriga je naredil zoper Edom, in njegove misli, ktere si je zmislil zoper prebivavce v Temanu! Resnično, naj manjši izmed čede jih bodo pometali, in razdjali njih prebivališe ž njimi vred.[40])

21. Od glasú njih padca se stresa zemlja; glas njih kričanja se sliši na rudečim morji.[41])

22. Glej, kakor orel bo gori prišel, in perletel, in raztegnil bo svoje peruti nad Bosro; in serce idumejskih junakov bo tisti dan, kakor serce ženske na porodu.

23. Damasku.[42]) Osramotena sta Emat in Arfad, ker sta slišala prehudo novico,[43]) prepadeni so, ki stanujejo ob morji;[44]) od skerbí ne more počivati.[45])

24. Maloserčen je Damask, in beží, strah ga je prepadel, britkost in bolečine so ga zgrabile kakor porodnico.

25. Kakó so zapustili sloveče mesto, mesto veselja![46])

26. Zato bodo njegovi mladenči na njegovih tergih popadali, in vsi vojaški možje bodo umolknili[47]) tisti dan, pravi Gospod vojskinih trum.

27. In zažgal bom ogenj na

---

35. „*kakor lev pride on*“, namreč Nabuhodonozor, babilonski kralj.
36. „*od narašeniga Jordana*“, ki se namreč spomladi, ko se sneg na gorah taja, močno naraša in čez svoje bregove po deželi razliva (Tirin).
37. „*v lepo terdnjavo*“, t. j., v lepo Idumejo, s terdnjavami zavarvano.
38. Kogá sim izvolil, de bo Idumejo v svojo oblast dobil? Nabuhodonozorja sim izvolil, kteriga bom z vso svojo mogočnostjo v vojski zoper Idumejo podpéral. Kdo pa se more meni, vsigamogočnimu, ustavljati? (Brentano).
39. „*kdo je tisti pastir*“, kralj, kteri bi se mogel meni zoperstaviti?
40. „*naj manjši izmed čede*“, t. j., naj slabši trume izmed kaldejske vojske bodo Edomljane lahko premagale, in njih mesta razvalile, de še celó ne bo treba močnih vojskinih trum (Brentano).
41. „*na rudečim morji*“, do kteriga na južni strani Idumeja sega.
42. Sirsko-damaško kraljestvo so bili Asirijani razdjali (Iz. pogl. 17.); poznejše si je bil Damask blezo spet opomogel, de je bil za se majhna deržava, kteri prerok tukaj pokončanje napoveduje. Jeremija je to svoje prerokovanje razglasil po razvaljenim Jeruzalemu, spolnilo pa se je peto leto po tej pergodbi, ko je bil kralj Nabuhodonozor ob zapertii tirskiga mesta svojo vojsko tje poslal.
43. „*Osramotena sta Emat in Arfad*“, prestrašeni ste sirski mesti v damaški okrajini, „*ker sta slišala*“ silno žalostno novico, de se namreč kaldejska vojska proti njima pomika (Brentano).
44. „*prepadeni so*“ prebivavci na sirskim bregu srednjiga morja (Brentano).
45. „*od skerbí*“, strahú in groze ne more Damask (prebivavci v Damasku) spati.
46. „*Kakó*“ kmalo, po kratkim ustavljanji, bodo „*zapustili*“ i. d.
47. „*bodo umolknili*“ vsi osupnjeni in prestrašeni, v hebrejskim: „*bodo pomorjeni*“.

Digitized by Google

zidu v Damasku, de bo požerl Benadadove gradove.[48])

28. Kedarju in kraljestvam v Asoru,[49]) ktere bo udaril Nabuhodonozor, babilonski kralj. To pravi Gospod: Vstanite in pojdite nad Kedarja, in pokončajte otroke jutrove dežele.[50])

29. Njih šotore in njih čede bodo pobrali,[51]) njih kože[52]) in vse njih posode in njih kamele si bodo vzeli; in strah bodo nad nje perklicali[53]) okrog in okrog.

30. Bežite, hitro odrinite, po globočinah se potaknite, kteri v Asoru prebivate, pravi Gospod; zakaj Nabuhodonozor, babilonski kralj, je osnoval zoper vas naklep, in si je zoper vas nekaj umislil.

31. Vzdignite se,[54]) in pojdite gori nad pokojno ljudstvo, ki brez skerbi prebiva, pravi Gospod; nimajo ne vrat ne zapahov; sami prebivajo.[55])

32. Njih kamele bodo v rop, in obilnost njih živine bo v plen; in razkropil bom proti vsim vetrovam njé, ki imajo ostrižene lasé:[56]) in od vsih njih pokrajin bom pogin nad njé perpeljal, pravi Gospod.

33. In Asor bo zmajem v stanovanje, pušava za vselej: nihče ne bo ondi ostal, ne tam prebival človešk otrok.

34. Beseda, ki jo je Gospod govoril Jeremiju preroku zoper Elam[57]) ob začetku kraljevanja Sedekija, judovskiga kralja, rekoč:

35. To reče Gospod vojskinih trum: Glej, jez bom sterl lok Elamljanov in vso njih moč.[58])

36. In perpeljal bom nad Elam štiri vetrove od štirih strani pod

---

48. „*Benadad*“ je bil sloveč kralj v Damasku (3. Kralj. 15, 18.), njegovi gradovi so ob Jeremijevih časih še stali.

49. „*Kedar*“, v latinskim: „*Cedar*“, je bil arabsk rod, ki je v pusti Arabii med Evfratam in med galajskimi gorami prebival. Stanoval je v šotorih, in se tukaj imenuje namesti šotorskih ali beduinskih Arabljanov sploh, kteri so se s svojimi šotori in kočami sem ter tje preselovali, in niso imeli stanovitniga seliša. „*Asor*“ je bil blezo arabska pokrajina, v kteri so stanovali taki Arabljani, ki so po vaséh skupej živeli, in so med seboj več malih kraljestev imeli. To prerokovanje tedaj zadeva kočarske in kmetovavske Arabljane.

50. „*nad Kedarja*“, nad pastirski, kočarski narod, ki se tako imenuje po svojim očaku „*Kedarji*“, Izmaelovim sinu, — „*otroke jutrove dežele*“, t. j., Arabljane.

51. „*Njih šotore in čede bodo pobrali*“ Kaldejci.

52. „*njih kože*“, plahte, s kterimi so šotori pokriti.

53. „*strah bodo nad nje perklicali*“, t. j., v strah jih bodo perpravili.

54. „*Vzdignite se*“, Kaldejci! „*nad pokojno*“, pastirsko ljudstvo.

55. „*nimajo ne vrat ne zapahov*“, t. j., nimajo terdnih, z zidovi obdanih mest, de bi se v njih mógli braniti; — „*sami prebivajo*“, t. j., niso z nobenim ljudstvam v zvezi, de bi jim pomagalo, se vam braniti.

56. ki si, svojim malikam v čast, lasé strižejo. Gl. zgor. 9, 26.

57. „*Elam*“ se imenuje narod in njegova dežela na vzhodnji strani Tigrida, kjer ta reka v morje teče. Elamljanam in Perzijanam je Jeremija že četerto leto Joakimoviga kraljevanja z vojsko protil (zgor. 25, 25.); tukaj pa je to proteuje Elamljanam ponovil.

58. Elamljani so sloveli ko dobri lokostrelci. Gl. Iz. 22, 6.

Digitized by Google

nebam,[59]) in jih bom razvel proti vsim tem vetrovam, in ne bo ga ljudstva, kamor bi ne prišli beguni z Elama.

37. In prestrašil bom Elamljane pred njih sovražniki, in pred njimi, ki jim po življenji strežejo; in perpeljal bom nad nje nesrečo, svojo serdito jezo, pravi Gospod, in za njimi bom meč poslal, dokler jih ne končam.

38. In postavil bom svoj prestol v Elam, in bom ondi pokončal kralje in poglavarje, pravi Gospod.[60])

39. V poznejših dneh pa bom vernil vjete Elamljane, pravi Gospod.[61])

L. Poglavje.

Jeremija prerokuje Babilonu razdjanje, Judam in Izraelcam pa vernitev v domačo deželo.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril od Babilona in od dežele Kaldejcov po Jeremii preroku.[1])

2. Oznanujte med narodi, in dajajte slišati, vzdignite bandero,[2]) razglasujte, in nikar ne skrivajte, recite: Babilon je vzet, Bel je osramoten,[3]) Merodah je premagan,[4]) njegove zrezane podobe so zasramovane, premagani so njih maliki.[5])

3. Ker nad-nj pride ljudstvo od severja,[6]) ktero bo naredilo njegovo deželo v pušavo, in nihče ne bo v nji prebival, ne človek, ne živina; vzdignili so se, in so odrinili.

4. Tiste dni in tisti čas, pravi

---

59. „*štiri vetrove*“, t. j., mnogotere Nabuhodonozorju podložne ljudstva bom poslal, jih podjarmit.

60. Jez, naj viši gospodovavec, bom iz Elama pregnal kralja in poglavarje, in bom podvergel njih deželo Kaldejcam. Iz preroka Daniela (8, 2.) se vidi, de je bil „*Elam*“ kaldejska dežela.

61. Prim. zgor. 48, 47: 49, 6. Ko je bil kralj Cir Perzijo in sosešnje dežele kaldejskiga jarma sprostil, in kaldejsko kraljestvo razdjal, je bilo Elamljanam, ki so bili tudi v sužnost odpeljani, dovoljeno, se verniti v svojo domovino. Ob času sirsko-macedonskih kraljev je imel „*Elam*“ spet svojiga lastniga kralja.

1. za prerokvami od Egipčanov, od Filistejcov, od Moabljanov, od Amoničanov, od Edomljanov in od druzih ljudstev nasledva tukaj prerokovanje od pokončanja Babilona, poglavitniga sovražnika Judov (pogl. 50. 51.). Že četerto leto judovskiga kralja Joakima je Jeremija njegov pogin prerokoval (zgor. 25, 26.); četerto leto kralja Sedekija je to prerokvo ponovil, jo zapisal v bukve, in je poslal nje prepis v Babilon, de se je tamkaj vjetim Judam brala (51, 59—63.).

2. Imenitne pergodbe in novice so nekdaj naznanovali z banderi, ki so jih na gorah postavili, de so jih ljudje po deželi vidili (Brentano).

3. „*Bel*“ je bil naj imenitniši babilonski malik (Iz. 46, 1.).

4. „*Merodah*“ je bil tudi malik, kteri pa se sicer nikjer ne imenuje.

5. Maliki se imenujejo zasramovani in premagani, kadar je bila dežela premagana, ktero so (po misli malikovavcov) maliki varovali. Gl. 4. Kralj. 19, 12.

6. „*ljudstvo od severja*“ so Medijani in Perzijani. Spod. 51, 11. 28. Prim. Iz. 41, 25.

Digitized by Google

Gospod, bodo prišli Izraelovi otroci, oni in Judovi otroci ob enim; gredé bodo jokali, in hiteli, ter bodo Gospoda, svojiga Boga, iskali.[7])

5. Za pot na Sion bodo vprašali, tje je njih obraz obernjen: prišli bodo, in se zvezali z Gospodam z večno zavezo, ki ne bo nikoli pozabljena.[8])

6. Zgubljena čeda je moje ljudstvo: njih pastirji so jih zapeljevali, in storili, de so se po gorah klatíli: z gore so šli na grič, pozabili so svoj tamor.[9])

7. Vsi, ki so jih najdli, so jih žerli; in njih sovražniki so rekli: Ne delamo *(jim)* krivice, zato ker so grešili zoper Gospoda, lepoto pravičnosti,[10]) zoper Gospoda, upanje njih očetov.[11])

8. Bežíte iz srede Babilona, in pojdite iz dežele Kaldejcov, in bodite kakor kozli pred čedo![12])

9. Ker glejte, jez budim in peljem nad Babilon trumo velikih narodov iz severne dežele:[13]) in oni se bodo napravili zoper njega, in ga potem vzeli; njih pušice so kakor močniga morivca,[14]) kterih nobena zastonj ne odskoči.

10. In Kaldeja bo v rop; vsi, kteri jo bodo ropali, bodo obogatéli, pravi Gospod;

11. ker od veselja poskakujete, in se bahate, ko moj delež ro-

---

7. Po premaganim Babilonu se bodo Judje in Izraelci iz sužnosti vernili v svojo domačijo, veselja polni bodo po potu jokali, hitro pojdejo, in bodo v Jeruzalemu Boga častili (Brentano). Kralj Cir jih bo spustil iz sužnosti. Gl. zgor. 31, 9.

8. To se je pervič in nepopolnama spolnilo po babilonski sužnosti (2. Ezdr. 9, 38: 10, 29.), ko so Judje zavezo z Bogam ponavljali, in niso nič več odpadli od vere. Še bolj se je to spolnilo v novim zakonu, k kterimu je veliko Judov perstopilo k keršanski srenji, prav popolnama pa se bo spolnilo to prerokovanje poslednje čase, ko bo ves Izrael v sveto cerkev stopil.

9. „*tamor*“, zagrajen prostor, kamor pastirji ovce zaganjajo. — Judje so bili enaki zgubljenim ovcam; „*njih pastirji*“, kralji, poglavarji, duhovni, so jih zapeljevali v malikovanje; po hribih in gričih so malikovali, „*svoj tamor*“, svoj tempelj pa so v nemar pušali (Brentano).

10. „*zoper Gospoda, lepoto pravičnosti*“, v hebrejskim: „*zoper Gospoda, prebivališe pravičnosti*“, t. j., zoper Gospoda, ki je pravi „*tamor*“, v kterim ovcé varno počivajo.

11. Perm. s to versto zgor. 40, 3: 4. Kralj. 18, 25.

12. Prerok s tem opominja judovske poglavarje, de naj ob izhodu iz Babilona ljudstvo vodijo, kakor kozli ovce vodijo, ter pred njimi hodijo. — Poglavarji sè imenujejo „*kozli*“ na zemlji. Gl. Cah. 10, 3. Beseda „*kozli*“ ni bila gerda Judam, ker so njih očetje bili pastirji. — „*Babilon*“ je kristjanu hudobni, spačeni svét, sovražnik Jezusa Kristusa in njegoviga svetiga evangelija. Iz Babilona — iz spačeniga svetá — se mora kristjan vsaj s svojim duham preseliti, de po njegovi spačenosti ne živí.

13. Cirova vojska, ki je od severja proti Babilonu derla, so bili Perzijani, Medijani, Armenijani, Hirkanijani, Kardusijani in druge ljudstva, ktere je bil kralj Cir premagal (Brentano).

14. „*kakor močniga morivca*“, v hebrejskim: „*kakor močniga junaka*“, vsaka njih pušic zadene.

Digitized by Google

pate, ker ste ko spušene teleta po travi, in mukate kakor junci.[15])

12. Grozno osramotena je vaša mati,[16]) in v prah je potlačena,[17]) ktera vas je rodila; glej, zadnja bo med narodi, zapušena, brezpotna ino suha.[18])

13. Zavoljo Gospodove jeze se ne bo v nji prebivalo, ampak vsa bo v pušavo spreobernjena; vsak, kdor pojde skozi Babilon, bo stermel, in žvižgljal nad vsimi njegovimi nesrečami.[19])

14. Napravite se zoper Babilon okrog in okrog vsi lokostrelci, bojujte se zoper njega, ne varujte pušic, ker zoper Gospoda je grešil.[20])

15. Vpite zoper njega! na vsih straneh podaja roko.[21]) Njegove podlage padajo, poderto je njega ozidje, ker Gospodovo je maševanje; mašujte se nad njim, kakor je on storil, njemu storite!

16. Potrebite sejavca iz Babilona, in njega, ki serp derži ob žetvi; spred goloboviga meča[22]) se bo sleherni obernil k svojimu ljudstvu, in vsak bo v svojo deželo bežal.[23])

17. Razkropljena čeda je Izrael, levi[24]) so ga razpodili: pervi ga je žerl asirski kralj,[25]) ta poslednji mu je kosti poterl,[26]) Nabuhodonozor, babilonski kralj.

18. Zatorej to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Glej, jez bom obiskal babilonskiga kralja, in njegovo deželo,

---

15. Te besede so rečene Kaldejcam, ki so enaki živini po Palestini divjali, tulili in ropali (Brentano).
16. „*vaša mati*“, t. j., vaše véliko mesto, Babilon (Brentano).
17. „*v prah potlačena*“, t. j., močno ponižana (Brentano).
18. v hebrejskim: ... „*glej, to je konec narodov: pušava, suha zemlja in samota*“.
19. Prim. zgor. 49, 17. Kar je tukaj od popolniga razdjanja babilonskiga mesta rečeno, se je polagama spolnovalo. Cir je bil dal zunanje babilonsko ozidje podreti; Darij Histasp je bil ukazal vrata in znotranje zidovje razdjati; Kserks je oropal in razvalil Belov tempelj; po smerti Aleksandra Véliciga je bilo mesto čezdalje bolj opušeno in nazadnje popolnama pušava.
20. „*Napravite se*“, Medijani in Perzijani! „*zoper Gospoda je grešil*“ babilonski kralj, ker je tempelj zažgal, in svete posode pobral (Brentano).
21. Vojskini hrup zaženite okrog Babilona, le serčno ga primite, saj ga bote lahko premagali! že se na vsih straneh podaja; — s premaganimi Babilonci tako ravnajte, kakor so oni z druzimi narodi ravnali, ko so jih bili premagali (Brentano).
22. „*Potrebite*“, pokončajte vse v Babilonu, kmetovavce in vojake; — „*spred goloboviga meča*“, t. j., vpričo Kaldejcov, pred njih očmi, bodo od njih bežali, ter jih zapustili vsi, kteri so jim pomagali (Brentano). Razlago zastran „*goloboviga meča*“ glej zgor. 25, 38. — V hebrejskim: ... „*ob žetvi; spred stiskavcoviga meča*“ i. d., to je, pred Cirovim mečem bodo vsi kaldejski pomagači bežali (Brentano).
23. Permeri zgor. 46, 16., od kodar so te besede posnete. Izrael in Juda ne bota nič več zavoljo malikovanja kaznovana.
24. „*levi*“, t. j., močni kralji asirski in babilonski.
25. Teglatfalasar, Salmanasar, Senaherib in Asaradon.
26. „*mu je kosti poterl*“, t. j., ga je pokončal.

Digitized by Google

kakor sim obiskal asirskiga kralja.[27])

19. In nazaj popeljem Izraela v njegovo stanovanje, de se pase na Karmelu in Basanu, in na efrajmski gori, in de se v Galaadu nasiti njegova duša.

20. Tiste dni in tisti čas,[28]) pravi Gospod, se bo iskala Izraelova hudobija, pa je ne bo, in Judov greh, pa se ne bo najdel;[29]) ker milostljiv bom njim, ktere bom pustil.

21. Zoper deželo gospodovavcov[30]) pojdi gori,[31]) in obiši njene prebivavce,[32]) razkropi in pomori,[33]) kar je za njimi,[34]) pravi Gospod, in stori vse, kar sim ti zapovedal.

22. Vojskini hrup je v deželi in velik poboj!

23. Kakó je zlomljeno in zdrobljeno kladvo vse zemlje![35]) Kakó je v pušavo spreobernjen Babilon med narodi!

24. Zaderge sim ti bil nastavil, in vjel si se, Babilon, pa nisi vedil: najdli so te in zgrabili, ker si Gospoda dražil.[36])

25. Gospod je odperl svoj zaklad, in je iz njega vzel orodje svoje jeze, ker Gospod vojskinih trum ga potrebuje v kaldejski deželi.[37])

26. Pridite nad njo od zadnjih pokrajin;[38]) odprite *(jim)*, de gredo, kteri naj jo pomandrajo; spravite s pota kamnje, in zberite ga v groblje;[39]) morite jo, de nič v nji ne ostane.[40])

27. Razkropite vse nje junake,[41]) naj gredo v klanje; gorjé

---

27. Kakor so asirsko kraljestvo Babilončani požerli, tako so Perzijani babilonskiga požerli.

28. „*tisti čas*“, ko se bodo Judje in Izraelci iz sužnosti vernili.

29. Izrael in Juda ne bota nič več zavoljo malikovanja kaznovana.

30. V hebrejskim: ... „*Zoper deželo dvojniga razpora*“, namreč zoper Babilonijo, ktera se je bila dvakrat sperla zoper Perzijane, namreč ob Darijevim in Kserksovim času (Brentano); — drugi prestavljajo: „*Zoper deželo puntarjev*“.

31. O kralj Cir! vzdigni se s svojo vojsko zoper Babilonijo.

32. V hebrejskim: „*in zoper prebivavce obiskanja*“ (kaznovanja), ki so namreč kaznovanju namenjeni.

33. „*in pomori*“, v hebrejskim: „*in preženi*“.

34. „*kar je za njimi*“, kar za njimi pride; drugi: pomori njih mlajše; še drugi prestavljajo hebrejsko: „*in mori za njimi*“.

35. „*kladvo vse zemlje*“, t. j., babilonsko kraljestvo, ki je zdrobilo vse sosednje kraljestva (Brentano).

36. Babilon je bil s tem Gospoda zdražil, ker je jeruzalemski tempelj razdjal, svete posode iz njega pobral, in svoje zmage svojim malikam perpisoval (Brentano).

37. „*svoj zaklad*“, svojo oróžnico, hišo, kjer je vojskino orožje spravljeno. — Sveti pesnik tukaj Bogu perpisuje oróžnico, v kteri ima spravljeno vojskino orožje. To svojo orožnico bo tedaj Gospod odperl, in bo iz nje vzel orožje, s kterim bo pokončal Kaldejce (Brentano).

38. „*od zadnjih pokrajin*“, t. j., od vsih strani.

39. poravnajte pota, de urno in brez spotikljeja vanjo poderete.

40. V hebrejskim: ... „*pokrajin, odprite nje zakladnice* (mesta in terdnjave); *ropajte jo kakor kupe pridelkov* (na gumnišu, na polji, ki jih nihče ne varuje, in ne brani), *in razdenite jo, de nič*“ i. t. d. Glej spod. 51, 33.

41. V hebrejskim: „*Pomorite vse nje bike*“, t. j., vse mogočne.

Digitized by Google

njim, ker njih dan je prišel, čas njih obiskanja!

28. Glas begunov, in njih, ki so ušli iz dežele babilonske, naznanuje na Sionu maševanje Gospoda, našiga Boga, maševanje zavolj njegoviga tempeljna.[42])

29. Skličite jih zoper Babilon prav veliko, vse, ki lok napenjajo; obstopite ga okrog in okrog, de nihče ne uide; povernite mu po njegovih delih; storite mu po vsim tem, kakor je on storil; ker se je vzdignil zoper Gospoda, zoper Svetiga Izraeloviga.

30. Zato bodo njegovi mladenči popadali na njegovih cestah, in vsi njegovi vojšaki bodo umolknili tisti dan,[43]) pravi Gospod.

31. Glej, nad te, prevzetnik![44]) pojdem, reče Gospod vojskinih trum; ker je prišel tvoj dan, čas tvojiga obiskanja.

32. In prevzetnik bo padel, in se zgrudil, in nihče ga ne bo vzdignil; in užgal bom ogenj v njegovih mestih, in požerl bo vse okrog njega.

33. To pravi Gospod vojskinih trum: Silo terpijo Izraelovi otroci in Judovi otroci vsi skupej; vsi, kteri so jih vjeli, jih deržijo, nočejo jih spustiti.

34. Njih rešenik je močan, Gospod vojskinih trum mu je imé; po pravici bo njih reč branil, de prestraši deželo, in pretrese babilonske prebivavce.[45])

35. Meč pride nad Kaldejce, pravi Gospod, in nad prebivavce v Babilonu, in nad poglavarje, in nad njegove modrijane:

36. meč nad njegove prerokovavce, de bodo neumni:[46]) meč nad njegove junake, de se bodo bali:

37. meč[47]) nad njegove konje in nad njegove vozove, in nad vse ljudstvo,[48]) ki je v njem, de bodo kakor ženske: meč[49]) nad njegove zaklade, de bodo poropani:

38. suša nad njegove vodé, de se posušé, ker on je dežela izrezanih podob, in oni se hvalijo s pošastmi.[50])

39. Zato bodo zmaji z gozdnimi pošastmi vred v njem prebivali, in noji bodo v njem sta-

---

42. Že slišim v duhu veseli glas ubežnih Judov, ki bodo pervi novico v Jeruzalem pernesli, de se je Bog zmaševal nad Kaldejci, ki so bili tempelj v Jeruzalemu razvalili (Brentano).

43. „*bodo umolknili*“, v hebrejskim: „*bodo poginili*“.

44. „*prevzetnik*“, babilonski kralj. Gl. Dan. 5, 20. 21. Iz. 14, 12—14.

45. Vsigamogočni Bog bo Izraelce in Jude rešil iz sužnosti, ter se bo za njih pravico potegnil zoper Kaldejce, ktere bo pokončal. V hebrejskim: ... „*imé; on bo po pravici razsodil njih reč, ter bo dal pokoj* (Judovi in Izraelovi) *deželi, babilonske prebivavce pa bo pretresel*“.

46. „*de bodo neumni*“, de bodo od strahu ob pamet prišli.

47. Beseda „*meč*“ tukaj sploh pomeni „*pokončanje*“.

48. „*nad vse ljudstvo*“, nad namešano ljudstvo, nad vojake premaganih dežel, kteri se bodo ob prihodu Perzijanov tresli kakor ženstvo.

49. „*meč*“, pokončanje, vojska pride nad zaloge.

50. „*suša nad njegove* (babilonskiga mesta) *vodé*“, t. j., Evfrat se bo posušil; — kralj Cir ga je bil od mesta obernil, in je šel po njegovi suhi strugi (raki) v Babilon (Brentano); — „*s pošastmi*“, z groznimi maliki.

Digitized by Google

novali; in nikdar več ne bo prebivavcov v njem, in nikdar več se ne bo sozidal od rodú do rodú.[51])

40. Kakor je Gospod prekucnil Sodomo in Gomoro in njune sosednje mesta, pravi Gospod: tako ne bo tukaj nihče prebival, in ne človekov sin v njem stanoval.

41. Glej, ljudstvo pride od severja, in velik narod, in veliko kraljev se bo vzdignilo od pokrajin zemlje.[52])

42. Za lok in škit[53]) bodo popadli; grozovitni so in neusmiljeni: njih glas bo kakor morje šumel; in na konje se bodo usedli, kakor za boj perpravljen mož zoper tebe, hči babilonska.

43. Kralj babilonski sliši od njih govoriti, in roke mu upadejo; britkost ga prepada, bolečina, kakor porodnico.

44. Glej, kakor lev[54]) pride gori od narašeniga Jordana v lepo terdnjavo;[55]) ker dal mu bom[56]) naglo pertêči vanjo: in kdo je izvoljeni, ki jim ga bom predpostavil?[57]) Kdo je namreč meni enak? in kdo bo pred menoj obstal?[58]) In kdo je tisti pastir, kteri bi se meni v bran postavil?[59])

45. Zatorej poslušajte sklep Gospodov, ki ga je sam per sebi storil zoper Babilon, in njegove misli, ki si jih je zmislil zoper deželo Kaldejcov. Resnično, dečki izmed čéd[60]) jih bodo na tla pometali, in njih prebivališe bo ž njimi vred razdjano.

46. Od oznanila, de bo Babilon vzet, se bo zemlja stresla, in krič se bo slišal med narodi.

---

51. „*noji*“, štravsi. — V razvaljenim Babilonu bodo hude zveri prebivale. Gl. Iz. 13, 21. 22: 34, 11.

52. „*ljudstvo od severja*“, Medijani in Perzijani; — „*od pokrajin zemlje*“, iz daljave.

53. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Za lok in sulico*“.

54. „*kakor lev*“ pride kralj Cir s svojo vojsko, „*od narašeniga Jordana*“, ko se sneg na gorah taja.

55. „*v lepo terdnjavo*“, t. j., v terdno babilonsko mesto.

56. „*dal mu bom*“, namreč kralju Ciru, naglo priti v Babilon.

57. Kralj Cir je tisti izvoljeni, kterimu bom dal oblast in moč, Babilon pokončati.

58. Kdo se bo meni, vsigamogočnimu Bogu, mogel ustavljati, ko bom kralja Cira s svojo močjo podpéral?

59. Te besede so posnete iz zgornjiga pogl. (49, 19.), kjer je od Nabuhodonozorja govorjenje, kteriga je bil tudi Bog izvolil, de je hudobne ljudstva tepel.

60. „*dečki* (fantiči) *izmed čéd*“, t. j., naj slabši vojaki izmed vojskinih trum jih bodo lahko premagali.

Digitized by Google

LI. Poglavje.

Prerok še dalje napoveduje Babilonu pokončanje.

1. To reče Gospod: Glej, jaz bom obudil zoper Babilon in zoper njegove prebivavce, ki so svoje serce zoper mene vzdignili,[1]) kakor okužen veter.[2])

2. In poslal bom v Babilon vevce, in ga bodo veli, in njegovo deželo razdjali;[3]) ker nad-nj pridejo od vsih strani ob dnevu njegove stiske.

3. Naj ne napenja strelec svojiga loka, in oklepljeni naj ne hodi gori![4]) Nikar ne zanašajte njegovim mladenčem, pomorite vso njih vojsko![5])

4. In popadali bodo pomorjeni v kaldejski deželi, in ranjeni po njegovih pokrajinah.

5. Ker[6]) Izrael in Juda nista bila vdovca zapušena od svojiga Boga, Gospoda vojskinih trum; njih dežela[7]) pa je napolnjena s pregreho zoper Svetiga Izraeloviga.

6. Bežíte iz Babilona,[8]) in vsak reši svoje življenje; nikar ne molčíte k njegovi hudobii;[9]) ker čas je, de se Gospod mašuje, on mu bo nasproti povernil po njegovim djanji.

7. Zlat kozarec je Babilon v Gospodovi roci, ki vso zemljo

---

1. V hebrejskim: ... „*zoper Babilon in zoper sercé* (središe) *svojih sovražnikov, ki prebivajo v kaldejski deželi, pokončljiv veter*“. Babilonsko se imenuje „*serce*“ ali „*središe*“ Božjih sovražnikov, ker je bil ondi poglavitni sedež malikovavcov in spačenih modrijanov.
2. „*okužen veter*“ je medijanska in perzijanska vojska, ktera jih bo prevela.
3. „*razdjali*“, v hebrejskim: „*spraznili*“. — Ta podoba je posneta od večernika, per kterim so v jutrovih deželah žito véli pod milim nebam, ter ga plev očiševali. Gl. Rut. 3, 2. Ako je bila ta sapa huda, je vzela zernje s plevami vred, in je vse raznesla, kar je na gumnu ležalo. Tako bo sovražna vojska Babilončane raznesla.
4. „*oklepljeni*“, t. j., z oklepam, s persno brambo obdani, „*naj ne hódi gori*“, t. j., naj se ne vzdigne zoper sovražnike, ker ne bo nič opravil. Te besede so rečene Kaldejcam. — Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Njemu, ki napenja lok, in njemu, ki se povzdiguje z oklepam, rečem*“, t. j., sovražnikam, Medijanam in Perzijanam, rečem: „*Ne zanašajte*“ i. t. d.
5. Medijani in Perzijani, pomorite vso kaldejsko vojsko!
6. Prerok tukaj pové, zakaj de bo Bog Kaldejce pokončal, zato namreč, ker ni popolnama zapustil vjetih Judov in Izraelcov. Perm. Iz. 54, 4—6.
7. „*njih dežela*“, namreč dežela Kaldejcov je napolnjena s pregreho, ker so bili svete posode v Jeruzalemu iz tempeljna pobrali (Bentano).
8. vi vjeti Judje, ali: ve pomožne ljudstva, ali: vi ptujci! Gl. zgor. 50, 8. Skr. razod. 18, 4., kjer je govorjenje od duhovniga Babilona, od hudobniga svetá, ki je keršanstvu nasproti.
9. ampak oznanujte jo na glas, de bo ves svét vedil, de si je zaslužil to nesrečo, ki jo terpí. — V hebrejskim: ... „*življenje, de ne bote v njegovi hudobii pokončani*“.

Digitized by Google

upijani; od njegoviga vina so vsi narodi pili, zato so se opotekali.[10])

8. „Naglo je padel Babilon, in je bil potert; tulite nad njim, vzemite mazila za njegovo bolečino,[11]) morebiti se ozdravi“.[12])
Iz. 21, 9. Skrivn. razod. 14, 8.

9. „Ozdravljali smo Babilon,[13]) pa se ni ozdravil; zapustimo ga, in pojdimo vsakteri v svojo deželo; ker do neba sega njegovo obsojenje, in do oblakov se je povzdignilo“.

10. „Gospod[14]) je na dan spravil našo pravičnost;[15]) pridite, in perpovedujmo na Sionu delo Gospoda, našiga Boga“.

11. Ostrite pušice,[16]) napolnite tule: Gospod je zbudil duha medijanskih kraljev,[17]) in zoper Babilon gre njegova misel, ga pokončati, ker Gospodovo maševanje je maševanje zavolj njegoviga tempeljna.

12. Na babilonskih zidovih postavite bandero,[18]) pomnožite stražo, postavite čuvaje, napravite zaleze:[19]) ker Gospod premišljuje in dela, kar je govoril zoper babilonske prebivavce.

13. Ki per velicih vodah[20]) prebivaš, si bogat z zakladi; prišel je tvoj konec, odmérek tvojiga pokončanja.[21])

14. Persegel je Gospod vojskinih trum sam per sebi: Napolnil te bom z ljudmi, kakor s

---

10. Pomen: Sloveči Babilončani so bili šiba v Božji roki, s ktero je Gospod hudobne tepel; dajal jim je iz rok Babilončanov kelih grenkiga terpljenja piti; *„zato so se opotekali“*, omahovali, obnemagali. Perm. zgor. 25, 15: 48, 26.

11. *„za njegovo bolečino“*, v hebrejskim: *„za njegovo rano“*.

12. Prerok nagovori Babilončanam pomožne ljudstva, de naj jim pomagajo.

13. Odgovor pomožnih ljudstev. Tako govoré žalostni sveti angelji varhi, ki si perzadevajo sebi izročene duše svetu in satanu iztergati, pa jih per vsim svojim perzadevanji ne morejo rešiti, ker te nesrečne duše v neveri in hudobii terdovratne ostanejo.

14. Naslednje besede govorijo Judje v kaldejski sužnosti.

15. Judovska reč v oziru Kaldejcov je bila pravična, ako ravno so bili Judje sicer tudi grešniki; Kaldejci vender niso imeli pravice njih kralja odpeljati, njih dežele v babilonsko spremeniti, njih mesta in tempeljna podreti.

16. Prerok se k Kaldejcam oberne, rekoč: Le *„ojstrite“* i. t. d., saj bo vse zastonj. Drugi pa mislijo, de te besede sovražniki Babilončanov govoré.

17. Medijani so imeli le eniga kralja, Cijaksara, kteriga Daniel (5, 31.) Darija imenuje; tode perzijanski kralj Cir je bil izvoljeni naslednik v medijanskim kraljestvu.

18. Kaldejci le postavite bandero na babilonskim ozidji v znamuje, de naj vsi za orožje primejo, ter se vzdignejo zoper sovražnike.

19. le braníte se, kolikor vam je mogoče, in vender ne bote nič opravili; babilonsko kraljestvo bo gotovo ukončano, kakor je Gospod govoril po svojih prerokih.

20. *„per velicih vodah“*, t. j., ob Evfratu. Njegov véliki curk je tekel po sredi skozi Babilon; ob obeh stranch okrog mesta so bili napeljani vodotoki, ki so se pod mestam z vélicim curkam združili.

21. *„odmérek tvojiga pokončanja“*, t. j., odmerjeni, odločeni čas tvojiga pokončanja.

Digitized by Google

kobilicami,[22]) in nad teboj bodo tlačivsko pesem peli.[23]) Am. 6, 8.

15. On je zemljo s svojo močjo vstvaril, je svet s svojo modrostjo napravil, in je s svojo razumnostjo nebo razpel.[24]) 1. Mojz. 1, 1.

16. On daje zaslišati svoj glas, in vode se zberó pod nebam; on vzdiguje megle od okrajin zemlje, on napravlja blisk v dež, in perpelje veter iz svojih zakladov.

17. Vsi ljudje so nespametni per svoji učenosti; osramoten je vsak umetnik per svoji podobi, ker goljufija je njih ulitek, in sape ni v njem.

18. To so prazne dela in smeha vredne, ob času svojiga obiskanja bodo pokončane.

19. Njim ni enak Delež Jakopov; ker on je, ki je vse vstvaril, in Izrael je njegovo podedvano žezlo:[25]) Gospod vojskinih trum mu je ime.

20. Ti si mi razbil vojskino orožje;[26]) in po tebi sim razbil narode, in po tebi sim razdjal kraljestva,[27])

21. po tebi sim razbil konja in jezdica na njem, in po tebi sim razbil vozove in na njih sedeče,

22. in po tebi sim razbil moža in ženo, in po tebi sim razbil stariga in mladiga, in po tebi sim razbil mladenča in devico,

23. in po tebi sim razbil pastirja in njegovo čedo, in po tebi sim razbil orateja in njegovo vpreženo živino, in po tebi sim razbil poglavarje in gospóske.

24. Zdaj pa bom povračeval Babilonu, in vsim prebivavcam v Kaldeji vso njih hudobijo, ki so jo storili na Sionu pred vašimi očmi, pravi Gospod.

25. Glej, jez pojdem nad te, kužna gora,[28]) reče Gospod, ki vso zemljo pačiš;[29]) in stegnil bom nad te svojo roko, in te bom prevalil s pečevja,[30]) in te napravil sežgano goro.[31])

---

22. Nad te bodo sovražniki perderli kakor roj kobilic.

23. „*tlačivsko pesem*“, t. j., zmagovavsko pesem peli; zmagovavske pesmi se tukaj permerjajo „*tlačivskim pesmim*“, ktere veseli tlačivci prepevajo, kadar grozdje tlačijo (Brentano).

24. Vsigamogočni Bog, ki je nebo in zemljo vstvaril, je vse to zoper te govoril, ter ti pokončanje napovedal, ne pa kaka malovredna, nezmožna stvar, kakoršni so tvoji maliki.

25. „*Njim*“, t. j., ulitim podobam — praznim in smeha vrednim izdelkam umetnikov — malikam, „*ni enak Delež Jakopov*“, namreč Bog sam, ki se je dal Izraelcam v delež; — „*žezlo*“, kraljeva palica, t. j., kraljestvo Izraelovo, je Bog sebi perlastil (Brentano).

26. „*Ti*“, Babilon! si po mojim povelji razbil vojskino orožje druzih narodov.

27. Babilon! ti si mi bil vojskino orodje, s kterim sim krotil in pokončeval narode.

28. Babilon se imenuje „*kužna gora*“, ker se je ošabno povzdigoval zavoljo svoje moči in svojiga bogastva (Teodor).

29. „*pačiš*“ z malikovanjem, z vražami, z razuzdanostjo.

30. „*s pečevja*“, z visoke skale, t. j., s tvoje visokosti in ošabnosti; podkopal bom tvoje podpornje, vojskino moč, in tvoje bogastvo.

31. Prerok priliČuje Babilon gori, ktera ogenj iz sebe meče, in se sčasama sežge, in zgrudi.

Digitized by Google

26. In s tebe ne bodo jemali vogelniga kamna in ne kamna za podlago, ampak na vekomaj boš končan, pravi Gospod.[32])

27. Postavite v deželi bandero,[33]) trobite na trobento med narodi, posvečujte[34]) zoper njega ljudstva; pokličite nad-nj kralje araraškiga, meniskiga in asceneškiga;[35]) odločite zoper njega tafsarja;[36]) perpeljite konj kakor šetinastih kobilic.[37])

28. Posvetite zoper njega narode, kralje z Medije,[38]) njé vojvode, in vse njé gospóske in vse dežele pod njé oblastjo.

29. In tresla se bo zemlja in prestrašila; ko se bo zbudila zoper Babilon misel Gospodova,[39]) babilonsko deželo narediti pusto in neprebivavno.

30. Babilonski korenjaki jenjajo iz boja, in stojé v braniših; njih moč je požerta,[40]) in so postali kakor ženske; njegove hiše so požgane, njegovi zapahi so poterti.[41])

31. Tekar sreča tekarja in oznanovavec oznanovavca, de oznani babilonskimu kralju, de je njegovo mesto od kraja do kraja vzeto;[42])

32. de so brodovi zasedeni, de je močvirje zažgano z ognjem, in de so vojaki prepadeni.[43])

33. Ker to pravi Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog: Babilonska hči je enaka gumnu, čas je, na nji mlatiti; še nekoliko, in prišel bo čas njene žetve.[44])

34. Jedel me je,[45]) požerl me je Nabuhodonozor, babilonski

---

32. Vogelni in podlagni kamni so podoba kraljevavcov. Cah. 10, 4. Iz. 28, 16. Iz Kaldeje ne bo nič več kraljev.
33. Dajte znamnje k vojski, vi babilonski sovražniki!
34. „*posvečujte*“ z daritvami in s pobožnimi šegami vojake za vojsko.
35. „*Ararat*“ in „*Meni*“ sta bila dela vélike Armenije, ktera sta tisti čas svoje kralje imela; „*Ascenez*“, v hebrejskim: „*Aškenaz*“ je bil bližnje kraljestvo. Gl. 1. Mojz. 8, 4: 10, 3. (Brentano).
36. izvolite zoper Babilon „*tafsarja*“, vojvoda, vojskiniga poglavarja.
37. „*perpeljite*“ toliko konj, kolikor kobilic. Prim. Nahum. 3, 17.
38. „*kralje z Medije*“ glej zgor. 11. versto, 17. razl.
39. „*ko se bo zbudila*“, t. j., spolnila misel Gospodova, sklep Gospodov.
40. „*njih moč je požerta*“, ukončana, v hebrejskim: „*omamljena*“.
41. Zgodovina razlaga to versto. Babilončani so bili v boji s kraljem Ciram premagani, in so bežali v svoje mesto, ker so mislili, de je nepremagljivo. Cir pa ga je premagal, ker je bil reko iz mesta obernil, in je šel po strugi vanj (v. 31.), ter je dal zdrobiti zapahe per vratih (gl. Iz. 45. razl. 3.), ki so bile po nemarnosti odperte pušene, in več poslopij zažgati.
42. Mesto je bilo tako veliko, de so mógli kralju, ki je imel v sredi mesta svoj sedež, po poslancih povedati, de je mesto premagano; in kralj je bil tako neskerben, de ga tudi več poslancov ni môglo iz omotice prebuditi.
43. Poslanci so kralju povedali, de je sovražnik posušeni Evfrat s stražami obdal, terstje in germovje v močvirji zažgal, in de je njegova vojska vso serčnost zgubila. — Prerok je to že svojih šest in petdeset let pred prerokoval, preden se je to zgodilo.
44. „*Čas mlatve*“ je čas pokončevanja; „*čas žetve*“ pa čas ropanja.
45. Te in naslednje besede govorí judovsko ljudstvo.

Digitized by Google

kralj; napravil me je kakor prazno posodo,[46]) požerl me je kakor zmaj, napolnil je svoj trebuh z mojimi sladčicami, in me je izpodil.

35. Meni storjena krivica in moje mesó[47]) naj pride nad Babilon, pravi sionska prebivavka; in moja kri pridi nad kaldejske prebivavce, pravi Jeruzalem.

36. Za tega voljo to pravi Gospod: Glej, jez bom tvojo reč razsodil, in se namesti tebe maševal, in v pušavo bom spremenil njegovo morje,[48]) in njegove studence bom posušil.[49])

37. In Babilon bo groblja, prebivališe zmajem, v stermenje in žvižgljanje, zato ker nima prebivavca.

38. Kakor levi bodo vsi kmalo rjuli, in z grivo stresali[50]) kakor mladi levi.[51])

39. V njih vročini[52]) jim bom dal piti,[53]) in jih bom upijanil, de bodo omamljeni,[54]) in zaspali v večnim spanji, in ne bodo nikdar vstali, pravi Gospod.

40. Popeljem jih kakor jagnjeta v mesnico, kakor ovne s kozli.

41. Kakó je premagan Sesah,[55]) in vzet sloveči po vsim svetu! kakó je storjen v stermenje Babilon med narodi?

42. Razlilo se je čez Babilon morje,[56]) z množino njegovih valov je pokrit.

43. Njegove mesta so storjene v grozo,[57]) dežela je neprebivavna in pusta, dežela, kjer nihče ne prebiva, in ne hódi skozi njo človekov sin.

44. Tudi bom obiskal Bela[58]) v Babilonu, in mu bom potegnil iz ust, kar je bil požerl;[59]) in narodi ne bodo več k njemu vreli, še celó babilonsko zidovje se bo poderlo.

45. Pojdite iz njega, moje ljudstvo,[60]) de vsak svoje življenje

---

46. popolnama me je oropal, naj boljši rečí mi je pobral, in me iz dežele vergel.

47. „*moje mesó*“, t. j., kri mojih pomorjenih otrók.

48. „*njegovo morje*“, t. j., babilonsko reko bom posušil.

49. To prerokovanje se je bilo spolnilo, ko je bil kralj Cir reko (Evfrat) iz mesta obernil.

50. „*in z grivo stresali*“, v hebrejskim: „*in rjuli kakor mladi levi*“.

51. Tisti dan pred oropanjem babilonskiga mesta, ko bodo Babilončani god vsih bogov obhajali, bodo vsi pijani tako razsajali in razgrajali kakor zverína.

52. „*V njih vročini*“, t. j., ko bodo od vina in od razsajanja vsi vroči.

53. „*jim bom dal piti*“ kozarec svoje božje jeze. Gl. Dan. 5.

54. „*de bodo omamljeni*“, v hebrejskim: „*de se bodo razveseljevali*“.

55. „*Sesah*“ se imenuje Babilon. Glej zgor. 25, 26.

56. „*morje*“, t. j., vojskina truma. Gl. zgor. 46, 7. 8. Iz. 8, 7. 8.

57. „*v grozo*“, v hebrejskim: „*so storjene v pušavo*“.

58. Babilončani so Baala imenovali Bela, ki je bil njih posebni bog, malik, v kterim so častili solnce ko gospoda nebes. — Končal bom češenje Baalovo v Babilonu.

59. „*kar je bil požerl*“, namreč poropano bogastvo, kteriga so Kaldejci svojim malikam darovali. Tako so bile svete posode jeruzalemskiga tempeljna Belu darovane (2. Kron. 36, 7. 18. Dan. 1, 2.), kralj Cir pa jih je povernil (1. Ezdr. 1, 7: 5, 14.).

60. „*iz njega*“, iz Babilona, moje ljudstvo ondi v sužnosti.

Digitized by Google

reši pred serdito jezo Gospodovo.

46. In de vam kje serce ne upade, in se ne prestrašite govorice,[61]) ki se bo po deželi slišala; ker slišala se bo eno léto, in za tem letam se bo spet slišala, in hudobija bo po deželi (*gospodarila*), in gospodovavec za gospodovavcam.[62])

47. Zatorej glej, dnevi pridejo, in obiskal bom izrezane podobe v Babilonu, in vsa njegova dežela bo osramotena, in vsi njegovi pobiti bodo v njem popadali.

48. In ukale bote nad Babilonam nebo in zemlja in vse, kar je na njima; ker od severja pridejo nad njega roparji,[63]) pravi Gospod.

49. In kakor je bil Babilon napravil, de so umorjeni popadali v Izraelu: takó bodo babilonski umorjeni popadali po vsi deželi.

50. Kteri ste meču odšli,[64]) pridite, nikar se ne abotavljajte! spominjajte se v daljavi Gospoda, in Jeruzalem naj vam na misel hódi.[65])

51. Osramoteni smo, ker smo slišali očitanje; sramota pokriva naše obraze; ker so ptujci prišli nad svetiše hiše Gospodove.[66])

52. Zavoljo tega,[67]) glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, de bom obiskal njegove izrezane podobe, in po vsi njegovi deželi bodo ječali ranjeni.

53. Ko bi se Babilon tudi v nebo povzdignil, in bi uterdil svojo moč na višavi, bi vender moji razdevavci prišli do njega, pravi Gospod.

54. Glasno kričanje se sliši iz Babilona, in veliko potéranje iz dežele kaldejske;

55. ker Gospod razdeva Babilon, in preganja iz njega velik vriš;[68]) in njih valovi šumé kakor velike vodé, njih glas se razlega;

56. ker nad-nj, to je nad Babilon, pride ropar,[69]) in vjeti bodo njegovi korenjaki, in njih loki bodo vôljni;[70]) ker močen maševavec je Gospod, ki natanko povračuje.

57. In upijanil bom[71]) njegove poglavarje, in njegove modre, in njegove vojvode, in njegove gospóske, in njegove junake; in večno bodo spali, in se ne bodo zbudili, pravi kralj, Gospod vojskinih trum mu je ime.

---

61. „*govorice*“ od bližnje vojske, ktera bo imela srečne nasledke za vas. Gl. v. 47.
62. Hitra sprememba v kraljih je znamnje hudih, nevarnih, nepokojnih časov.
63. „*roparji*“, v hebrejskim: „*razdevavec*“, vojska Medijanov in Perzijanov.
64. vi Judje, ki ste ob prekucu babilonskiga kraljestva zmagavčevimu meču odšli.
65. „*naj vam na misel hódi*“, se hitro vanj verniti.
66. Judje odgovoré: Sramujemo se svoje slabosti, ko smo mógli Gospodovo hišo v ptujih rokah pustiti, in pa svojih pregreh, ki so bile tega krive.
67. „*Zavoljo tega*“, namreč zavoljo tempeljnoviga oskrunjenja.
68. „*velik vriš*“, t. j., veliko množico ljudstva.
69. „*ropar*“, v hebrejskim: „*razdevavec*“ ali „*pokončevavec*“, sovražnik.
70. „*bodo vôljni*“, se ne bodo dali napeti, v hebrejskim: „*se bodo zlomili*“.
71. „*upijanil bom*“ s kozarcam svoje jeze, t. j., kaznoval bom.

Digitized by Google

58. To pravi Gospod vojskinih trum: Uni grozno debeli zid babilonski[72]) bo popolnama podkopan, in njegove visoke vrata bodo požgane z ognjem, in dela ljudstev bodo v nič, in dela narodov bodo z ognjem sežgane in končane.

59. Beseda, ki jo je zapovedal prerok Jeremija Saraju, sinu Nerija, sina Maasijeviga, ko je šel s Sedekijem kraljem v Babilon četerto léto njegoviga kraljevanja; Saraja pa je bil poglavar prerokov.[73])

60. In Jeremija je zapisal vso nesrečo, ki bo nad Babilon prišla, v ene bukve; vse te besede, ki so pisane zoper Babilon.[74])

61. In Jeremija je rekel Saraju: Ko prideš v Babilon, in vidiš, in bereš vse te besede,[75])

62. reci: Gospod, ti si zoper ta kraj govoril, de ga boš razdjal, de ne bo nihče v njem prebival, ne človek ne živina, in de bo večna pušava.

63. In ko te bukve prebereš, naveži na nje kamen, in verzi jih v sredo Evfrata,

64. in reci: Takó bo potopljen Babilon, in ne bo vstal iz nesreče, ktero nad-nj perpeljem; in pokončan naj bo! Do tukaj so Jeremijeve besede.[76])

LII. Poglavje.

Zgodba ob zapertii in ropanji jeruzalemskiga mesta po Nabuhodonozorji.

1. Eno in dvajset let je bil star Sedekija, ko je jel kraljevati, in enajst let je v Jeruzalemu kraljeval; in njegovi materi je bilo ime Amitala, hči Jeremijeva iz Lobne.[1])

2. In je hudo počenjal pred Gospodovimi očmi, vse tako, kakor je počenjal Joakim.

3. Torej je bil Gospod serdit na Jeruzalem in na Juda, dokler ju ni zavergel spred svojiga obličja;

---

72. Babilonsko zidovje se je štelo med čuda nekdanjiga svetá. Kakor pravijo, je bilo takó debelo in široko, de se je lahko verh njega šest vozov vštric peljalo. Mestne vrata, kterih je bilo sto, so bile iz brona. Darij Histasp je to prerokbo spolnil, ko je bil znotranje zidovje, ktero je bil kralj Cir pustil, z vratmi vred razdjal.

73. Od popotvanja kralja Sedekija v Babilon, četerto leto njegoviga kraljevanja, šesto leto pred razdjanjem jeruzalemskiga mesta, nam zgodovina nič ne pové, blezo zato ne, ker je bil namen tega popotvanja samo letá, de se je babilonskimu kralju perklonil in mu darov pernesel. Tako perpovedujejo tudi rabini. Ob králjevim odhodu je bil prerok dal Saraju naslednje naročilo.

74. „*vse te besede*“, t. j., vse poprešnje prerokve zoper Babilon od 50. poglavja in dalje.

75. „*in bereš te besede*“, te prerokbe, Judam. v tolažbo, ki so bili z Joahinam (4. Kralj. 24, 12.) tje péljani.

76. Naslednjiga poglavja ni Jeremija spisal. Glej vvod.

1. Gl. 4. Kralj. 21. razl. 1. To poglavje skorej nič druziga ne obsega, kakor to, kar se je perpovedovalo v 4. bukvah Kraljev od 24, 18. do 25, 21. in od 25, 27. do 30. verste. Prim. zgor. 39. pogl. in 2. Kron. 36. 11. i. d.

Digitized by Google

in Sedekija je odstopil od kralja babilonskiga.

4. Zgodilo se je pa deveto léto njegoviga kraljevanja, deseti mesec, deseti dan mesca, de je prišel Nabuhodonozor, babilonski kralj, on in vsa njegova vojska nad Jeruzalem, in so ga oblegli, in so okrog njega napravili braniša.

5. In mesto je bilo obleženo do enajstiga léta kralja Sedekija.

6. Četerti mesec pa, deveti dan mesca, je nastala lakota v mestu, in ljudje z dežele niso imeli živeža.

7. In mesto je bilo prederto in vsi njegovi vojšaki so zbežali, in so šli po noči iz mesta skozi vrata po potu, ki je med dvema zidovama, in derží proti králjevimu vertu (Kaldejci so mesto okrog oblegali), in so šli po potu, ki derží v pušavo.[2])

8. Kaldejska vojska pa hiti za kraljem; in zgrabili so Sedekija v pušavi,[3]) ktera je per Jerihi, in vsi njegovi spremljavci so zbežali od njega.

9. In ko so bili kralja zgrabili, so ga peljali k babilonskimu kralju v Reblato, ki je v deželi emaški, in je čež-nj sodbo sklenil.

10. In babilonski kralj je zadavil Sedekijeve sinove pred njegovimi očmi, pa tudi vse judovske poglavarje je ubil v Reblati.

11. In babilonski kralj je Sedekiju oči staknil, in ga vklenil, in ga v Babilon peljal, in djal v ječo do dne njegove smerti.

12. Peti mesec pa, deseti dan mesca,[4]) to je bilo devetnajsto léto Nabuhodonozorja, babilonskiga kralja, je prišel v Jeruzalem Nabuzardan, vojskini poglavar, kteri je bil per babilonskim kralji v službi,

13. in je zažgal hišo Gospodovo, in hišo králjevo, in vse jeruzalemske hiše, in vse velike hiše je požgal z ognjem.

14. In ves zid okrog Jeruzalema je poderla vsa kaldejska vojska, ki je bila z vojaškim višim.

15. Izmed ubozih ljudstva pa, in izmed druziga ljudstva, ki je bilo ostalo v mestu, in izmed begunov, ki so bili k babilonskimu kralju potegnili, in druge izmed množice, je odpeljal Nabuzardan, vojaški viši.

16. Izmed ubozih po deželi je pustil Nabuzardan, vojšaki viši, vinogradnike in kmetovavce.

17. Tudi bronasta stebra, ki sta bila v hiši Gospodovi, in stali, in bronasto morje, ki je bilo v hiši Gospodovi, so Kaldejci razbili, in njih bron v Babilon vzeli.

18. Tudi piskre in vilice in godčevsko orodje[5]) in sklede in možnarčke[6]) in vse bronaste posode, ki so bile za službo, so pobrali;

2. „*v pušavo*“ per Jerihi. Gl. zgor. 39, 4: 4. Kralj. 25, 4.
3. „*v pušavi*“, v hebrejskim: „*na planjavi*“. 4. Kralj. 25, 5.
4. V 4. bukv. Kralj. 25, 8. se bere, de je bil Nabuzardan sedmi dan mesca prišel v Jeruzalem; deseti dan mesca je bil morde dal zažgati tempelj, ali pa je do desetiga gorel.
5. „*godčevsko orodje*“, v hebrejskim: „*noże*“.
6. *možnarčke*“, v hebrejskim: „*kozarce*“ ali „*kupice*“.

Digitized by Google

19. tudi vedra[7]) in kadilnice in verče in medenice in svetilnike in možnarje in kozarce,[8]) kolikor je bilo zlatih in srebernih, in kolikor je bilo srebernine, je pobral vojaški viši;

20. tudi dva stebra in eno morjé in dvanajst bronastih volov, kteri so bili za podstala, ki jih je bil naredil kralj Salomon v hiši Gospodovi; brona vsih tih posod ni bilo moč pretehtati.

21. Izmed stebrov pa je bil vsak steber osemnajst komolcov visok, in vervica, dvanajst komolcov dolga, ga je obsegala, dalje je bil debel štiri perste, znotrej pa je bil votel;

22. in glavnice so bile na obeh bronaste; vsaka glavnica je bila pet komolcov visoka,[9]) in mrežice in margarane so bile na vsaki glavnici okrog in okrog, vse je bilo bronasto. Ravno tak je bil tudi drugi steber s svojimi margaranami.

23. In doli visečih margaran[10]) je bilo šest in devetdeset,[11]) in vsih margaran je bilo sto na mrežicah okrog.[12])

24. In vojaški viši je vzel Saraja, perviga duhovna,[13]) in Sofonija, druziga duhovna,[14]) in tri vratarje.[15])

25. In iz mesta je vzel eniga dvornika, ki je bil postavljen čez vojšake, in sedem móž izmed teh, ki so bili služabniki okrog kralja,[16]) ki so bili najdeni v mestu, in vélikiga vojskiniga pisarja,[17]) ki je novince uril,[18]) in šestdeset móž izmed ljudstva z dežele, ki so bili najdeni v mestu:

26. te je vzel Nabuzardan, vojaški viši, in jih je peljal k babilonskimu kralju v Reblato.

27. In babilonski kralj jih je udaril, in jih umoril v Reblati, v deželi emaški; in Juda je bil odpeljan iz svoje dežele.

28. To je bilo ljudstvo, kteriga je Nabuhodonozor odpeljal: Sedmo leto tri tavžent tri in dvajset Judov,[19])

29. osemnajsto léto Nabuho-

---

7. „*vedra*“, v hebrejskim: „*umivalnice*“.
8. „*kozarce*“, v hebrejskim: „*korce*“.
9. V 4. bukv. Kralj. 25, 17. se bere: „*tri komolce visokosti*“, v 3. bukv Kralj. 7, 16. pa je: „*pet komolcov visoka*“.
10. po omrežji visečih margaranovih jabelk, de so se vidile, je bilo šest in devetdeset.
11. V hebrejskim: „*In margaran je bilo šest in devetdeset po vsaki strani*“ štirvoglatiga stebra.
12. štiri margaranove jabelka na stebru proti steni se niso vidile.
13. „*perviga duhovna*“, t. j., višiga duhovna. 1. Ezdr. 7, 1.
14. „*druziga duhovna*“, t. j., namestnika višiga duhovna.
15. „*tri vratarje*“ v tempeljnu.
16. Prav po besedi: ... „*izmed teh, ki so gledali oblič̀je králjevo*“.
17. „*vélikiga vojskiniga pisarja*“, generala per vojaškim urjenji.
18. ki je novake nabiral in za vojsko uril.
19. ko se je bil Jehonija podal (4. Kralj. 24, 12.). — V 4. bukv. Kralj. 24, 14 se bere: „*deset tavžent*“ móž, njim je bilo namreč perštetih „*sedem tavžent*“ (4. Kralj. 24, 16.) vojakov, ki niso bili mestnjani.

Digitized by Google

donozorjevo iz Jeruzalema osem sto dve in trideset duš,[20])

30. tri in dvajseto léto Nabuhodonozorjevo je odpeljal Nabuzardan, vojaški viši, sedem sto pet in štirdeset Judov, vsih duš tedaj štiri tavžent šest sto.[21])

31. In zgodilo se je sedem in trideseto léto[22]) po odpeljanji Joahina, judovskiga kralja, dvanajsti mesec, pet in dvajseti dan mesca, de je Evilmerodah, babilonski kralj, pervo léto svoje vlade vzdignil glavo Joahina, judovskiga kralja, in ga je izpeljal iz ječe,

32. in je ž njim prijazno govoril, in povišal njegov sedež nad sedeže kraljev, ki so bili per njem v Babilonu,

33. in mu je spremenil jetniške oblačila, in jedel je pred njim vse svoje žive dni,

34. in babilonski kralj mu je vedno dajal živeža, odločen živež za vsak dan, do dneva njegove smerti vse dni njegoviga življenja.[23])

---

20. Od Jeruzalemljanov je bilo tedej le osem sto dve in trideset duš ostalo, in ti ostali Judje so šli v Babilon. Druge je pokončala lakota, kuga in pa kaldejski meč.

21. Po umorjenji kaldejskiga namestnika Godolija so Judje, kar so jih bili Kaldejci še pustili v deželi, bežali v Egipt (zgor. 43, 7.). V teh štirih letih, ki so do tri in dvajsetiga leta Nabuhodonozorjeviga kraljevanja pretekle, so utegnili iz sosednjih dežel spet priti Judje, ki so se v svojo domovino vernili. Od teh Judov, ki so se bili v svojo domovino vernili, je Nabuzardan spet 745 duš v Babilon peljal, morde ob vojski s sosednjimi Feničani, kterih véliko mesto „*Tir*“ je kralj Nabuhodonozor po dolgi oblegi premagal.

22. To se je zgodilo 562 let pred Kristusam.

23. Temu enako glej 4. Kralj. 25, 30.

Digitized by Google

VVOD

v

žalostne pesmi preroka Jeremija.

V teh bukvicah, ki obsegajo pet poglavij in ravno toliko žalostnih pesem, Jeremija žaluje nad žalostno usodo jeruzalemskiga mesta in svojiga ljudstva, potem ko je bil Nabuhodonozor mesto premagal in ga razdjal. V pervih dveh poglavjih popisuje oropano mesto, pogoriše jeruzalemskiga tempeljna in pomorjene prebivavce; v tretjim poglavji žaluje čez svoje preganjanje in terpljenje, ter tudi terpljenje in preganjanje vsiga ljudstva; v četertim poglavji govori od razdjanja svetiga tempeljna in mesta, in od vjetja kralja Sedekija; v petim poglavji perstavi k obžalovanju judovske nadloge tudi prošnjo, de naj se Bog usmili Judov, jih spreoberne, in spet osreči.

Naj si že človek té prav ginljivo pisane žalostne pesmi prebira in premišljuje ali po njih bližnjim besednim, ali pa po njih višim skrivnostnim pomenu, najde v njih veliko podučnih, boljšavnih in tolažljivih naukov, kteri so v njih pod čerkami ali besedami skriti. Prerok kaže nad razvaljenim Jeruzalemam ojstro pravico Božjo, ki je zadela njegove pregrešne prebivavce, ter jih v terdo sužnost odpeljala; ob enim pa tudi prerok Judam oznanuje milost Božjo, ter jim obeta poprešnji srečni stan, ako se resnično spreobernejo in poboljšajo.

Katoliška cerkev je te žalostne pesmi med druge bukve svetiga pisma sprejela, ker je vedno verovala, de so bile pisane po navdihovanji svetiga Duha; memo tega pa je tudi od nekdaj verovala in učila, de je prerok per pisanji teh žalostnih pesem še druge resnice in v prihodnosti skrite zgodbe pred očmi imel.

Te skrite resnice in zgodbe daje cerkev svojim vernim v premišljevanje, ko v nočnicah zadnje tri dni véliciga tedna veleva te žalostne pesmi prepevati. Ona hoče, de naj verni v velicih kaznih, ki jih je Bog po Nabuhodonozorji poslal nad Jeruzalem, spoznajo še veliko hujši šibe, s kterimi je Bog Izraelce tepel in jih še tepe zavoljo Mesijeviga umorjenja. Ona objokuje nesrečo oslepljeniga ljudstva, kterimu je Bog nekdaj svoje skrivnosti razodeval. Ona v jeruzalemski podertii žaluje čez stiske in nadloge, ktere ji njeni notranji in zunanji sovražniki napravljajo; žaluje zavoljo silniga preganjanja, ki ga njeni otroci terpijo od strani nevernikov; obžaluje sovražno početje krivovercov, ki jo razmesarjajo, in njene svete

Digitized by Google

nauke pačijo; objokuje mlačnost in vnemarnost kristjanov do svete vere, in žalostne nasledke, ki iz tega izvirajo; žaluje zavoljo spačeniga življenja, kterimu se ljudje vdajajo, in svoji pogubi naproti hitijo.

V jeruzalemski razdevi in kazni daje cerkev premišljevati razdevo in kazen, ki zadeva sleherno dušo, ktera je po grehu mertva. Nad podertim mestam in nad ljudstvam brez domovanja cerkev objokuje vse človeštvo brez domovanja, ki je po Adamovim grehu zabredlo v spačenost in v nesrečo. V kaznovanim ljudstvu cerkev kaže Jezusa Kristusa, ki se je za vse človeštvo dal poroka, in je kazen za greh terpel; zatorej ona zlasti tretje poglavje na Kristusa obrača. Na vse to se pobožni kristjan ozéra, kadar te svete žalostne pesmi s premišljevanjem prebira, kakor so tudi sveti očetje in katoliški razlagavci teh svetih pesem zdaj to zdaj uno pred očmi imeli.

Kar zunanjo napravo teh pesem zadeva, ima pervo, drugo in četerto poglavje vsako po dve in dvajset verst. Vsaka versta se začne z drugo čerko po redu hebrejske abecede. Tretje poglavje ima pa šest in šestdeset verst, ktere se po tri in tri z eno in ravno tisto čerko po abecednim redu začenjajo. Peto poglavje ima tudi dve in dvajset verst, pa niso v abecednim redu. Zakaj de je Jeremija svoje žalostne pesmi djal v abecedni réd, kteri se še tudi sicer per druzih svetih pisavcih najde (glej Prip. pogl. 31. Ps. 118.), se ne vé; morebiti de je s tem hotel svojim rojakam naznaniti, ter jim rêči, de naj se svojih rév ravno tako ročno spominjajo, jih Bogu potožujejo, in ga rešenja prosijo; kakor je ročen abece njim, ki brati znajo. Tudi kristjanam bodi to rečeno, de naj se prav ročno svojih dušnih rev spominjajo, jih Bogu potožujejo, in ga rešenja iz njih prosijo, kadar véliki teden slišijo te žalostne pesmi prepevati z začetnimi hebrejskimi čerkami.

De je Jeremija te žalostne pesmi zložil, terdijo in pričajo judje in kristjani vse čase. Stari Hebrejci in za njimi tudi kristjani so jih postavili v bukve svetiga pisma precej za Jeremijevimi prerokvami, ter so jih imeli ko del njegovih prerokovanj. Pa ko bi tudi ne imeli enoglasniga spričevanja judov in kristjanov, de je te žalostne pesmi Jeremija zložil, bi to že iz pesem samih lahko posneli; ker ves duh, beseda, jezik in mili občutljeji naznanjeni v teh pesmih očitno razodevajo preroka Jeremija ko njih zložnika. Perve štiri pesmi je bil prerok blezo zložil ob jeruzalemski zapertii, ko so bili Kaldejci judovskiga kralja Sedekija vjeli in v Babilon odpeljali (4. Kralj. 25, 1—7.), ali pa koj po požganim in razdjanim Jeruzalemu (4. Kralj. 25, 8. i. d.); poslednjo pesem pa je bil zložil po razvaljenim mestu.

Digitized by Google

ŽALOSTNE PESMI
Jeremija preroka.

I. Poglavje.

Jeremija žaluje čez jeruzalemsko razdjanje, in oznanuje maševanje Gospodovo njim, ki se nesreče tega mesta veselijo.

In zgodilo se je, ko je bil Izrael v sužnost spravljen, in Jeruzalem zapušen, de je Jeremija prerok sedel in jokal, in je plakal s to žalostnico v Jeruzalemu, ter je z britkim sercam zdihoval, in vekal, rekoč:[1])

Alef.[2])

1. Kakó samotno[3]) stoji mesto, sicer polno ljudstva;[4]) kakor vdova[5]) je postala gospá narodov;[6]) kraljica deželá je davku podverženа.[7])

1. Tega predgovora ni ne v hebrejskim, ne v kaldejskim, ne v sirskim, le v greški, v arabski in v latinski prestavi je. Ves ta predgovor je blezo le dostavek greškiga prestavljavca, zato ga sveti Bonaventura, Nikolaj Liran in drugi katoliški razlagavci svetiga pisma ne spoznajo za Jeremijeve besede.
2. To je ime hebrejske čerke, s ktero se začne perva beseda hebrejskiga svetiga pisma. Glej vvod.
3. „*samotno*“ tukaj pomeni prazno ljudí. Glej Iz. 27, 10.
4. nekdaj polno ljudi, ki so v njem prebivali, in k praznikam vanj hodili.
5. Jeruzalemsko mesto je bilo ob času kralja Davida in Salomona ko kraljica mnozih kraljev in deželá. Sirijani, Arabljani, Amoničani, Moabljani in Idumejci so judovskimu kralju davek dajali; zdaj pa je jeruzalemsko mesto „*kakor vdova*“, ker je zgubilo svojiga kralja, in nekoliko časa tudi Boga, s kterim je bilo zaročeno. Gl. Iz. 54, 4. 5. Perm. Iz. 47, 8. (Brent.).
6. „*gospá narodov*“, mnozih ljudstev. Perm. 2. Kralj. 8, 1—14: 3. Kralj. 9, 20. 21.
7. Drugi prestavljajo: „*sužna postala*“. Kakor Jeremija miluje Jeruzalem, takó in še bolj moramo milovati dušo, ktera je bila nekdaj z mnogimi čednostmi ozaljšana, in je hudo nagnjenje in poželenje krotíla, zdaj pa jo je premagal satan, svét in poželjivost, je brez angeljske tolažbe, po ognji hudih strast vsa prežgana, je toliko gospodam sužna, kolikor ima pregreh nad seboj.

Digitized by Google

Bet.

2. Joka se in joka po noči, in njene solze ji tekó po licih; izmed vsih njenih ljubih ni nikogar,[8]) de bi jo tolažil; vsi nje prijatli jo zaničujejo,[9]) in so postali nje sovražniki. Jer. 13, 17.

Gimel.

3. Preselil se je Juda zavoljo stiske, in terde sužnosti;[10]) prebiva med narodi, pa ne najde pokoja; vsi nje preganjavci[11]) so jo popadli v tesnobi.[12])

Dalet.

4. Pota na Sion žalujejo, ker nikogar ni, de bi prišel k praznovanju;[13]) vse nje vrata so poderte;[14]) nje duhovni zdihujejo; nje device so nesnažne,[15]) in sama je vtopljena v britkosti.[16])

He.

5. Postali so sovražniki nje glava,[17]) nje zoperniki so obogatèli;[18]) ker Gospod je zoper njo govoril[19]) zavolj obilnosti njenih prègreh; njeni otročiči so v sužnost peljani pred očmi stiskavcovimi.

Vau.

6. In zginila je od sionske hčere vsa njena lepotija;[20]) nje poglavarji so postali kakor ovni, ki paše ne najdejo; in gredo oslabljeni pred poganjačem.[21])

Zain.

7. Jeruzalem se spominja časa svoje stiske, pregrehe in vsih svo-

---

8. *„izmed njenih ljubih“*, t. j., narodov, kterih prijaznost si je bil Juda z velicimi gotovinami in darovi kupil. Gl. v. 19. Prim. Jer. 2, 16. 36. 37: 22, 20. 21. Eccli. 29, 6. 7. 16.
9. jo zapustivši v nadlogi. V hebrejskim: *„so ji nezvesti“*.
10. Veliko Judov, ki so bili môgli uiti, je k sosednjim ljudstvam bežalo pred Kaldejci, de so njih terdi sužnosti odšli. Po odhodu kaldejske vojske so se nekteri izmed njih vernili k Godoliju Gl. Jer. 40, 7. 11.
11. *„vsi nje preganjavci“*, t. j., vsi preganjavci jeruzalemske kraljice, ali Jeruzalemljanov.
12. Veliko Judov, ki so k bližnjim narodam bežali, so Kaldejci dohiteli, in jih zagrabili, ko so bili *„v tesnobi“*, t. j., v soteskah, v tesnih, ozkih krajih med gorami; ali pa: ko jim je bilo še tesno per sercu, ko so bili še vsi prestrašeni (Brent.).
13. Sicer so bile pota proti Jeruzalemu polne romarjev, ki so k praznikam hodili, zdaj pa so vse zapušene, in tako rekoč žalujejo.
14. Perm. Iz. 3, 26. Jer. 14, 2. Sodbe per vratih in drugi zbori so nehali (Tomaž).
15. *„so nesnažne“*, t. j., niso osnažene, niso lepo in praznično napravljene.
16. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„in ona sama je polna otožnosti“*. (Vsi stanovi njenih prebivavcov žalujejo.)
17. *„nje glava“*, t. j., nje poglavarji, gospodarji. Prim. 5. Mojz. 28, 33. 43. 44.
18. Nekteri prestavljajo hebrejsko: *„nje nasprotniki so srečni“*.
19. *„zoper njo govoril“*, t. j., jo obsodil; v hebrejskim: *„jo strahoval“*.
20. Jeruzalem je vso svojo lepoto, vse svoje otroke zgubil.
21. nje poglavarji, ki so s kraljem Sedekijem iz Jeruzalema bežali, so bili kakor lačni, opešani ovni (bolje v hebrejskim: *„kakor jeleni“*); došli so jih Kaldejci (Jer. 39, 5.), in so mógli pred njimi iti v sužnost.

Digitized by Google

jih sladnost, ktere je imel od starih časov,[22]) ker je njegovo ljudstvo sovražniku v roke padlo, in ga ni pomočnika; sovražniki ga vidijo, in se posmehujejo njegovim sabotam.[23])

Het.

8. Hudo se je Jeruzalem pregrešil, zato ni obstal;[24]) vsi, kteri so ga častili, ga zaničujejo, ker vidijo njega sramoto;[25]) on pa zdihuje, in se nazaj obrača.[26])

Tet.

9. Njega nesnaga se njegovih nog derži;[27]) ni se spomnil svojiga konca; globoko je padel, in nima ga tolažnika: Glej, Gospod, mojo nadlogo, ker se je sovražnik povzdignil.[28])

Jod.

10. Svojo roko je sovražnik stegnil po vsim njegovim doželenim;[29]) ker[30]) vidi, de so se v njega svetiše vrinili narodi, zastran kterih si zapovedal, de naj ne hodijo v tvojo cerkev.[31])

Kaf.

11. Vse njegovo ljudstvo zdihuje, in iše kruha; dali so vse svoje dragotine za jed, de bi se poživili.[32]) Ozri se, Gospod, in poglej, kako malo vreden sim postal![33])

---

22. t. j., Jeruzalem primerja dneve svoje stiske s svojim poprešnjim srečnim stanam. V hebrejskim: *„premišljuje v svoji revi in nadlogi, koliko dobriga je že od starih časov sem imel“*.
23. *„se posmehujejo“* veri Hebrejcov sploh, zlasti pa *„sabotam“*, ob kterih so sosebno častili in molili ediniga Boga, kteri jim po njih misli ni mogel pomagati. Prim. 3. Mojz. 26, 34. 35. Jer. 17, 27: 7, 34. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„se posmehujejo njegovi pogubi“*.
24. *„ni obstal“*, t. j., se ni mogel sovražnikam ustaviti, mogel se je podati in iti ž njimi v sužnost.
25. *„njega sramoto“*, t. j., njegov zaničljivi stan. Perm. Iz. 47, 3. Eceh. 16, 37.
26. Jeruzalem, judovski narod *„nazaj obrača“* svoj obraz, ker se sramuje.
27. Njegova hudobija in kazen za njo je očitna na njem, in je vsimu svetu znana.
28. Jeruzalem, judovski narod, je bil tako oslepljen, de ni pomislil *„svojiga konca“*, svoje nesreče, ki ga je čakala, in zdaj zadela. — *„Glej, Gospod“*, i. t. d., govori Jeruzalem.
29. *„po vsim njegovim doželenim“*, t. j., po vsim, kar mu je bilo ljubo in drago, po zakladih judovskiga ljudstva.
30. Misli si tukaj: Jeruzalem žaluje, *„ker vidi, de“* i. t. d.
31. *„v tvojo cerker“*, v tvoj tempelj, dokler so neverni in neobrezaniga serca. Gl. Ecch. 44, 7—9. — Sovražnik človeškiga rodú, pravi sveti Gregori Véliki, se loti duhovnih dobrot, ki jih ima kaka duša. Njemu ni mar, jo časniga obropati, ampak mar mu je, ji duhovno življenje vzeti.
32. Prerok govorí od zadnjih dni, ko je velika lakota po mestu gospodovala. Jer. 37, 28: 28, 9: 52, 6.
33. *„kakó malo vreden“*, t. j., kakó zaničljiv! govori Jeruzalem. — Takó dá grešnik za kruh, za kratko veselje, za prazno čast vse, kar ima, še celó svoje življenje, in proda dušo satanu.

Digitized by Google

Lamed.

12. O vi vsi, ki memo greste po potu,[34]) pomislite, in glejte, če je kaka bolečina, kakor bolečina moja; ker me je Gospod nogradu enako obral,[35]) kakor je govoril ob dnevu svoje serdite jeze.[36])

Mem.

13. Z višave je poslal ogenj v moje kosti, in me je pokoril; razgernil je mrežo mojim nogam, in me nazaj obernil;[37]) storil je, de sim brez tolažbe, in celi dan od žalosti potert.[38])

Nun.

14. Zbudil se je jarem mojih pregreh;[39]) v njegovi roki so skupej zvite, in meni na vrat naložene;[40]) oslabljena je moja moč; dal me je Gospod v roko, iz ktere se ne bom mogel stergati.[41])

Sameh.

15. Vzel je Gospod vse moje mogočne[42]) izsred mene; poklical je zoper mene čas, de je poterl vse moje izvoljene;[43]) tlačivnico je tlačil Gospod devici, hčeri Judovi.[44])

Ain.

16. Zato se jokam, in moje oko toči solze, ker deleč od mene preč je tolažnik, kteri bi poveselil mojo dušo:[45]) zgubljeni so moji otroci, ker je sovražnik zmagal. Jer. 14, 17.

Fe.

17. Sion stega svoje roke, pa ga ni, de bi ga potolažil: povelje je dal Gospod zoper Jakopa njegovim sovražnikam okrog in okrog; Jeruzalem je med njimi kakor omadeževana z mesčino kervjo.[46])

---

34. „*ki greste po potu*“ memo mene, memo Jeruzalema.
35. „*ker me je Gospod*“ dal popolnama oropati.
36. V hebrejskim: ... „*bolečina; z britkostjo navdal ob dnevu svoje serdite jeze*“. — Jeruzalemsko mesto vpraša memo gredoče, če je še kdo kaj taciga terpel, kar je njega zadelo. — Zgornje besede se obračajo na Jezusa Kristusa, ki je na križi v neznanih bolečinah tudi lahko tako tožil.
37. „*me je nazaj obernil*“, t. j., me je osramotil (glej 8. v.); ali pa: je storil, de sim bežal pred sovražnikam.
38. „*ogenj*“ in „*mreža*“ sta podoba jeze Božje, kuge, lakote, vojske in druzih nadlog, ki so Izraelce zadevale. Prim. 5. Mojz. 32, 22. Jer. 4, 4: 18, 22.
39. Storil je, de me težî jarem mojih grehov.
40. moje pregrehe in ž njimi zaslužene kazni je pravična roka Božja tako rekoč v jarem zvila in ga meni na vrat naložila.
41. „*v roko*“ Kaldejcam, — „*se ne bom mogel stergati*“ s svojo močjo.
42. V hebrejskim: „*Pomandral je Gospod vse moje močne*“ korenjake.
43. „*vse moje izvoljene*“, t. j., zbrane, mlade junake je pokončal s kugo, z lakoto in z mečem.
44. napravil je Gospod v Jeruzalemu in v Judeji poboj, kjer je tekla kri mladih junakov, kakor teče černo vino iz tlačivnice, ki ga (po judovski šegi) ženin svoji nevesti v čast natlači iz grozdja (Brent.). Perm. Iz. 63, 2. 3. Joel. 3, 13. Skriv. raz. 14, 19. 20. Ljudstvo Judoviga kraljestva se stavi tukaj, kakor večkrat, pred očí v podobi judovske device in hčere.
45. V svoji stiski jokamo, ker mislimo, de nas je Bog zapustil.
46. Jeruzalem se studi sovražnikam kakor ženska, kadar ima svoj čas.

Digitized by Google

Sade.

18. Pravičen je Gospod, ker sim ga[47]) k jezi nadražil: poslušajte, prosim, vse ljudstva, in poglejte mojo bolečino: moje device in moji mladenči so odšli v sužnost.

Kof.

19. Klical sim svoje prijatle, pa oni so me goljufali:[48]) moji duhovni in moji starašini so v mestu poginili, ko so si jedi iskali, de bi se bili poživili.[49])

Reš.

20. Glej, Gospod, kako sim stiskan, moje oserčje se trese, moje serce se v meni prekucuje, ker sim poln britkosti:[50]) zunej mori meč, in doma ravno tako smert.[51])

Sin.

21. Oni slišijo, de jez zdihujem, pa ga ni, de bi me tolažil: vsi moji sovražniki slišijo mojo nesrečo, se veselijo, de si jo ti napravil:[52]) vender boš perpravil dan tolažbe, in bodo meni enaki.[53])

Tau.

22. Pride naj pred te vsa njih hudobija,[54]) in imej per njih tergatvo, kakor si per meni imel tergatvo zavoljo vsih mojih hudodelstev;[55]) veliko je namreč mojiga zdihovanja, in moje serce je žalostno.[56])

---

47. „*ker sim ga*“, prav po besedi: „*ker sim njegove usta*“ i. t. d. V hebrejskim: „*ker sim bil njegovim ustam* (njegovimu povelju) *nepokoren*“.

48. Sosednje ljudstva, ki so se mi prijazne kazale, sim na pomoč poklical, pa se svojih zavez niso deržale, in so me zapustile. Gl. Jer. 30, 14. Abd. v. 7.

49. Glej 32. razl. — O kako zelo goljufa svet, meso in vse, kar grešnik na tem svetu ljubi, če misli in upa, de ga bo to ob smertni uri tolažilo!

50. „*ker sim poln*“ terpljenja ali grenciga kesanja. V hebrejskim: „*ker sim se zoperstavljal*“. Poln žalosti sim zavolj svoje nepokoršine.

51. Zunaj mesta po deželi so Kaldejci Jude morili, v mestu pa so za lakoto in za kugo merli.

52. Moji sovražniki se veselé, de si me zapustil, in njim izdal ti, na kteriga pomoč sim se vedno zanašal.

53. „*dan tolažbe*“, dan Božjiga maševanja, ko se boš namreč maševal nad hudobnimi, ter jih kaznoval k sreči pravičnih; — „*in bodo meni enaki*“, t. j., bodo meni, namreč Jeruzalemu, enako pokončani, Kaldejci namreč po kralji Ciru. V hebrejskim: ... „*dan, ki si ga ti napovedal*“. Gl. Jer. 50, 41.

54. „*vsa njih hudobija*“, de jo boš sodil in kaznoval.

55. vse jim poberi, kakor si meni pobral. V hebrejskim: „*stori jim, kakor si meni storil*“. — Prerok ne prosi tega iz maševanja, ampak iz gorečnosti do pravičnosti Božje.

56. Kakor se je tvoja pravičnost nad nami razodevala, naj se tudi častita skaže tebi v čast nad našimi sovražniki. V starim zakonu je veliko govorjenja od Božjiga maševanja, ker Božja jeza še ni bila potolažena po Kristusovi smerti.

Digitized by Google

II. Poglavje.

Prerok še žaluje nad jeruzalemskim razvaljenjem, in opominja Sion, de naj neprenehama zdihuje, in Gospodu toži svojo revo.

Alef.

1. Kakó je pokril s temo[1]) Gospod v svojim serdu sionsko hčer; z neba na zemljo je vergel slavniga Izraela,[2]) in se ni spomnil podnožja svojih nog ob dnevu svoje serditosti.[3])

Bet.

2. Prekucnil je Gospod, in ni zanesel, vse lepe prebivališa Jakopove; poderl je v svojim serdu terdnjave device Judove,[4]) in jih na tla pometal; ognusil je kraljestvo in njegove poglavarje.[5])

Gimel.

3. Razdrobil je v svoji serditi jezi vsak Izraelov rog;[6]) odtegnil je svojo desnico pred sovražnikam,[7]) in je v Jakopu zažgal kakor ogenj, kteriga plemen okoli žre.[8])

Dalet.

4. Napél je svoj lok kakor sovražnik, stegnil je svojo desnico kakor nasprotnik in je pomoril vse, kar je bilo lepiga viditi[9]) v šotorih sionske hčere, izsul je kakor ogenj svojo jezo.

He.

5. Postal je Gospod, kakor sovražnik; prekucnil je Izraela,[10]) prekucnil je vse njegovo zidovje; razvalil je vse njegove terdnjave, in je napolnil v hčeri Judovi s ponižanjem moža in ženo;[11])

---

1. „*tema*“ je podoba velike nesreče. — Glej Mih. 3, 6.
2. „*slavniga Izraela*“, v hebrejskim: „*slavo Izraelovo*“. Pomen: Z naj viši stopnje posvetne častí in blišobe si vergel sicer toliko slavno izraelsko kraljestvo in ljudstvo v naj globokejši sramoto.
3. „*podnožja svojih nog*“, t. j., skrinje zaveze, de bi bil mestu in tempeljnu zanesel. — Skrinja zaveze se imenuje „*podnožje Božje*“. Gl. 1. Kron. 28, 2. Ps. 98, 5: 131, 7.
4. „*terdnjave device Judove*“, judovskiga kraljestva. Gl. zgor. 1, 15.
5. „*ognusil*“ s tem, ker je dovolil, de so se polastili malikovavski, nečisti sovražniki njih, ki so se šteli ko svete osebe, kterih bi se ne smel nihče dotakniti. Perm. Iz. 43, 28.
6. „*vsak Izraelov rog*“, t. j., vsako Izraelovo moč. Gl. Jer. 48, 25. i. d.
7. „*odtegnil je svojo desnico*“, t. j., svojo pomoč Izraelcam, in jih je dal sovražnikam v roke.
8. „*Ogenj*“ je podoba hudiga terpljenja, kuge, vojske, lakote.
9. „*kar je bilo lepiga viditi*“, t. j., lepe, mlade možake.
10. „*prekucnil je Izraela*“, v hebrejskim: „*pokončal je Izraela*“, izraelsko ljudstvo.
11. „*v hčeri Judovi*“, t. j., v Jeruzalemu in v Judovim kraljestvu je ponižal in poterl vse moštvo in ženstvo. V hebrejskim: ... „*terdnjave, in je namnožil hčeri Judovi* (t. j., judovskimu ljudstvu) *žalovanje na žalovanje*“.

Digitized by Google

Vau.

6. In razdjal je kakor vert svoj šotor;[12]) poderl je svojo hišo; v pozabljenje je dal Gospod na Sionu praznovanje in saboto, zasramovanju in svoji serditi jezi kralja in duhovna.[13])

Zain.

7. Zavergel je Gospod svoj altar, preklel svoje svetiše;[14]) dal je sovražniku v roke zidove njegovih taborov:[15]) glasili so se v Gospodovi hiši, kakor ob praznikih.[16])

Het.

8. Sklenil je Gospod podreti zidovje sionske hčere;[17]) potegnil je svojo verv, in svoje roke ni umaknil od pokončanja;[18]) in predzidje žaluje,[19]) in zid je tudi razvaljen.[20])

Tet.

9. V zemlji tičijo njene vrata;[21]) polomil in zdrobil je nje zapahe; nje kralj in nje poglavarji so med narodi; postave ni več,[22]) in nje preroki ne dobivajo več videnja od Gospoda.[23])

Jod.

10. Sedé na tleh, in molčé starašini sionske hčere; s pepelam so svoje glave potresli, z ojstrim pasam so prepasani: obesile so k tlam svoje glave device jeruzalemske.

Kaf.

11. Moje oči pešajo od solz, trese se oserčje v meni; izsule so se na zemljo moje jetra zavolj potrenja hčere mojiga ljudstva,[24]) ker otroci in dojenci po mestnih cestah kopernijo.[25])

12. „*svoj šotor*“, t. j., svoj tempelj. V hebrejskim: „*Poderl je svoj šotor kakor plot na vertu*“. Gl. Iz. 5, 5.
13. V hebrejskim: ... „*saboto, in je zavergel v svoji serditi jezi kralja in duhovna*“. Gl. Jer. 52, 10. 11. 24. 27.
14. „*preklel svoje svetiše*“, v hebrejskim: „*studil je svoje svetiše*“.
15. „*zidove njegovih taborov*“, t. j., terdne, močne in visoke zidove okrog tempeljna.
16. sovražniki so vpili in kričali v tempeljnu.
17. t. j., sionsko zidovje. Gl. zgor. 1. razl. 5.
18. Bog je kakor z merjevsko vervjo mejo odločil, kakó deleč naj pokončanje seže, in ni razdevavca ustavil, dokler ni bilo vse znotrej teh mejnikov razdjano. Prim. 4. Kralj. 21, 13. Iz. 34, 11.
19. „*predzidje*“ tako rekoč žaluje, ker je poderto. — „*Predzidje*“ je bilo zidovje okrog mesta.
20. V hebrejskim: „*predzidje je v solzah in tudi zidovje v žalovanji*“.
21. t. j., so zasute. V hebrejskim: „*Pogreznjene so v zemljo nje vrata*“, namreč sionske hčere, jeruzalemskiga mesta.
22. „*postave ni več*“, t. j., podučevanja v postavi in očitniga darovanja ni več.
23. „*preroki ne dobivajo več videnja*“, t. j., razodenja Božjiga, vsaj delj časa ga ne dobivajo v kaznovanje vsiga ljudstva. Perm. 1. Kralj. 28, 6. 15. Še celó Jeremija je bil le po desetdnevnim zdihovanji dobil odgovor zastran popotvanja v Egipt. Gl. Jer. 42, 7.
24. „*jetra*“ se tukaj imenujejo namesti želca, ker se želč jeter derži. — Pomen: Zavoljo nesreče svojiga ljudstva vedno jokam, de bi kmalo oslepel; zavoljo prevelike žalosti se je želč po jetrih izlil, in mi je v želodec prišel, in ga zdaj na zemljo bljujem (Brent.).
25. Prerok se v duhu prestavi v čas jeruzalemske zapertije, ali pa je bil tisti čas to pesem zložil.

Digitized by Google

Lamed.

12. Svojim materam so rekli: Kje je kruh in vino? ko so kakor ranjeni omedlevali po mestnih cestah, ko so v naročji svojih mater svoje duše izdihovali.

Mem.

13. Komu te bom permeril?[26]) ali komu te bom perpodobil, jeruzalemska hči? Komu te bom perenačil, in te potolažil, devica, hči sionska?[27]) Velika je namreč kakor morje tvoja potertost: kdo te bo ozdravil?[28])

Nun.

14. Tvoji preroki so ti vidili le laži in traparije, in niso odkrili tvojiga hudodelstva, de bi te bili k pokori pervabili: vidili pa so ti lažnjive zmišljave, in verženje.[29])

Sameh.

15. Vsi, ki po potu gredo, ploskajo nad teboj z rokami, žvižgljajo, in s svojimi glavami majajo nad jeruzalemsko hčerjo:[30]) Je li to tisto mesto, pravijo, doveršene lepote, veselje vsiga svetá?

Fe.[31])

16. Nad teboj odpérajo svoje usta vsi tvoji sovražniki: žvižgljajo, in z zobmi škripljejo,[32]) rekoč: Požrimo jo, glej, to je tisti dan, ki smo ga čakali; doživeli smo ga, vidili![33])

---

26. V hebrejskim: „*Kakó ti hočem pergovarjati?*“

27. O jeruzalemsko mesto! ktero mesto je še toliko terpelo, kolikor si ti terpelo, de bi te ž njim permérjal, in te s tem tolažil? — Kdor terpí, se s tem tolaži, če ne terpí sam, ampak tudi druge vidi kaj taciga ali pa enaciga terpeti (Brent.).

28. „*kakor morje tvoja potertost*“, t. j., neizrečeno velika, neizmérna je tvoja nesreča; „*kdo te bo ozdravil?*“ t. j., kdo ti bo iz nje pomagal? (Brent.).

29. Tvoji krivi preroki so ti lažnjive rečí — prihodnjo srečo — prerokovali, in ti niso tvojih pregreh odkrili, ti jih niso očitali, te niso zavoljo njih svarili, de bi te bili s tem k pokori in poboljšanju nagnili; — „*vidili pa so ti*“, t. j., prerokovali so ti zmišljene reči zoper Kaldejce (kar je bilo preroku Jeremiju znano, glej zgor. 28. in 29. pogl.), v hebrejskim: „*breme*“ ali „*težo*“ (kakor Akvila prestavlja), t. j., težavno prerovanje zoper Kaldejce, namreč njih „*verženje*“ iz Judeje in tudi iz Kaldeje, iz njih kraljestva. Tako razlagata sveti Bonaventura in Hugon (Tirin).

30. Pomen: Sovražniki se posmehujejo razvaljenimu jeruzalemskimu mestu. Perm. Job. 27, 23. Ps. 21, 8.

31. Ta versta se začne s čerko „*Fe*“ in stoji pred naslednjo, ki se s čerko „*Ain*“ začne, zoper navadni red hebrejske abecede. Kakor nekteri razlagavci pravijo, je to zato, ker Hebrejci zdaj „*Ain*“ pred „*Fe*“, zdaj „*Fe*“ pred „*Ain*“ stavijo. Po razlagi svetiga Hieronima je Jeremija tukaj gledal na pomen čerk „*Ain*“ (oko) in „*Fe*“ (usta). Poprej mora namreč „*Ain Fe*“ in potlej „*Fe Ain*“ stati, ker je prerokovo oko *(Ain)* prihodnje pergodbe poprej ugledalo, in potlej so jih usta *(Fe)* izgovarjale, in usta *(Fe)* še dalje oznanovale, dokler ni oko *(Ain)* spolnjenja teh pergodeb gledalo. Tudi v naslednjih dveh poglavjih ste te čerki tako zversteni.

32. „*z zobmi škripljejo*“, nekteri prestavljajo. „*zobé kažejo*“, ali pa: „*se režijo*“.

33. V hebrejskim: „*rekoč: Požerli smo jo, glejte*“ i. t. d. Takó se veselita

Digitized by Google

Ain.

17. Storil je Gospod, kar je mislil; spolnil je svojo besedo, ktero je bil od nekdaj sklenil; razdjal je, in ni zanesel, in razveselil je nad teboj sovražnika, in povzdignil rog[34]) tvojih sovražnikov. 3. Mojz. 26, 14: 5. Mojz. 28, 15.

Sade.

18. Njih serce vpije k Gospodu na zidovih sionske hčere.[35]) Toči solze kakor potok noč in dan: ne dajaj si pokoja, in naj ne počiva punčica tvojiga očesa.[36]) Jer. 14, 16. Zgor. 1, 17.

Kof.

19. Vstani, kliči po noči, ob pervi straži;[37]) izlivaj kakor vodo svoje serce pred obličjem Gospodovim;[38]) vzdiguj svoje roke proti njemu za življenje svojih otročičev, ki od lakote pojemajo na vsih teržnih voglih.[39])

Reš.

20. Poglej, Gospod, in pomisli, nad kom si imel táko tergatvo![40]) Bodo li tedaj žene jedle svoj sad, deteta po pedi dolge?[41]) Bota li umorjena v Gospodovim svetišu duhoven in prerok?

Sin.

21. Zunaj na tleh ležita[42]) otrok in stari; moje device in moji mladenči so popadali pod mečem; moril si ob dnevu svoje serditosti; udarjal si, in se nisi usmilil.

Tau.

22. Poklical si kakor k praznočnimu dnevu nje, ki so me strašili okrog in okrog;[43]) in ni ga bilo ob dnevu serditosti Gospodove, kteri bi bil ubežal, ali bi bil popušen; nje, ki sim jih zredila in preživila, je moj sovražnik pokončal.[44])

satan in njegova derhal, če kako Bogu vdano dušo končata, in v brezno prekucneta.

34. „*rog*“, t. j., moč. — Gospod je s tem razveselil tvoje sovražnike, ker jim je dal zmago zoper tebe.

35. Sovražniki vriskajo na jeruzalemskim ozidji, in nad se kličejo maševanje Božje, ker svojo zmago malikam perpisujejo (Brent.).

36. Ti pa, sionska hči! „*toči solzé*“ i. t. d., to je, vi Judje, neprenehama žalujte nad svojimi grehi, ter prosite Gospoda, de vas kmalo reši iz rok sovražnikov (Brent.).

37. „*ob pervi straži*“, t. j., ob začetku vsake straže. — Hebrejci so delili noč v tri straže, vsako stražo po štiri ure.

38. izlivaj želje svojiga serca, svoje mile prošnje pred Gospodam.

39. Judje! neprenehama prosíte Gospoda, de se saj otrók usmili, ki za lakoto merjejo.

40. „*nad kom si imel táko tergatvo*“, t. j., koga si takó čisto obral. Gl. zgor. 1, 12. — V hebrejskim: „*s kom si takó ravnal*“.

41. Bo li tolika lakota nastala, de bodo matere svoje otročiče jedle?

42. „*na tléh ležíta*“, ali pa: „*na tléh sta ležala*“.

43. Moje sovražnike si nad me poklical kakor k daritevski pojedini, de naj bi poklali moje otroke.

44. moje otroke, ktere sim s toliko skerbjo zredila (govorí sionska hči), so pokončali Kaldejci.

Digitized by Google

III. Poglavje.

Jeremija popisuje svoje terpljenje, opominja Jude k spreobernjenju, in prerokuje pogin njih sovražnikam.

Alef.

1. Jez sim mož,[1]) ki vidim svojo revšino[2]) pod šibo njegoviga serda.[3])

Alef.

2. Mene je gnal, in peljal v temo, in ne na svetlobo.[4])

Alef.

3. Le zoper mene je obračal in obrača svojo roko[5]) celi dan.[6])

Bet.

4. Postaral je mojo kožo in moje meso, poterl mi je kosti.[7])

Bet.

5. Obzidal me je okrog in okrog,[8]) in me obdal z želčem ino s trudam.[9])

Bet.

6. V temoto me je postavil, kakor večne mertve.[10])

Gimel.

7. Okrog me je obzidal, de ne uidem; v težko železje me je djal.[11])

Gimel.

8. Če tudi vpijem ino prosim, zametuje mojo molitev.

Gimel.

9. Zaperl mi je pota z rezanim kamnjem,[12]) steze mi je prevergel.[13])

Dalet.

10. Kakor prežeč medved mi je bil, kakor lev v zalezbi.[14])

---

1. Jeremija, ki je bil skorej ves čas svojiga življenja preganjan, govori v naslednji žalostnici kmalo v svojim imenu, kmalo pa v imenu svojiga ljudstva. Katoliška cerkev si misli Jeremija ko predpodobo terpečiga Mesija, in obrača njegovo terpljenje in terpljenje njegoviga ljudstva na terpljenje Jezusa Kristusa.
2. t. j., ki sim svojo jedinšino ali revo vidil, ali občutil.
3. „*pod šibo njegoviga*“, t. j., Božjiga serda, ali pravice Božje.
4. „*tema*“ je podoba nesreče, „*svetloba*“ pa sreče. Gl. Iz. 5, 30.
5. Mene Bog neprenehama tepe zmirej z novimi šibami.
6. „*celi dan*“, drugi prestavljajo: „*vsak dan*“.
7. Po vednim terpljenji se je moja mlada koža zgerbala. — Kristus, naj lepši med ljudmi, se je bil po svojim britkim terpljenji tako spremenil, de ni bil več poprešnjimu podoben. Iz. pogl. 52, 2.
8. Bog me je v podzemeljsko ječo zaperl, po Božjim dopušenji sim bil vanjo veržen (Brentano). — Prerok tukaj pred očí stavi Boga ko vojšaka, kteri dušo z nadlogami in s težavami obdaja, ter jo s tem sili, de naj se mu vda.
9. „*z želčem ino s trudam*“, t. j., z britkostmi in s terpljenjem. — Prerok tukaj in v naslednjih verstah govorí od temne ječe, kamor so ga bili Judje zaperli. Gl. Jer. 20, 2: 37, 15. 16. 20. 21. (Brent.).
10. „*kakor večne mertve*“, t. j., kakor take, ki so za vselej umerli.
11. Jeremija ni mogel uiti iz ječe, ker je bil perklenjen.
12. Bog mi je vse pomočke odrekel, de nisim mogel ubežati iz ječe.
13. „*steze mi je prevergel*“, zvil, de nisim vedil, kod ven.
14. Bog je perpustil, de so moji sovražniki kakor medved in lev na me pre-

Digitized by Google

Dalet.

11. Moje steze je prevergel, in me zmel:[15]) in zapušeno me je naredil.[16])

Dalet.

12. Napél je svoj lok, in me postavil kakor tarčo za pušico.[17])

He.

13. Streljal je v moje ledvice hčere svojiga tula.[18])

He.

14. Bil sim v smeh vsimu svojimu ljudstvu, njih pesmica celi dan.[19])

He.

15. Nasitil me je z grenkostmi, upijanil me je s pelinam.[20])

Vau.

16. In izbil mi je zobe po številu, dal mi je pepela jesti.[21])

Vau.

17. In veržena je iz pokoja moja duša, pozabil sim dobrot.[22])

Vau.

18. In sim rekel: Zginil mi je konec, in moje upanje v Gospoda.[23])

žili, in v me režali; ali pa: Bog mi je nenadama in nanaglama novo terpljenje pošiljal.

15. Vse moje djanje mi je zmedel, in me poterl; storil je, de sim zapušen, brez tolažbe.

16. Zmirej le Jeremija govori, tode včasih v svojim imenu, včasih pa v imenu judovske množice in sionske hčere ali jeruzalemskiga mesta. Po misli svetiga Hieronima in po njegovi latinski prestavi govori tukaj Jeremija v imenu judovske srenje ali pa v imenu sionske hčere, t. j. jeruzalemskiga mesta.

17. Na Jutrovim imajo navado, z lokam pušice v tarčo streljati. Divji narodi so včasih vjetiga človeka k kolu pervezali, in so vanj pušice streljali, de so se v streljanji vadili, in per tem tudi svojo spretnost v streljanji skazovali. Od te jutrovske šege in navade je tukaj posneta ta podoba, in ima ta pomen: Bog mi vedno mnogo terpljenje pošilja. Gl. Job. 16, 13. (Brent.).

18. „*hčere svojiga tula*“, t. j., pušice iz posode, kjer jih je imel spravljene.

19. „*njih pesmica*“, njih zasmehovavna pesmica, t. j., zasmehovali so me, bil sim jim v zobéh, „*celi dan*“, t. j., vsak dan.

20. „*upijanil me je s pelinam*“, t. j., napolnil me z grenkostmi, s terpljenjem. „*Grenkost*“ in „*pelin*“: podoba veliciga terpljenja. — Prerok govori tukaj v imenu judovske množice.

21. Nekdaj so v znamnje velike žalosti kruh s pepelam potresali, kar še dan današnji bolj goreči judje delajo ob obletnici tempeljnoviga razvaljenja. V hebrejskim: „*S kremenam mi je zdrobil zobe, in me je po pepelu valjal*“. — Ta podoba je posneta od močniga človeka, ki hudi zveri s kamnam zobe izbije, de se mu ne more ž njimi braniti, in jo po prahu valja. Pomen: Bog mi je vzel vse pomočke, de se ne morem nič več braniti (Brent.).

22. Nimam je vesele ure, ne mirú, ne pokoja; nič dobriga se ne spomnim, de bi mi bilo došlo (Brentano).

23. „*Zginil mi je konec*“, t. j., ni ga konca mojiga terpljenja, kmalo bi bil obupal v pomoč Gospodovo (Brentano).

Digitized by Google

Zain.

19. Spomni se moje ubožnosti in pregrehe, pelina ino želča.[24])

Zain.

20. Mislim in mislim, in moja duša omedleva v meni.[25])

Zain.

21. Ko to premišljujem v svojim sercu,[26]) zato bom še upal.

Het.

22. Milost Gospodova je, de nismo pokončani; ker njegovo usmiljenje ne jenja.

Het.

23. Vsako jutro čutim,[27]) velika je zvestoba tvoja.

Het.

24. Delež moj je Gospod, pravi moja duša, zato vanj zaupam.

Tet.

25. Dober je Gospod njim, ki vanj zaupajo; duši, ki ga iše.

Tet.

26. Dobro je, tiho čakati pomoči Božje.

Tet.

27. Dobro je človeku, če nósi jarem od svoje mladosti.[28])

Jod.

28. Samoten sedí, in molčí, ker ga je na sé vzel.[29])

Jod.

29. On položi v prah svoje usta; „morde je še upanje!“[30])

Jod.

30. Pomolí svoje lice njemu, kteri ga bije; nasiten je s sramoto.

Kaf.

31. Ker Gospod ne zaverže vekomaj.[31])

Kaf.

32. Če je tudi zavergel,[32]) se vender usmili po obilnosti svojiga usmiljenja.

---

24. „*moje ubožnosti in pregrehe*“, t. j., spomni se, Gospod, moje reve, ki me zadeva zavoljo mojih grehov; v hebrejskim: „*moje stiske in mojiga joka*“; — „*pelina in želča*“, t. j., grenkost in britkost, ki jih vživam. — Prerok se spet v zaupanji poterduje, in se k Gospodu oberne, ter ga prósi, de naj milostljivo odverne stiske in težave, ktere je po svoji pravici grešnikam poslal (Hier.).

25. Vedno premišljujem svoje nadloge in težave, zato omaguje moja duša v žalosti vtopljena.

26. „*Ko to premišljujem*“, de ti, o Gospod, veš vse moje nadloge, in de me boš rešil ob svojim času, me te misli poterdujejo v zaupanji (Brentano).

27. „*Vsako jutro čutim*“ Božje usmiljenje nad seboj; v hebrejskim: „*Nove so vsako jutro njegove usmiljenja*“.

28. če se z mladiga navadi terpeti, voljno prenašati nadloge, pokoršino skazovati.

29. Z mladiga v terpljenji skušen človek ne zgubí serčnosti, v samoto se podá, in molčé nósi Gospodov jarem.

30. On se na zemljo verže (Ps. 71, 9.), se ponižuje pod Božjo roko, in pravi: „*morde je še upanje*“ Božje pomoči za me!

31. „*ne zaverže vekomaj*“ tacih, ki se poboljšajo (Hier.).

32. „*Če je tudi zavergel*“ nekoliko časa. V hebrejskim: „*Če je tudi* (koga) *z žalostjo* (z bolečino) *udaril*“.

Digitized by Google

Kaf.

33. Zakaj on ne ponižuje, in ne zametuje rad otrók človeških;[33])

Lamed.

34. de bi poterl s svojimi nogami vse vklenjene po deželi;[34])

Lamed.

35. de bi človeku pravice ne storil pred očmi Najvišiga;

Lamed.

36. de bi človeka v svoji sodbi ogoljufal: tega Gospod ne zna.[35])

Mem.

37. Kdo je tisti, kteri bi smel reči, de se kaj zgodí, kar bi Gospod ne zapovedal? Am. 3, 6.

Mem.

38. in de iz ust Najvišiga ne pride ne hudo ne dobro?[36])

Mem.

39. Zakaj mermrá človek v življenji, mož per svojih grehih?[37])

Nun.

40. Preglejmo in preišimo svoje djanje, in vernimo se k Gospodu.

Nun.

41. Povzdignimo svoje serca z rokami vred k Gospodu v nebesa.[38])

Nun.

42. Napčno smo delali, in k jezi te dražili; zato se ne daš sprositi.[39])

Sameh.

43. Ogernil si se s serditostjo, in si nas udarjal; ubijal si, in nisi zanašal.

Sameh.

44. Oblak si pred sé postavil,[40]) de molitev ne predere.

Sameh.

45. Izrovano in zaverženo si me djal med ljudstva.[41])

---

33. Bog nima veselja kaznovati. Perm. Eccl. 18, 32: 33, 11.
34. „*vklenjene po deželi*“, t. j., v sužnost odpeljane.
35. de bi človeku krivico storil; kaj taciga Gospod ne more.
36. Ali se ne zgodí vse, kar nas zadeva, po Božjim dopušenji, bodi si dobro ali hudo? Zatorej ne smemo godernjati, ampak se moramo poboljšati in v Božjo previdnost upati, kadar nas kaj hudiga zadene.
37. Čemú bi človek godernjal nad svojimi nadlogami, saj jih je zaslužil s svojimi pregrehami!
38. Tisti povzdiguje svoje serce z rokami vred k Gospodu, kdor daje svoji molitvi moč z dobrimi deli. Kdor móli brez dobrih del, povzdiguje svoje serce brez rok; kdor pa dela brez molitve, povzdiguje roke brez serca (Gregori Veliki).
39. „*zato se ne daš sprositi*“, v hebrejskim: „*zato nisi odpustil*“.
40. V hebrejskim: „*V oblak si se zavil*“. Naše pregrehe, ki se proti nebu vzdigujejo, so černi oblak, kteri nam milostljivo obličje Božje zakriva; naše hudobije so stena med Bogam in med nami, ktere ne more predreti naša molitev (Brent.).
41. V hebrejskim: „*Kakor blato* (lužo) *in zveržek si nas naredil med ljudstvi*“, t. j., storil si, de smo zaničljivo ljudstvo, in vsim narodam perstujeni.

Digitized by Google

Fe.

46. Odperli so svoje usta zoper nas vsi sovražniki.[42])

Fe.

47. Prerokovanje nam je bilo strah in zaderga in poguba.[43])

Fe.

48. Potoke vodá so točile moje oči zavolj potrenja hčere mojiga ljudstva.[44])

Ain.

49. Moje oko je prežaljeno, in ne jenja se jokati; zato ker ni pokoja,

Ain.

50. dokler se Gospod z nebes ne ozre, in ne vidi.[45])

Ain.

51. Moje oko mi je življenje vzelo[46]) zavoljo vsih hčér mojiga mesta.[47])

Sade.

52. Na lovu so me vjeli kakor ptico moji sovražniki po nedolžnim.[48])

Sade.

53. V jamo se je pogreznilo življenje moje, in kamen so verh mene položili.[49])

Sade.

54. Vodé so nastopile čez mojo glavo;[50]) rekel sim: Po meni je!

---

42. Ta podoba je posneta od zverín, ki svoje žrela odpérajo, in hrepenijo svoj rop požreti. — Pomen: Naši sovražniki nas želijo pokončati.

43. *„Prerokovanje nam je“* delalo *„strah“*, ker nam je strašne, hude reči, nesrečo napovedovalo; ker smo pa to prerokovanje zaničevali, nam je bilo ravno to prerokovanje v *„zadergo“*, v perložnost, de smo se pregrešili zoper Gospoda, in tedaj nam je bilo prerokovanje tudi v *„pogubo“* ali v pokončanje. — V hebrejskim: *„Strah in zaderga, pokončanje in potrenje je nad nas prišlo“*.

44. *„zavoljo potrenja“*, zavoljo pokončanja judovskiga ljudstva.

45. Ne bom nehal jokati (v. 49.), dokler se Bog ne ozre na našo domovino, in se nas ne usmili (Brentano).

46. Nekteri prestavljajo prav po besedi: *„Moje oko mi je dušo poropalo“* i. t. d. S temi besedami pridigarji skazujejo, kakó potrebno nam je čuti nad svojimi očmí (Brentano). Večkrat en sam nečisti pogled poropa duši življenje (nedolžnost, mir in pokoj). Sv. Hier.

47. Z besedami *„zavoljo vsih hčer mojiga mesta“* si lahko tudi mislimo *„podružne mesta“*, kterih mati je bilo jeruzalemsko mesto. — Pomen: Moj vedni jok zavoljo nesreče podružnih mest, ali pa: zavoljo nesreče jeruzalemskih devic (zgor. 1, 4. 18 : 2, 10. 21.) mi je vso moč vzel, ali me omamil. — V hebrejskim: *„Oči me bolijo* (od vedniga jokanja) *zavoljo vsih hčerá mojiga mesta“*.

48. Jeremija toži, de so ga Judje po krivici vjeli in v ječo vergli, ker jim ni bil nič žaliga storil (Brentano).

49. Živiga so me v jamo — v nek vodnjak — vergli (Jer. 38, 6.), in so verh jame ali vodnjaka kamen zavalili. — Naše življenje, naša duša, se pogrezne v jamo, če se s hudobijami oskruni; kamen se nanjo zavalí, če ji je greh v navadi; navada namreč leží na grešniku, in mu brani vstati iz brezna pregreh (Greg. Véliki).

50. v vodnjaku, kamor je bil veržen. Perm. Ps. 68, 2. 3.

Digitized by Google

Kof.

55. Klical sim tvoje ime, Gospod, iz naj globokejši jame.[51])

Kof.

56. Moj glas si slišal:[52]) Ne odvračaj svojiga ušesa od mojiga ječanja in vpitja.

Kof.

57. Perbližal si se ob dnevu, ko sim te na pomoč klical; rekel si: Ne boj se!

Reš.

58. Razsodil si, Gospod, reč moje duše, rešenik mojiga življenja!

Reš.

59. Vidil si, Gospod, njih krivico zoper mene; persodi mi pravico![53])

Reš.

60. Vidil si vso njih togoto,[54]) vse njih naklepe zoper mene.

Sin.

61. Slišal si, Gospod, njih zasramovanje, vse njih naklepe zoper mene,

Sin.

62. govorjenje mojih nasprotnikov, in njih zmišljevanje zoper mene celi dan.

Sin.

63. Glej, naj sedé ali vstanejo,[55]) sim jez njih pesmica.[56])

Tau.

64. Povernil jim boš, Gospod, po delih njih rok.[57])

Tau.

65. Dal jim boš od sebe trud kakor škit okrog njih sercá.[58])

Tau.

66. Preganjal jih boš s serditostjo, in zaterl jih boš pod nebam, o Gospod!

---

51. V ječi -- v vodnjaku — sim te, o Gospod! klical na pomoč.
52. „*Moj glas si slišal*“, ko sim môlil: „*Ne odvračaj*“ i. t. d.
53. Vidiš, kolike krivice in težave terpim, zmašuj se nad mojimi sovražniki zavoljo mene. Gl. Ps. 9, 5. — Prerok prosi Boga, de naj njega (in njegovo ljudstvo) reši iz sedanje nadloge, kakor ga je bil rešil poprešnjih težav.
54. „*vso njih togoto*“, v hebrejskim: „*vso njih željo po maševanji*“.
55. „*Glej*“, per vsim njih djanji in nehanji. Glej Ps. 138, 2.
56. sim jim v zobéh, me obirajo, in se mi posmehujejo.
57. kaznoval jih boš za vse, kar so meni (nam) storili.
58. Kakor obdaja škit junaka, takó jih boš obdajal s težavami. V hebrejskim: „*Dal jim boš nespamet*“ (drugi: „*serčno težavo*“), *djal na nje preklestvo*“.

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Žalostna pesem od razvaljenja jeruzalemskiga mesta.

Alef.

1. Kakó je otemnelo zlato,[1]) se spremenila naj lepši barva![2]) razmetani so svetišni kamni[3]) po voglih vsih tergov.

Bet.

2. Otroci sionski, sloveči,[4]) v naj čistejši zlato oblečeni,[5]) kakó so čislani enako perstenim posodam, delu rok lončarjevih![6])

Gimel.

3. Saj še morske pošasti[7]) odgrinjajo svoje persi, in dojé svoje mladiče; hči mojiga ljudstva pa je neusmiljena kakor noj v pušavi.[8])

Dalet.

4. Jezik tiči dojenčiku na nébu zavolj žeje: otroci prosijo kruha, in nikogar ni, de bi jim ga lomil.[9])

He.

5. Kteri so sicer sladčice jedli, poginjajo na cestah;[10]) kteri so bili zrejeni v škerlatu,[11]) blato objemajo.[12])

Vau.

6. In veči je pregreha[13]) hčere

---

1. „*Kakó je otemnelo*“ judovsko ljudstvo, ter je ob vso svojo nekdanjo bliščobo prišlo!
2. „*barva*“ na tem zlatu. V hebrejskim: „*se spremenilo naj boljši zlató*“, judovski poglavarji so zgubili svojo slavo in imenitnost.
3. „*svetišni kamni*“, v hebrejskim: „*sveti kamni*“, t. j., dvanajsteri dragi kamni na napersniku véliciga duhovna, v ktere so bile vrezane imena dvanajsterih Izraelovih rodov. Gl. 2. Mojz. 28, 8—11. Ti kamni blezo pomenijo duhovne, ki so za kugo in lakoto pomerli ob jeruzalemski zapertii (Brent.).
4. Judje, poprej toliko „*sloveči*“, v hebrejskim: „*dragi*“.
5. V hebrejskim: „*čislani enako naj čistejšimu zlatu*“.
6. kakó so malovredni, enaki razbitim perstenim posodam; njih merliči ležijo po mestu kakor čepine razbite perstene posode, ki jih nihče ne pobere (Brentano).
7. „*morske pošasti*“, morski somi, morski psi, velike ribe.
8. Saj še naj bolj divje zveri dojijo svoje mladiče, judovske matere pa ne morejo dojiti svojih otrók, ker so zavoljo pomanjkanja lastne hrane vse oslabele; oné so na videz enake terdobnim nojem ali štravsam, ki ob naj manjši nevarnosti svoje mladiče popustijo. Perm. Job. 39, 14—16. Zgor. 2, 11. 12. (Brent.).
9. Ravno taka je ob dušni lakoti, če ni učenikov, kteri bi lačnim — resnice željnim — lomili kruh nebeških naukov (Hier.).
10. Otroci bogatih in imenitnih staršev, ki so dobre jedí vživali, merjejo za lakoto po jeruzalemskih tergih (Brentano).
11. kteri so bili mehko zrejeni, in so imeli škerlataste oblačila.
12. ležijo po tleh v blatu (v luži), in za lakoto umirajo (Brentano).
13. „*veči je pregreha*“, t. j., veči je z greham zaslužena kazen.

Digitized by Google

mojiga ljudstva, kakor je bila pregreha[14]) Sodome, ktera je bila razdjana v trenutku, desiravno se je roke niso bile dotaknile.[15]) 1. Mojz. 19, 24.

Zain.

7. Belejši kakor sneg so bili nje Nazarejci,[16]) čistejši kakor mleko, bolj rudeči kakor stare slonove kosti,[17]) lepši kakor safir.[18])

Het.

8. Zdaj pa je bolj černa kakor oglje njih obraz, in ne poznajo se na ulicah; derži se koža njih kosti; posušila se je, in je kakor les.[19])

Tet.

9. Bolje je bilo z mečem pomorjenim, kakor za lakoto umerlim; ker ti so se posušili in pomerli zavoljo pomanjkanja v deželi.[20])

Jod.

10. Z lastnimi rokami so usmiljene žené kuhale svoje otroke; bili so jim jed ob potéranji hčere mojiga ljudstva.[21])

Kof.

11. Dopolnil je Gospod svoj serd, izlil je jezo svoje nejevolje, in zažgal je ogenj na Sionu, in ta je požerl njega podlage.[22])

Lamed.

12. Kralji na zemlji in vsi prebivavci po svetu niso verjeli, de pojde zopernik in sovražnik skoz vrata v Jeruzalem[23])

---

14. *„kakor je bila pregreha“*, t. j., kazen. Ta pomen ima *„pregreha“* tudi v 22. versti. Vender pa tudi tukaj *„pregreha“* lahko pomeni greh; zakaj greh s kaznijo vred je bil per Jeruzalemu veči kakor per Sodomi. Sodomljani so grešili zoper natorno postavo, Jeruzalemljani pa so se pregrešili zoper natorsko in Božjo postavo; Sodomljani so bili v trenutku kaznovani in končani, Jeruzalemljani pa so bili dolgo časa z zapertijo in sužnostjo kaznovani.
15. človeške roke niso bile Sodome razvalile, Bog jo je bil pogreznil.
16. *„Nazarejci“* so bili blezo poglavarji, poglavarski sinovi, knezi, plemenitniki; drugi pa si mislijo Bogu posvečene osebe. Gl. 4. Mojz. 6.
17. so imeli belo, rudečkasto, gladko kožo, dokler niso stradali.
18. *„safir“*, drag kamen, plav kakor nebó. Vse te podobe pomenijo, de so bili Nazarejci lepi, beli, rudeči ljudje. — Nekteri obračajo te besede na Nazarejce ko Bogu posvečene osebe, in jih razlagajo v duhovnim pomenu. Marsiktera pobožna duša je bila spervenja bolj bela kakor sneg po svoji čistosti, bolj čista kakor mleko po svoji spodobnosti, bolj rudeča kakor stara slonova kost po svoji ljubezni, lepši kakor safir po premišljevanji nebeških rečí: potlej pa po grehu je bila černa in ostudna.
19. *„Zdaj“* ob lakoti so Nazarejci očernéli, njih koža se je zgerbala, so zmedleli, in se posušili.
20. Bolje je bilo Judam, ki so naglo pod mečem padli, kakor njim, ki so počasi za lakoto umirali (Brentano).
21. *„ob potéranji“*, ob pokončevanji judovskiga ljudstva, ob zapertii jeruzalemskiga mesta. Perm. zgor. 2, 20. Baruh. 2, 4 : 5. Mojz. 28, 57.
22. Ogenj je do dna požgal Jeruzalem po povelji Gospodovim.
23. *„niso verjeli“*, de bi mógli sovražniki Jeruzalem premagati, ker je bil s terdnimi zidovi obdan.

Digitized by Google

Mem.

13. zavoljo pregreh njegovih prerokov[24]) in hudodelstev njegovih duhovnov, kteri so v njem prelivali kri pravičnih.[25])

Nun.

14. Sem ter tje so hodili po tergéh ognušeni s kervjo; in ko niso drugači môgli, so svoje robove vzdigovali.[26])

Sameh.

15. Umaknite se, ognušenci! so nad njimi vpili, umaknite se, poberite se, ne dotikujte se! Prepirali so se namreč, in pretreseni med narodi so rekli: Nič več ne bo dalje med njimi prebival.[27])

Fe.

16. Obraz Gospodov jih je razdelil,[28]) nič več jih ne bo pogledal; obličja duhovnov niso spoštovali, in stari se jim niso smilili.

Ain.

17. Ko smo še bili, so naše oči omagovale od gledanja po naši prazni pomoči, ko smo se skerbno ozérali na ljudstvo, ktero ni moglo pomagati.[29])

Sade.

18. Polzilo se je našim stopinjam ob hoji po naših cestah;[30]) bližal se je naš konec; naši dnevi so bili dopolnjeni, ker je bil prišel naš konec.

---

24. *„njegovih“* — jeruzalemskih krivih — *„prerokov“*. Gl. Jer. 23.

25. so morili prave preroke zlasti ob času kralja Manaseta. Gl. 4. Kralj. 24.

26. Sveti pevec dalje popisuje hudobijo teh kervi željnih krivih prerokov in duhovnov. Duhovni in lažnjivi preroki, ki so se vidce imenovali, pa so bili slepi, so po jeruzalemskih ulicah tekali, in prerokovali srečo in blagoslov. S tem so dajali priliko, de so pravi preroki kazen Božjo oznanovali, in de so bili verni preganjani in morjeni. S kervjo teh nedolžnih so bili tedaj omadeževani. Vender so hotli ohraniti svojo zunanjo čistobo, ktero je postava (3. Mojz. 22, 4: 21, 1.) velevala, in ktere niso smeli opušati, zato so po ulicah, kjer so ležali umorjeni, vzdigovali robove svoje dolge obleke, de je niso omadeževali z dotikanjem v kervave kaplje, ki so bile še na tleh.

27. *„Umaknite se, ognušenci“* s kervjo pravičnih! pojdite nam s poti, ne dotikujte se nas, de nas ne oskrunite, — so vpili boljši izmed ljudstva in pravi preroki proti tem morivcam, hudobnim duhovnam in lažnjivim prerokam, in so se tako hudó med seboj prepirali, de so bili še celó nekteri izmed nevernikov nejevoljni, in so jim rekli: Vaš Bog ne bo dalje med vami prebival, ker take reči počenjate. — V hebrejskim: *„Ogníte se nečistim* (zapeljivcam, hudobnim duhovnam in krivim prerokam, kakor se ogibate gobovim, de njih bolezni ne nalezete, — so opominjali pravi preroki ljudstvo), *umaknite se, umaknite se, nikar se jih ne dotikujte* (nikar se ž njimi ne pečajte, de vas ne zapeljejo), *ker so oskrunjeni* (s kervjo pravičnih); *tudi pretreseni med narodi so rekli: „Ne bodo dalje prebivali“* med nami taki goljufi, morivci, škodljivi ljudje (Prestava iz beneške poliglote Fr. Vatabli, razl. Brentano.)

28. Pravica Božja jih bo po svetu razkropila.

29. Ob mestni zapertii, ko je naša deržava še stala, smo se željno ozérali po egiptovski pomoči; Egipčani so sicer prišli, toda nas niso môgli oteti sovražnikam iz rok. Jer. 37, 6—8.

30. Pomen: Naš stan je bil v silni nevarnosti. — V hebrejskim: *„Zalezovali*

Digitized by Google

Kof.

19. Hitrejši so bili naši preganjavci kakor orli pod nebam; čez gore so nas podili, v pušavi so nas zalezovali.[31])

Reš.

20. Duh naših ust, maziljeni, gospod, je bil vjet v naših pregrehah, kterimu smo rekli: V tvoji senci bomo živeli med narodi.[32])

Sin.

21. Vesêli in raduj se, hči edomska![33]) ki prebivaš v deželi Hus;[34]) tudi do tebe bo prišel kelih; upijanjena boš, in slečena do naziga.[35])

Tau.

22. Končana bo tvoja pregreha,[36]) hči sionska! nič več te ne bo preselil; tvojo pregreho bo obiskal, hči edomska! tvoje grehe bo odgernil.[37])

---

so naše stopinje, de nismo môgli hoditi po svojih cestah", t. j., sovražniki so vse naše ceste zaperli s stražami (Brentano).

31. Ko je bil en del jeruzalemskiga mesta premagan, je vojašina s kraljem vred skušala ubežati v gorato pušavo med Jeruzalemam in Jeriho; Kaldejci pa so jih bili kmalo došli. Gl. 4. Kralj. 25, 5. 6. Prim. Jer. 4, 13: 48, 40: 49, 22.

32. Naš kralj in gospod, namreč Sedekija, ki je bil nam vsim življenje, je bil zavoljo naših pregrch vjet, ko smo vender upali pod njegovim varstvam srečno in mirno s sosednjimi ljudstvi živeti. — Sedekija je bil v tem podoba Jezusa Kristusa, kteriga je Bog z vsimi darovi svojiga duha omazilil, kteri je življenje našiga duha, kteri je bil zavoljo naših grehov vjet, in pod njegovim varstvam zamoremo potolaženi živeti med nekeršanskimi derhalmi.

33. O le vesêli se naše nesreče, ljudstvo v Edomu!

34. „*v deželi*", kjer je tudi „*Hus*", v hebrejskim: „*Uz*", v Arabii. Glej Job. 1. razl. 1.

35. O le veselite se, Idumejci, našiga pokončanja, saj bo tudi na vas prišla versta, de bote pili iz keliha jeze Božje. Sovražnik bo tudi vas oropal in pokončal. — Idumejci (Edomljani) so bili vaj hujši sovražniki Judov. Gl. Ps. 136, 7, Abd. v. 10—14. Bolj natančne prerokbe zoper Edom gl. Jer. 25, 15: 48, 26: 49, 10—12.

36. „*tvoja pregreha*", t. j., kazen za tvojo pregreho bo jenjala.

37. O judovsko ljudstvo, bodi potolaženo! po dokončanim pokorjenji za tvoje grehe te Bog ne bo več pokoril; nasproti pa bo vas, o Edomljani! kaznoval, ker ste Judam toliko in toliko krivic storili. — Ako Bog grehe odpusti, in jih dalje nič več ne kaznuje, se to v svetim pismu pravi: „*Bog greh pokrije*" (Ps. 31, 1.); ako pa Bog grehe kaznuje, se to s svetopisemsko besedo reče: „*Bog grehe odgerne* (ali) *odkrije*" (Brentano).

Digitized by Google

Molitev Jeremija preroka.[1])

V. Poglavje.

Jeremija toži Bogu reve in nadloge svojih rojakov, in ga prósi, de naj jih spreoberne, in spet osreči.

1. Pomisli, Gospod, kaj se nam je pergodilo; ozri se, in poglej naše osramotenje!
2. Naša deležnina je prišla na ptujce,[2]) naše hiše na zunanje.
3. Sirote smo brez očeta, naše matere so kakor vdove.[3])
4. Vodo svojo za denar pijemo, svoje derva kupujemo.[4])
5. Za vrat *(vklenjene)* nas gonijo, trudnim ne dajo pokoja.[5])
6. Egiptu smo roko molili, in Asirijanam, de bi bili s kruham nasiteni.[6])
7. Naši očetje so grešili, in ni jih več; mi pa njih pregrehe nosimo.
8. Hlapci nas gospodarijo;[7]) in ni ga, de bi nas rešil iz njih roke.
9. Z nevarnostjo svojiga življenja si kruh perpravljamo pred mečem v pušavi.[8])
10. Naša koža je kakor peč ožgana zavolj silne lakote.[9])
11. Žene na Sionu oni oskrunjajo, in device v mestih Judovih.[10])

---

1. Tega napisa ni ne v hebrejskim, ne v greškim in ne v kaldejskim. Prerok je zložil to toživno molitev kmalo po razdjanim Jeruzalemu, in popisuje v nji nesrečni stan Judov ob tem času.
2. „*Naša deležnina*“, naša dežela je prišla na Kaldejce in na sosednje ljudstva.
3. Zapušeni ljudje se imenujejo „*vdove*“ in „*sirote*“. Prim. Ps. 93, 6. Iz. 1, 17.
4. Vodo iz svojih vodnjakov, in derva iz svojih gozdov moramo kupovati od sovražnikov, ki so se naše dežele polastili.
5. Gonijo nas kakor živino, in nam nič ne zanašajo, če smo tudi trudni in zdelani. V hebrejskim: „*Preganjajo naše zatilnike* (z nakladanjem težkiga jarma), *trudimo se, pa nam ne dajo pokoja*“, t. j., naj težji dela nam nakladajo, pa nam ne dajo potrebniga počitka (Brentano).
6. K Egipčanam in Asirijanam smo zbežali, in se jim ko hlapce prodali, de si le življenje ohranimo. Gl. Jer. 42, 19.
7. „*Hlapci*“, vojaki Nabuhodonozorjevi. Gl. 4. Kralj. 24, 10. 11.
8. Z nevarnostjo svojiga življenja pokončano polje obdelujemo, in si živeža perpravljamo, ker je dežela polna sovražnikov in tolovajev. — Prerok govorí tukaj od majhniga števila Judov, ki so bili v svoji deželi ostali.
9. „*zavolj silne lakote*“, ki smo jo ob oblegi preterpeli, in jo še terpimo. — Huda lakota dela obličje temno rumenkasto in černo.
10. Kaldejci so silo delali ženstvu po Jeruzalemu in po druzih mestih, kjer so bivali.

Digitized by Google

12. Poglavarji so za roke obešeni,[11]) obličja starih ne spoštujejo.

13. Z mladenči nespodobno delajo,[12]) in dečki pod lesam padajo.[13])

14. Starih je zmanjkalo per vratih,[14]) mladenčev v pevskim koru.[15])

15. Minulo je veselje našiga serca; v žalost se je naš kor spremenil.[16])

16. Padla nam je krona z glave;[17]) gorjé nam, ko smo grešili.

17. Zato je bilo žalostno naše serce, zato so naše oči otemnele,[18])

18. zavolj sionske gore, ker je pušobna; lesice se sprehajajo po nji.[19])

19. Ti pa, Gospod, ostaneš večno, tvoj sedež od rodú do rodú.[20])

20. Zakaj nas hočeš na vekomaj pozabiti? nas zapustiti dolgo časa?

21. Spreoberni nas, Gospod, k sebi, in spreobernili se bomo;[21]) ponovi naše dni kakor spervenja.[22])

22. Pa zavergel si nas in zapodil; silno se jeziš nad nami.[23])

---

11. Obsojene so ob glavo djali, in njih trupla so za roke na kole obesili.
12. „*Z mladenči nespodobno delajo*“, ker so jim bili (kakor se v hebrejskim bere) mlinske kamne ali ročne mline naložili, ko so jih v sužnost peljali; ali pa so jih silili mleti, kar so sicer le sužnji mógli delati. Gl. Sodn. 16, 21. Iz. 47, 2.
13. „*pod lesam padajo*“, t. j., pod lesenim orodjem, ki so ga jim Kaldejci nakladali.
14. „*per vratih*“, kjer so sodbe sklepali, in se posvetovali.
15. K mestnim vratam se je shajala mladína igrat ali pet.
16. „*naš kor*“, drugi prestavljajo: *naše rajanje*“, naš ples.
17. „*krona z glave*“, t. j., venec iz cvetlic (iz rož), s kakoršnim smo se ob godéh zaljšali, nam je z glave zginil.
18. Oči so nam otemnéle, ker se vedno jokamo zavoljo podertije na sionski gori. Gl. naslednjo versto.
19. Na sionski gori, kjer je stal prelepi tempelj in kraljévi grad, se zdaj lesice sprehajajo (Brentano).
20. Čc so tudi sovražniki poderli sedež našiga kralja, saj ostane tvoj sedež vekomaj, o Gospod, kteri si naš viši kralj; tvoja vsigamogočna roka še lahko spet napravi sedež našimu kralju (Brentano).
21. Nekteri prestavljajo: „*Oberni nas, Gospod, k sebi, in vernili se bomo*“, namreč v svojo domovino. Gl. Jer. 4, 1.
22. prestavi nas v poprešnji srečni stan, v kakoršnim smo bili nekdaj, dokler smo po tvoji postavi živeli (Brentano).
23. Za to versto Judje ponavljajo 21. versto, kar tudi per Izaii in Malahii delajo, in sicer zato, dc se nobene bukve svetiga pisma ne končajo s tacimi besedami, ktere njih narodu nesrečo napovedujejo.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Baruha.

Baruh, Nerijev sin, blezo Sarajev brat (Jer. 51, 59.), je bil zvest učenec in služabnik preroka Jeremija, kteriga prerokovanja je spisal in enkrat v tempeljnu očitno bral (Jer. 36, 27. i. d.). Zadevale so ga z Jeremijem vred preganjanja, ki jih je letá prerok zavolj svojih prerokovanj terpel; zadela ga je bila pa tudi njegova usoda, ko je bilo jeruzalemsko mesto vzèto, in ko so bili Judje peljani v babilonsko sužnost (Jer. 52, 3. i. d.). Po té nesrečni dogodbi je ostal Baruh z Jeremijem še nekaj časa v deželi, in je spremil svojiga učenika tudi na Egiptovsko, kamor so ga nekteri v deželi ostali Judje seboj vzeli (Jer. 43.). Od tod je šel, mende po Jeremijevi smerti, v Babilon, in pet let po razdjanji jeruzalemskim je ondi pisal Judam v Jeruzalem pismo, kterimu je prerokovavno podučenje dodal. Letó pismo s podučenjem vred je zapopadek teh bukvic.

Po kratkim vvodu (1, 1—9.) se perčne pismo (1, 10.) do Judov v Jeruzalemu. Jetniki v Babilonu opominjajo svoje brate v Jeruzalemu, naj molijo za kralja kaldejskiga in za njé, ter naj berejo podučenje Baruhovo (1, 10—15.). Za tem nasledva obtoženje grehov, molitev k Bogu za rešenje (1, 15—3, 8.), in nauk, de je Izrael zato kaznovan, ker je bil zapustil modrost ali postavo Božjo; — de pa ni popolnama prepušen pogubi, ampak je le zavolj svojih grehov tepen; de se bo po tem Bog sam na zemlji perkazal (3, 9—4, 8.). Po tem Jeruzalem zapoje žalostno in tolažno pesem, in prerok ga opominja, de naj se veseli, ker se bodo njegovi vjeti

Digitized by Google

otroci vanj vernili (4, 9—5, 9.). Zadnjič (pogl. 6.) nasledva dolgo pismo, ki ga je pisal Jeremija Judam, ki so šli v Babilon, ter jih je svaril in opominjal, de naj se malikovanja varujejo.

Kje de se v teh bukvicah Baruhovo pismo končá, in se poduučenje začne, ni določno zaznamnjano; zatorej nekteri učeni mislijo, de njegovo pismo jenja v 1. poglavji s 15. versto, nekteri pa menijo, de v 3. poglavji z 8. versto; to poslednje je bolj verjetno.

So sicer nekteri izmed judov in kristjanov, kteri pravijo, de teh bukvic ni bil Baruh spisal; tode nimajo prav, ker je dovolj dokazano, de jih je bil on spisal; zakaj v njih ni nič nasprotniga ne pisavcu ne okolišinam njegoviga časa; pa tudi imenitne zgodovinske priče to poterdujejo. V starejih zapisnikih svetiga pisma se najdejo te bukvice pod Jeremijevim imenam kot del prerokovanj tega preroka, kar sveti Avguštin v svojih bukvah „*Mesto Božje*“ imenovanih, naravnost pravi. Stari cerkveni učeniki: Irenej, Ciprijan, Klemen Aleksandrijski, Evzebi, Ambrož, Atanazi, Efrem in drugi jemljejo besede iz teh bukvic v poterdovanje svojih naukov; in vesoljna cerkvena zbora, florenški in tridentinski, terdita naravnost, de so te bukvice svete, ki jih je preroku Baruhu sveti Duh navdihnil.

Te bukvice je prerok Baruh po hebrejsko pisal, kar hebrejskimu podobna pisava in stare priče kažejo; zdaj pa jih imamo le v greški, latinski, sirski in arabski prestavi. Naša latinska prestava ni svętiga Hieronima, ampak je še ostanek stare latinske prestave, ki jo je pred njim katoliška cerkev v zahodnjih deželah imela, in se ji pravi „*Itala*“.

Digitized by Google

PREROK BARUH.

I. Poglavje.

Vod. Pismo babilonskih Judov do jeruzalemskih. Obtoženje grehov.

1. To so pa besede,[1]) ki jih je Baruh, sin Nereja, sinu Maasija, sinu Sedekija, sinu Sedeja,[2]) sinu Helkija pisal v Babilonu[3])

2. peto leto, sedmi dan mesca, ob času, ko so bili Kaldejci Jeruzalem zajeli, in ga požgali z ognjem.[4])

3. In Baruh je bral besede teh bukev na ušesa Jehoniju, sinu Joakimovimu, kralju Judovimu,[5]) in na ušesa vsimu ljudstvu, ki se je sošlo poslušat bukve,

4. in na ušesa mogočnim,[6]) sinovam kraljev,[7]) in na ušesa duhovnam, in na ušesa ljudstvu, od maliga do veliciga, vsim, ki so prebivali v Babilonu ob reki Sodi.[8])

5. In ko so zaslišali, so se jokali in postili, in so molili pred obličjem Gospodovim.

6. In so denarja zložili, kolikor je vsakteri premogel,

7. in so poslali v Jeruzalem Joakimu, sinu Helkija, sina Salomoviga, duhovnu,[9]) in duhovnam in vsimu ljudstvu, ki je bilo ž njim v Jeruzalemu,

---

1. „*besede*“ bukev, drugi prestavljajo: „*besede pisma*“.
2. „*Sedeja*“, v greškim: „*Asadija*“ ali „*Sadaja*“.
3. kamor je bil Baruh po Jeremijevi smerti iz Egipta prišel. Gl. vod.
4. „*sedmi dan*“ ravno tistiga mesca (petiga), ko so bili Kaldejci pred petimi leti jeruzalemsko mesto vzeli in požgali (4. Kralj. 25, 8.).
5. Jehonija (ali Joakin) se je bil Kaldejcam prostovoljno vdal (4. Kralj. 24, 12.); zato ni bil terdo zapert, in smeli so ga obiskovati. Kralj Sedekija, Jehonijev naslednik, ki so ga oslepljeniga v Babilon odpeljali, je bil že umerl; ali pa so ga bolj terdo varovali, ker se je bil Babiloncam uperl, in jim persego prelomil (4. Kralj. 24, 20: 25, 7.).
6. „*mogočnim*“, drugi prestavljajo: „*velikačem*“, drugi: „*vojšakam*“.
7. „*kraljev*“, namreč kralja Jehonija in njegoviga očeta Joakima. Dan. 1, 1—3.
8. „*ob reki Sodi*“, t. j., ob reki Evfratu; v hebrejskim se ji pravi „*Sad*“, t. j., „*Osabna*“, ker se večkrat silno naraste; zato se tudi dan današnji kraj blizo Kufe poleg Evfrata imenuje „*Suvad*“.
9. Več Judov, med njimi tudi duhovni, ki so bili od Kaldejcov k bližnjim narodam zbežali, se je bilo vernilo v Jeruzalem. „*Joakim*“ ni bil véliki duhoven, ampak viši ali pervi med duhovni, ki so se bili vernili.

Digitized by Google

8. ko je bil (*Baruh*) prejel posode tempeljna Gospodoviga, ki so bile iz tempeljna pobrane, deseti dan mesca sivana, de bi jih nazaj poslal v deželo Judovo, sreberne posode namreč, ki jih je bil preskerbel Sedekija, Judov kralj, sin Josijev,

9. potem ko je bil pobral Nabuhodonozor, babilonski kralj, Jehonija in pervake in vse mogočne,[10]) in kmetiške ljudi iz Jeruzalema, in jih je bil vjete odpeljal v Babilon.[11])

10. In so rekli:[12]) Glejte, pošljemo vam denarjev; kupite ž njimi žgavnih darov[13]) in kadila, in naredite mano,[14]) in darujte za greh na altarji Gospoda, našiga Boga;[15])

11. in molíte za življenje Nabuhodonozorja, kralja babilonskiga,[16]) in za življenje Baltazarja, njegoviga sina, de bi bili njuni dnevi kakor nebeški dnevi na zemlji;

12. in de bi nam Gospod dal moč, in razsvetlil naše oči,[17]) de bi živeli v senci Nabuhodonozorja, kralja babilonskiga, in v senci Baltazarja, njegoviga sina, in de bi jima služili veliko dni,[18]) in milost našli pred njunim obličjem.

13. Molíte tudi za nas k Gospodu, našimu Bogu; ker smo grešili zoper Gospoda, svojiga Boga, in se njegov serd ni obernil od nas do tega dneva.

14. In berite te bukve, ki smo jih vam poslali, de bi se brale

---

10. V greškim: „*pervake* (ali „*kneze*“) *in umetnike in mogočne*“ (kakor Jer. 24, 1: 29, 2.).

11. Judje v Babilonu so poslali denarja (v. 7.) in pismo (v. 10.) v Jeruzalem, ko je bil Baruh deseti dan tretjiga judovskiga mesca, ki se mu pravi „*sivan*“, od Nabuhodonozorja prejel sreberne posode, ki jih je bil napravil Sedekija; ker je bil Nabuhodonozor, kaldejski kralj, tudi vse zlate posode v Babilon odnesel, ktere je bil Salomon napravil (4. Kralj. 24, 13.). Lete sreberne posode so tedaj poslali Baruh in Judje z denarji in s pismam iz Babilona v Jeruzalem, de bi mogli Judje tam per postavljenim altarji (Jer. 41, 5.) vsaj nekoliko Božje službe opravljati.

12. „*so rekli*“, t. j., tako le so jim pisali. Tu se perčne pismo. Gl. vvod.

13. „*žgavnih darov*“, t. j., klavno živino za žgavne daritve.

14. „*mano*“, po hebrejsko „*minha*“, t. j., jedilni dar.

15. Leti darovi naj bi hasnili (bili v prid) tudi babilonskim Judam, ker si niso smeli zunej obljubljene svete dežele staviti tempeljna, de bi bili v njem darovali (Gl. 1. Kron. 22, 1. razl. 1.).

16. Tako jim je bil Bog zapovedal (Jer. 29, 7.); za neverne vladarje moliti, če so tudi malikovavci, opominja tudi sveti Pavel (1. Tim. 2, 2.). Molijo pa naj, de bi kralj in njegov sin ali njegov naslednik dolgo živela. — Beseda „*sin*“ je tukaj namesti besede „*vnuk*“; ker je bil Evilmerodah Nabuhodonozorjev sin, Baltazar pa njegov vnuk. Neko judovsko ustno zročilo perpoveduje, de je bil Nabuhodonozor svojiga sina Evilmerodaha zavoljo mnozih hudobij zavergel, in si je bil Baltazarja, svojiga vnuka, izvolil naslednika v kraljevanji (Brentano).

17. t. j., de nas Bog okrepča, zvedrí in poterdi (gl. 1. Kralj. 14, 27. razl. 13.), de bi poterpežljivo prenašali vse težave v sužnosti.

18. t. j., in de bi dolgo živela; Judje namreč gotovo niso molili za podaljšanje svoje sužnosti.

Digitized by Google

v tempeljnu Gospodovim,[19]) o prazniku in perložni čas;

15. in recite:[20]) Gospodu našimu Bogu pravica, nam pa osramotenje v naše obličje,[21]) kakor se godí ta dan vsimu Judu in prebivavcam v Jeruzalemu, Spod. 2, 6.

16. našim kraljem,[22]) in našim pervakam in našim duhovnam, in prerokam, in našim očetam.

17. Grešili smo zoper Gospoda, svojiga Boga, in nismo verjeli,[23]) in ne vanj zaupali;[24]) Dan. 5, 9.

18. in mu nismo bili pokorni, in nismo poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga, de bi bili živeli po njegovih zapovedih, ki nam jih je bil dal.

19. Od kar je bil izpeljal naše očete iz egiptovske dežele, do tega dneva smo bili neverni[25]) Gospodu, svojimu Bogu; in raztreseni smo se umaknili, de bi ne slišali njegoviga glasú.

20. Zato se nas deržijo mnoge nesreče in prekletja, ktere je Gospod napovedal po Mojzesu, svojim hlapcu,[26]) kteri je bil izpeljal naše očete iz dežele egiptovske, de nam je dal deželo, po kteri se mleko in med cedí,[27]) kakor je današnji dan.[28]) 5. Mojz. 28, 15.

21. In nismo poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga, po vsih besedah prerokov, ki jih je nam pošiljal;

22. in smo šli slehern po mislih svojiga hudobniga serca, ter smo služili ptujim bogovam, in smo hudo delali pred očmi Gospoda, svojiga Boga.

II. Poglavje.

Judje, vjeti v Babilonu, potožijo nadloge svojiga ljudstva, spoznavajo svoje grehe, in Boga prosijo rešenja iz sužnosti.

1. Zato je Gospod, naš Bog, spolnil svojo besedo,[1]) ki jo je govoril nam in našim sodnikam, ki so sodili Izraela, in našim

19. „*v tempeljnu Gospodovim*“, na tistim kraji, ki so ga imeli namesto tempeljna, kteri še ni bil vnovič sozidan. Gl. Jer. 41, 5: 1. Ezdr. 2, 68.

20. Tu se začnejo, kakor nekteri menijo, prav za prav bukve Baruhove, t. j., prerokovavni nauki.

21. Gospod, naš Bog, je pravičen, in ravná z nami po svoji pravici; prav je tedaj, de smo osramoteni in kaznovani zavoljo svojih grehov.

22. Trije judovski kralji so bili v sužnost prišli, namreč Joahaz, ki je umerl v Egiptu vjet, Jehonija in Sedekija, ki sta bila peljana v Babilon (4. Kralj. 23, 34: 24, 12: 25, 7.).

23. „*nismo verjeli*“, de se bo njegovo pretenje spolnilo.

24. v njegovo vsigamogočno pomoč. V greškim: ... „*Gospoda, in mu nismo verjeli*“.

25. „*smo bili neverni*“, v greškim: „*smo bili nepokorni.*

26. Glej zastran tega 3. Mojz. 26: 5. Mojz. 28, 29. 32.

27. ki je močno rodovitna. Gl. 2. Mojz. 3, 8. 17.

28. t. j., zato je prišlo na nas toliko nesreč, kakor zdaj vidimo in čutimo.

1. „*svojo besedo*“, t. j., svoje žuganje, svoje pretenje.

Digitized by Google

kraljem in našim pervakam, in vsimu Izraelu in Judu;

2. de bo Gospod perpravil na nas velike nesreče, kakoršne se niso zgodile pod nebam, kakor so se zgodile v Jeruzalemu, poleg tega, kar je zapisano v postavi Mojzesovi:[2]) 5. Mojz. 28, 53.

3. de bo človek jédel meso svojiga sina in meso svoje hčere.[3])

4. In dal jih je pod roko vsim kraljem, ki so okoli nas, v zasramovanje, in v zatéranje[4]) vsim ljudstvam, med katere nas je Gospod razkropil.

5. In smo spodej, ne pa zgorej,[5]) ker smo grešili Gospodu, svojimu Bogu, ki nismo poslušali njegoviga glasú.

6. Gospodu, našimu Bogu, pravica, nam pa in našim očetam osramotenje v obraz, kakor je današnji dan. Zgor. 1, 15.

7. Saj nam je Gospod napovedal vse te nesreče, ktere so prišle nad nas,

8. in nismo potolažili obličja Gospoda, svojiga Boga, de bi se bili vernili vsakteri izmed nas s svojih prehudobnih potov.

9. In Gospod je čul z nesrečami,[6]) in jih je perpeljal na nas; ker Gospod je pravičen v vsih svojih delih,[7]) ki nam jih je zapovedal;

10. in nismo poslušali njegoviga glasú, de bi bili živeli po zapovedih Gospodovih, ki jih je pred naše oči postavil.

11. In zdaj Gospod, Izraelov Bog, ki si izpeljal svoje ljudstvo iz egiptovske dežele z močno roko in z znamnji in čudeži, in s svojo veliko močjo, in vzdignjeno roko, in si si naredil ime, kakor je ta dan:[8]) Dan. 9, 15.

12. grešili smo, hudobno ravnali, krivično delali, Gospod, naš Bog, zoper vse tvoje postave.

13. Odverni svojo jezo od nas; ker malo nas je ostalo med narodi, kamor si nas razkropil.

14. Usliši, Gospod, naše prošnje in naše molitve, in izpelji nas zavoljo sebe:[9]) in daj nam doseči milost pred obličjem teh, ki so nas odpeljali:

15. de zvé vsa zemlja, de si ti Gospod, naš Bog, in de se Izrael[10]) in njegov zarod po tvojim imenu imenuje.[11])

16. Ozri se, Gospod, iz svoje

---

2. Nobeniga ljudstva ni Bog še tako silno tepel, kakor nas; vse te šibe pa je bil Bog že po Mojzesu napovedal.
3. Tako je napovedoval Mojzes (3. Mojz. 26, 29.), in tako se je spolnilo (Žal. pes. 4, 10.).
4. „*v zasramovanje*“ drugi prestavljajo: „*v kletev*“, drugi: „*v pokončanje*“.
5. Nismo gospodje, ampak sužni narodov. Perm. 5. Mojz. 28, 13.
6. Bog ni dalje odlašal, nas obiskati z nadlogami.
7. „*v vsih svojih delih*“ in zapovedih, ki nam jih je dal.
8. „*ta dan*“, t. j., tudi zdaj, ko se spolnuje prerokovanje zastran našiga razkropljenja med narode, kar je bil Mojzes pred več kot osem sto leti napovedal.
9. „*zavoljo sebe*“, t. j., zavoljo svoje časti.
10. „*de se Izrael*“, t. j., de se vse izraelsko ljudstvo imenuje.
11. de se po tvojim imenu imenuje Božje ljudstvo.

Digitized by Google

svete hiše na nas, in nagni svoje uho, in usliši nas! 5. Mojz. 26, 15. Iz. 63, 15.

17. Odpri svoje oči, in glej:[12]) saj mertvi, ki so pod zemljo, kterih duh se je od njih oserčja ločil, ne častijo Gospoda in njegove pravice:[13]) Iz. 37, 17. Ps. 113, 17.

18. ampak živi, ki je žalosten zavolj velikosti hudobije, ki perpognjen hodi in je slab, in mu oči pešajo, in je lačen; on časti tebe, o Gospod, in tvojo pravico.[14])

19. Ker ne opravljamo molitev in ne prosimo usmiljenja pred tvojim obličjem, o Gospod, naš Bog, zavoljo pravice svojih očetov:[15])

20. temuč ker si poslal svojo jezo in svoj serd na nas,[16]) kakor si govoril po prerokih, svojih služabnikih:[17])

21. Tako govori Gospod: Uklonite svoje rame in svoj zatilnik,[18]) in delajte dela kralju babilonskimu; in bote ostali v deželi, ktero sim bil dal vašim očetam.[19])

22. Če pa ne bote poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga, de delajte kralju babilonskimu; vas bom izpodil iz mest Judovih in iz tergov jeruzalemskih,

23. in vam bom vzel glas radovanja in glas veselja in glas ženinov in glas nevestin, in vsa dežela bo brez sledú njenih prebivavcov.[20])

24. In oni niso poslušali tvojiga glasú,[21]) de bi bili delali kralju babilonskimu: in ti si spolnil besede, ki si jih govoril po prerokih, svojih služabnikih,[22]) de bodo prenesene kosti naših kraljev in naših očetov s svojiga mesta:

25. in glej, razmetane so na solnčno vročino in na nočni mraz;

---

12. *„glej“*, Gospod, nesreče, ki nam smert pretijo, odverni jih od nas!

13. t. j., na spodnjim svetu le molčé žalujejo, ne hvalijo Boga. Gl. Ps. 6, 6. razl. 7.

14. Nesrečni pa, kakoršni smo mi, ki živi žalujemo nad svojo nesrečo, ki nam solze oči zalivajo, ki pomanjkanje vsiga terpimo; taki bodo tvojo moč in dobroto hvalili, če jim pomagaš.

15. Per svojih molitvah in prošnjah ne stavimo svojiga zaupanja v zasluženje svojih očakov, Abrahama, Izaka, Jakopa i. d., ampak le v tvoje neskončno usmiljenje, in ravno s tem te častimo in poveličujemo (Brentano).

16. temuč zato molimo, de bi utolažili tvojo ojstro pravico, ktero nad nami skazuješ zavoljo naših grehov.

17. V greškim ste te dve versti: ... *„očetov in kraljev* (Davida, Ezekija in Josija), *ker si poslal“* i. t. d. Te šibe, ktere si nam ti, o Gospod, po svojih prerokih napovedal, in nas zdaj zadevajo, nas tudi lahko prepričajo, de tvoja pravica ne zanaša hudobnim otrokam zavoljo pobožnosti njih očetov (Brent.).

18. Besedí: *„in svoj zatilnik“* ni v greškim.

19. Z lepo se podajte babilonskimu kralju, ter spolnujte njegovo voljo; po tem bote ostali v svoji deželi, ker vas kralj ne popelje v sužnost. Gl. Jer. 27, 12.

20. V pokončani deželi bo potihnilo vriskanje in veselo petje, ponehalo bo obhajanje ženitnin, in ne bo slediti prebivavca v deželi. Gl. Jer. 7, 34: 16, 9: 25, 10. 11.

21. V greškim: *„In mi nismo poslušali“* i. t. d.

22. vse si spolnil, kar so tvoji preroki napovedovali. Gl. Jer. 8, 1: 22, 19: 36, 30.

Digitized by Google

in oni so pomerli v nar hujših bolečinah, in za lakoto in pod mečem in v pregnanji.[23])

26. Tudi tempelj, v kterim so tvoje ime klicali,[24]) si razdjal, kakor je ta dan,[25]) zavoljo hudobije hiše Izraelove in hiše Judove.

27. In si delal z nami, o Gospod, naš Bog, po vsi svoji dobroti in po vsim svojim velikim usmiljenji,[26])

28. kakor si govoril po svojim služabniku Mojzesu takrat, ko si mu bil ukazal pisati tvojo postavo za otroke Izraelove,

29. rekoč: Če ne bote poslušali mojiga glasú, se bo letá velika množica spremenila v prav majhno med narodi, kamor jih bom razkropil:[27])

30. ker vem, de me ljudstvo ne bo poslušalo; ljudstvo je namreč terde glave, v deželi svoje sužnosti pa se bo iz serca spreobernilo;

31. in bodo spoznali, de sim jez Gospod, njih Bog; in dal jim bom serce,[28]) de bodo umeli; ušesa,[29]) de bodo slišali;

32. in me bodo hvalili v deželi svoje sužnosti, in se spominjali mojiga imena.[30])

33. In se bodo spreobernili od svoje terdovratnosti in svojih hudobij; ker se bodo spomnili pota svojih očetov, kteri so zoper mé grešili.

34. In jih bom nazaj poklical v deželo, ktero sim persegel njihovim očetam: Abrahamu, Izaku in Jakopu, in bodo ondi gospodovali; in jih bom namnožil, in se ne bodo zmanjšali:[31])

35. In sklenil bom ž njimi drugo,[32]) večno zavezo, de bom jez njih Bog, oni pa bodo moje ljudstvo:[33]) in ne bom več premaknil svojiga ljudstva, Izraelovih otrók, iz dežele, ktero sim jim dal.[34])

---

23. „*v pregnanji*“, t. j., ondi, kamor so bili pregnani, v sužnosti.
24. ali: „*ki se imenuje po tvojim imenu*“, namreč Božji tempelj.
25. si ga dal podreti, kakor je zdaj podert in razdjan.
26. S svojimi grehi smo si sicer zaslužili, de bi bil nas ti, o Gospod, popolnama pokončal; tode po svoji dobroti in milosti si z nami ravnal, ter si nam le toliko šib pošiljal, in nas le toliko kaznoval, de bi svoj grešni stan spoznali, se k tebi spreobernili, in te nikoli več ne zapustili, kar je že Mojzes prerokoval. Gl. nasl.
27. Verste 29—34 so zapopadene po svojim pomenu v 3. Mojz. 26, 15—45: 5. Mojz. 4, 25—30: 28, 62.
28. „*serce*“, t. j., um, pamet, spoznanje.
29. „*ušesa*“, t. j., vôljnost, de bodo radi poslušali.
30. ter ne bodo pozabili mene, de bi malikam služili.
31. Glej 5. Mojz. 30, 3. Jer. 24, 6: 32, 37.
32. Besede „*drugo*“ ni v greškim svetim pismu.
33. Zastran te „*večne zaveze*“ glej Jer. 31, 31—34.
34. Tukaj je govorjenje od duhovnih Izraelcov, ki sklenejo večno novo zavezo z Bogam. Oni ne bodo nikoli več iz obljubljene dežele, ki jim jo je Bog v višjim pomenu dodelil, to je, iz pobožniga življenja izgnani; temuč vživajo vedni mir, dokler so zvesti zavezi. Tukaj tedaj ni govorjenja od zemeljskih Izraelovih otrók, kar se razvidi iz perviga dela te verste. Te so, se

Digitized by Google

III. Poglavje.

Vjeti Judje tožijo Bogu svoje reve, pa tudi spoznavajo, de so vsiga tega sami krivi, ker so v nemar pustili Božjo modrost — pravo vero, — ktero je Bog le samo Izraelcam razodel. Prerok napoveduje včlovečenje Sina Božjiga.

1. In zdaj, vsigamogočni Gospod, Izraelov Bog! duša v stiskah in pobit duh vpije k tebi.

2. Sliši, o Gospod, in usmili se, saj si milostljivi Bog, in usmili se nas;[1]) ker grešili smo pred tabo!

3. Ker ti kraljuješ vekomaj, in mi ali se bomo večno pogubili?[2])

4. Vsigamogočni Gospod, Izraelov Bog! sliši zdaj molitev Izraelovih mertvih,[3]) in njih otrók, ki so se pred teboj pregrešili, in niso poslušali glasú Gospoda, svojiga Boga, zato so se namnožile nam nesreče.

5. Nikar se ne spominjaj hudobij naših očetov, ampak spomni se svoje roke in svojiga imena v tem času;[4])

6. ker ti si Gospod, naš Bog, in hvalili te bomo, o Gospod!

7. Ker zato si nam dal svoj strah v serca, de bi klicali tvoje ime, in te hvalili v svoji sužnosti; ker spreobračamo se od hudobij svojih očetov, ki so se pred tabo pregrešili.

8. In glej, mi smo dans v svoji sužnosti, kamor si nas razkropil v osramotenje, v prekletstvo in v pokorjenje za greh[5]) po vsih hudobijah[6]) naših očetov, ki so se bili od tebe obernili, o Gospod, naš Bog!

9. Poslušaj, Izrael! zapovedi življenja;[7]) vleci na ušesa, de se učiš razumnosti.

10. Izrael, kako je to, de si v deželi sovražnikov?

---

vé de, Rimljani zopet spodili iz dežele, oni pa tudi veči del niso stopili v novo zavezo, in tedaj niso mogli in ne morejo nikakor perčakovati, de bi se prerokovanje nad njimi spolnilo.

1. Besedí: *„saj si milostljivi Bog, in usmili se nas“*, ni v greškim.
2. Drugi prestavljajo greško: *„Ti kraljuješ vekomaj, mi pa smo vedno minljivi“*, t. j., ti si nespremenljiv in neumerljiv, mi pa smo spremenljivi in umerljivi.
3. *„mertvih“*, t. j., vjetih Izraelcov, ki so zavoljo svoje prevelike revšine enaki mertvim, ki se pokopujejo. Gl. spodej v. 11. Eccli. 37, 12.
4. Ne spominjaj se grehov naših očetov, ki te gotovo ne bodo nagnili, de bi nam pomagal; ampak spomni se svoje močí, ki nam je nekdaj pomagala, in svoje slave ali častí, ktero si s tem pridobil; pomagaj nam zdaj, v tem hudim času.
5. Prav po besedi: *„v prekletstvo in v greh“*, to je, razkropil si nas med sovražnike, de nas kolnejo in kaznujejo zavoljo naših grehov.
6. *„po vsih hudobijah“*, t. j., po meri vsih grehov ali krivic.
7. S to versto se začne poduk, v kterim se dokazuje, de je bil Izrael zato iz domovine izgnan, ker je bil Božjo modrost zapustil, in de ta modrost le od Boga izvira. — S to versto se verjetno začnó bukve podučivniga prerokovanja Baruhoviga. Gl. vvod.

Digitized by Google

11. Postaral[8]) si se v tuji deželi, ognusil si se z mertvimi,[9]) štet si med tiste, kteri v grob gredo.[10])

12. Zapustil si studenec modrosti;[11])

13. ako bi bil namreč po poti Božji hodil, bi bil gotovo v večnim miru[12]) prebival.

14. Uči se, kje je razumnost, kje je moč,[13]) kje je pamet,[14]) de tudi veš, kje je dolgo življenje in živež,[15]) kje svetloba oči[16]) in mir.[17])

15. Kdo je našel njen kraj? in kdo je prišel k njenim zakladam?[18])

16. Kje so poglavarji narodov, in gospodarji živál, ktere so na zemlji,[19])

17. ki si igrajo s pticami pod nebam,[20])

18. ki grabijo srebro in zlato, v ktero ljudje zaupajo, in ga ni konca njega nabiranja? ki srebro izdelujejo in so v skerbeh, in se njih dela ne dajo znajti?

19. Strebljeni so, in šli so na spodnji svet, in drugi so prišli na njih mesto.[21])

20. Mladenči so ugledali luč, in so stanovali na zemlji; pota krotenosti[22]) pa niso spoznali,[23])

21. in niso poznali njenih stezá; tudi njih sinovi je[24]) niso sprejeli; deleč od njih obličja je bila;[25])

---

8. „*Postaral si se*“ pred časam, ali shujšal, zmedlel si zavoljo toliciga terpljenja in britkost.
9. „*ognusil si se z mertvimi*“, t. j., med neverniki si se ognusil, kakor de bi se bil merliča dotaknil.
10. „*kteri v grob gredo*“, t. j., ktere pokopujejo.
11. Modrost — pravo vero — si zapustil, zato si tako nesrečen.
12. „*v večnim miru*“, t. j., bi bil gotovo večno srečen; — „*mir*“ je podoba vse sreče; zakaj mir je podlaga vse sreče.
13. „*moč*“, drugi prestavljajo: „*krepost*“, ali „*čednost*“.
14. „*pamet*“, drugi prestavljajo: „*modrost*“.
15. „*živež*“, drugi prestavljajo: „*sreča*“, drugi: „*bogastvo*“.
16. „*svetloba oči*“ je podoba močí in sreče.
17. Uči se spoznavati pravo modrost ali pravo vero, ker le ona dela človeka razumniga in modriga, mu daje moč k dobrimu, ter mu tudi kaže pot, po kteri pride k dolzimu življenju, k sreči, k miru in pokoju (Brentano).
18. Kdo je modrost najdel, in jo učil spoznavati? Malo ljudi in narodov je našlo modrost, pravo sveto vero, in se njenih zakladov vdeležilo. Izrael je tisto srečno ljudstvo, njemu je Bog pravo vero razodel. Naj si torej po vsi moči prizadeva, živeti po postavi, ktero mu je Bog dal. To je pomen verstá 15—38 in 4. pogl. 1—8.
19. Kje so kralji in vladarji, kteri so se šteli gospodovavce vsiga sveta? Gl. Dan. 2, 38. Jer. 27, 6. Judit. 11, 5.
20. ki so tako rekoč igraje lovili ptice pod nebam?
21. Kje so zdaj tisti imenitni knezi, vladarji, ki so mógli, desiravno so bili mogočni, bogati in umetni, vender svet zapustiti, prave modrosti pa niso našli?
22. „*krotenosti*“, drugi prestavljajo: „*modrosti*“, prave vere.
23. Mlajši nasledniki vladarjev, ki so za njimi luč svetá ugledali, in so za njimi na zemlji gospodovali, tudi niso spoznali prave modrosti (Brentano).
24. „*je*“, namreč modrosti, prave vere, niso sprejeli.
25. „*je bila*“ modrost. — Sinovi vladarjev so deleč zašli s pota prave vere, in niso dosegli večne sreče.

Digitized by Google

22. ni je bilo slišati v kananski deželi, in ne viditi v Temanu.[26])

23. Agarini sinovi[27]) išejo sicer posvetne razumnosti, tudi kupci z Mera in s Temana, in basnarji[28]) in preiskovavci razumnosti in umetnosti; pa pota modrosti ne poznajo, in njene steze jim ne pridejo na misel.

24. O Izrael, kakó velika je hiša Božja, in kakó silno velik je prostor njeniga posestva![29])

25. Velik je, in nima konca, visok in nezméren.

26. Tam so bili velikani, tisti imenitni, ki so bili od začetka, velike postave, zvedeni v boji.[30])

27. Teh ni Gospod izvolil, in oni niso našli pota krotenosti; zato so poginili.

28. In ker niso imeli modrosti, so poginili zavoljo svoje nespameti.

29. Kdo se je povzdignil v nebo, in jo je sprejel, in jo je pernesel iz oblakov?[31])

30. Kdo je preveslal morje, in jo je našel? in jo je donesel za zbrano zlató?[32])

31. Ni ga, de bi mogel zvediti za njene pota, tudi ga ni, de bi preiskal njene steze,

32. ampak On, ki vse vé, jo pozna, in jo je najdel s svojo razumnostjo; ki je pripravil zemljo za večni čas,[33]) in jo je napolnil z živino in s štirinogatimi živalmi;[34])

33. ki pošilja luč, in gre; in jo pokliče, in mu je strahama pokorna.[35])

34. Zvezde pa dajejo svetlobo na svojih stražah, in se veselijo;

35. poklicane[36]) so, in pravijo: Tukaj smo! in z radostjo svetijo njemu, ki jih je vstvaril.

36. Ta je naš Bog, in ne ceni se drugi proti njemu.

37. Ta je našel vsako pot do modrosti, in jo je dal svojimu služabniku Jakopu in svojimu ljubljencu Izraelu.[37])

38. Po tem se je na zemlji vidil, in je med ljudmi prebival.[38])

---

26. Od prave modrosti, prave vere in pobožnosti se ni med Kananejci in Feničani nič slišalo, desiravno so bili zvedeni na morji in v druzih umetnostih sloveči; tudi ni bilo slišati od nje med Temanjani, ki so se s svojo modrostjo toliko bahali. Gl. Jer. 49, 7.

27. „*Agarini sinovi*“, t. j., Izmaelovi mlajši (1. Mojz. 21, 18.).

28. V Arabii je več mest z imeni, ki so imenu tega mesta, ki se mu pravi „*Mera*“, podobne. Nekteri razlagavci si mislijo feniško mesto „*Maara*“ (Joz. 13, 4.); „*basnarji*“, izmišljevavci in skladavci smešnih povest, kterim „*basni*“ pravimo.

29. O kako velik je svét, in koliko podložnikov ima Bog na njem! (Brentano).

30. Tudi velikani pred vesoljnim potopam so bili podložni Božji. Gl. 1. Mojz. 6, 4.

31. Nihče si ne more prave modrosti s svojo močjo zadobiti, ker dar Božji je, in človek mora zanjo Boga prositi, če jo hoče doseči.

32. Kdo si je mogel modrost kupiti z denarji? Gl. 5. Mojz. 30, 12.

33. „*za večni čas*“, t. j., za prav dolgo časa. — Vse mine in zgine na zemlji, ona pa ostane. Gl. Pridig. 1, 4.

34. „*s štirinogatimi živalmi*“, t. j., mnogoterimi živalmi.

35. „*mu je strahama*“, tako rekoč s trepetanjem, hitro in natanko pokorna.

36. „*poklicane*“, namreč od Boga, pravijo, kakor vojaki na straži.

37. Ta vsigamogočni in vsigavedni Bog vé, pa tudi pozna modrost, in jo deli Izraelu s postavami in z razodenjem po prerokih.

38. Po tem (kadar bodo Mojzes in preroki ljudstvo podučili) bo Bog sam k

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Prerok opominja Izraelce, de naj postavo Božjo spolnujejo. Jeruzalem žaluje, ker so njega prebivavci v sužnost odpeljani, in se tolaži s tem, de se bodo kmalo iz nje vernili.

1. To[1]) so bukve Božjih zapoved, in postava, ki ostane vekomaj; vsi, ki jo spolnujejo, bodo prišli v življenje, kteri jo pa zapušajo, v smert.[2])

2. Spreoberni se, o Jakop! in poprimi se je; hôdi po potu v njeni svetlobi, proti njeni luči.

3. Ne dajaj svoje časti nikomur drugimu in svoje vrednosti[3]) ne ptujimu ljudstvu.[4])

4. Srečni smo, Izraelci, ker nam je razodeto, kar Bogú dopade.

5. Bodi serčno, ljudstvo Božje, imenitni Izrael![5])

6. Prodani ste nevernikam, ne v pogubo, ampak ker ste razserdili Boga, ste izdani sovražnikam.[6])

7. Razjezili ste namreč njega, ki vas je vstvaril, večniga Boga, ker ste hudičem[7]) darovali, in ne Bogú.

8. Pozabili ste namreč na Boga,[8]) kteri vas je redil, in žalili ste Jeruzalem, svojo rednico.

9. Ker vidila je jezo,[9]) ki je od Boga nad vas prišla, in je rekla:[10]) Poslušajte, sosede sionske![11]) poslal mi je namreč Bog veliko britkost.

---

ljudem prišel na zemljo, de jih bo učil. — Prerok govori tukaj v preteklim času, ker prihodnjo zgodbo že spolnjeno vidi. De Baruh tukaj od včlovečenja Sinú Božjiga govorí, je enoglasna misel vsih svetih očetov, sv. Ciprijana, Atanazija, Ambroža, Avguština in druzih.

1. „*To*“, namreč, ta modrost (glej zgor. 3, 37.).
2. Spolnovanje Božjih zapoved človeku perpravlja srečo in blagor, njih prelomovanje pa nesrečo in pogubljenje (5. Mojz. 30, 15—20.). Judovska postava se imenuje večna, kolikor namreč obsega tudi postavo Božjo, ki je večna.
3. „*svoje vrednosti*“, v greškim: „*svojiga zaklada*“ ali „*svojiga prida*“.
4. Izraelsko ljudstvo je bilo izvoljeno, Božje ljudstvo, kterimu je Bog svoje skrivnosti po prerokih razodeval; prerok tedaj tukaj Izraelce opominja, de naj té „*svoje časti in vrednosti*“ ne zanemarjajo, in ne prepušajo druzimu, ptujimu ljudstvu, kteriga bi si utegnil namesti njih izvoliti, in mu svoje skrivnosti razodevati, nje pa zavreči, kar jim je že po Mojzesu pretil. Gl. 5. Mojz. 32, 21. (Brentano).
5. Drugi prestavljajo greško: „*Zaupaj, moje ljudstvo, ki si odmenjeno, spomin Izraelov ohraniti!*“
6. „*ste izdani sovražnikam*“, ne de bi vas zaterli, temuč le pokorili in poboljšali.
7. „*hudičem*“, hudobnim duhovam, malikam.
8. „*Boga*“, v greškim se bere: „*večniga Boga*“.
9. „*jezo*“, t. j., kazen, šibe, ktere vam je Bog poslal.
10. Jeruzalem govorí tù kakor vdova, ki je otrók oropana, in toži bližnjim mestam svojo nesrečo.
11. „*sosede sionske*“, t. j., bližnje mesta. Gl. spod. v. 24.

Digitized by Google

10. Ker sim vidila[12]) sužnost svojiga ljudstva, svojih sinov in svojih hčér, ktero jim je perpravil Večni.

11. Redila sim jih namreč z veseljem; pa spustila sim jih z jokam in z žalostjo.

12. Nihče naj se me ne veseli vdove in zapušene; veliko me jih je zapustilo zavoljo grehov mojih sinov,[13]) ker so se obernili od postave Božje,

13. njegovih pravic[14]) pa niso poznali, in niso hodili po potih Božjih zapoved, in se niso po pravičnosti ravnali na stezah njegove resnice.[15])

14. Naj pridejo sosede sionske, in naj se spominjajo sužnosti mojih sinov in hčér, ktero jim je perpravil Večni.

15. Ker pripeljal je nad nje ljudstvo z daljave, ljudstvo hudobno in druziga jezika,[16])

16. ki ni spoštovalo stariga, in ne se usmililo otrók; in odpeljali so ljubljence vdovine, in jo samo brez otrók popustili.

17. Jez pa, kaj vam morem pomagati?

18. Kdor je namreč nesrečo nad vas perpravil, on vas bo tudi rešil iz rok vaših sovražnikov.

19. Pojdite, otroci moji! pojdite, ker jez sim sama pušena.

20. Slekla sim oblačilo mirú,[17]) oblekla pa sim se v rasovnik zdihovanja, in klicala bom k Najvišjimu svoje žive dni.

21. Zaupajte, otroci moji, kličite k Gospodu, in rešil vas bo iz rok poglavarjev, vaših sovražnikov.

22. Ker vedno sim upala vašiga rešenja; in došlo mi je veselje od Svetiga, zavoljo usmiljenja, ki vam bo došlo od našiga večniga Zveličarja.

23. Spustila sim vas namreč z žalostjo in z jokam; pa perpeljal vas mi bo Gospod z veseljem in z radostjo na vekomaj.

24. Kakor so namreč vidile sosede sionske vašo sužnost priti od Boga,[18]) tako bodo vidile v kratkim vaše rešenje od Boga, ki vam bo došlo z veliko častjo in večno blišobo.

25. Otroci! poterpežljivo prenašajte jezo, ki je nad vas prišla; ker preganjal te je tvoj sovražnik, tode kmalo boš vidil njegov pogin, in hodil boš po njegovim zatilniku.[19])

26. Moji nežni *(otroci)* so hodili po ojstrih potih,[20]) ker gnani

---

12. „*Ker sim vidila*“, ali pa: „*Ker vidim sužnost*“ i. t. d.
13. Drugi prestavljajo greško: ... „*zapušene; v pušavo sim storjena zavolj pregreh*“ i. t. d.
14. „*njegovih pravic*“, drugi prestavljajo: „*njegovih zapoved*“.
15. V greškim: ... „*in se niso ravnali po stezah krotenja po njegovi pravici*“.
16. „*hudobno ljudstvo*“, v greškim: „*nesramno ljudstvo*“ i. t. d. Gl. 5. Mojz. 28, 49. Iz. 33, 19.
17. „*oblačilo mirú*“, v greškim: „*oblačilo veselja*“, t. j., žalovala bom.
18. „*priti od Boga*“, teh besedí ni v greškim.
19. Kmalo bo kralj Cir premagal in pokončal Babilon, in Izraelci, spušeni iz sužnosti, bodo hodili po babilonskih razvalinah. Gl. Iz. 26, 5. 6. (Brentano).
20. Moji ljubi otroci so po ojstrih potih hodili v sužnost.

Digitized by Google

so bili kakor čeda, ktero so vzeli sovražniki.

27. Zaupajte, otroci! in kličite k Gospodu, ker spomnil se vas bo on, ki vas je bil odpeljal.[21])

28. Kakor je bilo namreč vaše serce, de ste od Boga zašli, takó ga bote desetkrat toliko iskali, kadar se zopet k njemu vernete.[22])

29. Kdor vam je nesrečo poslal, vam bo zopet perpravil večno veselje z vašim rešenjem.[23])

30. Bodi serčen, Jeruzalem! ker spodbuja te on, ki ti je dal ime.[24])

31. Poginili bodo škodljivci, ki so te pestili; in kaznovani bodo, ki so se tvojiga padca veselili;

32. mesta, kterim so tvoji otroci služili, bodo kaznovane, in tisto,[25]) ki jih je sprejelo.[26])

33. Kakor se je namreč tvoje podertije veselilo,[27]) in se tvojiga padca razveseljevalo; tako bo žalovalo nad svojo razvalino.

34. Zatert bo tedaj vrisk njegove množice, in njegovo zveseljevanje se bo v žalost spremenilo.[28])

35. Ker prišel bo nad-nj ogenj za veliko dni od Večniga, in dolgo časa bodo v njem hudiči stanovali.[29])

36. Ozri se okoli sebe, o Jeruzalem! proti vzhodu, in glej veselje, ki ti prihaja od Boga.[30])

37. Ker glej, tvoji otroci pridejo, ktere si razkropljene spustila; zbrani pridejo od vzhoda do zahoda nad besedo Svetiga, ter se veselijo časti Božje.[31])

V. Poglavje.

Jeruzalem! vesêli se vernitve svojih otrók in njih prihodnje sreče.

1. Sleci, Jeruzalem! obleko svoje žalosti in terpljenja, in obleci se z lepoto in častjo tiste večne slave, ktero ti Bog daje.[1])

---

21. *„ki vas je bil odpeljal“*, v greškim: *„ki je nad vas vse to poslal“*.
22. Če se zopet k Bogu obernete (in se v domovino vernete), bote svojo nekdanjo nepokoršino s toliko več vdanostjo do Boga in do njegove postave popravljali. — In res so se bili Judje po babilonski sužnosti poboljšali.
23. Do tukaj sega pesem Jeruzalemljanke, to je, jeruzalemskiga razvaljeniga in zapušeniga mesta; v naslednjim pa prerok nagovarja jeruzalemsko mesto.
24. *„Bodi serčen“*, v greškim: *„Zaupaj“* i. t. d. Bog, kteri ti je svoje ime dal, de se namreč imenuješ *„Božje mesto“*, te bo potolažil. Gl. Ps. 45, 5: 47, 2. 9.
25. *„in tisto“*, t. j., babilonsko mesto, *„ki jih je sprejelo“* v sužnost.
26. V greškim: *„Gorje mestam, kterim ...; gorje njemu, ki“* ...
27. *„veselilo“*, namreč babilonsko mesto, tako bo tudi žalovalo.
28. kadar ga bodo sovražniki poderli. Perm. Jer. 51, 55.
29. *„hudiči“*, pošasti. Perm. Jer. 50, 32. 39. Iz. 13, 21.
30. Kralj Cir, ki je Babilon premagal, je prišel od vzhoda, kjer je Perzija.
31. *„na besede Svetiga“*, t. j., na povelje Božje, in se veselijo veličastva Božjiga. Gl. Iz. 49, 12. 18.

1. Nehaj žalovati; veseli se raji večniga veličastva, kteriga ti Bog daje. — Prerok v tej in v dveh naslednjih verstah govorí od tistiga Jeruzalema,

Digitized by Google

2. Ogernil te bo Bog s plajšem pravice, in ti djal na glavo krono večne časti.[2])

3. Bog bo namreč pokazal svojo blišobo na tebi vsakimu, kdor je pod nebam.

4. Imenoval bo namreč Bog tvoje ime na vekomaj: Mir pravice in čast pobožnosti.[3])

5. Vzdigni se, Jeruzalem, in stoj na višavi, in ozri se proti vzhodu, in poglej svoje otroke od solnčniga vzhoda do zahoda zbrane na besedo Svetiga, in se veselijo spomina Božjiga.[4]) Zgor. 4, 36.

6. Peš so namreč šli od tebe, ko so jih sovražniki peljali; perpeljal ti jih bo pa Gospod, kakor otroke kraljestva nesene s častjo.[5])

7. Ker Bog je sklenil ponižati vse visoke hribe in večne skale,[6]) in napolniti doline enako ravnim tlam, de Izrael hitro hódi v Božjo čast.[7])

8. Senčili pa bodo tudi Izraela po Božjim povelji gojzdi in vse dišeče drevesa.[8])

9. Ker pripeljal bo Bog Izraela z veseljem v svetlobi svojiga veličastva z usmiljenjem in s pravico, ki je iz njega.[9])

VI. Poglavje.

Jeremija piše Judam v Babilon, jim naznanuje njih rešenje iz sužnosti, popisuje nečimernost malikov, in opominja, de naj jih nikar ne častijo.

Prepis pisma, kteriga je pisal Jeremija njim, ktere je imel babilonski kralj v Babilon v sužnost peljati, de bi jim naznanil,

---

kteri se bo v keršansko cerkev in konec svetá v nebeško kraljestvo spremenil.

2. V greškim: „*Obleci obleko pravice, ktero ti Bog podeli, in deni na svojo glavo krono časti, ktero ti Večni da*“.

3. „*troje ime*“, tvoja posebna lastnost bo potem, mir in čast si pridobiti, ki iz pravice in pobožnosti izvirata. — Tudi Izaija daje novimu Jeruzalemu nove imena (Iz. 62, 1—3.). Jeruzalem se v ti in v nasledniji versti stavi pred oči v podobi mlade neveste, ki je s pravico, čednostjo in bogaboječnostjo, s častjo in z veličastvam ozaljšana, v razgled vsimu stvarjenju.

4. Perm. zgor. 4, 37. razl. 31. Iz. 49, 12. 18.

5. Sramotno so Kaldejci Jude peš v sužnost gnali, s častjo pa, enako kraljičem, ki jih na ramah na nosilih nosijo, jih bo Bog v domovino nazaj pripeljal. Gl. Iz. 49, 22: 66, 20. Spolnjenje tega prerokovanja gl. 1. Ezdr. 2, 65—67. — Otroci kraljestva se imenujejo Judje tudi per Sirahu 24, 16. in kristjani per sv. Mat. 8, 12., ker se Božjiga kraljestva vdeležujejo.

6. „*večne skale*“, drugi prestavljajo: *večne griče*“.

7. Gl. Iz. 40, 3. 4. V greškim: ... „*de Izrael varno hodi*“ i. t. d.

8. Pomen 7. in 8. verste: Bog bo vse opovére in zaderžke s pota spravil, de se bodo lahko vernili in hodili v svojo domovino, ter jih bo tudi varoval, de ne bodo po solnčnim perpekanji obnemagali. — Ravno taka podoba je tudi per Iz. 41, 19. (Brentano).

9. Bog popelje v svoji mogočnosti Izraelce kakor pod svetlim oblakam. Prerok tukaj méri na 2. Mojz. 13, 21.

Digitized by Google

kar mu je bil Bog zapovedal.[1]) Jer. 25, 9.

1. Zavoljo grehov, s kterimi ste se pred Bogam pregrešili, vas popelje vjete v Babilon Nabuhodonozor, babilonski kralj.

2. Ko bote tedaj v Babilon prišli, bote tam prav veliko lét in dolgo časa do sedmiga rodú; potem vas bom pa od tam v miru izpeljal.[2])

3. Zdaj pa bote v Babilonu vidili na ramah nositi zlate in sreberne in kamnite in lesene bogove, ki nevernikam strah delajo.[3]) Iz. 44, 10.

4. Glejte tedaj, de ne bote tudi vi ptujcam v delih enaki, in de se ne bojite, in de vas med njimi strah ne prepada.

5. Kadar bote tedaj množico zadej in spredej jih moliti vidili, recite v svojih sercih: Tebe, Gospod, moramo moliti!

6. Ker moj angelj je z vami,[4]) sam pa bom iskal vaših duš.[5])

7. Njih jezik je namreč uglajen od umetnika, in ako ravno pozlačeni in posrebreni, so lažnjivi, in ne morejo govoriti.

8. In kakor za devico, ki lepotijo ljubi, ravno tako se jemlje zlató, ko se izdelujejo.[6])

9. Res imajo njih bogovi zlate krone na svojih glavah, zato jim jemljejo duhovni zlato in srebro, in ga sebi perlastujejo.

10. Dajejo pa od tega tudi nečistnicam, in lepšajo nesramnice, in ko ga od nečistnic nazaj dobijo, lepšajo svoje bogove.[7])

11. Ti[8]) pa niso oprosteni rije in moljev.[9])

12. De so tudi s škerlatastimi oblačili pokriti, jim zbrisujejo obraz zavoljo hišniga prahú, kteriga je prav veliko na njih.[10])

---

1. Potem ko so bili Kaldejci Jeruzalem v oblast dobili, je nekoliko časa preteklo, de so bili Judje v Babilon odpeljani, in med tem časam je Jeremija na Božje povelje lahko vse to pismo spisal.
2. Sedemdeset let bo vaša sužnost terpela, potem se bote pa spet v svojo domovino vernili. Gl. Jer. 25, 11. 12: 29, 10. Rod se šteje po deset let na Jutrovim, kjer že z desetim letam človek doraste.
3. „*na ramah nositi*“ v obhodih ali procesijah (Brentano). — Malikovavci se grozno bojé svojih malikov. Gl. Iz. 46, 1. razl. 4.
4. Jeremija tukaj govorí Judam v imenu Božjim.
5. Pomen te verste: Ni se vam treba namreč bati, de bi vas zavoljo vaše vere morili; moj angelj vas varuje, tudi jez sam vas bom branil, in se nad vašo moritvo maševal. Ta angelj je sveti Mihael, varh Hebrejcov. Dan. 10, 13. 21: 12, 1.
6. Kakor jemljejo umetniki zlató v roke, de iz njega naredijo mladi pa bogati ženski, ki se rada lišpa, mnoge lepotije: ravno tako tudi jemljejo zlató v roke, kadar malike izdelujejo, in jim zlate krone narejajo. — V greškim: „*In kakor za devico, ki lepotijo ljubi: tako jemljejo* (9. versto) *in narejajo krone na glavé svojim bogovam*“ i. t. d.
7. Z malikovanjem so tudi nečistost počenjali; zatorej so imeli v tempeljnih tudi nesramnice.
8. „*Ti*“, t. j., bogovi niso obvarovani rije in moljev.
9. V tej in v naslednjih verstah popisuje prerok neumnost malikovanja. — Tudi kristjan, kteri je svojim strastim, poželjivostim in slabim navadam vdan, je ravno tako neumen malikovavec, kar ga nič manj nesrečniga ne dela.
10. Škerlataste oblačila jih ne varujejo, de bi jih prah ne ponesnažil. Drugi

Digitized by Google

13. Nekteri ima palico,[11]) kakor človek, kakor sodnik kake okrajine, pa ne more umoriti tega, kteri se zoper njega pregreši.

14. Tudi ima meč v roki, in sekiro, pa se ne reši boja in ne razbojnikov. Iz tega vam bodi znano, de niso bogovi.

15. Torej se jih ne bojte! Kakor je namreč ubita posoda človeku nekoristna, taki so tudi njih bogovi.

16. Ko v hiši stojé, so njih oči polne prahú od nog tistih, ki vanjo hodijo.

17. In kakor se zapérajo vrata za njim, ki je kralja razžalil, ali kakor za merličem k pogrebu nesenim: tako zavarujejo duhovni vrata z zapahi in ključavnicami, de jih tolovaji ne oropajo.[12])

18. Peržigajo jim luči, in sicer veliko,[13]) kterih nobene ne morejo viditi, ker so kakor štori v hiši.

19. Njih serca pa, pravijo,[14]) ližejo[15]) kače,[16]) ki pridejo iz zemlje; ko pa jedó njé in njih oblačila, ne čutijo.[17])

20. Njih obrazi so černi od dima, ki se dela v hiši.[18])

21. Nad njih životam in nad njih glavo letajo sove in lastovke in tiči, ravno tako tudi mačke.

22. Iz tega spoznajte, de niso bogovi. Torej se jih ne bojte!

23. Tudi zlató, ki ga imajo na sebi, je za lepoto; pa če nihče rije ne obriše, se ne svetijo; ker tudi niso čutili, ko so jih vlivali.

24. Dragó so bili kupljeni, ako ravno ni življenja v njih.

25. Brez nog[19]) se nosijo na ramah, in s tem kažejo ljudem svojo nevrednost. Sram bodi tudi njé, ki jih častijo!

26. Zatorej če na tla padejo, ne vstanejo sami od sebe; in tudi če ga kdo postavi kviško, ne bo sam od sebe stal, ampak kakor mertvim njih darila pred nje pokladajo.[20])

27. Njih darove prodajajo njih duhovni, in jih napak obračajo; ravno tako jih tudi njih žene jemljejo,[21]) bolniku in beraču pa nič ne dajo.[22])

28. Njih daritev se dotikajo

---

prestavljajo: *„Če se jim škerlatasta obleka obleče, se jim mora prah obrisati“.*

11. *„Nekteri“*, malik namreč, ima palico, na pr. Perun ali Jupiter.

12. V greškim se bere ta versta: *„ki je kralja razžalil* (t. j., se zoper kralja pregrešil, in ga zavoljo tega zaprejo in skerbno varvajo), *ali pa za takim, ki je k smerti obsojen, tako“* i. t. d.

13. *„in sicer veliko“*, v greškim: *„in več kakor sebi“.*

14. *„pravijo“*, namreč njih duhovni, ter slepijo ljudstvo.

15. *„ližejo“* v znamnje svoje ljubezni in svojiga češenja do njih.

16. *„kače“*, drugi prestavljajo: *„červi, ki perlezejo iz zemlje“.*

17. *„ne čutijo“*, namreč maliki, ker nimajo življenja v sebi.

18. *„v hiši“*, t. j., v tempeljnu, kjer so daritve žgali, in kadilo zažigali.

19. Ker nimajo nog, de bi hodili, jih morajo nositi. Gl. Jer. 10, 5.

20. Malikovavske pojedine se tù primerjajo pojedinam na grobéh za mertvimi. Kakor mertvi per mertvaških pojedinah nič ne vživajo, ravno tako tudi maliki ne per malikovavskih pojedinah, zato ker so mertvi.

21. *„jemljejo“*, v greškim: *„solijo“*, namreč mesó darovanih žival, in nasoljeno spravijo.

22. Meso od daritev so duhovni z družinami po noči jedli, ali prodajali, ali pa

Digitized by Google

noseče in kervotočne.[23]) Spoznajte tedaj iz tega, de niso bogovi; nikar se jih ne bojte!

29. Zakaj se pa bogovi imenujejo? Ker ženske srebernim in zlatim in lesenim bogovam darujejo,[24])

30. in v njih tempeljnih sedijo duhovni v raztergánih suknjah z obritimi glavami in bradami, z odkritimi glavami?[25])

31. Tulijo pa in vpijejo pred svojimi bogovi, kakor per pojedini po mertvih.[26])

32. Njih oblačila jemljejo duhovni, in ž njimi oblačijo svoje žene in svoje otroke.

33. Tudi če se jim perpeti od koga kaj hudiga, ali kaj dobriga, ne morejo poverniti; tudi ne morejo kralja ne postaviti, in ne odstaviti.

34. Ravno tako ne morejo ne bogastva dati, in ne za hudo se maševati.[27]) Če jim kdo obljubo naredí in ne spolni, oni ne térjajo.[28])

35. Človeka ne otmejo smerti, in slabiga ne rešijo iz rok mogočnejšiga.

36. Slepimu človeku ne dajo pogleda, človeka iz potrebe ne rešijo.

37. Vdov se ne usmilijo, in sirotam ne storijo dobriga.

38. Enaki so njih leseni in kamniti in zlati in sreberni bogovi kamnju iz gore.[29]) Kteri jih častijo, bodo osramoteni.

39. Kakó bi tedaj kdo mislil ali rekel, de so bogovi?

40. Saj jih še sami Kaldejci ne častijo. Kadar slišijo, de kak mutec ne more govoriti, ga k Belu perpeljajo, in térjajo od njega, de bi govoril;

41. kakor de bi môgli čutiti, ki se ne gibljejo;[30]) in ko spoznajo, jih zapustijo; ker njih bogovi nimajo občutka.[31])

---

osolili in hranili (Dan. 14, 14.). Ubogi niso nič od tega dobivali, kakor per judovskih darilnih pojedinah (5. Mojz. 14, 28. 29.).

23. Per Judih take ženske niso smele v tempelj hoditi.

24. Mar se zato bogovi imenujejo, ker jih vražam vdane ženske za bogove spoznajo, in jim darujejo?

25. Mar zato, ker jih duhovni z vražnimi šegami častijo? — Žalostne šege so bile posebno v čast sirskiga malika „*Adonida*“ v navadi, v obžalovanje njegove smerti. Te šege posnemati, je bilo duhovnam praviga Boga ojstro prepovedano. Gl. 3. Mojz. 21, 10.

26. V praznik malika „*Adonida*“ so okoli Bibla v Fenicii vpili in tulili, ter so njegovo smert obžalovali, njegov pogreb praznovali, si lase strigli i. t. d. — Per pojedinah za mertvimi so sorodniki za ranjcimi žalovali, in svojo britkost z glasnim vpitjem kazali.

27. V greškim: „*Ravno tako ne morejo ne bogastva dati, in ne denarjev*“.

28. „*ne térjajo*“ obljube z maševanjem, če je kdo ne spolni.

29. Kakor terdi kamni nimajo življenja, tako tudi maliki ne.

30. „*kakor de bi môgli* (maliki) *čutiti*“, t. j., slišati, ki se še gibati ne morejo.

31. Pomen teh dveh verst je: Kaldejci sami ne morejo svojih malikov spoštovati. Pripeljejo mutca Belu, de bi mu dal govoriti, kakor de bi neobčutljivi malik njih prošnjo mogel uslišati. Ko vidijo, de jih ne usliši, morajo spoznati, de so njih bogovi mertvi, brez občutja, ter jih morajo zaničevati in zapustiti. — Malikovavci imajo tako malo pameti, de svojih malikov nočejo

Digitized by Google

42. Ženske pa, z vervmi prepasane, sedijo ob potih, ter žgejo olivine košice.[32])

43. Kadar pa ktera izmed njih, od koga memogredočiga zvlečena, per njem spí, očita svoji sosedi, de ni bila vredna spoznana, kakor ona, in de njena verv še ni raztergana.[33])

44. Vse pa, kar se jim stori, je lažnjivo.[34]) Kakó bi si kdo mogel misliti ali reči, de so bogovi?

45. Umetniki in zlatarji so jih namreč naredili. Nič druziga niso, kakor to, kar duhovni[35]) hočejo, de so.

46. Tudi umetniki sami, ki jih delajo, ne živijo dolgo časa. Ali morejo tedaj njih dela biti bogovi?

47. Zapušajo pa laž in sramoto svojim naslednikam.[36])

48. Ko pride namreč vojska in nesreča nad njé,[37]) mislijo duhovni sami per sebi, kam bi se ž njimi[38]) skrili.

49. Kako morejo tedej misliti, de so bogovi, ki se vojske ne otmejo in zlega ne rešijo?

50. Ker so namreč leseni, pozlačeni in presrebreni, po tem vsi narodi in kralji spoznajo, de so lažnjivi; in očitno je, de niso bogovi, ampak dela človeških rok, in ni dela Božjiga v njih.

51. Kakó bi se tedaj ne spoznalo, de niso bogovi, ampak dela človeških rok, in de ni dela Božjiga v njih?[39])

52. Kralja deželi ne obudijo, in ljudem dežja ne dajo.

53. Tudi sodbe ne razsojujejo, in dežélá ne oprostujejo krivice; ker nič ne premorejo, kakor vrane med nebam in med zemljo.

54. Ako namreč v tempelj lesenih, srebernih in zlatih bogov

---

zapustiti, če tudi vedo, de jim nič ne morejo pomagati. — Tolika je moč vraže ali prazne vere in navade!

32. Babilonske žene so se mógle enkrat v svojim življenji boginji Veneri v čast ptujimu možu vdati, ali pa so se večkrat z obljubo k temu zavezale. De bi to svojo nepošteno obljubo spolnile, so sedele ob potih pred tempeljni, z vervjo prepasane, in so boginji v dar olivine košice ali peške žgale. — Oljka je bila podoba mirú in zedinjenja.

33. Vervi so bile podoba obljube, ktero so ženske boginji naredile. Ako je kak mož poželel tako žensko, se je njena verv raztergala, ker njena obljuba je bila spolnjena. Lepe ženske so bile kmalo svoje obljube rešene, torej so gerdim očitale, de za nje nihče ne mara, ker njih pas še ni raztergan. — Med gerdobijami in neumnostmi malikovanja, hoče prerok reči, je tudi ta, de ženske, kar imajo nar dražjiga, namreč svojo čast zametujejo, in de se take ognušene reve še celo s svojo nesramnostjo hvalijo.

34. Vse, kar se per malikih počenja in godí, de bi se jim kdo prikupil, je goljufija. — Tudi če je satan kaj zraven počenjal in delal, ni bilo brez goljufije; saj je satan zgolj zvijača in goljufija.

35. „*kar duhovni*“, v greškim: „*kar umetniki*“. Gl. Iz. 44, 10–20.

36. Taki umetniki so sleparji, ker svojim mlajšim dela svojih rok ko bogove zapušajo.

37. „*nad njé*“, t. j., nad naslednike, ali pa nad malike.

38. „*ž njimi*“, t. j., z maliki skrili.

39. „*Božjiga dela*“, t. j., Božje moči. V greškim: „*Kakó bi tedaj ne spoznali, de niso bogovi?*“

Digitized by Google

ogenj pade, njih duhovni sicer bežijo, in se rešijo, sami pa kakor štori v njih zgorijo.

55. Kralju pa in vojski se ne ustavljajo. Kako bi se tedaj moglo misliti ali posneti, de so bogovi?

56. Ne tatov in ne razbojnikov se leseni in kamniti in pozlačeni in posrebreni bogovi ne obvarujejo, kterim oni, ker so močnejši,

57. zlato in srebro in obleko, s ktero so pokriti, vzamejo in odidejo, oni pa si ne morejo pomagati.

58. Torej je bolje, biti kralj, ki kaže svojo moč; ali pa koristna posoda v hiši, s ktero se hvali, kdor jo ima; ali vrata v hišo, ki varujejo, kar je v nji, kakor lažnjivi bogovi.[40])

59. Solnce in luna in zvezde, ki so svetle in v prid vstvarjene, slušajo;

60. ravno tako tudi se vidi blisk, kadar se pokaže; ravno tako tudi veter piha po vsih krajih;

61. in oblaki, ko jim Bog zapové, ves svet prehodijo, in spolnijo, kar jim je bilo zapovedano;

62. tudi ogenj od zgoraj poslan, de naj pokončá hribe in gojzde, stori, kar mu je bilo zapovedano. Oní pa niso ne v lepoti, ne v moči kterimu njih enaki.

63. Torej ni ne misliti, ne reči, de bi bili bogovi, ker ne morejo ne sodbe sklepati,[41]) ne ljudem kaj storiti.

64. Ker tedaj veste, de niso bogovi, torej se jih nikar ne bojte!

65. Oní namreč kraljev ne prekolnejo in ne blagoslovijo.

66. Tudi niso narodam v znamnja na nebu,[42]) in ne svetijo kakor solnce, in ne razsvetljujejo kakor luna.

67. Živali so bolji kakor oni, ker oné zamorejo pod streho bežati, in si pomagati.

68. Nikakor se nam tedaj ne skaže, de bi bili bogovi; torej se jih ne bojte!

69. Kakor namreč na bučniku strašilo nič ne varuje, taki so njih leseni in sreberni in pozlačeni bogovi,[43])

70. ravno taki tudi kakor beli tern na vertu, na kteriga se vsaki tič usede. Enako tudi so njih leseni in pozlačeni in posrebreni bogovi podobni v temoto veržénimu merliču.[44])

71. Tudi iz škerlatastiga in bagreniga oblačila, ki ga na njih molji jedó, tedaj spoznajte, de niso bogovi. Tudi oni sami so na zadnje snedeni, in so deželi v sramoto.

72. Bolji je pravični človek, ki nima malikov; ker bo delec od sramote.[45])

40. V greškim je še dostavljeno: *„ali lesen steber na kraljévim dvoru, kakor taki lažnjivi bogovi“.*

41. *„sodbe sklepati“*, drugi prestavljajo: *„kaznovati“.*

42. *„v znamnja na nebu“*, v ločenje letnih časov, dni, mescov, let kakor solnce, luna in zvezde. Gl. 1. Mojz. 1, 14.

43. *„na bučniku“*, na vertu ali na njivi, kjer buče rastejo. Maliki so prazne strašila in plašila nevedniga ljudstva, so kakor s slamo natlačene podobe, ki ptiče strašijo.

44. Maliki svojim sovražnikam toliko škodujejo, kolikor ternjev germ ptičem, ali kolikor merlič.

45. Blagor mu, kdor praviga Boga časti in malikovanje zaničuje! Nihče mu ne bo očital, de je červiviga boga častil. Njegovo zaupanje v praviga Boga mu bo v čast in blagor.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Ecehiela.

Ecehiel, Buzitov sin, iz duhovskiga rodú, je bil, ko so se bili Kaldejci vdrugič Jeruzalema polastili (4. Kralj. 24, 14.), s kraljem Jehonijem in več Judi vjet, in v Babilon odpeljan. V petim letu svojiga vjetja, sedem let pred tretjim napadam in razvaljenjem jeruzalemskiga mesta ga je bil Bog poklical za preroka. Z Jeremijem svojim verstnikam*) v edinosti je zavračal krive preroke, kteri so se pomoči iz Egipta nadjali, in so končanje Babilona in rešenje Judov oznanovali, in z njim vred jetniki v Kaldeji so jim verjeli. Tem vjetim Judam je Ecehiel prerokoval, de bo Jeruzalem skorej razvaljen in vse ljudstvo odpeljano, in je poterdil tudi od deleč prerokovanje svojiga tovarša Jeremija. Verh tega je prerokoval povernitev iz jetništva ali sužnosti, novi in popolni Jeruzalem, Mesijevo kraljestvo in nesrečo sosednjih ljudstev, ktere so bile sovražne Izraelcam.

Trije deli se dajo razločiti v Ecehielovim prerokovanji: 1. prerokovanje, ki zadeva Jude pred podertim Jeruzalemam (pogl. 1—24.); 2. prerokovanje, ki zadeva zunanje ljudstva (pogl. 25—32.); 3. prerokovanje, ki zadeva Jude po podertim Jeruzalemu (pogl. 33—48.).

Ecehiel je prejel veliko svojiga prerokovanja v prikaznih, ki jih natanko popisuje, in navadno od samiga Boga razlagane prejema. Njegove podobe so velike, derzne in polne globociga umena, zato ga je imenoval sveti Gregori Nazijanški nar večiga in nar višiga

*) „*svojim verstnikam*“ ali „*sočasovcam*“, t. j., ki je tisti čas živel.

Digitized by Google

preroka, in sveti Hieronim morje Božje besede, labirint*) Božjih skrivnost.

Ecehiel je prerokoval v nar terjih skušnjah, kar vemo, do sedem in dvajsetiga leta svojiga jetništva, do šestnajstiga po podertim Jeruzalemu (pogl. 29, 17.). Ako je še delj prerokoval, in kdaj je ta svet zapustil, ni znano. Po stari govorici je Ecehiela neki judovsk sodnik, ki ga je zavoljo malikovavstva svaril, v jetništvu umoril.

Judovska in keršanska cerkev je od nekdaj Ecehiela kot praviga preroka spoštovala, in njegovo prerokovanje se najde v vsih zaznamkih ali zapisnikih svetiga pisma.

Té preroške bukve obsegajo bogat zaklad lepih naukov za vsaciga človeka. Grešnik bere v njih svojo nehvaležnost in Božjo voljnost, mu odpustiti (pogl. 18, 21—23., pogl. 33, 15. 16.); pravični najde v njih strašno resnico, de zasluženje njegovih dobrih del se zgubí, če zapustí pot pobožnosti, in če po grehu na duši umerje (pogl. 18, 24: 33, 12. 13.); dušni pastir se iz njih uči, de bo Bogu odgovor dajal za duše, ktere se iz njegoviga zadolženja pogubijo (pogl. 3, 16—21: 33, 1—9.); vsim je Ecehiel lep zgled tenke vesti v dopolnovanji svojih dolžnost, svoje posebno velike pokoršine, in naj večiga zatajevanja samiga sebe; tako tudi v njegovih prikaznih zastran noviga Jeruzalema, prihodnjiga odrešenika in njegoviga kraljestva resnice in pobožnosti (pogl. 34, 23: 37, 24.) vsi lahko najdejo bogato zalogo premišljevanja, podbudovanja in občudovanja Božjih naredeb v zveličanje človeškiga rodú.

---

*) „*Labirint*“ je greška beseda (λαβύρινθος), in pomeni velik vert ali pa tudi veliko poslopje, v kterim poslopji je toliko prav umetno narejenih mostovžev, na vertu pa toliko zakrivljenih potov, ki vsi eden v druziga segajo, de se človek v njem prav lahko zgubí, in ne zna iz njega, če vanj zajde; zatorej bi se „*labirintu*“ v slovenskim uteguilo reči „*zahodíše*“ ali „*zajdíše*“.

Digitized by Google

PREROK ECEHIEL.

I. Poglavje.

Ecehiel vidi, de se Bog v prikazni razodeva.

1. In pergodilo se je trideseto leto,[1]) peti dan četertiga mesca,[2]) ko sim bil med vjetimi zraven reke Kobara,[3])d e so se nebesa odperle, in sim vidil Božje prikazni.[4]) Spod. 10, 20: 43, 3.

2. Peti dan mesca, to je peto leto po odpeljanji kralja Joahina,[5]) 3. je bila razodeta beseda Gospodova[6]) Ecehielu, duhovnu, Buzitovimu sinu, v kaldejski deželi, per reki Kobaru; in tam je bila nad njim roka Gospodova.[7])

4. In sim vidil, in glej,[8]) vi-

1. od tistiga časa namreč, ko si je bil Nabopolasar, Nabuhodonozorjev oče, Ninive in Babilon persvojil, in ni bil le kaldejski kralj, ampak tudi samovlastnik velikiga dela Azije.
2. ki se „*tamus*“ imenuje, ter nekoliko našiga rožniga cveta in nekoliko maliga serpana obsega; bil je četerti mesec judovskiga cerkveniga leta. Judovsko cerkveno leto se začenja z mescam, ki se mu pravi „*nisan*“, kteri polovico našiga sušca in polovico maliga travna obsega, in se loči od mestnjanskiga léta, ki se je začenjalo z mescam, ki se mu pravi „*tišri*“, in je polovico našiga kimovca in polovico vinotoka (oktobra) obsegal. Preroki so po navadi šteli mesce po cerkvenim letu.
3. „*Kobar*“, v hebrejskim: „*Kebar*“; Greki to reko imenujejo „*Kaboras*“ in „*Aboras*“. Izvira v Mezopotamii, in se izteka per Karkemišu (per današnji Kirkesii) v Evfrat. V 3. pogl. 15. versti se imenuje kraj, kjer je Ecehiel z jetniki prebival. Glej vvod. Ko je Ecehiel to prikazen imel, je bil, berž ko ne, od prebivališa oddaljen v kakim samotnim kraji na bregu, v molitvi. Gl. spod. 3, 12. i. d.
4. t. j., prikazen od Boga, kakor spodej 8, 3: 40, 2. Prikazen je bila v več podobah, zato je v množnim številu.
5. „*Joahina*“ ali Jehonija (glej 4. Kralj. 24, 8—16.).
6. „*beseda Gospodova*“, t. j., prikazen Gospodova.
7. „*roka Gospodova*“, t. j., moč Božja je storila, de se je bil zamaknil.
8. V naslednji prikazni, ki se navadno imenuje „*Božji voz*“, vidi prerok človeku podobno, osvetljeno osebo sedeti na prestolu, ki sloni na nebesu podobnim oboku, kteriga nosijo štiri živim stvarem podobne bitja, na kterih strani štiri kolesa tekó, — vse je v ognjeno-temen oblak postavljeno. Vsi judovski in keršanski razlagavci so enih misel, de ta perkazen pomeni Jehova, Boga izvoljeniga ljudstva; niso pa vsi enih misel, ktere lastnosti ali

Digitized by Google

har perverší od polnoči,[9]) in velik oblak in poln ognja,[10]) in svetloba okoli njega,[11]) in iz njega srede se je vidila kakor leskeča ruda,[12]) to je, iz srede ognja.

5. In v sredi njega[13]) podoba štirih žival;[14]) in te so bile

---

dela Božje se v teh pomenljivih podobah razodevajo. Nekteri najdejo v ti prikazni vsigamogočniga, nekteri veličastniga, nekteri Jude in Kaldejce kaznujočiga, nekteri previdniga, nekteri se v Kristusu razodevajočiga Boga. Če premislimo v prikazni dane podobe natanko in posebej, kar Bog sam ukazuje (spod. 40, 4. Dan. 10, 1.), oné kažejo vso razmero in zadevo, v kteri se Bog proti svojimu izvoljenimu ljudstvu znajde: oné pomenijo in razodevajo Jehova kakor človeškiga, kraljéviga, duhovskiga in Božjiga Gospoda; zraven téga je le še vediti, de se Božje lastnosti, od ene strani modrost in vsigavedočnost, od druge strani pa veličanska vsigamogočnost, v ti prikazni posebno razodevajo, in sicer zato, de se Ecehiel v svoji veri v té lastnosti Božje še bolj poterdi, ker bo ravno kar poklican v preroško službo, in bo zlasti šibe Božje napovedoval. V ti razlagi naslednje prikazni se zedinijo vse zgornje menitve, ktere jo le od posamnih straní različno in prav razlagajo, vender pa si niso med seboj nasprotne.

9. Od severja pridejo viharji (Sir. 43, 18.); silen vihar je napravil silno prikazen. Ta podoba pomeni visoko veličastvo prihajočiga Boga, morebiti tudi njegove kazni, ker od severja Bog pokliče (Jer. 1, 13. 14.) kralja Nabuhodonozorja pokončevat Judejo.

10. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*velik oblak z ognjem obdan*“.

11. Okoli temniga oblaka, v kterim se je ognjen plamen vidil, se je razširjala svetloba.

12. Prav po besedi: „*iz njega srede* (se je vidilo) *kakor elektrova podoba*“; v hebrejskim po prestavi nekterih: ... „*kakor elektrova barva v ognji*“, t. j., kakor razbeljena ruda; — „*elekter*“ je namešana ruda, namreč iz štirih delov zlatá in iz eniga dela srebrá. — „*Ogenj*“ je podoba Gospod Boga (2. Mojz. 3, 2.), njegove ljubezni (Vis. pes. 8, 6.) in ojstre pravice (Iz. 66, 15.), kakor je „*svetloba*“ in „*luč*“ podoba njegove milosti (Ps. 89, 17.), resnice in postave (Ps. 42, 3. Sir. 45, 21.). „*Ogenj*“ v oblaku je podoba skritiga Boga (2. Mojz. 16, 10. Mat. 17, 5.), ki prebiva v nedosegljivi svetlobi (1. Tim. 6, 16.). — Lesk, ki iz temôte persije, je podoba našiga pomanjkljiviga spoznanja Božjiga bistva.

13. t. j., v ognjenim oblaku, ki je „*Božji voz*“ obdajal.

14. Bog se prikaže v društvu živih stvari, ki so v njegovi službi, ker Bog delo svojiga odrešenja, podučevanje in boljšanje ljudí po svojih služabnikih spolnuje (Hebr. 1, 14.). Te žive stvarí so imenovane spodej 10, 15—20. „*kerubini*“, t. j., močni, mogočni. Ti so, ki Jehova nosijo (1. Kralj. 4, 4. Ps. 17, 11. Spodej 10, 1.), t. j., oni so tísti, v ktere Bog, ki za ljudi skerbí, svojo moč dene, de po njih svoje kraljestvo na zemlji ustanavlja in uterduje. Oni tedaj, kakor sploh menijo judje in kristjani, niso le pomenljive podobe, ampak resnične duhovne bitja, in sicer angelji perviga reda s serafini (Iz. 6.). Njih pomenljivo podobo, ki je zato táka izvoljena, de se njih, ali veliko bolj Božja moč v vladanji Božjiga kraljestva na zemlji bolj očitno kaže, je Ecehiel takó le popisal: Oni so namreč človeku podobne bitja, njih glavo okoli in okoli obdajajo štirje obrazi, namreč človekov, levov, volov in orlov obraz; kakor človek nakviško stojé, imajo štiri perutnice in štiri roke; spodnja noga je podobna goveji, ves njih život je poln očí. Če kdo natanko premisli posamne dele te prikazni, lahko spozna nad njimi Božjo vsigamogočnost, pod-

Digitized by Google

viditi, kakor človekova podoba.[15])

6. Vsaka je imela štiri obraze,[16]) in vsaka štiri perutnice.[17])

7. Njih noge so bile ravne noge, in stopali njih nog, kakor stopali telečje,[18]) in so se bliskétale, kakor razbeljen bron.[19])

8. Pod svojimi perutnicami so imele na štirih straneh človeške roke: tudi obraze in perutníce na štirih straneh.[20])

9. Njih perutníce so bile združene ena z drugo;[21]) niso se obračale, kadar so se sprehajale,

---

stavno lastnost Božjiga bistva; imenovane stvarí, namreč: človek, vol, lev, orel, so po splošni in sprejeti razlagi podob pomenljive znamnja močí. Njih združba v eno podobo kaže vsigamogočnost po različnih razmérah, ker te živali po ravno tisti razlagi podob spet posebne lastnosti poočitujejo ali pred očí stavijo. Po človeku se bojè poočituje človeštvo, po levu gospostvo, po volu (kot klavnim daru) sprava, po orlu, ki so ga nekdaj *„Božjiga tiča“* imenovali, ostrovidnost, modrost in Božje bitje; de se tedaj v *„kerubinih“* Bog izvoljeniga ljudstva, Jehova, pred oči stavi, kar svojo vsigamogočnost kot priljuden, kraljév, spraven, Božji Gospod razodeva. Taciga se je Bog razodeval v stari zavezi posebno v postavi, zato je imel tudi ko tak svoj sedež nad zapisanimi zapovedmi, ki so bile v skrinji zaveze (5. Mojz. 10, 5: 2. Kralj. 6, 2. Prim. 1. Mojz. 3. razl. 12.); taciga se je tudi razodeval v novi zavezi v svojih evangeliih; Jezus Kristus je namreč, ki je z Jehovam stare zaveze ravno tisti (gl. spod. razl. 45.), človek, kralj, duhoven in Bog. De so štirje *„kerubini“*, se je mende zato zgodilo, ker je to število (po nekdanjim uku zastran podob in znamenj) podoba popolnamosti. Več starih razlagavcov je menilo, de ti štirje *„kerubini“* pomenijo štiri za Božje kraljestvo posebno delavne angelje: Mihaela, Rafaela, Gabriela in Uriela; in sveti očaki Irenej, Atanazi, Ambrozi, Avguštin i. t. d. mislijo, de so, razun svoje posebnosti, ob enim tudi preroške podobe štirih evangelistov, kar ti Jezusa Kristusa po njegovi čveterni lastnosti kot človeka, kralja, duhovna in Boga pred oči stavijo (Gl. predgovor v svete evangelije). Ta zadnja menitev je splošen nauk katoliških bogoslovcov, in celó katoliške cerkve, ker jo je v svoje cerkvene molitevske bukve (v brevír) sprejela.

15. kakor poseben človeški del, namreč telo in noge per človeku.

16. Kakošne obraze je vsaka imela, gl. spod. 10. versto.

17. dve za letanje, dve za pokrivalo telesa (v. 8.). *„Perutníce“* so podobe hitrosti, s ktero te stvari ukaze Božje za zveličanje ljudi spolnujejo, in pomenijo tudi hitrost in perpravljenost Božjo ljudem zveličanje dogotoviti.

18. Noge so bile človeške noge, in so se z govejo nogo končale. Prijaznost in spravno usmiljenje Božje ste naj višji znamnji njegove delavnosti za zveličanje ljudi, kar naznanja človeška in goveja noga.

19. *„Luč in lesk“* sta sploh podoba visokosti, veličastva.

20. Njih roke so bile bojè ločene od njih perutnic (gl. spod. 10, 7.); ali pa njih perutnice niso bile nič druziga, kakor s perjem obrašene rame in roke, kar je nar verjetniši. Dve perutnični rami ste bile verjetno na navadnim mestu človeškiga telesa; drugi dve ste bile na straneh njih života, ena pod vratam na persih, ena pa pod zatilnikam na herbtu; obé zadnji ste se na vzdol šibile, ter ste telo pokrivale (v. 11.). Čvetere roke so podoba velike delavnosti.

21. Štirje kerubini so stali na štirih voglih, ter so voz nosili (v. 15—26.). Njih perutnice so se takole dotikale: Desna perutnica kerubina stoječiga, pod levim voglam vozá, se je dotikala leve perutnice kerubina na desnim voglu stoječiga;

Digitized by Google

ampak sleherna je šla pred svojim obličjem.[22])

10. Podoba pa njih obrazov je bila: človešk obraz,[23]) in levov obraz na desni njih štirih, volovsk obraz pa na levi njih štirih, in orlov obraz zadej[24]) njih štirih.[25])

11. Njih obrazi in njih perute so bile zgorej iztegnjene:[26]) dve peruti slednjih ste se stikale,[27]) in dve ste pokrivale njih telesa.[28])

12. Vsaka njih je šla pred svojim obličjem; kamor jih je duh gnal, tje so šle, in se niso obračale, kadar so hodile.[29])

13. In podoba žival je bila viditi kakor živa žerjavica, in kakor svetilnice. V sredi med živalmi je bila viditi sem ter tje švigajoča ognjena svetloba, in iz ognja je blisk švigal.[30])

14. In živali so hodile, in se vračevale,[31]) kakor sveteči blisk.[32])

15. Kadar sim pa živali ogledoval, se je prikazalo eno kolo na tleh zraven žival, ktero je bilo kakor čvetérnato.[33])

16. In kolesa in njih narédba so bile viditi kakor morje;[34]) štiri so imele enako podobo, in njih

---

ravno tako desna perutnica spredej na levi stoječiga kerubina leve perutnice spredej na desni stoječiga kerubina; dalje ste se nagibale levi perutnici kerubina na levi pod vozam stoječiga, kakor desni perutnici kerubinov na desni pod vozam stoječih ena k drugi; tako de so vse perutnice oklepale četérnik ali četverovogelnik ali četverokotje (kvadrat), t. j., prostor s štirimi enacimi stranmi, vogli in koti.

22. Če je Bog kerubine na mnogotere kraje namenil, se jim ni bilo treba obračati, ker so imeli po štiri obraze, torej so lahko kar naprej hodili. Naredbe skerbečiga, se razodevajočiga Boga, če so tudi mnogotere, so si vender le v svojim bistvu enake, ker so vse ljudem v zveličanje obernjene. Vera starodavniga sveta, Abrahamova, Mojzesova, Kristusova, je ena vera v mnogoterih stopnjah.

23. namreč spredej na strani, ki je Ecehielu nasproti stala.

24. Besede „*zadej*“ ni v hebrejskim svetim pismu.

25. Spredej je imela živa stvar človešk obraz, na desni obraz levov, na levi volovsk obraz, in zadej orlov obraz, — de upodobuje Božjo prijaznost, mogočnost, usmiljenje in modrost.

26. V hebrejskim: „*Tak tedaj je bil njih obraz; njih perutnice pa so bile zgorej iztegnjene*“.

27. Kako so se perutnice stikale, glej zgor. 21. razl.

28. zadnji dve ste pokrivale njih život, gl. zgor. 20. razl.

29. Božji duh vlada v napravah Božjih k zveličanju ljudi v stari in novi zavezi. Ta duh je eden, če tudi v prikaznih mnogoteri. Drugi prestavljajo namesti „*duh*“: „*veter*“; kar je vse eno; ker ta „*veter*“ more le podoba uniga „*duha*“ biti.

30. „*Ogenj*“ in „*blisk*“ je podoba strašniga gospostva in veličastva Božjiga (2. Mojz. 3, 2: 5. Mojz. 4, 36: 6, 15.).

31. Zakaj de se niso vračale, gl. zgor. 22. razl.

32. tako hitro kakor blisk so živali hodile.

33. Zraven teh štirih stvarí tekó štiri kolesa po tleh, na kterih so se vidile stati une stvarí. Glej spodej 10, 9. „*Kolesa*“ pomenijo učenike, ki se zmirej povračujejo, po kterih Bog delo razodenja in podučevanja na zemlji spolnuje.

34. „*kakor morje*“, v kterim se plavo nebo vidi. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*kakor krizolit*“, kamen, ki ima zlato-rumeno barvo. Podoba nebeške čistote teh učenikov!

Digitized by Google

naredba je bila viditi, kakor de bi bilo kolo v kolesu.[35])

17. Na svoje štiri strani so tekle, in gredé se niso vračevale.[36])

18. Velikost in visokost koles je bila strašna viditi, in vsih štirih platiša so bile v okrogu polne očí.[37])

19. In ko so živali hodile, so tudi kolesa zraven njih hodile; in ko so se živali od zemlje vzdignile, so se ž njimi tudi kolesa vzdignile.[38])

20. Kamorkoli je duh šel, tje, kjer je duh hodil, so se tudi kolesa vzdignile, in so za njim hodile; ker duh življenja je bil v kolesih.[39])

21. Z gredočimi so šle, in s stoječimi so stale; z vzdignjenimi od zemlje so se tudi kolesa vzdignile, ter so šle za njimi; ker duh življenja je bil v kolesih.[40])

22. Nad glavami žival je bilo kakor obnebje, ktero je bilo viditi kakor vledénec, strašen, in zgorej nad njih glavami razprostren.[41])

23. Pod obnebjem pa so bile njih perutnice vravnane ena proti drugi; vsaka, ena kakor druga, je s perutnicami svoje telo pokrivala.[42])

24. In slišal sim veršenje perutnic, kakor šumenje veliko vodá, kakor glas visokiga Boga;[43]) ko so šle, je bilo slišati kakor hrum velike množice, kakor hrum vojskine trume; ko so pa stale, so bile njih perutnice pobešene.

25. Ko je namreč glas vstal nad obnebjem, ki je bilo nad njih glavo, so obstale, in pobesile svoje perutnice.[44])

26. In nad obnebjem, ki je na njih glave molélo, je bila viditi podoba sedeža, kakor iz kamna

---

35. kakor bi bile dve kolesi križem sklenjene; t. j., kolesa so bile obličaste ali okrogolične (okrogle kakor oblo ali kugla), de so na vse strani lahko tekle.
36. „*se niso vračevale*“, ravno zato ne, ker so bile obličaste.
37. „*Očí*“ so podoba preroškiga duha, svéta in uma, ki Božje poslance navdaja. V hebrejskim: „*Njih platiša so bile visoke in strašne vidili, in so bile polne očí, okoli in okoli na vsih štirih*“.
38. Nižji služabniki Božjiga razodevanja in podučevanja ljudi se ravnajo po višjih, ti pa po Bogu samim.
39. V hebrejskim: „*ker duh, ki je bil v živalih, je bil tudi v kolesih*“. En duh vse obsega; vsi Božji služabniki v njem delajo.
40. Kadar so živali hodile, so tudi kolesa ž njimi hodile; kadar so živali stale, so tudi kolesa stale; kadar so se živali od zemlje vzdignile, so se tudi kolesa za njimi vzdignile; ker duh, kteri je živali gonil, je tudi kolesa gnal.
41. Tla, ki je prestol Božji na njih stal (v. 20.), so bile prezorne, (t. j. skozi nje se je vidilo), „*kakor vledénec*“, t. j., kakor kristal, čuda lepe, in so slonéle na glavah kerubinov. Podobe veličastva!
42. Vsaka žival je imela dve perutnici, s kterima je svoj život pokrivala. Gl. zgor. 20. razl.
43. „*glas*“ kakor grom. V hebrejskim: „*Boga, vsigamogočniga*“. Ta šum perutnic je bojè Božja beseda, ki se tudi v 28. Psalmu gromu perličuje ali permerja.
44. Té stvarí so svoje sporočila od zgorej prejemale. Ko se je to godilo, so se tiho in ponižno volji Božji vdale. Kadar Bog govorí, tadaj stvar molčí.

Digitized by Google

safira; in nad podobo sedeža je bila viditi kakor človekova podoba zgorej.[45])

27. In sim vidil nekaj kakor svetli bron, ki je bilo viditi kakor ogenj, znotrej njega krog in krog;[46]) od njegoviga ledja gori, in od njegoviga ledja doli sim vidil kakor podobo živiga ognja krog in krog.[47])

28. Kakor mavrica ob deževnim času na oblaku,[48]) taka svetloba se je okoli in okoli njega vidila.

II. Poglavje.

Bog pokliče Ecehiela v preroško službo, in mu da bukve polne pertožb.

1. To je bila prikazen podobe Gospodove slave. In ko sim jo vidil, sim padel na svoj obraz, in sim slišal glas govorečiga. In mi je rekel: Sin človekov,[1]) stopi na svoje noge, ker s teboj bom govoril!

2. In duh je prišel v mé,[2]) po tem ko je z menoj govoril, in me postavil na moje noge; in poslušal sim ga, ki mi je govoril,

3. in je rekel: Sin človekov! jez te pošljem k Izraelovim otrokam, k odpadlim narodam,[3]) ki so od mene stopili; oni in njih očetje so mojo zavezo prestopali do tega dne.[4])

4. So pa otroci terde glave[5])

45. Prestol ali sedež Božji je imel podobo čistiga nebá (gl. 2. Mojz. 24, 10.). Na prestolu sedeči je Jehova, to je, Bog, ki se perkazuje (2. Mojz. 3, 2.), ki se razodeva, za ljudi dela, in jih rešuje (1. Mojz. 2, 7. pogl. 3.), ki se sicer tudi Bog-angelj imenuje (2. Mojz. 3, 2.), in je po misli svetih očetov (Justina, Ireneja, Ciprijana, Hilarija, Cirila Jeruzalemskiga, Krizostoma, Ambrozija, Teodoreta) z Božjo Besedo (Joan. 1, 1.), ki je v Jezusu meso postala, eno in ravno tisto bitje; pa ne le samo ta Jehova, t. j., Sin Božji, sedí na prestolu, ampak tudi skriti Bog, namreč Bog Oče, ki se tudi Jehova imenuje, pa ga v stari zavezi niso še prav natanko ločili od Jehova, Boga Sina, kakor ga v novi zavezi ločimo. V enaki prikazni (Skr. raz. pogl. 4.) se Jehova Oče loči od Jehova Sina, kteri se kaže ko včlovečena spravna daritev.

46. Ogenj je bil znotrej vse prikazni okoli Boga.

47. „*Ogenj*“ je podoba veličastva v prikazen prihajočiga Boga. Glej 2. Mojz. 3, 2.

48. „*Mavrica*“ je podoba mir sklepajočiga, s človekam se spravljajočiga Boga (1. Mojz. 9, 11—16.).

1. O človek! tako so bili ogovarjani, pravi sveti Hieronim, preroki Ecehiel, Daniel, Caharija, de so bili zmirej pomljivi svoje človeške slabosti, in de se niso dali v napuh zapeljati s tem, ko so angeljske prikazni vidili.

2. Božji duh, Božja moč je šinila v mé.

3. „*k odpadlim narodam*“, k Judam v sužnost odpeljanim (spod. 3, 11.), kteri se zato, kakor malikovavci, imenujejo „*odpadli narodi*“, ker so bili od Boga odpadli in v malikovanje zabredli (Oz. 1, 9.).

4. V hebrejskim: „*oni in njih očetje so greh delali zoper mene do tega dneva*“.

5. Po besedi: „*terdiga obraza*“, ki ne more priti na-nj rudečica (Iz. 48, 4.).

Digitized by Google

in neukrotniga serca, k kterim te jez pošljem; in jim porečeš: To govorí Gospod Bog:[6])

5. Morebiti de poslušajo, in morebiti de jenjajo;[7]) ker so termasta hiša; in vedo naj, de je prerok med njimi.[8])

6. Ti tedaj, sin človekov, ne boj se jih, in ne ustraši se njih govorjenja; ker so neverni in puntarji per tebi, in med strupijani prebivaš. Ne boj se njih besedí, in njih obrazov se ne ustraši, ker so termasta hiša.[9])

7. Govori jim tedaj moje besede, če bodo morebiti poslušali, in odjenjali; ker so dražljivci.[10])

8. Ti pa, sin človekov, poslušaj, karkoli ti govorim; in ne bodi termast, kakor je termasta ta hiša. Odpri svoje usta in jej, karkoli ti bom dal.[11])

9. In sim vidil, in lej, bila je k meni stegnjena roka, v kteri so bile zavite bukve;[12]) in razgerne jih pred menoj, ktere so bile znotrej in zunej popisane;[13]) in v njih so bile popisane žalostne in mile pesmi, in gorjé.[14]) Skriv. raz. 5, 1.

III. Poglavje.

Ecehiel jé bukve in je k prerokovanju navdihnjen, pride k jetnikam, ter dobi novo prikazen in razodenje.

1. In mi reče: Sin človekov, jej, karkoli najdeš: jej te bukve,[1]) ter idi, in govôri Izraelovim otrokam.

---

6. Kot prerok jim govôri v mojim imenu!

7. „*de jenjajo*“ grešiti. — Bog govorí, pravi sveti Hieronim, kakor de bi dvomil, kaj de bodo storili, ker noče z določno besedo v njih obuditi napčne misli, de se namreč to, kar se godí, zavoljo njegove predvednosti zgodí; mi ne stórimo te ali une rečí zato, ker Bog že préd vé, de jo bomo storili, temuč zato jo stórimo, ker jo hočemo storiti, ker imamo prosto voljo.

8. V hebrejskim: „*Pa naj poslušajo ali opušajo, ker puntarska hiša so; morajo vender vediti, de je prerok med njimi*“.

9. „*med strupijani*“, t. j., med škorpijoni. Pomen: Zaničevanje in zasramovanje boš izvedil; Izraelci so neverni, svojeglavni, odpadli, zapeljivi, nevarni ljudje; pa ne boj se jih! jez namreč te bom per življenji ohranil v nevarnosti, in bom za tvojo čast skerbel, ker bom gotovo spolnil tvoje prerokovanje (Brentano).

10. v hebrejskim: ... „*moje besede; naj poslušajo ali opušajo, ker puntarska hiša so*“.

11. „*jej*“, namreč bukve (spod. 3, 2.). Ecehiel je bil v prikazni zamaknjen (v. 9.); to, kar perpoveduje, se je tedaj le v prikazni godilo. Bog hoče reči: Razumej in zvesto ohrani, kar ti bom razodel!

12. Starodavni so pisali na platno ali na kože, in so jih okrog okrogliga lesa ovijali. To je bil bukvosvalek.

13. ker obsegajo dolgo versto nesrečnih prigodeb, ktere bodo Jude in druge ljudstva zadevale.

14. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*in v njih je zapisano plakanje, zdihovanje in jok*“.

1. Jej, kar je pred teboj, jej ta zvitek! Gl. 11. razl. poprejš. pogl.

Digitized by Google

2. Tedaj odprem svoje usta, in mi da te bukve jesti,

3. ter mi reče: Sin človekov, nasiti se tvoj trebuh, in napolni se tvoje oserčje s temi bukvami, ktere ti jez dam! Jedel sim jih; in bile so sladke v mojih ustih kakor med.[2]) Skriv. raz. 10, 9.

4. Tedaj mi reče: Sin človekov, pojdi k Izraelovi hiši, in jim govori moje besede.

5. Saj nisi poslan k ljudstvu globociga govora,[3]) in neznaniga jezika[4]), ampak k Izraelovi hiši:

6. tudi ne k mnogim ljudstvam globociga govora,[5]) in neznaniga jezika,[6]) kterih govora bi ne mogel razumeti: in ko bi bil ravno k tem poslan, bi te poslušali.[7])

7. Hiša Izrael pa te noče poslušati; ker nočejo mene poslušati.[8]) Vsa hiša Izraelova je namreč hude terme, in oterpnjeniga serca.[9])

8. Glej, dal sim ti močneji obraz od njih obrazov, in terši čelo od njih čela.[10])

9. Kakor demant in kakor kremen[11]) terd obraz sim tebi dal; ne boj se jih, in ne ustraši se njih obrazov: dražljiva hiša so.[12])

10. In mi reče: Sin človekov, vse moje besede, ki ti jih jez govorim, si v serce vtisni, in na svoje ušesa poslušaj!

11. Pojdi, in stopi k odpeljanim v sužnost, k otrokam svojiga ljudstva, govori jim, ter jim reci: To govori Gospod Bog:[13]) Morebiti de poslušajo, in jenjajo.[14])

12. In duh me je vzel,[15]) in za seboj sim slišal glas velikiga hrumenja:[16]) Hvaljena bodi Go-

---

2. ker spoznanje Božjih sklepov daje tolažbo njegovim služabnikam v nesreči, ki jih zadeva.
3. „*globociga govora*“, t. j., učeniga govora, ki se težko umeva.
4. „*neznaniga jezika*“, t. j., ptujiga jezika, kteriga bi ne razumel.
5. „*globociga govora*“, t. j., učeniga govora, ki ga je težko umeti.
6. „*neznaniga jezika*“, t. j., ptujiga jezika.
7. celó ptuje ljudstva bi te poslušale, ako bi te k njim poslal.
8. „*nočejo poslušati*“, ki sim jim jo dal. Zaničujejo Boga, zato zaničujejo tudi njegove preroke.
9. Izraelci so termasti, oholni, svojeglavni, terdovratni.
10. To so podobe, ktere pomenijo stanovitnost in terdnost prerokov v spolnovanji dolžnost.
11. V hebrejskim: „*Kakor demant in terji kakor kremen* (skalo) *sim ti dal obraz*“.
12. t. j., ne boj se, in ne ustraši se tega uporniga, puntarskiga ljudstva.
13. Pojdi k jetnikam, in bodi njih prerok, oznanovavec moje volje.
14. „*jenjajo*“ grešiti. V hebrejskim: „*Naj si že poslušajo ali opustijo*“.
15. Drugi prestavljajo: „*In sapa* (veter) *me je vzela*“, tode ti prestavi je nasprotna 24. versta. — Ko je bil Bog vse izgovoril, je duh Božji vzdignil preroka na visoko, ter ga je peljal po hlipu (po zraku) (v. 14.) blizo mesta ali kraja, ki se mu v hebrejskim pravi „*Tel-Abib*“ (homec, hribec sadov), kjer so bili jetniki (v. 15.); kakor je bil peljan Habakuk iz Judeje v Babilon, in Filip spred oči etijopskiga dvornika v Azot. Gl. Dan. 14, 35. Djan. ap. 8, 39.
16. „*glas velikiga hrumenja*“, t. j., silno doneč glas, ki je vpil: „*Hvaljena*“ i. d.

Digitized by Google

spodova slava na svojim mestu![17])

13. in veršenje perut,[18]) ko so živali z njimi ena ob drugo bile, in ropotanje za živalmi tekočih koles,[19]) in glas veliciga hrumenja.[20])

14. Duh pa me je vzdignil, in me vzel; ter sim šel z bridkim in nevoljnim duham:[21]) ali Gospodova roka je bila z menoj in me je poterdovala.[22])

15. In prišel sim k odpeljanim, k kopi noviga snopja,[23]) k tem, ki stanujejo ob reki Kobaru, in sim se usedel, kjer so oni sedeli,[24]) in ostal sim tam sedem dni žalujoč v sredi med njimi.[25])

16. Ko pa je bilo sedem dni preteklo, mi je Gospod govoril rekoč:

17. Sin človekov! tebe sim dal čuvaja Izraelovi hiši:[26]) slišal boš besedo iz mojih ust, in jim oznanoval v mojim imenu.[27])

18. Kadar hudobnimu porečem: Umerl boš, umerl, pa mu ne oznaniš, ter ga ne opominjaš, de naj se s svoje hude poti verne, in živí; bo hudobni sam v svoji hudobii umerl, tode njegovo kri bom iz tvoje roke térjal.

19. Ako boš pa hudobniga opominjal, in se on ne verne od svoje hudobije, in s svoje grešne poti; bo sicer on umerl v svoji hudobii, ti pa si otél svojo dušo.

20. Pa tudi, če se bo pra-

---

17. t. j., kjerkoli je, in kjerkoli se Gospod pokaže, se pokaže veličasten; tudi po vsim svetu (Mal. 1, 5.).

18. „*veršenje perut*“ ali šum perutnic sim slišal.

19. V hebrejskim: „*in ropotanje tekočih kolés zraven njih*“ sim slišal.

20. S tem šumam, ropotam in donenjem zgine prikazen „*Božjiga vozá*“, ki je zgorej popisan (1, 4—28.).

21. Duh me vzdigne, in vleče po hlipu (zraku) in bil sim žalostniga duha. Ecehiel je bil žalosten zavoljo njemu naložene težke naloge in terpljenja, ki mu ga bo napravilo oznanovanje hude kazni. Gl. zgor. 2, 9. Po sladki tolažbi (v. 3.) pride skušnja.

22. Milost Božja mi je pomagala otožnost in skušnjave svoje narave premagati. — Nekteri razlagavci pa mislijo, de ni bil Ecehiel peljan po hlipu k jetnikam v „*Tel-Abib*“, kakor je bil svoje dni peljan Habakuk v Babilon; zatorej dajo tej versti ta pomen: Znotrej sim se čutil od duha povzdignjeniga, in se mi je zdelo, de letim na tisti kraj, kamor sim imel iti po Božjim povelji; ob nagli hoji me je sicer skušnjava strahú in žalosti napadala, pa Božja milost me je poterdovala v spolnovanji Božjiga povelja.

23. Veči del izlagavcov razumeva hebrejsko besedo „*Tel-Abib*“ (kùp, kopica klasovja, homec sadov) kot lastno ime neciga mesta ali kraja v Mezopotamii blizo reke Kobara. Mislijo si pa pozneje mesto, ki se mu je reklo „*Talaba*“, med Resejnam in Obejdijo per Kobaru.

24. „*kjer so oni sedeli*“, t. j., prebivali, ali pa se shajali.

25. „*sedem dni*“ je žaloval po navadi žalujočih. Gl. Job. 2, 13.

26. Preroka sim te postavil Izraelcam, de jih svariš in jim napovedueš nesrečo, ktera jih bo zadela zavoljo njih terdovratnosti. — Preroki se večkrat v svetim pismu permerjajo „*čuvajem*“, ki so vedno na straži, ter se okrog ozérajo in gledajo, od kod se kaka nevarnost mestu ali deželi bliža, ter jo berž z vpitjem naznanjajo, de se mestnjani in deželjani o pravim času v bran postavijo (Brentano).

27. Drugi prestavljajo hebrejsko: „*ust, in jih boš opominjal v mojim imenu*“.

Digitized by Google

vični od svoje pravice odvernil, in hudo storil, mu bom nastavil spotikljej;[28]) on bo umerl; ker ga nisi opominjal;[29]) v svojim grehu bo umerl, in njegove storjene dobre dela ne bodo v spominu; njegovo kri pa bom iz tvoje roke térjal.[30])

21. Če boš pa ti pravičniga opominjal, de naj pravični ne greši, in on ne bo grešil; bo resnično živel, ker si ga opominjal, in ti si otél svojo dušo.

22. In Gospodova roka je bila nad menoj,[31]) in on mi je rekel: Vstani, pojdi na polje,[32]) in tam bom s teboj govoril.

23. In sim vstal, ter sim šel na polje; in glej, tam je stala Gospodova slava, kakor slava, ktero sim vidil per reki Kobaru; in padel sim na svoj obraz.

24. Duh pa je prišel v mé, in me je postavil na moje noge, in je z menoj govoril,[33]) ter mi je rekel: Pojdi, in zakleni se v sredi svoje hiše.[34])

25. In ti, sin človekov! glej, zate so perpravljene vezi, z njimi te bodo zvezali, in ne pojdeš izmed njih.[35])

26. In tvoj jezik ti bom k nebu perlepil, de boš mutast, in ne boš svaril; ker hiša je uporna.[36])

27. Kadar ti bom pa govoril, ti bom odperl usta, in jim porečeš: To govorí Gospod Bog: Kdor hoče slišati, naj sliši; in kdor noče, naj pustí; ker hiša je uporna.[37])

---

28. „*spotikljej*“, t. j., kako nesrečo. — Ako pravični v hudobije zabrede, ga Bog prepustí nesrečam, ki izvirajo iz njegovih hudobij (Brentano). Bog pošilja nesreče tudi pravičnim ko skušnjo, de v nji razodevajo svojo stanovitnost v dobrim. Blagor mu, kdor skušnjo preterpí, in ob nji ne pade v greh!

29. V hebrejskim: ... „*spotikljej, de umerje* (de v nesreči pogine, de se v grehu pogubí), *ker ga nisi svaril*“ i. t. d.

30. „*njegovo kri*“, njegovo dušo bom od tebe térjal, njegovo nesrečo in pogubo bom tebi perpisoval, in nad teboj kaznoval (Brentano).

31. V hebrejskim: ... „*Gospodova roka je bila tam* (na tistim kraji', ki se mu pravi „*Tel-Abib*“) *nad menoj*“, t. j., Božja moč je prišla v mé, de sim se bil zamaknil, in sim v zamaknjenji vidil prihodnje reči. Gl. zgor. 1, 3.

32. „*Tel-Abib*“ je stal na griči, kakor ime kaže (v. 15.). Ecehiel ima tedaj z višjih v nižji kraje iti, kjer se mu Bog v samoti hoče razodeti.

33. „*in je z menoj govoril*“, namreč Gospod Bog.

34. Ecehiel naj se v svojo hišo zapre, de tukaj to opravlja, kar mu je v naslednjim poglavji zapovedano (4, 5.), s čemur se upodobvajo kazni, ktere so Jeruzalemu namenjene.

35. V hiši bo kot podobšina Judov (spod. 4, 8.) s konopci zvezan, in sploh dokler bo v podobah prerokoval, bo mógel kakor zvezan v hiši prebivati. V hebrejskim: „*zvezati, de ne prideš med nje*“, t. j., med svoje sojetnike.

36. Med prerokovanjem v podobah ne smeš upornim Izraelcam z besedami moje volje oznanovati, ampak z mutastimi znamnji; vender ti bom kterkrat zapovedal (v. 27.) z besedami ž njimi govoriti.

37. Kdor hoče slišati, naj posluša v svojo srečo; kdor noče, naj pustí v svojo nesrečo. — Kdor ima, mu bo dano; kdor pa nima, mu bo še to vzeto, kar ima. Mark. 4, 25.

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Mnogotere Ecehielove djanja, ktere pomenijo prihodnje kazni, ki bodo Jeruzalem zadevale.[1])

1. In ti, sin človekov! vzemi si opéko,[2]) položi jo pred sé, in zarisaj na nji mesto Jeruzalem.[3])

2. Napravi[4]) proti njemu oblego, in zidaj gradiša, in nanosi zasipe, in postavi njemu nasproti šotoriše, in nastavi okoli in okoli ovne.[5])

3. Vzemi tudi železno ponev,[6]) in postavi jo ko železen zid med seboj in med mestam; vpri svoje oči vanj, in bo obleženo, in kakor de bi ga ti oblegel:[7]) to bo znamnje Izraelovi hiši.[8])

4. In spi na svoji levi strani, in deni nanjo hudobije hiše Izraelove;[9]) kolikor dni boš na nji spal, boš njih hudobijo nosil.[10])

---

1. Tri poprešnje poglavja obsegajo poklic Ecehiclov v preroško službo; zdaj pa nasledvajo njegove prerokve, in sicer naj pred zoper mesto Jeruzalem. Po navadni misli izlagavcov sega to, kar se v pervih sedmih poglavjih pripoveduje, v peto leto Joahimoviga jetništva (zgor. 1, 2.) ali v začetek šestiga, v leto 595 pred Krist., in nekoliko dalje. Gl. spod. 8, 1. Ob tem času ni bilo misliti po človeški pameti nesreče, ktera se je še le v 9. letu kralja Sedekija nad Jeruzalemam godila, ker je bil Nabuhodonozor tega kralja postavil (4. Kralj. 24, 17.), in celo ni bilo verjetno, de se bo per svoji slabosti s tem mogočnim vladarjem sperl.
2. *„opeko“*, cegel iz ila, berž ko ne, je bil že sežgan; drugi menijo, de je bil še sirov. Na opeke so Babilonci pisali. Še dan današnji se izkopujejo per Babilonu mnoge opeke z napisi klinam podobnimi.
3. Ecehiel naj na opeko zarisa mesto Jeruzalem, kakor ga bodo sovražniki oblegali.
4. Obrisaj na opeki (na ceglu) oblego okrog Jeruzalema.
5. *„ovne“*, bruna z železnimi glavami, s kakoršnimi so nekdaj zidove prebijali in podérali.
6. *„Železna ponev“* je podoba nespremenljivosti Božjiga sklepa in nepremakljivosti Gospod Boga, kteri se bo tudi nar bolj gorečim prošnjam ustavil, kakor se ustavlja ponev ognju. Gl. Iz. 59, 2. Žal. pes. 3, 44.
7. *„Železni zid“* je pomenljiva podoba, de Bog ne bo molitve Judov uslišal, ko ga bodo ob jeruzalemski oblegi pomoči prosili. Njih grehi so namreč kakor zid med Bogam (ki ga tukaj prerok namestuje) in njimi, kteriga ne more nobena molitev predreti (Brentano).
8. To naj naznanja Izraelcam v podobi prihodnjo zapertijo jeruzalemskiga mesta. Ker tako nenavadno djanje mesceniga človeka bolj prešine kakor besede, zato je Bog večkrat prerokam zapovedal take posebne dela, kadar je hotel Judam po prerokih imenitne prigodbe na znanje dati. Gl. Iz. 20, 2. Jer. 27, 2.
9. de s tem hudodelstva izraelskiga kraljestva naznanjaš. *„Izraelova hiša“* pomeni tukaj kraljestvo desetih Izraelovih rodov. Gl. v. 6. V hebrejskim: *„Na levo stran se ulezi“*; tako se tudi še v naslednjim bere beseda *„ležati“* namesti *„spati“*.
10. V hebrejskim: ... *„kolikor dni boš na nji ležal, boš hudodelstvo Izraelove hiše nosil“*. Izraelsko kraljestvo se tukaj z levo stranijo naznanja, ker je bilo v Palestini na levi strani, to je, na severni strani. Gl. spod. 16, 46.

Digitized by Google

5. Jez pa sim ti léta njih hudobije v število dni premenil, v tri sto in devetdeset dni, in boš nosil hudobijo Izraelove hiše.[11])

6. In kadar to dopolniš, vdrugič spi na svoji desni strani, in prevzemi hudobijo Izraelove hiše štirdeset dni; dan sim ti dal za leto, dan, pravim, za leto.[12])

7. In oberni svoj obraz proti obleženimu Jeruzalemu,[13]) in stegni svojo roko,[14]) in prerokuj zoper njega.[15])

8. Glej, obdal te bom z vezmi; in ne boš se obernil od svoje strani na drugo, dokler ne dopolniš dni svoje oblege.[16])

9. Vzemi si tudi pšenice, in ječmena, in boba, in leče, in prosa, in grahorice; in deni jih v eno posodo, in si napravi toliko hlebov, kolikor dni boš spal na svoji strani: tri sto in devetdeset dni jih boš jedel.[17])

10. Tvojo jed, ki jo boš vži-

„*Nositi grehe*“ pomeni tukaj tudi pokoriti se za-nje, kakor 3. Mojz. 5, 1: 16, 22.

11. Ti se boš za hudodelstva desetih rodov na svoji levi strani toliko dni pokoril, kolikor let sim jih jez mogel prenašati, namreč tri sto in devetdeset dni. Te leta izlagavci mnogoterno štejejo. Nar verjetniši misli so tistih, kteri té leta od razdelitve Judoviga kraljestva pod Roboamam in Jeroboamam (975 pred Kr.) do premaganiga Jeruzalema po Nabuhodonozorji (589 pred Kr.) štejejo. V tej dobi je preteklo 386 let, kterih okroglo število je 390. De se grešne leta desetih rodov ne štejejo samo do prekucije Izraeloviga kraljestva, ampak še dalje do razdjanja Judoviga kraljestva, pride od tod, ker so deseteri rodovi tudi v svojim jetništvu še malikovali.

12. Tudi štirdesetere leta hudodelstev Judoviga kraljestva se mnogoterno štejejo. Nar verjetniši je, de prerok od dvanajstiga leta kralja Josija šteje, ker je bil ta kralj češenje praviga Boga spet ustanovil, akoravno za sledniji čas svojiga namena ni bil dosegel (2. Kron. 34, 3.), t. j., od leta 629 pred Krist. do premaganiga Jeruzalema 589 pred Krist. Judje so bili sicer že pred Josijem, zlasti pod kraljem Manasetam, malikovanju vdani, pa po očiščenim tempeljnu po Josii je bil njih odpad od vere posebno velik in kazni vreden, ker je bil leta 629 tudi Jeremija poslan, in ker so Judje ves čas do premaganiga Jeruzalema svaritve tega preroka posebno terdovratno zaničevali.

13. „*proti obleženimu Jeruzalemu*“, t. j., proti opeki, na ktero si oblego jeruzalemskiga mesta zarisal.

14. „*stegni svojo roko*“ enako njemu, ki se vojskuje.

15. „*prerokuj*“, pa ne z besedami, ampak molčé (gl. zgor. 3, 26.) s preroškim djanjem v podobah.

16. Ecehiel bo zvezan s konopci, dokler 430 dni ne mine, v pomenljivo znamnje, de bodo obleženi v silno veliki stiski. Iz tega se vidi, de 430 dni, ob kterih bo prerok na obeh straneh ležal, pomeni terpež, ne le odpadca Izraeloviga in Judoviga kraljestva, ampak tudi terpež zadnje oblege Jeruzalema po Nabuhodonozorji v letih 589 in 588 pred Kr. Kar tiče dolgo lego preroka Ecehiela, so nekteri rekli, de preseže človeške moči, pa vender imamo zglede, de človeška natora kaj taciga prenese. Učen izlagavec preroka Ecehiela piše, de je poznal duhovna, ki je v stanu norosti zvezan čez petnajst let na eni strani ležal. Nihče pa se ne bo čudil, kako je mogel toliko časa na eni strani ležati, če pred očmi ima vsigamogočnost Božjo, ktera ga je tudi v tem podpérala.

17. Kakor je Ecehiel v podobah obsedo jeruzalemskiga mesta prerokoval, tako

Digitized by Google

val, pa naj tehta dvajset siklov[18]) vsaki dan; od časa do časa[19]) jo boš jedel.

11. Tudi vodo boš na méro pil, šesti del hina;[20]) od časa do časa jo boš pil.

12. In kakor pod pepelam pečen ječmenov kruh boš jedel, in ga boš pred njih očmi pokril s človeškim blatam.[21])

13. In Gospod je rekel: Takó bodo Izraelci svoj ognušeni kruh jedli med narodi, med ktere jih bom zagnal. Ozej 9, 4.

14. Tadaj sim rekel: Oh! oh! oh! Gospod Bog! glej, moja duša ni ognušena, in cerknjeniga, ali pa od zverin sterganiga nisim jedel od svoje mladosti do zdaj,[22]) in v moje usta ni prišlo nič nečistiga mesa.[23])

15. In mi je rekel: Glej, dam ti govejeka namesti človeškiga blata; v njem si kruh pripravi.[24])

16. In mi je rekel: Sin človekov! glej, jez bom poterl v Jeruzalemu krušno palico;[25]) in kruh bodo na tehto in v skerbi jedli, vodo pa na mero in v britkosti pili;[26]) Spod. 5, 16: 14, 13.

17. de ob pomanjkanji kruha in vode padajo eden per drugim,[27]) in sahnejo v svojih hudobijah.

---

tudi v podobah prerokuje hudo pomanjkanje v njem ob njegovi zapertii. Zmés mnogoteriga žita, ki sicer ne pekó kruha iz njega, je podoba lakote, ob kteri se vzame, kar se dobi. Med 40 dnevi, ko je Ecehiel na desni strani ležé Judove grehe poočitoval, se ni živil z malovrednim, ampak z navadnim kruham, in verjetno sicer zato, kakor sveti Hieronim pravi, de je s tem naznanjal, de je kazen tistih večí, ki so od Boga popolnama odpadli, kar so Izraelci storili, kakor unih, ki so spoznanje in postave Božje še ohranili, kar je Judovo kraljestvo storilo.

18. deset do dvanajst réz (unč), $^3/_4$ libre, kolikor zdrav človek v sili za živež potrebuje.

19. „*od časa do časa*“, t. j., od dné do dné.

20. „*šesti del hina*“ je po uku rabinov (judovskih učenikov) toliko vode, kolikor je dvanajst kurjih jajc derží, kar komaj hudo žejo ugasí. Jed in pijačo pomeni pomanjkanje, ki bo ob mestni zapertii Jeruzalemljane hudo stiskalo.

21. „*s človeškim blatam*“, na solncu posušenim, boš pokril testó, de se pod zažganim blatam speče. V jutrovih deželah na tacih krajih, kjer ni derv, revni ljudje s posušenim volovjekam, kravjekam, velblodjekam (s kamelnim blatam) i. t. d. kruh pečejo, ker namreč skvašeno testó po kakim kamnu razvaljajo, ga s suhim govejekam pokrijejo, in po tem govejek zažgejo, in tako se kruh pod pepelam speče. Ecehiel je mógel pred očmi Izraelcov s človečjekam kruh peči, de jim v tej podobi pokaže, kako strašna revšina jih v jetništvu čaka, kjer še dosti živine ne bodo imeli, de bi z živinjekam kurili.

22. Jez nisim nikoli nič kaj taciga nagnusniga jedel, ali tacih jedí vžival, kakoršne Mojzesova postava prepoveduje (Brentano).

23. kako bi tedaj mogel tak kruh jesti, ki je v nar večí nesnagi pečen!

24. Glej zgor. 21. razl., kakó so nekdaj kruh pekli.

25. „*krušno palico*“ ali „*krušno podporo*“, t. j., kruh, ki je človeku v podporo, in mu moč daje, bom vzel Jeruzalemu.

26. „*v britkosti*“, v hebrejskim: „*v strahu*“ ali: „*v obupanji*“.

27. zavoljo pomanjkanja živeža in vode bodo omedlevali.

Digitized by Google

V. Poglavje.

Še nektere Ecehielove djanja, ktere pomenijo šibe Božje, ki bodo Jude zadevale.

1. In ti, sin človekov! vzemi oster meč, ki lasé brije;[1]) vzemi ga, in obri svojo glavo, in svojo brado; vzemi tudi tehto in kembelj, in jih razdéli.[2])

2. Tretji del sežgi z ognjem v sredi mesta,[3]) kadar se dnevi oblege izpolnijo;[4]) vzemi tudi tretji del, in ga razsekaj z mečem okoli mesta; spet tretji del raztrosi po vetru; in meč bom za njimi potegnil.[5])

3. Tudi jih malo vzemi,[6]) in jih naveži na rob svojiga plajša;[7])

4. in od teh spet vzemi, in jih verzi v sredo ognja, in jih sežgi v ognji; in od tod bo planil ogenj na vso Izraelovo hišo.[8])

5. To govorí Gospod Bog: To je Jeruzalem, v sredi narodov sim ga postavil, in okoli njega dežele.[9])

6. In je zaničeval moje pravice,[10]) de je bil hudobniši, ka-

---

1. „*vzemi*“ tako oster meč kakor britev. — Ecehiel se je bil ostrigel in obril, še preden se je bil ulegel (zgor. 4, 4.); pa tudi kruha si je bil spekel (4, 9.) pred svojo lego.
2. Ecehiel si je mogel z ostrim mečem brado in lase odrezati, lase s tehtnico v tri dele ločiti: pervi tretji del je mogel sežgati, drugi del z mečem tolči, tretji del pa v veter trositi (v. 2.). Brada in lasje sta podoba judovskiga ljudstva, Ecehiel je podoba Božja, ostri meč podoba Božje kaznovavne pravice. Pomen tega pomenljiviga djanja je: Bog bo svoje ljudstvo, ki ga tako rad ima kakor človek svojo brado, z njegoviga mesta potegnil, nekaj z lakoto in kugo ob oblegi, nekaj z mečem, nekaj pa z odpeljanjem v sužnost.
3. „*v sredi mesta*“, ki je na opéki (ceglu) zarisano.
4. ko boš 390 na levi in 40 dni na desni strani doležal, in čas v podobi obleženiga Jeruzalema končal (gl. zgor. 4, 8.), po tem sežgi tretji del lás v sredi zarisaniga mesta.
5. Glej razlago tega spodej v 12. versti.
6. od zadnjiga tretjiga dela, ki bo na vse vetre strošen, vzemi nekoliko lás.
7. V hebrejskim: „*na škric svojiga plajša*“. Tukaj si je misliti tiste med njimi, ki so po premaganim Jeruzalemu v deželi poostali (4. Kralj. 25, 12.); tudi tiste bi se bilo misliti, ki jih je Bog ob razdevanji obvaroval smerti. Vezanje lás na rob plajša je podoba majhniga števila; kar se roba na plajšu drží, je silo majhno.
8. Te besede razlagavci različno umevajo. Nekteri si mislijo z „*ognjem*“ nesrečo, ki je bila Jude zadela po umorjenji namestnika Godolija. Jer. 41, 2. i. d.; drugi si mislijo preganjanje Judov po Antiohu Epifanu ob časih Makabejcov (gl. bukv. Makab.); spet drugi si mislijo kazni, ki jih Judje še zdaj terpijo.
9. Bog je Jeruzalem postavil v sredo narodov, t. j., malikovavcov, de bi se v njem češenje praviga Boga ohranilo, in se po tem iz njega tudi po deželah malikovavcov ali ajdov razširjalo (Brentano).
10. Jeruzalem „*je zaničeval moje pravice*“, t. j., moje zapovedi. — Bog ima pravico térjati od nas spolnovanje njegovih zapoved, ker nam je dal um in sebi podobno natoro.

Digitized by Google

kor narodi, in moje zapovedi bolj,[11]) kakor dežele, ktere so okoli njega; moje postave so namreč zavergli, in po mojih zapovedih se niso ravnali.

7. Za tega voljo to govori Gospod Bog: Ker ste presegli narode, ki so okoli vas, in se niste ravnali po mojih pravicah, in mojih postav niste spolnovali, in še po pravicah narodov,[12]) ki so okoli vas, niste delali;

8. za tega voljo to govori Gospod Bog: Glej, jez pridem nad te, in jez sam bom v sredi tebe pred očmi narodov sodbo delal,

9. in bom nad teboj storil, kar še nisim storil, in kar zanaprej ne bom storil,[13]) zavolj vsih tvojih gnusob.

10. Zato bodo v sredi tebe očetje otroke jedli, in otroci bodo jedli svoje očete,[14]) in bom nad teboj sodbo sklenil,[15]) in vse tvoje ostanke na vse vetre razvel.[16])

11. Zato, kakor resnično jez živim, govori Gospod Bog: Ker si oskrunil moje sveto prebivališe z vsimi svojimi pregrehami, in z vsimi svojimi gnusobami; te bom tudi jez razdrobil,[17]) in moje oko ne bo zaneslo,[18]) ter se ne bom usmilil.

12. Tretji del tebe bo za kugo pomerl, in bo v sredi tebe po lakoti končan; in tretji del tebe bo okrog tebe pod mečem popadal; tretji del tebe pa bom na vse vetre razkropil; in meč bom izderl za njimi.

13. In bom svoj serd na nje izsul, in svojo jezo nad njimi izpolnil, in se bom odahnil; ter bodo zvedili, de sim jez v svoji gorečnosti govoril, kadar se bom s svojo serditostjo nad njimi znosil.[19])

14. In djal te bom[20]) v pustoto in sramoto narodam, ki so okoli tebe, pred obličjem vsih memo gredočih.

15. Ter boš v zasramovanje[21]) in v preklinjevanje, v zgled in v stermenje narodam, ki so okoli tebe, kadar bom nad teboj sodbo

---

11. „*in moje zapovedi bolj*“ zaničeval, kakor malikovavci. — Judje so zaničevali Božje zapovedi, ker so jih spoznali, in jih vender niso dopolnovali.
12. „*ste presegli narode*“, namreč v pregrehah, spačenosti; — „*po pravicah narodov*“, t. j., po natornih postavah ali zapovedih, ki so slehernimu človeku v serce zapisane.
13. „*kar nisim storil, in kar ne bom storil*“ drugim mestam.
14. Glej spolnovanje tega prerokovanja Žal. pes. 4, 10.
15. Drugi prestavljajo: „*in nad teboj bom kazen spolnoval*“.
16. „*na vse vetre*“, t. j., po vsih deželah bom razkropil ostale Jude.
17. Ker si ti, o Jeruzalem! „*s svojimi gnusobami*“, z malikovanjem in s svojim nečistim početjem skrunil moj tempelj, zato te bom razvalil s tempeljnam vred po Kaldejcih (Brentano).
18. „*in moje oko ne bo zaneslo*“, t. j., jez ti ne bom zanesel.
19. Naj po vsim svetu pognani Judje iz svoje in svojih pobitih nesreče zvedo, kakó jezen in serdit (pravičen) Bog sim jez (Hier.).
20. „*djal te bom*“, o Jeruzalem! „*v pustoto*“, pušavi enaciga te bom storil.
21. narodi (ajdje) te bodo zasramovali, preklinjevali, se nad teboj zgledovali in stermeli.

Digitized by Google

sklepal v serdu in v nevolji, ter v jeznim svarjenji.[22])

16. Jez Gospod sim govoril:[23]) Kadar bom z nar hujšimi pušicami lakote vanje streljal,[24]) ktere bodo smertne; streljal pa bom z njimi, de vas bom pokončal; in lakoto bom na vas nagrabil, in zlomil vam bom krušno palico.[25])

17. In lakoto bom med vas poslal, in naj hujši zveri do pokončanja;[26]) tudi kuga in kri pojdete skozi tebe,[27]) in meč bom nad te izderl. Jez Gospod sim govoril.

VI. Poglavje.

Izraelsko ljudstvo bo zavoljo malikovanja pokorjeno. Ostanki ljudstva se bodo spreobernili, in bodo rešeni. Jeza Božja.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Sin človekov! oberni svoj obraz na izraelske goré,[2]) in prerokuj zoper njé,

3. in reci: Izraelske goré, poslušajte besedo Gospod Boga! To govori Gospod Bog goram in hribam, skalam[3]) in dolinam:[4]) Glejte, jez bom meč nad vas izderl, in razrušil vaše visočine,[5]) Spod. 36, 2.

4. in bom poderl vaše altarje, in vaše podobe bodo razdrobljene; in vaše pomorjene bom vergel pred vaše malike.[6])

5. Vergel bom trupla Izraelcov pred vaše malike, in razmetal bom vaše kosti okoli vaših altarjev,[7])

---

22. kadar te bom po svoji ostri pravici tepel.
23. Jez, vsigamogočni Bog sim, ki s temi kaznimi žugam.
24. „*vanje*“, t. j., v vas „*streljal*“, t. j., vas z naj hujši lakoto moril.
25. „*krušno palico*“ ali: „*krušno podporo*“. Gl. zgor. 4, 16.
26. „*naj hujši zveri*“, t. j., Kaldejce (Teodoret), „*do pokončanja*“, t. j., dokler vas ne bodo pokončale, namreč hude zveri, t. j., Kaldejci.
27. „*kuga in kri*“ (moritev) bote v tebi, o Jeruzalem! razsajale, gospodarile.
1. Naslednje prerokovanje (v. 1—14.) je bilo dano Ecehielu, po tem ko so bile v 4. in 5. poglavji povedane pomenljive djanja spolnjene, in sega v šesto leto jetništva Jehonijeviga (zgor. 4. razl. 1. 594 pred Kr.). To prerokovanje je bilo dano z besedo, ne pa z djanjem; Ecehiel je namreč včasih z besedo včasih pa z djanjem prerokoval, kar mu je bil Bog razodel (Gl. zgor. 3, 24—27.).
2. „*goré*“ se večkrat imenujejo namesti dežel, dežele pa namesti prebivavcov. Po misli sv. Hieronima se zato tukaj imenujejo goré, ker so altarji malikovavcov na njih stali.
3. „*skalam*“, v hebrejskim se bere: „*potokam*“.
4. Tudi v dolinah so malikovali (4. Kralj. 23, 10. i. d. Iz. 57, 5. 6.).
5. „*visočine*“, t. j., na gorah napravljene malikovavske svetiša. Gl. 3. Mojz. 26, 30.
6. vam v zasramovanje in spričevanje, de vam maliki nič ne morejo pomagati (Brentano).
7. To je Bog že po Mojzesu napovedal terdovratnim Judam. Gl. 3. Mojz. 26, 30.

Digitized by Google

6. povsod, kjer prebivate.[8]) Mesta bodo zapušene, in visočine poderte, in razmetane: vaši altarji bodo razvaljeni, in zdrobljeni; vaših malikov ne bo več, vaši tempeljni[9]) bodo razdjani, in vaše dela bodo potrebljene.[10])

7. Morija bo med vami; in zvedili bote, de sim jez Gospod.[11])

8. Ohranil bom pa izmed vas tiste, kteri bodo med narodi meču ubežali, kadar vas bom po deželah razpodil.

9. In vaši rešeni se me bodo spomnili med narodi, med ktere so bili vjeti odpeljani; ker poterl bom njih serce,[12]) ktero je nečistosti vdano,[13]) in se je od mene ločilo, in njih oči, ktere so se v malike zaljubile; in sami sebi bodo zoperni zavoljo hudobij, ktere so v vsih svojih gnusobah delali.

10. Tedaj bodo zvedili, de jez Gospod nisim zastonj govoril, de jim bom to hudo storil.

11. To govori Gospod Bog: Poči s svojimi rokami, in udari s svojo nogo,[14]) in reci: Joj, zavoljo vsih hudih gnusob Izraelove hiše! ker bodo z mečem, lakoto in kugo pokončani.

12. Kdor je deleč,[15]) bo za kugo umerl; kdor pa je blizo,[16]) bo pod mečem padel; in kdor bo ostal, in bo obležen,[17]) bo za lakoto umerl; ker izsul bom vso svojo jezo nad njimi;

13. in vedili bote, de sim jez Gospod, ko bodo vaši pomorjeni v sredi vaših malikov okoli vaših altarjev ležali na vsih visokih hribih, na vsih verhéh gorá, pod slehernim senčnim drevesam, in pod slehernim košatim hrastam, na kraji, kjer so svojim malikam lepo dišeče kadila zažigali.[18])

14. In iztegnil bom na nje svojo roko, in storil bom njih deželo pusto in zapušeno od pušave Deblate[19]) po vsih njih prebivališih;[20]) in zvédili bodo, de sim jez Gospod.

---

8. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Kjerkoli prebivate, bodo mesta*“ i. t. d.
9. „*vaši tempeljni*“, v hebrejskim: „*vaši stebri*“. Gl. 2. Kron. 14, 5. Iz. 17, 8.
10. „*vaše dela*“, t. j., vaši maliki, ki ste jih naredili, bodo iztrebljeni po Kaldejcih; desiravno so Kaldejci tudi sami malikovavci, jih bojo vender le v svoji zdivjanosti pokončali.
11. „*de sim jez Gospod*“, maševavec nad vsim hudim.
12. „*poterl bom njih serce*“, t. j., omečil bom njih serce, de bo skesano.
13. „*nečistosti*“, t. j., malikovanju vdano; malikovanje se imenuje nečistost. Gl. Iz. 1, 21.
14. „*s svojo nogo*“ ob tla v znamnje svojiga čudenja in svoje nevolje zavoljo toliko pregreh (Hieronim). — „*Joj*“, ali pa: „*Gorjé*“.
15. Kdor bo pred oblego jeruzalemskiga mesta v pušavo bežal (Hier.).
16. kogar bodo sovražniki mógli doseči.
17. „*in bo obležen*“, namreč v zapertim jeruzalemskim mestu.
18. Na krajih, kjer so Judje malikovali, bodo morjeni. Gl. Iz. 57, 5. 7.
19. „*Deblata*“ je blezo „*Reblata*“, na severni strani Palestine, kamor je bil Sedekija odpeljan. Gl. Jer. 39, 5. 6.
20. Nekteri prestavljajo hebrejsko: ... „*pusto in zapušeno, še groznejši* (še bolj strašno, pusto in zapušeno) *od pušave* (ki se ji pravi) *Diblata*“. — „*Diblata*“ je blezo enako ime z imenam „*Diblataim*“, vélika in grozna

Digitized by Google

VII. Poglavje.

Ecchiel prerokuje, de se bliža popolnama pokončanje judovske dežele zavoljo pregreh njenih prebivavcov.

1. In Gospod mi je govoril,[1]) rekoč:

2. In ti, sin človekov! to pravi Gospod Bog izraelske dežele: Konec pride, pride konec nad štiri kraje dežele.[2])

3. Zdaj bo tebe konec, ter bom izpustil svoj serd nad té, in te bom sodil po tvojih delih, in pred té bom položil vse tvoje gnusobe.[3])

4. Moje oko ti ne bo zaneslo, in se ne bom usmilil; ampak tvoje dela ti bom naložil,[4]) in tvoje gnusobe bodo v sredi tebe;[5]) in zvedili bote, de sim jez Gospod.

5. To govori Gospod Bog: Ena nadloga, glej, nadloga pride![6])

6. Konec pride, pride konec, zbudil se je zoper tebe;[7]) glej, pride!

7. Potertje pride nad té, ki v deželi prebivaš:[8]) čas prihaja, blizo je dan morije,[9]) in ne ukanja po hribih.[10])

8. Zdaj kmalo bom svojo jezo nad té izlil, in ves svoj serd nad té izpustil; in sodil te bom po tvojih delih, in te obložil z vsimi tvojimi pregrehami.[11])

9. In moje oko ne bo zaneslo, ne bom se usmilil, ampak tvoje

---

moabska pušava, skozi ktero so Izraelci hodili, ki so prišli iz Egipta. Gl. 4. Mojz. 38, 46. in 5. Mojz. 8, 15. (Brentano).

1. „*Gospod mi je govoril*“ tisti čas. Gl. pogl. 4. razl. 1.

2. Štirje deli svetá pomenijo vso izraelsko deželo, deželo dvanajsterih rodov. Čez štiri ali pet let je ta konec nastopil. Gl. pogl. 4. razl. 1.

3. „*pred té položil*“, t. j., ti pred očí postavil. — V hebrejskim: „*in vse tvoje gnusobe bom na te položil*“, t. j., kazni, šibe za gnusobe bom na te djal, o izraelsko ljudstvo!

4. „*tvoje* (hudobne) *dela ti bom naložil*“, t. j., s kaznijo ti jih bom plačeval.

5. „*bodo v sredi tebe*“ očitne, ker bodo kazni zavoljo njih očitne ino vidne. Glej spod. v. 9.

6. „*Ena nadloga*“, ena vojska bo judovskimu kraljestvu konec storila, de „*druge*“ ne bo treba (Brentano).

7. „*zbudil se je zoper tebe*“, v hebrejskim je nekaka igra z besedami: „*hakez hekiz*“, kar se ne da v druzih jezikih prav prestaviti. — Kralj Nabuhodonozor bo nenadama in nanaglama perderl, in bo judovskimu kraljestvu konec storil (Brentano).

8. V hebrejskim: „*Jutro* (strašniga dneva) *pride nad te, o prebivavec v deželi!*“

9. „*dan morije*“, v hebrejskim: „*dan zmešnjave*“.

10. Kmalo ne bo po gorah več slišati žetevnih ali hvalnih pesem tukaj češenim malikam na čast, ampak morivno vpitje.

11. „*te obložil z vsimi tvojimi pregrehami*“, t. j., s kaznimi z greham zaslužennimi.

Digitized by Google

dela ti bom naložil, in v sredi tebe bodo tvoje gnusobe;[12]) in zvedili bote, de sim jez Gospod, kteri tepem.

10. Glej dan, glej pride; potertje že prihaja,[13]) šiba že cveti,[14]) napuh že zelení.[15])

11. Krivica se vzdiguje z nezbožno šibo;[16]) nihče izmed njih ne bo ostal, ne izmed ljudstva, ne izmed hruma;[17]) in pokoja ne bo med njimi.[18])

12. Čas pride, dan se bliža; kdor kupi, naj se ne veseli;[19]) in kdor prodá, naj ne žaluje;[20]) ker jeza pride čez vse njegovo ljudstvo.

13. Zakaj kdor proda, se ne bo povernil k temu,[21]) kar je bil prodal, če tudi živi med živimi; ker tudi prerokovanje do vsiga ljudstva se ne bo vernilo;[22]) in človek v svojim hudobnim življenji ne bo terden.[23])

14. Trobite s trobento, vsi naj se pripravijo![24]) — Pa ga ni, de bi šel v boj; ker moja jeza pride nad vse njegovo ljudstvo.[25])

15. Zunej meč, znotrej kuga in lakota; kdor je na polji, bo umerl pod mečem; in kteri so v mestu, jih bo kuga in lakota požerla.

16. Oteli pa se bodo izmed njih, kteri bodo bežali; in bodo na gorah kakor dolinski golobje vsi v trepetu, slednji zavolj svoje hudobije.[26])

17. Vse roke bodo onemogle, in čez vse kolena bo voda tekla.[27])

18. Spokorne oblačila bodo nosili, in strah jih bo obhajal; vsi

---

12. „*bodo tvoje gnusobe*“ očitne po šibah, ki te bodo zadevale.
13. „*potertje*“, v hebrejskim: „*jutranja zarja* (strašniga dneva) *se že zaznava*“.
14. „*šiba*“, s ktero bote tepeni, že raste.
15. „*napuh*“ sovražnikov. Glej Jer. 50, 31. 32.
16. Hudobni sovražniki pridejo v svojim brezbožnim napuhu Jude kaznovat.
17. „*nihče izmed njih*“, namreč izmed Judov ne bo ostal per življenji, „*ne izmed ljudstva, ne izmed hruma*“ (izmed množice), v hebrejskim: „*nič ne od njih bogastva, nič ne od njih rodú*“ ne bo ostalo, vse bodo sovražniki — Kaldejci — pokončali.
18. V hebrejskim: „*in ne bo med njimi žalovanja*“ (prestavlja sv. Pagnini) namreč za mertvimi; toliko bo merličev, de jih ostali ne bodo mógli po svoji šegi z žalovanjem pokopavati, ter za njimi vsih mertvaških šeg opravljati (Brent.).
19. „*kdor* (kaj) *kupi, naj se* tega *ne veseli*“, ker bo kmalo ob to prišel.
20. „*naj ne žaluje*“ po prodanim, saj bi mogel to tako zgubiti.
21. „*se ne bo povernil k temu*“, namreč v svetim letu (3. Mojz. 25, 11—13.), ker tega ne bo več učakal pred odpeljanjem v sužnost.
22. „*se ne bo vernilo*“ v nič, de bi se ne spolnilo; ne bo preklicano.
23. „*ne bo terden*“, ne bo na terdim; hudobija mu ne bo nič pomagala, ga ne bo varovala (Hier.).
24. Tako bodo judovski vojvodi klicali, svoje vojske spodbudovali, iti nad Kaldejce, pa ga ne bo, kteri bi se jim v bran postavil.
25. v svoji pravični jezi bom vzel vsimu ljudstvu serčnost in moč.
26. Nekaj Judov bo na gorè zbežalo, in trepetalo od strahú, pa zavolj svojih grehov bodo vjeti in pomorjeni.
27. Judje bodo v tolikim strahu, de ne bodo mógli deržati svoje vode. Gl. spod. 21, 7.

Digitized by Google

obrazi bodo prepadeni, in vsih njih glave bodo plešaste.[28])

19. Svoje srebro bodo venkaj pometali, in njih zlató jim bo kakor gnoj;[29]) njih srebro in njih zlato jih ne bo môglo rešiti dan serda Gospodoviga. Svoje duše ne bodo nasitili, svojiga trebuha ne napolnili; ker jim je bilo spotikljej[30]) v hudobijo. Preg. 11, 4. Sir. 5, 10. Sof. 1, 18.

20. Lepotíno svojih dragotín so v napuh obračali, in iz nje so si podobe svojih gnusob in malikov narejali; zato jim jo bom dal v nesnago;[31])

21. in dal jo bom ptujim rokam pograbiti, in v plen hudobnim po deželi,[32]) de jo bodo ognusili.[33])

22. In obernil bom svoj obraz od njih, ter bodo oskrunili moje svetiše;[34]) razbojniki bodo vanj prišli, in ga bodo ognusili.

23. Naredi sklep![35]) ker zemlja je polna kervave sodbe,[36]) mesto polno hudobije.

24. In perpeljal bom naj hudobniši izmed narodov, de bodo posestvali njih hiše; ukrotil bom napuh mogočnih, in drugi bodo posestvali njih svetiša.[37])

25. Ko pride stiska, bodo mirú iskali;[38]) pa ga ne bo.

26. Trepet za trepetam[39]) bo prišel, in govorica za govorico:[40]) prikazni[41]) bodo iskali per prerokih, pa postava bo zginila od duhovna, in svet od starih.[42])

27. Kralj bo žaloval, in knez bo obdan z britkostjo, in roke se

28. Ob žalostnih prigodbah so Judje, kakor drugi narodi v jutrovi deželi, posebno spodnjo obleko iz debeliga sukna nosili, in si lase ostrigli. Iz. 15, 2. 3: 22, 12. Jer. 48, 37.

29. Za zlató in srebró ne bodo nič marali, ker jim ne bo môglo nič pomagati; še težilo bi jih v bégu, ko bi ga seboj jemali.

30. Zlató in srebró jim je bilo v *„spotikljej“*, perložnost k grehu, ker so iz njega malike narejali, in ga napčno obračali.

31. *„zato jim jo bom dal v nesnago“*, lepotíno — dragotíno — zlatníno in srebernino jim bom dal v nesnago, t. j., storil bom, de bodo zlató in srebró kakor kaj nesnažniga in ognušeniga od sebe metali.

32. *„in v plen* (v rop) *hudobnim po deželi“*, namreč Kaldejcam.

33. *„de jo bodo ognusili“*, namreč lepotíno — dragotíno — zlatníno in srebernino, ker jo bodo pobrali, in za vsakdanje — nesvete — rečí obračali.

34. Ne bom jim branil iti v *„moje svetiše“*, t. j., v tempelj, in ga oskrunjati.

35. *„Naredi sklep“*, o prerok! skleni sodbo, napovej kazen v mojim imenu! — V hebrejskim: *„Naredi verige“* (ketine) v pomenljivo znamnje, de bo kralj z ljudstvam vred peljan v sužnost.

36. *„polna kervave sodbe“*, t. j., polna tacih pregreh, ki so vredne kervave sodbe, namreč smerti.

37. *„in drugi bojo posestvali njih svetiša“*, v hebrejskim: *„in njih svetiša bodo oskrunjene“*. Pomen: Hudobni Kaldejci bojo njih hiše v last vzeli, prevzetne judovske mogočnike ponižali, njih mališke tempeljne in altarje oskrunili in poderli (Brentano).

38. *„bodo mirú iskali“* per Kaldejcih, tode zastonj.

39. V hebrejskim: *„Poterlje za poterljem“*, ali pa: *„Nesreča za nesrečo“*.

40. *„govorica za govorico“*, žalostna novica za novico se bo slišala.

41. *„prikazni“*, t. j., prerokovanja bojo iskali, ter bi radi zvedili, kako se bo vse to izšlo.

42. duhovni ne bodo več spoznali postave, in stari si ne bodo vedili svetvati v stiskah.

Digitized by Google

bodo tresle ljudstvu po deželi. Po njih delih jim bom storil, in po njih sodbah[43]) jih bom sodil; in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

VIII. Poglavje.

Prerok je v duhu v jeruzalemski tempelj djan, vidi Jude malikovati, in jim oznanuje Božjo kazen.

1. In pergodilo se je šesto leto, šesti mesec, peti dan mesca:[1]) Sedel sim v svoji hiši, in stari izmed Juda so sedeli per meni, in prišla je tam nad me roka Gospod-Boga.[2])

2. In sim vidil, in glej, bila je podoba, ki se je vidila kakor ogenj; od njeniga ledja doli se je vidilo kakor ogenj; od njeniga ledja gori se je vidilo kakor bliš, kakor podoba bliščiga brona.[3])

3. In nekaj se je stegnilo kakor roka, ktera me je zgrabila za lase moje glave; in duh me je vzdignil med zemljo in nebó, in me je perpeljal v Jeruzalem v prikazni Božji k notranjim vratam,[4]) ki so proti polnoči obernjene, kjer je bila postavljena podoba ljubosumnosti, ki je vnemala gorečnost.[5]) Dan. 14, 35.

4. In glej, tam je bila slava Izraeloviga Boga, v taki pri-

---

43. *„po njih sodbah“*, t. j., po njih zasluženji jih bom sodil.

1. Ecchiel je bil peto leto peti dan četertiga mesca jetništva kralja Jehonija v preroško službo poklican (pogl. 1, 1.), in sedem dni poznejše dobí povelje (3, 16: 4, 1—11.), pred Jeruzalemam na opeki (na ceglu) narisanim 430 dni na svojih dveh straneh ležati. Šesto leto peti dan šestiga mesca je spet sedel v svoji hiši med starašini (v. 1.). Med tem časam in unim imenovaniga poklica je bilo preteklo en mesec in 23 dni, t. j., 413 vsih dni, ker judovsko leto le 12 mescov po 30 dni šteje, in vender je prerok 430 dni pred zgorej v 1. versti omenjenim časam na svojih straneh ležal? — Razlagavci svetiga pisma to nasprotje takole poravnajo, ker pravijo, de je bilo peto leto prestopno leto, ktero je imelo trinajst mesencov. Po tem takim je preteklo med tema dvema časama 453 dni.

2. t. j., tukaj sim se bil po Božji moči zamaknil, in sim prikazen vidil. — Naslednja prikazeń obsega pogl. 8—11., v kterih se sploh razkladajo pregrehe jeruzalemskiga mesta in njemu namenjene kazni.

3. Tako se je bil Bog perkazal preroku tudi že poprej. Gl. zgor. 1, 27. Prim. 1, 4.

4. *„k notranjim vratam“* na vnanjim dvoru, na poznejim ajdovskim dvoru.

5. *„podoba ljubosumnosti“*, t. j., podoba, ktera Boga tako rekoč k ljubosumnosti draži; ker je bil malik izraelskimu ljudstvu kakor stransk, nezakonsk mož zraven Boga, kteri je hotel sam pravi zakonski mož izvoljenimu ljudstvu biti. Veči del razlagavcov méni s svetim Hieronimam, de je bil Baal, ki ga je bil dal kralj Manase (4. Kralj. 21, 7: 2. Kron. 33, 7.) v tempelj postaviti, potlej pa Josija razrušiti (2. Kron. 34, 4.), njegov nastopnik pa ga je bil spet dal postaviti v tempelj.

Digitized by Google

kazni, kakoršno sim vidil na polji.[6])

5. In mi je rekel: Sin človekov, vzdigni svoje oči proti polnočni strani! In vzdignil sim svoje oči proti polnočni strani; in glej, na polnočni strani per vratih altarja[7]) je bila podoba ljubosumnosti prav ob vhodu.

6. In mi je rekel: Sin človekov! ali vidiš, kaj leti počenjajo, velike gnusobe, ki jih Izraelova hiša tukaj dela, de bi šel deleč proč od svojiga svetiša? in če se oberneš, boš vidil še veči gnusobe.

7. In me je peljal k vratam v preddvor;[8]) in sim vidil, in glej, bila je ena luknja v zidu.

8. In mi je rekel: Sin človekov! prederi zid.[9]) In ko sim bil zid prederl, so se perkazale ene vrata.[10])

9. Na to mi je rekel: Stopi noter, in poglej prehudobne gnusobe, ktere tukaj delajo.

10. In ko sim bil noter stopil, sim vidil, in glej, bile so mnogotere podobe laznin in žival, in vse mališke ostudnosti Izraelove hiše povsod okoli po zidu namalane.[11])

11. In sedemdeset móž izmed starih Izraelove hiše, in v sredi njih pred podobami stoječih je stal Jezonija, Safanov sin; in sleherni je imel kadilnico v svoji roki, in od kadila se je vzdigoval dim kakor megla.[12])

12. In mi je rekel: Gotovo vidiš, sin človekov! kaj stari Izraelove hiše delajo v temi vsak skrivaj v svojim hramu; ker pravijo: Gospod nas ne vidi, Gospod je deželo zapustil.[13])

13. In mi je rekel: Če se dalje oberneš, boš vidil še veči gnusobe, ktere ti počenjajo.

---

6. Gl. zgor. 3, 23. Veličanstvo, voz Božji je stal na vnanjim dvoru v znamnje, de hoče zapustiti svoje svetiše.

7. Po misli nekterih razlagavcov se tem vratam tako pravi po Salomonovim altarji, ki ga je bil dal Ahaz iz srede notranjiga preddvora na te polnočne vrata prestaviti (4. Kralj. 16, 14.); drugi pa mislijo, de je ime teh vrat od malikoviga altarja, ki je neki zraven stal. Prim. 4. Kralj. 21, 4. 5.

8. „*v preddvor*“ za ljudstvo, ki se je na ravnost imenoval „*preddvor*“, unimu duhovskimu preddvoru nasproti, ki se mu je reklo „*notranji preddvor*“ (v. 16.). Prim. 3. Kralj. 6, 36.

9. „*prederi zid*“ še globokeje v luknjo.

10. Ko sim bil skozi luknjo zlezel, dalje kopal in steno prebil, sim prišel do vrat v podzemeljski obok z razdelki (s čumnatami ali hrami), kjer so judovski starašini malikovali.

11. „*laznin in žival*“, t. j., lazijočih žival in druzih zverí; — „*po zidu namalane*“, v hebrejskim: „*r zid vrezane*“.

12. Sedemdeseteri možje so bili verjetno udje višjiga zbora (sinedrija), ki jih je bil že Mojzes v svoj namen odločil (4. Mojz. 11, 16. 24.). Jezonija, sin Safanov (4. Kralj. 22, 8.), je bil njih predstojnik. Malikovanje je bilo egiptovsko. Egipčani so skorej vse živali po božje častili, zlasti červe. Egiptovsko malikovanje so imeli tisti čas, ker so od Egipčanov in njih bogov pomoči zoper mogočne Kaldejce perčakovali. Prim. spod. 17, 15.

13. Gospod ne gleda milostljivo na nas, Gospod nas je pustil brez pomoči; zato se moramo k drugim, k egiptovskim bogovam oberniti.

Digitized by Google

14. In me je peljal skozi vrata[14]) Gospodove hiše, ktere so proti polnoči;[15]) in glej, tam so sedele žene, in so se jokale po Adonidu.[16])

15. In mi je rekel: Prav si vidil, sin človekov! ko se pa oberneš spet na drugo stran, boš vidil še veči gnusobe, kakor so lete.

16. In me je peljal na notranji dvor[17]) hiše Gospodove; in glej, per vratih v Gospodov tempelj med lopo in altarjem[18]) je bilo okoli pet in dvajset móž,[19]) kteri so imeli herbte obernjene proti Gospodovimu tempeljnu, obraze pa proti jutru, in so molili proti solnčnimu vzhodu.[20])

17. In mi je rekel: Prav si vidil, sin človekov! Je li kaj maliga za Judovo hišo, de so počenjali té gnusobe, ktere so tukaj delali; ker po tem, ko so deželo s hudobijo[21]) napolnili, so se spet obernili mene dražit? in glej, vejice deržijo k svojim nosnicam.[22])

18. Zato bom tudi jez delal v serdu; moje oko ne bo zaneslo, in se ne bom usmilil; in ko mi bodo z velikim glasam na ušesa vpili, jih ne bom uslišal.

---

14. *„skozi vrata“*, t. j., k vratam, skozi ktere se hódi v preddvor.

15. ktere so bile na polnočni strani v preddvor za ljudstvo.

16. Od *„Adonida“* (v sirskim se imenuje *„Tamus“*) pripoveduje basen ali zmišljena povest naslednje: Adonid (v latinskim: *„Adonis“*, v hebrejskim: *„Adon“* ali *„Baal“*, gospod) je ljubil Astarto (v hebrejskim: *„Astaroto“*, v greškim: *„Venero“*), na lovu pa ga je bil merjasec umoril. Astarta, neutolažljiva zavoljo smerti svojiga ljubeja, si prosi, de naj pride iz spodnjiga sveta. Prošnja ji je bila uslišana, pa vender je smel na leto le šest mescov per njej ostati, druzih šest mescov pa je mógel v breznu prebivati. Pomen té basni je: Solnce (Baal, Adon) se pol leta na svojim potu zemlji (Astarti, Veneri) bliža, drugo polovico pa se ji odmika, kadar pride zima, ktere podoba je kocasti, šetinasti merjasec. Oboje, zginjanje ljubiga solnca in njega bližanje, zguba in najdba ljubeja, so slovesno obhajali. Praznovanje Baaloviga ali Adonoviga zginjanja se je začelo s poznim poletjem s solnčno obernitvo, ko se je njih malik zimi bližal; žalostno se je obhajalo z vsimi per merličih navadnimi šegami. Žene so se vdajale nezmernimu vekanju po zgubljenim bogu, in so se nesramno nastavljale. Praznovanje zavoljo spet najdeniga boga Adona se je začelo z bližanjem ljubiga solnca k zemlji, s pomladjo, in se je ravno tako z nezmernim veseljem obhajalo, kakor njega odmikanje od zemlje z nezmerno žalostjo.

17. *„na notranji dvor“*, t. j., na duhovski preddvor.

18. Na duhovskim dvoru je bil prostor med altarjem za žgavne daritve in med lopo ali med poslopjem, ki je bilo k tempeljnu perzidano; temu prostoru se je reklo prostor med tempeljnam in altarjem. Tukaj, kjer se je ta prostor za altarjem začel, je bil vhod v svetiše, in na tistim prostoru so imeli duhovni in leviti stati. Tukaj tedaj so stali in molili v ti versti omenjeni možje.

19. duhovnov in levitov. Dvanajst duhovnov in dvanajst levitov je vsak teden opravljalo službo; véliki duhoven spolni ž njimi število *„pet in dvajset“*.

20. *„so molili proti solnčnimu vzhodu“*, ter so častili solnce, Baala.

21. *„s hudobijo“*, s silno grozovitostjo. Prim. 7, 23: 9, 9. Iz. 1, 17—23. Jer. 6, 7.

22. Ktero malikovavsko šego prerok tukaj misli, ni lahko določiti. Nekteri

Digitized by Google

IX. Poglavje.

Prerok še dalje popisuje perkazen. Bog zapové svojim služabnikam, malikovavce pomoriti razun tistih, ki se niso vdeležili teh gnusob.

1. In vpil mi je na ušesa z velikim glasam, rekoč: Bližajo se obiskavci[1]) mesta, in vsak ima smertno orožje v svoji roki.

2. In glej, šest mož pride od strani zgornjih vrat, ktere so proti polnoči;[2]) in v sleherniga roki je pokončevavno orožje; v sredi njih pa je bil en mož v platnenim oblačilu, kteri je imel pisarsko perpravo[3]) okrog svojiga ledja: in ko noter pridejo, se vstopijo zraven bronastiga altarja.[4])

3. In slava Izraeloviga Gospoda se vzdigne od kerubina, nad kterim je stala, k hišnimu pragu,[5]) ter pokliče moža, ki je bil v platno oblečen, in ki je imel pisarsko perpravo okoli svojiga ledja.

4. In Gospod mu je rekel: Pojdi po sredi mesta, po sredi Jeruzalema, in začerkaj tau na čela móž, kteri zdihujejo in žalujejo zavoljo vsih gnusob, ki se v njem godijo.[6]) 2. Mojz. 12, 7: Skr. raz. 7, 3.

---

menijo, de so vejice bile lavorove (lorberjeve) mladike, solncu posvečene; drugi mislijo, de je bila to šega ognjemolivcov ali tacih malikovavcov, ki so molili ogenj. Ko so ti malikovavci ogenj, solnčno podobo, vnemali, so deržali butarico dračja v roki, in ko so molili, so jo deržali pred obraz zoper nadlegovanje hudih duhov.

1. „*obiskavci*“, t. j., Božji kaznovavci, spolnovavci Božjih sodbá.

2. Zgornje vrata so bile na polnočni strani v duhovski preddvor, in se jim je tako reklo zavoljo višji lege tega dvora; ljudski preddvor je niže ležal. Šesteri možje so podoba Kaldejcov; od polnočnih vrat pridejo, ker so Kaldejci od polnočne strani v deželo ropali. Jer. 1, 13. 14.

3. Sedmi mož je bil poslanec mirú za zveste častivce Gospodove. Belo platno je angeljsko oblačilo, podoba čistosti (Dan. 10, 5.). V belo platno je bil tudi véliki duhoven oblečen (3. Mojz. 16, 4.) o spravnim dnevu. — Jutrovec nósi svoje reči v svojim pasu, pisar svojo černilnico (posodo za černilo).

4. „*zraven bronastiga altarja*“, na kterim so se opravljale žgavne daritve.

5. Gospod, ki je bilo zgor. 8, 4. od njega govorjenje, de je bil na zunanjim preddvoru, se je vzdignil z vozam v notranji preddvor proti svetišu, pa vender takó, de je voz proti jugu svetiša obstal, Bog sam pa se je na njega prag podal, v znamnje, de je prišel sodit in svoje kazni spolnit. Kraj, kjer je bil voz in Bog, je spodej 10, 3—5. bolj popisan.

6. Možu je bilo zapovedano, naj pravične, ki žalujejo zavoljo hudobij in pogube, in skesane grešnike zaznamnja s čerko „*tau*“, de božji kaznovavci spoznajo tiste, kterim naj zanesejo. „*Tau*“ je zadnja čerka v hebrejski abecedi; v starodavnim času je imel „*tau*“ podobo križa, ki je bil v skritim uku Egipčanov in druzih starih ljudstev podoba življenja. De je imel „*tau*“ podobo križa, so bili sicer nekteri učeni nasprotne misli, tode v novih časih so starinarji (možje, ki se s starimi napisi, znamnji i. t. d. pečajo, in jih razlagajo) prav gotovo to dokazali. Sloveči preiskovavec starín po imenu Kenikot je imel denar četertiga leta vlade velikiga duhovna Simona, na kterim je čerka „*tau*“ dvakrat

Digitized by Google

5. Unim[7]) pa je rekel, de sim slišal: Idite po mestu, in pojte za njim, in pobijajte: vaše oko ne perzanesi, in ne usmilite se!

6. Stariga, mladenča, in deklicò, dete in ženo pomorite do čistiga; nobeniga pa, na kterim bote vidili tau, ne umorite;[8]) začnite pa per mojim svetišu.[9]) Začeli so tedaj per starih možéh, kteri so bili pred hišo.[10])

7. Tudi jim je rekel: Ognusite hišo, ter napolnite dvoriša s pomorjenimi; *(po tem)* pojte ven.[11]) In šli so, ter so pobijali tiste, kteri so bili v mestu.

8. Po dokončani morii[12]) sim jez ostal,[13]) in sim padel na svoj obraz, ter sim na glas rekel: Joj, joj, joj,[14]) Gospod Bog! boš tedaj vse ostanke Izraelcov pokončal, ker svoj serd nad Jeruzalem izlivaš?[15])

9. In mi je odgovocil: Hudobija hiše Izraelove in Judove je grozno velika, in zemlja je polna kervi, in mesto polno odvernjenja;[16]) rekli so namreč: Gospod je zapustil deželo, in Gospod ne vidi.[17])

10. Tedaj tudi moje oko ne bo zaneslo, in se ne bom usmilil, po njih delih jim bom povernil.[18])

11. In glej, mož, kteri je bil v platno oblečen, ki je imel pisarsko perpravo na svojim herbtu, je odgovoril besede, rekoč: Storil sim, kakor si mi bil ukazal.[19])

---

v podobi križa ✕ viditi; na druzih judovskih denarjih se najde (podoba) + ✕ ☓, in v puniški abecedi ima „*tau*“ to podobo ✠. Tako je bil že pred Kristusam križ znamnje odrešenja.

7. „*Unim*“ šesterim možém, kaznovavcam spačenih ljudí.

8. „*ne umorite*“, v hebrejskim: „*se ne dotaknite*“.

9. „*per mojim svetišu*“, t. j., per mojih duhovnih, ki so kazni nar bolj vredni.

10. per 25 možeh pred tempeljnam, t. j., med lopo in altarjem (8, 16.).

11. „*ognusite hišo*“, t. j., tempelj s kervjo pomorjenih; po tem pojte iz tempeljna, ker je jenjal moj tempelj biti.

12. V hebrejskim: „*In ko so še morili*“ možé in žené.

13. sim jez sam (Ecchiel namreč) ostal per življenji.

14. V hebrejskim je le enkrat: „*Joj!*“ ali: „*Oh!*“

15. Mar naj me ta prikazen učí, de boš vse Izraelce pokončal, in judovsko deržavo razdjal?

16. „*mesto polno odvernjenja*“ od Boga, t. j., vse mesto se je obernilo od Boga k malikovanju.

17. Gospod ne gleda milostljivo na nas, Gospod nas je zapustil, torej se moramo k tujim bogovam oberniti, so rekli.

18. „*po njih* (hudobnih) *delih jim bom povernil*“, ker so moje preroke pomorili, in svoje nedolžne otroke malikam darovali (Brentano).

19. „*Storil sim, kakor si mi bil ukazal*“, ter sim nedolžne Jude s čerko +, t. j., s „t“ zaznamnjal, de ne bodo z malikovavci vred pomorjeni (Brentano).

Digitized by Google

X. Poglavje.

Bog zapové žerjavico nad Jeruzalem stresti. Nova perkazen Božjiga vozá.

1. In sim vidil,[1]) in glej, na oboku, ki je bil nad glavami kerubinov, se je nekaj, kakor kamen safir, kakor podoba enaka sedežu, nad njimi perkazalo.[2])

2. In je rekel možu, ki je bil v platno oblečen, ter je djal: Stopi v sredo med kolesa, ki so pod kerubini,[3]) ter vzemi polno pest žerjavice, ki je med kerubini,[4]) in stresi jo na mesto.[5]) In šel je noter vpričo mene.

3. Kerubini pa so stali na desni strani hiše,[6]) kadar je mož vanjo šel, in oblak je napolnil notranje dvoriše.[7])

4. In vzdignila se je slava Gospodova iznad kerubina k hišnimu pragu;[8]) in hiša je bila z oblakam napolnjena, in dvoriše je bilo napolnjeno s svetlobo slave Gospodove.[9])

5. In šumenje perut kerubinov se je slišalo v zunanje dvoriše, kakor glas govorečiga vsigamogočniga Boga.[10])

6. In ko je bil zapovedal v platno oblečenimu možu,[11]) rekoč: Vzemi ogenj izmed koles, ki so med kerubini; je šel noter, in je stopil zraven kolesa.[12])

7. In iztegnil je roko kerubin izmed kerubinov k ognju, ki je bil med kerubini; in ga je vzel,

---

1. Zastran zveze s poprejšnjim glej 8, 2.
2. Glej zgor. 1, 26. — Pomen: Nad kerubini sim vidil le Božji prestol ali sedež, pa ne Boga. Gl. zgor. 9, 3. Bog je bil na svetišnim pragu.
3. „*kolesa, ki so pod kerubini*“ na vozu Božjim.
4. kjer je bil ogenj. Glej zgor. 1, 13.
5. de vse nečisto požge in mesto očisti (Iz. 10, 17.). Hieron.
6. Voz s kerubini je stal na južni strani sv. tempeljna. Verste 3. 4. 5. so tukaj vdjane, ter naznanjajo, de sta bila voz in Bog na več krajih viditi, voz na južni strani sv. tempeljna, Bog pa na njega pragu (Gl. zgor. 9, 3.). Bog se je razodeval po oblaku, kteri je na notranjim duhovskim preddvoru delal svetlobo, proti ljudskimu preddvoru pa temo (v. 4.). Ko so kerubini leteli, ter s svojimi perutnicami vihrali, se je slišal velik šum, kakor de bi bilo germelo (Gl. zgor. 1, 24.). Izraelski Bog se je tukaj posebno pokazal kakor sodnik in kaznovavec (Gl. pogl. 1. razl. 8.). Na južni strani sv. tempeljna je stal voz mališkim podobam in malikovavcam (pogl. 9.) nasproti, kakor de bi se hotel zoper nje vzdigniti, in jih pokončati.
7. „*notranje dvoriše*“, t. j., duhovski preddvor. Gl. 8, 16.
8. Glej zgor. 9, 3. in 6. razl. tega poglavja.
9. oblak je napolnil tempelj s temo, duhovsko dvoriše pa s svetlobo.
10. ko so se kerubini z Božjim vozam iz svetiša na prah vzdignili, so njih perutnice šumele, kakor de bi bilo germelo. Gl. 6. razl.
11. Prerok perpoveduje dalje v 1. in 2. versti začeto prigodbo.
12. Mož se ne upa stopiti med štiri kolesa in štiri kerubine, kjer je ogenj bil, ampak stopi le zunaj k enimu štirih koles.

Digitized by Google

in dal v roke njemu, ki je bil oblečen v platno; ta ga je vzel in odšel.[13])

8. In vidila se je podoba človeške roke pod perutnicami kerubinov.[14])

9. In sim gledal, in glej, štiri kolesa so bile zraven kerubinov: eno kolo zraven eniga kerubina, in drugo kolo zraven druziga kerubina; podoba koles pa je bila viditi kakor kamen krizolit.[15])

10. In viditi so bile vse štiri ene podobe, kakor de bi bilo kolo v sredi kolesa.[16])

11. In ko so tekle, so šle na štiri strani, in se niso vernile, ko so tekle,[17]) ampak tje, kamor se je obernilo, ktero je bilo prednje, so se spustile tudi druge, in se niso vernile.[18])

12. In vse njih truplo in vratovi in roke in perute in krogi[19]) so bili polni oči, okoli štirih koles.[20])

13. In te kolesa je imenoval hitre, de sim slišal.[21])

14. Vsaka *(žival)* je imela štiri obraze: pervi obraz *(je bil)* obraz kerubinov;[22]) drugi obraz, obraz človešk; tretji obraz, obraz levov; in četerti obraz, obraz orlov.

15. In kerubini so se vzdignili:[23]) to je prav tista žival, ktero sim vidil per reki Kobaru.

16. Kadar so kerubini hodili, so tekle tudi kolesa zraven njih; in kadar so kerubini svoje perute razpeli, de bi se od zemlje vzdignili, kolesa niso zaostale, ampak so bile zraven njih.[24])

17. Stale so, kadar so uni stali; in vzdignile so se, kadar so se uni vzdignili; ker v njih je bil duh življenja.[25])

18. In Gospodova slava je šla izpred tempeljnoviga praga, in je stala nad kerubini.[26])

19. In kerubini so se vpričo

---

13. Mož je vzel ogenj, in je šel iz prikazni.
14. Perm. zgor. 1, 8., kjer se pravi, de so imeli kerubini pod perutnicami človeške roké.
15. „*krizolit*“ je drag zlatorumen kamen.
16. Kolesa so bile viditi križema koló v koló staknjene. Gl. zgor. 1, 16.
17. kolesa so zavoljo svoje okrogoličnosti lahko na vse strani tekle.
18. To pomeni doveršeno edinost med kolesi. — Hebrejsko se tudi lahko prestavlja: „*Ko so hodili* (namreč kerubini), *so šli na svoje štiri strani, in se niso vernili; ampak tje, kamor se je pervi kerub obernil, so šli za njim, in se niso vernili, ko so hodili*“.
19. t. j., peste, špice, platiša in šine kolés.
20. V hebrejskim: „*In ves njih život* (teh štirih živali), *in njih herbti, in njih roke, in njih perutnice, in kolesa so bile polne očés okoli po vsih štirih kolesih*“.
21. „*je imenoval hitre*“ zavoljo tega, ker so hitro tekle.
22. „*obraz kerubinov*“ je namesti: „*obraz volovski*“, mende zato, ker so kerubini nad skrinjo zaveze svoj volovski obraz proti vratam v svetiše obernjen imeli.
23. Kerubini so se lahko vzdignili, ker so perutnice imeli.
24. To kaže popolnama edinost. Perm. zgor. 1, 19.
25. Duh, ki je bil v živalih, je bil tudi v kolesih. Gl. zgor. 1, 20. 21.
26. Bog se je spet podal na voz svojiga veličastva (gl. 6. razl.), ter je po sklenjeni sodbi popolnama zapustil tempelj, mesto in deželo.

Digitized by Google

mene z razpetimi perutami od zemlje vzdignili: za njimi ven gredočimi so tudi kolesa šle;[27]) in obstali so per jutrovih vratih hiše Gospodove; in slava Izraeloviga Boga je bila nad njimi.[28])

20. To je ravno tista žival, ktero sim vidil pod Izraelovim Bogam zraven reke Kobara; in sim spoznal, de so kerubini.[29])

Zgor. 1, 1. 3.

21. Vsaka je imela štiri obraze, in vsaka štiri perute; in pod njih perutami je bila podoba človeške roke.

22. In podoba njih obrazov je bila kakor obrazi, ktere sim vidil per reki Kobaru; taki tudi so se vidili, in sleherni je hrepenel iti tje pred seboj.[30])

XI. Poglavje.

Ecehiel še dalje popisuje perkazen, ter prerokuje imenitnikam pogin, vjetim Judam pa vernitev iz sužnosti. Perkazen zgine.

1. In duh me je vzdignil, in me peljal k jutrovim vratam Gospodove hiše, ktere so proti solnčnimu vzhodu:[1]) in glej, per vhodu vrat je bilo pet in dvajset mòž; in v sredi njih sim vidil Jezonija, Azurjeviga sina, in Feltija, Banajeviga sina, kneza ljudstva.[2])

2. In mi je rekel: Sin človekov! to so možje, kteri hudobno mislijo, in nar škodljivši svete v tem mestu sklepajo,[3])

3. rekoč: „Niso li zdavnaj hiše zidane?[4]) To je lonec,[5]) mi pa meso“.[6])

4. Za tega voljo prerokuj od njih, prerokuj, sin človekov!

5. Tadaj je šinil v me Duh Gospodov, in mi je rekel: Govôri: To pravi Gospod: Tako ste

---

27. za kerubini, ko so odrinili, so šle tudi kolesa.

28. Per vzhodnjih vratih vnanjiga preddvora je voz Božji še enkrat postál, ker je hotel Bog preroku še eno povelje dati (Spod. 11, 2.).

29. Kakor se kaže, ni bil prerok žival precej spoznal; še le ko jih je večkrat pogledal, in manj s straham premišljeval, jih je spoznal, de so kerubinam na skrinji zaveze enake.

30. V hebrejskim: ... *„Kebaru; taki so se vidili, in taki so bili; sleherni je šel pred svojim obrazam“*, t. j., tje naravnost.

1. kjer je voz Božji stal. Glej zgor. 10, 19.

2. Pod temi vratmi so se večkrat sošli pervaki v posvetovanje. Gl. Jer. 26, 10.

3. Ti možje so mende kralju Sedekiju ta škodljivi svèt dali, se nad Nabuhodonozorja vzdigniti (4. Kralj. 24, 20.).

4. Ali ne stojé naše hiše zidane per vsim napovedovanji, de bodo razvaljene? Tudi še zanaprej bodo stale, in bomo v njih stanovali do konca svojiga življenja.

5. *„to“* mesto, namreč Jeruzalem, *„je lonec“*.

6. Ta pregovor pomeni: V mestu hočemo sovražnika počakati, v njem oblego preterpeti, v njem živeti in umreti. — V hebrejskim: *„rekoč: Saj še ni blizo potrenje; le zidajmo hiše; ta Jeruzalem je kakor lonec, mi pa ka-*

Digitized by Google

govorili Izraelova hiša! in jez vem misli vaših serc.[7])

6. Prav veliko ste jih umorili v tem mestu,[8]) in njegove ceste ste z umorjenimi napolnili.

7. Za tega voljo govori to Gospod Bog: Vaši pobiti, ktere ste v njega sredo položili,[9]) so meso, in ono je lonec; vas pa bom iz njega srede potegnil.[10])

8. Meča ste se bali, in meč bom nad vas potegnil, reče Gospod Bog.

9. In vergel vas bom iz srede njega,[11]) in sovražnikam v roke dal, ter bom nad vami sodbo sklenil.

10. Pod mečem bote padali; na izraelskih mejah vas bom sodil, in zvedili bote, de sim jez Gospod.[12])

11. To *(mesto)* vam ne bo lonec, in vi ne bote meso v sredi njega; na izraelskih mejah vas bom sodil.

12. In zvedili bote, de sim jez Gospod; ker se po mojih zapovedih niste ravnali, in mojih pravic niste izpolnovali, ampak ste delali po šegah malikovavcov, kteri so okoli vas.

13. Pergodilo se je pa, ko sim prerokoval,[13]) je umerl Feltija, Banajev sin;[14]) tadaj sim padel na svoj obraz, in sim z velikim glasam vpil, rekoč: Joj, joj, joj,[15]) Gospod Bog! boš li ti ostanke Izraelcov popolnama pokončal?[16])

14. In Gospod mi je govoril, rekoč:

15. Sin človekov! tvoji bratje, tvoji bratje, možje, ki so ti v rôdu, in vsa Izraelova hiša so tisti, ki so jim Jeruzalemljani rekli: Bežíte deleč od Gospoda, nam je dežela v last dana.[17])

---

kor meso". Judje blezo tukaj posmehovaje mérijo na Jeremijevo perkazen od vreliga lonca. Gl. Jer. 1, 13. (Brentano).

7. Tako mislite in govorite, kar dobro vem, in tako tudi bo, tode nekoliko drugači. Gl. naslednje.

8. To méri na hudobno početje Judov pred jeruzalemsko zapertijo (perm. Jer. 26, 23. Zgor. 7, 23: 8, 17.), pa tudi na pomorjene ob oblegi.

9. „*v njega sredo položili*", t. j., v mestu pokopali.

10. „*in ono*", namreč mesto je lonec. — Prerok tukaj odgovori na zasmehljivo govorjenje judovskih knezov (gl. 6. razl.): Res je, storili ste mesto v lonec svojih bratov, ker ste vi krivi oblege; Jeruzalem bo njih grob; vi pa še tega groba ne bote imeli; babilonski kralj bo vaš lonec in vaš grob.

11. V hebrejskim: „*In peljal vas bom iz njega srede*".

12. To se je spolnilo na severni palestinski meji v Reblati, kjer je Nabuhodonozor Sedekijeve sine in veliko imenitnih Judov dal pomoriti. Gl. 4. Kralj. 25, 6. 21. Jer. 39, 6: 52, 9. 10.

13. „*ko sim prerokoval*", t. j., ko sim v prikazni Božji govor zaslišal, in ga knezam v Judeji povedal.

14. v gotovo znamnje za preroka, de se bo spolnila Božja beseda.

15. V hebrejskim je le enkrat: „*Joj*" ali „*oh*".

16. Ali to pomeni, de boš vse Izraelce pokončal?

17. Nimaš kaj vzroka, prositi za Jude, ki so v Jeruzalemu ostali; ker so tebi in tvojim bratam, ki so bili pred šestimi leti odpeljani, rekli: Le poberite se, mi bomo deželo v posestvo vzeli! — Bili so namreč bolji in bogateji izmed ljudstva s kraljem Jehonijem vred odpeljani v sužnost (4. Kralj. 24, 14.);

Digitized by Google

16. Za tega voljo govorí to Gospod Bog:[18]) Ker sim jih deleč med narode vergel, in jih po deželah razkropil, jim bom sam majhno svetiše v deželah, v ktere so prišli.[19])

17. Zato reci: To govorí Gospod Bog: Izmed narodov vas bom zbral, in iz dežel, po kterih ste raztreseni, vas bom združil, in vam bom dal Izraelovo deželo.

18. Vanjo pojdejo, in bodo vse nje pohujšanje,[20]) in vse gnusobe iz nje iztrebili.

19. In dal jim bom eno serce, in dodelil noviga duha v njih oserčje: kamnato serce bom vzel iz njih mesa, in jim bom dal meseno serce; Jer. 31, 33. Spod. 36, 26.

20. de se po mojih zapovedih ravnajo, in moje povelja ohranijo, in dopolnujejo; de bodo moje ljudstvo, in jez njih Bog.

21. Kterih serce pa za pohujšanjem[21]) in za svojimi gnusobami zahaja, tacih djanje bom na njih glavo položil,[22]) govorí Gospod Bog.

22. In kerubini so vzdignili svoje perute, in kolesa so šle z njimi; in slava Izraeloviga Boga je bila nad njimi.[23])

23. In Gospodova slava se je vzdignila s srede mesta, in se je ustavila nad goro, ktera je proti jutranji strani mesta.[24])

24. In duh me je vzdignil, in perpeljal v prikazni, v Božjim duhu v Kaldejo k odpeljanim; in zginila je spred mene prikazen, ktero sim vidil.

25. In povedal sim odpeljanim vse Gospodove besede, ktere mi je bil razodel.

---

kar je bilo pa revniših in slabejih, so v deželi ostali. Letí so radi vidili odpeljanje bogatejih, in si jih niso nazaj želeli; ker so se bili njih premoženja polastili. Gl. Jer. 24, 4—8.

18. V hebrejskim: „*Zato govôri: Takó govorí Bog*“ i. t. d.

19. Zato ker so se prostovoljno podvergli odpeljanju, ktero sim jim bil namenil (4. Kralj. 24, 14.), jim bom jez sam namesti tempeljna, kteriga so zapustili, nekaj časa njih svetiše v deželah, v ktere so prišli; čez nekaj časa pa jih bom spet v deželo nazaj peljal (kar jim v naslednjim obeta). V hebrejskim: ... „*Gospod Bog. Akoravno sim jih deleč odpravil ... jim bom vender*“ i. t. d.

20. „*pohujšanje*“ ali „*spotikljeje*“, v hebrejskim: „*gerdobe*“, t. j., malike.

21. „*za pohujšanjem*“ ali „*za spotikami*“, v hebrejskim: „*za gerdobami*“, t. j., za maliki.

22. takim malikovavcam bom povernil po njih hudobnih delih.

23. Bog je bil popolnama zapustil tempelj s svojim vozam.

24. „*nad goro*“, t. j., nad oljsko goro. Tukaj se je pomudila Gospodova prikazen, preden je popolnama zginila. — Jezus Kristus, ki je bil v tej prikazni tudi pričujoč (gl. pogl. 1.), se je ravno tako tudi z oljske gore vzdignil v nebesa. Še dan današnji, pravi sveti Hieronim, se lesketá v svetlim križu Gospodovo veličastvo na oljski gori v prah in pepel razpadenimu tempeljnu nasproti.

Digitized by Google

XII. Poglavje.

Prerok perpoveduje v podobi ponočni beg kralja Sedekija in jetništvo ljudstva, v drugi podobi pa nadlogo ob jeruzalemski zapertii. Pokoritev zasmehovavcov.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Sin človekov! ti prebivaš v sredi uporne hiše:[2]) oni imajo oči, de bi vidili, pa ne vidijo; in ušesa, de bi slišali, pa ne slišijo; ker so uporna hiša.[3])

3. Ti tedaj, sin človekov! napravi si orodja za preselovanje, in preseli se po dnevu vpričo njih; preseli se pa pred njih očmi s svojiga mesta na drugo mesto, ako morebiti spregledajo; ker so uporna hiša.[4])

4. Po dnevu pred njih očmi iznôsi svoje orodje, kakor kteri se seli; ti pa odrini zvečer vpričo njih, kakor gre, kdor se seli.[5])

5. Pred njih očmi si prederi steno, in skozi njo izlezi.[6])

6. Vpričo njih se daj na ramah nesti, v mraku naj te nesejo; zagerni si obraz, de ne boš zemlje vidil;[7]) ker sim te dal v čudovitno znamnje Izraelovi hiši.[8])

7. Storil sim tedaj, kakor mi je bil Gospod zapovedal: svoje orodja sim iznosil po dnevu kakor orodje selivčevo; in zvečer sim si prederl steno z roko,

---

1. V tem poglavji zapopadene prerokovanja segajo v šesto leto vjetiga Jehonija, v peto užuganiga mesta. V to leto verjetno tudi segajo prerokovanja poglavij 13—19., ker so še pred sedmo leto (pogl. 20.) postavljene.
2. „*v sredi uporne hiše*“, t. j., v sredi termaste in puntarske rodovíne.
3. Tvoji sojetníki zaničujejo tvoje besede; zato jih úči le s pomenljivim djanjem, de od prihodnjiga jetništva ne le slišijo, ampak ga tudi vidijo s svojimi očmi (Hier.). Judam, kteri so z Jehonijem prostovoljno šli v jetništvo ali sužnost, je bilo žal, de niso bili v Jeruzalemu ostali, ko so vidili, de Judovo kraljestvo še terpí, še celó upali so, se skorej spet nazaj verniti, in so nagovarjali ostale v Jeruzalemu, de naj Jeremijevimu prerokovanju od prihodnjiga končanja Judoviga kraljestva ne verjamejo, kakor tudi sami Ecehielovimu prerokovanju niso verjeli (Prim. Jer. pogl. 20. 21. 25.).
4. Le nenavadno djanje jih bo morebiti utegnilo še predramiti in zmodriti. Ecehiel naj tedaj gre s tem, kar mu je na potu treba, ter naj hódi pred očmi svojih sojetnikov od kraja do kraja, in naj jim s tem pred očí stavi prihodnje preselovanje Judov, ki so bili ob Sedekijevim času še ostali v Palestini (Prim. 10.). Kakó pa naj gré in hódi Ecehiel, se v naslednjim popisuje.
5. Ecehiel naj storí, kakor na pot namenjeni delajo, ter naj svojo culo ali butaro pred seboj pošlje, sam pa naj še le zvečer odrine, de s tem upodobuje ponočni beg kralja Sedekija (4. Kralj. 25, 4. Jer. 39, 4. i. d.).
6. Gl. v. 12. V hebrejskim: ... „*steno, in skozi njo svoje brešno nesi*“; to brešno je drugo od tega, kar je bil že pred seboj poslal.
7. V. 12. V hebrejskim: „*Pred njih očmi, ga* (brešno, kernir, ronec) *vzemi na svoje rame, in v temi ga nesi; zagerni si obličje*“ i. t. d.
8. „*ker sim te dal*“ čudovitniga preroka, de z znamnji, s podobami, s svojim čudovitnim djanjem prerokuj.

Digitized by Google

in v mraku sim odrinil nesèn na ramah pred njih očmi.[9])

8. In Gospod mi je govoril zjutrej,[10]) rekoč:

9. Sin človekov! ti ni li rekla Izraelova hiša, uporna hiša: Kaj ti delaš?[11])

10. Reci jim: To govorí Gospod Bog: To breme[12]) zadeva vojvoda v Jeruzalemu, in vso Izraelovo hišo, ki je v sredi njih.

11. Reci: Jez sim vaše čudovitno znamnje;[13]) kakor sim storil, tako se jim bo godilo; preselili se bodo, in v sužnost pojdejo.

12. In vojvoda, ki je v sredi med njimi, bo na ramah nesèn; v mraku bo odrinil; steno bodo prederli, de ga bodo izpeljali; njegov obraz bo zagernjen,[14]) de z očesam ne bo vidil zemlje.[15])

13. In svojo mrežo bom nad njim razpel, in v moj sak se bo vjel:[16]) in prepeljal ga bom v Babilon v kaldejsko deželo; nje pa ne bode vidil,[17]) in bo tam umerl.

14. In vse, kteri so okoli njega, njegove varhe, in njegove trume bom razkropil po vsih vetrih; in meč bom izderl za njimi.[18])

15. In zvedili bodo, de sim jez Gospod, kadar jih bom med narode razkropil, in jih po deželah razsejal.

16. In maloktere izmed njih bom za mečem in lakoto in kugo pustil; de perpovedujejo vse njih pregrehe med narodi, k kterim pridejo; in zvedó, de sim jez Gospod.

17. In Gospod mi je govoril, rekoč:

18. Sin človekov! jej svoj kruh v trepetu, pa tudi svojo vodo pij naglo in v britkosti.[19])

19. In reci ljudstvu v deželi: To govorí Gospod Bog tistim, kteri prebivajo v Jeruzalemu, v Izraelovi deželi: V skerbi bodo svoj kruh jedli, in v britkosti svojo vodo pili;[20]) ker bo dežela, ljudi polna, opušena zavoljo hudobije njenih prebivavcov.

20. In mesta, kjer se zdaj pre-

---

9. V hebrejskim: ... *„steno, in sim ga* (svoje brešno) *v temi iznesel, in ga pred njih očmi na rami nesel“.*

10. *„zjutrej“* druziga dne, na novim stanovališu.

11. Kaj pomeni tvoje čudno obnašanje?

12. *„To breme“*, t. j., to prerokovanje. Gl. Iz. 13, 1.

13. Glej zgor. 8. razlago.

14. *„bo zagernjen“* zavoljo žalosti in sramovanja.

15. Ko je bila nadloga v Jeruzalemu naj večí, in spodnje mesto že užugano, je bežal Sedekija s svojimi vojaki na kraj zidovja, kteriga Kaldejci, ki so v mesto derli, niso več oblegali (4. Kralj. 25, 4. Jer. 39, 4: 52, 7.). Tukaj so zid prederli, in kralja na ramah skozinj nesli. Tega sicer zgodovina ne pové; pa je okolišinam in šegam tistiga časa primerno.

16. *„se bo vjel“* po Kaldejcih (4. Kralj. 25, 6.).

17. ker mu bodo očí iztaknili. Gl. Jer. 39, 7: 52, 11.

18. t. j., z mečem jih bom podil na njih begu.

19. Prerok naj se trese, kadar bo jedel ino pil, ter naj se sovjetim Judam na Babilonskim prav žalostniga in pobitiga kaže, de jim s tem svojim obnašanjem upodobuje strah in grozo in trepet, ki bo prepadal Jeruzalemljane ob mestni zapertii (Brentano).

20. ob jeruzalemski zapertii, ali pa v sužnosti med ptujci.

Digitized by Google

biva, bodo izpraznjene, in dežela bo opušena; in zvedili bote, de sim jez Gospod.

21. In Gospod mi je govoril, rekoč:

22. Sin človekov! kaj je ta pregovor v Izraelovi deželi med vami, ki pravite: „Na dolgo se dnevi vlečejo, in vse prerokovanje bo v nič“.[21])

23. Zato jim reci: To govorí Gospod Bog: Temu pregovoru bom konec storil, tudi ga ne bo več v Izraelu med ljudmi; reci jim pa, de so dnevi blizo, in besede vsiga prerokovanja.[22])

24. Ker zanaprej nobena prikazen ne bo več prazna, tudi nobeno prerokovanje med Izraelovimi otroci ne bo dvoumno.[23])

25. Ker jez Gospod govorim; in kar sim govoril, se bo zgodilo, in se ne bo več odkladalo: v vaših dnéh, uporna hiša, bom govoril, in tudi izpolnil, reče Gospod Bog.

26. In Gospod mi je govoril, rekoč:

27. Sin človekov! glej, ki so iz Izraelove hiše, pravijo: Prikazen, ktero ta vidi, pride čez veliko dni, in on na daljne čase prerokuje.

28. Zato jim reci: To govorí Gospod Bog: Ne bo se več dalje odkladalo moje govorjenje; beseda, ki sim jo govoril, se bo izpolnila, govorí Gospod Bog.

XIII. Poglavje.

Prerok napoveduje kazni krivim prerokam in prerokinjam, ki ljudstvu srečo prerokujejo.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! prerokuj zoper Izraelove preroke, ki prerokujejo; in reci jim, ki iz svojiga serca [1]) prerokujejo: Poslušajte Gospodovo besedo!

3. To govorí Gospod Bog: Gorjé nespametnim prerokam, kteri za svojim duham hodijo, in

---

21. Kakó si upate s posmehovavci govoriti: Že dolgo se prerokuje mestu podertija in nesreča, pa se vender ne zgodí; vse to prerokovanje je prazno, ter se ne bo spolnilo (Brentano).

22. „*besede vsiga prerokovanja*“, t. j., spolnjenje vsih prerokovanih rečí je blizo.

23. Če se vam moje prikazni in prerokovanja dosihmal prazne in nedoločne zdijo, ker se je njih izpolnjenje odlašalo, vedite, de kmalo ne bo več takó; naglo izpolnjenje jih bo resnične in določne skazalo. — Drugi obračajo te besede na prerokovanja lažnjivih prerokov, in pravijo: Praznim in nedoločnim (lažnjivim) prerokovanjem krivih prerokov, ki le od dobrih časov govoré, bom kmalo storil konec s poslanjem tistih nadlog, ktere sim jez prerokoval.

1. „*iz svojiga serca*“, t. j., po izmišljavah svoje glave — svojiga spačeniga serca — prerokujejo, ne pa po Božjim navdihovanji in razodenji (Brentano).

Digitized by Google

nič ne vidijo![2]) Jer. 23, 1. Spod. 14, 9.

4. Kakor lesice v pušavi so tvoji preroki, o Izrael![3])

5. Vi se niste v bran podali, in se niste postavili kakor zid za hišo Izraelovo, de bi terdno stali v boji dan Gospodov.[4])

6. Nečimerno vidijo, in laž prerokujejo, rekoč: Gospod govorí, ko jih vender Gospod ni poslal; in ne jenjajo terditi svojiga govorjenja.[5])

7. Niste li prazne prikazni vidili, in lažnjiviga prerokovanja oznanovali? Pa pravite: Gospod govorí, ko vender jez nisim govoril.

8. Zato pravi Gospod Bog: Ker ste prazne reči oznanovali, in laž vidili, zato glej, pridem jez nad vas, reče Gospod Bog.

9. In moja roka bo nad preroki, kteri prazne reči vidijo, in laž prerokujejo; v zboru mojiga ljudstva jih ne bo, in v bukvah hiše Izraelove[6]) ne bodo zapisani, in na izraelsko zemljo ne bodo prišli;[7]) in zvedili bote, de sim jez Gospod Bog.

10. Zato ker so moje ljudstvo zapeljevali, rekoč: Mir, in ga ni mirú.[8]) Uno je steno delalo, ti pa so jo ometavali z mavto brez slame.[9])

11. Reci jim, kteri ometujejo brez permešave, de bo padla; ker ploha bo perderla, in silno veliko točo bom na njo usúl, in podérajoč vihar poslal.[10])

---

2. *„za svojim duham hodijo“*, t. j., po nagibu svoje spačene volje prerokujejo in ravnajo, *„in nič ne vidijo“* v prikaznih Božjiga razodenja (Brent.).
3. Krivi preroki so podobni lesícam, ki se z zvijačo v Izraelov nograd vrinejo, in ga poškodvajo (Visok. pes. 2, 15.), ob vsaki nevarnosti pa se umaknejo, in v svoje jame skrijejo.
4. Vi krivi preroki se ne vojskujete za srečo Izraeloviga kraljestva, se ne stavite v bran njegovim sovražnikam, niste serčni ob času, ko se bližajo šibe Gospodove. — *„Dan Gospodov“* se imenuje v svetim pismu čas, ko pravične sodbe Božje nastajajo, ali pa ko se sovražniki ko spolnovavci Božjih sodbá bližajo (Brentano).
5. *„svojiga govorjenja“*, t. j., svojiga lažnjiviga prerokovanja.
6. Krivi preroki bodo ob jeruzalemski oblegi pokončani, in ne bodo imeli otrók, kteri bi se iz sužnosti vernili, in bi bili zapisani v rojstnih bukvah izraelskiga ljudstva (Brentano). — Nekteri si mislijo *„v zboru“* ali *„v zbirališu mojiga ljudstva“* zbiralíše izvoljenih v nebesih.
7. ampak pomerli bodo v ptuji deželi — v sužnosti.
8. *„Mir in ga ni mirú“*, t. j., vse bo dobro, ko vender nič dobriga ne bo. Glej Jer. 6, 14: 23, 17.
9. *„Uno“*, namreč ljudstvo, postavi steno (hišo), in lažnjivi preroki jo omečejo z mavto, in jo pobelijo, t. j., ljudstvo napravi osnovo, od Kaldejcov odpasti, in se s silo spet osvoboditi (gl. 2. Kralj. 24, 20.), in lažnjivi preroki jo podpérajo, olepšujejo, ker dober vspeh in srečo obetajo; pa njih mavta ni dobra, nima terpeža, njih svèt ni uterjen na besedo Božjo; mavta se okruši od zidú, stena se premoči in podere — osnova je nesrečna. Na Jutrovim se velikokrat zida z opekami (cegli), ki niso v ognji žgane, ampak le na solncu posušene. Take opeke lahko dež premoči, zatorej se morajo s terdno mavto dobro ometati, in jih moče varovati. Če mavta ni dobra, kmalo zid razpade.
10. *„kteri ometujejo“* z blatam (z lužo), z ilovico *„brez permešave“* dobriga

Digitized by Google

12. Glejte, kadar se bo poderla stena, se vam mar ne poreče: Kje je mavta, s ktero ste ometavali?[11])

13. Za tega voljo to govorí Gospod Bog: V svoji nevolji bom dal viharju perhrumeti, in v mojim serdu bo perderla ploha, in v moji jezi bo silna toča vse končala.

14. In razvalil bom steno, ki ste jo brez permešave ometavali;[12]) in tlam jo bom enako storil, de se bode njeno dno pokazalo: padla bo, in *(ometavavec)* bo pod njo končan;[13]) in zvedili bote, de sim jez Gospod.

15. In dopolnil bom svoj serd nad steno, in nad njimi, kteri jo ometavajo brez permešave, in vam porečem: Ni je stene, in ni jih, ki so jo ometavali,[14])

16. ni jih Izraelovih prerokov, kteri so Jeruzalemu prerokovali, in mu vidili prikazen mirú;[15]) pa ga ni mirú, govorí Gospod Bog.

17. In ti, sin človekov! oberni svoj obraz proti hčeram svojiga ljudstva, ktere iz svojiga serca prerokujejo;[16]) in prerokuj zoper nje,

18. ter reci: To govorí Gospod Bog: Gorjé njim, ktere šivajo blazine pod komolce vsake roke, in narejajo ljudem vsake starosti podglavšnice za lovitev duš;[17]) in kadar duše mojiga ljudstva vjamejo, jim obetajo življenje.[18])

19. Za pešíco ječmena in za koščik kruha[19]) mene skrunijo per mojim ljudstvu,[20]) tako de morijo duše, ktere bi ne umerle; in obetajo življenje dušam, ktere ne živé;[21]) ker lažejo mojimu ljudstvu, ki lažem verjame.

20. Zavoljo tega to govorí Gospod Bog: Glej, jez pojdem nad vaše blazine, s kterimi lovite duše kakor ptice, in iztergal vam jih bom iz rok, in izpustil bom duše, ktere ste vé vjele, duše, de izletijo.

21. Tudi vaše podglavšnice

---

apna. — „*Ploha*“, „*toča*“ in „*vihar*“ so tukaj podoba Kaldejcov, ki bodo v deželo perderli, in vse pokončali.

11. Kje so tedaj lepe obljube, s kterimi ste ljudstvo v njegovi terdovratni neveri zoper Božje pretenje poterdovali; kje njih izpolnjenje?

12. V hebrejskim: ... „*ki ste jo s slabo ilovico ometali*“. Gl. tudi v. 15.

13. V hebrejskim: ... „*padla bo, in vi* (ometovavci) *bote med njo končani*“.

14. Osnova, babilonskimu kralju se upreti, in vsi, ki so jo svetvali in z goljufnimi besedami olepševali, bodo iztrebljeni.

15. „*in mu vidili prikazen mirú*“, t. j., in mu srečo prerokovali.

16. Kakor so bile med Judi prave prerokinje (Sod. 4, 4: 4. Kralj. 22, 14—20.), tako so tudi bile lažnjive prerokinje, védeževavke, ki so iz lakomnosti srečo prerokovale.

17. Gorjé krivim prerokinjam, ktere z zložnimi nauki in obljubami, ki se počutkam perlegajo, vse stanove v njih hudobnih namenih in delih poterdujejo, v svoje mreže ljudí lové, in jih zapeljujejo.

18. „*jim obetajo življenje*“, t. j., srečo in blagor.

19. Zavoljo majhnih daril meni nečast delajo.

20. ker v mojim imenu prerokujejo, in svoje izmišljave in laží ko moje besede ljudem prodajajo.

21. tako de tistim Judam, kteri se hočejo Kaldejcam prodati in živeti zaslužijo, končanje in smert napovedujejo; tistim pa, kteri se zoper nje vzdigniti mislijo in v oblegi smert najti zaslužijo, življenje, srečo in blagor obetajo.

Digitized by Google

bom raztergal,[22]) in svoje ljudstvo iz vaše roke rešil, de ne bodo več rop v vaših rokah; in zvedile bote, de sim jez Gospod.

22. Zato, ker ste z lažjo žalile serce pravičniga, kteriga jez nisim žalil; in ste hudobniga v njegovim djanji poterdovale, de se ni vernil s svoje hude poti, de bi živel:

23. zato ne bote več nečimernosti vidile, in ne izmišljav prerokovale;[23]) in izderl vam bom iz roke svoje ljudstvo; in zvedile bote, de sim jez Gospod.

XIV. Poglavje.

Bog napoveduje po preroku hinavcam in krivim prerokam kazni, vender pa bo nektere hudobneže iz posebniga namena per življenji ohranil ob jeruzalemski oblegi.

1. In prišli so k meni možje izmed starih Izraelovih, in so se pred menoj usedli.[1])

2. In Gospod mi je govoril, rekoč:

3. Sin človekov! ti možje imajo nečednost v svojih sercih, in postavljajo pohujšanje svoje hudobije pred svoj obraz: bom li vprašan jim odgovoril?[2])

4. Za tega voljo jim govôri, in jim reci: To govori Gospod Bog: Vsakimu človeku iz Izraelove hiše, kteri nečednost v svojim sercu nósi, in pohujšanje svoje hudobije pred svoj obraz postavi, in pride k preroku, in me po njem vpraša: njemu bom jez Gospod po obilnosti njegovih nečednost odgovoril;[3])

5. de se Izraelova hiša vjame v svojim sercu, s kterim so se od mene ločili po vsih svojih malikih.[4])

---

22. „*vaše podglavšnice*“, t. j., prazno upanje, s kterim ljudi zapeljujete, bom djal v nič.

23. Zato ker pravičnim, zvestim Judam, ki se zoper Kaldejce nočejo vzdigniti, marsikaj hudiga napovedujete, in jih s tem žalite, kar bi ne smelo biti; hudobne nezveste Jude pa, ki se mislijo Kaldejcam upreti, in Jeruzalem oblegi prepustiti, v njih namenu poterdujete in od spreobernjenja odvračate: zato bo končano vaše prerokovanje, nihče vas ne bo več za svèt vprašal; ker nesrečne pergodbe, kadar nastopijo, bodo vse vaše obljube na laž postavile, in vé bote per ljudstvu vse zaupanje zgubile, de vam ne bo nihče nič več verjel.

1. Možje so prišli k Ecehielu, de bi po njem praviga Boga v nekaki reči za svèt vprašali.

2. Ti možje gerdo in pregrešno malikujejo, njih serce je malikovanju vdano, ter postavljajo svoje malike sebi in drugim v pohujšanje; ali hočem takim odgovoriti? — Vprašavci so hotli Božjo službo z malikovanjem združiti. Prim. 4. Kralj. 17, 41.

3. „*temu bom jez Gospod*“ tako odgovoril, kakor njegovo ostudno malikovanje zasluži.

4. de se Izraelci vjamejo v svojih lastnih grehih, in se zanje pokorijo. — Hudobniga vjamejo njegove hudodelstva, in se zveže z vervmi svojih grehov. Gl. Preg. 5, 22. Rim. 1, 24. V hebrejskim: „*de Izraelova hiša s svojim sercam zapopade, de so od mene odpadli*“ i. t. d.

Digitized by Google

6. Zato reci Izraelovi hiši: To govorí Gospod Bog: Spreobernite se, in zapustite svoje malike, ter odvernite svoje oči od svojih gnusob!

7. Ker vsakimu človeku iz hiše Izraelove in izmed ptujcov,[5]) kteri koli med Izraelce pride, ako se od mene odverne, in v svojim sercu svoje malike ima, in pohujšanje svoje hudobije pred svoj obraz postavi, in pride k preroku, de me po njem vpraša: temu bom jez Gospod sam odgovoril.[6])

8. In obernil bom svoj obraz na taciga človeka, in dal ga bom v razgled[7]) in pregovor, in iztrebil ga bom izmed svojiga ljudstva; in zvedili bote, de sim jez Gospod.[8])

9. Ako se pa prerok moti, in govorí besedo,[9]) sim jez Gospod zapeljal tistiga preroka;[10]) in iztegnil bom nadnj svojo roko,[11]) in ga iztrebil izmed Izraela, svojiga ljudstva. Zgor. 13, 3.

10. In nosila bota svojo hudobijo: kakoršna je hudobija vprašavcova, takošna bodi hudobija prerokova,[12])

11. de se zanaprej Izraelova hiša od mene ne loči, in se ne ognuša z vsimi svojimi prestopi; temuč de so moje ljudstvo, in jez njih Bog, pravi Gospod vojskinih trum.

12. In Gospod mi je govoril, rekoč:[13])

13. Sin človekov! kadar se bo dežela zoper mé pregrešila, in hudo na hudo delala, bom iztegnil svojo roko zoper njo, in razterl podporo njeniga kruha, in poslal bom lakoto vanjo, ter pomoril v njej ljudi in živino. Zgor. 4, 16: 5, 16.

14. In ko bi bili ti trije možje:

---

5. „*izmed ptujcov*“, t. j., izmed malikovavcov ali ajdov. — Če se malikovavec tudi ni podvergel Mojzesovi postavi, vender ni smel malikovati, ko je med Izraelci živel.

6. ter mu bom napovedal strahovitne kazni za njegove hudobije.

7. „*v razgled*“ pravice Božje, ktera hudobne tepe.

8. Taciga malikovavca bom serdito pogledal, in ga takó strahovitno izmed svojiga ljudstva iztrebil, de bo drugim v svarivni zgled, in de bodo iz njegove kazni lahko spoznali, de jez ne terpim ptujih bogov zraven sebe (Brent.).

9. Če se prerok da premotiti, ali z darili (zgor. 13, 2. i. d.), ali s svojo domišljijo, ali z nagibam satanovim (gl. 3. Kralj. 22, 11—22.), in govorí take besede, kterih mu jez nisim bil navdihnil.

10. „*sim zapeljal*“, t. j., sim dopustil, de je bil tak prerok goljufan, ker je sam hotel goljufan biti.

11. t. j., ga bom udaril s svojo roko. Gl. 5. Mojz. 13, 1—5.

12. Pomen: Oba, vprašavca in preroka, bo zadela enaka šiba Božja za njuno hudobijo; — „*hudobija*“ je tukaj namesti kazni ali šibe Božje za hudobijo.

13. Naslednje prerokovanje (od 12. do 23. verste, ki sega v tisti čas (gl. pogl. 12. razl. 1.), poduči preroka, kakó milostljiv je Bog judovskimu ljudstvu, in kakó zanašljivo bo ob razdjanji jeruzalemskiga mesta ž njim ravnal. Če so druge dežele in ljudstva zavoljo svojih pregreh končane, se nobenimu krivičnimu ne zanese, ampak le pravični se otme. Ob razdjanji jeruzalemskiga mesta pa bodo tudi nekteri krivičniki z otroci vred otéti in ohranjeni; in to pravičnim v tolažbo, de ti iz hudobniga življenja unih krivičnikov lahko posnamejo, kakó pravična je bila Božja kazen.

Digitized by Google

Noe, Daniel in Job,[14]) v sredi nje, bi oni po svoji pravičnosti otéli svoje duše, reče Gospod vojskinih trum.

15. Ako bi tudi naj hujši zveri v deželo perpeljal, de bi jo razdjal;[15]) in ako bi bila tako opušena, de bi nihče zavolj zveri skozi njo ne hodil:

16. pa bi bili ti trije možje v nji, kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, bi ne rešil ne sinov, ne hčer; ampak oni sami bi bili rešeni, dežela pa bi bila razdjana.

17. Ali ko bi meč perpeljal nad to deželo, in bi rekel meču: Pojdi po deželi; in ko bi ljudi in živino v nji pomoril;

18. pa bi bili ti trije možje v sredi njé: kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, bi ne rešili ne sinov, ne hčer, ampak oni sami bi bili rešeni.

19. Ako bi pa tudi kugo poslal v to deželo, in izlil svojo jezo nad njo kri prelivaje, de bi človeka in živino iz nje potrebil;

20. pa bi bili Noe in Daniel in Job v sredi nje: kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, bi ne rešili ne sina, ne hčere, ampak sami bi po svoji pravičnosti rešili svoje duše.

21. Ker to pravi Gospod Bog:[16]) Ako tudi štiri naj hujši šibe svoje pravice, meč in lakoto in hude zveri in kugo pošljem nad Jeruzalem, de človeka in živino v njem pomorim;

22. bodo vender nekteri v njem ohranjeni, kteri bodo svoje sinove in hčere izpeljali. Glejte, ti bodo k vam prišli, in vidili bote, kakošno je njih obnašanje in njih djanje, in bote potolaženi zastran nadloge, ki sim jo nad Jeruzalem poslal, in zastran vsiga, kar sim nadnj spravil.[17])

23. In vam bodo v tolažbo, ko bote vidili njih obnašanje in njih djanje; in spoznali bote, de nisim nič zastonj storil, kar sim mu storil, reče Gospod Bog.

XV. Poglavje.

Jeruzalem in Judje so odrezana mladika, ki je v ogenj namenjena.

1. In Gospod mi je govoril,[1]) rekoč:

2. Sin človekov! kaj bo z lesam vinske terte memo vsih

14. To so bili sveti, Bogu prijetni možje; in se tukaj imenujejo, ker niso mógli odverniti z molitvijo, Noe ne potopa, Daniel ne jetništva ali sužnosti svojiga ljudstva in Job ne smerti svojih sinov in hčer.

15. V hebrejskim: „*de bi ji* (deželi) *stanovavce pobral*“.

16. Per vsim tem vender le pravi Gospod Bog.

17. Ko po razvaljenim Jeruzalemu nekteri hudobni Judje k vam v sužnost pridejo, bote vidili njih pregrešno, nespokorno življenje, in mi bote prav dajali, ter se ne bote nad menoj pertoževali, de sim Jeruzalem in njega prebivavce s tolikimi nadlogami obiskal (Brentano).

1. V šestim letu jetništva. Gl. zgor. pogl. 12. razl. 1.

Digitized by Google

druzih dreves, ki so med gozdnim drevjem?[2])

3. Se li vzame les od nje, de bi se iz njega kako orodje naredilo, ali kavelj napravil, de bi kaka posoda na njem visela?

4. Glej, ognju se da v žert! Ko oba konca ogenj požre, in ko je tudi njega sreda v pepel: bo li po tém za kako orodje koristen?

5. Tudi, kadar je les še cel, ni za nobeno orodje, koliko manj se da iz njega po tem kaj narediti, kadar ga ogenj požre in sežge!

6. Za tega voljo to govori Gospod Bog: Kakor dam les vinske terte izmed gozdniga lesa ognju žreti, tako bom dal prebivavce v Jeruzalemu.

7. In svoj obraz bom vanje vperl;[3]) če bodo *(enimu)* ognju ubežali, jih bo *(drugi)* ogenj požerl; in zvedili bote, de sim jez Gospod, ko bom svoj obraz vanje vperl,

8. in ko bom deželo brezpotno in pusto storil; zato ker so bili[4]) prestopavci, reče Gospod Bog.

XVI. Poglavje.

Bog očita judovstvu nehvaležnost, ter ga popisuje v podobi zapušene ženske, ktero je bil smerti otel, obilno obdaroval, se ž njo zaročil; ona pa mu je bila nezvesta, nesramna vlačuga; zato ji napové hude kazni; obljubi pa poboljšano spet sprejeti.

1. In Gospod mi je govoril,[1]) rekoč:

2. Sin človekov! oznani Jeruzalemu njegove gnusobe,

3. in reci: To govori Gospod Bog Jeruzalemu: Tvoja korenina in tvoja rodovina je iz kanauske dežele, tvoj oče je Amorejic in tvoja mati Cetejka.[2])

4. In kadar si bila rojena, ti

---

2. če se kakor nerodovitna mladika od terte odreže? V hebrejskim: *„Kakošno prednost bo imel tertni les med vsimi drevesnimi vejami, ki so med hostnim drevjem?“* — Sveto pismo permérja judovsko ljudstvo velikokrat nogradu ali vinski terti (Iz. 5. Jer. 2, 21. Ps. 79, 9.), in to jako prav; ker je vinska terta nar blagejši (žlahtnejši) drevo in nar bolji sad rodi, če je pa rodovitnost zgubila, je malopridneji od vsih rastlín, in le še za ogenj perpravna: tudi Judje so bili nar blažneji ljudstvo, dokler so sad rodili; bili so pa nar zaničljivši med vsimi ljudstvi, ko so bili od Boga odpadli, in dozoreli za ogenj ostriga pokorjenja. — Tudi kristjani so tertni mladiki primérjeni (Jan. 15, 5.); tudi oni bodo dozoreli za večni ogenj, če se od terte Jezusa odločijo, in sadú več ne rodijo.

3. Serdito jih bom pogledal in kaznoval; če meču odidejo, jih bo lakota ali pa kuga končala.

4. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„Deželo bom premenil v pušavo, zato ker so bili“* i. d.

1. v šestim letu jetništva. Gl. zgor. pogl. 12. razl. 1.

2. *„Cetejka“*, v hebrejskim: *„Hitejka“* ali *„Kitejka“* (1. Mojz. 15, 19.). Amorejci in Ketejci ali Hetejci so bili kanauski rodovi, zavolj svojih pregreh

Digitized by Google

na dan tvojiga rojstva ni bil odrezan popek, in z vodo nisi bila omita za zdravje,[3]) ne s solijo osoljena,[4]) tudi v plenice ne povita.

5. Nobeno oko ni nate pogledalo, de bi se te bil kdo usmilil, in ti od tega kaj storil; ampak kakor zveržek si bila dan svojiga rojstva veržena na zemljo.[5])

6. Memo tebe gredé pa sim te vidil v tvoji kervi ležati; in ko si v svoji kervi ležala,[6]) sim ti rekel: Živi! rekel sim ti, pravim: Živi v svoji kervi![7])

7. Množil sim te kakor zeliše na polji, in si rastla, in velika si perhajala, in dorastla si, in prišla v leta ženske lepote; persi so ti skupéle,[8]) in lasje so ti izrastli: bila si pa naga in polna sramote.[9])

8. Šel sim pa memo tebe, in sim te vidil; in glej, bil je tvoj čas, čas snubačev; in ogernil sim te s svojim plajšem, in pokril tvojo sramoto.[10]) Persegel sim ti, in s teboj zavezo storil, reče Gospod Bog, in si bila moja.[11])

9. In umil sim te z vodo, in te opral tvoje kervi, in te z oljem pomazilil.[12])

10. In oblekel sim te v pisano obleko, in ti obul višnjeve čev-

---

znani (1. Mojz. 15, 16.). O Jeruzalem — o jeruzalemska — judovska srenja! ti si sicer iz blaziga — plemenitniga — Abrahamoviga rodú, tode zastran svojih pregrešnih navad in šeg si iz rodú Kananejcov, ker si se po njih vergla, in si zgubila Abrahamovo plemeništvo. — Jeruzalemsko mesto je tukaj in v naslednjim namesti vsiga izvoljeniga ljudstva, in se govorí od njega v podobi najdene ženske.

3. Kadar si bila rojena, ti tvoji starši niso popką zavezali in ga za prevozo odrezali, te niso očedili, omili in skopali (Brentano).

4. Na Jutrovskim so novorojene otroke osolili, ker so mislili, de se po tem njih koža poterduje in debelejši prihaja (Brentano).

5. Tvoji starši so ti po tvojim rojstvu vso pomoč odrekli; ter te neusmiljeno izpostavili, de naj bi te bil vzel, kdor bi te bil hotel. — Vse to je podoba silno zapušeniga izraelskiga ljudstva ob njegovim začetji in njegovi rastvi na Kananskim in na Egiptovskim.

6. Izpostavljena hčerka je v svoji kervi ležala na tleh, kakoršna je bila rojena; iz popka ji je kri tekla, ker ji ga niso bili zavezali (Brentano).

7. Jez te hočem sprejeti, te očediti, in za te skerbeti.

8. persi so ti bile zrastle, bila si za možitev.

9. V hebrejskim: *„bila si pa naga in gola“*, ne še oblečena. — Otroci revnih Arabljanov v pušavi hodijo neoblečeni do desetiga ali dvanajstiga leta. — Pomen: Dal sim ti bil, o srenja judovska, de si se množila v Egiptu in pušavi, tode si se še mógla sramovati svoje nagote, t. j., svojiga uboziga revniga stanú.

10. Jez sim se zaročil s teboj, sim te vzel za ženo. Gl. Rut. 3, 9. — Nezaročena devica je tako rekoč odgernjena, ker jo slehern lahko snubi; ko se pa omoži, pride možu v last, in tedaj je ogernjena: zato je bilo ogernjenje ob zaročitvi v navadi. Gl. Rut. 3, 9.

11. Jez sim zakonsko zvezo naredil s teboj, ker sim ti obljubil, tvojih sovražnikov te varovati, in v obljubljeno deželo te peljati; ti si pa obljubila moje zapovedi spolnovati: tedaj si ti moje izvoljeno ljudstvo.

12. Jez sim te — svojo zaročeno nevesto — vso očedil in opral; ter te z dišečim oljem pomazilil (Brentano).

Digitized by Google

lje,[13]) in s tenčico te opasal, in v pražnje te oblekel.[14])

11. Z lepotino sim te nališpal, zapestnice ti na roke dal, in ovratnico okoli tvojiga vratú.

12. In dal sim ti obroček čez usta,[15]) in uhane ti v ušesa, in zal venec[16]) ti na glavo.

13. In si bila ozaljšana z zlatam in srebram, in oblečena v tenčico, in v pisano oblačilo mnozih barv;[17]) pogačo in méd in olje[18]) si vživala, in silno si bila ozaljšana, in dosegla si kraljestvo.[19])

14. In tvoje ime je zavoljo tvoje lepote med narodi slovelo; ker si bila doveršena v svoji lepoti, s ktero sim te bil obdal, reče Gospod Bog.

15. Ker si pa v svojo lepoto zaupala, si zavoljo svoje imenitnosti v nečistost padla,[20]) in si se dajala v nečistost slehernimu memo gredočimu, de bi njegova bila.[21])

16. In si vzela svoje oblačila, ter si si iz njih višave[22]) naredila, in si jih sem ter tje sošila, in si na njih prešestvala,[23]) kar se še ni godilo, in se ne bo godilo.

17. In si vzela svoje zale posode iz mojiga zlata in iz mojiga srebra, ki sim ti ga bil dal, in si si moške podobe naredila,[24]) in si ž njimi prešestvala.[25])

18. In si vzela svoje pisane oblačila, in jih pregrinjala;[26]) in

13. „*višnjeve čevlje*“, v hebrejskim: „*čevlje iz kože morskiga psa*“.
14. „*v pražnje*“, t. j., v oblačilo iz pražnja sim te oblekel.
15. „*obroček*“, t. j., rinko iz prevotljeniga nosa čez usta molečo.
16. „*venec*“, šapelj, portik okrog glave.
17. Vsaka pola ženskiga oblačila je bila druge barve in drugači pisana.
18. „*pogačo*“ v olji pečeno in s sterdjo pomazano.
19. Prerok si misli z umivanjem, soljenjem, očiševanjem, z zalo obleko, lepšavo, rejo in povzdigo izraelske neveste vse gnade in dobrote, ktere je Bog Izraelcam dodelil.
20. O judovska srenja! ker si preveč v sé zaupala, ker si bila prevzetna in ošabna zavoljo svojiga slovečiga imena, zavoljo svoje imenitnosti, svoje lepote in svojiga bogastva, in si rada imela, de so ptuje ljudstva k tebi hodile, te hvalile, in se ti čudile; zato si padla v malikovanje; ker znanje in pečanje s ptujimi narodi je kmalo storilo, de si njih malikovavske šege posnemala, in molila bogove vsih tistih ljudstev, kteri so k tebi zahajali. — Malikovanje se v svetim pismu imenuje nečistost ali prešestvo. Gl. Iz. 1, 21. Jer. 2, 20.
21. Mlada, lepa, zalo oblečena, dobro rejena, po svetu sloveča, s kraljem poročena nevesta — judovska srenja — se je zavoljo svoje imenitnosti prevzela, je bila svojimu ženinu — Bogú — nezvesta, ptujim ljubejem — malikam — se je vdajala; bila je prešestnica — malikovavka (Brentano).
22. „*višave*“, t. j., altarje, pertove na altarje; drugi si mislijo šotore, pod kterimi so malikam v čast nečistost počenjali.
23. svoje oblačila si sošila, ter si iz njih ogrinjala ali pa pertove na altarje naredila, in si na njih malikovala.
24. „*moške podobe*“, t. j., si si narejala.
25. in si jih molila, pa tudi njim v čast nečistost počenjala.
26. iz svojih pisanih oblačil si malikam obleko narejala. — Maliki so imeli obleko. Glej Jer. 10, 9. Baruh. 6, 12.

Digitized by Google

si moje olje in moje kadilo pred nje pokladala.[27])

19. Tudi moj kruh, ki sim ti ga bil dal, pogačo in olje in med, s kterimi sim te izredil, si pred nje pokladala v prijeten duh;[28]) to se je godilo, reče Gospod Bog.

20. Tudi si jemala svoje sinove in svoje hčere, ktere si bila meni rodila, in si jih njim darovala v požertje.[29]) Je li majhno tvoje prešestvanje?

21. Moje otroke si klala, in si jih njim v čast darovala.[30])

22. In per vsih svojih gnusobah in kurbarijah se nisi spomnila dni svoje mladosti, ko si bila naga, polna sramote,[31]) in taptana v svoji kervi.[32])

23. In zgodilo se je per vsi tvoji hudobii (gorjé, gorjé tebi! reče Gospod Bog),

24. de si si kurbiše zidala, in si na vsih tergéh kurbnjake naredila.[33])

25. Na koncu vsake ceste si zidala znamnje svoje nesramnosti,[34]) in si ognusila svojo lepoto, in se slehernimu memo gredočimu vdala, in si pomnožila svoje prešestvanje.

26. Prešestvala si tudi z egiptovskimi sinovi,[35]) svojimi sosedi silno životnimi,[36]) in si množila svoje prešestvanje, de si me dražila.

27. Glej, jez bom svojo roko nad té iztegnil, in ti vzel opravičenje,[37]) in te bom dal palestinskim hčeram,[38]) tvojim sovražnicam, ktere se sramujejo tvojiga pregrešniga življenja.[39])

28. Tudi z asirskimi sinovi si

27. meni posvečeno olje in kadilo (gl. 2. Mojz. 30, 23—58.) malikam v čast obračaš.

28. pogačo, v olji pečeno, s sterdijo pomazano, si malikam v čast zažigala.

29. „*in si jih njim*“, namreč Molohovim malikam v čast žgala. Gl. 3. Mojz. 18, 21. Perm. 3. Kralj. 11, 5. Iz. 57, 5.

30. Ker je bilo izraelsko ljudstvo z Bogam zaročeno, torej so bili Izraelci otroci Božji.

31. O judovska srenja, kako si vender nehvaležna! ker si per svojim malikovanji pozabila moje dobrote, ktere sim ti skazoval že tadaj, ko si bila še majhna, na Egiptovskim in v pušavi (Brentano).

32. V hebrejskim: „*v svoji kervi ležala*“. Glej zgor. 6. razl.

33. tebi ni bilo dovolj, de si častila malike tistih ljudstev, ktere so k tebi prihajale: ti si jih še iskala, in k sebi vabila, kakor nečistnice v svojih hišah k sebi vabijo nečistnike; ti si po vsih ulicah zidala mališke tempeljne in postavila mališke altarje.

34. „*znamnje svoje nesramnosti*“, t. j., kurbnjake, mališke tempeljne in mališke altarje.

35. Molila si tudi egiptovske malike, in njim v čast nečistost počenjala.

36. Egipčani so bili silno veliki ljudje z velicimi udi, kar je podoba veliciga števila bogov, ktere so častili; častili so namreč goveda, drobnico, pse, krokodile in druge živali (Brentano).

37. „*in ti vzel opravičenje*“, t. j., vse to, kar te opravičuje: svetiše, tempelj, daritve, postavo. — V hebrejskim: „*in ti vzel pravico*“, t. j., to, kar ti ko zakonski ženi gre; drugi prestavljajo: „*pomanjšal ti bom izgovorjeno*“ per zaročitvi.

38. „*palestinskim hčeram*“, t. j., filistejskim mestam, ali pa hudim, sovražnim Filistejkam, ktere te bodo pestile.

39. „*ktere se sramujejo*“ taciga malikovanja, kakoršniga ti počenjaš.

Digitized by Google

prešestvala,[40]) ker še nisi bila sita; in po tem, ko si prešestvala, tudi še nisi bila nasitena.

29. Tudi si pomnoževala v kananski deželi svoje prešestvanje s Kaldejci; pa tudi še tukej nisi bila sita.

30. S čim bom tvoje serce očistil,[41]) reče Gospod Bog, ker počenjaš vse te dela nesramne ženske vlačuge?

31. Ker si si zidala kurbiše na koncu vsake ceste,[42]) na vsakim tergu si naredila si višavo;[43]) in nisi bila kakor vlačuga, ktera po perstujenji plačilo zvišuje,[44])

32. ampak kakor prešestnica, ktera zraven svojiga moža ptuje k sebi vlači.[45])

33. Vsim vlačugaricam se daje plačilo; ti pa si vsim svojim ljubejem plačilo dajala, in jim dari darovala, de bi od vsih strani prihajali s teboj prešestvat.[46])

34. Per tvojim prešestvanji se ti je zoper navado druzih prešestnic godilo, in za teboj ne bo taciga prešestvanja; zato namreč, ker si plačilo dajala, in nisi plačila prejemala, se je per tebi zoper navado godilo.[47])

35. Zato, vlačuga, poslušaj Gospodovo besedo!

36. To govori Gospod Bog: Ker si svoj denar zapravljala, in svojo nesramnost razodevala v svojim prešestvanji pred svojimi ljubeji in pred svojimi gnusobnimi maliki v kervi svojih otrók, ktere si jim darovala:[48])

37. glej, zato bom zbral vse tvoje vlačugarje,[49]) s kterimi si se pečala, in vse, ktere si ljubila,[50]) z vsimi, ktere si sovražila;[51]) in jih bom od vsih strani

---

40. Tudi bogove Asirijanov si molila, in njih šege posnemala. Gl. 4. Kralj. 16, 7—13.

41. V hebrejskim: „*Kakó je tvoje serce pobito*“ ali „*bolno*“ zavoljo tvoje neutolažljive, razuzdane poželjivosti!

42. Po vsih krajih si zidaš mališke tempeljne.

43. „*višave*“, t. j., altarje. Glej zgor. 22. razlago.

44. ti nisi bila takošna vlačuga, kakoršne so navadne vlačugarice, ktere si z greham kruh služijo; in ko se jim greh že studi, veči plačilo zanj terjajo (Brentano).

45. ti si enaka prešestnici, ktera ne dela greha iz potrebe za plačilo, ker jo njen mož z vsim potrebnim preskerbuje, ampak ga dela iz gole poželjivosti (Brentano).

46. Judje so si prijaznost ptujih ljudstev z denarji kupovali; in njih malikam silno veliko drazih darov darovali. Gl. 4. Kralj. 16, 8. Iz. 30, 6: 31, 7.

47. Pomen 31., 32., 33. in 34. verste: Judam ni bilo treba, per ptujih bogovih pomoči iskati, ker jih je njih Bog z vsim potrebnim obilno preskerbel, dokler so mu bili zvesti; zatorej so bili silno abotni, de so malike Egipčanov in Asirijanov pomoči prosili, in njim v čast svoje zaklade darovali (Brentano).

48. Ker si svoje bogastvo zapravljala malikam v čast, in ker si se „*pred svojimi ljubeji*“, t. j., pred malikovavskimi narodi, kterim si se perlizovala, ko nesramno malikovavko in morivko svojih otrók kazala; „*glej zato bom*“, i. t. d. glej nasled. versto.

49. „*tvoje vlačugarje*“, t. j., malikovavske ljudstva, s kterimi si se pečala.

50. „*ktere si ljubila*“, na pr. Asirijane in Kaldejce.

51. „*ktere si sovražila*“, na pr. Filistejce in Idumejce.

Digitized by Google

zoper tebe zbral, in bom pred njimi odgernil sramoto tvojo; in vidili bodo vso tvojo gerdobijo.[52])

38. In sodil te bom po pravicah prešestnic in ubijavk,[53]) in tvojo kri bom prelil v serdu in v ljubosumnosti.[54]) Spod. 23, 10.

39. Dal te jim bom v roke, in razdjali bodo tvoje kurbiše, in poderli tvoje kurbnjake;[55]) tvoje oblačila bojo s tebe stergali, in pobrali tvoje zalo orodje, in te nago in polno sramote[56]) popustili;[57])

40. in trumo bodo nad te perpeljali, in te s kamnjem kamnjali,[58]) in s svojimi meči te posekali.

41. Tvoje hiše bodo požgali z ognjem, in te sodili pred očmi silno veliko ženstva;[59]) tedaj boš jenjala prešestvati,[60]) in plačila ne boš več dajala. 4. Kralj. 25, 9.

42. In moj serd bo nad teboj obležal, in moja gorečnost se bo spred tebe umaknila, in odahnil se bom, in se ne več jezil.[61])

43. Ker se nisi spomnila dni svoje mladosti,[62]) in si me z vsim tem dražila, zato bom tudi jez tvoje pota tebi na glavo vergel, reče Gospod Bog; desiravno ti ne bom po tvojih pregrehah, po vsih tvojih gnusobah storil.[63])

44. Glej, sleherni, kdor rad pové kak pregovor, bo tégale nate obernil, rekoč: Kakoršna mati, takošna tudi njena hči.[64])

45. Ti si hči svoje matere,[65])

52. Ravno tiste ljudstva, kterim si se perlizovala s češenjem njih malikov, in tvoje sovražnike bom nad te poslal, de te bodo osramotili in oropali.

53. Prešestnice so bile po judovskih pravicah ali postavah kamnjane (gl. 5. Mojz. 22, 23. 24.), ubijavke pa so bile z mečem pokončane. Nekoliko judovske množice bo tedaj s kamnjem posute, nekoliko pa z mečem pokončane. Gl. 40. v.

54. tako nanaglama in grozovito boš umorjena, kakor oskrunjavca svoje žene ubije v svoji jezi serditi zakonski mož.

55. poderl bom tvoje mališke tempeljne in altarje. Gl. 24. v.

56. „*nago in polno sramote*“, v hebrejskim: „*nago in golo*“.

57. Vse tvoje premoženje ti bodo poropali in te revno, zaničevano pustili.

58. Kaldejci bodo perderli, mesto oblegli, in vanj čez zid kamnje metali z metavnicami.

59. „*pred očmi*“ silno veliko mest in ljudstev.

60. „*prešestvati*“, t. j., malikovati. V hebrejskim: „*po tem bom konec storil tvoji nečistosti*“, t. j., tvojimu malikovanju.

61. Judovska množica! s tem te bom po svoji pravici udaril, de te bom iz svoje dežele spodil, in de se za te ne bom nič več pečal. — Ta podoba je posneta od zakonskiga možá, kteri svojo nezvesto ženo od sebe — iz hiše — izpodi, de nima jeze ž njo, ter se tudi nič več za njo ne zméni (Brent.) — Sveti Hieronim pravi: Naj strašneji kazen je ta, ako Bog človeka njegovim hudobijam in pregreham prepusti.

62. „*Ker se nisi spomnila*“ svojiga poprešnjiga, revniga stanú in mojih dobrot. Gl. v. 4. i. d.

63. *tvoje pota*“, t. j., tvoje hude dela in ž njimi zasluženo kazen bom tebi na glavo vergel, vender pa te ne bom tepel po tvojim zaslužnji, ampak po svoji milosti.

64. Glej 3. v. — Jabelko ne pade deleč od drevesa.

65. „*Ti si hči svoje matere*“, malikovavske Cetejke, ti si jo popolnama posnemala.

Digitized by Google

ktera je svojiga moža in svoje otroke zavergla;[66]) in ti si sestra svojih sester,[67]) ktere so svoje može in svoje otroke zavergle: vaša mati je Cetejka, vaš oče pa Amorejic.[68])

46. Tvoja stareji sestra je Samarija,[69]) ona in njene hčere,[70]) ktere prebivajo ob tvoji levici;[71]) tvoja mlaji sestra pa, ktera prebiva ob tvoji desnici, je Sodoma, in njene hčere.[72])

47. Pa ne le po njih potih si hodila, in nič manji pregrehe, kakor one, si storila; ampak še veči hudobije, kakor one, si počenjala na vsih svojih potih.[73])

48. Kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, še tvoja sestra Sodoma, in njene hčere niso tako delale, kakor si delala ti in tvoje hčere.

49. Glej, to je bila hudobija tvoje sestre Sodome, napuh, kruha sitost, in obilnost, in nje in njenih hčer lenoba; potrebnimu in ubozimu pa niso roke podale,

50. in so se prevzele, in so vpričo mene gnusobe delale;[74]) zato sim jih iztrebil, kakor si vidila. 1. Mojz. 19, 24.

51. In Samarija ni polovice tvojih grehov storila; temuč obé si presegla s svojimi pregrehami, in si svoje sestre z vsimi svojimi storjenimi gnusobami opravičila.[75])

52. Zatorej nôsi tudi ti svoje osramotenje,[76]) ki si svoje sestre s svojimi pregrehami presegla, ker si hudobniši memo njih ravnala: oné so namreč proti tebi pravične; bodi tedaj tudi ti osramotena, in nôsi svojo sramoto, ker si svoje sestre opravičila.

53. Vernil pa bom ter nazaj perpeljal vjete v Sodomi, in njene hčere,[77]) in vjete v Samarii, in

66. ktera je Boga, svojiga ženina, zapustila, in svoje otroke malikam darovala (Teod.).

67. „*ti si sestra*“ hudobnih mest Samarije in Sodome (v. 46.).

68. vi se tako obnašate, kakor de bi bili iz hudobniga, malikovavskiga rodú. Gl. 3. v.

69. „*Samarija*“ poprešnje véliko mesto kraljestva deseterih rodov.

70. „*njene hčere*“, t. j., njene poddružne in sosednje mesta.

71. „*ktere prebivajo ob tvoji levici*“, t. j., proti severju.

72. „*njene hčere*“, t. j., njene poddružne in sosednje mesta.

73. Drugi narodi so le svoje bogove častili, ti pa si zraven svojih bogov tudi bogove druzih narodov molila; zatorej si jih v hudobii — v malikovanji — presegala (Brentano).

74. „*so vpričo mene gnusobe delale*“, tode ne toliko in ne tacih, kakoršne si ti počenjala.

75. „*temuč obé*“, namreč Sodomo in Samarijo, „*si presegla*“ v hudobii, in si s svojimi gnusobami pokazala, de so tvoje sestre — poddružne mesta — pravičniši, kakor si ti.

76. Zatorej naj zadene tudi tebe kazen, kakor je zadela Sodomo in Samarijo.

77. Ker Sodomljani niso bili vjeti in v sužnost odpeljani, ampak bili so pogreznjeni, torej se morajo te besede v drugim pomenu razlagati, ne pa po cerkah. Berž ko ne, so bili vjeti Sodomljani mlajši iz rodú Lotoviga, ki je v Sodomi prebival, namreč Moabičani in Amoničani, kterih nekaj so Asirijani, nekaj pa Kaldejci vjeli in v sužnost odpeljali. Prim. Jer. 48, 47: 49, 6. Drugi pa si mislijo nektere Sodomljanam v pregrehah enake ljudstva.

Digitized by Google

njene hčere; vernil bom tudi tvoje vjete v sredi med njimi,

54. de svojo sramoto nosiš, in de te bo sram vsega, kar si njim v tolažbo storila.[78])

55. In tvoja sestra Sodoma in njene hčere se bodo vernile v svoj nekdanji stan; tudi Samarija in njene hčere se bodo vernile v svoj nekdanji stan; tudi ti in tvoje hčere se bote vernile v svoj nekdanji stan.

56. Sodome, tvoje sestre, pa ni bilo slišati iz tvojih ust na dan tvoje prevzetnosti,

57. dokler še ni bila tvoja hudobija razglašena, kakor zdaj, ko se ti sirske hčere in vse palestinske hčere posmehujejo, ki so okoli in okoli tebe.[79])

58. Svojo hudobijo in svojo sramoto[80]) boš nosila, reče Gospod Bog.

59. Ker to govori Gospod Bog: S teboj bom delal, kakor si ti storila, ko si persego zaničevala, de si zavezo overgla.

60. Spomnil pa se bom svoje zaveze, ktero sim bil s teboj naredil v dnevih tvoje mladosti; ter napravil bom s teboj večno zavezo.

61. In spomnila se boš svojih potov, in se boš sramovala, kadar boš k sebi dobila svoje starji in mlaji sestre: njé ti bom za hčere dal, pa ne iz tvoje zaveze.[81])

62. In jez bom svojo zavezo s teboj napravil; in zvedila boš, de sim jez Gospod,

63. de se spomniš in sramuješ, in si več ne upaš ust odpreti zavoljo svoje sramote, kadar ti bom odpustil vse, kar si storila, reče Gospod Bog.

XVII. Poglavje.

Prilika, ki pomeni odpeljanje kralja Sedekija na Babilonsko. Obljuba Mesijeviga kraljestva.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! postavi uganko, in povej priliko Izraelovi hiši,

3. ter reci: To govori Gospod Bog: Silno velik orel[1]) velicih perutnic,[2]) dolziga života, poln pisaniga perja, je prišel na

78. de se v jetništvu sramuješ svojih grehov, in de z velikostjo svojih kazen tolažiš sestri, Samarijo in Sodomo, ki bote iz tega spoznale, de ste manj, kakor ti, grešile.

79. Ob času tvoje sreče se ti je tako močno gnusilo nad Sodomo, de še celó njeniga imena nisi hotla izreči; zdaj pa, ko se je v tvoji kazni tvoja hudobija razodela, in si osramotena po sirskih mestih in per Filistejcih, jim moraš celó v tolažbo biti (v. 55.).

80. „*svojo sramoto*“, v hebrejskim: „*svoje gnusobe boš nosila*“.

81. Kadar bo novi Jeruzalem popravljen, in se mu njegovi nekdanji sestri, Samarija in Sodoma, pridružite, tedaj mu bom te dvé podvergel v eno kraljestvo, pa ne več po moči stare zaveze in njenih naredb, ampak po moči nove večne zaveze (v. 62.). Gal. 4, 24. i. d.

1. „*velik orel*“ je babilonski kralj (gl. v. 12.) Nabuhodonozor, kteri je bil med kralji svojiga časa to, kar je orel med ptiči (Brentano).

2. „*velicih perutnic*“, v hebrejskim: „*z dolgimi perutnicami*“.

Digitized by Google

Liban, in je vzel steržén[3]) iz cedra.[4])

4. Veršiče njegovih vejic[5]) je odtergal, in jih je v kanansko deželo pernesel, v mesto kupčevavcov[6]) jih je položil.

5. Tudi je vzel od semena[7]) dežele, in ga je položil kot seme v zemljo,[8]) de bi se zraven obilnih vodá vkoreninilo: plitvo ga je položil.[9])

6. Ko je pa bilo pognalo, je izrastla široka vinska terta nizkiga debla, nje veje so proti njemu gledale,[10]) in nje korenine so pod njim bile.[11]) Bila je tedaj vinska terta, in je mladike poganjala, in grebenice zagnala.[12])

7. In še drugi velik orel se je perkazal z velikimi perutnicami, in z veliko perjem:[13]) in glej, ta terta je svoje korenine proti njemu gnala, in svoje mladike proti njemu raztegovala, de bi jo močil iz gredic svojiga zasada.[14])

8. Saj je vender bila v dobri zemlji ob obilnih vodah usajena, de bi mladike gnala, in sad rodila, in velika vinska terta bila.[15])

9. Reci: To govori Gospod

---

3. „*steržén iz cedra*“, v hebrejskim: „*verh cedroviga drevesa*“.
4. Tukaj popisani „*orel*“ je Nabuhodonozor; mnoge pisane peresa pomenijo mnoge dežele, iz kterih je bilo sostavljeno njegovo kraljestvo; „*Liban*“ upodobuje Jeruzalem, zavolj mnoziga cedroviga lesa, ki je bil v njem potraten; „*ceder*“ je judovsko ljudstvo; „*steržén*“ (v hebrejskim: „*verh*“) cedrov pa pomeni kralja Jehonija, v jetništvo odpeljaniga (4. Kralj. 24, 12.).
5. t. j., kraljevo rodovino z nar blagejšim delam judovskiga ljudstva.
6. V hebrejskim: „*v deželo kupčevavcov*“ (prim. zgor. 16, 29. Preg. 31, 24.), v Babilon, ki je zavoljo svoje kupčije slovel.
7. „*od semena*“, t. j., od kraljeve rodovine, namreč Sedekija.
8. „*kot seme*“, t. j., kot zerno vinske jagode. V hebrejskim: „*in ga je djal na njivo*“.
9. Nabuhodonozor ni hotel, de bi se seme globoko ukoreninilo, de bi se Sedekijevo gospostvo v rodovitni Judeji ukoreninilo.
10. „*nje veje so proti njemu gledale*“, t. j., so se proti orlu obračale.
11. „*pod njim*“, t. j., pod orlam. — Dokler se je vinska terta proti orlu obračala, ter se nanj naslanjala, in se ga oklepala, je lepo in čversto rastla, in se razširjala: dokler se je kralj Sedekija Nabuhodonozorja deržal, in mu je bil pokoren, je bil s svojimi podložnimi vred srečen pod njegovim varstvam. — Sedekija ni bil samosvojin kralj, ampak je bil kralju Nabuhodonozorju podložin; po prestanih nesrečah si je bilo njegovo kraljestvo sčasama spet opomôglo, in še k boljšimu stanu bi se bilo povzdignilo, ako bi ne bil Sedekija Nabuhodonozorju pokoršine odrekel, in se k egiptovskimu kralju obernil, ter per njem pomoči iskal (Brentano).
12. „*grebenice*“ so mladike, ki per tleh iz terte zaženejo, in se v zemljo pogrebejo, ter v nji korenine zaženejo, in so potem mlade terte, ktere že pervo leto sad obrodijo.
13. „*drugi velik orel*“ je egiptovski kralj, k kterimu se je bil Sedekija obernil.
14. „*de bi jo močil*“ z napeljano vodo, t. j., de bi egiptovski kralj dal pomoč Sedekiju. Prerok ima tukaj pred očmi egiptovsko deželo, ktera je bila z mnogimi vodotoki prerezana, in tako rekoč v gredice razdeljena.
15. Vinski terti pač ni bilo treba, svojih korenín proti drugimu orlu gnati, de bi jo bil namakal; saj je bila v dobri in vlažni zemlji usajena. Pomen: Ju-

Digitized by Google

Bog: Bo li tedaj srečna?[16]) Ali ne bo nje korenin izroval, nje sadú oklatil, in usušil vsih nje pognanih mladik, ter bo usahnila? Tudi ne bo treba veliko moči, ne veliko ljudstva, de jo s korenino izruje.[17])

10. Glej, zasajena je: bo pa tedaj srečna? Ali se ne bo, kadar se je smodeči veter dotakne, usušila, in na gredicah svojiga zasada usahnila?[18])

11. In Gospod mi je govoril, rekoč:

12. Govôri uporni hiši: Ne veste, kaj to pomeni? Reci: Glej, babilonski kralj je prišel v Jeruzalem, in je vzel kralja[19]) in njegove kneze, in jih je peljal v Babilon.

13. Tudi je eniga iz kraljeviga rodú izvolil, in je ž njim zavezo naredil, ter je od njega persego vzel.[20]) Pa tudi mogočne v deželi je odpeljal,

14. de bi bilo kraljestvo ponižno, in bi se ne vzdignilo, ampak njegovo zavezo ohranilo, in se je deržalo.[21])

15. On pa je od njega odstopil, in poročnike v Egipt poslal, de naj mu da kónj in veliko ljudi. Bo li imel srečo, ali bo dosegel blagovitost,[22]) kteri je to storil? Bo li ubežal, kteri je zavezo prelomil?

16. Kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog: V deželi kralja, kteri ga je kralja postavil, čigar persego je prelomil, in z njim storjeno zavezo overgel, bo umerl v sredi Babilona.

---

dovskimu kralju Sedekiju pač ni bilo treba per egiptovskim kralji pomoči iskati, saj je Nabuhodonozor lepó ž njim ravnal, in mu dobrote skazoval; torej je prav nespametno delal, ker mu je persego prelomil, in pokoršino odrekel (Brentano).

16. „*Bo li srečna*“, ker se proti drugimu orlu steguje? — Bo li Sedekija srečen, ker se proti Egiptu obrača?

17. Ali ne bo babilonski kralj judovskiga kraljestva pokončal? Ne bo mu treba z vso svojo vojsko hoditi nad nezvestiga Sedekija, ker bo lahko z manjši trumo razdjal njega kraljestvo (Brentano).

18. Vinska terta je sicer v dobri in vlažni zemlji usajena, ker pa to dobro zemljo zaničuje, se bo tam usušila, kjer je usajena, kadar jo „*smodeči veter*“ spreleti. — „*Smodeči veter*“ je podoba babilonskiga kralja, kteri bo judovskimu kraljestvu konec storil (Brentano).

19. „*in je vzel kralja*“ Jehonija. — Babilonski kralj je bil že v Jeruzalem prišel, ko je prerok te besede govoril; zato se ta in naslednja versta v preteklim času prestavljate, kakor se tudi v hebrejskim bere.

20. „*eniga iz kraljeviga rodú*“ je Nabuhodonozor postavil kralja, namreč Matanija, brata Jehonijeviga očeta, kterimu je bil dal ime Sedekija. Ta novi kralj je Nabuhodonozorju persegel vdanost in pokoršino (Brentano).

21. Nabuhodonozor je tudi odpeljal na Babilonsko judovske kneze, pervake, vojake in kovače, de bi ne bili novimu kralju Sedekiju v pomoč, se upreti svojimu višimu gospodu, babilonskimu kralju; — „*de bi bilo kraljestvo* (Sedekijevo) *ponižno*“, t. j., de bi se ne prevzelo in spuntalo zoper svojiga višiga gospoda, „*ampak njegovo* (Nabuhodonozorjevo) *zavezo*“ s Sedekijem ohranilo i. d. (Brentano). Allioli pa to poslednje prestavlja: „*ampak* (Sedekija) *njegovo zavezo ohrani, in se je drži*“.

22. „*blagovitost*“, t. j., blagor, pomoč zoper babilonskiga kralja.

Digitized by Google

17. In Faraon se ne bo z veliko vojsko in z velikim ljudstvam zoper njega bojeval, kadar bo zasip nametal, in braniša postavil, de bi veliko ljudi pobil.[23])

18. Zaničeval je namreč persego, in zavezo je prelomil, in glej, svojo roko je bil podal! in ker je vse to storil, ne bo ubežal.

19. Za tega voljo to govori Gospod Bog: Kakor resnično jez živim, bom persego, ktero je zaničeval, in zavezo, ktero je prelomil, njemu na glavo vergel,[24])

20. in svojo mrežo bom razpel čez njega, in v moj sak se bo vjel; in v Babilon ga bom perpeljal, in tam ga bom sodil zavoljo pregrehe, s ktero je mene zaničeval. Zgor. 12, 13. Spod. 31, 3.

21. In vsi njegovi ubežniki z vso njegovo vojsko bodo pod mečem padli; ostanki pa bodo na vse vetre razkropljeni; in zvedili bote,[25]) de sim jez Gospod govoril.

22. To reče Gospod Bog: Jez bom vzel sterženа visociga cedra,[26]) in ga bom usadil; mladiko iz verha njegovih vej bom odtergal, in na visoko in zvišano goro usadil.[27])

23. Na visoko Izraelovo goro jo bom usadil, in bo ozelenéla, in sad rodila, in bo v velik ceder izrastla; in pod njim bodo vse ptice[28]) prebivale, in vsa perutnina bo pod senco njegovih vej gnjezdila.[29])

24. In vse drevesa[30]) bodo zvedile, de jez Gospod sim visoko drevo[31]) ponižal, in nizko drevo[32]) povišal; de sim zeleno drevo usušil, in suho drevo ozelenil.[33]) Jez Gospod sim govoril ino storil.

---

23. „*zoper njega*“, t. j., zoper Nabuhodonozorja bojeval, „*kadar bo*“ Nabuhodonozor i. t. d. — Ko so Kaldejci Jeruzalem oblegali, se je bil Faraon s svojo vojsko na pot vzdignil proti Jeruzalemu, de bi jih od njega odpodil; ko pa Kaldejci to zvedo, opustijo obleganje jeruzalemskiga mesta, in mu gredo naproti; on pa se verne na Egiptovsko, in jih nič več ne nadlegva (Brent.).
24. t. j., ga bom zavoljo prelomljene persege in zaveze kaznoval.
25. „*in zvedili bote*“, kako ostró kaznujem take, ki persego prelomijo (Brent.).
26. „*sterženа*“ ko seme, v hebrejskim: „*verh visociga cedra*“.
27. „*zvišano*“ ali „*molečo*“ ali „*šterlečo goro*“, t. j., ki izmed vsih molí ali šterlí. — „*Mladika*“, ktero bo Bog iz Jehonijeviga rodú vzel (v. 3.), ne pomeni Zorobabela, kteri je Jude iz babilonske sužnosti peljal v domačijo, ker se kraljestvo te „*mladike*“ popisuje ko splošno kraljestvo Božje na zemlji (v. 23.). Ta „*mladika*“ je obljubljeni Mesija, kar naj veči judovski učeniki terdijo. Mesija je iz Davidoviga in Jehonijeviga rodú; njegova cerkev je „*visoka in zvišana gora*“ po Božjih znamnjih, vanjo prihajajo vse ljudstva na zemlji. Gl. Iz. 2, 2. Mih. 4, 1.
28. „*vse ptice*“, t. j., vse ljudstva. Gl. spod. 31, 6. Dan. 4, 9.
29. „*gnjezdila*“, v hebrejskim: stanovala. Prim. Luk. 13, 19.
30. „*vse drevesa*“, vsi kralji in vse kraljestva.
31. „*visoko drevó*“, t. j., posvetno kraljestvo vsih časov.
32. „*nizko drevó*“, t. j., Davidoviga sinú, Mesija.
33. „*de jez Gospod sim — ponižal — povišal — usušil — ozelenil*“, drugi prestavljajo: „*de jez Gospod bom — ponižal*“ i. t. d., kar pa je vse eno; zakaj kar Bog obljubi storiti, je, kakor de bi bil že storil.

Digitized by Google

XVIII. Poglavje.

Otroci se ne kaznujejo zavolj staršev, ampak vsakter prejme po svojim zasluženji. Opominovanja k pokori.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Kaj je, de imate v izraelski deželi to priliko za pregovor, rekoč: Očetje so kislo grozdje jedli, in otroci imajo skomino v zobéh?[2])

3. Kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, zanaprej vam ne bo več ta prilika za pregovor v Izraelu.

4. Glej, vse duše so moje: kakor očetova duša, tako je tudi sinova duša moja: duša, ktera greši, bo umerla.[3])

5. Kdor je pravičen, in prav in po pravici dela,

6. ne jé na gorah,[4]) in ne vzdiguje svojih oči k malikam Izraelove hiše, in ne oskruni žene svojiga bližnjiga, in ne hódi k svoji ženi ob mesenčnim času,[5])

7. in nikogar ne žali,[6]) zastavo dolžniku nazaj da,[7]) s silo nič ne vzame, svojiga kruha lačnimu podelí, in naziga obleče, Iz. 58, 7. Mat. 25, 45.

8. na obrest ne posojuje, in več ne jemlje,[8]) svojo roko od krivice odvrača, in med člové-

1. berž ko ne, že v šestim letu babilonske sužnosti; ker je prerokovanje pred 20. poglavjem, ki v sedmo leto sega.
2. Pomen tega pregovora je: Očetje so grešili, in otroci se morajo pokoriti. Gl. Jer. 31, 29. Žal. pes. 5, 7.
3. Ne imejte več tega napčniga pregovora; jez ljubim namreč vse ljudi, očeta kakor sina; zakaj bi sina zavolj očetove hudobije kaznoval? Le grešnika kaznujem, bodi si oče ali sin; pa tudi vas ne kaznujem zavolj vaših očetov, ampak le zavolj vaših grehov. Pa bi utegnil kdo ugovarjati in rêči: Ali ne učí postava (2. Mojz. 20, 5.), de se grehi očetov v otrocih kaznujejo, in ali niso zavolj Manasetovih grehov (4. Kralj. 21, 11. 12: 24, 3. 4.) Judje mógli iti v jetništvo? Prerok ne govorí nič postavi nasprotniga. Kaj pa de se grehi očetov v otrocih kaznujejo, pa le ker otroci svojiga hudiga nagnjenja, ki so ga po svojih starših podedvali, ne premagujejo, kar bi mogli storiti z Božjo gnado; in ker hude navade svojih staršev posnemajo, kar čisto le iz njih proste volje izhaja. Tudi v jetništvo gnani Judje niso bili prav za prav zavolj Manasetovih grehov kaznovani, ampak le ker so posnemali Manasetove grehe, in v njih terdovratno živeli.
4. „*ne jé*“ maliških daritev na maliških gorah. Prim. zgor. 6, 13: 2. Mojz. 34, 15.
5. Glej 3. Mojz. 18, 19. Sveti Avguštin pravi, de se mora ta postava stare zaveze tudi v novi zavezi spolnovati. Še celó malikovavci so spoznali, de je ravnanje zoper to postavo človeškimu umu nasprotno, in cerkev je v svojih zakonskih postavah večkrat zoper to kakor zoper kaj prav ostudniga svarila.
6. V hebrejskim: „*in nikogar ne tare*“, t. j., ne dere.
7. na pr. zgornjo obleko ali plajš (2. Mojz. 22, 26: 5. Mojz. 24, 6. 10. i. d.).
8. „*in več ne jemlje*“, namreč čez posojilo, še kaj po verhu. Gl. 3. Mojz. 25, 36: 5. Mojz. 23, 19.

Digitized by Google

kam in človekam pravično sodbo sklepa,

9. se po mojih zapovedih ravná, in moje pravice ohrani, de po resnici dela:[9]) tak je pravičen, on naj živí živí, reče Gospod Bog.

10. Če pa kdo rodí sina tolovaja, kteri kri preliva, in ktero izmed unih rečí storí,[10])

11. in čeravno vsiga tega ne storí,[11]) pa na gorah jé, in ženo svojiga bližnjiga oskruni,

12. potrebniga in uboziga žali,[12]) po sili jemlje, zastave nazaj ne da, in svoje oči na malike obrača, gnusobo dela,

13. na obrest posojuje, in več jemlje:[13]) bo mar tak živel? Ne bo živel. Ker je vse te gnusobe storil, bo gotovo umerl, in njegova kri[14]) bo nad njim.[15])

14. Če pa kdo rodí sina, kteri vidi vse grehe svojiga očeta, ki jih je storil, pa se boji, in nič temu enaciga ne storí,

15. na gorah ne jé, svojih oči k malikam Izraelove hiše ne vzdiguje, in žene svojiga bližnjiga ne oskruni,

16. in nikomur žaliga ne stori, zastave ne perderžuje, in nič po sili ne vzame, lačnimu svojiga kruha podelí, in naziga obleče,

17. svojo roko odvrača od krivice zoper ubožca,[16]) obresti in namečka ne jemlje, se mojih pravic derží, se po mojih zapovedih ravná: ta ne bo v hudobii svojiga očeta umerl, ampak bo gotovo živel.

18. Njegov oče, ker je krivico in silo bližnjimu delal, in med svojim ljudstvam hudo počenjal, glej, umerl je v svoji hudobii.

19. In pravite: Zakaj ni sin hudobije očetove nosil?[17]) Zato namreč, ker je sin prav in pravično delal, vse moje zapovedi ohranil, in jih izpolnil; on naj živí živí!

20. Duša, ktera greší, naj umerje; sin naj ne nósi očetove hudobije, in oče naj ne nósi hudobije sinove: pravica pravičniga je nad njim, in krivica krivičniga je nad njim.[18]) 5. Mojz. 24, 16. 4. Kralj. 14, 6: 2. Kron. 25, 4.

21. Če pa krivični za vse svoje storjene grehe pokoro dela, in vse moje zapovedi dopolnuje, in prav in po pravici ravná: naj živí živí, in naj ne umerje!

22. Nobene njegovih storjenih hudobij se ne bom spomnil; zavoljo svoje pravice, ktero je delal, naj živí.

---

9. *„moje pravice“*, t. j., moje zapovedi ohrani, *„de po resnici“*, t. j., po pravici in postavi dela.
10. *„in ktero izmed unih rečí“*, t. j., hudobij storí, ktere je njegov vestni oče (v 6., 7. in 8. versti) opušal (Brentano).
11. *„vsiga tega“* hudiga ne storí, in le eno izmed unih hudobij počenja.
12. *„uboziga žali“*, v hebrejskim: *„uboziga tare“* ali *„dere“*.
13. *„in več jemlje“*, namreč čez posojilo, še kaj po verhu.
14. *„njegova kri bo nad njim“*, t. j., sam bo svoje smerti kriv.
15. Tedaj zavolj pravičniga očeta krivičin sin ne bo opravičen, ampak bo pogubljen zavolj svojih grehov.
16. t. j., se varuje ubožcu krivico delati, ga žaliti in odérati.
17. Zakaj ni bil sin zavoljo očetove hudobije pokorjen?
18. *„pravica pravičniga je nad pravičnim, in krivica krivičniga je nad“*

Digitized by Google

23. Mar hočem smert hudobniga, reče Gospod Bog, in ne veliko bolj, de se spreoberne od svojih hudih del, in živí? Spod. 33, 8—19: 2. Petr. 3, 9.

24. Če se pa pravični od svoje pravice oberne, in počenja hudobijo po vsih gnusobah, ktere je hudobni navajen delati, bo mar živel? Vse njegove pravične dela, ktere je storil, bodo pozabljene; v svoji spačenosti, s ktero se je spačil, in v svojim grehu, s kterim je grešil, v njima bo umerl.

25. In vender pravite: Gospodova pot ni pravična.[19]) Poslušajte tedaj, Izraelova hiša: Ni li moja pot pravična, in ali niso veliko bolj vaše poti hudobne?[20])

26. Če se namreč pravični od svoje pravice odverne, in hudo stori, bo umerl v tem: v krivici, ktero je delal, bo umerl.

27. In če se hudobni odverne od svoje hudobije, ktero je počenjal, ter prav in pravično dela; on bo ožívil svojo dušo.

28. Ker gre namreč v sé, in se oberne od vsih svojih hudobij, ktere je počenjal, bo gotovo živel, in ne bo umerl.

29. In vender Izraelovi otroci pravijo: Gospodova pot ni pravična. Mar moje poti niso pravične, Izraelova hiša? in ali niso veliko bolj vaše poti hudobne?

30. Zato, Izraelova hiša! bom sleherniga sodil po njegovih delih, reče Gospod Bog. Spreobernite se, ter delajte pokoro za vse svoje hudobije; in hudobija vam ne bo v pogubljenje. Mat. 3, 2. Luk. 3, 3.

31. Verzite od sebe vse svoje pregrehe, s kterimi ste se pregrešili, in naredite si novo serce in noviga duha; in zakaj bi umerli, hiša Izraelova?

32. Ker nočem smerti umirajočiga, reče Gospod Bog: vernite se, in živite! Zgor. v. 23. Spod. 33, 11: 2. Petr. 3, 9.

XIX. Poglavje.

Prerok žaluje nad usodo judovskiga kraljestva in njegovih kraljev v dveh prilikah.

1. Ti pa povzdigni žalostnico[1]) čez kneza Izraelova,[2])

2. in reci: Zakaj je tvoja mati, levinja, ležala med levi, in svoje

---

krivičnim, t. j., slehern prejme plačilo po svojim zasluženji, ne po zasluženji svojiga očeta.

19. „*In vender pravite*“ per tem mojim pravičnim ravnanji, de jez, Gospod, ne delam po pravici.

20. Ali ni vaše malopridno obnašanje krivo nadlog, ki jih terpite? ker jez povračujem slehernimu po njegovim lastnim zasluženji, ne pa po zasluženji njegoviga očeta.

1. Ti pa zapoj žalostno pesem. — To povelje sega v šesto leto babilonske sužnosti, ker je postavljeno pred dvajseto poglavje, kteriga prigodbe v sedmo leto segajo.

2. Ta kneza sta Joahaz, Josijev sin, in Joahin ali Jehonija, kterih pervi je bil v egiptovsko, drugi pa v babilonsko jetništvo odpeljan (4. Kralj. 23, 34:

Digitized by Google

mlade v sredi levčkov izredila?[3])

3. Eniga iz svojih levčkov je izredila, ki je lev izrastel; in se je naučil plen loviti, in ljudi žreti.[4])

4. In narodi so od njega slišali, ter so ga vjeli, tode ne brez svojih ran;[5]) in so ga v verigah peljali v egiptovsko deželo.[6])

5. Ko je pa vidila, de je oslabéla,[7]) in ji je bilo zginilo upanje;[8]) je eniga svojih levčkov vzela, in ga leva naredila.[9])

6. Ta je med levi hodil, in je bil lev; ter se je naučil plen loviti in ljudi žreti;

7. naučil se je vdove delati,[10]) in njih mesta v pušave prevračati;[11]) po glasu njegoviga rjovenja je bila dežela pokončana, in vse, kar je v njej.[12])

8. Tedaj so se narodi[13]) iz dežel od vsih strani zbrali zoper njega, ter so svojo mrežo proti njemu razpeli, in so ga vjeli, tode ne brez svojih ran.[14])

9. V kletko[15]) so ga zaperli,

24, 12.). Prerok ju pred oči stavi v podobi levov, ki so jih lovci vjeli, in v kletko zaperli.

3. Kako se je zgodilo, o Joahaz, de je mógla tvoja mati Jeruzalem med mogočnima kraljestvama (med Egiptam in Babilonam) ležati in svoja kraljeviča ali kraljéva sinova odgojiti?

4. *„plen loviti“*, t. j., na rop hoditi. — Joahaz je bil pred svojim starjim bratam Joakimam na kraljevi prestol povzdignjen, verjetno zavolj svojih vojskinih lastnost.

5. Drugi prestavljajo hebrejsko: ... *„in je bil vjet v njih jami“*. — Nekdaj so leve takole lovili: Skopali so namreč globoko jamo, ter so jo ogradili, in z vejami pokrili. V sredo jame so postavili steber, ter so nanj kako žival — kozo ali jagnje — pervezali. De bi lev do te živali na stebru prišel, je čez ograjo skočil, in v jamo padel (Brentano).

6. *„in so ga v verigah“*, t. j., v železji vklenjeniga peljali.

7. *„de je oslabéla“* po zgubi svojiga sina, ki je bil močan in mogočen.

8. in ni imela upanja, de bi se nje sin iz jetništva vernil.

9. Ko judovska srenja ni imela upanja, de bi se Joahaz vernil iz egiptovske sužnosti, je druziga levčka — kraljeviča — vzela, in ga leva — kralja — naredila, berž ko ne, Joahina ali Jehonija. — Pozdeva se, de tukaj prerok govorí od perviga Joahazoviga naslednika, namreč od njegoviga brata Joakima; bolj verjetno pa je, de si misli Joakimoviga naslednika, namreč Jehonija, ker Joakima ni bilo ljudstvo na kraljevi prestol povzdignilo, ampak egiptovski kralj, pač pa Jehonija. Tudi je bil Joakim v pregerdim spominu, de bi bil prerok v žalovavni pesmi od njega govoril. Gl. Jer. 22, 18. 19. Prim. spod. v. 9. (Brentano).

10. Kralj Jehonija je hodil na vojsko, *„in se je naučil vdove delati“*, t. j., deželam poglavarje in vladarje jemati.

11. *„v pušave prevračati“*, t. j., razdevati v groblje, de so bile pušavam enake.

12. V hebrejskim: *„od glasú njegoviga rjovenja se je dežela tresla“* i. d. Kralj in njegovi vojaki so s svojim vojskinim vrišem in divjanjem po deželi vse s straham napolnili in pokončali (Brent.). — Zgodovina nič ne pové od Jehonijevih junaških del zoper sosednje ljudstva, vender so bile blezo vzrok, de je bil Nabuhodonozor s svojo vojsko ropil v deželo (4. Kralj. 24, 10.).

13. *„Tedaj so se narodi“*, ki so bili Nabuhodonozorju podložni.

14. V hebrejskim: *„in je bil vjet v njih jami“*. Gl. zgor. 5. razl.

15. *„V kletko“*, t. j., v hišico, berž ko ne, iz železa narejeno, kakor kurnik.

Digitized by Google

in v verigah k babilonskimu kralju pripeljali, in ga v ječo vergli, de bi se njegov glas[16]) zanaprej ne slišal po izraelskih gorah.[17])

10. Tvoja mati[18]) je bila v tvoji kervi, kakor per vodi zasajena vinska terta;[19]) nje sad in nje mladike so od obilne vlage rastle.

11. In nje mladike so se poterdile za kraljeve palice, visoko je izrastla med vejami, in je vidila svojo visokost v gošavi svojih mladik.[20])

12. Po tem pa je bila v jezi izrovana, in na zemljo veržena, in smodeč veter je njen sad usušil; njene močne mladike so zvenile, in so usahnile; ogenj jo je požerl.[21]) Oz. 13, 15.

13. In zdaj je presajena v pušavo, v brezpotno in žejno deželo.[22])

14. In iz debla njenih vej je švignil plamen, ki je njen sad požerl;[23]) in v nji ni bilo močne šibe za žezlo vladarjev.[24]) To je žalostna pesem, in bo žalostnica.

---

16. „*njegov glas*“, t. j., njegovo rjovenje. Gl. zgor. 12. razl.

17. Ta verstica razločno kaže, de prerok ne govorí od Joakima (gl. 9. razl.), ampak od Jehonija; ker Joakim se je mogel po Jer. 22, 18. 19. iz svojiga jetništva spet v Jeruzalem verniti, Jehonija pa je bil v Babilonu ostal in umerl (Jer. 22, 28: 4. Kralj. 24, 10. 12. 15: 25, 27.).

18. „*Tvoja mati*“, o Jehonija! tvoje judovsko ljudstvo. — Judovsko ljudstvo se imenuje Jehonijeva mati, ker je bil iz njegoviga rodú (Brentano).

19. „*v tvoji kervi*“, t. j., po tvoji kervi, po kervi kraljéve hiše, po kraljevim Davidovim rodu, je bilo tvoje ljudstvo močno in čversto kakor vinska terta, ki je per vodi — v vlažni zemlji — usajena.

20. „*nje mladike*“ so tako debele in terde izrastle, de so iz njih kraljéve palice narejali, —„*visoko je izrastla med vejami*“ druzih dreves, ter se jih je oklepala, in vse prerastla (Brentano).

21. Judovsko kraljestvo je bilo razdjano; „*smodeč veter*“, babilonski kralj mu je konec storil; veči del Judov je za kugo, lakoto in vojsko pomerlo, ostanki pa so bili v sužnost peljani (Brentano).

22. „*v brezpotno in žejno deželo*“, t. j., v deželo, kjer ni potov ne vode. — Ostali Judje so preseljeni v babilonsko deželo, kjer jih naj veči revšina stiska. Kar prerok tukaj v preteklim času pové, se ni bilo še popolnama spolnilo; to se je bilo še le po tem zgodilo, ko so bili Kaldejci kralja Sedekija vjeli, Jeruzalem razdjali in ostalo ljudstvo odpeljali.

23. S tem ognjem, ki je iz debla šinil, si nekteri razlagavci mislijo neumni sklep kralja Sedekija, Nabuhodonozorju pokoršino odreči, in se njegoviga višiga gospostva znebiti; in ravno s tem je bil Sedekija Nabuhodonozorja vnel in razdražil, de je judovskimu kraljestvu konec storil; — drugi si mislijo nesrečo, ki jo je bil Ismael (Jer. 41. i. d.) napravil.

24. Po razvaljenji jeruzalemskiga mesta je zginilo „*žezlo vladarjev*“ ali „*kraljéva palica*“, t. j., kraljéva oblast, tedaj ni bilo več kraljev iz Davidoviga rodú; po babilonski sužnosti so bili sicer še vladarji, ki so nad Judi gospodovali, tode oni niso bili iz Davidoviga debla.

Digitized by Google

XX. Poglavje.

Bog ne odgovori na vprašanje starašin; jih svari zavoljo njih nehvaležnosti; obljubi vernitev iz sužnosti. Prerokba zoper gojzd.

1. In zgodilo se je sedmo leto,[1]) deseti dan petiga mesca, de so prišli možje izmed starejih Izraelcov, de bi Gospoda vprašali; in so se pred menoj usedli.

2. In Gospod mi je govoril, rekoč:

3. Sin človekov! govôri starejim izmed Izraelcov, in reci jim: To govorí Gospod Bog: Ste li prišli me vprašat? Kakor resnično jez živím, vam ne bom odgovoril, reče Gospod Bog.[2])

4. Ako jih sodiš,[3]) sin človekov, ako jih sodiš, pokaži jim gnusobo njih očetov,

5. in reci jim: To govorí Gospod Bog: Tisti dan, ko sim Izraela izvolil, in vzdignil svojo roko[4]) za zarod Jakopove hiše, in se jim pokazal v egiptovski deželi,[5]) ko sim zanje svojo roko vzdignil, rekoč: Jez sim Gospod, vaš Bog:

6. tisti dan sim zanje vzdignil svojo roko, de sim jih izpeljal iz egiptovske dežele v deželo, ktero sim jim bil perpravil, ktera v mleku in medu plava, in je med vsimi deželami naj boljši.

7. In sim jim rekel: Sleherni verzi pohujšanje svojih oči[6]) od sebe, in ne ognušajte se z egiptovskimi maliki; jez sim Gospod vaš Bog.

8. Oni pa so me dražili,[7]) in me niso hotli poslušati; nobeden ni vergel gnusob izpred svojih oči; tudi egiptovskih malikov niso zapustili; in sim sklenil, de bom v sredi egiptovske dežele svoj serd na uje izlil, in svojo jezo nad njimi izpolnil.

9. Delal pa sim zavoljo svojiga imena, de ni bilo zaničevano pred neverniki,[8]) med kterimi so bili, in med kterimi sim se jim bil perkazal, de sim jih izpeljal iz egiptovske dežele.

10. Potegnil sim jih tedaj iz

---

1. „*sedmo leto*“ jetništva Jehonijeviga. Gl. zgor. 8, 1.
2. „*vam ne bom odgovoril*“, ker ste malikovavci. Gl. zgor. 14, 1—3.
3. Ako jih hočeš svariti in zaverniti, jih domisli pregrešniga življenja njih očetov, de se per tem tudi svoje lastne pregrešnosti spomnijo, in spoznajo, de so kaznovanja vredni (Brentano).
4. „*in vzdignil svojo* (vsigamogočno) *roko*“, ter sim persegel, de hočem varovati izraelsko ljudstvo.
5. „*se jim pokazal*“, t. j., razodel po čudežih in čudovitih znamnjih.
6. „*verzi pohujšanje svojih oči*“, v hebrejskim: „*verzi ostudnost svojih oči*“, verzi malike spred svojih oči.
7. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Oni pa so se mi upérali*“.
8. „*Delal pa sim*“ po milosti ž njimi, ter sim jim zanašal, in jih nisim pokončal zavoljo njih terme in upornosti, ampak sim jih rešil iz sužnosti egiptovske, „*zavoljo svojiga imena*“, zavoljo svoje časti, de me niso neverniki zaničevali, rekoč, de sim preslab in nezmožin, jih rešiti njim iz rok. Gl. 2. Mojz. 6, 2—8. (Brentano).

Digitized by Google

egiptovske dežele, in jih peljal v pušavo.

11. In dal sim jim svoje zapovedi, in jim oznanil svoje pravice,[9]) v kterih človek živí, če po njih dela.[10]) 3. Mojz. 18, 5. Rim. 10, 5.

12. Verh tega sim jim tudi dal svoje sabote,[11]) de bi bile znamnje med menoj in med njimi;[12]) in de bi zvédili, de sim jez Gospod, kteri jih posvečujem. 2. Mojz. 20, 8: 31, 13: 5. Mojz. 5, 12.

13. Izraelova hiša pa me je dražila[13]) v pušavi, po mojih zapovedih niso delali, in so zavergli moje pravice, v kterih človek živí, če po njih dela; in moje sabote so grozno skrunili; zato sim bil namenil svoj serd v pušavi nad nje izpustiti, in jih pokončati;

14. delal pa sim[14]) zavolj svojiga imena, de bi ne bilo zaničevano vpričo narodov, izmed kterih sim jih potegnil pred njih očmi.

15. Desiravno sim bil tedaj svojo roko v pušavi čez nje vzdignil,[15]) de bi jih ne peljal v deželo, ktero sim jim dal, ki v mleku in medu plava, in je med vsimi deželami naj imenitnejši;

16. zato, ker so moje pravice zavergli, in se niso po mojih zapovedih ravnali, in so moje sabote skrunili; za maliki namreč je njih serce hlepélo;

17. vender jim je moje oko zaneslo, de jih nisim bil usmertil, in jih ne končal v pušavi.

18. Rekel sim pa njih otrokam v pušavi: Po zapovedih[16]) svojih očetov se ne ravnajte, njih navad se ne deržíte, in z njih maliki se ne ogerdujte.

19. Jez sim Gospod vaš Bog; po mojih zapovedih se ravnajte, moje pravice ohranite, in jih dopolníte;

20. in moje sabote posvečujte, de bodo znamnje med menoj in med vami, in de veste, de sim jez Gospod vaš Bog.

21. Otroci pa so me dražili,[17]) po mojih zapovedih se niso ravnali, in mojih pravic niso ohranili, de bi bili po njih delali, v kterih človek živí, če po njih dela; in moje sabote so oskrunjali; zato sim jim pretíl, de bom svoj serd na nje izlil, in svojo jezo nad njimi izpolnil v pušavi;

---

9. „*svoje pravice*“, t. j., svoje postave, na sinajski gori (Brentano).
10. Dal sim Izraelcam svoje zapovedi, po kterih človek doseže zveličanje, če jih spolnuje. Gl. 3. Mojz. 18, 5: 5. Mojz. 30, 16. 19. (Brentano).
11. „*svoje sabote*“, sploh praznike, de so se ob njih mene spominjali, ter me častili.
12. „*znamnje*“ za me, de se posebno té dni skazujem milostljiviga; „*znamnje*“ za nje, de se posebno te dni s hvaležnim sercam spominjajo mojih dobrot.
13. Drugi pristavljajo: „*mi je bila uporna*“, ali: „*se mi je upérala*“.
14. „*pa sim delal*“ po milosti ž njimi, sim jim zanašal. Gl. 8. razl.
15. Desiravno sim bil svojo roko vzdignil, ter jim pretil, de jih ne bom peljal v deželo, ktero sim jim bil obljubil dati i. t. d.: „*vender jim je moje oko zaneslo*“, glej 17. v.
16. „*Po zapovedih*“, t. j., po pregrešnih poveljih in šegah svojih očetov.
17. „*so me dražili*“, drugi prestavljajo: „*so mi bili nepokorni*“.

Digitized by Google

22. umaknil sim pa svojo roko, in sim delal[18]) zavoljo svojiga imena, de bi ne bilo zaničevano vpričo narodov, izmed kterih sim jih potegnil pred njih očmi.

23. Spet sim svojo roko nad nje vzdignil v pušavi, de bi jih razkropil med narode, in razvel po deželah;[19])

24. ker niso po mojih pravicah delali, ter so moje zapovedi zametovali, in moje sabote skrunili, in ker so bile njih oči na malike njih očetov obernjene.

25. Zato sim jim tudi jez dal zapovedi ne dobre, in pravice, v kterih ne bodo življenja imeli.[20])

26. In sim dopustil, de so se s svojimi darovi ognušali, ko so vse svoje pervorojene darovali za svoje grehe;[21]) zvedó naj, de sim jez Gospod.[22])

27. Zato govôri, sin človekov! Izraelovi hiši, in reci jim: To pravi Gospod Bog: Še tudi v tem so me preklinjali vaši očetje, de so me zaničevali in zasramovali.

28. Perpeljal sim jih v deželo, nad ktero sim vzdignil svojo roko,[23]) de jim jo hočem dati; oni pa so gledali po slehernim visokim griču, in po slehernim košatim drevesu, in so tam svojo klavšino darovali;[24]) in so tje nosili svoje darove, de bi mene dražili, ter so svoje lepo dišeče kadilo žgali, in svoje pitne dari izlivali.

29. In sim jim rekel: Kaj je višava, ki vi nanjo hodite? in vender se imenuje višava do današnjiga dneva.[25])

30. Zato reci Izraelovi hiši: To govorí Gospod Bog: Gotovo se na potu svojih očetov[26]) ognušate, in se potepate za njih pohujšljivostmi;[27])

31. in se z opravljanjem svojih darov ogerdujete do današnjiga dneva per vsih svojih malikih, ker svoje otroke skozi ogenj vlečete;[28]) in jez bi vam odgovoril, hiša Izraelova? Kakor resnično jez živím, reče Gospod Bog, ne bom vam odgovoril!

---

18. *„sim delal“* po milosti ž njimi, sim jim zanašal. Gl. 8. razl.
19. *„sim svojo roko nad nje vzdignil“* persegaje, de jih bom razkropil i. t. d., če ne bodo spolnovali moje postave. Gl. 3. Mojz. 26, 33: 5. Mojz. 28, 64.
20. Zato sim dopustil, de so se malikovavskih postav in vražnih šeg prijeli, ktere so jim bile terd jarem, in jim niso pernesle življenja, ampak smert.
21. Sim dopustil, de so pervorojene sinove Molohu v čast in za spravo za svoje grehe žgali (4. Kralj. 3, 27: 16, 3.), in s temi daritvami se oskrunjali.
22. de bi spoznali, ker za take ostudnosti pravične kazni terpijo, de sim jez vsigamogočni Gospod, in tacih ostudnost ne terpim.
23. *„nad ktero sim vzdignil svojo roko“*, ter persegel.
24. *„so tam svojo klavšino“*, svoje zaklane živali, darovali malikam v čast.
25. Kaj vam bo dobriga perneslo to, kar višavo imenujete, ki na njej malikam darujete? — Pa per vsim tem mojim svarjenji ste še doslej imé *„višava“* in tudi višavo samo (na višavah, na hribih narejene altarje malikam v čast) ohranili.
26. *„na potu svojih očetov“*, t. j., s posnemanjem hudobnih del svojih očetov.
27. *„za njih pohujšljivostmi“*, v hebrejskim: *„za njih ostudnostmi“*, t. j., za njih maliki.
28. *„skozi ogenj vlečete“*, t. j., jih Molohu v čast žgete.

Digitized by Google

32. Tudi se vam ne bo godilo po mislih vašiga serca, kteri pravite: Bomo kakor narodi, in kakor drugi ljudje po deželah, ter bomo les in kamnje molili.[29])

33. Kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog, z močno roko, in z iztegnjeno ramo, in v razlitim serdu bom nad vami kraljeval.

34. In izpeljal vas bom izmed ljudstev, in zbral vas bom iz dežel, v kterih ste raztreseni; z močno roko in z iztegnjeno ramo, in v razlitim serdu bom nad vami kraljeval,

35. in vas popeljem v pušavo ljudstev,[30]) in tam bom imel sodbo z vami od obličja do obličja.[31])

36. Kakor sim v pušavi per egiptovski deželi sodbo imel z vašimi očeti, tako bom tudi vas sodil, reče Gospod Bog.

37. In podvergel vas bom svoji kraljevi palici, in vas potegnil pod vezi zaveze.[32])

38. In ločil bom od vas prestopnike in hudobneže, iz dežele njih prebivališa[33]) jih bom izpeljal, in v Izraelovo deželo ne pojdejo; in zvedili bote, de sim jez Gospod.

39. In vi iz Izraelove hiše, to reče Gospod Bog: Le hodíte sleherni za svojimi maliki, in jim služíte! Če me tudi v tem ne poslušate, in moje sveto ime s svojimi darovi in svojimi maliki ognušate:

40. bo vender na moji sveti gori, na visoki Izraelovi gori, reče Gospod Bog, tam mi bo služila vsa hiša Izraelova, vsi,

29. Zastonj se hočete mojimu gospostvu odtegniti, in hočete malikovavci biti, de bi z malikovavci v miru živeli in bili srečni, kakor oni.

30. „*v pušavo ljudstev*“, t. j., v puste, ljudí prazne kraje na Babilonskim.

31. Pomen verstic 34. in 35.: Tiste izmed vas, ki so pred odpeljanjem in ob odpeljanji v babilonsko sužnost k ljudstvam (Feničanam, Amoncam in Egipčanam) pobegnili, bom v svoji mogočnosti in svoji pravični jezi dal prepeljati od teh ljudstev in iz teh dežel v Babilon, in tukaj jih bom sodil; nje, ki se poboljšajo, bom v njih deželo nazaj izpustil, krivične pa, kteri v nepokori ostanejo, bom kaznoval, in jim zaperl pot v domačijo. — To se je spolnilo, ko je bil Nabuhodonozor nekoliko let po užuganim Jeruzalemu tudi druge ljudstva v svojo oblast spravil (gl. Jer. 38, 49.), in jih z Izraelci vred, ki so med njimi živeli, v Babilon prepeljal, ki se tukaj „*pušava*“ imenuje, kakor zgor. 19, 13. in Iz. 21, 1.

32. Kar je boljih izmed vas (v. 38.), vas bom svojimu gospostvu spet podvergel, in s svojo gnado storil, de bote zvesti služabniki moje zaveze z vami. — Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Permoral vas bom pod svojo palico*“ (pastirsko palico) i. t. d., to je: Kakor desetnik čedo pod svojo palico memo puša, de se vsaciga desetiga repa dotakne, in ga sebi odloči: tako bo Bog Izraelce desetil in odločil, ter bo skorej le deseti del iz jetništva perpeljal v domačijo.

33. „*iz dežel njih prebivališa*“, ravno iz dežel, kamor so bili pobegnili. Gl. razl. 31. Ti hudodelniki bodo sicer iz dežel, po kterih so se bili razkropili, k drugim Izraelcam v Babilon pripeljani, tode v izraelsko deželo se ne bodo povernili. Po misli druzih izlagavcov méri to prerokovanje ob enim tudi in sicer v bolj doveršenim pomenu na zadnje čase, kadar bo Izrael, ki je zdaj med vse ljudstva raztrošen, po odločitvi dobrih od hudobnih prišel iz pušave tega svetá v sveto cerkev.

Digitized by Google

pravim, v deželi, v kteri bodo meni dopadli; in tam bom jemal vaše pervine,[34]) in pervo vaših desetin[35]) z vsim vašim meni posvečenim.[36])

41. Kakor prijeten duh vas bom sprejel, ko vas popeljem izmed narodov; in zbral vas bom iz dežel, v ktere ste razkropljeni; in vpričo narodov bom med vami posvečevan.[37])

42. In zvedili bote, de sim jez Gospod, ko vas popeljem v Izraelovo deželo, v deželo, zavolj ktere sim vzdignil svojo roko,[38]) de jo hočem dati vašim očetam.

43. In tam se bote spominjali svojih potov, in vsih svojih pregreh, s kterimi ste se gerdili; in se bote sami sebi studili zavolj vsih svojih hudobij, ktere ste storili.

44. In zvedili bote, de sim jez Gospod, ko vam bom zavoljo svojiga imena dobro storil, in ne po vaših hudih delih, tudi ne po vaših prehudobnih pregrehah, hiša Izraelova, reče Gospod Bog.[39])

45. In Gospod mi je govoril, rekoč:

46. Sin človekov! oberni svoj obraz proti poldnevu,[40]) in kapljaj proti jugu,[41]) ter prerokuj zoper gojzd poldnevniga polja.[42])

47. In reci poldnevnimu gojzdu: Poslušaj Gospodovo besedo: To govori Gospod Bog: Glej, jez bom ogenj v tebi vnel, ter bom požgal v tebi vse zeleno drevje in vse suho drevje;[43]) užgani

---

34. *„vaše pervine“*, vaše perve perdelke. Gl. 2. Mojz. 23, 19.

35. perve perdelke in druge desetine. Glej 5. Mojz. 14, 28.

36. z vsimi vašimi daritvami vred. — Pomen verstic 39. in 40. je: Le služite svojim izmišljenim bogovam, tode jenjajte, tudi meni darove in daritve opravljati; ne častite me zraven svojih malikov! Če se tudi nočete malikam odpovedati in le meni samimu služiti; vender pa nikar ne mislite, de bom jez zato brez pravih častivcov; ker imam sveto goro, nanjo bom ves svoj sveti Izrael zbral, de mi bo svoje dari in daritve opravljal. — To prerokovanje méri v bližnjim pa nepopolnim pomenu na čas ravno po babilonski sužnosti, ko so se bili Izraelci v svojo deželo povernili, in so z novo gorečnostjo Bogu prijetno služili po svoji veri; v daljnim in popolnim pomenu pa méri na Kristusove čase, ko Bog ves duhovni Izrael, vse izvoljene izmed ljudstev zbira na svojo sveto goro, v svojo sv. cerkev (Iz. 2, 2.), kjer mu duhovne daritve opravljajo, in ga v duhu in resnici molijo.

37. *„posvečevan“*, t. j., za svetiga spoznan; ker bodo ljudje vidili, kako pravičen in zvest sim jez v spolnovanji svojih žuganj in obljub.

38. *„sim vzdignil svojo roko“*, ter sim jo s persego obljubil dati vašim očetam.

39. Spoznali bote, de sim vas iz gole milosti in zavoljo vašim očetam storjene obljube perpeljal v domačo deželo; s svojimi ostudnimi pregrehami ste namreč zaslužili, de bi bil vas popolnama potrebil iz tega svetá (Brentano).

40. *„proti poldnevu“*, t. j., proti Judeji in Jeruzalemu.

41. *„kapljaj“* svoje prerokovanje *„proti jugu“*, proti Jeruzalemu. — Prerokovanje se večkrat v svetim pismu pred oči stavi v podobi spod neba kapljajóčiga dežja ali rose. Gl. 5. Mojz. 32, 2. Am. 7, 16. Mih. 2, 6. (Brent.).

42. *„prerokuj zoper gojzd“*, t. j., zoper Jeruzalem. — Jeruzalem je bil zidan na hribu, okrog in okrog s poljem in z dolinami obdanim, in ta s hišami gostó pozidani hrib se tukaj permerja *„gojzdu“* (Brent.). Gl. Jer. 21, 14. i. d.

43. Pokončal bom v tebi vse, imenitne in priproste, stare in mlade, bogate in revne, dobre in hudobne (Gl. zgor. 17, 24.).

Digitized by Google

plamen ne bo ugasnil; in pogorelo bo v njem vse, kar se vidi, od poldneva do polnoči.[44])

48. In vse meso bo vidilo, de jez Gospod sim ga zažgal, in ne bo pogašen.[45])

49. In sim rekel: Ah! ah! ah! Gospod Bog! Oni pravijo od mene: Ali ne govori ta v prilikah?[46])

XXI. Poglavje.

Prerokovanje od razdjanja judovske dežele in Jeruzalema, od pokoritve nevoščljivih Amoncov in Babiloncov.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! oberni svoj obraz proti Jeruzalemu, in kapljaj proti svetišu,[1]) ter prerokuj zoper izraelsko zemljo,

3. in reci izraelski zemlji: To govori Gospod Bog: Glej, jez pridem nad te, ter bom svoj meč potegnil iz njega nožnic,[2]) in v tebi umoril pravičniga in hudobniga.[3])

4. Zato pa, ker sim sklenil v tebi umoriti pravičniga in hudobniga, pojde moj meč iz svojih nožnic čez vse meso od poldneva do polnoči;[4])

5. de zvé vse meso, de jez Gospod sim potegnil svoj meč iz njega nožnic, ki ne bo nazaj vtaknjen.

6. In ti, sin človekov! zdihuj, de ti ledvice pokajo,[5]) in zdihuj v britkosti vpričo njih.

7. In ko ti porečejo: Zakaj zdihuješ? odgovôri: Zavoljo tega, kar slišim, de pride;[6]) in sleherno serce bo skopernelo, in sleherna roka bo upadla, in sleherni duh bo omedlel, in po vsih kolenih bo voda tekla.[7]) Glejte, pride, in se bo zgodilo, reče Gospod Bog.

8. In Gospod mi je govoril, rekoč:

9. Sin človekov! prerokuj in

---

44. vse judovsko kraljestvo bo razdjano in pokončano.

45. „*vse meso*“, t. j., vsi ljudje bodo spoznali, de sim jez ogenj te hude vojske vnel, ker ga nihče ne more pogasiti (Brentano).

46. O moj Bog! če ta podobenski govor oznanim, vsi porečejo: Ta človek prerokuje zmirej le v temnim skrivnostnim govorjenji. Govôri vender, o Bog, z menoj v navadnim govoru! — V naslednjim poglavji je Ecchielova prošnja uslišana.

1. „*kapljaj*“ svoje govorjenje „*proti svetišu*“, napoveduj tempeljnu razdjanje.
2. Glej, jez bom poslal nad té sovražnika, hudo vojsko.
3. Splošno šibo bom poslal čez deželo, pod ktero bodo krivični in nedolžni terpeli (nedolžni v skušnjo in plačilo, če bodo stanovitni, krivični pa v kazen).
4. „*čez vse mesó*“, čez vse ljudi po vsi judovski deželi.
5. „*zdihuj*“, kar le moreš, na vso moč, de te bodo lakotnice bolele.
6. „*odgovôri*“: Jez zdihujem zavoljo strašne vojske, ki se bliža.
7. „*po vsih kolenih bo voda tekla*“, t. j., zavoljo strahú ne bodo deržali svoje vode.

Digitized by Google

reci: To pravi Gospod Bog: Govôri: Meč, meč je nabrušen, in popiljen;

10. nabrušen, de seka klavšino; popiljen, de se blisketá. *(O meč!)* ki boš spodbil kraljevo palico mojimu sinu,[8]) boš posekal vse drevesa.[9])

11. Že sim ga dal izbrusiti, de se v roko vzame; ta meč je izbrušen, in ta je popiljen, de bo v roki pobijavcovi.

12. Vpij in tuli, sin človekov! ker ta[10]) pride nad moje ljudstvo, in nad vse vojvode Izraelove, kteri pobežijo;[11]) meču so izdani z mojim ljudstvam vred, zato se na stegna tolci![12])

13. ker je skušen, in to,[13]) ko bo spodbil kraljevo palico,[14]) de je več ne bo, reče Gospod Bog.[15])

14. Ti tedaj, sin človekov! prerokuj in z rokami pokaj, ter dvojin bodi meč, in trojin bodi meč per morjenji;[16]) to je meč veliciga poboja, kteri jih bo djal v strah,

15. de bodo v sercu skopernéli, in jih bo veliko poderl. Per vsih njih vratih[17]) bom trepet napravil pred ostrim mečem, in popiljenim za lesketanje, opasanim za morijo.[18])

16. Poostri se, pojdi na desno ali na levo, kamorkoli se ti poljubi oberniti![19])

17. In tudi jez bom z rokami pokal,[20]) in bom izpolnil svojo jezo, jez Gospod sim govoril.

18. In Gospod mi je govoril, rekoč:

19. In ti, sin človekov! naredi

---

8. „*mojimu sinu*“, namreč Izraelu (2. Mojz. 4, 22. Jer. 10, 16.).
9. „*vse drevesa*“, t. j., vse prebivavce. — Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Ali naj bi se veselili? Žezlo* (kraljéva palica) *mojiga sina zaničuje ves les*“, t. j., vlada v Izraelu zaničuje vse majhne šibe.
10. „*ker ta*“, namreč meč, t. j., huda vojska, „*pride nad*“ i. d.
11. „*kteri pobežijo*“, teh besedí ni v hebrejskim.
12. „*se na stegna tolci*“ v znamnje prevelike žalosti! Gl. Jer. 31, 19.
13. „*ker je skušen*“, namreč meč Nabuhodonozorjev, že veliko ljudi je posekal; — „*in to*“, in tadaj bo še bolj skušen, „*ko bo*“ i. t. d. (Brent.).
14. „*ko bo kraljevo palico*“, t. j., judovsko kraljestvo ukončal.
15. Bog je sklenil, de bo Judovo kraljestvo končano, de bodo Davidovi mlajši ob kraljevi prestol djani (dokler ne pride véliki Naslednik, namreč Mesija).
16. „*z rokami pokaj*“, t. j., roke sklepaj zavoljo nesreče, ki jo oznanuj svojim rojakam; — „*dvojin in trojin meč*“ jih bo moril, t. j., strašno huda vojska jih bo zadela, v kteri bodo vojaki — vsi serditi in zdivjani — z dvakrat in trikrat večji togoto morili, kakor sicer v navadnih vojskah (Brentano).
17. „*Per vsih njih vratih*“, t. j., po vsih njih mestih.
18. V hebrejskim: ... „*bom strah napravil pred mečem. Oh, že se lesketá, že je opasan za morijo*“. Prerok tukaj zdihne, ker že vidi v duhu priti sovražnike, opasane z leskečimi meči, ki bodo neusmiljeno ljudi morili (Brent.).
19. „*Poostri se*“ ali: „*zbrusi se*“, o meč! v hebrejskim: „*Le z vso močjo mahaj*“, o meč! Bog nagovarja tukaj meč, de naj natanko spolni njega povelje (Brentano).
20. „*bom z rokami pokal*“, ter sovražnikam prav dajal, ali jim svoje dopadenje kazal, de moje povelje zvesto dopolnujejo nad ljudstvam, ki me je zaverglo; — „*in bom izpolnil svojo jezo*“, t. j., svojo pravico (Brentano).

Digitized by Google

si dva pota, kjer de pride meč kralja babilonskiga;[21]) oba naj deržita iz ene deželе;[22]) in on bo vzel v roko vadljaj,[23]) na razpotji[24]) od mesta bo vadljal.[25])

20. Napravi pot takó, de pride meč v Rabato Amonovih sinov, in v Jeruzalem, naj terdnejši mesto v Judu.[26])

21. Vstopil se bo namreč babilonski kralj na razpotji, per začetku dveh potov, ter bo vedeževavce baral, pušice mešal,[27]) malike[28]) vprašal, drob ogledoval.[29])

22. Vedeževanje bo na njega desno stran proti Jeruzalemu[30]) kazalo, de naj vojskine ovne nastavi, morijo napové,[31]) glas s krikam vzdigne, ovne na vrata nastavi, zasipe nanosi, in braniša naredi.[32])

23. Zdelo pa se jim bo,[33]) kakor de bi vedeževavce zastonj popraševal,[34]) in kakor de bi sabotin počitek posnemal;[35]) on

---

21. „*naredi si*“, t. j., zarisaj si na plošico ali na opeko (cegel), ali v pesek, „*dva pota*“; drugi prestavljajo: „*stavi si pred oči dva pota*“, po kterima pride kaldejska vojska (Brentano).

22. „*iz ene deželе*“, t. j., iz Babilonije, iz ktere pride vojska.

23. babilonski kralj bo vzel v roko vadljaj, namreč pušice, s kterimi bo vadljal. Glej spod. 27. razl.

24. Oba pota, kodar se iz babilonskiga mesta pride, sta v začetku le en pot, in ta pot se razdeli v nekoliki daljavi od mesta v dva pota, t. j., v „*razpotje*“ (Brentano).

25. „*bo vadljal*“ s pušicami (glej spod. 27. razl.), po kterim potu de bi se obernil.

26. Konec pota, po kterim se pride iz Babilona, si zarisaj dva pota, in sicer eniga proti Rabati (v hebrejskim: „*v Rabo*“), eniga pa proti Jeruzalemu, ter s tem upodobuj, kod se bo v nekterih letih Nabuhodonozor obernil s svojo vojsko (Brentano).

27. Kadar bi bil kak vojvoda rad zvedil, kteriga mesta naj bi se naj préd polastil, si je dal to po vadljanji s pušicami določiti; vzel je namreč več pušic, ter je nanje zapisal imena mest, kterih se je lotiti mislil, jih je vtaknil v tul in zmešal. Po tem je eno izmed njih potegnil iz tula, in potegnjena je pokazala mesto, kteriga naj se naj préd loti. Tako je Nabuhodonozor storil, ko se je bil vzdignil nad Jeruzalem in nad druge ž njim zvezane kraljestva (Jer. 27, 3.), med kterimi je bilo amonsko kraljestvo in njegovo véliko mesto Rabata zlasti mogočno. Dal si je tedaj po vadljanji s pušicami določiti, ali naj bi se préd Jeruzalema ali préd Rabate polastil (Brentano).

28. „*malike*“, v hebrejskim: „*terafim*“, t. j., hišne malike, podobe.

29. „*drob*“ zaklanih žival „*bo ogledoval*“, ter iz njega prihodnje réči vedeževal, kar so nekdaj praznoverci imeli v navadi.

30. Vsi vedeževavci bodo svetvali, naj pred Jeruzalema se polastiti. — Jeruzalem je stal proti jugu, Rabata pa proti severju. De Jutrovec zvé strani sveta, se s svojim obrazam proti jutru oberne, in tedaj ima jug ob svoji desnici, in sever ob levici.

31. „*morijo napové*“, nekteri prestavljajo hebrejsko: „*luknje* (v zid) *naredi*“.

32. „*braniša*“, gradiša, namete, v greškim: „*lučavnice*“, s kterimi so kamnje čez ozidje v mesto lučali.

33. Judam se bo Nabuhodonozorjevo vedeževanje prazno zdelo.

34. V hebrejskim: „*Kakor de bi njegovo vedeževanje lažnjivo bilo*“.

35. Judam se bo zdelo, de Nabuhodonozor čas zgublja z nepotrebno zamudo,

Digitized by Google

pa se bo spomnil hudobije, in ga bo vzel.[36])

24. Zavoljo tega to reče Gospod Bog: Ker na svojo hudobijo spominjate, in svoje pregrehe razodevate, in se vaši grehi v vsim vašim djanji kažejo; zato, pravim, ker spominjate, bote z roko vjeti.[37])

25. Ti pa, nezvesti, hudobni izraelski vojvoda, kteriga dan pride, naménjen ob času hudobije,[38])

26. to reče Gospod Bog: Odlôži kapo, preč deni krono! Ali ni ona, ktera nizkiga poviša, in visokiga poniža?[39])

27. V krivico, krivico, krivico jo bom štel; to pa se ne bo zgodilo, dokler ne pride, čigar je sodba, in njemu jo bom dal.[40])

28. In ti, sin človekov! prero-

---

s praznim vedeževanjem. V hebrejskim: ... „*popraševal*, *ker so bili* (Kaldejci) *njim* (Judam) *s persego zavezani*“ (kterim pa Judje sami niso bili zvesti, ker so zoper nje pomoči per Egipčanih iskali). Drugi pa prestavljajo: „*To se bo njim* (Judam), *ki so bili zvestobo persegli* (Kaldejcam), *lažnjivo vedeževanje zdelo*“ (Brentano).

36. „*on pa* (namreč Nabuhodonozor) *se bo spomnil hudobije*“, judovske nezvestobe, zlasti prelomljene persege kralja Sedekija (4. Kralj. 24, 20.), in se bo polastil Jeruzalema (Brentano).

37. S svojo Nabuhodonozorju storjeno pa prelomljeno persego spominjate tudi na svoje Bogu storjene pa prelomljene persege, na svoje nezvestobe do postave Božje, na vse svoje grehe, in ravno zavoljo té vaše nezvestobe — prelomljene persege — vas bo Nabuhodonozor „*z roko*“ — prav lahko — vjel (Brentano).

38. „*izraelski vojvoda*“, kralj Sedekija! tvoj dan, dan kazni Božje se ti bliža, ko bo méra tvojih pregreh dopolnjena; ali pa poleg hebrejskiga: tvoj konec se bliža, ker si méro pregreh dopolnil.

39. „*kapo*“, kraljevo ovijačo okrog glave; — „*nizkiga poviša*“, če je je vreden, „*in visociga poniža*“, če jo s svojimi hudobijami oskruni. — V hebrejskim: „*Takó pravi Gospod Bog: Potegnil bom kapo* (tebi z glave), *vzel bom krono; ki je zdaj, je ne bo več; ponižniga bom povišal, prevzetniga pa bom ponižal*“. Pomen: Vzel ti bom kraljestvo zavoljo tvoje prevzetnosti, ker nočeš biti podložin babilonskimu kralju, ponižne pa bom povišal, na pr. Godolija in Jeremija. Gl. Jer. 39, 14 : 40, 5 : 52, 27. (Brent.).

40. Trikrat „*v krivico*“, t. j., v naj veči krivico bi mu štel, kdor bi se lastil krone v Izraelu, ali kdor bi hotel biti kralj v Izraelu; krona — kraljéva oblast — bo namreč zginila iz Izraela, kralja ne bodo imeli več v Izraelu; tode to se bo še le tadaj zgodilo, kadar pride na svet tisti véliki naslednik iz Davidoviga rodú, kterimu gre „*sodba*“, t. j., pravo gospostvo; „*njemu jo bom dal*“, namreč krono — kraljévo oblast — kraljevo vladarstvo — duhovno gospostvo, po tem ko bo deželsko kraljévo vladarstvo Izraelu vzeto, in mu ne bo nikoli več dano. — Tisti, kterimu gre gospostvo, je po enoglasni razlagi starih judov in kristjanov Mesija, kterimu tudi drugi preroki (Iz. 16, 5. Jer. 23, 5. Prim. Jan. 5, 22.) sodbo perpisujejo. — Ob času tukaj zaznamnjanim ni bilo kraljev v Izraelu kakor pred, pa ljudstvo, ki se je le judovsko ljudstvo imenovalo, je imelo zmirej svoje vladarje, in posvetno žezlo (kraljeva palica), ali zemeljsko kraljévo vladarstvo v pravim pomenu je še le po tem v Judu zginilo, ko je bil Kristus prišel, kteri je posvetno žezlo ali zemeljsko vladarstvo v duhovno vladarstvo ali gospostvo premenil, de na prestolu svojiga očeta Davida kot duhovni kralj Judov (t. j., pokristjanjenih

Digitized by Google

kuj in reci: To pravi Gospod Bog Amoncam, njim v sramoto,[41]) in reci: Meč, meč, izderi se morit, nabrusi se, de moriš; in se bliskaš,

29. ker se od tebe prazne prikazni in laži prerokujejo; de boš djan na vratove hudobnih ranjenih, kterih dan pride, namenjen ob času hudobije.[42])

30. Verni se v svoje nožnice![43]) Tam, kjer si bil vstvarjen, v deželi tvojiga rojstva te bom sodil.[44])

31. In izlil bom na te jezo, v ognji svoje serditosti bom v tebe pihal, in te v roke dal neumnim ljudem,[45]) in njim, kteri pogubo kujejo.

32. Ognju boš v jed, tvoja kri bo po deželi tekla, pozabljen boš;[46]) ker jez, Gospod, sim govoril.

Judov) večno gospoduje. Tó prerokovanje se popolnama vjema s prerokovanjem že po očaku Jakopu danim (1. Mojz. 49, 10.). — Drugi prestavljajo hebrejsko: „*V preverženje, v preverženje, v preverženje jo* (krono) *bom djal, in je več ne bo, dokler ne pride tisti, kterimu gre sodba; njemu jo bom dal*“. Pomen: Judovsko vladarstvo bom poderl, trikrat poderl, celó in popolnama bo jenjalo, kadar Mesija pride. Troje preverženje judovskiga vladarstva, po kterim sicer ni bilo popolnama končano, se je pa slabo ohranilo, razlagavci obračajo na nadloge, ki so ga terle po Nabuhodonozorji, Antiohu Epifanu in Rimljanih.

41. „*prerokuj*“ Amoncam sramoto, ker bo Nabuhodonozorjev meč tudi nje dosegel. — Amonci, stari sovražniki Izraelcov, se bodo Judam posmehovali in se veselili, ko jih bo Nabuhodonozor užugal, Jeruzalem in tempelj razvalil (Jer. 40, 14: 41, 10: 49, 2.); zatorej naj jim prerok napové, de bo tudi na nje versta prišla, ter jih bo tudi Nabuhodonozorjev meč zadel.

42. Pomen: O meč Nabuhodonozorjev! marsikaj prazniga in lažnjiviga si dajo Amonci zoper tebe po svojih vedeževavcih prerokovati, namreč, de jim boš zanesel, in de bodo tebi ušli. O meč, le hitro iz nožnic, le mahaj po njih, dokler so še v takim praznim upanji, in pomôri hudobneže, ker je méra njih hudobij spolnjena! -- To prerokovanje se je spolnilo čez pet let po užuganim Jeruzalemu, ko je bil Nabuhodonozor memo druzih sosednjih dežél tudi amonsko deželo pokončal. Gl. Jer. 49, 1.

43. Meč Nabuhodonozorjev, verni se na Babilonsko, ko boš dopolnil moje povelje nad hudobnimi ljudstvi!

44. „*te bom sodil*“, t. j., kaznoval, o Nabuhodonozor! zavoljo tvoje prevzetnosti in grozovitosti. — To prerokovanje ne zadeva skorej toliko Nabuhodonozorja, kolikor njegove naslednike, ali pa babilonsko kraljestvo, ktero je kralj Cir razdjal, po tem ko je bilo jenjalo biti šiba v Božji roki, s ktero je Gospod hudobne ljudstva tepel; poslednjič je pa tudi to šibo v ogenj vergel.

45. „*neumnim ljudem*“, razdraženim sovražnikam, Medijanam in Perzijanam. Prim. Iz. 13, 18.

46. Kaldejske mesta in vasi bodo pogorele, vojšaki bodo pobiti, in Babilon bo iz verste kraljestev za vselej izbrisan. Gl. Iz. 13, 19—22. Prim. Jer. 50, 51.

Digitized by Google

XXII. Poglavje.

Bog svarí po preroku Jude zavoljo pregreh, kterim so zlasti vdani, in jim napovedujè ostre kazni.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. In ti, sin človekov! ali ne boš sodil? ali ne boš sodil mesta kervi?[2])

3. Pokaži mu vse njegove gnusobe, ter reci: To govorí Gospod Bog: To je mesto, ktero v sredi sebe kri preliva, de pride njegov čas;[3]) in ktero si je malike zoper samo sebe naredilo, de se ognuša.[4])

4. V svoji kervi, ktero si prelivalo, si grešilo; in v svojih malikih, ktere si naredilo, si ognušeno; ter si svoje dni[5]) perklicalo, in čas svojih let perpeljalo: zato te bom dal narodam v sramoto in vsim deželam v zasmehovanje.

5. Bližnje in daljne mesta se ti bodo posmehovale, o umazano, razglašeno, veliko v poginu![6])

6. Glej, sleherni izraelskih knezov v tebi svojo moč obrača v prelivanje kervi.

7. Očèta in mater v tebi zaničujejo, ptujcam v sredi tebe krivico delajo, siroto in vdovo v tebi žalijo.[7])

8. Moje svetiše zaničuješ, in moje sabote ognušaš.[8])

9. Obrekovavci so v tebi za prelivanje kervi, in na gorah jedó izmed tebe,[9]) v sredi tebe pregreho počenjajo.

10. Očetovo sramoto v tebi odgrinjajo,[10]) z nesnažno ob mesenčnim času se pečajo v tebi.

11. Slehern z ženo svojiga bližnjiga ostudnost počenja, in tast svojo sinaho nesramno ogerduje,[11]) brat svoji sestri, hčeri svojiga očeta,[12]) v tebi[13]) silo dela. Jer. 5, 8.

12. V tebi darove jemljejo za

1. sedmo leto babilonske sužnosti. Prim. pogl. 20. v. 1. in pogl. 24. v. 1.
2. ali ne boš ojstro svaril jeruzalemskiga mesta, ki je omadežano s prelito kervjo?
3. „*de pride njegov čas*“, t. j., čas kazni Božje, čas nesreče.
4. „*zoper samo sebe*“, t. j., sebi v nesrečo in pogin si je naredilo mesto malike; ker malikovanje mu je pogin zadolžilo (Brentano).
5. „*svoje dni*“, t. j., čas svojiga pogina — razvaljenja — si perklicalo.
6. V hebrejskim: . . . „*o ti* (mesto) *umazaniga imena, veliciga razgrajanja*“, t. j., o Jeruzalem, gerdó slovíš po svetu zavoljo svojih ostudnih pregreh, zavoljo sile, hrupa, punta, nepokoja zlasti ob Sedekijevim času (Brentano).
7. „*v tebi žalijo*“, v tebi, o Jeruzalem! zatérajo in odérajo (Brentano).
8. Moj tempelj, o Jeruzalem! zaničuješ, ker mojih sabot ne praznuješ po mojih postavah, še oskrunjaš jih z malikovanjem (Brentano).
9. „*jedo izmed tebe*“, t. j., tvoji mestnjani jedó malikam darovane rečí. Gl. zgor. 18, 6.
10. Nečistujejo z mačaho, ali se oženijo ž njo. Gl. 3. Mojz. 18, 8.
11. „*tast svojo sinaho*“, t. j., oče oskrunja ženo svojiga sina.
12. „*hčeri svojiga očeta*“, t. j., svoji popoli sestri. Prim. 3. Mojz. 18, 9.
13. „*v tebi*“, o jeruzalemsko mesto! silo dela brat svoji sestri.

Digitized by Google

prelivanje kervi; obrest in namečke jemlješ,[14]) in lakomno svoje bližnje tareš; mene pa pozabiš, reče Gospod Bog.

13. Glej, s svojimi rokami sklepam[15]) zavoljo tvoje lakomnosti, kteri služiš, in zavoljo kervi, ktera se preliva v sredi tebe.

14. Bo li tvoje serce preneslo, ali bodo tvoje roke premogle v dnevih, ktere bom jez nad te poslal?[16]) Jez Gospod sim govoril, in bom storil.

15. Med narode te bom razkropil, po deželah te bom razvel, in tvoji nagnúsnosti v tebi bom konec storil.

16. In posestval te bom pred očmi narodov;[17]) in zvedilo boš, de sim jez Gospod.

17. In Gospod mi je govoril, rekoč:[18])

18. Sin človekov! hiša Izraelova se mi je prevergla v žlindro; oni vsi so bron in kositar in železo in svinec v sredi pečí; sreberna žlindra so postali.[19])

19. Zavoljo tega to reče Gospod Bog: Ker ste se vsi v žlindro zvergli, zato, glejte, vas bom zbral v sredi Jeruzalema,

20. kakor se srebro in bron in kositar in železo in svinec v sredi pečí nabere, in se v nji ogenj zaneti za raztopitev: tako vas bom v svojim serdu, in v svoji jezi zbral, ter bom še le počival, ko vas bom raztopil.[20])

21. Nabral vas bom, in ogenj svojiga serda bom pod vami zanetil, in v sredi njega se bote raztopili.

22. Kakor se srebro v sredi peči raztopí, takó se bote vi v sredi njega,[21]) in zvedili bote,

14. *„darove jemljejo“*, t. j., sodniki se dajo podkupiti, de nedolžne k smerti obsodijo; *„obrest in namečke jemlješ“*, t. j., več nazaj térjaš, kakor si bil posodil; kar je v postavi prepovedano (3. Mojz. 25, 36. 37.); *„mene pa“*, svojiga Boga in maševavca za zatérane uboge, pozabiš (Brentano).

15. *„s svojimi rokami sklepam“*, z grozo in s studam gledam tvoje krivíce (Brentano).

16. Ali ne boš vsiga serca zgubil, kadar nesreča nad te pride; jo li misliš premagati?

17. V hebrejskim: *„In v dedšino te bom sprejel pred očmi narodov“*, t. j., spet te bom sprejel za svoje ljudstvo, ter te v lasti imel, ko se boš spokorilo in poboljšalo (Brentano).

18. *„Gospod mi je govoril“* tisti čas in od tiste rečí. Glej 1. v.

19. *„kositar“*, t. j., cin. — Pomen: *„Izraelova hiša“*, Jakopova rodovína se je zvergla v žlindro, je skorej vso pobožnost in čednost svojih očakov zgubila; Izraelci so jenjali biti meni posvečeno ljudstvo. — Izraelsko ljudstvo se permérja srebru, ktero pa se je zverglo v žlindro, ter se je z druzimi kovínami zmešalo; in ako se verže v razbeljeno peč, se le malo čistiga srebrá iz nje dobí (Brentano).

20. Jeruzalem je razbeljena peč, kjer bo Bog Izraelce zbral, ter jih po mnozih stiskah in nadlogah očiševal, in dobre od malopridnih ločil: kakor se srebro v razbeljeni peči — v ognji — očišuje, in se od žlindre in druzih rúd odloči. Ko bodo Kaldejci v deželo perderli, bodo Judje v Jeruzalem bežali. V tej terdnjavi bodo za lakoto in kugo in pod mečem pomerli, in le malo se jih bo iz te razbeljene pečí — iz Jeruzalema — otclo. Glej Jer. 52, 29. (Brentano).

21. *„v sredi njega“*, t. j., Jeruzalema, raztopili, bote pokončani.

Digitized by Google

de sim jez Gospod, kadar bom svoj serd na vas izlil.[22])

23. In Gospod mi je govoril, rekoč:[23])

24. Sin človekov! reci mu:[24]) Ti si nečista zemlja,[25]) in ne namočena z dežjem serditi dan.[26])

25. Preroki so se v sredi njega zarotili;[27]) kakor rjoveč in grabijoč lev duše žrejo, blago in plačilo jemljejo, in število vdov v sredi njega množijo.[28])

26. Njega duhovni mojo postavo zaničujejo,[29]) in moje svetiše skrunijo,[30]) med svetim in nesvetim[31]) razločka ne delajo, in ne vedó, kaj je nečisto, kaj čisto;[32]) in od mojih sabot svoje očí obračajo, in oskrunjan sim v sredi njih.[33])

27. Njegovi knezi so v sredi njega, kakor plen grabijoči volkovi, de kri prelivajo, in duše pogubljajo, in lakomno po dobičku hlepijo. Mih. 3, 11. Sof. 3, 3.

28. Njegovi preroki pa jih belijo z nepermešanim apnam, prazne reči vidijo, in jim laži prerokujejo, rekoč: To govorí Gospod Bog, kar Gospod ni govoril.[34])

29. Ljudje po deželi veliko krivico delajo,[35]) in silno ropajo; potrebniga in ubožca stiskajo, in ptujiga tarejo z obrekovanjem[36]) brez zaslišbe.[37])

30. In iskal sim med njimi

22. kadar bom vas po svoji pravici pokoril in kaznoval.

23. „*mi je govoril*“ tisti čas in od tiste reči. Glej 1. ver.

24. „*reci mu*“, namreč jeruzalemskimu mestu.

25. „*ti si nečista zemlja*“, polna plevela, polna hudobnežev.

26. Ti si kakor prekleta, nerodovitna zemlja, ktere ne namaka zgodnji in pozni dež (Iz. 5, 6.). — „*Dež*“ je podoba Božje milosti. — Judeja je nerodovitna zemlja polna hudobnih, kterim Bog svojo milost odtegne, kadar nastopi čas njegove ostre pravice.

27. Krivi preroki v Jeruzalemu „*so se zarotili*“ zoper Jeremija in njegovo svarjenje; ali pa: „*so se pogovorili*“, kaj in kako bodo učili, napovedovali in obetali.

28. Ti krivi preroki jih veliko s tem v pogubo pahnejo, ker kralja in ljudstvo dražijo zoper Nabuhodonozorja (Jer. 27, 14: 28, 11.); in z izraelskimi knezi goljufavajo, ropajo in morijo (v. 6. 13. 27.).

29. V hebrejskim: ... „*moji postavi silo delajo*“, t. j., jo krivo razlagajo in pačijo, in s tem ljudstvo zapeljujejo.

30. „*moje svetiše*“, t. j., moj tempelj skrunijo z malikovanjem.

31. „*med svetim in nesvetim*“, t. j., med tem, kar je za Božjo službo, in med tem, kar je za vsakdanjo domačo rabo, ne delajo razločka.

32. „*ne vedo*“, v hebrejskim: „*ne učijo* (ljudstva), *kaj je čisto ali nečisto*“, t. j., ktere jedi so čiste, in tedaj v postavi dopušene; ktere pa so nečiste, in tedaj v postavi prepovedane (Brentano).

33. „*od mojih sabot svoje oči obračajo*“, t. j., jih ne posvečujejo, in meni še celó v tempeljnu nečast delajo z malikovanjem (Brentano).

34. „*Njegovi* (jeruzalemskiga mesta krivi) *preroki pa jih belijo*“, namreč kneze, pervake, lepijo, njih hudobije zagovarjajo in pokrivajo, se jim perlizujejo, ter jim prazne, lažnjive reči prerokujejo, in jim v imenu Božjim srečo obetajo. Glej zgor. 13, 10. 11. (Brentano).

35. V hebrejskim: „*Ljudstvo po deželi močno tarejo*“ i. t. d.

36. „*z obrekovanjem*“, s krivičnimi tožbami, z goljufijo.

37. „*brez zaslišbe*“, t. j., toženiga ne poslušajo, ga kar obsodijo. 5. Mojz. 24, 17.

Digitized by Google

človeka, kteri bi se vmes postavil, kakor plot, in bi za deželo meni nasproti stal, de bi je ne razdjal; in ga nisim našel.[38])

31. Zato bom svoj serd na nje izsul, z ognjem svoje jeze jih bom požgal, njih pot jim bom na glavo povernil,[39]) reče Gospod Bog.

XXIII. Poglavje.

Prerok popisuje malikovanje Izraeloviga in Judoviga kraljestva v podobi dveh sester, ki ste bile svojimu možu nezveste, ter ste prešestvale, in svoje otroke morile; torej ji bodo njuni ljubeji ko prešestnici in morivki svojih otrók kamnjali in z mečem umorili, njune hiše pa požgali.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Sin človekov! bile ste dve ženi, hčeri ene matere,[2])

3. in ste v Egiptu prešestvale, v svoji mladosti ste prešestvale;[3]) tam ste si pustile v nederje segati, in ste svoje devištvo zgubile.

4. Njune imeni pa ste bile: Oola, ime veči, in Ooliba, ime manjši sestre;[4]) vzel sim ji, in ste rodile sinove in hčere.[5]) Dalje

---

38. Iskal sim možá, kteri bi vso razrito in poškodvano deržavo zboljšal, stari réd spet ustanovil, pa ga nisim najdel; nihče ni tega premogel, tudi Jeremija ne, ako ravno si je zato vse prizadeval. — Drugi dajo pomen: Iskal sim pravičniga človeka, kteriga svetost bi bila dovolj velika, mojo šibo odverniti, pa ga nisim najdel; ker še celó svetost preroka Jeremija ni bila k temu zadostna.

39. „*njih pot*“, t. j., njih djanje jim bom povernil, po njih zasluženji jih bom kaznoval.

1. tisti čas. Glej zgor. 22. pogl. 1. razl. Perm. 16. pogl.

2. Jeruzalem in Samarija, judovsko in izraelsko kraljestvo, prebivavci obeh kraljestev so bili otroci „*ene matere*“, namreč Sare, Abrahamove žene.

3. „*ste prešestvale*“, t. j., ste malikovale; Sarini mlajši — Izraelci — so na Egiptovskim malikovali, ko so bili še mlado — majhno — ljudstvo. — Judovsko ljudstvo se v svetim pismu pred oči stavi ko z Bogam — svojim kraljem — zaročena žena, ktera mu je pa zvestobo prelomila, ter se z maliki pečala, zato se tedaj malikovanje imenuje prešestvanje (Brentano).

4. „*Oola*“, v hebrejskim: „*Ohola*“, kar se po našim pravi: „*Ona ima svoj lastni šotor*“, t. j., svoj lastni tempelj. Tako se imenuje Samarija, izraelsko kraljestvo, ker so deseteri rodovi napravili v Danu in Betelu svoj lastni tempelj in altar, kteri ni bil pravimu Bogu posvečen (3. Kralj. 12, 28.). Samarija se imenuje „*veči sestra*“, ker je bilo Izraelovo kraljestvo veči od Judoviga. „*Ooliba*“, v hebrejskim: „*Oholiba*“, kar se po našim pravi: „*Moj šotor je v nji*“, t. j., moj tempelj je v nji. Tako se imenuje Jeruzalem — Judovo kraljestvo, kjer je imel Bog svoj tempelj (Brentano). — Judovo in Izraelovo kraljestvo permérja sveti Hieronim pravovernim kristjanam in bolj olikanimu, skritimu malikovanju, ki se med njimi nahaja. Glej Modr. buk. 15. pogl. 15. razl.

5. „*vzel sim*“ obé sestri (Jeruzalem in Samarijo, Judovo in Izraelovo kraljestvo) za ženi, obé ste mi bile zaročene, de naj bi meni služile; in po njima so se množili moji otroci, moje ljudstvo (Brentano).

Digitized by Google

ste njune imeni: Oola je Samarija; in Ooliba je Jeruzalem.

5. Oola tedaj mi je prešestvala,[6]) in je za svojimi ljubeji norela, za Asirijani, svojimi sosedi,[7])

6. kteri so bili v višnjevo[8]) oblečeni, za knezi in gospodi, poželjivost vnemajočimi mladenči, za vsimi konjniki in jezdici.[9])

7. In dala se je vsim tem izbranim asirskim sinovam v nečistost, in z vsimi, za kterimi je norela, se je v njih gerdobijah ognušala.[10])

8. Verh tega tudi ni zapustila svoje nečistosti, ki jo je v Egiptu počela;[11]) tudi oni so namreč v nje mladosti per nji spali, njene deviške persi šlatali, in svojo nečistost ž njo počenjali.[12])

9. Zato sim jo dal v roke ljubejem, v roke Asirijanam, v ktere je bila do norosti zaljubljena.[13])

10. Oni so nje sramoto odgernili, njene sinove in hčere vzeli, njo pa so z mečem umorili;[14]) in tako so bile razglašene žene, ko so bili nad njo pravico dopolnili.[15]) Zgor. 16, 38.

11. Ko je nje sestra Ooliba to vidila, je še bolj, kakor una, v nečistosti norela, in je v svoji nečistosti presegla svojo sestro.[16])

12. Nesramno se je vdala Asirijanam, vojvodam in gospodam, kteri so v pisano oblečeni k nji zahajali, konjnikam, ki so konje

6. „*Oola*“ ali „*Ohola*“ (Izraelovo kraljestvo) mi je zvestobo prelomila, in malikovala.

7. je z Asirijani zvezo naredila, in njih malike sprejela. Gl. zgor. 16, 28.

8. Obleko višnjeve in rudeče barve je per nekdanjih Hebrejcih, Asirijanih in Perzijanih le imenitna gospôda nosila (Brentano).

9. Prerok tukaj Asirijane popisuje ko zale, lepó oblečene mladenče, de s tem naznanja moč in mikavnost asirskiga malikovavstva, ktero je Izraelce ravno tako nase vleklo, kakor lepo oblečeni, mladi konjniki nase vlečejo zaljubljene deklíne.

10. V hebrejskim: ... „*v nečistost, in se je oskrunjala z vsimi maliki vsih listih, ktere je norčavo ljubila*“.

11. Izraelci tudi teh malikov niso zapustili, ki so jih v Egipt imeli, ker so zlate teleta in druge živali molili (Brentano).

12. „*tudi oni*“, namreč Egipčani, so Izraelce, ki so bili še mlado, majhno ljudstvo, v malikovanje zapeljali, in ž njimi malikovali. Tudi Izraelci so z Egipčani zveze delali zoper Judovo kraljestvo. Gl. 4. Kralj. 17, 4. (Brent.).

13. Izraelce sim dal Asirijanam v roke, ker so bili njih malike sprejeli. Gl. 4. Kralj. 15, 19. 29: 17, 6. (Brentano).

14. Pomen: Asirijani so se izraelskiga kraljestva polastili, njegove prebivavce vjeli, in kraljestvu konec storili.

15. „*in tako so bile razglašene žene*“, t. j., poddružne samarijske mesta, de se je po svetu govorilo od njih hudobije in od njih kazni, ki jih je zadela, „*ko so bili nad njo pravico dopolnili*“, t. j., ko so bili Asirijani Samarijo po zasluženji kaznili. V hebrejskim: „*umorili; in bila je* (Samarija) *v spomin drugim ženskam* (mestam, kraljestvam), *ko so bili pravico nad njo spolnili*“.

16. Desiravno je judovsko kraljestvo vidilo razdjanje izraelskiga kraljestva, se je vender še kazni vredniga malikovanja deržalo, ter ga je bilo še celó v tempelj vpeljalo. (Gl. zgor. v. 8.).

Digitized by Google

jezdarili, in vsim mladenčem berhke postave.[17])

13. In vidil sim, de ste obé po enakim potu ognušene.

14. Ta pa je še pomnožila svoje nečistovanje. Ko je vidila moške na steni namalane podobe Kaldejcov z barvami izobražene,[18])

15. in okoli ledja opasane s pasovi, in pisane kape na njih glavah, kteri so bili vsi podobni vojvodam, babilonskim sinovam iz kaldejske dežele, kjer so bili rojeni:

16. je v poželenji svojih oči po njih norela, in je v Kaldejo po nje poslala.[19])

17. In ko so bili babilonski sinovi k nji prišli v nje ležiše, so jo s svojo nečistostjo oskrunili, in bila je po njih oskrunjena, in sita jih je bila.[20])

18. Razodela je tudi svoje nečistovanje,[21]) in svojo ostudnost je odkrila;[22]) jez pa sim jo zapustil, kakor sim bil zapustil njeno sestro;

19. ker je množila svoje nečistovanje, in se je spomnila dni svoje mladosti, v kterih je prešestvala v egiptovski deželi.[23])

20. In norela je poželjivosti do lege ž njimi, kteri so pohotni kakor osli ino žebci.[24])

21. In ti si pregreho svoje mladosti ponavljala, ko so ti v Egiptu v nederje segali, in ti devištvo vzeli.

---

17. Tudi judovsko kraljestvo je zvezo sklenilo z Asirijani, in je asirskim malikam služilo. Gl. zgor 16, 28.

18. Drugi prestavljajo hebrejsko: . . . *„Kaldejcov z rudečo barvo pomalane“*.

19. Celó same podobšine Kaldejcov so nagnile Jude, de so jih posebno ljubili, in k njim može poslali, jih povabit, de naj ž njimi zvezo sklenejo. — Zgodovina tega na ravnost ne pové, de so pa Judje s Kaldejci v zvezi bili, se lahko posname iz ravnanja kralja Josija (4. Kralj. 23, 29: 2. Kron. 35, 20. i. d.), kteri je branil egiptovskimu kralju skozi deželo iti nad Kaldejce, in se je ž njim v boj podal. Sklepanje zvez s ptujimi narodi je bilo pa per Judih navadno združeno s sprejemo malikov teh narodov.

20. Asirijani (Kaldejci) so se z Judi v zvezo podali, in so jih malikovati učili. Po nesrečnim boji per Megidu je bilo Judovo kraljestvo prišlo pod viši gospostvo Egipčanov, kteri so ga terdo stiskali. Iž te stiske so ga Kaldejci rešili, in svojimu višimu gospostvu podvergli. Judje so bili tedaj Kaldejcam sužni, ter so jim davek dajali; torej so jih bili kmalo siti (Brentano).

21. Judeja (judovska množica) je očitno malikovala.

22. je očitno razodela malikovavskim narodam svojo željo, njih malike imeti in častiti.

23. Tako zelo je malikovala, de je zraven kaldejskih tudi še egiptovske malike imela kakor v svoji mladosti. Zadnje čase judovskiga kraljestva, ko so se bili Judje kaldejskiga jarma naveličali, in ga skušali otresti (4. Kralj. 24, 1—2.), so hlepeli po prijaznosti z Egiptam, in so njegove malike častili kakor perve čase.

24. V latinskim se takole bere: *„Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum: et sicut fluxus equorum fluxus eorum“*. — Pomen: Judeja silno silno hrepení po ostudnim egiptovskim malikovanji. To malikovanje se tukaj pred oči stavi v podobi strašniga oskrunjanja, ker so Egipčani silo veliko malikov grozno norčavo častili.

Digitized by Google

22. Zato, Ooliba, to reče Gospod Bog: Glej, jez bom obudil zoper tebe vse tvoje ljubeje, kterih je bila tvoja duša sita, in jih bom zbral od vsih strani zoper tebe:

23. Babilonske sinove in vse Kaldejce, plemenitnike in oblastnike in kneze,[25]) vse sinove Asirijanov, mladenče berhke postave, vse vojvode, in gospode, kneze knezov in imenitne konjnike:[26])

24. Ti bodo nad te prišli prevideni z vozmi in kolesi,[27]) in z veliko množico; z oklepam in s škitam in s čelado se bodo oborožili zoper tebe od vsih strani; in njim bom dal sodbo, in sodili te bodo po svojih pravicah.[28])

25. In izpustil bom na te svojo gorečnost, ktero bodo nad teboj dopolnovali v serditosti;[29]) nos in ušesa ti bodo odrezali, in kar bo ostalo, bodo z mečem posekali; oni bodo tvoje sinove in tvoje hčere vjeli, in tvoje poslednje bo ogenj požerl.[30])

26. Do naziga te bodo slekli, in tvoje zalo orodje pobrali.[31])

27. Takó bom ustavil tvojo pregreho in tvoje prešestvanje[32]) v egiptovski deželi, de ne boš več svojih oči na nje obračala, in na Egipt ne več mislila.[33])

28. Ker tako govorí Gospod Bog: Glej, jez te bom dal v roke njim, ktere čertiš,[34]) v roke njim, kterih je sita tvoja duša.

29. In sovražno bodo s teboj ravnali, in ves pridelek ti bodo vzeli, in te nago in polno sramote popustili;[35]) in ostudnost tvojiga prešestvanja, tvoja pregreha in tvoje nečistosti bodo razodete.[36])

30. To ti bodo storili, ker si se za narodi vlačila, med kterimi si se oskrunjala z njih maliki.

31. Po poti svoje sestre si hodila, zato bom njeno kupo tebi v roko dal.[37])

32. To reče Gospod Bog: Pila boš iz kupe svoje sestre, kakor

---

25. V hebrejskim: ... „*Kaldejce, Pekodite, Šoaite, Koaite*“ (blezo asirske in kaldejske ljudstva, sicer pa neznane).

26. Vse tvoje zapeljivce, v ktere si bila norčavo zaljubljena, in njih malikovanje posnemala, bom nad te poslal ko tvoje naj hujši sovražnike.

27. z bojskimi vozmi, kterih kolesa so bile s serpi previdene.

28. „*s čelado*“, t. j., z železno kapo; — „*in sodili te bodo*“, t. j., ravnali bodo s teboj po svoji ostri vojskini pravici.

29. „*svojo gorečnost*“, t. j., svojo ostro pravico, ktero bodo serditi sovražniki nad teboj spolnovali, oni bodo tedaj dopolnovavci pravice Božje, ali šiba v roki Božji, s ktero bo Judeja tepena (Brentano).

30. Kaldejci bodo nekoliko Judov pobili, nekoliko pod razvalino požganiga mesta pokopali, nekoliko pa v jetništvo odpeljali.

31. Kaldejci te bodo do čistiga poropali. Zgor. 16, 39.

32. „*tvoje prešestvanje*“, t. j., tvoje malikovanje.

33. Kadar boš tako Kaldejcam v roke prišla, ne boš več mislila na Egipčane in njih malike, ker ti niso môgli pomagati.

34. „*ktere čertiš*“, namreč Kaldejce in njih malike, ko si jih préd nespametno ljubila.

35. V hebrejskim: „*in te bodo nago in golo popustili*“, te popolnama oropali.

36. de ves svét vidi, de si zavolj malikovanja tako kaznjena.

37. Ti si malikovanje in pregrehe Izraeloviga kraljestva posnemala, zato te bo ravno to, kar njega, zadelo. Gl. Ps. 16, 5: 59, 5.

Digitized by Google

je globoka in široka;[38]) zasmehovana boš in zasramovana, kolikor bo mogoče.[39])

33. Vpijanjena boš in z žalostjo napojena s kupo britkosti in žalosti, s kupo svoje sestre Samarije.

34. Pila jo boš, in izpila do gošave,[40]) in še nje čepíne boš požerla, in svoje persi raztergala;[41]) ker jez sim govoril, reče Gospod Bog.

35. Zavoljo tega to pravi Gospod Bog: Ker si mene pozabila, in me za svoj herbet vergla, nosi tudi ti svojo pregreho, in svojo nečistost.[42])

36. In Gospod mi je govoril, rekoč: Sin človekov! sodiš li Oolo in Oolibo, in njima očitaš njene pregrehe?

37. Prešestvale ste, in kri je v njunih rokah, ter ste s svojimi maliki nečistovale: verh tega ste tudi svoje otroke, ki ste jih meni rodile, malikam darovale v požertev.[43])

38. Pa tudi še to ste mi storile: Ravno tisti čas ste moje svétiše oskrunjale, in moje sabote ognušale.[44])

39. In ko ste svoje otroke svojim malikam darovale, ste še tisti čas v moje svetiše hodile, de ste ga ognušale; tudi to ste še celó v sredi moje hiše delale.[45])

40. Po može ste pošiljale, in od deleč so prišli, poročníke ste po nje poslale; glej tedaj, prišli so, kterim si se umivala, in svoje oči z lepotico namazala,[46]) in z ženskim lišpam se ozaljšala.[47])

41. Sedela si na sprelepi postelji, in miza je bila pred teboj čedno napravljena; moje kadilo in moje mazilo si na njo pokladala.[48])

42. Ondi je bil glas vesele množice; in možem, ki so bili izmed množice perpeljani, in so

38. To je podoba ostre kazni; po misli sv. Hieronima je podoba ostre in dolge kazni.

39. V hebrejskim: ... „*zasramovana; velika je in veliko zajme*“, namreč kupa jeze Božje.

40. Besedi „*do gošave*“ ni v hebrejskim.

41. De nobena kapljica vina na kupici jeze Božje ne obvisi, boš mógla kupico v kosce raztolči, in kosce pogoltniti; drugi dajo pomen: kapljice po koscih boš polizala, in na zadnje v obupanji si persi razpraskala. — Vse je podoba strašne nadloge, ki bo prišla nad Judejo.

42. „*nòsi*“, t. j., terpi tudi kazen za svojo pregreho in nečistost.

43. „*malikam*“ v čast žgale. Glej zgor. 16, 20. 21.

44. Tisti dan, ki ste svoje otroke Molohu žgale, ste se prederznile v moj tempelj iti, in moje praznike obhajati. Po pričujočnosti tacih morivk se tempeljnu in saboti nečast dela (Brentano).

45. celó malike ste v moj tempelj postavljale. Gl. 4. Kralj. 21, 4. Zgor. 8, 3.

46. Kakó so si Jutrovke oči lepotile, glej 4. Kralj. 9, 30.

47. Nečista ženska Ooliba je povabila Kaldejce (v. 16. 17.) po sporočnikih k sebi, in se perpravljala k njih sprejetvi, kakor se nečistnice k sprejetvi svojih vlačugarjev perpravljajo.

48. „*moje kadilo in moje mazilo*“, t. j., sveto kadilo in mazilo, ki se smé le per moji službi v tempeljnu rabiti (2. Mojz. 30, 32. 33.). — Pomen: Prav skerbno si se perpravljala k málikovanju in k mališkim pojedinam, ter si tudi svete — Bogu posvečene — reči malikam v čast obračala. Gl. zgor. 16, 18.

Digitized by Google

prišli iz pušave, so se jim dale naročnice na roke, in lepi venci na njih glave.[49])

43. In rekel sim nji, ki se je bila v prešestvanji postarala:[50]) Zdaj bo tudi ta prešestvala v svojim prešestvanji.[51])

44. In hodili so k nji kakor k vlačugarici; tako so hodili k Ooli in Oolibi, razberzdanima ženama.[52])

45. Možje so pa pravični;[53]) oni ji bodo sodili po pravici prešestnic, in po pravici prelivavk kervi;[54]) ker ste prešestnici, in kri je v njunih rokah.

46. To namreč pravi Gospod Bog: Perpelji množico nad nji, in daj ji v hrup in plen.[55])

47. Ljudstva pa ji bodo s kamnjem kamnjale, in s svojimi meči prebodle;[56]) nju sinove in hčere bodo pomorile, in nju hiše bodo z ognjem požgale.

48. Tako bom pregreho iz dežele iztrebil, in vse žene se bodo učile, de ne bodo delale po unih hudobii.[57])

49. In vajno pregreho bodo na vaji zadeli,[58]) in grehe svojih malikov bote nosile; in zvedile bote, de jez sim Gospod Bog.

---

49. Tukaj je bilo tudi veliko ljudi, ki so hvalne pesmi malikam v čast peli, in med njimi so bili *„možje iz pušave“*, t. j., Arabljani; ti so bili na povelje ženstva perpravljeni, de so jih posebno častili. Pomen: K Judam so prišle s Kaldejci marsikake druge ljudstva, in so ž njimi malikovale; tudi Arabljani so se perdružili, ktere so Judje posebno radi vidili, ker so malikam veliko zakladov nosili. Prim. Iz. 65, 11. V hebrejskim: ... *„in k množici ljudi so bili tudi perpeljani Sabejci iz pušave, kteri so natikali zapestnice njima* (vlačugaricama) *na roke, in devali zale vence njima na glave.*

50. *„rekel sim“* malikovavki, ki se je bila postarala v malikovanji.

51. Nekteri prestavljajo hebrejsko: *„Rekel sim od postarane prešestnice: Zdaj naj le hodijo k nji prešestvat, in naj le ona tudi“* prešestva ž njimi, saj ni več moja žena, ker sim jo zavergel; judovsko ljudstvo je jenjalo biti moje ljudstvo, torej sim ga narodam prepustil, de naj ž njim počenjajo po svoji volji. Perm. zgor. 16, 42. (Brentano).

52. Judeja in Samarija (Judovo in Izraelovo kraljestvo) ste tedaj očitno malikovale.

53. *„Možje so pravični“*, t. j., narodi so v permeri z vlačugaricama bolj pravični. Perm. zgor. 16, 27. 51. 52.

54. *„prelivavk kervi“*, t. j., morivk svojih otrók. Ljudstva, s kterimi ste nečistovale, njih malikovanje posnemale, ž njimi zveze sklepale, ji bodo kaznovale po tistih pravicah, po kterih se prešestnice in morivke svojih otrók kaznujejo. Kakor so Oolo Asirijani kaznili, tako bodo kaznili Kaldejci Oolibo.

55. *„v hrup in plen“* nekteri prestavljajo hebrejsko: *„v razdjanje in rop“*.

56. kot prešestnico kamnjali, kot morivko z mečem umorili.

57. Judovski malikovavci bodo z mečem sovražnikov iz dežele — Bogu posvečene — iztrebljeni, in druge ljudstva, s to kaznijo ostrašene, se bodo malikovanju odpovedale, in pravimu Bogu spet služile.

58. *„vajno pregreho“*, zlasti malikovanje bodo nad vama kaznovali.

Digitized by Google

XXIV. Poglavje.

Bog razodene Ecehielu dan, ko je začel babilonski kralj Jeruzalem oblegati. Prerok kuha meso s kostmi vred v kotlu, ter s tem naznanja strašno stisko v Jeruzalemu. Ecehielu naglo umerje žena, pa ne sme po nji očitno žalovati, in to v pomenljivo znamnje, de tudi Judje ne bodo smeli očitno žalovati po razvaljenim tempeljnu in po svojih pomorjenih otrocih.

1. In deveto leto, [1]) deseti mesec, deseti dan mesca mi je Gospod govoril, rekoč:

2. Sin človekov! zapiši si ime tega dneva; ker dans se je babilonski kralj nad Jeruzalem napravil.[2])

3. In govôri uporni hiši v priliki, ter jim reci: To govori Gospod Bog: Perstavi kotel, perstavi, rečem, in vli vode vanj.[3])

4. Deni vanj vse nar boljši kose, stegno, pleče, izbrane in kosti polne kosove.[4])

5. Vzemi naj debelejši izmed drobnice, tudi zloži versto kostí pod njega; močno naj vrè, de se kosti v njem razkuhajo.[5])

6. Zavoljo téga to reče Gospod Bog: Gorje okervavljenimu mestu, kotlu, kteriga se je rija prijela, in od kteriga rija ne gre;[6]) kos za kosam iz njega izmeči, brez vadljanja.[7])

7. Njegova kri je namreč v sredi njega, na naj glajši skalo jo je zlilo; ni je bilo izlilo na zemljo, de bi se bila môgla s praham pokriti.[8])

8. De bi jez svoj serd nanj izpustil, in se z maševanjem maševal; sim dal njegovo kri na

---

1. vlade kralja Sedekija in jetništva kralja Jehonija.
2. Bog je razodel preroku začetek jeruzalemske zapertije tisti dan, ko je bil sovražnik k temu perve naprave nasnoval. Ecehiel je bil čez sto nemških milj od Jeruzalema deleč; nemogoče mu je tedaj bilo od ondot to izvediti. Ko so potem jetniki zvedili, de so se njegove besede spolnile, so se prepričali, de je on pravi prerok, in tudi v druzih rečeh resnico govorí. Prim. 4. Kralj. 25, 2. Jer. 39, 1. — V hebrejskim: *„ker dans se bliža babilonski kralj Jeruzalemu“.*
3. Kotel, v kterim naj prerok kosove mesa s kostmi vred kuha, je podoba obsedeniga Jeruzalema, kjer bodo Judje pokončani. Gl. zgor. 11, 3—11.
4. Dobri mesni kosi z mozgovimi kostmi v 5. versti imenovane drobnice pomenijo razun bogatih in imenitnih Judov v mestu in po deželi, tudi sploh ljudstvo, ktero bo ali v oblegi smert storilo, ali pa bo v jetništvo odpeljano.
5. *„izmed drobnice“*, t. j., ovco ali kozo; — *„zloži versto kostí pod njega“*, pod kotel namreč, de z dervmi vred pod kotlam gorijo, in toliko veči vročino delajo. Pod kotlam zložene in sežgane kosti utegnejo pomeniti suhe kosti v Jeruzalemu pomorjenih ljudi (Brentano).
6. Gorje obloženimu Jeruzalemu, ki se po tolikim svarjenji in opominjanji ni dal očistiti svojih gnusob, ter se poboljšati (Brentano).
7. vse kosove brez razločka izmeči iz kotla, ter nič ne izbiraj; t. j., nad vse Jude brez razločka pride šiba Božja, vsi bodo verženi iz mesta, eni ko merliči, eni pa ko jetniki, kteri pojdejo v sužnost.
8. V Jeruzalemu so očitno in brez strahú ljudi morili, ker se jim zavoljo tega ni bilo treba nobene kazni bati; morivci, ki se kazni bojé, kri umorjenih s

Digitized by Google

naj glajši skalo teči, de se ni bila zakrila.[9])

9. Zavoljo téga to reče Gospod Bog: Gorjé okervavljenimu mestu, iz kteriga bom veliko germado naredil.[10]) Nah. 3, 1. Hab. 2, 12.

10. Zloži kosti,[11]) de jih podžgem z ognjem;[12]) de se bo mesó prekuhalo, in vsa zmés razkuhala, in kosti razperhnile.[13])

11. Deni tudi prazni kotel na žerjavico, de se razbeli, in njega bron raztopí; de se njegova nečednost v njem raztaja, in njegova rija izžge.[14])

12. Veliko je bilo truda in potú, in vender njegova prevelika rija ni šla od njega, tudi z ognjem ne.[15])

13. Tvoja nečednost je ostudna; ker očediti sim te hotel, vender nisi očejena svojih gerdobij; pa tudi ne boš poprej očišena, dokler se moj serd nad teboj ne ohladí.[16])

14. Jez Gospod sim govoril: Prišlo bo,[17]) in bom storil; ne bom pregledal, ne zanesel, ne bom utolažen;[18]) po tvojih potih, in po tvojih naklepih te bom sodil,[19]) reče Gospod.

15. In Gospod mi je govoril, rekoč:

16. Sin človekov! glej, jez ti bom vzel zaželeno tvojih oči v

---

perstjo pokrijejo, v Jeruzalemu pa take in tolike previdnosti ni bilo treba, de bi bili prelito kri s perstjo pokrivali, ker jih zavoljo na gladkim kamnji prelite kervi — zavoljo očitnih in znanih morij — nihče ni kaznoval (Brent.).

9. Pomen: Ravno zato, ker so tako očitno kri prelivali, sim jim mogel svojo kazen napovedati. Besedica „*De*“ ne kaže namena, ampak nasledek, kakor bi rekel: Jez sim pripustil, de so očitno, in ne skrivaj morili; nasledek tega pa je bil, de jih bom mogel očitno kaznovati.

10. „*veliko germado*“ pod kotel. Podoba oblegavcov okrog Jeruzalema.

11. „*Zloži kosti*“ pod kotel. Glej zgor. 5. v. in 5. razl.

12. V hebrejskim: „*Pomnožil bom derva, podžgal bom ogenj, povžil meso, skuhal mažo, de se kosti razperhnejo*“.

13. Huda vročina, ki v pokritim kotlu mesó in kosti v mažo, v čorbo, v gost sok spremení, pomeni hudo stisko v Jeruzalemu, ki jo bodo vsi stanovi terpeli ob dveletni zapertii (Brentano).

14. Ko bodo vsi Jeruzalemljani ali pomorjeni ali pa v jetništvo odpeljani, bo tudi mesto požgano, de bo vsa hudobija do čistiga iztrebljena (Hier.).

15. Veliko se je trudil in potil, t. j., veliko si je Bog perzadeval, de bi bil rijo od kotla — spačenost, hudobijo od Jeruzalema — odpravil, pa je bilo vse perzadevanje zastonj; Jeruzalemljani se niso dali očistiti rije svojih pregreh se poboljšati, tudi z naj ojstrejšimi šibami ne (Brentano).

16. Sprideno, v grehih zarijaveno judovsko ljudstvo se ne bo dalo poprej poboljšati, dokler ga Bog po svoji ostri pravici z zadnjo, naj huji šibo ne udari. Po misli sv. Hieronima to prerokovanje méri na Mesijeve čase. Bog je hotel po Mesii Jude poboljšati in k sebi oberniti, oni pa so Mesija zavergli in v svoji terdovratnosti ostali; zato jih je Bog s poslednjo strašno šibo udaril, ter je po Titu razdjal Jeruzalem, tempelj in njih deržavo, nje pa je po vsim svetu razkropil; ta poslednja šiba jih bo po tolikim terpljenji poboljšala in k Bogu zavernila.

17. „*Prišlo bo*“, t. j., prišla bo poslednja šiba. Glej poprešnjo razl.

18. „*ne bom utolažen*“, v hebrejskim: „*ne bo mi žal*“, kar bom storil.

19. „*po tvojih naklepih*“, v hebrejskim: „*po tvojih delih te bom sodil*“, t. j., po tvojim hudobnim življenji in djanji te bom kaznoval.

Digitized by Google

enim hipu;[20]) pa nikar ne plakaj, in ne jokaj, in ne toči solz.[21])

17. Na tihim zdihuj, žalovanja po mertvih ne napravljaj;[22]) imej svojo ovijačo okrog glave zavezano, in svoje čevlje na svojih nogah;[23]) ne zakrivaj si ust s pečo, in ne jej jedi žalovavcov.[24])

18. Zjutrej sim tedaj govoril ljudstvu,[25]) zvečer pa je moja žena umerla; drugo jutro sim storil, kakor mi je bilo zapovedano.[26])

19. In ljudje so mi rekli: Zakaj nam ne poveš, kaj to pomeni, kar ti delaš?

20. In sim jim odgovoril: Gospod mi je govoril, rekoč:

21. Povej Izraelovi hiši: To govorí Gospod Bog: Glejte, jez bom ognusil svoje svetiše,[27]) ponosnost vašiga gospostva in doželjno vašim očem, in za kar se boji vaša duša:[28]) vaši sinovi in vaše hčere, ktere ste pustili, bodo pod mečem padli.[29])

22. In bote storili, kakor sim jez storil: Ust ne bote s pečo pokrivali, in jedi žalovavcov ne bote jedli.

23. Ovijače bote imeli na svojih glavah, in čevlje na nogah; ne bote se plakali in ne jokali, ampak koperneli bote v svojih hudobijah, in sleherni bo zdihoval proti svojimu bratu.[30])

24. In Ecehiel vam bo v znamnje;[31]) vse, kar je storil, bote storili, kadar to pride; in zve-

---

20. t. j., tvojo ljubo ženo ti bom z naglo smertjo vzel.
21. po svoji ženi nikar navadniga očitniga žalovanja ne napravljaj.
22. nikar ne najemaj navadnih žalovavk, de bi po tvoji ženi jokale in plakale. Gl. Jer. 9, 17.
23. V znamnje svoje žalosti po ženi ne devaj svoje ovijače (turške kape, turbana) z glave, ne daj si ostriči las do kože, ne potresaj si glave s pepelam, in ne sedi bos v prahu, kar imajo žalujoči v navadi (Brentano).
24. ne zagrinjaj si obraza v znamnje, de se postiš, in ne vživaj slabih jedí, kakoršne žalovavci po mertvih vživajo (Brentano).
25. „*sim govoril ljudstvu*“, ter sim mu oznanil Božje razodenje.
26. „*drugo jutro*“ sim šel k ljudstvu, in nisim kazal žalosti po svoji ženi, kakor mi je bil Bog zapovedal.
27. „*bom ognusil svoje svetiše*“, t. j., svoj tempelj sovražnikam v roke dal.
28. „*ponosnost vašiga gospostva*“, ali zdevnost, ošabnost, baharijo vaše mogočnosti, t. j., vaš tempelj, s kterim se ponašate, ali se ga zdite, ali se ž njim bahate, si zavoljo njega toliko domišljujete, — „*doželjno vašim očem*“, t. j., vaš tempelj, ki bi ga tolikanj radi spet vidili, za kteriga se tolikanj bojite, bom razdjal; — „*za kar se boji vaša duša*“, v hebrejskim: „*željo vaše duše*“ (Brentano).
29. Nekteri očetje, ki so bili s kraljem Jehonijem in Ecehielam iz Jeruzalema v jetništvo odpeljani, so blezo še otroke imeli, ki so bili v Jeruzalemu ostâli; ti otroci bodo ob razvaljenji téga mesta pod mečem umerli.
30. Užuganje jeruzalemskiga mesta bodo po babilonskih mestih z mnogimi veselicami slovesno obhajali. Téga slovesniga obhajanja se bodo mógli tudi Judje ondi prebivajoči vdeleževati, in ne bodo smeli očitno žalovati nad smertjo svojih otrók, ki jih bo zmagavec pomoril. Svojo žalost bodo mógli skrivati, in bodo le tadaj, kadar bodo sami, med seboj zdihovali in žalovali.
31. Ecehiel vam bo prerok s čudovitimi znamnji, deli. Gl. zgor. 12, 11.

Digitized by Google

dili bote, de sim jez Gospod Bog.

25. In ti, sin človekov! glej, ta dan, ko jim bom vzel njih moč in veselje, njih veličastva in doželjno njih očem, v čemur počivajo njih duše,[32]) njih sinove in hčere:

26. tisti dan, kadar ubežnik k tebi perteče, in ti oznani:[33])

27. tisti dan, pravim, se bodo tvoje usta odperle z njim, kteri je bil ubežal; ter boš govoril, in ne boš več molčal; in jim boš v znamnje,[34]) in zvedili bote, de sim jez Gospod.

XXV. Poglavje.

Prerokovanje zoper škodoželjne Amonijane, Moabljane, Edomljane in Palestince.

1. Po tem mi je Gospod govoril, rekoč:[1])

2. Sin človekov! oberni se proti Amonovim sinovam, in prerokuj od njih.

3. In reci Amonovim sinovam: Poslušajte besedo Gospod Boga: to pravi Gospod Bog: Zato ker si rekel od mojiga svetiša:[2]) „Prav, prav, de je oskrunjeno“! in od Izraelove dežele: „de je izpraznjena“! in od hiše Judove: „de so odpeljani v sužnost!“

4. Zato te bom dal jutrovskim sinovam v delež;[3]) in bodo v tebi svoje hleve naredili, in svoje šotore v tebi postavili; oni bodo tvoje pridelke jedli in tvoje mleko pili.[4])

5. In dal bom Rabat[5]) velblodam[6]) v prebivališe, in Amonovo

---

32. „*v čemur počivajo njih duše*“, t. j., v tempeljnu. — Nekteri prestavljajo hebrejsko: ... „*njih moč* (drugi: „*njih ponosnost*“), *njih veselje, njih slavo* (drugi: „*veselje njih slave*“), *željo njih oči in povzdigo njih duše* (drugi: „*hrepenenje njih duše*“), t. j., njih tempelj. Gl. zgor. 28. razl. (Brentano).

33. „*kadar ubežnik*“ iz Jeruzalema na Babilonsko k tebi, o Ecchiel, pride in ti pové, de se je vse takó zgodilo, kakor sim ti bil razodel.

34. „*tisti dan*“, ko se bo po ubežnikovim perpovedovanji tvoje prerokovanje resnično skazalo, boš s toliko veči serčnostjo svojim vjetim rojakam prerokoval, kar ti bom jez razodel; in prepričali se bote, de sim vsigavedni, vsigamogočni, in neskončno pravični Bog (Brentano).

1. Po tem ko je bil prerok kaznovanje Judov oznanil, se oberne v naslednjih osmih poglavjih k sosednjim ljudstvam, ki so se razdjanja jeruzalemskiga mesta veselile. V tem poglavji ni naznanjen čas tega prerokovanja, verjetno pa sega v dobo precej po razdjanim Jeruzalemu, t. j., v dvanajsto leto jetništva kralja Jehonija. Prerok oznanuje omenjenim ljudstvam, kar je že Jeremija prerokoval, njih končanje po Nabuhodonozorji, ki je pet let po užuganim Jeruzalemu tudi sosednje kraljestva podjarmil.

2. „*ker si rekel*“, o Amon, t. j., ker ste rekli, o Amonijani!

3. „*jutrovskim sinovam*“, t. j., Arabljanam v posest. Jer. 49, 28.

4. Dežela Amonijanov bo po kaldejski vojski takó spraznjena svojih prebivavcov, de bo Arabljanam — Beduinam — kočarskimu, pastirskimu ljudstvu — v pašnike prepušena.

5. „*Rabat*“ je bilo véliko mesto v deželi Amonijanov.

6. Arabljani so velblode ali kamele jezdarili (v. 4.).

Digitized by Google

deželo drobnici v ležiše; in zvedili bote, de sim jez Gospod.

6. Ker to govorí Gospod Bog: Zato ker si z rokami pokala, in si z nogami taptala,[7]) in si se iz vsiga serca veselila nad Izraelovo deželo:[8])

7. glej, ravno zato bom svojo roko nad te iztegnil, in te bom dal v plen narodam, in te bom izmed ljudstev iztrebil in iz dežel izpodil, in razterl; in zvedila boš, de sim jez Gospod.[9])

8. To reče Gospod Bog: Ker sta Moab in Seir[10]) rekla: Glejte, Judova hiša je kakor vse ljudstva.[11])

9. Glej, ravno zato bom jez odperl pleče Moabu sem z njegovih mest, z njegovih mest pravim, in z njegovih pokrajin, slavne mesta v deželi, Betjesimot in Beelmeon in Karjataim,[12])

10. dal ga bom z Amonovimi sinovi vred[13]) jutrovskim sinovam v delež;[14]) de spomina Amonovih sinov ne bo dalje več med narodi.

11. In zoper Moaba bom sodbo sklenil; in zvedili bodo, de sim jez Gospod.[15])

12. To pravi Gospod Bog: Zato ker se je Idumeja maševala, in nad Judovimi sinovi se znosila, in zelo se pregrešila, ko se je nad njimi maševala;[16])

13. zavoljo téga to reče Gospod Bog: Stegnil bom svojo roko čez Idumejo, ter iz nje pobral ljudi in živino, in jo bom v

---

7. Amonova množica! ker si v znamnje svojiga veselja „*z rokami pokala*“ i. t. d.

8. „*si se iz vsiga serca veselila*“ nesreče, ki je zadela Izraelovo deželo.

9. „*v plen narodam*“, t. j., v rop Kaldejcam. — Dokler so Kaldejci gospodovali, so bili Amonijani jenjali biti posebno ljudstvo. Po razpadu kaldejskiga kraljestva pa so smeli, kakor Judje, v svojo deželo se verniti, kakor jim je bil Bog obljubil. Gl. zgor. 16, 53. 55. Jer. 49, 6.

10. „*Moab*“, t. j., Moabljani (gl. Iz. 15, 16. Jer. 27, 48.), „*Seir*“ pomeni Edomljane ali Idumejce, ker so prebivali na gorovji, ki se mu je „*Seir*“ reklo (1. Mojz. 36, 9.).

11. „*Hiša Judova*“, judovsko kraljestvo ali ljudstvo, je kakor vse druge ljudstva, brez posebniga vsigamogočniga Boga varha. Judovski Bog varh, Jehova ni mogočnejši od bogov varhov druzih narodov, ker jih ni mogel rešiti sovražnikam (Kaldejcam) iz rok (Brent.). Takó sta Moab in Seir govorila.

12. V hebrejskim: ... „*bom odperl stran Moaba z njegovih mest, pravim, z njegovih mest, klere so na meji, sloveče pokrajine, Bet-Jesimot, Baal-Meon in Kirjataim*“. Pomen: Severno stran moabske dežele, kjer so na meji terdne mesta, bom odperl sovražnikam — Kaldejcam — in iz teh terdnih mest bodo po tem lahko prišli Moabu za herbet — do pleč — do živiga (Brentano).

13. „*dal ga bom*“ namreč Moaba, t. j., Moabsko z deželo Amonijanov.

14. „*jutrovskim sinovam*“, t. j., Arabljanam — Beduinam — v posest.

15. „*de sim jez Gospod*“ vsigamogočni, ne pa tak, kakoršni so bogovi ljudstev (v. 8.). Kadaj se je spolnilo zoper Amonijane in Moabljane izrečeno prerokovanje, ne pové sveto pismo; judovski zgodovinar Jožef Flavi pa naznani, de je bil Nabuhodonozor pet let po razdjanim Jeruzalemu te ljudstva z Egipčani vred premagal.

16. Edomljani so iz maševanja in sovraštva do Judov Kaldejce podpihovali, de naj Jeruzalem do tal poderejo. Ps. 136, 7. Prim. Iz. 34, 8.

Digitized by Google

pustoto pustil od poldnevne strani; kteri so pa v Dedanu, bodo pod mečem padli.[17])

14. In svoje maševanje nad Idumejo bom po svojim ljudstvu Izraelu izpolnil; in storili bodo Edomu po moji jezi in po moji serditosti; in zvedili bodo moje maševanje, reče Gospod Bog.[18])

15. To pravi Gospod Bog: Zato so se Palestinci maševali, z vsim sercam[19]) se znosili, jih morili, in svoje staro sovraštvo izpolnili:[20])

16. zavoljo tega to reče Gospod Bog: Glej, iztegnil bom svojo roko nad Palestince, in bom pobil morivce,[21]) ter pokončal ostanke primorske pokrajine;[22])

17. in izpolnil bom nad njimi veliko maševanje, ter jih bom pokoril v serdu;[23]) in zvedili bodo, de sim jez Gpspod, ko bom svoje maševanje nad njimi izpolnil.

XXVI. Poglavje.

Prerokovanje zoper Tir.

1. In zgodilo se je v enaj- | stim letu,[1]) pervi dan mesca,[2])

---

17. V hebrejskim: ... „*živino, in jo bom premenil v pustoto od Temana do Dedana; pod mečem bodo padli*“, namreč prebivavci v Dedanu. — Teman in Dedan sta bila blezo kraja ali pa deželi na meji edomskiga kraljestva. Prim. Jer. 49, 7. 8. Po judovskim zgodovinarji Jožefu je bil tudi Nabuhodonozor Edomsko utral in pokončal kmalo po razdjanim Jeruzalemu. Gl. Jer. 25, 21 : 49, 19.

18. To se je spolnilo po babilonskim jetništvu ob času Makabejcov. Gl. 1. Mak. 5, 65: 2. Mak. 10, 17.

19. V hebrejskim: ... „*maševali, in z zaničevanjem v sercu se znosili*“.

20. Kakor Edomljani so bili Filistejci od nekdaj sovražniki Hebrejcov. Palestinci ali Filistejci so blezo ob razdevanji jeruzalemskiga mesta z Edomljani vlekli, in Kaldejcam pomagali.

21. „*in bom pobil morivce*“, v hebrejskim: „*in bom posekal Keretejce*“, v greškim: „*Kretence*“ (Krečane). Zakaj se „*Palestinci*“ ali „*Filistejci*“ imenujejo „*Keretejci*“ ali „*Kretenci*“, se prav ne vé; po mislih nekterih razlagavcov zato, ker so se bili s Krete v Palestino preselili; po misli druzih pa zato, ker jih je imel kralj David za rabeljne, kteri so se „*keretim*“ imenovali. Gl. 1. Kralj. 30, 14: 2. Kralj. 8, 18: 15, 18.

22. Filistejci so se bili po mnozih bojih in vojskah v številu močno zmanjšali, in kolikor jih je bilo še per življenji ostalo, so na bregu srednjiga morja prebivali, zato tedaj se imenujejo „*ostanki primorske okrajine*“. Gl. Iz. 14, 30: 20, 1. Jer. 25, 20. (Brentano).

23. To maševanje je bil spolnil Nabuhodonozor, ko je od Tira v Egipt šel skozi Filistejo. Prim. Jer. 47, 4. 7.

1. kar je bil kralj Jehonija odpeljan, in kar je kralj Sedekija vladal; ravno tisto leto, ko je bil Jeruzalem oblegan (4. Kralj. 25, 2. i. d. Jer. 52, 5. i. d.).

2. „*pervi dan*“ perviga mesca (kakor spodej 30, 20.), tedaj štiri mesce pred užuganim Jeruzalemam. Po mislih druzih pervi dan četertiga mesca, v kterim je bil Jeruzalem razvaljen; po misli druzih pervi dan petiga ali šestiga mesca. Vsi ti se opérajo na kraje prerokovanja, v kterih mesto Tir razdjanje jeruzalemskiga mesta kot spolnjeno oznanuje, in svoje veselje nad tem razodeva,

Digitized by Google

de mi je Gospod govoril, rekoč:

2. Sin človekov! zato ker je Tir[3]) od Jeruzalema govoril: „Juhej! poderte so vrata ljudstev,[4]) k meni so se obernile; jez se polnim, one so zapušene.[5])

3. Zavoljo tega to reče Gospod Bog: Glej, jez pridem nad te, o Tir! in bom vzdignil veliko ljudstev zoper tebe, kakor se morje vzdiguje s svojimi valovi.[6])

4. In raznesli bodo tirsko zidovje, in poderli bodo njega stolpe; še njegov prah bom iz njega pobrisal,[7]) in v prav uglajeno skalo ga bom naredil.[8])

5. Za sušilo mrež bo v sredi morja, ker jez sim govoril, reče Gospod Bog, in bo v rop narodam.[9])

6. Tudi njegove hčere,[10]) ktere so na suhim, bodo z mečem pomorjene; in zvedile bodo, de sim jez Gospod.[11])

7. To namreč govori Gospod Bog: Glej, jez bom perpeljal od polnoči[12]) nad Tir Nabuhodono-

---

(v. 2.); tode pervi mesec je bil Jeruzalem že terdo obležen, in takó v stiski, de so Tirci že takrat njegovo prekucijo previdili, in so nad njim kakor nad že razdjanim mestam mogli svojo škodoželjnost in veselje razodevati.

3. „*Tir*“ v Fenicii, pervo kupčevavsko mesto stariga sveta. Stalo je na skalnati visočini ob morji; njega prebivavci so pa že zgodej na otoku, ne deleč od Tira, sozidali novo mesto, ktero se je poznejše k veliki moči povzdignilo, ko je bilo staro mesto ob morji razpadlo. Obe mesti ste se po imenih „*stari in novi Tir*“ ločile.

4. Tir se je veselil in vriskal, de so „*poderte vrata*“, t. j., de je poderto jeruzalemsko mesto, ki toliko ljudi vanj in iz njega hódi, ne le zavoljo službe Božje zlasti k praznikam, ampak tudi zavoljo kupčije. Kupčijska cesta iz vzhodnje Indije je šla skozi Arabijo v Jeruzalem, iz Jeruzalema pa v Jope, in bolj zgorej tudi v Tir (Brentano).

5. „*k meni so se obernile*“, namreč mestne vrata, po razvaljenim Jeruzalemu se je k meni vsa kupčija obernila; „*jez se polnim*“ z ljudmi in z blagam; „*one*“, namreč vrata, „*so zapušene*“, t. j., jeruzalemsko mesto je zapušeno in prazno.

6. Naslednje prerokovanje zoper Tir (pogl. 26. 27. 28. 20.) ne méri le na njegove naj bližnje nesreče, v ktere ga je bil Nabuhodonozor spravil, ampak tudi na njegovo zadnjo usodo, ko ga je Aleksander Véliki do tal razrušil. Kakor je namreč per prerokih prav kaj navadniga, de enake pergodbe, če so tudi v zadevi časa prav deleč vsak sebi, eno v drugo zmaknejo; tako so tudi tukaj nadloge, ki so mesto Tir v mnogoterih, različnih časih zádevale, ena zraven druge in ena v drugo postavljene. Primeri predgovor v preroke štev. 3. in prerokovanje Izaijevo (pogl. 23.) zoper Tir.

7. prav do čistiga ga bom razdjal, in potrebil.

8. do gladke skale, na ktero je zidan, ga bom razmetal.

9. To se je sčasama spolnilo, po tem ko je bil Aleksander novi Tir popolnama razdjal, in današnje dni neki, kakor popotniki pripovedujejo, ribiči na tistim kraji, kjer je Tir stal, res svoje mreže razpregajo in sušijo.

10. „*njegove hčere*“, t. j., njemu podložne, poddružne mesta.

11. Oba, Nabuhodonozor in Aleksander, sta okoli Tira vse pokončala, in skorej vse prebivavce iztrebila.

12. „*od polnoči*“, t. j., od severja po navadnim potu (gl. Jer. 1, 14.), de ni bilo treba hoditi skozi pušavo.

Digitized by Google

zorja, babilonskiga kralja, kralja kraljev, s konji in z vozmi in s konjniki in s trumo in z veliko ljudstvam.[13])

8. Tvoje hčere, ki so na suhim,[14]) bo z mečem pomoril; tebe pa bo z gradiši obdal, in okrog nasip nanosil, in zoper te škit vzdignil.[15])

9. Metalnice in ovne bo proti tvojimu ozidju nastavil, in tvoje stolpe bo s svojim vojskinim orodjem poderl.[16])

10. Od trum njegovih konj te bo prah pokril; od ropota konjnikov in koles in vozov se bodo tvoji zidovi tresli, kadar pojde skozi tvoje vrata, kakor skozi verzel razvaljeniga mesta.[17])

11. S kopiti svojih konj bo potaptal vse tvoje ceste; tvoje ljudstvo bo z mečem posekal; tvoje imenitne podobe[18]) bodo na tla padle.

12. Tvoje premoženje bodo pobrali, tvoje kupčijsko blago poropali, tvoje zidove razvalili in tvoje prelepe hiše poderli; tvoje kamnje in tvojo lesenino in tvoj prah pa bodo v vodo pometali.[19])

13. In ustavil bom tvoje mnogo petje, in glas tvojih citer se ne bo več slišal.[20]) Jer. 7, 34.

14. In naredil te bom v prav uglajeno skalo, za sušilo mrež boš, in ne boš več zidan;[21]) ker jez sim govoril, reče Gospod Bog.

---

13. Po judovskim zgodovinarji Jožefu, ki je iz starih, zdaj veči del zgubljenih pisem svoje zgodbe zajemal, je Nabuhodonozor Tir oblegal trinajst let, dokler ga ni bil užugal (586 pred Kr.); njegova oblega je pa blezo samo stari Tir (gl. razl. 3.) zadevala, ker je mogel novi Tir takrat še kaj majhniga biti. — Nekteri preiskovavci svetiga pisma so dvomili, de bi bil mesto Tir Nabuhodonozor užugal, ker greški in rimski zgodovinarji od tega molčijo, in ker spričala, ktere Jožef Flavi omeni, le od oblege, ne pa od užuganja tirskiga mesta govoré; tode greški in rimski zgodovinarji molčé od več zgodb, ktere sveto pismo pripoveduje, in de je Nabuhodonozor Tir si tudi podvergel, ne le oblegal, se vidi iz tega, ker je med tirskimi kralji po tej oblegi tudi Babilonec po imenu Merbal omenjen. Verjetno so se bili Tirci Kaldejcam podali s to pogojo, de so imeli svoje vladarje, tode le pod kaldejskim višim gospostvam.

14. Tebi podložne, poddružne mesta po deželi bom pokončal.

15. Ko bo Nabuhodonozor mesta po deželi užugal, in njih prebivavce pomoril, po tem se bo tebe lotil, ter te oblegal.

16. „*Metalnice*“, s kterimi so kamnje v zid, pa tudi čez zid v mesto metali, „*ovne*“, s kterimi so v zid butali; — „*s svojim vojskinim orodjem*“, nekteri prestavljajo hebrejsko: „*s svojimi kladvi*“, ali pa: „*s svojimi butali*“.

17. „*skozi verzel*“ ali „*verzljen*“, skozi predor, ali prederti zid. Pomen: Nabuhodonozor pojde v mesto, kakor de bi ga bil po naskoku užugal.

18. „*tvoje imenitne podobe*“, tvoji maliki, ki pomoč od njih perčakuješ.

19. Ker so se bili Tirci, berž ko ne, podali kralju Nabuhodonozorju, zatorej mérijo te besede prav za prav na razdjanje tirskiga mesta po Aleksandru (332 pred Kr.). Ta kralj je razvalil Tir do tal, in po njem so se prav natanko spolnile poslednje besede te verste, ker je ukazal groblje stariga Tira v morje zmetati in ga zasuti od brega do otoka, kjer je stal novi Tir, de je po tem zasipu do njega prišel. Tako perpovedujejo zgodovinarji.

20. Tvojimu prederznimu razveseljevanju bom konec storil. Jer. 16, 9.

21. Prav do čistiga, do gladke skale, na ktero si zidan, te bom potrebil. —

Digitized by Google

15. To govorí Gospod Bog Tiru: Ali se ne bodo otoki[22]) tresli od hrupa tvojiga padca, in od zdihovanja tvojih pobitih, ko jih bodo morili v sredi tebe?

16. Vsi morski knezi bodo s svojih sedežev stopili, ter svoje plajše odložili, in svoje pisane oblačila od sebe vergli, in obdani bodo z grozo; na zemlji bodo sedeli, in osupnjeni[23]) nad tvojim naglim padcam stermeli.

17. In žalostnico po tebi bodo zavzdignili, ter ti porečejo: Kakó si poginilo, sloveče mesto, ktero si na morji stalo, in si bilo močno na morji s svojimi prebivavci, kterih so se vsi bali!

18. Tadaj bodo sterméle ladije ob dnevu tvojiga strahú, in otoki v morji se bodo tresli, ker nikogar iz tebe ne bo k njim.[24])

19. Ker to govorí Gospod Bog: Kadar te bom sprevergel v zapušeno mesto, kakor mesta, v kterih ni prebivavcov, in ko bom nad té perpeljal brezno,[25]) in te bodo zagernile velike vodé;

20. in ko te bom potegnil ž njimi, ki gredo v jamo k ljudstvu večnimu,[26]) in te postavil v naj zadnjo zemljo, ki je kakor pušava od nekdaj, ž njimi vred, ki gredo v jamo, de ne bo v tebi prebivavca;[27]) dalje, ko bom pokazal slavo v deželi živih:[28])

21. tadaj te bom djal v nič, in te ne bo; in iskan ne bodeš najden več na vekomaj, reče Gospod Bog.[29])

XXVII. Poglavje.

Žalostna pesem od razvaljenja tirskiga mesta, ktero je po suhim in po vodi na vse strani kupčevalo.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Ti tedaj, sin človekov! začni žalostnico nad Tiram,

Stari Tir, ki ga je bil Nabuhodonozor užugal, si je bil spet opomogel (Iz. 23. razl. 28. 29.), novi Tir pa, ki ga je Aleksander razdjal, ni bil nikoli več zidan.

22. „*otoki*“, t. j., vsi primorski kraji v Evropi proti zahodu.

23. „*osupnjeni*“, preplašeni, prestrašeni, polni groze.

24. V hebrejskim; ... „*se bodo tresli ob tvojim pokončanji*“.

25. „*brezno*“, morjé, t. j., sovražne ljudstva, ki te bodo — enako povodnji — zagernile.

26. „*ko te bom potegnil*“ s tvojimi prebivavci vred s skale, na kteri si sozidan, t. j., ko te bom razvalil, in te pokončal z ljudmi vred, kteri gredo v grob — na spodnji svet — k mertvim v večnosti (Brentano).

27. ko te bom pokopal (Bog govorí tukaj od Tira kakor od kake osebe) „*v naj zadnjo zemljo*“, t. j., na spodnji svét, ki je enak večni pušavi; t. j., ko te bom do čistiga razvalil in pogreznil v globočino morja, de ne bo nihče mogel v tebi prebivati (Brentano).

28. „*ko bom pokazal slavo*“, ko bom razodel svojo častitost na tem svetu — ob Kristusovim času.

29. „*in iskan ne bodeš najden več*“, t. j., ko bi te kdo, o mesto Tir! iskal, kjer zdaj stojiš, te ne bo več našel vekomaj. — Po tem ko je bil Aleksander tri sto let pred Kristusam mesto Tir razvalil, so se njega ostanki zmirej bolj zgubljali, tako de ga ob Kristusovim času, ko se je bil Bog prikazal in „*svojo slavo*“ — svoje veličastvo — razodel, ni bilo več nikjer slediti. Gl. razl. 9.

Digitized by Google

3. in reci Tiru, ki stoji per vhodu v morje,[1]) teržišu ljudstev do veliko otokov: To govorí Gospod Bog: O Tir! ti si rekel: Jez sim doveršene lepote,

4. in stojim v sercu morja![2]) Tvoji sosedje, ki so te zidali, so doveršili tvojo lepotijo.[3])

5. Iz jelk s Sanira[4]) so naredili tebe in vse platiša na morji;[5]) cedrov z Libana so vzeli, de so ti jadrila naredili.

6. Hraste z Básana so stesali v tvoje vesla, in tvoje klopi so ti naredili iz kosti indijanskih slonov, in tvoje hramiče iz lesa z laških otokov.[6])

7. Pisana tančica iz Egipta ti je bila tkana za jadro, ki se razpénja na jadrilo;[7]) iz višnjeve in škarlataste robe z otokov Elisa[8]) so ti bile narejene odeje.[9])

8. Prebivavci s Sidona in Arada[10]) so bili tvoji veslarji; tvoji modri, o Tir! so bili tvoji kermilci.

9. Stari in umetni z Gible[11]) so imeli mornarje za perpravo tvojiga mnoziga orodja;[12]) vse morske ladije in njih mornarji so bili v kupčii s tvojim ljudstvam.

10. Perzijani in Lidijani[13]) in Libijani[14]) so bili vojšaki med tvojo trumo; škit in čelado so obešali v tebi za tvojo lepotijo.[15])

---

1. ki stoji tik morja, in je tako rekoč ključ do njega.
2. Jez sim nar imenitniši mesto, in gospodujem nad morjem. Ali pa: V morji stojim, in sim vsaciga napada varovano. V hebrejskim: „*V sercu morja je tvoja meja*“, t. j., tvoje gospostvo sega čez morje, kodar se vozijo tvoje ladije.
3. „*Tvoji sosedje*“ i. d., v hebrejskim: „*Tvoji stavbarji* (zidarji, kamnjarji, tesarji in drugi umetniki, ki so Tir stavili) *so doveršili tvojo lepoto*“. — Tirski kamnjarji in tesarji so sloveli že ob Davidovim in Salomonovim času. Gl. 2. Kralj. 5, 11: 3. Kralj. 5, 18. (Brentano).
4. „*Iz jelk*“ ali „*iz hojk*“, t. j., iz jeloviga (jedloviga) lesa. „*Sanir*“ se je imenoval verh gore z imenam Antiliban.
5. „*platiša na morji*“, t. j., stranice in pokrove ladij.
6. V hebrejskim: ... „*tvoje klopi so ti naredili iz zelenice* (pušpana) *z otokov Kitim* (vložene) *s slonovo kostjo*“. Z besedo „*Kitim*“ si nekteri razlagavci mislijo otoke v srednjim morji, primorske kraje na Greškim in proti zahodu. Zlasti je slovéla zelenica, ki je rastla na otoku Korziki.
7. „*jadrilo*“ je na ladii drevo, na ktero se razpenjajo jadra, rjuhe, plahte, de se veter vanje vpenja.
8. „*z otokov* (ki se jim pravi) *Elisa*“, t. j., z otokov in primorskih krajev na Greškim.
9. „*odeje*“, pregrinjala, ki so bile razpete na pokrovu ladij, ali pa so jih tudi v ladijah za kake potrebe imeli.
10. „*Arad*“ je bil mesto na otoku per feniškim bregu.
11. „*Gibla*“ je bila mesto na feniškim bregu, v hebrejskim se je imenovala „*Gebal*“, v greškim pa „*Biblos*“.
12. „*so imeli mornarje*“, de so jih tebi v službo dajali, kteri so ti mnogo orodje narejali in popravljali. — V hebrejskim: „*Stari z Gebala in njega umetni so v tebi ladije popravljali*“ i. t. d.
13. „*Lidijani*“ iz male Azije, sloveči junaki v vojski.
14. „*Libijani*“ iz Afrike, v hebrejskim: „*Put*“, t. j., Mavritanci.
15. „*čelado*“, železno kapo. — Stari so na zidove in stolpe obešali vojskino orožje zavoljo lepšiga.

Digitized by Google

11. Sinovi z Arada[16]) so stali s tvojo vojsko na tvojim ozidji okrog; pa tudi Pigmejci,[17]) ki so bili v tvojih stolpih, so obešali svoje tule po tvojim zidovji okrog, in so doveršili tvojo lepoto.

12. Kartaginci,[18]) tvoji kupci, so napolnili z obilnostjo vsiga blaga, s srebram, kositarjem in svincam tvoje somnje.[19])

13. Grecija, Tubal[20]) in Mosok[21]) so bili s teboj v kupčii; sužnje in bronasto posodo so vozili tvojim ljudem.

14. S hiše Togorma[22]) so vodili konje in konjnike in mezge na tvoj terg.[23])

15. Sinovi z Dedana so s teboj kupčevali; z mnogimi otoki je bila v kupčii tvoja roka; slonove zobé in ebenov les[24]) so zamenjevali za tvoje blago.

16. Sirski kupci so zavoljo obilnosti tvojih izdelkov na prodaj nosili[25]) drage kamne in škarlat in pisane tkanine[26]) in tančico in svilo[27]) in jaspid.[28])

17. Juda in zemlja Izrael sta bila s teboj v kupčii, ter sta naj boljši žito,[29]) diseče mazilo in med in olje in drago smolo na tvojih somnjih prodajala.

18. Damaščan je bil s teboj v kupčii za tvoje mnoge izdelke,[30]) za obilnost mnogoterniga blaga, z močnim vinam[31]) in z volno naj lepši barve.[32])

16. „*Sinovi z Arada*“, mesta in otoka per feniškim bregu.

17. „*Pigmejci*“ so bili po misli sv. Hieronima pogumni ali serčni bojaki, ki so dobili ime z greške besede „*pigme*“, t. j., boj; v hebrejskim: „*Gamadim*“, prebivavci v feniškim mestu „*Gamadu*“ (Gamades ali Gamabes). Tirci so le vojakam izmed svojiga ljudstva zaupali straže na zidovih in stolpih.

18. V hebrejskim: „*Taršiš*“, t. j., mesto Tartes (Tartesus) na Španskim.

19. V hebrejskim: „*Taršiš je bil s teboj v kupčii zavoljo obilnosti tvojiga bogastva, in je napolnoval s srebram*“ i. d.

20. „*Grecija*“, t. j., Greško, v hebrejskim: „*Javan*“, t. j., Greško, zlasti Jonija, kjer so se bili mlajši Jasona, Jafetoviga sina, naselili, — „*Tubal*“, ljudstvo na južnim bregovji černiga morja, iz rodú Tubala, sina Jafetoviga. 1. Mojz. 10, 2. (Brentano).

21. „*Mosok*“, v hebrejskim: „*Mesek*“, ljudstvo na vzhodnjim bregovji černiga morja, ki se je poznejše proti Moskvi razširjalo, iz rodú Meseka, šestiga sina Jafetoviga (Brentano).

22. „*Togorma*“, Kapadocija, zavoljo dobrih kónj in mezgov sloveča. „*Togorma*“ se je imenoval Jafetov vnuk. 1. Mojz. 10, 3. (Brentano).

23. Konjniki, ki so se znali s konji in mezgi pečati, so bili tudi na prodaj.

24. „*Dedan*“ dan današnji „*Daden*“, arabsko ljudstvo blizo perzijanskiga zatoka ali zaliva; — „*ebenov les*“, t. j., čern indijanski lés.

25. V Tiru je bilo veliko umetnih rokodelcov, Asirijani so tedaj tem rokodelcam svoje blago prodajali, de so iz njega svoje izdelke narejali.

26. „*pisane tkanine*“, rožaste perte, rožast žamet.

27. „*svilo*“ (židó), v hebrejskim: „*koravde*“.

28. „*jaspid*“, zelenkast drag kamen, v Vulgati: „*kodkod*“, hebrejska beseda, ki pomeni uni kamen. Gl. Iz. 54, 12.

29. „*naj boljši žito*“, v hebrejskim: „*pšenico z Minita*“. — „*Minit*“ je bil mesto unkraj Jordana. Gl. Sod. 11, 33.

30. „*za tvoje mnoge izdelke*“, ali pa: „*zavoljo tvojih mnozih izdelkov*“.

31. „*z močnim vinam*“, v hebrejskim: „*z vinam iz Helbona*“.

32. V hebrejskim: „*in z belo volno*“.

Digitized by Google

19. Dan in Grecija[33]) in Mosel[34]) so imeli na prodaj na tvojih somnjih izdelano železnino; z mazilam iz mire[35]) in s terstam si kupčeval.

20. Dedan[36]) ti je prodajal preproge za sejo.

21. Arabljani in vsi kedarski knezi[37]) so bili s teboj v kupčii; z jagnjeti in ovni in kozli so hodili k tebi tvoji kupčevavci.[38])

22. Prodajavci iz Sabe in Reeme[39]) so s teboj kupčevali; vse naj boljši dišave in drage kamne in zlato so ti na prodaj stavili.

23. Haran in Kene in Eden[40]) so bili tvoji kupci; Saba,[41]) Asur in Kelmad[42]) tvoji prodajavci.

24. Oni so ti prodajali butare mnogoterniga višnjeviga in mnogo pisaniga blaga, in drage robe so bile povite in z vervmi povezane; tudi cedrov les so ti imeli na prodaj.

25. Morske ladije[43]) so ti bile perve per tvoji kupčii;[44]) in si se napolnil, in si silno slovel v sercu morja.[45])

26. Tvoji brodniki te bodo na velike vode speljali;[46]) južni veter[47]) te bo razmel v sercu morja.

27. Tvoje bogastvo in tvoji zakladi in tvoja mnoga priprava, tvoji mornarji in tvoji kermilci, kteri tvoje orodje hranijo, in so viši tvojiga ljudstva; tudi tvoji vojšaki, kteri so v tebi z vso tvojo množico, ktera je v sredi tebe, bodo padli na dno morja dan tvoje podertije.[48])

28. Od glasniga vpitja tvojih kermilcov se bodo ladije tresle;[49])

29. in stopili[50]) bodo iz svojih ladij vsi, kteri za veslo deržijo; mornarji in vsi kermilci bodo na suhim stali;

30. ter bodo nad teboj tulili z velikim glasam, in britko vpili,

---

33. „*Dan*“, mesto proti severju v Palestini, „*Grecija*“, Greško.
34. V hebrejskim: „*Dedan, Javan in Meluzal*“; blezo arabski kraji.
35. „*mazilo iz mire*“, v hebrejskim: „*kasija*“, cimet.
36. „*Dedan*“, mesto in pokrajina v Idumeji. Gl. Iz. 21, 13.
37. „*kedarski knezi*“, pervaki, iz rodú „*Kedarja*“, sina Izmaeloviga. Gl. 1. Mojz. 25, 13. Iz. 42, 11.
38. Kedarji (pastirsko ljudstvo) so svojo drobnico za drugo blago zamenjevali.
39. „*Saba*“ in „*Reema*“, kraji v Arabii blizo perzijanskiga morja.
40. „*Haran, Kene in Eden*“, kraji v Mezopotamii.
41. „*Saba*“, v hebrejskim: „*Seba*“, je razločna od zgornje „*Sabe*“ (v. 22.), vender pa tudi kraj v Arabii, ali pa „*Seba*“ v Etijopii.
42. „*Asur*“, Asirija, „*Kelmad*“, bojé okrajina blizo Asirije.
43. „*Morske ladije*“, v hebrejskim: „*taršiške ladije*“, španske ladije.
44. Ladije na morji so bile pervi pomoček tvoji kupčii.
45. „*in si se napolnil*“ z blagam, si obogatel, — „*v sercu morja*“, vsredi morja.
46. Nekdaj so se mógli s svojimi ladijami le bolj bregov deržati, ker niso imeli ravnala ali kompasa; na globokim so bili v silni nevarnosti potoniti.
47. „*južni veter*“, bolj prav v hebrejskim: „*vzhodnji veter*“, t. j., Nabuhodonozor, Aleksander, ki sta prišla od vzhoda nad Tir.
48. Ob tvojim razvaljenji, o Tir! bodo tudi tvoji prebivavci pokončani.
49. „*se bodo ladije tresle*“, v hebrejskim: „*se bodo predmestja tresle*“.
50. „*stopili bodo iz svojih ladij*“ v čelne, de bodo hitro k kraju in na suho prišli, ter potopu na morji ubežali.

Digitized by Google

in metali prah na svoje glave, in se bodo s pepelam potresali.[51])

31. Lase si bodo zavoljo tebe obrili,[52]) in se v rasovnike oblekli, in te objokovali v dušni britkosti s prebritkim plakanjem.

32. In začeli bodo milo pesem od tebe,[53]) in te bodo objokovali: Ktero *(mesto)* je, kakor Tir, ki je na sredi morja omolknil?

33. Z vožnjo svojiga blaga po morji si zakladal veliko ljudstev,[54]) in z obilnostjo svojiga bogastva in svojiga ljudstva[55]) si obogatil kralje na zemlji.

34. Zdaj te je morje zdrobilo, v globočino vodá je padlo tvoje bogastvo, in vsa tvoja množica, ki je bila v sredi tebe.[56])

35. Vsi prebivavci otokov nad teboj stermijo, in vsi njih kralji so, kakor od bliska zadeti, obraze spreminili.

36. Kupci ljudstev zvižgljajo nad teboj;[57]) v nič si djan, in nikdar več te ne bo.[58])

XXVIII. Poglavje.

Prerokovanje zoper tirskiga kralja; zoper Sidon. Oznanilo Izraeloviga vernjenja.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! reci tirskimu knezu:[1]) To govorí Gospod Bog: Zato ker se je tvoje serce povzdignilo, in si rekel: „Jez sim Bog, in na Božjim sedežu sedim na sredi morja“;[2]) ko si človek in ne Bog, in si misliš, de si Bog:[3])

---

51. v znamnje svoje velike žalosti. Gl. Jer. 6, 26.
52. tudi v znamnje svoje britkosti. Gl. Jer. 48, 37.
53. Njih otroci bodo zapeli žalostno pesem od tebe.
54. Ko si po morji iz mnozih daljnih krajev veliko blaga dobival, si ž njim zakladal veliko ljudstev.
55. *„in svojiga ljudstva“*, v hebrejskim: *„in svojiga blaga si obogatil kralje na zemlji“*, ker si jim mute in davke od blaga plačeval (Brentano).
56. Zdaj je došel čas, de boš razvaljen in pogreznjen s svojim ljudstvam vred v globočino morja.
57. *„žvižgljajo nad teboj“*, ne v znamnje zasmehovanja, ampak v znamnje stermenja, kakor per Jer. 49, 17: 50, 13.
58. nikoli več ne boš sozidan. Gl. zgor. 26. pogl. 6. razl.

1. Za prerokovanjem zoper tirsko deržavo in mesto nasledva tudi naznanilo šib zoper tirskiga kralja. Ker pervo prerokovanje ne obsega samo nadlog, ki jih je Nabuhodonozor, ampak tudi, ki jih je Aleksander nagnal Tiru, torej se iz tega lahko posname, de tudi to prerokovanje ne zadeva le Itobala, ki je ob Nabuhodonozorjevim času kraljeval, ampak tudi zadnjiga tirskiga vladarja, kterimu je bil Aleksander kraljestvo vzel; zlasti pa zadeva tirsko kraljestvo sploh.
2. Jez sim Bog na morji, in po njem gospodujem z vso oblastjo.
3. Sklep te verste nasledva spodej v 6. versti; 3., 4. in 5. versta so tukaj vmes postavljene.

Digitized by Google

3. (Glej, ti si modrejši, kakor Daniel;[4]) nobena skrivnost ni tebi skrita.

4. S svojo modrostjo in razumnostjo si perdobil moč, in si nanosil zlata in srebra v svoje zaklade.[5])

5. Z veliko svojo modrostjo in s svojo kupčijo si pomnožil svojo moč;[6]) in tvoje serce se je v tvoji moči povzdignilo.)

6. zavoljo téga to reče Gospod Bog: Ker se je tvoje serce povzdignilo, kakor de bi bil Bog;

7. glej, zato bom nad te perpeljal ptujce, naj močnejši izmed narodov;[7]) in izderli bodo svoje meče zoper lepoto tvoje modrosti,[8]) in oskrunili bodo tvoje veličastvo.

8. Umorili in doli potegnili te bodo;[9]) in tvoja smert bo kakor smert pobitih v sredi morja.[10])

9. Mar porečeš svojim ubijavcam, rekoč: Bog sim jez! ko si človek, ne pa Bog — v roki njih, ki te umorijo?

10. Smert neobrezanih boš storil v roki ptujcov;[11]) ker jez sim govoril, reče Gospod Bog.

11. In meni je Gospod govoril, rekoč:

12. Sin človekov! začni žalostnico nad tirskim kraljem,[12]) in mu reci: To pravi Gospod Bog: Ti pečat podobe,[13]) poln modrosti, doveršene lepote!

13. V veselji raja Božjiga si bil,[14]) vsak dragi kamen je bil na tvojim oblačilu: sard, topaz in jaspid, krizolit in oniks in beril, safir in karbunkelj in smaragd;[15]) zlato je bilo vloženo v

---

4. *„Glej, ti si“*, si misliš, *„modrejši, kakor Daniel.“* — Daniel je tistikrat živel na kraljevim dvoru v Babilonu, in je slovel zavoljo svoje visoke modrosti. V svoji pervi mladosti je bil razložil kralju Nabuhodonozorju sanje od bronastiga stebra. Gl. zgor. 14, 14. Dan. 2, 48.

5. Ti meniš, de si s svojo modrostjo in razumnostjo dosegel toliko mogočnost na morji in po suhim, in si nabral toliko bogastva, ko je vender le dar Božji vse to.

6. Ti meniš, de si s svojo razumnostjo in kupčijo obogatel.

7. Perpeljal bom nad te Kaldejce, poznejše pa Aleksandrovo vojsko.

8. *„zoper lepoto“*, zoper drage reči, ki meniš, de si si jih s svojo modrostjo pridobil.

9. *„potegnili te bodo“* s tvoje dozdevne visokosti. V hebrejskim: *„pogreznili te bodo v globočino“* (v jamo, v grob).

10. umerl boš za ranami, akoravno si misliš, de si varen na morji in v njega posestvu.

11. Smert hudobnih, malikovavcov, večno smert boš storil. — Še dan današnji pravijo Judje: *„Boš umerl kakor goj“* (ajd, kristjan). Judje so si šteli v veliko sramoto, če je kdo izmed neobrezanih koga izmed Judov umoril. Gl. 1. Kralj. 31, 4.

12. Veči del svetih očakov si misli v naslednjim popisu moč in padec tirskiga kralja kot preroško podobo nekdanjiga gospostva in padca luciferja in njegove derhali v nebesih in na zemlji.

13. O ti popolnama enakost z Bogam! — kar sam per sebi misliš, de si.

14. Ti si živel v Tiru kakor v nebeškim raji.

15. Na tvojim kraljevim plajšu so se lesketali naslednji dragi kamni: *„sard“*, belorudeč kamen, *„topaz“*, zlatorumen kamen, *„jaspid“* (jaspis), čist, bel, nekoliko rudeče bliskeč kamen, *„krizolit“*, kamen zelen ko morje, *„oniks“*,

Digitized by Google

tvojo lepotíno, in pišalke so ti bile pripravljene za dan tvojiga vstvarjenja.[16])

14. Ti si bil kakor razpet[17]) in varujoč kerub;[18]) jez sim te postavil na sveto goro Božjo;[19]) v sredi ognjenih kamnov[20]) si se sprehajal.

15. Popolnama si bil na svojih potih od dneva svojiga rojstva, dokler ni bila krivica najdena v tebi.[21])

16. Po tvojih mnozih kupčijah je bilo tvoje serce napolnjeno s krivico, in si grešil; zato sim te z gore Božje pahnil, in sim te, o varujoči kerub! iz srede ognjenih kamnov pogubil.

17. V tvoji lepoti se je tvoje serce povzdignilo, zgubil si svojo modrost v svoji lepoti; na tla sim te vergel, kraljem pred obličje sim te postavil, de te vidijo.

18. S svojimi mnogimi hudobijami, in s svojim krivičnim kupčevanjem si oskrunil svoje svetiše;[22]) zato bom v sredi tebe ukresal ogenj,[23]) ki te bo žerl, in djal te bom v pepel na zemlji vpričo vsih, ki te vidijo.

19. Vsi, ki te bodo vidili izmed narodov, bodo nad teboj stermeli; v nič boš djan, in vekoma te ne bo.

20. In Gospod mi je govoril, rekoč:

21. Sin človekov! oberni svoj

---

belo rudečkast kamen kakor noht, „*beril*“, bledozelen kamen, „*safir*“, kamen višnjev ko nebó, „*karbunkelj*“, živó rudeč kamen, „*smaragd*“, prijetno zelen kamen.

16. „*dan tvojiga vstvarjenja*“, t. j., tisti dan, ko si kraljevo krono dosegel, in se na kraljevi prestol usedel (ali pa: tvoj rojstni dan), so z muziko obhajali (Brentano).

17. „*ti si bil kakor razpét kerub*“, t. j., ti si bil kakor kerubin z razpetima perutnicama nad skrinjo zaveze.

18. „*in varujoč kerub*“, t. j., ti si bil mogočen, veličasten kralj na svojim prestolu, podoben kerubinama nad skrinjo zaveze, in si svoje podložne varoval sovražnikov (Brentano).

19. „*jez sim te postavil*“ na veličasten sedež, kakor sim bil postavil kerubine „*na sveto goro Božjo*“, t. j., na sionsko goro v tempelj; bil si tedaj namestnik Božji (Brentano).

20. „*v sredi ognjenih kamnov*“, t. j., med bližečimi drazimi kamni, kteri so bili v stene tvojiga zaliga grada vloženi, „*si se sprehajal*“.

21. Dober in pravičen si bil v svojim djanji in nehanji, dokler se nisi spačil. — Kupčijsko mesto Tir je bilo od začetka dobrodelno za ljudi; je pospešilo z ladijami prijazno občestvo med ljudstvi, jih soznanilo s pridelki ptujih dežel, in tako nagnilo k hvaležnosti do dobrotljiviga stvarnika svetá. Tir se je priporočal tudi s svojo poštenostjo proti sosednjim Izraelcam, posebno ob Davidovim in Salomonovim času. Sčasama pa se je poštenost per Tircih sprevergla v goljufijo, mirnost v škodoželjnost (zgor. 26, 2.), naravnost v zvijačnost, tako de pečanje z drugimi ljudstvi ni bilo več dobrotljivo za-nje, ampak perložnost k spačenosti.

22. „*svoje svetiše*“, t. j., svoj kraljévi sedež, ki bi mógel biti tebi sveto mesto.

23. „*ukresal ogenj*“, t. j., vnel vojsko. S svojim neumnim, prevzetnim in krivičnim obnašanjem boš razdražil mogočne vladarje, kteri te bodo s svojo vojsko pokončali.

Digitized by Google

obraz proti Sidonu,[24]) in prerokuj zoper njega,

22. in reci: To pravi Gospod Bog: Glej, jez pridem nad te, Sidon, in bom slavljen[25]) v sredi tebe, in zvedili bodo, de sim jez Gospod, ko ga bom sodil, in bom posvečevan[26]) v njem.

23. In poslal mu bom kugo, in morijo po njegovih tergih; v sredi njega bodo na vsih straneh z mečem morjeni padali; in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

24. In ne bo več Izraelovi hiši britko pohujšanje,[27]) ne ternje, ki bolečino napravlja povsod okoli njih, kteri jim zopervajo;[28]) in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

25. To pravi Gospod Bog: Kadar bom zbral hišo Izraelovo izmed narodov, med ktere so razkropljeni, bom posvečevan med njimi vpričo narodov;[29]) in stanovali bodo v svoji deželi, ktero sim bil dal svojimu hlapcu Jakopu.

26. In varno bodo v njej prebivali, in hiše zidali, in vinograde sadili, in v miru bodo prebivali, ko bom sodbo izpolnil nad vsimi okrog, kteri jim zopervajo; in zvedili bodo, de sim jez Gospod, njih Bog.[30])

XXIX. Poglavje.

Prerok napoveduje Egiptu pokončanje; po štirdesetih letih si bo Egipt spet nekoliko opomogel, ter bo majhno kraljestvo; Judam v sužnosti pa obeta pomoč.

1. Deseto leto, deseti mesec, enajsti dan[1]) mesca[2]) mi je Gospod govoril, rekoč:

2. Sin človekov! oberni svoj obraz proti Faraonu, egiptovskimu

---

24. Sidon je bil nar starji finiško mesto, in mati tirskiga mesta; pa hči je bila kmalo mogočneji od matere, in jo je sebi podvergla. Prim. Iz. 23, 4. Ker je Sidon s Tiram kupčeval, se je njegovih napčnost navzel. Per preroku Jeremii (25, 22: 27, 3.) je Sidon tudi med kraljestvi, ki jih bo Nabuhodonozor podjarmil.

25. „*slavljen*“, češen, poveličan po svoji šibi, s ktero nad te pridem.

26. „*bom posvečevan*“, t. j., ko svet in pravičen sodnik spoznavan.

27. Nobeno ljudstvo ni Izraelovi hiši toliko škode storilo, kakor sidonsko, ki ji je bilo Jezabelo, hčer svojiga kralja Etbaala, kraljico dalo (3. Kralj. 16, 31.). Po njej je bilo malikovanje z vsimi njegovimi gnusobami v izraelskim kraljestvu sploh vpeljano.

28. Hudobni sosedje Izraelcov so bili kakor bodeče ternje; še le kadar bodo ti sosedje s Tirci in Sidonci vred ponižani, bo Izrael varno in mirno v svoji deželi prebival. To se je zgodilo ob času Makabejcov.

29. „*bom posvečevan*“ kot resnični Bog, kteri svoje obljube zvesto spolnuje.

30. Pokojno in srečno življenje, ki ga bom svojimu poboljšanimu ljudstvu dal v Palestini, pa tudi šibe, s kterimi bom tepel nasprotnike svojiga ljudstva, bodo prepričale narode, de sim jez vsigamogočni in v spolnovanji svojih obljub resnični in zvesti Bog (Brentano).

1. „*enajsti dan*“, v hebrejskim pa je: „*dvanajsti dan*“.

2. leta 589 pred Krist., ob zapertii jeruzalemskiga mesta, v 10. letu Sedekijeviga kraljevanja.

Digitized by Google

kralju,[3]) in prerokuj zoper njega in zoper ves Egipt,

3. govôri in reci: Tako govorí Gospod Bog: Glej, jez pridem nad te, Faraon, egiptovski kralj, véliki zmaj![4]) ki v sredi svojih rek ležiš,[5]) in govoriš: „Moja je reka, in jez sim se sam naredil.[6])

4. In djal bom berzdo[7]) na tvoje čeljusti; ribe tvojih rek bom k tvojim luskínam prilepil, in te izlekel iz srede tvojih rek, in vse tvoje ribe se bodo tvojih luskín deržale“.[8])

5. In vergel bom tebe in vse ribe tvoje reke v pušavo; na zemljo boš padel, ne boš pobran, in ne spravljen; zverinam na zemlji in pticam pod nebam te bom dal požreti;[9])

6. in vsi Egipčani bodo zvedili, de sim jez Gospod; zato ker si bil terstova palica Izraelovi hiši.[10]) Iz. 36, 6.

7. Kadar so te v roko vzeli, si se zlomil, in si vse njih rame oderl; kadar so se na-te operli, si se zdrobil, in si vse njih ledje raztergal.[11])

8. Zavoljo tega to govorí Gospod Bog: Glej, jez bom meč zoper te perpeljal, in v tebi pomoril človeka ino živíno.

---

3. Po misli sv. Hieronima zadeva to prerokovanje Faraone sploh, to je, egiptovske kralje, kteri so ob času kaldejskiga kraljestva na Egiptovskim vladali; po misli druzih pa zadeva per preroku Jeremii (44, 30.) omenjeniga kralja, ki se imenuje „*Hofra*“ ali „*Efree*“ ali „*Apries*“, ki je takrat vladal; vender pa se vse prerokovanje njemu ne perlega.

4. „*véliki zmaj*“, t. j., krokodil. Egiptovski kralj se permérja krokodilu, ki v Nilu in njegovih strugah živí, in méni, de mu nihče nič ne more (Brent.).

5. Egiptovski kralj si je mislil, de je dobro zavarovan v svoji deželi, kjer je veliko izkopanih strug ali vodotokov, in de zatorej zunanji sovražniki ne morejo lahko do njega priti (Brentano).

6. „*Moja je reka*“, moje je egiptovsko kraljestvo, nihče mi ga ne more vzeti; za svojo moč in za svoje kraljestvo le sam sebi hvalo vem. — V hebrejskim: „*Moja je reka moja, in jez sim jo sebi naredil*“. S strugami ali vodotoki, ki sim jih dal iz Nila po deželi izkopati, je moje kraljestvo dobro zavarovano. — Faraoni so dali veliko strug po Egiptovskim izkopati (Brentano).

7. V hebrejskim: „*In djal ti bom ternek v čeljusti*“.

8. O krokodil! na ternek te bom vjel, ter te z ribami vred, ktere se te bodo deržale, na suho potegnil. Pomen: O Faraon! tebe in tebi zvesto ljudstvo bom vergel iz deželе, kjer se med Nilam in njega strugami prav zavarovaniga misliš (Brentano).

9. Kaldejska vojska bo tebe in tvoje ljudstvo podila proti zahodnji pušavi, ter te bo ondi premagala, potolkla, in nepokopaniga pustila zverinam in pticam v žertje. — Jožef Flavi perpoveduje, de je bil Nabuhodonozor egiptovskiga kralja umoril in namesti njega druziga izvolil (Brentano).

10. „*ker si bil*“ ti, Egipt, „*terstova palica*“, ali palica iz tersta, t. j., slaba podpora — slaba pomoč Izraelcam. — Egipčane bo šiba Božja zadela, zato ker so Izraelce od zaupanja v Boga odvračali, ko so jim obetali pomoč, ktere pa — ker sami nezmožni — jim niso môgli dati (Brentano).

11. O Egipt! ti si bil Izraelcam vselej v veliko škodo, kolikorkrat so se na te naslanjali, in v tvojo pomoč zaupali; kakor je popotniku v škodo slaba palica, ktera se pod njim prelomi, ker ga njeni konci oderejo, in mu še celó ledje prederejo (Brentano).

Digitized by Google

9. In egiptovska deželа bo pušava in samota; in zvedili bodo, de sim jez Gospod; zato ker si govoril: Moja je reka, in jez sim jo naredil!

10. Zato glej, jez pridem nadte in nad tvoje reke, in dal bom egiptovsko deželo v samoto, z mečem ukončano, od stolpa sijenskiga do etijopskih pokrajin.[12])

11. Ne pojde skozi njo človeška noga, tudi nobeno živinče ne bo po nji hodilo,[13]) in štirdeset lét se ne bo na nji stanovalo.[14])

12. In djal bom opušeno egiptovsko deželo med dežele opušene, in njene mesta med razvaljene mesta, in bodo pustote štirdeset let;[15]) in razkropil bom Egipčane med narode, in jih razvel po deželah.[16])

13. Ker to govorí Gospod Bog: Na koncu štirdesetih let bom Egipčane zbral izmed ljudstev, med kterimi so bili raztreseni.

14. In bom vjete Egipčane nazaj perpeljal, in jih bom postavil v deželo fatureško,[17]) v deželo, kjer so rojeni bili;[18]) in bodo tam majhno kraljestvo.

15. Med drugimi kraljestvi bo nar manjši, in se ne bo več čez narode povzdigovalo; in zmanjšal jih bom, de ne bodo gospodarili narodov.[19])

16. Tudi ne bodo več hiši Izraelovi v zaupanje, ter ne je učili hudobije, de bi bežali od mene, in k njim zahajali;[20]) in zvedili bodo, de sim jez Gospod Bog.

17. In zgodilo se je sedem in dvajseto leto pervi dan perviga

---

12. V hebrejskim: ... *„in bom spremenil egiptovsko deželo v pušavo od Migdola do Sijene in do egiptovske meje“*. — *„Migdol“* je bil na vzhodnji, *„Sijene“* pa so bile na južni egiptovski meji. *„Od Migdola do Sijen“* se tedaj pravi: Od eniga konca do druziga, ali ves Egipt (Brentano).

13. Egiptovsko bo po kaldejski vojski popolnama pomandrano.

14. Egiptovsko si bo komej v štirdesetih letih opomoglo.

15. Djal bom egiptovsko deželo med število pokončanih deželá, in njene mesta med število razvaljenih mest, t. j., egiptovsko deželo bom dal takó pokončati, in njene mesta takó razvaliti, kakor sim dal pokončati dežele in razvaliti mesta Edomljanov, Moabljanov in druzih narodov po kralji Nabuhodonozorji (Brentano).

16. Egipčani, kteri niso za kugo in lakoto pomerli, ali pod mečem padli, so bili v sužnost peljani.

17. *„Fatureška deželа“* je vélika tebajska okrajina v zgornjim Egiptu, in se tukaj imenuje namesti vsiga Egipta.

18. Konec štirdesetih let blezo sega v tisti čas, ko je bil Cir kaldejsko kraljestvo premagal, in vjetim ljudstvam dovolil, iz kaldejskih dežel v svojo rojstno deželo se verniti; Kaldejci niso nikogar pustili iz sužnosti (Iz. 14, 17.).

19. Egipt se odslej ni več povzdignil med kraljestvi, ter je ostal majhen v primeri z drugimi, s perzijanskim, greškim in rimskim kraljestvam. Pod Perzijani je bil Egipt poskusil si svobodnost z bojem perdobiti, pa je bil še globokeje ponižan, in od tistiga časa je bil zmirej le ptujcam v oblasti, namreč Aleksandru, Ptolomejcam, Rimljanam, Saracenam in Turkam.

20. Izraelci se ne bodo več zanašali na Egipčane, kteri so jih v greh zapeljevali, ter so jih od zaupanja v Boga odvračali, in na svojo stran vabili. V hebrejskim: ... *„v zaupanje, ktero jih je spominjalo hudobije, de so se na nje obračali“*, t. j., de so zoper prepoved Božjo per njih pomoči iskali (Brentano).

Digitized by Google

mesca, de mi je Gospod govoril,[21]) rekoč:

18. Sin človekov! Nabuhodonozor babilonski kralj je dal svoji vojski terdo službo zoper Tir; vsaka glava je oplešéla, in vsaka rama ogoléla; in ni plačila prejel ne on, ne njegova vojska od Tira za službo, ktero mi je opravljal zoper njega.[22])

19. Za tega voljo to govori Gospod Bog: Glej, jez bom dal Nabuhodonozorju, babilonskimu kralju, egiptovsko deželo;[23]) in bo nje množico odpeljal, in njeno premoženje poropal, in nje rop pobral; in to bo plačilo njegovi vojski Jer. 46, 2.

20. za delo, s kterim mi je služila zoper njega; dal mu bom egiptovsko deželo, zato ker je meni delal,[24]) reče Gospod Bog.

21. Tisti dan bo rog poganjal Izraelovi hiši;[25]) in tebi bom v sredi njih usta odperl;[26]) in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

XXX. Poglavje.

Prerok še dalje napoveduje Egiptu pokončanje.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! prerokuj in reci: To govorí Gospod Bog: Tulite, gorjé, gorjé dnevu![1])

3. Ker blizo je dan, in bliža

21. v letu 572 pred Krist. — Naslednje prerokovanje je prejel Ecehiel 17 let pozneje od poprejšnjiga, tisto leto, ko se je bil Tir podal, in ko je bil Jeruzalem že 14 let pogorišé.

22. Nabuhodonozor je oblegal Tir trinajst let (zgor. 26. razl. 13.). Ko ga je bil premagal, je v njem malo plena najdel, in skorej nič druziga ne kakor prazne hiše, ali ker so bili Tirci s svojim premoženjem zbežali (Iz. 23. razl. 14.), ali pa ker so se bili s tem pogojem zmagavcu podali, de svojim vojakam ne bo dovolil mesta ropati.

23. Ne vé se prav, kdaj je Nabuhodonozor Egipt porušil; ko je ob obleganji tirskiga mesta Moabljane in Edomljane premagal, je bil brez dvoma tudi Egipt napadel; vender pa je mogel popolnama premagati in pokončati to deželo še le po užuganim Tiru.

24. „*zato ker je meni delal*“, t. j., zato ker je bil moja šiba, spolnovavec mojiga kaznovanja.

25. Tisti čas, ko bo Nabuhodonozor Egipt pokončal, in z vojske v Babilon prišel, „*bo jel rasti rog Izraelovi hiši*“, t. j., Izraelci bojo jeli dobivati moč. Tisti čas je bil na kraljevim dvoru veliko veljavo dosegel prerok Daniel, ko je bil Nabuhodonozorju sanje razložil (Dan. 2.), in s tem je svojim vjetim rojakam veliko pomagal. Kmalo po tem je Nabuhodonozorjev sin Evilmerodah kralja Jehonija iz ječe spustil (4. Kralj. 27.), njega vnuk Zorobabel pa je Jude iz sužnosti v Palestino peljal.

26. Ko se bo to prerokovanje spolnilo, boš prav serčno govoril, ter svaril svoje rojake, ker te bojo spoznali ko praviga preroka Božjiga.

1. O kako nesrečen je dan, ki se vam bliža, o Egipčani!

Digitized by Google

se dan Gospodov;[2]) oblačin dan, čas narodov bo.[3])

4. Ker meč pride v Egipt; in trepet bo v Etijopii,[4]) ko bodo ranjeni padali v Egiptu, in bo odpeljana njega množica,[5]) in bodo razdjane njega podlage.[6])

5. Etijopija in Libija in Lidijani in vse druge ljudstva in Kub[7]) in sinovi zavezne dežele[8]) bodo z njimi pod mečem padli.[9])

6. To govorí Gospod Bog: In padli bodo, kteri Egipt podpérajo, in njegovo gospostvo bo razdjano; od stolpa sijenskiga sem bodo v njem pod mečem padli,[10]) govori Gospod vojskinih trum.

7. In razdjani bodo v sredi zapušenih dežel, in njih mesta bodo v sredi zapušenih mest.[11])

8. Tedaj bodo zvedili, de sim jez Gospod, ko bom ogenj v Egipt poslal,[12]) in ko bodo poterti vsi njegovi pomočniki.

9. Tisti dan pojdejo spred mojiga obličja poslanci na ladijah, Etijopii zaupanje podérat; in trepet bo med njimi dan egiptovski, ker gotovo pride.[13])

10. To govorí Gospod Bog: Konec bom storil množici egiptovski z roko Nabuhodonozorja, kralja babilonskiga;

11. on in njegovo ljudstvo z njim, naj močnejši izmed narodov bodo perpeljani pokončevat deželo; in potegnili bodo svoje meče nad Egipt, ter bodo napolnili s pobitimi deželo.

12. In bom posušil struge rek,[14]) in bom dal deželo v roke prehudobnim; in razdjal bom deželo in nje obilnost po roki ptujcov; jez Gospod sim govoril.

---

2. „*dan Gospodov*“ je ta, ob kterim se Bog posebno milostljiviga ali pa strahovavniga skazuje; tukaj je dan strahovanja.
3. „*čas narodov*“, ob kterim bodo egiptovske ljudstva strahovane.
4. „*v Etijopii*“, v sosednji deželi proti jugu, ker se bodo bali, de bi jih kaj enaciga ne zadelo.
5. „*njega množica*“, t. j., egiptovska množica bo peljana v sužnost.
6. „*njega podlage*“, t. j., egiptovsko bogastvo, gospostvo, moč.
7. „*Kub*“, t. j., Kubljani, ljudstvo na južni egiptovski meji; v nekterih rokopisih se bere „*Nub*“, t. j., Nubljani, afrikansko ljudstvo, kakor so tudi poprej imenovane ljudstva afrikanske.
8. „*sinovi zavezne dežele*“, ali: „*sinovi iz dežele zaveze*“, so Judje, kteri so se bili na Egiptovsko preselili. Gl. Jer. 42, 14.
9. Vse ljudstva, ktere bodo Egipčanam pomagale, bo enaka nesreča zadela.
10. V hebrejskim: ... „*razdjano; od Migdola do Sijen bodo v njem pod mečem padli*“ i. t. d. Gl. zgor. 29, 10.
11. Egiptovska dežela s svojimi mesti bo peršteta številu pokončanih deželá in razvaljenih mest. Gl. zgor. 29, 12.
12. „*ogenj*“, t. j., vojsko. Glej Ps. 77, 63. Iz. 42, 25.
13. Tisti čas, ko bodo Egipčani premagani, se bodo Etijopci, njih pomagači, po Nilu peljali v svojo domovino, ter bodo svojim rojakam to žalostno novico oznanili, in jim s tem vse upanje na egiptovsko pomoč poderli; — „*dan egiptovski*“ se imenuje tisti, ob kterim bodo kazni Božje Egipčane zadele.
14. „*struge rek*“, t. j., vodotoke, po kterih se voda iz Nila po deželi izliva; pomen: poslal bom sušo nad Egipt (Menochi).

Digitized by Google

13. To pravi Gospod Bog: Podobe bom končal, in malikam v Memfu[15]) bom konec storil; in vojvoda v egiptovski deželi ne bo več,[16]) in strah bom poslal po egiptovski deželi. Cah. 13, 2.

14. Deželo fatureško[17]) bom razdjal, in ogenj[18]) bom v Tafnis[19]) vergel, in nad Aleksandrijo[20]) bom sodbo sklenil.

15. In izlil bom svojo jezo nad Pelusijo,[21]) moč egiptovsko, in množico v Aleksandrii bom usmertil.

16. In dal bom ogenj v Egipt; kakor porodnica bo Pelusija terpela, in Aleksandrija bo razvaljena, in v Memfu bodo vsakdanje stiske.

17. Mladenči v Helijopolu[22]) in Bubasti[23]) bodo pod mečem padli, one pa[24]) bodo v sužnost gnane.

18. In v Tafnisu se bo dan mračil, ko bom tam žezlo Egiptu razlomil,[25]) in bo v njem jenjal napuh njegove mogočnosti: njega bo oblak pokril, njegove hčere[26]) pa bodo v sužnost peljane.

19. Sodbo bom v Egiptu napravil, in zvedili bodo, de jez sim Gospod.

20. In zgodilo se je enajsto

---

15. „*Memf*“ (Memfis), véliko mesto v srednjim Egiptu; ondi so zlasti vola, ki se mu je reklo „*Apis*“, po božje častili.

16. „*vojvoda*“, vladarja, ali kralja na Egiptovskim ne bo več tistih štirdeset let, ko bode dežela enaka pušavi; ali pa: potlej (po Nabuhodonozorjevi zmagi) bodo egiptovski kralji jenjali gospodovati, in le ptujci bodo ondi vladali; kar se je tudi zgodilo. Gl. zgor. pogl. 29. razl. 19.

17. „*Deželo fatureško*“, v hebrejskim: „*Patros*“, v zgornjim Egiptu.

18. „*ogenj*“, t. j., vojsko. Glej zgor. 12. razlago.

19. „*Tafnis*“, v hebrejskim: „*Zoan*“, véliko mesto v spodnjim Egiptu.

20. „*nad Aleksandrijo*“, v hebrejskim: „*nad No*“, t. j., nad staro sloveče mesto „*Tebe*“. Sveti Hieronim zaznamnja to sloveče mesto z imenam ob njegovim času naj imenitnejšiga mesta v Egiptu, namreč z „*Aleksandrijo*“. Gl. Jer. 46, 25.

21. „*nad Pelusijo*“, po našim jeziku: „*nad blatno mesto*“, v hebrejskim: „*nad Sin*“, kar ravno uno mesto pomeni. To mesto je bilo močna terdnjava na severni egiptovski meji proti Palestini.

22. „*v Helijopolu*“, v hebrejskim: „*v Onu*“, v solnčnim mestu na spodnjim Egiptovskim. Glej Jer. 43, 13.

23. „*v Bubasti*“, v hebrejskim: „*v Fi-Besetu*“, zdaj se to mesto imenuje „*Bišbeš*“, in stoji ob vzhodnji Nilovi strugi (Brentano).

24. „*one pa*“, t. j., njih žené, ali pa tudi ženske sploh (Brentano).

25. „*v Tafnisu*“, v mejni terdnjavi na spodnjim Egiptovskim, kjer so Faraoni grad imeli (Jer. 43, 9.), bo za Egipčane nesrečen poboj; — „*ko bom tam žezlo*“, t. j., kraljevo palico — kraljevo vladarstvo — Egipčanam razterl, v hebrejskim: „*ko bom tam zapahe Egiptu polomil*“, t. j., ko bom na egiptovski meji prederl zagraje, braniša, terdnjave, ki so tako rekoč z zapahi previdene vrata v Egipt; — ali pa tako le: ko bom tam egiptovsko vojskino trumo pokončal. Berž ko ne, so bili Kaldejci ondi Egipčane vpervič otolkli, in to terdnjavo v oblast dobili (Brentano).

26. „*njega bo oblak pokril*“, Egipt bo tma vojakov pokrila, ali pa: nesreča zadela; — „*njegove hčere*“, v hebrejskim: „*prebivavci njegovih pristav pa bodo*“ i. t. d. (Brentano).

Digitized by Google

leto,[27]) pervi mesec, sedmi dan mesca, de mi je Gospod govoril, rekoč:

21. Sin človekov! roko Faraona, egiptovskiga kralja, sim razterl; in glej, ni obezana, de bi se zacelila, ne z rutami ovita, ne s povoji povita, de bi moč dobila, in meč držati môgla.[28])

22. Za tega voljo to govori Gospod Bog: Glej, jez pojdem nad Faraona, egiptovskiga kralja, in bom njegovo močno, pa zlomljeno roko zdrobil,[29]) in izbil mu meč iz roke;

23. in Egipčane bom med narode razkropil, in jih razvel po deželah.

24. In roke babilonskiga kralja bom uterdil, in mu svoj meč v roko dal; Faraonove roke pa bom zmel, in pobijani bodo milo ječali pred njega obličjem.[30])

25. In roke babilonskiga kralja bom uterdil, Faraonove roke pa bodo upadle; in zvedili bodo, de jez sim Gospod, ko bom babilonskimu kralju svoj meč v roke dal, in ko ga bo potegnil nad egiptovsko deželo.

26. In razkropil bom Egipčane med narode, ter jih razvèl po deželah, in zvedili bodo, de jez sim Gospod.

XXXI. Poglavje.

Ošabni, mogočni asirski kralj je bil enak visokimu in košatimu cedru na Libanu, pa je vender padel; bil je namreč umorjen, in njegovo kraljestvo je razpadlo; ravno taka se bo zgodila s Faraonam in njegovim kraljestvam.

1. In zgodilo se je enajsto leto,[1]) tretji mesec, pervi dan mesca, de mi je Gospod govoril, rekoč:

2. Sin človekov! reci Faraonu, egiptovskimu kralju, in njegovimu ljudstvu: Komu si enak postal v svoji velikosti?[2])

---

27. „*enajsto leto*“ po odpeljanji kralja Jehonija v sužnost. Tri mesce po naslednji prerokvi je Nabuhodonozor Jeruzalem užugal.

28. Pomen: Faraonovo vojskino trumo sim že zeló poterl, in si ni še toliko opomogla, de bi se môgla Kaldejcam braniti. — To méri, berž ko ne, na pervi poboj Egipčanov, ko so hotli priti Judam na pomoč (Jer. 37, 6.); drugi pa to obračajo na poboj ob Evfratu (Jer. 46, 2.).

29. „*in bom njegovo močno pa* (tudi) *zlomljeno roko* (tedaj obe roki) *zdrobil*“, v hebrejskim: „*in bom njegovo močno in zlomljeno roko zdrobil*“, t. j., vso ostalo, pa že močno oslabljeno vojsko Faraonovo bom pokončal.

30. „*pred njega obličjem*“, t. j., pred obličjem babilonskiga kralja. V hebrejskim: ... „*Faraonu pa bom roke zmel, de bo pred njim na glas vpil, kakor pobijani*“, t. j., kakor oni, ki jih ubijajo. Egiptovski kralj bo babilonskiga kralja milosti prosil, pa je ne bo dosegel, temuč bo umorjen (Brent.).

1. osem in trideset dni pred užuganim Jeruzalemam, ko so vjeti Judje ob reki Kobaru še zmirej upali, de bo egiptovski kralj od Jeruzalema sovražnike odpodil.

2. S čém hočem permérjati tvojo velikost in mogočnost, pa tudi tvoj prihodnji padec?

Digitized by Google

3. Glej, Asur[3]) je bil kakor ceder na Libanu, lepo obrašen, in košat, in silno visok, in njegov verh je stal visoko med gostimi vejami.

4. Vode so ga redile, jezero ga je povzdignilo;[4]) njegove reke so povsod okoli njegovih korenin tekle, in svoje potoke je izpušal do vsih dreves po deželi.[5])

5. Zato se je njegova visokost čez vse drevesa v deželi povzdignila; in njegove veje so se razrašale, in njegovi odrasliki so zavoljo obilnosti vode visoki zrastli.

6. In ko je svojo senco razprosterl, so vse ptice spod neba na njegovih vejah gnjezdile, in pod njegovimi vejami so vse gozdne zveri svoje mlade imele, in pod njegovo senco je prebivala množica prav veliko narodov.[6])

7. In je bil sprelep v svoji velikosti in v svojih raztegnjenih vejah; imel je namreč svoje korenine zraven veliko vodá.

8. Cedri v Božjim raji[7]) niso bili viši od njega, jelke niso dosegle njegove visokosti, in javori niso imeli njemu enakih vej;[8]) nobeno drevo Božjiga raja ni bilo podobno njemu in njegovi lepoti.[9])

9. Ker jez sim njega lepiga naredil z veliko košatimi vejami; in nevošljive so mu bile vse drevesa, ktere so bile v Božjim raji.[10])

10. Za téga voljo govorí to Gospod Bog: Zato ker se je v svoji visokosti povzdignil, in je kazal svoj zeleni in košati verh, in se mu je serce v njegovi visokosti napuhnilo:[11])

11. sim ga dal v roke nar mogočnejšimu izmed narodov,[12])

---

3. „*Asur*“, t. j., asirski kralj s svojim kraljestvam. — Mogočni asirski kralj se tukaj permerja visokimu in košatimu cedru na Libanu, ker je s svojo velikostjo — mogočnostjo — tako presegal druge kralje, kakor presega ceder drugo drevje s svojo visokostjo. Perm. zgor. 17, 3. 24. Dan. 4, 17—23. (Brentano).

4. Na Libanu so sem ter tje po tem gorovji stoječe vode in jezera, iz kterih tečejo potoki, ter nižje kraje obilno močijo. V taki vlažni zemlji cedri z drugim drevjem prav lepo in čversto rastejo (Brentano).

5. „*Vode — jezera — reke — potoki*“ so podoba asirskiga bogastva, kteriga so se vsi podložni vdeleževali.

6. Pomen: Mnogi narodi, domači in ptuji, so našli pomoč — varstvo — brambo — pod žezlam — pod kraljevo palico — asirskiga kralja, in so s tem dosegli moč in blagovitost.

7. „*Cedri v Božjim raji*“, t. j., cedri na Božjim vertu, na svetu.

8. Naj lepši drevesa na svetu niso bile enake temu cedru.

9. Pomen: Naj mogočnejši kralji in narodi niso bili enaki asirskimu kralju v mogočnosti in slavi (Brentano).

10. Vsi kralji na zemlji so bili nevošljivi asirskimu kralju zavoljo njegove mogočnosti in slave (Brentano).

11. Asirski kralj se je pregrešil s svojo ošabnostjo. Glej Judit. 3, 12: 5, 29. (Brentano).

12. „*nar mogočnejšimu*“, Nabopolasarju, ali pa njegovimu sinu Nabuhodonozorju.

Digitized by Google

ki bo z njim delal, kakor bo hotel; po njegovi hudobii sim ga zavergel.[13])

12. In posekali so ga ptuji in naj grozovitnejši izmed narodov, ter ga vergli čez goré, in po vsih dolinah so popadali njega veršiči, in na vsim skalovji v deželi so se zlomile njega veje; in vsi ljudje na zemlji so izpod njegove sence zbežali, in ga zapustili.[14])

13. Na njega podertiga so se usedle vse ptice spod neba, in na njegove veje se ulegle vse zveri tistiga kraja.[15])

14. Zavoljo tega naj se nobeno drevo per vodah ne povzdiguje zavoljo svoje visokosti, in naj ne zaganja svojiga verha med gostimi in košatimi vejami, tudi naj se ne opéra na svojo visokost nobeno, ki je namakano z vodo; ker vsi so izdani v smert pod naj bolj spodnjo zemljo med človeške otroke k njim, ki gredo v jamo.[16])

15. To govori Gospod Bog: Tisti dan, kadar je šel na spodnji svet, sim žalovanje napravil;[17]) z morjem sim ga bil pokril,[18]) in njegove potoke ustavil, in obilne vode perderžal;[19]) Libanon je žaloval nad njim, in vse poljske drevesa so se tresle.[20])

16. Shrumam njegoviga padca

---

13. *„po njegovi hudobii“*, t. j., po méri njegove hudobije, ali zavoljo njegove hudobije, sim razdjal njega kraljestvo.

14. Nabopolasar, Kaldejic, vojvoda asirske vojske, se je bil z Astijagam, medijanskim deželnim poglavarjem, zarotil zoper svojiga gospoda, asirskiga kralja, ter je Ninive oblegel, jih užugal, kralja umoril, in tako asirskimu kraljestvu konec storil, kakih osem in trideset let pred končanjem Judoviga kraljestva. Nabopolasar, Nabuhodonozorjev oče, je bil po tem ustanovil kaldejsko kraljestvo, Astijag pa je gospodoval v Medii.

15. Asirskimu kralju podložne ljudstva so se veselile njegoviga padca, in so ga zaničevale.

16. *„Zavoljo tega“*, zavoljo te žalostne pergodbe, de je tudi visoki, košati ceder — mogočni asirski kralj — padel, naj bodo ponižni kralji in vladarji; — *„naj se nobeno drevo per vodah“* — noben kralj in vladar v svoji moči in sreči — *„ne povzdiguje zavoljo svoje visokosti“*, zavoljo svoje mogočnosti, slave in veljave; — *„naj ne zaganja svojiga verha med gostimi in košatimi vejami“*, vladar naj ne gospoduje ošabno nad svojimi podložniki, ter naj jih ne tare; — *„tudi naj se ne opéra* (ne zanaša) *na svojo visokost nobeno“* drevo, ki je v dobri, z vodo obilno močeni zemlji usajeno, t. j., noben vladar naj se ne zanaša na svojo moč, ter naj se ne napihuje in ne baha s svojo visokostjo; *„ker vsi* (ljudje) *so izdani v smert“*; pomen: vsi kralji in vladarji, naj bodo še takó mogočni, so vender le slabi in umerljivi ljudje, ki gredo z drugimi vred pod zemljo na uni svet, z njih smertjo pa jenja vsa njih mogočnost in blišoba (Brentano).

17. Tisti čas, ko je bil ceder posekan, in se je bil zvalil v jamo, t. j., ko je bil asirski kralj umorjen, in je bil šel na uni svet, sim po njem žalovanje napravil.

18. *„z morjem sim ga bil pokril“*, t. j., z nesrečami sim ga bil obložil.

19. vse sim mu bil odtegnil, kar bi bilo njegovo moč ohranilo, in njega padec odvernilo.

20. Asirija je žalovala za svojim kraljem, in vsi bližnji kralji so se bali enake nesreče.

Digitized by Google

sim pretresel ljudstva, ko sim ga pahnil na spodnji svét s temi, ki gredó v jamo; in tolažile so se pod naj spodnjo zemljo vse blage rajske drevesa in sprelepe na Libanu, vse, ki so močene z vodo.[21])

17. Pa tudi oni[22]) pojdejo z njim na spodnji svet k pomorjenim z mečem; in vsak, kteri mu je pomagal, bo sedel pod njegovo senco v sredi narodov.

18. Komu si enak, o sloveči in visoki med rajskimi drevesi?[23]) Glej, pahnjen boš z rajskimi drevesi na spodnji svet;[24]) v sredi neobrezanih[25]) boš spal, z njimi, ki so bili z mečem pobiti. Ta[26]) je Faraon in vsa njegova množica, govorí Gospod Bog.

XXXII. Poglavje.

Dve drugi žalostni pesmi od pokončanja egiptovskiga kralja in njegoviga kraljestva.

1. In zgodilo se je dvanajsto leto,[1]) pervi dan dvanajstiga mesca, de mi je Gospod govoril, rekoč:

2. Sin človekov! začni žalostnico nad Faraonam, egiptovskim kraljem, in mu reci: Levu med narodi si bil podoben, in zmaju, ki je v morji;[2]) in sukal si rog po svojih rekah,[3]) in si motil vode s svojimi nogami, in njih reke preteptaval.[4])

3. Zavoljo tega to govorí Gospod Bog: Razpél bom nad te-

---

21. „*pod naj spodnjo zemljo*“, t. j., na unim svetu je bilo kraljem in narodam v tolažbo, viditi asirskiga kralja, in de je tudi mogočno asirsko ljudstvo kakor njih razpadlo; pa tudi veliko živih kraljev se je veselilo razpada asirskiga kraljestva.

22. „*Pa tudi oni*“, namreč še živi kralji pojdejo za njim na uni svet, in vsi, kteri so mu pomagali, se bodo k njemu perdružili, ker jih bo enaka nesreča zadela. — V hebrejskim: . . . „*z mečem, in njegova roka* (njegovi pomagači) *in kteri so sedeli pod njegovo senco* (ktere je on varoval, ali kteri so se na njegovo varstvo zanašali) *med narodi*“, pojdejo za njim pod zemljo.

23. O Faraon! s kterim kraljem bi te mogel perličnejši permérjati, kakor ravno s popisanim asirskim kraljem?

24. pahnjen boš s pozemeljskimi kralji vred v brezno.

25. „*v sredi neobrezanih*“, t. j., med hudobneži. Gl. zgor. 28, 10.

26. „*Ta*“ visoki in košati, pa poderti ceder (asirski kralj) je tudi Faraon in njegovo ljudstvo, kteriga ravno taka nesreča čaka.

1. „*dvanajsto leto*“ po odpeljanji kralja Jehonija, 587 let pred Krist.

2. „*zmaju*“, t. j., krokodilu, „*v morji*“, v Nilu, ki ga Arabljani še zdaj „*el-baher*“, t. j., „*morje*“ imenujejo.

3. „*in sukal si svoj rog po rekah*“, t. j., kazal si svojo moč za Nilam in njega strugami, ker si mislil, de nihče ne more do tebe priti. — V hebrejskim: „*in si derl z močjo po svojih rekah*“, bil si strašan, kakor krokodil v Nilu in v njega strugah (Brentano).

4. Krokodil ima štiri noge, se včasih s silno močjo po vodi valja, ter jo s tem kalno ali motno dela (Gl. Job. 41, 9—12.). Pomen: Ti si ljudstva pod svojo oblastjo terdo gospodaril in pestil. „*Vode*“ in „*reke*“ pomenijo ljudstva.

Digitized by Google

boj svojo mrežo v množici veliko ljudstev, in te bom izlekel s svojim sakam.

4. Na suho te bom potegnil, in te na polje vergel; in vse ptice izpod néba bom na té posadil, in zveri vse zemlje bom s teboj nasitoval.[5])

5. In tvoje meso bom po gorah razmetal, in tvoje hribce bom s tvojo sokrovico napojil.[6])

6. In tvojo deželo bom do hribov namočil s tvojo smerdljivo kervjo,[7]) in tvoje doline[8]) bodo s teboj napolnjene.

7. In ko boš ugasnjen, bom nebó zagernil, in njega zvezde otemnil; solnce bom pokril z oblakam, in luna ne bo dajala svoje svetlobe.[9])

8. Vse luči na nebu bom v žalost djal po tebi, in temo bom poslal po tvoji deželi, pravi Gospod Bog, ko bodo popadali tvoji ranjenci v sredi dežele, reče Gospod Bog.

9. In pretresel bom serce veliko ljudstev, ko bom tvoje poterte[10]) perpeljal med narode po deželah, kterih ne poznaš.

10. In storil bom, de bo veliko ljudstev nad teboj stermélo; in njih kralje bo zavolj tebe silna groza obhajala, ko se bo jel moj meč sukati pred njih očmi; in slédnji se bo zdajci tresel[11]) za svoje življenje na dan tvojiga potertja.

11. Ker to govorí Gospod Bog: Meč babilonskiga kralja bo nad té prišel.[12])

12. Z mečmi junakov bom tvojo množico poderl; nepremagljivi so vsi ti narodi; in razdjal bom napuh Egipta, in njegova množica bo razkropljena.[13])

13. In pokončal bom vso njegovo živino, ki je per obilnih vodah; in človeška noga ne bo več po njih brodila, in živinski parkelj jih ne bo kalil.[14])

14. Tadaj bom njih vode prav

---

5. Faraonova vojska bo pobita, nepokopane merliče bodo ptice in zveri žerle (Brentano). Gl. zgor. 29, 4. 5.

6. „*s tvojo sokrovico*“, t. j., s kervavim gnojem iz ran. V hebrejskim: ... „*razmetal, in tvoje doline bom s tvojimi ostanki napolnil*“, t. j., polno bo merličev po vsih egiptovskih hribih in dolinah (Brentano).

7. Tista pokrajina egiptovske dežele, kjer ljudje prebivajo, je ozka soteska na obeh straneh Nila, ki je od Kaire do Asvana (Siene) z verstama hribov obdana; zato se tukaj pravi: „*bom do hribov namočil*“ i. t. d.

8. „*tvoje doline*“, v hebrejskim: „*tvoji potoki bodo*“ i. t. d.

9. Ko boš ti, o Faraon! ko zvezda perve velikosti ugasnil, bodo vse druge zvezde na nebu otemnele ali žalovale, t. j., ko boš ti s svojim kraljestvam pokončan, se bodo vsi drugi kralji bali enaciga pokončanja (Brentano).

10. „*tvoje poterte*“ podložnike, t. j., vjete Egipčane.

11. V hebrejskim: ... „*očmi; in slednji se bo vsak trenutek tresel* (bal) *za svoje življenje*“ i. t. d.

12. Glej Jer. 25, 19: 43, 9. i. d.: 46, 13. i. d. Zgor. pogl. 29.

13. Pogumni (serčni), divji Kaldejci bodo „*napuh Egipta*“, lepe egiptovske mesta, razdjali, ljudstvo pa pokončali in po ptujih deželah razkropili (Brent.).

14. Egipčani so ob Nilu in ob njegovih strugah, kjer so bili dobri pašniki, svojo živino pasli. Ker bo sovražnik po vsi okrajini ob Nilu vse ljudi in vso živino pokončal, torej ne bo nihče več vode v Nilu kalil ali motil (Brent.).

Digitized by Google

učistil, ter storil, de bodo njih reke tekle kakor olje, pravi Gospod Bog.[15])

15. Ko bom pustil egiptovsko deželo v pustoto, — pustila pa bo deželo nje polnost, kadar bom pobil vse njene prebivavce, — tadaj bodo zvedili, de sim jez Gospod.

16. To je žalostnica, ki jo bodo peli; hčere narodov[16]) jo bodo pele, nad Egiptam in njegovo množico jo bodo pele, reče Gospod Bog.

17. In zgodilo se je dvanajsto leto, petnajsti dan mesca,[17]) de mi je Gospod govoril, rekoč:

18. Sin človekov, poj žalostnico od množice v Egiptu! pahni[18]) njega in hčere močnih narodov pod naj zadnjo zemljo z njimi,[19]) ki gredo v jamo.

19. V čém si bolji?[20]) stopi doli, in spi z neobrezanimi!

20. Med pobite z mečem bodo padli;[21]) meč je dan;[22]) vlekli bodo njega in vse njegovo ljudstvo.[23])

21. Iz srede pekla mu bodo govorili nar mogočnejši junaki, ki so z njegovimi pomočniki doli šli, in ležé neobrezani,[24]) z mečem posekani.

22. Tam je Asur,[25]) in vse njegovo ljudstvo; okrog njega njegovi grôbi;[26]) vsi pobiti, in kteri so pod mečem padli.

23. Njim so grobi odkazani v nar globokejšim prepadu, in njegova množica[27]) je okoli njegoviga groba; vsi so pomorjeni, in z mečem posekani, ki so nekdaj strašni bili v deželi živih.

24. Tam je Elam,[28]) in vsa njegova množica okoli njegoviga groba; vsi so pomorjeni in z mečem posekani, kteri so šli neobrezani pod zadnjo zemljo; kteri so delali strah po deželah živih, in so nosili svojo sramoto z njimi, kteri so šli v jamo.

---

15. Voda v Nilu in njegovih strugah bo čista kakor olje, ker se ne bo nihče v nji kopal, ter je ne kalil (Brentano).

16. „*hčere narodov*“, ženske tujih ljudstev, bodo žalostno pesem pele po pokončanim Egiptu in njega ljudstvu iz milovanja in strahú, ker bi tudi nje taka nesreča zadeti utegnila (Brentano).

17. tedaj štirnajst dni po poprêšnjim razodenji. Gl. v. 1.

18. „*pahni*“, t. j., napovéj, ali oznani, de bo pahnjen. — Bog večkrat v svetim pismu ukaže storiti, kar prav za prav le zapové oznaniti. Gl. Iz. 6, 10.

19. „*pod naj zadnjo zemljo*“, t. j., na spodnji ali uni svét.

20. S čem si zaslužil bolji usodo kakor druge ljudstva?

21. Egipčani bodo z mečem pomorjeni kakor druge ljudstva.

22. „*meč je dan*“ njemu, ki pojde nad Egipčane.

23. spravili bodo egiptovskiga kralja in njega ljudstvo na uni svét.

24. Ko pride Faraon na uni svet, ga bodo mogočni junaki in njegovi pomagači nagovorili; — *neobrezani*“, t. j., hudobneži.

25. „*Asur*“, t. j., asirski kralj in njegovo ljudstvo.

26. „*grobi*“, t. j., prebivališe v peklu; — zato se pravi od grešnikov, de so v peklu pokopani. Luk. 16, 22.

27. „*njegova množica*“, t. j., asirskiga kralja ljudstvo.

28. Elamljani, sosedje Asirijanov, so bili staro, bojevavno ljudstvo, ki so že ob Abrahamovim času imeli svojiga kralja. Gl. 1. Mojz. 14, 1. Razdjanjo njih kraljestva po Nabuhodonozorji (Jer. 49, 34—39.) je prerokoval Jeremija, in Ecchiel naznani tukaj spolnjeno prerokovanje.

Digitized by Google

25. V sredi pobitih med vsimi njegovimi ljudmi so mu napravili ležiše; okrog njega so njih grobi;[29]) vsi ti so neobrezani,[30]) in z mečem pomorjeni; ker so živim na zemlji strah delali, in so nosili svojo sramoto z njimi, kteri so šli v jamo; v sredo med pomorjene so položeni.

26. Tam je Mosok in Tubal,[31]) in vsa njuna množica; okoli njiju so njé grobi; vsi ti so neobrezani, pobiti in z mečem pomorjeni, zato ker so strah delali v deželi živih.

27. Oni pa ne spijo per pobitih in neobrezanih junakih, kteri so šli s svojim orožjem v pekel, in svoje meče pod svojimi glavami imajo;[32]) njune hudobije[33]) so njune kosti prešinile;[34]) ker sta bila strah junakov v deželi živih.

28. Tudi ti tedaj[35]) boš v sredi neobrezanih raztert, in bodeš spal med pomorjenimi z mečem.

29. Tam je Idumeja, in nje kralji, in vsi nje vojvodi, ki so bili djani s svojo vojskino trumo vred k pobitim z mečem; in kteri per neobrezanih spijo, in per njih, ki so šli v jamo.[36])

30. Tam so vsi knezi od severja, in vsi lovci,[37]) ki so bili doli peljani s pobitimi, plašni in v svoji moči osramoteni,[38]) ki ležijo neobrezani per pobitih z mečem; in nosijo svojo sramoto z njimi, kteri so šli v jamo.[39])

31. Faraon jih bo vidil, in se bo tolažil zastran vse svoje množice, ki je bila pobita z mečem,[40])

---

29. „*okrog njega*“, namreč okrog Elama, so grobi njegoviga ljudstva.
30. „*vsi ti so neobrezani*“, hudobneži, malikovavci, ajdje.
31. „*Mosok in Tubal*“, ljudstvi na bregu černiga morja. Gl. zgor. 27, 13.
32. „*Oni*“, namreč „*Mosok*“ in „*Tubal*“, t. j., njuni ljudje, niso per unih vitezih ali junakih na spodnjim svetu, kteri so bili sicer tudi kot hudobneži pobiti, tode so v boji vojaške časti z mečem v roki padli, ti poslednji pa so se maloserčni podali, in so le po stranskih in zvijačnih napadih ljudstva strašili. — Nekdaj so dajali vojšakam orožje v grob, kar je tukaj omenjeno. — Če se tukaj vsi vitezi kot neobrezani, hudobneži, v peklu med pogubljenimi znajdejo, se to ne bo nikomur čudno zdelo, če premisli, de so bili ti vitezi zvijačni, siloviti zmagavci in roparji. Slava tacih vitezov je s krivico omadeževana, in pred sodnikam Božjim so oni očitni roparji, in se od navadnih roparjev le v tem ločijo, de oni veliko veliko več — neprecenljivo — škodo po deželah napravljajo, in de se ne zapérajo in ne kaznujejo, kakor navadni tatje in roparji.
33. „*njune hudobije*“, t. j., Mosokove in Tubalove hudobíje.
34. t. j., bila sta skozi in skozi hudobna; drugi prestavljajo: „*njuna hudobija* (kazen za hudobijo) *tiči v njunih kostéh*“, t. j., terpitá za svojo hudobijo.
35. „*Tudi ti tedaj*“, o Faraon! boš prišel v družbo hudobnežev.
36. Ko je bilo to prerokovanje dano, Idumeja še ni bila pokončana; Ecehiel pa jo vidi v duhu že na unim svetu, ko bo Faraon vanj prišel. Gl. Jer. 49, 7.
37. „*knezi od severja*“, t. j., kralji s severne dežele, namreč s Sirije, „*in vsi lovci*“, t. j., vsi silovitniki, ropavci, v hebrejskim: „*Sidonci*“. — Vse te bo Faraon na unim svetu našel, kadar pride tje (Brentano).
38. „*v svoji moči osramoteni*“, ker jih njih moč ni môgla varovati in rešiti.
39. „*kteri so šli v jamo*“, na uni svét ko neobrezani ali hudobni.
40. Faraon, ko pride na uni svet, se bo zavoljo zgube svojiga kraljestva s tem tolažil, de je tudi druge kralje enaka nesreča zadela (Brentano).

Digitized by Google

Faraon in vsa njegova vojskina truma,[41]) reče Gospod Bog:

32. ker svoj strah bom poslal[42]) po deželi živih, in ležal bo v sredi neobrezanih med pobitimi z mečem, Faraon in vsa njegova množica, reče Gospod Bog.

XXXIII. Poglavje.

Preroki so čuvaji, kteri ljudstvu prihodnje sodbe ali kazni Božje oznanujejo, ter ga s tem k poboljšanju opominjajo; Bog kaznuje in plačuje ljudi po njih zasluženji; ubežnik pride iz Jeruzalema na Babilonsko, in oznani vjetim, de je Jeruzalem že razvaljen; nepoboljšani Judje ne bojo posestvali obljubljene dežele; Judje sicer radi poslušajo Ecehielovo prerokovanje, pa se vender ne poboljšajo.

1. In Gospod mi je govoril,[1]) rekoč:

2. Sin človekov! govôri otrokam svojiga ljudstva, in jim reci: Če nad deželo meč potegnem, in ljudstvo po deželi vzame eniga izmed svojih naj manjših,[2]) in ga čuvaja čez sé postavi;

3. in če ta vidi priti meč nad deželo, in trobi na trobento, ter oznanuje ljudstvu;

4. kdor pa, bodi si kdor koli hoče, trobentin glas sliši, in se ne varuje, in meč pride, in ga vzame; — taciga kri bo na njegovi glavi.[3])

5. Trobentin glas je slišal, in se ni varoval, njegova kri bodi nad njim samim; ko bi se bil pa varoval, bi bil otél svojo dušo.

6. Če pa čuvaj vidi priti meč, in ne trobi na trobento, in se ljudstvo ne varuje, in meč pride, in kako dušo izmed njega pobere; je sicer ta v svoji krivici vjet,[4]) njegovo kri pa bom térjal iz rok čuvajevih.

---

41. „*Faraon in vsa njegova vojskina truma*“ bota pokončana, in prideta med pobite hudobneže na uni svét.

42. „*svoj strah bom poslal*“, namreč kralja Nabuhodonozorja, kteri je bil šiba v Božji roci.

1. v dvanajstim letu po odpeljanji kralja Jehonija (zgor. 32, 17.), kmalo po razdjanim Jeruzalemu, blezo malo pred prerokovanjem, ki spodej v 21. versti nasleduje.

2. „*izmed svojih naj manjših*“, v hebrejskim: „*koga izmed sebe*“. —

3. „*taciga kri bo na njegovi glavi*“, t. j., tak bo sam kriv svoje smerti.

4. „*v svoji krivici vjet*“, t. j., v svoji nemarnosti zasačen in umorjen, ker ni sam pazil, in se varoval sovražnikov. — Nekdaj je imelo ljudstvo v visocih stolpih (turnih) in na hribih čuvaje, kteri so imeli dolžnost, mu berž s trobentanjem oznaniti, če so od daleč vidili sovražno vojsko ali roparsko derhal deželi se bližati, de je sleherni bežal s polja v terdnjavo, ali pa de so se možaki še o pravim času z orožjem previdili, in se sovražniku v bran postavili. Če kdo za trobentanje čuvajev ni maral, in ni s polja bežal, je mogel sam sebi — svoji nemarnosti — perpisati, če je bil ondi zasačen ino umorjen. Če pa kak čuvaj svoje dolžnosti ni spolnil, ter ni s trobentanjem oznanil bližnje nevarnosti, tadaj je bil čuvaj kriv škode, ki jo je sovražnik napravil (Brentano).

Digitized by Google

7. In tebe, sin človekov! sim Izraelovi hiši dal čuvaja; ko boš tedaj slišal iz mojih ust govorjenje, oznanuj jim ga v mojim imenu.[5])

8. Kadar hudobnimu porečem: Hudobnež, umerl boš, umerl! pa mu tega ne poveš, de bi se hudobni vernil s svojiga pota; bo hudobni umerl v svoji krivici, njegovo kri pa bom térjal iz tvojih rok.

9. Če pa hudobniga opominjaš, de naj se verne s svojih potov, in se ne verne s svojiga pota; bo sam umerl v svoji krivici, ti pa si otél svojo dušo.

10. Ti tedaj, sin človekov! reci Izraelovi hiši: Tako ste govorili in rekli: Naše krivice in naši grehi so nad nami, in mi v njih omagujemo; kako bomo tedaj môgli živeti?[6])

11. Reci jim: Kakor resnično jez živim, pravi Gospod: Nočem smerti hudobniga, temuč de se hudobni verne s svojiga pota in živi. Verníte se, verníte se s svojih prehudobnih potov! in zakaj bi umerli, Izraelova hiša? Zgor. 18, 23.

12. Zato, sin človekov! reci otrokam svojiga ljudstva: Pravica ne bo rešila pravičniga, kterikoli dan bo grešil; in hudobija hudobnimu ne bo škodovala, kterikoli dan se bo obernil od svoje hudobije; in pravični ne bo mogel živeti v svoji pravici, kterikoli dan bo grešil.[7])

13. Če tudi pravičnimu rečem, de bo gotovo živel, pa se zanese na svojo pravico, in stori krivico; bodo vse njegove pravične dela pozabljene, in bo v svoji krivici, ktero je delal, v nji bo umerl.

14. Če pa rečem hudobnimu: Umerl boš, umerl; in pokoro dela za svoj greh, ter prav in pravično ravná,

15. in zastavo nazaj da uni hudobnež, in rop poverne, in se po zapovedih življenja ravná, in nič

---

5. Kakor mora čuvaj ljudstvu oznaniti nevarnost, ktera se mu bliža; ravno tako moraš tudi ti po svoji preroški dolžnosti Izraelovimu ljudstvu oznanovati nevarnost, nesrečo, Božje sodbe ali kazni, ktere se mu bližajo, ako jih s pokoro in poboljšanjem ne odverne (Brentano).

6. Tukaj je govorjenje od duhovne smerti po grehu, ker se govorí od take smerti, ktera se da odverniti (v. 11.), natorna smert pa je bila neodvračljiva, tudi če si kdo s smertjo jetništvo misli. Tudi sv. Hieronim si misli tukaj duhovno smert. Tedaj je pomen: Kaj pa de pravite: Naši grehi nas tlačijo, in so naši trinogi, tako de pod njimi omagujemo, kako bi tedaj môgli upati, de bomo živeli? Oh, v grehu bomo umerli. — Ljudje, pravi sv. Avguštin, so v nevarnosti, če upajo ali če ne upajo. Če upajo in pravijo: Bog je dober, bo storil, kakor jez želim; če ne upajo in pravijo: Mi smo že tako pogubljeni, zakaj bi ne delali tega, kar nas mika. Tode une, kteri preveč upajo, opominja modri, de naj spokorjenja ne odkladajo, ker jeza lahko naglo nanje plane; tem pa, kteri premalo upajo, je rečeno: Tisti dan, ob kterim se hudobni spreoberne, pozabim vse njegove hudobije.

7. Bog sodi človeka po tem, kakoršen je zdaj, ne pa po tem, kakoršen je bil. Poboljšanimu grešniku ne škodvajo njegovi poprêšnji grehi, ker mu jih je Bog odpustil po svoji neskončni milosti in zavoljo neskončniga Kristusoviga zasluženja (Brentano).

Digitized by Google

krivičniga ne stori; bo gotovo živel, in ne bo umerl.

16. Vsi njegovi grehi, s kterimi se je bil pregrešil, mu ne bodo peršteti; ker je prav in pravično delal, bo živel, živel.

17. Otroci pa tvojiga ljudstva pravijo: Gospodov pot ni pravičen, pa le njih pot ni pravičen.[8])

18. Kadar namreč pravični od svoje pravice odstopi, in krivice dela,[9]) bo v njih umerl.

19. In kadar hudobni odstopi od svoje hudobije, ter prav in pravično dela, bo v tem živel.

20. In vender pravite: Gospodov pot ni pravi. Sleherniga izmed vas, Izraelova hiša, bom po njegovih potih sodil. Zgor. 18, 25.

21. In zgodilo se je, dvanajsto leto, deseti mesec, peti dan mesca našiga odpeljanja,[10]) de pride k meni ubežnik z Jeruzalema, rekoč: Mesto je razdjano!

22. Gospodova roka[11]) pa je bila nad menoj zvečér, preden je bil ubežnik prišel; in mi je odperl usta, preden je bil uni zjutrej k meni prišel, in nisim molčal, ker so mi bile odperte usta.[12])

23. In Gospod mi je govoril, rekoč:

24. Sin človekov! ki prebivajo v téh podertijah na izraelski zemlji, se pogovarjajo, rekoč: Abraham je bil sam, in je imel deželo v delež; nas pa je veliko, tedaj je tudi nam[13]) dežela v posest dana.[14])

25. Reci jim tedaj: To govori Gospod Bog: Kteri od kervi je-

---

8. Tvoji rojaki pravijo, de Gospod ne dela po pravici, ker jih zavoljo pregreh njih očetov tepe; pa le oni niso pravični, le zavoljo njih pregreh jih tepe (Brentano).

9. „*krivice dela*“, t. j., smertne grehe dela, njega ne bo njegova poprêšnja pravičnost večne smerti otela (Brentano).

10. „*našiga odpeljanja*“ v sužnost, v letu 587 pred Krist. V enajstim letu vlade kralja Sedekija peti dan četertiga mesca je bil Jeruzalem užugan (Jer. 39, 2.); v dvanajstim letu po odpeljanji kralja Jehonija, v desetim mescu tega leta pa je bil prišel k jetnikam ob reki „*Kobaru*“ nek ubežnik z oznanilam, de je Jeruzalem razdjan. Verjetno je namreč štel prerok leto, v kterim je bil Jehonija odpeljan (4. Kralj. 24, 15.), za celo leto, in je prištel Sedekijevih enajst let. Če je temu tako, je prišlo uno oznanilo v enih mescih do jetnikov ob Kobaru, kar ni bilo nemogoče.

11. „*Gospodova roka*“, Božji duh, Božje navdihnjenje.

12. t. j., na ravnost sim govoril brez strahú. To mu je bilo zgorej pogl. 24, 27. obljubljeno, in naslednje prerokovanje dokazuje.

13. Če je bila dežela v posest dana Abrahamu, ki je bil sam, koliko bolj je nam dana, ker nas je toliko.

14. Tako je govorila tista pešica ljudi, kteri so bili še v deželi ostali (Jer. 39, 17.); Bog pa jim je odgovoril: Če je tudi Abraham le eden bil, je vender dobil deželo v dedšino ali delež; Bogu je verjel, in to mu je bilo v pravico šteto: vas je sicer veliko, pa vender ne bote dežele dedovali, ker ste se z nevero in hudobijo tega nevredne storili. — Prerok našteje v naslednjim njih šestere pregrehe (25. 26.). Po tem jim preti v Božjim imenu s končanjem, ktero pretenje pa se blezo vender ni bilo spolnilo, ker so bili s poboljšanjem šibo Božjo odvernili; vsaj per Baruhu se kažejo (1, 10.) častivce praviga Boga.

Digitized by Google

ste,[15]) svoje oči na svoje gerdobe[16]) obračate, in kri prelivate; bote mar deželo v delež imeli?

26. Ki se opérate na svoje meče,[17]) ki počenjate gnusobe, in sleherni skruni ženo svojiga bližnjiga; bote mar deželo v delež imeli?[18])

27. To jim reci: Takó govorí Gospod Bog: Kakor resnično jez živim, kteri v podertijah prebivajo, bodo pod mečem padli; in kdor je na polji, bo zverini dan v žertje; kteri so pa v taborih in v jamah,[19]) bodo za kugo umerli.

28. In sprevergel bom deželo v samoto in pustoto, in zginila bo nje ošabna moč;[20]) in opušene bodo izraelske gore, ker nikogar ne bo, de bi po njih hodil.

29. In zvedili bodo, de sim jez Gospod, ko bom njih deželo storil zapušeno ino pusto zavoljo vsih njih ostudnost, ktere so počenjali.

30. In ti, sin človekov! otroci tvojiga ljudstva, kteri se pogovarjajo od tebe ob zidovih in per hišnih vratih,[21]) pravijo eden drugimu, sosed svojimu sosedu, rekoč: Pridite, poslušajmo, kakošno govorjenje pride od Gospoda![22])

31. In hodijo k tebi, kakor ko se ljudstvo shaja,[23]) in sedejo pred teboj kakor moje ljudstvo, in poslušajo besede tvoje, pa ne delajo po njih; ker jih v pesmico svojih ust prevračajo, in za njih lakomnostjo hlepí njih serce;[24])

32. in si jim kakor pesem z godbo, ktera se s prijetnim in sladkim glasam poje;[25]) tvoje besede poslušajo, pa jih ne dopolnujejo.

33. Ali kadar pride, kar je prerokovano (glej, pride namreč), takrat bodo zvedili, de je prerok med njimi bil.[26])

15. kar je prepovedano. Glej 3. Mojz. 7, 26: 19, 26.

16. „*na svoje gerdobe*“, t. j., na svoje malike, kakor je v hebrejskim.

17. Drugi prestavljajo: „*ki se zanašate na svoje meče*“; — ki nič po pravici, ampak vse le z mečem v roci — s silo — doganjate.

18. Ko take in tolike gnusobe, gerdobije in pregrehe počenjate, kakó smete upati, de bote posestvali deželo, ktero je Bog svojimu zvestimu ljudstvu obljubil? (Brentano).

19. „*v taborih in v jamah*“, sploh v tacih krajih, do kterih sovražniki in zveri ne morejo priti.

20. „*nje ošabna moč*“, t. j., lepi vinogradi, zali vertovi, rodovitno polje (Brentano).

21. Tvoji rojaki in sojetniki postajajo po tergih ob zidéh, in se od tebe pogovarjajo, in se ti pred durmi posmehujejo, ter pravijo, de nisi per zdravi pameti, ker take reči perpoveduješ.

22. „*poslušajmo*“, kaj nam bo sanjavec Ecehiel kot Božjo besedo povedal!

23. „*kakor ko se ljudstvo shaja*“ k kakimu zboru.

24. „*ker jih v pesmico svojih ust obračajo*“, t. j., tvoje besede kakor kako pesmico z ustmi — z jezikam — ponavljajo, per tem pa njih spačeno serce hrepení po krivičnim dobičku, ter mislijo, kako de bi svojiga bližnjiga ogoljufali (Brentano).

25. Oni tvoje prerokovanje radi poslušajo kakor kako lepo in prijetno pesmico, ki se s kakim godčevskim orodjem spremlja in poudarja (Brentano).

26. Kadar se bo tvoje prerokovanje spolnilo, tadaj še le bojo spoznali, de nisi sanj in čenč napovedoval, ampak si Božje razodenje — resnične reči — prerokoval, de si tedaj bil pravi prerok med njimi (Brentano).

Digitized by Google

XXXIV. Poglavje.

Bog svarí po preroku malopridne Izraelove pastirje; obljubi svoji čedi dobriga pastirja, kteri jo bo na dobro pašo vodil, in zveri varoval; Izrael bo v miru in srečno živel v svoji deželi.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! prerokuj od pastirjev Izraelovih; prerokuj in reci pastirjem:[1]) To pravi Gospod Bog: Gorjé pastirjem Izraelovim, kteri sami sebe pasejo! Ali bi ne imeli pastirji pasti čed?[2]) Jer. 23, 1. Zgor. 13, 3.

3. Mleko ste jedli, in z volno ste se oblačili,[3]) in kar je bilo pitano, ste klali,[4]) moje čede pa niste pasli;

4. slabiga niste krepčali, bolniga niste ozdravljali, ranjeniga niste obezali, izgnaniga niste nazaj perpeljali, zgubljeniga niste iskali; ampak z ostrostjo in mogočnostjo ste jih gospodarili.[5])

5. Moje ovce so se razkropile,[6]) ker pastirja nimajo; vsim poljskim zverinam so v žertje, in so razkropljene.

6. Po vsih gorah in po vsih visokih gričih so se moje ovce potikale; po vsi zemlji so razkropljene moje čede, in ni ga bilo, de bi jih bil iskal; ni ga bilo, pravim, de bi jih bil iskal.

7. Zato poslušajte, pastirji! Gospodove besede:

8. Kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog: Zato, ker so bile moje čede v rop, in moje ovce v žertje vsim poljskim zverinam, zato ker ni bilo pastirja; pastirji namreč niso iskali moje čede, ampak pastirji so sami sebe pasli, in niso pasli mojih čed:

9. zato poslušajte, pastirji! Gospodovo besedo:

10. To pravi Gospod Bog: Glej, jez sam bom od pastirjev térjal svojo čedo[7]) iz njih rok, in jih bom odstavil, de ne bodo več čede pasli, in tudi de ne bodo več pastirji sami sebe pasli; in rešil bom svojo čedo njim iz gerla, de jim ne bo več v vžitek.

11. Ker to reče Gospod Bog: Glejte, jez sam bom poiskal svoje ovce,[8]) in jih bom obiskoval.

12. Kakor iše pastir svoje čede ob dnevu, kadar je med svojimi

1. *„reci pastirjem“*, poglavarjem, sodnikam, učenikam, duhovnam.
2. *„sami sebe pasejo“*, le zase — za svoj dobiček — skerbijo, ko bi mógli tudi za ljudstvo — za njegovo dušno in telesno srečo — skerb imeti (Brentano).
3. Prihodke svoje službe ste prejemali in vživali, svojih dolžnost do ljudstva pa niste dopolnovali.
4. bogate ste v smert obsodili, de ste se njih premoženja polastili.
5. *„z ostrostjo“* in silo ste prevelike davke od njih térjali (Brentano).
6. Moje ljudstvo je hodilo za maliki, za svojim hudim poželenjem.
7. bom od pastirjev térjal svojo čedo, de jo bom dal vélikimu pastirju Davidu, Kristusu (Gl. v. 23.).
8. Prerok sicer tukaj govorí naj poprej od rešitve Izraelcov iz babilonske sužnosti po vsigamogočni roki Božji; vender pa je vse to v višim pomenu

Digitized by Google

razkropljenimi ovcami;[9]) tako bom iskal svojih ovec, in jih bom rešil iz svojih krajev, po kterih so se razgubile oblačni in temni dan.

13. In izpeljal jih bom izmed ljudstev, in jih zbral iz dežél, in jih popeljem v njih deželo, ter jih bom pasel po Izraelovih gorah, ob potokih in na vsih selih po deželi.

14. Po naj boljših pašah jih bom pasel, in na visokih gorah Izraelovih bodo njih pašniki; tam bodo počivale na zelenih tratah, in na tolstih pašah se bodo pasle po gorah Izraelovih.

15. Jez bom pasel svoje ovce; in jez jih bom počivat vodil, reče Gospod Bog.

16. Zgubljeno bom poiskal, izgnano nazaj perpeljal, ranjeno obézal, slabo okrepčal, debelo in močno bom varoval; in pasel jih bom po pravici.

17. Vam pa, čede moje! to pravi Gospod Bog: Glejte, jez sodim med ovco in ovco, med ovni in kôzli.[10])

18. Ali vam ni bilo zadosti se pasti na dobrih pašah? verh tega ste še ostanke svojih paš potaptali s svojimi nogami; in ko ste pili nar čistejši vodo, ste drugo kalili s svojimi nogami.[11])

19. In moje ovce so se pasle na tem, kar so vaše noge potaptale; in kar so vaše noge skalile, to so pile.[12])

20. Za tega voljo vam to pravi Gospod Bog: Glejte, jez sam sodim med debelimi in medlimi ovcami.

21. Zato, ker ste s stranmi in ramami dregali, in s svojimi rogmi bodli vse slabe ovce, dokler niso bile zunaj razkropljene;

22. bom rešil svojo čedo, de ne bo več v rop, in bom sodil med ovco in ovco.[13])

23. **In obudil jim bom ediniga Pastirja,** kteri jih bo pasel, svojiga hlapca Davida;[14]) on jih

---

podoba zedinjenja vsih ljudstev v enim ovčjim hlevu pod enim Pastirjem, kar prerok v 23. versti naravnost izreče. V tem pomenu cerkev bere verste (11—16.) per sv. maši v ponedeljik po pervi nedelji v postu.

9. Kakor iše pastir svojih razkropljenih ovec; *„tako bom“* i. d.

10. Pa ne le samo pastirji bodo sojeni, ampak tudi ti, čeda, boš sojena; zakaj jez sodím priproste in imenitne. *„Ovni“* in *„kozli“* so podoba bogatih in imenitnih ljudi. Gl. Jer. 50, 8.

11. Terdoserčni bogatini! ki s svojim bogastvam potrate delate, revežem pa nič ne daste, vi ste podobni živini, ki pohodi in potapta travo, ktere pojesti ne more, in skalí ter zbrodi potok, ki ga spiti ne more (Brentano).

12. Moji. ubogi so mógli reči vživati, ktere ste vi skazili (Brentano).

13. Ker ste vi, bogatini! uboge zatérali, ter jih z njih posestev spodili, jih bom jez sam rešil; jez bom razsodil pravde svojiga ljudstva.

14. Tukaj obljubljeni *„edini Pastir“* ne more biti Zorobabel, kteri je Jude iz babilonskiga jetništva v Palestino peljal, ker ni bil sam svoj poglavar (v. 24.), ampak perzijanski podložnik je bil, in sploh ni prinesel tistiga blagodara, ki ga Bog po tem *„Pastirji“* obeta (v. 25.). Ta *„edini Pastir“* je po enoglasni izlagi judov in kristjanov Mesija, tedaj Jezus Kristus, kteri se zato David imenuje, ker je bil iz Davidoviga debla ali rodú (Jer. 30, 9. Oz. 3, 5.), in je sam sebe dobriga pastirja imenoval. Jan. 10, 11.

Digitized by Google

bo pasel, in on jim bo pastir.[15]) Iz. 14, 11. Jan. 1, 45.

24. Jez pa Gospod jim bom Bog; in moj hlapec David bo poglavar med njimi; jez Gospod sim govoril.

25. In zavezo mirú bom ž njimi sklenil;[16]) in naj hujši zveri bom iztrebil iz deželе; in kteri v pušavi prebivajo, bodo v gojzdih varni spali.[17])

26. Krog in krog svojiga hriba jih bom oblagodarjal;[18]) ob svojim času bom dež dajal; dež blagodaren bo.

27. In poljsko drevje bo svoj sad rodilo, in zemlja svojo rastlino, in bodo brez strahú v svoji deželi; in zvedili bodo, de sim jez Gospod, kadar bom verige njih jarma raztergal, in jih izderl iz rok njih gospodovavcov.

28. In ne bodo več narodam v rop, tudi pozemeljske zveri jih ne bodo žerle;[19]) ampak zaupljivo brez strahú bodo prebivali.

29. In obudil jim bom imenitno mladiko; in lakota jih ne bo več manjšala[20]) v deželi, tudi ne bodo več nosili zasmehovanja narodov.

30. Tedaj bodo zvedili, de jez Gospod njih Bog sim ž njimi, in de oni, Izraelova hiša, so moje ljudstvo, reče Gospod Bog.

31. Vé pa, moje čede, ovce moje paše! ste ljudje, in jez Gospod sim vaš Bog,[21]) reče Gospod Bog. Jan. 10, 11.

XXXV. Poglavje.

Prerokovanje zoper Idumejce, ki so zavidvali in nadlégvali izraelsko ljudstvo.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:

2. Sin človekov! oberni se proti seirskimu gorovju,[1]) in prerokuj zoper njega, ter mu reci:

3. To govori Gospod Bog:

---

15. Pastir je edin, ker so vsi, kakor sveti Avguštin pravi, ktere je svoje oblasti vdeležil, v njem in ž njim le en pastir.

16. po Kristusu, poglavarji mirú. Mih. 5, 5: 1. Kor. 14, 33. Rim. 10, 15. Efež. 6, 15.

17. Kristusove ovce bodo varovane zverín. Perm. Iz. 11, 65: 6, 25. Oz. 2, 20. Cah. 3, 10. Mih. 4, 4.

18. Vse, kteri okoli Siona prebivajo, vse mestnjane noviga kraljestva bom oblagodarjal. Gl. Iz. 2, 2. Tukaj in v naslednjih verstah popisani blagodar sega kakor poprêšnje v Mesijev čas (v. 28.).

19. Ta obljuba ne more zadevati Judov kot Jude, ker so po svoji vernitvi iz babilonskiga jetništva še enkrat padli Rimljanam v oblast in po tem drugim ljudstvam, ampak keršanske izvoljene; ves blagodar zadeva tedaj Mesijeve čase.

20. „*imenitno mladiko*“ (Iz. 11, 1. Jer. 23, 5: 33, 15.), Mesija; — „*ne bo več manjšala*“, t. j., morila.

21. Vi, moja čeda, ker ste ljudje, bi tega iz svoje moči ne môgli doseči; jez pa vaš pastir kot Bog zamorem to spolniti.

1. Tako se je imenovalo gorovje v jugu od Judeje, kjer so Edomljani prebivali (1. Mojz. 36, 9.). Že zgorej (25, 12—14.) je bilo Edomu prerokovano pokončanje do čistiga.

Digitized by Google

Glej, jez čem na té,[2]) seirsko gorovje! in stegnil bom nad té svojo roko, ter te sprevergel v samoto in pustôto.

4. Tvoje mesta bom poderl, in ti boš opušeno, in zvedilo boš, de sim jez Gospod.

5. Zato, ker si bilo večni sovražnik Izraelovih sinov,[3]) in si jih bilo dalo ob času njih stiske meču v roke,[4]) kadar je hudobija[5]) naj veči bila;

6. zato, kakor resnično jez živim, reče Gospod Bog: te bom kervi izdal, in kri te bo preganjala; in ker si kri čertilo,[6]) te bo kri preganjala.[7])

7. In sprevergel bom gorovje seirsko v samoto in pustoto, in z njega bom pobral téga, kteri *(po njem)* sem ter tje hódi.[8])

8. Njegove goré bom napolnil z njegovimi pobitimi; na tvojih hribih in po tvojih dolinah in per tvojih potokih bodo z mečem pomorjeni padali.

9. V večno samoto te bom sprevergel, in v tvojih mestih ne bo prebivavcov;[9]) in zvedili bote, de sim jez Gospod Bog.

10. Zato ker si reklo: Moja bota dva naroda in dve deželi, in ji bom ko dedšino posestvalo, ko je bil še Gospod tam;[10])

11. zato, kakor resnično jez živim, pravi Gospod Bog, bom storil po tvoji jezi in po tvojim serdu, ki si ga imelo, kadar si jih sovražilo; in bom slovel po njih, kadar te bom sodil.[11])

12. In zvedilo boš, de jez Gospod sim slišal vse tvoje očitanje, ktero si govorilo zoper Izraelove goré,[12]) rekoč: Zapušene so, nam so dane v požertje!

13. In ste se s svojim ustenjem

---

2. „*jez čem na té*“ iti, t. j., jez hočem nad té sovražnika poslati.
3. Prim. 1. Mojz. 25, 22: 27, 42. Am. 1, 11. Iz. 34, 8. Jer. 49, 8. Abd. 10—14.
4. ker nisi dovolilo, de bi bili ob vojski s Kaldejci k tebi perbežali.
5. „*kadar je hudobija*“, t. j., ko je njih hudobija in kazen za njo naj veči bila, ko so bili namreč Kaldejci nad nje perderli.
6. „*ker si kri čertilo*“, t. j., ker si ti, seirsko gorovje — seirsko ljudstvo! — sovražilo Izraelce, kteri so tebi v kervi — tebi v rodu. — Izraelci so bili iz očaka Jakopa, Edomljani ali seirski gorjani pa iz njegoviga brata Ezava; tedaj so bili v kervi (Brentano).
7. „*te bo kri preganjala*“, t. j., tvoji sorodniki — Izraelci — se bodo nad teboj maševali (Gl. zgor. 25, 14.). To se je zlasti spolnilo ob času Juda Makabejca. Gl. 1. Mak. 5, 3: 2. Mak. 10, 16.
8. „*bom pobral téga*“, t. j., bom potrebil té, kteri po seirskim gorovji prebivajo, namreč Edomljane (Brentano).
9. Še zdaj je v tem stanu kamnitna Arabija, ktere del je bil Edom. Gl. Iz. 34, 17.
10. „*Moja sta dva naroda*“, Juda in Izrael in nju deželi; „*ko je bil še Gospod tam*“, ko je še Bog svoj tempelj tam imel, si si mislilo Judovo in Izraelovo kraljestvo perlastiti (Brentano).
11. „*bom slovel*“, bom spoznan in češen, „*po njih*“, namreč po Judih, ko pravični in vsigamogočni Bog, „*kadar te bom sodil*“, t. j., kadar bom tebe seirsko gorovje — vas seirske gorjane — Edomljane — kaznoval (Brent.).
12. „*zoper Izraelove goré*“, t. j., zoper Izraelce, de jim njih Bog ne more pomagati (Brentano).

Digitized by Google

zoper mene vzdigovali,[13]) in ste zoper mene zaničljivo govorili;[14]) jez sim slišal.

14. To reče Gospod Bog: Ko se bo veselila vsa zemlja, te bom sprevergel v samoto.[15])

15. Kakor si se veselila, de je bil delež hiše Izraelove razdjan, tako bom tebi storil; razdjano boš, gorovje seirsko! in vsa Idumeja; in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

XXXVI. Poglavje.

Bog bo vernil Izraelce iz babilonske sužnosti v njih domačijo, toda ne zavoljo njih zasluženja, ampak zavoljo svoje časti; Izraelci bodo zapušeno polje obdelovali, poderte mesta zidali, se množili, in srečne čase imeli.

1. Ti pa, sin človekov! prerokuj od Izraelovih gorá,[1]) in reci: Izraelove goré, poslušajte Gospodovo besedo!

2. To pravi Gospod Bog: Zato ker je sovražnik od vas rekel: Ahá, večne višave so nam v deležnino dane;[2])

3. za téga voljo prerokuj, in reci: To pravi Gospod Bog: Zato ker ste opušene in pomandrane okrog in okrog, in ste bile ostalim narodam v deležnino,[3]) in ste ljudstvu v pregovor in v sméh;[4])

4. zato poslušajte, Izraelove goré, besedo Gospod-Boga! To govorí Gospod Bog goram in hribam, potokam in dolinam in pušavam, podertijam in zapušenim mestam, ktere so porobkane, in zasmehovane od ostalih narodov v okrogu;[5])

5. zavoljo tega govorí Gospod Bog: Ker sim v svojim gorečim serdu govoril zoper ostale narode,[6]) in zoper vso Idumejo, kteri so si mojo deželo v delež perlastili z veseljem vsiga svo-

---

13. „*s svojim ustenjem*“, s svojim preklinjevavskim govorjenjem, de svojimu ljudstvu ne morem pomagati, in de bote vi po moči svojiga malika mojo deželo posestvali, ste se zoper mene — zoper mojo vsigamogočnost — vzdigovali (Brentano).

14. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*ste zoper mene jezikovali*“ ali pa: „*jezik iztegovali*“, ali pa: „*jezik otresali*“ ali „*brusili*“.

15. „*Ko se bo veselila vsa zemlja*“ ob razdjanji kaldejskiga kraljestva (Brent.), zlasti ob Mesijevim času.

1. „*od Izraelovih gorá*“, t. j., od gorate Izraelove dežele.

2. „*večne višave*“, t. j., od nekdaj sloveče goré. Gl. zgor. 35, 10 : 25, 3. 8. 12. Jer. 49, 2.

3. „*ostalim narodam*“, Edomljanam in Egipčanam, kterih Nabuhodonozor še ni premagal, „*v deležnino*“ prepušene; ali pa: ostankam ljudstev, ktere je Nabuhodonozor v zmaganih okrajinah pustil, v deležnino prepušene.

4. „*ste ljudstvu*“, ajdovskim narodam v zobeh, ter zaničljivo od vas govoré, in se vam posmehujejo.

5. V hebrejskim: ... „*mestam, klere so bile ostalim narodam okoli in okoli v rop in zasmehovanje*“.

6. „*zoper ostale narode*“, glej zastran tih narodov zgor. 3. razl.

Digitized by Google

jiga serca in svoje duše, ter so jo izrobkali in razdjali;[7])

6. zato prerokuj izraelski zemlji, in reci goram in hribam, višavam[8]) in dolinam: To reče Gospod Bog: Glejte, jez sim v svoji gorečnosti in svojim serdu govoril, zato ker ste zasramovanje narodov prestali.

7. Za tega voljo to govorí Gospod Bog: Jez sim svojo roko vzdignil, de naj narodi, kteri so okoli vas, nosijo svojo sramoto;[9])

8. vé pa, Izraelove gore! poganjajte svoje mladike, in rodite Izraelu mojimu ljudstvu svoj sad; zakaj blizo je, de pride.[10])

9. Ker glejte, jez pridem k vam, in se bom obernil proti vam, ter bote izorane in obsejane.[11])

10. In množil bom na vas ljudi, in vso hišo Izraelovo; v mestih bodo stanovali, in podertije popravljali.

11. In napolnil bom vas z ljudmi in z živino; in množili se bodo, in rastli bodo, in vam bom dal stanovati, kakor v začetku,[12]) in vas še z večimi darovi obdaroval, kakor ste jih imeli v začetku; in zvedili bote, de sim jez Gospod.

12. In perpeljal bom nad vas ljudi, svoje ljudstvo Izraelovo, in bodo tebe[13]) kakor svojo deležnino posestvali; in jim boš v delež, in ne boš nič več brez njih.[14])

13. To pravi Gospod Bog: Zato ker vam očitajo:[15]) Ljudi žreš, in svoj národ daviš;[16])

14. zato ne boš več jedla ljudi, in ne moriła svojiga naroda,[17]) reče Gospod Bog.

15. Ne bom te pustil več slišati zasramovanja od narodov, in očitanja od ljudstev ne boš nikdar več terpela, in svojiga

---

7. Pomen: Narodam, kterim je bil Nabuhodonozor zanesel, napovem smert in pokončanje, ker so se moje dežele polastili.
8. „*višavam*“, verham na hribih, v hebrejskim: „*polokam*“.
9. Jez sim persegel, de naj narodi terpijo zasramovanje in zaničevanje, s kterim so vas pitali.
10. „*blizo je*“ čas, „*de pride*“ ljudstvo iz sužnosti, ki bo vas spet obdelovalo (Brentano).
11. Z milim očesam bom spet na vas pogledal, vi hribi! ker se bo zgodilo, de vas bodo spet obdelovali.
12. „*kakor v začetku*“, t. j., kakor nekdaj o prihodu v deželo.
13. „*in bodo tebe*“, izraelska dežela! v lasti imeli.
14. V izraelski deželi bodo zmirej Izraelci prebivali. To prerokovanje se je le v višjim pomenu spolnilo, ker ima cerkev (višji duhovni Kanaan) zmirej svoje prebivavce kristjane (duhovne Jude, t. j., spoznovavce), ob tem ko je zemeljski Kanaan zemeljske Jude zgubil; ravno zato se morajo te besede v višjim pomenu razlagati.
15. „*zato ker vam*“, namreč goram, tebi, gorati deželi, očitajo.
16. Kananski deželi so očitali, de ljudi morí in žrè (4. Mojz. 13, 32. 33.), t. j., de svoje prebivavce zgublja za kugo, vojsko in lakoto (Brentano).
17. „*zato ne boš*“ zgubljala ljudi za lakoto, kugo in v vojski, ker vse to škodljivo bom odpravil s tebe (Brentano). — Tudi tukaj si moramo misliti v višim pomenu duhovno deželo (sveto cerkev), ki svojim otrokam le Božje darí delí. Perm. Iz. 11, 9.

Digitized by Google

naroda ne boš več zgubila,[18]) reče Gospod Bog.

16. In Gospod mi je govoril, rekoč:

17. Sin človekov! hiša Izraelova so prebivali na svoji zemlji, ter so jo ognušali s svojimi deli in s svojim tuhtanjem; njih djanje je bilo pred menoj kakor nečistoba kervotočne ženske.[19])

18. In izlil sim svoj serd nad njé zavoljo kervi, ki so jo na zemlji prelivali, in jo s svojimi maliki ognušali.

19. In razkropil sim jih med narode, ter so bili razveti po deželah; po njih delih in njih zmišljavah sim jih sodil.

20. In prišli so k narodam, kterim so se perdružili, in so ognušali moje sveto ime, ker se je od njih reklo: To je Gospodovo ljudstvo, ki je iz njegove dežele prišlo.[20]) Iz. 52, 5. Rim. 2, 24.

21. In perzanesel sim svojimu svetimu imenu,[21]) ktero je hiša Izraelova ognušala med narodi, med ktere so prišli.

22. Zato reci Izraelovi hiši: To govorí Gospod Bog: Ne zavoljo vas, hiša Izraelova, bom jez to storil, ampak zavoljo svojiga svetiga imena, kterimu ste nečast delali med narodi, med ktere ste prišli.

23. Posvetil bom svoje veliko ime, ktero je med narodi ognušeno, ktero ste med njimi ognušali;[22]) de bodo narodi zvedili, de sim jez Gospod, reče Gospod vojskinih trum, kadar bom posvečevan po vas pred njimi.[23])

24. Vzel vas bom namreč od narodov, in zbral vas bom iz vsih dežel, in vas perpeljal v vašo deželo.

25. In izlil bom na vas čiste vode,[24]) de bote od vsih svojih gnusob očišeni; in od vsih vaših malikov vas bom očistil.

26. Novo serce vam bom dal, in noviga duha bom v vas položil; vzel bom kamnato serce iz vašiga telesa, in meseno serce vam bom dal. Zgor. 11, 19.

27. Svojiga duha bom v vas

---

18. O kananska dežela! ne bom te pustil narodam zaničevati, in vedno boš svoje ljudstvo v sebi imela.

19. „*njih djanje*“ se mi je gnusilo, kakor se gnusi človeku ženska, kadar ima svoj čas. Perm. žal. pes. 1, 17. (Brentano).

20. Judje so med neverniki (ajdi) Božjimu imenu nečast delali, ker so bili krivi, de so malikovavci govorili, rekoč: Njih Bog — Jehova — jih ni mogel varovati v njih deželi, ker so iz nje pregnani k nam prišli (Brentano).

21. ter ne bom dopustil, de bi ga neverniki še dalje preklinjali, rekoč: Izraelov Bog nima močí rešiti svojiga ljudstva nam iz rok; zavoljo svojiga svetiga imena — zavoljo svoje časti — ne bom tedaj pokončal svojiga ljudstva, ampak rešil ga bom nevernikam iz rok, ter ga popeljem v njegovo domačijo (Brentano).

22. Posvečevanje Božjiga imena se spet le nepopolnama spolnuje po gorečnosti Izraelcov precej po vernitvi v deželo; popolnama se pa spolnuje ob Mesijevim času.

23. „*kadar bom posvečevan*“ po vašim svetim življenji pred neverniki, ter bodo iz vašiga svetiga življenja posneli, de sim jez vaš Bog svet.

24. To méri na kropljenje z očiševavno vodo (4. Mojz. 19.), kar je očiševanje z Jezusovo kervjo pomenilo (4. Mojz. 19. razl. 22.).

Digitized by Google

položil, in storil, de se bote po mojih zapovedih ravnali, in moje pravice ohranili in spolnovali.

28. In prebivali bote v deželi, ktero sim bil dal vašim očetam; ter bote moje ljudstvo, in jez bom vaš Bog.

29. In rešil vas bom vsih vaših nesnag; žita bom poklical, in vam ga množil, in lakote vam ne bom nakladal.

30. Tudi bom množil drevni sad in poljsko rastlino, de se vam narodi ne bodo posmehovali zavoljo lakote.[25])

31. Tadaj bote pomnili svoje prehudobne pota, in nedobre namene;[26]) ter vam ne bodo dopadle vaše krivice in vaše pregrehe.[27])

32. Ne zavoljo vas bom jez to storil, reče Gospod Bog, kar vam bodi znano; sramujte se, in obrudečite zavoljo svojih potov, hiša Izraelova!

33. To govori Gospod Bog: Tisti dan, ko vas bom očistil vsih vaših krivic, in mestam stanovavce dal, ter podertije popravil;

34. in ko bo pušobna zemlja obdelana, ki je bila poprej pusta pred očmi sleherniga popotnika,

35. porečejo: Ta neobdelana zemlja je postala kakor vert veselja; in zapušene, izpraznjene in razkopane mesta so popravljene.

36. In zvedili bodo narodi, kteri bodo ostali okoli vas, de jez Gospod sim poderto sozidal, in neobdelano obsadil; jez Gospod sim govoril in storil.

37. To reče Gospod Bog: Tudi v tem me bodo našli hiša Izraelova, de jim bom *(tole)* storil: Namnožil jih bom, kakor čedo ljudi,

38. kakor sveto čedo, kakor čedo v Jeruzalemu ob njegovih praznikih.[28]) Tako bodo opušene mesta polne trum ljudi, in zvedili bodo, de sim jez Gospod.[29])

XXXVII. Poglavje.

Ecchiel vidi v zamaknjenji polje, polno kosti, ki so oživele, kar pomeni vernitev Izraelcov iz sužnosti v domačijo in ponovljenje njih kraljestva, pa tudi vstajenje mertvih; prerok sklene dva lesa, ki se sprimeta v eniga, kar pomeni zedinjenje dveh kraljestev, namreč Judoviga in Izraeloviga, v eno kraljestvo pod enim kraljem iz Davidoviga rodú.

1. Gospodova roka je bila | nad menoj, in me je peljala v

25. de vam več ne porekó, vsigamogočni Bog vas je zapustil, torej vas tare lakota.

26. „*prehudobne pota*“, silno hudobno djanje, „*in ne dobre namene*“, v hebrejskim: „*in dela*“.

27. „*vaše krivice in pregrehe*“, v hebrejskim: „*vaše pregrehe in gnusobe*“.

28. Izvoljeniga ljudstva bo tisti čas silno veliko, in bo v vsih svojih udih Bogu posvečeno, enako Izraelcam, ki so bili ob treh vélicih praznikih, o veliki noči, o binkoštih in o šotorih v Jeruzalemu zbrani.

29. Prerok popisuje zlati — srečni — čas, ki bo po vernitvi iz babilonskiga jetništva nastopil, s takimi podobami, ktere so se precej po vernitvi tode nepopolnama, v keršanski dobi pa popolnama spolnile, nektere pa se bodo še le spolnile.

Digitized by Google

duhu Gospodovim,[1]) in me je spustila na sredi polja, ki je bilo polno kosti.[2])

2. In me je peljala skozi nje povsod okrog; bilo jih je pa silno veliko na polji, in so bile močno suhe.

3. In mi je rekel: Sin človekov! meniš li, de bodo té kosti oživéle? In sim odgovoril: Gospod Bog, ti veš![3])

4. In mi je rekel: Prerokuj od téh kosti, in jim reci: Suhe kosti,[4]) poslušajte Gospodovo besedo!

5. To govorí Gospod tém kostém: Glejte, jez bom duhá v vas poslal, ter bote oživele.

6. Z žilami vas bom obdal, in meso bom dal na vas izrasti, in kožo bom čez vas raztegnil, in duha vam bom dal, in bote oživele; in zvedile bote, de sim jez Gospod.

7. In sim prerokoval, kakor mi je bil ukazal; ko sim pa prerokoval, je šum vstal, in glej gibanje; in kosti so šle k kostém, sleherna k svojimu sklepu.[5])

8. In sim gledal, in glej, žile in meso so šle na njé; in koža se je razpela čez njé po verhu; duha pa še niso imele.

9. Na to mi je rekel: Prerokuj duhu, prerokuj, sin človekov! in govori duhu: To pravi Gospod Bog: Od štirih vetrov[6]) pridi, duh! in dihni v té pobite, de oživijo.

10. In prerokoval sim, kakor mi je bil zapovedal; in duh je šel vanje, in so oživéle, in stopile na svoje noge — prav silnò velika truma.

11. In mi je rekel: Sin človekov! vse te kosti so Izraelova hiša; oni pravijo: Naše kosti so se usušile, naše upanje je zginilo, in odrezani smo.[7])

12. Zato prerokuj in jim reci: To pravi Gospod Bog: Glejte, moje ljudstvo! jez bom odperl vaše grobe, in vas bom izpeljal iz vaših jam, in vas popeljem v deželo Izraelovo.

13. In zvedili bote, moje ljudstvo! de sim jez Gospod, kadar

1. V hebrejskim: ... *„nad menoj, in Jehova me je peljal v duhu“*.

2. Gospodova moč je bila nad menoj, in po nji sim se bil zamaknil, tadaj — v zamaknjenji — se mi je zdelo, kakor de bi me bil Bog odpeljal, in na polje postavil, ki je bilo s kostmi pokrito. — Ecehiel vidi polje polno kosti, ki spet oživé (v. 2—10.), kot podobo vernitve in vstanovitve Izraelcov (11—14.). Sveti očaki Justin, Irenej, Ciprijan, Ciril Jeruzalemski, Avguštin, Bazili, Ambrozi, Hieronim učijo, de je s tem vstajenje mertvih prerokovano.

3. *„ti veš“*, če bodo oživéle, ker jih le ti sam zamoreš oživiti s svojo vsigamogočnostjo.

4. *„Prerokovati“* se pravi tukaj v Božjim imenu in z njegovo močjo govoriti, čudeže delati z besedami. Glej naslednje.

5. *„sleherna k svojimu sklepu“*, v hebrejskim: *„kost k kosti“*.

6. Oživljajoči duh se od štirih vetrov pokliče, ker je bil Izrael na vse štiri strani svetá raztrošen.

7. *„vse te kosti so“* podoba Izraelove hiše, ali vsih Izraelcov, ki pravijo: Zaterti smo; *„naše upanje je zginilo“*, ali: nimamo več upanja, de bi se naše kraljestvo zopet obnovilo; — *„odrezani smo“*, enaki veji odrezani od debla (Brentano).

Digitized by Google

bom odperl vaše grobe, in vas izpeljal iz vaših jam.

14. In djal bom v vas svojiga duhá, de bote živeli; in počitek vam bom dal na vaši zemlji; in zvedili bote, de jez Gospod sim govoril, reče Gospod Bog.[8])

15. In mi je Gospod govoril, rekoč:[9])

16. In ti, sin človekov! vzemi si en les, in zapiši na-nj: „Judu in sinovam Izraelovim, njegovim tovaršem; in vzemi drugi les, in zapiši na-nj: „Jožefu, lesu Efrajmovimu, in vsi Izraelovi hiši, in njegovim tovaršem“.[10])

17. In združi ji, eniga z drugim, de ti bota en les, in se bota v tvoji roki sprijela.

18. In kadar ti sinovi tvojiga ljudstva porečejo: Ali nam ne boš povedal, kaj s tem hočeš?

19. odgovôri jim: To pravi Gospod Bog: Glejte, jez bom vzel Jožefov les, ki je v Efrajmovi roki,[11]) in Izraelove rodove, kteri so mu pridruženi, in ga bom z Judovim lesam sklenil, in iz nju en sam les naredil; in bota eden v njegovi roki.[12])

20. Lesova pa, na ktera boš pisal, naj bota v tvoji roki pred njih očmi.

21. In reci jim: To govorí Gospod Bog: Glejte, jez bom vzel sinove Izraelove izmed narodov, med ktere so prišli, in jih bom zbral od vsih straní, in jih popeljem v njih deželo.

22. In zedinil jih bom v eno ljudstvo v deželi na Izraelovih gorah, in en sam kralj bo vsim ukazoval; in ne bota več dva naroda, in se ne bota več razdelila v dve kraljestvi. Jan. 10, 16.

23. Tudi se ne bodo več oskru-

---

8. To prerokovanje od ustanovitve ali obnove Izraeloviga kraljestva se je spolnilo — tode nepopolnama — po vernitvi iz babilonskiga jetništva, ker se jih je veliko iz Judoviga in Izraeloviga kraljestva v Palestino vernilo; prav popolnama pa se bo spolnilo še le poslednje čase, ko bodo vsi Izraelci stopili v cerkev Božjo.

9. Prerok v naslednjim naznanja s podobo zedinjenja dveh lesov poznejšnje zedinjenje obeh kraljestev Judoviga in Izraeloviga.

10. Pervi les je bil podoba Judoviga kraljestva, s kterim sta bila združena dva rodova, namreč rod Benjaminov in Levijev; tudi se je ž njim združilo veliko Izraelcov iz druzih desetih rodov Izraeloviga kraljestva, kteri niso hotli moliti teleta in Baala ob Jeroboamovim in Ahabovim času; zatorej je Bog zapovedal preroku, de naj na pervi les zapiše besede: „*Judu in ž njim združenim Izraelcam*“. Drugi les je bil podoba Izraeloviga kraljestva iz deseterih Izraelovih rodov; izmed teh rodov je bil naj močnejši rod Jožefov, kteri je bil iz dveh rodov, namreč iz Efrajmoviga in Manasetoviga; Efrajmov rod pa je imel spredbo pred Manasetovim, ker so bili kralji Izraeloviga kraljestva iz Benjaminoviga rodú; zatorej je Bog Ecehielu ukazal na drugi les zapisati: „*Jožefu, lesu Efrajmovimu, in vsim ž njim združenim Izraelcam*“ (Brentano).

11. „*Jožefov les, ki je v Efrajmovi roki*“, t. j., Efrajm (kdo iz njegoviga rodú) ima kraljevo palico, je kralj Jožefovih mlajšev in desceterih rodov, iz kterih je bilo Izraelovo kraljestvo.

12. „*v njegovi roki*“, t. j., v Božji roki, v hebrejskim: „*v moji roki*“, t. j., obé kraljestvi, Judovo in Izraelovo, boste eno kraljestvo v Božji roki (Brentano).

Digitized by Google

njali s svojimi maliki in s svojimi nesnagami in z nobenimi svojimi krivicami; in rešil jih bom iz vsih selíš, na kterih so grešili,[13]) in jih bom očistil; ter bodo moje ljudstvo, jez pa bom njih Bog.

24. In moj hlapec David bo njih kralj, in en sam pastir bo njim vsim; po mojih pravicah se bodo ravnali, in moje zapovedi bodo ohranili, ino jih spolnovali. Iz. 40, 11. Jer. 23, 5. Zgor. 34, 23. Dan. 9, 24. Jan. 1, 45.

25. In prebivali bodo v deželi, ktero sim bil dal svojimu hlapcu Jakopu, v kteri so prebivali vaši očetje; oni, in njih otroci, in njih otrók otroci bodo v nji prebivali vekoma; in moj hlapec David bo njih poglavar na vekoma;

26. zavezo mirú bom sklenil, večna zaveza jim bo; uterdil jih bom in namnožil, in postavil bom svoje svetiše v sredi njih na vekoma. Ps. 109, 4: 116, 2. Jan. 12, 34.

27. In moj šotor bo med njimi; ter bom njih Bog, in oni bodo moje ljudstvo.

28. Tedaj bodo zvedili narodi, de jez Gospod sim posvečevavec Izraelov, ko bo moje svetiše med njimi na vekoma.[14])

XXXVIII. Poglavje.

Prerokovanje zoper Goga v Magogu, kteri bo Izraelce napadel z veliko trumo pomagačev; Bog pa bo svoje ljudstvo varoval, in sovražno vojsko pokončal.

1. In Gospod mi je govoril, rekoč:[1])

2. Sin človekov! oberni svoj obraz proti Gogu, deželi ma-

---

13. „*na kterih so grešili*“, t. j., kjer so z ajdi vred malikovali.

14. Vse to prerokovanje (21—28.) se je spolnilo — tode nepopolnama — ob vernitvi iz babilonskiga jetništva, ko se je veliko Judov in Izraelcov zedinilo v eno ljudstvo, iz kteriga je kmalo po tem v Jezusu Kristusu cerkev izhajala. Prav popolnama pa se bo to prerokovanje spolnilo še le poslednje čase, ko bodo vsi Judje in Izraelci v cerkev Božjo stopili, bo en pastir in ena čeda (Jan. 10, 16.), ko se bo cerkev v nebeško kraljestvo utopila, pozemeljski Kanaan se spremenil v nebeški Kanaan. Gl. zgor. 34, 22—25. Iz. 61, 8. Jer. 31, 31—34.

1. Naslednje prerokovanje obsega 38. in 39. pogl. Divji narodi bodo s svojim kraljem, ki se mu pravi „*Gog*“, perderli iz svoje dežele, ki se imenuje „*Magog*“, ter bodo napadli izvoljeno ljudstvo, ktero živí mirno in varno v svoji deželi, in ga bodo poropati iskali (1—17.); Bog pa jim bo strašin in sramotljiv konec perpravil (18—39, 8.). Po tem poboji bo nekoliko trupel sovražne vojske pokopanih, nekoliko pa pticam in zverinam v žertev prepušenih (v. 9—24.). Po tem pogleda prerok v bližnjo prihodnost, ter ponavlja prerokovanje od vernitve iz babilonskiga jetništva (25—29.). Razlagavci si mislijo s sovražno vojsko Gogovo zdaj téga, zdaj uniga sovražnika izraelskiga ljudstva. Ker prerok očitno govorí od zadnjih časov (38, 8. 16.), kteri po navadnim preroškim govorjenji (Iz. 2, 2—4.) vso Mesijevo dobo obsegajo; ker dalje sveti Janez v skrivnim razodenji (20, 7—9.) popisuje, kako bo tisti „*Gog*“ v poslednjih časih izvoljene stiskal, se dozdeva, de je apostelj prerokovanje našiga preroka tako razložil, de si v tem lahko mislimo izvo-

Digitized by Google

goški,[2]) višimu poglavarju v Mosoku in Tubalu;[3]) in prerokuj od njega,

3. ter mu reci: To govori Gospod Bog: Glej, jez *(pridem)* nad té, o Gog, viši poglavar v Mosoku in Tubalu!

4. in te bom okoli gonil, in ti djal uzdo v čeljusti;[4]) in bom izpeljal tebe in vso tvojo vojskino trumo,[5]) konje in konjnike, vse z oklepmi obdane, veliko množico, ki nosijo sulico, škit in meč;[6])

5. Perzijani, Etijopci in Libijani z njimi,[7]) vsi s škitmi in čeladami;

6. Gómer, in vse njegove kerdela, hiša Togorma[8]) na polnočni strani, in vsa nje moč, in veliko ljudstev bodo s teboj.

7. Perpravi in oboroži sebe in vso svojo množico, ktera se je k tebi nabrala, in bodi njih zapovedovavec.[9])

8. Čez veliko dni boš obiskan;[10]) poslednje leto pojdeš v deželo, ktera je bila meču odšla, in se je bila zbrala iz mnozih ljudstev na Izraelove goré, ktere so bile vedno zapušene; ona je bila perpeljana izmed ljudstev, in vsi v nji zaupljivo prebivajo.[11])

9. Kadar pa prideš, boš perderl kakor huda ura, in kakor oblak, de pokriješ zemljo ti, in

---

ljenih zadnjo stisko, ktera se bo godila po splošnim perstopu Izraelcov v sveto cerkev. Spolnjenje tega prerokovanja je tedaj v nar dalji prihodnosti, in se bo le ob njegovim spolnovanji prav razumélo.

2. „*Gog*“ je blezo splošno ime vladarjev ali kraljev magoškiga kraljestva, kakor je bilo ime „*Faraon*“ splošno ime vsih egiptovskih kraljev. Kraljestvo po imenu „*Magog*“, s kterim so si Judje daljno deželo proti severju mislili, je bilo blezo per kaspiškim morji (Brentano).

3. „*Mosok*“ in „*Tubal*“, deželi Gogu podložni, sta bila tudi proti severju blizo černiga morja (Brentano).

4. „*te bom okoli gonil*“, kakor goni jezdic konja, ki ga ima na uzdi, in ga z ježo krotí.

5. „*in bom izpeljal tebe*“, t. j., bom dopustil, de pojdeš s svojo vojsko nad moje izvoljeno ljudstvo.

6. V hebrejskim: ... „*konjnike, vse dobro orožene, ki škit, tarčo in meč nosijo*“. — „*Tarče*“ so bile veči škiti, ki so ves život pokrivale (Brent.).

7. Imenovani narodi niso bili podložni Gogu, ampak le z njim v zvezi, njegovi pomagači (Brentano).

8. „*Gomer*“, mlajši Gomerja, perviga Jafetoviga sina (1. Mojz. 10, 2.), ki so se blezo na severni strani černiga morja razširjali, kjer so Cimerijani ali Cimbrijani prebivali; — „*hiša Togorma*“, blezo Kapadocija (Brentano).

9. O Gog! le pridi s svojo vojsko nad moje izvoljeno ljudstvo, pa boš že zvedil, kaj se ti bo zgodilo (Brentano).

10. „*boš obiskan*“, t. j., po té pridem, de te popeljem (gl. 4. v.), t. j., bom dopustil, de pojdeš nad moje izvoljeno ljudstvo. — Zastran besedi: „*Čez veliko dni*“, in: „*poslednje leto*“, in v 16. versti: „*Poslednje dni*“, glej zgor. 1. razl.

11. „*ktera je bila meču odšla*“, t. j., ktere dežele ljudstvo je bilo meču odšlo, in se je bilo zbralo iz mnozih ljudstev na izraelske gorć; ljudstvo izraelske dežele je bilo perpeljano izmed mnozih narodov v svojo domačijo, „*in vsi* (Izraelci) *v nji zaupljivo*“, varno, mirno, brez strahú prebivajo.

Digitized by Google

vse tvoje kerdela, in veliko ljudstev s teboj.

10. To reče Gospod Bog: Tisti dan bodo vstajali naklepi v tvojim sercu, in naj hudobnejši misel te bo obhajala,[12])

11. ter porečeš: V deželo brez ozidja pojdem; planil bom na mirne in varno prebivajoče; vsi ti prebivajo brez ozidja, nimajo zapahov, ne vrat;[13])

12. de rop pograbiš, in na plen planiš; de svojo roko stegneš po mestih, ki so bile razdjane, in potem spet pozidane, in po ljudstvu, ki je zbrano izmed narodov, ktero je začelo posestvati in prebivati na popku zemlje.[14])

13. Saba in Dedan, in kupci iz Tarsisa,[15]) in vsi njegovi levi ti porečejo:[16]) Ali ne pojdeš ropa pograbit? Glej, za ropanje si nabral svojo trumo, de bi pobral srebró in zlató, in odnesel hišno orodje in premoženje, in si naropal plena neizmérniga.

14. Zato prerokuj, sin človekov! in reci Gogu: To govorí Gospod Bog: Ali ne boš zvedil tisti dan, de moje ljudstvo zaupljivo prebiva?[17])

15. In prišel boš s svojiga kraja od severnih stranî ti, in veliko ljudstva s teboj; vsi konjniki, velika množica in silna vojskina truma.

16. In vzdignil se boš nad moje ljudstvo Izraelovo kakor oblak, de pokriješ deželo. Poslednje dni se bo zgodilo, de te bom perpeljal nad svojo deželo;[18]) de me narodi spoznajo, ko bom nad teboj, o Gog! posvečen[19]) pred njih očmi.

17. To reče Gospod Bog: Ti si tedaj tisti, od kteriga sim v nekdanjih dnevih govoril po svojih služabnikih, izraelskih prerokih, ki so v dnevih tistih časov prerokovali, de te bom nad njé perpeljal.[20])

18. In zgodilo se bo tisti dan, dan prihoda Gogoviga nad Izraelovo deželo, reče Gospod Bog, de se bo moja nevolja vnela v mojim serdu;

19. v svoji gorečnosti, v plamenu svoje jeze sim govoril.[21]) Ker tisti dan bo velik potres v deželi Izraelovi;

20. in trepetale bodo pred mojim obličjem ribe v morji in ptice

12. Hudobne misli in želje te bodo obhajale, napasti, oropati in pomoriti moje izvoljeno ljudstvo (Brentano).

13. Moje ljudstvo nima terdnih, z ozidjem obdanih mest.

14. „*ktero je začelo posestvati*“ svojo deležnino, njive, nograde i. t. d.; — „*na popku zemlje*“, t. j., na sredi zemlje, v gorati, visoko ležeči Palestini, ki so si jo na sredi zemlje mislili (Brentano).

15. Zastran teh imen glej zgor. 27, 12. 15. 22.

16. „*njegovi levi*“, njegovi junaki mu bojo pergovarjali, de naj gre ropat.

17. Ali ne boš slišal tisti čas, de moje ljudstvo srečno in brez skerbi živí? Ali te ne bo mikalo, se ga lotiti?

18. „*te bom perpeljal*“, t. j., bom dopustil, de prideš.

19. „*posvečen*“, t. j., poveličan, ko sveti, pravični, vsigamogočni Bog spoznan, ko bom toliko in toliko vojsko premagal in pokončal (Brentano).

20. Glej Jud. pogl. 14. Iz. pogl. 13. razl. 2. pogl. 24. razl. 27.

21. terdno sim sklenil to storiti (gl. 39, 8.), in sicer v kazen hudobnim in v očiševanje dobrih.

Digitized by Google

pod nebam in zveri na polji in vsa laznina, kar se giblje na zemlji, in vsi ljudje, kteri so na zemlji; goré se bodo razvalile, in plotovi bodo padli, in slehern zid se bo poderl na zemljo.[22]) Mat. 24, 29. Luk. 21, 25.

21. In na vsih svojih gorah bom meč zoper njega sklical, govorí Gospod Bog; vsakteriga meč[23]) se bo obernil proti njegovimu bratu.

22. In sodil ga bom[24]) s kugo in s kervjo in s silno ploho in grozno debelo točo;[25]) ogenj in žveplo bom deževal na njega, in na njegovo vojskino trumo, in na mnogo ljudstev, ktere so ž njim.

23. In poveličevan in posvečevan in spoznavan bom vpričo veliko narodov; in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

XXXIX. Poglavje.

Gogova vojska bo pokončana, toliko bo merličev, de jih bodo sedem mescov pokopavali, in sedem let njé orožje žgali.

1. Ti pa, sin človekov! prerokuj zoper Goga, in reci: To govorí Gospod Bog: Glej, jez pridem nad té, o Gog, viši poglavar v Mosoku in Tubalu![1])

2. okoli te bom gonil, in te izpeljal, in te vzdignil od severnih strani; in perpeljal te bom na Izraelove goré.[2])

3. In zlomil ti bom lok v tvoji levici; in tvoje pušice ti bom izbil iz desnice.

4. Na Izraelovih gorah boš padel ti, in vse tvoje trume, in tvoje ljudstva, ktere so s teboj; zverinam, pticam in vsimu letečimu, in poljskim zverém te bom dal v žertje.[3])

5. Na polji boš obležal; ker jez sim govoril, reče Gospod Bog.

6. In poslal bom ogenj nad Magog,[4]) in nad té, kteri na otokih zaupljivo prebivajo;[5]) in zvedili bodo, de sim jez Gospod.

7. In svoje sveto ime bom znano storil med svojim ljudstvam Izraelam;[6]) in ne bom do-

---

22. Vse bo trepetalo na zemlji, ker bo potres vse poderl.
23. „*vsakteriga*“ meč v Gogovi vojski „*se bo obernil*“ i. d. Prim. Sodn. 7, 22: 1. Kralj. 14, 20.
24. „*sodil ga bom*“, t. j., kaznoval ga bom.
25. Prim. 1. Mojz. 19, 24. Joz. 10, 11. Sodn. 4, 15. Skr. raz. 16, 21.
1. „*v Mosoku in Tubalu*“, deželah proti severju blizo černiga morja.
2. „*perpeljal te bom*“, t. j., dopustil bom, de boš prišel.
3. Zveríne in ptice bodo nepokopane merliče žerle.
4. „*Magog*“ je dežela, in se imenuje namesti njenih prebivavcov, namesti vojske Gogove.
5. „*kteri na otokih*“, v daljnih severnih primorskih deželah, pokojno in brezskerbno prebivajo.
6. Svojo vsigamogočnost bom razodel po poboji sovražnikov.

Digitized by Google

pustil več ognušati mojiga svetiga imena; in narodi bodo zvedili, de jez Gospod sim Izraelov Sveti.

8. Glej, pride, storjeno je, reče Gospod Bog; to je dan, od kteriga sim govoril.

9. Prebivavci pojdejo iz izraelskih mest, in bodo zažgali in požgali orožje,[7]) ščite in sulice,[8]) loke in pušice in ročne palice in drogove; in sedem let[9]) jih bodo žgali.

10. Derv ne bodo iz pokrajin nosili, in ne po gojzdih sekali; ker bodo orožje žgali, in ropali njé, kterih rop so bili, in oropali bodo svoje pokončevavce, reče Gospod Bog.

11. Tako bo tisti dan: Dal bom Gogu sloveč kraj za grob, dolino popotnikov proti jutranji strani morjá, ktera bo memo gredočim grozo delala;[10]) tam bodo pokopali Goga in vso njegovo množico, in imenovala se bo dolina Gogove množice.

12. In Izraelova hiša jih bodo pokopavali sedem mescov, de bodo očistili deželo.

13. Pokopovalo pa jih bo vse ljudstvo po deželi; in imeniten bo per njih ta dan, ob kterim bom poveličan, reče Gospod Bog.

14. Tudi bodo izvolili može, kteri bodo vedno po deželi hodili, in pokopovali, ter bodo iskali njih, kteri so ostali na verhu zemlje, de jo bodo očistili; po sedmih mescih pa bodo jeli preiskovati.[11])

15. In okrog bodo hodili ter prehodili deželo; in ko bodo zagledali človeško kost, bodo znamnje zraven njé postavili, dokler je pogrebniki ne pokopljejo v dolini Gogove množice.

16. Mesto[12]) pa se bo imenovalo Amona,[13]) in zemljo bodo očistili.

17. Tebi tedaj, sin človekov! to govorí Gospod Bog: Reci vsi perutnini in vsim pticam in vsim poljskim zverinam: Pridite, hitíte, pertecite od vsih stranî k moji klavšini, ktero sim vam jez zaklal, k preveliki klavšini na Izraelovih gorah; de jeste meso, in pijete kri![14])

18. Jedle bote meso junakov, in pile kri deželinih knezov, ovnov in jagnjet in kozlov in juncov, pa vsih debelih in pitanih.[15])

19. In jedle bote mast do si-

---

7. „*bodo zažgali in požgali orožje*“ sovražne vojske Gogove.
8. „*ščite in sulice*“, v hebrejskim: „*velike in majhne ščite*“.
9. „*sedem let*“, t. j., dolgo časa jih bodo imeli za kurjavo.
10. Groza bo obhajala memo gredoče, ko bodo toliko grobov vidili.
11. „*po sedmih* (preteklih) *mescih*“, t. j., po dolgim času, ki ga bodo v pokopovanje merličev obernili, „*bodo jeli preiskovati*“ zemljo, če je še kaj kosti na nji.
12. „*Mesto*“ blizo doline bo dobilo v spomin ondi pokopanih sovražnikov ime.
13. „*Amona*“, v hebrejskim: „*Hamona*“, t. j., „*Trumni kùp*“, t. j., kopa vojskinih trum.
14. Dan, ob kterim bo sovražna vojska pobita, se tukaj permerja klavnimu gostovanju, ki ga bo Bog napravil roparskim pticam in zverinam, ktere bodo umorjenih trupla žerle. Prim. Skr. raz. 19, 17. 18.
15. V hebrejskim: ... „*juncov in volov, vsih z Basana*“, t. j., ki so vsi bili pitani na Basanu, gorovji unkraj Jordana, kjer je dobra paša. Vsa ta ime-

Digitized by Google

tosti, in pile kri do pijanosti, od klavšine, ktero vam bom jez zaklal.

20. In najedle se bote per moji mizi kónj in močnih konjnikov in vsih bojakov, reče Gospod Bog.

21. In razširil bom svojo čast med narodi; in vsi narodi bodo vidili mojo sodbo, ktero sim sklenil, in mojo roko, ki sim jo na njé položil.

22. In zvedila bo Izraelova hiša, de sim jez Gospod njih Bog, od téga dné in zanaprej.

23. In zvedili bodo narodi, de je bila Izraelova hiša zavoljo svoje krivice vjeta; zato ker so bili mene zapustili, in sim jim bil skril svoj obraz, in jih bil sovražnikam v roke dal, de so vsi popadali pod mečem.[16])

24. Po njih nesnagi in pregrehi sim jim bil storil, in jim skril svoj obraz.

25. Za téga voljo to pravi Gospod Bog:[17]) Zdaj bom nazaj perpeljal Jakopove vjete, in se bom usmilil vse hiše Izraelove, ter se bom vnél za svoje sveto ime.

26. In nosili bodo svojo sramoto in vso pregreho,[18]) s ktero so se zoper mene pregrešili, kadar bodo spet v svoji deželi zaupljivo prebivali, in se ne bodo nikogar bali,

27. in ko jih bom nazaj perpeljal izmed ljudstev, in jih zbral iz dežel njih sovražnikov, in ko bom posvečevan[19]) po njih vpričo prav veliko narodov.

28. Tadaj bodo zvedili, de sim jez Gospod njih Bog, kteri sim jih med narode razgnal, pa jih spet zbral v njih deželo, in nisim nobeniga izmed njih tam popustil.[20]) Zgor. 36, 24.

29. In jim ne bom več skrival[21]) svojiga obličja, ker bom izlil svojiga Duha čez vso hišo Izraelovo,[22]) réče Gospod Bog.

---

novana pitana živina je podoba rejenih vojvodov in vojakov Gogove vojske (Brentano).

16. „*so vsi popadali pod mečem*“ razun tistih, ki so bili v jetništvo peljani. — Iz tega naj ajdje spoznajo, de vse nadloge, ki so nad Izraelce prišle, so jih le zavoljo njih hudobij zadevale, pa ne kakor de bi bil jez nezmožen, jim pomagati.

17. „*Za téga voljo*“ (iz gole milosti, in de svojo moč razodenem, ne pa zavoljo njih zasluženja) jim hočem svojo milost skazati, in jih iz jetništva v njih deželo nazaj peljati. — Prerok govori od jetništva, iz kteriga bodo Judje poslednji čas izpeljani. Gl. v. 25. 28.

18. Tadaj se bodo zeló sramovali vsih svojih grehov.

19. „*posvečevan*“, češen, ko sveti, pravični, vsigamogočni Bog spoznavan. Gl. zgor. 20, 41 : 36, 23. 24.

20. Ob vernitvi iz babilonske sužnosti je veliko Judov med ptujimi ljudstvi ostalo; ob vstopu v cerkev Božjo na koncu časov pa ne bo nobeden zaostal.

21. „*jim ne bom več*“ odrekoval svoje milosti. — Po babilonski sužnosti so se bili Judje še enkrat Bogu zamerili, ker so Mesija zavergli; po odrešenji na koncu časov pa se to ne bo več zgodilo. Gl. zgor. 36, 26. 27.

22. „*bom izlil svojiga Duha*“ ob Mesijevim času, zlasti pa na koncu časov. Gl. Joel. 3. Zgor. 36, 27. Iz. 32, 15. 16 : 44, 3.

Digitized by Google

XL. Poglavje.

Bog pelje Ecehiela v zamaknjenji v izraelsko deželo na visoko goro, kjer mu pokaže nov tempelj, kteriga mož vsiga preméri.

1. Pet in dvajseto léto našiga preseljenja,[1]) v začetku leta, deseti dan mesca,[2]) štirnajsto leto po tem, kar je bilo mesto razdjano; ravno ta dan je bila nad menoj Gospodova roka, in me je tje perpeljala.[3])

2. V Božji prikazni me je perpeljal v deželo Izraelovo, in me je spustil na silno visoko goro, na kteri je bilo poslopje enako mestu,[4]) obernjenimu proti poldnevu.

3. In tje me je peljal; in glej,

---

1. *„preseljenja“*, odpeljanja kralja Jehonija v sužnost. Gl. 4. Kralj. 24, 12. — Od tukaj do konca bukev popisuje prerok izraelsko deržavo v višjim pomenu spet ustanovljeno, kakor mu je bila v Božji prikazni razodeta. Naj pred popisuje novi tempelj (pogl. 40. 41. 42.), po tem v njem opravljano Božjo službo (pogl. 40. 41. 42.), zadnjič kraljestvo in mesto (45—48.). Kar je Ecehiel s to prikaznijo hotel učiti, razlagavci različno razkladajo. Nekteri pravijo, de je s tem hotel naznaniti, de bo po babilonskim jetništvu tempelj spet sozidan in izraelska deržava kakor pred spet ustanovljena. Tej misli je to nasproti, de je prerokov popis jeruzalemskiga tempeljna, ki ga je bil Nabuhodonozor poderl, veliko drugačen od popisa v 3. bukvah Kraljev 6, 7. kakor se tudi loči zastran lege jeruzalemskiga mesta in razdelitve izraelske dežele pred babilonsko sužnostjo (Prim. spod. 40, 2: 47, 14. 22: 48, 7. 8. Joz. 18, 28.). Po misli druzih je prikazen povelje, kako naj se tempelj zida, Božja služba opravlja, dežela razdelí. De pa prerok ni dal taciga povelja, se lahko že iz téga posname, ker so Judje per zidanji svojiga tempeljna drug obris pred očmi imeli, po kterim so tempelj zidali, kar bi si sveta moža Ezdra in Nehemija ne bila upala storiti, ko bi bila prikazen po Ecehiclu popisana povelje Božje, de naj se po nji ravnata; pa tudi iz téga se vidi, de una prikazen ni bila povelje Božje zastran naredbe jeruzalemskiga tempeljna in zastran naprave judovske deržave, ker so v popisu take rečí omenjene, kterih dogotoviti človeku ni mogoče, na priliko: v tempeljnu izvirajoča reka, njé iztok v mertvo morje, rodovitost mertviga morja in njega okrožja. De bi bil prerok té reči le kot podobe prihodnje rodovitnosti pravil, per vsim drugim pa po čerknim pomenu si dogotovljenje mislil, ni verjetno. — Ti čudovitni deli noviga izraelskiga tempeljna in deržave kažejo veliko bolj razločno, de je prerok prihodnji lepi stan Mesijeve dobe, svete cerkve, pred očmi imel, posebno če se s tem permérja, kar je prerok préd od prihodnjiga lepiga stanú Izraeloviga (36. 37.), od njegoviga veličastniga kralja in pastirja, in od zadnjih časov (38. 39.) pisal. S tem se vjema, de se nova prihodnja občina ali srenja tudi sicer v svetim pismu *„mesto“* ali *„Božje zidanje“* imenuje (Ps. 86, 3: 121, 3: 146, 2. Efež. 2, 22.), in de sveti Janez v skrivnim razodenji (21, 22.) cerkev, ki se bo v nebeško kraljestvo spremenila, ravno tako kakor Božje mesto popisuje. Tako izlagajo tudi sveti očaki in naj veči del keršanskih izlagavcov.
2. *„deseti dan mesca“*, t. j., deseti dan perviga mesca.
3. *„me je tje perpeljala“*, namreč v Judejo in v Jeruzalem.
4. *„poslopje enako mestu“*, t. j., tako veliko kakor mesto.

Digitized by Google

tù je bil mož, kteriga podoba je bila kakor podoba brona;[5]) in v njegovi roki je bila vervica iz prediva, in mérjevska palica v njegovi roki;[6]) stal pa je per vratih.

4. In ravno ta človek mi je govoril: Sin človekov! glej s svojimi očmi, in poslušaj s svojimi ušesi, in vzemi si v serce vse, kar ti bom pokazal; ker zato si perpeljan sem, de se ti pokaže;[7]) vse, kar boš vidil, oznani Izraelovi hiši.

5. In glej, zid je bil zunej okoli in okoli hiše,[8]) in v móževi roki mérjevska palica šest komolcov in dlan dolga;[9]) ter je méril širjavo poslopja[10]) eno palico, in višavo tudi eno palico.

6. In prišel je k vratam, ktere so proti jutru gledale,[11]) in je šel gori po njih stopnicah;[12]) ter je méril prag pod vratmi eno palico širjave, to je, en prag *(je meril)* eno palico po širjavi;[13])

7. tudi hrame,[14]) po dolgim eno palico, in po širokim eno palico, in med hrami pet komolcov;[15])

8. in prag pod vratmi pred lopo notranjih vrat,[16]) eno palico.

---

5. „*mož*“, kteri se je svetil kakor ulikani bron. — Nekteri si mislijo angelja (prim. Skr. raz. 21, 15.), nekteri pa Gospoda, zidavca svoje cerkve, Jezusa Kristusa (Greg., Hier.). Kristus, pravi sveti Hieronim, stoji per vratih (gl. naslednje), ker mi le po njem k Očetu pridemo, in brez njega v Božje mesto priti ne moremo. On je tukaj, de vredne sprejemlje, in nevredne odganja.

6. „*mož*“ je imel méro v roki ko mojster stavbar, de je preroku pokazal méro posameznih delov tega veliciga poslopja. — Stavbar vse preméri po méri; ker (Efež. 4, 7. 13.) vsakimu je po Kristusu posebna méra gnade dodeljena.

7. „*de se ti pokaže*“ vse, ker je vse imenitno in pomenljivo.

8. „*zid je bil zunej*“, t. j., okrožni zid je obdajal vse poslopje.

9. V hebrejskim: ... „*palica šest vatlov dolga; vsak vatel je bil eno dlan dalji kakor navadni*“, namreč babilonski vatel. Hebrejski vatel ali komolc je imel dolgost našiga čevlja.

10. „*ter je méril širjavo poslopja*“, t. j., širjavo hišniga zida.

11. Je šel od vrat zunanjiga okrožniga zida (v. 3.) skozi prostor za zidam, skozi pozneji ajdovski dvor, in je prišel k vratam na vzhodnji strani v zidu, kteri je ajdovski dvor ločil od izraelskiga preddvora. De se to in naslednje razumé, je treba imeti znanje Mojzesoviga šotora (2. Mojz. 26.) in Salomonoviga tempeljna (3. Kralj. 6.).

12. Izraelski dvor je bil nekoliko viši od ajdovskiga preddvora, in nad unim, namreč izraelskim dvoram, je bil duhovski dvor spet nekoliko viši, in viši nad vsimi je bilo svetišc. Bile so tedaj na hribu, kjer je bil tempelj, tri ravnote, kterih sleherna je bila nekoliko viši od druge.

13. prag per vratih je bil tedaj širok eno palico.

14. „*tudi hrame*“ je namreč meril, kterih trije so bili na vsaki strani vrat (v. 10.). Hrami so bili izbice za levite, ki so per vratih na straži bili.

15. „*med hrami*“ je bil prostor — zid — pet komolcov dolg.

16. Te vrata so bile pred lopo, in so unim v 6. versti imenovanim vratam ravno nasproti stale. Lopa je bila poslopje na štiri vogle, iz ktere se je na dvor hodilo; „*in prag pod vratmi*“, namreč pod notranjimi vratmi je méril, ktere vrata so bile pred lopo, in so unim v 6. versti imenovanim, zunanjim vratam ravno nasproti stale. Med temi zunanjimi in notranjimi vratmi so bili na obeh straneh —

Digitized by Google

9. In méril je lopo per vratih [17]) osem komolcov, in nje čelo [18]) dva komolca; lopa per vratih pa je bila znotrej. [19])

10. Dalje hrami per vratih proti jutrovimu potu so bili trije na tej in trije na uni strani; vsi trije ene mére, in ene mere njih čela [20]) na obeh straneh.

11. In méril je širjavo praga per vratih [21]) deset komolcov, in dolgost vrat [22]) trinajst komolcov.

12. In prostora pred hrami je bilo [23]) en komolc na ti in en komolc na uni strani; hrami pa so bili po šest komolcov [24]) tù in tam. [25])

13. In méril je vrata [26]) od strehe eniga hrama do strehe druziga [27]) na širjavo pet in dvajset komolcov; vrata so bile proti vratam.

14. In narédil je čela [28]) šestdeset komolcov, [29]) in pred čeli [30]) je bilo dvoriše per vratih [31]) povsod okoli.

15. In od vrat, [32]) ktere so segale do lope notranjih vrat, [33]) je bilo petdeset komolcov.

16. In okna so bile povšév [34]) v hramih in na njih čelih, [35]) ktere so bile znotrej proti vratam [36]) po vsih straneh okrog; ravno tako so tudi bile okna v lopah [37]) zno-

---

na vsaki strani — trije hrami. — Lopa za notranjimi vratmi je bila poslopje na štiri vogle, iz nje se je na dvor hodilo.

17. „*méril je lopo*“ za notranjimi vratmi, vhod v njo, lopo proti svetlobi.

18. „*nje čelo*“, t. j., sprednji zid (berž ko ne, nekoliko namaknjen, enak zidanimu stebru) na obéh straneh njeniga vhoda.

19. Lopa tedaj ni bila per zunanjih vratih (v. 6.), ampak per znotranjih proti dvorišu. Vrata so bile dvojne, ene per stopnicah (v. 6.), in ene per lopi; med obojnimi so bili hrami (v. 7.). Gl. zgor. 16. razl.

20. „*njih čela*“, njih sprednji zid. Glej zgor. 18. razl.

21. V hebrejskim: „*meril je širjavo svetlobe per vratih*“.

22. „*dolgost vrat*“, t. j., višavo vrat je zméril.

23. „*prostora*“ nekoliko povišaniga in s kamnjem potlakaniga „*pred hrami je bilo*“.

24. „*hrami*“ so bili tedaj na štiri vogle (v. 7.).

25. „*tù in tam*“, t. j., na obéh straneh. Hrami so bili izbe za levite, ki so bili na straži per vratih.

26. „*méril je vrata*“, t. j., ves prostor od zunanjih do notranjih dur; oboje duri s hrami vred, ki so bili med njimi, se imenujejo vrata. Gl. zgor. 16. in 19. razl.

27. t. j., od zadnjiga konca strehe eniga hrama do zadnjiga konca strehe nasprotniga hrama je nameril „*na širjavo*“ i. d.

28. „*In naredil je čela*“, t. j., in méril je čela. Gl. 18. razl.

29. Širjava vsih čel ob vratih in hramih je znesla 60 komolcov; Brentano pa pravi: čela so bile visoke 60 komolcov.

30. „*pred čeli*“ ob vratih in hramih. Gl. 18. razl.

31. „*dvoriše*“, prostor med vratmi in vratmi, veža.

32. „*od vrat*“, od zunanjih namreč, ktere so bile per stopnicah (v. 6.).

33. „*ktere so segale do*“ notranjih vrat pred lopo. Gl. razl. 26.

34. „*okna so bile*“ zunaj ozke, proti notranjimu pa bolj široke.

35. „*na čelih*“ hramov in per vratih zavoljo veči svetlobe.

36. „*ktere so bile*“ proti hodišu med vratmi in vratmi.

37. Tudi stranske stene lop so imele okna.

Digitized by Google

trej okrog, in na čelih podobe palm.[38])

17. In peljal me je na zunanji dvor,[39]) in glej, zakladnice,[40]) in tlak vložen s kamnam po dvoru okrog; trideset zakladnic po tlaku okrog.[41])

18. In tlak pred vratmi — tako dolg kakor vrata — je bil nižji.[42])

19. In méril je širjavo od spodnjih vrat[43]) do čela notranjiga dvoriša zunaj, sto komolcov proti jutru, in proti polnoči.[44])

20. Tudi vrata, ktere so gledale proti polnočni strani zunanjiga dvoriša, je méril po dolgosti, in po širjavi;[45])

21. in njih hrame, tri tù in tri tam, in njih čela in njih lopo po méri poprešnjih vrat,[46]) petdeset komolcov po njih dolgosti, in po širjavi pet in dvajset komolcov.[47])

22. Njih okna pa in lopa in izrezljave[48]) so bile po méri vrat, ktere so proti jutru gledale; in po sedmerih stopnicah se je gori hodilo,[49]) in lopa je bila pred njimi.[50])

23. In vrata notranjiga dvoriša[51]) so bile nasproti polnočnim in jutrovim vratam;[52]) in méril je od vrat do vrat sto komolcov.[53])

24. In peljal me je proti poldnevni strani, in glej, vrata, ktere so gledale proti poldnevu; in méril je njih čela, in njih lopo po zgornjih mérah;[54])

25. in njih okna in lope okrog,[55]) kakor druge okna,[56]) petdeset ko-

---

38. „*na čelih*“ so bile podobe palm narejene.
39. „*peljal me je*“ izmed vrat „*na zunanji dvor*“ Izraeloviga ljudstva. Ta dvor se imenuje „*zunanji dvor*“ v nasprotji z „*notranjim dvoram*“ za duhovne.
40. „*zakladnice*“, hrami, izbe, so bile za ohranitev mnozih rečí, ki so jih per darovanji potrebovali; v njih so pa tudi duhovni stanovali, kadar so ondi svojo službo opravljali.
41. Teh trideset zakladnic je bilo blezo petnajst na desni in petnajst na levi strani. Gl. v. 8.
42. „*tlak* (s kamnjem vložene tla) *je bil* (nekoliko) *nižji*“, kakor tlak v lopi in med vratmi. Gl. razl. 23.
43. „*od spodnjih vrat*“, od kterih je v 6. versti govorjenje.
44. Zunanji dvor je bil sto komolcov dolg in sto komolcov širok.
45. Zunanji dvor je imel čvetere vrata.
46. „*po méri poprešnjih vrat*“ proti vzhodu (v. 6.).
47. Imenovani hrami so bili izbe za levite na straži.
48. „*izrezljave*“, t. j., podobe palm. Gl. 38. razl.
49. „*se je gori hodilo*“ iz naj krajniga dvora. Gl. 11. razl.
50. „*pred njimi*“, t. j., pred stopnicami proti notranjimu dvoru.
51. „*notranjiga dvoriša*“, t. j., duhovskiga dvoriša, ktero je bilo na nekoliko povišani ravnoti. Glej zgor. 12. razl.
52. Troje vrata duhovskiga dvora so bile na ravnost proti trem vratam vnanjiga dvora.
53. „*od vrat*“ duhovskiga dvora „*do vrat*“ nasprotnih vnanjiga dvora je bilo 100 komolcov.
54. „*po zgornjih merah*“, t. j., po ravno tisti meri kakor v 21. in 28. versti.
55. Bolj prav v hebrejskim: „*tudi okna okoli v vratih in v lopi*“ je méril.
56. Bolj prav: „*one*“ (vrata) so imele „*petdeset komolcov*“ i. d. Gl. v. 13. 15. 21.

Digitized by Google

molcov na dolgost, in pet in dvajset komolcov na širjavo.

26. In po sedmerih stopnicah se je k njim gori hodilo; in lopa je bila pred vratmi, in na njih čelu izrezane palme, ena tù in ena tam.

27. In vrata notranjiga dvoriša so bile proti poldnevni strani;[57]) in méril je od vrat do vrat na poldnevni strani sto komolcov.

28. In peljal me je na notranje dvoriše k poldnevnim vratam; in je méril vrata po zgornjih merah;

29. njih hrame in njih čela in njih lopo po ravno tistih merah, in njih okna in njih lopo okrog petdeset komolcov po dolgim, in pet in dvajset komolcov po širjavi.[58])

30. In lopa okrog[59]) je bila dolga pet in dvajset komolcov, in široka pet komolcov.[60])

31. In njih lopa je bila proti zunanjimu dvorišu,[61]) in njih palme na čelih; in bilo je osem stopnic, po kterih se je k njim gori hodilo.[62])

32. In peljal me je na notranje dvoriše po jutrovim potu; in je méril vrata po zgornjih mérah.

33. Njih hrame in njih čela in njih lopo kakor zgorej, in njih okna, in njih lope okrog, po dolgosti petdeset komolcov, in po širjavi pet in dvajset komolcov.[63])

34. In njih lopa je bila proti zunanjimu dvorišu, in izrezljane palme na njih čelih tù, in tam;[64]) in po osmih stopnicah se je k njim hodilo.

35. In peljal me je k vratam, ktere so gledale proti polnoči; in je méril po zgornjih mérah,

36. njih hrame in njih čela in njih lopo in njih okna okrog po dolgim petdeset komolcov, po širjavi pa pet in dvajset komolcov.

37. In njih lopa je bila proti zunanjimu dvorišu, in izrezljane palme na njih čelih tù in tam;[65]) in po osmih stopnicah se je k njim hodilo.

38. In v slednjo zakladnico so bile duri na čelu vrat;[66]) tam so prali žgavne darove.[67])

39. In v lopi per vratih ste bile dve mizi tù, dve mizi tam, de so na njih klali žgavne darove in darove za greh in za dolg.[68])

40. In na zunanji strani, ko-

57. kakor tudi proti vzhodu in proti severju.

58. Fr. Vatabli hebrejsko prestavlja: „*Njih hrami pa in lope so bili po ravno tistih mérah, in okna so bile v njih, in v njih lopah okrog; petdeset komolcov je bila njih dolgost in širjava pet in dvajset komolcov*“.

59. „*lopa okrog*“, v hebrejskim: „*lope okrog so bile*“ i. d.

60. Te verste ni v greški prestavi.

61. Gré se skozi lopo teh vrat, de se pride iz dvora na dvor.

62. Iz naj zunanjiga dvora na vnanjiga se je hodilo po sedmih stopnicah, iz vnanjiga na notranjiga pa po osmih stopnicah.

63. V hebrejskim se bere ta versta kakor zgor. 58. razl.

64. „*tù in tam*“, t. j., na obeh straneh vrat so bile na čelih palme.

65. „*tù in tam*“, t. j., na ti in uni strani vrat. Gl. 18. razl.

66. Fr. Vatabli hebrejsko prestavlja: „*Bil pa je hram, in duri vanj per podbojih*“.

67. „*tam*“ v hramih, ki so bili na obeh straneh severnih vrat, „*so prali*“ i. d.

68. Gl. zastran téh daritev 3. Mojz. 4, 3: 5, 19: 7, 1.

Digitized by Google

dar se gori hodi k polnočnim vratam,[69]) ste bile dve mizi; in na drugi strani pred lopo per vratih dve mizi.

41. Štiri mize tù, štiri mize tam; na vsaki strani vrat je bilo osem miz, na kterih so klali.

42. Štiri mize pa za žgavni dar so bile iz rezanih kamnov narejene, poldrugi komolc dolge in poldrugi komolc široke, in en komolc visoke; na te so pokladali orodje, s kterim so žgavne in klavne darove klali.

43. Njih robovi — eno dlan široki — so bili noter zavihani okrog in okrog;[70]) na mizah pa meso za daritev.

44. In zunej notranjih vrat so bili hrami za pevce[71]) na notranjim dvoru, kteri je bil na strani vrat, ki so proti polnoči gledale; in eni so bili proti poldnevu obernjeni, eni pa na strani jutrovih vrat so proti polnoči gledali.[72])

45. In mi je rekel: Ti hrami, ki proti poldnevu gledajo, so za duhovne, kteri svojo službo v tempeljnu opravljajo;

46. dalje hrami, ki gledajo proti polnoči, so za duhovne, kteri opravljajo službo per altarji.[73]) To so sinovi Sadokovi, kteri izmed sinov Levijevih perstopajo k Gospodu, de mu strežejo.[74])

47. In je méril dvoriše po dolgosti sto komolcov, in po širjavi sto komolcov na štiri vogle, in altar pred tempeljnam.[75])

48. In me je peljal v lopo tempeljnovo,[76]) in je méril lopo[77]) pet komolcov tù, in pet komolcov tam; in širjavo vrat tri komolce tù, in tri komolce tam;

49. dolgost lope pa dvajset komolcov, in širjavo enajst komolcov, in po osmih stopnicah se je k nji hodilo.[78]) In stebra sta bila pred čeli, eden tù in eden tam.[79])

---

69. Kakó so bile vrata zidane, glej zgor. v. 6—15.

70. Ti robovi so bili verh mize okrog in okrog, de na njo položene reči ali darivno meso ni z nje padalo.

71. „*za pevce*“, za levite, ki so zjutraj in zvečer Bogu hvalo peli.

72. Hrami (izbe, sobe) so bili na dveh straneh notranjiga dvora, namreč na polnočni strani, južni strani nasproti, in na vzhodnji strani ondi, kjer se je s polnočno stikala.

73. Eni hrami so bili zlasti za take duhovne, ki so per altarji z darovanjem in s kajenjem imeli opraviti.

74. Ti imenitneji duhovni in véliki duhoven so bili Sadokoviga rodú (3. Kralj. 2, 26. 27. 35.), per kterim je véliko duhovstvo ostalo. Prim. spod. 43, 19: 44, 15: 48, 11. Ime „*Sadok*“ pomeni pravičniga ali pravico v oziru na duhovstvo nove zaveze.

75. „*altar*“, namreč altar žgavnih daritev, ki je pred svetišem stal.

76. „*v lopo tempeljnovo*“, t. j., v poslopje pred svetišem.

77. „*je méril lopo*“, t. j., poslopje pred svetišem.

78. Pomen verstic 48. in 49: Pred tempeljnam, pred svetim (41, 1. 2.) je bilo poslopje, „*lopa*“ imenovana, od vzhoda do zahoda enajst komolcov, od juga proti severju pa dvajset komolcov dolgo, široko pa je bilo kakor tempelj.

79. Dva stebra, enaka Salomonovim (gl. 3. Kralj. 7, 15.), sta stala pred čeli per vratih, eden na ti in eden na uni strani vrat.

Digitized by Google

XLI. Poglavje.

Prerok popisuje tempelj, sveto in presveto.

1. In me je peljal v tempelj,[1]) in je meril čela, šest komolcov širjave tù, in šest komolcov tam, po širokosti šotorovi.[2])

2. In vrata so bile deset komolcov široke; in strani vrat pet komolcov tù in pet komolcov tam; in je méril njega dolgost[3]) štirdeset komolcov, in širokost dvajset komolcov.[4])

3. In šel je v notranje, in je méril čelo vrat dva komolca, in vrata šest komolcov, in širjavo vrat sedem komolcov.[5])

4. In je meril njega dolžíno dvajset komolcov, in njega širjavo dvajset komolcov spredej v tempeljnu, in mi je rekel: To je presveto.[6])

5. In je méril hišno steno šest komolcov,[7]) in širjavo mostovžev štiri komolce povsod okrog hiše.[8])

6. Mostovži pa, mostovž nad mostovžem, so imeli dvakrat tri in trideset *(hramov)*;[9]) in na hišnim zidu so bili napúši krog in krog, de so mostovži na njih ležali, in se tempeljnoviga zidú niso dotikovali.[10])

7. In bil je okrogel prostor za polžnice, ktere so kviško peljale po ovinku do zgornjiga hrama

---

1. „*me je peljal*“ iz lope v pervi razdelek tempeljnov, v sveto.
2. V sredi zida, kteri je lopo od svetiša ločil, so bile vrata široke deset komolcov (v. 2.). Zid in podboji so bili šest komolcov debeli na obeh straneh vratne svetlobe.
3. „*njega dolgost*“, t. j., dolgost svetiga šotora, hiše, tempeljna.
4. Vrata so imele deset komolcov svetlobe po dolgim od juga proti severju, zidovi ali podboji ob vratih so bili ravno tako na vsaki strani pet komolcov dolgi, tako de je to medzidje z vratmi vred 20 komolcov mérilo kakor lopa (40, 49.). Dolgost vsiga tempeljna (svetiga in presvetiga) je bila od vzhoda proti zahodu 40 komolcov.
5. Zid, kteri je sveto od presvetiga ločil, je bil dva komolca debel, tako tudi podboji, ali stena ob vratih. Vrata so imele šest komolcov svetlobe, zid pa na vsaki strani vrat je bil sedem komolcov dolg, tako de je ves ta prostor tudi 20 komolcov po dolgosti méril.
6. „*je méril — spredej v tempeljnu*“, — t. j., presveto, ktero je bilo spredej pred njimi, ki so bili spodej v tempeljnu. Presveto je bilo na štiri vogle.
7. „*je meril hišno*“ (tempeljnovo) steno, ktera je bila 6 komolcov debela.
8. „*okrog hiše*“, t. j., okrog tempeljna na južni, zahodnji in severni strani; ti mostovži okrog tempeljna so bili štiri komolce široki.
9. Bile so tri verste mostovžev okrog tempeljna, ena versta verh druge. — V hebrejskim: „*Bili pa so hrami, hram nad hramam, tri in trideset čerljev višave*“ (prestavlja Fr. Vatabli).
10. „*bili so napuši*“ ali ložici „*na hišnim* (tempeljnovim) *zidu*“, t. j., per vsaki versti imenovanih mostovžev ali per vsakim nadstropji je bil zid napušen, ali en komolc umaknjen, de so na teh napuših ali ložicih slonéle bruna za mostovže, ktere bruna pa niso v notranji tempeljnovi zid segale. Perm. 3. Kralj. 6, 5. 6.

Digitized by Google

tempeljnoviga;[11]) zato je bil tempelj zgorej širji kakor spodej;[12]) in tako se je hodilo iz spodnjiga mostovža skozi srednjiga na zgornjiga.

8. In sim ogledoval na hiši višavo okrog; per tleh je mostovž méril eno šibo ali šest komolcov.[13])

9. In širjava zunanjiga zida je bila pet komolcov; in znotranja hiša je bila obdana s hišnimi mostovži.[14])

10. In med hrami je bila širjava[15]) dvajset komolcov povsod okoli hiše.[16])

11. In vrata na mostovže so bile na mestu za molitev;[17]) ene vrata so bile proti polnoči, in ene vrata proti poldnevu; in širjava mesta za molitev je bila pet komolcov krog in krog.[18])

12. In zidanje, ktero je bilo odločeno, in obernjeno proti cesti k morju,[19]) je bilo široko sedemdeset komolcov; stena pa zidanja je bila pet komolcov široka okrog, in nje dolgost je bila devetdeset komolcov.[20])

13. In je méril dolgost hiše sto komolcov,[21]) in odločeno zidanje, in njega stene na dolgost sto komolcov.[22])

14. Širjava pa pred hišo in

11. „*za polžnice*“, t. j., za stopnice, ktere so bile — enako polževi lupini — po ovinku narejene iz spodnjiga mostovža v zgornja.

12. „*zato je bil tempelj zgorej širji kakor spodej*“, če se mostovži k tempeljnu štejejo; sicer pa sta bila le zgornja mostovža toliko širji od spodnjiga, kolikor je bil per vsakim nadstropji zid umaknjen; srednji mostovž je bil tedaj en komolc, naj zgornji pa dva komolca širji od spodnjiga.

13. „*sim ogledoval na hiši*“, na tempeljnu, na zgornjim mostovžu, „*višavo okrog*“, t. j., ali višavo vsiga poslopja, ali pa le višavo deržajev, višavo predpersniga zidú okrog mostovža; ta verhnji mostovž je bil dva komolca širji kakor spodnji. Gl. zgor. 5. v.

14. Zunanji zid mostovžev je bil debel pet komolcov; tempelj je bil obdan z mostovži na južni, severni in zahodnji strani.

15. „*med hrami*“ je bil prostor širok. Gl. zgor. 40, 44 – 46.

16. Med hrami perzidaniga poslopja in med duhovskimi hrami, ki so bili na notranjim dvoru okrog hiše narejeni, je bilo 20 komolcov.

17. Pred vratmi, ki so bile v mostovže narejene (gl. naslednje), je bil prostor, kjer so molili.

18. Tri nadstropja, ki so tempelj od treh strani obdajale, so imele le dvoje vrata, ene proti poldnevu in ene proti polnoči. Na levi in desni strani se je hodilo iz tempeljnove lope po polžnicah (v. 7.) k trem nadstropjem, in v té nadstropja se je hodilo skozi posebne vrata.

19. „*k morju*“, t. j., proti zahodu. Medzemeljsko ali srednje morje je bilo v zahodu od Palestine.

20. Pet komolcov deleč od vsiga tempeljnoviga poslopja je bil okoli njega na treh straneh zid narejen, ki je bil na zahodnji strani — od juga proti severju — sedemdeset komolcov dolg, na južni in severni strani — od zahoda proti vzhodu — devetdeset komolcov dolg, pet komolcov debel, in verjetno pet komolcov visok.

21. Od žida (v. 12.) v zahodu do naj zadnjiga dela tempeljnove lope je bila dolgost kakih sto komolcov.

22. Ta zid (12.) je bil na severni in južni strani (razl. 20.) devetdeset komolcov dolg, debel pa na vsaki strani pet komolcov, tedaj znese vsa méra sto komolcov.

Digitized by Google

pred tem, kar je bilo posebej zidaniga proti jutru,[23]) sto komolcov.

15. In je méril dolgost zidanja, ktero je bilo njemu nasproti zadej za njim in odločeno, in hrame na obéh straneh sto komolcov;[24]) in notranji tempelj in dvorne lope;[25])

16. prage in okna na povšev, in hrame okrog po treh nastropjih. Proti slehernimu pragu je bilo vse krog in krog z lesam obito; tla pa so bile do oken, in okna so bile zaperte nad vratmi.[26])

17. In vse do notranje hiše, in zunej po vsi steni, okrog znotrej in zunej je bilo po méri.

18. In bili so narejeni kerubini in palme, in palma med kerubinam in kerubinam; in dva obraza je imel vsak kerubin,

19. človešk obraz zraven palme na ti strani, in levov obraz zraven palme na uni strani; tako je bilo narejeno po vsi hiši okoli in okoli.

20. Od tal do verh vrat so bili kerubini in palme izrezljane[27]) na tempeljnovi steni.

21. Vrata so bile štirvoglate,[28]) take so bile tudi v presvetim, ene enake drugim.[29])

22. Leseniga altarja višava je bila tri komolce, in njegà dolgost dva komolca; in njegovi vogli, in njega poveršina, in njega stene so bile lesene. In mi je rekel: To je miza pred Gospodam.

23. In dvojne vrata so bile v tempeljnu, in v svetišu.[30])

24. In vsaka durnica je imela po dve majhni durnici, ktere so se ena verh druge pregibale; po dve durnici so bile namreč na vsaki strani vrat.

25. Tudi na vratih v tempeljnu so bili izdolbeni kerubini, in izrezljave palm, kakor so bile tudi na stenah izdelane; zatorej je bil tudi les debeléji zunej proti lopi.[31])

26. Verh teh so bile okna na povšev, in podoba palm tu in tam na lopnih stebrih, po hišnih hramih, in po širjavi stene.[32])

---

23. t. j., prostor med tempeljnam in zidam v vzhodu, kteri je duhovski dvor ločil od ljudskiga dvora.
24. Kakor v vzhodu pred tempeljnam, tako je bil tudi v zahodu za okrožnim zidam (razl. 20.) še en zid, dolg sto komolcov na obéh straneh.
25. „*notranji tempelj*“, t. j., ves tempelj na dvorišu.
26. „*tla so bile do oken*“, t. j., okna so se že per tléh začele, in so imele nad vratmi majhno strešico zoper dež.
27. t. j., bile so palme tako visoke kakor vrata.
28. „*Vrata so bile*“ na štiri vogle, zgorej neoblokane.
29. ravno take so bile tudi vrata v presveto, namreč na štiri vogle.
30. Vrata iz svetiga v presveto so bile dvojne; sprednje so se odpérale v sveto, zadnje pa v presveto.
31. V hebrejskim: ... „*izdelane, in zunaj proti lopi je bilo leseno brunо*“, s kterim so bile vrata zapahnjene.
32. Pagnin prestavlja hebrejsko: „*In okna so bile* (zunaj) *široke in* (znotraj) *ozke, palme tù ino tam po lopnih stenah, in po hiši, in po brunih*“.

Digitized by Google

XLII. Poglavje.

Popis tempeljnu pristavljeniga ozidja.

1. In me je peljal na zunanji dvor[1]) proti polnočni strani, in me je peljal v zakladnice, ktere so bile odločenimu poslopju nasproti,[2]) in hiši nasproti proti polnoči obernjene.[3])

2. Spredej pred polnočnimi vratmi je bila dolgost sto komolcov, in širjava petdeset komolcov;

3. nasproti dvajsetim komolcam notranjiga dvora,[4]) in nasproti tlam s kamni vloženim zunanjiga dvora,[5]) kjer je bilo pokrito sprehajališe, ktero se je deržalo trojniga sprehajališa.[6])

4. In pred hrami je bilo sprehajališe deset komolcov široko, v notranje obernjena pot en komolc široka; in njih vrata so bile proti polnoči;

5. ondi so bili zgornji hrami nižji (*od spodnjih*); zato ker so jih nosili pokriti mostovži, kteri so iz spodnjiga in srednjiga nastropja moléli;

6. tristropni so namreč bili, in niso imeli stebrov, kakoršni so bili stebri na dvorih; zato so moléli iz spodnjiga in srednjiga nastropja od tal petdeset komolcov.

7. In zunanji zid pred hrami,[7]) kteri so bili per potu vnanjiga dvoriša,[8]) je bil dolg petdeset komolcov;

8. ker dolgost hramov vnanjiga dvora je bila petdeset komolcov, in dolgost pred tempeljnam sto komolcov.

9. In pod temi hrami je bil vhod od jutra, de se je iz zunanjiga dvora vanje hodilo.

10. Po širjavi dvorniga zida, kteri je bil proti jutranjimu potu,[9]) odločenimu poslopju nasproti, so bili tudi hrami pred poslopjem.[10])

11. In pred njimi je bilo ho-

---

1. „*na zunanji dvor*“, t. j., na duhovski dvor, kteri se tukaj zato imenuje „*zunanji dvor*“, ker je bil zunaj tempeljnoviga ozidja, v kterim je bil prerok dosihmal.
2. „*odločenimu poslopju*“, t. j., mostovžem, kteri so se tempeljna deržali.
3. „*hiši nasproti*“, t. j., tempeljnu nasproti. — Prerok tukaj popisuje na severni strani stoječe poslopja, po tem ko je bil popisal v poprešnjim pogl. na zahodnji in vzhodnji strani stoječe.
4. „*notranjiga dvora*“, t. j., duhovskiga dvora. Gl. zgor. 41, 10.
5. „*zunanjiga dvora*“ za izraelsko ljudstvo. Gl. zgor. 40, 17.
6. Misli učenih zastran lége in kakošnosti tega sprehajališa, hodiša ali mostovža so različne, ker so nam umetnijske besede hebrejske stavbe premalo znane. To velja tudi od naslednjiga do 13. verste.
7. „*pred hrami*“, t. j., hramam nasproti po njih širjavi.
8. „*per potu vnanjiga dvoriša*“, t. j., proti dvoru za ljudstvo, proti vzhodu.
9. „*proti jutranjimu potu*“, proti jutranji ali vzhodnji strani.
10. „*pred poslopjem*“, t. j., pred lopo in perzidanim poslopjem.

Digitized by Google

diše prav tako kakor pred hrami, ki so bili proti polnočnimu potu; in njih dolgost, in njih širjava je bila enaka unim; vsi njih vhodi in njih vrata so bile enake unim.

12. Kakoršne so bile vrata hramov, ki so bili ob potu proti jugu: takošne so bile vrata per začetku pota, kteri pot je bil pred odločenim poslopjem, kodar se po potu od jutra pride.[11])

13. In mi je rekel: Hrami proti severju in hrami proti jugu, ki so pred odločenim poslopjem, oni so sveti hrami; v njih jedó duhovni, kteri se bližajo Gospodu v presvetim; tam imajo pokladati nar svetejši darove, in daritev za greh, in za dolg; kraj je namreč svet.[12])

14. Kadar pa duhovni v svetiše pridejo, naj ne hodijo iz njega na zunanji dvor; in tam naj odložijo svoje oblačila, v kterih so službo opravljali, ker so svete; in naj oblečejo druge oblačila, in tako naj gredo med ljudstvo.

15. In ko je bil hišo znotrej vso premeril,[13]) me je peljal po potu skozi vrata proti jutru,[14]) in jo je meril[15]) povsod okoli.

16. Naméril je pa proti jutrovimu vetru z mérjevsko palico pet sto palic[16]) okrog[17]) po mérjevski palici.

17. In naméril je proti polnočnimu vetru pet sto palic okrog po mérjevski palici.

18. In naméril je proti poldnevnimu vetru pet sto palic okrog po mérjevski palici.

19. In naméril je proti večernimu vetru pet sto palic po mérjevski palici.

20. Na vse štiri vetre je bil premeril njen zid povsod okrog, njegovo dolgost pet sto komolcov in širjavo pet sto komolcov, kteri je ločil svetiše od ljudskiga prostora.[18])

XLIII. Poglavje.

Večno veličastvo noviga tempeljna. Altar in njega posvetitev.

1. In me je peljal k vratam,[1]) ktere so gledale proti jutru.

2. In glej, veličastvo Izraeloviga Boga je šlo po potu od

---

11. V hebrejskim: ... „*per začetku pota, po kterim se pride od lepiga zida proti jutru*“.
12. Duhovni so mógli del Bogu darovanih daritev na svetim kraji vživati. Gl. 3. Mojz. 6, 9. 19: 7, 6.
13. Ko je bil ves tempelj premeril, tudi notranji in zunanji dvor.
14. „*proti jutru*“, k vzhodnjim vratam v naj zunanjši dvor.
15. „*in jo je meril*“, namreč hišo, tempelj, t. j., zunanji zid okrog hiše ali tempeljna na vsih štirih stranéh.
16. „*pet sto palic*“, t. j., pet sto komolcov; „*palica*“ je bila tukaj komolc dolga. Gl. 20. v.
17. „*okrog*“, prav za prav po dolgim je méril.
18. „*kteri* (zid) *je ločil*“ goro, na kteri je bil tempelj, od prebivališ ljudí.
1. „*k vratam*“ naj zunanjšiga zidú, kteri je bil okrog in okrog tempeljna.

Digitized by Google

jutra;[2]) in njegovo šumenje je bilo kakor šumenje veliko vodá, in zemlja se je svetila od njegove svetlosti.

3. In vidil sim perkazen po podobi tiste, ktero sim vidil, ko je bil prišel mesto razdevat;[3]) in podoba je bila enaka podobi, ktero sim vidil ob reki Kobaru;[4]) in padel sim na svoj obraz.

4. In veličastvo Gospodovo je šlo v tempelj po potu jutrovih vrat.

5. In Duh me je bil vzdignil, ter me peljal na notranje dvoriše; in glej, hiša je bila napolnjena z Gospodovim veličastvam.[5])

6. In slišal sim nekoga iz hiše proti meni govoriti, in mož, kteri je poleg mene stal,[6])

7. mi je rekel: Sin človekov! to je mesto mojiga prestola, in mesto stopinj mojih nog, kjer bom prebival v sredi Izraelovih otrók na vekoma; in Izraelova hiša ne bode več skrunila mojiga svetiga imena, ne oni, ne njihovi kralji s svojim nečistovanjem,[7]) ne z grobmi svojih kraljev,[8]) in ne z visočinami.

8. Oni[9]) so svoj prag postavili zraven mojiga praga, in svoje podboje zraven mojih podbojev, in stena je bila med menoj, in med njimi;[10]) in skrunili so moje sveto ime z gnusobami, ktere so počenjali; zato sim jih končal v svoji jezi.

9. Zdaj tedaj naj deleč od mene spravijo svoje nečistovanje in grobe[11]) svojih kraljev; in vselej bom med njimi prebival.

10. Ti pa, sin človekov! pokaži Izraelovi hiši tempelj, de se sramujejo svojih krivic, in zidanje zmérijo.[12])

11. In rudečica naj jih obide zavoljo vsiga, kar so storili. Pokaži jim podobo hiše, in nje zidanje, izhode in vhode, in ves njé popis, in vse nje naredbe, in ves nje réd, in vse nje postave, ter obrisaj jim pred očmi, de ohranijo ves nje obris, in nje naredbe, in se po njih ravnajo.

12. To je postava za hišo na verhu gôre; vsa nje okrajina

---

2. Veličastvo Božje je ravno tako slovesno spet šlo v tempelj, kakor je bilo iz njega šlo. Gl. zgor. 11, 23. Veličastvo Gospodovo je Bog, ki se razodeva, tedaj Sin Božji. Gl. Cah. 14, 4. i. d.
3. „*ko je bil prišel*“ Gospod napovedovat razdjanje jeruzalemskiga mesta. Glej zgor. pogl. 1, 9. 10.
4. Gl. zgor. 3, 23. Ecehiel je bil po prikazni zvedil, de bo mesto razdjano. Gl. zgor. 10, 2.
5. s svetlobo. Prim. 2. Mojz. 40, 32. in 3. Kralj. 8, 10. 11.
6. Govoreči nevidni je tukaj blezo Bog Oče, in mož zraven Ecehiela Bog Sin ko človek v novi zavezi. Prim. 1, 26.
7. „*s svojim nečistovanjem*“, t. j., s svojim malikovanjem.
8. V hebrejskim: „*ne z merliči svojih kraljev*“ (ker so jih na sionski gori pokopovali, ki je bila s hribam „*Mórija*“ ena višina).
9. „*Oni*“, namreč hudobni kralji so si dali narediti grobe zraven moje hiše.
10. „*med njimi*“, t. j., med pokopanimi kralji. Prim. 4. Kralj. 16, 18.
11. „*nečistovanje*“, t. j., malikovanje, „*in grobe*“, v hebrejskim: „*in merliče*“.
12. de novo zidanje Božje zmérijo, de se novo vero prav spoznati učijo.

Digitized by Google

krog in krog je presveta; to je tedaj postava za hišo.

13. To pa je méra za altar,[13]) prav dobra mera, ki méri komolc in eno dlan; njegovo stalo je bilo en komolc visoko, in en komolc široko,[14]) in njegov okrajik do njega roba, in okoli eno dlan širok; to je bila tudi jama okrog altarja.[15])

14. In od stala na tleh do spodnjiga odstavka sta bila dva komolca, in širjava je bila en komolc; in od manjšiga odstavka do vekšiga odstavka so bili štirje komolci, in širjava je bila en komolc.[16])

15. Ariel[17]) sam pa je bil visok štiri komolce, in od ariela kviško so bili štirje rogovi.[18])

16. In ariel je bil dvanajst komolcov dolg, in dvanajst komolcov pa širok, štirvoglat z enakimi strannmi.

17. In odstavek je bil štirnajst komolcov dolg, in štirnajst komolcov širok na njega štirih voglih;[19]) in venec[20]) okoli njega pol komolca visok; in njegovo stalo okoli in okoli je bilo visoko en komolc; stopnice[21]) njegove pa so bile proti jutru obernjene.

18. In mi je rekel: Sin človekov! to govorí Gospod Bog: To so šege per altarji, kadarkoli bo dodelan, de se na njem daruje žgavni dar, in kri izliva.

19. In duhovnam in levitam iz Sadokoviga rodú, kteri pred me hodijo, reče Gospod Bog, daj tele od čede, de mi ga darujejo za greh.

20. Potlej vzemi njegove kervi, in pokropi štiri njegove rogove, in štiri vogle odstavkove, in okrožek okoli; in ga boš očistil in posvetil.[22])

21. Potem vzemi tele, ktero je bilo darovano za greh; in sežgi

---

13. „*méra za altar*“ žgavnih darov je bila eno dlan dalji kakor navadna babilonska mera.

14. Altar je bil na štiri vogle in je stal na nekim podnožji, ki je bilo komolc visoko. Verste (13—17.) so spet prav temne, zato jih razlagavci različno prestavljajo in razlagajo.

15. Okrog stala ali podnožja je bil narejen eno dlan širok obroč, kteri je tako rekoč okrog altarja delal jamo, v ktero se je kri natekala.

16. Dva komolca od tal je bil per altarji odstavek, ki ga je kakor okrajik, kakor komolc široka klop, obsegal, de se ni nihče dotikal altarja; štiri komolce nad njim je bil spet odstavek, ki je zgorej altar obsegal.

17. „*Ariel*“ se je imenoval pravi altar, od spodnjiga do zgornjiga odstavka. „*Ariel*“ se pravi po našim jeziku; „*Lev Božji*“ ali pa tudi: „*Ognjiše Božje*“ (gl. Iz. 29, 1.), ker daritve kakor lev ali pa tudi kakor ognjiše požéra. V hebrejskim: „*Harel sam pa*“ i. d. „*Harel*“ se pravi po našim jeziku: „*Gora Božja*“.

18. „*štirje rogovi*“ na štirih voglih. Gl. 2. Mojz. 27, 2. i. d.

19. Altar po verhu je bil toliko komolcov dolg in širok.

20. „*venec*“ ga je per verhu ob robu obdajal.

21. Stari altar pa stopnic ni smel imeti. Gl. 2. Mojz. 20, 26.

22. To govorjenje zadeva Ecehiela namesti posvečujočiga duhovna. Glej 2. Mojz. pogl. 29. in 3. Mojz. 16, 18.

Digitized by Google

ga zunaj svetiša na odločenim kraji per hiši.[23])

22. In drugi dan daruj kozla brez madeža za greh; de se spravi altar, kakor je bil s teletam spravljen.

23. Ko boš pa dokončal njega spravo, daruj tele izmed čede brez madeža, in ovna izmed čede brez madeža;

24. in daruj ji pred Gospodovim obličjem; duhovni pa naj ji s solijo potresejo,[24]) in naj ji darujejo v žgavni dar Gospodu.

25. Sedem dni daruj vsak dan kozla za greh; in tele izmed čede, in ovna izmed drobnice brez madeža naj darujejo.

26. Sedem dni naj altar spravljajo in očišujejo, in naj ga posvetijo.[25])

27. Po dopolnjenih dnevih pa naj osmi dan in dalje duhovni darujejo na altarji vaše žgavne in mirne darove; in milostljiv vam bom, reče Gospod Bog.

XLIV. Poglavje.

Posebne naprave noviga tempeljna, red duhovnov in njih opravila.

1. In obernil me je po potu k vratam zunanjiga svetiša, ktere so gledale proti jutru,[1]) in bile so zaperte.

2. In rekel mi je Gospod: Te vrata bodo zaperte; ne bodo se odpérale,[2]) in nihče ne pojde skozi nje; ker je Gospod Izraelov Bog skozi nje šel,[3]) zatorej bodo zaperte tudi poglavarju.

3. Poglavar sam bo sedel pred njimi, de bo jedel kruh[4]) pred Gospodam; po potu lopnih vrat bo noter hodil, in po tem potu bo ven hodil.[5])

4. In me je peljal po potu polnočnih vrat pred hišo; in sim gledal, in glej, veličastvo Gospodovo je napolnilo hišo Gospodovo;[6]) in padel sim na svoj obraz.

5. In Gospod mi je rekel:

---

23. „*zunaj svetiša*“, t. j., zunaj tempeljnoviga okrožja, pa vender še na gôri, kjer je bil tempelj.

24. Sol je podoba nestrohljivosti in torej stanovitnosti zaveze z Bogam. Gl. 3. Mojz. 2, 13.

25. „*naj ga posvetijo*“, prav po besedi, „*naj polnijo njegovo roko*“, kar pomeni: blagosloviti, posvetiti. Gl. 2. Mojz. 28, 41.

1. „*k vratam zunanjiga svetiša*“, t. j., k vzhodnjim vratam na duhovskim dvoru, kteri se tukaj zunanji imenuje, kakor zgor. 42, 1.

2. „*ne bodo se odpérale*“ razun ob odločenih dnéh. Gl. spod. 46, 1. i. d.

3. „*skozi nje šel*“ v tempelj. Glej zgor. 43, 4.

4. „*de bo jedel kruh*“, t. j., de bo ondi imel s svojo deržino daritevske gostije. Perm. spod. 46, 2. 8. 12.

5. Kralj je noter in ven hodil skozi vzhodnje vrata na ljudskim dvoru, in je smel priti do vzhodnjih vrat na duhovskim dvoru.

6. svetloba je napolnila tempelj. Glej zgor. 43, 5.

Digitized by Google

Sin človekov! vzemi si k sercu, glej s svojimi očmi, in poslušaj s svojimi ušesi vse, kar ti jez govorim od vsih šeg Gospodove hiše, in od vsih njenih postav; in obračaj svoje serce na pota v tempeljnu in na izhode iz svetiša.[7])

6. In reci Izraelovi hiši, ktera me togotí: To govorí Gospod Bog: Naj vam bodo zadosti vaše pregrehe, hiša Izraelova!

7. ko vodite ptuje ljudi neobrezaniga serca, in neobrezaniga mesa[8]) v moje svetiše, de mojo hišo gnusijo; in darujete moje kruhe, mašobo in kri; in mojo zavezo z vsimi svojimi pregrehami razdérate.[9])

8. In se niste deržali zapoved mojiga svetiša; ampak ste namesti sebe postavili varhe mojih naredb v mojim svetišu.[10])

9. To reče Gospod Bog: Noben ptujic neobrezaniga serca, in neobrezaniga mesa naj ne hódi v moje svetiše, tudi noben ptujic, kteri je med Izraelovimi otroci;

10. pa tudi leviti ne,[11]) kteri so deleč od mene odstopili po zmoti Izraelovih sinov, in so zašli od mene za svojimi maliki, in so nosili svojo hudobijo;[12])

11. le čuvaji naj bodo v mojim svetišu, in hišni vratarji, in hišni strežniki; oni naj koljejo žgavne in klavne darove[13]) ljudstva; in oni naj stojé pred njimi,[14]) de jim strežejo.

12. Zato, ker so jim pred njih maliki stregli, in so bili Izraelovi hiši v spotikljej k grehu; zato sim zoper nje vzdignil svojo roko,[15]) reče Gospod Bog; in naj nosijo svojo pregreho,

13. in k meni naj se ne perbližajo, de bi mi duhovsko službo opravljali, tudi naj ne perstopijo k nobenimu iz mojih svetiš blizo presvetiga; ampak nosijo naj svojo sramoto in svoje pregrehe, ktere so storili.

14. Vratarje v hiši jih bom postavil, za vsako njeno opravilo, in za vse, kar se v nji godi.

15. Duhovni pa iz Levijeviga rodú, iz Sadokove družine, kteri so šege mojiga svetiša spolnovali, ko so bili sinovi Izraelovi od mene zašli,[16]) oni naj pred me hodijo, in naj mi strežejo; oni naj stojé pred mojim obličjem, de mi mašobo in kri darujejo, reče Gospod Bog.

16. Oni naj hodijo v moje svetiše, in oni naj perstopajo k moji mizi, de meni strežejo, in moje šege dopolnujejo.

---

7. t. j., pazi na vse, kar zadeva zunaj in znotraj tempelj.
8. „*ptuje ljudi neobrezaniga serca in neobrezaniga mesa*“, t. j., malikovavce.
9. „*mojo zavezo*“ z vami s svojimi hudobijami razdérate.
10. Ne de bi bili leviti sami per tempeljnu čuli, so namesti sebe ptujce najemali, de so ondi na straži bili.
11. t. j., pa tudi duhovni ne, kteri so iz Levijeviga rodú (v. 13.).
12. „*so nosili svojo hudobijo*“, t. j., so bili pokorjeni za svojo hudobijo.
13. t. j., oni naj nar manjši službe per tempeljnu opravljajo.
14. „*naj stojé pred njimi*“, ki darujejo. Prim 4. Mojz. 16, 9.
15. „*sim zoper nje vzdignil svojo roko*“, t. j., sim persegel.
16. Gl. 4. Mojz. 25, 3. i. d. Prim. zgor. 40, 46. in 43, 19.

Digitized by Google

17. In kadar pridejo k vratam notranjiga dvora,[17]) naj platnéne oblačila oblečejo; nič volnatiga naj nimajo na sebi, kadar službo opravljajo med vratmi notranjiga dvoriša, in znotraj.

18. Platnéne ovijače naj imajo na glavah, in platnéne krila[18]) okoli ledja, in naj se ne prepasujejo (*tako terdó*), de bi se potili.

19. Kadar pojdejo na zunanji dvor k ljudem, naj slečejo svoje oblačila, v kterih so stregli, in jih spravijo v shrambo svetiša, in druge oblačila naj oblečejo; in naj ne posvečujejo ljudi v svojih oblačilih.[19])

20. Glave pa naj si ne brijejo, tudi dolzih lás naj si ne pušajo, ampak pogostama naj si glave strižejo.

21. In vina naj ne pije noben duhoven, kadar ima iti na notranje dvoriše.

22. Vdov in zaverženih naj ne jemljejo za žene, ampak device iz zaroda hiše Izraelove; vender se pa smejo oženiti z vdovo kakiga duhovna. 5. Mojz. 21, 14.

23. In moje ljudstvo naj učijo, in jim pokažejo, kakošen razloček je med svetim in nesvetim, med čistim in nečistim.

24. Kadar bo prepir, naj se mojih pravic deržijo in sodijo; moje postave in moje zapovedi ob vsih mojih praznikih naj spolnujejo, in moje sabote posvečujejo.

25. K merliču naj ne hodijo, de se ne ognusijo,[20]) zunaj k očetu in materi in sinu in hčeri in bratu in sestri, ktera se ni drugič omožila;[21]) nad temi se smejo omadeževati.

26. In potem ko bo kdo očišen, naj se mu sedem dni odšteje.[22])

27. In na dan svojiga vhoda v svetiše na notranji dvor, de mi služi v svetišu, naj daruje za svoj greh, reče Gospod Bog.

28. Dedšine pa naj nimajo, jez sim njih dedšina; in lastine jim ne dajajte v Izraelu, ker jez sim njih lastina.[23]) 5. Mojz. 18, 1.

29. Klavno daritev[24]) za greh in za dolg naj jedo; in vse, kar se bo v Izraelu iz obljube darovalo, bodi njih.

30. Pervine vsiga pervorojeniga,[25]) in vse pitne darove od vsiga, kar se daruje, naj duhovni imajo; tudi pervine svojih jedi dajajte duhovnu, de podeli blagoslov tvoji hiši.[26]) 2. Mojz. 22, 29.

---

17. „*k vratam notranjiga dvora*“, t. j. duhovskiga dvora.
18. „*platnéne krila*“, t. j., perténe hlače. Prim. 2. Mojz. 28, 42.
19. „*Posvečevati*“ se pravi tukaj „*omadeževati se*“; ker ljudje, kteri so se svetih oblačil dotaknili, so se mogli očistiti in odgrešiti. Gl. 2. Mojz. 30, 29. Spod. 46, 20.
20. Glej zastran téga Božjo prepoved 3. Mojz. 21, 1.
21. V hebrejskim: ... „*sestri, ktera ni imela možá*“ i. t. d.
22. preden svojo službo spet opravlja. Gl. 4. Mojz. 19, 11. 12.
23. Gl. 4. Mojz. 18, 20.; vender pa naj imajo kraj za stanovanje, kakor so sicer svoje mesta imeli. Gl. spod. 45, 4. 5.
24. V hebrejskim: „*Jedilno daritev*“, t. j., nekervavo daritev.
25. „*Pervine vsiga pervorojeniga*“, t. j., pervi sad od vsiga.
26. V hebrejskim: ... „*in vse povzdignjene darove naj imajo duhovni; tudi*

Digitized by Google

31. Nič cerknjeniga in od zverine oklaniga, bodi si od ptičev ali živine, ne smejo duhovni jesti.[27])

XLV. Poglavje.

Razdelitev dežele. Méra in tehta. Daritev, ktero naj vladar opravlja za ljudstvo.

1. In kadar bote začeli z vadljejem deliti deželo,[1]) odločite pervine Gospodu, en posvečen del dežele, pet in dvajset tavžent *(komolcov)* na dolgost, in deset tavžent na širjavo; to bodi posvečeno po vsi svoji meji okrog.[2])

2. In od téga dela naj se odloči za svetiše cveterovoglína, po pet sto komolcov vsaka stran krog in krog; in srednji prostor petdeset komolcov okrog in okrog.

3. In po tej méri odméri prostor pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolgosti, in deset tavžent *(komolcov)* širjave; na njem naj bo tempelj in presveto.

4. Posvečeni prostor naj bo za duhovne, služabnike v svetišu, kteri k službi Gospodovi pridejo; in ta prostor jim bodi za hiše, in za svetiše per svetišu.[3])

5. Pet in dvajset tavžent *(komolcov)* pa dolgosti, in deset tavžent širjave bodo imeli leviti, kteri hiši služijo;[4]) oni bodo posestvali dvajset hramov.[5])

6. Ko mestno lastino pa dajte vsi Izraelovi hiši pet tavžent *(komolcov)* širjave, in pet in dvajset tavžent dolgosti zraven odločeniga svetiša.[6])

7. Tudi poglavarju odločite prostor na obeh straneh odločeniga svetiša in mestne lastine,

---

pervine svojiga testá“ i. t. d. — „*Povzdignjeni darovi*“ se imenujejo tisti, ktere so Izraelci kviško povzdigovali, ter Bogu darovali; — „*pervine svojiga testá*“, t. j., pervine mlincov, pogače. Gl. 2. Mojz. 25, 2. in 4. Mojz. 15, 20. (Brentano).

27. Glej to prepoved Božjo 3. Mojz. 22, 8.

1. Ni viditi, de bi bili Izraelci po vernitvi iz babilonskiga jetništva deželo takó razdelili, kakor je bil Bog v zadnjih poglavjih preroku naročil, ali zato ne, ker so jim sovražniki branili, ali pa zato ne, ker je Bog preroku naznanil vso razdelitev le kakor predpodobo téga, kar se bo po duhu v keršanski cerkvi spolnilo. To zadnje terdijo veči del nar bolji keršanski izlagavci.

2. Izraelci naj pred razdelitvijo obljubljene dežele med rodove kos nje odločijo, ki naj bo za Gospoda, duhovne, levite, véliko mesto in kneza ali vladarja namenjen. Glej 48, 8—23., kjer je to bolj natanko razloženo.

3. Petdeset komolcov od tempeljna naj bodo na vsih straneh duhovske izbe ali prebivališa.

4. „*kteri hiši služijo*“, t. j., kteri tempeljnu služijo.

5. Memo pet in dvajset tavžent komolcov dolgosti in toliko širjave od uniga prostora proti severju, ki je bil za tempelj in za duhovne odločen (v. 3. in 4.), naj bodo leviti imeli še dvajset izbic per tempeljnu za stanovanje, kadar bodo ondi svojo službo opravljali.

6. Od prostora za tempelj in duhovne odločeniga (v. 3. in 4.) naj véliko mesto

Digitized by Google

namreč odločenimu svetišu nasproti, in mestni lastini nasproti, od morske strani do morja, in od jutranje strani do *(naj krajne)* jutranje strani; po dolgim naj ta prostor sega kakor vsakteri del od večerne meje do jutranje meje.[7])

8. To od zemlje naj bo on imel za delež v Izraelu, de ne bodo zanaprej več poglavarji ropali mojiga ljudstva;[8]) ampak bodo dali deželo Izraelovi hiši po nje rodovih.

9. To govorí Gospod Bog: To vam bodi zadosti, Izraelovi poglavarji! opustíte krivico in roparije, delajte prav in po pravici; odločite svoje meje od mojiga ljudstva, reče Gospod Bog.[9])

10. Imejte pravično tehtnico, in pravično efo, in pravični bat.[10])

11. Efa in bat bodita enaka, in ene mére; tako de bat derží deseti del kora,[11]) in efa deseti del kora; po méri kora naj se oba mérita.

12. Sikel naj pa ima dvajset beličev.[12]) Dalje dvajset siklov, in pet in dvajset siklov, in petnajst siklov znesejo eno mno.[13])

13. In to so pervine, ktere darujte:[14]) šesti del efe od kora pšenice, in šesti del efe od kora ječmena.

14. Mera pa za olje je bat olja, deseti del kora; in deset batov znese en kor, ker deset batov kor napolni.

15. In eniga ovna od čede dve sto *(drobnice)*, ktero Izraelci redé, bojo dajali v jedilni, žgavni in mirni dar za svojo spravo, reče Gospod Bog.

16. Vse ljudstvo v deželi bodi dolžno, te pervine dajati poglavarju v Izraelu.

17. In poglavar bodi dolžan žgavni, jedilni in pitni dar opravljati ob praznikih in ob mlajih in ob sabotah in ob vsih praznikih hiše Izraelove; on naj opravlja dar za greh in žgavni in mirni dar za spravo hiše Izraelove.

18. To reče Gospod Bog:

---

v last dobi proti jugu pet in dvajset tavžent komolcov po dolgosti in pet tavžent po širjavi. Zidanja véliciga mesta se smejo vsi Izraelci vdeleževati. Prim. spod. 48, 15—19.

7. Ta doslej popisana lastina duhovnov, levitov in mesta ne seže proti zahodu do medzemeljskiga ali srednjiga morja, in proti vzhodu ne do Jordana. Ostali prostor na obeh straneh naj bo kraljéva lastina.

8. „*ropali*“, v hebrejskim: „*stiskali*“ z nakladanjem velicih davkov.

9. Ne jemljite več, vi knezi ali vladarji! svojimu ljudstvu njegovih lastnin, kakor se je pred babilonskim jetništvam godilo (1. Kralj. 8, 14.), ampak živite se s svojimi kraljévimi prihodki, in bodite dovoljni z njimi.

10. „*Efa*“ je bila méra za suhe reči, „*bat*“ pa za mokre, oboja méra je bila enake velikosti, ter je toliko deržala, kolikor 432 jajc. Gl. 3. Mojz. 19, 36.

11. „*kora*“, v hebrejskim: „*komera*“; „*kor*“ je to, kar „*komer*“.

12. „*Sikel*“, v hebrejskim: „*Sekel*“, je bil denar, ki je veljal okoli pol tolarja; — „*beličev*“, v hebrejskim: „*ger*“ (gera), v latinskim: „*obolos*“.

13. „*eno mno*“, v hebrejskim: „*eno mino*“. Če je bila „*mina*“ trojna, namreč velika, srednja in mala „*mina*“, in če so bile imenovane tri številke posebni denarji ali pa kembeljčki, kteri so skupej eno „*mino*“ za 60 siklov znesli, ni dognano. Opomni se še tukaj, de so nekdaj zlató in srebró s kembeljčki tehtali.

14. To so darovi, ktere dajajte knezu ali vladarju (v. 16.).

Digitized by Google

Pervi dan perviga mesca[15]) vzemi od čede tele brez madeža, in očisti svetiše.

19. Duhoven pa naj vzame kervi za greh darovane, ter naj pokropí hišne podboje, in štiri vogle *(zgornjiga)* odstavka per altarji, in podboje per vratih notranjiga dvora.

20. Tako tudi delaj sedmi dan mesca za sleherniga, kteri je iz nevednosti ali zmote grešil; in spravi hišo.

21. Pervi mesec, štirnajsti dan mesca veliko noč praznujte; sedem dni naj se jé oprésni kruh.

22. Ta dan naj poglavar daruje za se in za vse ljudstvo po deželi tele za greh.

23. In ob praznovanji sedem dni naj daruje v žgavni dar Gospodu sleherni dan teh sedem dni sedem telet, in sedem ovnov brez madeža, in za greh vsak dan eniga kozla.

24. V jedilni dar naj pernese eno efo z vsakim teletam, in eno efo z vsakim ovnam, in en hin olja z vsako efo.

25. Sedmi mesec, petnajsti dan mesca ob prazniku[16]) naj dela sedem dni, kakor je bilo zgorej rečeno; z daram za greh, in z žgavnim daram, in z jedilnim daram in z oljem.

XLVI. Poglavje.

Dar, ki naj ga kralj opravlja. Kraljevi prihodki. Daritevske kuhinje na notranjim in zunanjim dvoru.

1. To govorí Gospod Bog: Vrata notranjiga dvora, ktere gledajo proti jutru, bodo zaperte šest delavnikov; v saboto pa naj se odprejo, in ob mlaji naj se tudi odprejo.[1])

2. In poglavar naj hodi skozi zunanjo lopo k vratam, ter naj obstoji na pragu per vratih;[2]) in duhovni naj opravijo njegov žgavni dar in njegov mirni dar; on naj pa na pragu per vratih móli, in potem naj gre ven; vrata pa naj se ne zaprejo do večera.

3. Tudi ljudstvo iz dežele naj pred Gospodam móli per durih teh vrat ob sabotah in mlajih.[3])

4. V žgavni dar pa naj poglavar tole Gospodu daruje: v saboto šest jagnjet brez madeža, in ovna brez madeža;

5. v jedilni dar eno efo[4]) z vsakim ovnam, z jagnjeti pa v jedilni dar, kar radovoljno hoče dati, in en hin olja z vsako efo;

6. dan mlaja pa tele od čede brez madeža, in šest jagnjet in ovnov brez madeža;

---

15. „*Pervi dan perviga mesca*“ v cerkvenim letu.
16. „*ob prazniku*“ šotorov. Perm. 4. Mojz. 29, 12—38.
1. „*naj se tudi odprejo*“, tode naj nihče skozi nje ne hodi (Brentano).
2. Vladar sme skozi lopo vrat do njih praga priti.
3. de se vdeleži tega, kar se na notranjim dvoru godí.
4. „*eno efo*“ bele moke naj daruje z vsakim ovnam.

Digitized by Google

7. eno efo z vsakim teletam, tudi eno efo z vsakim ovnam naj da v jedilni dar, z jagnjeti pa, kolikor uterpí, in en hin olja z vsako efo.

8. In kadar bo hotel poglavar noter iti, naj gre po potu skozi lopo per vratih, in po ravno tem potu naj ven gre.

9. In kadar pride ljudstvo iz dežele ob praznikih pred Gospodovo obličje molit, naj gre skozi polnočne vrata noter, skozi poldnevne vrata naj gre ven; kdor pa skozi poldnevne vrata noter pride, mora per polnočnih vratih ven iti; naj se ne vrača po potu vrat, skozi ktere je noter prišel, ampak naj ven gre skozi vrata, ki so unim nasproti.

10. Poglavar naj pa bo med njimi; naj gre noter, kadar oni noter gredo, in naj gre ven, kadar oni ven gredó.

11. Ob godéh in praznikih naj se da v jedilni dar efa z vsakim teletam, in efa z vsakim ovnam; z jagnjeti naj se pa da v jedilni dar, kolikor kdo uterpí, in hin olja z vsako efo.

12. Kadar bo pa poglavar sam od sebe žgavni dar, ali prostovoljne mirne darove Gospodu opravljal, naj se mu odprejo vrata proti jutru, ter naj svoj žgavni in mirni dar opravi, kakor je navada v saboto; po tem naj gre ven, in kadar odide, naj se zaprejo vrata.

13. Vsak dan naj daruje Gospodu v žgavni dar letno jagnje brez madeža, vselej naj ga zjutrej daruje;

14. verh tega naj tudi daruje v jedilni dar sleherno jutro šesti del efe, in olja tretji del hina, de se med moko omési; ta dar naj se Gospodu daruje po postavi vedno in vekoma.

15. Daruje naj se jagnje in jedilni dar in olje vsako jutro; to bodi večni žgavni dar.

16. To govorí Gospod Bog: Ako poglavar kterimu svojih sinov dar podeli, njega dedšina bodi njegovih otrók; oni naj jo ko dedšino posestvajo.

17. Ako pa kterimu svojih služabnikov kaj v delež izgovorí, bodi to njegovo do odpustniga leta, po tem pa naj se k poglavarju verne; le njegov delež naj bo njegovih otrók.[5])

18. Poglavar ne smé ljudem od deležnine in njih lastine nič po sili vzeti; ampak s svojo lastnino naj svoje sinove obdelí; de ne bo nihče izmed mojiga ljudstva pregnan s svoje lastine.

19. In me je peljal skozi vhod na strani vrat[6]) k duhovnam v svetišne hrame, kteri so proti polnoči; in tam je bil prostor proti večeru.[7])

---

5. „*do odpustniga leta*“, t. j., do svetiga leta (gl. 3. Mojz. 25, 10. 11.); „*po tem pa naj se k poglavarju verne*“, t. j., v svetim letu naj vladar to deležnino, ki jo je bil služabniku podelil, spet nazaj dobi; služabnik sme le samo svojo lastnino svojim otrokam v delež zapustiti.

6. „*na strani vrat*“, t. j., na strani polnočnih vrat na duhovskim dvoru; tukaj je namreč prejemal prerok povelja Božje, ki se perpovedujejo v pogl. 44, 4. i. d.

7. „*tam je bil prostor*“ na polnočni strani v zadnjim kotu proti večeru.

Digitized by Google

20. In mi je rekel: To je prostor, kjer naj duhovni kuhajo darove za greh, in dolg; kjer naj pečejo jedilni dar, de ga ne nosijo na zunanji dvor, de ljudstvo ne bo posvečeno.[8])

21. In me je peljal na zunanji dvor, in me je vodil po štirih dvornih voglih; in glej, v kotu na dvoru je bil dvorič,[9]) v slehernim kotu na dvoru je bil dvorič.

22. V štirih kotih na dvoru so bili dvoriči[10]) razstavljeni, štirdeset komolcov dolgi, in trideset široki; vsi štirje so bili ene mére.

23. In zid je obdajal okoli in okoli štiri dvoriče; in kuhinje[11]) so bile narejene pod hodiši krog in krog.

24. In mi je rekel: To je hiša za kuhinje, kjer naj služabniki Gospodove hiše kuhajo klavne darove ljudstva.

XLVII. Poglavje.

Sveta voda. Rodovitnost in meje svete dežele.

1. In obernil me je proti hišnim vratam,[1]) in glej, izpod hišniga praga je tekla voda proti jutru,[2]) hiša je namreč gledala proti jutru; voda pa je tekla na desno stran tempeljna proti poldnevni strani altarja.[3])

2. In peljal me je skozi polnočne vrata,[4]) ter me je obernil na pot zunaj vnanjih vrat, na pot, ktera je proti jutru;[5]) in glej, obilna voda je tekla od desne strani.[6])

3. Ko je šel proti jutru mož, kteri je imel vervico v svoji roki, je naméril tavžent komolcov,[7]) in me je peljal skozi vodo do gležnjev.

---

8. Klavšine ali zahvalne daritve izraelskiga ljudstva, s kterimi so se daritevske gostije napravljale, so se kuhale na vnanjim dvoru (v. 24.). Spravne daritve so bile s pridjanimi jedilnimi daritvami presvete, torej so jih mógli duhovni na svetim mestu snesti. Zato se je moglo na duhovskim dvoru meso kuhati, in jedilna daritev peči. — Kdor izmed ljudstva se je téga kaj dotaknil, je bil posvečen, in se je zadolžil. Gl. 3. Mojz. 6, 27. Prim. zgor. 44, 19.

9. „*dvorič*“, t. j., majhen, štirvoglat, z zidam obdan prostor.

10. „*so bili dvoriči*“, v hebrejskim: „*so bili dvori brez strehe*“.

11. „*kuhinje*“, t. j., ognjiša so bile narejene.

1. „*proti hišnim vratam*“, k vratam v tempelj.

2. Prim. zgor. 36, 25. Od enake vode govoré tudi drugi preroki (Joel 3, 18. Cah. 14, 8. Skr. raz. 22, 1. i. t. d.). Po enoglasni izlagi svetih očakov si je z njo misliti milostni potok ob Mesijevi dobi, evangeliski nauk, izlitev svetiga Duha, posvečena kerstna voda.

3. t. j., voda je tekla proti vzhodu na južni strani tempeljna, na južnim kraji od altarja žgavnih daritev pod zemljo.

4. ker vzhodnje vrata so bile zaperte (zgor. 44, 2.).

5. me je peljal skozi severne vrata iz tempeljna, in me je pripeljal po vnanjim potu k vratam vzhodnje strani; ker voda je proti jutru tekla.

6. „*od desne strani*“, t. j., na južni strani od vrat.

7. „*je nameril tavžent komolcov*“ ob reki povdelj.

Digitized by Google

4. Spet je nameril tavžent, in me je peljal skozi vodo do kolén.

5. In spet je nameril tavžent, in me je peljal skozi vodo do pasa. In nameril je tavžent, tukaj je bil potok, kteriga nisim mogel prebresti; ker voda se je napéla globokiga potoka,[8]) ki se ne more prebresti.

6. In mi je rekel: Gotovo si vidil, sin človekov![9]) In me je peljal,[10]) in obernil proti bregu potoka.

7. In ko sim se bil obernil, glej, bilo je silno veliko drevja ob bregu potoka na obeh straneh.

8. In mi je rekel: Ta voda, ktera teče k pešenim kupam proti jutru, in se izliva na planjave v pušavo, poteče v morje,[11]) in pojde spet iz njega, in vode bodo ozdravéle.[12])

9. Vse, kar živí, in se giblje, bo živelo, kamorkoli potok pride; in rib bo prav veliko, kadar ta voda tje perteče; in vse bo ozdravélo in živelo, kamor potok pride.

10. In ribiči bodo per njem stali, in od Engadov do Engalima se bodo mreže sušile;[13]) prav veliko plemén rib bo v njem kakor rib v velikim morji, silno veliko.

11. Ob kraji njega pa, in v mlakužah ne bodo ozdravéle, ker so za soline odločene.[14])

12. In ob potoku na njega bregu na obéh straneh bo rastlo mnogoterno sadno drevje; perje ne bo z njega obletélo, in njega sad ne bo pošel;[15]) sleherni mesec bo nov sad rodilo, ker bodo njegove vode od svetíša tekle; in njegov sad bo za živež, in njegovo perje za zdravilo.[16])

13. To reče Gospod Bog: To je meja, po kteri v posest razdelíte deželo med dvanajst Izraelovih rodov; ker Jožef naj ima dva dela.[17])

---

8. V hebrejskim: „*ker reka je bila globoka kakor voda za plavanje*“.
9. V hebrejskim: „*Ali si vidil, sin človekov?*“
10. „*me je peljal*“ iz vode, ktero sim hotel prebresti.
11. „*v morje*“, t. j., v gnjilo ali mertvo morje. To méri na ljudi, ki so mertvi na duši.
12. V hebrejskim: . . . „*v morje, in nje iztok vanj stori njegovo vodo zdravo*“.
13. V hebrejskim: . . . „*do Eneglaima bodo mreže razpenjali*“. — „*Engadi*“, so bili per mertvim morji; „*Eneglaim*“ ali „*Engalim*“ je bil blezo tudi ondi.
14. „*ne bodo ozdravele*“, namreč vodé se ne bodo v sladke spremenile. V hebrejskim: „*Njega luže in njega mlake ne bodo ozdravéle, v saline bodo odločene*“. — „*Saline*“ so jame per morji, v kterih se iz solnate vode sol nareja; ko se namreč solnata voda po solnčnim perpekanji v jamah posuší, sol na dnu ostane. — Če se tedaj tudi solnata voda v mertvim morji spremení v sladko vodo, se vender voda v jamah in mlačnah ob morji ne bo spremenila v sladko; zatorej bodo v Palestini še dovolj solí iz salín dobivali (Brentano).
15. S takimi besedami popisuje David pobožniga v 1. Ps.
16. Gl. Skr. raz. 22, 1. 2., kjer sv. Janez popisuje srečo pravičnih v nebesih.
17. Jožefovi mlajši so se delili v dva rodova, namreč v rod Efrajmov in Manasetov, zato je dobil sleherni rod svoj delež. Gl. 1. Mojz. 48, 5. 6.

Digitized by Google

14. Posestvajte jo pa sleherni toliko, kolikor njegov brat;[18]) nad ktero sim bil vzdignil svojo roko,[19]) de jo bom dal vašim očetam; in ta dežela bodi vam v last.

15. To pa je meja okoli dežele: Na polnočni strani od velikiga morja[20]) po potu v Hetalon, od kodar se pride v Sedado,

16. Emat, Berota, Sabarim, ki je med mejo damasko in pokrajino emaško, in hiša Tihon, ki je poleg meje avranske.[21])

17. Meja tedaj naj bo od morja do dvora Enona,[22]) ki je meja per Damasku, od severja do severja; Emat bodi meja severna.

18. Dalje naj se vleče meja na jutrovi strani med Avranam in Damaskam, potem med Galaadam in deželo Izraelovo, Jordan bodi meja do jutroviga morja;[23]) takó potegnite mejo na jutrovi strani.

19. Meja pa na južni strani naj sega od Tamara do vode zopergovora v Kadesu, in proti potoku do véliciga morja;[24]) to je meja proti jugu.

20. In meja proti večeru je véliko morje, od meje[25]) naravnost do tje, kjer se pride v Emat; to je večerna meja.

21. In to deželo si razdelite po rodovih Izraelovih;

22. in jo vzemite v delež sebi, in ptujcam, ki pridejo k vam, in bodo rodili otroke med vami; in imejte jih kakor rojake med Izraelovimi otroci; z vami naj delijo posestvo med Izraelovimi rodovi.

23. V kterim rodu koli pa bo ptujic, ondi mu dajte lastino, reče Gospod Bog.[26])

XLVIII. Poglavje.

Razdelitev obljubljene dežele med rodove. Popis jeruzalemskiga mesta.

1. To pa so imena rodov:[1]) | Na polnočni pokrajini per potu,

---

18. Vsi rodovi bodo imeli enake deležnine. — V Mesijevim kraljestvu so pravi kristjani dobrote Kristusoviga rešenja enako deležni.

19. t. j., zavoljo ktere sim bil persegel, „*de jo bom dal*“ i. d.

20. „*od vélikiga morja*“, t. j., od medzemeljskiga ali srednjiga morja.

21. „*hiša Tihon*“, v hebrejskim: „*Hazer-Tihon*“, nam neznano mesto. Imenovani kraji, nekteri izmed njih nam neznani, so mejíli Palestino na severni strani.

22. „*do dvora Enona*“, v hebrejskim: „*do Hazer-Enona*“.

23. „*do jutroviga morja*“, t. j., do vzhodnjiga, mertviga morja.

24. „*do vode zopergovora*“, kjer so se Izraelci zavoljo pomanjkanja vode z Mojzesam prepirali (4. Mojz. 20, 13: 27, 14.); — „*proti potoku*“ egiptovskimu (1. Mojz. 15, 18. Joz. 13, 3: 15, 4.) „*do véliciga morja*“, t. j., do srednjiga morja.

25. „*od meje*“, t. j., od meje na južni strani.

26. Med Judi in ajdi, govorí sv. Pavel, ni razločka v novim Božjim kraljestvu; ker le eden je Gospod, kteri vse, ki ga častijo, zamore zveličati. Rim. 10, 12.

1. Po tem ko je Ecchiel deželine meje popisal, je pokazal red, po kterim naj se dežela med rodove razdeli. Na severni meji je začel, kjer rod Danov

Digitized by Google

kodar se hódi od Hetalona v Emat, per dvoru Enanu,[2]) na damaški meji proti polnoči poleg pota v Emat, od jutrove strani do morja naj ima Dan en del;

2. in zraven Danove meje od jutrove strani do morja *(naj ima)* Aser eniga;

3. in zraven Aserjeve meje od jutrove strani do morja Neftali eniga;

4. in zraven Neftalijeve meje od jutrove strani do morja Manase eniga;

5. in zraven Manasetove meje od jutrove strani do morja Efrajm eniga;

6. in zraven Efrajmove meje od jutrove strani do morja Ruben eniga;

7. in zraven Rubenove meje od jutrove strani do morja Juda eniga;

8. in zraven Judove meje od jutrove strani do morja naj bodo pervine, ktere odločíte, pet in dvajset tavžent *(komolcov)* širjave in dolgosti, od jutrove strani do morja, kakor vsakteri del; in v sredi njih naj bo svetiše.[3])

9. Pervine, ktere Gospodu odločite, naj bodo pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolge, in deset tavžent široke.

10. Pervine za svetiše, za duhovne naj pa téle bodo: na polnočni strani pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolgosti, na večerni strani deset tavžent *(komolcov)* širjave, na jutrovi strani pa deset tavžent *(komolcov)* širjave, in na poldnevni strani pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolgosti; v sredi pa bodi svetiše Gospodovo.

11. To posvečeno mesto naj bo za duhovne Sadokovih sinov, kteri so moje šege ohranili, in niso bili zašli, kakor so bili zašli Izraelovi sinovi, kakor so bili zašli tudi leviti.[4])

12. In oni naj imajo pervine od pervin, dežele naj svetejši del, zraven meje levitov.

13. Pa tudi leviti naj prejmejo zraven meje duhovnov pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolgosti, in deset tavžent širjave. Vsa dolgost naj znese pet in dvajset tavžent in širjava deset tavžent *(komolcov)*.

14. In od téga ne smejo nič prodati, in nič zamenjati, in pervine zemlje ne smejo na ptuje priti, ker so Gospodu posvečene.

15. Pet tavžent *(komolcov)* pa, ki so ostali od širjave pet in dvajset tavžent *(komolcov)*, naj bo ko neposvečeno zemljiše za mestne hiše, in za predmestja; mesto pa naj bo tukaj v sredi.

16. In to bodi njega mera: proti polnoči štiri tavžent in pet sto *(komolcov)*, proti poldnevu štiri tavžent in pet sto, in proti

---

naj pred dobí svoj delež. Deležnine rodov naj si bodo enake; zato njih širjava ni povedana, njih dolgost pa je po vzhodnji in zahodnji meji odkazana.

2. „*per dvoru Enanu*“, v hebrejskim: „*Hazer-Enonu*“.

3. Med Judovo in Benjaminovo deležnino (v. 8. 23.) naj bo za duhovne, levite, mesto, tempelj in kralja odločen kos dežele. Prim. zgor. 45, 1. i. t. d.

4. Glej 4. Mojz. 25, 3. i. d. Zgor. 40, 46: 43, 19: 44, 10—16.

Digitized by Google

jutru štiri tavžent in pet sto, in proti večeru štiri tavžent in pet sto.[5])

17. Predmestja pa naj merijo: proti polnoči dve sto in petdeset *(komolcov)*, proti poldnevu dve sto in petdeset, proti jutru dve sto in petdeset, in proti morju dve sto in petdeset.

18. Kar pa ostane po dolgim vštric svetišnih pervin, deset tavžent *(komolcov)* proti jutru, in deset tavžent proti večeru, naj bo kakor svetišna pervina; in pridelek iz tega naj bo v živež tistim, kteri mestu služijo.[6])

19. Delavci pa, ki mestu služijo, naj se jemljejo iz vsih Izraelovih rodov.

20. Vse pervine, pet in dvajset tavžent *(komolcov)* dolgosti in pet in dvajset tavžent širjave v čveterovoglini, naj se odločijo v pervine svetišu in v lastnino mestu.[7])

21. Kar pa ostane na obeh straneh svetišnih pervín in mestniga posestva pred pet in dvajset tavžent *(komolci)* pervín do jutrove meje, naj bo poglavarjevo; pa tudi na večerni strani pred pet in dvajset tavžent *(komolci)* do morske meje[8]) naj bo ravno tako poglavarjev delež; v sredi njegoviga deleža pa naj bodo svete pervine in tempeljnovo svetiše.

22. Kar tedaj od posestva levitov in od mestniga posestva ostane, naj bode poglavarjevo; kar je med mejo Judovo in med mejo Benjaminovo, naj bode poglavarjevo.[9])

23. In druzih rodov *(deli so)*: Od jutrove do večerne strani *(naj ima)* Benjamin en del;

24. in zraven Benjaminove meje od jutrove strani do večerne Simeon eniga;

25. in zraven Simeonove meje od jutrove strani do večerne Isahar eniga;

26. in zraven Isaharjeve meje od jutrove strani do večerne Zabulon eniga;

27. in zraven Zabulonove meje od jutrove strani do večerne Gad eniga;

28. in zraven Gadove meje na poldnevni strani proti jugu se vleče meja od Tamara do vode zopergovora v Kadesu, zraven deležnine *(Gadove)* proti vélikimu morju.[10])

29. To je dežela, ktero po vadljanji razdelíte med Izraelove rodove; in to so njih deli, reče Gospod Bog.

30. In to so izhodiša iz mesta:[11]) Na polnočni strani naméri štiri tavžent in pet sto *(komolcov)*.

31. In mestne vrata naj se imenujejo po Izraelovih rodovih.

5. Mesto naj bo na štiri vogle, okoli četert milje dolgo in široko.
6. Od dolgosti 25000 komolcov je posedlo mesto 4500 komolcov po 16. versti, predmestje proti jutru 250 komolcov, proti večeru 250 komolcov po 17. versti. Tedaj je ostalo še 10.000 komolcov proti jutru in 10.000 proti večeru.
7. V 8. versti omenjena méra se tukaj še enkrat pové.
8. „*do morske meje*“, t. j., do zahodnje meje, kjer je bilo morje.
9. „*naj bode poglavarjevo*“ posestvo, bodi kraljéva lastnína.
10. Zastran južne meje glej zgor. 47, 19.
11. „*to so izhodiša iz mesta*“, to so mestne meje.

Digitized by Google

Proti polnoči naj bojo troje vrata: vrata **Rubnove**, ene; vrata **Judove**, ene; vrata **Levijeve**, ene.

32. In proti jutru, štiri tavžent in pet sto *(komolcov)*; in troje vrata: vrata **Jožefove**, ene; vrata **Benjaminove**, ene; vrata **Danove**, ene.

33. In proti poldnevu naméri štiri tavžent in pet sto *(komolcov)*; in troje vrata: vrata **Simeonove**, ene; vrata **Isaharjeve**, ene; vrata **Zabulonove**, ene.

34. In proti večeru štiri tavžent in pet sto *(komolcov)* in troje vrata: vrata **Gadove**, ene; vrata **Aserjeve**, ene; vrata **Neftalijeve**, ene.

35. V okrogu osemnajst tavžent *(komolcov)*; in od tistiga dneva naj se mesto imenuje: **Gospod ondi.**[12])

---

12. „*Gospod ondi*“ v hebrejskim: „*Jehova-šama*“. To ime, ki se je le nepopolnama in le malo časa Jeruzalemu perlegalo, se čudovitno perlega popolnama cerkvi Jezusa Kristusa, ki ima „*Sveliga Izraeloviga*“, „*Emanuela*“ (kar se pravi: Bog z nami) per sebi, in ga bo imela ves čas in vso večnost per sebi, po obljubi, ki jo je on sam dal per sv. Mat. 28, 20.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Daniela.

Daniel, iz Judoviga rodú, verjetno iz kraljéve rodovine (pogl. 1, 3.), je bil ob vladanji kralja Joakima z drugimi imenitnimi mladenči vred peljan na Babilonsko, kjer je bil na kraljevim dvoru Nabuhodonozorju v službo izrejen; ondi so mu dali kaldejsko ime „*Baltazar*“. Pridno se je učil vse kaldejske modrosti, ob tem pa je molil praviga Boga, in zvesto spolnoval njegovo postavo. Že v pervi mladosti je bil dosegel s svojo modrostjo veliko slavo per svojih rojakih (perm. Eceh. 14, 14. 20: 28, 3.), ker je bil per sodbi nedolžno Suzano smerti rešil, hudobna starca pa krivice prepričal (gl. 13. pogl.); pa tudi per kralji Nabuhodonozorji je zavoljo svoje modrosti veliko veljal, zlasti zavoljo Božjiga darú sanje razlagati (gl. 2. in 4. pogl.); zato ga je bil kralj povzdignil k časti višiga prednika babilonskih modrijanov in poglavarja babilonskih dežel (Gl. 2, 48.).

Po Nabuhodonozorjevi smerti je bil Daniel, berž ko ne, pregnan iz kraljéviga dvora, in je v samoti živel; ker so mógli poslednjimu kralju Baltazarju od njega povedati, de mu je na steni zapisane besede bral in razložil (Gl. 5, 11.).

Po razdjanji babilonskiga kraljestva je medijanski kralj Darij (Kijaksar II.) Daniela k naj viši časti povzdignil; bil je namreč izmed treh knezov, kterim so mógli sto in dvajseteri poglavarji po deželah odgovor dajati. Ravno ko je kralj mislil, postaviti Daniela čez vse svoje kraljestvo, so mu ga njegovi sovražniki zatožili, de je nepokoren kraljévim poveljem; zato je bil Daniel veržen v levnjak, kjer pa se mu ni bilo nič žaliga zgodilo (Gl. 6. pogl.).

Digitized by Google

Po Darijevi smerti je bil njegov vnuk Cir perzijansko, medijansko in babilonsko kraljestvo v eno združil. Daniel, prijatel tega kralja in njegov tovarš per mizi, mu je bil razodel goljufijo malikovavskih popov, kteri so po noči povživali, kar so ljudje po dnevu maliku Belu darovali. Na to je ukazal kralj malikovavske pope pomoriti, Danielu pa je dal oblast, malika Bela razdrobiti. Tudi je bil Daniel s svaljki razgnal zmaja, kteriga so Babilončani po božje častili; s tem pa je bil vnel tak hrup med ljudstvam, de je bil kralj permoran, svojiga ljubčika prepustiti derhali, ktera ga je vergla v levnjak, kjer pa se mu ni bilo nič žaliga zgodilo. Šest dni je bil Daniel v levnjaku, prerok Habakuk mu je bil jesti pernesel, in sedmi dan ga je bil kralj spet izmed levov rešil (Gl. 14. pogl.). Kaj in kakó se mu je še po tem godilo, kakó dolgo je živel, v kterim letu je bil umerl, in kje je bil pokopan, téga nam sveta zgodovina ni ohranila.

Danielove bukve se dajo v tri dele razločiti. V pervim delu (od 1. do 6. pogl.) Daniel perpoveduje nektere zgodbe iz Nabuhodonozorjeviga časa in razdjanje babilonskiga kraljestva po Medijanih in Perzijanih. — V drugim delu (od 7. do 12. pogl.) popisuje prikazni Božje, ktere je bil prejel zastran bližnje in daljne prihodnosti, zastran verstenja kraljestev za kraljestvi, zastran Mesija, njegove smerti in Božjiga kraljestva na zemlji poslednje čase. — V tretjim delu (v 13. in 14. pogl.) pa pové zgodbo od Suzane, od malika Bela in zmaja.

De je Daniel dvanajst pervih poglavij po Božjim navdihovanji spisal, terdijo enoglasno judje in kristjani. Dveh zadnjih poglavij, ki niste v hebrejskim in kaldejskim jeziku, ampak le v greški prestavi nam došle, pa judje in nekteri kristjani nočejo sprejeti ko sveto pismo; katoliška cerkev pa ji je na spričevanje svetih očetov od nekdaj in zmirej ko sveto pismo spoznala, in poslednji splošni cerkveni zbor v Tridentu ji je ko del svetiga pisma poterdil.

Digitized by Google

PREROK DANIEL.

I. Poglavje.

Daniel, z drugimi mladenči vjet v Babilon peljan, je na kraljévim dvoru králju v službo izrejen, ostane Božji postavi zvest, in Bog ga z modrostjo navdá.

1. Tretje leto kraljevanja Joakima, Judoviga kralja, je prišel[1]) Nabuhodonozor, babilonski kralj, pred Jeruzalem, in ga je oblegel.[2])

2. In Gospod mu je dal v roko Joakima, Judoviga kralja, in en del posod Božje hiše; on pa jih je prenesel v deželo Senaar[3]) v hišo svojiga boga,[4]) in je shranil posode v hišo zakladov svojiga boga.

3. In kralj je ukazal Asfenezu, vikšimu dvorniku,[5]) de naj perpelje izmed Izraelovih sinov, kraljeviga in visokiga rodú,

4. mladenče brez madeža, lepe postave, učene v vsi modrosti, razumne za uk in lepo izrejene,[6]) kteri bi bili perpravni na kralje-

1. „*je prišel*“, prav za prav: je šel ali hódil Nabuhodonozor proti Jeruzalemu; ker vanj je bil prišel še le četerto leto Joakimoviga kraljevanja.
2. Kakó pa je mogel Nabuhodonozor že v tretjim letu Joakimoviga kraljevanja Jeruzalem oblegati in užugati, ker je bil še le četerto leto Joakimoviga vladanja jel kraljevati, in je tisto leto ob Evfratu Egipčane omahal (Jer. 25, 1 : 46, 2.), in je še le po tej zmagi mogel iti nad Jeruzalem? — Ta ugovor se da takole odpraviti: Nabuhodonozor, kteriga je bil njegov oče Nabopolasar sovladarja postavil, je bil še ob njegovim življenji ob Evfratu vojsko nabral, kjer je bil Egipčane otepel. Po tem pa se je bil obernil proti Jeruzalemu, ga je bil užugal, in Joakima vjel. Začetek te vojske je segal v tretje, in nje konec v četerto leto Joakimoviga kraljevanja, ktero leto je bil Nabopolasar umerl, in jél Nabuhodonozor sam vladati. Od začetka te vojske govorí Daniel, od nje konca pa Jeremija.
3. To je bilo nar stareji ime babilonske dežele. Gl. 1. Mojz. 10, 10.
4. „*svojiga bogá*“, t. j., svojiga malika Bela, kteri je bil naj imenitnejši malik Babiloncov. Gl. spod. 14, 2. Iz. 46, 1.
5. „*vikšimu dvorniku*“, prav po besedi: „*vikšimu skopljencov*“, t. j., vikšimu kraljevih dvornikov ali hramnikov ali služabnikov. Služabnike na kraljevih dvorih — v kraljevih hramih — so sploh imenovali „*skopljence*“, ker so po navadi res taki bili.
6. t. j., lepe in zale mladenče, zučene in zurjene v vednostih tistiga časa, mladenče bistriga uma in prebrisane glave, pa tudi spodobno izrejene.

Digitized by Google

vim dvoru služiti, se kaldejskiga pismarstva[7]) in jezika učiti.[8])

5. In kralj jim je odménil sleherni dan živeža od svojih jedi, in od vina, ktero je on pil, de bi bili v treh letih izrejeni, in po tem pred kraljem stali.

6. Bili so tedaj med njimi izmed Judovih sinov Daniel, Ananija, Misael in Azarija.

7. In vikši dvornik jim je dal imena:[9]) Danielu Baltazar, Ananiju Sidrah, Misaelu Misah in Azariju Abdénago.

8. Daniel pa je v svojim sercu sklenil, de se ne bo ognušal z mizo králjevo, ne z vinam, ktero on pije; in je prosil vikšiga dvornika, de naj bi se ne ognušal.[10])

9. Bog pa je dal Danielu doseči milost in usmiljenje pred vikšim dvornikov.[11])

10. In vikši dvornik je Danielu rekel: Jez se bojim svojiga gospoda kralja, kteri vam je odločil jed in pijačo; če bo namreč vaše obraze medleji vidil, kakor druzih mladenčev vaših verstnikov,[12]) bom zavoljo vas zapadel glavo per kralji.[13])

11. Na to reče Daniel Malasarju, kterimu je bil vikši dvornik izročil Daniela, Ananija, Misaela in Azarija:

12. Prosim, skusi nas, svoje služabnike, deset dni, ter naj se nam daje sočivja jesti, in vode piti;

13. po tem oglej naše obraze in obraze mladenčev, kteri kraljévo jed vživajo; in kakor boš previdil, stori s svojimi služabniki.

14. On, ko je te besede slišal, jih je skušal deset dni.

15. Po desetih dnéh pa so se vidili njih obrazi lepši in polnejši, kakor vsih mladenčev, kteri so kraljévo jed vživali.

16. Malasar jim je tedaj vzel jed in vino za pijačo, in jim je dajal sočivja.

17. Bog pa je dal tem mladenčem znanje in izurjenost v vsakih bukvah in v modrosti,[14])

---

7. „*kaldejskiga pismarstva*“, t. j., kaldejskih vednost in znanstev.
8. Kaldejski jezik je bil sicer v rodu hebrejskimu, vender pa je bil toliko drugačen, de se ga je bilo treba Hebrejcu učiti, de ga je mogel prav razumeti. Perm. 4. Kralj. 18, 26.
9. „*je dal imena*“ kaldejske v znamnje sužnosti in podložnosti, ali pa tudi v znamnje povišanja k novi častni službi. Gl. 1. Mojz. 41, 45: Kralj. 23, 34: 24, 17. (Brentano).
10. „*naj bi se ne ognušal*“ z jedmi, ktere so bile Judam v postavi prepovedane, ali pa so bile že poprej malikam darovane, ali pa vsaj v imenu malikov blagoslovljene.
11. Bog je dal, de je bil viši dvornik Danielu dober.
12. V hebrejskim: „*če bo namreč vaše obraze bolj upadene* (ali pa: „*bolj blede*“) *vidil, kakor druzih mladenčev vaših verstnikov*“, t. j., mladenčev vaše starosti, vaših tovaršev.
13. kteri bi vašo medlost moji zanikernosti ali pa moji skoposti perpisovati utegnil.
14. Bog je mladenčem poplačal natančno spolnovanje Mojzesove postave s tem, de so se lahko učili kaldejskih vednost in znanstev.

Digitized by Google

Danielu pa razumevo vsih prikazen ino sanj.[15])

18. Ko so bili tedaj minuli dnevi, po kterih jih je bil kralj ukazal perpeljati, jih je vikši dvornik perpeljal pred Nabuhodonozorja.

19. In ko je kralj z njimi govoril, se niso med vsimi našli taki, kakor Daniel, Ananija, Misael in Azarija; in so ostali per kralji v službi.[16])

20. In kar koli modriga in umniga jih je kralj izpraševal, vsiga tega je našel desetkrat več per njih, kakor per vsih vedeževavcih in modrih, ki so bili po vsim njegovim kraljestvu.[17])

21. Daniel pa je doživel pervo leto kralja Cira.[18]) Spod. 6, 28.

II. Poglavje.

Nabuhodonozor je imel sanje, pa jih je bil pozabil; babilonski modrijani mu niso môgli povedati, kaj se mu je sanjalo, in kaj njegov sènj pomeni; Daniel pa mu je po razodenji Božjim oboje povedal; zato je kralj njega in njegove tovarše povikšal.

1. Drugo leto Nabuhodonozorjeviga kraljevanja je imel Nabuhodonozor[1]) sanje, in njegov duh se je bil prestrašil, in sanje so mu bile zginile.[2])

2. Zato je kralj ukazal vse

---

15. Bog je učil Daniela čeznatorne sanje in videnja ali prikazni od natornih ločiti in izlagati.

16. Daniel ni s tem sebi in svojim tovaršem nečimerne hvale dajal; le Bogu je hotel čast dajati, ker je zgorej (v. 17.) rekel, de je vse Božje delo.

17. Babilončani, kakor vse nekdanje ljudstva, so imeli poseben stan učenih, ki so jih „*modre*“ imenovali. V več razredov so bili razdeljeni, kterih vsak je imel svojiga prednika; predniki so bili pod poglavarjem, kteriga je kralj izvolil (2, 4.). V Danielovih bukvah so nasledniji razredi „*modrih*“ omenjeni: „*Vedeževavci*“, (v hebrejskim: „*vedci*“ ali „*poznavci skrivnostnih pisov*“, kteri so se pečali z branjem in razlaganjem napisanih čerk in podob, ktere je kdo v sanjah vidil), — „*modri*“, (v hebrejskim: „*zarotovavci*“, kteri so se bahali, de premorejo vse hudo odverniti), — „*vražniki*“ ali „*čaravci*“ (coperniki, kteri so se ustili, de znajo solnčno in lunino merknjenje napraviti), — „*prerokovavci iz znamenj*“ ali „*drobogledci*“, kteri so iz živinskiga droba, pa tudi iz stanja zvezd prihodnje rečí ugibali, — „*Kaldejci*“, ti so bili blezo duhovni, ki so bili s Kaldejci v Babilon prišli.

18. in ga je preživel (gl. spod. 10, 1.). To leto je tukaj posebno spominja vredno zavoljo izpušenja Izraelcov iz babilonske sužnosti. Vender bi utegnilo to pervo Cirovo leto s tretjim letam (10, 1.) ravno tisto biti, ker sta Cir in Darij združena Babilon užugala, ga po tem vladala do tretjiga leta, v kterim je po Darijevi smerti Cir sam jel vladati. Ob tem času je morde Daniel umerl.

1. „*Drugo leto*“, berž ko ne, kar je bil jel Nabuhodonozor po smerti svojiga očeta Nabopolasarja sam kraljevati.

2. „*so mu bile zginile*“ iz spomina, de se ni mogel domisliti, kaj se mu je sanjalo. — V greški prestavi: „*in spanje mu je bilo zginilo*“, v hebrejskim: „*in spanje se mu je bilo pretergalo*“, t. j., takó se je bil prestrašil, de ni mogel nič več zaspati.

Digitized by Google

vedeževavce in modre in vražnike in Kaldejce[3]) sklicati, de bi kralju povedali njegove sanje; ko so bili prišli, so stali pred kraljem.

3. In kralj jim je rekel: Sanje sim imel, in na pameti zmešan ne vem, kaj sim vidil.[4])

4. Kaldejci pa so kralju po sirsko[5]) odgovorili: Kralj, večno živi! povej sanje svojim služabnikam, in jih bomo razložili.

5. In kralj je Kaldejcam odgovoril, rekoč: Sanje sim pozabil; ako mi ne poveste sanj in njih pomena, bote poginili,[6]) in hiše vam bodo vzete;[7])

6. ako pa sanje in njih pomen poveste, bote plačilo, darila in veliko čast od mene prejeli; sanje tedaj in njih razlago mi povejte!

7. Odgovorili so drugič, ter so rekli: Naj pové kralj sanje svojim služabnikam, potlej jih bomo razložili.

8. Kralj je odgovoril in rekel: Dobro vem, de le čas dobiti išete,[8]) ker veste, de sim sanje pozabil.

9. Če mi tedaj sanj ne poveste, se mora od vas eno soditi, de tudi lažnjivo in goljufivo razlaganje spletate, in mi govorite, de čas preteče.[9]) Sanje mi tedaj povejte, de spoznam, če bote tudi njih resnično razlago povedali.[10])

10. Kaldejci so tedaj odgovorili kralju, rekoč: Ni ga človeka na zemlji, kteri bi tvojo besedo, o kralj! mogel dopolniti; pa tudi noben kralj, bodi še tako velik in mogočen, ne bo kaj taciga izvediti iskal od kakiga vedeževavca in modriga in Kaldejca.

11. Ker to, kar vprašaš, o kralj! je težko; in nihče se ne bo našel, kteri bi to povedal pred kraljem, razun bogov, kteri se z ljudmi ne pečajo.

12. Ko je kralj to slišal, je v

---

3. Zastran besedi: „*vedeževavce*“ i. d., glej zgor. 17. razl.

4. V hebrejskim: ... „*imel, in moj duh je bil takó potert, de sanj ne vem*“.

5. „*po sirsko*“ ali po aramejsko ali po kaldejsko. V pervih časih je bilo sirsko in kaldejsko en jezik (4. Kralj. 18, 26: 1. Ezdr. 4, 7.); pa tudi še pozneje si je bilo oboje zeló enako, in se je aramejsko imenovalo. Od tod do konca sedmiga poglavja so bukve v kaldejskim jeziku pisane.

6. „*bote poginili*“, t. j., bote pomorjeni, v kaldejskim: „*bote na kosce razsekani*“.

7. „*hiše vam bodo vzete*“, drugi prestavljajo: „*hiše vam bodo očitno prodane*“, v kaldejskim: „*vaše hiše bodo djane v lužo*“, t. j., bodo poderte. Poderte hiše, ktere so bile iz ila narejene, se po dežji v kupe blata ali luže spremenijo.

8. „*le čas dobiti išete*“, de bi si kaj zmislili, s čimur bi svojo nevednost perkrili, in se odtegnili kazni, ki ste jo zaslužili.

9. Če mi ne morete sanj povedati, si moram misliti, de bi jih tudi prav ne razložili, ko bi jih vam mogel povedati; že bi si namreč kake laži in goljufije zmislili, ter bi rekli: tvoje sanje to in to pomenijo, kar pa se bo še le tisti čas zgodilo, ko mene več na svetu ne bode; tadaj bi vas ne mogel laži prepričati, ne vas k smerti obsoditi (Brentano).

10. Le iz téga, če mi sanje poveste, bom spoznal, de mi jih bote tudi prav razlagali (Brentano).

Digitized by Google

serdu in v veliki jezi zapovedal, vse modre v Babilonu pomoriti.

13. In ko je bila izšla obsodba, modre pomoriti, so iskali tudi Daniela in njegovih tovaršev, de bi jih umorili.[11])

14. Tedaj je Daniel za postavo in obsojenje vprašal Arijoha,[12]) poglavarja kraljeve vojske,[13]) ki je šel morit modre v Babilonu.

15. Tudi je vprašal téga, ki je bil povelje prejel od kralja, zakaj je tako grozovitna sodba šla spred kralja. Ko je bil tedaj Arijoh to reč Danielu povedal,

16. je šel Daniel, in je prosil kralja, de naj mu da odloga za razlago, ki se mora kralju naznaniti.

17. In je šel v svojo hišo, ter je povedal to reč Ananiju in Misaelu in Azariju, svojim tovaršem;

18. de bi Boga v nebesih prosili milosti zavoljo té skrivnosti, in de bi Daniel in njegovi tovarši z drugimi babilonskimi modrimi vred ne bili pokončani.

19. Na to je bila Danielu skrivnost po noči v prikazni razodeta; in Daniel je Boga v nebesih hvalil,[14])

20. in tako govoril, rekoč: Hvaljeno bodi ime Gospodovo od vekoma do vekoma, ker njegova je modrost in moč.[15])

21. In on spreminja čase ino dobe, prestavlja kraljestva in uterduje; daje modrost modrim, in znanje umnim v nauku.

22. On odkriva globoke in skrite reči, ter vé to, kar je v temi, in luč je z njim. 1. Kor. 4, 5. Jan. 1, 9: 8, 12: 1. Jan. 1, 5.

23. Tebe, o Bog naših očetov! častim, in te hvalim, ker si mi dal modrost in moč;[16]) in si mi zdaj pokazal, kar smo te prosili, ker si nam razodel králjeve sanje.

24. Po tem je šel Daniel k Arijohu, kterimu je kralj dal povelje babilonske modre pomoriti, ter mu takó govoril: Ne pomôri babilonskih modrih; pelji me pred kralja, in povedal bom razložbo kralju.

25. Tadaj je Arijoh Daniela berž k kralju peljal, in mu je rekel: Našel sim med sinovi vjetih Judov človeka, kteri bo kralju razlaganje povedal.

26. Kralj je odgovoril in rekel Danielu, ki se je imenoval Baltazar: Meniš li, de mi zamoreš res povedati, kaj sim v sanjah vidil, in jih razložiti?

27. In Daniel je odgovoril pred kraljem, in je rekel: Skrivnosti, po kteri kralj vpraša, ne morejo učeni, modri, vedeževavci in drobogledci[17]) kralju povedati;

11. Daniel in njegovi tovarši so bili zavoljo svoje znamitne učenosti v društvo modrih sprejeti, desiravno se niso z vražarijami pečali (Brentano).

12. Nekteri prestavljajo kaldejsko: „*Tedaj je Daniel modro in razumno odgovoril Arijohu*“.

13. V kaldejskim: „*stotnika kraljeve straže*“, ali pa: „*višiga kraljevih rabeljnov*“.

14. „*hvalil*“, de mu je bil razodel kraljeve sanje in njih pomen.

15. „*modrost in moč*“, in jo da, komur hoče.

16. „*modrost in moč*“, nas rešiti iz tolike nevarnosti.

17. „*drobogledci*“, t. j., prerokovavci iz živinskiga droba. Gl. zgor. 1. pogl. 17. razl.

Digitized by Google

28. pa Bog v nebesih je, kteri razodeva skrivnost, kteri je tebi, kralj Nabuhodonozor! oznanil, kaj se bo zgodilo poslednje čase.[18]) Tvoje sanje in videnja tvoje glave na tvojim ležišu so bile takele:

29. Ti, kralj! si začel na svojim ležišu misliti, kaj se bo po téh časih zgodilo; in on, kteri skrivnosti razodeva, ti je pokazal, kaj se bo zgodilo.

30. Tudi meni ni bila po modrosti, kakor de bi ona v meni veči bila, kakor v druzih živih, ta skrivnost razodeta; temuč de se kralju razlaganje pové, in de ti misli svojiga serca spoznaš.

31. Ti, kralj! si vidil, in glej, bila je kakor ena prav velika podoba; ta velika podoba visoke postave[19]) je stala tebi nasproti, in strašno jo je bilo pogledati.

32. Glava té podobe je bila iz nar boljšiga zlatá, persi pa in roke iz srebra, dalje trebuh in stegna iz brona,

33. pišali pa iz železa; en del nog je bil iz železa, en del pa iz ila.

34. To si vidil, dokler se ni utergal kamen z gore[20]) brez rok;[21]) in je zadel podobo v njene železne in ilnate noge, in jih je razdrobil.

35. Takrat je bilo tudi železo, il, bron, srebro in zlato razdrobljeno, in razmeto kakor pleve na gumnu po letu, ki jih veter odnese, in ni jim bilo najti kraja; kamen pa, kteri je bil podobo udaril, je postal velika gora, in je napolnil vso zemljo.

36. To so sanje, in tudi njih razlago bomo povedali pred teboj, o kralj![22])

37. Ti si kralj králjev;[23]) in Bog nebeški ti je dal kraljestvo in moč in gospostvo in slavo,

38. in vse, kjer človeški otroci prebivajo in poljske zveri; tudi ptice spod neba je tebi dal v roke, in vse je podvergel tvoji oblasti;[24]) ti tedaj si zlata glava.[25])

39. In za teboj bo vstalo drugo kraljestvo, manjši kakor tvoje, sreberno;[26]) in tretje kraljestvo

---

18. *„poslednje čase“*, zlasti Mesijeve čase. Glej Iz. 2, 2.
19. *„visoke postave“*, v kaldejskim: *„neizrečene svetlobe“*.
20. Besedi *„z gore“* ni v kaldejskim, si ji pa moramo misliti.
21. *„brez rok“*, t. j., brez človeške dotike, sam od sebe.
22. Sanje pomenijo štiri velike kraljestva pred Kristusovim rojstvam: asirsko-babilonsko, medijsko-perzijansko, greško in rimsko kraljestvo, ktere so — eno drugo — požirale, dokler se ni malikovavsko kraljestvo po duhovnim Kristusovim kraljestvu ukončalo.
23. Ti si zdaj mogočniši izmed vsih kraljev.
24. Glej Jer. 27, 6. Baruh 3, 16. Judit. 11, 5. Eccli. 31, 6.
25. t. j., babilonsko kraljestvo, ktero je po Nabuhodonozorji svojo pravo velikost doseglo, z asirskim vred, kterih vladavci so bili ustanovili to veličansko kraljestvo. Prav pristojno se Nabuhodonozorjevo kraljestvo zavolj svoje moči, velikosti, nezmerniga bogastva in velicih zmag permérja zlati glavi.
26. *„sreberno“* kraljestvo, namreč medijansko-perzijansko, ktero sta ustanovila Darij Medijan in Cir. Slabeje je bilo to kraljestvo od babilonskiga, ker je manj časa terpelo, in ni bilo tako razširjeno; zakaj pod milim Cirovim vladarstvam so cele ljudstva, kakor Judje, svobodo dosegle, in so se v svojo

Digitized by Google

bo bronasto, ktero bo po vsi zemlji gospodovalo.[27])

40. In četerto kraljestvo bo kakor železo;[28]) kakor železo vse razdrobi in premaga, tako bo razdrobilo in razmelo vse to.[29])

41. Nadalje, ker si vidil en del nog in perstov iz lončarskiga ila, in en del iz železa; bo kraljestvo razdeljeno; vender pa bo njega dno iz železa, kakor si vidil železo lončarskimu ilu permešano.

42. In kakor so bili persti na nogah delama železni, delama pa ilnati: takó bo kraljestvo delama terdno, delama pa zdrobljivo.

43. Ker si pa vidil železo z lončarskim ilam zmešano; *(to pomeni)*, de se bodo sicer po možitvi družili, vender pa se ne bodo eden druziga deržali, kakor se železo z ilam ne more zmešati.[30])

44. Tiste dni teh kraljestev pa bo nebeški Bog obudil kraljestvo, ktero ne bo razdjano na vekoma, in njegóvo kraljestvo ne bo dano drugimu ljudstvu; bo pa vse té kraljestva razdrobilo in pokončalo; in ono bo stalo vekoma,[31])

45. kakor si vidil, de se je kamen z gore utergal brez rok, in je il in železo in bron in sre-

---

rojstno deželo ali domačijo vernile; verh tega pa so bili podložni tega veličanskiga kraljestva po milosti in pravici vladani.

27. t. j., Aleksandrovo in njegovih naslednikóv kraljestvo v njegovih mnogoterih deželah. Aleksander je imel v svoji oblasti skorej vso Azijo, velik del Afrike in Evrope, in je bil gospod vsih večih deržav, gospod vse zemlje.

28. *„četerto kraljestvo bo kakor železo“*, namreč rimsko kraljestvo.

29. Naj bolj razširjeno vladarstvo po svetu so imeli Rimljani; torej se njih kraljestvo prav perlično permerja z železam, ktero vse prebije in razdrobí.

30. Te tri verstice mérijo na poznejšnjo razdelitev rimskiga kraljestva v zahodnje in vzhodnje cesarstvo (dve nogi); potlej merijo na daljno razdelitev v evropejske deržave po preselovanji narodov (deset perstov na nogah; številka *„deset“* je namreč okroglo število). Prim. spod. 7, 12. 24. i. t. d. Podloga teh kraljestev je železo, ker so se vse iz rimskiga kraljestva izsnovale, ter so bile na rimske pravice uterjene, in ker zraven njih rimsko kraljestvo v mnogoterih podobah še zmirej stoji. Železu je ilovica permešana. S tém si je misliti germanske ljudstva in njih deržavno-pravne lastnije, kterih omahljivost nikoli ne dopusti, de bi se spet v rimsko veličansko cesarstvo in silno vladarstvo zedinile. Zmes med rimskimi in germanskimi ljudstvi in njih deržavna zveza med seboj je tudi taka, de se ona nikoli tako tesno ne sklene, de bi se iz vsih rimsko-germanskih kraljestev peto veličansko vladarstvo napraviti môglo, desiravno so té kraljestva po možitvah in po ženitvah njih vladarjev med seboj v svakovski zvezi.

31. To večno kraljestvo je Mesijevo kraljestvo, — *„njegovo kraljestvo ne bo dano drugimu ljudstvu“*, t. j., vladarstvo tega Mesijeviga kraljestva se ne bo preselovalo od ljudstva k ljudstvu, kakor se je preselovalo vladarstvo imenovanih kraljestev od Kaldejcov k Medijanam, od Medijanov k Perzijanam, od Perzijanov k Grekam, od Grekov k Rimljanam. Kristus sam bo vekomaj vladar svojiga noviga kraljestva, in njegovo kraljestvo bo zaterlo vse malikovavske (ajdovske) kraljestva, t. j., Kristusovo kraljestvo — kraljestvo resnice in čednosti — bo razderlo satanovo kraljestvo — kraljestvo zmote in pregreh (Brentano).

Digitized by Google

bro in zlato razdrobil.[32]) Véliki Bog je kralju pokazal, kaj se bo vprihodnjič godilo; to so resnične sanje in njih pravo izlaganje.

46. Tadaj je kralj Nabuhodonozor padel na svoj obraz, in je Daniela molil,[33]) ter je ukazal pernesti klavšine in kadila, de bi mu darovali.

47. Kralj je tedaj govoril, in rekel Danielu: Resnično vaš Bog je Bog bogov, in Gospod králjev, in razodevavec skrivnost, ker si mi ti mogel to skrivnost razodeti.

48. Tadaj je kralj Daniela visoko povzdignil, in mu je dal mnoge in velike dari, in ga je postavil poglavarja čez vse babilonske deželé[34]) in višiga prednikov čez modre v Babilonu.[35])

49. Daniel pa je prosil kralja; in ta je postavil čez opravila babilonske deželе Sidraha, Misaha in Abdénaga; on sam pa Daniel je bil na králjevim dvoru.[36])

III. Poglavje.

Nabuhodonozor si da narediti zlato podobo, in zapové, jo moliti. Trije Danielovi tovarši se branijo, jo moliti, in zato so verženi v razbeljeno peč, kjer Bogu čast in hvalo dajejo, in nič žaliga se jim ne zgodí. Nabuhodonozor spozna vsigamogočnost Božjo in prepové preklinjati Izraeloviga Boga, in mladenče spet povikša.

1. Kralj Nabuhodonozor je dal narediti zlato podobo šestdeset komolcov visoko, šest komolcov široko,[1]) in jo postaviti na

---

32. *„brez rok“*, t. j., brez človeških rok — brez človeškiga djanja. — Kamen, — kteri se je z gore sam utergoval brez dotike človeških rok, ter je podobo iz ila, železa, brona, srebrá in zlatá razdrobil, — je Jezus Kristus, kteri je sam — in ne po djanji kakiga moža — prišel iz visokosti — iz nebes — na zemljo, in je brez vse sile — brez vsiga orožja — razdjal satanovo kraljestvo, zaterl mogočno malikovavstvo, in na njega razvalinah ustanovil svoje kraljestvo — svojo sveto cerkev (Brentano).

33. *„je Daniela molil“*, ker je mislil, de je kak bog. Glej 11. versto. Perm. Djan. apost. 14, 10—12. Ko si je bil Daniel Božjo čast prepovedal, je kralj dalje govoril, kakor se bere v 47. versti.

34. *„čez vse babilonske deželе“*, v kaldejskim: *„čez vso babilonsko deželo“*.

35. Vsak razred babilonskih modrih je imel svojiga prednika; Daniel je bil tedaj viši teh prednikov (Brentano).

36. Na Danielovo prošnjo so dosegli tudi njegovi tovarši imenitne službe, de so jih opravljali pod njegovim vodstvam v babilonski deželi ali okrajini, kjer je bil on poglavar, sam pa je ostal na kraljevim dvoru per kralji, in je bil izmed pervih vladarskih služabnikov in dvorskih gospodov (Brentano).

1. Zlata podoba je blezo véliciga babilonskiga malika Bela pred oči stavila (v. 14., 18. in 95. pogl. 4, 5.), in je bila ali visok steber, spodej širok in debel, zgorej pa tenek z malikovo glavo na verhu, ali pa je bila visoko stalo, na kterim je cel malik stal, in po tem takim bi bila stalo in malik skupej šestdeset vatlov visoka. Ves steber je bil ali iz lesa ali pa iz gline, z zlatimi plošami obit (prim. Iz. 40, 19: 41, 7. Jer. 10, 3—5: 5. Mojz. 27, 15.),

Digitized by Google

ravnoti Duri v babilonski deželi.[2])

2. Tedaj je kralj Nabuhodonozor poslal zbirat poglavarje, oblastnike, sodnike, vojvode, mogočnike, prednike in vse pervake dežel,[3]) de bi se sošli k blagoslovljenju podobe, ktero je kralj Nabuhodonozor postavil.

3. Takrat so se zbrali poglavarji, oblastniki, sodniki, vojvodi, mogočniki in boljšaki, kterim je bila oblast dana, in vsi pervaki iz dežel,[4]) ter so se sošli k blagoslovljenju podobe, ktero je bil kralj Nabuhodonozor postavil; stali so pa pred podobo, ktero je bil kralj Nabuhodonozor postavil.

4. In klicár je močno vpil: Vam ljudstvam, rodovam in jezikam[5]) se pové:

5. Tisto uro, kadar bote slišali glas trobent in pišal in citer, sambuk[6]) in brenkelj[7]) in soglasnic[8]) in vsakteriga godčevskiga orodja, padite *(na obraz)* in molíte zlato podobo, ktero je kralj Nabuhodonozor postavil.

6. Ako pa kdo ne pade in ne móli, bo ravno tisto uro veržen v peč gorečiga ognja.[9])

7. Po tem tedaj berž, ko so vse ljudstva slišale glas trobent, pišal in citer, sambuk in brenkelj in soglasnic in vsakteriga godčevskiga orodja; so padle vse ljudstva, rodovi in jeziki, in so molili zlato podobo, ktero je bil kralj Nabuhodonozor postavil.

8. Precej in ravno tisti čas so perstopili kaldejski možje, in so tožili Jude,

9. ter so rekli kralju Nabuhodonozorju: Kralj, večno živi!

10. Ti, o kralj, si zapovedal, de sleherni človek, kadar bo slišal glas trobent, pišal in citer, sambuk in brenkelj in soglasnic in vsakteriga godčevskiga orodja, naj na tla pade in móli zlato podobo:

11. ako pa kdo ne pade na

---

znotrej blezo ves votel. — Nihče se ne čudi, de je Nabuhodonozor tako drago podobo napravil; ker védi, de so bili v Babilonu nezmérni zakladi nabrani (Perm. Jer. 50, 37: 51, 13.). Čas, ob kterim je bila podoba postavljena, je bil po misli nekterih po Nabuhodonozorjevih zmagah zoper sosednje ljudstva, in menijo, de je kralj s tem svojimu varhu, maliku Belu, v čast zahvalno praznovanje hotel obhajati; drugi menijo, de se je to zgodilo po sanji v 2. pogl. povedani, in mislijo, de je kralj podobo postavil ko varha, kteri naj bi prerokovani padec njegoviga kraljestva odvernil ali pa vsaj na daljne čase preložil.

2. „*Dura*“ se je imenoval del vélike ravnote okoli Babilona.

3. Pomen sedmerih razredov urednikov se ne more natanko razložiti. V kaldejskim se še bere ime „*tiftaja*“, pravdoznance, kterih Vulgata ni omenila.

4. „*iz dežel*“ babilonskiga kraljestva. Gl. poprešnjo razl.

5. „*Vam*“ pričujočim, izmed kteriga koli ljudstva in kteriga koli jezika ste.

6. „*sambuka*“ je bila trivoglato glasbino orodje s štirimi strunami.

7. „*brenklje*“ ali „*brenkulje*“ so bile citram ali pa arfam podobne.

8. „*soglasnice*“ (simfonija) so bile sostavljeno glasbino orodje, ktere so ob enim dajale več glasov, ki so se prijetno zlegali. Servij misli, de so bile sostavljene pišalke (Brentano).

9. Sežganje v ognjeni peči je bila per Kaldejcih navadna smertna kazen (Jer. 29, 22.), pa tudi per Perzijanih še v naj novejših časih, kakor popotniki perpovedujejo.

Digitized by Google

tla, in ne móli, naj bo veržen v peč gorečiga ognja.

12. Tukaj so pa Judje, ktere si čez opravila babilonske dežele postavil, Sidrah, Misah in Abdénago; ti možje zaničujejo tvoje povelje,[10]) o kralj! tvojih bogov ne častijo, in ne molijo zlate podobe, ktero si postavil.[11])

13. Tadaj je Nabuhodonozor v serdu in jezi zapovedal perpeljati Sidraha, Misaha in Abdénaga; in berž so bili perpeljani pred kralja.

14. In kralj Nabuhodonozor jih je nagovoril, rekoč: Je li res, Sidrah, Misah in Abdénago, de ne častite mojih bogov, in ne molite zlate podobe, ktero sim napravil?

15. Zdaj tedaj, ako ste pripravljeni, berž ko bote slišali glas trobent, pišal in citer, sambuk in brenkelj in soglasnic in vsakteriga godčevskiga orodja, padite na tla in molite podobo, ktero sim napravil: če je pa ne bote molili, bote tisto uro verženi v peč gorečiga ognja; in kteri Bog je, de bi vas iz mojih rok iztergal?

16. Odgovorili so Sidrah, Misah in Abdénago, ter so rekli kralju Nabuhodonozorju: Ni nam treba tebi na to odgovoriti.[12])

17. Ker glej, naš Bog, kteriga častimo, nas zamore iz peči gorečiga ognja potegniti, in iz tvojih rok, o kralj! rešiti.

18. Če pa ne bo hotel, vedi, o kralj! de ne častimo tvojih bogov, in ne mólimo zlate podobe, ktero si postavil.

19. Tadaj je bil Nabuhodonozor poln serda, in njegov obraz se je bil spremenil nad Sidraham, Misaham in Abdénagam, ter je zapovedal, de naj se peč sedemkrat bolj zakuri, kakor je bila navada, jo kuriti.

20. In naj močnejim možem izmed svoje vojskine trume je ukazal, de naj zvežejo noge Sidrahu, Misahu in Abdénagu, in jih veržejo v peč gorečiga ognja.

21. In berž so bili ti možje zvezani, in verženi v svojih hlačah in ovijačah in čevljih in oblačilih v sredo peči gorečiga ognja;

22. králjevo povelje je namreč perganjalo; peč pa je bila tako silno zakurjena, de je té može, ki so Sidraha, Misaha in Abdénaga va-njo vergli, ognjeni plamen umoril.[13])

23. Ti trije možje pa, to je, Sidrah, Misah in Abdénago so zvezani v sredo peči gorečiga ognja padli.

Kar zdaj nasledva, se v hebrejskih bukvah ne najde. *)

---

10. V kaldejskim: „*ti možje zaničujejo tebe, o kralj!*“

11. Daniel ni bil pričujoč per slovesnosti; zakaj de ne, se ne vé.

12. Mi ne smemo tvoje volje biti; ali pa: Ne potrebujemo odloga, tebi na to odgovoriti.

13. „*plamen umoril*“, ker je bil iz pečí vanje švignil. Gl. spod. 47. v.

*) To je opomba sv. Hieronima. Kar se bere od 24. do 90. verste, ni v kaldejskim pervotnim spisu, ampak je sveti Hieronim iz Teodotijonove greške prestave v latinsko pretolmačil, kar je pa cerkev za del svetiga pisma spoznala in poterdila.

Digitized by Google

24. In so se sprehajali v sredi plamena, ter so hvalili Boga, in častili Gospoda.[14])

25. Azarija pa je stojé tako môlil, ter je v sredi ognja odperl svoje usta, rekoč:

26. Hvaljen bodi Gospod, Bog naših očetov; hvale vredno in častitljivo je tvoje ime vekoma;

27. ker si pravičen v vsem, kar si nam storil; in vse tvoje dela so resnične,[15]) in tvoje pota ravne, in vse tvoje sodbe resnične.[16])

28. Pravične sodbe si sklepal v vsem, kar si perpravil nad nas, in nad Jeruzalem, sveto mesto naših očetov; ker si po resnici in pravici vse to poslal zavoljo naših grehov.

29. Grešili smo namreč, in hudo smo delali, ker smo od tebe odstopili; in v vsih rečéh smo se pregrešili;

30. in tvoje zapovedi nismo poslušali, ne dopolnovali, in nismo delali, kakor si nam bil zapovedal, de bi se nam dobro godilo.

31. Vse tedaj, kar si nad nas poslal, vse, kar si nam storil, si storil po pravični sodbi.

32. Dal si nas v roke našim sovražnikam, krivičnim in prehudobnim, in grešnikam,[17]) in kralju krivičnimu, in prehudobnimu na vsi zemlji.[18])

33. In zdaj si ne upamo ust odpreti; sramota in nečast smo postali tvojim služabnikam in tém, kteri te molijo.[19])

34. Prosimo, ne izdajaj nas na večno, zavoljo tvojiga imena, in ne razdéraj svoje zaveze.

35. Tudi nam ne odteguj svojiga usmiljenja, zavoljo Abrahama, svojiga ljubljenca, in Izaka, svojiga služabnika, in Izraela, svojiga svetiga,

36. kterim si govoril, in obljubil, de boš namnožil njih zarod kakor zvezde na nebu, in kakor pesek, ki je ob kraji morja;

37. ker, o Gospod! bolj smo zmanjšani, kakor vsi narodi, in ponižani smo zdaj po vsi zemlji zavolj svojih grehov.

38. In zdaj nimamo ne poglavarja, ne vojvoda, ne preroka,[20]) ne žgavne, ne klavne, ne jedilne daritve, ne kadila, tudi ne kraja, kjer bi ti darovali pervine,

39. de bi môgli najti tvoje usmiljenje; pa zavoljo raztertiga serca in ponižaniga duha nas sprejmi.

40. Kakor žgavna daritev ovnov in juncov in veliko tavžent tolstih jagnjet: tako bodi dans

---

14. ker se je bil angelj Gospodov ž njimi v peč podal, in jih je rešil, kar se spodej perpoveduje.
15. *„vse tvoje dela so“* na resnico, zvestobo v spolnovanji obljub uterjene.
16. *„vse tvoje sodbe so resnične“*, t. j., pravične.
17. *„grešnikam“*, v grški prestavi: *„odpadnikam“* od vere. Vsi ajdi so bili odpadli od prave vere.
18. Nabuhodonozor se po pravici imenuje naj hudobnejši kralj tistiga časa, ker je bil naj krivičnejši ropar.
19. V nekim rokopisu grške prestave sedemdesetih tolmačev se bere: *„zasramovanje in sramota je v delež tvojim služabnikam in častivcam“*.
20. Daniel je sicer imel dar prerokovanja, pa ne preroške službe. Glej vvod v preroke. Ecehiel ni bil v Babilonu, ampak per reki Kaboru. Gl. Eceh. 1, 1.

Digitized by Google

naša daritev pred tvojim obličjem dopadljiva; zakaj, kteri v té zaupajo, ne bodo osramoteni.

41. In zdaj hódimo za teboj z vsim sercam, in se te bojimo, ter išemo tvojiga obličja.[21])

42. Ne sramoti nas, ampak delaj z nami po svoji krotkosti, in po obilnosti svojiga usmiljenja.

43. Otmi nas po svojih čudežih, in daj čast svojimu imenu, o Gospod!

44. in osramoteni naj bodo vsi, kteri hudo delajo tvojim služabnikam; osramoteni naj bodo po tvoji vsigamogočnosti, in njih moč bodi sterta;

45. in naj vedo, de ti si Gospod, edini Bog, in častitljiv na vsi zemlji.

46. Králjevi služabniki pa, kteri so jih (*v ogenj*) vergli, niso jenjali peči kuriti z zemeljsko smolo, s pezdirjem, s smolo in s hosto;

47. in plamen je švigal iz peči devet in štirdeset komolcov visoko;[22])

48. in se je utergal, ter sežgal Kaldejce, ktere je zraven peči dosegel.[23])

49. Angelj Gospodov pa je bil stopil v peč z Azarijem in z njega tovaršema, in je pahnil plamen iz peči,

50. in je napravil v sredi peči, kakor de bi veter pihljal ob rosi; in ogenj se jih ni celó nič dotaknil, ter jim ni nič žaliga in nič težavniga storil.

51. Takrat so ti trije v peči kakor z enimi ustmi[24]) Boga hvalili, in slavili in častili, rekoč:

52. Češen bodi, Gospod Bog naših očetov, kteri si hvale vreden, in častitljiv, in nad vse povišan na vekoma; in češeno bodi tvoje častitljivo sveto ime, ter hvale vredno je in nad vse povišano na vse večne čase.

53. Češen bodi v svetim tempeljnu svojiga veličanstva; čez vse hvale vreden si, in nad vse povišan na vekoma.

54. Češen bodi na sedežu svojiga kraljestva; čez vse hvale vreden si, in nad vse povišan na vekoma.

55. Češen bodi, kteri globočine pregledueš, in nad kerubini[25]) sediš; hvale vreden si, in nad vse povišan na vekoma.

56. Češen bodi na terdnjavi nebá; hvale vreden si, in častit na vekoma.

57. Častíte Gospoda, vse dela Gospodove; hvalite in povišujte ga čez vse na vekoma.

58. Častíte Gospoda, angelji Gospodovi; hvalite in povišujte ga čez vse na vekoma.

59. Častíte Gospoda, nebesa; hvalite in povišujte ga čez vse na vekoma.

60. Častíte Gospoda, vse vode, ktere ste nad nebam;[26]) hvalite

---

21. išemo tvoje pomoči, in te molimo.
22. „*devet in štirdeset*“ ali sedemkrat sedem, t. j., zelo visoko.
23. Glej zgor. 22. versto in 13. razlago.
24. Po tem ko so ga že préd hvalili (gl. v. 24.) in je Azarija molil (v. 25.).
25. „*Voz Božji*“ in njega pomen je naj bolj obširno popisan Eceh. pogl. 1. in 10.
26. „*vode, ktere ste nad nebam*“, nad oblaki. Gl. 1. Mojz. 1, 6.

Digitized by Google

in povišujte ga čez vse na vekoma.

61. Častíte Gospoda, vse moči Gospodove; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

62. Častíte Gospoda, solnce in luna; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

63. Častíte Gospoda, zvezde na nebu; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

64. Častíta Gospoda, ves dež in rosa; hvalíta in povišujta ga čez vse na vekoma.

65. Častíte Gospoda, vsi vetrovi Božji; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

66. Častíta Gospoda, ogenj in vročina; hvalíta in povišujta ga čez vse na vekoma.

67. Častíta Gospoda, mraz in vročina; hvalíta in povišujta ga čez vse na vekoma.

68. Častíte Gospoda, rosa in slana; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

69. Častíta Gospoda, srež in ivje; hvalíta in povišujta ga čez vse na vekoma.

70. Častíta Gospoda, led in sneg; hvalíta in povišujta ga čez vse na vekoma.

71. Častíte Gospoda, nočí in dnevi; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

72. Častíte Gospoda, svetloba in tema; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

73. Častíte Gospoda, bliski in oblaki; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

74. Části Gospoda, zemlja; hvali in povišuj ga čez vse na vekoma.

75. Častíte Gospoda, goré in hribi; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

76. Častíte Gospoda, vse rastlíne na zemlji; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

77. Častíte Gospoda, studenci; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

78. Častíte Gospoda, morja in reke; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

79. Častíte Gospoda, somi in vse, kar se giblje v vodah; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

80. Častíte Gospoda, vse ptice pod nebam; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

81. Častíte Gospoda, vse zverine in živina; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

82. Častíte Gospoda, človeški otroci; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

83. Časti Gospoda, Izrael;[27]) hvali in povišuj ga čez vse na vekoma.

84. Častíte Gospoda, duhovni Gospodovi; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

85. Častíte Gospoda, služabniki Gospodovi; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

86. Častíte Gospoda, duhovi in duše pravičnih; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

87. Častíte Gospoda, sveti in ponižni v sercu; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma.

88. Častíte Gospoda, Ananija, Azarija, Misael; hvalíte in povišujte ga čez vse na vekoma,

27. „*Izrael*“, izvoljeno ljudstvo, pešica izvoljenih vsih časov.

Digitized by Google

ker nas je izlekel iz pekla,[28]) in nas rešil smerti iz roke, in nas otél iz srede gorečiga plamena, in nas izderl iz srede ognja.

89. Slavíte Gospoda, ker je dober; ker vekoma terpí njegova milost.

90. Častíte vsi bogaboječi Gospoda, Boga bogov, hvalíte in slovíte; ker terpí vse véke njegova milost.

Do tukaj se ne najde v hebrejskim, in kar smo perstavili, je iz Teodocijonove izdaje prestavljeno. *)

91. (Kald. 24.) Takrat je Nabuhodonozor kralj ostermel, ter je berž vstal, in svojim imenitnikam rekel: Ali nismo tri može v sredo ognja vergli zvezane? Oni so kralju odgovorili, rekoč: Res je, o kralj!

92. (25.) On je odgovoril in rekel: Glejte, jez vidim štiri može razvezane v sredi ognja hoditi, in nič niso poškodovani, in podoba četertiga je enaka sinu božjimu.[29])

93. (26.) Tadaj je Nabuhodonozor stopil pred steje razbeljene peči, in je rekel: Sidrah, Misah in Abdénago, služabniki visokiga Boga, izidite in pridite! In zdajci so prišli Sidrah, Misah in Abdénago iz srede ognja.

94. (27.) In zbrali so se poglavarji in oblastníki in sodníki in králjevi mogočniki, in so premišljevali te može, ker ogenj ni imel močí do njih telés, in se kar las ni bil persmodil na njih glavi, in njih hlače se niso bile spremenile, in ognjeni duh jih ni bil prešinil. Luk. 12, 7: 21, 18.

95. (28.) In Nabuhodonozor je zavpil, rekoč: Češen bodi njih Bog, namreč Sidrahov, Misahov in Abdénagov, kteri je poslal svojiga angelja, in je rešil svoje služabnike, kteri so va-nj verovali, kteri so se králjevimu povelju ustavili, in so svoje telesa tje dali, de niso služili, in ne molili nobeniga boga zunaj svojiga Boga.

96. (29.) Zato je od mene to povelje dano, de vsako ljudstvo, rod in jezik, kteri koli bo zoper Boga Sidrahoviga, Misahoviga in Abdénagoviga kletev izrekel, mora umreti, in njegova hiša razvaljena biti;[30]) saj ni namreč druziga Boga, kteri bi tako (*kakor ta*) rešiti zamogel.

97. (30.) Po tem je kralj povišal Sidraha, Misaha in Abdenaga v babilonski deželi.[31])

98. (31.) **Nabuhodonozor**[32]) kralj vsim ljudstvam, narodam in jezikam, kteri prebivajo po vsi zemlji. Mir vam se mnôži![33])

28. „*Pekel*“ pomeni tukaj grob, kakor na več krajih sv. pisma.

*) To je opomba svetiga Hieronima.

29. Z besedo „*sin božji*“ si je mislil Nabuhodonozor angelja. Gl. 95. v.

30. Glej zgor. 2, 5. Ta verstica pové, zakaj je Bog s takim čudam svoje častivce smerti rešil. Nabuhodonozor in njegovi mogočniki naj bi se prepričali, de je Jehova visok in mogočen nad vsimi maliki.

31. t. j., kralj jim je dal njih poprêšnje imenitne službe.

32. Ta versta je napis kraljeviga lista do narodov, ki sega v 4. poglavje do 34. verste.

33. „*Mir*“, t. j., blagor, sreča vam se mnôži in uterduj!

Digitized by Google

99. (32.) Znamnja in čudeže je naj viši Bog per meni storil; zato mi je dopadlo oznaniti

100. (33.) njegove znamnja, ker so velike; in njegove čudeže, ker so mogočni; in njegovo kraljestvo je večno kraljestvo, in njegova oblast od roda do roda. Spod. 4, 31 : 7, 14.

IV. Poglavje.

Nabuhodonozor perpoveduje v svojim listu do narodov svoje sanje, in kar so po Danielovim razlaganji pomenile; de je bil namreč ob pamet in kraljestvo prišel, po prestani kazni Božji pa je spet dosegel pamet in kraljestvo, ter je praviga Boga spoznal.

1. Jez[1]) Nabuhodonozor, ko sim mirno živel v svoji hiši in srečno v svojim gradu,[2])

2. sim imel sanje, ktere so me bile prestrašile; in moje misli na mojim ležišu, in videnja moje glave so me bile splašile.

3. Zato sim bil povelje dal, de naj se vsi babilonski modri pred me perpeljejo, de bi mi pomen sanj povedali.

4. Tadaj so prišli vedeževavci, modri, Kaldejci in drobogledci, in vpričo njih sim sanje povedal; in mi njih pomena niso naznanili;

5. dokler ni prišel tovarš Daniel[3]) k meni, kterimu je ime Baltazar po imenu mojiga bogá,[4]) in ima svetih bogov duha v sebi; in sim vpričo njega sanje povedal.[5])

6. Baltazar, viši vedeževavcov! ker jez vem, de imaš duha svetih bogov v sebi, in ni skrivnosti tebi neznane; povej mi videnja mojih sanj, ktere sim vidil, in[6]) njih pomen!

---

1. Tukaj nasledva nadaljava v 3. pogl. z 98. versto perčetiga lista.
2. Kar se v naslednjim perpoveduje, se je blezo godilo zadnje leta Nabuhodonozorjeviga kraljevanja po dokončanih vojskah.
3. „*tovarš Daniel*“ unih mladenčev, ali pa Nabuhodonozorjev, ker je bil Daniel njegov prijatel in pomočnik v kraljevanji. V kaldejskim: „*dokler ni prišel Daniel*“ i. d.
4. „*mojiga bogá*“, t. j., mojiga malika „*Bala*“ ali „*Bela*“. Pervi zlog imena „*Baltazar*“, v kaldejskim: „*Belsazar*“, je „*Bal*“, ali „*Bel*“ naj imenitnejši malik Babilončanov (Brentano).
5. „*svoje sanje povedal*“, rekoč: „*Baltazar*“ i. t. d. v naslednji versti. — Daniel kot prednik modrijanov je bil blezo le malokrat in v naj težavnejših prigodkih poklican. Ob navadnih prigodkih je bil vselej le služni razred modrijanov že zadosti, kteri so pred kralja stopili, in še le po tem, če oni niso môgli sanj in uganjk ali celo ne ali ne dovolj natanko razložiti, je bil prednik Daniel poklican, kteriga čeznatorna moč je bila kralju že znana iz poprêšnjiga razlaganja njegovih sanj.
6. „*povej mi videnja mojih sanj*“, t. j., povej mi, kar sim v svojih sanjah vidil, — „*in*“ povej mi „*njih pomen*“; kralj je bil namreč sam povedal svoje sanje.

Digitized by Google

7. Videnje moje glave na mojim ležišu (*je bilo to*): Gledal sim, in glej, bilo je drevo na sredi dežele, silno visoko,

8. veliko in močno drevo, in njega višava se je nebá dotikala; vidilo se je do pokrajin vse zemlje.

9. Prelepo je bilo njegovo perje, prav obilen njegov sad, in vse je od njega živelo; pod njim je prebivala živína in zverína, in na njegovih vejah so ptice spod neba čepéle; in vse, kar živí, je od njega jedlo.

10. To sim vidil v prikazni svoje glave na svojim ležišu, in glej, čuvaj in svetník pride z neba.[7])

11. Močno je vpil, in je tako rekel: Posekajte drevo, in odsekajte mu veje; osmukajte njegovo pérje, in raztrosite njegov sad; živina naj beži spod njega, in ptice z njegovih vej.

12. Vender pa štor z njegovimi koreninami pustíte v zemlji; in perveže naj se z železnimi in bronastimi zvezami zunaj v travi, in rosa spod neba naj ga móči, in z zverinami naj ima svoj del v travi zemlje.[8])

13. Človeško serce naj se mu vzame, in zverinsko serce naj se mu da; in sedem časov naj nad njim preteče.

14. Takó je določeno po sklepu čuvajev,[9]) in to je govor in prošnja svetih: Naj bi živi spoznali, de Najviši gospoduje v človeškim kraljestvu, in ga da, komur hoče, in postavi nad-nj nar nižjiga človeka. 1. Kralj. 2, 8: 16, 11. i. t. d.

15. Te sanje sim jez Nabuhodonozor kralj vidil; ti tedaj Baltazar, povej hitro pomen, ker mi ga vsi modri mojiga kraljestva ne morejo povedati; ti pa zamoreš, ker je duh svetih bogov v tebi.

16. Tadaj je Daniel, ki mu je ime Baltazar, začel na tihim sam per sebi misliti okoli eno uro; in misli so mu težavo delale.[10]) Kralj pa je spregovoril, rekoč: Baltazar, sanje in njih razlaganje naj ti ne delajo težave.[11]) Baltazar je odgovoril, rekoč: Moj Gospod, sanje naj zadenejo tiste, kteri tebe sovražijo, in njih razlaganje tvoje zopernike![12])

17. Drevo silno visoko in močno, — ki si ga vidil, kteriga

---

7. „*čuvaj in svetnik*“, t. j., angelj pride. — Po uku več starih ljudstev, zlasti Babilončanov, obdajajo angelji sedež Božji enako stražam in životnim varham pozemeljskih kraljev, in čakajo Božjiga povelja, kakor stražniki svojih kraljev, ter gredó, kamor jih Bog pošlje.

8. Kakor préd v sanjah je tudi v téh tukaj nekako vse zmešano; nekaj méri na štor v zemlji, nekaj pa na kralja, kteriga štor pomeni.

9. „*po sklepu čuvajev*“, t. j., angeljev. Gl. zgor. 7. razl. Nabuhodonozor si misli angelje ko prisednike v Božjim zboru (Brentano).

10. Bog je Danielu precej razodel pomen Nabuhodonozorjevih sanj; Daniel ni tedaj premišljeval, kaj de sanje pomenijo, ampak le njih pomen, ki mu je bil razodet, mu je delal nepokoj in zadrego, ter je premišljeval, ali bi kralju povedal strahovitno nesrečo, ki ga bo zadela.

11. Ne boj se, pomena sanj mi povedati!

12. Naj bi nesreča, ki tebe čaka, tvoje sovražnike zadela!

Digitized by Google

verh do neba sega, in ktero se po vsi deželi vidi,

18. in kteriga veje so sprelepe, in kteriga sad je preobilen, od kteriga vse živí, pod kterim poljske živali prebivajo, in na njega vejah ptice spod neba ostajajo; —

19. si ti, o kralj! kteri si velik in mogočen; tvoja velikost je zrastla, in do neba sega, in tvoja oblast do pokrajin vse zemlje.

20. Ker je pa vidil kralj čuvaja in svetnika z neba priti, in reči: Posekajte in pokončajte to drevo; vender pa pustite štor z njegovimi koreninami v zemlji; z železnimi in bronastimi zvezami naj bo zunej v travi zvezan, in rosa spod neba naj ga móči, in naj se z zverinami pase, de sedem časov nad njim preteče:

21. je to razlaga sodbe Najvišiga, ktera je nad kraljem, mojim gospodam, sklenjena:

22. Vergli te bodo izmed ljudi, ter per živini in zverini bode tvoje prebivališe, in kakor vol boš travo jedel, in rosa spod neba te bo močila; sedem časov bo nad teboj preteklo, dokler ne spoznaš, de gospoduje Najviši nad človeškim kraljestvam, in ga da, komur hoče. Spod. 5, 21.

23. Ko je pa ukazal pustiti štor z njega koreninami, to je, drevesovimi; bo tvoje kraljestvo tebi ostalo, po tem, ko boš spoznal, de je oblast z nebés.

24. Zavoljo tega, o kralj! stori po mojim svetu, ter odkupi se svojih grehov z milošnjo, in svojih krivic z usmiljenjem do ubozih; morebiti ti bo odpustil tvoje grehe.[13] Sirah. 3, 33.

25. Vse to je kralja Nabuhodonozorja zadelo.[14]

26. Na koncu dvanajst mescov, ko se je na babilonskim gradu sprehajal,[15]

13. Spreoberni svoje življenje; bodi dober in milodaren ljudem, ko si jim bil préd trinog in krivičin odertnik.

14. Razlago sanj in njih spolnjenje pripovedujejo sveti očaki, Hieronim, Teodoret, Tomaž in keršanski izlagavci z majhnim razločkam takole: Nabuhodonozor se je bil prevzel proti koncu svoje vlade, in je bil ošaben zavolj svoje velike moči. Bog ga je zato opominjal in svaril s poprésnjimi sanjami. Ker je pa vender le prevzeten ostal (v. 26. 27.), ga je Bog ponižal, ter mu je pamet vzel. V svoji norosti si je Nabuhodonozor mislil, de je zvér; torej se ni obnašal kakor človek, ampak kakor zvér; po štirih je hodil, žerl kakor zver, svoje telo zanemaril, in zadnjič je zbežal na plano med poljske živali. Njegovi dvorniki so mu v tem prijenjali; le toliko so ga varovali, de se mu ni kaj hudiga pergodilo, in so ga uklenili, de se ni sam končal. Verjetno so tudi zato skerbeli, de je v tacih krajih živel, kjer ni svojim podložnim pred oči prišel. Tukaj je bil sedem časov, t. j., ali sedem let ali pa sedem mescov. Ko so bili ti časi pretekli, in ko je bil Bog njegovo prevzetnost kaznil, mu je spet pamet dal, in Nabuhodonozor se je učil spoznati pravico in dobroto Božje sodbe, tako de je zaslužil spet v svoje kraljestvo postavljen biti. — Kaldejsko izročilo, kakor ga je stara zgodovina ohranila, govorí od hude bolezni Nabuhodonozorjeve proti koncu njegove vlade, kar se z besedami sv. pisma vjema. Sicer pa Nabuhodonozorjevo obnašanje v norosti ni edino v zgodovini brezumnikov. Abenezra perpoveduje: Nek brezumnik v Sardinii je bil ušel v hribe, kjer se je bil pridružil jelenam, je živel ob travi in zelenjavi, in je po vsih štirih hodil.

15. „*se je sprehajal*“ po ravni strehi svojiga grada, kjer je lahko ves Babilon vidil.

Digitized by Google

27. je kralj tako govoril, rekoč: Ni li to véliki Babilon, ki sim ga jez sozidal za kraljevi dom v moči svoje mogočnosti in v slavo svoje častí?

28. In ko še kralj ni bil izgovoril, že je glas z neba prišel: Tebi je rečeno, kralj Nabuhodonozor: Tvoje kraljestvo ti bo vzeto,

29. in izmed ljudi te bodo pahnili, in med živino in zverino bo tvoje prebivališe; travo boš jedel kakor vol, in sedem časov bo nad teboj preteklo, dokler ne spoznaš, de Najviši gospoduje nad človeškim kraljestvam, in ga da, komur hoče.

30. Ravno to uro je bilo dopolnjeno govorjenje nad Nabuhodonozorjem, in je bil pahnjen izmed ljudi, in je travo jedel kakor vol, in njegovo telo je močila rosa spod neba, de so mu bili lasje zrastli kakor postojni *(perje)* in nohti kakor pticam *(krempljí)*.

31. Po dokončanim času sim tedaj jez Nabuhodonozor svoje oči proti nebu vzdignil, in pamet mi je bila spet dana; in sim hvalil Najvišiga,[16]) in častil in poveličeval večno Živiga; ker njegova oblast je večna oblast, in njegovo kraljestvo od roda do roda. Zgor. 3, 100. Spod. 7, 14.

32. In vsi prebivavci na zemlji so pred njim šteti kakor nič; ker po svoji volji dela z nebeškimi močmi ravno takó, kakor s prebivavci na zemlji; in ni ga, de bi se njegovi roki ustavil, in mu rekel: Zakaj si to storil?

33. Ravno tisti čas se je moja pamet k meni vernila, in prišel sim k časti in svetlosti svojiga kraljestva; in moja poprešnja podoba mi je bila dana; moji veljaki in oblastniki so me poiskali, in sim bil spet postavljen v svoje kraljestvo; in še veči veličastvo mi je bilo dano.[17])

34. Zato jez Nabuhodonozor zdaj hvalim in povišujem in poveličujem nebeškiga kralja; ker vse njegove dela so resnične, in njegove pota pravične, in on nje, kteri se prevzetno nosijo, lahko poniža.[18])

---

16. Nabuhodonozor je sicer spoznal Boga naj višiga, per tem pa je vender le ostal malikovavec. Gl. 5. v.

17. Ob času Nabuhodonozorjeve brezumnosti so njegovi véliki uredniki oskerbovali vladarstvo, in so mu ga ohranili, dokler ni bil dosegel zdravja; to pa je bilo tudi njim v prid, de so namreč še dalje ostali v svojih visocih deržavljanskih službah; ker na Jutrovim so bili per nastopu noviga kralja veči del poprešnji viši kraljevi uredniki odstavljeni. Ko so bili Nabuhodonozorjevi varhi povedali, de se je kralj spet ozdravil, so ga véliki uredniki poiskali, in ga ko kralja počastili.

18. Kdor bi hotel preroka brati po teku časa, bi mogel tukaj 7. in 8. poglavje vmes postaviti.

Digitized by Google

V. Poglavje.

Kralj Baltazar vidi neznan napis na steni. Daniel mu ga prebere, in je zato silno poveličan. Baltazarjeva smert in razdjanje babilonskiga kraljestva.

1. Kralj Baltazar[1]) je napravil veliko gostarijo[2]) svojim boljšakam; in vsak je pil po svoji starosti.[3])

2. Ko je bil tedaj že vinjen, je ukazal pernesti zlate in sreberne posode, ktere je bil njegov oče[4]) Nabuhodonozor pernesel iz tempeljna, ki je bil v Jeruzalemu, de bi iz njih pili kralj in njegovi boljšaki in njegove žene in nezakónšnice.

3. Pernesene so bile tedaj zlate in sreberne posode, ktere je bil odnesel iz tempeljna, ki je bil v Jeruzalemu; in so iz njih pili kralj in njegovi boljšaki in njegove žene in njegove nezakónšnice.

4. Pili so vino, in hvalili svoje zlate, sreberne, bronaste, železne, lesene in kamnate bogove.[5])

5. Ravno tisto uro so se perkazali persti, kakor pišejoče človeške roke, svečniku nasproti na steni kraljeve dvorane;[6]) in kralj je vidil perste pišejoče roke.

6. Takrat se je bil kralju obraz spremenil, in njegove misli so ga strašile; in vezí njegoviga ledja so se razrešile, in njegove koléna so se terkale.[7])

7. Kralj je tedaj na glas zavpil, de naj modre, Kaldejce in drobogledce perpeljejo. In kralj je spregovoril in rekel babilonskim modrim: Kdorkoli bo to pisanje bral, in mi ga razložil,[8]) bo v škerlat oblečen, zlato vratnico na vratu nosil, in bo tretji v mojim kraljestvu.[9])

8. Na to so perstopili vsi králjevi modri, pa niso môgli ne pisanja brati, ne ga kralju razložiti.

9. Zato se je kralj Baltazar

---

1. „*Baltazar*“, sin Evilmerodahov, vnuk Nabuhodonozorjev, poslednji babilonski kralj, per Herodotu „*Labinet*“ imenovan. Jer. 27, 7. razl. 8.
2. „*je napravil veliko gostarijo*“ tisti dan, ko so bili Perzijani Babilon užugali (538 let pred Krist.), t. j., ko so namreč Babilončani praznik vsih svojih bogov (malikov) obhajali, kakor stari zgodovinarji enoglasno pripovedujejo. Gl. Iz. 21, 4. 5.
3. t. j., so pili naj préd stareji in imenitnejši, potlej mlaji in nižji. V kaldejskim: „*in je pil vino pred tavžent gostmi*“, t. j., per posebni mizi po jutrovi šegi.
4. „*ktere je bil njegov oče*“, t. j., stari oče. Gl. zgor. 1. razl.
5. „*bogove*“, t. j., malike so častili zlasti s petjem.
6. „*kraljeve dvorane*“, t. j., obédnice, kjer so jedli.
7. t. j., tako silno se je bil prestrašil, de so se mu ledvíce in kolena tresle.
8. Kako pisanje je to bilo, so izlagavci različnih misel. Nekteri menijo, de je bilo z neznanimi čerkami pisano, kakor judovski učeniki terdijo, z abecedo „*Atbaš*“ (Jer. 25, 26. razl. 31.) ali z začetnimi abecednimi čerkami (v. 25.) M. T. P.
9. „*zlato vratnico*“, t. j., zlato verižico (ketnico), „*in bo tretji v mojim kraljestvu*“, t. j., pervi za mojim vélikim oblastnikam.

Digitized by Google

močno prestrašil, in obraz se mu je spremenil; pa tudi njegovi boljšaki so se prestrašili.

10. Kraljica[10]) pa je zavoljo téga, kar se je kralju in njegovim boljšakam pergodilo, stopila v gostno hišo, in je spregovorila, rekoč: Kralj, večno živi! Tvoje misli naj ti ne delajo groze, in tvoj obraz naj se ne spreminja!

11. Človek je v tvojim kraljestvu, kteri ima duha svetih bogov v sebi,[11]) in v dnevih tvojiga očeta[12]) se je v njem našla vednost in modrost; zato ga je bil tudi kralj Nabuhodonozor, tvoj oče, postavil poglavarja modrih, zagovarjavcov, Kaldejcov in drobogledcov; tvoj oče, pravim, o kralj![13])

12. Našel se je namreč viši duh in modrost in umnost in razlaganje sanj in razodevanje skrivnost in razrešenje zapletenih reči v njem, to je, v Danielu, kterimu je bil kralj dal ime Baltazar. Zdaj tedaj naj se Daniel pokliče, in bo razlaganje povedal.

13. Daniel je bil tedaj perpeljan pred kralja. Kralj ga je nagovoril, rekoč: Si ti Daniel, izmed vjetih Judov, kteriga je bil kralj moj oče iz Judeje perpeljal?

14. Slišal sim od tebe, de imaš duhá bogov, in de se viši znanje, umnost in modrost v tebi znajde.

15. In ravno zdaj so bili pred me stopili umni modri, de bi to pisanje brali, in mi ga razložili; pa niso môgli njega pomena povedati.

16. Povedano mi je pa bilo od tebe, de moreš zakrite reči razodeti in zapletene razvozlati; ako tedaj zamoreš to pisanje brati, in mi njega pomen povedati, boš v škerlat oblečen, in boš imel zlato vratnico okoli svojiga vratú, in boš tretji poglavar v mojim kraljestvu.

17. Na to je Daniel odgovoril, in je pred kraljem rekel: Tvoji darovi naj le tvoji bodo, in darila svoje hiše[14]) drugimu daj; pisanje pa, o kralj, ti bom prebral, in njega pomen ti bom povedal.

18. Bog naj viši, o kralj! je dal Nabuhodonozorju, tvojimu očetu, kraljestvo, mogočnost, slavo in čast.

19. In zavoljo mogočnosti,

---

10. *„Kraljica“*, njegova mati, je stopila iz svoje obednice v králjevo. Ona je bila blezo tista imenitna in sloveča žena, ktero greški zgodovinar Herodot imenuje *„Nitokris“*, mater poslednjiga babilonskiga kralja Labineta. Imenovala se je še kraljica, t. j., kraljica vdova, ko je njen sin kraljeval.

11. *„kteri ima duha“*, t. j., spoznanje, razodenje *„svetih bogov v sebi“*. Gl. zgor. 4, 5.

12. *„tvojiga očeta“*, t. j., tvojiga stariga očeta. Gl. 1. razl.

13. Kakó je to, de ni kralj vedil za Daniela, kteriga je bil Nabuhodonozor modrijanam prednika postavil? Nekteri mislijo, de je bil Daniel po Nabuhodonozorjevi smerti iz službe djan; drugi pa menijo, de je bil še v ti službi, pa je le bolj v samoti živel, in prav lahko, de ni Baltazar zanj vedil, ker za take može, kakoršen je bil Daniel, ni nič maral, in se tedaj zanje ni pečal, kar se lahko iz njegoviga življenja posname.

14. *„darila svoje hiše“*, t. j., darila svojiga dvora, ali svoje kraljeve darila.

Digitized by Google

ktero mu je bil dal, so se tresli vsi narodi, rodovi in jeziki, in so se ga bali; ktere je hotel, je pomoril; ktere je hotel, je otólkel; ktere je hotel, je povišal; in ktere je hotel, je ponižal.

20. Ko se je pa bilo povzdignilo njegovo serce, in ko je bil oterpnil njegov duh v napuhu, je bil pahnjen s sedeža svojiga kraljestva, in čast mu je bila vzeta;

21. in izmed človeških otrók je bil veržen, pa tudi njegovo serce se je bilo poživinilo, in per divjih oslih je bilo njega prebivališe; travo je grudil kakor vol, in rosa spod neba je njegovo telo močila, dokler ni spoznal, de Najviši gospoduje v človeškim kraljestvu, in čež-nj postavi, kogar hoče.

22. Tudi ti, Baltazar, njegov sin, nisi ponižal svojiga serca, de si ravno si vse to vedil;

23. temuč si se vzdignil zoper nebeškiga Gospodovavca, in si si dal pernesti posode njegove hiše; in ste pili iz njih vino, ti in tvoji boljšaki, in tvoje žene, in tvoje prileżnice; sreberne, zlate, bronaste, železne, lesene in kamnate bogove, kteri ne vidijo, ne slišijo, in ne čutijo, si hvalil; Boga pa, kteri ima tvojo sapo, in vse tvoje pota v svoji roki, nisi častil.

24. Zato so od njega poslani persti roke, ktera je to pisala, kar je zarisano.

25. To pa je napisano: **Mane,**[15]) **Tekel, Fares.**

26. In to se tako razlaga: **Mane:** Soštel — je Bog tvoje kraljestvo, in ga dokončal.[16])

27. **Tekel:** Tehtan — si bil na tehtnici, in prelahak si najden.

28. **Fares:** Razdeljeno — je tvoje kraljestvo, in dano Medijanam in Perzijanam.[17])

29. Takrat je bil Daniel po kraljevim povelji v škerlat oblečen, in dana mu je bila zlata vratnica okoli vratú, in oklicano je bilo zastran njega, de ima oblast ko tretji v njegovim kraljestvu.[18])

30. Ravno to noč je bil umorjen Baltazar, kaldejski kralj.[19])

31. In Darij Medijan[20]) je kraljevanje nastopil, ko je bil dve in šestdeset let star.

---

15. V kaldejskim se bere dvakrat: „*Mane*“ ali „*Mene*“.

16. Bog je leta tvojiga kraljevanja že soštel, in so že per koncu.

17. „*Fares*“, v kaldejskim: „*Peres*“, t. j., razdeljeno. Beseda „*Peres*“ méri na Perzijane, kakor de bi rekel: Poperzijanjeno je tvoje kraljestvo. — Darij Medijan in Cir Perzijan sta babilonsko kraljestvo užugala, in si ga razdelila; Darij se je polastil Babilonije, Cir pa Asirije; po Darijevi smerti je Cir tudi Babilonijo v oblast dobil.

18. Gl. zgor. v. 7. Ta izlaga Baltazarju ni mogla biti prijetna; pa je vender le hotel svojo besedo spolniti. Daniel se je spervenja branil vse časti, zdaj se pa vender ni več branil ponujane časti sprejeti, ker je bil prepričan, de je Bog vse to svojimu izvoljenimu ljudstvu v prid napravil ob prihodnjim premenjenji babilonskiga vladarstva.

19. ker to noč je bil Cir mesto užugal. Gl. Iz. 44, 27: 45, 1. Jer. 50, 51.

20. Ta kralj se imenuje per greških zgodovinarjih Cijaksar II., Astijagov sin.

Digitized by Google

VI. Poglavje.

Daniel je bil tudi per Darii v časti, potlej pa je bil v levnjak veržen, kjer ga je Bog čudovito ohranil.

1. Dopadlo je Dariju, ter je postavil čez svoje kraljestvo sto in dvajset oblastnikov, de so bili po vsim njegovim kraljestvu,[1])

2. in čez nje tri poglavarje, izmed kterih eden je bil Daniel: de bi oblastniki tem odgovor dajali, in de bi kralj ne bil preobtežan.

3. Daniel je tedaj presegel vse poglavarje in oblastnike; ker je bil viši Božji[2]) duh v njem.

4. Tudi ga je kralj mislil postaviti čez vse kraljestvo; zato so poglavarji in oblastniki iskali priložnosti, de bi našli kaj nad Danielam zastran kralja,[3]) pa niso mógli najti nič kriviga in natolcljiviga, ker je bil zvest, in v njem ni bilo najti nič napčniga in natolcljiviga.

5. Rekli so tedaj ti možje: Zoper tega Daniela ne bomo našli nobene priložnosti, razun morebiti v postavi njegoviga Boga.[4])

6. Na to so poglavarji in oblastniki kralja prenaglili,[5]) ter so mu takole govorili: Darij kralj, večno živi!

7. Vsi poglavarji tvojiga kraljestva, viši in oblastniki, starašini in sodniki so svèt imeli, naj bi izšlo kraljevo povelje in oklic: de sleherni, kdor koli bo v tridesetih dneh kakiga boga ali človeka, zunej tebe, kralj, kaj prosil, bodi veržen v levnjak.[6])

8. Zdaj tedaj, kralj, poterdi sklep, in piši povelje, de se po medijanski in perzijanski postavi nič več ne spremeni, in ga nihče ne smé prestopiti.[7])

9. Kralj Darij je tedaj dal povelje, in poterdil.

10. Ko je Daniel zvedil, de je postava dana, je šel v svojo

---

1. ki je obsegalo 120 dežel. Ob času kraljice Estere, ko se je bilo perzijansko kraljestvo po naslednjih zmagah razširilo, je obsegalo 127 dežel. Gl. Est 1, 1: 8, 9.
2. Besede *„Božji“* ni ne v pervotnim spisu, ne v greški Teodocijonovi prestavi.
3. *„de bi našli kaj* (napčniga) *nad Danielam zastran kralja“*, t. j., kar zadeva kralja, de mu je namreč nezvest in nepokoren, de je zoper njega.
4. Nad Danielam ne bomo nič taciga našli, kar bi nam dalo priliko, ga pred kraljem počerniti; le v njegovi veri bi utegnili kaj najti, kar bi nam dalo priložnost, ga kralju zatožiti.
5. *„prenaglili“*, prekanili, preslepili, v kaldejskim: *„v kralja tišali“*, drugi prestavljajo: *„so se pred kraljem zbrali“* i. t. d.
6. Malikovavski Perzijani so po svoji veri svoje kralje med bogove šteli, de so s tem per ljudstvu njih veljavo množili (Brentano).
7. Ko je bila kaka postava per Perzijanih in Medijanih v postavske bukve zapisana, s kraljevim podpisam in pečatam previdena, je tudi kralj ni smel prenarediti ali preklicati (Brentano).

Digitized by Google

hišo, in je per odpertih oknih na zgornji hiši[8]) proti Jeruzalemu[9]) trikrat na dan[10]) pokleknil in molil, in svojimu Bogu hvalo dajal, kakor je imel že préd navado delati.

11. Uni možje tedaj so skerbno preiskovali,[11]) in so našli Daniela, ko je môlil, in svojiga Boga prosil.

12. In so šli k kralju, ter so govorili zastran povelja: Kralj, nisi li zapovedal, de sleherni človek, kteri bi v tridesetih dneh kakiga boga ali človeka kaj prosil, zunaj tebe, kralj, mora v levnjak veržen biti? Kralj jim je odgovoril, rekoč: Res je to, po medijanski in perzijanski postavi, ktera se ne sme prestopiti.

13. Tadaj so odgovorili, ter so pred kraljem rekli: Daniel izmed vjetih Judov nič ne mara za tvojo postavo in povelje, ki si ga dal, temuč trikrat na dan opravlja svojo molitev.

14. Ko je kralj to besedo slišal, je bil silno prežaljen, in je mislil v sercu, Daniela rešiti, ter si je perzadeval do solnčniga zahoda, de bi ga otél.

15. Uni možje pa so kralja poznali,[12]) in so mu rekli: Vedi, o kralj, de je per Medijanih in Perzijanih postava, de se ne sme premeniti nobeno povelje, ki ga je kralj dal.

16. Tadaj je kralj ukazal;[13]) in perpeljali so Daniela, in so ga vergli v levnjak.[14]) In kralj je rekel Danielu: Tvoj Bog, kteriga zmirej častiš, te bo rešil.[15])

17. In pernesen je bil kamen, in položen na luknjo v jamo, kteriga je bil kralj zapečatil s svojim perstanam in s perstanam svojih boljšakov, de bi se zoper Daniela nič ne počelo.[16])

---

8. *„na zgornji hiši“*, na ravni strehi, obernjen proti Jeruzalemu. Perm. Tob. 3, 10. Judit. 8, 5: 3. Kralj. 17, 19.

9. Judje, kteri so bili zunej Jeruzalema, so se per molitvi proti njemu obračali. Gl. 3. Kralj. 8, 35. 44. 45. Ps. 5, 8.

10. *„trikrat na dan“*, zjutrej, opoldne in zvečer. Gl. Ps. 54, 18.

11. *„so skerbno preiskovali“*, t. j., so pazili, v kaldejskim: *„so se zbrali“*.

12. *„so kralja poznali“*, de hoče Daniela per življenji ohraniti, v kaldejskim: *„so se zbrali pred kraljem“*.

13. *„Tadaj je kralj ukazal“*, Daniela perpeljati.

14. Levnjaki vladarjev v Maroki so dandanašnji velika štirivoglata jama v zemlji, ki je po sredi pregrajena v dva koča ali predelka. V steni po sredi jame so narejene duri, ki se kviško vzdigujejo in doli spušajo. Ko dajejo strežniki levam piče (jesti) v en koč ali predelek, duri kviško potegnejo, de levi iz druziga koča skozi nje na pičo planijo, in po tem za njimi duri doli spustijo in zapró, de koč očedijo, kjer so poprej levi bili. Levnjaki so pod milim nebam narejeni in obdani s poldrugi vatel visokim zidam, čez kteriga se vanje vidi. Vladar ukaže včasih levam v jamo ljudi vreči (Brentano).

15. Darij je bil blezo od svojiga ljubčika Daniela prejel nektere zaumenke od vsigamogočnosti Izraeloviga Boga, zato je upal, de ga bo Bog tudi v levnjaku per življenji ohranil (Brentano).

16. *„de bi se zoper Daniela nič ne počelo“*, t. j., de bi sovražniki Danielu nič žaliga ne storili, če se ga levi ne bodo dotaknili. Kralj se je tedaj hudobe Danielovih sovražnikov bolj bal kakor levov. Pa tudi Danielove tožnike je skerbélo, de bi kje kralj skrivši ne izvlekel Daniela iz levnjaka, ali pa

Digitized by Google

18. In kralj se je bil podal v svojo hišo, ter je šel brez večerje spat, in si ni dal jedi pernesti, verh téga je bilo tudi spanje od njega zginilo.

19. Takrat je kralj zjutrej zgodej vstal, in je hitel k levnjaku;

20. in ko se je levnjaku perbližal, je Daniela z milim glasam poklical, ter ga je nagovoril: Daniel, služabnik živiga Boga! kaj praviš, ali te je tvoj Bog, kterimu zmirej služiš, mogel levam ubraniti?

21. In Daniel se je kralju oglasil, rekoč: Kralj večno živi!

22. Moj Bog je svojiga angelja poslal, de je levam gobce zaperl, in mi niso škodovali; ker sim bil pred njim pravičen najden, pa tudi zoper tebe, o kralj! se nisim pregrešil.

23. Takrat se je kralj nad njim silno oveselil, ter je zapovedal Daniela iz levnjaka izvleči; in Daniel je bil iz levnjaka potegnjen, in nobene rane ni bilo najti na njem; ker je zaupal v svojiga Boga.

24. Na králjevo povelje pa so bili perpeljani tisti možje, ki so bili Daniela zatožili, in so bili v levnjak verženi, oni in njih otroci in njih žene;[17]) in še niso do tal v jami perleteli, že so jih levi zgrabili, in vse njih kosti razdrobili.

25. Po tem je kralj Darij vsim ljudstvam, rodovam in jezikam po vsi zemlji[18]) tako pisal: Mir vam se množi![19]) Zgor. 3, 98.

26. Jez sim dal povelje, de naj se vsi po vsim mojim gospostvu in kraljestvu bojijo in spoštujejo Danieloviga Boga. On je namreč živi in večni Bog na vekoma, in njegovo kraljestvo ne bo nikdar razdjano, in njegova oblast je večna.

27. On je rešenik in zveličar, kteri dela znamnja in čudeže na nebu in na zemlji; kteri je Daniela iz levnjaka rešil.

28. Daniel je pa ostal v časti ob kraljevanji Darijevim, in ob kraljevanji Cira Perzijana.[20]) Zgor. 1, 21. Spod. 13, 65.

---

de bi se ne dalo levam dovolj mesá jesti, ker bi se po tem človeka ne lotili; zato so na levnjak kamen zavalili, in ga zapečatili (Brentano).

17. Po perzijanski postavi so bili tudi vsi bližnji sorodniki pomorjeni, če je kdo izmed njih po kakim hudodelstvu smert zaslužil.

18. *„po vsi zemlji“*, t. j., po vsim kraljestvu. Perzijanski in drugi jutrovski kralji so se v svoji ošabnosti imenovali gospode vse zemlje; od tod tedaj ta ošabni napis (Brentano).

19. *„Mir“*, t. j., sreča, blagor. Tak je bil po navadi začetek kraljévih razpisov do ljudstva (Brentano).

20. Cir Perzijan je bil po dveletnim kraljevanji kralja Darija in po njegovi smerti sam vladar medijansko-perzijanskiga kraljestva.

Digitized by Google

VII. Poglavje.

Daniel vidi iz morja priti štiri zveri, ktere pomenijo štiri kraljestva. Majhen rog četerte zveri hoče pokončati vse častivce praviga Boga. Bog ima sodbo nad tem rogam, ubije in požgè četerto zvér, in da človekovimu sinu večno kraljestvo.

1. Pervo leto[1]) Baltazarja, kralja babilonskiga, je Daniel v sanjah vidil perkazen; videnje pa njegove glave je bilo na njegovim ležišu; in je popisal sanje ter jih z malo besedami povedal in po večim razložil, rekoč:

2. Vidil sim v svoji perkazni po noči, in glej, štirje vetrovi neba so se bojevali na vélikim morji.[2])

3. In štiri silno velike zveri, med seboj različne, so prišle iz morja.[3])

4. Perva je bila kakor levinja,[4]) in je imela orlove perutnice;[5]) gledal sim, de so ji bile perutnice izpuljene; in se je od zemlje vzdignila, in je stala na nogah kakor človek, in človeško serce ji je bilo dano.[6])

5. In glej, druga zver, medvedu podobna,[7]) je na strani stala;[8]) in tri verste zób je bilo v njenim gobcu,[9]) in rekli so ji takó: Vstani, in požri prav veliko mesá![10])

6. Po tem sim gledal, in glej, bila je spet druga zvér[11]) kakor pard,[12]) in je imela štiri perutnice na sebi kakor ptica, in štiri

---

1. „*Pervo leto*“ kraljevanja Baltazarjeviga, — v letu 555 pred Krist. Po teku časa greste 7. in 8. pogl. pred 5. in 6. poglavje; zavoljo svojiga preroškiga zapopadka ste pa tukaj na čelu druziga preroškiga dela.
2. „*Véliko morje*“ pomeni svét, „*štirje vetrovi*“ pa pomenijo gibanja in prekucije, ktere bodo napravile četvetere ajdovske kraljestva, ki jih prerok tukaj popisuje.
3. „*Štiri silno velike zveri*“ pomenijo štiri vélike ajdovske kraljestva.
4. „*levinja*“, v pervotnim spisu: „*lev*“. Ta lev pomeni asirsko-kaldejsko kraljestvo in zlasti njega naj večiga kralja, Nabuhodonozorja, kteriga tudi Jeremija v tej podobi omèni. Gl. 4, 7.
5. Ravno tako Nabuhodonozorja zaznamnujeta Jeremija (48, 40: 49, 22.) in Ecehiel (17, 3.).
6. Te besede blezo mérijo na padec kralja Nabuhodonozorja, ko je bil namreč pamet in kraljevanje zgubil, ter se poživinil, in na njega povišanje, ko je bil spet pamet in vladarstvo dosegel. Gl. zgor. 4, 13.
7. Druga zvér, medvedu podobna, pomeni medijansko-perzijansko kraljestvo.
8. „*je na strani*“ levinje ali leva „*stala*“; za babilonskim kraljestvam je nasledvalo medijansko-perzijansko kraljestvo.
9. V pervotnim spisu: „*in tri rebra so bile v njenim gobcu in med nje zobmi*“, kar lahko pomeni lidijansko, babilonsko in medijansko kraljevíno, ktere kraljevíne so bile medijansko-perzijanskimu kraljestvu v oblast prišle (Brentano).
10. „*požri prav veliko mesá*“, spravi prav veliko ljudstev pod svojo oblast.
11. Ta zvér upodobuje macedonsko-grèško kraljestvo pod Aleksandram Vélikim.
12. „*kakor pard*“ ali „*leopard*“, zvita, roparska, gibčina in lepa zvér; tak je bil Aleksander s svojimi Greki.

Digitized by Google

glave je imela zvér,[13]) in oblast ji je bila dana.

7. Po tem sim gledal v ponočni perkazni, in glej, četerta zvér,[14]) strašna in čudna in silno močna je bila, in je imela velike železne zobé; žerla je in razmela, in ostanke[15]) z nogami pohodila; pa ni bila podobna drugim zverém, ktere sim prej od nje vidil, in je deset rogov imela.[16])

8. Premišljeval sim rogove, in glej, izmed rogov je izrastel drugi majhen rog;[17]) in trije poprêšnjih rogov so bili pred njim izderti;[18]) in glej, ravno ta rog je imel kakor človeške oči in usta, ktere so velike reči govorile.[19])

9. To sim ogledoval, de so bili stoli postavljeni,[20]) in de se je bil staroletni[21]) usedel; njegovo oblačilo je bilo belo kakor sneg, in lasje njegove glave kakor čista volna,[22]) njegov sedež ognjen plamen, in njegove kolesa goreč ogenj.[23])

10. Ognjen in dereč potok je tekel z njegoviga obličja:[24]) tavžentkrat tavžent mu jih je streglo, in deset tavžentkrat sto tavžent jih je stalo okoli njega;[25]) sodba se je usedla,[26]) in bukve so bile odperte.[27])

11. Gledal sim[28]) zavoljo glasú mogočniga govorjenja, ki ga je tisti rog govoril; in vidil sim, de je zvér ubita,[29]) in de

---

13. Prim. 8, 5. 21. 22. — Po Aleksandrovi smerti so njegovi štirje vojvodi med seboj razdelili njegovo kraljestvo: Antipater je dobil Macedonijo, Ptolomej Egiptovsko, Selevk Sirijo in druge jutrovske dežele, Antijoh malo Azijo. Štiri perutnice blezo pomenijo vojskine trume, ktere so ob Aleksandrovim življenji hitro premagale vse druge ljudstva proti štirim vetrovam.
14. Četerta zvér pomeni rimsko kraljestvo v njegovih mnogoterih podobah do njegoviga konca.
15. „*ostanke*“, t. j., kar ni mogla pojesti, je pomandrala.
16. „*deset rogov*“, t. j., deset kraljestev. Perm. zgor. 2, 42. 44.
17. Mali rog, ki je izmed deset rogov izrastel (t. j., kraljestvo, ki se bo iz deset kraljestev spočelo), pomeni Antikristovo kraljestvo ob koncu časov (Hier.).
18. Mali rog (Antikrist) bo tri naj veči kraljestva razdjal, ter se bo polastil vladarstva vsiga svetá, tode ne bo dolgo gospodoval. Une sedmere kraljestva pa bodo ali že poprej pokončane, ali pa bodo z Antikristam zvezane.
19. Po misli sv. Gregorja Véliciga je s temi besedami zaznamnjan Antikrist, širokousten bahač, človek satanovih misel in željá. Gl. 2. Tes. 2, 4. Perm. spod. 25. versto in 8, 23.
20. „*sim ogledoval*“ tako dolgo, „*de so bili stoli postavljeni*“, k sodbi.
21. „*staroletni*“, t. j., večni sodnik, Bog sam.
22. to so podobe svetosti, pravičnosti in večnosti božjiga sodnika. Perm. Iz. 1, 18. Ps. 49, 3.
23. Sodnikov sedež je bil na kolesih. Perm. Ecch. 1. in 10.
24. „*Ognjen in dereč potok*“, podoba veličastniga in vsigamogočniga sodnika, kteri bo s svojo močjo kakor žreč ogenj pokončal vse sovražnike svojih častivcov.
25. Prim. 5. Mojz. 33, 2. Ps. 67. 18. Skriv. razod. 5, 11.
26. „*sodba se je usedla*“, t. j., sodník — Bog — je sodil.
27. bukve Božje vsigavednosti so bile odperte.
28. „*Gledal sim*“, kaj se bo zgodilo.
29. „*de je zvér ubita*“, t. j., de je poslednje véliko svétno kraljestvo pokončano.

Digitized by Google

je nje truplo poginilo, in je v ogenj verženo, de zgorí;[30])

12. in de je tudi drugim zverém moč vzeta, in de jim je življenje odmérjeno do časa in časa.[31])

13. Gledal sim tedaj v ponočno perkazen, in glej, prišel je nekdo z oblaki nebá[32]) kakor sin človekov,[33]) in se je perbližal staroletnimu,[34]) in pred njegovo obličje so ga postavili.

14. On pa mu je dal oblast in čast in kraljestvo; in vse ljudstva, rodovi in jeziki mu bodo služili; njegova oblast je večna oblast, ki ne bo vzeta; in njegovo kraljestvo ne bo razdjano.[35])

Zgor. 3, 100: 4, 31. Mih. 4, 7. Luk. 1, 32.

15. Moj duh se je prestrašil, jez Daniel sim stermel nad tem, in videnja moje glave so mi grozo delale.

16. Stopil sim k enimu izmed tam stoječih, in sim ga vprašal za pomen vsih teh reči. On pa mi je povedal njih pomen, in me je podučil.

17. Te štiri vélike zveri so štiri kraljestva, ki bodo vstale na zemlji.[36])

18. Svetniki naj višiga Boga pa bodo kraljestvo prejeli, in bodo kraljestvo obderžali vekoma, in na vse večne čase.[37])

19. Po tem sim hotel natanko zvediti zastran četerte zveri, ktera ni bila drugim celó nič podobna, in je bila silno strašna; zobe in kremplje je imela železne;[38]) žerla je in terla, ostanke pa je z nogami taptala;

20. in zastran deset rogov, ktere je zvér na glavi imela, in zastran uniga, kteri je bil izrastel, préden so bili trije rogovi odpadli; in zastran tistiga roga, kteri je imel oči in usta, ktere so velike reči govorile, in je bil veči kakor drugi (*rogovi*).

21. Gledal sim, in glej, ta rog se je vojskoval zoper svetnike, in jih je premagoval,

22. dokler ni bil prišel staroletni, in dal sodbe svetnikam Najviširga, in dokler ni bil prišel čas, de so svetniki dobili kraljestvo.

23. In je takó govoril: Četerta zvér bo četerto kraljestvo na zemlji, ktero bo veči kakor vse kraljestva, in bo požerlo vso zemljo in jo potaptalo in razdrobilo.[39])

30. To tudi lahko pomeni Antikrista. Glej Skr. raz. 19, 20.

31. pa tudi drugim manjšim kraljestvam je čas njih pokončanja že odločen, tudi njim bo poslednja ura odbila.

32. „*z oblaki nebá*“, t. j., v oblakih ali na oblakih nebá.

33. „*sin človekov*“, Mesija, Jezus Kristus bo prišel v svojim veličastvu konec časov. Gl. Mat. 16, 27: 24, 30: 26, 64.

34. „*staroletnimu*“, t. j., večnimu Bogu. Gl. zgor. v. 9.

35. To vesoljno kraljevanje bo nastopilo še le konec časov, začelo in perpravljalo se je pa že pred Kristusovim prihodam in ob njegovim prihodu na zemljo.

36. štiri kraljestva, ki se bodo spočele, so: Babilonsko, medijansko-perzijansko, macedonsko-greško in rimsko kraljestvo.

37. „*Svetniki*“, t. j., izvoljeni Božji bodo prejeli kraljestvo. Gl. Mat. 25, 34.

38. V pervotnim spisu: ... „*strašna; zobe je imela železne, kremplje pa bronaste*“ i. t. d.

39. Rimsko kraljestvo je bilo spravilo v svojo oblast vso tadaj znano zemljo. Gl. 7. v.

Digitized by Google

24. Dalje deset rogov téga kraljestva bo deset kraljev,[40]) in za temi bo drugi kralj vstal, kteri bo mogočnejši kakor poprêšnji, in bo tri kralje ponižal.[41])

25. In bo Najvišimu zoper govoril,[42]) in bo Najvisokejšiga svetnike terl,[43]) in bo menil,[44]) de more čase in postave prenarediti,[45]) in mu bodo v roke dani en čas in dva časa, in polovica časa.[46])

26. In sodba se bo usedla, de mu bo mogočnost vzeta, in de bo potert, in za vselej pokončan.

27. Kraljestvo pa in moč, in kraljevo veličastvo pod vsim nebam bo dano ljudstvu svetnikov Najvišiga, kteriga kraljestvo je večno kraljestvo, in kterimu bodo vsi kralji podložni in pokorni.[47])

28. Tukaj je konec besedi.[48]) Jez Daniel sim bil v svojih mislih zeló nepokojin, in moje obličje se je bilo spremenilo; besede pa sim v svojim sercu ohranil.

---

40. Deseteri kralji so v bližnjim pomenu stari rimski cesarji, kteri so perve kristjane preganjali; v daljnim pomenu pa so, kteri bodo poznejše — zlasti poslednje čase kristjane stiskali.

41. Ta mogočni kralj, ki je po deseterih kraljih vladarstvo nase potegnil, in tri zmed njih ponižal, je naj pred in prav za prav Antikrist; zraven téga si pa tudi lahko njegove predpodobe ali predtekavce mislimo, zlasti pa Antijoha Epifana (ki je tri zadnje lastivce sirskiga kraljestva spodrinil, namreč Helijodora, Ptolomeja Pilometorja in Demetrija), in Mohameda, ki si je z orožjem svojih naslednikov arabsko, perzijansko in grešk kraljestvo podvergel.

42. ga bo klel, zlasti Antikrist (Skriv. raz. 13, 6.), kakor tudi Antijoh (1. Mak. 1, 23. 43—53: 2. Mak. 9, 28. Prim. spod. 8, 23.), in Mohamed po vpeljavi svoje nove postave.

43. bo služabnike Božje terl, preganjal in moril.

44. Drugi prestavljajo: „*in se bo prederznil čase in postave*“ i. d.

45. Se bo prederznil prenarediti in prevreči vse dozdanje, po dolgim času posvečeno, praznike, Božje in človeške pravice, deržavne in cerkvene postave. Takó je delal Antijoh, ki je hotel judovstvo zatreti; takó je počenjal Mohamed, ki je želel keršanstvo ukončati; tako bo delal Antikrist in njegovi pomagači.

46. Služabniki Božji bodo tri čase in pol pod oblastjo Antikristovo. Kakó dolgi so ti trije časi in pol časa, se ne vé; mnogi razlagavci jih mnogoterno razlagajo. Po besedah Jožefa Flavija je imel Antijoh Jeruzalem v svoji oblasti tri leta in osem mescov.

47. Versti 26. in 27. mérite naj poprej na zadnjo zmagovavno dobo svete cerkve na zemlji in na poslednjo sodbo, ob enim pa tudi čeravno nepopolnama na zmago keršanstva precej v pervim času.

48. „*konec besedi*“, t. j., konec angeljeviga govorjenja.

Digitized by Google

VIII. Poglavje.

Prerok vidi v prikazni ovna ino kozla, ko podobi medijansko-perzijanskiga in greškiga kraljestva. Greško kraljestvo bo razpadlo v štiri kraljestva, in grozovitnež bo vstal, kteri bo Jude stiskal in moril, in nekoliko časa službo Božjo odpravil.

1. Tretje leto kraljevanja Baltazarja kralja sim imel perkazen.[1]) Jez Daniel sim po tem, kar sim vidil v začetku,[2])

2. gledal v svoji perkazni, ko sim bil v Suzah v gradu, ki je v elamski deželi; vidil sim pa v perkazni, de sim per vratih Ulaj.[3])

3. In vzdignil sim svoje oči, in sim vidil; in glej, en oven je stal pred mlako,[4]) kteri je imel visoke roge, in eden je bil viši od druziga, in je še rastel.[5]) Potlej

4. sim vidil ovna z rogmi dregati proti večeru, in proti polnoči, in proti poldnevu, in nobena zvér se mu ni môgla ustaviti, tudi ne rešiti se iz njegove sile; delal je po svoji volji, ter je bil silno velik.[6])

5. In sim gledal; in glej, kozel je prišel od večera po vsi zemlji, in se ni dotikal zemlje; kozel pa je imel znamiten rog med svojimi očmi.[7])

6. In je prišel do uniga rogatiga ovna, kteriga sim vidil stati pred vratmi,[8]) in se je zaletel proti njemu s svojo silno močjo.[9])

---

1. To prikazen je imel Daniel 553 lét pred Kristusam.
2. „*kar sim vidil v začetku*“, namreč pervo leto Baltazarjeviga kraljevanja. Glej zgor. 7, 1.
3. „*Suze*“ ali „*Suzan*“ v poznejših časih sedišno mesto perzijanskih kraljev, kjer so po zimi prebivali (2. Ezd. 1, 1.); — dežela, po imenu „*Elam*“, je bila med Perzijo in Babilonijo, in je že ob Abrahamovim času svojiga kralja imela (1. Mojz. 14, 1.); Nabuhodonozor jo je bil užugal (Jer. 25, 25: 49, 34—39. Eceh. 32, 24.), Cir pa je bil Elamljane rešil babilonskiga jarma; — „*per vratih* (ki se jim pravi) *Ulaj*“, v hebrejskim: „*per reki* (ki se imenuje) *Ulaj*“. Per latinskih pisavcih se imenuje ta reka „*Uleus*“ (Brentano).
4. „*pred mlako*“, v hebrejskim: „*pred reko*“, ki se je imenovala „*Ulaj*“.
5. Oven je podoba medijansko-perzijanskiga kraljestva (Gl. v. 20.). Viši rog pomeni Perzijane, nižji pa Medijane; Perzijani so bili poznejše močnejši od Medijanov, zato je viši rog še poslednjič rastel.
6. Perzijanski kralji so razširjali svoje kraljestvo proti zahodu, severju in jugu, in nihče se jim ni mogel v bran staviti. Začeli so proti zahodu, ter so si persvojili Lidijo, malo Azijo in Tracijo; po tem so se obernili proti severju, ter so podjarmili nekoliko Skitije in ljudstvo proti kaspiškimu morju; poslednji so razširjali svoje kraljestvo tudi proti jugu po užuganji egiptovske in etijopske dežele; proti vzhodu si niso nič persvojili.
7. Ta kozel, ki je od zahoda le bolj perletel (perferčal) kakor pertekel, je podoba greškiga kraljestva, ki se je naglo razširjalo; „*znamiten rog*“ pa pomeni Aleksandra Véliciga, perviga kralja tega kraljestva. Gl. 21. v. (Brent.).
8. „*pred vratmi*“, v hebrejskim: „*pred reko*“. Gl. zgor. 2. v.
9. Aleksander Véliki se je vzdignil iz Macedonije, ki je bila proti zahodu od

Digitized by Google

7. In ko je prišel blizo ovna, je vanj zdivjal, in je udaril ovna; in mu je polomil oba rogova, in oven se mu ni mogel ustaviti; in ko ga je bil na zemljo vergel, ga je pohodil, in nihče ni mogel rešiti ovna iz njegove oblasti.[10])

8. Kozel pa je bil silno velik; in ko je bil izrastel, se mu je véliki rog odlomil,[11]) in spod njega[12]) so štirje rogovi izrastli proti štirim vetram nebá.[13])

9. Iz eniga izmed njih[14]) pa je majhen rog izrastel;[15]) in je prav velik postal proti poldnevu, in proti jutru in proti močnimu ljudstvu.[16])

10. In se je vzdignil do nebeške vojske, in jih je nekaj pometal izmed vojske ino zvezd, in jih je potaptal.[17])

11. In celó do poglavarja vojskine močí se je povzdignil,[18]) in mu je vzel vsakdanjo daritev, in je razrušil kraj njegoviga svetiša.

12. Moč pa mu je bila dana do vsakdanje daritve[19]) zavoljo grehov; in resnica na zemlji je overžena; kar počne, mu gré po volji.[20])

13. In slišal sim eniga izmed svetnikov[21]) govoriti; en svetnik je namreč druziga, ki je ž njim govoril, pa ga nisim poznal, vpra-

---

perzijanskiga kraljestva, ter je šel nad trumo perzijanskiga kralja Darija Kodomana, in jo je otepel per reki Graniku in per Isu, in je dervíl kralja v sredo njegovih deržav.

10. Aleksander je bil došel Darija per Gavgameli v Adijabenah, ga popolnama omahal per Arbeli in je storil konec medijansko-perzijanskimu kraljestvu.

11. Po tem ko je bilo grško kraljestvo naj viši stopnjo pozemeljske velikosti doseglo, je Aleksander naglo umerl za nasledki iz pijanosti in prehlajenja.

12. „*in spod njega*“, t. j., iz njega in namesti njega.

13. Ti štirje rogovi so štirje kralji, ki so po Aleksandrovi smerti kraljestvo med seboj razdelili. Gl. zgor. 7, 6.

14. „*izmed njih*“, t. j., izmed štirih kraljestev, namreč iz asirskiga.

15. „*majhen rog*“, t. j., Antijoh Epifan, spervenja nezmožen kralj.

16. „*proti močnimu ljudstvu*“, v hebrejskim: „*proti sprelepi*“, ali pa: „*proti doželeni*“, namreč zemlji, t. j., Judeji, ktero so preroki večkrat tako imenovali. Gl. Jer. 3, 19. Eceh. 20, 6. 15. Spod. 11, 16. 41. — Antijoh se je bil z vojsko vzdignil zlasti nad južni Egipt, vzhodnjo Perzijo in Judejo.

17. Nebeška vojskina truma, ktere se je ta rog lotil, pomeni Gospodovo ljudstvo, ktero je Antijoh preganjal; pometáne zvezde pa pomenijo tiste Jude, ki so bili ob preganjanji umorjeni.

18. celó do Boga se je vzdignil. — Antijoh je bil celó Bogu vojsko napovedal, ko je na njegovo mesto malike postavil, in Judam zapovedal, jih častiti. Gl. 1. Mak. 1, 23. 43—64.

19. Preden je Antijoh z Jeruzalemam sovražno ravnal, so pod vodstvam vélikiga duhovna Jazona judovski duhovni tempelj zaničevali, zapovedane daritve opušali, in se z malikovavskimi šegami ognušali. Zavoljo teh grehov je bil Bog dopustil, de je Antijoh očitno službo Božjo — vsakdanje daritve v tempeljnu odpravil, in postavi zveste Jude preganjal in moríl (Brentano).

20. „*resnica*“, t. j., postava, vera je z nogami taptana, vse sveto je oskrunjeno in zaterto; — „*kar počne*“, namreč rog, „*mu gre po volji*“, t. j., vse, kar bo Antijoh počel, bo dognal po svoji volji (Brentano).

21. „*eniga izmed svetnikov*“, t. j., eniga izmed angeljev.

Digitized by Google

šal: Kakó dolgo bo terpela perkazen zastran vsakdanje daritve in pregrešniga razdevanja, ki se bo godilo; in kakó dolgo bo taptano svetiše in močno ljudstvo?[22])

14. In mu je odgovoril: Do večera in jutra dva tavžent tri sto dni, in svetiše bo očišeno.[23])

15. Zgodilo se je pa, ko sim jez Daniel perkazen vidil, in želel razumeti; glej, stala je pred menoj podoba kakor mož.

16. In slišal sim med Ulajem[24]) glas možá, ki je vpil in rekel: Gabriel, razloži temu perkazen!

17. In je prišel, in se tam vstopil, kjer sim jez stal; in ko je bil prišel, sim prestrašen padel na svoj obraz, on pa mi je rekel: Vedi, sin človekov! ob poslednjim času se bo spolnila ta perkazen.[25])

18. In ko mi je govoril, sim padel na zemljo na svoj obraz;[26]) on pa se me je dotaknil, in me je na noge postavil,

19. ter mi rekel: Jez ti bom pokazal, kaj se bo godilo ob poslednjim času prekletstva;[27]) ker čas ima svoj konec.[28])

20. Oven, kteriga si vidil, de ima rogé,[29]) pomeni medijanskiga in perzijanskiga kralja.[30])

21. Kozel pa je greški kralj,[31]) in véliki rog, ki je bil med

---

22. Daniel je slišal v zamaknjenji angelja z angeljem govoriti zastran té prikazni, slišal je namreč, ko je angelj angelja vprašal, rekoč: Kakó dolgo bo to terpelo, kar ta perkazen pomeni, kakó dolgo ne bo v tempeljnu vsakdanjiga darovanja, kakó dolgo bodo od vere odpadli Judje gnusobe počenjali, kakó dolgo bo tempelj z malikovanjem oskrunjan, in kakó dolgo bodo častivci praviga Boga zatérani (Brentano)?

23. Teh 2300 dni znese blizo šest let, in se lahko štejejo od 143. leta Grekov, v kterim je Antijoh nad Izraelce šel in se Jeruzalema polastil (1. Mak. 1, 21.), do 149. leta, v kterim je ta brezbožni kralj umerl (1. Mak. 6, 16.). Tempelj je bil nekaj pred posvečen, po Lizijevim poboji, malo časa pred Antijohovo smertjo, 148. leta Grekov, 25. dan devetiga mesca (1. Mak. 4, 52.). Bog je dal Judam preganjanje in njih bližnje končanje več ko 350 let pred prerokovati, de njegovi pravi častivci tisti čas niso serčnosti zgubili, ampak de so se junaško poganjali za svojo vero, in de so z zaupanjem se nadjali spet vpeljane očitne službe Božje. — Dalje se iz téga pogovora angeljev vidi, de tudi zveličani duhovi nimajo enake vednosti, ker ni bilo vsim enako dano, v Božje skrivnosti pogledati.

24. „*med Ulajem*“, t. j., med zavinki reke, ki se imenuje „*Ulaj*“, ali pa: med vratmi, ki se jim pravi „*Ulaj*“.

25. „*v poslednjim času*“, pred Mesijevim prihodam se bo spolnilo, kar ta perkazen pomeni.

26. V hebrejskim: ... „*govoril, sim omedlevši na zemljo padel*“.

27. „*ob poslednjim času prekletstva*“, v hebrejskim: „*ob poslednjim času jeze*“ Božje, kaznovanja Božjiga.

28. Pomen: Jez ti hočem oznaniti šibe, ktere bo Bog svojimu ljudstvu poslal pred prihodam obljubljeniga Mesija; ker od téga časa je razumevati to, kar si vidil (Brentano).

29. V hebrejskim: „*Oven z rogovama, ki si ga vidil*“ i. d.

30. Glej popis tega ovna zgor. 3. versto.

31. „*greški kralj*“, t. j., greško kraljestvo; kralj je tukaj namesti kraljestva.

Digitized by Google

njegovimi očmi, on je pervi kralj.[32])

22. De se je pa odlomil, in so štirje namesti njega izrastli, pomeni, de bodo štirje kralji vstali iz njegoviga ljudstva, pa ne v njegovi moči.[33])

23. In za njih kraljevanjem, kadar se bodo krivice narastle,[34]) bo vstal kralj nesramniga obraza, in v zvijačah spremeten.[35])

24. Njegova mogočnost se bo uterdila, tode ne z njegovimi močmi; in bolj kakor se verjeti more, bo vse razdjal; in po sreči mu pojde, kar bo počel; in moril bo močne in ljudstvo svetnikov.[36]) 1. Mak. 1, 53. i. d.

25. Po njegovi volji se bo zvijača snovala v njegovi roki; in povzdignil bo svoje serce, in v obilnosti vsih reči jih bo prav veliko pomóril; zoper poglavarja poglavarjev se bo vzdignil, pa bo potert brez roke.[37]) 2. Mak. 9, 7: 1. Mak. 6, 8.

26. In perkazen, kar je bilo v nji od večera in jutra rečeno, je resnična;[38]) ti tedaj zapečati perkazen, ker se bo čez veliko dni dopolnila.[39])

27. In jez Daniel sim bil oslabel, in sim bil ene dni bolan; in ko sim bil spet vstal, sim opravljal králjeve dela, in sim stermel nad perkaznijo, in ni ga bilo, de bi jo bil razložil.[40])

---

32. Popis tega kozla glej zgor. 5. versto.

33. Kralji štirih kraljestev, v ktere se je bilo veliko greško kraljestvo po Aleksandrovi smerti razdelilo, niso bili iz Aleksandrove kervi, ampak iz greškiga naroda. Čveteri kralji niso bili takó mogočni, kakor Aleksander (Brentano).

34. Delj časa po tem, ko bodo Judje méro svojih hudobij in krivic spolnili, *„bo vstal kralj“* i. t. d.

35. Antijoh Epifan (v. 9.) ni prišel na kraljevi prestol po pravici ali po junaškim obnašanji v vojski, ampak po goljufii in zvijači.

36. Antijoh ni po junaškim obnašanji prišel na kraljevi sedež, ampak po zvijačah; svoje zvite namene je srečno dognal; pomoril je *„mogočne“*, namreč tri lastivce kraljeviga prestola, med njimi egiptovskiga kralja, *„in ljudstvo svetnikov“*, t. j., izvoljeno ljudstvo, namreč Jude (Brentano).

37. Antijoh se je bil vzdignil *„zoper poglavarja poglavarjev“*, t. j., zoper Boga, ker je bil očitno službo Božjo odpravil; poslednjič pa je bil *„potert brez* (človeške) *roke“*; on ni umerl ko junak v vojski po sovražnikovi roki, ampak umerl je nenadama za ostudno boleznijo. Gl. 2. Mak. 9, 12. (Brent.).

38. Kar ti je bilo v perkazni od večera in jutra povedano, se bo resnično dopolnilo. — Ta perkazen se imenuje zavoljo 14. verste *„perkazen od večera in jutra“*.

39. Daniel naj to perkazen zapiše, ter naj zapisano zavije in zapečati, t. j., naj to perkazen ko nerazumljivo prerokbo naznani, ko se bo še le tadaj prav razumela, ko se bo spolnila.

40. Prerok se je bil po ti perkazni takó prestrašil, de je bil zbolel, pa se je bil spet kmalo ozdravil, de je svoje dolžnosti v králjevi službi spet lahko opravljal.

Digitized by Google

IX. Poglavje.

Daniel prósi Boga, de bi se Jeruzalem in tempelj spet sozidala. Angelj Gabriel zagotoví Daniela, de je njegova prošnja uslišana, in mu še veselo oznanilo pernese, de v sedemdesetih letnih tednih pride na svét obljubljeni Mesija, kteri bo človeštvo z Bogam spravil, in z mnozimi novo zavezo sklenil; potlej pa bo Jeruzalem spet razdjan in tempelj razvaljen, in bo večna podertija.

1. Pervo leto Darija, sina Asverjeviga,[1]) iz medijanske rodovine, kteri je gospodoval nad kaldejskim kraljestvam,

2. pervo leto njegoviga kraljevanja sim jez Daniel iz bukev[2]) zvedil število let, od kteriga je Gospod Jeremiju preroku govoril, de v sedemdesetih letih Jeruzalem jenja biti pustota.[3])

3. In obernil sim svoj obraz k Gospodu, svojimu Bogu, de sim ga molil in prosil v postih, v rašovniku in pepelu. 2. Ezdr. 9, 1.

4. Prosil sim tedaj Gospoda, svojiga Boga, ter sim spoznal, in rekel: O Gospod, véliki in strašni Bog! kteri ohraniš zavezo, in milost skazuješ tem, kteri te ljubijo, in tvoje zapovedi spolnujejo; 2. Ezdr. 1, 5.

5. grešili smo, krivico smo storili, hudobno smo delali in odstopili; in odvernili smo se od tvojih zapoved in pravic. Baruh 1, 17.

6. Nismo bili pokorni prerokam tvojim služabnikam, kteri so govorili v tvojim imenu našim kraljem, našim knezam, našim očetam, in vsimu ljudstvu po deželi.

7. Ti, o Gospod! si pravičen; nas pa bodi sram v obraz, kakor se zdaj godi judovskimu človeku, in prebivavcam v Jeruzalemu, in vsim Izraelcam, tem, ki so blizo, in tem, ki so deleč po vsih deželah, kamor si jih razpodil zavoljo njih pregreh, s kterimi so se zoper tebe pregrešili.

8. Gospod! nas bodi sram v obraz, naše kralje, naše poglavarje in naše očete, kteri so grešili.[4])

9. Per tebi pa, Gospodu našim Bogu, je usmiljenje in odpušenje; ker od tebe smo odstopili,[5])

---

1. „*Darija*“ Medijana (gl. zgor. 5, 31.); Darijev oče „*Asver*“ se imenuje v greški zgodovini „*Astijag*“; 537. leta pred Krist.
2. „*iz bukev*“, namreč iz bukev sv. pisma, kolikor so jih takrat imeli.
3. Prerokovane sedemdesetere leta babilonske sužnosti so se bližale svojimu koncu, in rešenje Judov iz nje je bilo že pred durmi (Jer. 25, 11. 12. in 29, 10.), kar je dalo Danielu priložnost k naslednji molitvi in prošnji. Prerok ni sicer dvomil, de se bo po Jeremii dano prerokovanje spolnilo; pa je vender spolnjenja prosil, ker je vedil, de Bog hoče tudi za svoje obljubljene darove prošen biti.
4. „*kteri so grešili*“, v hebrejskim: „*kteri so grešili zoper tebe*“.
5. Nekteri prestavljajo: „*desiravno smo od tebe odstopili*“ ali od tebe odpadli, ker tvoje postave nismo spolnovali.

Digitized by Google

10. in nismo poslušali glasú Gospoda svojiga Boga, de bi se bili ravnali po njegovi postavi, ktero nam je bil dal po prerokih, svojih služabnikih.

11. Vsi Izraelci so tvojo postavo prelomili, in so se umaknili, de bi tvojiga glasú ne slišali; zato se je na nas izlilo prekletje in rotenje,[6]) ktero je pisano v bukvah Mojzesa, Božjiga služabnika, ker smo grešili zoper njega.[7])

12. In Gospod je spolnil svoje besede, ktere je govoril zoper nas in zoper naše poglavarje, kteri so nas sodili, de bo nad nas perpravil veliko nadlogo, kakoršne nikdar ni bilo pod nebam, kakor je bila v Jeruzalemu.

13. Kakor je zapisano v Mojzesovi postavi, je vsa ta nadloga nad nas prišla; in nismo zdihovali pred tvojim obličjem, o Gospod, naš Bog! de bi se odvernili od svojih krivic, in premišljevali tvojo resnico.[8])

14. In Gospod je čul nad nadlogo, ter jo nad nas poslal; pravičen je Gospod, naš Bog, v vsih svojih delih, ktere je storil; ker nismo poslušali njegoviga glasú.

15. In zdaj Gospod, naš Bog, kteri si z mogočno roko izpeljal svoje ljudstvo iz egiptovske dežele, in si si ime napravil,[9]) kakor je še današnji dan; grešili smo, krivično smo delali, Baruh 2, 11: 2. Mojz. 14, 22.

16. o Gospod! vsi tvoji pravici nasproti.[10]) Naj se odverne, prosim, tvoja jeza in tvoj serd od tvojiga mesta Jeruzalema, in od tvoje svete gore; ker zavoljo naših grehov in krivic naših očetov je Jeruzalem in tvoje ljudstvo v zasmehovanje vsim, kteri so okoli nas.

17. Zdaj tedaj, naš Bog! usliši molitev svojiga hlapca, in njegove prošnje; in poglej zavolj samiga sebe milostljivo na svoje svetiše, ktero je zapušeno.

18. Nagni, moj Bog! svoje uho, in poslušaj; odpri svoje oči, in poglej naše razdjanje, in mesto, ktero se imenuje po tvojim imenu; ker ne (*v zaupanji*) na svojo pravico, ampak na tvoje obilno usmiljenje pokladamo svoje prošnje pred tvoje obličje.

19. Usliši, o Gospod! bodi milostljiv, o Gospod! poglej in stori; zavoljo sebe samiga ne odlašaj, moj Bog! saj se po tvojim imenu imenuje mesto in tvoje ljudstvo.

20. Ko sim še govoril, in môlil, in spoznaval svoje grehe, in grehe svojiga ljudstva Izraela, in svoje prošnje pokladal pred obličje svojiga Boga za sveto goro svojiga Boga;

21. ko sim še v molitvi govoril, glej, mož Gabriel, kteriga sim vidil v perkazni v začetku, je hitro perletel, in se me je dotaknil ob večerni daritvi.[11])

6. Glej zastran téga 3. Mojz. 26, 24—43: 5. Mojz. 27, 15—26.
7. „*ker smo grešili zoper njega*“, t. j., zoper Boga.
8. „*premišljevali tvojo resnico*“, t. j., si k sercu jemali tvojo postavo.
9. „*si si ime napravil*“, t. j., čast perdobil s čudeži, ktere si delal, ko si svoje ljudstvo iz Egipta peljal (Brentano).
10. „*vsi tvoji pravici nasproti*“, t. j., vsi tvoji pravični postavi nasproti.
11. „*v perkazni*“ (gl. zgor. 8, 16.); — „*in se me je dotaknil*“, t. j., se mi

Digitized by Google

22. In me je učil, ter mi je govoril in rekel: Daniel, zdaj sim prišel, de te podučim, in de razumeš.

23. V začetku tvojih prošenj je izšla beseda;[12]) jez pa sim prišel, de ti razodenem, ker si mož željá:[13]) ti tedaj zvesto poslušaj besedo, in razumej perkazen.[14])

24. Sedemdeset tednov[15]) je okrajšanih[16]) nad tvojim ljudstvam in nad tvojim svetim mestam,[17]) de pregrešenje néha,[18]) in se greh končá,[19]) in krivica zbriše,[20]) in večna pravica dojde,[21]) in perkazen spolni in prerokovanje,[22]) in de bo maziljen Sveti svetih.[23])

---

je perbližal ob večerni daritvi. — Večerno daritev so opravljali ob deveti uri, po naši štetvi ob treh popoldné, ob kteri uri je Jezus Kristus v pravo spravno daritev umerl. Ker se v tem prerokovanji od Mesija in njegove velike daritve govorí, je blezo angelj zato ob tem času prišel, ko se je ta daritev opravljala.

12. *„je izšla beseda“*, t. j., je bil izrečen Božji sklep, ali je bilo dano povelje Božje, ti naznaniti, de je tvoja prošnja uslišana (Brentano).

13. *„mož željá“* pomeni nekoga, kteri želí Božje skrivnosti spoznati, in podučenja iše; drugi si mislijo možá polniga gorečnosti za Božjo čast in zveličanje bližnjiga; spet drugi si mislijo možá molitve. Po šegi hebrejskiga govora tudi lahko pomeni nekoga, ki je ljubljen, tedaj *„ljubček Božji“*.

14. Daniel je zdihoval nad nesrečo, ki si jo je bilo judovsko ljudstvo s svojimi grehi nakopalo, ter je Boga prosil, de naj ljudstvo iz sužnosti reši, in de se spet Jeruzalem in tempelj sozidata. Bog mu v naslednji perkazni po angelji razodene, de je njegovo prošnjo uslišal, de se bo ljudstvo iz sužnosti v svojo domačijo vernilo, in zopet mesto sozidalo; memo téga mu pa še tudi razodene čas prihoda obljubljeniga Mesija, kteri bo malikovanje zaterl, greh izbrisal, grešno človeštvo z Bogam spravil, in vse dopolnil, kar so preroki od njega prerokovali (Brentano).

15. *„Sedemdeset tednov“*, t. j., sedemdeset letnih tednov. — Hebrejci so imeli dvojin téden, namreč téden po sedem dni (gl. spod. 10, 2. 3.) in téden po sedem lét (gl. 3. Mojz. 25, 8.); tukej misli prerok letni téden. Sedemdeset letnih tednov, ali sedem sedmíc lét znese 490 lét (Brentano).

16. *„je okrajšanih“*, v hebrejskim: *„je odrezanih“*, t. j., odločenih ali odmerjenih. Bog bi bil lahko še delj časa ko sedemdeset letnih tednov odlašal, obljubljeniga Mesija poslati; ko ga je pa po svoji neskončni milosti po teh odločenih letnih tednih poslal, torej so bili v tem oziru letni tedni okrajšani.

17. Angelj imenuje ljudstvo in mesto zato Danielovo, ker mu je bilo oboje tako per sercu, kakor de bi res njegovo bilo.

18. Drugi prestavljajo hebrejsko: *„de se odpad odverne“*, namreč odpad od prave vere po Mesijevim prihodu. Mesijev Božji nauk je odvernil in pregnal nespametno malikovanje, kterimu so se Judje radi vdajali (Brentano).

19. *„in se greh končá“*, t. j., de greh zgine po prestvarjenji človeškiga serca in po odpušenji. Grehu, ki je od Adama sem gospodoval nad ljudmi (Rim. 5, 13.), je Kristus konec storil po svoji kervavi daritvi na križu.

20. *„in se krivica zbriše“*, v hebrejskim: *„in se dolg zbriše“* po Kristusovi smerti na križu. Gl. Jan. 1, 29: 1. Jan. 2, 2. Hebr. 9, 12.

21. *„in večna pravica dojde“*, t. j., de gnada in resnica ljudem dojde po Kristusu. Postava je bila dana po Mojzesu, gnada in resnica pa po Jezusu Kristusu. Jan. 1, 17.

22. V Jezusu in po Jezusu se je spolnilo vse, kar so preroki v perkaznih vidili in od njega prerokovali. Djan. apost. 3, 18. (Brentano).

23. *„Sveti svetih“*, t. j., Presveti, namreč Jezus Kristus, včlovečeni Bog (Iz.

Digitized by Google

25. Vedi tedaj in razumej: Od daniga povelja,[24]) de naj se Jeruzalem zopet zida,[25]) do Kristusa vojvoda[26]) bo sedem tednov, in dva in šestdeset tednov;[27]) in ulice in zidovi bodo zopet zidani v težavnih časih.[28])

26. In po dva in šestdesetih

9, 6.). — Jezus Kristus je bil maziljen, t. j., z darovi svetiga Duha previden in ko Mesija v svojo presveto službo posvečen in vpeljan. Gl. Iz. 11, 1. i. d. in 61, 1. Luk. 4, 18. Djan. apost. 3, 18. — V hebrejskim: *„in de bo maziljeno presveto“*, t. j., tempelj, sveta srenja, nova cerkev; tempelj se namreč večkrat imenuje namesti svete srenje (Cah. 6, 12. Ps. 14, 1. Perm. 2. Kralj. 7, 13.). Ker je pa sveta srenja duhovno telo, kteriga telesa glava je Kristus (Efež. 1, 23: 4, 4. 12. 16.), torej je pomen zgornje latinske prestave tudi v hebrejskim zapopaden.

24. *„Od daniga povelja“*, t. j., od izrečeniga sklepa Božjiga (gl. zgor. 23. ver. 12. razl.), ob enim pa tudi, od daniga povelja nekiga zemeljskiga kralja, ki bo Božji sklep dopolnil, de bo Jeruzalem spet sozidan in obzidan, *„do Kristusa“* i. t. d.

25. Povelje ali dovoljenje, Jeruzalem ko terdno mesto zidati, ter ga obzidati, je bil dal Artakserks Longiman (Longimanus, t. j., Dolgorok), ko je bil njegov točaj Nehemija oblast prejel, mesto svojih očetov z zidam obdati in mestne vrata postaviti (2. Ezdr. 2, 1—8.). Kralj Cir je bil Judam samo dovolil, se verniti v svojo domovino, in zidati tempelj v Jeruzalemu (2. Kron. 36, 23: 1. Ezdr., 1, 2: 5, 13. 15: 6, 3.), nikjer pa se ne bere od njegoviga povelja, zidati jeruzalemsko terdno mesto. To, kar so sovražniki Judov (1. Ezdr. 4, 12—16.) od mestniga zida pisali perzijanskimu kralju, je bilo golo obrekovanje, kakor se vidi iz pervih bukev Ezdr. 4, 3.; in verstice preroka Izaija (44, 28: 45, 13.) mérijo le na dovoljenje, zidati mesto in tempelj, nič pa ne omenijo, de naj ga tudi z zunanjim zidam obdajo. Po tem takim so se sedemdeseteri, v 24. versti omenjeni tedni začeli z dvajsetim letam Artakserksoviga kraljevanja, devetdesetere leta pa, ki so od vernitve iz babilonske sužnosti do dvajsetiga leta Artakserksoviga kraljevanja pretekle, so bile odločene za perpravljanje k stavbi nove deržave in terdnjave jeruzalemskiga mesta po Nehemii.

26. *„do Kristusa vojvoda“*, t. j., do njegoviga rojstva, ali pa do njegoviga kersta. Splošna in bolj poterjena misel razlagavcov sv. pisma je, de se imenovani tedni štejejo do Kristusoviga kersta, ker je tadaj obljubljeni Mesija očitno med ljudi stopil, in jih jel učiti in svoje kraljestvo uterdovati. — Kristus se imenuje *„vojvoda“* ali vladár ali kralj, ker je bil iz kraljéve Davidove rodovine, in tudi Gospod in Gospodovavec vsiga svetá, zlasti pa Božjiga kraljestva. Perm. Ps. 109, 2. in Djan. apost. 5, 31.

27. Angelj tukaj razdelí čas, ki bo pretekel od prave stavbe in obzidovanja ali od dvajsetiga léta Artakserksoviga kraljevanja (gl. 25. razl.) do Kristusa, t. j., do njegoviga kersta in učitve, v dve dobi, namreč v dobo *„sedem tednov“*, téden po sedem lét, kar znese 49 lét, in v dobo *„dva in šestdeset tednov“*, spet téden po sedem lét, kar znese 434 let. Čas *„sedem tednov“*, t. j., 49 lét, naznanja dobo, ko se je mesto zidalo in obzidovalo. Desiravno je bil Nehemija s svojo skerbjo in svojim trudam mestne zidove v 52 dneh dodelal (2. Ezdr. 6, 15.), je vender le lahko sedem letnih tednov ali 49 lét preteklo, de je bilo mesto tako obterjeno, kakor so ga sovražniki ob svoji oblegi poznejše našli. Čas *„sedem tednov“* in *„dva in šestdeset tednov“*, t. j., 69 letnih tednov skupej ali 483 lét naznanja dobo od dvajsetiga leta Artakserksoviga kraljevanja do petnajstiga leta cesarja Tiberija, ko je Janez kerstnik kerševati jel (Luk. 3, 1.), in je tudi Kristusa kerstil.

28. Nehemija je jel mesto zidati, tode v težavnih hudih časih, ker so se sosednje ljudstva njegovimu početju ustavljale, ter so Jeruzalem napadale, in

Digitized by Google

tednih bo Kristus umorjen;[29]) in ne bo njegovo ljudstvo, ktero ga bo zatajilo.[30]) In ljudstvo s prihodnjim vojvodam bo razdjalo mesto in svetiše;[31]) in njega konec bo razdjanje,[32]) in po dokončani vojski je odmenjena pustota.[33])

27. Poterdil pa bo mnogim zavezo[34]) v enim tednu,[35]) in v sredi tedna[36]) bo jenjala klavna in jedilna daritev;[37]) in v tempeljnu bo gnusoba razdjanja,[38]) in do končanja in konca bo terpelo razdjanje.[39])

X. Poglavje.

Daniel se tri tedne posti, vidi strašno perkazen, in v omedlevici na zemljo pade; angelj ga pa poterdi, in mu pové, de se mora vojskovati z angeljema varhama perzijanskiga in greškiga kraljestva, in de ga Mihael, varh Judov, v ti vojski podpéra.

1. Tretje leto Cira, perzijan- | skiga kralja,[1]) je bila beseda

začeto delo ovérale, de so mógli Judje, ki so zidali in kamnje nakladali ali nosili, tako rekoč z eno roko delati, v eni pa orožje deržati, de so se jim ž njim branili. Gl. 2. Ezdr. 4, 8. 17. 18.

29. *„po dva in šestdesetih tednih“* in po unih že préd preteklih *„sedmih tednih“* (v. 25.), tedaj po preteklih 69 letnih tednih, tedaj v 70. letnim tednu, in sicer v sredi 70. letniga tedna (v. 27.) *„bo Kristus umorjen“*; — v hebrejskim: *„bo Kristus iztrebljen“* (bo za silovito smertjo umerl, Cah. 13, 6. 7.), ko hudodelnik (Ps. 36, 9. Prip. 2, 22. Perm. Iz. 53, 12.).

30. Judje, ki bodo Mesija zatajili in umorili, bodo jenjali biti njegovo ljudstvo; na njih mesto bodo stopili spreobernjeni ajdje.

31. Rimljani so prišli s svojim vojvodam Titam, in so razdjali mesto in tempelj.

32. konec jerúzalemskiga mesta in tempeljna bo popolna podertija; — v hebrejskim: *„njega konec bo v povodnji“*, t. j., povodenj nadlog se bo izlila čez mesto ino tempelj. Perm. Luk. 19, 44: 21, 6.

33. To prerokovanje se je spolnilo po Rimljanih, ki so 70. leta po Kristusu mesto užugali, in tempelj razdjali, kteri tudi ni bil nič več sozidan.

34. t. j., sklenil bo z mnogimi terdno zavezo. — To je storil Jezus Kristus, kteri je zavezo z Abrahamam storjeno premenil v evangelisko zavezo gnade Božje. Spremenjenje stare zaveze v novo se je godilo poslednji letni téden: v začetku tega poslednjiga tedna po oznanovanji njegoviga nauka (gl. v. 25. razl. 26.), v sredi tedna po njegovi smerti na križu, in poslednjič v zadnji polovici téga tedna po naslednjim pridigovanji aposteljnov. — Kristus je sklenil *„zavezo z mnogimi“*, t. j., z več ljudmi, kar pa ni tako razumevati, kakor de bi ne bil Kristus za vse umerl (2. Kor. 5, 15.), ampak ker niso hotli vsi sprejeti dobrote Odrešenikove, večidel Judov jo je zaverglo po svoji neveri in nezvestobi.

35. *„v enim tednu“*, t. j., v poslednjim, 70. letnim tednu.

36. *„v sredi tedna“*, t. j., sedemdesetiga letniga tedna.

37. V sredi téga poslednjiga tedna bodo jenjale daritve stare zaveze. Ko so bile te daritve po Kristusovi smerti na križu odpravljene (Ps. 39, 7. Hebr. 10, 5. i. d.), tedaj je Kristus umerl v sredi zadnjiga tedna, t. j., tri leta in pol po tem, kar je bil začel očitno učiti.

38. To se je spolnilo ob jeruzalemski zapertii po Titu, ko so Judje, zlasti stranka zelotov ali gorečnikov, gnusobe v tempeljnu počenjali. Od téga govorí tudi Kristus sam. Gl. Mat. 24, 15. 16. Mark. 13, 14. Luk. 21, 20. 21.

39. Pušoba še terpí, in bo terpela do konca časov; še le tadaj bo Izrael spoznal svojo hudobijo, de je umoril obljubljeniga Mesija, včlovečeniga Boga, in se bo skesán vernil k svojimu Bogu in Mesiju.

1. *„Tretje leto“* kraljevanja *„Cira, perzijanskiga kralja“*.

Digitized by Google

razodeta Danielu, s primkam Baltazar; in beseda je bila resnična,[2]) in moč velika;[3]) in razumel je govorjenje; razumenja je namreč treba v perkazni.[4])

2. Tiste dni sim jez Daniel tri tedne žaloval,[5])

3. ljubiga kruha nisim jedel,[6]) meso in vino ni prišlo v moje usta, pa tudi se nisim mazilil, dokler se niso dnevi treh tednov dokončali.[7])

4. Štiri in dvajseti dan perviga mesca[8]) pa sim bil per véliki reki, ki je Tiger.[9])

5. In vzdignil sim svoje oči, in sim vidil; in glej, en mož v platno oblečen, in okoli ledja s prečistim zlatam prepasan,[10])

6. in njegovo telo je bilo kakor krizolit, in njegov obraz kakor blisk, in njegove oči kakor goreča svetilnica, in njegove roke, in kar je do nog doli, kakor žar razbeljeniga brona, in glas njegoviga govorjenja kakor hrum množice.

7. Vidil sim pa jez Daniel sam perkazen, in možje, ki so per meni bili, je niso vidili;[11]) ampak prav velik strah jih je prepadel,[12]) in so zbežali, ter se skrili.

8. Jez tedaj sam pušen sim vidil to veliko perkazen; in moči ni bilo v meni nič ostalo, pa tudi moj obraz se mi je bil spremenil, in sim bil omedlel, in nič moči nisim imel. Zgor. 8, 17.

9. In slišal sim glas njegoviga govorjenja; in ko sim poslušal, sim ležal prestrašen na svojim obrazu, in moj obraz se je zemlje tišal.

10. In glej, roka se me je dotaknila, in me vzdignila na

---

2. „*beseda je bila resnična*“, t. j., prerokovanje ali razodenje je bilo resnično.
3. „*in moč velika*“, v hebrejskim: „*in vojska velika*“, ko so se nebeški duhovi — angelji varhi velicih ljudstev — in zemeljski kralji med seboj vojskovali. Hebrejska beseda „*zabà*“, t. j., moč, vojska, vojskina truma, množica, pomeni tudi revo, nadlogo, stisko; s tem so razumevati stiske, ktere so Judje po svoji vernitvi v Palestino preterpeli. Gl. 1. Ezdr. 4, 4. (Dr. Loh in Reišl).
4. V hebrejskim: „*in razumel je* (Daniel) *besedo* (to, kar mu je bilo povedano ali razodeto), *razumel je perkazen*“.
5. „*žaloval*“, t. j., se postil, pokoril in môlil, ter Boga prosil, de bi hude stiske odvernil od Izraeloviga ljudstva (Dr. Loh in Reišl).
6. „*ljubiga kruha*“, t. j., beliga kruha, ali pa: dobrih jedí nisim vžival.
7. „*se nisim mazilil*“ z oljem po šegi imenitnih Jutrovcov. Maziljenje so Judje opušali, kadar so se postili in žalovali. Gl. Prid. 9, 8. (Brentano).
8. „*perviga mesca*“ nisana, ki obsega polovico našiga sušca in maliga travna.
9. „*ki je Tiger*“, t. j., ki se ji pravi Tiger, kjer sim môlil. Perm. Djan. apost. 16, 13: 21, 5.
10. „*en mož v platno oblečen*“; verjetno je bil ta mož angelj Gabriel, kteri je bil že tudi poprej poslan k Danielu; — „*s prečistim zlatam*“, v hebrejskim: „*s pasam iz zlata z Ufaza prepasan*“. — „*Ufaz*“ je dežela, kjer je bilo naj boljši zlató. Gl. Jer. 10, 9. (Brentano).
11. Perm. 4. Kralj. 6, 15—17. in Djan. apost. 9, 7.
12. „*strah jih prepadel*“, ko so slišali glas angeljev.

Digitized by Google

moje kolena in na člene mojih rok.[13])

11. In mi je rekel: Daniel, mož željá![14]) umej besede, ktere ti jez govorim, in stopi na noge; ker zdaj sim k tebi poslan. In ko mi je bil te besede rekel, sim vstal in se tresel.

12. In mi je rekel: Ne boj se, Daniel! ker od perviga dneva, kadar si serčno želel razumeti, in si se pokoril pred svojim Bogam, so bile uslišane tvoje besede; in jez sim prišel zavoljo tvojih besedí.[15])

13. Pa knez perzijanskiga kraljestva se mi je ustavljal en in dvajset dni;[16]) in glej, Mihael, eden iz nar pervih knezov, mi je na pomoč prišel, in jez sim bil tam ostal per perzijanskim kralji.[17])

14. Prišel sim pa, de ti povem, kaj se bo godilo tvojimu ljudstvu poslednje dni,[18]) ker perkazen je še tudi za té dni.[19])

15. In ko mi je govoril té besede, sim svoj obraz v tla obernil, in sim molčal.

16. In glej, nekdo, sinu člo-

13. Daniel je na kolenih klečal, in se z dlanmi v tla opéral, dokler ni popolnama vstal. Gl. 11. v.

14. „*mož željá*“, glej zgor. 9, 23. razlago 13.

15. „*in si se pokoril*“, t. j., si se postil in môlil (gl. 2. in 3. v.); — „*zavoljo tvojih besedí*“, t. j., zavoljo tvoje prošnje sim prišel ti oznanit, de je uslišana.

16. Angelj hoče reči: Saj bi bil že poprej prišel ti oznanit, de je tvoja prošnja uslišana, „*pa knez perzijanskiga kraljestva se mi je ustavljal*“ tri tedne (v. 2.); zatorej nisim mogel poprej priti k tebi.

17. Knez perzijanskiga kraljestva, kteri se je angelju (verjetno Gabrielu) ustavljal, in si je perzadeval, vernitev Judov v domačijo odverniti, je bil po misli Teodoreta, sv. Hieronima, sv. Gregorija Véliciga in druzih sv. očetov dobri angelj, kteriga je bil Bog perzijanskimu kraljestvu varha dal. Tudi ajdovskim kraljestvam je Bog dajal angelje varhe, ako so bile te kraljestva ko orodje v Božji roki, s kterim je Gospod svoje svete namene in sklepe doverševal. Pa kakó more angelj angelju nasprotovati? Ali niso vsi angelji enake misli in volje? Sveti angelji so sicer med seboj z naj popolnejši ljubeznijo sklenjeni, ker pa niso vsigavedni, in vsih skritih Božjih sklepov, ki prihodnje rečí zadevajo, ne vedó; zatorej se lahko zgodí, de so zastran marsikakih rečí nasprotnih misel, in de se sleherni izmed njih za srečo sebi izročenih varvancov poganja, tode v sveti ljubezni med seboj in s popolno vdanostjo v Božjo voljo. Zatorej se je angelj varh perzijanskiga kraljestva lahko poganjal za srečo Perzijanov, ter je želel, naj bi Judje v njih deželi ostali, de bi se po njih spoznanje praviga Boga med malikovavci razširjalo; angelja, Gabriel in Mihael, pa sta se poganjala za srečo Judov, in sta želela, de bi se Judje v svojo domačijo vernili, ter ondi spet mesto in tempelj sozidali. Ta vojska med angelji — vojska brez jeze in sovraštva in zvijače — vojska svete gorečnosti za čast Božjo in iz čiste ljubezni do ljudi — pa je le takó dolgo terpela, dokler jim ni Bog razodel svoje volje. Mihael, izmed naj viših angeljev, ki je bil Gabrielu na pomoč prišel, je razodel angelju varhu perzijanskiga kraljestva Božjo voljo, in je pregovoril perzijanskiga kralja, de naj spusti Jude v domovino.

18. „*poslednje dni*“, t. j., poslednje čase, ob Mesijevi dobi.

19. ta perkazen zadeva tudi poslednje čase, in kar pomeni, se bo tukaj tadaj spolnilo. Gl. zgor. 8, 26.

Digitized by Google

vekovimu podoben,[20]) se je mojih ustnic dotaknil; in odperl sim svoje usta, ter sim govoril, in sim rekel njemu, kteri je proti meni stal: Gospod moj! ko si se perkazal, so se razklenile moje kite, in nič moči ni ostalo v meni. Iz. 6, 7.

17. In kakó more hlapec svojiga Gospoda s svojim Gospodam govoriti? ker ni nič moči ostalo v meni, pa tudi sapa mi zastaja.

18. Spet se me je tedaj dotaknil nekdo človeku podoben,[21]) in me je poterdil,

19. ter je rekel: Ne boj se, mož željá! mir ti bodi, bodi serčen in terden! In ko je z menoj govoril, sim dobil moč, in sim rekel: Govôri, Gospod moj! ker si me poterdil.

20. In je rekel: Ali véš, zakaj sim k tebi prišel? Zdaj pa se bom vernil, de se vojskujem s perzijanskim knezam; ko sim bil odrinil, se je perkazal greški knez, ter je prišel.[22])

21. Vender pa ti bom oznanil, kar je pisano v bukvah resnice;[23]) in nihče ni moj pomočnik zoper vse té, kakor Mihael, vaš knez.[24])

XI. Poglavje.

Perzijansko kraljestvo se bo umaknilo greškimu kraljestvu, ktero se bo razdelilo v štiri manjši kraljestva; kralj s severja se bo vojskoval s kraljem z juga, t. j., sirski kralj z egiptovskim; kralj s severja bo Jude in sveto zavezo z Bogam — njih vero — zatéral, poslednjič pa bo žalostno poginil.

1. Jez pa sim od perviga leta Darija Medijana stal (*njemu na strani*),[1]) de bi se poterdil in pokrepčal.[2])

---

20. „*nekdo sinu človekovimu podoben*“ je bil angelj Gabriel.

21. „*nekdo človeku podoben*“ je bil ravno tisti angelj Gabriel.

22. „*Ali veš, zakaj sim k tebi prišel?*“ vpraša Gabriel Daniela, in si odgovori: Zato namreč sim k tebi prišel, de ti razodenem, kaj se bo godilo prihodnje čase s tvojim ljudstvam; in ko to svoje opravilo dopolnim, se moram berž verniti na dvor perzijanskiga kralja, de se še dalje poganjam za izprostenje Judov per perzijanskim angelji varhu in per kralji. Na dvoru perzijanskiga kralja Cira sim pa tudi še zato potreben, ker ravno ta čas, ko sim bil od tod k tebi odrinil, je bil greški angelj varh tje prišel. — Zakaj de je greški angelj varh na perzijanski kraljévi dvor prišel, tega Gabriel ne pové; blezo je bil prišel Cira pregovarjat, de naj ne spuša Judov iz svojiga kraljestva, to pa zato, ker se bodo Greki tega kraljestva poznejše polastili (Brentano).

23. „*kar je pisano v bukvah resnice*“, t. j., kar je sklenjeno v zboru Božjim. Perm. 2. Mojz. 32, 32. 33. Ps. 86, 6: 138, 16. Skr. razod. 3, 5.

24. Iz teh besedí se vidi, de je bil véliki angelj Mihael varh izvoljeniga ljudstva. Sveta katoliška cerkev časti sv. Mihaela ko svojiga varha, kteri se vojskuje zoper peklenske močí. Gl. Skr. razod. 12, 7. i. d.

1. „*Jez*“ Gabriel sim bil per Darii Medijanu od perviga leta njegoviga kraljevanja, de sim ga per vladanji podpéral, ter mu moč dajal Judam v prid.

2. Ker je Bog Darija in Cira izvolil, de sta izraelsko ljudstvo iz sužnosti spustila, zato ji je podpéral. Tisti čas so imeli Judje veliko sovražnikov na

Digitized by Google

2. In zdaj ti bom resnico oznanil. Glej, še trije kralji bodo v Perzii, in četerti bo silno obogatel, bolj kakor vsi;[3]) in kadar bo mogočen po svojim bogastvu, bo vse nadražil zoper greško kraljestvo.[4])

3. Vstal bo pa močen kralj,[5]) in bo gospodoval z veliko oblastjo, in bo delal, kar mu bo dopadlo.

4. In ko bo terdno stal, bo njegovo kraljestvo razrušeno, in razdeljeno na štiri vetre nebá; tode ne med njegove mlajše, in ne s tako mogočnostjo, s kakoršno je on gospodoval;[6]) ker bo njegovo kraljestvo raztergano med zunanje, memo téh.[7])

5. In mogočen bo kralj v jugu,[8]) in eden njegovih knezov[9]) bo mogočneji kakor on, in bo gospodoval z oblastjo; ker veliko bo njegovo gospostvo.[10])

6. In po preteklih letih se bota zvezala;[11]) in hči kralja z juga bo prišla k kralju v severji prijaznost delat;[12]) pa ne bo ohranila močne rame,[13]) in njen za-

---

kraljevim dvoru, zatorej je bilo treba, de se je angelj zanje poganjal per Darii.

3. Ti trije kralji, ki so Darija in Cira nasledovali, so bili Kambis, Smerd in Darij, Histaspijev sin. Četerti je bil bogati Kserks. Njegov oče mu je bil že polno založnico zapustil, pa tudi sam si je bil toliko dragotín nabral, de so ga šteli naj bogatejiga kralja na svetu, kakor Heródot perpoveduje.

4. Kserks je zatratil svoje bogastvo z vojskovanjem zoper Greško, ko je bil več ko en milijon ljudi nabral in čez tavžent ladij oskerbel.

5. „*močen kralj*“, namreč Aleksander Véliki. Angelj preskoči več perzijanskih kraljev, ker je bil Kserks s svojim napadam vnél sovraštvo Grekov, in je bil kriv vojske z Aleksandram.

6. Od štirih kraljestev, v ktere je bilo Aleksandrovo kraljestvo razdeljeno, se je zgorej 8, 8. 22. govorilo.

7. Po razdjanji Aleksandroviga kraljestva se niso spočele le tiste vélike štiri kraljestva (razl. 6.), ampak tudi več majhnih v Armenii in Bitinii, kterih knezi so bili sami svoji.

8. Ta mogočni kralj je bil Ptolomej, Lagov sin, egiptovski kralj. Razun Egipta je posestoval Palestino, en del Arabije in več druzih jugovzhodnjih dežel. On je bil pervi med Aleksandrovimi vojvodi, kteri si je bil po smerti njegovih sinov krono na glavo djal; dokler so ti živeli, se Aleksandrovi vojvodi niso imenovali kralji, ampak le namestniki.

9. „*in eden njegovih knezov*“, namreč Aleksandrovih poglavarjev.

10. Ta knez je Selevk Nikator, ki je novosirsko kraljestvo ustanovil, in je svoje gospostvo od Evfrata do Inda uterdil. Od te verstice dalje govorí angelj le od dveh kraljestev, ki ste se spočele iz Aleksandroviga kraljestva, od egiptovskiga in sirskiga, ker je bila Palestina zdaj temu zdaj unimu v oblasti.

11. Čez mnogo let bota zvezo sklenila po ženitvi.

12. Ptolomej Filadelf, egiptovski kralj, sin in naslednik Ptolomeja Lagija, in Antijoh Tej, sirski kralj, vnuk Selevka Nikatorja, sta se več let vojskovala, poslednjič je Ptolomej, kakih 61 let po vstanovljenim sirskim kraljestvu, v mir dovolil s to pogojo, de naj Antijoh zaverže svojo ženo Laodico, s ktero je že dva sina imel, in Berenico, Ptolomejevo hčer, vzame, in de bodo sinovi iz téga zakona nasledniki v vladanji sirskiga kraljestva. Na to je Antijoh res zavergel Laodico, in vzel Berenico.

13. pa ne bo imela nobene močí per vladarstvu.

Digitized by Google

rod ne bo obstal; in ona bo izdana s svojimi mladenči vred, kteri so jo perpeljali, in kteri so jo nekaj časa podpérali.[14])

7. Pa vstal bo iz zaroda njene korenine[15]) odraslik, in bo prišel z vojskino trumo, ter pojde v deželo kralja proti severju, in jo bo zdelal, in se je polastil.[16])

8. Verh tega tudi njih bogove in izrezane podobe, njih drago sreberno in zlato posodo ko plen v Egipt popelje; on bo kralja proti severju premagal.[17])

9. In kralj z juga bo v kraljestvo ropil, in se bo spet vernil v svojo deželo.[18])

10. Njegovi sinovi pa bodo razdraženi silno veliko vojskinih trum zbrali;[19]) in eden bo naglo

---

14. Ko je bil čez dve leti po storjenim miru Ptolomej Filadelf umerl, je Antijoh Tej spet vzel k sebi svojo zaverženo ženo z njenima sinovama vred, in je zavergel Berenico s sinam, ki mu ga je bila rodila. Laodica, ki se je bala, Antijoh bi se utegnil spet k Berenici poverniti, je svojimu možu zavdala, in svojiga starjiga sina Selevka Kalinika posadila na kraljevi prestol. Ko je tudi Berenici po življenji stregla, je ta s svojim sinam potegnila v perbežališe Dafne per Antijohii; pa njen sin pride v roke Laodici, ki ga da umoriti, in kmalo po tem je bila tudi ona umorjena z Egipčani vred, ki so bili njeni podporniki in varhi. — V hebrejskim: ... „*obstal; in ona in nje spremljavci in sin, in kteri so jo podpérali, bodo umorjeni*“.

15. „*iz zaroda njene korenine*“, t. j., iz rodú, iz kteriga je bila Berenica, namreč iz rodú Ptolomeja Filadelfa.

16. „*pojde v deželo*“, v hebrejskim: „*pojde v terdnjavo*“. — Pa „*odraslik*“ je bil Bereničin brat, Ptolomej Everget, kteri se je bil s svojo vojsko vzdignil v Sirijo, de bi svojo sestro rešil; ko je bil pa že prepozno prišel, se je maševal zavoljo smerti svoje sestre Berenice, ter je dal Laodico umoriti. Brez upora se je polastil Selevcije, Cilicije in skorej vse Azije od Tavra (gorovja) do Indije. Sirskimu kraljestvu bi bil konec storil, ako bi se ne bil na Egiptovskim punt vnél, in ga moral z večim delam svoje vojske se domu verniti.

17. Ptolomej je neki ob svoji vernitvi štirdeset tavžent talentov srebrá (blizo 90 milijonov goljdinar.), veliko drazih posod, in dva tavžent pet sto podob mnozih bogov v Egipt seboj perpeljal. Med poropanimi bogovi so bili tudi tisti, ktere je bil Kambis iz Egipta ko plen v Azijo pernesel. Iz hvaležnosti za dobitev svojih maliških podob so mu Egipčani dali ime „*Everget*“, t. j., dobrotnik.

18. Kralj z juga, Ptolomej Everget, je vnovič napadel kraljestvo Selevka Kalinika, ko se ga je bil ta lotil v Egiptu, pa otepen se je mógel v svojo deželo verniti. Ptolomej zadovoljin, de je Selevka ponižal, se je kmalo spet nazaj vernil. V hebrejskim: „*In ta* (Selevk Kalinik) *bo ropil v kraljestvo južniga kralja, pa* (nič opravil) *se bo vernil v svojo deželo*“. — Ko je bil namreč Ptolomej Everget (gl. razl. 16. 17.) spet v Egipt prišel, si je sirski kralj Selevk Kalinik v dveh letih spet opomogel, je mesta v mali Azii, ki so mu bile odpadle, spet perdobil, oskerbel veliko brodovje ali ladijevje, šel sam nanj, de bi zgubljeno primorje spet užugal. Pa vihar je ladije zdrobil, veči del njegovih ljudi je utonilo, in Selevk z malo spremljavci ni nič druziga odnesel kakor svoje življenje. Po tem se je po suhim nad Egipt vzdignil, Ptolomej Everget pa ga je popolnama otepel, tako de je mogel spet z malo spremljavci bežati v Antijohijo.

19. Sirski kralj, Selevk Kalinik, ki je bil s konja padel in se ubil, je zapustil

Digitized by Google

perderl kakor povodenj; ter se bo vernil, in se razserdil, in se bojeval z njegovo močjo.[20])

11. In razdražen se bo kralj z juga vzdignil, in se bo vojskoval zoper kralja proti severju, bo pripravil silno veliko trumo, in truma mu bo dana v roke,[21])

12. in trumo bo vjel, in njegovo serce se bo povzdignilo, in veliko tavžent[22]) jih bo poderl, pa ne bo premogel.[23])

13. Vernil se bo namreč kralj s severja, in bo veliko veči trumo perpravil kakor poprésnjo; in čez nekaj časa in let bo hitro perderl z veliko vojskino trumo, in s preobilnim blagam.[24])

14. In tisti čas se jih bo veliko vzdignilo zoper kralja z juga;[25]) tudi nepokorni otroci

---

dva sina, Selevka Ceravna in Antijoha, ki se je poznejše Veliki imenoval. Veliko vojskino trumo sta nabrala, in Selevk Ceravn, kteri je svojiga očeta v kraljevanji nasledoval, je hotel z oddelkam svoje vojskine trume lotiti se Atala, ki je nekaj njegovih dežel v posestvu imel, pa bilo mu je v nekim mestu v Frigii zavdano. Njegov brat Antijoh je bil takrat v zgornjih deželah, in komaj je bil na kraljevi prestol stopil, že se je s svojo trumo kot povodenj po vsi Sirii razlil, nepokojne mesta svojiga kraljestva ponižal, dežele, njegovim prednikam vzete, spet zadobil, in Selevcijo na iztoku Orontu, mejno terdnjavo egiptovskih posestev v Sirii, užugal, je ondi prezimil, ker je hotel egiptovski kralj mir storiti. Ko se pa mir ni bil pogodil, si je podvergel Celesirijo, vso Palestino, del Arabije, in je perderl s svojo trumo do mejne egiptovske terdnjave Rafije, ki je stala med Rinokoluro in Gazo.

20. „*in se bojeval z njegovo močjo*“, t. j., z vojskino trumo egiptovskiga kralja, v hebrejskim: „*in se bojeval zoper njegovo terdnjavo*“.

21. „*in truma* (sovražna vojska) *mu bo dana v roke*“, namreč kralju z juga. — Egiptovski kralj, Ptolomej Filopator, ki je kraljeval za Ptolomejem Evergetam, ni imel junaškiga duha, temuč je bil ženskiga, mehkužniga sercá. Ljubil je počitek in sladnost, in je prepustil vojašino svojim vojvodam. Ali ko se je nevarnost njegovimu dvoru bližala, so ga vender njegovi svetovavci zbudili iz dremote počutnih sladnost, ter so ga nadražili zoper njegove nenasitljive zopernike, takó de se je sam vstopil pred svojo vojskino trumo. Ta je štela 70.000 pešcov, 5000 konjnikov in 73 slonov.

22. „*veliko tavžent*“, v hebrejskim se bere: „*deset tavžent*“.

23. Egiptovska vojašina je bila po pričujočnosti kralja in njegove žene Arzinoje z veliko serčnostjo navdana, in je otepla per Rafii sirsko vojskino trumo, ki je imela 72.000 pešcov, 6000 konjnikov in 102 slona. Silo veliko Sirijanov je bilo pobitih ali vjetih, Antijoh je mogel naglo v Antijohijo bežati, in v tem begu je skorej vse ostanke svoje trume zgubil. Per vsim tem pa vender egiptovski kralj ni „*premogel*“ zoper sirskiga kralja Antijoha; ko je namreč Antijoh po poslancih, per kterih je bil knez kraljeve kervi, za mir prosil, mu ga je zmagovavec iz ljubezni do pokoja dovolil, in se s tem zadovolil, de so mu bile užugane dežele Celesirija, Fenicija in Palestina nazaj dane.

24. Kako velika je bila vojskina truma, ki jo je Antijoh v Babilonii in Medii nabral, in ž njo čez 13 ali 14 let vnovič nad egiptovskiga kralja šel, ni znano.

25. Ne le sirski kralj Antijoh s svojimi ljudstvi, ampak tudi macedonski kralj Filip sta se vzdignila nad egiptovsko kraljestvo; oba namreč sta ga napadla na več krajih, in sta se pogodila, ga med seboj razdeliti.

Digitized by Google

tvojiga ljudstva se bodo vzdignili, de perkazen spolnijo, in bodo padli.[26]) Iz. 19, 16.

15. In kralj s severja bo prišel, in zasipe nanosil, ter vzel naj terdneji mesta; in roke južne dežele ne bodo premogle, in nje izbrani se bodo v bran vzdignili, pa bodo obnemagali.[27])

16. In ko pride, bo po svoji glavi z njo ravnal, in ne bo ga, kteri bi se mu ustavil; in bo ostal v prelepi deželi, in končana bo pod njegovo roko.[28])

17. In bo gledal priti, de bi se vsiga njegoviga kraljestva polastil, in bo prav z njim ravnal, in mu bo dal svojo naj lepši hčer, de bi ga podkopala; pa mu ne bo vedlo, in ne bo njegovo.[29])

18. In obračal bo svoj obraz na otoke, in jih bo veliko vzel;[30]) in ustavil se bo knezu, kteriga je zasramoval, pa njegovo za-

---

26. Tudi nepokorni Judje so se vzdignili nad egiptovsko vladarstvo, pod kterim so že več sto let živeli, in veliko dobrot vživali. Judje so šli Antijohu iz Jeruzalema naproti, so ga v svoje véliko mesto sprejeli, njegovo trumo in njegove slone oskerbeli, in mu pomagali užugati grad Sion, kjer so bili egiptovski vojaki. Tako so prišli pod sirko vladarstvo, od koder je njih padec ali nesreča njih naroda izvirala. Mogočni, sirski kralj Antijoh Epifan si je vse perzadjal Jude zatreti; in tako se je spolnila „*perkazen*“ ali prerokba od njih prihodnjiga terpljenja. Gl. zgor. 8, 9—14.

27. Antijoh je bil po sreči svojiga orožja Celesirijo, Fenicijo in Palestino Egipčanam vzel, ko je bil z Atalam, kraljem v Pergamu, v vojsko zapleten, *in* je njegova vojskina truma mogla v malo Azijo odriniti. Egiptovska vojska je tadaj spet Celesirijo, Fenicijo in Palestino v posestvo vzela. Naslednje leto je Antijoh storil mir s pergamskim kraljem, je spet derl skozi Celesirijo, in je per Faneji ob izviru Jordana popolnama premagal egiptovskiga vojvoda Skopa. Skopa je bežal s svojimi 10.000 vojaki v terdnjavo Sidon, kjer ga je Antijoh oblegal. Egipčani pošljejo izbrane vojšake rešit Sidon, ali otepeni so bili, in Skopa se je mogel, z lakoto prisiljen, Antijohu vdati; po tem je Antijoh do Gaze derl.

28. Antijoh je bil zdaj gospod prelepe dežele, t. j., Palestine (zgor. 8, 9.), v ktero se je prav terdno usedel, po tem ko je bil iz Sidona Egipčane pregnal.

29. Antijoh je razširjal svoje kraljestvo do egiptovske dežele, kjer je bil mladi kralj pod varstvam rimskiga starašinstva. Rimljani so mu po poslancih vojsko zoper Egipt odsvetovali; in ker se je bil namenil, s svojo vojskino trumo iti nad malo Azijo, je hotel za herbtam prost biti sovražnikov; zatorej je storil mir z Egiptam, ter obljubil dvanajstletnimu Ptolomeju Epifanu svojo hčer Kleopatro, ktera bo po prihodnjim sklenjenim zakonu Celesirijo, Fenicijo, Indijo in Samarijo za doto dobila. Njegov namen je bil: Kleopatra naj bi se v Egiptu na kraljevim dvoru, per vojašini in per ljudstvu perkupila, ter Egipčane na svojo stran dobila, mladiga kralja s prestola pahnila, in kraljestvo svojimu očetu izdala. Pa ni dosegel tega svojiga namena; njegov naklep ni bil ostal skrivnost, in Kleopatra je preveč ljubila svojiga moža in svojo novo domovino, torej ni hotla svojimu očetu pomagati, de bi bil ta svoj naklep doveršil.

30. „*Otoke*“ imenuje Hebrejic dežele, do kterih se po morji pride. V hebrejskim: ... „*vzel; pa knez bo njegovimu zasramovanju konec storil, de svojiga zasramovanja ne bo mogel ponavljati proti njemu*“.

Digitized by Google

sramovanje se bo nanj vernilo.[31])

19. Potlej bo obernil svoj obraz v deželo svojiga kraljestva,[32]) in se bo spotaknil in padel, in ne bo ga več najti.[33])

20. In na njegovo mesto bo stopil ves zaničljiv in kraljeve časti nevreden človek;[34]) pa v malo dneh bo razmet, tode ne v hrupu, in ne v boji.[35])

21. Na njegovo mesto bo stopil zaničevan (*knez*), kterimu se ne bo skazovala kraljeva čast;[36]) skrivaj bo prišel, in z goljufijo bo dobil kraljestvo.[37])

---

31. Ko je bil mir storjen z Egiptam, je Antijoh poslal bližnjo spomlad vojsko v malo Azijo, s svojim brodovjem (z ladijami) pa je v oblast dobil primorje Cilicije, Karije, Eolije in Jonije. S svojo vojskino močjo na suhim in na morji si je bil že podvergel malo Azijo, in je v Efezu prezimoval; prihodnje leto pa je skozi Helespont v Evropo odrinil, in je Trácijo v posestvo vzel. Rimljani niso tega njegoviga napredovanja vnemarno gledali, torej so mu sporočili, de naj se spravi iz Evrope in iz male Azije. Antijoh pa jim je odgovoril: Rimljani naj se ne mešajo v azijaške reči, kakor se tudi on ne meša v italijanske. — Rimski vojvoda se je za to prederzno govorjenje in zaničevanje tako maševal, de ga Antijoh ni mogel več ponavljati. Ko ga je bil na morji in na suhim večkrat premagal, ga je Lucij Scipion, Azijat, per Magnezii v Licii, takó do živiga omahal, de je, po zgubi 54.000 móž, komaj sam sebe rešil. Antijoh, ki se zdaj nič več ne imenuje Véliki, prosi za mir, in ga dobi z zaničljivimi pogojami, namreč: de se mora vsimu v Evropi odpovedati, malo Azijo do Tavra spraznìti, s svojiga brodovja do določeniga števila ladij verví in jadra pobrati, poroke, med kterimi je bil njegov drugi sin, Antijoh Epifan, v Rim poslati, in 15.000 talentov (blizo 30 milijonov gold.) vojskinih stroškov v 12 letih plačati.

32. V hebrejskim: „*Potlej bo obernil svoj obraz k terdnjavam svoje dežele*“. — Antijoh se je obernil po véliki boji per Magnezii, ki ga je tri leta preživel, proti terdnjavam svoje dežele, ki je bila na vzhodnji strani Tavra, in ktero je po miru z Rimljani storjenim obderžal. Terdnjave je z vojaki previdil, davke je od ljudstva z orožjem pobiral, in tempeljne je ropal, de je denarje dobival, ki jih je mogel Rimljanam plačevati.

33. Ko je v deželi Elimaji hotel tempelj oropati, ga je ljudstvo z njegovimi ljudmi vred umorilo.

34. V hebrejskim: ... „*bo stopil človek, kteri bo poslal pobiravca davkov*“. Naslednik kralja Antijoha je bil njegov starji sin, Selevk Filopator, ki je 12 let vladal. Ko je mogel v pervih devetih letih svoje vlade vsako leto tavžent talentov Rimljanam plačati, je pošiljal svojiga prihodkarja (t. j., urednika, ki je prihodke pobiral) po svojim kraljestvu, de je potrebne denarje iz ljudi izžemal. Helijodorjevo skušanje, zaklade iz tempeljna v Jeruzalemu pobrati, se bere 2. Mak. 3, 4—39.

35. Selevk je zgubil življenje po zalezovanji svojiga služabnika Helijodorja, ki mu je bil, berž ko ne, zavdal; tedaj ni umerl „*ne v hrupu, in ne v boji*“ ali v vojski.

36. Zaničljivi vladar, ki je po Selevku kraljeval, je bil Antijoh Epifan.

37. Antijoh Epifan, Selevkov brat, ni imel pravice do kraljeviga prestola, ker je bil Selevk sina, po imenu Demetrija, zapustil, kteri je bil namesto Antijoha Epifana ko porok v Rim poslan. Helijodor in egiptovski kralj, Ptolomej Filometor, sta si tudi upanje delala do sirskiga prestola, kar Antijoh nenadama iz Rima pride, in kralja Evmen in Atal, kterima se je bil s perlizo-

Digitized by Google

22. In rame vojskovavcove bodo premagane pred njegovim obličjem in razterte; verh tega tudi vojvoda zaveze.[38])

23. In tudi po storjeni prijaznosti bo prekanjeno z njim ravnal; gori bo prišel, in bo z majhno trumo premagal.[39])

24. In pojde v premožne in bogate mesta,[40]) in bo delal, kar niso delali ne njegovi očetje, ne njegovih očetov očetje; njih rop in plen in bogastvo bo zapravljal,[41]) in zoper naj terdnejši mesta bo naklepe delal, to pa le nekaj časa.[42])

---

vanjem perkupil, ga na sirski prestol posadita. Zavoljo njegoviga malopridniga djanja so njegov primek „*Epifan*“ (t. j., perkazujoči, slavni, sloveči, svetli) že njegovi verstniki premenili v „*Epiman*“ (t. j., brezumnež). — V hebrejskim se bere ta verstica: „*In na njegovo mesto bo stopil zaničljiv* (človek), *kterimu ni bila odmenjena kraljeva čast; po goljufii bo prišel, in s perlizovanjem bo dosegel kraljestvo*“.

38. V hebrejskim: „*In rame zalivajoče bodo zalite in razterte*“ i. t. d. Z besedami „*rame* (roke) *vojskovavcove*“, ali „*rame zalivajoče*“ si moramo misliti egiptovske vojskine trume, ktere je Antijoh premagal. — Ko je bil Antijoh sirsko kraljestvo dosegel, je hotel prevzeti varstvo sedemletniga egiptovskiga kralja Ptolomeja Filometorja, sina svoje sestre Kleopatre. Ali Egipčani so svojimu nedoletnimu kralju dva oskerbnika postavili, namreč Evleja in Lenеja, ktera sta po smerti kraljice Kleopatre za nji obljubljeno doto Antijoha térjala, in vojskino trumo čez egiptovsko mejo poslala, de bi se obljubljenih dežel polastila. Antijoh pa ni hotel dati teh dežel, torej se je egiptovski vojski naproti vzdignil, jo med kaziškim gorovjem in Peluzijo omahal, dalje pa zdaj še ni šel. Po zunanjim se je perjazniga kazal Egiptu, in je poslal svojiga sporočnika Apolonija k slovesnimu venčanju (kronanju) mladiga Filometorja v Memf (Memfis). Ali Apolonij je zapazil sovražne serca egiptovskih oblastnikov (ministrov), in je Antijohu svetoval, de naj se varuje. Antijoh je ukazal svoji vojski na boriše odriniti, in kmalo so imeli per Peluzii nov boj, v kterim je Egipčane popolnama premagal. Per tem boji si je Antijoh sploh perdobil ljubezen Egipčanov; berž ko je namreč vidil, de je boj dobljen, je povsod tam okoli jezdil, in je svojim vojakam ukazoval, ne več kervi prelivati, ampak zanašati, ker ni sovražnik, ampak ujic in varh sestriniga sina, mladiga kralja. Mladi kralj sam je prišel k njemu, on pa ga je z vsimi znamnji prijaznosti in ljubezni sprejel ko sesternika (ko sina svoje sestre). — „*Vojvoda zaveze*“ je viši duhoven Onija (Teodoret), ali pa Juda Makabejic (Hier.).

39. Po tem ko je bil Antijoh s svojim sesternikam prijazno zvezo sklenil, in terdnjavo Peluzijo, ključ v egiptovsko deželo, s sirskimi vojaki previdil, je brez upora šel do Memfa; ker hlinil se je, de je prišel ko prijatel in oskerbnik nedoletniga sina svoje sestre Kleopatre, de mu bo namreč kraljestvo zagotovil. Takó se je tedaj z majhno vojskino trumo polastil Egipta in véliciga mesta Memfa.

40. V hebrejskim: „*In pojde v pokojno in tolsto deželo*“.

41. Antijoh je pograbljeno „*bogastvo zapravljal*“, ter ga je svojim vojakam pa tudi ljudstvu delil, de se je s tem perkupoval.

42. Antijoh se je bil po zvijači in s hlimbo vrinil v dobro in bogato egiptovsko deželo, in je naklepe delal, vse terdnjave v svojo oblast dobiti; tode Aleksandrije ni mogel užugati. Ko je premalo ljudi imel, se je vernil s plenam (s pograbljenim blagam) v Sirijo, in je nabiral veči vojskino trumo, s ktero je upal Aleksandrijo in druge terdnjave užugati.

Digitized by Google

25. In napél bo svojo moč in svoje serce z veliko trumo zoper kralja v jugu; in kralj z juga bo nadražen k vojski z veliko in silno mogočnimi pomočniki, pa ne bodo stanovitni, ker bodo zoper njega naklepe delali.[43])

26. In kteri z njim kruh jedó, ga bodo razmeli, in njegova vojskina truma bo poterta, in padlo bo silno veliko pobitih.[44])

27. Tudi bo serce obeh kraljev hudo naklepalo, in per eni mizi bota lažnjivo govorila, pa jima ne bo vêdla; ker konec je odložen na drugi čas.[45])

28. In se bo vernil v svojo deželo z velikim bogastvam, in njegovo serce bo zoper sveto zavezo, in bo delal (*zoper njo*), in se bo vernil v svojo deželo.[46])

29. Ob odločenim času se bo vernil, in pojde proti jugu; in poslednje bo enako poprêšnjimu;[47])

---

43. Verstice 25—28. bolj natanko prerokujejo, kar je v verstah 22—24. krajše oznanjeno. Antijoh je hotel egiptovsko kraljestvo s svojim zediniti, in si je vse perzadeval, ta svoj namen doseči. Prišel je z veliko trumo pešcov in konjnikov, z vojsknimi vozovi, sloni in z velikim številam ladij (1. Mak. 1, 17—21.). Mladi egiptovski kralj je tudi vso svojo moč napel, pa je bil premagan; ker so bili naklepi zoper njega storjeni, t. j., ker je bil po svojih služabnikih izdan. Antijoh je bil blezo z nekterimi egiptovskimi vojvodi pogovorjen; zato so mu Peluzijo in Memf prepustili.

44. „*kteri z njim kruh jedo*“, t. j., kteri so v njegovim kruhu — v njegovi službi — ga bodo poterli, ker ga bodo sovražniku izdali. V hebrejskim: ... „*jedó, ga bodo končati pomagali, in njegovo trumo bo povodenj požerla*“ i. t. d. — De je bil poboj Egipčanov per Peluzii grozno velik, se lahko že iz tega sklene, ker je Antijoh morjenje ustavil, in si je s tem ljubezen Egipčanov perdobil. Gl. 38. razl.

45. Antijoh je hlinil prijaznost proti svojimu sesterniku, in njegov sesternik je hlinil zaupanje do svojiga ujca, ker se je bil k njemu podal, po tem ko je bil véliki boj per Peluzii zanj zgubljen. Oba sta mislila per eni mizi, med prijaznimi pogovori, kakó bi eden druziga oplenila ali oropala in vojsko eden druzimu v škodo končala. Pa konec vojske je bil odložen na drugi čas. Rimljani namreč so temu bojevanju konec storili. Gl. 30. v.

46. „*njegovo serce bo zoper sveto zavezo*“, t. j., zoper judovsko vero in zoper vse, kar je z njo v zvezi. — Ko je Antijoh morsko terdnjavo Aleksandrijo oblegal, se je v Jeruzalemu razširila govorica od njegove smerti, ktere so se Judje neki zveselili. Jazon, kteriga je bil Antijoh višiga duhovna izvolil, se je hotel v duhovsko službo po sili z orožjem vriniti, ljudstvo pa ga je odgnalo. Antijoh si je to mislil ko upor zoper kraljevo oblast, odrine iz Egipta skozi Judejo, plane serdito nad Jeruzalem, in v treh dneh odpravi osemdeset tavžent ljudi, izmed kterih je bilo štirdeset tavžent pomorjenih, in ravno toliko iz dežele v sužnost prodanih, oropa tempelj, in se verne s svojim plenam v Antijohijo. Gl. 1. Mak. 1, 20. 24. 2. Mak. 5, 5—21.

47. Aleksandrijci so kralja Ptolomeja Filometorja, ki se je bil svojimu ujcu po hinavsko v roke dal, odstavili, in njegoviga brata, Ptolomeja Fiskona, na egiptovski prestol povzdignili. Ko je bil Antijoh odstavljeniga Filometorja spet posadil na kraljevi prestol, in je mesto Aleksandrijo oblegal, se Fiskon oberne na rimsko starašinstvo in prosi pomoči. Antijoh je blezo zavoljo Nila, ki se je bil čez svoje bregove po deželi izlil, jenjal oblegati Aleksandrijo, in se je vernil v Sirijo. Ob tej vernitvi je spet Jude grozovitno pestil. Ta čas, ko ga ni bilo na Egiptovskim, sta se Filometor in Fiskon takó pogodila, de

Digitized by Google

30. ter bodo Rimljani na ladijah nad-nj prišli;[48]) in bo udarjen,[49]) in se bo vernil, in se togotil zoper sveto zavezo, in bo delal (*zoper njo*), in se bo vernil, in bo naklepe delal zoper nje, kteri so sveto zavezo zapustili.[50])

31. Močni njegove strani bodo terdno stali, in svetiše, terdnjavo, ognusili, in vsakdanjo daritev odpravili, in gnusobo k razdjanju napravili.[51])

32. In hudobneži zoper sveto zavezo se bodo prekanjeno hli-

---

bota oba združeno kraljevala. Antijoh se je nad tem razserdil, in je vnovič nad Egipt udaril. Po tem ko je otok Ciper, ki je bil pod egiptovsko vlado, z brodovjem užugal, je planil z veliko trumo nad Eigipt, in ga je vnovič premagal, zunej Aleksandrije, kjer sta brata združeno vladala. Oblegal je to terdnjavo, in bi jo bil tudi užugal, ko bi ga Rimljani ne bili zavernili, kakor naslednja verstica pové. — „*Poslednje ne bo enako popreśnjimu*“, Loh in Reišl razlagata: V poprešnjih vojskah je Antijoh svoje vojake pušal v egiptovskih terdnjavah, v poslednji vojski pa je mogel Egiptovsko s svojimi vojaki popolnama zapustiti.

48. V hebrejskim: „*Ladije s Kitima bodo nad-nj prišle*“, t. j., s primorskih dežel proti zahodu, iz Italije.

49. V hebrejskim: „*in bo žaloval*“, ali: „*in serce mu bo upadlo*“.

50. V hebrejskim: ... „*vernil, in bo poslušal nje, kteri so sveto zavezo zapustili.*“ — Novi izvoljeni egiptovski kralj, Ptolomej Fiskon, je poprešnje leto, ko ga je Antijoh v Aleksandrii oblegal, Rimljane pomoči prosil. Rimsko starašinstvo je bilo precej poslalo do njega poslance, Kaja Popilija, Kaja Decimija in Kaja Hostilija, kteri pa so se med potjo na otoku Delu (Delos) tako dolgo mudili, de je rimski poročnik (konzul) Emilij Pavel premagal zadnjiga macedonskiga kralja Perseja in je njegovo kraljestvo z rimskim združil. Macedonsko brodovje 40 manjih ladij, ki je per otoku Delu na sidrih ali mačkah stalo, je bilo po tem takim Rimljanam v last prišlo, in poslanci so se na njem peljali v Aleksandrijo, ko se je Antijoh ravno perpravljal to mesto obleči. Berž ko so poslanci na suho stopili, so se neutegama podali v sirsko staniše, ki je bilo le dve uri deleč od Aleksandrije v Levzinah. Antijoh se zveseli viditi Kaja Popilija, kteriga je bil v Rimu kot prijatla spoznal, in mu je prijazno roko podal. „Ne smem je prijeti“, reče Popilij, „dokler ne vem, ako imam s prijatlam ali s sovražnikam opraviti. Tukaj je pismo starašinstva, ki ti zapové, sovražno početje ustaviti, in iz Egipta se umakniti.“ Antijoh prebere pismo in reče: „Obsežek je tehten, to reč bom s svojimi svetvavci preudaril, preden od nje govorim.“ Popilij je zarisal s svojo palico v pesku krog okoli kralja, in je govoril z rimljansko ošabnostjo té prederzne besede: „Preden iz tega kroga stopiš, daj odgovor, de ga starašinstvu naznanim“. Antijoh nekoliko pomišljuje, po tem maloserčen da ponižni odgovor: „Storil bom, kar je starašinstvu prav“. Nato neutegama odrine s svojo trumo iz Egipta v Sirijo. Ob tej vernitvi spusti svojo jezo nad sveto zavezo. Pošlje Apolonija z 22.000 vojaki v Jeruzalem, in mu zapové, ga popolnama pokončati, odrašcno mladost pomoriti, žene in otroke prodati; to povelje je Apolonij tudi neko saboto spolnil. Gl. 2. Mak. 5, 24—27. Po vernitvi iz Egipta je Antijoh znevérjene Jude poslušal (1. Mak. 1, 12—16.), in je poslal nekiga Ateneja s poveljem, Mojzesovo vero zatret, in malikovanje povsod po deželi vpeljat (2. Mak. 6, 1. i. t. d.), kar mu je le nekaj časa obveljalo.

51. Po tem ko je bil Apolonij Jeruzalem pokončal, veliko hiš požgal, mestno

Digitized by Google

nili;[52]) ljudstvo pa, ktero bo svojiga Boga spoznalo, bo zmagovalo in delalo.[53])

33. Učeni med ljudstvam jih bodo prav veliko podučevali; pa bodo padali pod mečem in v ognji in v ječi in po oropanji nekaj dni.[54])

34. In ko bodo padali, se bodo vzdignili po majhni pomoči;[55]) in prav veliko se jim jih bo po hinavsko perdružilo.

35. In izmed podučenih bodo nekteri popadali, de bodo raztopljeni, in izbrani in ubeljeni do namenjeniga časa; ker bo še drugi čas.[56])

36. In kralj bo delal po svoji volji, in se bo povzdigoval, in poveličeval čez vsaciga boga; in zoper Boga bogov bo ošabno govoril; in se mu bo vêdlo, dokler se ne dopolni jeza; sklep je namreč že storjen.[57])

37. Tudi boga svojih očetov ne bo čislal,[58]) in po ženstvu bo hrepenel, in za nobeniga boga ne bo maral;[59]) ker se bo zoper vse povzdigoval.[60])

---

ozidje poderl, in sionski grad pa še bolj popravil, je djal vanj svoje vojake, z drugim razdelkam vojskine trume pa je v Sirijo odrinil. S temi vojaki v Jeruzalemu so se združili zneverjeni Judje, kteri so tempelj oskrunili, vsakdanjo daritev odpravili, in na poderti žgavni altar mališki altar postavili, na kterim so določene čase Perunu (Jupiterju) svinje darovali. Gl. 1. Mak. 1, 32—50.

52. Hudobneži zoper sveto vero se bodo prekanjeno hlinili, de bi tudi svoje brate v malikovanje zapeljali. Gl. 2. Mak. 6, 21.

53. „*bo zmagovalo*“ ali pa: „*bo stanovitno*“, se ne bo dalo zapeljati, in bo svojo stanovitnost v djanji kazalo. — Nekteri izmed ljudstva so naj strahovitnejši muke (martre) in naj britkejši smert preterpeli, de so Bogu zvesti ostali; nekteri pa so „*delali*“, ter so za orožje prijeli, in so se vojskovali kakor levi, in so poslednjič prostost dosegli. Gl. 1. Mak. 2, 3: 2. Mak. pogl. 6. 7. 8. i. d.

54. Sem se štejejo zlasti Matatija in njegovi sinovi. Gl. 1. Mak. 2, 27. i. d.

55. „*Majhna pomoč*“ so makabejski bratje (1. Mak. 2. i. d.), kterim se je sčasama veliko Judov perdružilo (2. Mak. 8. i. d.), med kterimi so bili tudi hinavci in izdajavci.

56. „*izmed učenih*“, t. j., izmed modrih, razsvetljenih, pobožnih bodo nekteri v razbeljeni peči stisk in britkost skušani in očišeni pomerli; pa stiske bodo jenjale, in po tem pride boljši čas.

57. „*se mu bo vedlo*“, t. j., mu pojde po gôdu ali po sreči, dokler se ne dopolni nad njim jeza Božja, ktera ga bo zadela, ko bo méra njegovih pregreh polna; sodba nad njim je že sklenjena.

58. Antijoh ni le Judam zapovedal, ampak vsim svojim podložnikam, svojim dosedanjim bogovam se odpovedati, in le njegove, od Rimljanov dobljene bogove častiti (1. Mak. 1, 43.). Desi je bil Antijoh po rojstvu Grek, vender ni nič maral za bogove ali malike Grekov, „*svojih očetov*“, ampak je njih tempeljne oropal.

59. Antijoh je bil naj bolj zaničljivim vlačugaricam vdan, in je očitno nečistoval ž njimi, in ga ni bilo sram. Drugi prestavljajo hebrejsko: ... „*čislal, ne Sladnosti žén*“ i. t. d. — „*Sladnost žen*“ je bila blezo malikovavcov boginja, ki so žene rade k njej romale. Berž ko ne, je bila Venera Elamičanov, v ktere tempeljnu so hčere nar boljših rodovin boginji v čast nečistovale. Nje perzijansko ime je bilo „*Naneja*“ ali „*Nane*“, t. j., mati (2. Mak. 1, 13.). Antijoh je hotel njen bogati tempelj oropati (1. Mak. 6, 1—4.).

60. Antijoh se je tako vzdignil čez vse, de je dal (po arabskih bukvah Ma-

Digitized by Google

38. Boga maozim[61]) pa bo častil na njegovim mestu, in boga, kteriga njegovi očetje niso poznali, bo častil z zlatam in s srebram in z drazimi kamni in z drazimi rečmi.

39. In perzadeval si bo uterditi maozim[62]) s ptujim bogam, kteriga je spoznal; in pomnožil bo čast, ter jim dal oblast v velikih rečéh, in zemljo zastonj jim razdelil.[63])

40. Ob odločenim času se bo z njim vojskoval kralj iz juga, in kakor vihar bo prišel zoper njega kralj s severja z vozmi in s konjniki in z veliko ladijami, in bo perderl v dežele, in jih bo pomandral, in prehodil.[64])

41. Po tem pojde v častitljivo deželo, in veliko jih bo razdjanih; samo te le bodo iz njegove roke rešene: Edom in Moab in poglavitno Amonovih sinov.[65])

42. In stegnil bo svojo roko čez dežele, in egiptovska dežela ne bo odšla.[66])

43. In se bo polastil zakladov zlatá in srebrá, in vsiga draziga v Egiptu; tudi pojde skozi Libijo in Etijopijo.[67])

44. Pa govorica z vzhoda in s severja ga bo zbegala;[68]) in bo

---

kabejcov pogl. 3, 4.) podobe svoje osebe delati, in po deželah pošiljati, ter je ukazal jih moliti.

61. „*Bog maozim*“ pomeni boga terdnjav, boga močí, tedaj premočniga boga, kteri je bil blezo Jupiter Kapitolin, kterimu so Rimljani svoje zmage perpisovali. Tega rimskiga boga ali malika niso poznali Antijohovi očetje, ki so bili Macedonci; Antijoh je bil pervi, ki je šege Rimljanov, med kterimi je ko zastavljeni porok živel, do smešnosti posnemal.

62. „*maozim*“, t. j., terdnjave. Tukaj méri na Jupiterja Kapitolina, s kteriga pomočjo je Antijoh mislil svoje terdnjave uterditi in obvarvati.

63. „*in pomnožil bo čast*“ njim, kteri bodo njegoviga malika častili. — Antijoh je izneverjene Jude, kteri so po njegovi volji Jupiterja Kapitolina častili, k veliki časti povzdignil, ter jih je postavil oblastnike čez Jude, in jim je razdelil lastnine tistih Bogu zvestih Judov, ktere je dal pomoriti ali pa iz dežele pregnati. Gl. 1. Mak. 3, 32. i. d.

64. Prerokujoči angelj se tukaj spet verne k začetku velike nesreče Judov, de nekaj še obširniši pové, in de s tem sklene obljubo njih rešitve. Ob namenjenim času, kadar bo usoda Judov določena, in jim bo jarem njih zatéravcov vzet, bo egiptovski kralj vojsko začel, pa ga bo sirski kralj premagal. Gl. zgor. v. 22—28.

65. „*poglavitno*“, t. j., dežela Amonovih sinov, ktera se zato tako imenuje, ker je bila večí kakor Edomsko in Moabsko. — Edomljani, Moabljani in Amonci niso bili prišli Antijohu v roke.

66. Antijoh je oropal veliko dežel, posebno pa Egipt. Prim. v. 24.

67. Ko je bil Antijoh, kot varh mladiga Ptolomeja Filometorja, gospod v Egiptu, je tudi izmed sosednjih Libijanov in Etijopijanov jemal možake v svojo vojaško službo, kakor so sirski kralji sploh radi izmed ptujih ljudstev vojake imeli; in Afrikanci so radi iz svoje suhe dežele hodili v ptuje službe. Gl. Eceh. 30, 5.

68. Ko si je Antijoh Epifan perzadeval, Jude s silo v malikovavce spreoberniti, ga je ostrašila povest, de se v vzhodu Partje in v severji Armenci z vojsko nad-nj perpravljajo.

Digitized by Google

prišel z veliko trumo, de jih prav veliko potare in pomori.[69])

45. In postavil bo svoj šotor apadno[70]) med morjema na sprelepi in sveti gori;[71]) in verh nje bo prišel, in nihče mu ne bo pomagal.[72])

XII. Poglavje.

Sveti Mihael se bo vojskoval za izvoljeno ljudstvo; učeniki in vsi zvesti služabniki Božji bodo vstali k večnimu življenju, hudobni pa k večnimu osramotenju; konec véliciga razdjanja.

1. Tisti čas pa bo vstal Mihael,[1]) véliki knez, kteri stoji za otroke tvojiga ljudstva;[2]) in pride čas, kakoršniga še ni bilo od takrat, kar so se ljudstva začele, do tistiga časa.[3]) In tisti čas bo rešeno tvoje ljudstvo, vsak, kdor bo zapisan najden v bukvah.[4])

2. In veliko izmed teh,[5]) ki spijo v prahu zemlje, se bo zbu-

---

69. Preden se je Antijoh jel vojskovati zoper Parte in Armence, in preden je bil šel čez Evfrat, je dal svojimu namestniku Liziju polovico svoje vojskine trume, in mu je ukazal judovski narod zatreti, in njegovo deželo drugim ljudstvam razdeliti. Ali po junaštvu Makabejcov je bila sirska truma pobita, in Izrael je bil rešen. Gl. 1. Mak. 3, 32—35: 4, 1—15: 28—34. Antijoh pa je užugal Armence, in vjel njih kralja Artaksija.

70. „*svoj šotor apadno*“, t. j., „*svoj šotor* (kakor) *grad*“, ali: svoj velikanski, kraljévi šotor; „*ofadno*“ se pravi v sirskim jeziku grad, veliko, gosposko poslopje, velika, lepa hiša; takó se je lahko imenoval kraljévi šotor, kteri je imel več razdelkov ali staníc.

71. „*med morjema*“, namreč med srednjim in mertvim morjem na sionski gori. Brentano prestavlja in razlaga: „*Postavil bo svoje kraljeve šotore med morjema na gori sprelepiga svetiša*“, t. j., tempeljna. — Ko je bil Antijoh Armence premagal, se je podal v Elimajs, v deželo med kaspiškim morjem in perzijanskim zatokam, in je svoj veličastni šotor postavil na gori, kjer je bil sprelepi in bogati tempelj boginje Naneje. Prišel pa je bil tje, se ženit z boginjo Nanejo, de bi bil s tem izgovoram v njenim tempeljnu spravljene zaklade za doto pobral. Gl. 2. Mak. 1, 14.

72. V hebrejskim: „*in pojde k svojimu koncu, in nihče ga ne bo rešil*“. Antijoh ni bil ondi dosegel svojiga namena, ker ne le de se ni polastil zakladov bogatiga tempeljna, še bežati je mogel, in je žalostno poginil. Gl. 1. Mak. 6, 1—16: 2. Mak. 9, 1—28.

1. „*Tisti čas*“, ko bodo zvesti služabniki Božji terpeli toliko stisk in preganjanja, ob času Antijoha Epifana, zlasti pa (kakor veči del svetih očetov in katoliških razlagavcov to prerokovanje umeva) poslednje čase pred Antikristam, „*bo vstal Mihael*“ i. t. d. — „*Mihael*“ se pravi: Kdo je kakor Bog?

2. „*kteri stoji*“, t. j., kteri se vojskuje za Izraelce, za vse izvoljene Božje, za sveto Cerkev.

3. Tako popisuje tudi Kristus tisti čas. Mat. 24, 21.

4. „*Tisti čas*“, pred pokončanjem svetá, „*bo rešeno tvoje ljudstvo*“, ko bo namreč prestopilo v sveto Cerkev, vsak pravi častivec Božji bo rešen, kteriga bo Bog za svojiga spoznal. Gl. Rim. 11, 26. Skriv. razod. 3, 5.

5. „*véliko izmed teh*“, t. j., vsi, ki spijo v prahu, se bodo zbudili; v svetim pismu se večkrat bere „*veliko njih*“ namesti „*vsi*“. Gl. 5, 19.

Digitized by Google

dilo; eni k večnimu življenju, in eni k osramotenju, ki ga bodo večno gledali.[6]) Mat. 25, 46.

3. Kteri pa so bili učeni, se bodo svetili, kakor nébezna svetloba; in kteri jih veliko podučujejo v pravici, kakor zvezde na vse večne čase.[7]) Modr. 3, 7.

4. Ti pa, Daniel! zakleni besede, in zapečati bukve do določeniga časa;[8]) prav veliko jih bo bralo, razumeva pa bo mnogotera.[9])

5. In gledal sim jez Daniel, in glej, kakor dva druga sta stala; eden takraj na bregu reke,[10]) in eden unkraj na bregu reke.[11])

6. In rekel sim možu,[12]) kteri je bil v platno oblečen, in je na vodi reke stal: Kdaj bo konec teh čudovitnih rečí?[13])

7. In slišal sim možá, ki je bil v platno oblečen, kteri je na vodi reke stal, ko je svojo desnico in levíco proti nebu vzdignil, in persegel per večno Živim: de čez en čas, in dva časa, in polovico časa;[14]) in kadar bo dokončano razkropljenje močí svetiga ljudstva, se bo vse to spolnilo.[15]) Skr. raz. 10, 5.

8. In jez sim slišal, pa ne razumel. In sim rekel: Gospod moj! kaj bo po tem?[16])

9. In je rekel: Pojdi, Da-

6. Tukaj je prerokovano splošno vstajenje mertvih in njih večna usoda. Prim. Iz. 26, 19. Jan. 5, 28. 29. Ecch. 37, 3. — Od prenovljenja makabejskiga časa to ne more biti rečeno, ker se Makabejci ne morejo ločiti v hudobne in dobre, ko so vsi bili pobožni in vneti za postavo, tudi per prenovljenji ni bilo razločka v usodi, ampak vse ljudstvo je imelo enako srečno usodo.

7. Tukaj se govorí od tacih pobožnih in razsvetljenih ljudi, kteri so v Božjih rečeh podučeni, in tudi druge podučujejo. Taki bodo v večnim življenji viši stopnjo zveličanja in časti dosegli. Jezus Kristus in sveti Pavel stavita pred očí v enacih podobah prihodnje zveličanje izvoljenih. Mat. 13, 43: 1. Kor. 15, 41. 42.

8. t. j., o Daniel! te besede so zaklenjene, skrivnostne besede, in ko take jih oznanuj. V odločenim času še le, kadar čas njih spolnjenja pride, se bodo popolnama razumele. — Prerokam je večkrat zapovedano storiti, kar naj oznanujejo.

9. „*prav veliko jih bo*“ pridno bralo, in oni jih bodo različno izlagali; drugi pa dajo pomen: in bodo veliko spoznanja iz njih dobivali.

10. „*na bregu reke*“, ki se ji pravi Tiger (Tigris). Gl. zgor. 10, 4.

11. Oba moža sta bila blezo dva Gabrielu podložna angelja (v. 6.).

12. „*In rekel sim možu*“, v hebrejskim: „*In rekel je možu*“, namreč eden angeljev.

13. Kdaj se bo ta prerokba popolnama spolnila? — Spolnjenje čudovitnih pergodb ima svoj začetek v makabejskim času (pogl. 11.), svoj konec pa pred končanjem svetá (pogl. 12.). Gl. 1. razl.

14. Trije časi in pol časa je tri leta in pol; t. j., kadar čas stisk nastopi, bo po treh letih in pol prišel konec. Gl. zgor. 7, 25.

15. Vse te nadloge se bodo končale, kadar nar huji stiska pride: kadar bo namreč Gospodovo ljudstvo ob vso človeško pomoč prišlo, bo Bog poslal svojo vsigamogočno pomoč, in bo zaterl svoje sovražnike.

16. Daniel ne vpraša po daljnih prigodbah, ampak po veči razločnosti že oznanjenih čudovitnih rečí. Drugim pa se pozdeva, de po novih vpraša; ali to se ne zlega s spoznanjem njegove nevednosti, ker človek ne želí, kaj noviga izvediti, dokler že oznanjeniga še ne razumé.

Digitized by Google

niel! ker zaklenjeno in zapečateno je govorjenje do odločeniga časa.[17])

10. Veliko bo izbranih in očišenih, in kakor v ognji skušenih;[18]) in hudobni bodo hudobno delali, in vsi hudobni ne bodo razumeli, učeni pa bodo razumeli.[19])

11. In od časa, ko bo vsakdanja daritev odpravljena, in bo gnusoba k razdjanju postavljena, je tavžent dve sto in devetdeset dni.[20])

12. Blagor mu, kdor čaka, in učaka tavžent tri sto pet in trideset dni.[21])

13. Ti pa pojdi k svojimu odločku, in počivaj, in vstal boš k svojimu deležu ob koncu dni.[22])

Do tukaj beremo Daniela v hebrejskih bukvah. Kar nasledva do konca bukev, je iz Teodocijonove izdatve prestavljeno.[23])

XIII. Poglavje.

Stara sodnika Suzano v greh zapeljujeta; ker se pa jima noče vdati, jo prešestvanja obdolžita, in ona je k smerti obsojena; mladi Daniel jo reši smerti, ter starca krivice prepriča, in ona sta umorjena.

1. Bil pa je mož, ki je prebival v Babilonu, in njegovo ime je bilo Joakim;[1])

2. in je vzel za ženo hčer Helkijevo, po imenu Suzano,[2]) ktera je bila silno lepa, in se je Boga bala.

3. Nje starši namreč, ki so

17. „*do odločeniga časa*“, v hebrejskim: „*do časa konca*“, t. j., do časa spolnjenja. Gl. zgor. razl. 8.

18. ob času Antijoha Epifana in zlasti poslednje čase. Gl. zgor. 11, 30—35. Perm. Mat. 24, 11. in 24.

19. „*bodo razumeli*“, ter se po skušnjah poterdovali v čednosti.

20. 1290 dni znese blizo polčeterto leto, čas, ki je bil tudi zgorej napovedan v 7. versti. Nadloge, ktere bo zadnji čas Antikrist nad služabnike Božje perpravil, se tako naznanjajo, kakor tiste, ktere je bil Antijoh Epifan nad Jude nagnal (gl. zgor. 11, 31.), ker so bile te predpodoba unih (Hier., Teod., Irenej, Ciprijan i. t. d.). Z besedo „*vsakdanja daritev*“ si je verjetno misliti sveto mašo, ktero si bo Antikrist odpraviti prizadeval; „*gnusoba*“ je malik, Antikrist sam, kteri bo hotel kakor Bog moljen biti (2. Tes. 2, 4.). Te stiske bodo polčeterto leto terpele. Tako dolgo je tudi terpelo po povesti judovskiga zgodovinarja Jožefa razdevanje svetiša v Jeruzalemu po Antijohu Epifanu.

21. Tukaj se še 45 dni več šteje kakor v poprešnji verstici. Ti dnevi so po misli svetiga Hieronima in Teodoreta odločeni za poslednji Kristusov prihod po Antikristovi smerti, ktera ga bo pobrala konec 1290 dni. Tisti razlagavci, kteri te dni na makabejske čase obračajo, si mislijo dneve, kteri so pretekli med novoposvečenjem jeruzalemskiga tempeljna (1. Mak. 4, 36. i. t. d.) in med smertjo Antijohovo (1. Mak. 6, 16.).

22. Ti Daniel ne boš doživel spolnjenja te prerokbe, ampak umerl in počival boš do vesoljniga vstajenja na koncu časa, kadar boš tudi ti vstal k tistimu zveličanju in veličastvu, ktero ti je namenjeno. Gl. 1. Kor. 15, 23.

23. To je opomba svetiga Hieronima.

1. Zgodba s Suzano se v greškim bere v začetku Danielovih bukev. Pergodila pa se je v pervih treh letih babilonske sužnosti, ko je bil Daniel še mladeneč (v. 45.). Po teku časa bi se tedaj mógla ta zgodba vverstiti med pervo in drugo poglavje.

2. „*Suzana*“ se pravi v našim jeziku „*Lilija*“.

Digitized by Google

bili pravični, so podučili svojo hčer po Mojzesovi postavi.

4. Bil je pa Joakim silno bogat, in je imel sadni vert blizo svoje hiše; in Judje so se per njem shajali, zato ker je bil med vsimi naj častitljivši.[3])

5. Tisto leto pa sta bila postavljena izmed ljudstva dva stara sodnika, od kakoršnih je Gospod govoril:[4]) ker hudobija je izvirala z Babilona iz starašin, iz sodnikov, ki so se vidili, de ljudstvo vladajo.[5])

6. Ona sta zahajala v hišo Joakimovo, in k njima so hodili vsi, kteri so imeli tožbe.

7. Ko se je pa bilo ljudstvo vernilo okoli poldneva,[6]) je šla Suzana se sprehajat po sadnim vertu svojiga moža.

8. In vidila sta jo starca[7]) vsak dan vanj iti, in se prehajati; in vnela sta se v poželenji do nje;

9. in prevergla sta svoj um, ter odvernila svoje oči, de nista vidila neba, in se ne spomnila pravičnih sodbá.[8])

10. Oba sta bila tedaj ranjena od ljubezni do nje, pa si nista med seboj razodela svoje bolečine;

11. ker sta se sramovala, si med seboj razodeti svoje poželenje, de bi rada z njo grešila.

12. In vsak dan skerbnejše pazita, jo viditi. In rekel je drugi druzimu:

13. Pojdiva domú, ker je čas južine. In šla sta, ter sta se ločila.

14. Ko sta se bila pa vernila, sta vkup zadela; in ko se po vzroku vprašata, si razodeneta svojo poželjivost, potem skupej čas določita, kdaj de bi jo môgla samo dobiti.

15. Pergodilo se pa je, ko pazita na priložin dan, de je prišla, kakor poprêšnje dni, samó z dvema deklama na vert, ter se je hotla kopati; vroče je namreč bilo.

16. In nikogar ni bilo tam, razun teh dveh skritih starcov, ki sta za njo gledala.

17. Rekla je tedaj deklama: Pernesite mi olja in mijla,[9]) in vrata na vert zaprite, de se skopljem.

18. In storile ste, kakor je bila ukazala; zaklenile ste vrata na vert, in ste izšle skozi zadnje duri, de bi ji pernesle, kar

3. Nabuhodonozor je dovolil Judam živeti po svoji postavi. V hiši bogatiga in imenitniga Joakima so imeli svoje sodnje (v. 6. 28.) in verjetno tudi bogoslužne zbore.

4. „*postavljena sodnika*“, namreč takošna, kakoršni so bili tisti sodniki, od kterih je Gospod govoril. Gl. Jer. 29, 21—23.

5. V Babilonu so bili starašini sodniki, ki so le na videz kazali, de po pravici ravnajo, v resnici pa so le svojim strastim stregli. Po njih malopridnim zgledu se je nevera in hudobija med vjetimi Judi v Babilonu razširjala.

6. Ko je bilo ljudstvo domu odšlo iz hiše od sodbe.

7. „*starca*“, namreč sodnika omenjena v 5. versti.

8. Njuno poželjivost je takó spačilo njuno serce, de sta popolnama pozabila Boga, njegove postave in njegove ostre sodbé.

9. „*mijla*“ (žajfe) je Suzana potrebovala per kopanji, olja pa po skopanji, s kterim se je po jutrovski šegi mazala.

Digitized by Google

je bila ukazala, in niste vedile, de sta starca notri skrita.[10])

19. Ko pa ste bile dekli odšle,[11]) sta vstala starca, in sta pritekla k nji, ter sta rekla:

20. Glej, vrata na vert so zaklenjene, in nihče nas ne vidi, in imava poželenje do tebe; zato pervoli nama, in se nama vdaj.

21. Ako pa nočeš, bova zoper tebe pričala, de je bil mladeneč per tebi, in de si zato dekli od sebe poslala.

22. Zdihnila je Suzana, in je rekla: V stiskah sim od vsih strani; če namreč to storim, je moja smert; če pa ne storim, ne bom ubežala vajnim rokam.

23. Pa bolje mi je brez djanja[12]) vama pasti v roke, kakor grešiti pred obličjem Gospodovim.

24. In Suzana je zavpila z velikim glasam; zavpila pa sta tudi starca zoper njo.

25. In eden je tekel k vratam na vert, in jih je odperl.[13])

26. Ko so tedaj hišni hlapci slišali vpitje na vertu, so planili vanj skozi zadnje vrata,[14]) de bi vidili, kaj de je.

27. Ko sta pa starca povedala, je bilo hlapce silno sram; ker se nikdar ni kaj taciga govorilo od Suzane. In drugi dan,

28. ko se je bilo ljudstvo zbralo per Joakimu, njenim možu, sta prišla tudi starca polna krivičnih izmišljav zoper Suzano, de bi jo umorili.

29. In rekla sta vpričo ljudstva: Pošljite po Suzano, hčer Helkijevo, ženo Joakimovo. In zdajci so poslali.

30. In prišla je s svojimi starši in z otroci, in z vsimi svojimi rodovinci.[15])

31. Suzana je pa bila prav nežna in lepiga obraza.

32. In una hudobneža sta ji ukazala obraz odgerniti (bila je namreč zagernjena); de bi se vsaj tako njene lepote nasitila.[16])

33. Jokali so tedaj njeni, in vsi, kteri so jo poznali.

34. Vstala pa sta starca v sredi ljudstva, in sta položila svoje roke na njeno glavo.[17])

35. Ona je jokaje proti nebu pogledala; ker je njeno serce zaupalo v Gospoda.

36. In starca sta rekla: Ko sva se sama sprehajala po vertu,

10. Dekli ste zaperle vrata iz verta na cesto, vrata iz verta proti hiši pa so bile odperte.

11. „*Ko ste bile dekli odšle*“, de bi pernesle naročeno.

12. „*brez djanja*“, t. j., brez grešniga djanja ali greha.

13. „*eden*“ starcov je odklenil vrata iz verta na cesto, de so jima ljudje lože verjeli, kar sta lagala, de je namreč skozi te odklenjene vrata mladeneč zbežal. Gl. v. 39.

14. „*skozi zadnje vrata*“ iz verta proti Joakimovi hiši.

15. de bi bili oni ljudstvo per sodbi k usmiljenju nagnili.

16. Ako je bila kaka žena nezvestobe tožena, so ji per očiševavni persegi obraz odgernili (Gl. 4. Mojz. 5, 18.). Blezo to Mojzesovo postavo sta hudobneža tudi na Suzano obernila, ter sta ukazala, ji obraz odgerniti iz tega namena, de sta svoje poželjive oči pasla nad njeno lepoto. Brez ogrinjala po obrazu se ni smela na Jutrovim nobena ženska očitno perkazati (Brentano).

17. Priče so roke pokladale na glavo takim hudodelnikam, kteri so bili v smert namenjeni. Gl. 3. Mojz. 24, 14.

Digitized by Google

je ta z dvema deklama vanj prišla, in je vrata na vert zaklenila, in dekli od sebe poslala.

37. In prišel je k nji mladeneč, kteri je bil skrit, in se je z njo spečal.

38. Midva pa, ki sva bila v kotu na vertu, in ko sva vidila hudobijo, sva k njima tekla, in ji vidila v nečistim djanji.

39. In njega sicer nisva môgla uderžati, ker je bil močnejši od naju, in je vrata odperl, in je stekel;[18])

40. njo pa sva prijela, in vprašala, kdo je bil mladeneč, in nama ni hotla povedati; te reči sva priči.[19])

41. Verjela jima je množica ko starima in sodnikama ljudstva; in obsodili so jo k smerti.[20])

42. Suzana pa je z močnim glasam zavpila, in je rekla: Večni Bog! kteri skrito poznaš, in veš vse, preden se zgodi,

43. ti veš, de sta krivično pričala zoper mene; in glej, umerjem, ako ravno nisim nič storila tega, kar sta una hudobneža spletla zoper mene.

44. Gospod pa je uslišal njen glas.

45. In ko je bila k smerti peljana, je Gospod obudil svetiga duha v mladenču, kterimu je bilo ime Daniel.[21])

46. In ta je zavpil z velikim glasam: Nedolžen sim nad njeno kervjo!

47. In vse ljudstvo se je vanj obernilo, in reklo: Kaj je to, kar si ti govoril?

48. Ko je stal v sredi njih, je rekel: Ste li takó nespametni, Izraelovi otroci! de nič ne presodite,[22]) in ne spoznate resnîce, ker ste pogubili hčer Izraelovo?[23])

49. Verníte se k sodbi; ker krivo sta pričala zoper njo!

50. Ljudstvo se je tedaj hitro vernilo, in starašini so mu rekli:[24]) Pridi, in usedi se med nas, in povej nam; ker ti je Bog dal čast starih.

51. In Daniel jim je rekel: Odločite ji deleč narazen, in ji bom zaslišal!

52. Ko sta bila tedaj odločena eden od druziga, je poklical eniga iz nju, in mu je rekel: Zastarani

---

18. De je bila Suzana dekli od sebe poslala, ter niste svoji gospé per kopanji stregle, in de so bile vrata iz verta na cesto odperte, te okolišini ste nagnile ljudstvo, de je starcama tolikanj raji verjelo, kar sta pričala.
19. Starca nista prišla k sodbi ko sodníka, ampak le ko priči, ker sta razsodbo zbranimu ljudstvu prepustila.
20. Po Mojzesovi postavi ste bile dve priči dovolj, de se je po njunim spričevanji sodba sklenila; spričevanja teh dveh starašin ni môglo ljudstvo lahko zavreči, ker ji je bilo sodnika izvolilo. Po Mojzesovi postavi je bilo prešestvanje s smertjo kaznjeno. Gl. 5. Mojz. 17, 6: 19, 15.
21. Gospod je dal mladimu Danielu viši spoznanje in vednost.
22. „*nič ne presódite*“, t. j., bolj natanko ne preišete.
23. Kako ste môgli pošteno Izraelko k smerti obsoditi, preden ste preiskali, ali je verjeti pričama, ki pravite, de ste jo grešiti vidile?
24. „*Starašini*“ niso zgornja dva hudobna sodnika, ampak drugi stari, kterim je Danielov preroški duh od kod drugod znan bil. Tvoj preroški duh, pravijo, ti da častno stopnjo starih; bodi tedaj sodnik v tej pravdni reči!

Digitized by Google

hudobnež! zdaj so prišli na dan tvoji grehi, ktere si poprej delal;

53. ker si krivične sodbe sklepal, nedolžne zatéral, in krivične spušal; ako ravno Gospod govori: Nedolžniga in pravičniga ne umori![25])

54. Zdaj tedaj, če si jo vidil, povej, pod kterim drevesam si ji vidil v pogovoru med seboj? On je rekel: Pod mastikam.[26])

55. Daniel pa je rekel: Prav sam sebi na glavo si se zlagàl; ker glej, Božji angelj, ki je od Boga prejel obsojenje, te bo na dvoje presekal.[27])

56. In ko so ga bili odpeljali, je ukazal druziga perpeljati, ter mu reče: Zarod iz Kanaana in ne iz Juda![28]) lepota te je omamila, in poželenje je spačilo tvoje serce.

57. Takó sta delala s hčerami Izraelovimi, in iz strahú so se z vama pečale; ali hči Judova se ni vdala vajni hudobii.

58. Zdaj mi tedaj povej, pod kterim drevesam si ji dobil v pogovoru med seboj? In odgovori: Pod slivo.[29])

59. Daniel pa mu reče: Prav zlagàl si se tudi ti na svojo glavo; ker angelj Gospodov čaka s svojim mečem, de te po sredi preseka, in vaji umorí.[30])

60. Tedaj je vsa množica zavpila z velikim glasam, in hvalili so Boga, ki ohrani njé, kteri vanj zaupajo.

61. In vzdignili so se zoper dva starca (ker Daniel ji je bil iz nju ust prepričal, de sta krivo pričala), in so jima storili, kakor sta hudobno delala zoper svojiga bližnjiga,[31])

62. de so storili po Mojzesovi postavi; in so ji umorili; in oteta je bila nedolžna kri tisti dan.

63. Helkija pa in njegova žena sta Boga hvalila zavolj svoje hčere Suzane, z Joakimam, njenim možem, in z vso rodovino, de se ni nič nespodobniga nad njo našlo.

64. Daniel pa je bil velik pred ljudstvam, od tistiga dné in dalje.

---

25. „*ako ravno Gospod govorí*“ po Mojzesu. Gl. 2. Mojz. 23, 7.

26. „*Pod mastikam*“, drevesam, ki je zmiram zelen, in se smola iz njega cedí, in je tako rekoč zmiram masten; drugi prestavljajo: „*Pod mirtvikam*“.

27. „*sam sebi na glavo*“, t. j., sam sebi v pogubo; — „*na dvoje presekal*“, v greškim: „*skizei*“. Daniel méri s to besedo na uno drevo v poprešnji versti, kterimu se v greškim pravi „*skinos*“.

28. Ti nisi Jud, ampak spačen Kananejic. Gl. 1. Mojz. 9, 25: 1. Mojz. 34, 2.

29. „*Pod slivo*“, v greškim: „*Pod gabram*“, t. j., drevesam, ki se šteje k hrastam ali dobam.

30. „*preseka*“, v greškim: „*prizei*“. Tukaj spet méri na drevo v poprešnji versti, kterim se pravi v greškim „*prinos*“. Iz tega izlaganja besedí v greškim so nekteri hotli posneti, de je bilo to vpervič v greškim jeziku pisano, ne pa v hebrejskim; pa nimajo prav, ker je to izlaganje besedí lahko napravil, kdor je hebrejsko v greško prestavljal; tudi nam je premalo znano, kakó so Hebrejci to ali uno drevo imenovali, zatorej se ne more prav določiti, kakó se tema drevesama v našim jeziku pravi.

31. Po 5. Mojz. 19, 16—21. so bile lažnjive priče v tisto kazen obsojene, ki je bila odločena za hudodelstvo, ktero so bile drugim podtaknile. Bilá sta tedaj starca verjetno kamnjana.

Digitized by Google

65. In kralj Astijag je bil položen k svojim očetam, in Cir Perzijan je prevzel njegovo kraljestvo.[32])

XIV. Poglavje.

Daniel razodene kralju goljufije Belovih popov, razžene kačo, ktero je ljudstvo po božje častilo, in zato je veržen v levnjak; Bog pa ga v njem čudovitno ohrani per življenji.

1. Daniel pa je jedel s kraljem, in je bil v veči časti, kakor vsi njegovi prijatli.[1])

2. Bil je tudi malik per Babilončanih po imenu Bel;[2]) in darovalo se mu je vsak dan dvanajst mér pšenične moke, in štirdeset ovác in šest verčev vina.[3])

3. Tudi kralj ga je častil, in vsak dan ga je hodil molit;[4]) Daniel pa je môlil svojiga Boga. In kralj mu je rekel: Zakaj ne moliš Bela?

4. On mu je odgovoril, rekoč: Ker ne častim z rokami storjenih malikov, ampak živiga Boga, kteri je vstvaril nebo in zemljo, in ima oblast čez vse, kar živi.

5. In kralj mu je rekel: Se ti Bel ne zdí živ bog? Ali ne vidiš, koliko vsak dan povžije in popije?

6. Daniel se posmeja, in reče: Ne moti se, o kralj! on je znotrej iz ila, in zunej iz brona, in nikoli ne jé.

7. Na to se kralj razserdi, pokliče Belove duhovne, in jim reče: Ako mi ne poveste, kdo te darove povživa, bote umerli.

8. Ako pa skažete, de Bel to povžije, bo Daniel umerl, ker je Bela klel. In Daniel reče kralju: Zgôdi se po tvoji besedi!

9. Bilo je pa Belovih duhovnov sedemdeset brez njih žen, velicih in majhnih otrók. In kralj je prišel z Danielam v Belov tempelj.

10. In Belovi duhovni so rekli: Glej, mi gremo ven; in ti, kralj, postavi jedi, in namešaj[5]) vina, ter zakleni vrata, in zapečati jih s svojim perstanam.[6])

11. In ko jutri noter prideš,

---

32. Kralj, ki se tukaj Astijag imenuje, je prav za prav Astijagov sin, je Kijaksar II., Darij Medijan, ki je bil s Ciram Babilon užugal; tukaj pa ima ime svojiga očeta. Gl. zgor. 5, 31. Ta verstica ni v nobeni zvezi z zgodbo s Suzano, ampak sega v naslednje poglavje.

1. Po pogl. 13, 65. se je naslednje ob Cirovim času godilo. De so perzijanski vladarji svoje deržavne služabnike k svoji mizi jemali, pove svetò pismo tudi še na druzih krajih. Gl. Est. 1, 3: 3, 15.

2. Glej zastran malika „*Bela*“ Iz. 46, 1.

3. „*šest verčev*“, nekteri prestavljajo: „*šest veder*“.

4. Malikovavci so častili več bogov, tako tudi Cir razun perzijansko-medijanskiga boga še Bela in druge. Naslednja prigodba ga je bila blezo nagnila k spoznanju mališke nečimernosti in k spoznanju praviga Boga Izraelcov. Gl. 2. Kron. 36, 23.

5. Jutrovci mešajo vino z dišavami, de je prijetniši. Gl. Prip. 9, 2. Iz. 5, 22.

6. de nihče ne bo mogel rêči, de jih je kdo po noči skrivši odperl, in darí spred Bela pobral. Gl. zgor. 6, 17.

Digitized by Google

in najdeš, de Bel ni vsiga pojedel, naj umerjemo mi, ali Daniel, kteri je zoper nas lagal.

12. Ni jim pa bilo mar,[7]) ker pod mizo so bili naredili skriven vhod, po kterim so zmirej noter hodili, in dari povživali.[8])

13. Ko so bili tedaj odšli, je kralj postavil jedí pred Bela; Daniel pa je ukazal svojim služabnikam pernesti pepela, in ga je vpričo kralja narešetal po vsim tempeljnu; potem so izšli, ter zaklenili vrata in zapečatili s kraljevim perstanam, in so odrinili.

14. Duhovni pa, njih žene in otroci so po noči po svoji navadi noter šli, in so vse pojedli in popili.

15. Vstal pa je kralj ob pervim zoru, in Daniel z njim.

16. In kralj reče: Daniel! ali je pečat cél? On odgovorí: Cél, o kralj!

17. Berž pa, ko je bil vrata odperl, je kralj pogledal na mizo, ter je zavpil z velikim glasam: Velik si, o Bel! in nobene goljufije ni per tebi!

18. In Daniel se je nasmejal, in je kralja deržal, de ni noter šel, in je rekel: Poglej na tla, prevdari, čigave so té stopinje!

19. In kralj je rekel: Vidim moške in ženske in otročje stopinje. In kralj se ujezí.

20. Tedaj je ukazal zgrabiti duhovne in njih žene in otroke; in pokazale so se mu bile skrite vratca, skozi ktere so noter hodili, in so povživali, kar je bilo na mizi.

21. Umoril jih je tedaj kralj, in je Bela dal Danielu v oblast, kteri je razdjal njega in njegov tempelj.[9])

22. Tudi velik zmaj je bil na tistim mestu, kteriga so Babilončani častili.[10])

23. In kralj je Danielu rekel: Glej, zdaj ne moreš reči, de to ni živ bog; môli ga tedaj!

24. Daniel pa je odgovoril: Gospoda svojiga Boga molim; ker on je živi Bog, ta pa ni živ bog.[11])

25. Ti pa, kralj, daj mi le oblast, in ubil bom zmaja brez meča in kola. In kralj reče: Dam ti jo!

26. Na to je Daniel vzél smole

7. „*Ni jim pa bilo mar*“ za smertno nevarnost, niso bili v skerbi zavoljo napovedane smerti, ker so si mislili, de njih goljufija ne more na dan priti; — nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Oni pa so si bili svesti*“, t. j., so se varne mislili, „*ker so bili pod mizo*“ i. t. d.

8. „*dari povživali*“, in jih iz tempeljna seboj nosili.

9. Kralj je mógel Belove pope kaznovati zavoljo njih goljufije, ker so mu v obraz lagáli, ga slepili, in se tedaj tudi zoper njegovo kraljevo čast pregrešili.

10. Perzijani so imeli dvoje bitje, dobro in hudo, namreč Ormuzda in Arimana. Ako ravno je veči del ljudi Ormuzda častilo, je bilo vender tudi še nekaj tacih, kteri so Arimana častili, ter so mu kačjo podobo dali, in ga v kačah molili. Ko so bili Perzijani Babilon v posest vzeli, so tje tudi Arimanovo češenje pernesli. Tudi druge ljudstva so kače po božje častili. V Tebah, egiptovskim mestu, so bile kače Perunu ali Jupiterju posvečene. V Melitah, egiptovskim mestu, je prebival v stolpu (turnu) po njih misli svet zmaj, ki so mu duhovni stregli. Vsak dan so mu pokladali blagoslovljene moke in medú na daritvino mizo, in drugo jutro so najdli pojedeno.

11. Besedí: „*ta pa ni živ bog*“ ni v greškim.

Digitized by Google

in masti in dlake, ter je skupej skuhal; in iz tega je naredil kép, ter jih zmaju v gobec dajal, in zmaj se je razpočil. Potem je rekel: Glej, koga ste častili!

27. Ko so Babilončani to slišali, so se silno razserdili, ter so se zbrali zoper kralja, in so rekli: Kralj je Jud postal: Bela je razdjal, zmaja pobil, in duhovne umoril.

28. In ko so bili prišli pred kralja, so rekli: Daj nam Daniela, sicer bomo umorili tebe in tvojo družino.

29. Ko je tedaj kralj vidil, de silno vanj tišé, je sili jenjal, in jim je dal Daniela.

30. Oni pa so ga vergli v levnjak, in je bil ondi šest dni.

31. V jami pa je bilo sedem levov, kterim so se vsak dan dale dve trupli in dve ovci; le takrat se jim niso dale, de bi požerli Daniela.

32. Bil je pa v Judeji prerok Habakuk,[12]) in on je bil podmet skuhal, in nadrobil kruha v lonec, in je šel na polje, de bi ga ženjcam pernesel.

33. In angelj Gospodov je rekel Habakuku: Nesi južino,[13]) ktero imaš, v Babilon Danielu, ki je v levnjaku.

34. In Habakuk je rekel: Gospod! Babilona nisim vidil, in za jamo ne vém.

35. In prijel ga je angelj Gospodov verh glave, in ga nesel za lase njegove glave, ter ga je postavil s hitrostjo svojiga duha v Babilonu nad jamo.[14]) Eceh. 8, 3.

36. In Habakuk je zavpil, rekoč: Daniel, služabnik Božji,[15]) vzemi južino, ktero ti je Bog poslal!

37. Daniel pa je rekel: Spomnil si se me, o Bog! in nisi zapustil njih, kteri tebe ljubijo.

38. In Daniel je vstal, in jedel. Angelj Gospodov pa je Habakuka berž spet nazaj postavil na njegovo mesto.

39. Sedmi dan tedaj je prišel kralj, de bi obžaloval Daniela, in je stopil k jami, ter van-jo pogledal; in glej, Daniel sedí v sredi levov.[16])

40. Tadaj je kralj zavpil z velikim glasam, rekoč: Velik si Gospod, Danielov Bog! In ga je potegnil iz levnjaka;

41. tiste pa, kteri so ga hotli pogubiti, je v jamo vergel; in berž so bili požerti v pričo njega.

42. Takrat je kralj rekel: Bojé naj se vsi prebivavci po vsi zemlji Boga Danieloviga; ker on je odrešenik, kteri dela znamnja in čudeže na zemlji, kteri je rešil Daniela iz levnjaka.[17])

12. Kdaj je živel prerok Habakuk, kteriga prerokbe so med dvanajstimi manjimi preroki, se ne more zanesljivo določiti. Če je Habakuk prerokoval pod zadnjimi judovskimi kralji, malo pred babilonsko sužnostjo, je lahko še ob Cirovim času živel, in si tedaj lahko njega tukaj mislimo; če je pa že préd prerokoval, si moramo tukaj druziga Habakuka misliti.

13. Po mestih imenujejo „*južino*“ — kosilo.

14. „*s hitrostjo svojiga duha*“, t. j., takó hitro, kakor hitro duh na kako mesto pride; kakor de bi trenil, je angelj prenesel Habakuka k levnjaku v Babilon. — Enak čudež se perpoveduje v Djan. ap. 8, 39. 40.

15. V greškim je: „*Daniel, Daniel! vzemi*“ i. t. d.

16. Besedí: „*v sredi levov*“ ni v greškim.

17. Vsa ta versta se pogreša v greškim.

Digitized by Google

VVOD

v

male preroke.

Naslednji dvanajsteri preroki se imenujejo zato „*mali preroki*“, ker je le malo prerokovanja od njih do nas prišlo; sicer pa se od poprêšnjih štirih vélikih prerokov ne ločijo v tem, kar zadeva njih preroškiga duhá in visokost prerokovanih reči; oni imajo ž njimi vred enako vrednost in veljavo. Modri Sirah jim daje slavno spričevanje, ko piše: „*Tudi kosti dvanajst prerokov naj zelenè na svojim kraji; zakaj onè so Jakopa poterdovale, ter so ga rešile z močjo vere*“ (Sir. 49, 12.), t. j., tudi dvanajsteri mali preroki naj vedno živé v slavnim spominu med svojimi mlajšimi, ker so tudi oni tolažili v stiskah „*Jakopa*“, t. j., Izraelovo ljudstvo, in so ga poterdovali v veri s svojim ukam, s svojim pobožnim življenjem in s svojo stanovitnostjo v veri in v zaupanji v praviga Boga in v prihodnjiga Odrešenika, ter so ga rešili malikovanja, greha in pogube z oznanovanjem prave vere in s svojimi pobožnimi molitvami.

Mali preroki so živeli v raznih časih in okolišinah med devetim in četertim stoletjem pred Kristusovim prihodam. Bog sam jih je poklical v preroški stan, ter jih navdajal s svojim duham, de so ljudstvo učili, malikovanju vdane in v druge pregrehe zagreznjene svarili, nepoboljšanim šibe Božje napovedovali, pobožne pa tolažili, ter jim boljši čase obetali. Tudi mali preroki so s svojimi preroškimi očmí gledali v prihodnje čase, ter so oznanovali prihodnjiga Mesija in njegovo kraljestvo. Torej pravi sveti Peter: „*Temu* (namreč Kristusu) *vsi preroki pričevanje dajejo, de v njegovim imenu dobivajo odpušenje grehov vsi, kteri vanj vérujejo*“ (Djan ap. 10, 43.).

Bog daj! de bi mali preroki s svojim pisanjem tudi v današnjih časih tolike nevere in spačenosti kaj perpomôgli, mertvo vero oživiti in omerznjeno pobožnost ogreti, de bi ne bili le samo v svojim času svojim rojakam govorili in pisali, ampak tudi nam v podučenje in boljšanje (1. Petr. 1, 10—12.).

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Ozeja.

Ozej (v hebrejskim „*Hošeah*“) sin Beerija, nekiga sicer neznaniga možá, je prerokoval, kakor se bere v začetku perviga poglavja, tisti čas, ko so v Judovim kraljestvu vladali kralji Ozija (ali Azarija), Joatan, Ahaz in Ezekija (od leta 811 do leta 699 pred Krist.), v Izraelovim kraljestvu pa je gospodoval kralj Jeroboam II. (od leta 825 do leta 784 pred Krist.). Ne da se lahko misliti, de bi bil Ozej ves ta čas kraljevanja imenovanih kraljev, tedaj čez sto let prerokoval; bolj verjetna je menitev, de je Ozej jel prerokovati zadnje leto kralja Jeroboama II., 784 lét pred Kristusam, in de je svoj ték dokončal pervo leto kralja Ezekija, 728 let pred Kristusam; po tem takim je Ozej 56 lét opravljal svojo preroško službo. De Ozej ni bil doživel šestiga léta kraljevanja Ezekijeviga, je skorej gotovo, ker nič ne oméni razdjanja Izraeloviga kraljestva po Salmanasarji, asirskim kralji, ktero se je bilo tisto leto pergodilo (722 lét pred Krist.).

Zapopadek Ozejeviga prerokovanja je: prerok očita ljudstvu Izraeloviga kraljestva malikovanje, nezvestobo in nehvaležnost do Boga, ter ga zavoljo téh in druzih pregreh ostro svari in k pokori vabi; nespokornim napoveduje hude šibe, ktere jih bodo zadevale, pobožnim in spokorjenim pa obeta milost Božjo in boljši prihodnje čase; Judovo kraljestvo pa bolj poredkama in le memo gredé v misel jemlje (1, 7: 4, 15: 5, 12. 13. 14: 6, 4. 11: 8, 14: 12, 2.).

De je Ozej v Izraelovim kraljestvu živel in delal, se očitno razodeva iz njegoviga prerokovanja, ktero skorej le to kraljestvo zadeva. Vse njegovo prerokovanje se popolnama zlega tudi s časam; ker ravno tisti čas je bilo Izraelovo kraljestvo v takošnim stanu, kakoršniga prerokve popisujejo, ko je namreč po Jeroboamu II. naj veči zmešnjava in naj ostudnejši brezbožnost gospodarila, in ko so mnogi punti vstajali, in kralji hitro eden za drugim nasledvali.

Judovo kraljestvo je bilo ob Ozijevim in Joatanovim kraljevanji v bolj srečnim stanu, tode pod Ahazam, ki je bil v Jeruzalemu in po vsi Judeji malikovanje vpeljal, je šlo svojimu poginu naproti, desiravno si je kralj Ezekija perzadeval, iztrebiti spačenost, ktera se je bila v njegovo kraljestvo vtepla.

Od življenja in smerti téga preroka nam ni nič gotoviga znano.

Digitized by Google

PREROK OZEJ.

I. Poglavje.

Čas Ozejeviga prerokovanja; Ozejev zakon z vlačugarico upodobuje nezvestobo Izraeloviga ljudstva; imena vlačugarčinih otrók upodobujejo zaverženje Izraeloviga ljudstva; spreobernjenje nevernikov; Izrael in Juda pod enim poglavarjem.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Ozeju,[1]) sinu Beerijevimu, v dnéh Ozija, Joatana, Ahaza, Ezekija, kraljev Judovih, in v dnéh Jeroboama, sina Joasoviga, kralja Izraeloviga.[2])

2. Začetek govorjenja Gospodoviga do Ozeja. In Gospod je rekel Ozeju: Pojdi, vzemi si nečistnico za ženo, in stori si otrók nečistosti; ker dežela prešestva in prešestva deleč od Gospoda.[3])

3. In je šel, ter je vzel Go-

1. Ime „*Ozej*“, v hebrejskim: „*Hošeah*“ pomeni: „*Reši no*“ !

2. Zgodovino imenovanih kraljev beri 4. Kralj. 14, 21. 23—29: 15, 1. i. d. 32: 16, 1: 18, 1. — Naslednja prerokva (pogl. 1. in 3.) je bila verjetno dana poslednje dni kralja Jeroboama II. (825 let pred Krist., gl. 4. Kralj. 14, 23—29.), ker se v nji kar nič ne vzamejo v misel zmešnjave, ktere so se po Jeroboamovi smerti godíle.

3. „*stori si otrók nečistosti*“, t. j., sprejmi otroke, ktere bo prešestnica zunaj zakona dobila; — „*dežela prešestva in prešestva*“, t. j., gerdó malikuje — deleč ločena od Boga. — Silno težavno povelje je bil dal Bog Ozeju, de naj namreč vlačugarico vzame za ženo, ktera mu bo nezvesta; pobožni prerok spolni to povelje iz pokoršine do Boga, ter se zaročí z naj bolj razuzdano nečistnico, de s tem svojim zaročenjem z njo prav živó pred očí stavi nezvestobo Izraelove množice, ktera je bila z Bogam zaročena, pa se je od njega ločila, in je prešestvala, t. j., malikovala. De je to, kar se tukaj v 2. in 3. versti perpoveduje, resnična zgodba, in ne gola prilika, s ktero naj prerok nezvestobo Izraeloviga ljudstva poočituje, terdi veči del svetih očetov (Irinej, Bazili, Avguštin, Ciril, Teodoret, Tomaž) in tudi večina katoliških razlagavcov svetiga pisma. Večina nekdanjih in sedanjih judov, med svetimi očeti pa sveti Hieronim, in nekteri drugi razlagavci pa terdijo, de je ta povest od ženitve Ozejeve z vlačugo gola prilika, s ktero prerok ostudno malikovanje Izraelcov pred oči stavi. Pa bodi si ta povest ali resnična zgodba ali pa le gola prilika, na tem ni toliko, de le vemo, kaj pomeni.

Digitized by Google

mero, hčer Debelaimovo:[4]) in je spočela, ter mu je rodila sinú.[5])

4. In Gospod mu je rekel: Daj mu imé Jezrahel;[6]) ker še malo časa, in bom obiskal kri Jezrahelovo nad hišo Jehutovo, in bom storil konec kraljevanju hiše Izraelove.[7])

5. In tisti dan bom razdrobil lok[8]) Izraelov v dolu Jezrahelu.[9])

6. In ona je spet spočela, in je rodila hčer.[10]) In on mu je rekel: Imenuj jo Brez-milosti; ker se ne bom nič več usmilil hiše Izraelove, temuč čisto jih bom pozabil.[11])

7. Hiše Judove pa se bom usmilil, in jih rešil v Gospodu njih Bogu: tode jih ne bom rešil z lokam in z mečem in z vojsko in s konji in s konjniki.[12])

8. In je odstavila njo, ktera

---

4. Tisti razlagavci, kteri terdijo, de je ta povest resnična zgodba, pravijo, de je „*Gomera*“ ime neke takrat razglašene vlačuge, in de je „*Debelaim*“ tudi pravo ime Gomériniga očeta. Kteri pa terdijo, de je ta povest gola prilika, pravijo, de ste imeni „*Gomera*“ in „*Debelaim*“ zmišljene, in le bolj zaznamnjate Izraelovo malikovavsko ljudstvo. „*Gomera*“ se pravi „*dokončana*“, t. j., popolnama spačena in razberzdana vlačuga; „*Debelaim*“ pa se pravi „*stlačena kepa smokev*“ ali fig (1. Kralj. 25, 18.). Po tem takim se Izrael imenuje ostudnimu malikovanju popolnama vdano, in od malikov v hudobijo potlačeno ljudstvo.

5. „*je spočela*“, tode ne od preroka (gl. 2, 4.), ampak od nekoga druziga po prešestvanji. — Ozej bi bil po Mojzesovi postavi lahko zavergel svojo nezvesto ženo, ter jo smertni kazni izdal; vender pa ni storil téga iz ljubezni do njé, ker je njeniga poboljšanja perčakoval: ravno takó je tudi Bog ravnal z Izraelam. Perm. 3, 1. (Dr. Loh in Reišl).

6. „*Jezrahel*“ pomeni: (Bog) „*bo razsejal*“ ljudstvo Izraelovo.

7. „*bom obiskal kri*“, t. j., se bom maševal zavoljo prelite kervi. — Pomen: Imenuj tega sina svoje nezveste žene „*Jezrahela*“ v znamnje ostre kazni, ki bo zadela Izraelovo ljudstvo; kmalo pride namreč čas, de bode Izraelovo kraljestvo razdjano, in ljudstvo med ptuje narode po deželah razsejano. — „*Hiša*“ ali rodovina kralja Jehuta je takrat gospodovala v Izraelovim kraljestvu. Jezrahel je bil véliko mesto v tem kraljestvu, kjer je bil Nabot umorjen (3. Kralj. 21, 1.), in Jehu se je ondi maševal zavoljo njegove prelite kervi, pa je bil tudi sam kriv prelivanja kervi in druzih hudobij, zlasti pa malikovanja, ker je bil zapovedal zlate teleta moliti (4. Kralj. 9. in 10. pogl.). — To prerokovanje se je bilo spolnilo čez kakih 50 let v šestim letu Ezekijeviga kraljevanja, ko so bili Izraelci v sužnost peljani.

8. „*bom razdrobil lok*“, t. j., bom pokončal vojsko Izraelovo.

9. „*v dolu Jezrahelu*“, na véliki ravnoti, ki se ji pravi „*Jezrahel*“. Ta ravnota se tukaj imenuje sploh namesti vsiga kraljestva Izraeloviga.

10. spet po prešestvanji z drugim možem. Gl. zgor. 5. razl.

11. V hebrejskim: ... „*Imenuj jo Lo Ruhamo*“, t. j., „*Nepomilosteno*“, ker ji ne bo milosti skazal. — Pomen: Nepoboljšanih Izraelovih otrók se ne bom usmilil, jim ne bom milosti skazal.

12. Judovo kraljestvo pa bom še varoval razpada in sovražnikov, tode ne z orožjem, ampak s svojo vsigamogočno voljo. — Judovo kraljestvo je bilo tisti čas pod kraljem Azarijem (Ozijem) še vdano Gospodu, torej je bilo še ohranjeno in varovano sovražnikov (gl. 4. Kralj. pogl. 19. Iz. 36, 37.); varstvo Božje pa je bilo nehalo tudi per tem kraljestvu, ko je bilo — enako Izraelu — zapustilo Boga, svojiga kralja.

Digitized by Google

je bila Brez-milosti.[13]) In je spočela, ter sinú rodila.

9. In je rekel: Daj mu ime Ne-moje-ljudstvo; ker vi niste moje ljudstvo, in jez nisim vaš.[14])

10. Vender bo število Izraelovih otrók enako morskimu pesku, kteri se ne da zmériti in ne prešteti.[15]) In zgodilo se bo na mestu, kjer se jim pravi: „Ne moje ljudstvo ste vi“, de se jim poreče: „Otroci živiga Boga“.[16])

11. In zbrali se bodo sinovi Judovi in sinovi Izraelovi ob enim, in si bodo postavili poglavarja, in pojdejo iz dežele;[17]) ker velik bo dan Jezrahel.[18])

II. Poglavje.

Bog preti nezvestimu ljudstvu Izraelovimu, ter ga vabi, de naj se k njemu verne, in mu obeta svojo novo milost.

1. Recite svojim bratam: „Moje ljudstvo“, in svoji sestri: „Milost je dosegla“![1])

2. Sodíte svojo mater, sodíte; ker ni moja žena, in jez nisim njen mož.[2]) Spravi naj svoje nečistovanja spred svojiga obličja in svoje prešestvanja od svojih pers,[3])

3. de je kje do naziga ne slečem, in je ne postavim tje kakor ob dnevu njeniga rojstva,[4])

---

13. „*ktera je bila* (imenovana) „*Brez-milosti*“, v hebrejskim: „*Lo Ruhama*“, t. j., „*Nepomilostena*“.

14. „*Ne-moje-ljudstvo*“, v hebrejskim: „*Lo Ami*“; — „*jez nisim vaš*“ zavezni Bog, kralj, oče, dobrotnik.

15. Po napovedani kazni oznani prerok pobožnim Izraelcam v tolažbo boljši prihodnji čas, v kterim bo Izraelovih otrók skorej brez števila, kakor peska v morji; de je ta čas doba Mesijeva, v kteri se podajajo v cerkev Božjo duhovni otroci Izraelovi, izvoljeni izmed Judov in nevernikov, priča zgodovina, sveti apostelj Pavel (Rim. 9, 25. 26.) in sveti Peter (1. Petr. 2, 10.).

16. „*na mestu*“, t. j., v Palestini, kjer je bilo zemeljskim Izraelcam povedano, de so jenjali biti Božje ljudstvo, se bodo duhovni Izraelci imenovali otroci Božji. To je bilo pervo ime kristjanov (Jan. 1, 12.), je še, in bo.

17. „*iz dežele*“ svoje sužnosti. — Združenje Judov in Izraelcov pod enim poglavarjem stavijo tudi drugi preroki v Mesijevo dobo. Gl. Iz. 11, 13. Ecch. 37, 15. i. d.

18. „*velik bo dan*“, t. j., velike reči se bodo godile tisti čas, kteri se bo imenoval „*Jezrahel*“, t. j., (Bog) „*bo sejal*“ (novo seme, stvaril novo ljudstvo).

1. Kličite na uho tisti čas svojim bratam in sestram: Spet smo Božje ljudstvo, spet smo pomilosteni, ali milost dosegli od Gospoda. — Ta versta je s poprêšnjim poglavjem v zvezi, in méri na imeni: ki ste bile dani ljudstvu, in ste: „*Ne-moje-ljudstvo*“ in „*Brez-milosti*“ ali „*Nepomilostena*“.

2. t. j., najna zakonska zveza je razderta. — Izraelci sami naj tožijo in sodijo „*svojo mater*“, t. j., Izraelovo srenjo, zavoljo njene nezvestobe do Boga.

3. Spravi naj spred sebe svoje malikovanje, ter naj se verne k svojimu Bogu, s kterim je bila poročena.

4. de ji kje ne poberem vse lepotije in podeljenih darov, in de je ne postavim v takošen stan, v kakoršnim je bila v Egiptu. Gl. Ecch. 16, 2. i. d.

Digitized by Google

in de je ne storim pušavi enake, in je ne naredim kakor brezpotno deželo,[5]) in je ne usmertim z žéjo.[6])

4. In njenih otrók se ne bom usmilil, ker so otroci iz prešestvanja;[7])

5. zakaj njih mati je prešestvala; osramotena je bila, ki jih je spočela, ko je rekla: Hodila bom za svojimi ljubeji, kteri mi kruha dajejo, in mojo vodo, in mojo volno, in moje predivo, moje olje, in mojo pijačo.[8])

6. Zavoljo téga, glej, bom zagradil s ternjem tvojo pot,[9]) in jo obdal z zidam, de ne bo našla svojih stezá.[10])

7. In tekla bo za svojimi ljubeji, pa jih ne bo dotekla; iskala jih bo, pa ne našla, ter poreče: Pojdem, in se bom vernila k svojimu popréšnjimu možu, ker se mi je bolji godilo takrat, kakor zdaj.[11])

8. Ona pa ni spoznala, de sim ji jez dajal žito in vino in olje, in ji množil srebró in zlató, ki so ga darovali Baalu.[12])

9. Zategavoljo bom drugači ravnal, ter bom vzel svoje žito ob svojim času, in svoje vino ob svojim času, in odtegnil bom svojo volno in svoje predivo, s čemur je bila zagernjena njé sramota.[13])

10. In zdaj bom razodel nje nespamet[14]) pred očmi njenih ljubejev;[15]) in nihče je ne bo iztergal iz moje roke;

11. in bom storil konec vsimu njenimu veselju, njenim godovam, njenim mlajem,[16]) njenim sabotam in vsim njenim praznikam.[17])

---

5. „*brezpotno deželo*“, v hebrejskim: „*suho deželo*“.
6. t. j., de ne pokončam Palestine, ter je ne storim enake pušavi, kjer ni potov, ne vode; in de ne peljem ljudstva v sužnost, kjer bi móglo stradati, ter za lakoto in žejo umreti.
7. „*ker so otroci iz prešestvanja*“, t. j., v malikovavstvu rojeni in izrejeni.
8. „*Hodila bom za svojimi ljubeji*“, t. j., za svojimi maliki (je govorila Izraelova srenja), in jih bom častila, ker mi maliki dajejo, česar potrebujem v svojim življenji. — Izraelci so rodovitnost svoje dežele in časno srečo češenju malikov perpisovali.
9. „*bom zagradil s ternjem tvojo pot*“, t. j., njeno pot.
10. Pomen: Izraelovo ljudstvo bom z nadlogami obiskal, ter ga v jetništvo ali sužnost popeljem, de ne bo môglo iz nje.
11. V stiskah in nadlogah bo spoznala Izraelova srenja svojo krivico, in bo sklenila, k Bogu — svojimu ženinu — se verniti. — Nadloge grešnika zmodrijo, mu oči odprejo, in ga k Bogu obernejo.
12. „*Baalu*“, nekimu feniškimu maliku, kteri se tukaj imenuje namesti malikov sploh, ktere so Izraelci molili.
13. Zavoljo téga, ker je Izraelovo ljudstvo moje dari malikam v čast obračalo, mu jih bom odtegnil, ter mu vzel obilne perdelke.
14. Pokazal bom, kakó nespametno je Izraelova srenja ravnala, de je mene — svojiga ženina — kralja — Boga — zapustila.
15. „*pred očmi njenih ljubejev*“, t. j., vpričo njé malikov.
16. Praznike, v postavi zapovedane (4. Mojz. 10, 10: 28, 11—14.), so izneverjeni Izraelci v zgolj veselice spremenili.
17. po odpeljanji iz dežele v sužnost in po razkropljenji med narode bom konec storil praznikam, ktere množica le zavoljo svojiga razveseljevanja obhaja.

Digitized by Google

12. In pokončal bom njene nograde in njeno smokvino drevje, od kterih je govorila: To je moje plačilo, ktero so mi dali moji ljubeji;[18]) in sprevergel jih bom v gojzd, in poljske zveri jih bodo žerle.

13. In obiskal jo bom zavoljo dni Baalov, kterim je kadilo zažigala, in se lišpala s svojimi uhani in s svojo vratnico, in je pohajala za svojimi ljubeji, mene pa je pozabila, govori Gospod.[19])

14. Zavoljo téga, glej, jo bom k sebi vabil, ter jo popeljem v samoto, in ji bom na sercé govoril.[20])

15. In dal ji bom njé vinogradnike iz ravno tistiga kraja, in dol Akor, de se ji upanje odpre;[21]) in tam bo péla kakor v svojih mladih dnéh, in kakor dni svojiga izhoda iz egiptovske dežele.[22])

16. In zgodilo se bo tisti dan, pravi Gospod, de me bo klicala: Moj mož! in me ne bo več imenovala: Moj Baal![23])

17. In vzel bom imena Baalov iz njenih ust, in se ne bo več spominjala njih imena.[24])

18. In sklenil bom zavezo ž njimi[25]) tisti dan,[26]) z zverinami na polji, in s pticami pod nebam,

18. *„smokvino drevje“*, t. j., figovo drevje; — *„je govorila“* Izraelova množica: Vse to sim od svojih malikov za plačilo prejela, ker sim jih molila.

19. Svojimu možu nezvesta žena se je lišpala, de je svojim ljubejem dopadla: Bogu nezvesta Izraelova množica je delala veliko potrato s kadilam in z darovi malikam v čast; zato jo bo Gospod tepel in pokoril.

20. Zavoljo téga, ker je mene pozabila (v. 13.), jo bom skušal k sebi pervabiti, ter jo popeljem v sužnost, in ondi ji bom na serce govoril, po množih nadlogah in težavah jo mečil in opominjal, de naj se k meni verne (Dr. Loh in Reišl).

21. *„dal ji bom nje vinogradnike“*, delavce v vinogradu, t. j., učenike in vodnike, *„iz ravno tistiga kraja“*, iz Palestine, iz nje naroda; — *„dol Akor“*, t. j., *„dolino britkosti“*, blizo Jerihe na palestinski meji. Ta dolina je bila Izraelcam, ko so iz egiptovske sužnosti v obljubljeno deželo hodili, res *„dolina britkosti“* (glej Joz. 7, 24—26.), vender pa se jim je ondi veselo upanje odperlo, de bodo kmalo vanjo stopili, in nje dobrote vživali: tudi sužnost, v ktero bo peljana Izraelova množica, ji bo res *„dol Akor“*, t. j., dolina britkosti, strahú in težav, vender pa se ji bodo tudi ondi dajali *„vinogradniki“*, t. j., učeníki in vodníki, in odperlo se ji bo veselo upanje boljših časov (Dr. Loh in Reišl).

22. vsa vesela se bo vernila iz sužnosti Izraelova množica, kakor je bila vesela nekdaj v svoji mladosti, ko je šla iz egiptovske sužnosti v obljubljeno deželo.

23. *„Moj Baal“*, v hebrejskim: *„Baali“*, t. j., Gospod moj. — Pomen: Tisti čas se bo moja nezvesta žena — Izraelova množica — popolnama odpovedala malikovanju, in bo *„Baale“*, t. j., malike, takó sovražila, de me ne bo več hotla klicati z besedo: *„Baali“*, t. j., Gospod moj! de je ta beseda *„Baali“* ne bo spominjala *„Baalov“*, malikov, kterim je bila poprej vdana; ampak klicala me bo z bolj zaupljivo in perserčno besedo (v hebrejskim): *„Išši“*, t. j., moj mož! (Dr. Loh in Reišl).

24. To se je spolnilo po babilonski sužnosti; tisti čas namreč je nehalo malikovanje med Izraelci po deželi.

25. *„ž njimi“*, v hebrejskim: *„njim v prid“*.

26. *„tisti dan“*, v tistim daljnim času sploh; tukaj je razumeti Mesijev čas. Glej Dan. 12, 1.

Digitized by Google

in z laznino po zemlji; lok in meč in vojsko bom iztrebil iz dežele; in dal jim bom varno počivati.[27])

19. In zaročil se bom s teboj na vekoma, in zaročil se bom s teboj v pravici in sodbi in v milosti in v usmiljenji.

20. In zaročil se bom s teboj v zvestobi; in spoznala boš, de sim jez Gospod.[28])

21. In zgodilo se bo tisti dan: Uslišal bom, pravi Gospod, uslišal bom nebesa; in oné bodo uslišale zemljo;[29])

22. in zemlja bo uslišala žito in vino in olje; in te stvarí bodo uslišale Jezrahela.[30])

23. In sejál si jo bom po deželi,[31]) in se bom usmilil njé, ktera je bila Brez-milosti.

24. In porečem Ne-mojimu-ljudstvu: Ti si moje ljudstvo! in ono poreče: Ti si moj Bog! Rim. 9, 25: 1. Petr. 2, 10.

III. Poglavje.

Bog ukaže preroku ljubiti svojo nezvesto ženo; žalostni stan Izraeloviga ljudstva, ktero se bo spreobernilo posledni čas.

1. In Gospod mi je rekel: Še pojdi, in ljubi ženo, ktera je prijatlu ljuba, in je prešestnica:[1]) kakor ljubi Gospod Izraelove

27. „*dal jim bom*“, namreč prebivavcam, v miru in pokoji živeti. — Tukaj *si* ne moremo misliti časa po vernitvi Judov iz babilonske sužnosti pred Kristusam; ker tadaj ni bil nastopil tisti mir, kteri se tukaj obéta, ko so mógli Judje veliko terpeti v vednim razporu sirskih in egiptovskih kraljev, zlasti pa ob času zdivjaniga kralja, Antijoha Epifana (Dan. 11. in 12. pogl.): ampak veliko bolj si moramo misliti čas tistiga mirú, kteriga je na svet pernesel „*Mož miru*“ (1. Mojz. 49, 10. Jan. 14, 27.), namreč Mesija, zlasti pa si moramo misliti poslednji čas njegoviga druziga prihoda, ko bo vse svoje sovražnike premagal, in vsim vojskam konec storil. Gl. Iz. 11, 6—9. Rim. 8, 22.

28. Po tem bom sklenil s teboj večno zavezo, ko ti bom delil svoje darove, gnado in pravičnost, in ko bom spolnoval svoje obljube; iz téga pa me boš spoznala ko svojiga resničniga Boga. — Tudi to méri na Mesijev čas, kteriga tudi drugi preroki in sveti pisavci popisujejo ko čas prihodnje pravičnosti (Ps. 44, 7.), milosti (Rim. 1, 5.) in zvestobe (Iz. 11, 5.).

29. Tisti čas bodo vse stvarí v lepi edinosti ljudem v srečo: poljski sad bo prosil zemljo, de naj ga obilno obroduje (v. 22.); zemlja bo prosila nebó, de naj daje solnčniga sijanja in dežja; in nebó bo prosilo Boga, de naj tega podelí; Bog pa bo vse te prošnje uslišal, in človeški rod — „*Jezrahel*“ — bo oblagodarjen. Perm. Iz. 65, 17. Ecch. 36, 8. Rim. 8, 21. 22. (Dr. Loh in Reišl).

30. „*Jezrahel*“, (Bog) „*bo sejal*“ (gl. 23. v. in 1, 11.), t. j., novo seme, nov rod bo oblagodarjen. Gl. 29. razl.

31. De to novo Božje seme pomeni izvoljeno Mesijevo ljudstvo, razlagajo tudi drugi preroki (Jer. 31, 31—33.) in sveti Pavel (Rim. 9, 24. i. d.), kteri to versto zlasti na poklicane ajde obrača.

1. Tudi tukaj, kakor zgorej v 1. pogl. 2. versti, je vprašanje, ali je mógel Ozej res vzeti vlačugo za ženo, ali je to le gola prilika, s ktero prerok

Digitized by Google

otroke; oni pa se za ptujimi bogovi obračajo, in ljubijo vinske tropine.[2])

2. In dobil sim si jo za petnajst srebernikov[3]) in za kor ječmena in za pol kora ječmena.[4])

3. In sim ji rekel: Veliko dni me čakaj, in ne prešestvaj, in ne pečaj se z *(drugim)* možem; pa tudi jez te bom čakal.[5])

4. Ker veliko dni bodo Izraelovi otroci ostali brez kralja in brez poglavarja in brez daritve in brez altarja[6]) in efoda[7]) in brez terafov.[8])

5. Po tem pa se bodo spreobernili Izraelovi otroci, in bodo iskali Gospoda, svojiga Boga,[9]) in Davida, svojiga kralja;[10]) ter se bodo strahama perbližali Gospodu in njega dobrotam poslednje dni.[11])

---

nezvestobo Izraeloviga ljudstva pred oči stavi. Gl. zgor. 1. pogl. 3. razl. Nekteri terdijo, de Bog ni tukaj Ozeju ukazal, naj še drugo vlačugo vzame za ženo, ampak mu je le zapovedal, de naj svojo pervo nezvesto ženo tako ljubi, kakor ljubi „*prijatel*“, t. j., ženin svojo nevesto, in kakor tudi Bog ljubi svoje nezvesto Izraelovo ljudstvo, ker ga ni popolnama zavergel, in še čaka njegoviga spreobernjenja; zatorej pravijo, de bi se mógla ta versta takole prestavljati: „*In Gospod mi je rekel še: Pojdi*“ i. t. d. (Dr. Loh in Reišl).

2. „*tropine*“, t. j., prazne, nič vredne reči, namreč malike (Hier.), v hebrejskim: „*potico s posušenim grozdjem*“, ktero so per daritevskih pojedinah perpravljali (Jer. 7, 18.).

3. „*petnajst srebernikov*“, t. j., seklov, okoli 8 goldinarjev našiga denarja. — Nekdaj so si na Jutrovim žene kupovali po mnogoterni ceni. Gl. 1. Mojz. 29, 18. in 2. Mojz. 22, 16.

4. V hebrejskim: „*za homer ječmena in za leteh ječmena*“, to je ravno toliko, kolikor zgorej. Zastran mere, ki se ji pravi „*homer*“ (komer, kor), glej 4. Mojz. 11, 32. razl. 25. — Nekdaj so tudi z blagam plačevali.

5. Za svojo nevesto sim te izvolil; takó dolgo čakaj, dokler te k sebi ne vzamem; ta čas pa se z nikomur druzim ne pečaj, in tudi jez se ne bom k tebi perbližal, ampak čakal bom odmenjeniga časa. — Kar to upodobuje in pomeni, se razlaga v naslednji versti.

6. „*brez altarja*“, v hebrejskim: „*brez mališkiga stebra*“, kjer so darovali. Glej 4. Kralj. 3, 2.

7. „*in efoda*“, t. j., brez zgornjiga oblačila višiga duhovna, na kterim ste bile besedi „*Urim*“ in „*Tumim*“, in po kterima je Bog višimu duhovnu svojo voljo razodeval (2. Mojz. 28, 4—30. razl. 22.); „*brez efoda*“ se tedaj pravi „*brez razodevanja Božjiga*“.

8. „*brez terafov*“, t. j., brez hišnih malikov (1. Mojz. 31, 19.), ktere so za svèt vpraševali. — Pomen te verste: Dolgo časa bodo Izraelci brez svojiga lastniga kralja, brez darovanja, brez prave in krive službe Božje, brez praviga in kriviga prerokovanja in razodevanja. — Ta žalostni stan Izraeloviga ljudstva ne more biti tisti ob času asirske in babilonske sužnosti, ker so ob asirski sužnosti še darovali v tempeljnu za vse ljudstvo, ob babilonski sužnosti pa so darovali na njega podertijah (gl. Baruh. 1, 10.), tudi ni bilo ljudstvo brez malikov, dokler je bilo razkropljeno med narodi (Eceh. 14, 1—3: 20, 30. 39.). Torej zadeva to prerokovanje po svojim popolnim pomenu le sedanji žalostni stan Izraeloviga ljudstva.

9. „*bodo iskali Gospoda, svojiga Boga*“, bodo prosili Božje milosti.

10. Mesija, ki se tudi David imenuje (Eceh. 34, 23. i. d. Jer. 30, 9.).

11. „*poslednje dni*“, sploh prihodnji čas (1. Mojz. 49, 1.), zlasti Mesijev čas

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Prerok svarí Izraelovo ljudstvo zavoljo mnozih pregreh, očita duhovnam njih hudobo in opominja Juda, de naj Izraela ne posnema.

1. Poslušajte besedo Gospodovo, Izraelovi otroci![1]) ker bo Gospod sodbo imel s prebivavci v deželi;[2]) ker ni resnice, in ne usmiljenja,[3]) in ne spoznanja Božjiga v deželi.

2. Kletev[4]) in laž in morija in tatvina in prešestvanje se enako povodnji razliva, in kri se za kervjo preliva.

3. Zavoljo tega bo žalovala[5]) dežela, in slehern bo omagal, kdor v nji prebiva, celó zverina na polji in ptice pod nebam, pa tudi ribe v morji bodo poginile.[6])

4. Vender nihče ne sodi, in nihče se ne dá svariti; tvoje ljudstvo je namreč kakor oní, ki zopergovarjajo duhovnu.[7])

5. In ti boš dans padla, in padel bo tudi prerok s teboj;[8]) po noči bom zaperl usta tvoji materi.[9])

6. Moje ljudstvo je umolknilo,[10]) zato ker ni imelo spoznanja;[11]) ker si ti spoznanje zavergel,[12]) bom *(tudi)* jez tebe zavergel, de mi ne boš opravljal duhovske službe; in ker si pozabila postavo svojiga Boga,

---

(Iz. 2, 2.), tukaj si moramo misliti zadnjo dobo Mesijeviga časa, ko pojde ves Izrael v cerkev Božjo. Gl. Rim. 11, 25.

1. Ta prerokva je bila blezo dana po smerti kralja Azarija, ko so se velike pregrehe godile v Izraelovim kraljestvu, in ko ljudstvo ni imelo praviga kralja. Gl. 4. Kralj. 14, 29: 15, 8. i. d.
2. ter jih bo obsodil in kaznoval zavoljo raztergane zaveze, ktero so bili ž njim sklenili, in zavoljo druzih pregreh.
3. „*ni resnice*“ v besedi, zvestobe v djanji in nehanji, „*ne usmiljenja*“, t. j., ne ljubezni do bližnjiga.
4. ali preklinjanje, v hebrejskim: „*Krivo perseganje*“ i. t. d.
5. „*bo žalovala*“, t. j., bo pokončana. Perm. Iz. 3, 26. Amoz. 1, 2.
6. Zavoljo téh pregreh bo vsa dežela z vsimi svojimi živimi stvarmi terpela, in se bo v pustoto spremenila. — Sveti Hieronim pravi: Ko so bili Asirijani Izraelce v sužnost odpeljali, je veliko stvarí čutilo jezo Gospodovo; zveri, ptice in ribe so se bile zmanjšale. — S človekam zginejo tudi živali, ktere je Bog za človeka vstvaril.
7. „*nihče ne sodi*“ hudodelnikov, pravd, goljufij, krivic, — ni pravice v deželi; tvoje ljudstvo je silno sprideno ali spačeno, ker se s preroki in duhovni prepira, in se jim ustavlja. Gl. 5. Mojz. 17, 9—12.
8. Kmalo boš padla v nesrečo, o množica Izraelova! in s teboj bodo tudi padli tvoji lažnjivi preroki.
9. „*po noči*“, t. j., kmalo po tem (za dnevam pride kmalo noč) bom pokončal tvojo mater, véliko mesto Samarijo.
10. „*je umolknilo*“, t. j., „*bo umolknilo*“, bo pokončano; prerok namreč v duhu vidi, de se je že zgodilo, kar se bo še le godilo.
11. „*ker ni imelo spoznanja*“ Božjiga, praviga uka in poduka.
12. „*ker si ti*“, o duhovski stan! spoznanje praviga Boga, vednost Božjih rečí,

Digitized by Google

bom tudi jez pozabil na tvoje otroke.[13])

7. Kolikor več jih je, toliko bolj grešijo zoper mene;[14]) njih slavo bom spremenil v sramoto.

8. Grehe svojiga ljudstva povživajo,[15]) in po njega pregrešenji hlepé njih duše.[16])

9. In bo, kakor ljudstvo, takó duhoven; in obiskal bom nad njim njega pota, njegove naklepe mu bom povernil.[17])

10. Jedli bodo, pa se ne nasitili; nečistovali so,[18]) in niso jenjali; ker so Gospoda zapustili po nedopolnovanji.[19])

11. Nečistost in vino in pijanost[20]) pamet vzamejo.[21])

12. Moje ljudstvo svoj les vpraša, in njegova palica naj mu odgovorí;[22]) nečisti duh jih je ogoljufal, in nečistost jih je odvernila od njih Boga.[23])

13. Po verhéh gorá so darovali, in na hribih so kadilo zažigali, pod hrastam in topolam in terebinto, ker je bila dobra njih senca; zato so nečistovale vaše hčere, in vaše neveste so prešestvale.[24])

14. Ne bom se maševal nad vašimi hčerami, ko nečistujejo,

---

učenost v postavi Božji zavergel, in ljudstvo v Božjih resnicah podučevati zanemarjal.

13. „*ker si ti pozabila*“, o srenja Izraelova! i. t. d. — t. j., ker nisi zame in za mojo postavo marala, tudi jez ne bom maral za tvoje otroke; s teboj vred jih bom pokoríl.

14. Kolikor bolj se duhovni množijo in bogatijo „*toliko bolj*“ i. t. d.

15. „*Grehe svojiga ljudstva*“, t. j., darove za greh, ki jih ljudstvo pernaša, duhovni povživajo.

16. judovski duhovni želijo, de bi ljudstvo veliko in obilno grešilo, de bi po tem tudi veliko in obilno darov za greh dobivali. — Tolika je bila tadaj spačenost!

17. Ljudstvo in duhovni so enako spačeni, torej bodo tudi enako kaznovani.

18. „*Jedli bodo*“, pa ne bodo siti (perm. 3. Mojz. 26, 26.) v kazen za greh; „*nečistovali so*“, t. j., malikovali so; drugi pa mislijo, de so res nečisto živeli, kar se iz 11. verste posname.

19. „*po nedopolnovanji*“, t. j., po zanemarjanji njegovih zapoved.

20. „*in pijanost*“, v hebrejskim se bere: „*in most*“.

21. človeka omamijo, de se ne boji Boga, smerti, sodbe, pekla in večnosti.

22. Moje ljudstvo hoče zveditи prihodnje reči po vedeževanji s palicami. Sveti Hieronim perpoveduje, de so Arabljani takole s palicami vedeževali: Vzeli so tri palice ali tri pušice; na pervi je bilo zapisano: „*Gospod to zapové*“; na drugi: „*Gospod to prepové*“; na tretji pa ni bilo napisa. Te tri palice so djali v vrečo ali v žakelj, ter jih zmešali, in po tem so eno izmed njih iz vreče potegnili. Ako so pervo potegnili, je bila reč poterjena; če so drugo potegnili, je bila tista reč prepovedana; če so tretjo potegnili, tadaj tista reč še ni bila določena; torej so po tem palice še mešali in spet potegovali, in to so tako dolgo počenjali, dokler niso po pervi ali pa po drugi palici določeniga odgovora prejeli. Perm. Eceh. 21, 21.

23. „*nečistost*“, t. j., malikovanje jih je odvernilo od Boga.

24. „*pod hrastam*“ ali dobam, „*pod topolam*“ ali jagnedam, ali trepetliko ali trepíko, „*pod terebinto*“ ali terpentinovim drevesam; — „*vaše neveste*“, v hebrejskim: „*vaše sinahe*“, žene vaših sinov. — Pomen: Po gorah pod košatim drevjem so malikovali vaši sinovi in vaše hčere. — Z malikovanjem pa je bilo tudi nečistovanje sklenjeno.

Digitized by Google

in ne nad vašimi nevestami, ko prešestvajo;[25]) ker se sami pečajo[26]) z vlačugaricami, in z oskrunjenci darujejo,[27]) in nespametno ljudstvo bo tepeno.[28])

15. Če ti, o Izrael! nečistuješ, naj vsaj Juda ne greši; in nikar ne hodite v Galgalo, in ne lazite gori v Betaven,[29]) tudi ne persegajte: Gospod živi![30])

16. Ker kakor neukrotena krava se je Izrael umaknil; zdaj jih bo Gospod pasel, kakor jagnje na širjavi.[31])

17. Efrajm se malikov vdeležuje,[32]) — pústi ga![33])

18. Odločena je njih pojedina,[34]) oni gerdó nečistujejo;[35]) njega varhi radi sramoto napravljajo.[36])

19. Navezal ga bo veter na svoje perute, in osramoteni bodo zavoljo svojih daritev.[37])

---

25. Ne bom kaznoval le samo vaših hčer in vaših nevest zavoljo nečistosti in prešestvanja, ker tudi vi, možje in očetje! ravno take nesramnosti in pregrehe počenjate (Dr. Loh in Reišl).
26. *„ker se sami pečajo“*, t. j., ker se sami pečate i. t. d.
27. *„z oskrunjenci darujejo“*, v hebrejskim: *„z nečistnicami darujejo“*, t. j., darujete, vi možje in očetje!
28. ker za besedo, opominjanje in svarjenje nič ne mara.
29. *„Galgala“*, v hebrejskim: *„Gilgal“*, in *„Betaven“*, t. j., *„Betel“*, se v svetim pismu večkrat v misel jemljeta (Joz. 4, 19: 1. Kralj. 7, 16. Perm. Sod. 20, 18: 1. Kralj. 10, 3.); poznejše pa sta bila poglavitna kraja malikovavskiga češenja (spod. 9, 15. Amoz. 4, 4: 3, 14.); zatorej so pobožni Izraelci poprêšnje ime *„Betel“* ali *„Bet-el“*, t. j., hiša Božja, spremenili v ime *„Betaven“* ali *„Bet-aven“*, t. j., hiša malikov. — Pomen: Če so se Izraelci malikovanju vdali, pa vsaj vi, Judje! ne malikujte; torej ne hodite v Galgalo in v Betaven, ne zavoljo malikovanja, pa tudi ne zavoljo češenja praviga Boga.
30. ne hodite tje persegat per živim Bogu, ter svoje zveze poterjevat, ker bi s tem Božjimu imenu nečast delali.
31. Izrael se je umaknil postavi Božji, kakor neukrotljiva krava jarmu, ter je po svojim požélenji živel; zatorej ga Gospod popelje na široke planjave Asirijanov, kakor jagnjeta, ki se rade po širokim pašniku pasejo.
32. *„Efrajm“*, t. j., Izrael, v hebrejskim: *„se je z maliki zvezal“*, t. j., se jim je popolnama vdal, se ne da poboljšati.
33. zatorej *„pusti ga“*, o Juda! nikar se z njim ne pečaj, de te ne zapelje (Hier.).
34. Izraelci se ločijo od navadnih daritevskih pojedin, ter malikam darovane jedí vživajo; zatorej se ne ognušajte per njih mizi.
35. Per pojedinah, malikam v čast napravljenih, so tudi ostudno nečistost počenjali.
36. *„njega varhi“*, t. j., knezi, poglavarji, duhovni Izraeloviga ljudstva ga zapeljujejo v malikovanje, in mu s tem napravljajo sramoto in krivico, ki bi jo mógli po svoji dolžnosti od njega odvračati.
37. Razkropljeni bodo med narode, kakor de bi jih vihar pobral in razvel po deželah, *„in osramoteni bodo zavoljo svojih daritev“*, ktere so malikam v čast opravljali, ker jim niso môgle nič pomagati.

Digitized by Google

V. Poglavje.

Gospod preti Izraelu in Judu, de ji bo tepel zavoljo njune nezvestobe; nobena človeška pomoč njima ne bo nič pomagala, kadar jima bo Gospod nasproti.

1. Poslušajte to, duhovni! in čujte, hiša Izraelova! in vlecite na uho, hiša králjeva![1]) zakaj zoper vas je sodba,[2]) ker ste zaderga na čuvajnici, in razpeta mreža na Taboru.[3])

2. In klavne darove obračate v globočino;[4]) jez pa bom vse strahoval.[5])

3. Jez poznam Efrajma,[6]) in Izrael ni pred mano skrit; ker Efrajm zdaj nečistost počenja, Izrael je oskrunjen.

4. Oní ne obračajo svojih misel, de bi se vernili k svojimu Bogu; ker nečisti duh je med njimi, in Gospoda ne spoznajo.[7])

5. In ošabnost Izraelova bo pričala zoper svoje obličje;[8]) in Izrael in Efrajm bota padla v svoji pregrehi, padel bo tudi Juda ž njima.[9])

6. S svojo dróbnico in govejo živino pojdejo iskat Gospoda, pa ga ne bodo našli; odtegnil se jim je.[10])

7. Zoper Gospoda so se pregrešili, ker so ptuje otroke rodili;[11]) zdaj pa jih bo požerl en mesec z njih delšino vred.[12])

8. Trobíte na rog v Gabai, na trobento v Rami;[13]) tulíte v

1. Prerok svarí Izraelce in Jude, zlasti pa njih poglavarje in duhovne, kteri bi mógli, kakor čuvaji na čuvajnici, ljudstvo opominjati, ter mu bližnje nevarnosti naznanjati, pa mu še, kakor lovci, svoje mreže in zaderge po hribih nastavljajo, ga vanje vabijo, ter v malikovanje zapeljujejo (Dr. Loh in Reišl).
2. zakaj vas bo Bog ostro sodil in kaznoval.
3. „*na čuvajnici*“, t. j., na višavi, v hebrejskim: „*na Mizpahu*“; ta višava je bila na vzhodnji strani Jordana v Galaadu, hrib „*Tabor*“ pa na zahodnji strani, de je bil tedaj ves Izrael vabljen v malikovavske zaderge svojih vodnikov (Dr. Loh in Reišl). Ljudstvo je zlasti na višavah in hribih rado častilo svoje malike.
4. „*klavne darove*“, t. j., v svoje mališke mreže in zaderge vjete ljudí mečete ali paháte „*v globočino*“, v nesrečo in pogubljenje (Dr. Loh in Reišl).
5. jez pa bom vse vaše hudobno početje sodil in kaznoval.
6. „*Efrajma*“, t. j., Izraelovo ljudstvo. Gl. zgor. 4. pogl. 32. razl.
7. Prav popolnama so malikovanju vdani, ter ne spoznajo in ne častijo praviga Boga. — Kar se tukaj in drugej od malikovanja govorí, kristjan lahko obrača na bolj olikano in skrito malikovanje, ki se tudi med kristjani pogostama nahaja. Gl. Modr. 15. pogl. 15. razl.
8. Ošabni Izrael bo zoper sebe pričal per sodbi Božji, kakó predérzno je ravnal, de se je zoper svojiga Boga in zoper njegovo postavo vzdignil.
9. Izrael in Juda bota v sužnost odpeljana zavoljo svojih hudobij.
10. V svoji stiski bodo z obilnimi daritvami iskali Gospoda utolažiti, pa ga ne bodo mógli.
11. ker so malikovavski očetje tudi svoje otroke zapeljali v malikovanje.
12. zdaj pa jih bo požerl sovražnik v kratkim času z njih premoženjem vred; — „*en mesec*“ pomeni kratek čas.
13. Že se bliža sovražnik; zatorej trobite na rogove in trobente, o Judje! ter

Digitized by Google

Betavenu; za tvojim herbtam je, o Benjamin![14])

9. Efrajm bo pustota ob dnevu svojiga pokorjenja; nad rodovi Izraelovimi kažem zvestobo.[15])

10. Poglavarji Judovi so enaki njim, ki mejnike prestavljajo;[16]) na njé bom izlil svojo jezo kakor vodo.

11. Efrajm terpí silo, potert po pravici; ker je jel hoditi za nesnagami.[17])

12. Jez pa sim Efrajmu kakor molj, in kakor trohlína hiši Judovi.[18])

13. In Efrajm je čutil svojo bolezen, in Juda svojo obezo;[19]) in Efrajm je šel k Asarju,[20]) in *(Juda)* je poslal k kralju maševavcu;[21]) tode ta vas ne bo mogel ozdraviti, in tudi ne bo mogel vaše vezí razrešiti.

14. Ker jez sim kakor levinja Efrajmu, in kakor mlad lev hiši Judovi; jez, jez zagrabim ino grem; jez odnesem, in ga ni, de bi otél.[22])

15. Pojdem, ter se bom vernil na svoje mesto,[23]) dokler ne obnemagate, in ne išete mojiga obličja.[24])

---

sklicujte svoje bojake zoper njega. — „*Gabaa*“ in „*Rama*“ ste bile v Benjaminovi deležníni, tedaj v Judovim kraljestvu.

14. „*tulite* (prebivavci) *v Betavenu*“, t. j., vekajte, o Izraelci! ker sovražnik je že blizo. — „*Betaven*“ ali „*Betel*“ je bil v Efrajmovi deležníni, tedaj v Izraelovim kraljestvu. — „*Za tvojim herbtam je*“ sovražnik, kmalo kmalo te bo zadela šiba Božja, o Judovo kraljestvo!

15. „*kažem zvestobo*“ v spolnovanji téga, s čemur jim pretím.

16. „*Poglavarji Judovi so*“ goljufi, ki si ptuje premoženje perlastujejo, so ljudje, ki čez mejo Božjih postav in pravice stopajo. Gl. 5. Mojz. 19, 14: 27, 17. Prip. 22, 28.

17. „*za nesnagami*“, t. j., za maliki, v hebrejskim: „*po* (svoji) *postavi*“, t. j., jel je živeti po svoji spačeni volji.

18. Kakor molj obleko in trohlina drevó končá, takó bom tudi jez končal Izraelovo kraljestvo po Asirijanih, Judovo pa po Kaldejcih.

19. „*svojo bolezen*“, t. j., svojo slabost in nezmožnost; „*in Juda svojo obezo*“, svojo obezano smertno rano, t. j., svoj bližnji pogin.

20. „*Efrajm*“ ali Izrael je šel k Asirijanam pomoči iskat. — Manahem je dal asirskimu kralju Fulu tavžent talentov srebra, de naj bi mu pomagal kraljestvo uterditi. Gl. 4. Kralj. 15, 19.

21. Ahaz je iskal pomoči per Teglatfalasarji, asirskim kralji, de naj bi ga varoval napadov kralja izraelskiga in sirskiga, ter naj bi se maševal nad njima. Gl. 4. Kralj. 16, 7. 8.

22. Nihče ne more Izraelu in Judu pomagati, ter ji otéti, ker sim jez njun sovražnik; jez sim kakor lev, kteri plen ali rop zagrabi in odnese, in nihče mu ga ne more izdreti.

23. „*na svoje mesto*“, namreč v nebesa, t. j., odtegnil bom ljudstvu svojo milost, ter ga bom sovražniku v roke dal.

24. dokler se v svoji stiski ne spokoritè, in poboljšani k meni ne vernete.

Digitized by Google

VI. Poglavje.

Judje in Izraelci se bodo v svojih stiskah nekoliko časa spreobernili, po tem pa se bodo spet kmalo v svoje hudobije povernili.

1. V svoji stiski se bodo zgodej k meni vzdignili[1]) *(ter porečejo)*: „Pridite in vernimo se k Gospodu;

2. ker on sam nas je vjel, tedaj nas bo tudi rešil; udaril nas je, in nas bo tudi ozdravil.[2])

3. Oživil nas bo čez dva dni, in tretji dan nas bo obudil;[3]) in živeli bomo[4]) pred njega obličjem. Razumejmo in si perzadevajmo, de spoznavamo Gospoda; kakor zarija je pripravljen njegov izhod; in prišel bo k nam kakor zgodnji in pozni dež na zemljo“.[5]) 1. Kor. 15, 4.

4. Kaj ti čem storiti, o Efrajm? Kaj ti čem storiti, o Juda?[6]) Vaše usmiljenje je kakor jutranja megla, in kakor rosa, ki zjutraj zgine.[7])

5. Zavoljo tega jih otesujem po prerokih, in ubijam z besedo svojih ust;[8]) in tvoja sodba se bo kakor luč perkazala.[9])

6. Ker usmiljenje hočem, in

---

1. Té besede so v tesni zvezi s poslednjimi besedami popréšnjiga poglavja, zatorej se v hebrejskim berejo še v zgornjim poglavji. Pomen: Ob prihodnjih nadlogah se bojo Judje in Izraelci k meni spreobernili (v. 2. in 3.), in Bog jih bo po nekim času spet prestavil v popréšnji stan.
2. V hebrejskim: *„ker on sam nas je raztergal, tedaj bo nas tudi zacelil; udaril, in bo nas tudi obezal“*.
3. V kratkim času nas bo v popréšnji stan postavil. Besedi *„oživil“* in *„obudil“* ste podoba prestave v popréšnji srečni stan. Gl. Iz. 26, 19. Eceh. 37, 1—10.
4. *„in živeli bomo“*, t. j., in srečni bomo pod njegovim varstvam.
5. Bog nas bo rešil iz nadlog, mi pa si bomo perzadevali, spoznavati in častiti Gospoda; ker kmalo pride iz nebés, kamor se je umaknil (zgor. 5, 15.), kakor jutranja zarija k nam, in nas bo o pravim času osrečil s svojim blagodaram, kakor zgodnji in pozni dež o pravim času na zemljo pride. — Zastran zgodnjiga in pozniga dežja glej 5. Mojz. 11, 14. Prip. 16, 15. Job. 29, 30. — Prerok je bil zgorej (5, 14.) napovedal odpeljanje vsiga ljudstva v sužnost, in je tudi rekel, de mu bo Gospod spet svojo milost skazal, ako se bo spokoril. Tukaj pa prerokuje njega pokoro in naslednje rešenje iz sužnosti. Sveti očetje Hieronim, Avguštin, Ciprijan, Gregori Véliki in vsi očetje, kteri zgornjo versto razlagajo, si mislijo z besedami: *„tretji dan nas bo obudil“*, ob enim tudi vstajenje Jezusa Kristusa in njegovih vernih z njim vred (1. Kor. 15, 4. Fil. 3, 10. 11. Rim. 6, 4. 5.), kar se tudi s pomenam téga prerokovanja zlega, ko je namreč rešenje Judov iz sužnosti podoba človeškiga rešenja, in tedaj tudi vstajenja mesá, ktero vstajenje je dopolnjenje ali dokončanje človeškiga rešenja.
6. Prerok spet začne Jude in Izraelce svariti, ter toži, de njih spreobernjenje ne bo stanovitno, od kteriga je ravno kar govoril.
7. Vaša ljubezen do bližnjiga in vaša pobožnost je nestanovitna.
8. Zavoljo téga jih učím in svarím po prerokih, ter jim napovedujem nesrečo in pokončanje.
9. *„tvoja sodba“*, o ljudstvo! tvoja obsodba, tvoja kazen, ki te bo zadela, bo vsim očitna, kakor luč. Vsi se bodo lahko prepričali, de je pravična.

Digitized by Google

ne darú; in spoznanje Boga bolj kakor žgavne daritve.[10]) Mat. 9, 13: 12, 7.

7. Oni pa so kakor Adam prestopili zavezo, in tam[11]) so se zoper mene pregrešili.

8. Galaad[12]) je mesto, kjer se maliki delajo, ognušenje s kervjo,[13])

9. in je kakor gerlo razbojnikov, ter se derží duhovnov, ki na potu morijo popotnike iz Sihema: ker oni hudobijo počenjajo.[14])

10. V hiši Izraelovi vidim strahovitne rečí; ondi Efrajm nečistost počenja; Izrael je oskrunjen.

11. Pa tudi ti, o Juda! bodi perpravljen k žetvi, ko bom hotel odverniti sužnost svojiga ljudstva.[15])

VII. Poglavje.

Gospod očita Izraelcam hudobije, kterim so se vdali; njih zaupanje na pomoč Egipčanov in Asirijanov je prazno.

1. Ko hočem ozdraviti Izra- | ela, se razodeva Efrajmova pre-

---

10. Vi sicer opravljate zapovedane daritve, toda brez ljubezni do bližnjiga, brez prave pobožnosti, brez spoznavanja praviga Boga in brez ljubezni do njega; ker tedaj pervo reč zanemarjate, zato vas bo zadela moja šiba. — De se s tem daritve in zunanja Božja služba ne zametujejo, ampak le notranjimu pobožnimu duhu, iz kteriga bi mógle izvirati, zad stavijo, je bilo že opomnjeno. Gl. Jer. 7, 21. razl. 24.

11. „*tam*“ v obljubljeni deželi so mi bili nezvesti in nepokorni.

12. „*Galaad*“, dežela unstran Jordana v Izraelovim kraljestvu.

13. Galaad je kraj, kjer malikujejo, in v malikovanje zapeljujejo, in kri prelivajo. V hebrejskim: „*Galaad, mesto hudodelnikov, s kervjo ognušen*“.

14. Galaajani so tolovaji, ki se družijo s popi zlatih telet, kteri napadajo in morijo romarje, kteri s Sihema v Jeruzalem hodijo molit praviga Boga; napadajo in morijo pa jih zato, de se nad njimi mašujejo, ker nočejo moliti zlatih telet, in s svojim napadanjem tudi druge odvračajo od romanja v Jeruzalem. V hebrejskim: „*Kakor tolovaji čakajo človeka, takó* (čaka in) *mori družba duhovnov na potu v Sihem*“, namreč tiste, ki tje bežijo v perbežališe, de se umaknejo njim, ki jim po življenji strežejo (4. Mojz. 35, 12. Joz. 20, 7. 8.). — S tem se naznanja naj veči brezvestnost in hudoba tistih popov, ki so še celó take morili, ktere je postava zavetvala, ali jim perbežališe naklanjala.

15. Pa tudi ti, o Juda! bodi perpravljen za kazen, ki te bo zadela ravno tisti čas, ko bom hotel „*sužnost*“, t. j., stisko, od tebe odverniti. — „*Žetev*“ je podoba velike kazni. Gl. Jer. 51, 33. Joel. 4, 13. — Z besedo „*sužnost*“ ali „*jetništvo*“, si Hebrejic misli sploh vsako hudo stisko in nadlogo, ki človeka tare. Gl. Job. 36, 13. Ps. 13, 7. Prerok ima tukaj blezo pred očmi pomoč, ki jo je hotel Bog podeliti kralju Ahazu, ko ga je izraelski in sirski kralj stiskal, ako bi bil vanj zaupal, in ko bi ne bil iz pomanjkanja terdniga zaupanja v Boga per Asirijanih pomoči iskal. Gl. Iz. 7. pogl. 2. razl. — Dr. Loh in Reišl pa to versto takole prestavljata in razlagata: . . . „*ko bom odvernil sužnost svojiga ljudstva*“, t. j., še prejden bom svoje ljudstvo Izraelovo iz sužnosti rešil, boš ti, o Juda! žel, kar si sejal; tudi tebe bo zadela moja kazen.

Digitized by Google

greha in samarijska hudobija;[1]) ker laž napravljajo,[2]) tatje noter hodijo in ropajo, tolovaji so zunaj.[3])

2. De kje ne pravijo v svojim sercu, de se spominjam vse njih hudobije; jih zdaj obdajajo njih naklepi, kteri se izpolnujejo pred mojim obličjem.[4])

3. S svojo hudobo veselijo kralja, in s svojimi lažmi poglavarje.[5])

4. Vsi so prešestniki, enaki peči, ki jo je pek razbelil; malo časa je mesto počivalo od omešenja kvasú, dokler se ni vse prekvasilo.[6])

5. Dan našiga kralja[7]) jamejo poglavarji divjati od vina; on iztegne svojo roko z zasmehovavci;[8])

6. zakaj oni perpravljajo svoje serce kakor peč, ko jih on zalezuje; vso noč spí njih pek, zjutraj pa je sam užgan kakor ognjen plamen.[9])

---

1. Ko si perzadevam, ozdraviti bolno — spačeno — v hudobije zagreznjeno — Izraelovo ljudstvo, ter mu pomagati iz njega žalostniga stanú, zametuje vse moje pomočke; torej se kaže toliko veči njegova spačenost in hudoba (Dr. Loh in Reišl).
2. Izraelci so lažnjivi, goljufni in nezvesti.
3. „*noter hodijo*“, t. j., v hiše, — „*so zunaj*“ na cestah.
4. De se kje s tem ne izgovarjajo: „Bog nas kaznuje zavoljo naših starih grehov, zavoljo grehov naših očetov“, morajo njih lastni hudobni nameni, ktere pred mojimi očmi izpolnujejo, pričati zoper njé, ter jih prepričati, de so kaznovanja vredni. — V hebrejskim: „*Oni mislijo v svojih sercih, de se vse njih hudobe spominjam, in vender jih obdajajo njih dela; odkrite so pred mojimi očmi*“.
5. Njih kralji in poglavarji so takó hudobni, de se veselijo hudobe in lažnjivosti svojih podložnikov.
6. Vsi gorijo po malikovanji, pa tudi po nečistosti, ki jo per malikovanji počenjajo, enako peči, ki jo pek zakuri; le malo časa je „*mesto*“, t. j., ljudstvo, prejenjalo malikovati, pa kmalo je malikovanje vse ljudstvo prekvasilo, in ga takó spačilo, kakoršno je zdaj. — Kratki čas, ko je bilo ljudstvo prenehalo malikovati, je bil po misli razlagavcov začetek Jehutoviga kraljevanja, ko je bil namreč ta kralj češenje Baalov iztrebil (4. Kralj. 13. pogl.): pa kmalo je bila njegova gorečnost omerznila, ko je častil zlate teleta (4. Kralj. 10, 29.), in je s tem ljudstvu dal perložnost in pohujšanje, de se je bilo polagama spet popolnama vdalo malikovanju. — V hebrejskim: ... „*razbelil, ko je bil jenjal zjutraj zgodaj testo mesiti, de se je prekvasilo*“. Pomen: Polni so tako gorečiga požélenja po prešestvanji — po uporu zoper Boga in postavo, pa tudi po nečistosti, — de so enaki peči tisti čas, ko je naj bolj razbeljena, namreč zjutraj ko pek iz omešeniga testá hlebe dela, in jih po tem usaja.
7. „*Dan našiga kralja*“ je dan rojstva ali pa kronanja.
8. Kralj podá svojo roko zasmehovavcam, t. j., se s takimi druži, ter z njimi jé in pije, kteri se mu z besedami perlizujejo, v svojim sercu pa hude naklepe zoper njega kuhajo.
9. zakaj kakor razbeljena peč gorí njih serce po uporu, kralj pa misli, kakó de bi jih s pota spravil. Per vsim tem pa vender le vso noč brezskerbno spí, zjutraj pa pade v hrupu, kteriga so njegovi zalezovavci napravili. — To se da lahko oberniti na Zaharija, kteriga je bil Selum umoril (4. Kralj. 15, 8. 10.). —

Digitized by Google

7. Vsi so razbeljeni kakor peč, in požérajo svoje sodnike; vsi njih kralji padajo; ni ga izmed njih, kteri bi k meni klical,[10])

8. Efrajm se sam meša z ljudstvi; Efrajm je kakor podpepelni kruh, ki se ne oberne.[11])

9. Ptujci povživajo njegovo moč, in sam ne čuti; pa tudi sivi lasje ga obdajajo, in sam ne vé.[12])

10. In ponižana bo ošabnost Izraelova pred njegovim obličjem; pa se ne vernejo k Gospodu svojimu Bogu, in ga ne išejo per vsim tém.[13])

11. Efrajm je kakor zapeljan golob, ki nima pameti;[14]) Egipt kličejo,[15]) k Asirijanam gredó.[16])

12. In ko bodo odšli, bom čez njé razpel svojo mrežo; kakor ptico spod néba jih bom doli potegnil; tepel jih bom, kakor so slišali v svojim zbirališu.[17])

13. Gorjé jim, ker so od mene odstopili; razdjani bodo, ker so se zoper mene pregrešili; jez sim jih rešil,[18]) oni pa laži zoper mene govorijo.[19])

14. In ne kličejo k meni v svojim sercu, ampak tulijo v svojih hramih:[20]) v pšenico in vino so zamišljeni,[21]) od mene so odstopili.

V hebrejskim: „*Oni perpravljajo* (goreče) *kakor peč svoje serce na zvijačo*“ i. t. d.

10. „*so razbeljeni*“ po jezi, sovraštvu in druzih strastih, ktere v njih gorijo kakor ogenj v peči, upore in hrupe vnemajo; slabi kralji, ki nimajo skerbí, de bi se postave dopolnovale, v uporih padajo, in vender se v teh stiskah k Gospodu ne obernejo.

11. Efrajm (Izraelovo kraljestvo) se meša z malikovavci po zakonih, po zvezah, po sprejemi njih malikov, in gre zavoljo téga svojimu pokončanju naproti, kakor kruh, ki se pod živim pepelam peče in sežge, če se ne oberne (Dr. Loh in Reišl).

12. „*Ptujci*“, Sirijani in Asirijani mu jemljejo zaklade in dežele (4. Kralj. 15, 19. 29.), pa ne čuti nevarnosti, ki mu preti; Izrael (njega deržava) je enak sivi glavi, blizo smerti, pa ne vé, de je že blizo svojiga pogina.

13. Izrael bo ponižan — osramoten — kaznovan — pred svojimi očmi zavoljo svoje ošabnosti, nepokornosti in terdovratnosti.

14. Izraelci so enaki golobam, ki se lahko dajo v zaderge pervabiti, ker pameti nimajo.

15. „*Egipt kličejo*“ na pomoč. Gl. 4. Kralj. 17, 4.

16. „*k Asirijanam gredó*“, jih pomoči prosit, ne pa Boga. Gl. 4. Kralj. 15, 19: 17, 4.

17. Desiravno per ptujih narodih pomoči išejo, vender ne bodo ubežali svojimu poginu, kteriga sim jim perpravil zavoljo njih pregreh, kar lahko slišijo v svojih zbirališih, kjer se jim postava in opominjanje prerokov bere. Gl. 3. Mojz. 26, 14. i. d.: 5 Mojz. 27, 15: 28, 15: 4. Kralj. 17, 13.

18. „*jez sim jih rešil*“ iz egiptovske sužnosti in iz druzih nevarnost.

19. obetajo poboljšanje, pa se vender ne spreobernejo; obetajo zvestobo, pa vender le za maliki lazijo. Perm. spod. 12, 1. 2: 4. Kralj. 17, 9. i. d.

20. „*tulijo*“, vpijejo, glasno prosijo svoje malike, de naj jih uslišijo. Perm. 3. Kralj. 18, 26. 27.

21. prav po besedi: „*nad pšenico in vinam prežvekvajo*“, t. j., v vživanje časnih dobrot so zagreznjeni, trebuh je njih Bog (Filip. 3, 19.), in zavoljo téga so Gospoda zapustili (Dr. Loh in Reišl).

Digitized by Google

15. Jez sim jih učíl, in njih roke poterdoval; oni pa zoper mene hudo mislijo.[22])

16. Vernili so se, de bi brez jarma bili;[23]) oni so kakor goljufen lok;[24]) padli bodo njih poglavarji zavoljo serditosti svojiga jezika.[25]) Zato bodo zasmehovani v egiptovski deželi.[26])

VIII. Poglavje.

Izrael bo pokončan zavoljo svoje nezvestobe, pa tudi Juda bo zadela kazen Božja.

1. V tvojih ustih bodi trobenta,[1]) kakor orel nad hišo Gospodovo;[2]) zato ker so prestopili mojo zavezo, in se pregrešili zoper mojo postavo.

2. Klicali me bodo: Moj Bog! mi, Izrael, te spoznamo.

3. Zavergel je Izrael dobro, sovražnik ga bo preganjal.

4. Oni so kraljevali, pa ne po meni;[3]) bili so poglavarji, pa jih nisim spoznal; iz svojiga srebra in iz svojiga zlata so si naredili malike, de poginejo.[4])

---

22. Dal sim jim postavo, in bil sim jim pomoč v sili (4. Kralj. 13, 15: 14, 25.); oni pa mislijo, kakó de bi me žalili.

23. „*de bi brez jarma bili*“, t. j., brez postave kakor v Egiptu pred Mojzesam. — V hebrejskim: „*Vernili so se, tode ne k Najvišimu*“.

24. „*kakor goljufen lok*“, kteri krivó méri, s kterim se ne more pravi cilj zadeti. Tudi Izraelci krivó mérijo, ko se k Asirijanam in Egipčanam obračajo, ne pa k Bogu; torej ne bodo dosegli svojiga namena (Dr. Loh in Reišl).

25. „*zavoljo serditosti svojiga jezika*“, t. j., zavoljo svojiga neverniga in preklinjavskiga govorjenja zoper Boga in njegovo postavo.

26. V kazen za svoje preklinjavsko govorjenje ne bodo Izraelci per Egipčanih pomoči našli; zasmehovani se bodo pobrali iz Egipta. — Ozej, posledniji Izraelov kralj, ki je asirskimu kralju davek dajal, je hotel njega jarem otresti, ker je blezo upal egiptovsko pomoč zoper njega doseči; tode se je ogoljufal. Salmanasar, asirski kralj, je storil konec Izraelovimu kraljestvu. Gl. 4. Kralj. 17.

1. Kakor trobento povzdigni svoj glas, ter oznanuj Izraelcam, de takó hitró kakor orel pride nad njé sovražnik.

2. „*kakor orel*“ (pride sovražnik) „*nad hišo Gospodovo*“, t. j., nad tempelj, ali pa nad Izraelovo deželo. — Če je „*hiša Gospodova*“ tempelj v Jeruzalemu, tedaj pomeni „*orel*“ Nabuhodonozorja (perm. Eceh. 17, 3.); če pa „*hiša Gospodova*“ pomeni sploh Izraelovo deželo (perm. spod. 9, 15.), tedaj upodobuje „*orel*“ kralja Salmanasarja. Gl. 4. Kralj. 17, 6. (Dr. Loh in Reišl).

3. „*pa ne po meni*“, t. j., ne po moji volji, ne po mojim povelji. — To obračajo nekteri razlagavci na vse kralje Izraeloviga kraljestva, ktero se je bilo po uporu zoper Božjo voljo spočelo, ter se od Judoviga kraljestva ločilo; Jeroboam, pervi Izraelov kralj, se je bil po uporu in po sili vrinil (3. Kralj. 11, 26: 12.); drugi si mislijo poznejšinje upornike ali puntarje, kteri so: Zambri (3. Kralj. 16, 9.), Ambri (v. 16.) in Selum (4. Kralj. 15, 13.).

4. V hebrejskim: ... „*so si naredili malike, zato bodo iztrebljeni.*

Digitized by Google

5. Zaverženo je tvoje tele, Samarija! moj serd se je razjezil zoper njé;[5]) kakó dolgo se ne bodo môgli očistiti?[6])

6. Ker iz Izraela je tudi ono;[7]) umetnik ga je naredil, in ni Bog; zakaj v pajčino bo tele samarijsko.[8])

7. Ker veter sejejo, torej bodo vihar želi;[9]) ne bo je ondi bilke stalo, setev ne bo moke dala; ako bi jo tudi dala, jo bodo ptujci povžili.[10])

8. Požert bo Izrael, kakor nesnažna posoda bo zdaj med narodi.[11])

9. Ker oni gredo k Asurju kakor sam sebi prepušen divji osel;[12]) Efrajm daje ljubejem darove.[13])

10. Pa če tudi za plačilo najemajo narode, jih bom vender zdaj zbral; in počíli se bodo nekoliko od bremena *(svojiga)* kralja in poglavarjev.[14])

11. Ker je Efrajm namnožil altarje za grešenje,[15]) so mu bili altarji v pregreho.[16])

12. Pisal sim mu mnogotere svoje postave, ktere so bile štete kakor ptuje.[17])

13. Darove bodo nosili,[18]) meso darovali in jedli, Gospod pa jih ne bo sprejemal; zdaj se bo spominjal njih hudobije, in bo obiskal

---

5. O Samarija! tvoje zlato tele, ki vanj zaupaš, bodo sovražniki ob tla vergli in njegove častivce v sužnost peljali, nad kterimi se je vnela moja jeza. Gl. 3. Kralj. pogl. 12. razl. 13.

6. „*kako dolgo se ne bodo*“ odpovedali češenju zlatiga teleta?

7. „*je tudi ono*“, namreč tele; Izraelci so ga dali narediti.

8. „*v pajčino bo tele*“, v hebrejskim: „*v kosce bo tele*“; Asirijani ga bodo namreč v kosce zdrobili.

9. Izraelci se ne le zastonj trudijo s češenjem svojih malikov, ampak še celó sebi v škodo. — Dr. Loh in Reišl pa takole: Izraelci sami sebi nesrečo nakopavajo; kar sejejo, bodo tudi želi.

10. „*vihar*“, huda vojska bo vse pridelke pokončala, in kar bo še ostalo, bodo sovražniki povžili.

11. „*kakor nesnažna posoda*“, t. j., zaničevani bodo Izraelci med narodi v terdi sužnosti, kakor kaka gerda posoda.

12. Izraelci išejo pomoči per Asirijanih, in so enaki neukrotenimu in razuzdanimu divjimu oslu; kakor namreč divji osel po svojim nagonu sem ter tje hódi, tako se tudi Izraelci, ki so uzdo Božjih postav od sebe vergli, zdaj k temu, zdaj k unimu ljudstvu obračajo, in ga prosijo pomoči, ki bi je mógli le per Bogu iskati.

13. „*ljubejem*“, narodam, Egipčanam in Asirijanam.

14. Desiravno Izraelci išejo Egipčane z darili si perdobiti (gl. zgor. pogl. 7. razl. 26.), jih bom vender po vsi njih deželi zbral, in med narode razkropil. Po tem, v sužnosti, bodo mir imeli pred svojimi kralji, kterih gospostvo jih je večkrat tolikanj težílo. V hebrejskim: ... „*zbral, in žalovali bodo nekoliko* (časa) *zavoljo bremena kralja* (asirskiga) *in poglavarjev*“ (Pagnin).

15. „*altarje*“, de na njih malikam v čast darujejo, tedaj grešijo.

16. „*v pregreho*“, t. j., v pregrešenje in zadolženje.

17. Dal sim jim svoje postave po Mojzesu in po prerokih, oni pa so jih ko postave kaciga ptujiga človeka v nemar pušali.

18. V svojih stiskah in nadlogah mi bodo darovali.

Digitized by Google

njih grehe; in se bodo v Egipt vernili.[19])

14. In Izrael je pozabil svojiga stvarnika, in si je zidal mališnice:[20]) in Juda je namnožil obterjene mesta;[21]) jez pa bom poslal ogenj v njegove mesta, kteri bo požerl njegove hiše.[22])

IX. Poglavje.

Bog bo dal Izraelce v sužnost peljati zavoljo njih hudobe in malikovanja.

1. Nikar se ne vesêli, Izrael![1]) nikar se ne raduj kakor ljudstva;[2]) ker nečistuješ deleč od svojiga Boga, imaš rad plačilo na vsih pšeničnih gumnih.[3])

2. Gumno in tlačivnica jih ne bote nasitovale, in vino jih bo goljufalo.[4])

3. Ne bodo prebivali v deželi Gospodovi; Efrajm se bo v Egipt vernil, in bo med Asirijani nagnusno jedel.[5])

---

19. „*oni se bodo v Egipt vernili*“, kar je storil Ozej, poslednji izraelski kralj. Gl. 4. Kralj. 17, 4. — Drugi si pa s temi besedami mislijo: „*oni*“, namreč Izraelci, bodo prišli v takošno sužnost, v kakoršni so bili nekdaj v Egiptu.

20. „*mališnice*“, t. j., tempeljne svojim malikam v čast.

21. Juda je naredil veliko terdnjav in braniš zoper sovražnika, v Gospoda pa ni zaupal. Gl. Iz. 22, 10. 11.

22. To méri na pokončanje vse Judeje po Kaldejcih.

1. Po misli nekterih razlagavcov méri to na čase Jeroboama II. (4. Kralj. 14, 23. i. d.) po neki dobljeni zmagi zoper zunanje sovražnike, ko so se Izraelci pregrešno veselili, ter so v svojo moč in v svojiga kralja vse svoje zaupanje stavili; ali pa méri to na zahvalno praznovanje za pridelke, ktere so Izraelci svojim malikam perpisovali, jih zato častili in hvalili, in se per tem po ajdovsko razveseljevali.

2. „*kakor ljudstva*“, t. j., kakor ajdovski narodi, ki pregrešne veselice imajo, in se nespametno razveseljujejo.

3. „*ker nečistuješ*“, t. j., malikuješ — deleč ločen od svojiga Boga, „*rad imaš plačilo*“, obilne pridelke za svoje malikovanje, „*na vsih pšeničnih gumnih*“, t. j., na tléh, kjer se pšenica mlati. Pomen: O Izrael! ki si se malikovanju vdal, in si zapustil Gospoda svojiga Boga, nikar se ne vesêli svojih pridelkov, ktere svojim malikam perpisuješ, ter misliš, de si jih od njih prejel ko plačilo za češenje, ktero jim skazuješ, saj jih ne boš užival.

4. „*Gumno*“ jim ne bo dajalo žita v jed, „*tlačivnica*“ jim ne bo dajala vina v pijačo, ker oboje bodo sovražniki povžili in pokončali; — „*vino jih bo goljufalo*“ v njih upanji ga pridelati.

5. „*Efrajm se bo v Egipt vernil*“, t. j., Izraelci pojdejo v tako terdo sužnost, v kakoršni so bili nekdaj v Egiptu; lahko si pa tudi mislimo, desiravno nam zgodovina téga ne pové, de je bilo namreč veliko Izraelcov, ob njih peljanji v asirsko sužnost, v Egipt zbežalo pod mečji egiptovsko gospostvo; — „*bo nagnusno jedel*“, t. j., jedí, kakoršne so bile Izraelcam prepovedane v postavi.

Digitized by Google

4. Ne bodo Gospodu darovali vina,[6]) in ne bodo mu dopadli;[7]) njih daritve bodo kakor kruh žalujočih.[8]) Vsi, ki ga jedó, se ognusijo; ker njih kruh je za njih dušo, in ne pride v hišo Gospodovo.[9])

5. Kaj bote počeli ob praznikih, ob godéh Gospodovih?[10])

6. Ker glej, oni gredó iz razdjanja,[11]) Egipt jih bo nabral,[12]) Memf[13]) jih bo pokopaval; zaželeno njih srebro bo podedvala kropiva, germovje bo v njih šotorih.[14])

7. Pridejo dnevi obiskanja, pridejo dnevi povračila; védi, Izrael! de je prerok aboten, nespameten duhovni mož zavoljo obilnosti tvojih pregreh in zavoljo velikosti tvoje neumnosti.[15])

8. Efrajm gleda zraven mojiga Boga;[16]) prerok je zaderga k padcu na vsih svojih potih,[17]) nespamet je v hiši njegoviga boga.[18])

9. Globoko so padli v greh, kakor nekdaj v Gabai;[19]) spomnil se bo njih hudobije, in obiskal bo njih grehe.

10. Kakor grozdje v pušavi sim našel Izraela, kakor perve smokve verh smokviniga drevesa

---

6. ker bo vse darovanje nehalo zavoljo pomanjkanja praviga kraja, ki je v postavi zapovedan. Gl. 5. Mojz. 12, 5. i. d. Perm. 2. Mojz. 30, 6. in 3. Mojz. 23, 13.
7. ako bi mu še toliko in toliko darov darovali.
8. „*njih daritve*“, ko bi jih tudi ondi v sužnosti opravljali, bi bile nečiste in nagnusne, kakoršne so pojedine za mertvimi, ker se jih z merliči ognušeni vdeležujejo. Gl. 4. Mojz. 19, 11. 14. 16. 22.
9. Take ognušene jedí, ki jih z merliči ognušeni ljudje vživajo, so „*za njih dušo*“, t. j., za ohranjenje njih življenja, „*v hišo Gospodovo*“, t. j., v tempelj, pa se ne smejo pernesti: ravno take nagnusne — Bogu neprijetne — bodo daritve Izraelcov v sužnosti, če jih bodo ondi opravljali; zakaj pravi kraj, kjer se sme Bogu darovati, in kjer so mu daritve prijetne, je tempelj v Jeruzalemu. Gl. zgor. 6. razl. Perm. Iz. 66, 3. Jer. 16, 7.
10. v sužnosti, ker ne bote smeli Bogu darovati?
11. „*iz razdjanja*“, iz razvaljenih mest, iz obrobkane dežele.
12. en del Izraelcov pojde v Egipt, drugi pojdejo na Asirsko v véliko mesto Ninive. Gl. zgor. 5. razl.
13. „*Memf*“ (Memfis), véliko mesto na Egiptovskim.
14. V lepi Palestini, kjer je obilno Izraelcam tolikanj ljubiga srebrá, se bodo kropive razrašale, in v njih razvaljenih hišah bo germovje rastlo.
15. Vedite, o Izraelci! de bodo vaši krivi preroki, ki vam le vse dobro prerokujejo, ko abotniki in neumneži spoznani tisti čas, ko pride nad vas šiba Božja, zavoljo vaših in njih pregreh.
16. Izraelci se ozérajo po ptuji pomoči, in bi radi, de bi jih Gospod varoval sovražnikov; zraven službe Božje so malikovanju vdani.
17. Krivi preroki išejo per vsaki perložnosti ljudstvo zapeljevati, in ga pahniti v nesrečo.
18. nespametno malikovanje je v hiši — v tempeljnu — njih malika. — V hebrejskim: ... „*iz sovraštva do hiše svojiga Boga*“, t. j., do Božjiga tempeljna v Jeruzalemu.
19. Kakor so nekdaj Gabaanci in Benjaminci v svoji terdovratnosti in slepoti grešili (gl. Sodn. 19. in 20. pogl.), ravno tako grešijo zdaj Izraelci.

Digitized by Google

sim gledal njih očete;[20]) oni pa so šli k Beelfegorju,[21]) in so se vdali nesramnosti, in so bili gnusobni kakor to, kar so ljubili.[22])

11. Efrajm bo kakor ptica izletel; njih čast bo brez poroda, in brez materniga telesa in brez spočetja.[23])

12. In ko bi tudi izredili sinove, bi storil, de bi bili brez otrók med ljudmi;[24]) pa tudi gorjé jim, ko bom od njih odstopil.

13. Efrajm je bil, kakor sim vidil, kakor Tir uterjen v lepoti,[25]) pa Efrajm popelje svoje otroke k ubijavcu.[26])

14. Daj jim, Gospod! Kaj jim hočeš dati? Daj jim nerodovitne telesa in suhe persi.[27])

15. Vsa njih hudobija je v Galgali,[28]) zato sim jim bil tam sovražin;[29]) zavoljo hudobe njih naklepov jih bom vergel iz svoje hiše, nič več jih ne bom ljubil; vsi njih poglavarji so odpadniki.[30])

16. Efrajm je udarjen, njih korenina se je posušila, sadú ne bodo obrodili. Pa če bodo tudi rodili, bom usmertil ljubčike njih telesa.[31])

17. Zavergel jih bo moj Bog, ker ga niso poslušali; in klatili se bojo med narodi.

---

20. „*perve smokve*“, t. j., perve fige na figovim drevesu. — Pomen: Kakor se razveseli popotnik, ki v pušavi grozdje najde, ter z veseljem po njem seže, in kakor vertnár z veseljem perve smokve ogleduje: s tolikim veseljem sim jez Izraela našel, njih očete z ljubeznijo sprejel, in sim jih za svoje ljudstvo zvolil, ter jim svoje dobrote skazoval, — in vender so mi bili nehvaležni in nezvesti, ker so se k Beelfegorju podali.
21. „*Beelfegor*“ je bil malik, ki so ga z nečistostjo častili (4. Mojz. 25, 3.).
22. zato so bili Izraelci gnusoba pred Bogam, kakor njih malik, kteriga so ljubili, in z nesramnostjo častíli.
23. Efrajm ali Izrael bo zginil iz dežele, in z njim tudi njega čast, ter ne bo za njim sledú, kakor ga ni za ptico, ki skozi hlip (zrak) zletí; in ker ne bo prebivavcov v deželi, torej tudi ne bo spočetja in rojstva otrók (Dr. Loh in Reišl).
24. Ko bi tudi Izraelci otroke rodili, in jih skerbno izredili, bi jim kmalo pomerli; ker jih je Bog zapustil (Dr. Loh in Reišl).
25. Izraelci so bili nekdaj pred ločitvijo od Judoviga kraljestva močni in terdni kakor Tir (gl. popis tega mesta Eceh. 27. pogl.), pa pokončani bodo kakor Tir (Eceh. 26, 15.).
26. Izrael bo s svojim napčnim početjem sam sebe izdal Asirijanam.
27. Gospod! ne dajaj jim otrók, ker bi bili pokončani.
28. kjer so zlasti malikovali. Glej zgor. 4, 15.
29. zavoljo malikovanja in prelomljene zvestobe.
30. „*iz svoje hiše*“, t. j., iz svoje dežele, — „*so odpadniki*“ od vere.
31. „*bom usmertil*“ njih otroke po Asirijanih.

Digitized by Google

X. Poglavje.

Prerok očita Izraelcam malikovanje in druge pregrehe, ter jim napoveduje kazen Božjo.

1. Izrael je košata terta, sadú je na nji permerno;[1]) po obilnosti svojiga sadú pomnožuje altarje,[2]) po rodovitnosti svoje dežele si obilo podob naréja.[3])

2. Razdeljeno je njih serce,[4]) zdaj bodo pokončani;[5]) on bo razdrobil njih podobe, razvalil njih altarje.[6])

3. Zdaj pa porečejo: Nimamo kralja, ker se Gospoda ne bojimò; in kaj nam bo kralj storil?[7])

4. Le govorite besede prazne perkazni, in sklepajte zaveze; sodba pa poganja kakor grenko zeliše v brazdah na njivi.[8])

5. Tele[9]) v Betavnu častijo prebivavci v Samarii; njega ljudstvo in njega popi žalujejo zavoljo njega, ki so se veselili njegove časti, ker je od njega šla.[10])

6. Zakaj tudi ono bo v Asirijo perneseno, ko darilo kralju meševavcu;[11]) sramota bo Efrajma prepadla, in osramoten bo Izrael v svojim sklepu.

---

1. „*permerno*“ njeni košatosti; kolikor bolj je košata terta, toliko več grozdja je na nji.
2. „*pomnožuje altarje*“ malikam v čast; kolikor bolj je Izrael oblagodarjan z Božjimi dobrotami, toliko več altarjev napravlja malikam v čast.
3. kolikor bolj rodovitno deželo ima Izrael, toliko bolj obilno malikov si naréja. Pomen te verste je tedaj: Izrael je podoben lepi, košati terti (Eccli. 15, 6.), na kteri je po permeri njene košatosti tudi obilno grozdja. Bog namreč daje Izraelu svoj blagodar in srečo. Pa kolikor bolj Gospod obklada to ljudstvo s svojimi dobrotami, toliko bolj jih ono trati svojim malikam v čast (Dr. Loh in Reišl).
4. „*Razdeljeno je njih serce*“ med Bogam in maliki.
5. „*zdaj*“, t. j., kmalo bodo pokončani po Asirijanih.
6. Bog bo iztrebil malikę in njih altarje iz dežele.
7. Ko šiba Božja nad njé pride, porečejo: Nimamo kralja, de bi nas varoval; in ker smo Boga — svojiga kralja — zavergli, kaj bi nam zemeljski kralj mogel pomagati zoper Boga, kteri nas zavoljo naše nezvestobe tepe?
8. Le oznanujte, o krivi preroki! svoje zmišljene perkazni, svoje lažnjive prerokve; le nagovarjajte vladarje, de naj sklepajo zaveze z Egipčani in Asirijani; pa glejte, šiba Božja, ktera vas bo tepla, hitro raste kakor plevel na polji.
9. „*Tele*“, prav po besedi: „*Krave v Betavnu*“ i. t. d. Zlatimu teletu se, berž ko ne, tukaj zasmehovaje pravi „*krave*“.
10. Ljudstvo in popi se veselijo zlatiga teleta, ktero častijo in mu darujejo; pa žalovali bodo, ko mu bo sovražnik to čast vzel, in ga seboj v Asirijo popelje.
11. „*tudi ono*“, namreč zlato tele — malik Apis. — Zmagavci so malike premaganih ljudstev seboj jemali v svoje véliko mesto, ker so mislili, de si s tem podložnost zmaganih ljudstev toliko bolj zagotavljajo. Gl. Jer. 48, 7: 49, 3.

Digitized by Google

7. Samarija je storila, de bo njé kralj zginil kakor pena na vodi.[12])

8. In razmetane bodo višave malikove, greh Izraelov;[13]) repje[14]) in osat bota rastla na njih altarjih; in porekó goram: Pokrite nas! in hribam: Padite na nas![15]) Iz. 2, 10. Luk. 23, 30. Skr. raz. 6, 16.

9. Bolj kakor *(svoje)* dni v Gabai je Izrael grešil,[16]) tam so ostali; zatorej jih ne bo zadela vojska *(kakoršna je bila)* v Gabai zoper hudobne otroke.[17])

10. Po svoji želji jih bom strahoval; zbrali se bodo zoper njé narodi, ko bodo strahovani zavoljo svoje dvojne pregrehe.[18])

11. Efrajm je izučena junica, ki rada mane;[19]) jez pa pojdem nad njen lepi vrat,[20]) na Efrajma bom sédel;[21]) Juda bo oral, Jakop si bo brazde vlačil.[22])

12. Sejte si pravičnost, in žanjite milost,[23]) preoravajte si novino,[24]) čas pa je iskati Gospoda, dokler ne pride, kteri vas bo učil pravico.[25])

13. Orali ste hudobijo, pre-

---

12. Samarija je kriva, de bo Izraelovo kraljestvo razdjano, ker je v malikovanje pervolila. V hebrejskim: *„Iztrebljen bo kralj s Samarije kakor pena na vodi“.*

13. razmetani bodo mališki altarji na višavah, ker so Izraelce v greh zapeljevali.

14. *„repje“*, v hebrejskim: *„ternje“*; germovje bo rastlo po razvaljenih maliških altarjih.

15. Izraelci, ki se bodo v berloge sovražnikam skrivali, porečejo: Rajši imamo, de se gore na nas uderejo, in hitro pomerjemo, kakor de bi v sužnosti počasi umirali.

16. tisti čas so le nekteri grešili, zdaj pa greši vse ljudstvo. Gl. zgor. 9, 9.

17. Ker Izraelci hujši grešijo, kakor so Gabaanci grešili, zato jih bo tudi terši vojska — ostreji kazen — zadela kakor une hudobneže. Gl. zgodbo Sod. pogl. 21.

18. *„zavoljo dvojne pregrehe“*, t. j., zavoljo dveh zlatih telet; eno so imeli v Betelu na južni strani, eno pa v Danu na severni strani svoje dežele (3. Kralj. 12, 28. 29.). Teleti se imenujete *„pregreha“*, ker ste v greh zapeljevale.

19. ki rajši mane ali mlati kakor orje. — Živina, ki je méla, ni nosila jarma, ali ižesa, in ne berzde; in je smela jesti, kar je hotla. Ta junica, ki rajši mane, kakor orje, je tedaj podoba pohotniga ali poželjiviga, leniga, dobrih dni vajeniga ljudstva, ki nerado nósi jarem Božjih postav. Gl. 5. Mojz. 25, 4.

20. tej pohotni juníci — temu mehkužnimu ljudstvu — bom djal jarem na vrat v terdi sužnosti.

21. V hebrejskim: *„Efrajmu bom dal jezdica“*; Asirijan ga bo jezdaril, ter v sužnosti pestil.

22. tudi *„Juda“*, t. j., tudi Jakopovi mlajši v Judovim kraljestvu bodo nosili jarem, ter bodo imeli britko in težavno življenje.

23. Spolnujte postavo, in po tem bote dosegli milost.

24. *„preoravajte si novino“*, ledino v novo njivo, t. j., predelajte svoje serce, spreoberníte svoje misli, pa tudi svoje djanje in nehanje. Gl. Jer. 4, 3.

25. Čas je, de išete s poboljšanjem milosti Božje, de vam pride Gospod k pomoči, ter vam podelí pravičnost in z njo tudi časno in večno srečo. Besede:

Digitized by Google

greho ste želi, sad laži ste jedli;[26]) ker si se zanašal na svoje pota, na množico svojih junakov.[27])

14. Vstal bo hrup med tvojim ljudstvam, in vse tvoje gradiša bodo razvaljene, kakor je bil pokončan Salmana od hiše njega, ki je sodil Baala ob dnevu boja, ko je bila mati z otroci vred potrupljena.[28])

15. Takó vam bo Betel storil zavoljo hudobe vaših pregreh.[29])

XI. Poglavje.

Bog je Izraelce z ljubeznijo, z dobrotami k sebi vabil, oni pa so mu bili nepokorni in nehvaležni; zatorej bodo peljani v sužnost, iz ktere se bodo pa spet domu vernili.

1. Kakor preide jutro, tako bo prešel Izraelov kralj.[1]) Dokler je bil Izrael otrok, sim ga ljubil; in iz Egipta sim poklical sina.[2])

„*dokler ne pride, kteri vas bo učil pravico*“, obračajo sveti očetje na Kristusa.

26. Ves vaš trud je bil obernjen v hudobno djanje; hudobijo ste sejali, in zdaj pregrehe žanjete, ter vživate grenki sad svojiga prazniga upanja, po kterim ste sami sebe goljufali.

27. sam sebe si goljufal, o Izrael! „*ker si se zanašal*“ na svoje djanje, na svoje malike in na svojo vojskino moč.

28. „*Vstal bo* (vojskini) *hrup* (ptujih narodov) *med tvojim ljudstvam*“, kteri bodo pokončali tvoje terdne mesta, „*kakor je bil* (nekdaj) *pokončan*“ i. t. d. — Nekdanji razlagavci (sv. Hieronim, Rufin, Ciril, Teodoret in drugi) mislijo, de tukaj prerok méri na zgodbo s Salmanam (Sodn. pogl. 8.), kteriga je bil Gedeon premagal in ubil. Z besedami: „*ki je sodil Baala*“, si mislijo Gedeona, kteri je malika Baala in njega gojzd pokončal (Sod. 6, 25.). Boj s Salmanam je bil silno vnet (Sodn. 8, 16.), njemu se tedaj perlegajo besede: „*ko je bila mati z otroci vred potrupljena*“ ali razterta. — V hebrejskim: „*Hrup se vzdiguje zoper tvoje ljudstvo, in vse tvoje terdnjave bodo razdjane, kakor je Salmana razdjal Betarbel ob dnevu boja*“ i. t. d. — Z besedo „*Salmana*“ si mislijo novejši razlagavci okrajšano ime „*Salmanasar*“, z besedo „*Betarbel*“ pa mesto, ki se mu pravi „*Arbela*“, v Neftalijevi deležnini (1. Mak. 9, 2.). Po njih misli tukaj prerok napoveduje, de bodo vse izraelske terdnjave ravno tako razvaljene, kakor je bil nekoliko časa poprej (4. Kralj. 17, 3.) kralj Salmanasar razdjal Arbelo.

29. Vse té kazni bodo vas, Izraelci! zadele zavoljo vašiga malikovanja, ki ga zlasti v Betelu počenjate.

1. namreč poslednji kralj Ozej (4. Kralj. 17, 6.); kralj Salmanasar je bil njegovimu kraljestvu hitro konec storil. Te besede gredó še k zgornjimu poglavju, kjer se tudi v hebrejskim berejo.

2. Ko je bil Izrael še mlado, majhno, priprosto ljudstvo, sim ga ljubil, kakor ljubi oče svojiga sina, ter sim ga rešil iz egiptovske sužnosti. — Z besedami: „*iz Egipta sim poklical sina*“, si moramo misliti v bližnjim in besednim pomenu izpeljanje Izraeloviga ljudstva iz Egipta, v daljnim in višim pomenu pa poklic Jezusa Kristusa iz Egipta, kamor je bil grozovitosti Herodovi ubežal, kakor sveti Matevž učí (2, 15.).

Digitized by Google

2. Klicali so jih, oni pa so spred njih bežali;[3]) Baalam so darovali, in podobe so kadili.

3. Jez pa, kakor Efrajmov rednik, sim jih na svojih rokah nosil;[4]) in niso spoznali, de sim za njé skerbel.

4. Z Adamovimi vervcami sim jih vlekel, z vezmi ljubezni; in bil sim jim, kakor kdor jim jarem od čeljust vzdigne; in naklonil sim mu, de je jedel.[5])

5. Ne bo se vernil v egiptovsko deželo, in Asur sam bo njegov kralj; ker se nišò hotli spreoberniti.[6])

6. Začel bo meč po njega mestih,[7]) in pokončal bo njega zbrane, in požerl njega poglavarje.

7. In moje ljudstvo bo čakalo moje vernitve; jarem pa se bo naložil vsim ob enim, kteri jim ne bode vzet.[8])

8. Kaj bom s tabo storil, o Efrajm? ali te hočem varovati, o Izrael?[9]) Ali te hočem dati kakor Adamo, te djati kakor Seboim?[10]) Moje serce se je v meni preobernilo, ob enim se zbuja moje smiljenje.[11])

9. Ne bom storil po serdu svoje jeze, ne bom se obernil, de bi Efrajma pokončal; ker Bog sim jez, in ne človek; Sveti v sredi tebe sim, in ne pojdem v mesto.[12])

10. Za Gospodam bodo hodili,

---

3. „*Klicali so jih*“, Mojzes in preroki namreč Izraelce, ter so jih učili in svarili; oni pa jih niso hotli poslušati.

4. V hebrejskim: „*Jez sim učil Efrajma hoditi, in sim ga za roko vodil*“, t. j., jez sim Izraelovo ljudstvo vodil z vso ljubeznijo, kakor mati svojiga otroka, ko ga hoditi učí.

5. „*Z Adamovimi vervcami*“, t. j., s človeškimi vervcami ali vezmi, ktere so vezí ljubezni, sim jih k sebi vlekel, t. j., z vso perljudnostjo in ljubeznijo sim jih k sebi vabil; stregel sim jim, kakor dober gospodar svoji živini streže, ko ji berzdo iz čeljust in jarem z vrata vzame, de more jesti; „*in naklonil sim mu*“ obilno živeža, z vsim potrebnim sim ga preskerbel (Dr. Loh in Reišl).

6. Desiravno sim Izraelovo ljudstvo z dobrotami obkladal, mi je bilo vender nehvaležno in nepokorno; zatorej ga bom dal Asirijanam v roke, de se ne bo môglo na Egiptovsko verniti, kar bi tolikanj radi, de bi ondi ali pomoči iskali, ali pa tudi tam ostali.

7. „*Začel bo meč*“ sekati po mestih, ker se je iz mest razširjalo po deželi malikovanje in spačenost.

8. Tisti nesrečni čas bodo čakali, de bi se milostljivo na njé ozerl, ter se jih usmilil; pa ne bodo dosegli milosti, njim namenjena sužnost bo vse zadela.

9. V hebrejskim: ... „*ali te hočem izdati* (sovražnikam), *o Izrael?*“

10. Ali te hočem popolnama pokončati, kakor mesti Adama in Seboim? Gl. 1. Mojz. 14, 2 : 19.

11. Do čistiga bi te mogel pokončati, pa se mi smiliš.

12. Ne bom delal po svoji ojstri pravici, ter ne bom Izraela do čistiga pokončal; saj nisim človek, kteri udari, de končá, ampak Bog sim, ki tepem, de poboljšam; jez sim Sveti, kteri ne ravná po svoji popolni ojstrosti, temuč sklepa svojo ojstrost z milostjo; tudi nisim kakor zdivjani sovražniki, ki v mesto planejo, kadar ga premagajo, ga oropajo in vse pokončajo; ampak bolj po milosti bom z vami delal, le v sužnost vas popeljem, de bom vas v nji poboljšal.

Digitized by Google

ko bo rjul kakor lev;[13]) ker on sam bo rjul, in primorski otroci se bodo bali.[14])

11. In perleteli bodo kakor ptica iz Egipta, in kakor golob iz dežele Asirijanov; in djal jih bom v njih hiše, pravi Gospod.[15])

12. Efrajm me je obdajal z zatajevanjem, in z goljufijo hiša Izraelova;[16]) Juda pa ko priča z Bogam hódi, in ko zvest s svetimi.[17])

XII. Poglavje.

Bog je nepreneham skerbel za Izraelce, z mnozimi telesnimi in dušnimi dobrotami jih je obkladal; oni pa so mu bili nepokorni, vedno so ga žalili; zato jih bo zadela roka Božja.

1. Efrajm se z vetram pase, in hódi za smodečim vetram;[1]) celi dan kopiči laž in pokončanje;[2]) ter z Asirijani zvezo sklepa, in olje v Egipt nósi.[3])

2. Gospod tedaj bo sodil Juda,[4]) in obiskal bo Jakopa;[5]) po njegovih potih in po njegovih naklepih mu bo povernil.[6])

3. V maternim telesu je spod-

---

13. *„lev“* je podoba velike močí. — Pomen: Bog bo z močnim glasam po deželah razkropljene, pa poboljšane Izraelce poklical, ter jim oznanil, de je čas njih sužnosti pretekel, in de naj se vernejo v svojo domačijo.

14. *„primorski otroci“*, t. j., Izraelci se bodo bali Gospoda. Izraelci se zato imenujejo *„primorski otroci“*, ker je vsa Palestina ob morji na zahodnji strani.

15. Hitro se bodo vernili iz sužnosti v svojo domovino.

16. Izraelci me povsod zatajujejo s češenjem svojih malikov; češenje, ki mi ga zraven malikov skazujejo, je gola laž in hlimba. — S to verstjo se začne novo prerokovanje, ki sega do 14. pogl. 10. v.; zatorej bi se móglo naslednje poglavje, kakor v hebrejskim, z njo začeti. Ta prerokva sega v poslednje čase Izraeloviga kraljestva.

17. Judje pa še dajejo Bogu pričevanje, ker ga častijo in mu darujejo v tempeljnu v Jeruzalemu, ter njegovo postavo dopolnujejo, in so mu zvesti kakor sveti očaki, preroki in drugi služabniki Božji (Hier.).

1. Efrajm počenja prazne rečí, pa še tudi škodljive, ko častí malike, in zveze dela z Asirijani in z Egipčani.

2. vsak dan se pečá z rečmi, ki ga goljufajo, ter mu škodo in pogubo napravljajo.

3. de si z njim pomoč kupuje. — Olje je bilo v Palestini izmed naj boljših perdelkov. Perm. 4. Kralj. 15, 19: 17, 3. i. d.

4. Tudi Jude bo Gospod tepel, desiravno so mu dosihmal zvesti (gl. zgor. 11, 12.), pa vender je že tudi med njimi veliko malikovavcov.

5. *„in obiskal bo Jakopa“*, t. j., Izraelce, z nadlogami.

6. po njegovim hudobnim djanji in po njegovih pregrešnih umišljavah mu

Digitized by Google

rinil svojiga brata,[7]) in v svoji môči se je boril z angeljem.[8])

4. In premagal je angelja, in je bil poterjen;[9]) jokal je, ter ga je prosil;[10]) v Betelu ga je našel,[11]) in ondi je govoril z nami.[12])

5. In Gospod Bog vojskinih trum, Gospod mu je bil v spominu.[13])

6. Tudi ti se oberni k svojimu Bogu, usmiljenje in pravico ohrani, in vselej v svojiga Boga zaupaj.

7. Kananejic *(je Izrael)*, v njegovi roki je goljufna tehtnica, on odertijo ljubi.[14])

8. In Efrajm je rekel: Vender sim obogatel,[15]) našel sim si malika;[16]) v vsim mojim djanji se ne najde nič krivičniga, kar bi bil pregrešil.[17])

9. Jez pa sim Gospod tvoj Bog od egiptovske dežele sem;[18])

---

bo povernil, ter ga kaznoval. — To se je spolnilo nad Izraelci po kralji Salmanasarji (4. Kralj. 17, 6.), nad Judi pa po Senaheribu (4. Kralj. 18.).

7. Glej 1. Mojz. 25, 25. V naslednjim stavi prerok pred oči svojim rojakam zgled njih očaka Jakopa. Iz njegove zgodbe naj bi tedaj posneli, s kolikimi dobrotami ga je bil Bog obdaril: izvolil ga je bil pred njegovim bratam Ezavam očeta Izraeloviga ljudstva, dal mu je bil moč premagati Bog-angelja, uslišal je bil njegovo zaupljivo molitev, razodel se mu je bil, ter mu obljubil varstvo; za vse te dobrote pa je bil Jakop Bogu hvaležen, ter mu je zvesto služil, oni — njegovi otroci — pa niso taki, ker dobrote Božje z nehvaležnostjo povračujejo, in vse svoje zaupanje v malike in v malikovavske narode stavijo, ter z njimi zveze delajo.

8. „*se je boril*“ ali metal „*z angeljem*“, namreč z Bog-angeljem (1. Mojz. 32, 24.), t. j., s Sinam Božjim, v pomenljivo znamnje, de zaupljiva molitev Boga premaga, in dobi pomoč zoper vse sovražnike.

9. „*je bil poterjen*“, t. j., je bil moč dobil, ko je bil v strahu zavoljo svojiga brata Ezava (1. Mojz. 3, 7.).

10. „*ga je prosil*“ s solzenimi očmi pomoči, varstva, voditve.

11. Dvakrat se je razodel Bog-angelj Jakopu v Betelu. Glej 1. Mojz. 28, 13. in 1. Mojz. 35, 9.

12. „*ondi je govoril*“ Bog z Jakopam, in po Jakopu „*z nami*“.

13. Nekteri prestavljajo: ... „*trum, Gospod mu je ime*“, kteri je vsigamogočen, in nas lahko reši, če se k njemu obernemo.

14. Izraelci ne posnemajo svojiga očaka, ampak Kananejce, kteri so sloveli zavoljo svojiga kupčevavskiga duha, zavoljo goljufije in odertije. Perm. Prip. 31, 34. — V hebrejskim: „*Kenaan*“, t. j., prodajavec, kupčevavec je Izrael. Ta versta prav permerno znamnja tudi kupčevavskiga in odertijskiga duhá današnjih Judov, kteri hočejo biti otroci Abrahamovi, otroci (Mesijeve) vere (Gal. 7, 3.), namesti tega pa so otroci uklетiga Kanaana (1. Mojz. 9, 25.), otroci zemeljskiga očeta — kupčevavci so.

15. „*Vender sim obogatel*“, saj se mi vender le dobro godí, desiravno ne delam, kakor preroki hočejo.

16. „*našel sim si malika*“, kteri me nesreče varuje.

17. Vse sim si s svojim trudam, s svojimi žulji pošteno perdobil! Takó se opravičujejo po navadi vsi goljufi in oderuhi in stiskači.

18. Jez, tvoj Bog, ti skazujem dobrote, odkar sim te iz Egipta izpeljal.

Digitized by Google

še ti dam stanovati v šotorih,[19]) kakor ob dnevih praznika.[20])

10. In jez govorim prerokam, in jez množim perkazni, in po prerokih dajem predpodobe.[21])

11. Če je bil v Galaadu malik, tedaj zastonj darujejo juncam[22]) v Galgali; ker tudi njih altarji so bili kakor groblje po brazdah na njivi.[23])

12. Jakop je bežal v sirsko deželo,[24]) in Izrael je za ženo služil,[25]) in za ženo pasel.

13. Po preroku[26]) pa je Gospod izpeljal Izraela iz Egipta, in po preroku je bil varovan. 2. Mojz. 14, 21. 22.

14. K jezi me je Efrajm dražil s svojimi grenkostmi;[27]) zato bo njegova kri nad-nj prišla,[28]) in njegovo sramoto mu bo povernil njegov Gospod.[29])

---

19. še ti dam pokojno, srečno, veselo prebivati v deželi, kakor de bi vedno obhajal praznik šotorov; zato je toliko veči tvoja nehvaležnost, kolikor več dobrot prejemaš (Dr. Loh in Reišl). — Drugi pa prestavljajo zgornje besede: „*še ti bom dal stanovati v šotorih*“, če pokoro delaš, in praviga Boga v Jeruzalemu moliš (Hier.).

20. „*ob dnevih praznika*“ šotorov (3. Mojz. 23, 39—44.), kteriga so z velikim veseljem obhajali.

21. Memo telesnih dobrot ti neprenehama delím tudi duhovne dari, učím te namreč po prerokih spoznavati moje lastnosti in mojo voljo, razodevam podučne perkazni in prerokve, po kterih te opominjam in svarím, „*in po prerokih dajem predpodobe*“ tega, kar te bo zadelo, če se ne poboljšaš, t. j., moji preroki ti po mojim povelji kažejo, ter ti pred očí stavijo v podobah, s pomenljivimi znamnji, s svojim čudovitnim djanjem in življenjem (Iz. 20, 2. Jer. 13, 4. i. d. 27, 2. i. d.) strahovitne kazni, ktere te bojo zadele, ako se k meni ne verneš (Dr. Loh in Reišl).

22. „*juncam*“, t. j., zlatimu teletu. Gl. zgor. 10. pogl. 9. razl.

23. Če so v Galaadu na uni strani Jordana (perm. zgor. 6, 8.) zlatim teletam zastonj darovali, in če jih njih maliki niso mógli otéti ali rešiti, ko so bili z druzimi Izraelci po Asirijanih peljani v sužnost (4. Kralj. 15, 29.); tedaj tudi Izraelci zastonj darujejo teletu v Galgali (gl. zgor. 4, 15.), de bi se rešili Salmanasarju iz rok, kteri jih popelje v sužnost (4. Kralj. 17, 6.); priča téga so jim lahko poderti mališki altarji, ktere so Asirijani razvalili.

24. „*v sirsko deželo*“, v Mezopotamijo. Prerok se tukaj spet verne k zgodbi očaka Jakopa, kteri je bil dobil ime „*Izrael*“ (1. Mojz. 32, 28.), ter permérja njegovo sužnost s sužnostjo Izraelcov v Egiptu, in oméni obeh rešitev, de s tem naznanja, s koliko skerbjo se je Bog poganjal za svoje ljudstvo in za njega očaka Jakopa.

25. „*Izrael*“, t. j., Jakop je služil per svojim stricu Labanu za Rahelo, ter mu je dróbnico pasel (1. Mojz. 28, 29.).

26. „*Po preroku*“, namreč Mojzesu. Glej, koliko skerb je imel Bog za Izraela, on pa ga je k jezi dražil. Glej naslednjo versto.

27. „*s svojimi grenkostmi*“, t. j., s svojimi velicimi pregrehami.

28. zato ga bo zadela kazen za njegove hudobije.

29. sramoto, ki jo je Gospodu delal s svojim malikovanjem, mu bo Gospod vernil, ker bo med narodi zasmehovan in zaničevan.

Digitized by Google

XIII. Poglavje.

Grehi Izraelovi, dobrote Božje, napovedane kazni, prihodnje rešenje iz nesreč.

1. Ko je Efrajm govoril, je strah obhajal Izraela; pregrešil se je pa po Baalu, in je umerl.[1])

2. Tudi še zdaj greh na greh nakladajo, in si delajo iz svojiga srebra vlite podobe malikam enake,[2]) delo umetnikov je vse to; tém oní pravijo: Ljudí darujte, častivci telét![3])

3. Zato bodo kakor jutranja megla in kakor jutranja rosa, ki *(hitro)* zgine, kakor prah, ki ga vihar z gumna pobere, in kakor dim iz dimnika.[4])

4. Jez pa sim Gospod tvoj Bog od egiptovske dežele sem; in boga razun mene ne spoznaj, ker ni rešenika razun mene. Iz. 43, 10.

5. Jez sim te poznal v pušavi, v samotni deželi.[5])

6. Na svoji paši so se nasitovali, in so bili siti; in povzdigovali so svoje serce, in so mene pozabili.[6])

7. Zato jim bom kakor levinja, kakor pard na potu Asirijanov.[7])

8. Planil bom na nje kakor medvedka, kadar se ji mladiči vzamejo, in bom raztergal njih oserčje, ter jih tam[8]) požerl kakor lev; poljska zvér jih bo raztergala.

9. Sam sebi si poguba, o Izrael! per meni le je pomoč za té.[9])

10. Kje je tvoj kralj? Zlasti

---

1. Po misli sv. Hieronima je pomen te verste tale: Ko je Jeroboam, sin Nabatov iz Efrajmoviga rodú, od svojih zlatih telét (3. Kralj. 12, 28.) govoril deseterim Izraelovim rodovam, so se bali mu zopergovoriti, in so v njegov greh pervolili; tudi Baala so molili, in so se tedaj prekucnili v pogubo. Drugi dajo pomen: Ko je Efrajm, naj močnejši rod, govoril ali kaj sklenil, so se vsi drugi Izraelovi rodovi bali mu zopergovoriti in mu nasprotvati; ko se je pa z malikovanjem pregrešil, je sam sebi jamo izkopal.
2. *„si delajo iz svojiga srebra“* zlate teleta, in jih molijo.
3. *„tem* (častivcam zlatih telét) *oní* (popi teh telét) *pravijo“: „Ljudi darujte“* malikam, na pr. Molohu! V hebrejskim: ... *„vse to; od téh pravijo* (popi): *Darovavci ljudí, teleta kušujte“*, ter jim s tem čast skazujte!
4. Hitro bom razkropil Izraelce med narode, ker so mi dobrote z nehvaležnostjo vračali. Glej naslednje.
5. Jez sim skerbel za té v pušavi, v suhi deželi.
6. Bog, njih dobri pastir, jih je vodil na dobro pašo, z dobrotami jih je obkladal; oni pa so se prevzeli v svoji sreči, in so pozabili svojiga dobrotnika.
7. *„na potu Asirijanov“*, t. j., na potu v Asirijo. — Pomen: Brez usmiljenja, grozovitno jih bom kaznoval, ko jih Asirijani v sužnost popeljejo. — *„Levinja“* in *„pard“* ali *„leopard“* sta podoba strašne kazni Božje.
8. *„tam“* na potu v Asirijo. Gl. zgor. 7. verst. 7. razl. Memo tega, kar imenovane zvéri pomenijo, so jih lahko tudi res té zvéri napadale. Perm. 5. Mojz. 32, 24. (Dr. Loh in Reišl).
9. O Izrael! sam si kriv svoje pogube, ne pa jez; nad menoj se ne moreš pertožiti, ker od mene si prejemal le pomoč in dobrote. Nekteri prestavljajo

Digitized by Google

zdaj naj te reši po vsih tvojih mestih; in (*kje so*) tvoji sodniki? od kterih si rekel: Daj mi kralja ino poglavarjev![10])

11. Dal sim ti v svojim serdu kralja,[11]) in vzel ga bom v svoji jezi.

12. Zvezana je pregreha Efrajmova, shranjen njegov greh.[12])

13. Bolečine kakor kake porodnice bodo nad-nj prišle; on je nespameten otrok; zdaj namreč ne bo obstal ob potertji otrók.[13])

14. Smerti iz rok jih bom otél, smerti jih bom rešil; o smert! jez bom tvoja smert; o pekel; jez bom tvoj vgriz.[14]) Tolažba je skrita mojim očém.[15])

15. Ker on brate loči,[16]) bo Gospod poslal iz pušave smodeči veter, kteri bo usušil njegove žile, in razrušil njegov studenec, in on bo pograbil zaklad vse drage posode.[17]) Eceh. 19, 12.

---

hebrejsko: „*To je bila tvoja poguba, o Izrael! de si zoper mene, zoper svojo pomoč grešil*“.

10. O Izrael! ti si hotel imeti kralja (1. Kralj. 8, 4—22.), zdaj naj te reši, če te more. Tvoj kralj in tvoji poglavarji te ne morejo otéti pogina.

11. Glej zgodbo téga 1. Kralj. 8, 7. razlago 3.

12. Efrajmova pregreha ni pozabljena, ampak je shranjena do časa kaznovanja, kakor se kaj v kako vrečo (žakelj) shrani in zaveže, de se ob perložnim času spet iz nje vzame.

13. Hude bolečine in stiske terde sužnosti bodo prišle nad Efrajma (nad Izraelovo ljudstvo), ki je nespameten kakor otrok, ker jih noče s pokoro odverniti; ne bo se mogel ubraniti sovražnikam, ki kmalo popeljejo v sužnost njega otroke (Teodor.). — V hebrejskim: .., „*nespameten otrok, sicer bi ne ostal tako dolgo v maternim telesu*“. Pomen: Ko bi bil Efrajm pameten, bi ne ostal toliko časa v stiski in v strahu, de bo peljan v sužnost, temuč bi pokoro delal, in po tém bi se mu ne bilo nikogar bati.

14. „*o pekel! jez bom tvoj vgriz*“, t. j., o smertno kraljestvo! jez bom tebe razgrizel ali pokončal. — Preroki večkrat za napovedanimi ostrimi sodbami Božjimi oznanujejo tudi boljši čase, zlasti pa rešenje iz sužnosti in Mesijevo kraljestvo. Ravno takó tudi prerok Ozej za napovedanim odpeljanjem Izraelcov v asirsko sužnost oznani rešenje iz njé, ter to rešenje v podobi obujenja od smerti pred oči stavi, kakor prerok Ecehiel v 37. poglavji. Ozej je zgorej v 1. versti rekel, de bo Izrael umerl, to je, de bo Izraelovo kraljestvo razpadlo in ugasnilo; tukaj pa pravi, de ga bo Bog spet obudil, ter ga rešil smerti iz rok. Ob enim pa tudi prerok tukaj méri na Jezusa Kristusa, kteri je s svojim vstajenjem premagal smert in pekel, ter prerokuje duhovno vstajenje po Kristusu, ktero se bo konec časov z vstajenjem telés doveršilo. De ima prerok to vstajenje pred očmi, zlasti pa vstajenje telés, rešenje duše in telesa od večne smerti, učí sveti Pavel. Gl. 1. Kor. 15, 54. i. d. Hebr. 2, 14. Perm. Iz. 25, 8.

15. Prerok pogleda v bližnjo prihodnost, in vidi s svojimi preroškimi očmi namenjeno terdo sužnost Izraelcov; torej zakliče: Nimam je tolažbe, ker se sužnost mojih rojakov ne da odverniti.

16. „*on brate loči*“, Efrajm, naj močnejši Izraelovih rodov, je kriv ločitve med Judi in Izraelci. — Jeroboam, kteri je to ločitev napravil, je bil iz Efrajmoviga rodú. Gl. 3. Kralj. 11, 26: 12, 26. i. d.

17. Zavoljo hudobije kralja Jeroboama, kteri je brate ločil, in jih v malikovanje zapeljal; zavoljo malikovanja tedaj bo Gospod ukazal Asirijanam priti

Digitized by Google

XIV. Poglavje.

Prerok opominja Izraelce k pokori, in jim — spokornim — obeta veliko srečo.

1. Samarija bo poginila, ker je k serdu dražila svojiga Boga;[1]) pod mečem bodo padli, njih otroci bodo razterti, in njih noseče bodo razparane.[2])

2. Verni se, o Izrael! k Gospodu svojimu Bogu, ker si padel po svoji pregrehi.[3])

3. Vzemite seboj besede, in verníte se k Gospodu, ter mu recíte: Odvzemi vso pregreho, sprejmi dobro;[4]) in darovali ti bomo junce svojih ustnic.[5])

4. Asur nas ne bo rešil,[6]) na konje ne bomo sedli,[7]) tudi nič več ne porečemo delu naših rok: „Vi ste naši bogovi“;[8]) ker se usmiliš sirote, ki je per tebi.[9])

5. Ozdravil bom njih rane,[10]) prostovoljno jih bom ljubil;[11]) ker se je obernil moj serd od njih.[12])

6. Bodem kakor rosa,[13]) Izrael bo cvetel kakor lilija, in njegove korenine bodo gnale, kakor oné na Libanu.[14])

7. Njegove veje se bodo razprostérale, in kakor olika[15]) bo

---

iz arabske pušave, kteri bodo Izraelovimu kraljestvu vso moč vzeli, ga ukončali, in mu vse zaklade z druzimi dragotinami vred pobrali. V hebrejskim: „*On* (Efrajm) *sicer med brati raste, pa vzhodnji veter pride, veter Gospodov se bo vzdignil iz pušave*“ i. t. d.

1. V hebrejskim: ... „*ker se je spuntala zoper svojiga Boga*“, ker mu je češenje odrekla, in ga malikam skazovala. „*Samarija*“, véliko mesto, je tukaj namesti vsiga Izraeloviga kraljestva.
2. Ta versta gré še k poprédšnjimu poglavju.
3. „*po svoji pregrehi*“, ali po svojim zadolženji. — Prerok — ves presunjen in pretresen — zavoljo nesreče, ki bo zadela Izraelce, jih tukaj spet opominja k pokori.
4. „*sprejmi dobro*“, naše poterto serce, naše ponižne prošnje.
5. „*junce svojih ustnic*“, t. j., darove svojih ust, namreč hvalo in zahvalo; tudi z ustmi te bomo častili in hvalili.
6. Asirijani nam ne bodo môgli pomagati, torej le v Gospoda zaupajmo.
7. na egiptovske konje se nikar ne zanašajmo. Gl. Iz. 31, 1.
8. malikov — dela človeških rok — ne bomo več molili.
9. ker le tadaj, ako se malikam odpovemo, in se samo tebe deržimò, se usmiliš svojiga zapušeniga ljudstva.
10. „*njih rane*“, njih razmaktano, podkopano, oslabljeno kraljestvo.
11. „*prostovoljno*“, iz zgolj usmiljenja, brez njih zasluženja.
12. po prestani zasluženi kazni in po storjeni pokori.
13. Požívil jih bom kakor rosa suho polje, dal jim bom svoj blagoslov.
14. „*kakor oné na Libanu*“, t. j., kakor korenine močniga in zaliga drevja na Libanu, gorovji na severni palestinski strani. Pomen: Izrael si bo po moji milosti in dobroti spet pomagal, ter se lepó razrašal; enak bo cveteči lilii, enak košatimu drevesu na Libanu, ki globoko žene svoje korenine; Izrael se bo spet uterdil (Dr. Loh in Reišl).
15. „*kakor olika*“, ki ima goste veje in silno veliko cvetja.

Digitized by Google

njega lepota, in njegov duh kakor na Libanu.[16])

8. Vernili se bodo, in sedeli pod njegovo senco; s pšenico se bodo živili,[17]) in bodo poganjali kakor vinska terta;[18]) njegov spomin bo kakor vino z Libana.[19])

9. Kaj mi hoče Efrajm zanaprej z maliki?[20]) Jez ga bom uslišal, in jez ga bom ravnal kakor zeleno jelko; iz mene se bo našel sad na tebi.[21])

10. Kdo je moder, in razumeva to? kdo razumen, in spoznava to? Gospodovi poti so namreč ravni, in pravični hodijo po njih; grešniki pa padajo na njih.[22])

---

16. „*kakor na Libanu*“, t. j., kakor prijetni duh na Libanu, kjer raste veliko lepo dišečiga zeliša in drevja. — Pomen: Izrael bo svoj blagodar povsod — tudi med drugimi narodi — razširjal. Perm. 1. Mojz. 22, 18: 2. Kor. 2, 15. (Dr. Loh in Reišl).

17. „*pod njegovo senco*“, t. j., pod varstvam noviga Izraela, Mesijeviga kraljestva, svete cerkve, zlasti ker se ondi pšenični kruh duhovniga življenja (Jan. 6, 50. i. d.) v zakramentu sv. rešnjiga telesa ponuja in delí (Loh in Reišl).

18. V hebrejskim: ... „*senco; oživeli bodo kakor pšenica, in poganjali kakor vinska terta*“; prebivavci noviga Izraeloviga kraljestva se bodo narašali.

19. Prenovljeni Izrael bo slovel kakor vino z Libana. — Srečni stan Izraeloviga ljudstva, ki se tukaj (5—8.) popisuje, se je začel po babilonski sužnosti, še bolj popolnama je nastopil ob Kristusovim času, prav popolnama pa pride konec časov, ko se bo ves Izrael podal v sveto cerkev.

20. Čemú so še dalje Efrajmu maliki? Saj mu nič ne morejo pomagati, saj bom jez zanj skerbel, ter ga z dobrotami obkladal. Lahko se jim tedaj odpové, saj je že dovolj zavoljo njih terpel.

21. Tisti čas bom Efrajma obravnaval kakor jelko (jelo, jedlo, hojko), v hebrejskim: „*kakor cipreso*“, ter bom zanj skerbel; „*iz mene*“, in po meni, po moji milosti in po mojim blagodaru boš ti, o Izrael! obilno sadú rodil.

22. Kdo razuméva in spoznava to, kar je Bog po meni, svojim preroku, razodel? Le kdor je moder in razumen, kdor se derží Boga in njega postave. Gospodove zapovedi so prave; pravični po njih živijo, grešniki pa jih ne spolnujejo, torej se pogrezvajo v pogubljenje.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Joela.

Od življenja Joela preroka, sina Fatueloviga, nam ni nič gotoviga znano. Verjetno je Joel v Judovim kraljestvu živel, in ondi opravljal svojo preroško službo, kar se iz tega lahko posname, ker v téh svojih bukvicah le Juda in Jeruzalem nagovarja (gl. 2, 1. 15. 23: 3, 1. 6. 8. 16—21.), Izraeloviga kraljestva pa ne vzame v misel; zakaj ime „*Izrael*“ v 2. poglavji 27. verste in v 3. poglavji 2. in 16. verste ne pomeni Izraeloviga kraljestva, ampak Jude sploh, ki so bili mlajši Izraelovi ali Jakopovi. Joel je bil posestnik nograda in figoviga drevja (1, 7.), svojo domovino je perserčno ljubil, boljšanje njegoviga naroda mu je bilo zlasti per sercu, kar se iz njegovih preroških govorov očitno kaže.

Kdaj de je Joel živel, se ne da natanko določiti. Ko prerok Joel veliko govorí od tempeljna, od daritev in očitne službe Božje v tempeljnu, se iz tega lahko sklene, de ni pred Davidam in Salomonam živel; ko pa od sovražnikov Judoviga kraljestva, namreč od Feničanov, Idumejcov, Egipčanov in Filistejcov govorí (pogl. 3, 4. 19.), Izraelcov, Sirijanov, Asirijanov in Kaldejcov pa kar z besedico ne omèni, se iz tega sklene, de je tisti čas prerokoval, ko je Juda z Izraelam v miru živel, tedaj pred napadi Sirijanov (4. Kralj. 15, 37.), Asirijanov (4. Kralj. 15, 19.), in tedaj tudi pred napadi Kaldejcov, morde ob času kralja Azarija (Ozija), med léti 811 in 759 pred Kristusam (4. Kralj. 15, 1. i. d.).

Joelove bukvice obsegajo le eno prerokovanje, in se razdelijo v dva dela. V pervim delu, ki obsega pervo in drugo poglavje, prerok popisuje grozno veliko škodo, ki jo delajo kobilice po deželi, in opominja ljudstvo k pokori, de mu Bog to silno hudo šibo odverne; v drugim delu (3. pogl.) pa oznanuje Mesijev čas, zlasti prihod svetiga Duha nad verne, in napoveduje sodbo Božjo, ktera bo nevernike zadela.

De je Joel po navdihovanji svetiga Duha te bukvice spisal, ni nihče ne izmed judov, ne izmed kristjanov dvomil. Sveti Peter posname njegove besede (3, 28. i. d.) v svoj govor, v kterim govorí od svetiga Duha (Djan. ap. 2, 17.). Sveti očetje ga najdejo med malimi preroki za Ozejem, ter ga pogostama rabijo in razlagajo.

Digitized by Google

PREROK JOEL.

I. Poglavje.

Prerok oznanuje pokončanje Judove dežele po kobilicah, in budi vse, zlasti pa duhovne k žalovanju, postu in molitvi.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Joelu, sinu Fatuelovimu.

2. Poslušajte to, stari, in vlecite na ušesa, vsi prebivavci po deželi! Ali se je kaj taciga zgodilo vaše dni, ali v dnevih vaših očetov?

3. Perpovedujte to svojim otrokam, in vaši otroci svojim otrokam, in njih otroci prihodnjimu rodu.[1])

4. Kar je ostalo gosenci, je snedla kobilica; kar je ostalo kobilici, je snedel keber; in kar je ostalo kebru, je snedla rija.[2])

5. Zbudíte se, upijanjeni! in jokajte,[3]) in tulíte vsi, ki pijete

---

1. Prerok tukaj v slovesnim nagovoru opominja svoje rojake, de naj naslednje prerokovanje zvestó poslušajo, in ga svojim otrokam perpovedujejo, de se od roda do roda v spominu ohrani vse prihodnje čase. Prerok gleda s svojimi preroškimi očmi v prihodnje čase, in vidi pred seboj v duhu hude šibe Božje, ktere bodo Judejo zadevale; zatorej govorí od njih, kakor de bi jo bile že zadele, ali kakor de bi jo zdaj zadevale. Takó govoré tudi drugi preroki od prihodnjih rečí ko od pričujočih ali preteklih, ker jih vidijo v duhu že pred seboj.

2. *„rija“*, snetje ali sentje. — V hebrejskim: *„Kar je pustil gazam, je snedel arbeh; kar je pustil arbeh, je snedel jelek; in kar je pustil jelek, je snedel kasil“*. Té temne hebrejske imena so blezo mnoge plemena kobilic. Pomen: Kobilice mnozih plemen bodo vso deželo do čistiga pokončale. — Kobilice so navadna nadloga v Palestini. One pridejo z jugo-vzhodnjim vetram v neizrečeno velicih rojih iz Arabije, takó de se pod njimi temà dela. Kjer se usedejo, vse, kar je zeleniga, do čistiga požrejo, še celó skorijo na drevji oglodajo. — Judje in kristjani sploh terdijo, de si prerok misli s kobilicami zunanje sovražnike, kteri bodo Judejo pokončali. Tudi drugi sveti pisavci popisujejo Izraelove sovražnike v podobi kobilic (Jer. 46, 23. Sodn. 6, 5. Judit. 2, 11. i. d.), pa tudi Joel sam nekoliko naznanja, de si s kobilicami misli Judove sovražnike. Gl. 1, 6: 2, 4. 5. 9. 20: 3, 17. Ti sovražniki so bili verjetno Kaldejci.

3. Prerok naj poprej budí pijance iz grešniga spanja, ter jih opominja k pokori in k žalovanju zavoljo pomanjkanja vina; ker pervi roj kobilic, *„gazam“*, bo vinsko terto pokončal.

Digitized by Google

vino zavoljo sladkosti;[4]) ker bo zginilo od vaših ust.

6. Truma je namreč prišla gori nad mojo deželo, močna in neštevilna; njé zobje so kakor levovi zobje, in njé kočniki kakor mladiga leva.[5])

7. Djala je moj nograd v pustoto, in moje smokvino drevje je omajila, ga ogolila in obrala in pometala;[6]) obéljene so njegove veje.[7])

8. Plakaj kakor devica, z rasovnikam prepasana, za možem svoje mladosti.[8])

9. Zginila je jedilna in pitna daritev iz hiše Gospodove; duhovni, služabniki Gospodovi, žalujejo.[9])

10. Obrano je polje, zemlja žaluje; ker pšenica je ukončana, terta je revna, olika peša.

11. Kmetovavci so klaverni, vinogradniki vekajo po žitu in ječmenu, ker je poljska žetev pokončana.

12. Terta je revna, in smokva peša; margarana in palma in jablana in vse drevesa na polji se sušijo; zato je zginilo veselje od človeških otrók.

13. Prepašite se in plakajte, vi duhovni![10]) vekajte, služabniki altarja! pridite, prenočite v rasovniku,[11]) vi služabniki mojiga Boga! ker zginil je iz hiše vašiga Boga jedilni in pitni dar.[12])

14. Posvetíte post,[13]) pokličite srenjo,[14]) zberíte stare, vse prebivavce po deželi v hišo svojiga Boga; in vpite k Gospodu.[15])

15. Oh, oh, oh *(tega)* dneva![16]) Ker blizo je dan Gospodov, kakor razdjanje pride od Vsigamogočniga.[17])

16. Ali ni pred našimi očmi zginil živež, iz hiše našiga Boga veselje in radovanje?[18])

---

4. Drugi prestavljajo: „*ki pijete vino s slastjo*“, v hebrejskim: „*ki pijete vino zavoljo noviga vina*“, kteriga mislite perdelati, pa ga ne bote perdelali.
5. „*Truma*“ kobilic, prav po besedi: „*Ljudstvo je namreč prišlo*“ i. t. d. — Zobje kobilic so ostri, ker vse zeleno oglodajo in zgrizejo.
6. „*smokvino drevje*“, figovo drevje, — „*pometala*“; v hebrejskim: „*uklonila*“, ker se je veliko kobilic na veje usedlo.
7. „*obéljene*“, omajene, oglodane so njegove veje.
8. „*Plakaj*“, jokaj, o dežela! kakor joka nevesta, ki je svojiga ženina zgubila v svoji mladosti. — „*Rasovnik*“, ostro, žimnato, černo oblačilo, ki so si ga ob žalovanji okrog ledja pripasovali.
9. Duhovni bodo žalovali, ker ne bodo imeli kaj darovati.
10. „*Prepašite*“ se z rasovnikam. — Prerok opominja duhovne k žalovanju, zdihovanju in molitvi, de bi s tem namenjeno šibo Božjo odvernili.
11. „*pridite*“ v tempelj, in „*prenočíte*“ v njem v molitvi.
12. „*ker*“ navadne daritve bodo v tempeljnu nehale.
13. „*Posvetíte post*“, t. j., odločite in oznaníte postni dan.
14. „*pokličite srenjo*“, t. j., ljudstvo v tempelj k molitvi.
15. „*vpite k Gospodu*“, ter ga prosíte, de naj odverne svojo šibo.
16. O strašni dan! V hebrejskim: „*Gorjé* (tega) *dneva*“, tega časa! zakliče prerok.
17. „*dan Gospodov*“, t. j., dan Gospodoviga maševanja, dan kazni Božje se bliža; Vsigamogočni bo poslal razdjanje in pokončanje judovski deželi.
18. „*iz hiše našiga Boga*“, t. j., iz tempeljna je zginilo vse veselje, ker se ondi nič več ne opravljajo daritve.

Digitized by Google

17. Živina gnjije v svojim blatu,[19]) skednji so poderti, shrambe so razdjane; ker pšenica je zgubljena.[20])

18. Zakaj ječi živina, mukajo goveje čede? Ker paše nimajo; pa tudi tropi drobnice cepajo.[21])

19. K tebi, o Gospod! vpijem,[22]) ker ogenj žrè lepe pašnike, in plamen požiga vse drevje po deželi.[23])

20. Pa tudi zverine na polji, kakor dežja žejna zemlja, gledajo v té; ker so se studenci posušili, in ogenj je požerl lepe pašnike.[24])

II. Poglavje.

Prerok še dalje popisuje kobilice, opominja ljudstvo k pokori, in poboljšanim obeta milost Božjo.

1. Trobíte na trobento na Sionu,[1]) tulíte na moji sveti gori! tresejo naj se vsi prebivavci po deželi; ker pride dan Gospodov, ker blizo je

2. dan temote in mraka, dan oblakov in viharja. Kakor se razširja zarija čez goré, takó véliko in močno ljudstvo;[2]) njemu enaciga ni bilo od začetka, in za njim ga ne bo od roda do roda.

3. Pred njim je žreč ogenj, za njim pa smodeč plamen; kakor radosten vert je pred njim dežela, za njim pa pusta samota;[3]) tudi ga ni, kdor bi mu ubežal.

4. Kakoršni so viditi konji, takošne so viditi;[4]) in kakor konjniki, tako dirjajo.

5. Enako ropotanju vozov skačejo po verhéh gorá, enako hrustljanju gorečiga plamena, ki

---

19. *„v svojim blatu“* v hlevu, ker ni klaje, ne stelje, ne paše.

20. Skednji so se poderli, žitnice so razpadle, ker jih ni nihče popravljal, zato ker nima kaj vanje djati; saj je vse žito na polji pokončano.

21. V hebrejskim: *„O kakó ječí živina! goveje čede klaverno okrog tavajo, ker“* i. t. d.; — še celó dróbnica ne more nikjer dobiti paše, zatorej za lakoto poginja.

22. Tebe, o Gospod! pomoči prosim v toliki nadlogi.

23. *„ogenj“* in *„plamen“* pomeni solnčne žarke, kteri bodo vse osmodili in usušili; lahko je pa tudi, de se bodo v toliki suši vneli in zgoreli tudi gojzdi, suho germovje in suha trava; — *„žrè lepe pašnike“*, prav po latinski besedi: *„žrè lepote v pušavi“*, t. j., lepe pašnike, gnine, planine, kjer ni hiš.

24. *„lepe pašnike“*, prav po besedi: *„lepote v pušavi“*. Gl. 23. razl.

1. Kličite ljudstvo k pokori, ker se velika nesreča bliža.

2. *„dan temote in mraka, dan oblakov in viharja“* je podoba velike nesreče; trume kobilic so pa tudi res temò pod solncam delale, ker so prišle kakor čern oblak nad deželo. *„Kakor* (hitro) *se razširja zarija čez goré, takó* (hitro in naglo se bo razširilo to) *véliko in močno ljudstvo“*, namreč kobilice (sovražniki) po vsi deželi.

3. *„Pred njim“*, t. j., pred tem ljudstvam, pred kobilicami; — *„radosten vert“*, t. j., lep vert, v kterim se človek z veseljem sprehaja. Pomen: Kamor se kobilice usedejo, vse takó čisto oberejo, kakor de bi bilo pogorelo.

4. *„takošne so viditi“*, namreč kobilice. — Kobilična glava je nekoliko podobna konjski glavi.

Digitized by Google

sterniše žgè,[5]) kakor močno ljudstvo, perpravljeno za boj.

6. Pred njimi so v stiski ljudstva; vsi obrazi so enaki piskru.[6])

7. Kakor junaki one dirjajo, kakor bojaki plezajo na zid; kakor možje gredó po svojih potih, in se ne umaknejo s svojih stezdá.[7])

8. Nobena ne tiši svoje sosede, vsaktera gré po svojim potu; pa tudi skozi okna skačejo,[8]) in se ne poškodvajo.[9])

9. V mesto gredo, po ozidji letajo, na hiše plezajo, skozi okna lezejo kakor tat.

10. Pred njimi se trese zemlja, nebó se giblje; solnce in luna ste otemnjeni, in zvezde so umaknile svojo svetlobo.[10]) Iz. 13, 10. Spod. 3, 15. Eceh. 32, 7. Mat. 24, 29.

11. In Gospod se glasi pred svojo trumo; ker grozno veliko je njega šotoriše, ker močna in delavna je njega beseda;[11]) velik je namreč dan Gospodov, in silno strašen; in kdo ga bo preterpel? Jer. 30, 7. Amoz 5, 18. Sof. 1, 15.

12. Zdaj tedaj[12]) pravi Gospod: Spreoberníte se k meni iz vsiga svojiga serca, s postam in z jokam in s plakanjem.

13. In pretergajte svoje serca, ne pa svojih oblačil,[13]) in spreoberníte se k Gospodu svojimu Bogu; ker je dobrotljiv in milostljiv, poterpežljiv in veliciga usmiljenja, in zvišan nad hudobo.[14]) Ps. 85, 3. Jon. 4, 2.

14. Kdo vé, če se ne bo vernil in odpustil, in za seboj popustil

---

5. Prerok permérja ropotanje in hrušenje kobilic, ki ga z letenjem delajo, z ropotanjem vojskinih vozov, zlasti kadar po kamnitnih gorskih potih derdrajo, in s hrušenjem, kadar slama in hosta gorí.

6. „*vsi obrazi so*“ bledí, černi kakor pisker zavoljo strahú.

7. Kobilice gredó v trumah naravnost za vetram, in nobena reč jih ne more odverniti s pota.

8. Vse kobilice letijo zaporedama in zverstama, in kadar k hišam pridejo, vanje skozi okna skačejo.

9. V hebrejskim: ... „*potu; po orožji padajo, pa se ne dajo motiti*“, t. j., če se tudi nektere z orožjem pokončajo, se druge ne dajo s svojiga pota odverniti. — Rimljani so pošiljali zoper kobilice svoje vojskine trume, njé so v tem tudi Turki posnemali, in že Hebrejci, kakor se tukaj nekoliko oméni, so se z orožjem zoper njé vzdigovali. Po navadi pa jih z dimam in ropotanjem odvračajo, toda zastonj; saj se s tem še zbegati ne dajo. Perm. Prip. 30, 27.

10. Prebivavci na zemlji se trescjo, solnce, luna in zvezde so otemnéle, t. j., se ne vidijo skozi toliko trumo kobilic. Ob enim so pa té stiske tudi predpodobe sodnjiga dneva. Perm. Iz. 13, 10. Mat. 24, 29. i. d.

11. Gospod pelje trumo kobilic (sovražnikov) v Palestino: „*njega šotoriše*“ in šotoriše ali staniše kobilic (sovražnikov) je vsa dežela; — „*ker močna in delavna je njega beseda*“, t. j., kar Gospod reče in ukaže, se zgodí; tudi kobilice so mu pokorne, ter spolnujejo njegovo povelje (Šolc).

12. „*Zdaj tedaj*“, še prejden šiba Božja nad vas pride.

13. Delajte tudi znotranjo pokoro s spreobernjenjem svojiga serca, svojih hudih misel in željá, ne pa samo z vnanjim spokornim obnašanjem, le z vnanjo žalostjo, s preterganjem svojiga oblačila.

14. „*in zvišan nad hudobo*“, drugi prestavljajo: „*in zmagovavec hudiga*“, ker

Digitized by Google

blagodara, jedilniga in pitniga darú za Gospoda vašiga Boga?[15])

15. Trobíte na trobento na Sionu, posvečujte post, pokličite srenjo, Zgor. 1, 14.

16. zberíte ljudstvo, posvečujte srenjo,[16]) združíte stare, zberíte otroke in sesajoče; naj gré ženin iz svojiga hrama in nevesta iz svoje postelje.[17])

17. Med lopo in altarjem[18]) naj plakajo duhovni, služabniki Gospodovi, in naj rečejo: Zanesi, Gospod, zanesi svojimu ljudstvu; in ne dajaj svoje lastine v zasmehovanje, de bi jih narodi gospodarili. Zakaj bi med ljudstvi rekali: Kje je njih Bog?[19])

18. Vnél se bo Gospod za svojo deželo, in bo zanesel svojimu ljudstvu.[20])

19. In Gospod je odgovoril, ter rekel svojimu ljudstvu: Glej, poslal vam bom žita in vina in olja, in nasiteni bote z njimi; in nič več vas ne bom dajal v sramoto med narode.

20. In njega,[21]) ki pride od severja, bom deleč odvernil od vas, in ga bom zapodil v brezpotno in pusto deželo, njega sprednjo trumo v vzhodnje morje, in njega zadnjo trumo v poslednje morje;[22]) in vzdigoval se bo njegov smrad, in vzdigovala se bo njega trohnoba, ker je prevzetno delal.[23])

21. Ne boj se, zemlja! raduj in veséli se; ker Gospod bo veličanske reči storil.

22. Ne bojte se, živali po deželi! ker zelenéli bodo lepi pašniki, ker drevje bo rodilo svoj sad; smokev in terta bote pokazale svojo moč.

23. Tudi vi, sinovi sionski! se radujte in veselíte v Gospodu svojim Bogu; ker vam bo dal

---

nesrečo v srečo spreminja, v hebrejskim: „*in se kesá hudiga*“, t. j., kazni, ali rad jenja kaznovati.

15. Kdo vé, če se ne bo Gospod milostljivo k nam vernil, in nam odpustil grehov in z njimi zasluženih kazen, ter nam spet podelil toliko pridelka, de mu bomo môgli daritve opravljati?

16. „*posvečujte srenjo*“, ljudstvo naj se posvečuje in očišuje z molitvijo in s postam, s spreobernjenjem svojiga serca.

17. Vsi, mladi in stari, naj se zberejo v tempelj k združeni molitvi.

18. Lopa je pred tempeljnam; altar, na kterim so darovali, je bil na duhovskim dvoru nekoliko preč od lope. Prostor med lopo in altarjem so za posebno svetiga šteli.

19. „*ne dajaj svoje lastíne*“, t. j., svojiga ljudstva, nevernikam v oblast, de ne bodo posmehovaje vprašali: Kje je tisti njih mogočni Bog, na kteriga so se toliko zanašali?

20. Po napovedani kazni Božji začne tukaj tudi Joel po navadi druzih prerokov boljši čase prerokovati.

21. „*njega*“, namreč ljudstvo, kobilice, sovražnika, Kaldejce.

22. „*v vzhodnje morje*“, t. j., v morje proti solnčnimu vzhodu, namreč v mertvo ali gnjilo morje; — „*v poslednje morje*“, t. j., v naj krajino morje proti zahodu, namreč v medzemeljsko morje.

23. Kobilice bodo v morje pocepale, in bodo v njem zgnjile; torej bo iz njega velik smrad puhtel. Prerok si misli s kobilicami sovražnike, Kaldejce, kteri so z Judi ošabno in terdo ravnali.

Digitized by Google

učenika pravičnosti,[24]) in vam bo poslal zgodnji in pozni dež kakor od začetka,

24. in napolnile se bodo gumna z žitam, in tlačivnice bodo prenapolnjene z vinam ino oljem.[25])

25. In povernil vam bom létine,[26]) ktere je snedla kobilica, keber in rija in gosenca, moja velika truma, ktero sim nad vas poslal.

26. Tadaj bote jedli in vživali in se nasitovali; in hvalili bote ime Gospoda, svojiga Boga, kteri bo čudovitno storil z vami; in moje ljudstvo ne bo osramoteno na vekoma.

27. In zvedili bote, de sim jez v sredi Izraela, in de sim jez Gospod, vaš Bog, in ni nobeniga druziga; in moje ljudstvo ne bo osramoteno na vekoma.

28. Po tem[27]) pa bo takó: Izlil bom svojiga Duha čez vse mesó;[28]) in prerokovali bodo vaši sinovi in vaše hčere; vaši stari bodo sanje imeli, in vaši mladenči bodo perkazni gledali.[29]) Iz. 44, 3.

29. Pa tudi čez svoje hlapce in dekle bom tiste dni izlil svojiga Duha.[30])

30. In dal bom čudovitne znamnja na nébu in na zemlji, kri in ogenj, puh in dim.[31])

31. Solnce se bo spremenilo v temoto, in luna v kri,[32]) preden pride dan Gospodov, véliki in strahovitni.[33]) Zgor. 2, 10. Mat. 24, 29.

32. In zgodilo se bo: Vsak, kdor bo klical ime Gospodovo, bó rešen;[34]) ker na sionski gori in

---

24. „*učenika pravičnosti*“, t. j., učenika, kteri bo učil resnico in pravico. Prerok tukaj méri na Jezusa Kristusa.
25. Bog bo spet oblagodaril deželo, in vsih pridelkov bo obilno.
26. Dajal vam bom spet dobre letine, obilno pridelkov.
27. „*Po tem*“, ko bote nekoliko časa v rodovitni deželi živeli, pride presrečni Mesijev čas. — S to verstjo se v hebrejskim začne tretje poglavje.
28. „*čez vse meso*“, t. j., čez vse ljudi. — De si tukaj prerok misli prihod svetiga Duha binkoštni praznik, uči sv. Peter (Djan. ap. 2, 16. i. d.).
29. „*prerokovali bodo*“, t. j., s svetim Duham navdani bodo z vso gorečnostjo učili, resnice Božje razumevali, pa tudi prihodnje rečí po razodenji Božjim oznanovali; — „*bodo sanje imeli*“, pomenljive sanje; Bog se svojim služabnikam tudi po sanjah razodeva; — „*bodo* (Božje) *perkazni gledali*“, t. j., Bog se jim bo v perkaznih razodeval.
30. Ljudje vsih stanov, vsake starosti in obojniga spola se bodo vdeleževali darov svetiga Duha.
31. „*kri*“ je podoba velike morije in veliciga poboja, „*ogenj*“, „*puh*“ in „*dim*“ so podobe hudih vojská.
32. Tudi to je podoba velike nesreče, zlasti hude vojske.
33. S tem si prerok misli razdjanje jeruzalemskiga mesta, pa tudi poslednjo sodbo Božjo.
34. Le kdor bo veroval v Jezusa Kristusa, in po njegovim nauku živel, se bo otél ob razdevanji jeruzalemskiga mesta in ob poslednji sodbi. — Zgodovina nam perpoveduje, de so kristjani ob jeruzalemski zapertii v Pelo zbežali, in se otéli.

Digitized by Google

v Jeruzalemu bo rešenje, kakor je Gospod govoril;[35]) in med ostalimi bodo, ktere bo Gospod poklical.[36]) Rim. 10, 13.

III. Poglavje.

Bog bo narode, kteri njegovo ljudstvo stiskajo, ostro sodil in kaznoval; njegovi častivci bodo rešeni sovražnikam iz rok; srečni stan noviga Jeruzalema, t. j., svete cerkve.

1. Ker glej, tiste dni in tisti čas,[1]) ko bom obernil vjete z Juda in z Jeruzalema,[2])
2. bom zbral vse narode,[3]) in jih popeljem v dolino Josafat,[4]) in pravdal se bom ondi z njimi zavoljo svojiga ljudstva, in zavoljo svoje dedšine, zavoljo Izraelcov, ktere so razkropili med narode, in mojo deželo razdelili.[5])

---

35. „*na sionski gori v Jeruzalemu*“, t. j., v pravi veri, v cerkvi Božji „*bo rešenje, kakor je Gospod govoril*“, in obljubil po svojih prerokih. Gl. Iz. 2. razl. 5.

36. „*med ostalimi*“, t. j., med otetimi iz pogube bodo le samo tisti, „*ktere bo Gospod poklical*“ v svojo cerkev in v svoje večno kraljestvo.

1. „*tiste dni in tisti čas*“, t. j., poslednji čas, ob drugim Kristusovim prihodu. — Prerok govorí v tem poglavji od sodbe vsih narodov, od splošniga rešenja Judov in od noviga Jeruzalema, kar sega vse v poslednje čase (Skr. raz. 18, 19. Rim. 11, 26. Skr. raz. 21.), torej se iz téga lahko posname, de „*tisti čas*“ pomeni poslednjo dobo Mesijevo.

2. „*ko bom obernil vjete*“ Jude in Jeruzalemljane iz sužnosti (nevere, greha, njih sovražnikov) v pravo domovíno — v cerkev Božjo — v nebeški Jeruzalem. — Tukaj ne more biti govorjenje od rešitve Judov iz babilonske sužnosti, in tudi ne od rešenja nekterih Judov iz stisk ob makabejskih časih, ker za temi srečnimi pergodbami ni nasledvala splošna sodba vsih narodov.

3. Ob pervim Kristusovim prihodu so se narodi podajali v njegovo sveto cerkev, in le majhen del Judov se jim je perdružil; nekoliko časa pred drugim Kristusovim prihodam pa se bo ravno nasprotno godilo: le majhno število ljudí izmed narodov bo ostalo zvesto Kristusu, nasproti pa bo vse izraelsko ljudstvo Mesija spoznalo ko praviga Boga, in se bo podalo v njegovo cerkev; na to pa bo imel Gospod strahovitno sodbo nad narodi, kakor napoveduje sv. Pavel v listu do Rimljanov (pogl. 11.) in sv. Janez v poslednjim poglavji skrivniga razodenja. Le preočitno se bližajo tisti žalostni časi, v kterih bo po Kristusovih besedah (Luk. 18, 8.) komaj iskra prave, žive vere na zemlji; ker nevera in samopašnost se polastuje vsih stanov, de je velikimu številu kristjanov le še samo ime „*kristjan*“ ostalo, povsod pa se kaže nevera, spačenost in povzdiga lastniga uma do nebes.

4. „*v dolino* (ki se ji pravi) *Josafat*“. — Hebrejska beseda „*Josafat*“ pomeni: „*Bog sodi*“; po tem takim si z „*dolino Josafat*“ lahko mislimo vsak kraj, kjer Bog sodi. Nekteri izlagavci pa si mislijo zlasti dolino blizo Tekve, majhniga mesta, tri ure od Jeruzalema proti jugozahodnji strani, kjer je bil kralj Josafat otolkel Edomljane, Amončane in Moabljane. Gl. 2. Kron. 20. pogl.

5. t. j., pred oči jim bom tam per sodbi stavil gnusobe, ktere so nad mojim

Digitized by Google

3. In za moje ljudstvo so vadljali,[6]) in dečka so dali za vlačugo,[7]) dekliča pa so prodali za vino, de so ga pili.[8])

4. Pa kaj mi hočete,[9]) o Tir in Sidon in vsa pokrajina Filistejcov?[10]) Se li bote nad menoj maševali?[11]) In ko bi se tudi nad menoj maševali, bi vam berž berž dal vračilo na glavo.[12])

5. Moje srebro in zlato ste namreč pobrali, in moje naj ljubši in naj lepši reči ste znesli v svoje mališnice.[13])

6. In sinove Judove in sinove jeruzalemske ste prodali Grekam, de ste jih deleč pognali od njih pokrajin.[14])

7. Glej, jez jih bom obudil s kraja, kamor ste jih prodali in vaše vračilo vam bom vernil na glavo.[15])

8. In prodal bom vaše sinove in vaše hčere sinovam Judovim v roke,[16]) in prodali jih bodo Sabejcam, daljnimu ljudstvu;[17]) ker Gospod je govoril.[18])

9. Razglasujte to med narodi,[19]) posvečujte vojsko,[20]) zbudíte junake! naj pridejo, naj dojdejo vsi bojaki.

---

izvoljenim ljudstvam dopernašali, ko so ga razkropili, in njegovo deželo med seboj razdelili. — Gnusobe, ktere so Kaldejci in Asirijani počenjali nad Božjim ljudstvam, so tukaj podoba stisk, ktere bodo izvoljeni poslednje čase terpeli, ko jih bodo izneverjeni hudobneži preganjali in terli.

6. Nekdaj so premagane in vjete po vadljanji med seboj delili.

7. Pagnin prestavlja hebrejsko: „*in dečka* (fantiča) *so dali za vlačugarčino plačilo*“. Nekdaj so po vojskini pravici premagane v sužnost peljali, in so jih ondi ko živino prodajali. Tudi otroke so prodajali prav po nizki ceni, dečke so dajali, kolikor se daje vlačugam plačila za grešno djanje, dekliče pa za požerek vina (Šolc).

8. dekliče so za vino zamenjevali, ali pa so jih prodajali, de so si vina kupili.

9. vpraša Bog z začudenjem svoje in svojiga ljudstva sovražnike.

10. Naslednje ljudstva se tukaj imenujejo sploh namesti vsih nevernikov, ki izvoljeno ljudstvo zatérajo. Zastran Sidona in Tira gl. Joz. 11, 8: 19, 29. Iz. 23. Eceh. 26, 2. 4. 7: 27, 2. Tirci in Sidonci so vjete Jude kupovali, in jih spet ko sužnje drugim prodajali (v. 6.). Filistejci, Hebrejcam zmirej sovražno ljudstvo, so prebivali na jugozahodnji palestinski meji. Gl. Joz. 13, 3. Iz. 14, 31.

11. „*Se bote li nad menoj maševali*“, ko svoje ljudstvo branim?

12. „*berž berž*“ bi vas zadela moja vsigamogočna roka.

13. Izraelova lastnina je bila lastnina Božja, torej pravi Bog: „*Moje srebró*“ i. t. d.; — „*v svoje mališnice*“, t. j., v svoje mališke tempeljne.

14. de niso imeli upanja, se kedaj verniti v svojo domovino.

15. „*jez jih bom*“ rešil iz sužnosti, vas pa bom vanjo dal.

16. To bom z vami storil, kar ste vi z Judi storili.

17. Sabejci so imeli svoje sela na jugovzhodnjim arabskim bregu, in so kupčevali (Eceh. 27, 22.) z daljnimi narodi; tem narodam prodani sužnji se niso môgli nič več odkupiti.

18. torej se bo res zgodilo, ker je resničen in pravičen.

19. Prerok tukaj nagovorí sovražnike Izraeloviga ljudstva, rekoč: O le naberite še toliko in toliko vojsko zoper izvoljeno ljudstvo, pa vedite, de bo Gospod pokončal vse vaše junake.

20. posvečujte z daritvami moštvo za vojsko.

Digitized by Google

10. Prekujte svoje lemeže v meče, in svoje matike v sulice. Slabi naj pravi: Jez sim junak![21])

11. Uderíte se in pridite, vsi narodi okrog, in zberíte se; tam bo Gospod poderl vse tvoje junake.

12. Naj se vzdignejo in pridejo narodi v dolino Josafat; ker tam bom sedel in sodil vse narode okrog.

13. Nastavite serpe, ker žetev je dozorela; pridite in pojdite doli, ker polna je tlačivnica, kadí so prenapolnjene; zakaj njih hudobija se je namnožila.[22])

14. Ljudstva, ljudstva v dolini razsojevanja! ker blizo je dan Gospodov v dolini razsojevanja.[23])

15. Solnce in luna ste otemnele, in zvezde so umaknile svojo svetlobo.[24]) Zgor. 2, 10.

16. In Gospod bo rjul s Siona, in iz Jeruzalema bo dajal svoj glas,[25]) in gibalo se bo nebó in zemlja;[26]) in Gospod bo upanje svojiga ljudstva in moč Izraelovih otrók.[27]) Amoz 1, 2.

17. In zvedili bote, de sim jez Gospod vaš Bog, ki prebivam na Sionu, na svoji sveti gôri; in Jeruzalem bo svet, in ptujci ne bodo več hodili skozi njega.[28])

18. In zgodilo se bo tisti dan, de bo kapala z gorá sladkost, in s hribov bo mleko teklo, in po vsih strugah Judovih bodo vode tekle; in studenec bo vrel iz hiše Gospodove, in bo močil ternjevo dolino.[29]) Amoz 9, 13.

19. Egipt bo v pustoto in Idumeja v pogubno pušavo; zato ker sta krivično delala z Judovimi otroci, in nedolžno kri prelivala v njih deželi.[30])

---

21. Naredíte si orožja, kolikor koli hočete; naj tudi dobijo vaši slabi vojaki junaško moč; vse to vam ne bo nič pomagalo.

22. „*žetev*“ in „*tlačivnica*“ ste podobi veliciga poboja, podobi sodbe Božje; sovražniki izvoljeniga ljudstva so hudobijo sejali, torej bodo kazen želi (Skr. raz. 14, 15.).

23. Prerok pravi: O koliko ljudstva in ljudstva vidim priti k sodbi Božji, kjer bo vsakteriga sreča ali nesreča vekoma določena (Mat. 25, 46.).

24. Glej zgor. 2. pogl. 10. in 31. versto in razl.

25. Bog bo v sredi svojiga izvoljeniga ljudstva z močnim glasam izrekel sodbo nad hudobneži. — Prerok permérja glas Božji levovimu rjutju in gromu.

26. Tudi to je podoba sodbe Božje. Gl. zgor. 2, 10.

27. Izvoljeni bodo v Gospoda zaupali, in po njegovi moči zmagali.

28. Ko bodo sovražniki izvoljenih premagani, tadaj ne bodo več nesveti ljudje Kristusove cerkve nadlegvali in skrunili, vsi udje cerkve Božje bodo sveti in srečni. — To méri na poslednji srečni stan Kristusove cerkve na zemlji, ravno tako tudi naslednje. Perm. Iz. 26, 1. i. d.

29. „*sladkost*“, t. j., sladko vino; — „*ternjevo dolino*“, v hebrejskim: „*dolino Sitim*“, t. j., dolino, ki se ji pravi „*Sitim*“, t. j., ternje; „*Sitim*“ pa lahko tudi meri na dolino „*Sidim*“, ktera se je v gnjilo morje spremenila (1. Mojz. 14, 10.). Perm. Eceh. 47, 1. i. d. — Vse to je podoba velike sreče, ki bo cerkvi došla poslednji čas.

30. Edomljani ali Idumejci so bili iz Ezava, Jakopoviga brata (1. Mojz. 28, 41. 42.), in so stanovali v gorovji na južni strani kananske dežele. Ob izhodu Izraelcov iz Egipta jim Edomljani niso hotli dovoliti pota skozi svoje

Digitized by Google

20. V Judeji pa bodo na vekoma prebivavci, in v Jeruzalemu od roda do roda.[31])

21. In očistil bom njih kri, ktere nisim še očistil;[32]) in Gospod bo prebival na Sionu.[33])

---

okrajine v obljubljeno deželo (4. Mojz. 20, 20. 21.). Kralj Savel se je srečno ž njimi vojskoval, ter jih je bil premagal (1. Kralj. 14, 47.); David pa jih je bil popolnama podvergel svojimu gospostvu, ter je djal zasedo v njih okrajino, in vsa Idumeja mu je bila sužna (1. Kralj. 8, 14: 3. Kralj. 11, 15. 16: 1. Kron. 18, 11—13.). Salomonu so se bili Edomljani sicer uperli, pa niso bili veliko opravili; ob času kralja Josafata niso imeli svojiga kralja, ampak judovskiga namestnika (1. Kralj. 22, 48.); ob Joramovim kraljevanji pa so se bili spet oprostili judovskiga gospostva. Po tem času so se čedalje bolj razširjali in močneji prihajali, in so bili vedni sovražniki Judov (Iz. 63.), še tudi po razvaljenim Jeruzalemu (Abd.); Egipčani pa so Jude močno nadlegvali, in tudi večkrat otepli. Idumejci in Egipčani so tukaj imenovani namesti vsih sovražnikov Božjiga kraljestva.

31. Judeja (dežela spoznovanja) in Jeruzalem (mesto mirú) pomenita vojskovavno cerkev na zemlji in poveličano v nebesih.

32. Odpustil jim bom zadolženje zavoljo prelite Mesijeve kervi, kteriga zadolženja jim še nisim odpustil, in ga jim ne bom odpustil, dokler se ne podajo v mojo cerkev.

33. „*na Sionu*“, v cerkvi (Iz. 2.), ktera se bo spremenila v nebeški Jeruzalem. Glej Skr. raz. 21. 22.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Amoza.

Amoz je bil rojen v Tekvi, mestcu nekoliko milj od Betlehema proti jugu. Bil je pastir, in je revno živel (gl. 7, 14.); poznejše pa ga je Bog poklical v preroški stan (7, 15. i. d.). Po napisu njegovih bukvic (1, 1.) je prerokoval tisti čas, ko je bil Ozija (Azarija) kralj v Judovim, Jeroboam II. pa kralj v Izraelovim kraljestvu (4. Kralj. 14, 21—23.), tedaj poslednje léta kralja Jeroboama II., ko je Azarija še le v sedem in dvajsetim letu Jeróboamoviga kraljevanja jel vladati v Judovim kraljestvu. Amoz je tedaj svojo preroško službo opravljal nekoliko časa, ko sta tudi Ozej in Izaija prerokovala.

Prerok Amoz obrača svoje prerokovanja skorej le samo na Izraelovo kraljestvo, Judovo kraljestvo pa le mem gredé v misel jemlje. On svari Izraelce zavoljo mnozih pregreh, zlasti zavoljo malikovanja, boljšake in imenitnike pa zavoljo mehkužnosti in terdobe do ubozih, le v 1. in 2. poglavji napoveduje nekterim sosednjim narodam šibe Božje. Enkrat pogleda tudi v daljne čase druziga Davida, namreč Mesija (9, 8—11.). V svojih preroških govorih kaže veliko serčnost, ker brez vsiga strahú napoveduje malikovavcam šibe Božje. S tem pa si je bil nakopal veliko sovražnikov, kteri so ga čertili in preganjali, zlasti pa Amazija, duhoven v Betelu (7, 10. i. d.). Zavoljo tega preganjanja, ali pa, kakor nam ustno izročilo pové, zavoljo silovitne smerti, ker je v Tekvi za ranami umerl, ga katoliška cerkev šteje med mučence (marternike), in njega spomin obhaja 31. sušca.

Té Amozove bukvice so bile pisane med 798. in 784. letam pred Kristusam. De so té bukvice res Amozove, terdijo vsi judovski in keršanski učeniki. V novim zakonu se v misel jemljejo verste 5, 25. 26. v apostoljskim djanji (7, 42.), in 9, 11. ravno tam (15, 16.). Sveti cerkveni očetje so jih brali med malimi preroki. Sveta katoliška cerkev jih je sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK AMOZ.

I. Poglavje.

Prerokovanje zoper Damask, zoper Filistejce, zoper Tir, zoper Idumejce in Amončane.

1. Besede Amoza, kteri je bil izmed pastirjev iz Tekve, ki so mu bile razodete zoper Izraela v dnéh Ozija, kralja Judoviga, in v dnéh Jeroboama, sina Joasoviga,[1]) dve leti pred potresam.[2])

2. In je rekel: Gospod bo rjul s Siona in iz Jeruzalema bo dajal svoj glas;[3]) in žalovali bodo lepi pašniki pastirjev, in posušil se bo verh Karmela.[4]) Jer. 25, 30. Joel 3, 16.

3. To pravi Gospod: Zavoljo treh pregreh v Damasku in zavoljo štirih mu ne bom zanesel;[5]) zato ker so z železnimi vozmi mlatili Galaad.[6])

---

1. Glej zgorej vvod v tega preroka.
2. Od tega potresa govorí tudi prerok Caharija (14, 5.). Po povesti judovskiga zgodovinarja, Jožefa Flavija, je bil ta potres tisti čas, ko si je Ozija hotel viši duhovstvo perlastiti (4. Kralj. 15, 5: 2. Kron. 26, 18. i. d.). Ko je kralj duhovne v tempeljnu zmérjal, je močen potres tla zmajal. Tempelj je zgorej póčil, svetel solnčni žarek je šinil kralju v obraz, in ga je z gobami udaril.
3. Gospod bo z vso močjo dognal svoje sodbé nad Izraelovim ljudstvam, ter ga bo z vso ostrostjo tepel. — S krajema „*Sion*“ in „*Jeruzalem*“ Amoz naznanja Izraelcam po svoji šegi, de Bog noče moljen biti v Betelu in Danu, kjer ste zlati teleti, ampak v Jeruzalemu in sicer v tempeljnu (Hier.).
4. „*žalovali bodo lepi pašniki*“, ker jih bodo sovražniki pomandrali; — „*Karmel*“, naj rodovitnejši in naj lepši gora v Palestini per morji, se bo posušil. To je podoba popolniga pokončanja po sovražnikih, ki jih bo Bog poslal v deželo.
5. „*Zavoljo tréh pregreh — in zavoljo štirih*“, tedaj zavoljo sedmih pregreh, t. j., zavoljo veliko pregreh (Prip. 30, 15.), „*mu ne bom zanesel*“, ali pa: „*ne bom odvernil od njega*“ namenjene šibe, razrušenja. „*Damask*“, véliko mesto na Sirskim, se tukaj imenuje namesti vsiga kraljestva.
6. „*zato ker so z železnimi vozmi*“ terli prebivavce v Galaadu, t. j., Izraelce na uni strani Jordana. — Gl. zastran mlativniga vozá Iz. 28. razl. 35. Prerok ima tukaj pred očmi krivične vojske, ktere sta Hazael, kralj v Damasku, in njegov sin Benadad zoper Izraelce imela. Gl. 4. Kralj. 10, 32. 33: 13, 3. 4. 7.

Digitized by Google

4. In poslal bom ogenj v hišo Azaelovo,[7]) in požerl bo Benadadove hiše.[8])

5. In razterl bom zapahe[9]) v Damasku, in potrebil bom prebivavce z mališkiga polja,[10]) in njega, ki derži žezlo, iz hiše radostne;[11]) in prepeljano bo asirsko ljudstvo v Cirene,[12]) pravi Gospod.

6. Takó govorí Gospod: Zavoljo tréh pregreh v Gazi, in zavoljo štirih mu ne bom zanesel;[13]) ker so odpeljali vse vjete, de so jih zaperli v Idumeji.[14])

7. In poslal bom ogenj nad ozidje v Gazi, in požerl bo njene hiše.

8. In iztrebil bom prebivavce iz Azota, in njega, ki derži žezlo, iz Askalona; in iztegnil bom svojo roko nad Akaron, in poginili bodo ostanki Filistejcov,[15]) pravi Gospod Bog.

9. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh v Tiru in zavoljo štirih mu ne bom zanesel; zato ker so bili zaperli vse vjeto v Idumeji, in se niso spomnili bratovske zaveze.[16])

10. In poslal bom ogenj nad zidovje v Tiru, in požerl bo njega hiše.[17])

11. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh v Edomu in zavoljo štirih mu ne bom zanesel;[18]) zato ker je preganjal z mečem svojiga brata, in pokvaril usmiljenje do njega, in je

---

7. „*poslal bom ogenj*“, t. j., vojsko v Azaelovo kraljestvo.
8. „*hiše*“, gradove Benadada, sirskiga kralja.
9. „*zapahe*“ per mestnih vratih, t. j., odperl bom vrata v Damask.
10. „*z mališkiga polja*“, blezo iz doline med Libanam in Antilibanam, ktero so kralji z Damaska v posesti imeli; imenuje pa se zato takó, ker so ondi malikovali.
11. „*ki derži žezlo*“, t. j., ki ima kraljevo palico v roci, namreč vladarja bom potrebil „*iz hiše radostne*“, v hebrejskim: „*iz Bet-Edena*“, t. j., iz hiše rajske, blezo ime tistiga kraja, kjer je prebival vladar, ki je bil Damasku podložin.
12. „*v Cirene*“, v hebrejskim: „*v Kir*“, v deželo na Asirskim per reki, ki se ji pravi „*Kir*“, po latinsko „*Cirus*“. Spolnitev te prerokve gl. 4. Kralj. 16, 9.
13. „*Gaza*“, mesto izmed petérih vélikih mest na Filistejskim (Joz. 10, 41: 1. Kralj. 6, 17. Jer. 25, 20.), in se tukaj imenuje namesti filistejskiga ljudstva; — „*mu* (filistejskimu ljudstvu) *ne bom zanesel*“, ali pa: „*ne bom odvernil od njega*“ namenjene šibe. Gl. zgor. 3. v. 5. razl.
14. Prerok si tukaj misli vojsko, ki so jo Filistejci, združeni z Idumejci, imeli zoper Jude (2. Kron. 28, 17. 18.).
15. „*Azot*“, „*Askalon*“ in „*Akaron*“ so vélike mesta Filistejcov. Ta prerokva se je spolnila po Nabuhodonozorji (Jer. 25, 20: 47. Eceh. 25, 15.). Tudi poznejše so té mesta veliko terpele po mnozih sovražnikih, poslednjič pa so tudi Filistejci zginili iz zgodovine.
16. „*Zavoljo treh pregreh*“ i. t. d. glej zgor. 5. razl. Tudi Tirci so bili sovražni Izraelcam (Joel 3, 4.), in se niso spomnili stare prijaznosti in zaveze, ki so jo bili s Hebrejci sklenili. Gl. 2. Kralj. 5, 11: 3. Kralj. 5, 1.
17. Tir je mnoge nadloge preterpel, poslednjič pa ga je Aleksander Véliki razdjal. Gl. Eceh. 26, 27. Iz. 23.
18. Zastran „*Edoma*“ gl. Iz. 34. razl. 1. Perm. zgor. v. 3. razl. 5.

Digitized by Google

še dalje deržal svoj serd, in ohranil svojo jezo do konca.[19])

12. Poslal bom ogenj v Teman, in bo požerl hiše v Bosri.[20])

13. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh Amonovih otrók[21]) in zavoljo štirih jim ne bom zanesel; zato ker so preparali noseče v Galaadu, de so razširili svojo mejo.[22])

14. In užgal bom ogenj na ozidji v Rabi,[23]) in požerl bo njene hiše med tuljenjem ob dnevu boja, v viharji ob dnevu pretresa.[24])

15. In Melkom[25]) pojde v sužnost, on in njegovi poglavarji z njim, pravi Gospod.

II. Poglavje.

Prerokovanje zoper Moabljane, Jude in Izraelce.

1. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh Moabovih[1]) in zavoljo štirih mu ne bom zanesel;[2]) zato ker je sežgal kostí idumejskiga kralja do pepela.[3])

2. In poslal bom ogenj nad Moaba,[4]) in požerl bo hiše v Karijotu,[5]) in umerl bo Moab v hrupu in med trobentinim bučanjem.[6])

3. In iztrebil bom sodnika izmed njega,[7]) in vse njegove poglavarje bom usmertil z njim vred, pravi Gospod.[8])

4. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh Judovih in za-

19. Edomljani se imenujejo bratje Izraelcov, ker so bili iz rodú Ezava, brata Jakopoviga. Ker so bili tolikanj terdovratni sovražniki Izraelcov, ker niso imeli z njimi usmiljenja, in ker jih še neprenehama čertijo (Iz. 34, 1.), zato bodo ostro pokorjeni.

20. „*Teman*“ in „*Bosra*“, mesti Edomljanov. Gl. Jer. 49, 7. 13. Iz. 34, 6. To prerokovanje se je spolnilo po Nabuhodonozorji (Jer. 49, 7. Eceh. 25, 14.), prav popolnama pa ob času Makabejcov, ko je Janez Hirkan kraljestvu Edomljanov za vselej konec storil.

21. Perm. zgor. 5. razl. Amončani so bili iz Lotoviga rodú (1. Mojz. 19, 38.), in so bili tudi zaperseženi sovražniki Izraelcov.

22. Prerok tukaj méri na 4. Kralj. 8, 12. Perm. 4. Kralj. 15, 16. Oz. 14, 1.

23. „*Raba*“ je tukaj véliko mesto Amončanov (5. Mojz. 3, 11. Jer. 49, 2.

24. „*ob dnevu pretresa*“, v hebrejskim: „*ob dnevu hude* (silne) *ure*“. To prerokovanje se je spolnilo po Nabuhodonozorji, ko je po dokončani judovski vojski tudi sosednje ljudstva podjarmil.

25. „*Melkom*“ je ali malik „*Moloh*“ (Jer. 49, 1. 3.), ali pa kralj.

1. Zastran „*Moaba*“ ali „*Moabljanov*“ gl. Iz. 15, 1. razl. 1.

2. Zastran teh besedi glej zgor. 1, 3. razl. 5.

3. Permeri zastran tega 4. Kralj. 3, 26. 27.

4. „*poslal bom ogenj*“, t. j., vojsko nad Moabljane.

5. „*v Karijotu*“, v moabskim mestu in terdnjavi (Jer. 48, 24. 41.).

6. pokončani bodo Moabljani, ko bodo sovražniki nad nje perderli.

7. „*iztrebil bom sodnika*“, t. j., njih vladarja, kralja.

8. To se je spolnilo po Nabuhodonozorji. Gl. 1. pogl. 24. razl.

Digitized by Google

voljo štirih mu ne bom zanesel; zato ker je zavergel postavo Gospodovo, in njegovih zapoved ni ohranil; ogoljufali so jih[9]) namreč njih maliki, za kterimi so hodili njih očetje.

5. In poslal bom ogenj nad Juda, in požerl bo hiše v Jeruzalemu.

6. Takó govorí Gospod: Zavoljo treh pregreh Izraelovih in zavoljo štirih mu ne bom zanesel;[10]) zato ker je prodal za denar pravičniga in uboziga za čevlje.[11])

7. Oni tarejo v prahu po zemlji glavé ubozih,[12]) in prevračajo pot ponižanih;[13]) in sin in njegov oče hódita k *(enimu)* dekletu,[14]) de skrunita moje sveto ime.[15])

8. In na zastavljenih oblačilih ležijo per slehernim altarji, in pijejo vino obsojenih v hiši svojiga boga.[16])

9. Jez pa sim iztrebil Amorejce[17]) spred njih obličja,[18]) kteri so bili visoki kakor ceder in močni kakor hrast;[19]) in poterl sim njih sad zgorej in njih korenino spodej.[20])

10. Jez sim, ki sim vas izpeljal iz egiptovske deželе, in sim vas vodil po pušavi štirdeset let, de bi posestvali deželo Amorejcov. 2. Mojz. 14, 21 : 5 Mojz. 8, 2.

11. In obudil sim izmed vaših sinov preroke in izmed vaših mladenčev Nazarejce;[21]) mar ni takó, Izraelovi otroci? pravi Gospod.

12. Vi pa ste Nazarejcam da-

9. „*Zavoljo treh pregreh*“ i. t. d., gl. zgor. 1. pogl. 5. razl.; — „*ogoljufali so jih*“, t. j., zapeljali, odvernili od Boga in čednosti.

10. Glej zastran tega zgor. 1. pogl. 5. razl.

11. zato ker je Izrael z denarjem podkupoval sodnike, de so po krivim obsodili njé, ki so imeli pravične pravde, uboge pa prodali za malo vredno reč, za par podplatov.

12. Oni tarejo in stiskajo uboge, kolikor morejo; v hebrejskim: „*Oni hrepené po prahu na zemlji ubogim na glavo*“, t. j., oni si perzadevajo, uboziga v žalost spraviti, de si v nji prah na glavo potresa. Gl. Job. 2, 12. Jer. 7, 6.

13. zvijajo pravično pravdo revnih, ki si pomagati ne morejo.

14. počenjata nečistost in kervosramnost (3. Mojz. 18, 8.).

15. mojimu svetimu imenu nečast delajo med narodi.

16. Na zgornjih oblačilih, ktere so jim mógli ubogi zastaviti, ležijo per pojedinah, ki jih malikam v čast napravljajo, in pijejo vino, kupljeno z denarji, ki so jih prejeli za obsojenje nedolžnih; — „*v hiši svojiga boga*“, Pagnin prestavlja hebrejsko: „*v hiši svojih bogov*“, t. j., v tempeljnu svojih malikov. — Izraelci so se tedaj zeló zeló pregrešili, ker so uboge derli, zastavljene zgornje oblačila zoper postavo čez noč ohranili, malikovali, nedolžne obsojevali, za krivični denar vino kupovali, in v tempeljnih svojih malikov pijančevali.

17. „*Amorejce*“, sploh Kananejce. Gl. 1. Mojz. 15, 16.

18. zatorej je toliko večí njih nehvaležnost do mene.

19. kteri so bili velike in močne postave. Gl. 5. Mojz. 3, 11.

20. iztrebil sim vse deblo s korenino in s sadam vred, t. j., ves rod z očeti in z otroci vred.

21. „*Nazarejce*“, t. j., Bogu posvečene, ki so si za viši čednost perzadevali, s posebnimi obljubami, zderžati se tudi perpušenih stvarí na pr. vina i. t. d. Gl. 4. Mojz. 6.

Digitized by Google

jali vina piti,[22]) in ste prerokam ukazovali, rekoč: Nikar ne prerokujte![23])

13. Glejte, jez škripljem med vami, kakor škriplje voz, naložen s senam;[24])

14. Zato ne bo hitri mogel ubežati, in močni ne bo ohranil svoje močí, in čversti ne bo otél svojiga življenja;[25])

15. in lokostrelec ne bo stal, in hitri s svojimi nogami se ne bode rešil, in konjnik ne bo otél svojiga življenja;[26])

16. tudi naj serčnejši med junaki bo nag bežal tisti dan, pravi Gospod.[27])

III. Poglavje.

Nehvaležni Izraelci bodo ostro kaznovani.

1. Poslušajte besedo, ki jo je Gospod govoril zoper vas, o Izraelovi otroci! zoper vso rodovino, ktero je izpeljal iz egiptovske dežele, ter pravi:[1])

2. Samo vas sim spoznal[2]) izmed vsih rodovin na zemlji; zato bom kaznoval nad vami vse vaše krivice.[3])

3. Mar dva skupej hódita, če nista zedinjena?[4])

4. Mar lev rjove v gojzdu, če nima ropa? Mar mladi lev daje glas iz svojiga berloga, če ni kaj zagrabil?[5])

5. Mar tica pade v mrežo na zemlji brez tičarja? Se li za-

22. „*ste dajali vina piti*“ zoper mojo postavo.

23. „*Nikar ne prerokujte*“ nesreče in neprijetnih rečí! Perm. Iz. 30, 10. — Kakó zoperni so še dandanašnji oznanovavci besede Božje spačenim ljudem, ako jim pregrehe očitajo, in večno pogubljenje napovedujejo!

24. Jez ječim pod težo vaših grehov, kakor škriplje voz pod svojo težo; zatorej vas nič več ne morem prenašati; moram vas kaznovati (Hier.). Drugi prestavljajo hebrejsko: „*Glejte, jez vas obkladam* (s svojimi šibami) *na vašim kraji, kakor je obložen voz s snopovjem*“ (Pagnin).

25. Mojim šibam se ne bo mogel nihče umakniti.

26. Nihče ne bo mogel ubežati in se otéti.

27. „*bo nag*“, t. j., brez vojaške oprave bežal, ter bo vse od sebe vergel, de bo lože tekel. — To se je spolnilo nad Izraelci po Teglatfalasarji (4. Kralj. 15, 29.) in Salmanasarji (4. Kralj. 17, 6.).

1. Tukaj začne prerok svariti vse izraelsko ljudstvo.

2. „*sim spoznal*“, t. j., izvolil. Gl. Ozej. 13, 5.

3. „*zato bom*“ vas toliko bolj tepel zavoljo vaših grehov.

4. Prerok z naslednjimi podobskimi vprašanji (3—8. v.) Izraelcam pred oči stavi resnico, de Bog ne more z njimi združen biti, in jim še dalje dobrot skazovati, temuč še kaznovati jih mora, ker ne živijo po njegovi volji. Pomen te verste je tedaj: Bog vam ne more dober biti, ker ste se od njega ločili, in njegovo zavezo raztergali (Šolc).

5. Kakor lev ne renči, če pred seboj ne vidi ropa; ravno takó se tudi Bog ne grozí in ne kaznuje, če ne vidi zadolženja, ki je kaznovanja vredno (Šolc).

Digitized by Google

derga vzame z zemlje, prejden se kaj vjame?[6])

6. Ali bučí trobenta v mestu, in bi se ljudstvo ne prestrašilo? Je li kaka nesreča v mestu, ktere bi ne bil Gospod napravil?[7])

7. Gospod Bog pa tudi nobene besede ne izpolni, de bi ne razodel svoje skrivnosti svojim služabnikam prerokam.[8])

8. Lev rjove, kdo bi se ne bal? Gospod Bog govorí, kdo bi ne prerokoval?[9])

9. Razglasujte na hišah v Azotu in na hišah v egiptovski deželi, in recite: Zberite se na gorah per Samarii, in glejte mnoge neumnosti v njeni sredi in krivico terpeče v njenih hramih.[10])

10. Oni ne znajo prav ravnati, reče Gospod, ter kopičijo krivico in rop v svojih hišah.[11])

11. Zatorej takó govorí Gospod Bog: Stiskana in obdana bo dežela; in izpeljana bo iz tebe tvoja moč,[12]) in oropane bodo tvoje hiše.

12. Takó govorí Gospod: Kakor pastir otmè levu iz žrela dve kostí ali konec ušesa: takó bodo otéti otroci Izraelovi, kteri v Samarii sedijo v kotu na posteljici in na damaški blazini.[13])

13. Poslušajte in pričajte v

---

6. Kakor se tica ne vjame, če ji ni mreža nastavljena, in kakor tičar nastavljene zaderge ne vzame z zemlje, dokler se kaj ne vjame; ravno takó tudi Bog ne bo preklical svojih sodbá, ktere je po prerokih napovedal, dokler jih ne izpolni (Šolc).

7. Kakor se ljudstvo prestraši, če trobenta zabučí, in kako nevarnost naznani: ravno takó naj se tudi prestraši, če Bog po svojih prerokih svoje šibe napoveduje; kakor vsako nesrečo le Bog nad mesto pošlje, ravno tako bo tudi to le on poslal (Šolc).

8. Bog nobene kazni nad Izraelam ne izpolni, de bi je poprej ne napovedal po svojih prerokih (Šolc).

9. Kakor se vsaka živa stvar leva boji, kadar v njo renči, in se mu ne more v bran staviti: ravno tako je tudi preroku nemogoče, Bogu se ustaviti, če mu on ukaže prerokovati, ter njegove šibe ljudstvu naznanjati (Šolc).

10. „*na hišah*“, t. j., na ravnih hišnih strehah, kjer so po navadi ljudstvu potrebne reči oznanovali: — „*v Azotu*“, v vélikim filistejskim mestu; — „*na gorah per Samarii*“, t. j., na gorah izraelske dežele; „*Samarija*“, véliko mesto, se tukaj imenuje namesti vse dežele; „*mnoge neumnosti*“, v hebrejskim: „*mnoge zmešnjave*“ ali „*mnoge poterlja*“; — „*krivico terpeče*“; t. j., glejte, kolike krivice, odertije, zatérauja terpijo ubogi v Samarii, v Izraelovi deželi. — Pomen: Prerok nagovarja tukaj sosednje ljudstva, Filistejce in Egipčane, ki so bili priče mnozih čudežev, ktere je Bog zavoljo Izraelcov delal, ter jim toliko in toliko dobrot skazoval; zato naj bodo tudi priče njih nehvaležnosti, brezbožnosti in kazni, ki jih bo zadela.

11. „*Oni ne znajo*“ nič več prav razsojevati pravde, ob vso pravico so prišli; bogatini odérajo ubogo ljudstvo, in kopičijo ptuje blago v svojih hišah (Šolc).

12. „*izpeljana bo iz tebe tvoja moč*“, t. j., tvoji naj boljši junaki ti bojo vzeti, ter bojo peljani v sužnost (Šolc).

13. Pomen: Izmed imenitnih in mehkužnih Izraelcov se jih bo le malo rešilo, kadar bodo sovražniki nad njé perderli. — Prerok permérja majhno število otetih Izraelcov kostém ali ušesam, ki jih pastir včasih levu iz žrela potegne. De se pastirji z levi borijo ali mečejo, ni nič kaj nenavadniga. Gl. 1. Kralj. 17, 34. — Imenitni in bogati Izraelci so imeli v svojih hišah ob stenah mehke

Digitized by Google

Jakopovi hiši,[14]) pravi Gospod Bog vojskinih trum:

14. de bom ob dnevu, ko bom jél kaznovati pregrehe nad Izraelam, obiskal njega in altarje v Betelu; in odbiti bojo rogovi altarju, in na zemljo bodo padli.[15])

15. In poderl bom zimsko hišo s poletno hišo vred;[16]) in zginile bodo hiše slonokošene, in razvaljenih bo veliko hiš,[17]) pravi Gospod.

IV. Poglavje.

Izraelci bodo zavoljo svojiga mehkužniga življenja in malikovanja kaznovani. Opominjanje k pokori.

1. Poslušajte to besedo, debele krave,[1]) ki ste na samarijski gori, ki krivico delate potrebnim, in tarete uboge, ki pravite svójim gospodarjem: Perpravite, de pijemo![2])

2. Persegel je Gospod Bog per svoji svetosti: Glejte, dnevi pridejo nad vas, de vas bodo z drogovi vzdigovali, in vaše ostanke v vrelih loncih.[3])

3. In skozi luknjo pojdete druga za drugo,[4]) in veržene bote v Armon,[5]) pravi Gospod.

4. Le hodíte v Betel, in grešite; v Galgalo, in množíte pre-

klopi (sofe, kanapéta, divane), na kterih so bile podglavšnice z damaškam prevlečene. V kotih na teh mehkih klopéh so bili naj imenitneji sedeži.

14. Duhovni, preroki in drugi! vzemite si to k sercu, ter oznanujte to vsim Izraelcam; ker gotovo se bo zgodilo, če se ne poboljšate.

15. „*obiskal njega altarje*“, t. j., tisti čas bom poderl Izraelove mališke altarje v Betelu. Gl. Oz. 4, 15: 3. Kralj. 12, 28. 29. Mališki altarji so bili takó narejeni, kakor altar v jeruzalemskim tempeljnu.

16. Kralji in drugi imenitniki so imeli zimske in poletne hiše; poletne so imeli na hribih Gl. Sodn. 3, 20. Jer. 36, 22.

17. „*hiše slonokošene*“, t. j., hiše, kterih stene in stropi so s slonovo kostjo vloženi (3. Kralj. 22, 39.); v hebrejskim: „*vélike hiše.*“ — To se je spolnilo (v. 12—16.) po kralji Salmanasarji, kteri je imenitnike večidel pomoril, ostanke v sužnost peljal, njih hiše pa razvalil.

1. „*debele krave*“, v hebrejskim: „*basanske krave*“; — „*Basan*“ je gorovje, sloveče zavoljo dobre paše. Pomen: Poslušajte vé, rejene, mehkužne ženske.

2. „*ki pravite svojim gospodarjem*“, ki vedno tišitè v svoje možé, de naj vam le veliko perpravijo, de se bote mogle mastiti.

3. vas, debele krave! bodo sovražniki hitro v kosove razsekali; nekoliko vašiga mesá bodo na železnih drogovih odnesli, nekoliko pa v vrele piskre pometali in skuhali, t. j., vas, mehkužne, debele ženske! bodo sovražniki hudo pestili in morili, nekoliko vas pa v terdo sužnost peljali. V hebrejskim: ... „*de vas bodo na kaveljnih odnesli, vaše mlajše pa na ribških ternkih*“. — „*Kaveljni*“ in „*ribški ternki*“ so podoba orožja, s kterim bodo vjete v sužnost peljane.

4. Mestno ozidje bodo sovražniki prederli; torej vam ne bo treba skozi mestne vrata hoditi, kar skozi te predertije ali luknje pojdete v sužnost.

5. „*v Armon*“, t. j., v Armenijo. Perm. 4. Kralj. 17, 23.

Digitized by Google

greho, in nosíte zjutraj svoje darove, tri dni svoje desetíne;[6])

5. in darujte skvašeniga kruha v zahvalo; le sklicujte in oznanujte prostovoljne darove;[7]) to namreč vam dopade,[8]) Izraelovi otroci! pravi Gospod.

6. Zato sim tudi jez dal vašim zobém skomino po vsih vaših mestih in pomanjkanje kruha po vsih vaših krajih; vender se niste vernili k meni, pravi Gospod.[9])

7. Jez sim vam tudi dež perderžal, ko je bilo še tri mesce do žetve; in na eno mesto sim dal dežiti, na drugo mesto pa nisim dal dežiti; en del je bil z dežjem pomočen, del pa, na kteriga nisim dal dežiti, se je posušil.[10])

8. In prišle so dve in tri mesta v eno mesto, de bi bile vodo pile, pa se niso napile;[11]) vender se niste vernili k meni, pravi Gospod.

9. Udaril sim vas s smodečim vetram, in z rijo veliko vaših vertov in vaših vinogradov; vaše olivke in smokve je gosenca ožerla;[12]) vender se niste vernili k meni, pravi Gospod. Hag. 2, 18.

10. Poslal sim vam smert po potu egiptovskim, usmertil sim z mečem vaše mladenče, dal odpeljati vaše konje,[13]) in dal sim gnjilobi iz vaših šotoriš se vzdigovati v vaše nosníce;[14]) vender se niste vernili k meni, pravi Gospod.

11. Prevergel sim vas, kakor sim bil prevergel Sodomo in Gomoro,[15]) in bili ste kakor glavnja, potegnjena iz ognja;[16]) vender se niste vernili k meni, pravi Gospod. 1. Mojz. 19, 24.

12. Zavoljo tega bom to storil

---

6. O le hodíte darovat teletam v Betel in v Galgalo (Oz. 4, 15.), le še več storíte, kar postava hoče zastran desetín, vsake tri dni jih nosíte; pa kaj vam bo vse to pomagalo?

7. O le kažite svojo gorečnost, ter darujte tudi skvašene kruhe in druge prostovoljne darove svojim malikam v čast; pa kaj vam bo to pomagalo? — Skvašeno darovati je bilo prepovedano (3. Mojz. 2, 11.). Zastran zahvalnih daritev gl. 3. Mojz. 7, 11—14., in prostovoljnih darov gl. 2. Mojz. 35, 29: 3. Mojz. 22, 23.

8. tako ravnanje vam dopade, vam je všeč.

9. Zavoljo teh gnusob sim vam poslal lakoto; pa vender niste spregledali, in se poboljšali. — V hebrejskim: *„Zato sim tudi jez dal vašim zobém čistobo“*, t. j., vaši zobje so bili čisti, ker niste imeli kaj jesti.

10. Poslal sim vam tudi sušo, de bi bili spregledali in se poboljšali.

11. Prišli so prebivavci iz mest, kjer ni bilo dežja, vode iskat v mesto, kjer je bil dež pomočil; pa ni bilo dovolj vode za vse.

12. *„smokve“*, t. j., smokvino ali figovo drevje.

13. Poslal sim vam kugo iz Egipta, vaše vojake sim dal pobiti (4. Kralj. 13, 3. 7.), in vaše konje, kolikor jih ni pocepalo, sim dal odpeljati.

14. dal ali storil sim, de se je velik smrad vzdigoval iz vaših šotoriš ali staniš, kjer so gnjili nepokopani merliči in konji.

15. Razdjal sim nektere vaših krajev s potresam ali pa po sovražnikih, kteri so jih popolnama ukončali.

16. in bili ste skorej popolnama pokončani.

Digitized by Google

tebi, o Izrael![17]) ko bom pa to tebi storil, se pripravi, o Izrael! svojimu Bogu naproti iti.[18])

13. Ker glej, on upodobuje gore, in vstvarja veter,[19]) in oznanuje človeku svojo besedo,[20]) dela jutranjo meglo,[21]) in hódi nad zemeljskimi višavami;[22]) Gospod Bog vojskinih trum mu je ime.

V. Poglavje.

Žalostna pesem nad Izraelovim poginam. Opominjanje k pokori in poboljšanju.

1. Poslušajte to besedo, žalostnico,[1]) ki jo zavzdignem nad vami: Hiša Izraelova je padla, in ne bo več vstala.[2])

2. Devica Izraelova[3]) je veržena ob svoje tla, in ni ga, de bi jo vzdignil.

3. Ker to govorí Gospod Bog: V mestu, iz kteriga jih je hodilo tavžent, jih bo ostalo v njem sto; iz kteriga jih je hodilo sto, jih bo v njem ostalo deset v hiši Izraelovi.[4])

4. Ker to govorí Gospod hiši Izraelovi: Išíte me, in bote živeli!

5. Nikar tedaj ne išíte Betela, in v Galgalo nikar ne hodíte, in v Bersabo ne zahajajte; ker Galgala bo vjeta odpeljana, in Betel bo za nič.[5])

17. Zavoljo tega, ker vas vse té šibe (v. 6—11.) niso zmodrile in poboljšale, vam bom storil, kar sim vam (zgor. v 2. in 3. versti) napovedal.

18. Ko te bom odpeljal v sužnost na Asirsko, vsaj tedaj se verni k svojimu Bogu! — Loh in Reišl prestavljata in razlagata: *„ko bom pa to tebi storil* (ko te namreč v asirsko sužnost popeljem), *se pripravi svojimu Bogu nasproti stopiti, o Izrael!“* t. j., le pripravi se, de se v bran staviš svojimu Bogu, ker gotovo boš v boji z njim obležal; zakaj on je vsigamogočen. Glej naslednjo versto.

19. Bog je vse vstvaril, vsigamogočen je.

20. *„svojo besedo“*, t. j., svojo voljo, svoje sklepe.

21. V hebrejskim: *„dela zarijo in temò“*, t. j., dan in noč.

22. je nad višavami, ki so na zemlji, je tedaj naj viši, ima tedaj tudi naj viši stvari pod seboj. — Pomen: Vsigamogočnimu stvarniku, naj višimu Bogu se tudi Izrael z vso svojo upornostjo ne bo mogel ustavljati.

1. *„to besedo“*, to prerokovanje, *„žalostnico“*, žalostno pesem.

2. *„Hiša Izraelova“*, t. j., Izraelci bodo peljani v asirsko sužnost, in nikoli več ne bodo imeli svojiga kraljestva. — Po babilonski sužnosti so se Izraelci z Judi združili.

3. *„Devica Izraelova“*, t. j., deržava Izraelova bo razrušena. — Deržava Izraelova se imenuje tukaj *„devica“*, ker je ni bil še do tistiga časa noben sovražnik premagal. Perm. Iz. 47, 1. Jer. 18, 13.

4. Tolika nesreča bo zadela Izraelce, de bo le deseti del njih ostal per življenji; vsi drugi bodo pokončani.

5. *„Betel bo za nič“*, t. j., ne bo mogel nič pomagati, v hebrejskim: *„Betel bo v nič“*, t. j., bo razvaljen. Pomen: Napovedano nesrečo (v. 3.) zamorete od sebe odverniti, če se k meni vernete, ter mene molite v jeruzalemskim tempeljnu (v. 4.); zatorej nikar ne hodíte malikov molit v Betel, v Galgalo in Bersabo, ker ti kraji z njih maliki vred vam ne morejo nič pomagati; ker

Digitized by Google

6. Išíte Gospoda, in živíte; de se kje ne vname kakor ogenj Jožefova hiša,[6]) in je *(ogenj)* ne požre; in ga ne bo, de bi pogasil Betel.[7])

7. Vi, ki prevračate v pêlin sodbo,[8]) in pravico na tléh pušate,[9])

8. *(išíte)* njega, ki je vstvaril gostosevce in rimske palice, ki preobrača temò v jutro, in spreminja dan v noč; ki kliče vodé iz morja, in jih izliva po verhu zemlje; Gospod mu je ime;[10]) Spod. 9, 6.

9. ki se posmehuje junakovimu razdevanju,[11]) in pošilja pokončanje nad mogočnika.

10. Oni sovražijo njega, ki jih zavrača per vratih;[12]) in studijo njega, kteri prav govorí.

11. Zavoljo tega, ker ste oropali uboziga, in mu izbrani plen pobrali, bote z izrezanim kamnam hiše zidali, pa ne bote v njih prebivali; naj prijetnejši nograde bote zasajali, njih vina pa ne bote pili.[13])

12. Poznam namreč vaše obilne hudobije in vaše močne grehe; vi sovražniki pravičniga jemljete darila,[14]) in uboge tarete per vratih.[15])

13. Zato molčí razumni tisti čas, ker čas je hud.[16])

14. Išíte dobriga, ne pa hudiga, de bote živeli; tadaj bo Gospod

---

bodo razrušeni, njih prebivavci pa v sužnost odpeljani. — Zastran Betela in Galgale gl. Oz. 4, 15. Bersaba je bila svet kraj (1. Mojz. 46, 1. i. d.), in tudi tam so malikovali.

6. de kje jeza Božja ne pokončá Izraelcov. — *„Jožefova hiša“* so Izraelci, ker sta bila naj veči rodova Izraeloviga kraljestva, namreč Efrajm in Manase, iz očaka Jožefa.

7. *„Betel“*, naj bolj sloveči kraj, se tukaj imenuje namesti vsiga Izraeloviga kraljestva. *„Ogenj“* pomeni vojsko.

8. ki sodbo grenko delate kakor pêlin, ali jo grenitè, ker vse krivično razsojujete; ali pa: ker pravico prevračate v krivico, ki je grenka kakor pêlin.

9. *„in pravico“* zatérate, v hebrejskim: *„pravico taptate“*.

10. *„gostosevce“* ali *„gostožirce“*, 40 zvezd proti severju, *„rimske palice“* (Orion), naj lepši ozvezdje, ki obsega 2000 zvezd. — Pomen: išite in molíte vsigamogočniga stvarnika nebés in zemlje.

11. *„ki se posmehuje“* močnimu pokončevavcu, ker ga lahko precej potare, in spet lahko poravná škodo, ki jo napravi.

12. *„sovražijo“* pravičniga človeka, *„ki jih zavrača“* na pravico *„per vratih“*, t. j., per sodbi. Gl. Rut. 4, 1. Iz. 29, 21.

13. *„izbrani plen“*, v hebrejskim: *„izbrani živež“*, drugi: *„žito spod serpa“*, ki ga za živež potrebuje. Pomen: S krivičnim, siromakam pobranim blagam si lepe hiše zidate, pa ne bote v njih prebivali; si prijetne nograde zasajate, pa jih ne bote vživali; ker vas sovražniki popeljejo v sužnost.

14. vi sovražite pravico, in se daste podkupovati.

15. uboge tarete per sodbi, ker jim pravice ne persodite.

16. Ker se tolika krivica godí v Izraelovim kraljestvu, in ker za opominjevanje nihče nič več ne mara, zato vsak razumen človek rajši molčí, ker dobro vé, de bi s svojim govorjenjem nič ne opravil; le tadaj ne molčí, ampak govori, če ga je Bog poklical, de naj krivičnikam šibe Božje napoveduje.

Digitized by Google

Bog vojskinih trum z vami, kakor pravite.[17])

15. Sovražite hudo, in ljubite dobro, in napravite sodbo per vratih; de se morebiti usmili Gospod Bog vojskinih trum Jožefovih ostankov.[18]) Ps. 96, 10. Rim. 12, 9.

16. Zategavoljo to govori Gospod Bog vojskinih trum, Gospodovavec:[19]) Po vsih tergih bo plakanje, in po vsih vaséh bodo vpili: Gorjé, gorjé! in klicali bodo kmeta k žalovanju,[20]) in k plakanju njé, ki znajo plakati.[21])

17. In po vsih nogradih bo plakanje, ker pojdem po sredi tebe,[22]) pravi Gospod.

18. Gorjé željnim dneva Gospodoviga![23]) Čemú vam bo? Tisti dan Gospodov je temota, ne pa luč.[24]) Jer. 30, 7. Joel 2, 11. Sof. 1, 15.

19. Kakor če kdo beži spred leva, in ga sreča medved;[25]) in gré v hišo,[26]) ter se nasloni s svojo rokó na steno, in ga piči kača.[27])

20. Mar ne bo temota dan Gospodov, in ne luč? Ne bo li v njem mrak, in ne svetloba?[28])

21. Sovražim in zametujem vaše godove, in ne sprejemam duhá vaših shodov.[29]) Iz. 1, 11. Jer. 6, 20. Mal. 1, 10.

22. Če mi bote tudi nosili žgavne darove in svoje darila,[30]) jih ne bom sprejemal; in zahvalnih darov vaše debele živíne ne bom pogledal.[31])

---

17. „*kakor pravite*“, de je Bog z vami; tode Bog bo le tadaj z vami, če se k njemu vernete, in po njegovih zapovedih živite.
18. „*napravite* (pravično) *sodbo per* (mestnih) „*vratih*“, kjer pravde razsojujete; — „*Jožefovih ostankov*“, t. j., Izraelcov, kteri so bili ob času kralja Jeroboama II. obvarovani hudih nadlog, ki so zadele Izraelov narod (4. Kralj. 14, 26.). Gl. zgor. 6. razl.
19. „*Zategavoljo*“, ker se nočete poboljšati, vam napoveduje Gospod naslednje šibe, ktere vas bodo gotovo zadele.
20. „*k žalovanju*“, ker bo njegovo polje pokončano.
21. „*nje*“, namreč žalovavke. Glej Jer. 9, 17. 18.
22. „*ker pojdem* (s šibo, s sovražno vojsko) *po sredi tebe*“, o Izraelovo ljudstvo! Gl. 2. Mojz. 12, 12.
23. „*Gorjé*“ nevernim in prederznim hudobnežem, kteri se prerokam ob napovedovanji Božjih šib posmehujejo, rekoč: O naj le pride „*dan Gospodov*“, dan kaznovanja Božjiga nad nas, ki ga vi napovedujete; mi se nič ne bojimo; saj je vaša prazna. — Dr. Loh in Reišl pa to takole razlagata: „*Gorjé*“ Izraelcam, ki si želijo dneva Gospodoviga, ker si mislijo in prazno upanje delajo, de Bog tisti dan ne bo njih kaznoval, ampak njih sovražnike.
24. „*je temota*“, nesreča (Iz. 8, 22.), „*ne pa luč*“, sreča (Job 18, 5. 6.).
25. Tisti dan se bo slehernimu takó godilo, kakor njemu, „*ki beži spred leva*“ i. t. d., to je, če bo eni smertni nevarnosti ubežal, bo zadel v drugo.
26. „*gré v hišo*“, ker si misli, de bo zavarovan.
27. ki je bila skrita v luknji v zidu; kar se na Jutrovim večkrat zgodí.
28. Glej zastran besedi „*temota*“ in „*luč*“ zgor. 24. razl.
29. „*ne sprejemam duha*“, t. j., kadila per vaših shodih.
30. „*svoje darila*“, v hebrejskim: „*svoje jedilne dari*“.
31. Zastran žgavnih, jedilnih in zahvalnih daritev gl. 3. Mojz. 1. 2. 3. pogl.

Digitized by Google

23. Spravi spred mene vriš svojih pesem; ker petja tvoje lire ne bom poslušal.[32])

24. In pokazala se bo sodba kakor voda, in pravica kakor močen potok.[33])

25. Ste mi li darovali v pušavi štirdeset let klavne in jedilne daritve, hiša Izraelova?[34]) Djan. ap. 7, 42.

26. Pa ste tudi nosili šotor svojiga Moloha,[35]) in podobo svojih malikov,[36]) zvezdo svojiga boga,[37]) kar ste si bili naredili.

27. Zato vas popeljem unkraj Damaska,[38]) pravi Gospod; Bog vojskinih trum mu je ime.

VI. Poglavje.

Prerok napoveduje ošabnim Judam in Izraelcam hude kazni zavoljo njih prederzniga zaupanja, mehkužnosti in požrešnosti.

1. Gorjé vam, ki ste bogati na Sionu,[1]) in vam, ki zaupate[2]) na samarijski gori;[3]) vam, boljšaki, glavé ljudstev,[4]) ki košato hodite v hišo Izraelovo![5])

2. Pojdite tje v Kalane,[6]) in

32. „*lvoje lire*“ ali tvojih lajin. — Tvoje petje in brenkanje per tvojih daritvah mi ne dopade. Sveti Hieronim pravi: Prerok imenuje petje levitov „*vriš*“, ker iz grešnikovih ust tudi naj lepši pesem zoperno doni.

33. Ako se gnusoba ne odpravi spred Boga, se bo ostra pravica Božja izlila kakor neusušljiva reka na Izraela (Hier.); če se pa spreoberne, se bo spet vernila pravica in pravičnost k njemu, ter ga bo poživila, kakor reka suho deželo (Dr. Loh in Reišl).

34. Na to moje vprašanje si lahko sami odgovor daste, pa tudi jez vam ga dam: Res, tudi v pušavi ste mi darovali, pa ste vender le tudi v pušavi malike častili (gl. 26. v.), kar vašo nehvaležnost toliko bolj razodeva, kolikor bolj sim vas z dobrotami obkladal (Dr. Loh in Reišl).

35. „*ste nosili šotor*“, t. j., skrinjo, ktero so nosili za to odločeni možje na ramah. Zastran „*Moloha*“ gl. 3. Mojz. 18, 21.

36. „*podobo svojih malikov*“, t. j., podobo svojiga malika.

37. „*zvezdo svojiga boga*“, t. j., Saturna. Gl. 3. Mojz. 18. razl. 18.

38. „*unkraj Damaska*“ v asirsko pokrajino.

1. „*Gorjé vam*“ bogatim v Jeruzalemu, t. j., vam ošabnim Judam!

2. „*ki* (prederzno) *zaupate*“, ki se preveč zanašate na svojo moč.

3. t. j., v Samarii, ki je bila zidana na gori. Samarija je bila véliko mesto v Izraelovim kraljestvu, torej je pomen tega: Gorjé vam Izraelcam!

4. „*glavé ljudstev*“, t. j., mogočniki, pervaki Judoviga in Izraeloviga kraljestva.

5. k zboram. — V hebrejskim: ... „*vam imenitnikam iz pervine narodov, k kterim hódi hiša Izraelova*“, t. j., Izraelci hodijo jih za svèt vprašat. Judovo in Izraelovo kraljestvo se tukaj imenujete „*pervina narodov*“, t. j., perva izmed narodov, ker ji je Bog izmed vsih narodov izvolil, in s posebnimi dobrotami obdaroval (Šolc).

6. „*v Kalane*“, ali „*v Kalano*“ (Iz. 10, 9.), véliko mesto majhne okrajine ob Tigru; to mesto je blezo tisto, ktero se je poznejše imenovalo „*Ktesifon*“.

Digitized by Google

poglejte, in od tod idite v véliki Emat,[7]) in stopite doli v Get Filistejcov,[8]) in v vsaktere naj boljši njih kraljestva; če je njih pokrajina širji, kakor vaša pokrajina?[9])

3. Vi ste odločeni za hudi dan,[10]) in se bližate stolu krivice;[11])

4. vi spite na slonokošenih posteljah,[12]) in ste razuzdani na svojih ležiših; vi jeste jagnjeta izmed čede in teleta izmed govedine;[13])

5. vi pojete po glasu brenkelj (mislijo si, de imajo muzikalno orodje kakor David);[14])

6. pijejo vino iz verčev,[15]) in se mazilijo z naj boljšim oljem, pa nič ne marajo za Jožefovo potertje.[16])

7. Zato se bodo zdaj preselili na čelu preselnikov;[17]) in potrebljena bo družba razuzdancov.[18])

8. Persegel je Gospod Bog sam per sebi, Gospod Bog vojskinih trum pravi: Jez studim ošabnost Jakopovo,[19]) in sovražim njegove hiše, in izdal bom mesto z njega prebivavci vred. Jer. 51, 14.

9. Če prav ostane deset móž v eni hiši, tudi oni bodo pomerli.[20])

10. In vzel bo eniga njegov

---

7. „*v véliki Emat*“, v véliko mesto v emaškim kraljestvu (2. Kralj. 8, 9.) na severni palestinski meji.

8. „*v Get*“, v véliko mesto izmed petérih vélikih mest na Filistejskim. Glej Joz. 13, 3.

9. V hebrejskim: ... „*Filistejcov; ali so boljši kakor umi kraljestvi* (namreč Judovo in Izraelovo kraljestvo), *ali je njih pokrajina širji od vaše pokrajine?*“ Pomen: Le poglejte bližnje kraljestva in njih mesta, in presodite, če niso vaši kraljestvi in vaše mesta boljši in večí, kakor njih? In vender ste za vse to Bogu nehvaležni, ker ga s svojimi hudobijami bolj žalite, kakor malikovavci, ki ga ne poznajo. — V naslednjih verstah našteva prerok njih pregrehe.

10. Vi ste namenjeni za kaznovanje in odpeljanje v sužnost.

11. in ste vender krivični sodniki. V hebrejskim: „*Vi si mislite še delec hudi dan, in se bližate stolu krivice*“, t. j., vi si mislite, de je še delec dan Božje kazni, ali še celó, de ne bo nikoli prišel, s tém pa se zmiram vdajate krivici in odertii.

12. „*vi spitè*“ na posteljah, ki so vdelane s slonovo kostjo.

13. vi le svoji poželjivosti strežete, ker se po svojih posteljah valjate, požrešno živite, ter se z naj boljimi jedmi mastitè.

14. „*mislijo si, de imajo*“ tako pravico do godčevskiga orodja kakor David; tode David je pél in brenkal Bogu v čast, sebi in drugim v obudo svetih občutljejev (2. Kron. 7, 6: 29, 26. 27.), oni pa le v vnemanje svoje poželjivosti; — ali pa takole: „*mislijo si*“, saj je tudi David pél in brenkal, zakaj bi tedaj tudi mi ne smeli?

15. „*iz verčev*“, t. j., iz velicih posod in nezmérno.

16. „*za Jožefovo potertje*“, za pogubo Izraeloviga ljudstva. Gl. zgor. 5, 6.

17. Oni, ki so bili pervi v razuzdanosti, pojdejo tudi pervi pred njimi, ki se bodo selili v sužnost.

18. V hebrejskim; „*in jenjal bo vriš razuzdancov*“.

19. „*ošabnost Jakopovo*“, t. j., ošabnost Judov.

20. Kterim bo sovražnik zanesel, bodo pomerli za kugo.

Digitized by Google

sorodnik, in ga bo sežgal, de bo spravil kosti iz hiše; in poreče njemu, ki je v hišnim hramu: Ali je še kdo per tebi?[21])

11. In bo odgovoril: Ni nikogar več! In mu poreče: Mólči, in ne spominjaj se Gospodoviga imena![22])

12. Ker glej, Gospod bo zapovedal, in bo udaril veči hišo s podertijo, manjši hišo pa z razpoki.[23])

13. Morejo li konji dirjati po skalovji, ali se more li z bivoli orati, ker ste spremenili sodbo v grenkoto, in sad pravice v pêlin?[24])

14. Vi se veselitè tega, kar je nič,[25]) in pravite: Ali nismo po svoji moči rogov dobili?[26])

15. Glejte namreč, obudil bom, govori Gospod Bog vojskinih trum, zoper vas, hiša Izraelova! narod,[27]) kteri bo vas poterl od vhoda v Emat[28]) do pušavskiga potoka.[29])

VII. Poglavje.

Bog pokaže preroku v treh perkaznih šibe, ktere bodo zadele Izraelovo kraljestvo. Amazija, pop zlatih telet, preganja preroka; prerok pa mu napové pogin in Izraelu sužnost.

1. To mi je pokazal Gospod | Bog:[1]) In glej, napravil je ko-

21. Prerok tukaj v prigodbi pred oči stavi, kakó se bo tisti čas godilo. Prišel bo namreč sorodnik v hišo po merliča, in bo ob tem ondi najdel tudi še živiga človeka v smertnih težavah, ter ga bo vprašal: Ali si mar ti poslednji živi v hiši; ali je morebiti še kdo memo tebe per življenji? Ali mi bo treba še večkrat priti? — Bližnji sorodniki so imeli dolžnost svoje pokopovati. Izraelci so svoje mertve pokopovali, ob času kraljev pa so jih žgali (1. Kralj. 31, 12: 2. Kron. 16, 14.), po babilonski sužnosti pa so jih spet pokopovali.

22. Vprašani bo sorodniku odgovoril, de ni nikogar več v hiši; in ko mu bo bolnik svojo nadlogo tožil, mu sorodnik poreče: Molči, ter se daj utolažiti, saj moramo vsi umreti; ne prôsi več Gospoda, de bi te smerti rešil, zdaj je že prepozno, zdaj nič več ne pomaga prositi!

23. „*Gospod bo zapovedal*“ namenjene kazni dopolniti. Vse hiše bojo razvaljene, gradovi bogatinov in bajte siromakov. Po misli svetiga Hieronima lahko pomeni „*veči hiša*“ Izraelovo kraljestvo, „*manjši hiša*“ pa Judovo kraljestvo (Dr. Loh in Reišl).

24. Ali počne kdo táko neumno in nevarno reč, de bi s svojimi konji po skalovji dirjal, ali z divjimi voli oral, kakor jo vi počenjate, ko s svojim krivičnim ravnanjem ljudem grenitè sodbo, ter prevračate pravico v krivico, ki je grenka kakor pêlin?

25. „*Vi se veselitè*“ praznih, minljivih reči, svoje moči.

26. Ali nismo po svojim lastnim perzadevanji močí dosegli? — „*Rog*“ pomeni moč. Gl. 5. Mojz. 33, 17. Izrael zaupa v svojo moč, ktera je nič proti moči Božji.

27. „*narod*“, t. j., Asirijane, Kaldejce, kteri bodo nad vas prišli.

28. „*od vhoda v Emat*“, t. j., od severne meje. „*Emat*“, majhno kraljestvo na severni palestinski meji.

29. „*do pušavskiga potoka*“, t. j., do južne meje. — Ta potok je blezo „*Arnon*“, kteri po grozno divji, skalovnati dolini teče, in se v mertvo morje izliva.

1. v perkazni, ko sim bil zamaknjen po Božji moči.

Digitized by Google

bilice, ko je jela trava poganjati po poznim dežji; in glej, pozni dež je bil po kraljevi košnji.[2])

2. In zgodilo se je, ko so žerle travo po deželi, sim rekel: Gospod Bog, prosim, bodi milostljiv! Kdo bo Jakopa vzdignil, ker je majhen?[3])

3. Usmilil se je Gospod v tém: „Ne bo se zgodilo“, je Gospod rekel.[4])

4. To mi je pokazal Gospod Bog: In glej, zaklical je Gospod Bog proti ognju: Sodi! in požerl je véliko brezno, in ob enim snedel del *(deželé)*.[5])

5. In sim rekel: Gospod Bog, odjenjaj, prosim! Kdo bo Jakopa vzdignil, ker je majhen?

6. Usmilil se je Gospod v tem: „Pa tudi to se ne bo zgodilo“, reče Gospod Bog.[6])

7. To mi je pokazal Gospod: In glej, Gospod je stal na ometanim zidu,[7]) in v njegovi roci je bila zidarska lopatica.[8])

8. In Gospod mi je rekel: Kaj ti vidiš, Amoz? In sim rekel: Zidarsko lopatico. In Gospod je rekel: Glej, djal bom lopatico v sredo svojiga ljudstva Izraela; nič več ga ne bom še dalje ometaval.[9])

9. In poderte bodo mališke visočine,[10]) in svetiša Izraelove bodo razdjane; in vzdignil se bom nad hišo Jeroboamovo[11]) z mečem.[12])

10. Tadaj je poslal Amazija, pop v Betelu,[13]) k Jeroboamu, kralju Izraelovimu, rekoč: Amoz zoper tebe punt napravlja v sredi hiše Izraelove; dežela ne more

2. „*ko je jela trava poganjati*“, t. j., otava rasti; — „*po kraljevi košnji*“, t. j., po pervi košnji; kralj Jeroboam II. je bil blezo dal ledine za svoje konje poseči ali pokositi.

3. „*Kdo bo Jakopa vzdignil*“, t. j., kdo bo Izraelcam na noge pomagal, saj so že tako ubožni in revni?

4. Gospod je prerokovo prošnjo uslišal, ter je šibo umaknil; Izraelci se vender le ne poboljšajo.

5. „*In glej*“, Gospod je zapovedal „*ognju*“, t. j., solncu, de naj „*sodi*“, t. j., Božje sodbe ali kazni nad Izraelci dopolni; in solnce je takó perpekalo, bila je tolika suša, de se je „*véliko brezno*“, morje posušilo, in dežela je bila po toliki suši pokončana (Loh in Reišl). Allioli pa si misli z „*ognjem*“ vojsko.

6. Gospod je na prerokovo prošnjo to šibo odvernil.

7. „*na ometanim zidu*“, t. j., na dobrim, še terdnim zidu.

8. „*zidarska lopatica*“, v hebrejskim: „*vervica s kembeljcam*“ (plajba).

9. „*Gospod je rekel*“: Nič več nočem biti zidarski mojster Izraelove hiše, nič več nočem skerbeti za Izraelovo ljudstvo.

10. „*mališke visočine*“, t. j., altarji malikov, v hebrejskim: „*visočine Izakove*“, t. j., Izakovih mlajšev, Izraelcov. Hebrejska beseda „*izaak*“ pomeni nekoga, ki se smeja; tedaj „*visočine smejavcov*“, posmehovavcov, kteri so se preroku (gl. zgor. 5, 18.) posmehovali, ali pa „*visočine* (altarje) *smešnih*“ malikov.

11. „*nad hišo Jeroboamovo*“, t. j., nad kraljévo družino v Izraelovim kraljestvu, Izraeloviga kraljestva ne bom več ohranil.

12. To prerokovanje se je spolnilo po Teglatfalasarji (4. Kralj. 15, 29.) in Salmanasarji (4. Kralj. 17, 6.).

13. „*pop*“, duhoven zlatiga teleta v Betelu (Oz. 4, 15.).

Digitized by Google

prenašati vsiga njegoviga govorjenja.[14])

11. Takó namreč Amoz govorí: Pod mečem bo umerl Jeroboam, in Izrael pojde vjet iz svoje dežele.[15])

12. In Amazija je rekel Amozu: Videž, pojdi, beži v Judovo deželo; in tam jej kruh, in tam prerokuj;[16])

13. v Betelu pa zanaprej nič več ne prerokuj, ker kraljevo svetiše je, in kraljevska hiša je.[17])

14. In Amoz je odgovoril, ter je rekel Amaziju: Nisim ne prerok, tudi ne sin prerokov;[18]) ampak kravár sim, ki divje smokve tergam.[19])

15. Vzel pa me je Gospod, ko sim za čedo hodil, in rekel mi je Gospod: Pojdi, prerokuj mojimu ljudstvu Izraelu![20])

16. In zdaj poslušaj besedo Gospodovo: Ti praviš: Ne prerokuj zoper Izraela, in ne kapljaj nad malikovo hišo.[21])

17. Zavoljo tega to govorí Gospod: Tvoja žena bo v mestu prešestvala, in tvoji sinovi in tvoje hčere bodo pod mečem padli, in tvoja zemlja bo z mérjevsko vervico razdeljena,[22]) in ti boš v ognušeni deželi umerl, in Izrael pojde vjet iz svoje dežele.[23])

VIII. Poglavje.

Bog pokaže preroku v perkazni, de je Izrael že zrel za pokončanje.

1. To mi je pokazal Gospod Bog:[1]) In glej, bil je ključ za sadje.[2])

2. In je rekel: Kaj vidiš, Amoz? In sim rekel: Ključ za sadje. In Gospod mi je rekel: Prišel

14. „*dežela ne more prenašati*“, t. j., prebivavci po deželi ne morejo pokojno poslušati in prenašati njegoviga prerokovanja od toliko in toliko nesreč, de bi hrupa ne začeli, in se kralju ne uperli.

15. Tukaj Amazija gerdó laže, ko pravi: „*Pod mečem bo umerl Jeroboam*“; tega prerok ni govoril, ampak le od pogina njegove družine. Gl. zgor. 9. v.

16. Jeroboam blezo ni poslušal Amazijeve tožbe, torej se Amazija sam preroka loti, ter mu ukaže iti v Judovo deželo, češ de tam radi take sanjarije poslušajo; ondi naj si tedaj s svojim prerokovanjem kruha služi.

17. Betel, kjer so zlasti zlato tele častili (Oz. 4, 15.), imenuje Amazija „*kraljevo svetiše*“, de se s tem perlizuje kralju, kteri je češenje zlatiga teleta v Betelu zlasti podpéral, in je ondi blezo tudi svojo hišo imel, v kteri je delj časa stanoval.

18. Jez nisim tak prerok, kakor méniš, kteri si s prerokovanjem kruh služi (12. v.), tudi nisim „*sin prerokov*“, t. j., iz nobene preroške šole, kjer bi se bil učil in pripravljal za preroško službo. Gl. vvod v preroke.

19. „*kravár*“, čednik sim, „*ki divje smokve* (fige) *tergam*“, t. j., ki se s hrano ubozih ljudí živím, in ne hrepenim po dobrim kruhu.

20. Bog sam me je iz pastirskiga stanú v preroškiga poklical.

21. „*ne kapljaj*“, t. j., ne gôvori zoper „*malikovo hišo*“, v hebrejskim: „*Izakovo hišo*“. Gl. zgor. 10. razl.

22. „*tvoja zemlja*“, tvoja posestev bo sovražnikam razdeljena.

23. „*v ognušeni deželi*“, t. j., v ptuji, z malikovanjem ognušeni deželi boš umerl; — „*iz svoje dežele*“ v terdo sužnost.

1. To mi je Bog razodel v perkazni. Perm. zgor. 7. pogl. 1. razl.

2. „*bil je ključ*“, s kterim se sadje trese, ali pa veje persegajo, de se oberejo,

Digitized by Google

je konec nad moje ljudstvo Izrael; nič več mu ne bom še dalje zanašal.[3])

3. In škripali bodo tečaji v tempeljnu tisti dan,[4]) govorí Gospod; veliko jih bo pomerlo, povsod se bo razširjala tihota.[5])

4. Poslušajte to, ki tarete uboge, in derete potrebne po deželi,

5. rekoč: Kdaj bo mlaj pretekel, de predajamo blago,[6]) in sabota, de odpremo žitnice?[7]) de méro zmanjšamo, in sikel zvišamo,[8]) in goljufno tehtnico podtikamo?[9])

6. de v last dobivamo potrebne za denar, uboge pa za čevlje,[10]) in žitne pleve predajamo?[11])

7. Persegel je Gospod zoper Jakopovo prevzetnost; nikdar ne bom pozabil vsih njih del.[12])

8. Ali se ne bo za to dežela tresla,[13]) in žaloval sledenj njen prebivavec? Ona pride gori kakor vsa reka, ter se bo razlila, in odtekala kakor reka v Egiptu.[14])

9. Tisti dan, govorí Gospod, bo solnce opoldne zahajalo, in temno bom naredil zemljo ob belim dnevu.[15])

---

v hebrejskim: *„bil je jerbas za sadje“*. — *„Ključ“* ali pa *„jerbas“* je že perpravljen, tedaj je sadje že zrelo; pomen: tudi Izrael je že zrel za pokončanje ino sužnost.

3. *„Prišel je kónec“*, t. j., bliža se konec — pokončanje — mojimu ljudstvu; kmalo ga bom udaril in pokončal.

4. Škripale bodo vrata mališkiga tempeljna v Betelu, ali pa vrata svetiga tempeljna v Jeruzalemu, *„tisti dan“*, ko bojo sovražniki skozi njé v tempelj ropat derli, de se bodo pragi in podboji tresli (Spod. 9, 1.). — V hebrejskim: *„In v žalovanje se bo spremenilo grajsko petje* (petje v gradu) *tisti dan“*, t. j., žalovali in jokali bodo, kjer so poprej vesele pesmi prepevali.

5. vse bo tiho po deželi, ker ne bo v nji nič več prebivavcov, kteri bodo ali pomerli, ali pa bodo v sužnost odpeljani.

6. *„de predajamo blago“*, v hebrejskim: ... *„žito“* i. t. d.

7. Prerok tukaj popisuje s krepkimi besedami lakomne oderuhe in goljufe svojiga časa, kteri komaj čakajo, de mlaji in sabote minejo, ob kterih niso smeli kupčevati (3. Mojz. 23, 3: 2. Ezdr. 10, 32.), de po tém spet lahko ubogim svoje žito predajajo z goljufijo in odertijo.

8. *„sikel zvišamo“*, t. j., žitni kup ali žitno ceno zvišamo.

9. kar je bilo v postavi ostro prepovedano. Gl. 5. Mojz. 25, 13. 14.

10. de si uboge kupujemo za malo reč, ali pa de se jih tudi s silo polastujemo za malo reč, ktero so nam dolžni. Gl. zgor. 2, 6.

11. in slabo, plevnato žito ko dobro zerno pródamo.

12. *„zoper Jakopovo prevzetnost“*, drugi prestavljajo: *„per Jakopovi prevzetnosti“*, t. j., kakor resnično so Izraelci prevzetni in ošabni, takó gotovo jih bom kaznoval; — *„vsih njih del“*, t. j., vsih njih hudobnih djanj.

13. Ali se ne bodo vsi prebivavci po deželi tresli zavoljo svojih tolicih krivic in hudobij, in se bali zasluženih kazen, ktere jih bodo zadele?

14. *„Ona* (dežela) *pride gori“*, t. j., prebivavci po deželi bodo prišli skupama gori iz vsih krajev, *„kakor vsa reka“*, namreč Nil, ter se bodo iz dežele valili v véliko asirsko kraljestvo, in bodo vanj odtekli, kakor odteka egiptovska reka iz dežele v morje. — Prerok tedaj tukaj permérja preselovanje Izraelcov v asirsko sužnost Nilu, ki se valí v véliko morje.

15. Vse to je podoba velicih Božjih sodbá. Gl. zgor. 5, 18.

Digitized by Google

10. In spremenil bom vaše godove v žalost, in vse vaše pesmi v plakanje, in na vsak vaš herbet bom napravil rasovnik, in na vsako glavo plešo; in djal jo bom v žalost kakor po edinim sinu, in nje konec bo kakor dan poln britkosti.[16]) Tob. 2, 6: 1. Mak. 1, 41.

11. Glej, dnevi pridejo, govorí Gospod, in poslal bom lakoto v deželo; pa ne lakote po kruhu, tudi ne žeje po vodi, ampak po poslušanji besede Gospodove.[17])

12. Tadaj bodo tekali od morja do morja,[18]) in od severja do vzhoda; okrog bodo hodili iskat besede Gospodove, pa je ne bojo našli.

13. Tisti dan bodo kopernéle lepe device in mladenči v žeji,[19])

14. ki persegajo per samarijskim grehu,[20]) in pravijo: „Kakor resnično živí tvoj bog v Danu;[21]) in kakor resnično živí pot[22]) v Bersabi!“[23]) padli bodo, in ne bodo več vstali.[24])

IX. Poglavje.

Napoved pokončanja Izraeloviga. Obljuba Mesijeviga časa.

1. Vidil sim Gospoda stati na altarji,[1]) in je rekel: Udari na tečaje, de se zgornji prag potrese; ker lakomnost je vsim na glavi; in poslednjiga izmed njih bom usmertil z mečem; oni ne bodo ubežali. Bežali bodo, pa nihče se ne bo otél, kdor bo bežal.[2])

2. Ko bi tudi šli do pekla,[3])

16. *„na vsak herbet“* i. t. d., pomen tega: vse ljudi po deželi bom spravil v veliko žalost, de se bojo v znamnje svoje britkosti oblekli v ojstre oblačila, in si glavé obrili; — *„in djal jo bom v žalost“*, namreč deželo, t. j., prebivavce po deželi, de bodo tako britko žalovali, kakor žalujejo po edinim sinu, kteriga jim smert vzame; *„nje konec“*, namreč Izraelove dežele konec, t. j., Izraelcov konec bo nesrečen.

17. Tudi s to nadlogo vas bom obiskal, de vam ne bom pošiljal prerokov, kteri bi vas učili, tolažili in dobre svete dajali, ker jih zdaj zaničujete.

18. *„od morja do morja“*, t. j., od srednjiga do mertviga morja.

19. še celó zale dekleta in mladenči, ki sicer veliko ne marajo za besedo Božjo, bodo kopernéli močne žeje po prerokovanji.

20. *„per samarijskim grehu“*, t. j., maliku, ki se mu pravi *„Apis“*.

21. *„v Danu“*, kjer je bilo zlato tele (Sodn. 18, 29.).

22. *„kakor resnično živí pot“*, t. j., češenje malikov v Bersabi; ali pa: kakor resnično je pot vsa živa romarjev v Bersabo.

23. Bersaba je bila poglavitni sedež mališkiga češenja (Zgor. 5, 5.).

24. Kraljestvo deseterih Izraelovih rodov bo za vselej razdjano.

1. *„na altarji“*, verjetno na mališkim altarji v Betelu.

2. *„lakomnost je vsim na glavi“*, t. j., lakomnost vse gospodari; — v hebrejskim: ... *„potrese, in de je rop vsim na glavi“*, t. j., de jim na glavo pade vse to, kar so si z goljufijo in odertijo perdobili. — Bog reče preroku v perkazni: Udari s toliko močjo na tečaj vélikih vrat, de se zgornji prag in zid nad njim podere, in vsa hiša razvalí v kazen vaše lakomnosti, goljufije in odertije; kdor ne bo pod razvalinami pokopan, njega bom z mečem posekal; nihče ne bo ubežal moji roki.

3. *„do pekla“*, t. j., na spodnji svet, kjer mertvi počivajo.

Digitized by Google

bi jih odtod moja roka izvlekla; in ko bi tudi šli do nebés, bi jih doli potegnil; Ps. 138, 8.

3. in ko bi se skrili verh Karmela,[4]) bi jih zapazil in odtod vzel; in ko bi se pred mojimi očmi skrili v globočino morja, bi tam zapovedal kači,[5]) de naj jih piči.

4. In ko bi šli v sužnost pred svojimi sovražniki, bi tam zapovedal meču, de naj jih umorí; in svoje očí bom vanje obernil v nesrečo, ne pa v srečo. Jer. 44, 11.

5. In Gospod, Bog vojskinih trum,[6]) on se dotakne dežele, in ona koperní, in vsi prebivavci žalujejo na nji; in ona pride gori kakor vsa reka, in bo otekla, kakor reka v Egiptu.[7])

6. On si je naredil stopnice na nébu, in je uterdil zvezek nad zemljo;[8]) on kliče vodé iz morja, in jih izliva po verhu zemlje; Gospod mu je ime. Zgor. 5, 8.

7. Ali mi niste vi, Izraelovi sinovi! kakor etijopski sinovi? govorí Gospod; ali nisim Izraela izpeljal iz egiptovske dežele, in Palestincov iz Kapadocije, in Sirijanov iz Ciren?[9])

8. Glej, očí Gospod Boga so nad tém grešnim kraljestvam, in iztrebil ga bom znad zemlje;[10]) vender pa, ko bom trebil, ne bom iztrebil Jakopove hiše,[11]) govorí Gospod.

9. Glej namreč, jez bom ukazal, in bom rešetal med vsimi narodi hišo Izraelovo, kakor se rešetá pšenica v rešetu; in nobeno zerno ne bo na tla padlo.[12])

10. Pod mečem bodo umerli vsi grešniki mojiga ljudstva, ki

---

4. „*verh Karmela*“, kjer so veliki in gosti gojzdi. Gl. zgor. 1, 2.
5. „*kači*“, morskimu zmaju, levijatanu, de naj jih požre.
6. vse to premore storiti, ker je vsigamogočen.
7. „*ona pride gori*“, t. j., njé prebivavci pridejo gori. Gl. zgor. 14. razl.
8. Hebrejci so si mislili nebesa iz treh nebeških krajev, kteri se tukaj „*stopnice*“ imenujejo; ti nebeški kraji ali „*stopnice na nebu*“ so: „*nebo*“, „*nebesa*“ in „*nebés nebesa*“ (Perm. Ps. 148, 4.). Vsi ti nebeški kraji skupej so „*zvezek nad zemljo*“, prebivališe Božje, sedež (tron) Božji. — Po misli sv. Hieronima pomeni „*zvezek nad zemljo*“ družbo zveličanih duhov, ktere je Bog vstvaril (Loh in Reišl). „*Zvezek nad zemljo*“ drugi prestavljajo: „*zvezek na zemlji*“, in si s tem mislijo stvari Božje, ali pa srenjo Božjo. Nekteri prestavljajo hebrejsko: ...„*in si je uterdil obok nad zemljo*“, t. j., obok nebeški. — Pomen te verste je: Bog je stvarnik vsih rečí, on vse premore, vsigamogočen je.
9. Izraelci! mar vas ne morem preseliti, kakor sim že preselil druge narode, na pr. Etijopce, Filistejce, Sirijane? Ali nisim že tudi vas izpeljal iz Egipta? Ali mi bo tedaj težko, vas odpeljati v asirsko sužnost? — Etijopci (Kušani) so spervenja prebivali v srečni Arabii, po tem pa so se preselili v Afriko, in so se v Etijopijo uselili. Zastran „*Palestincov*“ ali Filistejcov gl. 5. Mojz. 2, 23., zastran „*Sirijanov*“ in „*Ciren*“ pa zgor. 1, 5.
10. Izraelovo kraljestvo bom za vselej razdjal. Gl. zgor. 8, 14.
11. „*Jakopove hiše*“, t. j., Izraeloviga rodú ne bom do čistiga pokončal. Po vernitvi iz babilonske sužnosti so se Izraelci z Judi združili v eno ljudstvo.
12. Izraelce bom med ptuje narode razvel, ter jih ondi rešetal in očiševal; ob tem očiševanji pa dobri ne bodo pokončani.

Digitized by Google

pravijo: Ne bo se perbližala, in ne bo prišla nad nas nesreča.

11. Tisti dan[13]) bom vzdignil šotor Davidov,[14]) ki je razpadel; in bom spet zazidal luknje njegovih zidov, in to, kar se je poderlo, bom spet popravil; in spet ga bom sozidal, kakor je nekdaj bil;[15]) Djan. ap. 15, 16.

12. de v last dobijo ostanke v Idumeji, in vse narode,[16]) zato ker se bodo imenovali po mojim imenu,[17]) govori Gospod, kteri to dela.

13. Glej, dnevi pridejo, pravi Gospod, in segal bo orataj do ženjca, in tlačivec grozdja do sejavca;[18]) in z gorá bo kapala sladkota,[19]) in vsi griči bodo obdelani.[20])

14. In vernil bom vjete svojiga ljudstva;[21]) in zidali bodo zapušene mesta, in v njih prebivali; in zasajali bodo nograde, in njih vino pili; in narejali bodo vertove, in njih sadje jedli.[22])

15. In zasadil jih bom na njih zemljo, in jih ne bom nič več izroval iz njih dežele,[23]) ktero sim jim dal, govori Gospod tvoj Bog.

---

13. *„Tisti dan“*, t. j., tisti čas po babilonski sužnosti, ko se bo dobro zernje (dobri Izraelci) zbiralo. Gl. zgor. 9. v.

14. *„šotor Davidov“*, t. j., rodovino in kraljestvo Davidovo.

15. Davidovo kraljestvo se je še le po Kristusu tako sloveče povzdignilo, kakor Amoz tukaj prerokuje. Zorobabel, ki je Jude iz babilonske sužnosti v Palestino peljal, je bil sicer iz kraljeve Davidove rodovine in vladar vernjencov iz sužnosti; tode ni bil sam svoj gospodar, ampak pod perzijansko gosposko in oblastjo, zatorej se ne more njegovo kraljestvo imenovati Davidovo kraljestvo. Nasproti pa se je Davidovo kraljestvo, kakoršno je bilo nekdaj, obnovilo in sicer v viši napravi po Kristusu, kterimu se tudi David pravi (Jer. 30, 9. Ecch. 34, 23. Oz. 3, 5.), v njegovi cerkvi, ktera se tudi *„šotor Davidov“* imenuje (Iz. 16, 5.). Kraljeva Davidova rodovina, ki je bila popolnama razpadla, in je bila vsa pozabljena, se je v višim pomenu obnovila po Kristusu v otrocih Davidoviga Sina (1. Pet. 2, 9.). Luknje, ktere je bil Jeroboam naredil v *„šotor Davidov“*, ker je bil deset Izraelovih rodov od njega odcepil, je Kristus *„spet zazidal“*, ne le s tem, ker je Jude in Izraelce v eno družino spet zbral, ampak tudi s tem, ker je ajde sprejel v svojo cerkev, ktera se je po tém vzdignila k popolnimu poslopju (Efež. 2, 21.). — De si je z besedama *„šotor Davidov“* iz Judov in iz ajdov zbrana cerkev misliti, uči tudi sveti Jakop. Gl. Djan. ap. 15, 16. 17.

16. Ko bo *„šotor Davidov“* spet postavljen, t. j., ko bo Kristusovo kraljestvo ustanovljeno, se bodo vanj podajali vsi narodi, tudi Izraelcam sovražni Idumejci, tudi kristjanam sovražne ljudstva.

17. zato ker bodo vsi spoznovavci prave vere in moji otroci.

18. Tisti čas bo tolika rodovitost, de bo za oranjem precej žetev, in grozdja bo v toliki obilnosti, de ga bodo do setve brali. — V Kristusovi cerkvi so hranjeni obilni zakladi Božjih darov.

19. *„bo kapala“*, v hebrejskim: *„bo tekla“*, t. j., z vinskih gorá se bo dobivalo obilno sladkiga vina.

20. Prerok tukaj popisuje prenovljenje zemlje ob poslednjim času Mesijeviga kraljestva. Glej Rim. 8, 19—22.

21. ob poslednjim splošnim spreobernjenji Judov. Joel 3. Oz. 3, 5.

22. Vse to je podoba srečniga stanú noviga Izraela.

23. *„iz njih dežele“*, iz cerkve, ktera se bo spremenila v nebeški Jeruzalem.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Abdija.

Od življenja preroka Abdija (v hebrejskim: Abadija ali Obadija) nam ni zgodovina nič gotoviga ohranila; le samo to je gotovo, de je Abdija po sedmim letu babilonske sužnosti (4. Kralj. 24, 8—17.) spisal svoje prerokovanje, namreč tisti čas, ko so bili Judje že odpeljani v babilonsko sužnost (glej 17—20. versto), ko so bili Kaldejci Jeruzalem že razvalili (glej 11—14. versto), in ko so se bili Idumejci ali Edomljani veliciga dela kananejske dežele polastili; ker od vsiga téga prerok takó govorí, kakor od reči, ktere so se že zgodile.

Abdija očita v svojim prerokovanji Edomljanam njih hudobo, de so se namreč s Kaldejci združili, in de so z Judi, s svojimi brati, takó gerdó in neusmiljeno ravnali (10. in 11. v.). Prerok jim zatorej napoveduje, de se bo njim in vsim sovražnikam izvoljeniga ljudstva enako povračevalo, de bodo oropani in pokončani (glej v. 15—20.), kar so jim tudi drugi preroki prerokovali, namreč Izaija v 34. poglavji, Jeremija v 49. poglavji od 7. do 22. verste, Ecehiel v 25. poglavji od 12. do 14. verste, in sveti pisavec 136. psalma v 7. versti. Judam pa prerok obeta, de se bodo iz babilonske sužnosti vernili v svojo domačijo, de bodo Idumejsko in Filistejsko in druge dežele v last dobili (glej 19. in 20. versto), in de bodo spet v Jeruzalemu službo Božjo opravljali.

De je to prerokovanje Abdija po navdihovanji Božjim spisal, terdijo enoglasno judje in kristjani vsih časov, zato ga je katoliška cerkev sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK ABDIJA.

Eno Poglavje.

Očitanje Edomljanam in njih kazen. Nov Sion. Kraljestvo Gospodovo.

1. Videnje Abdijevo.[1]) To govorí Gospod Bog Edomu: Oznanilo smo slišali[2]) od Gospoda, in poslanca je poslal k narodam:[3]) Le na noge! ter se vzdignimo v boj zoper njega.[4])

2. Glej, majhniga te bom storil med narodi,[5]) prav zaničljiv bodeš.

3. V ošabnosti svojiga serca si se prevzel, ker prebivaš med pečevjem, in imaš svoj sedež na višavi; ki govoriš v svojim sercu: Kdo me bo na tla potegnil?[6])

4. Ko bi se tudi povzdignil kakor orel, ko bi si tudi med zvezdami naredil gnjezdo, bi te od tod potegnil, govorí Gospod.

5. Ko bi tatje k tebi prišli, in razbojniki po noči, kakó bi molčal![7]) Ali bi ne pobrali, kar bi jim bilo dovolj? Ko bi tergavci k tebi prišli, ali bi vsaj kakiga grozdka ne popustili?[8])

---

1. „*Videnje Abdijevo*“ je to, kar je Abdija v zamaknjenji vidil, kar mu je Bog razodel in oznanil.
2. „*smo slišali*“, mi preroki sklep Gospod Boga, de hoče „*Edoma*“ ali Edomljane kaznovati. — Memo Abdija so še tudi drugi preroki Edomu prerokovali pokončanje. Gl. Iz. 34. Jer. 49, 7. i. d. Ecch. 25, 12. i. d. Ps. 136, 7.
3. Gospod je poslal po narode, po Kaldejce, ter jim je dal povelje, vzdigniti se na vojsko zoper Edoma.
4. „*zoper njega*“, t. j., zoper Edoma. — Pet let po razdjanim Jeruzalemu je bil Nabuhodonozor prišel nad Edomljane.
5. Edomsko je bilo ob času Abdijevim mogočno kraljestvo.
6. Severni del edomske dežele je bil gorat, in poln stermih gorá in skalovja; na té svoje stermine in pečine so se Edomljani zanašali, ker so si mislili, de sovražnik ne more lahko do njih.
7. „*bi molčal*“, t. j., bi molčé in voljno prenašal škodo.
8. Ko bi te tatje okradli, bi tiho poterpel, ako bi ti le toliko pobrali, kolikor bi zase potrebovali: ko bi tergavci prišli v tvoj nograd, bi vsaj še sem ter tje kak grozdek popustili: sovražniki pa, ki jih bom jez nad té poslal, ti bojo vse do čistiga pobrali, in veliko tvojih otrók pokončali. Gl. naslednje.

Digitized by Google

6. Kakó bodo Ezava preiskovali, njegove zaklade osledovali![9])

7. Čez mejo te bodo pahnili vsi tvoji zvezni tovarši, ter te bojo zaničevali; tvoji prijatli te bodo premagali; kteri s teboj jedó, ti bodo zaderge stavili: ni je ne razumnosti v njem![10])

8. Ne bom li tisti dan, govorí Gospod, iztrebil modrih iz Idumeje in razumnosti z gore Ezavove?[11])

9. In bali se bodo tvoji junaki z juga, takó de bo vsak poginil z gore Ezavove.[12])

10. Zavoljo poboja in zavoljo krivice nad svojim bratam Jakopam te bo pokrila sramota,[13]) in zginil boš na vekoma.[14])

11. Tisti dan, ko si zoper njega stal, ko so ptujci njegovo vojsko vjeli, in zunanji skozi njegove vrata noter šli,[15]) in za Jeruzalem vadljali, si bil tudi ti kakor kdo izmed njih.[16])

12. Ne bil bi smel kazati zaničevanja ob dnevu svojiga brata, ob dnevu njegoviga preselovanja; ne bil bi smel veseliti se nad Judovimi otroci ob dnevu njih pogube, ne ústiti se ob dnevu *(njih)* stiske,[17])

13. tudi ne hoditi skozi vrata mojiga ljudstva ob dnevu njih potertja, tudi ne kazati zaničevanja per njegovi nesreči ob dnevu njegoviga pokončanja, in ne podajati se zoper njegovo vojsko ob dnevu njegoviga razdjanja;[18])

9. Kakó bodo vse kote Edomove preiskovali, de bi skrite zaklade dobili in jih pograbili. — „*Ezav*“ (t. j., Kosmač) se je tudi imenoval „*Edom*“ (t. j., Rijavec) zavoljo svoje rudečkaste barve (1. Mojz. 25, 25. 30.). Ko se je bil Edom uselil na seirsko gorovje proti jugu od Palestine, je to gorovje memo imena „*Seir*“ še tudi dobilo ime „*Edom*“.

10. „*ni je ne razumnosti v njem*“, namreč v Ezavu ali Edomu. Pomen: O kakó nespametni so Edomljani, de s takimi zveze delajo zoper Jude, se z njimi prijaznijo in pečajo, kteri jih bodo po zvijači in s silo premagali, iz njih dežele spodili, in zaničevali!

11. „*z gore Ezavove*“, t. j., s seirskiga gorovja, kjer so Ezavovi mlajši ali Edomljani prebivali (Gl. zgor. 9. razl.). — Edomljani so zavoljo svoje razumnosti slovéli (Jer. 49, 7.); tisti nesrečni čas pa jim bom vso razumnost vzel, de si ne bodo vedili svetvati, kako bi si iz zadrege pomagali.

12. „*z juga*“, v hebrejskim: „*v Temanu*“; — „*z Ezavove gore*“, t. j., s seirskiga gorovja. Gl. zgor. 9. in 11. razl.

13. „*nad svojim bratam Jakopam*“, t. j., nad Izraelci. — Izraelci in Edomljani so si bili v rodu po bratih Jakopu in Ezavu; Izraelci so bili iz Jakopa, Edomljani pa iz Ezava.

14. Po nesrečni vojski s Kaldejci (Jer. 49, 7. i. d.) so si bili Edomljani spet opomôgli; poznejše pa ob makabejskih časih jih je Janez Hirkan popolnama premagal in z judovskim ljudstvam združil. Od tistiga časa so zginili iz zgodovine.

15. „*ko so ptujci — in zunanji* (Kaldejci in Arabljani) — *noter šli*“, namreč v Jeruzalem. Perm. 2. Kron. 21, 10—17.

16. in so si sovražniki prebivavce v Jeruzalemu in njih premoženje po vadljanji delili (gl. Joel. 3, 3.), ste bili tudi vi, Edomljani, med njimi.

17. „*ne se ustiti*“, ali bahati, ko so bili stiskani od vsih strani.

18. „*ne hoditi skozi vrata mojiga ljudstva*“, t. j., v mesto jeruzalemsko; — „*ne podajati se*“ i. d., v hebrejskim: „*ne rok stegati*“.

Digitized by Google

14. tudi ne staviti se na razpotje, de si moríl njé, kteri so bežali, in ne loviti njegovih ostalih ob dnevu britkosti.[19])

15. Ker blizo je dan Gospodov nad vse narode; kakor si storil, tako se ti bo zgodilo; povračilo ti bo on obernil na glavo.[20])

16. Kakor ste namreč pili na moji sveti gôri,[21]) tako bodo pili neprenehama vsi narodi; pili bodo in poserkali,[22]) in bodo, kakor de bi jih nikoli ne bilo.[23])

17. Na sionski gôri pa bo rešenje, in bo sveta; in posestvala bo Jakopova hiša njé, kteri so njo posestvali.[24])

18. In hiša Jakopova bo ogenj, in hiša Jožefova plamen, hiša Ezavova pa sterniše;[25]) in zagali ga bodo in požerli, de ne bo nič ostalo hiše Ezavove; ker Gospod je govoril.

19. In oni, ki so proti jugu, bodo podedvali gorovje Ezavovo, in oni, ki so na ravnotah, Filistejsko; in v posest bodo vzeli deželo Efrajmovo in deželo samarijsko; in Benjamin bo posestval Galaad.[26])

20. In ta preseljena truma Izraelovih otrók bo posestvala vse kraje Kananejcov do Sarepte,[27]) in preseljena množica iz Jeruzalema, ki je v Bosforu,[28]) bo posestvala mesta proti jugu.[29])

21. In rešeniki pojdejo na sionsko goro sodit gorovje Ezavovo;[30]) in kraljestvo bo Gospodovo.[31])

---

19. Edomljani so na razpotjih in v soteskah na ubežne Jude prežali, in jih morili.
20. *„blizo je dan Gospodov“*, t. j., bliža se kazen Božja vsim narodam, kteri so stiskali izvoljeno ljudstvo; tudi tebe bo zadela roka Božja, ter ti povernila po tvojim hudobnim djanji.
21. *„Kakor ste“* namreč vi, Izraelci, *„pili“* kupo britkiga terpljenja.
22. *„poserkali“*, t. j., do čistiga izpili kupo jeze Božje.
23. zginili bodo iz dežele, kakor de bi jih ondi ne bilo.
24. Nasproti pa bodo spoznovavci prave vere spet rešeni, in bodo gospodovavci tistih narodov, kteri zdaj posestvajo njih deželo, — namreč Edomljanov, Moabljanov in Amončanov.
25. *„hiša Jakopova“*, t. j., Judovo kraljestvo, *„in hiša Jožefova“*, t. j., Izraelovo kraljestvo, ki se bote spet zedinile v eno kraljestvo, bote enaki ognju, *„hiša Ezavova“*, t. j., kraljestvo Edomljanov in vsih sovražnikov izvoljeniga ljudstva, pa je enaka slami, ki jo ogenj naglo požge (Dr. Loh in Reišl).
26. Izraelci ne bodo le svoje dežele spet v last dobili, ampak bodo svoje kraljestvo tudi razširjali na vse strani.
27. *„do Sarepte“* (gl. 3. Kralj. 17, 9.), ki je blizo Sidona na Feniškim.
28. *„v Bosforu“*, v hebrejskim: *„v Sefaradu“*, t. j., v severno-zahodnjim delu male Azije, kamor je bilo veliko Judov prodanih (Dr. Loh in Reišl).
29. *„proti jugu“*, t. j., v Judeji. — Judje in Izraelci bodo svojo deželo v veči širjavi spet v last dobili.
30. *„rešeniki“* v novim sionskim kraljestvu bodo sodili *„gorovje Ezavovo“*, t. j., Edomljane ali Idumejce, sploh vse sovražnike Božjiga kraljestva (Jan. 3, 18.). — S temi *„rešeniki“* in sodniki so že judje mislili Mesija in njegove tovarše, sveta očeta Avg. in Hier. pa *„rešenike“* imenujeta Kristusa in njegove aposteljne. Perm. Mat. 19, 28. (Dr. Loh in Reišl).
31. Novo sionsko — Mesijevo — kraljestvo (cerkev) bo Gospodovo, Bog sam bo njega kralj in vladar, in bo terpelo vekoma.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Jona.

Jona, sin Amatijev (v hebrejskim: sin Amitajev), je bil rojen v Get-Oferu v Zabulonovim rodu, in je bil verjetno tisti Jona, od kteriga je v 4. buk. Kralj. 14, 25. govorjenje. Jona je sicer v Izraelovim kraljestvu prebival, tode je bil, kar se lahko že samó vé, izmed tistih Bogu zvestih Izraelcov, kteri so se prave službe Božje v Jeruzalemu deržali (Glej spod. 2. poglavje 5. in 8. versto). Jona je prerokoval, de se bojo stare meje Izraeloviga kraljestva od Emata do mertviga ali gnjiliga morja spet napravile, kar se je res zgodilo ob času kralja Jeroboama II. (Glej 4. Kralj. 14, 25.). Iz tega se tedaj posname, de je pred Jeroboamam živel (823 let pred Krist.).

Jona perpoveduje v teh svojih bukvicah, kaj je delal in počenjal, in kakó se mu je godilo, ko mu je bil Bog ukazal iti v Ninive, ter ondi malikovavsko ljudstvo opominjati k pokori in poboljšanju. Desiravno ta povest ni prerokva, vender le obsega nekoliko prerokovanja; ker je bil Jona po besedah svetiga Hieronima prerokovavna predpodoba Kristusove smerti s tem, ko je bil namreč v morje veržen; s svojim opominjevanjem k pokori v Ninivah in s spreobernjenjem Ninivljanov pa je oznanoval prihodnji poklic ajdov ali malikovavcov v Kristusovo kraljestvo ali v sveto cerkev; in ko je bil tri dni v trebuhu morskiga soma, je bil s tem tudi prerokovavna predpodoba Kristusoviga vstajenja iz groba tretji dan (Mat. 12, 39.).

S pisanjem teh bukvic je imel prerok zlasti ta namen, Judam v zgledu pokazati, de Bog želi tudi spreobernjenje in rešenje malikovavcov, de so tudi oni v zveličanje poklicani, in de Bog ni le samiga Izraeloviga ljudstva Bog, ampak tudi malikovavcov. S tem je tedaj prerok zavračal krivo in napčno misel Judov, ki so menili, de so le samó oni — izvoljeno ljudstvo — v zveličanje poklicani.

De so naslednje bukvice Jonove, terdijo judje in kristjani vsih časov. Kristus sam preroka Jona in Ninivljane v misel jemlje (Mat. 12, 39—41). Katoliška cerkev je Jonove bukvice sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK JONA.

I. Poglavje.

Poklic preroka Jona, njegova nepokoršina in kazen.

1. In Gospod je govoril Jonu,[1]) sinu Amatijevimu, rekoč:

2. Napravi se, in pojdi v Ninive,[2]) véliko mesto, in oznanuj v njem;[3]) ker prišla je njegova hudoba gori pred me.[4])

3. Jona pa se je napravil, de bi v Tars zbežal spred obličja Gospodoviga;[5]) in je šel tje v Jope,[6]) in je našel ladijo, ki je šla v Tars; in je plačal svojo brodnino, ter je stopil vanjo, de bi šel z njimi v Tars spred obličja Gospodoviga.

4. Gospod pa je poslal velik veter na morje, in vstal je velik vihar na morji, in ladija je bila v nevarnosti, se razbiti.

5. In mornarji so se bali, ter so vpili vsakteri k svojimu bogu; in so metali orodje, ki je bilo v ladii, v morje, de bi se bila s tem polajšala; Jona pa je bil šel na dno ladije, in je terdó spal.[7])

1. „*Jona*“ je hebrejsko ime, in se v našim jeziku pravi „*Golob*“.

2. „*Ninive*“ so bile véliko mesto asirskiga kraljestva. Perm. spod. 3, 3. Nimrod jih je bil blezo sozidal (1. Mojz. 10, 10. 11.), Nin pa razširil in podaljšal. Od njih razdjanja govorijo Nahum (3. pogl.), Sofonija (2, 13.) in Tobija (14, 6.).

3. „*in oznanuj v njem*“, namreč v mestu pokoro Ninivljanam — Izraelcam v sramoto, ki nočejo pokore delati, Ninivljani pa jo bodo delali, desiravno so malikovavci ali ajdje (Hier.).

4. ker hudobija Ninivljanov se je namnožila, in oni tako nesramno in razuzdano živé, de téga ne morem dalje gledati (Hier. in Avg.).

5. „*v Tars*“, v Tartes (Tartesus) na Španskim. — Zakaj je Jona bežal, sam poré (4, 2.); ker se je bal, de bi se Bog kje ne usmilil ajdov, Izraelce pa zavergel; Judje so namreč napčno razumevali besede sv. pisma (5. Mojz. 32, 21.), ter so menili, de nehajo biti izvoljeno ljudstvo, če Bog še kako drugo ljudstvo sprejme v svojo milost. Jona je zato hotel tako deleč bežati, ker si je mislil, de mu Bog ne bo več dajal povelja iti iz Španije v Asirijo. Jona je grešil s svojo upornostjo. Bog večkrat slabe ljudi izvoli v doveršcvanje svojih Božjih sklepov, de naj se nihče ne hvali pred njim.

6. „*v Jope*“, kjer je zdaj Jafa, v Palestini per srednjim morji.

7. Jona se je bil že pred viharjem podal na dno v ladii, in je bil ondi za-

Digitized by Google

6. In stopil je k njemu kermilar, in mu je rekel: Kakó moreš takó terdó spati? Vstani, kliči svojiga Boga, morebiti se Bog spomni nas, de ne poginemo.

7. Tadaj je slednji rekel svojimu tovaršu: Pridite in vadljajmo, de zvemo, zakaj je ta nesreča nas zadela. In so vadljali; in vadljej je zadel Jona.[8])

8. In rekli so mu: Povej nam, zakaj je ta nesreča nas zadela? Kakošno je tvoje opravilo? od kod si, in kam greš? ali izmed kteriga ljudstva si?

9. In jim je rekel: Hebrejic sim, in se bojim[9]) Gospod Boga nebés in zemlje, kteri je vstvaril morje in suho.

10. Na to so bili možje v velikim strahu, in so mu rekli: Zakaj si to storil? (Vedili so namreč možje, de je spred Gospodoviga obličja bežal, ker jim je bil povedal).[10])

11. In so mu rekli: Kaj hočemo s teboj storiti, de veter od nas jenja?[11]) Ker morje se je valilo in kopičilo.

12. In jim je rekel: Vzemite me, ter me verzíte v morje, in veter bo jenjal od vas; vém namreč, de je zavoljo mene ta veliki vihar prišel nad vas.[12])

13. In možje so veslali, de bi se bili na suho vernili,[13]) pa niso môgli; ker morje se je valilo, in čez nje kopičilo.

14. Tadaj so vpili k Gospodu, ter so rekli: Prosimo, Gospod, naj ne poginemo zavoljo duše tega moža, in ne devaj nedolžne kervi na nas; ker ti, Gospod, delaš, kakor hočeš![14])

15. In so Jona vzeli in vergli, in morje je jenjalo divjati.

16. Možje pa so se z velikim straham bali Gospoda,[15]) in so darovali klavne darove Gospodu, in so obetali obljube.

---

voljo svoje prevelike žalosti in otožnosti svojiga duhá tako terdó zaspal (Hier. in Kriz.).

8. „*vadljej je zadel Jona*“, ker ga je Bog vanj obernil.

9. „*se bojim*“, t, j,, častim stvarnika nebes in zemlje.

10. Mornarji so bili zato v tolikim strahu, ker niso častili takó mogočniga Boga, kteri svoje nepokornike tako ostro strahuje.

11. Mornarji so Jona za svèt vprašali, kaj naj bi storili, de bi njegoviga serditiga Boga utolažili; ker so si mislili, de bo on, njegov častivec, to že vedil.

12. Jona je po navdihovanji Božjim vedil, de je njegova nepokoršina kriva tolikiga viharja, in de bo vihar jenjal, če ga v morje veržejo. O sprevelika ljubezen do bližnjiga in čudenja vredna pokora preroka Jona, ki je hotel rad umreti, de bi Bogu zadostil, in nedolžne smerti rešil (Sv. Hier.)!

13. de bi bili k kraju perveslali, in Jona na suho spravili.

14. Mornarji prosijo Boga, de naj jim ne peršteva v pogubo, če Jona v morje veržejo, ker se ni zoper njé nič zadolžil, in ker mende Bog sam hoče njegovo smert, on, ki lahko vse stori, kar hoče.

15. ter so spoznali njegovo vsigamogočnost in ostro pravico.

Digitized by Google

II. Poglavje.

Riba požre Jona; Jona v ribi móli; čez tri dni in noči ga riba spet na suho verže.

1. In Gospod je perpravil veliko ribo,[1]) de je požerla Jona; in Jona je bil v ribjim trebuhu tri dni in tri noči.[2])

2. In Jona je mólil k Gospodu svojimu Bogu iz ribjiga trebuha,[3])

3. ter je rekel: Vpil sim v svoji stiski k Gospodu, in me je uslišal; iz trebuha peklenskiga[4]) sim vpil, in uslišal si moj glas. Ps. 119, 1: 1. Kor. 15, 4.

4. In vergel si me v globočino sred morja, in voda me je obdajala; vse tvoje kerníce in tvoji valovi so čez me derli.

5. In jez sim rekel: Zaveržen sim spred pogleda tvojih oči; vender pa bom spet gledal tvoj sveti tempelj.[5])

6. Vodé me zagrinjajo do duše,[6]) brezno me obdaja, morje[7]) pokriva mojo glavo.

7. Na dno gorá[8]) sim se pogreznil, zemlja me je zaperla s svojimi zapahi za vselej;[9]) ti pa, o Gospod, moj Bog! boš vzdignil iz strohljivosti mojo dušo.[10])

8. Ko je bila stiskana v meni moja duša, sim se Gospoda spom-

1. Ta „*velika riba*“, ki je Jona ne imenuje po imenu, je bila morski volk, zavoljo njene požrešnosti in močí se ji tudi pravi morski tiger. Odrašen morski volk ali tiger, ki se v srednjim morji nahaja, je do 30 čevljev dolg, njegov želodec méri skozi sredo osem čevljev in pol, in njegovo žrelo je tako široko, de lahko celiga konja požre; zatorej je lahko tudi Jona požerl, de ga ni poškodval. Pred nekterimi leti je bil v morje padel anglikansk mornar, kteriga je morski volk požerl; ko so ga pa mornarji precej ubili, so mornarja živiga iz njega izlekli, in ta mornar se je po tem z natlačenim meham tega morskiga volka za denar po svetu kazal. Pa bodi si vse to kakorkoli, to pa je gotovo, de je bil Jona po vsigamogočni previdnosti Božji v ribjim trebuhu toliko časa živ ohranjen in spet na suho veržen. — Ta čudež pa ima tudi visok, svét in Boga vredin namen, ker po tem čudežu je bil Jona v ribjim trebuhu predpodoba Jezusa Kristusa v grobu (Mat. 12, 39.), pa tudi Ninivljani so bili gotovo močno spodbudovani k pokori po tem čudežu, ko so ga bili zvedili.

2. Po hebrejski štetvi dní in noči si „*tri dni in tri noči*“ lahko takó mislimo kakor per Kristusu, ko je v grobu ležal, namreč takole, de je bil Jona v ribi en del perviga dneva, cel drugi dan in en del tretjiga dneva (Mat. 12, 39—42.).

3. De se je Jona zavedil, in mogel moliti, je čudež vsigamogočnosti Božje.

4. „*iz trebuha peklenskiga*“, t. j., iz ribjiga trebuha, ki je bil Jonu kakor pekel, kakor grob, ki se v hebrejskim pekel imenuje.

5. Jona je imel zaupanje, de bo prišel v jeruzalemski tempelj, in bo ondi Boga zahvalil za rešenje iz ribjiga trebuha.

6. „*do duše*“, t. j., do naj veči nevarnosti mojiga življenja.

7. „*morje*“, v hebrejskim: „*terstje* (ki v morji raste) *pokriva*“.

8. „*Na dno gorá*“, t. j., na dno morja, kamor veliko gorá sega.

9. bilo je, kakor de bi mi bila vernitev na zemljo za vselej zaperta.

10. ti pa, o Gospod moj Bog! mi boš otél življenje.

Digitized by Google

nil, de pride k tebi moja molitev v tvoj sveti tempelj.[11])

9. Kteri ohranijo nečimernosti zastonj, zapustijo svoje usmiljenje.[12])

10. Jez pa ti bom daroval s hvalnim glasam; kar koli sim obljubil, bom Gospodu opravil za rešenje.

11. In Gospod je ribi ukazal, in pljunila je Jona na suho.

III. Poglavje.

Bog spet ukaže Jonu iti v Ninive oznanovat pokoro; Ninivljani se spreobernejo, in Bog se jih usmili.

1. In Gospod je Jonu govoril v drugo, rekoč:

2. Napravi se in pojdi v Ninive, v véliko mesto,[1]) in oznanuj v njem oznanilo, ki ti ga bom jez povedal.

3. In Jona se je napravil, in je odrinil v Ninive po Gospodovi besedi. Ninive pa so bile veliko mesto tri dni hodá.

4. In Jona je jél iti v mesto en dan hodá, in je vpil, ter je rekel: Še štirdeset dní, in Ninive bodo razdjane.[2])

5. In Ninivljani so verovali v Boga, in so oznanili post, ter se v rasovnike oblekli od naj večiga do naj manjšiga.[3])

6. Tudi je prišla beseda do kralja v Ninivah, in vstal je s svojiga prestola, ter je vergel svojo obleko s sebe, in se je oblekel v rasovnik, in je sédel v pepel.[4])

7. In je ukazal oklicati in oznaniti v Ninivah ko povelje kralja in njegovih knezov, rekoč: Ljudje in živina, govedina in drobnica naj nič ne pokusijo, tudi naj ne hodijo na pašo, in vode naj ne pijejo.

8. In naj se z rasovniki ogernejo ljudje in živina,[5]) ter naj vpijejo k Gospodu z močjo, in naj se slednji verne s svoje hude poti, in od krivice, ki tiči v njegovih rokah. Jer. 18, 11.

9. Kdo vé, če se Bog ne

---

11. V svoji britkosti sim môlil, in Gospod je uslišal mojo molitev.

12. Kteri častijo nečimerne, prazne malike „*zastonj*“, t. j., brez vsiga prida, ker jim maliki ne morejo celó nič pomagati; — „*zapustijo svoje usmiljenje*“, t. j., svojiga usmiljeniga Boga (Dr. Loh in Reišl).

1. Ninive so bile po povesti starih zgodovinarjev štiri nemške milje dolge, dve milji in pol široke, trinajst milj pa so mérile v okrogu, in to poslednje, namreč trinajst milj okrog mesta, znese „*tri dni hodá*“, če se po jutrovski šegi štejejo štiri milje na dan hodá.

2. To bi se bilo zgodilo, ko bi se Ninivljani ne bili spokorili.

3. Vsi, veliki in majhni, kralj in siromak, so pokoro delali; zato Kristus sam Ninivljane hvali (Mat. 12, 41.).

4. O lep zgled podložnikam, ko kralj z njimi vred pokoro dela! Gotovo je bilo zlasti to nagnilo Boga, de je bil Ninivljanam zanesel (Ambr.).

5. Z živíne, s kónj, kamel in mezgov naj lepe in drage odéje denejo, ter naj jih — v znamnje žalosti in pokore — s černimi odejami pokrijejo.

Digitized by Google

oberne in ne odpusti? Morebiti se oberne od serda svoje jeze, de ne poginemo. Joel 2, 14.

10. In Bog je vidil njih delo, ker so se obernili s svoje hude poti; in Bog je milostljivo odvernil hudo, ktero je napovedal storiti, in ni storil.[6])

IV. Poglavje.

Jona se jezí in toži, de Bog noče pokončati Ninivljanov, kakor je poprej govoril; Bog pa preroka zavoljo tega posvarí in podučí.

1. Jona pa je zeló bolelo, in se je jezil,[1])

2. in je môlil k Gospodu, ter je rekel: Prosim, Gospod, ali ni bilo to moje govorjenje, ko sim še v svoji domovini bil? Zavoljo tega sim hitel v Tars bežati; vedil sim namreč, de si dobrotljiv in usmiljen Bog, zanašljiv in veliciga usmiljenja, in odpušaš hudo.[2]) Ps. 85, 5. Joel 2, 13.

3. In zdaj, Gospod, vzemi, prosim, mojo dušo iz mene; ker bolji mi je smert kakor življenje.[3])

4. Tadaj je Gospod rekel: Méniš li, de se po pravici ježiš?[4])

5. In Jona je šel iz mesta, ter se je usedel proti vzhodu mestu nasproti,[5]) in si je tam napravil senčnico, in je sedel pod njo v senci, de bi vidil, kaj se bo zgodilo mestu.

6. Gospod Bog pa je perpravil beršlin,[6]) kteri je izrastel Jonu čez glavo, de je bila senca nad njegovo glavo, in ga je pokrival; bil je namreč bolehen;[7]) in Jona se je veselil beršlina z velikim veseljem.

7. Drugo jutro ob zoru pa

---

6. Bog je Ninivljanam napovedano kazen preklical, ker so se bili spreobernili, in so pokoro delali.

1. Jona je to takó močno bolelo, ker si je mislil, de bo na laži ostal, če Bog Ninivljanov ne pokončá, kakor je poprej govoril, in de bodo Ninivljani Boga zaničevali, ter si mislili, de je njegov Bog nezmožin bog, kteri jih ne more kaznovati. Po misli sv. Hieronima pa je preroka zato serce takó močno bolelo, ker bo mogel s spreobernjenjem Ninivljanov svojimu narodu oznaniti, de ga je Bog zavergel, in je namesto njega drugo ajdovsko ljudstvo sprejel, kakor je bil nekdaj napovedoval (5. Mojz. 32, 21.).

2. Ali si nisim že poprej mislil, de si neskončno usmiljen, in de ne boš pokončal Ninivljanov, če se poboljšajo?

3. Rajši umerjem, kakor de bi doživel pogubo Izraelovo (Hier.).

4. Ali je pametno, de toliko žaluješ? Méniš li, de bo Izrael zato zaveržen, ker Ninivljanam zanesem? Tudi z ajdi imej usmiljenje!

5. Desiravno je bil Jona zvedil, de Bog noče mesta pokončati, je vender še mislil, de bo Bog kako šibo nad mesto poslal, in z njo nad njim svojo svetost in pravico skazal; torej je ondi pred mestam čakal in gledal, kaj se mu bo zgodilo.

6. *„beršlin“*, v hebrejskim: *„kikajon“*, neko zeliše, ki hitro raste, pa tudi kmalo usahne, v greškim: *„bučo“*.

7. *„bolehen“*, t. j., slabo se je počutil, zavoljo velike vročine in žalosti.

Digitized by Google

je Bog perpravil červa, kteri je beršlin podjedel, de se je posušil.[8])

8. In ko je bilo solnce vzšlo, je Gospod zapovedal toplimu in smodečimu vetru; in solnce je perpekalo Jonu v glavo, de je omedleval; tadaj si je vošil umreti, ter je rekel: Bolje mi je umreti, kakor živeti!

9. Gospod pa je rekel Jonu: Méniš li, de se po pravici ježiš nad beršlinam?[9]) In je odgovoril: Po pravici se jezim do smerti![10])

10. In Gospod je rekel: Ti žaluješ zavoljo beršlina, per kterim se nisi ne trudil, in ne storil, de je rastel, kteri se je v eni noči spočel, in v eni noči zginil:[11])

11. in jez bi ne zanesel Ninivam, velikimu mestu, v kterim je več ko sto in dvajset tavžent ljudi, kteri ne vedó, kakošen razloček je med njih desnico in levico, — in toliko živine![12])

8. Po Božji volji je červ spodjedil beršlin, kteri je potem usahnil.
9. „*Méniš li*“, de imaš prav, ko žaluješ po beršlinu?
10. Prav je, de sim silno silno žalosten po njem.
11. „*v eni noči*“, t. j., v enim dnevu je zrastel in zginil.
12. „*ljudi*“, t. j., otrók, kteri se svoje pameti še ne zavedo, in ne vedo razločka med dobrim in hudim. — Tebi tolikanj težko dé, de se je beršlin posušil, kakó bi tedaj meni ne bilo težko, pokončati toliko in toliko ljudi, med kterimi je sto in dvajset tavžent nedolžnih otrók? Imej tedaj tudi ti z njimi usmiljenje! — Bog v ti versti tudi živino v misel vzame: „*in toliko živine*“ je namreč v Ninivah, ker tudi zanjo po svoji dobrotnosti skerbí (Ps. 103, 25—29.).

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Miheja.

Mihej (v hebrejskim: Mika) je bil rojen v Morasti, in je drugi od uniga Miheja, sina Jemloviga, ki je ob času kraljev Ahaba in Josafata prerokoval v Izraelovim kraljestvu (3. Kralj. 22, 8. i. d.). Naš Mihej, od kteriga imamo naslednje bukvice, je pa prerokoval ob času kraljev Joatana, Ahaza in Ezekija, med 759. in 699. letam pred Kristusam (4. Kralj. 15—20.), bil je tedaj verstnik ali sočasovec prerokov Izaija, Ozeja in Amoza.

Mihej je imel svoje preroške govore do prebivavcov Judoviga in Izraeloviga kraljestva. V teh svojih govorih se prerok vzdiguje zoper hudobije svojiga spačeniga časa, zlasti zoper malikovanje, lažnjivo prerokovanje, hinavšino, goljufijo, odertijo, zatéranje ubozih i. t. d. Zavoljo tacih in tolicih pregreh prerok napoveduje strašne šibe Božje, ktere bodo zadele Izraelovo in Judovo kraljestvo; obe kraljestvi bote namreč razdjani, prebivavci pa bodo v sužnost odpeljani. Ob tem pa prerok oznanuje, de se bodo vjeti iz sužnosti vernili v svojo domovíno, ter bodo spet Jeruzalem in tempelj sozidali, in ondi službo Božjo opravljali. Prerok tudi pogleda s svojimi preroškimi očmi v prihodnje, daljne in bolj srečne čase ob Mesijevim prihodu, ter pové, de bo Mesija v Betlehemu rojen. Sicer pa od druzih okolišin Mihejeviga življenja nič gotoviga ne vemo, ker nam tega zgodovina ni ohranila; pobožno ustno izročilo perpoveduje, de je prerok za silno smertjo ko mučenec (marternik) umerl, in katoliška cerkev njega spomin obhaja 15. prosenca.

Pisava tega preroka se med naj lepši šteje; njega misli so globoke in visoke, besede krepke, podobe lepe in veliko pomenljive. Zlasti živo je popisovanje prihoda Jehovoviga. Judje in kristjani vsih časov enoglasno terdijo, de so naslednje bukvice Mihejeve. Katoliška cerkev jih je sprejela med druge bukve sv. pisma.

Digitized by Google

PREROK MIHEJ.

I. Poglavje.

Kraljestvo Izraelovo bo zavoljo svoje hudobnosti in zavoljo svojiga malikovanja razdjano, Judovo pa ostro kaznovano.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Miheju Morasčanu[1]) v dnevih Joatana, Ahaza in Ezekija kraljev Judovih;[2]) kar je vidil nad Samarijo in Jeruzalemam.[3])

2. Poslušajte, vse ljudstva, pazi, zemlja in nje polnost! in Gospod Bog vam bodi priča, Gospod iz svojiga svetiga tempeljna.[4]) 5. Mojz. 32, 1. Iz. 1, 2.

3. Ker glej, Gospod pride s svojiga kraja, ter bo doli stopil, in bo hodil po višavah zemlje.[5]) Iz. 26, 21.

4. In goré se bodo pod njim razdrobile, in doline se bodo razpočile kakor vosek per ognji, in kakor vodé, ki derejo po stermini.[6])

5. In vse to zavoljo Jakopove pregrehe, in zavoljo grehov hiše Izraelove.[7]) Od kod je Jakopova pregreha? Ali ne iz Samarije? In od kod višočine Judove? Ali ne iz Jeruzalema?[8])

1. „*Morasčanu*“, t. j., iz Moraste doma. — Morasta je bila po misli sv. Hieronima majhna vas blizo Hebrona v Judovi deležnini.
2. Zastran imenovanih kraljev beri vvod.
3. Samarija, véliko mesto Izraeloviga kraljestva, se tukaj imenuje pred Jeruzalemam, ker bo pred njim razdjana (Hier.).
4. „*vse ljudstva*“, t. j., vsi Izraelovi rodovi, ali pa tudi vsi narodi po zemlji; — „*in nje polnost*“, t. j., in vse, kar je na nji; — „*Bog* (k pride k sodbi iz svojiga svetiga tempeljna) *vam bodi* (moja) *priča*“, de sim vam natanko oznanil njegovo povelje do vas; torej se ne bote môgli izgovarjati s svojo nevednostjo.
5. Ker Izrael in Juda ne poslušata Božjiga povelja, pride Bog z nebes ji sodit ali kaznovat; on vsigamogočni bo ponižal vso človeško ošabnost in mogočnost.
6. To so podobe veliciga poboja, razdjanja in razrušenja, ki ga bo pravica Božja v Palestini napravila.
7. Jakop in Izrael se tukaj imenujeta namesti deseterih rodov Izraeloviga kraljestva.
8. Kdo je kriv malikovanja na gorah in vsih druzih pregreh? Samarija in

Digitized by Google

6. Zato bom Samarijo storil enako groblji na polji, kadar se vinograd zasaja; in v dolino bom pervalil nje kamnje, in njé dno bom odkril.[9])

7. In vse njene izrezane podobe bodo razbite, in vse njé darila[10]) bodo sežgane v ognji, in vse malike bom dal v pokončanje; ker iz vlačugarskiga plačila so se nabrali, in v vlačugarsko plačilo se bodo povernili.[11])

8. Zato plakam in vekam, hodim slečen ino gol;[12]) zaganjam plakanje kakor zmaji,[13]) ino vek kakor štruci.[14])

9. Ker neozdravljiva je njena rana, ker ona seže do Juda, se dotika vrat mojiga ljudstva do Jeruzalema.[15])

10. V Getu ne razglasujte,[16]) v Solzah ne jokajte;[17]) v Hiši prahú se potresajte s praham.[18])

11. Pojdite tje, lepo prebivavstvo,[19]) obdano s sramoto; ona,

---

Jeruzalem sta tega kriva, ker sta s svojim zgledam tudi druge zapeljala. — Iz vélikih mest so se hudobije in pregrehe po deželi razširjale, kar se še tudi dan današnji godí. Perm. 3. Kralj. 14, 15: 15, 26: 4. Kralj. 16, 10: 23, 4. i. d.

9. Kadar se v kamnitim kraji nov nograd zasaja, se znosi kamnje na kùp. — Pomen: Sovražniki, ki jih bom jez poslal, bodo Samarijo prav do dna razdjali, in groblji enako storili; in ker je Samarija na hribu zidana, bodo nje kamnje v dolino pervalili.

10. „*nje darila*“, ktere so Izraelci malikam v dar nanosili.

11. Malikovanje preroki pogostama imenujejo vlačuganje, nečistovanje, prešestvanje, ker so se z Bogam poročeni Izraelci za maliki vlačili, in per malikovanji velikokrat tudi nesramnosti počenjali; torej se darila, ktere so malikam darovali, imenujejo „*vlačugarsko plačilo*“. Kakor so tedaj častivci malikov svoje zlate in sreberne mališke podobe iz tacih vlačugarskih daril napravili, tako jih bodo sovražniki spet svojim malikam ko „*vlačugarsko plačilo*“ podarili (Dr. Loh in Reišl).

12. V znamnje svoje žalosti nad toliko nesrečo, ki bo zadela Samarijo, je bil prerok svoje lepe oblačila slekel, in je z rasovnikam ogernjen in prepasan vekaje in zdihovaje okrog hodil. Perm. Iz. 20, 2.

13. „*kakor zmaji*“, v hebrejskim: „*kakor šakali*“ (rumeni volkovi), kteri zvečer zoperno tuljenje zaganjajo.

14. „*štruci*“ (štravsi), kteri v pušavi žalosten glas povzdigujejo.

15. „*do vrat*“, t. j., do mesta. — Samarijska nesreča se ne da odverniti, ona bo tudi Judejo in Jeruzalem zadela.

16. „*V Getu* (v filistejskim mestu) *ne razglasujte*“ te nesreče, de se vaši sovražniki ne bodo veselili vašiga pokončanja.

17. „*v Solzah*“, v hebrejskim: „*v Kou ne jokajte*“, t. j., na ptujim ne naznanjajte z jokam svoje nesreče, de se vam ne bojo posmehovali, in se vaše nesreče veselili. „*Ko*“ ali „*Koa*“ ali „*Kava*“ je bila dežela blezo na Egiptovskim. Gl. 3. Kralj. 10, 28.

18. „*v Hiši prahú*“, v hebrejskim: „*v Betleafru se potresajte s praham*“ v znamnje svoje žalosti. — „*Bet-Afra*“ ali „*Bet-Hofra*“ je bila mesto v Benjaminovi deležnini (Joz. 18, 24.). Pomen: Doma v svoji deželi, žalujte in delajte pokoro.

19. V hebrejskim: „*Pojdi tje* (v sužnost), *prebivavka s Šafira*“, t. j., prebivavka z Lepote. — „*Šafir*“ (Lepota) je bil mesto v Judovim gorovji proti Askalonu (Hier.).

Digitized by Google

ki na meji prebiva, ne gre ven;[20]) od vas prejema plakanje Hiša bližnja, ki stoji sama zase.[21])

12. Bolna je zavoljo dobriga, ki prebiva v Britkosti;[22]) ker nesreča je prišla od Gospoda nad vrata jeruzalemske.[23])

13. Ropotanje strašniga vozá je per prebivavcih v Lahisu,[24]) ki je začetnik greha sionske hčere;[25]) ker v tebi so se našle pregrehe Izraelove.[26])

14. Zato bom poslal poslance v geško deležnino; ona je lažnjiva hiša, ki goljufuje kralje Izraelove.[27])

15. Še bom perpeljal deda tebi, ki prebivaš v Maresi; do Odolama bo prišla slava Izraelova.[28])

16. Obri se in ostrizi zavoljo otrók svojiga veselja; razširi svojo plešo kakor orel, ker vjeti bodo peljani iz tebe.[29])

---

20. t. j., prebivavci na meji si ne upajo iti iz mesta zavoljo strahú pred sovražniki. V hebrejskim: „*prebivavka* (t. j., prebivavstvo ali prebivavci) *ne gre iz Zaana*".

21. Nam neznano mesto, ki se imenuje „*Hiša bližnja*" (v hebrejskim: „*Bet-Hazael*"), se uči od vas žalovati, in je vam enako v strahu in potrebi.

22. „*Bolna je*", t. j., težave terpí srenja zavoljo zgube svojo sreče, „*ki prebiva v Britkosti*", v hebrejskim: „*v Marotu*". — „*Marot*" (britkost) je nam neznano mesto, in se tukaj imenuje namesti druzih Judovih in Izraelovih mest, ki bojo velike težave in britkosti terpele.

23. „*nad vrata*", t. j., nad mesto jeruzalemsko. — Asirijani so bili prišli pod Rabsakam nad Jeruzalem, po tem ko so bili Samarijo razvalili. Gl. 4. Kralj. 18. in Iz. 36. (Hier.).

24. Vojskini vozovi (Asirijanov) bodo prebivavce v Lahisu prestrašili. — „*Lahis*" je bil mesto v Judovi deležnini. V hebrejskim: „*Naprezi hitre konje v svoje vozove prebivavka* (prebivavstvo) *v Lakišu*", de sovražnikam uideš.

25. Lakiš je pervi zatrosil malikovanje v Jeruzalem; zatorej se imenuje „*začetnik greha*", t. j., malikovanja v jeruzalemskim mestu.

26. Lakiš je bil na meji Izraeloviga kraljestva, zatorej je tudi lahko pervi prejel malikovanje od Izraelcov. Iz Lakiša pa se je po tem malikovanje dalje razširjalo po Judovim kraljestvu. Zavoljo tega je bil Lakiš pervi pokorjen. Gl. 4. Kralj. 18, 14. i. d.

27. Zavoljo asirskiga napada bo poslal Juda svoje poslance k Filistejcam v Get s prošnjo, de naj mu pridejo na pomoč; oni pa so lažnjiva rodovina, ki so vselej izraelske kralje prekanili. V hebrejskim: „*Zato se odpovej geškimu posestvu* (nikar ne misli, o Juda! de boš del filistejske dežele v last dobil); *hiše v Aksibu goljufujejo kralje Izraelove*", t. j., terdnjava „*Aksib*", kakor tudi druge terdnjave jih ne varujejo. — „*Aksib*" je bil terdno mesto v Judovi deželi. Gl. Joz. 15, 44.

28. „*Maresa*" bo dobila druziga deda ali poscstnika, namreč Asirijane; tadaj bo slavni, ošabni Izrael zbežal v jamo, ki se ji pravi „*Odolam*", de se bo ondi sovražnikam skril. — „*Maresa*" je bila terdno mesto v Judeji. Joz. 15, 44: 1. Kron. 2, 42. „*Odolam*" je velika jama v južni Judeji. Gl. 1. Kralj. 22, 1.

29. Žaluj, o dežela Judova! zavoljo svojih ljubih v sužnost odpeljanih prebivavcov. — Orli so žalostni in nimajo moči, kadar perje zgubljajo.

Digitized by Google

II. Poglavje.

Prerok graja pregrehe v obéh kraljestvih, napoveduje sužnost, pa tudi obeta vernitev iz sužnosti in boljši čase.

1. Gorjé vam, ki si izmišljujete nečimernost, in snujete hudo na svojih ležiših;[1]) per jutranji luči tisto izpolnujejo, ker zoper Boga je njih roka.[2])

2. In poželeli so njiv, in so jih s silo pobrali, in hiše poropali; in so zatérali možá in njegovo hišo, moža in njegovo deležnino.

3. Zato Gospod takó govorí: Glej, jez namérjam zoper ta rod nesrečo, kteri ne bote umaknili svojih vratov, in ne bote ošabni hodili,[3]) ker čas bo silno hud.

4. Tisti dan se bo začel od vas pregovor,[4]) in peli bodo z veseljem pesem, ter porečejo: „Brez ljudi smo, in razdjani;[5]) del mojiga ljudstva je zamenjen;[6]) kakó gré od mene, ko se verne on, ki naše dežele razdeluje!“[7])

5. Zategavoljo ga ne bo, kteri bi mérjevsko vervico vlekel k vadljanju v srenji Gospodovi.[8])

6. Ne govorite, rekoč: Ne bo kapljalo na njé, ne bo jih zadela sramota.[9])

7. Hiša Jakopova pravi:[10]) Je mar okrajšan duh Gospodov, ali so mar take njegove misli? „Ali niso moje besede dobre proti njemu, kteri prav hodi?“[11])

8. Nasproti pa se je moje

1. „*si izmišljujete nečimernost*“, goljufijo in krivico; — „*snujete hudo*“, delate hude naklepe po noči na svojih posteljah.
2. po noči izmišljene hude naklepe po dnevu izpolnujejo; — „*ker zoper Boga je njih roka*“, t. j., njih djanje; v hebrejskim: „*ker njih roka je njih bog*“, t. j., mislijo, de so vsigamogočni kakor Bog, de jim zatorej nihče nič ne more (Dr. Loh in Reišl).
3. Kakor vi, bogatini, mislite, kakó de bi svojiga bližnjiga ogoljufali in oderli, tako tudi jez mislim, kakošno nesrečo vam bom poslal, pod ktero bote uklonjeni kakor pod jarmam, de ne bote več tako ošabno svojih glav po koncu nosili.
4. Tisti čas bojo jeli rekati: Ta in ta je reven in nesrečen kakor Jud.
5. Sovražniki vas bodo oponašali, ter bodo vašo žalostno pesem z veseljem in posmehovaje prepevali (Jer. 24, 9.).
6. „*je zamenjen*“ za blago. Vjete Jude so za blago in denar prodajali.
7. „*kakó gre od mene*“ Bog, „*ko se verne*“ sovražnik, kteri našo deželo ptujcam delí.
8. „*Zategavoljo*“, t. j., zavoljo vaših goljufij in oderlij (1. in 2. v.) ne bote prejeli lastnín v sveti deželi med Božjim ljudstvam, temuč v sužnosti bote pomerli. — Nekdaj je bila dežela z mérjevsko vervico Izraelcam razdeljena. Gl. Joz. 13, 7—14.
9. Vi krivi preroki, vedeževavci in perlizovavci bogatinov in mogočnikov, nikar ne govorite: To prerokovanje se ne bo izpolnilo nad njimi; kazen Božja jih ne bo zadela, in ne bodo osramoteni (Dr. Loh in Reišl).
10. „*Hiša Jakopova pravi*“, t. j., Izraelci pravijo.
11. Se je mar Gospodov duh zmanjšal v dobrim, je mar jenjal biti dober? „*So mar take* (sovražne) *njegove misli*“, de nam bo namesti dobrot, ktere nam

Digitized by Google

ljudstvo vzdignilo kakor zopernik;[12]) s suknjo ste tudi plajš vzeli, in njé, ki so brezskerbno memo hodili, ste v pravde spravili.[13])

9. Žene mojiga ljudstva ste vergli iz hiše njih veselja;[14]) njih otročičem ste vzeli mojo hvalo za vselej.[15])

10. Vstanite in pojdite,[16]) ker tukaj nimate počivališa; zavoljo svoje nečednosti bo ugonobljeno z naj hujši gnjilobo.[17])

11. O de bi ne bil človek, ki ima duha, in de bi veliko bolj laž govoril;[18]) tadaj bi ti kapljal k vinu ino k pijanosti;[19]) in na taciga kaplja[20]) to ljudstvo.[21])

12. Vender pa bom skupej zbral, o Jakop! tebe vsiga;[22]) v eno (*čedo*) bom speljal ostanke Izraelove, ter jih bom skupej djal kakor čedo v hlevu, kakor drobnico v sredo tamara;[23]) hruméli bodo zavoljo množice ljudi.

13. Po tem pojde pred njimi, kteri jim bo pot kazal;[24]) oni

---

je obljubil, le nesrečo pošiljal? Na ta ugovor Bog sam odgovorí, rekoč: „*Ali niso moje besede dobre*“ i. t. d., to je: Jez obetam in skazujem svoje dobrote le takim, ki prav — po mojih zapovedih — živijo.

12. Moje ljudstvo pa se je uperlo zoper mene in moje zapovedi kakor sovražnik; zatorej ga moram kaznovati po svoji pravici.

13. Vi niste le samo moji sovražniki, ampak ste tudi oderuhi svojih ubozih bratov, ker jih skorej do naziga slačite, in priproste ljudi, ki v miru in pokoji živé, v pravde zapletate. V hebrejskim: ... „*ste tudi plajš vzeli njim, ki so brezskerbno memo hodili, ki so se bili z vojske vernili*“. Prerok očita Izraelcam roparije, ker so pokojne popotnike napadali in jih oropali, kar še zdaj v tistih krajih Beduini delajo (Šolc).

14. „*iz hiše njih veselja*“, t. j., iz lepe hiše, kjer so veselo živele; ali pa: ženam ste lepe in zale hiše pobrali.

15. tudi njih otročičem ste pobrali premoženje, zavoljo kteriga me hvalijo; ali pa: tudi njih otročičem ste vse pobrali, de za povikšanje moje častí in hvale nič ne morejo darovati (Dr. Loh in Reišl).

16. Napravite se, ter pojdite na ptuje v sužnost.

17. „*zavoljo svoje nečednosti*“, t. j., zavoljo malikovanja in druzih pregreh bo vaša dežela popolnama ukončana.

18. „*ki ima* (preroškiga) *duha*“. O de bi pač ne bilo res, kar vam prerokujem!

19. „*tadaj bi ti kapljal*“, t. j., govoril in prerokoval vesele in prijetne rečí, srečo in obilnost.

20. „*na taciga kaplja*“, t. j., taciga lažnjiviga preroka, ki le vesele in prijetne reči oznanuje, obklada to ljudstvo s hvalo in z dobrotami.

21. V hebrejskim: „*Ko bi bil človek, kteri po vetru in laži sega; ko bi rekel: Jez ti prerokujem vino in močno pijačo; tedaj bi bil prerok za to ljudstvo*“.

22. Po prestani kazni vas bom vse Izraelce, po ptujim razkropljene, spet zbral, ter vas popeljem iz sužnosti v domovino.

23. „*Tamar*“ je zagrajen prostor, kamor se zvečér k molži drobnica zaganja, in kjer po noči leží. Pomen: Jude in Izraelce bom zedínil v eno ljudstvo. — To se je zgodilo po babilonski sužnosti.

24. V hebrejskim: „*Po tem pojde predéravec pred njimi*“, namreč Jehova, njih kralj, kteri jim bo pot predéral, ter vse spotikljeje s pota spravljal.

Digitized by Google

bodo prederli in prestopili vrata, in pojdejo skozi njé;[25]) in njih kralj bo pred njimi hodil, in Gospod na njih čelu.[26])

III. Poglavje.

Zavoljo grehov poglavarjev, sodnikov, krivih prerokov in duhovnov bo Jeruzalem razvaljen.

1. In sim rekel:[1]) Poslušajte, poglavarji Jakopovi, in vojvodi hiše Izraelove! Ali ni vaša dolžnost vediti,[2]) kar je prav?

2. Vi sovražite dobro, in ljubite hudo; vi s silo vlečete njih kožo z njih, in njih mesó z njih kosti.

3. Oni jedó meso svojiga ljudstva, in njih kožo z njih derejo; in jim lomijo kosti, in jih sekajo kakor v lonec, in kakor mesó v kotel.[3])

4. Enkrat bodo vpili k Gospodu, pa jih ne bo uslišal; in skril jim bo svoj obraz tisti čas, kakor so oni hudobno delali po svojih umišljavah.[4])

5. To govori Gospod zoper preroke, kteri zapeljujejo moje ljudstvo, kteri s svojimi zobmi grizejo in mir oznanujejo; kdor jim pa nič v gerlo ne vtakne, mu vojsko napovedujejo.[5])

6. Zavoljo tega vam bo noč namesti videnja, in temota namesti prerokovanja; in solnce bo prerokam zatonilo, in dan jim bo otemnel.[6])

7. In osramoteni bodo, kteri gledajo videnja, osramoteni bodo prerokovavci; in vsi si bodo zakrili obraze, ker ni bila beseda Gospodova.[7])

8. Jez pa sim napolnjen z močjo duha Gospodoviga, s pravico in serčnostjo, de očitam Jakopu njegovo pregreho, in Izraelu njegov greh.[8])

9. Poslušajte to, poglavarji

25. „*in pojdejo skozi nje*“ v mesta, v hebrejskim: „*in bojo skozi nje ven hodili*“.

26. „*in Gospod*“, ki je njih kralj, bo hodil pred njimi, kakor vojvoda pred svojo vojskino trumo.

1. „*In sim rekel*“ ob neki drugi priliki knezam Izraelovim.

2. „*Ali ni vaša dolžnost vediti*“, pa tudi delati?

3. Oni neusmiljeno derejo ljudstvo, in sebe pitajo.

4. „*skril jim bo svoj obraz*“, t. j., kaznoval jih bo tisti čas ravno takó, kakor so oni hudobno delali; po njih hudobnih delih in naklepih jih bo pokoril.

5. „*kteri s svojimi zobmi grizejo*“ prejete darove, in zanje „*mir*“, t. j., srečo oznanujejo; kdor jim pa nič ne da, mu „*vojsko*“, t. j., nesrečo napovedujejo (Dr. Loh in Reišl).

6. Tisti čas ne bodo môgli krivi preroki sreče prerokovati, in ljudi slepiti, ker jih bo nesreča že zadevala (Dr. Loh in Reišl). — „*Noč*“ in „*temota*“ ste podobi nesreče.

7. „*si bodo zakrili obraze*“, t. j., se bodo sramovali, „*ker ni bila beseda Gospodova*“, ni bilo razodenje Božje, kar so ljudstvu lagáli.

8. Tukaj se prerok stavi krivim prerokam nasproti, ter terdi, de ga je Bog s svojim duham, z resnico in s serčnostjo napolnil; torej se pervakam in ljudstvu ne perlizuje, kakor krivi preroki.

Digitized by Google

Jakopove hiše, in sodniki hiše Izraelove! ki studite pravico, in zvijate vse ravno;

10. ki Sion zidate s kervjo, in Jeruzalem s krivico.[9])

11. Njegovi poglavarji sodijo za darila, in njegovi duhovni učijo za plačilo, in njegovi prerokovavci prerokujejo za denar; vender se opérajo na Gospoda, rekoč: Mar ni Gospod med nami? Nad nas ne bo prišla nesreča. Eceh. 22, 27. Sof. 3, 3.

12. Zato bo zavoljo vas Sion preoran kakor njiva, in Jeruzalem bo kakor groblja, in tempeljnova gora kakor gozdna višava.[10])

IV. Poglavje.

Prerokovanje od Mesijeviga kraljestva in od zbranja Judov izmed narodov, med ktere bodo razkropljeni.

1. Zgodilo pa se bode,[1]) de bo poslednje dni gòra hiše Gospodove perpravljena verh gorá, in povikšana nad griče; in ljudstva bodo k nji vrele.[2])

2. In hiteli bodo mnogi narodi, ter porečejo: „Pridite, vzdignimo se na goro Gospodovo, v hišo Jakopoviga Boga, de nas uči svoje pota, in de hodimo po njegovih stezah“; ker s Siona pojde postava, in beseda Gospodova iz Jeruzalema.[3])

3. In bo sodil med mnozimi ljudstvi, in bo svaril močne narode v daljavi; in prekovali bodo svoje meče v lemeže in svoje sulice v matike; ljudstvo ne bo več prijemalo za meč zoper ljudstvo; in nič več se ne bodo bojevati učili.[4])

4. In slednji bo sedèl pod svojo terto in pod svojo smokvo; in ne bo ga, kteri bi ga strašil; ker usta Gospoda vojskinih trum so govorile.[5])

5. Če se bodo tudi vse ljudstva ravnale vsaktero v imenu svojiga boga, mi pa se bomo ravnali v imenu Gospoda našiga Boga na vekoma in vselej.[6])

6. Tisti dan, pravi Gospod,

9. ki tempelj in mesto obterdujete in lepšate, ter si zale hiše zidate s krivičnim blagam — z žulji ubozih.

10. To prerokovanje se je spolnilo po Kaldejcih. Perm. Jer. 26, 18.

1. Nasledne tri verste se berejo tudi per Izaii 2, 2—4.

2. *„poslednje dni“*, t. j., ob Mesijevim času bo gora Gospodoviga tempeljna, t. j., Mesijevo kraljestvo, cerkev Božja povikšana čez vse, kar je visociga, in narodi bodo vanjo hiteli.

3. Glej zastran te verste Izaija 2, 3. in razlago.

4. V kraljestvu Mesijevim ne bodo več vojskiniga orožja potrebovali, zato ga bodo v hišno orodje prekovali.

5. *„pod svojo smokvo“*, t. j., pod svojim figovim drevesam. Vinska terta in smokev ste podobi velike sreče, séja pod njima pa je podoba lepiga mirú.

6. *„Če bodo tudi vse ljudstva“*, ktere ne bodo stopile v hišo Gospodovo, v Mesijevo kraljestvo, po postavi svojih malikov živele, mi pa hočemo vedno živeti po zapovedih svojiga Boga.

Digitized by Google

bom zbral hrome; in njé, ktere sim bil zavergel, bom skupej spravil, in nje, ktere sim tepel.[7])

7. In ohranil bom hrome za ostanke, in njé, ki so terpeli, bom storil močno ljudstvo; in vladal jih bo Gospod s Siona od zdaj in do vekoma.[8]) Sof. 3, 19. Dan. 7, 14. Luk. 1, 32.

8. In ti, sionske hčere megléni tabor za čede! k tebi bo on prišel; *(k tebi)* bo prišlo poprêšnje gospostvo, kraljestvo jeruzalemske hčere.[9])

9. Zakaj se zdaj žalosti sušiš? Mar nimaš kralja, ali je mar tvoj svetovavec poginil, de te bolečina prijema, kakor porodnico?[10])

10. Le žaluj in bodi v skerbi, hči sionska, kakor porodnica, ker zdaj pojdeš iz mesta, in boš na polji prebivala, in boš prišla do Babilona; tam boš oteta, tam te bo rešil Gospod iz roke tvojih sovražnikov.[11])

11. Zdaj pa se zbira zoper tebe veliko narodov,[12]) kteri pravijo: Bodi kamnjana, in naše oko naj na Sion gleda![13])

12. Oni pa[14]) ne poznajo misel Gospodovih, in ne razumejo njegoviga sklepa,[15]) ker jih bo zbral kakor senó na gumno.[16])

---

7. „*Tisti dan*“, t. j., tisti čas ob vernitvi iz babilonske sužnosti, pa tudi ob Mesijevim kraljevanji, „*bom zbral*“ oslabljene, zaveržene in pokorjene Jude, ter jih popeljem v njih domovino, pa tudi v Mesijevo kraljestvo — v sveto cerkev.

8. „*ohranil bom hrome*“, t. j., oslabljene, omamljene, med narodi razkropljene Izraelce „*za ostanke*“, tako rekoč za séme, iz kteriga bo v Mesijevim kraljestvu — v sveti cerkvi — izrastlo močno ljudstvo; — z besedama „*za ostanke*“ si nekteri mislijo, de bo le ostanek, le majhen del Izraelcov stopil v Mesijevo kraljestvo; — z besedami: „*nje, ki so terpeli, bom storil močno ljudstvo*“ si misli sv. Hieronim svete mučence (marternike) v katoliški cerkvi.

9. O nesrečna hči sionska, ali o nesrečno mesto jeruzalemsko, ker boš po svojim razvaljenji enako taboru za čede (kamor pastirji svoje čede zaganjajo), ali pa stolpu (turnu), ali pastirski čuvajnici (kjer pastirji čujejo in gledajo, če se od kod kaka nevarnost čedam bliža); pa glej, po tem svojim ponižanji boš spet doseglo svojo poprêšnjo imenitnost, spet boš kraljevo mesto, ko pride v té Gospod, tvoj kralj, namreč Mesija, kteri bo v tebi svoje duhovno kraljestvo — svojo cerkev ustanovil.

10. Prerok hoče reči: Prejden pa pride ta srečni čas (v. 8.), bo narod zgubil svojiga kralja in svoje poglavarje, kteri pojdejo v sužnost. De to prav živo pokaže, stavi ljudstvo pred oči v silno veliki žalosti, ter ga vpraša, zakaj takó močno žaluje, in ga v naslednji versti še poterduje v žalovanji.

11. iz babilonske sužnosti te bo Gospod rešil po kralji Ciru.

12. De bodo Jeruzalem razvalili, se zbirajo in perpravljajo mnogi narodi, ter obračajo svoje oči na Sion.

13. „*Bodi kamnjana*“, v hebrejskim: „*Bodi oguśena*“ s prelito kervjo svojih prebivavcov (Perm. 4. Mojz. 35, 33.). Viši pomen: Božji sovražniki pravijo: Razdenimo cerkev Božjo; v to naj bodo obernjene naše oči.

14. „*Oni pa*“, namreč narodi, ki se zoper Hebrejce zbirajo.

15. de Bog noče pokončanja svojiga ljudstva, ampak njega poboljšanje; pa tudi ne pokončanja teh sovražnih narodov, ampak iztrebljenje hudobij izmed njih.

16. „*kakor senó na gumno*“, v hebrejskim: „*kakor snope na gumno*“. —

Digitized by Google

13. Vstani in mlati, hči sionska![17]) ker ti bom dal železen rog in parklje iz brona,[18]) de boš razmela veliko ljudstev, in njih rop Gospodu klala,[19]) in njih premoženje Gospodu vse zemlje.[20])

V. Poglavje.

Jeruzalem bo razdjan; Mesija bo v Betlehemu rojen, in bo pasel svoje ljudstvo; Izraelci si bodo spet opomogli po premaganih sovražnikih; malikovanje se bo izmed njih iztrebilo.

1. Zdaj boš razdjana, tolovajska hči! Oblego napravljajo zoper nas,[1]) s šibo bodo po licih tepli sodnika Izraeloviga.[2])

2. **In ti Betlehem** Efrata,[3]) majhen si med tavženti v Judu,[4]) iz tebe Mi pride Gospodovavec v Izraelu,[5]) in njegov izhod je od začetka,[6]) od večnih dni.[7])

3. Zavoljo tega[8]) jih bo dal

Ti narodi so sicer šiba v Božji roci, s ktero bo Gospod svoje ljudstvo tepel; ko pa bodo voljo Božjo izpolnili, in se s svojo zdivjanostjo veliko in močno pregrešili, jih bo Gospod zbral ko snope na gumno, de jih bodo Izraelci mlatili (Dr. Loh in Reišl).

17. „*mlati*“ svoje sovražnike. — Te besede mérijo na pokončanje kaldejskiga kraljestva po Perzijanih, kteri se bodo v imenu Judov ali namesti njih maševali nad Kaldejci zavoljo krivic, ktere so storili Božjimu ljudstvu. Beseda „*mlatiti*“ pomeni pokončati, ker so nekdaj premagane sovražnike z železnimi mlativnicami terli in morili.

18. „*ker ti bom dal*“ moč. — „*Železen rog*“ in „*parklji iz brona*“ so podoba velike močí (Šolc).

19. „*njih rop*“, t. j., njih pograbljene zaloge boš Gospodu darovala.

20. „*njih premoženje*“ boš darovala Gospodu v zahvalo.

1. Kmalo boš razdjano, o roparsko jeruzalemsko mesto, zavoljo krivic, ktere se v tebi godijo (gl. 2, 2: 3, 3.); že se napravljajo sovražniki zoper nas, ter nas bodo oblegali (Dr. Loh in Reišl). — V hebrejskim je ta versta v poprêšnjim poglavji.

2. gerdó bodo delali s tvojim kraljem in z njega svetovavci.

3. „*Bellehem*“, mesto v Judovi deležnini, Davidova domovina, s primkam „*Efrata*“ (rodovitna), de se loči od Betlehema v Zabulonovi deležnini. „*Bellehem*“ se pravi „*Hiša kruha*“, ker je bil v prav rodovitnim kraji.

4. „*majhen si*“, tako majhen, de še tavžent mestnjanov nimaš. — Nekdaj so cenili mesta po številu mestnjanov; mesta, ktere so imele po tavžent mestnjanov, so se imenovale knežje mesta. Gl. 2. Mojz. 18, 21. i. d. 5. Mojz. 33, 17.

5. „*majhen si*“ sicer, toda v imenitnosti boš presegel vse druge mesta, ktere imajo po tavžent in še več ko tavžent mestnjanov, ker „*iz tebe Mi pride*“, t. j., po mojim Božjim sklepu, po moji napravi (govorí Bog) bo v tebi rojen (1. Mojz. 17, 6.) „*Gospodovavec*“, t. j., Mesija (Dr. Loh in Reišl). — Takó so to versto razlagali tudi Judje ob Kristusovim času. Gl. Mat. 2, 4—6. Jan. 7, 42.

6. „*njegov izhod je od začetka*“, t. j., njegovo rojstvo je večno.

7. To naznanja večno rojstvo Sina Božjiga. Iz. 9, 6.

8. „*Zavoljo tega*“, t. j., zavoljo prihoda Mesijeviga, ki hoče poboljšano in

Digitized by Google

tje[9]) do časa, v kterim bo porodnica porodila;[10]) in ostanki njegovih bratov[11]) se bodo obernili k sinovam Izraelovim.[12])

4. In bo stal in pasel v moči Gospodovi,[13]) v visokim imenu Gospoda, svojiga Boga;[14]) in spreobernili se bodo, ker se bo tadaj poveličal do pokrajin zemlje.[15])

5. In on bo mir.[16]) In ko pride Asirijan[17]) v našo deželo, in ko bo hodil po naših hišah, tadaj bomo zbudili zoper njega sedem pastirjev in osem knezov.[18])

6. In pasli bodo z mečem deželo Azur in z njenimi sulicami deželo Nemrod; in rešil *(nas)* bo Asirijana, ko pride v našo deželo, in ko bo po naših pokrajinah hodil.[19])

7. In ostanki Jakopovi bodo v sredi veliko ljudstev kakor rosa od Gospoda,[20]) kakor kaplje na travi, ktera nikogar ne čaka, in nič ne perčakuje od otrók človeških.[21])

8. In ostanki Jakopovi bodo med narodi v sredi veliko ljudstev kakor lev med živino v

---

malikovanja očišeno ljudstvo, „*jih bo dal tje*“. Nekteri prestavljajo hebrejsko: „*Vender pa jih bo dal tje*“.

9. „*jih bo dal tje*“ v sužnost njih sovražnikam v roke, de se bodo pokorili in očiševali, ter na Mesijev prihod perpravljali.

10. „*porodnica*“, Marija, prečista Devica. Gl. Iz. 7, 14. Skr. raz. 12, 2. 5.

11. „*ostanki njegovih bratov*“, t. j., Mesijevi bratje; Mesijevi bratje pa so vsi, kteri so po pravi veri v njega otroci Božji (Dr. Loh in Reišl).

12. „*se bodo obernili k sinovam*“, k otrokam noviga Izraeloviga kraljestva, se bodo podali v sveto cerkev (Dr. Loh in Reišl).

13. Mesija „*bo stal*“ kakor čuječ pastir, in bo pastir na vekoma, ter bo pasel svojo čedo s svojo močjo Božjo (Dr. Loh in Reišl).

14. „*v visokim imenu*“, t. j., v visokim Božjim bitji, z Božjo natoro in z Božjim bistvam. — Ime Božje se v sv. pismu večkrat imenuje namesti bitja Božjiga.

15. „*in spreobernili se bodo*“ vsi, kteri bodo od njegoviga veličastva slišali, in vanj verovali. — Mesijevo kraljestvo obsega vso zemljo (Dr. Loh in Reišl).

16. Mesija bo poglavar mirú. Gl. Efež. 2, 14. Rim. 15, 33. Kološ. 3, 15. Iz. 9, 6.

17. „*Asirijan*“ se tukaj sploh imenuje namesti sovražnikov izvoljeniga ljudstva in Mesijeviga kraljestva.

18. „*bomo zbudili*“, bomo poslali veliko vojvodov zoper njega. Številki „*sedem*“ in „*osem*“ pomenite veliko število.

19. „*dežela Nemrod*“ se imenuje Asirija z Babilonijo vred. Nimrod, sin Kušitov (1. Mojz. 10, 8. 10. 11.), je bil spočel babilonsko kraljestvo; iz Babilonije se je podal v Asirijo, ter si jo je perlastil, in je ondi Ninive sozidal (Šolc). — Pomen: Naši postavljeni vojvodi bodo asirski in babilonski deželi meče in sulice pobrali, in ji bojo z njimi pasli z vso ostrostjo. Vender pa novi Izrael ne more iz svoje močí sovražnikov premagati, ampak Bog, ki je rešenik (Dr. Loh in Reišl).

20. „*ostanki Jakopovi*“ so ostanki stariga Izraela, iz kterih se bo spočel novi Izrael, t. j., sveta cerkev, ktera bo vsim, ki se bodo vanjo podali, v hladilo in požívek, kakor je rosa travi (Dr. Loh in Reišl).

21. Kakor trava ne perčakuje in ne dobiva od ljudi svoje močí, de raste (Bog ji je vdelil to moč in rodovitnost): ravno tako tudi sveta cerkev nima svoje

Digitized by Google

gozdu, in kakor mladi lev med čedami drobnice, kteri, kadar perdere, tudi mandrá in zagrabi,[22]) in ni ga, de bi kaj otél.[23])

9. Povikšana bo tvoja roka nad tvoje sovražnike; in vsi tvoji zoperniki bodo poginili.[24])

10. In zgodilo se bo tisti dan, pravi Gospod: Pobral bom tvoje konje izsred tebe, in razbil bom tvoje vozove.[25])

11. In razdjal bom mesta tvoje dežele, in poderl bom vse tvoje terdnjave, in vzel ti bom vražarije iz roke, in vedeževanj ne bo v tebi.[26])

12. In iztrebil bom tvoje izrezane podobe in tvoje stebre[27]) izsred tebe; in ne boš več môlil del svojih rok.

13. In izroval bom tvoje loge[28]) izsred tebe, in razvalil bom tvoje mesta.

14. In maševal se bom v serdu in jezi nad vsimi narodi, kteri ne bodo poslušali.[29])

VI. Poglavje.

Bog toži nad nezvestobo in nehvaležnostjo svojiga ljudstva; ljudstvo misli z darovanjem Boga utolažiti; Bog pa hoče pokoršino in čednost; Bog napoveduje ljudstvu kazen zavoljo mnozih pregreh.

1. Poslušajte, kar Gospod govorí: Vstani, pravdaj se v sodbi pred gorami, in griči naj poslušajo tvoj glas.[1])

---

poživljajoče in hladivne močí od ljudi, ampak od Boga jo ima v sebi (Dr. Loh in Reišl).

22. „*lev*“, in „*mladi lev*“ sta podoba velike moči; — „*in zagrabi*“, v hebrejskim: „*in razterga*“ i. t. d.

23. Prenovljeni Izrael bo močan, in bo vse svoje sovražnike premagal. Tudi sveta cerkev bo s Kristusovo močjo vse svoje vidne in nevidne sovražnike premagala.

24. Ker bo nov Izrael toliko moč v sebi imel, bo vse svoje sovražnike premagal. Perm. Mat. 16, 18. (Dr. Loh in Reišl).

25. „*tisti dan*“, t. j., tisti čas ob Mesijevim kraljevanji bom pobral novimu Izraelu vse konje za vojsko in vse vojskino orožje, tudi bom poderl vse terdne mesta in terdnjave (gl. 11. v.); zakaj novi Izrael — sveta cerkev — ne potrebuje ne vojskiniga orožja, ne terdnjav zoper svoje sovražnike, ker bom jaz njegov — njen — pomočnik in varh (Dr. Loh in Reišl).

26. Iz noviga Izraela bom potrebil tudi vse vraže in krive vere. Sveta cerkev je nezmotljiva.

27. „*tvoje stebre*“, na kterih so malíki postavljeni.

28. „*tvoje loge*“, kjer častiš malike. Gl. 3. Kralj. 14, 23.

29. „*kteri ne bodo poslušali*“ mojih besedí, in ne bodo hotli stopiti v moje Božje kraljestvo — v sveto cerkev.

1. Prerok v naslednjim preroškim govoru Boga takó pred očí stavi, kakor de bi se Bog per sodbi pravdal z Izraelovim ljudstvam. Tožnik in sodnik per ti sodbi je Jehova, ki svojimu ljudstvu v misel jemlje dobrote, ktere mu je skazoval, in mu očita njegovo nehvaležnost in druge pregrehe, ter mu tudi napoveduje kazen, če se ne poboljša; zatoženec per ti sodbi je Izrael, ki spoznava Božje dobrote in svojo nehvaležnost, in hoče Boga le samo z

Digitized by Google

2. Poslušajo naj goré sodbo Gospodovo, in terdne podlage zemlje; ker Gospod bo imel sodbo s svojim ljudstvam, in z Izraelam se bo pravdal.

3. Moje ljudstvo! kaj sim ti storil, ali s čim sim ti bil nadležen? Odgovôri mi! Jer. 2, 5.

4. Saj sim te vender bil izpeljal iz egiptovske dežele, in te iz hiše sužnjev rešil; in poslal sim bil pred teboj Mojzesa in Arona in Marijo.[2])

5. Moje ljudstvo! spomni se vender, kaj je imel v misli Balak, kralj v Moabu, in kaj mu je bil odgovoril Balaam, sin Beorjev;[3]) *(kar se je godilo)* od Setima do Galgale,[4]) de spoznaš Gospodovo pravičnost.[5])

6. Kaj vredniga bom daroval Gospodu?[6]) Bom li poklekoval pred visokim Bogam? Ali mu bom daroval žgavne darove in létne teleta?[7])

7. Se mar da Gospod utolažiti s tavžent ovni, ali z veliko tavžent debelih kozlov?[8]) Mar mu bom dal za svojo pregreho svojiga pervorojeniga, sad svojiga telesa za greh svoje duše?

8. Povedal ti bom, o človek! kaj je dobro, in kaj hoče Gospod od tebe: To je de, prav delati, in usmiljenje ljubiti, in skerbno hoditi pred svojim Bogam.

9. Glas Gospodov vpije k mestu,[9]) — in blagor njim, kteri se bojé njegoviga imena![10]) Poslušajte, rodovi! Kdo pa bo to poterdil?[11])

10. Še je ogenj v hudobneževi hiši, krivični zakladi in premajhna méra, polna jeze.[12])

11. Bom mar poterdil krivično

darovanjem — brez poboljšanja serca — utolažiti; priče per ti sodbi so goré in vsa zemlja; prerok per tej pravdi tudi vmes govori, ter ljudstvo opominja in svari (Šolc).

2. „*Marijo*“, Mojzesovo sestro. Gl. 2. Mojz. 15, 20: 4. Mojz. 12, 1. 2.

3. Glej in beri to zgodbo 4. Mojz. pogl. 22—24.

4. „*Setim*“ je bil kraj, kjer so Izraelci z Moabljani malikovali. „*Galgala*“ je bila pervo staniše ob prihodu Izraelcov v obljubljeno deželo (Joz. 4, 20.). Na potu med „*Galgalo*“ in „*Setimam*“ se je Bog Izraelcam milostljiviga skazoval, ker so po njegovi môči deželo v last vzeli, skozi Jordan šli in se Jerihe polastili.

5. „*de spoznaš*“, kakó pravična je tožba Gospodova.

6. vpraša Izrael Boga, ali pa prerok v Izraelovim imenu, ter ga s temi vprašanji učí, de se Bog ne da utolažiti z golim darovanjem brez poboljšanja serca.

7. „*letne teleta*“, t. j., naj boljši darove. Gl. 3. Mojz. 9, 2. 3.

8. „*tavžent debelih kozlov*“, v hebrejskim: „*deset tavžent potokov olja*“, t. j., prav veliko olja.

9. „*k mestu*“, zlasti Jeruzalemu, ki se ne boji Boga.

10. „*njegoviga imena*“, t. j., njega, namreč Gospoda.

11. Izraelovi rodovi! kdo bo poterdil hudo, ki se med vami godi? V hebrejskim: „*Poslušajte šibo! kdo jo je napravil?*“

12. „*ogenj*“, t. j., krivično premoženje. V hebrejskim: „*Ali niso še v hudobneževi hiši krivični zakladi*“ spravljeni? — „*polna jeze*“ Božje.

Digitized by Google

tehtnico in goljufive kembeljce v mošnji?[13])

12. Po téh so njega bogatini[14]) napolnjeni s krivico, in njega prebivavci govorijo laž, in njih jezik je goljufen v njih ustih.

13. Zato začnem tudi jez te tepsti s pokončanjem zavoljo tvojih grehov.

14. Ti boš jedel, pa se ne boš nasitil; tvoje ponižanje bo v sredi tebe; in segal boš, pa ne boš nič otél;[15]) in ktere boš otél, jih bom dal pod meč.

15. Ti boš sejal, pa ne boš žel; ti boš olivke tlačil, pa se ne boš mazilil z oljem; in mošt, pa ne boš vina pil.[16]) 5. Mojz. 28, 38. Hag. 1, 6.

16. In ker si se deržal zapoved Amrijevih in vsiga početja hiše Ahabove, in si hodil po njuni volji; zato te bom dal v pogubo,[17]) in njega prebivavce v zasmehovanje;[18]) in sramoto mojiga ljudstva bote nosili.[19])

VII. Poglavje.

Prerok žaluje, de je v Izraelu tako malo pravičnih, upa pa in obeta, de se bo Bog usmilil svojiga ljudstva.

1. Gorjé meni, ker sim enak njemu, ki jeséni grozdje paperkva; ni ga grozda za vživanje, zgodnjih smokev si želi moja duša.[1])

2. Zginil je sveti iz deželе,[2]) in ni ga pošteniga med ljudmi; vsi na kri prežijo, slednji svojiga brata v smert lovi.

3. Hudo svojih rok imenujejo

13. Hebrejci so v svojih pasovih nosili „*kembeljce*“, ktere so na tehtnico pokladali, ko so z njo zlató in srebró tehtali.

14. „*Po teh*“, namreč premajhnih mérah in krivičnih tehtnicah, „*so njega*“, namreč jeruzalemskiga mesta bogatini.

15. O Izrael! lakoto boš terpel, in mnoge stiske in težave te bodo v tvoji lastni deželi poniževale; — „*segal boš*“ po svojih ljubih in drazih, de bi jih otél, pa jih ne boš mogel oteti ali rešiti.

16. „*in mošt*“ boš izžemal, „*pa ne boš vina pil*“. Vse to pomeni veliko nesrečo, ki bo zadela Izraela.

17. Kralj „*Amri*“ se je goreče poganjal za češenje zlatih telet, „*Ahab*“ pa je po nagibanji svoje žene Jezabele podpéral češenje malika Baala. Gl. 3. Kralj. 16, 21—32. — O Izrael! ker si malikoval, kakor sta Amri in Ahab ukazovala, „*in si hodil*“, t. j., živel po volji teh dveh kraljev, zato te bom pogubil ali pokončal (Šolc).

18. „*in njega prebivavce*“, namreč jeruzalemskiga mesta prebivavce bom dal sovražnikam v zasmehovanje (Dr. Loh in Reišl).

19. „*bote nosili*“, vi krivični bogatinci (Šolc).

1. Preroka boli serce, ker ne najde med Izraelci pobožnih in pravičnih ljudi; kakor boli človeka, ki bi rad po tergatvi kak grozdik ali kako smokvo ali figo našel, pa ji ne najde.

2. Ni ga več pobožniga človeka v deželi, vsi so pomerli.

Digitized by Google

dobro; poglavar hoče, in sodnik gleda na plačilo,[3]) in véliki govorí po želji svoje duše; in takó delajo zmešnjave v nji.[4])

4. Naj boljši med njimi je kakor robidovje, in pošteni je kakor ternje v plotu.[5]) Tebi previdéni dan, tvoje obiskanje pride;[6]) zdaj bo njih razdjanje.

5. Nikar ne verjemite prijatlu, in nikar se ne zanašajte na vodnika; pred njo, ki spi v tvojim naročji, obvaruj vrata svojih ust.[7])

6. Ker sin dela sramoto svojimu očetu, in hči se vzdiguje zoper svojo mater, sinaha zoper svojo tašo; in sovražniki človevekovi so njegovi domači. Mat. 10, 21. 36.

7. Jez pa bom v Gospoda gledal,[8]) čakal bom Boga svojiga rešenika; uslišal me bo moj Bog.

8. Ne vesêli se nad menoj, moja sovražnica! de sim padel; vstal bom; ko bom v temoti sedel, bo Gospod moja luč.[9])

9. Jezo Gospodovo bom prenašal, ker sim grešil zoper njega, dokler ne razsodi moje pravde, in ne sklene moje sodbe; izpeljal me bo na luč, gledal bom njega pravico.[10])

10. To bo gledala moja sovražnica, in s sramoto bo obdana, ki mi je rekla: Kje je Gospod tvoj Bog? Moje očí jo bojo gledale; kmalo bo pomandrana, kakor blato na cesti.

11. Dan bo, de bodo zidani tvoji zidovi; tisti dan bo deleč preč postava.[11])

12. Tisti dan bodo tudi k tebi prišli iz Asurja do terdnih mest, in od terdnih mest do reke, in od morja do morja, in od gore do gore.[12])

---

3. „*Hudo svojih rok*“, t. j., svoje hudo djanje imenujejo dobro; — „*poglavar hoče*“ kako krivično reč, in sodnik mu jo persodi, de za to svoje plačilo dobi.

4. „*véliki*“, t. j., imenitniki, mogočniki govorijo in delajo po svoji volji; — „*v nji*“, namreč v deželi, ali pa po misli sv. Hieronima: „*v njem*“, t. j., v jeruzalemskim mestu (Dr. Loh in Reišl).

5. Tudi naj boljši so vsi divji, neotesani, malo vredni.

6. „*Tebi* (po prerokih) *previdéni* (napovedani) *dan*“ se bliža, „*tvoje obiskanje*“, t. j., tvoja kazen kmalo pride.

7. Tolika spačenost je v deželi, de nihče nikomur ne verjemi, in se na nikogar ne zanašaj, ne prijatel na svojiga prijatla, ne podložniki na svojiga gospoda, ne mož na svojo ženo (Dr. Loh in Reišl).

8. Tukaj govorí prerok v imenu majhniga števila pobožnih, ki v Boga zaupajo, če jih bo tudi zadela šiba Božja.

9. „*Ne vesêli se*“, o Babilonija! mojiga padca; če tudi padem, bom spet vstal; v nesreči bo Gospod moja pomoč.

10. „*izpeljal me bo na luč*“, prestavil me bo iz nesreče v srečen stan, in vžival bom njegovo dobroto.

11. „*tisti dan*“, ko boš iz sužnosti rešen, ne boš več pod terdo postavo svojih sovražnikov zdihoval.

12. Tisti čas bodo prišli Izraelci iz sužnosti iz Asirije (iz Kaldeje) v Palestino, in jo bodo v posest vzeli „*od terdnih mest*“ na egiptovski meji „*do reke*“, namreč Evfrata, od mertviga morja do srednjiga, od južniga edomskiga gorovja do Libana.

Digitized by Google

13. Dežela pa bo pustota[13]) zavoljo svojih prebivavcov, in zavoljo sadú njih naklepov.

14. Pasi ljudstvo s svojo palico, čedo svoje dedšine, samotne prebivavce v gojzdu sred Karmela; pasejo naj se na Basanu in v Galaadu kakor nekdanje dni.[14])

15. Kakor ob dnevih tvojiga izhoda iz egiptovske dežele mu bom kazal čudeže.[15])

16. Narodi bodo gledali, in bodo osramoteni z vso svojo močjo; položili bodo roke na usta, njih ušesa bodo gluhe.[16])

17. Lizali bodo prah kakor kače; kakor laznina na zemlji se bodo tresli v svojih hišah; Gospoda našiga Boga se bodo bali, res, tebe se bodo bali.[17])

18. Kteri bog je tebi enak, ki odjemlješ krivico, in pregleduješ greh ostankam svoje dedšine?[18]) Ne bo več izpušal svojiga serda, ker mu je usmiljenje po volji.[19])
Jer. 10, 6. Djan. ap. 10, 43.

19. Obernil se bo, in se nas usmilil; preč bo djal naše krivice, in vergel bo v globočino morja vse naše grehe.[20])

20. Skazal boš zvestobo Jakopu, usmiljenje Abrahamu, kar si persegel našima očetama od nekdanjih dni.[21])

---

13. Kaldeja bo pustota; drugi pa mislijo, de bo Judeja pustota, préden se bo to zgodilo, kar se v 11. in 12. versti perpoveduje.

14. Prerok prosi Boga, de naj pase Izraela, kteriga je izmed narodov sebi v last odločil, na rodovitnim Karmelu, Basanu in po Galaadu, ter naj ga osrečuje, kakor nekdaj. — Imenovane planine so podoba sreče.

15. Bog odgovorí preroku na njegovo prošnjo, de bo svoje ljudstvo ravno tako čudovitno izpeljal iz babilonske sužnosti, kakor nekdaj iz Egipta.

16. Tolika groza bo sprehajala narode, in tako bodo osramoteni in prestrašeni, de se ne bodo upali govoriti in poslušati.

17. V svoji globoki ponižnosti bodo narodi na tla v prah popadali, ter bodo v svetim strahu vsigamogočniga Boga molili.

18. Bog ni le vsigamogočen, ampak tudi neskončno usmiljen, ker bo „*ostankam svoje dedšine*“, t. j., iz sužnosti rešenim Izraelcam odpustil grehe.

19. V hebrejskim: „*Ne bo večno deržal svoje ježe, ker ljubi usmiljenje*“.

20. „*Obernil se bo*“ Gospod milostljivo k nam, in bo nam popolnama odpustil vse naše grehe.

21. Spolnil boš vse, kar si nekdaj našima očetama Abrahamu in Jakopu s persego obljubil.

Digitized by Google

VVOD
v
preroka Nahuma.

Nahum je bil rojen, kakor sam pové (1, 1.) v Elkeseji (v hebrejskim: „*v Elkošu*“), v nekim tergu ali v neki vasi, berž ko ne, v Galileji; sicer pa od njegoviga življenja in od njegove smerti nič gotoviga ne vemo, ker nam tega zgodovina ni ohranila.

Nahum je prerokoval zoper asirsko kraljestvo, zlasti zoper njega véliko mesto Ninive, kterim napoveduje popolnama razdjanje. Ninive so bile dvakrat razvaljene. Vpervič so bile razdjane ob času kralja Sardanapala, ko sta se bila poglavarja Beles (Beleses, ali Belesis) z Babilona in Arbac (Arbaces) z Medije zoper njé uperla in jih užugala, léta 877—876 pred Kristusam, ko je v Judovim kraljestvu vladal Joas, v Izraelovim pa Jehu. Po nekolikim času se je bilo spočelo novo asirsko kraljestvo, véliko asirsko samovladarstvo, in njega véliko mesto Ninive so bile zopet sozidane. To novo asirsko kraljestvo je okoli sto in petdeset let terpelo. Kiniladan je bil poslednji kralj tega véliciga kraljestva, kteriga sta kralj Kijaksar II. z Medije in Nabopolasar s Kaldeje razdjala, in njega véliko mesto Ninive do tal poderla 625. leta pred Kristusam. Véliko asirsko kraljestvo se je tadaj popolnama utopilo v Kaldejsko kraljestvo. Prerok Nahum ima to drugo razdjanje asirskiga kraljestva in njega véliciga mesta pred očmi, kar se lahko iz njegoviga prerokovanja posname. Prerok pravi, de bo asirsko kraljestvo z mestam vred do čistiga pokončano, in de ne bo za njim več sledú. Ob pervi oblegi pa Ninive niso bile do čistiga razvaljene, ampak le en del njih, in iz stariga asirskiga kraljestva se je spočelo novo véliko asirsko kraljestvo. Tudi govori prerok od Izraelcam sovražniga asirskiga kraljestva; staro asirsko kraljestvo pa ni bilo Izraelcam sovražno, ampak novo. Salmanasar, kralj noviga asirskiga kraljestva, je Izraelovo kraljestvo razdjal, in kralj Senaherib je silno nadlegval Judovo kraljestvo ob času kralja Ezekija. Prerok ima blezo kralja Senaheriba pred očmi (1, 12.), kteriga vojskino trumo je angelj Gospodov pokončal. Gl. Iz. 37, 36: 4. Kralj. 19, 33.

Sveti Hieronim opomni, de to, kar prerok Nahum govori zoper Ninive, s kervjo ognušeno in malikovavsko mesto, v višim pomenu veljá spačenimu svetu; z njega pokončanjem naj se tedaj pobožni tolažijo, ter naj se z zaničevanjem vsiga minljiviga perpravljajo na tisti sodnji dan, ko bo Gospod gospodarstvu njih sovražnikov konec storil.

Judje in kristjani vsih časov terdijo, de je prerok Nahum svoje prerokovanje po Božjim navdihovanji spisal. Sveta katoliška cerkev je Nahumovo prerokovanje sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK NAHUM.

I. Poglavje.

Vsigamogočni, pravični Bog bo Asirijane tepel, stiskane Jude pa bo rešil.

1. Breme[1]) na Ninive.[2]) Bukve videnja[3]) Nahuma Elkesejca.[4])

2. Goreč Bog[5]) in maševavec je Gospod, maševavec je Gospod in poln serda; Gospod se mašuje nad svojimi sovražniki, in on se jezi nad svojimi zoperniki.

3. Gospod je zanašljiv in velik v môči; ko pa očišuje, nikogar ne dela nedolžniga. Gospod je v pišu, in v viharji je njegova pot, in oblaki so prah njegovih nog.[6])

4. On zažuga morju, in ga usuši, in vse reke v pušavo spremeni; Basan in Karmel se posušita, in cvetje na Libanu zvene.[7])

5. Goré se gibljejo pred njim, in griči so pušava; zemlja se trese pred njegovim obličjem, in svét in vsi, ki na njem prebivajo.

6. Kdo bo pred njegovim serdam stal? in kdo se bo ustavljal njegovi serditi jezi? Njegov serd se razširja kakor ogenj, in skale pokajo pred njim.

7. Dober je Gospod,[8]) in po-

1. „*Breme*“, t. j., prerokovanje velike nesreče. Gl. Iz. 13, 1.
2. „*Ninive*“, véliko mesto v asirskim kraljestvu. Gl. Jon. 1, 2: 3, 3.
3. „*Bukve videnja*“, t. j., bukve, v kterih je zapisano, kar je prerok Nahum vidil v perkazni, ko je bil zamaknjen.
4. „*Elkesejca*“, t. j., v Elkeseji doma. V hebrejskim se ta kraj imenuje „*Elkoš*“. Bila sta dva kraja tega imena; eden v Asirii, tri milje od Niniv, kjer grob tega preroka kažejo; eden pa v Galileji, kteri je bil ob času sv. Hieronima majhen podert terg. Ta poslednji „*Elkoš*“ je bil verjetno prerokov rojstni kraj.
5. „*Goreč Bog*“, kteri se goreče poganja za svojo čast in za svoje ljudstvo, torej se nad svojimi sovražniki in nad sovražniki svojiga ljudstva po svoji ostri pravici mašuje.
6. „*ko pa očišuje*“ z nadlogami svoje ljudstvo, ter ga tepe in pokori, gotovo ni nedolžno; Gospod je sicer zanašljiv, vender pa mora po svoji pravici kaznovati in pokoriti nenedolžniga ali grešnika. „*Piš*“ in „*vihar*“ sta podobi strahovitne môči, s ktero bo Gospod hitro — kakor po oblakih — prišel nad Asirijane, zato se imenujejo oblaki „*prah njegovih nog*“ (Šolc).
7. Pomen: Bog je vsigamogočen, njemu se ne more nobena stvar ustaviti. — Zastran imen „*Basan*“, „*Karmel*“ in „*Liban*“ glej Iz. 2, 13: 10, 18. 34.
8. „*Dober je Gospod*“ svojim zvestim služabnikam, Judam, ki vanj zaupajo, per njem pomoči išejo.

Digitized by Google

terduje v stiski, in pozna njé, ki vanj zaupajo.

8. Vender bo z derečo povodnjo pokončal uno mesto; in njegove sovražnike bo tema preganjala.[9])

9. Kaj mislite zoper Gospoda?[10]) On bo napravil pokončanje; ne bo vstala dvakrat stiska.[11])

10. Ker kakor se ternje sprijema, takó gostarija njih, ki skupej popivajo; pokončani bodo kakor prav suho sterniše.[12])

11. Iz tebe je bil prišel,[13]) ki je zoper Gospoda hudo mislil, in je v sercu preudarjal hudodelstvo.[14])

12. To govorí Gospod: Če so tudi močni, in jih je tedaj veliko, vender bodo tudi pobriti, in bodo zginili; tebe sim tepel,[15]) dalje pa te ne bom več tepel.[16])

13. Zdaj[17]) pa bom zlomil njegovo šibo[18]) s tvojih pleč, in tvoje vezi bom raztergal.

14. In zapovedal bo Gospod zastran tebe,[19]) de se iz tvojiga imena ne bode nič več sejalo;[20]) in iz hiše tvojiga boga bom iztrebil vse izrezane in vlite podobe, grob ti bom perpravil, ker si brez časti.[21])

15. Glej, na gorah noge veseliga oznanovavca, in oznanovavca mirú; obhajaj, Juda! svoje praznike, in opravljaj svoje obljube; ker zanaprej ne bo več Belijal skozi tebe hodil, ves je pokončan.[22])

---

9. „*uno mesto*“, t. j., Ninive. — „*Povodenj*“ je podoba hude stiske, „*tema*“ je podoba velike nesreče.

10. „*Kaj mislite*“, vi Asirijani! zoper Gospoda? Mar ménite, de vas ne more kaznovati?

11. „*ne bo vstala dvakrat stiska*“, t. j., nesreča vas, Asirijani, ne bo vdrugič zadela, ker bote že vpervič do čistiga pokončani.

12. Ošabni in požrešni Asirijani se per svojih gostarijah in per svojim pijančvanji košatijo in združajo enako košatimu ternjevimu germu, ter si mislijo, de si jih nihče ne upa dotakniti in predreti, kakor bodečiga ternja ne; zatorej pijančvajo v svoji varnosti in brezskerbnosti, pa bodo ravno zavoljo tega tako lahko pokončani, kakor se lahko požge suho ternje ali suha slama (Dr. Loh in Reišl). — V hebrejskim: „*Enako sprijetimu ternju, in v svoji pijanosti* (v svoji dušni slepoti) *omamljeni, bodo pokončani kakor prav suho sterniše*“.

13. „*Iz tebe*“, o ninivljansko mesto! „*je bil prišel*“ nad Palestino sovražnik, Senaherib (Iz. 36, 1.).

14. „*in je v sercu preudarjal*“, kakó de bi Jeruzalem užugal.

15. Če so Asirijani tudi močni, in je velika njih vojskina truma, vender bodo takó lahko pobriti, kakor lasje, — „*tebe sim tepel*“, o izraelsko ljudstvo!

16. „*pa te ne bom več tepel*“ z Asirijani, ter jih bom pokončal.

17. „*Zdaj*“, t. j., kmalo bom zlomil šibo asirskiga kralja, s ktero sim te tepel.

18. „*njegovo šibo*“, v hebrejskim: „*njegov jarem*“.

19. *zastran tebe*“, o sovražni asirski kralj!

20. de iz tvojiga rodú ne bo več naslednika na kraljevim stolu.

21. Sovražniki bodo vse tvoje malike pokončali; sam si ne boš dal postaviti veličastniga groba, kakor so si ga bili dali poprêšnji kralji napraviti, temuč brez vse častí te bom ukazal pokopati.

22. Prerok vidi v duhu poslance priti čez palestinske goré z veselo novico, de

Digitized by Google

II. Poglavje.

Ninive bodo užugane, oropane in razvaljene.

1. Pride gori, kteri bo razdeval pred tvojimi očmi, kteri bo nad oblego čul;[1]) glej po potu,[2]) poterdi si ledja, prav pokrepčaj svojo moč.[3])

2. Zakaj Gospod bo povernil slavo Jakopu, kakor slavo Izraelu; ker so ji pokončevavci razdevali,[4]) in njune odrastlike ugonobili.[5])

3. Škiti njegovih junakov so ognjeni,[6]) vojaki so v škerlat oblečeni;[7]) ročice per vozéh so ognjene ob dnevu njegoviga perpravljanja, in vozniki dremljejo.[8])

4. Na cestah gré vse križem,[9]) vozovi se zadevajo na tergéh; viditi so kakor svetilnice, kakor sem ter tje švigajoči bliski.[10])

5. On se spomni svojih junakov, oni padajo na svojih potih, hitro planejo na njegove zidove, in streha se napravi.[11])

---

so Asirijani, sovražniki Judov, popolnama pokončani; torej naj veséli svoje praznike obhajajo in storjene obljube dopolnujejo. — Hebrejska beseda „*Belial*“ se pravi: zlodej, hudobnež, je satanov primek.

1. „*Pride gori*“ iz Babilona kralj Nabuhodonozor, kteri bo vpričo tebe, o Ninivljan! razvalil tvoje mesto. — V hebrejskim: „*Pride gori pokončevavec zoper tebe* (o Ninivljan!), *varuj terdnjave*“.
2. „*glej* (Ninivljan!) *po potu*“, po kterim sovražnik nad té pride, de se mu v bran postaviš.
3. dobro se oboroži, zberi vso svojo moč — svojo vojsko.
4. Gospod bo spet k časti povzdignil Izraelovo in Judovo ljudstvo, kteri ljudstvi so Asirijani poniževali, in razdevali; — Izraelovo ljudstvo je Salmanasar v sužnost peljal, Judovo ljudstvo pa je Senaherib s svojim napadam stiskal (4. Kralj. 17. Iz. 36.).
5. „*njune odrastlike*“, t. j., njune mesta pokončali.
6. „*Škiti njegovih* (kaldejskiga kralja) *junakov so ognjeni*“, t. j., se svetijo ob solnčnim sijanji kakor ogenj.
7. Rudeča obleka je bila nekdaj sploh, zlasti pa per Kaldejcih v navadi.
8. „*ročice per vozéh so bile ognjene*“, t. j., kosé per vojskinih vozéh se bliskajo kakor ogenj. — Nekdanji vojskini vozovi so bili strašni; iz njih so na vse plati molele po dva vatla dolge kosé; z oklepi obdani vozniki so podili vpreženo živino med sovražno trumo, in ti vozovi so pokosili vse, kar je bilo blizo njih (Šolc). — Na teh vojskinih vozéh „*vozniki dremljejo*“ v terdnim zaupanji na moč svojiga orožja, in ker so si svesti, de bodo sovražnika premagali; — v hebrejskim: „*in jelke* (sulice iz jeloviga lesa) *se sučejo*“.
9. ker sovražniki — Kaldejci — po njih derejo.
10. vojskini vozovi s kosami previdení, ki hitro sem ter tje derdrajo, so viditi kakor svetilnice in švigajoči bliski.
11. Asirski kralj bo poklical svoje junake, kteri bodo od vsih strani derli v Ninive, pa bodo že na potu omahovali; in ko v mesto pridejo, bodo hitro na zidove planili, in si streho naredili zoper solnčno perpekanje in zoper pušice sovražnikov; pa bo vse zastonj, Ninive bodo razvaljene.

Digitized by Google

6. Vrata rek so odperte, in tempelj je do tal podert;[12])
7. in vojašina bo vjeta odpeljana, in njegove dekle bodo gnane, zdihajoče kakor golobje, in tožujoče v svojih sercih.[13])
8. In Ninive so kakor ribnjak poln vode;[14]) oni pa bežijo: „Stojte, stojte!“[15]) pa nihče se ne oberne.
9. Ropajte srebró, ropajte zlató![16]) ni ga konca bogastva izmed vsih drazih posod.[17])
10. Razvaljene so, in razderte, in raztergane; serca kopernijo, kolena se šibijo, in vse ledja omagujejo; in obraz njih vsih je kakor čern kotel.[18])
11. Kje je prebivališe levov, in paša mladih levov, kamor je hodil lev, mladi lev, in ga ni nihče odpodil?[19])
12. Lev je dovolj nalovil svojim levčikam, in podavil svojim levinjam; in je napolnil s plenam svoje berloge, in svoje ležiše z ropam.[20])
13. Glej! jez pojdem nad té, govorí Gospod vojskinih trum, in bom požgal v dim tvoje vozove, in tvoje mlade leve bo meč požerl; in iztrebil bom tvoj rop iz dežele, in nič več se ne bo slišal glas poslancov.[21])

III. Poglavje.

Ninive, mogočno, terdno in bogato mesto, bodo razdjane, in vsi se bodo veselili njih razvaljenja.

1. Gorjé *(tebi)*, vkervavljeno mesto, vse lažnjivo, polno silovitosti, ki ne jenjaš ropati![1])
2. Korobači pokajo,[2]) kola močno ropotajo, konji rezge-

12. „*Vrata rek*“, t. j., mestne vrata, skozi ktere se je ljudstvo valilo enako rekam, so že odperte, „*in tempelj*“, v hebrejskim: „*in grad je do tal podert.*“ — Prerok vse to v duhu že pred vidi, kar se bo še le zgodilo.
13. „*njegove* (ninivskiga mesta) *dekle* (žene in dekleta) *bodo gnane*“ v sužnost. V hebrejskim: „*in Huzzah* (to pomeni Ninive) *bo vjet odpeljan, in njegove dekle zdihujejo kakor golobje, in se na persi terkajo*“.
14. „*ribnjak poln vode*“, t. j., mesto polno ljudi. Jutrovci permerjajo množico ljudi z vodo. Gl. Skr. raz. 4, 6.
15. „*oni pa bežijo*“, namreč ljudje, prebivavci bežijo iz mesta; vpije se za njimi: „*Stojte, stojte!*“ pa se nihče ne ozrè; slednji beží, kolikor more.
16. Tukaj prerok nagovorí zmagavce, namreč Kaldejce.
17. „*ni ga konca*“ zakladov in druzih drazih posod.
18. „*obraz njih vsih je kakor čern kotel*“, drugi prestavljajo: „*obrazi vsih so bledi*“. Glej Joel. 2, 6.
19. Kje so Ninive, kjer so prebivali junaški kralji in bojaki, kterih se poprej nihče ni upal lotiti?
20. Ninive so bile enake berlogu, iz kteriga je kralj s svojim ljudstvam ropat hodil po deželah (Dr. Loh in Reišl).
21. „*glas poslancov*“, kteri so ljudstva nagovarjali, de naj se podajo Asirijanam. Glej 4. Kralj. 18, 17. Iz. 36, 2.

1. Gorjé Ninivljanam, ki morijo ljudstva, jih z lažmi — s praznim obetanjem — z zvijačami — in s silo pod svoje gospostvo spravljajo, in ne jenjajo jih ropati.
2. „*Korobači* (Kaldejcov) *pokajo*“, ki se na vozéh peljejo.

Digitized by Google

tajo, vozovi derdrajo in konjniki dirjajo;[3])

3. meči se svetijo, sulice se blisketajo, množica je pobita, in grozna je podertija; merličev ni konca, ter čez njih trupla padajo.

4. Zavoljo množiga nečistovanja lepe in prijazne in v vražarii zvedene vlačuge, ktera je narode prodajala po svojim nečistovanji, in rodove po svojih vražarijah;[4])

5. glej, nad te pridem, govori Gospod vojskinih trum, in bom odgernil tvoj sram pred tvojim obličjem, in bom narodam pokazal tvojo nagoto, in kraljestvam tvojo sramoto;[5])

6. in bom vergel na té gnusobe,[6]) in te bom osramotil, in te dal v zgled.[7])

7. Takó bo: Vsak, kteri te bo vidil, pobeží od tebe, in poreče: Ninive so razdjane! Kdo bo nad teboj z glavó majal?[8]) Kje ti bom tolažnika iskal?

8. Si mar bolji kakor Aleksandrija, ljudí polna,[9]) ki med rekami stoji?[10]) Vodé jo obdajajo, njé bogastvo je morje,[11]) njé zidovi so vodé.

9. Etijopija je bila njena moč, in Egipt, pa še ni konca: Afrika[12]) in Libija[13]) ste bile tebi v pomoč.[14])

10. Pa tudi ona se je preselila, in je bila peljana v sužnost; nje otročiči so bili razbiti na voglih vsih cestá, in za nje plemenitnike so vadljali,[15]) in vsi

3. Prerok vse to v duhu vidi, kar se bo še le zgodilo.

4. Prerok tukaj permerja Ninive razuzdani, zaljubljeni ženski ali vlačugi. Kakor vlačuga s svojo lepoto, z zalo obleko, s sladkimi besedami, z *„vražarijami“* — z vragovimi — satanovimi pomočki neprevidno moštvo v svoje mreže loví: ravno tako so Asirijani s svojo močjo, s svojim bogastvam, s svojimi vražjimi zvijačami ljudstva k sebi vabili, ter jim pomoč obetali, potem pa so jih podjarmili. Takó so delali s kralji Judovimi in Izraelovimi.

5. V tako sramoto te bom perpravil pred vsimi narodi, de te bodo vsi zasmehovali; do čistiga te bom pokončal.

6. *„gnusobe“*, v hebrejskim: *„blato“* (lužo), t. j., naj veči zasramovanje.

7. *„in te dal v zgled“* ostre pravice Božje.

8. *„Kdo bo nad teboj z glavo majal“*, t. j., kdo te bo miloval? Saj se bojo še vsi tvojiga padca veselili.

9. V hebrejskim: *„Si mar ti bolji, kakor No-Amon“*, kakor *„Tebe“*? Zastran premenjenja teh imen glej Iz. 46. razl. 30. *„Tebe“* so bile mesto v zgornjim Egiptu, ktere so bili Asirijani že poprej užugali. Gl. Iz. 20. razl. 7.

10. *„Tebe“* so stale med Nilam in njegovimi prekopi, po kterih je bila voda iz Nila napeljana.

11. *„njeno bogastvo“*, v hebrejskim: *„njegova* (mesta *„No-Amona“*) *zagradba je morje“*, t. j., Nil, ki ga Arabljani še zdaj morje imenujejo.

12. *„pa še ni konca“* dežel, t. j., pa še veliko druzih dežel je bilo tebi v pomoč: *„Afrika“*, v hebrejskim: *„Fut“* (Mavritanija), današnji dan Tun (Tunis), Tripol (Tripolis).

13. *„Libija“*, dežela proti solnčnimu zahodu od Egipta.

14. *„so bile tebi“*, o Aleksandrija! (poleg hebrejskiga) o No-Amon! t. j., o Tebe! *„v pomoč“*, pa so te vender sovražniki užugali.

15. *„Pa tudi ona se je preselila“*, t. j., njé prebivavci so se preselili, ker so bili peljani v sužnost; — *„za nje plemenitnike* (imenitnike) *so vadljali“*, de so jih po tem ko sužnje prodajali.

Digitized by Google

njé boljšaki so bili v železje zakovani.

11. Tudi ti tedaj boš upijanjeno[16]) in zaničevano, tudi ti boš pomoči iskalo per sovražniku.

12. Vse braniša bodo kakor smokve s svojimi zrelimi smokvami; če se potresejo, padejo jedcu v usta.[17])

13. Glej, tvoje ljudstvo bo kakor ženstvo v sredi tebe; tvojim sovražnikam bodo vrata tvoje dežele na stežaj odperte; ogenj bo požerl tvoje zapahe.

14. Nazajemi si vode zavoljo oblege,[18]) naredi si braniša; pojdi v ilovico, in mandraj in tlači in derži opeko.[19])

15. Tam te bo ogenj požerl; poginil boš pod mečem, požerl te bo kakor keber; zberi se kakor kebri, namnoži se kakor kobilice.[20])

16. Več kupčij si si napravilo, kakor je zvezd na nebu;[21]) kebri se razširjajo in preč letijo.[22])

17. Tvoji varhi[23]) so kakor kobilice, in tvoji mali[24]) so kakor roji kobilic, ki se v mrazu na plotove[25]) usedejo; solnce vzhaja, in oné zletijo, in ni ga znati njih mesta, kjer so bile.[26])

18. Tvoji pastirji so zaspali, o kralj asurski! tvoji knezi so pokopani, tvoje ljudstvo se skriva po gorah, in ni ga, de bi ga zbral.[27])

19. Tvoje potertje ni skrito,[28]) prehuda je tvoja rana; vsi, kteri tvojo zgodbo slišijo, nad teboj z rokami pokajo;[29]) ker nad koga ni vselej prišla tvoja hudoba?

---

16. „*Tudi ti* (ninivljansko mesto) *boš upijanjeno*“ s kupo jeze Božje; Gospod te bo kaznoval po svoji ostri pravici.

17. Tvoje terdnjave bodo sovražniki ravno tako lahko poderli, kakor se lahko potrese smokev (figovo drevo) z zrelimi smokvami, in tvoji za pokončanje že zreli prebivavci bodo prišli njim v pest.

18. Veliko vode si perpravite, vi Ninivljani! de je vam ne bo zmanjkovalo, ko bodo sovražniki vaše mesto oblegali.

19. Le urno delajte opeko (cegel), de bote z njo poškodvane in prederte zidove zazidovali.

20. „*kakor keber*“ neciga plemena, ki vse ogloda in ukončá (gl. Joel. 1, 4.); — „*zberi se*“ vas kakor kobilic in kebrov, bote vender le premagani in pokončani.

21. V hebrejskim: „*Več si imelo* (o mesto!) *kupčevavcov, kakor*“ i. d.

22. in ti „*kebri*“ (kupčevavci) se razširjajo v tebi, pa bodo zbežali iz tebe, kadar sovražnik nad te pride.

23. „*Tvoji varhi*“, v hebrejskim: „*tvoji kronani*“, knezi, poglavarji.

24. „*tvoji mali*“, v hebrejskim: „*tvoji vojvodi*“.

25. „*na plotove*“, v hebrejskim: „*na oxidje*“ okrog nogradov.

26. Tvoji knezi, poglavarji, imenitniki in vojvodi bodo zbežali, kadar nevarnost pride; kakor zletijo in zbežijo kobilice s plotov, ko jih solnce obsije in ogreje, de jih ni več sleditи.

27. O kralj asirski! vojvodi tvojih vojskinih trum so vekoma zaspali, tvoji knezi so pokopani, in tvoje ljudstvo se potika po gorah, kakor ovce brez pastirja.

28. V hebrejskim: „*Tvoje potertje je neozdravljivo*“.

29. „*nad teboj z rokami pokajo*“, ter s tem svoje veselje kažejo nad tvojim pokončanjem.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Habakuka.

Rojstni kraj preroka Habakuka in druge okolišine njegoviga življenja nam niso znane, ker nam sveta zgodovina tega ni ohranila. Iz njegoviga prerokovanja se posname, de je v Judovim kraljestvu živel, in ondi opravljal svojo preroško službo (glej pogl. 1, 2. 4. 12—15., pogl. 2, 1. i. d. in 3, 2.), kjer je ljudstvo ojstro svaril, pa tudi svojo preserčno ljubezen do njega kazal.

Čas, v kterim je Habakuk prerokoval, se ne da prav natanko določiti. Ko prerok Kaldejce ko močne roparje popisuje (pogl. 1, 6. i. d.), kteri tudi Judovo kraljestvo stiskajo in tarejo (pogl. 1, 2—11.), razvaljenja jeruzalemskiga mesta in tempeljna pa ne omèni; se iz tega sklene, de je pred to žalostno pergodbo prerokoval, in sicer tisti čas, ko so Kaldejci nad Judi že gospodovali; to pa se je zgodilo ob kraljevanji Joakima, Judoviga kralja, ko je bil Nabuhodonozor, po premagani egiptovski vojski per Karkomišu ob Evfratu (Jer. 46. razl. 3.), v Judejo udaril. Kralj Joakim si je bil s tem otél kraljestvo, de se je bil Nabuhodonozorju z lepo podal, in mu je bil obljubil, vsako leto odmènjeni davek plačevati (Gl. 4. Kralj. 24, 1. Jer. 25, 1.). Po tem takim je Habakuk prerokoval pred 606. letam pred Kristusam, ni pa mogel prerokovati pred 625. letam pred Kristusam, ker pred tistim časam še ni bilo véliciga babilonskiga kraljestva, ktero bi bilo môglo Judam nadlego delati.

Habakukovo prerokovanje obsega tri poglavja. V pervim poglavji prerok Bogu toži krivice in druge hudobije, ki se v Judovim kraljestvu godijo, in jih Kaldejcam perpisuje; Bog pa preroku razodene, de bo Jude ojstro tepel po Kaldejcih, ki bodo perderli v deželo; prerok pa upa, de Bog ne bo dal svojiga ljudstva popolnama pokončati. V drugim poglavji Bog preroku razodene, de bodo ošabni, roparski Kaldejci do čistiga pokončani. V tretjim poglavji prerok hvali Boga, ter popisuje dela njegove vsigamogočnosti. Ob enim pa tudi obrača svoje preroške oči v tej hvalni pesmi v daljne prihodnje čase, ter v višim pomenu prerokuje rešenje človeškiga rodú iz sužnosti greha in satana po Jezusu Kristusu.

Judje in kristjani vsih časov terdijo, de je Hababuk svoje prerokovanje po navdihovanji Božjim spisal. Katoliška cerkev je njegovo prerokovanje sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK HABAKUK.

I. Poglavje.

Prerok toži Bogu krivice Kaldejcov, in upa rešenje njim iz rok.

1. Breme,[1]) ki ga je vidil prerok Habakuk.

2. Kakó dolgo, o Gospod! bom klical, in ne boš uslišal? vpil k tebi v sili, ki jo terpim, in ne bodeš rešil?[2])

3. Zakaj mi kažeš hudobijo in revo, de vidim ropanje in krivico pred seboj?[3]) Sodba se sicer napravlja, tode zopervanje je močnejši.[4])

4. Zavoljo tega[5]) je raztergana postava, sodba ne pride do konca;[6]) ker hudobnež premaga pravičniga, zatorej se sklene krivična sodba.

5. Ozrite se v narode in glejte;[7]) čudíte se in stermíte! ker delo se godi v vaših dnéh, ki bi ga nihče ne verjel, ko bi se perpovedovalo.[8])

6. Ker glej, jez bom zbudil Kaldejce,[9]) terdo in hitro ljudstvo,[10]) ki hodi po široki zemlji, de se polastuje šotorov, kteri niso njegovi.

---

1. „*Breme*“, t. j., prerokovanje. Glej Iz. 13, 1.
2. Prerok se tukaj v imenu svojih rojakov pertoži nad silo, ki so jim jo Kaldejci delali, ko so bili kralja Joakima pod svoje gospostvo spravili, de jim je mogel davek plačevati. Glej vvod. Drugi pa mislijo, de so viši nižim silo delali.
3. Zakaj ne odverneš hudobij in krivic, ki se očitno godé?
4. Krivični in mogočni Kaldejci se v sodbe vtikajo, zato se pravde krivično razsojujejo.
5. „*Zavoljo tega*“, ker krivični sovražniki po deželi gospodujejo.
6. se postava prelomuje, in sodbé se ne doganjajo po pravici.
7. Na te tožbe odgovorí Bog sam preroku, de Kaldejci ne stiskajo samo Judov, ampak tudi druge ljudstva okrog, poslednjič pa bodo tudi oni pokončani. Ta padec mogočnih Kaldejcov se dozdeva neverjeten, če ga kdo perpoveduje (Hier.).
8. Sv. apostelj Pavel obrača (Djan. ap. 13, 40. 41.) té besede na neverne Jude svojiga časa, ter jih opominja, naj se varujejo, de se kje še enkrat ne spolnijo z razdjanjem jeruzalemskiga mesta in tempeljna po Rimljanih.
9. Kaldejce bom poklical v deželo. Glej vvod.
10. neusmiljeno in naglo ljudstvo v spolnovanji svojih namenov.

Digitized by Google

7. Grozovitno in strahovitno je; iz njega izhaja sodba in njegovo breme.[11])

8. Ložji od pardov so njegovi konji, in hitrejši od večernih volkov;[12]) in njegovi konjniki se bodo razprostérali; njegovi konjniki namreč bodo od deleč prišli,[13]) leteli bodo kakor orel, ki na jéd plane.

9. Vsi pridejo na rop, njih obraz je kakor smodeč veter; in kakor pesek bo pograbil vjete.[14])

10. In on se bo nad kralji mogočno nosil, in knezi mu bodo v smèh; on se bo vsaki terdnjavi posmehoval; nasip bo nanosil, in jo bo vzel.

11. Po tem se bo njegov duh spremenil, ter se bo prevzel in padel; to je moč njegova, njegoviga boga.[15])

12. Ali nisi bil ti od začetka, o Gospod moj Bog, moj Sveti? in ali ne bomo umerli?[16]) Gospod, za sodbo si ga postavil, in močniga si storil, de *(nas)* pokori.[17])

13. Prečiste so tvoje oči, de bi hudo gledal, in krivice ne moreš viditi.[18]) Zakaj gledaš na hudodelnike, in molčiš, ko hudobnež žre pravičnejšiga od sebe?[19])

14. In zakaj delaš z ljudmi kakor z ribami v morji, in kakor z laznino, ki nima kneza?[20])

15. Vse je izvlekel[21]) s ternkam, je tisto potegnil v svoj sak, in nabral v svojo mrežo;[22]) tega se veseli in raduje.

---

11. To ljudstvo po svoji volji sodbe sklepa, in davke nakláda.
12. *„od zvečernih volkov“*, t. j., od volkov, ki zvečer hitro kakor strela tečejo na rop, če po dnevu niso imeli kaj žreti.
13. *„bodo od deleč prišli“*, namreč iz Kaldeje.
14. Kakor smodeči veter vse pokončá, tako bodo tudi Kaldejci vse pokončali; — *„bo pograbil vjete“* ljudi, namreč Kaldejic, ali pa kaldejski kralj Nabuhodonozor.
15. *„Po tem* (po mnozih zmagah) *se bo njegov* (Nabuhodonozorjev) *duh spremenil“* v ošabnost, in si bo mislil, de je bog (Dan. 3, 1. i. d.), in v ti svoji prevzetnosti bo padel (Dan. 4, 13. i. d.); — *„to je njegova moč“*, takó deleč sežé njegova moč in moč njegoviga boga — malika — Bela.
16. Ali nisi ti večni, dobrotljivi, pravični Bog? Kakó boš tedaj mogel gledati in dopustiti, de bi nas kaldejski kralj pomoril? — Na to vprašanje si prerok v naslednjim odgovori, ter v sebi upanje obudi in ga izreče, de Gospod ne bo dovolil vsiga ljudstva pokončati (Dr. Loh in Reišl). — Nekteri pa to takole prestavljajo: *„Ali nisi bil ... moj Sveti? Mi ne bomo umerli!“*
17. O Gospod! le za šibo si ga nam poslal, de nas po tvoji volji tepe; ti sam si mu dal moč, de nas pokori; zatorej mu jo tudi lahko vzameš, de nas spokorjenih ne bo mogel do čistiga pokončati.
18. Neskončno sveti Bog! ti ne boš mogel dalje gledati krivic, ki nam jih Kaldejci po deželi delajo.
19. Zakaj terpiš, de nas Kaldejci tarejo in derejo, kteri so bolj hudobni in veči grešniki, kakor smo mi?
20. Zakaj nas v takošen stan postavljaš, v kakoršnim so ribe in červi, ki jih nihče ne brani? — Prerok tukaj blezo méri na odpeljanje kralja Joakima in druzih imenitnikov. Gl. 4. Kralj. 24. razl. 2.
21. Nabuhodonozor je vse z orožjem spravil pod svojo oblast.
22. *„Ternek“*, *„sak“* in *„mreža“* pomenijo orožje Kaldejcov.

Digitized by Google

16. Zato svojimu saku darove kolje, in svoji mreži daruje;[23]) ker po njima je odebelel njega delež, in njegova jed je izbrana.[24])

17. Zavoljo tega tedaj razpenja svojo mrežo, in zmirej mori narode brez zanašanja.

II. Poglavje.

Bog razodene Habakuku, de bodo Kaldejci pokončani.

1. Na svoji čuvajnici bom stal, in bom terdó stopil na terdnjavo, in bom gledal, de bi vidil, kaj se mi poreče, in kaj bi odgovoril njemu, ki mene graja.[1])

2. In Gospod mi je odgovoril, ter je rekel: Zapiši videnje, in razložno ga začerkaj na table, de ga vsak lahko hitro bere;[2])

3. ker videnje je še deleč,[3]) vender se bo poslednjič perkazalo, in ne bo goljufalo;[4]) če odlaša, čakaj ga; ker bo gotovo prišlo, in se ne bo mudilo.[5])

4. Glej, kdor je nevéren, njegova duša nima pravičnosti v sebi;[6]) pravični pa bo v svoji veri živel.[7]) Jan. 3, 36. Rimlj. 1, 17. Gal. 3, 11. Hebr. 10, 38.

5. Kakor vino pivca ogoljufá,

---

23. Zato svojimu orožju božjo čast skazuje. — Med nekdanjimi narodi so tudi Skiti svojimu orožju božjo čast skazovali.

24. po svojim orožji je razširil svoje kraljestvo, in se je dobrimu, mehkužnimu življenju vdal.

1. *„njemu“*, namreč Bogu, t. j., kakó de bi se še dalje per Bogu poganjal za svojo reč, ki sim mu jo potožil (v poprêšnjim poglavji); v hebrejskim: ... *„poreče, in kaj bi mu mogel odgovoriti na svojo pertožbo“*. — Zgornje besede: *„Na svoji čuvajnici bom stal“* i. t. d. so le v podobi razumevati, in pomenijo: Prav skerbno bom gledal in čul, de bom vidil in slišal, kar mi bo Bog pokazal v prikazni, in mi bo povedal. Preroki permérjajo svoje gledanje v prihodnje čase gledanju čuvajev na čuvajnicah in na stolpih (turnih), zato se tudi sami vidce imenujejo. Gl. Iz. 21, 8.

2. V nekdanjih časih so imeli plošče iz lesa ali pa iz slonove kosti, ktere so bile z voskam prevlečene. Na te plošče so s pisalam zarisali čerke, ktere so se prav lahko brale, ko se je belína na slonovi kosti ali pa na lesu skozi vosek kazala.

3. ker spolnjenje tega, kar v prikazni vidiš, je še deleč.

4. vender se bo poslednjič — v sedemdesetih letih — prav gotovo spolnilo, ko bodo Perzijani Kaldejce užugali, in vjete Jude iz sužnosti spustili.

5. *„se ne bo mudilo“*, t. j., ne bo zaostalo. — Sveti apostelj Pavel obrača té besede na Kristusa (Hebr. 10, 37.), ker je bilo rešenje iz babilonske sužnosti, od ktere je tukaj govorjenje (gl. 4. razl.), predbodoba rešenja po Kristusu.

6. Nekteri prestavljajo hebrejsko: *„Glej, kdor je prerzeten* (de temu prerokovanju ne verjame), *njegova duša“* i. t. d.

7. Pomen: Kdor to prerokovanje in njega izpolnjenje, tedaj razrušenje babilonskiga kraljestva in rešenje iz sužnosti, verjame, bo v tej veri živel, bo srečen in zveličanje dosegel. — Sveti apostelj Pavel obrača té besede na Kristusa in na delo njegoviga rešenja, ker je bilo rešenje človeškiga rodú iz sužnosti greha predpodobljeno v rešenji Judov iz babilonske sužnosti.

Digitized by Google

takó se bo prevzetnimu človeku zgodilo, in ne bode v časti; kteri odpéra kakor pekel svoje žrelo, in je nenasitljiv kakor smert; in grabi k sebi vse narode, in náse vleče vse ljudstva.[8])

6. Ali ne bodo vsi ti jeli pregovorov od njega delati, in v uganjkah od njega govoriti, ter porečejo: Gorjé njemu, kdor grabi, kar ni njegoviga! Kakó dolgo? On si grabi gosto blato.[9])

7. Ali ne bodo nanaglama vstali, kteri te bojo grizli; in se zbudili, kteri te bojo raztergali, in jim boš v rop?

8. Ker si ti oropal veliko narodov, bodo tebe oropali vsi, kteri so ostali izmed ljudstev, zavoljo človeške kervi in zavoljo krivice storjene deželi, mestu in vsim, ki tam prebivajo.[10])

9. Gorjé! kdor iz lakomnosti krivično blago grabi svoji hiši, de bi bilo na visokim njegovo gnjezdo, in si misli, de bo rešen nesreči iz roke.[11])

10. Sramoto si napravil svoji hiši, ko si potolkel veliko ljudstev, in je grešila tvoja duša.[12])

11. Ker kamen iz stene bo vpil, in les, ki je med sklepi v poslopji, bo odgovarjal.[13])

12. Gorjé, kdor zida mesto s kervjo, in napravlja mesto s krivico.

13. Ali ni to od Gospoda vojskinih trum? Trudijo se namreč ljudstva za velik ogenj, in narodi za nič, in zginejo.[14])

14. Takó bo zemlja polna spoznanja veličastva Gospodoviga, kakor vode morsko dno pokrivajo.[15])

---

8. Kakor vino pijanca, ki ga ni nikoli sit, ogoljufá, in ga ob tla verže, takó se bo tudi prevzetnimu Kaldejcu zgodilo; njegova nenasitljiva želja po ropanji dežel ga bo v sramoto spravila, in v pogubo vergla.

9. Krivično pograbljeno blago je enako kupu blata, ki človeka teží v grobu, in mu dela težji — ostreji — sodbo.

10. *„kteri so ostali izmed ljudstev“*, t. j., kterih nisi ti, o Kaldejic! pod svojo oblast spravil, se bodo nad teboj maševali, ter te ropali *„zavoljo* (prelite) *človeške kervi“*, t. j., zavoljo morij.

11. Gorjé Kaldejcu in slednjimu! ki po tujim blagu sega, ter se misli z njim zoper vsako potrebo zavarovati. Besede: *„de bi bilo na visokim njegovo gnjezdo“* pomenijo *„de bi se prav dobro zavaroval“*. Ta podoba je posneta od orlov, ki na naj višim skalovji gnjezda delajo, de nihče do njih ne more. Prerok s tem blezo méri na Babilon, ki je bil s širokimi zidovi in z visokimi stolpi (turni) obdan; kamor je bil kralj Nabuhodonozor neznano veliko poropanih zakladov znosil.

12. Slabo si skerbel za svojo hišo in za svoje kraljestvo, ko si toliko ljudstev pomoril; ker ravno s tem si zapadel sodbi Božji, ktera bo pokončala tvojo hišo in tvoje kraljestvo.

13. Vse bo oznanovalo tvoje grozovitosti, in vpilo za maševanje.

14. Ali se ne godí z Božjim dopušenjem, de velike, truda polne dela ljudstev zgorijo in zginejo? Tudi Kaldejci so svoje véliko mesto sozidali za ogenj. Perm. Jer. 51, 58.

15. Na podertijah človeških naprav se bo spočelo kraljestvo Božje, ktero bo ves svet takó napolnovalo s svojim blagodaram, kakor napolnuje voda morski prostor. To se je spolnilo, ko se je po razdjanih štirih vélikih kraljestvih spočelo duhovno kraljestvo Kristusovo. Gl. Dan. 2, 7.

Digitized by Google

15. Gorjé! kdor da pijačo svojimu prijatlu, pa jo s svojim želčem nameša, in ga upijani, de njegovo nagoto gleda.[16])

16. Napolnjen boš s sramoto namesti s častjo; pi tudi ti in zaspì;[17]) desnica Gospodova ti bo dajala kupo od vsih strani, in osramotljivo bljevanje bo ognusilo tvojo čast.[18])

17. Ker krivica Libanu storjena te bo pokrila,[19]) in iztrebljene živali jih bodo prestrašile zavoljo človeške kervi[20]) in zavoljo krivice storjene deželi in mestu in vsim, ki tam prebivajo.

18. Kaj pomaga izrezana podoba, ktero je izrezal nje podobar,[21]) vlita in lažnjiva podoba?[22]) de podobar v svojo izdelavo zaupa, de mutaste malike nareja?[23])

19. Gorjé! kdor lesu pravi: Zbudi se! mutastimu kamnu: Vstani![24]) bo mar mogel on učiti?[25]) Glej, on je prevlečen z zlatam in srebram, in nobeniga duha ni v njegovim notranjim.

20. Gospod pa je v svojim svetim tempeljnu; molči naj pred njim vsa zemlja![26])

III. Poglavje.

Prerok Boga prosi milosti, hvali njegove dobrote, in upa boljših časov.

1. Molitev Habakuka preroka zavoljo nevednosti.[1])

16. *„s svojim želčem nameša“*, v hebrejskim: *„s svojim strupam nameša“*. Pomen: Gorjé Kaldejcu! ki po zvijačnih zvezah ljudstva k sebi vabi, jim pomoč obeta, in jih tudi nekoliko časa puša, de se zmag in plena vdeležujejo; poslednjič pa ogoljufane v nesreči zapusti, ter jih zasramuje, in pod svoje gospostvo spravi.

17. *„pi tudi ti“* kupo jeze Božje, *„in zaspi“* v pijanosti na vekomaj, t. j., pogini.

18. Pijanost in nje nasledki, opotekanje, padanje in bljevanje ali kozlanje, so podoba ojstrih kazen, ktere bo pravica Božja Kaldejcam poslala.

19. Pokončanje, ki si ga ti, Kaldejic, po Libanu in okrog njega po krivici napravil, bo tebe zadelo. Perm. Iz. 37, 24.

20. kakor so Kaldejci ob pokončevanji gojzdov živali iz njih spodili, ravno takó bodo tudi oni iz svojih selíš spojeni.

21. Vsi maliki, ki vanje zaupaš, ti ne bodo nič pomagali.

22. V hebrejskim: *„vlita podoba, ki laž uči“*, iz ktere lažnjivo prerokovanje izhaja.

23. Zastran nespameti nekdanjiga in sedanjiga bolj omikaniga malikovanja glej Iz. 44, 12. Jer. 10, 3—5. Baruh. 6. razl. 9. Modr. 13, 11—19: 15, 7. i. d.

24. *„Zbudi se! — Vstani“* in mi pomagaj, o malik!

25. *„bo mar mogel“* malik iz lesa ali iz kamna prerokovati, svetvati, kaj je v potrebi storiti?

26. Nasproti pa je pravi Bog resnično v svojim tempeljnu pričujoč; vsi prebivavci na zemlji naj se ga bojijo in ga častijo. — *„Molčanje“* izhaja iz boječiga spoštovanja.

1. *„zavoljo nevednosti“*, t. j., zavoljo nespoznanja nezmérniga veličastva Božjiga in neizvedljivih Božjih sklepov, ker se bo prederznil, jih v naslednji

Digitized by Google

2. Gospod! slišal sim tvoj glas, in sim se bal.[2]) Gospod! tvoje delo je, v sredi lét ga ožívi, v sredi lét ga oznani;[3]) ako se boš razserdil, se spomni svoje milosti.[4])

3. Bog pride z juga,[5]) in Sveti s hriba Farana;[6]) njegovo veličastvo pokriva nebesa, in njegove hvale je polna zemlja.[7])

4. Njegova svetloba bode kakor luč;[8]) rog je v njegovih rokah; ondi je skrita njegova moč.[9])

5. Pred njegovim obličjem pojde smert,[10]) in pred njegovimi nogami bo izšel hudič.[11])

6. On stoji in meri zemljo;[12]) on pogleda in razkropí narode;[13]) večne goré se razdrobijo; hribi po svetu se uklanjajo ob njegovi večni hoji.[14])

7. Zavoljo hudobije vidim eti-

---

molitvi popisovati (Dr. Loh in Reišl). Drugi pa mislijo, de prerok v naslednji molitvi Boga prosi odpušenja grehov nevednosti, ker se je bil v poprešnjim govorjenji prederznil zastran božje previdnosti z Bogam pravdati. V hebrejskim: *„Molitev Habakuka preroka na šigjonot“*, t. j., na neko godčevsko orodje, ali pa po nekim napevu.

2. *„slišal sim tvoj glas“*, t. j., tvoj izrečeni sklep, de boš moje rojake tepel, Kaldejce pa pokončal, in sim se prestrašil.

3. *„tvoje delo je“* rešenje tvojiga ljudstva, ki ga doverši v teku prihodnjih let. — Bog je bil izraelsko ljudstvo že enkrat rešil iz egiptovske sužnosti, zatorej ga prerok prosi, de naj še oživi in ponovi v teku let to svoje delo, namreč rešenje Judov iz babilonske sužnosti, kadar po njegovim sklepu vanjo pridejo. Sveti očetje (Ciprijan, Evzebi, Avguštin, Hieronim, Teodoret, Ciril) pa mislijo, de prerok govorí od rešenja človeškiga rodú po Jezusu Kristusu.

4. *„ako se boš razserdil“* nad svojim ljudstvam, ter ga dal Kaldejcam v sužnost, *„spomni se svoje milosti“*, ktero si mu bil že v rešenji iz egiptovske sužnosti skazal.

5. *„z juga“*, v hebrejskim: *„s Temana“*; to je ime dežele in mesta v kamniti Arabii.

6. *„s hriba Farana“*, nekoliko milj od sinajske gore proti severju. Prerok méri tukaj na silno uro, iz ktere je Bog nekdaj izraelskimu ljudstvu govoril, ter mu je zapovedi dajal (2. Mojz. 19, 16. i. d.). Ta pergodba vsigamogočnosti Božje je porok prihodnjiga izraeloviga rešenja. — *„Teman“* pomeni kraj na desnici, *„Faran“* pa kraj veličastva. Od desnice Boga Očeta, z večniga veličastva, je prišel Sin Božji na svet, de je dokončal delo našiga rešenja. Tam sedí na desnici Boga Očeta, in od ondot bo prišel sodit žive in mertve.

7. polno je nebo in zemlja njega veličastva, moči, dobrote, milosti.

8. *„svetloba“* in *„luč“* ste podobi Božjiga veličastva. — Kristus se imenuje luč svetá.

9. *„rog“*, t. j., moč je v njegovih rokah. — Kristus se imenuje rog zveličanja (Luk. 1, 69.). — Hebrejska beseda, ki pomeni *„rog“*, pomeni tudi *„žarek“*; zatorej nekteri prestavljajo: *„žarki gredo iz njegovih rok.“*

10. Pred njim bodo popadali vsi sovražniki izvoljeniga ljudstva. V višim pomenu: Prihodnji Mesija bo premagal vse sovražnike zveličanja, smert, satana, pekel.

11. pred Rešenikam pobeží hudič (Mat. 4, 1. i. d.). V hebrejskim: *„za njim pojde roparska ptica“*, ktera bo trupla pobitih Kaldejcov žerla.

12. Bog stoji in méri deželo obljubljeno svojimu ljudstvu.

13. Bog bo razkropil vse sovražnike svojiga ljudstva.

14. njegovi vsigamogočnosti se ne more nihče ustavljati, kadar svoje večne

Digitized by Google

jopske šotore *(tresti se)*, kože na šotorih madijanske dežele se gibljejo.[15])

8. Se li nad rekami jeziš, o Gospod? ali je nad rekami tvoj serd? ali nad morjem tvoja nejevolja?[16]) ki sedeš na svoje konje, in tvoji vozovi so rešenje.[17])

9. Obudil boš obudil svoj lok, kakor si bil persegel rodovam;[18]) ti razkolješ reke na zemlji.[19])

10. Vidijo te in se tresejo gore; povodenj se razliva; brezno se glasi; višava vzdiguje svoje roke.[20])

11. Solnce in luna stojite v svojim šotoru per luči tvojih pušic,[21]) umaknete se per svetlobi tvoje bliskajoče sulice.[22])

12. V serdu teptaš zemljo, v jezi prestrašiš ljudstva.[23])

13. Izideš v rešenje svojiga ljudstva, v rešenje s svojim Maziljenim;[24]) razbiješ glavo hudobnimu rodu,[25]) odgerneš ga od tal do vrata.[26])

14. Rotiš njega žezlo, glavo njegovih vojakov, ki pridejo kakor vihar, de bi me razkropili.[27]) Njih veselje je, kakor tistiga, kteri žre uboziga na skrivnim.[28])

---

sklepe izpolnuje. — Kristusovimu duhovnimu kraljestvu so se umaknile vse vélike ajdovske kraljestva (Dan. 2, 7.).

15. Egipčani in Arabljani se zavoljo svojih grehov tresejo ob prihodu veličastniga Boga. — Etijopci (na Egiptovskim) in Madijani (v Arabii), naj terdoglavnejši ljudstvi, so se Mesiju vdali.

16. Prerok méri s tem na prehod skozi rudeče morje (2. Mojz. 14.) in skozi Jordan (Joz. 3.), ter s tem popisuje moč Božjo (moč Kristusovo), kteri se ne more nobena stvar ustaviti.

17. *„ki sedeš na svoje konje“* kakor premagavec svojih sovražnikov. *„Božji voz“* je podoba rešenja (Ecch. 1.). Prerok stavi tukaj Boga pred oči ko vojšaka, ki gre s konji in vozmi nad sovražnika.

18. Napél boš svoj lok zoper sovražnike, kakor si bil s persego obljubil rodovam Izraelovim.

19. *„li razkolješ“* zemljo, de iz nje vode pertečejo (2. Mojz. 17, 6: 4. Mojz. 20, 11.); ti vse premoreš.

20. *„višava“*, t. j., nébez vzdiguje svoje roke proti njemu, ki pride v svojim veličastvu. V hebrejskim: ... *„brezno se glasi* (morje šumi), *in visoko vzdiguje svojo roko“*, t. j., visoko se vzdigujejo valovi. — Vse to je podoba velicih prekucij ob prihodu Gospodovim. Nekteri razlagavci obračajo to in naslednje verste na drugi prihod Kristusov.

21. Prerok tukaj méri na zgodbo ob Jozvetovim času (Joz. 10, 13.).

22. solnce in luna *„se umaknete“*, t. j., se morate takorekoč skriti pred svetlim Božjim veličastvam. Pred svetlobo večne, nevstvarjene luči otemni, se skrije, se umakne vsaka vstvarjena luč (Dr. Loh in Reišl).

23. *„prestrašiš ljudstva“*, v hebrejskim: *„razmaneš ljudstva“*.

24. *„s svojim Maziljenim“*, t. j., z njim, kteriga si poklical in posvetil v rešenika svojiga ljudstva, namreč Mesija (Dr. Loh in Reišl).

25. ti pokončaš moč hudobnežev, antikrista, satana.

26. ti ga pokažeš v vsi njegovi goloti, zaničljivosti in sramoti.

27. *„njega žezlo“*, t. j., kraljevo palico, namreč kraljestvo hudobneževo, *„glavo“*, t. j., njega, višiga njegovih vojakov in pomagačev (Dr. Loh in Reišl); — *„de bi me razkropili“*, t. j., de bi nas razkropili. Prerok govori v imenu Judov.

28. Ta podoba je posneta od roparjev, ki siromakam poropano z veseljem med seboj delijo na kakim skrivnim kraji.

Digitized by Google

15. Delaš pot v morji svojim konjem, v luži veliko vodá.[29])

16. Slišim, in oserčje se mi trese,[30]) ob glasu mi ustnice trepečejo.[31]) Gnjiloba naj moje kosti prešine, de spod mene teče, de počivam ob dnevu stiske, de pridem k našimu prepasanimu ljudstvu.[32])

17. Zakaj smokev ne bo cvetela, in grozda ne bo na terti, olivkina rast bo goljufala, in polje ne bo doneslo vžitka; drobnica bo iz hleva izgnana, in govedine ne bo per jaslih.[33])

18. Jez pa se bom veselil v Gospodu, in se radoval v Bogu, svojim Jezusu.[34])

19. Bog Gospod je moja moč, in mi bo dal noge kakor jelenam;[35]) in po mojih višavah me premagavec popelje, in psalme bom prepeval.[36])

29. kakor nekdaj Izraelcam skozi rudeče morje (2. Mojz. 14.).

30. Ko slišim nesrečo, ktera bo moje rojake zadela, me obhaja tolika groza, de se vse po meni trese.

31. *„ob glasu“* Gospodovim, ob Božjim razodenji te nesreče, ktera bo zadela moje ljudstvo, mi ustnice trepečejo, de je skorej ne morem povedati.

32. O de bi poprej umerl in trohnel v černi zemlji, prejden pride ta stiska nad moje ljudstvo, in de bi poprej prišel na uni svet k ljudstvu (v Abrahamovim naročji), ktero perpravljeno čaka prihodnjiga rešenja! — Ta *„stiska“* je naj préd babilonska sužnost, po tem pa v višim pomenu tista stiska, ktera bo zadevala cerkev Božjo vse čase, zlasti ob antikristovi dobi.

33. Obljubljena dežela bo tisti čas nerodovitna in zapušena. V višim pomenu to méri na duhovno nerodovitnost cerkve Božje v težavnih časih, zlasti poslednji čas. Perm. Mat. 24, 12.

34. *„v Bogu, svojim Jezusu“*, t. j., v Bogu, svojim rešeniku. — Prerok tukaj spet obudi v sebi terdno upanje, in ga v imenu svojiga ljudstva izreče, de ga bo Bog iz sužnosti rešil in peljal v domačo gorato deželo.

35. Prerok govorí v imenu svojiga ljudstva, kerimu bo Gospod dal moč in hitre noge kakor jelenam, ko pojdejo iz sužnosti v domovino.

36. *„psalme“*, t. j., hvalne pesmi. V hebrejskim: . . . *„in me po mojih višavah* (po mojih gorah) *popelje. — Pevcu na moj neginot“*, t. j., ta pesem naj se da pevcu, ter naj jo poje in spremlja z orodjem na strune, ki se mu pravi *„neginot“*.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Sofonija.

Sofonija (v hebrejskim „*Zefanija*“) je bil sin Kušev (glej 1. pogl. 1. versto), sicer pa se ne od njega, ne od njegovih starševnič gotoviga ne vé. Kar nekteri rabinci (judovski učeniki) mislijo, de bi bil Sofonija iz kraljeviga rodú, ni gotovo. Sofonijev stari oče se sicer res imenuje „*Ezekija*“ (gl. 1, 1.), tode ni gotovo, de bi bil ta „*Ezekija*“ tudi Judov kralj.

Sofonija je svoje prerokovanje spisal ob kraljevanji Josija, kralja Judoviga. Tega Josija si je bilo ljudstvo v osmim letu njegove starosti izvolilo kralja, po tem ko so bili njegoviga očeta Amona po dveletnim kraljevanji njegovi hlapci umorili (Glej 4. Kralj. 21, 23—26: 2. Kron. 33, 24. 25.). Josija je kraljeval eno in trideset let od 642. do 611. leta pred Kristusam. Ko je bil Josija še majhen in pod oblastjo oskerbnikov, se je malikovanje močno razširjalo po Judovim kraljestvu; ko je bil pa v šestnajstim letu svoje starosti sam začel kraljevati, je iztrebil malikovanje iz Judoviga kraljestva, in je dal podreti vse mališke altarje. Iz vsiga tega se tedaj posname, de je Sofonija perve leta Josijeviga kraljevanja svoje prerokovanje spisal, ker se v njem tolikanj močno zoper malikovanje vzdiguje, ne pa zadnje leta Josijeviga kraljevanja, ko je bilo malikovanje že iztrebljeno. Prerok tudi napoveduje Ninivam pokončanje (2, 13—15.), to pokončanje pa je Ninive zadelo 625. leta pred Kristusam; torej se tudi iz tega posname, de je svoje prerokovanje perve leta Josijeviga kraljevanja spisal; Josija je bil namreč umerl 610. leta pred Kristusam. Sofonija je svojo preroško službo opravljal v Judovim kraljestvu, kar se iz tega sklene, ker večkrat Jeruzalem in Sion nagovarja.

Sofonijevo prerokovanje obsega tri poglavja. V njih prerok napoveduje prebivavcam Judoviga kraljestva odpeljanje v sužnost, če se ne poboljšajo, in k svojimu Bogu ne vernejo; po tem tudi prerokuje nekterim žunanjim ljudstvam, Filistejcam, Moabljanam, Etijopcam in Asirijanam pokončanje; poslednjič pa obeta Judam rešenje iz sužnosti in razširjanje Mesijeviga kraljestva med narodi.

Judje in kristjani vsih časov terdijo, de je Sofonija svoje prerokovanje po navdihovanji Božjim spisal, in katoliška cerkev ga je sprejela med bukve svetiga pisma.

Digitized by Google

PREROK SOFONIJA.

I. Poglavje.

Prerok napoveduje Judam pokončanje zavoljo malikovanja; kazen Božja se hitro bliža.

1. Beseda, ki jo je Gospod govoril Sofoniju, sinu Kuševimu, sinu Godolijevimu, sinu Amarijevimu, sinu Ezekijevimu,[1]) v dnéh Josija,[2]) sina Amona, kralja Judoviga.

2. Pograbil bom pograbil vse iz dežele,[3]) govorí Gospod;

3. pograbil bom ljudi in živíno; pograbil bom ptice pod nebam in ribe v morji,[4]) in pokončanje bo hudobnežev;[5]) in iztrebil bom ljudi iz dežele,[6]) govorí Gospod.

4. In stegnil bom svojo roko nad Juda in nad vse prebivavce v Jeruzalemu; in iztrebil bom iz tega kraja ostanke Baalove,[7]) in imena služabnikov z duhovni vred;[8])

5. in njé, ki molijo na strehah nebeško vojsko,[9]) pa molijo in persegajo per Gospodu, pa tudi persegajo per Melhomu;[10])

6. in njé, ki so se obernili od Gospoda, in ki niso iskali Gospoda, ne zanj vprašali.

7. Molčíte pred obličjem Gospod Boga![11]) ker blizo je dan Gospodov; ker perpravil je Go-

1. Ta „*Ezekija*“ verjetno ni bil kralj Judov, ker se ne bere: „*sinu Ezekija, kralja Judoviga*“, rabinci pa terdijo, de je pristavek „*kralja Judoviga*“ tukaj izpušen. Glej vvod.
2. Beri zgodbo s tem kraljem zgorej v vvodu.
3. Pokončal bom vso deželo Palestino.
4. Vsa natora terpí z grešnim človekam (1. Mojz. 3, 17.), s poveličanim človekam pa bo poveličana (Rim. 8, 21. 22.), ker je človek po svojim telesu z natoro v zvezi.
5. V hebrejskim: ... „*v morji, spotikljeje* (malike) *s hudobneži vred*“.
6. namreč po Kaldejcih, ktere bom poklical v deželo.
7. „*ostanke Baalove*“, t. j., vse podobe malika Baala.
8. „*imena služabnikov*“, t. j., služabnike maliških tempeljnov ali mališke pope, „*z duhovni* (Gospodovimi) *vred*“, ker so tudi oni malikovali. Glej spod. 3, 4.
9. „*nebeško vojsko*“, t. j., zvezde na nebu. Gl. Jer. 19, 13.
10. t. j., molijo zraven praviga Boga tudi Melhoma ali Moloha. Glej Jer. 49, 1. Amoz 1, 15.
11. „*Molčíte*“, mališki popi, iz strahú in spoštovanja pred Gospodam, ker njegova šiba je že blizo.

Digitized by Google

spod klavno daritev, posvetil je svoje poklicane.[12])

8. Takó bo: Ob dnevu klavne daritve Gospodove bom obiskal poglavarje in sinove králjeve,[13]) in vse, kteri so oblečeni v ptuji obleki;[14])

9. in obiskal bom slednjiga, kteri ošabno pojde čez prag[15]) tisti dan; kteri napolnujejo hišo Gospoda svojiga Boga s krivico in goljufijo.[16])

10. In tisti dan, govorí Gospod, se bo slišalo vpitje od ribjih vrat, in tuljenje iz druziga (*mesta*),[17]) in veliko potéranje s hribcov.[18])

11. Tulíte, prebivavci, v kotlu![19]) umolknilo je[20]) vse kananejsko ljudstvo,[21]) zginili so vsi obdani s srebram.[22])

12. In zgodilo se bo tisti čas, de bom preiskoval Jeruzalem s svetilnicami,[23]) in obiskal može, ki tičijo v svojih drožéh,[24]) ki pravijo v svojih sercih: Gospod

12. „*klavno daritev*“, klavno pojedino, kolíne, — „*posvetil*“, t. j., izvolil, povabil je Kaldejce na koline. Prerok tukaj stavi pred očí morjenje in klanje Judov v podobi klavne daritve ali pojedine, na ktero je Kaldejce povabil.
13. „*sinove králjeve*“, t. j., králjevo rodovíno.
14. Hebrejci so imeli posebno obleko, po kteri so se ločili od druzih malikovavskih narodov (3. Mojz. 19, 19: 4. Mojz. 15, 38.); té svoje noše niso smeli zamenjati s ptujo nošo, de niso s posnemanjem ptujih šeg v noši tudi češenja malikov sprejemali.
15. „*čez prag*“ v tempelj Gospodov s svojimi obilnimi darovi, de bi z njimi svoje krivice in roparije pred Bogam poravnal (Dr. Loh in Reišl.). V hebrejskim: ... „*kteri bo čez prag poskočil*“ v Dagonov tempelj. — Častivci filistejskiga malika Dagona so iz spoštovanja do njega čez prag v njegov tempelj skakali, ker je nekdaj njegova odbita glava na pragu ležala. Gl. 1. Kralj. 5, 4. 5.
16. „*s krivico in goljufijo*“, t. j., z darovi, ki so si jih po krivici in goljufii perdobili, in potem v tempeljnu darovali.
17. „*iz druziga*“ (mesta), t. j., iz noviga mesta, kteriga je bil Manase nekoliko časa pred Josijem sozidal (2. Kron. 33, 14.).
18. na kterih je bilo jeruzalemsko mesto sozidano.
19. „*v kotlu*“, t. j., blezo v neki dolini v Jeruzalemu, kjer so zlasti kupčevavci in menjevavci z denarjem prebivali; drugi prestavljajo: „*v možnarji*“, kjer bodo Jeruzalemljani, kakor de bi bili v možnarji ali v stopah, razdrobljeni in raztolčeni; v hebrejskim: „*v maktesu*“. Jeruzalem je imel častiti primek „*Mikdoš*“ (svetiše), prerok pa je blezo nalaš to častito ime spremenil v „*maktes*“ (možnar).
20. „*umolknilo je*“ ljudstvo, ker je pokončano in iztrebljeno.
21. vse judovsko ljudstvo, ki se je po Kananejcih zverglo, ki se je navzelo njih duhá v kupčevanji, barantanji in odéranji.
22. pokončani so vsi, kteri so v svojim srebru — v svojim bogastvu — tičali. — Prerok govorí od prihodnjih reči, kakor de bi se bile že zgodile, ker jih ima ko pričujoče in spolnjene pred očmi.
23. Tisti čas bom v Jeruzalemu tudi naj skrivniši hudobije prav natanko poiskal, in po svoji pravici kaznoval.
24. kaznoval bom tiste ljudi, ki vnémarno, brezskerbno, lahkovoljno živijo, ter mislijo, de so prav zavarvani, in de se jim ne more nič hudiga zgoditi. — Vino se na drožéh puša, de moč in barvo dobiva, in se obvaruje ali dobro ohrani. „*Drožі*“ so tedaj podoba moči in varnosti.

Digitized by Google

ne bo storil nič dobriga, pa tudi ne bo storil nič hudiga.[25])

13. In njih bogastvo bo v ropanje, in njih hiše v pustoto; oni bodo hiše zidali, pa ne bodo v njih prebivali; in vinograde zasajali, pa ne njih vina pili.

14. Blizo je véliki dan Gospodov, blizo je in silno hiti; glas ob dnevu Gospodovim je britek;[26]) stiskan bo tadaj junak.[27])

15. Dan jeze bo tisti dan, dan stiske in britkosti, dan nadloge ino reve, dan temote ino mraka, dan megle in viharja,[28]) Jer. 30, 7. Joel 2, 11. Amoz 5, 18.

16. dan trobentiniga bučanja zoper terdne mesta in zoper visoke tabore.[29])

17. In stiskal bom ljudi, de bodo hodili kakor slepci, ker so se zoper Gospoda pregrešili; in njih kri bo razmetana kakor prah, in njih trupla kakor gnoj.

18. Pa tudi njih srebró in njih zlató jih ne bo môglo rešiti ob dnevu jeze Gospodove; v ognji njegove gorečnosti bo požerta vsa deželа;[30]) ker hitro bo pokončal vse prebivavce po deželi. Eccli. 7, 19. Spod. 3, 8.

II. Poglavje.

Prerok opominja ljudi k pokori, in napoveduje pokončanje Filistejcam, Amončanam, Moabljanam, Etijopcam in Asirijanam.

1. Snidite, zberite se,[1]) ljudstvo ljubezni nevredno!

2. préden sklep spočne dan,[2]) kakor memo leteči prah,[3]) préden nad vas pride jeza Gospodoviga serda, préden nad vas pride dan nejevolje Gospodove.[4])

3. Išíte Gospoda vsi krotki po deželi,[5]) ki ste po njegovim povelji delali; išíte pravičnosti, išíte krotkosti, morebiti se bote skrili ob dnevu serda Gospodoviga.[6])

4. Ker Gaza bo poderta, in

25. Bog ne plačuje dobrih, pa tudi ne kaznuje hudobnih; vse, dobro in hudo, se godí po naključji (pravijo hudobneži); zatorej varno in pokojno živijo (Hier.).
26. V hebrejskim: „*glas ob dnevu Gospodovim je močán*“.
27. V hebrejskim: „*britko vpije tam junak*“ na pomoč.
28. „*dan temote — mraka — megle — viharja*“ je podoba nesreče, reve, nadloge, ojstre kazni Božje. Sveti Hieronim si misli v tem predpodobo kazni Božje konec časov.
29. „*zoper visoke tabore*“, terdnjave, stolpe (turne).
30. „*v ognji njegove gorečnosti*“, t. j., ogenj njegove pravice bo požgal vso deželo.
1. v tempelj, ter delajte pokoro, de si milost Božjo sprosite.
2. „*préden sklep* (Božji) *spočne dan*“, t. j., préden Bog pošlje čas hudih stisk in težav, čas vašiga pokončanja.
3. „*prah*“, v hebrejskim: „*pleve*“, t. j., kteri dan ali čas takó naglo teče (se vam takó hitro bliža), kakor prah ali pleve, ki jih veter nese.
4. Glej, kakó Bog k pokori vabi, de bi mu ne bilo treba kaznovati!
5. „*vsi krotki*“, pohlevni, ponižni, Bogu še zvesti.
6. perzadevajte si za pravičnost, za krotkost ali pohlevnost, tudi ponižnost

Digitized by Google

Askalon bo v pušavo; Azot bodo ob belim dnevu izgnali, in Akaron bo izrovan.[7])

5. Gorjé vam, ki prebivate ob robu per morji,[8]) ljudstvo zgubljenih![9]) beseda Gospodova je zoper vas, Kanaan,[10]) dežela Filistejcov! in razdjal te bo takó, de ne bode prebivavca.

6. In rob ob morji bo pastirjem za počivališe, in drobnici za tamare;

7. in rob bo njegov, kdor bo ostal iz hiše Judove;[11]) tam bodo pasli, v hišah askalonskih bodo zvečer počivali; ker Gospod njih Bog jih bo obiskal in nazaj perpeljal njih vjete.

8. Slišal sim zaničevanje Moabovo in preklinjevanje Amonovih otrók, ki so zaničevali moje ljudstvo,[12]) in se košatili po njegovih pokrajinah.[13])

9. Zavoljo tega, kakor resnično jez živím, govorí Gospod vojskinih trum, Izraelov Bog, Moab bo kakor Sodoma, in Amonovi otroci kakor Gomora, suho ternje, in kupi solí,[14]) in večna pušava; ostanki mojiga ljudstva jih bodo oropali, in ostanki mojiga naroda jih bodo posestvali.

10. To se jim bo zgodilo za njih prevzetnost; ker so kleli in se povikševali čez ljudstvo Gospoda vojskinih trum.

11. Strašen jim bo Gospod, in bo potrebil vse bogove po zemlji; in molili ga bodo slednji s svojiga kraja, vsi otoki narodov.[15])

12. Pa tudi vi, Etijopci, bote pobiti z mojim mečem.[16])

13. In stegnil bo svojo roko proti severju, in bo pokončal Asurja,[17]) in bo djal lepo *(mesto)* v pustoto in v brezpotno, in enako pušavi.[18])

(hebrejska beseda pomeni oboje), morebiti de s tem Gospoda utolažite, in ubežitè njegovim šibam.

7. Imenovane mesta so na Filistejskim, ktere je tudi zadela Božja šiba po kralji Nabuhodonozorji. Gl. Jer. 47.

8. Gorjé vam Filistejcam! ki prebivate na južni strani ob morji.

9. *„ljudstvo zgubljenih“*, v hebrejskim: *„ljudstvo Keretim“*, t. j., ljudstvo Krečanov, kteri so se bili s Krete (otoka) na primorje preselili.

10. *„zoper vas, Kanaan“*, t. j., zoper vas, ki ste ravno takó spačeni in hudobni kakor Kananejci.

11. primorje bodo Judje posestvali, ko iz babilonske sužnosti pridejo.

12. Moabljani in Amončani so se Judam posmehovali, in jih zaničevali, ko so bili v babilonsko sužnost peljani. Gl. Iz. 15, 1: 11, 14. Jer. 49, 2.

13. so se razširjali po krajih, iz kterih so bili Izraelci odpeljani v asirsko sužnost. Glej Amoz. 1, 13.

14. *„kupi solí“*, v hebrejskim: *„solne jame“*, t. j., kraji, kjer se sol koplje, t. j., moabska in amonska dežela bo nerodovitna; v solni zemlji nič ne raste.

15. *„vsi otoki narodov“*, t. j., vse ajdovske dežele proti solnčnimu zahodu. — Prerok tukaj pogleda v prihodnje, daljne, Mesijeve čase, ter pravi, de bodo po iztrebljenim malikovavstvu povsod molili praviga Boga.

16. Glej 4. Kralj. 23, 29. Eccli. 30, 5. Amoz. 9, 7.

17. *„Asurja“*, t. j., Asirijane. Beri vvod v preroka Nahuma.

18. *„lepo“* (mesto), t. j., Ninive, — *„v brezpotno“*, t. j., v kraj, kjer ne bo potov; vsi bodo namreč zasuti.

Digitized by Google

14. In ležale bodo v sredi njega čede in živali narodov;[19]) sove in ježi bodo stanovali na njegovih pragih;[20]) glas bo donel na oknu,[21]) vran *(bo sedel)* nad durmi; ker oslabil bom njegovo moč.[22])

15. To je slavno mesto, ki v zaupnosti prebiva,[23]) in v svojim sercu pravi: Jez sim, in zunaj mene ni več druziga! Slednji, kdor pojde memo njega, bo žvižgljal, in svojo roko vzdigoval.[24])

III. Poglavje.

Prerok svarí spačene Jude, in jim napoveduje šibe Božje, poboljšanim pa obeta boljši čase, zlasti Mesijev čas.

1. Gorjé tebi, draživka, in rešeno mesto,[1]) o golob![2])

2. Ni poslušalo besede, in ni sprejemalo svarjenja; v Gospoda ni zaupalo, k svojimu Bogu se ni bližalo.

3. Njegovi poglavarji so sred njega kakor rjoveči levi,[3]) njegovi sodniki so kakor volkovi zvečer,[4]) ki nič ne pušajo do jutra.[5])

4. Njegovi preroki so nespametni,[6]) nezvesti možje;[7]) njegovi duhovni skrunijo svetiše,[8]) krivično delajo zoper postavo.[9])

5. Gospod je pravičen v sredi

---

19. „*živali* (bližnjih) *narodov*“, v hebrejskim: „*živali naroda*“ Judoviga (v. 7. Perm. Iz. 7, 25.).

20. „*sove*“, drugi prestavljajo: „*nečetniki*“ (pelikani), — „*na njegovih pragih*“, t. j., na pragih razvaljenih hiš mesta ninivskiga.

21. „*glas bo donel na oknu*“, t. j., ptičji glas se bo razlegal z oken podertih hiš v Ninivah.

22. „*vran*“ ali „*krokar*“. V hebrejskim: . . . „*na oknu, groblja bo na pragu ležala; ker cedrovi oboji bodo odtergani*“.

23. „*slavno mesto*“, namreč Ninive, „*ki v zaupnosti prebiva*“, t. j., prebivavci v Ninivah zaupajo v se — v svojo moč — v svoje terdno mesto, in brezskerbno živijo.

24. „*Slednji, kdor pojde memo*“ razvaljenih Niniv, se jim bo posmehoval, in se njih razvaljenja veselil.

1. Gorjé tebi, o Jeruzalem! ki si bil nekdaj nedolžen in krotak kakor golob, zdaj pa neprenehama Boga dražiš k jezi, desiravno te je že tolikokrat rešil sovražnikam iz rok (Dr. Loh in Reišl).

2. Allioli pa prestavlja in razlaga to versto: „*Gorjé draživki k jezi, rešenimu mestu*, (zvabljenimu) *golobu*“, t. j., gorjé Jeruzalemu, ki se je dal zapeljati v malikovanje in v vse ajdovske gnusobe. V hebrejskim: „*Gorjé, uporno in oskrunjeno, o silovito mesto!*“

3. „*Njegovi* (jeruzalemskiga mesta) *poglavarji so*“ enaki levam, ki po ropu hlepijo ali hrepenijo.

4. „*kakor volkovi zvečer*“, ki so lačni, in gledajo, kje bi kaj požerli.

5. ki vse požrejo, kar dobijo; so nenasitljivi ropanja.

6. „*so nespametni*“, trapasti, persmuknjeni, ker ljudstvu le srečo obetajo, in ga ne opominjajo k pokori. Perm. Jer. 23, 11—32. Oz. 4, 5: 9, 7.

7. „*nezvesti možje*“, ker ljudstvo z lažnjivim prerokovanjem slepijo.

8. „*svetiše*“, t. j., tempelj, ker v njem malikujejo. Eceh. 22, 26.

9. postavo zvijajo, napčno razlagajo in prelamljajo.

Digitized by Google

njega, ter ne dela krivice; dan na dan daje svojo pravico na svetlobo; krivičnik pa ne pozna sramote.[10])

6. Potrebil sim narode, in njih tabori so bili razvaljeni; njih ceste sim storil pušobne, de nihče po njih ne hodi; njih mesta so zapušene, ni ga ostalo v njih moža, ne kakiga prebivavca.[11])

7. Rekel sim:[12]) Vender se me bój, sprejmi krotenje; in ne bo razdjano njegovo prebivališe zavoljo vsiga *(hudiga)*, kar sim grajal nad njim,[13]) vender so od zgodnjiga jutra pačili vse svoje misli.[14])

8. Zavoljo tega me čakaj, govorí Gospod, ob dnevu mojiga prihodnjiga vstajenja;[15]) ker moj sklep je, de narode zberem, in kraljestva nagrabim,[16]) in de nad njé[17]) izlijem svojo nejevoljo, vso jezo svojiga serda; ker v ognji moje gorečnosti bo požerta vsa dežela.[18])

9. Ker takrat[19]) bom spet dal ljudstvam čiste ustnice,[20]) de bodo vsi klicali v ime Gospodovo, in mu služili z enimi plečmi.[21])

10. Zunkraj etijopskih rek, od tod mi bodo moji molivci, sinovi mojih razkropljenih, darí nosili.[22])

11. Tisti dan se ne boš sramovala vsih svojih izmišljav, s kterimi si se zoper mene pregrešila; ker takrat hom pobral izmed tebe bahače tvoje ošabnosti; in se ne boš nič več povzdigovala zavoljo moje svete gore.[23])

---

10. Per vsim tem (v. 1—4.) Bog pravično dela, vsaciga po njegovim zaslužen̄i plačuje, po svojih prerokih ljudem svojo voljo razodeva; krivičniki, hudobneži pa se nič ne sramujejo svojiga brezbožniga življenja.
11. O koliko dobriga sim svojimu ljudstvu storil! rešil sim ga Egipčanam iz rok (2. Mojz. 14.), potrebil sim Kananejce iz obljubljene dežele (Joz. buk.); pa vse te dobrote in žalostni zgledi pokončanih narodov in razvaljenih mest ne omečijo in ne zmodrijo mojiga ljudstva.
12. „*Rekel sim*“ svojimu spačenimu ljudstvu v Jeruzalemu.
13. „*ne bo razdjano njegovo*“, t. j., tvoje „*prebivališe*“, namreč Jeruzalem s tempeljnam vred, kakor sim namenil; — „*nad njim*“, t. j., nad teboj.
14. vender so dan na dan ravnali po svojih spačenih mislih.
15. „*Zavoljo tega*“, zavoljo tvojiga hudobniga početja, „*me čakaj*“ ko ostriga sodnika, ko se bom ob svojim času nad te vzdignil, ter te popeljem v babilonsko sužnost.
16. sklenil sim zbrati narode, kteri so pod kaldejskim gospostvam, ter jih nad te perpeljati, de te bodo pestili.
17. „*in de* (po teh narodih) *nad njé* (nad Jude) *izlijem*“ i. t. d.
18. v svoji pravični jezi bom pokončal vso deželo.
19. „*takrat*“ po babilonski sužnosti, zlasti ob času Mesijevim.
20. „*čiste ustnice*“, ki bodo le praviga Boga molile.
21. „*in mu služili z enimi plečmi*“, ter bodo vsi odrešeni ko eno duhovno telo v Kristusu nosili sladki jarem njegovih zapoved (Mat. 11, 30.), in bodo z zvesto hojo za svojim Zveličarjem zadeli njegov križ na svoje rame (Luk. 14, 27.) v pobožnosti in ponižnosti (Dr. Loh in Reišl).
22. Iz naj daljnejših dežel bodo moji častivci, ki so po svetu razkropljeni, k meni prihajali, in mi bodo svoje pobožne serca darovali. — Etijopija je unkraj Astabora in rek, ktere se v Nil iztekajo, in se imenuje tukaj sploh namesti daljnih dežel, ktere se bodo polagama s sveto cerkvijo združile.
23. Po tem ne boš več padala, o množica Izraelova! v malikovanje, in se ne

Digitized by Google

12. In pustil bom v sredi tebe ubogo in revno ljudstvo;[24]) in oni bodo zaupali v ime Gospodovo.[25])

13. Ostanki Izraelovi ne bodo delali krivice, ne govorili laži, in v njih ustih se ne bo našlo goljufiviga jezika; ker oni se bodo pasli in bodo počivali, in ne bo ga, de bi jih strašil.[26])

14. Hvalo poj, hči sionska,[27]) vriskaj, Izrael! vesêli se, ter se raduj iz vsiga serca, hči jeruzalemska!

15. Gospod je odvzel tvoje obsojenje, odpravil je tvoje sovražnike; kralj Izraelov je Gospod v sredi tebe, nič hudiga se zanaprej ne bój.

16. Tisti dan se Jeruzalemu poreče: Ne bój se, Sion![28]) tvoje roke naj ne omagajo.[29])

17. Gospod tvoj Bog je v sredi tebe, on, močni bo pomagal; veselil se te bo v radovanji, molčal bo v svoji ljubezni,[30]) radoval se bo nad teboj s hvalo.

18. Zanikernike, ki so od postave odstopili, bom zbral, ker so bili iz tebe; de se ti ne bo treba več zavoljo njih sramovati.[31])

19. Glej, usmertil bom vse, kteri so tebe stiskali tisti čas, in bom rešil hrome,[32]) in zbral njé, ki so bili izverženi; in dal jih bom v hvalo in čast po vsih deželah, kjer so bili zasramovani,

20. tisti čas, ko vas nazaj popeljem, tisti čas, ko vas bom zbral; dal vas bom namreč v čast in hvalo vsim ljudstvam na zemlji, ko bom obernil vašo sužnost pred vašimi očmi, govori Gospod.

---

boš več s svojimi zunanjimi prednostmi, s svojim tempeljnam bahala (Mat. 3, 9.), ampak boš v ponižnosti Bogu služila.

24. Ubogim, ponižnim je Kristus evangeli oznanoval.

25. oni bodo zaupali v Gospoda, v zasluženje svojiga Rešenika.

26. Gl. Iz. 11, 9: 54, 13: 59, 21. Jer. 31, 33. Joel. 2, 28. i. d.

27. „*hči sionska*“, t. j., prebivavci sionski, Jeruzalemljani.

28. „*Sion*“ in „*Jeruzalem*“ se tukaj imenujeta namesti nove svete srenje. Permeri s tem Joela 2, 1.

29. ne bodi maloserčen v nevarnostih, v Boga zaupaj.

30. „*molčal bo*“, t. j., ne bo ti očital poprêšnjih grehov.

31. „*Zanikernike*“, malovredneže, kteri so sicer iz Abrahamoviga rodú, pa niso postavi pokorni, bom tudi ob svojim času zbral, in peljal v sveto srenjo — v svojo cerkev, de ti ne bodo več v sramoto. — Ti „*zanikerniki*“ ali malovredneži so Judje, kteri so Kristusa zavergli; konec časov pa se bodo spreobernili, in pojdejo v cerkev Božjo. Gl. Oz. 3.

32. Zastran besede „*hrome*“ glej Mih. 4, 6. — Ta in naslednja versta mérite na vernitev Judov iz babilonske sužnosti.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Hageja.

Hagej je prerokoval s Caharijem vred po vernitvi Judov iz babilonske sužnosti v drugim letu kraljevanja perzijanskiga kralja Darija Histaspa, 520 let pred Kristusam.

Perzijanski kralj Cir je bil ukazal po vsim svojim kraljestvu oklicati, de se smejo Judje, če hočejo, verniti v svojo domovino, in v Jeruzalemu poderti tempelj zopet sozidati. Per petdeset tavžent Judov se je bilo na pot podalo. Zorobabel je bil njih vojvoda in zvoljeni poglavar v Judeji. Njemu je kralj Cir izročil 54.000 zlatih in srebernih posod, ktere je bil nekdaj Nabuhodonozor iz jeruzalemskiga tempeljna pobral in v Babilon prenesel (1. Ezdr. 1, 1—4.). Drugo leto druziga mesca so jeli tempelj zidati, Samarijani pa so jim ga branili zidati, ter so s svojimi lažmi in zvijačami perzijanskiga kralja Artakserksa pregovorili in preslepili, de jim ga je bil prepovedal zidati; torej je bilo to delo zastalo štirnajst let, do druziga leta Darijeviga kraljevanja (1. Ezdr. 4, 6—24.). Pa tudi Judje tega časa niso imeli nič praviga veselja do tega dela, ter so rajši svoje hiše dozidovali in lepšali. Tadaj je Bog obudil preroka Hageja in Caharija, ktera sta Jude k zidanju perčetiga tempeljna vnemala. Po njunim spodbudovanji so se Judje spet urno lotili tega dela, ker ga jim je bil kralj Darij dovolil, in ga je še celo s svojo kraljévo darljivostjo podpéral (1. Ezdr. 6, 1. i. d.).

V Hagejevim prerokovanji je zlasti obljuba silno tehtna in imenitna, de bo novi tempelj Salomonoviga presegal v veličastvu, ker bo vanj prišel Doželeni vsih narodov. Po tem obeta prerok, de bo z zidanjem noviga tempeljna nerodovitost jenjala; in poslednjič, de se bo zgodila velika prekucija Judam v zveličanje. Sicer pa od druzih okolišin njegoviga življenja nič gotoviga ne vemo.

Hagejevo prerokovanje so ob vsih časih ko božje pismo čislali, in sveta katoliška cerkev ga je sprejela med bukve sv. pisma.

Digitized by Google

PREROK HAGEJ.

I. Poglavje.

Prerok svari Jude, de zidanje hiše Božje zanemarjajo, in le svoje hiše zidajo; zatorej jih Bog s sušo tepe.

1. Drugo leto Darija[1]) kralja, v šestim mescu, pervi dan mesca, je Gospod po Hageji preroku govoril Zorobabelu, sinu Salatijelovimu, vojvodu Judovimu,[2]) in Jesusu, sinu Josedekovimu, višimu duhovnu, rekoč:

2. To govori Gospod vojskinih trum, rekoč: To ljudstvo pravi: Ni še prišel čas, zidati hišo Gospodovo.[3])

3. In Gospod je govoril po Hageji preroku, rekoč:

4. Kaj ne, za vas je čas, de prebivate v obitih hišah,[4]) una hiša pa je zapušena?

5. In zdaj takó govori Gospod vojskinih trum: Vzemite si k sercu svoje pota.[5])

6. Veliko ste sejali, pa ste malo perdelali; jedli ste, pa se niste nasitili; pili ste, pa se niste napili; oblekli ste se, pa se niste ogreli; in kdor je plačilo nabral, ga je vergel v stergano vrečo.[6])

7. To govori Gospod vojskinih trum: Vzemite si k sercu svoje pota.

8. Pojdite na goro, perpeljite lesa in zidajte hišo; in to mi bo prijetno, in bom poveličevan, pravi Gospod.

9. Po obilnosti ste gledali, in

1. „*Darija*“ Histaspa, kterimu so bili tisti čas Judje podložni (1. Ezdr. 4, 24), 520. leta pred Kristusam.
2. S Cirovim dovoljenjem je Zorobabel peljal Jude v domovino. Glej vvod in 1. Ezdr. 1, 8.
3. Časi še niso ugodni, tempelj zidati. — S tem praznim izgovoram so Judje zakrivali svojo zanikernost in vnemarnost do zidanja hiše Božje. Ko je bil Smerd umerl, in je Darij Histasp jel kraljevati, so bile vse opovére jenjale. Glej vvod.
4. „*v obitih hišah*“, namreč s cedrovimi deskami in z druzim lesam.
5. Pomislite vse svojo djanje in nehanje, in njega slabe nasledke za vas. Glej naslednjo versto.
6. Veliko ste se trudili, Bog pa ni dal vašimu trudu svojiga blagodara; ker ste poglavitno reč zamujali, namreč gorečnost za svojo vero in Božjo čast.

Digitized by Google

glej, pomanjkovalo je; v hišo ste nosili, in sim tisto *(iz nje)* popihnil. Zakaj takó? govorí Gospod vojskinih trum. Zato ker je moja hiša zapušena, in ste vi hiteli slednji k svoji hiši.[7])

10. Zavoljo tega je nad vami zaderžano nebo, de ne daje rose; in zaderžana je zemlja, de ne daje svoje obroditve;

11. in poklical sim sušo na deželo in na gore, na žito in vino, na olje in na vse, kar obroduje zemlja, na ljudi in živino in na vsako delo rok.

12. In slišal je Zorobabel, sin Salatijelov, in Jesus, sin Josedekov, viši duhoven, in vse ostalo ljudstvo glas Gospoda svojiga Boga, in besede Hageja preroka, kakor ga je bil Gospod njih Bog k njim poslal; in vse ljudstvo se je balo pred obličjem Gospodovim.

13. In rekel je Hagej, poslanec Gospodov izmed poslancov Gospodovih,[8]) ljudstvu, rekoč: Jez sim z vami, govorí Gospod.

14. In zbudil je Gospod duha[9]) Zorobabela, sina Salatijeloviga, vojvoda Judoviga, in duha Jesusa, sina Josedekoviga, višiga duhovna, in duha vsiga druziga ljudstva; in podali so se tje, ter so delali hišo Gospoda vojskinih trum, svojiga Boga.[10])

II. Poglavje.

Drugi tempelj bo bolj veličasten, kakor je bil pervi, ker vanj pride Mesija, ki ga želijo vsi narodi; z začetim zidanjem hiše Božje bo Gospod zopet dal dobre létine; velika prekucija.

1. Štiri in dvajseti dan šestiga mesca, v drugim letu Darija kralja.[1])

2. V sedmim mescu, eden in dvajseti dan mesca, je Gospod govoril po Hageji preroku, rekoč:

3. Govôri Zorobabelu, sinu Salatijelovimu, vojvodu Judovimu, in Jesusu, sinu Josedekovimu, višimu duhovnu, in druzimu ljudstvu, rekoč:

4. Kdo je izmed vas, kteri je vidil to hišo v njenim pervim veličastvu? in kakošno vidite zdaj? ali ni taka, kakor de bi je ne bilo pred vašimi očmi?[2])

---

7. *„ste hiteli slednji“* svojo hišo zidat ino lepšat.
8. *„izmed poslancov Gospodovih“*, v hebrejskim: *„po naznanjenji Gospodovim“*, t. j., Hagej ni tega ljudstvu oznanil v svojim imenu, ampak v imenu Gospodovim.
9. *„zbudil je Gospod duha“*, t. j., dal je Gospod serčnost.
10. Kdaj so spet jeli zidati tempelj, se pové v 2. pogl. 1. v.
1. Ta versta gré še k poprêšnjimu poglavju.
2. Sedemdeset let je bilo preteklo, kar je bil Salomonov tempelj razvaljen. Lahko so bili med Judi, kteri so se bili iz babilonske sužnosti vernili, še taki stari ljudje, kteri so Salomonov tempelj vidili. Ko so pa ti stari ljudje obrise noviga tempeljna ogledovali, jih je močno serce bolelo, ker so si mislili, de bo ta novi tempelj komej senca Salomonoviga. Prerok pa jih s

Digitized by Google

5. Vender zdaj bodi serčen, Zorobabel, govori Gospod, in bodi serčen, Jesus, sin Josedekov, viši duhoven, in bodi serčno vse ljudstvo v deželi, in spolnujte (ker jez sim z vami, govori Gospod vojskinih trum)[3])

6. besedo, ki sim jo z vami sklenil, ko ste šli iz egiptovske dežele, in moj duh bo v sredi vas;[4]) nikar se ne bojte!

7. Ker to govori Gospod vojskinih trum: Še malo časa je, in jez bom potresel nebo in zemljo in morje in suho;[5])

8. in potresel bom vse narode, **in prišel bo Zaželeni** vsim narodam;[6]) in napolnil bom to hišo z veličastvam, pravi Gospod vojskinih trum.[7])

9. Moje je srebro, in moje je zlato, pravi Gospod vojskinih trum.[8])

10. Veči bo veličastvo te poslednje hiše kakor perve, pravi Gospod vojskinih trum; in na tem kraji bom dal mir,[9]) pravi Gospod vojskinih trum.

11. Štiri in dvajseti dan devetiga mesca, drugo leto Darija kralja je Gospod govoril po Hageji preroku, rekoč:

12. Takó govori Gospod vojskinih trum: Vprašaj duhovne iz postave, rekoč:[10])

13. Če kdo dene posvečeno meso v škric svojiga oblačila, in se dotakne z njegovim robam kruha, ali močnate jedi, ali vina, ali olja, ali kake druge jedi; ali

---

tem tolaži, de bo ta tempelj še veličastnejši od Salomonoviga, ker pride vanj „*Zaželeni*“ vsih narodov, t. j., Mesija (Dr. Loh in Reišl).

3. Drugi prestavljajo: ... „*v deželi, in delajte; ker jez sim z vami, govori Gospod vojskinih trum*“.

4. „*spolnujte* (v. 5.) *besedo*“, t. j., zavezo; spolnujte to, kar je zapovedano v zavezi, ki sim jo z vami sklenil, in po tem vas bo moj duh podpéral per zidanji. — Drugi prestavljajo: „*Beseda, ki sim jo vam bil dal, ko ste šli iz egiptovske dežele, in moj duh bo v sredi vas*“, t. j., moja božja resnica, ki sim vam jo bil dal, ali pa: moja zvestoba, ki sim vam jo bil obljubil ob izhodu iz egiptovske dežele, bo per vas, in moj duh vas bo vodil in podpéral (Dr. Loh in Reišl).

5. „*Še malo časa je*“ do une vélike, splošne prekucije ob Mesijevim času, ko se bodo stare, po grehu spačene, malikovavske kraljestva razvalile. — Po keršanstvu se je ves svét spremenil: čednost, vednost, umetnija, vladanje, vse se je na drugo pot obernilo, in to spremenjenje je tudi do natore — do vstvarjenih rečí — svojo moč razodevalo, ter jih prenarejalo. — Velikokrat govoré preroki od „*malo časa*“, t. j., od kratkiga časa do Mesijeviga prihoda, ker se je po babilonski sužnosti njegov prihod že začel perpravljati. Perm. Iz. 40. i. d. Jer. 30, 8. 9. Mal. 3, 1.

6. „*Zaželeni*“, naš Gospod in Rešenik. Gl. 1. Mojz. 49, 10.

7. „*z veličastvam*“, t. j., s pričujočnostjo tega „*Zaželeniga*“.

8. Moji so zakladi po vsi zemlji; lahko bi tedaj tudi to hišo z njimi ozaljšal, pa z veči dragotino jo hočem poveličati, namreč s pričujočnostjo Mesijevo.

9. „*na tem kraji*“, v tempeljnu bo po mojim sklepu med ljudi stopil on, kteri bo mir naredil med nebesi in zemljo, t. j., kteri bo človeštvo z Bogam spravil. Kristus se imenuje „*Mož mirú*“ (1. Mojz. 49, 10.), „*Poglavar mirú*“ (Iz. 9, 6.).

10. Daj duhovnam naslednje vprašanja iz postave.

Digitized by Google

bo to posvečeno? Odgovorili so pa duhovni, ter so rekli: Ne![11])

14. In Hagej je rekel: Če se z merličem ognušeni ktere izmed vsih teh rečí dotakne, bo li ognušena? In duhovni so odgovorili, ter so rekli: Ognušena bo.[12])

15. In Hagej je odgovoril, ter je rekel: Takó je to ljudstvo, in takó je ta narod pred mojim obličjem, govorí Gospod, in takó vsako delo njih rok, in vse, kar tam darujejo, je ognušeno.[13])

16. In zdaj si vzemite k sercu, *(kar se je zgodilo)* od tega dneva in poprej, préden se je kamen na kamen pokladal v tempeljnu Gospodovim.[14])

17. Ko ste perstopili k kopi *(žita)* za dvajset mér, pa bilo jih je le deset; in ste prišli k tlačivnici, de bi bili nažmeli petdeset verčev, pa bilo jih je le dvajset.[15])

18. Udaril sim vas s smodečim vetram, z rijo pa in s točo vse dela vaših rok;[16]) in ni ga bilo med vami, kteri bi se bil k meni vernil, pravi Gospod.

19. Vzemíte si k sercu od tega dneva in v prihodnje, od štiri in dvajsetiga dneva devetiga mesca, od dneva, ko je bilo vloženo dno tempeljna Gospodoviga, vzemíte si k sercu![17])

20. Mar seme že kalí? Tudi terta in smokev in margarana in oljka še ne cvetè! Od tega dneva bom blagoslovil.[18])

21. In Gospod je Hageju vdrugo govoril štiri in dvajseti dan mesca, rekoč:

---

11. To vprašanje se razlaga iz postave (3. Mojz. 6, 27. 28.), de je namreč le samo to posvečeno, kar se posvečeniga, za greh darovaniga mesá naravnost dotakne; v škricu zavito mesó pa se ne dotakne naravnost imenovanih stvarí, torej niso posvečene. Kar to pomeni, se razlaga v 15. versti.

12. Z merličem ognušeni človek ognusi vsako stvar, ktere se dotakne. Glej 4. Mojz. 19, 22.

13. Prerok odgovorí, de je ravno taka z ljudstvam. Kakor posvečeno pa v oblačilu zavito meso ne posveti reči, ktere se dotakne, zato ker se je naravnost ne dotakne, ampak le po oblačilu: ravno takó tudi daritve, ki jih Judje na altarji opravljajo, jih ne morejo posvetiti, jih pred Bogam opravičiti, dokler je njih vnemarnost do zidanja hiše Božje med njimi in med daritvami; ta vnemarnost namreč brani, de daritve nimajo posvečujoče močí do njih. Dalje kakor ognušen človek vse ognusi, česar se dotakne: tako tudi Judje še celó svoje daritve ognušajo s svojo nemarnostjo in zanikernostjo, zavoljo ktere odlašajo tempelj zidati.

14. Zdaj pomislite, kakó slabo se vam je godilo v preteklih letih, préden ste jeli tempelj zidati.

15. S kope žita ste mislili namlatiti dvajset mér, pa ste jih deset namlatili; nadjali ste se petdeset verčev vina, pa ste jih le dvajset perdelali; slabe letine ste imeli.

16. S smodečim vetram, z rijo (sentjem) in s točo sim vas tepel, in vender se niste poboljšali.

17. Temu nasproti pa pomislite, kakó se vam zdaj godí, in se vam bo tudi v prihodnje godilo, kar ste jeli tempelj zidati.

18. Žito še ni ozelenélo, terta in drugo drevje še ni v cvetji, vender vam že zdaj povem in obljubim, de bo Bog vse tako poblagoslovil, de bo vsiga obilno, ker ste jeli tempelj zidati.

Digitized by Google

22. Govôri Zorobabelu, vojvodu Judovimu, rekoč: Jez bom potresel nebo z zemljo vrèd;[19])

23. in bom prevergel sedeže kraljestev, razmel moč ajdovskiga kraljestva, in zvernil vozove in njih vozníke; in popádali bodo konji in njih jezdici, slednji pod mečem svojiga brata.[20])

24. Tisti dan govori Gospod vojskinih trum, te bom sprejel,[21]) o Zorobabel, Salatijelov sin, služabnik moj! pravi Gospod; in te bom spravil kakor pečatnik;[22]) ker tebe sim izvolil, govorí Gospod vojskinih trum.[23])

---

19. Jez bom vse rečí preobernil. Glej zgor. 5. razl.

20. Kraljestvam nejevernikov bom konec storil, ter bom njih vojsko pokončal; storil bom, de se bodo med seboj razperli in poterli.

21. „*te bom sprejel*“, t. j., te bom varoval.

22. prav skerbno kakor pečatnik te bom sprejel v svoje varstvo. — Judje so svoje pečatnike prav skerbno hranili in varovali, de niso komu v roke prišli, kteri bi jih bil utegnil v goljufije obračati.

23. Tukaj je govorjenje od vélike prekucije in noviga reda ob Mesijevim času (glej zgor. 5. razl.), in zato tudi od nove svete srenje, ktere glava je Kristus. To novo izvoljeno srenjo Bog tukaj nagovorí pod Zorobabelovim imenam, in ji obljubi svojo pomoč in svoje skerbno varstvo.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Caharija.

Caharija je bil verstnik ali sočasovec preroka Hageja; začel je pa prerokovati dva mesca poznejše, kakor Hagej (1. Ezdr. 5, 1: 6, 14. Hag. 1, 1. Cah. 1, 1.). Caharija v tem svojim prerokovanji zdaj tolaži, zdaj pa tudi ostro svarí, kakor si je že nanašal dušni stan Judov, ki so se bili iz babilonske sužnosti domu vernili. Nekteri bolj pobožni Judje so bili maloserčni, serce jim je namreč upadalo zavoljo majhniga pospeha deržavnih in cerkvenih reči, ter so jeli v svojim upanji omahovati, de bi se vse to kedej spolnilo, kar so poprêšnji preroki od veličastniga kraljestva Božjiga obetali. Té maloserčne Jude je prerok tolažil, in jih je v upanji na poprêšnje prerokve poterdoval, ter jim je razlagal, kakó de se bodo še v resnici spolnile. Nekteri Judje pa so bili unim nasproti prederzni in brezskerbni, ter so v svojim prederznim zaupanji in zanašanji na obljube Božje lahkovoljno grešili. Té prederzne Jude pa prerok močno svarí, ter jim naj huji šibe Božje napoveduje, če se ne poboljšajo, in Božjim naredbam s ponižnim in vernim sercam ne vdajo. Njegove prerokovanja se ločijo v dva dela, ktera sta med seboj v tesni zvezi in v svojih posamnih delih v lepim redu. Tukaj je le še opomniti, de zapopadek eniga dela memo gredé v druziga séga, in de se v obeh tolažila z žuganjem verstijo. V pervim delu (od 1. do 8. pogl.) govorí prerok od prenovljenja Božjiga kraljestva, v drugim delu (od 9. do 14. pogl.) pa od razrušenja svetniga kraljestva. Prerokovanja perviga dela se verstijo v naslednjim redu: Dodelanje jeruzalemskiga tempeljna ko predpodoba kraljestva Božjiga (1. pogl.), obljuba večiga Jeruzalema memo razdjaniga, in posebna skerb Božja za-nj (2. pogl.), ustanovljenje poprêšnje duhovske oblasti ko predpodoba prihodnjiga Mesijeviga duhovskiga kraljestva (3. pogl.), obljubljena dopolnitev vsih cerkvenih zadev in skerb Božja za njé (4. pogl.), napoved

Digitized by Google

šib Božjih terdovratnim nespokornikam (5. in 6. pogl.), pravo perpravljenje za Mesijev čas je poboljšanje notranjiga človeka, ne pa sama zunanja pobožnost (7. in 8. pogl.). Prerokovanja druziga dela se takole verstijo: Prekuc perzijanskiga kraljestva po Grekih in zanesenje judovski deželi, ki je bila pod perzijansko oblastjo (9. pogl. 1—10. v.), pokončanje Grekov po makabejskih zmagah (9. pogl. 11. v. i. d.), zaverženje nevernih Judov (11. pogl.), zmaga noviga izvoljeniga ljudstva in kesanje nevernih Judov (12. in 13. pogl. 6. v.), razkropljenje nevernih Judov in njih poslednje spreobernjenje (13. pogl. 6—9. v.), zmaga Gospodova čez vse sovražnike (14. pogl.).

Iz napisa (pogl. 1, 1. in 7.) se vidi, de je imel prerok Caharija pervo perkazen drugo léto Darija Histaspa, 520 lét pred Kristusam; ko se pa druge perkazni do 6. poglavja po svojim zapopadku s pervo natanko sklepajo, jih je gotovo tudi tisti čas imel. V sedmim in osmim poglavji popisani preroški govori so bili po napisu sedmiga pogl. perve verste oznanjeni v četertim letu Darijeviga kraljevanja, 510 lét pred Kristusam. Drugi del Caharijeviga prerokovanja je bil blezo pisan po dodelanim tempeljnu, ko so bile cerkvene in deržavne reči že vravnane, ker prerok k temu nič več ne spodbuja.

Sicer pa nam ni nič gotoviga znano od prerokoviga življenja.

Judje in kristjani vsih časov so Caharijevo prerokovanje med božje pisma šteli, in katoliška cerkev ga je sprejela med bukve sv. pisma.

Digitized by Google

PREROK CAHARIJA.

I. Poglavje.

Vvod. Perkazen angelja Gospodoviga, štirih rogov in štirih kovačev.

1. Osmi mesec, drugo leto Darija kralja,[1]) je Gospod govoril preroku Cahariju, sinu Barahija, sina Adonoviga,[2]) rekoč:

2. Gospod se je nad vašimi očeti silno razserdil.[3])

3. Reci jim torej:[4]) To govorí Gospod vojskinih trum: Spreobernite se k meni, pravi Gospod vojskinih trum, in se bom k vam obernil, pravi Gospod vojskinih trum.

4. Ne bódite kakor vaši očetje, v ktere so poprêšnji preroki vpili, rekoč: To govorí Gospod vojskinih trum: Spreobernite se od svojih hudobnih potov, in od svojih prehudih misel;[5]) tode niso poslušali, in ne za-me marali, pravi Gospod.

5. Kje so vaši očetje,[6]) in preroki, bodo li vekomaj živeli?[7])

6. Pa moje besede, in moje postave, ktere sim svojim hlapcam prerokam zapovedal, niso li vaših očetov zadevale?[8]) Tadaj so se spreobernili in so rekli: Kakor je Gospod vojskinih trum namenil, nam po naših delih in

1. „*drugo leto*“ Darijeviga kraljevanja, 519 let pred Kr.
2. V 1. buk. Ezdr. 5, 1. in 6, 14. se imenuje Caharija le „*sin Adonov*“, t. j., vnuk Adonov, blezo zato ker je bil stari oče „*Adon*“ (v hebrejskim „*Hiddo*“, v latinskim „*Addo*“) imenitneji kakor njegov oče Barahija.
3. Prerok opominja Jude v tem vvodu (1—6.), de naj besedo Božjo spokorno sprejemajo, in de naj ne bodo takošni, kakoršni so bili njih očetje, kteri so prerokovanje in svarjenje prerokov zametovali.
4. „*Reci jim torej*“, namreč svojim rojakam.
5. V hebrejskim: ... „*od svojih hudobnih potov in od svojih hudobnih djanj*“.
6. Ni jih več, bili so pa za svojo nepokoršino ostro pokorjeni.
7. tudi preroki so pomerli, ker niso môgli vekomaj živeti, njih pretenja pa so se dopolnile.
8. „*prerokam zapovedal*“ oznanovati. — Ali se niso nad vašimi očeti spolnile vse kazni, ktere sim jim po svojih prerokih napovedoval?

Digitized by Google

po naših naklepih storiti; takó nam je storil.[9])

7. Štiri in dvajseti dan enajstiga mesca sabata,[10]) drugo leto Darija je Gospod govoril preroku Cahariju, sinu Barahija, sina Adonoviga, rekoč:

8. Vidil sim po noči,[11]) in glej, mož je sedel na rudečim konji,[12]) in on je stal med mirtami, ki so bile v dolini;[13]) in za njim so bili rudeči, pisani in beli konji.[14])

9. In sim rekel:[15]) Kaj so tisti, Gospod moj? In mi je rekel angelj, ki je z mano govoril: Jez ti bom pokazal, kaj je to.[16])

10. In odgovoril je mož, ki je med mirtami stal, in je rekel: Tisti so, ki jih je Gospod poslal, de zemljo prehodijo.[17])

11. In so odgovorili angelju Gospodovimu, ki je med mirtami stal, ter so rekli: Obhodili smo zemljo, in glej, vsa zemlja ima prebivavce, in je pokojna![18])

12. In angelj Gospodov je odgovoril in djal: Gospod vojskinih trum, doklé se ne boš usmilil Jeruzalema in Judovih mest, nad kterimi si se serdil? To je že sedemdeseto leto.[19])

13. In Gospod je odgovoril tolaživne besede angelju, kteri

---

9. Kakor je Gospod napovedoval, takó se je zgodilo! Vzemite si to k sercu, ter poslušajte besedo, ki vam jo Bog še oznanuje, de vas enako ne zadene.

10. „*sabat*“, v hebrejskim: „*šebat*“. — „*Šebat*“ obsega polovico našiga prosenca in polovico svečana.

11. „*Vidil sim po noči*“ naslednjo perkazen, ko sim bil zbujen.

12. Ta „*mož*“, ki se spodej v 11. versti „*angelj Gospodov*“ imenuje, je Božje bitje, ki se je v vidni, pomenljivi podobi očakam in Mojzesu razodevalo, in se kmalo „*angelj Gospodov*“, kmalo pa naravnost „*Gospod*“ imenuje (1. Mojz. 16, 7. i. d. 2. Mojz. 3, 2. i. d.), kteri je izvoljeno ljudstvo vodil ino varoval. Po uku svetih očetov je bilo to Božje bitje, ktero se je perkazovalo in razodevalo, „*Beseda Božja*“, večni Sin Božji (Jan. 1, 11. 12. 41: 1. Kor. 10, 9.). — Mož je sedel na rudečim konji v pomenljivo znamnje kervave vojske in zmage zoper vse svoje sovražnike (4. Kralj. 3, 22. 23. Iz. 63, 1. 2.).

13. Mirte v dolini so podoba revniga stanú, v kterim so bili Judje po babilonski sužnosti.

14. „*in za njim so bili*“ angelji na rudečih, pisanih in belih konjih. — „*Rudeči, pisani konji*“ so podoba kervave vojske, „*beli konji*“ pa so podoba zmage in mirú. Gl. Skr. raz. 6, 2.

15. „*sim rekel*“ angelju, ki je z menoj govoril. Po misli sv. Hieronima je bil ta angelj Caharijev angelj varh, ki se mu je bil tudi perkazal v tej perkazni.

16. „*Jez li bom pokazal*“, t. j., povedal, kaj pomeni „*mož na rudečim konji*“ ali „*angelj Gospodov*“ in njegovi spremljavci.

17. „*de zemljo prehodijo*“, in Božje povelja dopolnujejo.

18. „*vsa zemlja*“, t. j., vse perzijansko kraljestvo ima prebivavce, in po vsim kraljestvu je mir. — Drugo leto Darijeviga kraljevanja je bil po vsim kraljestvu lep mir, in ljudstva tega kraljestva so bile srečne; le Judeja je bila v žalostnim stanu, Jeruzalem je bil še malo pozidan, zidanje hiše Božje je bilo prejenjalo, prebivavcov je bilo malo, in dežela je bila še veči del pustota.

19. „*To je že sedemdeseto leto*“, kar je bil Jeruzalem razvaljen po Nabuhodonozorji. — Angelj Gospodov (Mesija) prosi Boga (Očeta) za svoje ljudstvo, de naj se ga usmili.

Digitized by Google

je z menoj dobre besede govoril.[20])

14. Rekel pa je meni angelj, ki je z menoj govoril: Vpi, in reci: To govori Gospod vojskinih trum: Poganjam se za Jeruzalem in Sion z veliko gorečnostjo.[21])

15. In jezim se z velikim serdam nad bogatimi narodi;[22]) ker jez sim se malo jezil, oni so pa nesrečo poviševali.[23])

16. Zategavoljo to govori Gospod: Povernil se bom v usmiljenji k Jeruzalemu; in moja hiša bo v njem sozidana, pravi Gospod vojskinih trum, in merjevska vervica bo čez Jeruzalem potegnjena.[24])

17. Še vpi in reci: To govori Gospod vojskinih trum: Moje mesta bodo še obilno dobrot imele, in Gospod bo še Sion oveselil, in Jeruzalem zopet izvolil.[25])

18. In vzdignil sim svoje očí, ter sim gledal, in glej, *(bili so)* štirje rogovi.[26])

19. In sim rekel angelju, ki je z mano govoril: Kaj je to? In mi je rekel: To so rogovi, ki so Juda in Izraela in Jeruzalem razmetali.[27])

20. In Gospod mi je štiri kovače[28]) pokazal.

21. In sim rekel: Kaj pridejo ti delat? In on je djal, rekoč: To so rogovi, ki so Juda razmetali moža za možem, takó de nobeden izmed njih ni svoje glave vzdignil;[29]) ti pa so prišli une strašit, in de odbijejo rogé narodam, ki so vzdignili rog zoper judovsko deželo, de bi jo razmetali.[30])

---

20. Bog *„je odgovoril angelju“*, namreč Caharijevimu angelju varhu, ne pa *„angelju Gospodovimu“*, ker ta angelj (Mesija) je le zato Boga (Očeta) vprašal, de je uni angelj preroku odgovor nesel.
21. *„Dobre in tolažljive besede“*, ktere je bil angelj Chariju povedal (13. v.), so bile, de se namreč Bog z vso gorečnostjo poganja ter skerbí za srečo svojiga ljudstva.
22. *„nad bogatimi narodi“*, v hebrejskim: *„nad pokojnimi narodi“*, ki so po svojim bogastvu, v miru in pokoji ošabni.
23. *„jez sim se le malo jezil“* nad Judi, le malo sim jih hotel pokoriti po ptujih narodih; oni pa so jih zoper mojo voljo preveč stiskali, in neusmiljeno z njimi ravnali.
24. *„merjevska vervica bo čez Jeruzalem potegnjena“* v znamnje, kakó dolgo in široko se bode mesto zidalo.
25. *„izvolil“* sebi v sedež, kjer bo v tempeljnu prebival.
26. *„štirje rogovi“*, t. j., štiri močne Judam sovražne ljudstva, ktere so jih na vsih štirih straneh svetá obdajale.
27. Kaldejci in z njimi združeni narodi so Jeruzalem raznesli.
28. *„štiri kovače“*, t. j., štiri zmagavce teh štirih močí.
29. Sovražni narodi so Jude po deželah razkropili, in so jih takó terdo pod svojo oblastjo imeli, de se jim nihče ni upal ustavljati.
30. *„ti* (zmagavci) *so prišli“* pokončevat Judam sovražne narode.

Digitized by Google

II. Poglavje.

Mož z merjevsko vervico, bramba in slava noviga Jeruzalema.

1. In vzdignil sim svoje oči, ter sim gledal, in glej, *(bil je)* mož,[1]) in ta je imel merjevsko vervico v svoji roci.

2. In sim rekel: Kam greš? In mi je rekel: De zmerim Jeruzalem, in vidim, kolika je njegova širjava, in kolika njegova dolžína.

3. In glej, angelj, ki je z mano govoril,[2]) je odšel,[3]) in drugi angelj[4]) mu je naproti prišel.[5])

4. In mu je rekel: Teci, govôri s tém mladenčem,[6]) in reci: V Jeruzalemu bodo stanovali brez ozidja zavoljo obilnosti ljudi in živine v sredi njega.[7])

5. In jez bom njemu, pravi Gospod, ognjen zid krog in krog, in bom v časti v sredi njega.[8])

6. Oh, oh, bežite iz severne dežeše,[9]) govorí Gospod; zakaj na čvetere vetrove nebá sim vas razgnal, pravi Gospod.

7. O Sion, béži, ki prebivaš per babilonski hčeri;[10])

8. ker to pravi Gospod vojskinih trum: Po časti me je poslal k narodam, ki so vas obropali;[11]) kdor se namreč vas

1. „*mož*“, berž ko ne, „*angelj Gospodov*“. Gl. zgor. 1, 11.
2. Ta angelj je bil blezo Caharijev angelj varh. Gl. zgor. 15. razl.
3. je šel od mene k angelju, ki je Jeruzalem méril.
4. Ta angelj je bil blezo izmed spremljavcov tistiga angelja, ki je méril prostor za novi Jeruzalem.
5. „*mu je naproti prišel*“, de mu je poduk pernesel.
6. Po misli svetiga Hieronima je bil „*ta mladeneč*“ Caharija.
7. Novi Jeruzalem se ne smé z ozidjem obdati, de se bo mogel razširjati zavoljo obilnosti ljudi, ki se bodo vanj preselovali.
8. Jez ga bom varoval s svojo vsigamogočno roko, in bom v njem češen. — Očitno je, de tukaj prerok govorí od noviga Jeruzalema, ki se bo spremenil v cerkev Božjo, ktera se bo razširjala čez judovske meje po vsim svetu, in bo v sé sprejemala vse narode.
9. Té besede mérijo naj prej na Jude, kteri se še niso bili vernili iz babilonske sužnosti, v daljnim višim pomenu pa na vse, kteri se še niso podali v cerkev Božjo. — Zakaj se Babilon imenuje „*severna dežela*“, glej Jer. 1, 13. razl. 16.
10. O Judje, bežíte iz Babilona, de se rešite iz nesreče, ki ga bo zadela. — Babilončani so se bili namreč kralju Dariju uperli; na to je kralj mesto oblegel, njegovo ozidje poderl, Baalov tempelj razvalil, in veliko morijo napravil.
11. „*Po časti*“, t. j., po vaši častiti vernitvi iz sužnosti; ali pa: „*Po časti*“, ki sim jo z vašim izpeljanjem iz sužnosti dosegel, „*me je poslal k narodam*“, t. j., mene — angelja Gospodoviga — Mesija — Siña Božjiga — je Bog Oče poslal kaznovat sovražne narode. Dr. Loh in Reišl pa takóle: „*Po čast*“, t. j., de čast dosežem, „*me je poslal k narodam*“, de se namreč po kaznovanji Izraelovih sovražnikov veličastvo Božje razodeva. — Kristus bo konec časov kaznoval nekeršanske, njegovimu kraljestvu sovražne derhali.

Digitized by Google

dotakne, se dotakne punčice mojiga očesa;[12])

9. ker glej, jez vzdignem svojo roko nad njé, in bodo rop tém, kteri so njim služili; in spoznali bote, de me je Gospod vojskinih trum poslal.

10. Poj hvalo, in vesêli se, hči sionska; ker glej, jez pridem, in bom sred tebe stanoval, govorí Gospod.[13])

11. In veliko narodov se bo tisti dan Gospodu perdružilo, in bodo moje ljudstvo, in bom sred tebe stanoval; in zvedila boš,[14]) de me je Gospod vojskinih trum k tebi poslal.

12. In Gospod bo Juda[15]) kot svoj delež posestval v posvečeni deželi;[16]) in bo Jeruzalem še izvolil.[17])

13. Naj molči vse meso pred Gospodam; ker se je vzdignil s svojiga svetiga prebivališa.[18])

III. Poglavje.

Prerok vidi v perkazni vélikiga duhovna stati pred sodbo, in satana tožnika; Bog obljubi poslati Mesija.

1. In gospod[1]) mi je pokazal Jesusa,[2]) velikiga duhovna, stoječiga pred angeljem Gospodovim;[3]) in satan je stal ob njegovi desnici, de bi mu zoperval.[4])

2. In gospod[5]) je satanu rekel: Okréga naj te Gospod, o

---

12. kdor se namreč vas loti, ter vas preganja in zatéra, on se mojiga naj ljubšiga — mene samiga — loti, on mene žali.
13. Besede 10. in 11. verste so se le ob prihodu Kristusovim spolnile.
14. „*zvedila boš*“, hči sionska, judovska srenja, poslednji čas. Glej Oz. 8. pogl.
15. „*Juda*“, t. j., Jude, svoje spoznovavce.
16. „*v posvečeni deželi*“, v Palestini, v svoji cerkvi.
17. „*izvolil*“ v svoje prebivališe, in bo vedno ostal v svoji cerkvi.
18. Molčijo naj v svetim strahu vsi ljudje, ko pride z nebes Gospod razširjat novi Jeruzalem in kaznovat svoje sovražnike.
1. V hebrejskim: „*In on*“ i. t. d. Ta „*gospod*“ ali „*on*“ je bil blezo Caharijev angelj varh.
2. „*Jesus*“ ali „*Josva*“, sin Josedekov (Hag. 2, 3.), viši duhoven, je bil že koj spervenja z Zorobabelam v Jeruzalem prišel, in se je močno poganjal za zidanje hiše Božje.
3. „*pred angeljem Gospodovim*“, t. j., pred Sinam Božjim.
4. satan je višiga duhovna pred „*angeljem Gospodovim*“ tožil zavoljo njegovih grehov. Viši duhoven je imel dolžnost, ljudstvo grehov očiševati; ko pa té svoje dolžnosti ni mogel dopolnovati, ker tempelj ni bil še dozidan, je imel nad seboj grehe vsiga ljudstva (3. Mojz. 16, 21. i. t. d.), torej je stal pred „*angeljem Gospodovim*“ per sodbi v umazanih oblačilih (3. v.), ktere pomenijo njegov grešni stan. Tožnik satan je hotel, de bi Bog višiga duhovna precej končal, ker bi se potem zidanje sv. tempeljna še dalje odkladalo; satanu bi se bilo namreč naj bolje s tem ustreglo, de bi se ne bil tempelj nikdar zidal, ali pa vsaj njegovo zidanje še dolgo časa odkladalo (Dr. Loh in Reišl).
5. „*gospod*“, t. j., angelj Gospodov ali Mesija, Sin Božji.

Digitized by Google

satan,[6]) okréga naj te Gospod, ki je Jeruzalem izvolil.[7]) Ni li ta iz ognja potegnjen ogorek?[8])

3. In Jesus je bil oblečen v umazanih oblačilih,[9]) in je stal pred angeljem.

4. Ta pa je spregovoril, in je rekel njim, ki so pred njim stali, rekoč: Vzemite umazane oblačila z njega! Njemu pa je rekel: Glej, odvzel sim ti tvojo hudobijo, in sim te oblekel v praznične oblačila.[10])

5. In je rekel: Denite mu čisto ovijačo na glavo.[11]) In so mu djali čisto ovijačo na glavo, ter ga oblekli v oblačila; in angelj Gospodov je stal.[12])

6. In angelj Gospodov je zagotavljal Jesusa, rekoč:

7. To govorí Gospod vojskinih trum: Če boš po mojih potih hodil, in mojo službo opravljal; boš tudi ti mojo hišo sodil,[13]) in varoval moje preddvore,[14]) in ti bom dal spremljavce izmed téh, ki zdaj tukej stojé.[15])

8. Poslušaj, Jesus, véliki duhoven, ti in tvoji prijatli, ki per tebi prebivajo;[16]) ker ti možje so predpodobe.[17]) Glej namreč, jez **bom perpeljal svojiga Hlapca Vzhajočiga.**[18])

9. Ker glej, on je kamen, kteriga sim pred Jesusa položil;[19]) na tém enim kamnu je sedem

---

6. Bog naj te zapodí, in ti vso moč vzame.
7. „*ki je Jeruzalem izvolil*“ sebi v prebivališe, in hoče, de se zopet sozida s tempeljnam vred.
8. „*Ni li ta*“ viši duhoven že dovolj britkost in težav terpel, ter je bil iz ognja nadlog otét kakor ogorelo poleno? Perm. Amoz. 4, 11. (Dr. Loh in Reišl).
9. „*v umazanih oblačilih*“, ktere so podoba njegoviga grešniga stanú. Glej zgor. 4. razl. Iz. 4, 4. Prip. 30, 12.
10. Vse to je podoba odpušenja grehov in opravičenja.
11. „*ovijačo*“, turško kapo, ktera je podoba njegove dušne lepote, ker je bil že očišen grehov.
12. „*angelj Gospodov* (Sin Božji) *je stal*“ ko sodnik, v čigar imenu so njegovi služabniki višiga duhovna grehov očistili (Dr. Loh in Reišl).
13. „*boš tudi ti mojo hišo*“, t. j., moje ljudstvo sodil.
14. „*moje preddvore*“, t. j., moj tempelj z njegovimi preddvori (2. Kron. 19, 11: 23, 18. Jer. 29, 26.); opravljal boš duhovsko službo, imel boš vso duhovsko oblast.
15. „*in ti bom dal spremljavce*“, t. j., varhe izmed angeljev, ki so zdaj tukaj per meni.
16. „*tvoji prijatli*“, tvoji tovarši, duhovni, ki so per tebi.
17. „*ti možje*“, t. j., vi možje — duhovni — ste „*predpodobe*“ višiga Mesijeviga duhovstva.
18. poslal bom „*svojiga Hlapca*“, t. j., Mesija (glej Iz. 42, 1: 49, 3. 5: 50, 10: 52, 13: 53, 11.), „*Vzhajočiga*“, vzhajoče Solnce pravice, Kristusa (glej Luk. 1, 78.). Hebrejska beseda „*zemah*“ se lahko tudi prestavlja: „*mladiko*“, kakor se tudi Mesija imenuje per Iz. 4, 2. Jer. 23, 5: 33, 15.
19. „*Ker glej, on* (Mesija) *je kamen*“, podlagni kamen in vogelni kamen (glej Ps. 117, 22. Mat. 21, 42. Djan. ap. 4, 11. Rim. 9, 32. 33.), „*kteriga sim pred Jesusa*“, višiga duhovna, pred Jude sploh, položil, de naj bi nanj zidali novo judovstvo, vero duhá in resnice.

Digitized by Google

očés;[20]) glej, jez ga bom lepo obdelal, pravi Gospod vojskinih trum,[21]) in bom v enim dnevu hudobijo une dežele odvzel.[22])

10. Tisti dan, pravi Gospod vojskinih trum, bo prijatel prijatla vabil pod vinsko terto, in pod smokvino drevo.[23])

IV. Poglavje.

Prerok vidi svečnik s sedmerimi svetilnicami in oliki, iz kterih teče olje v svetilnice, kar pomeni, de bo Zorobabel z Božjo pomočjo tempelj zidal in dokončal.

1. In angelj, ki je z menoj govoril, se je vernil, in me je zbudil kakor človeka, kteri se zbudí iz svojiga spanja.[1])

2. In mi je rekel: Kaj vidiš? In sim djal: Glej, vidim ves zlat svečnik, in verh njega njegovo oljnico, in sedem njegovih svetilnic na njem, in sedem cevk k svetilnicam, ktere so verh njega.[2])

3. In dve oljki ste verh njega; ena na desni oljnice, in ena na njeni levi.

4. In sim odgovoril, in rekel angelju, ki je z menoj govoril, rekoč: Kaj je to, gospod moj?

5. In odgovoril je angelj, ki je z menoj govoril, in mi je rekel: Ali ne veš, kaj je to?[3]) In sim rekel: Ne, gospod moj!

6. In je odgovoril, in mi djal, rekoč: To govorí Gospod Zorobabelu, ter pravi: Ne z vojsko, ne s silo, ampak po mojim duhu, govorí Gospod vojskinih trum.[4])

7. Kdo si ti, velika gora, pred Zorobabelam? Ravnína boš![5])

---

20. Nekteri razlagavci si mislijo z očesi darove svetiga Duha, kteri je v Jezusu Kristusu bival v vsi popolnosti (Iz. 11, 2. 3. Jan. 3, 34. Perm. Skr. raz. 5, 6.); drugi pa si mislijo z očesi previdnost Božjo, ktera je nad tem kamnam čula.

21. jez sam bom Mesija z vsimi božjimi popolnamostmi previdil.

22. „*v enim dnevu*“, t. j., ob dnevu njegove smerti na križu.

23. To je podoba pokopa, mirú in sreče, ki bo po Mesijevi smerti odrešenim vernim došla.

1. Ob koncu poprésnje perkazni se je bil prerokov duh iz zamaknjenja vernil v svoj navadni stan, in angelj je bil od njega zginil. Nekoliko časa po tem pa spet angelj pride k preroku, ter zbudí njegoviga duhá iz navadniga stanú, ki se tukaj spanje imenuje; tadaj se prerok spet zamakne, in drugo perkazen vidi.

2. Prerok vidi v perkazni svečnik s sedmerimi svetilnicami, kakoršen je bil v svetišu (2. Mojz. 25, 31. i. d.), in nad njim tudi vidi oljnico (posodo za olje), iz ktere po sedem cevkah olje teče v sedmere svetilnice na svečniku. V oljnico nad svečnikam pa se je olje nabiralo po dveh cevkah iz dveh oljk, ki ste stale ob svečniku (3. v.).

3. „*Ali ne veš*“, ali ne razumeš, kaj to pomeni?

4. Ta perkazen pomeni, de Zorobabel ne bo s človeškim trudam tempeljna sozidal in nove judovske deržave ustanovil, ampak le z Božjo pomočjo. Svečnik je po tem takim podoba Zorobabeloviga dela, olje pa, ki iz oljk vanj teče, je podoba pomoči in milosti Božje.

5. Kaj so per toliki pomoči Božji vse zavére ali zaderžki? Vsi bodo zginili!

Digitized by Google

On bo postavil glavni kamen,[6]) in bo njegovo lepoto naredil enako lepoti *(perviga tempeljna)*.[7])

8. In Gospod je meni govoril, rekoč:

9. Zorobabelove roke so tej hiši dno postavile, in njegove roke jo bodo dokončale; in spoznali bote, de me je Gospod vojskinih trum k vam poslal.[8])

10. Kdo bi namreč zaničeval dni malih začetkov?[9]) Pa veselili se bodo, ter bodo vidili svinčnik v Zorobabelovi roci.[10]) Té sedmere očesa so Gospodove, ki preletajo vso zemljo.[11])

11. In sim odgovoril, in mu rekel: Kaj ste té dve oljki na desni svečnika in na njegovi levi?

12. In sim drugič spregovoril, in mu rekel: Kaj ste dve oljkini vejici, ki ste poleg dveh zlatih kljunov, v kterima ste cevki iz zlata?[12])

13. In mi je odgovoril, rekoč: Ali ne véš, kaj je to? In sim rekel: Ne, Gospod moj!

14. In je rekel: To sta dva sinova oljnata, ki stojita pred Gospodovavcam vse zemlje.[13])

V. Poglavje.

Prerok vidi leteče bukve in ženo v mérici, ktero odnesete dve drugi ženi v senaarsko deželo.

1. In sim se obernil, in sim vzdignil svoje oči, in sim vidil, in glej, leteče bukve.

2. In mi je rekel: Kaj vidiš? In sim djal: Jez vidim leteče bukve; njih dolžina je dvajset komolcov, in njih širjava deset komolcov.

3. In mi je rekel: To je prekletstvo, ki se izhaja čez vso deželo; ker bo vsak tat, kakor je tam pisano, sojen; in vsak

---

6. Zorobabel bo dozidal tempelj, ter bo nanj položil verhnji kamen.
7. Zorobabel bo tak lep tempelj sozidal, kakoršen je bil pervi Salomonov tempelj. V hebrejskim: *„On bo postavil glavni kamen z vpitjem: Sreča, sreča mu!“*
8. *„in spoznali bote“* iz dodelaniga tempeljna, de me je (govorí prerok) Bog k vam poslal, de je tedaj moje prerokovanje njegova beseda, torej resnično.
9. *„Kdo bi namreč zaničeval“* majhni začetek tempeljnoviga zidanja?
10. Bili ste žalostni, ko se je bil prejenjal tempelj zidati; pa veselili se bote, ko bote vidili Zorobabela z zidarsko méro v roci, t. j., ko bote vidili, de se pod njegovim vodstvam tempelj urno zida.
11. Vsigavidni Bog čuje nad Zorobabelam in zidanjem.
12. Cevki, po kterih je v oljnico ali v posodo nad svečnikam olje teklo (zgor. 2. razl.), ste imele na zgornjim koncu, kjer je iz oljk olje vanji teklo, podobo odpertih zlatih kljunov. V ta dva kljuna ste segale dve veji iz oljk, iz kterih je po teh dveh vejah olje v kljuna teklo.
13. *„sinova oljnata“*, t. j., sinova z oljem maziljena, berž ko ne, kralj Zorobabel in viši duhoven Jesus.

Digitized by Google

persegavec bo enako po tem sojen.[1])

4. Uno bom izpeljal,[2]) govori Gospod vojskinih trum, in bo prišlo v hišo tatovo, in v hišo njega, ki v mojim imenu po krivim persega, in bo v sredi njegove hiše prebivalo, ter pokončalo njo, in nje les, in nje kamne.[3])

5. In angelj, ki je z menoj govoril, je prišel, in mi je rekel: Vzdigni svoje oči, in poglej, kaj je to, kar izhaja?[4])

6. In sim rekel: Kaj je to? In je djal: To je mérica, ki izhaja. In je rekel: Ta je njih oko po vsi deželi.[5])

7. In glej, teža svinca se je pernesla, in glej, ena žena je v sredi merice sedela.[6])

8. In je rekel: Ta je hudobija. In jo je v sredo merice vergel, in svinčeno kepo v nje odpertino spustil.[7])

9. In sim vzdignil svoje oči, ter vidil; in glej, dve ženi ste prišle, in veter je bil v njunih perutnicah, in ste imele perutnice kakor perutnice jastrebove; in ste merico med zemljo in nebó vzdignile.[8])

10. In rekel sim angelju, ki je z menoj govoril: Kam té nesete merico?

---

1. Pomen: V letečih bukvah so zapisane vse pregrehe judovskiga ljudstva in kazni, ki ga bodo zadevale. Poglavitna greha tega ljudstva sta bila: nezvestoba do Boga, in krivica do bližnjiga. Judje so namreč zvestobo, ki so jo s persego Bogu obljubili, brezvestno prelamljali, svojiga bližnjiga pa goljufavali in odérali. Té dve pregrehi še zdaj gospodujete med tem zaverženim ljudstvam.
2. „*Uno*“ prekletstvo, zaverženje, namenjene kazni bom izpolnil nad tem nezvestim in krivičnim ljudstvam.
3. To prekletstvo, to zaverženje, ta namenjena kazen bo zadevala nezvesto in krivično ljudstvo, ter bo „*njegovo hišo*“, t. j., njegovo shodnico (sinagogo) do čistiga ukončala. Zaverženje judovske shodnice se je začelo izpolnovati ob pervim Kristusovim prihodu; popolnama pa bo ta shodnica ukončana ob koncu časov, ko se bodo ostanki Judov podali v Kristusovo cerkev.
4. „*je prišel*“ k meni iz perkazni; — „*kar izhaja*“, t. j., kar se kaže v perkazni?
5. V hebrejskim: „*To je efa, ki izhaja*“, t. j., ki se perkazuje. „*Efa*“ je bila méra za suhe reči. — „*Ta* (mérica) *je njih okó*“, t. j., oči Judov so obernjene na krivično méro, na goljufijo in odertijo po vsi deželi; oni vedno gledajo in pazijo, kakó de bi koga z méro prekanili in ogoljufali (Dr. Loh in Reišl).
6. žena je v mérici tako sedela, de je iz njé gledala. Ta žena je bila pomenljiva podoba judovskih krivic (Dr. Loh in Reišl).
7. Angelj je s svinčenim pokrovam ženo v mérici poveznil v znamnje, de je méra polna krivic.
8. Ženi, ki ste mérico kviško vzdignile in z njo zletele, pomenite dve močni, roparski ljudstvi, ki bote krivične in nezveste Jude iz njih dežele odpeljale, in med narode razkropile; — „*veter je bil v njunih perutnicah*“, to je podoba velike hitrosti, „*perutnice jastrebove*“ so podoba hitriga roparskiga ljudstva. Veliko razlagavcov si misli rimska cesarja Tita in Hadrijana, ki sta Jude po vsim svetu razvela.

Digitized by Google

11. In mi je rekel: De se ji hiša zida v deželi senaarski,[9]) | in de se tam uterdi, ter se dene na svoje stalo.[10])

VI. Poglavje.

Prerok vidi štiri s konji napreženе vozove. Bog ukaže preroku narediti kroni, in ji višimu duhovnu na glavo djati.

1. In sim se obernil, ter vzdignil svoje oči, in sim vidil,[1]) in glej, štirje vozovi[2]) pridejo izmed dveh gorá;[3]) in gori ste bile bronasti gori.[4])

2. V pervim vozu *(so bili)* rudeči konji,[5]) in v drugim vozu černi konji,

3. in v tretjim vozu beli konji, in v četertim vozu pisani konji, in močni.[6])

4. In sim odgovoril, in rekel angelju, ki je z menoj govoril: Kaj je to, gospod moj?

5. In angelj je odgovoril, in mi rekel: Ti so štirje vetrovi nebá, ki izhajajo, de stojé pred Gospodovavcam vse zemlje.[7])

6. V kterim so bili černi konji, so šli v polnočno deželo,[8]) in béli so šli za njimi, in pisani so šli proti poldanski deželi.[9])

---

9. „*Kam té* (ženi) *nesete mérico* (10. v.)? *In mi je rekel: V deželo senaarsko, de se ji* (ondi) *hiša zida*“. — „*Senaar*“ je staro ime babilonske dežele, in se tukaj imenuje namesti vsih daljnih dežel, kamor bodo nezvesti in krivični Judje razveti.

10. „*de se tam* (mérica) *uterdi*“, t. j., terdno postavi, de nepremakljivo stojí na svojim kraji. Kaj očitno zaznamnja ta polna, s svinčenim pokrovam povezнjena in terdno postavljena mérica krivične in nezveste Jude, ki so z Mesijevim umorstvam méro svojih pregreh napolnili, in si kazen — razkropljenje po vsim svetu s svojo terdovratnostjo tako rekoč uterdili; polna méra njih pregreh s kaznijo vred stanovitno na njih tičí.

1. „*sim vidil*“ v perkazni, ko sim bil zamaknjen.

2. „*štirje vozovi*“ so poleg 5. verste „*štirje vetrovi*“, kteri pomenijo kazni Božje. Gl. Jer. 49, 36. Dan. 7, 2. Skr. raz. 7, 1. Število „*štirje*“ pa pomeni prihod kazen Božjih od vsih straní.

3. Dvé gori ste bile po prerokovim razlaganji (spod. 14, 4.) dva verha razklane oljske gore, od nje razklanosti ali sedla dalje je bila dolina „*Josafat*“ ali sodnja dolina. Iz té doline bodo prišle kazni Božje nad sovražnike Božjiga kraljestva.

4. „*bronasti gori*“ pomenite, de Bog svoje kraljestvo s terdnim, neprederljivim ozidjem obdaja, ali s svojo nepremagljivo mogočnostjo varuje.

5. „*rudeči konji*“ pomenijo kervavo vojsko, „*černi konji*“ pa žalovanje narodov ob hudi kervavi vojski.

6. „*beli konji*“ so podoba zmage Gospodove, „*pisani konji*“ pa so vsih treh imenovanih barv, in so posebno močni.

7. „*de stojé*“, t. j., de čakajo povelja Božjiga, ter so pripravljeni, ga spolnovati.

8. „*v polnočno*“ ali „*severno deželo*“, t. j., v Babilonijo. — Babilonija je bila dvakrat tepena, po Perzijanih pod Ciram in po Grekih pod Aleksandram Vélikim.

9. „*proti poldanski*“ ali „*južni deželi*“, t. j., proti Egiptu. — Kaldejci in

Digitized by Google

7. Kteri so pa naj močnejši bili,[10]) so izhajali, in iskali iti, in preleteti vso zemljo. In je rekel: Pojdite, preletite zemljo; in so preleteli zemljo.[11])

8. In poklical me je, ter mi je djal, rekoč: Glej, kteri gredo v polnočno deželo, so upokojili mojiga duha v polnočni deželi.[12])

9. In Gospod mi je govoril, rekoč:[13])

10. Vzemi od preseljenih, od Holdaja, in od Tobija, in od Idaja, ki so prišli iz Babilona; in pridi tisti dan, ter pojdi v hišo Josija, sinú Sofonijeviga;[14])

11. in vzemi zlatá in srebrá, ter naredi krone,[15]) in deni jih na glavo Jesusu, sinú Josedekovimu, vélikimu duhovnu,

12. in govôri mu, rekoč: To pravi Gospod vojskinih trum, rekoč: **Glej, mož**[16]) *(bo prišel)*, **Vzhajoči**[17]) *(je)* **njegovo ime**; in namesto njega bo prirastel,[18]) in bo Gospodu tempelj zidal.[19])

13. In on bo Gospodu tempelj sozidal, in on bo nosil čast,[20]) in bo sedel, ter gospodoval na svojim prestolu;[21]) in bo duhoven na svojim sedežu,[22]) in edi-

---

Egipčani, naj veči sovražniki Izraeloviga ljudstva, se tukaj imenujejo namesti vsih sovražnikov Božjiga kraljestva,

10. *„naj močnejši“*, v sirski prestavi: *„rudeči“* (konji).

11. v pomenljivo znamnje, de bo kazen Božja zadevala vse narode, ki se ustavljajo Božjimu kraljestvu.

12. *„so upokojili mojiga duha“*, t. j., so utolažili mojo pravično jezo z dopolnjeno kaznijo. — Pomen vse prikazni je: Bog, kralj svojiga kraljestva, bo Jude in sploh vse narode, ki se njegovim naredbam ustavljajo, takó dolgo tepel in pokoril, dokler ne bo njegova pravica utolažena.

13. V naslednji prikazni Bog zapové preroku, de naj zlato in sreberno krono, ki so jo v sužnosti vjeti Judje naredili, višimu duhovnu Jesusu na glavo dene v pomenljivo znamnje, de kdej pride drugi viši duhoven, *„Vzhajoči“* (zgor. 3, 8. *„Mladika“*), kteri bo kraljevsko in viši duhovsko čast v sebi združil, tempelj Gospodov (sveto cerkev) zidal, in vse narode pod svojo oblast spravil.

14. Ti trije možje, Holdaj, Tobija in Idaja so bili poslanci v Babilonu ostalih Judov, in so od njih darove pernesli v Jeruzalem za tempelj, in so ko gosti stanovali v hiši višiga duhovna Josija.

15. *„naredi krone“*, blezo dvé kroni eno zlato, eno pa sreberno, in deni ji na glavo višimu duhovnu Jesusu v pomenljivo znamnje Mesijeve kraljéve in viši duhovske časti in oblasti.

16. *„Glej, mož“*, kteriga ti zdaj predpodobuješ, ker bo tudi on viši duhoven.

17. *„Vzhajoči“*, v hebrejskim: *„Zemah“*, t. j., *„Mladika“*. Gl. zgor. 3, 8.

18. *„namesti njega“*, namreč višiga duhovna Jesusa; v hebrejskim: *„iz svojiga kraja bo izrastla“*, namreč Mladika, t. j., Mesija.

19. *„bo Gospod tempelj zidal“*, tode ne iz lesa in kamna, ker tega bo Zorobabel sozidal (4, 8.), in Mesija s svojo pričujočnostjo poveličal (Hag. 2, 7—9. Malah. 3, 1.); ampak duhovni tempelj (sveto srenjo ali cerkev), kteri je bil že Davidu obljubljen. Gl. 2. Kralj. 7, 13.

20. *„čast“*, v hebrejskim: *„hod“*, kar pomeni slavo, veličastvo, kraljevo svetlost. Gl. 1. Kron. 29, 25. Ps. 20, 6.

21. *„na svojim prestolu“*, na svojim sedežu. Perm. Ps. 109.

22. Tudi v 109. Psalmu se Mesija imenuje duhoven.

Digitized by Google

nost v miru bo med téma dvema.[23])

14. In krone bodo Helemu, in Tobiju, in Idaju, in Hemu, sinu Sofonijevimu, spominek v Gospodovim tempeljnu.[24])

15. In kteri so deleč,[25]) bodo prišli, ter zidali v tempeljnu Gospodovim;[26]) in zvedili bote, de me je Gospod vojskinih trum k vam poslal.[27]) Zgodilo se bo pa to, če bote pokorni poslušali glas Gospoda, svojiga Boga.[28])

VII. Poglavje.

Poslanci vprašajo duhovne in preroke v Jeruzalemu, če se morajo Judje še dalje postiti tiste dni, ktere so se v sužnosti postili. Na to vprašanje jim prerok odgovorí, de sami posti brez poboljšanja serca Bogu niso prijetni, in de Bog zlasti hoče pravico in ljubezen do bližnjiga.

1. In zgodilo se je v četertim letu Darija kralja, je govoril Gospod Caharíju, četerti dan devetiga mesca, ki je kaslev.[1])

2. In so poslali[2]) k Božji hiši Sarasarja in Rogomeleka, in može, ki so bili z njim, prosit pred Gospodovo obličje;

3. de bi govorili z duhovni hiše Gospoda vojskinih trum, in s preroki, rekoč: Mi je li jokati v petim mescu, ali moram li posvečevati se, kakor sim že delal veliko lét?[3])

4. In Gospod vojskinih trum mi je djal, rekoč:

5. Govôri vsimu ljudstvu po deželi, in duhovnam, rekoč: Ko ste se postili, in jokali v petim in sedmim *(mescu)* téh sedem-

---

23. „*med téma dvema*“, t. j., med višim duhovnam Jesusam in Mesijem Jezusam Kristusam v tem oziru, ker je bil viši duhoven Jesus predpodoba naj višiga duhovna Jezusa Kristusa.

24. Tém možém in vsim drugim bote v tempeljnu obešeni kroni v spomin, de se bodo kdej vsi narodi pod tem naj višim duhovnam in kraljem zbrali. — „*Helem*“ se imenuje v 10. verstí „*Holdaj*“, „*Hem*“ pa Josija. Hebrejci so imeli pogostama po dvé imeni.

25. „*kteri so deleč*“ po svetu, t. j., daljni narodi.

26. „*bodo zidali*“ v Kristusu in po Kristusu njegovo cerkev.

27. Iz perstopa narodov v sveto cerkev bote spoznali in se prepričali, de sim svoje prerokovanje od Boga prejel.

28. Ta obljuba se bo vam spolnila, če bote po zapovedih Božjih živeli. Judje niso po zapovedih Božjih živeli, obljubljeno se je vender le spolnilo, tode ne za njé, ampak za narode, kteri so v cerkev Božjo stopili.

1. „*kaslev*“, mesec, ki obsega zadnjo polovico našiga listopada in pervo polovico našiga grudna.

2. „*so poslali*“ vnanji Judje, blezo tisti, ki so bili na Babilonskim ostali; v hebrejskim: „*poslal je Betel*“, t. j., prebivavci v Betelu so poslali (Dr. Loh in Reišl).

3. Odkar je bil tempelj v Jeruzalemu požgan in razvaljen, so se Judje v spomin té žalostne pergodbe postili vsako leto deseti dan petiga mesca (Jer. 52, 12.). Ko se je pa tempelj dodeloval, so poslali vprašat, če se morajo še tudi zdaj postiti imenovani dan (Dr. Loh in Reišl).

Digitized by Google

deset lét, ste se li zavoljo mene postili?[4])

6. In ko ste jedli in pili, ali niste za-se jedli, in zavoljo samih sebe pili?[5])

7. Niso li to besede, ki jih je Gospod govoril po poprêšnjih prerokih, ko se je v Jeruzalemu še prebivalo, in je še bogat bil, on in mesta okrog njega, in ko so bili prebivavci na poldanskim, in po planjavah?[6])

8. In Gospod je govoril Cahariju, rekoč:

9. To pravi Gospod vojskinih trum, rekoč: Pravične sodbe sklepajte, in milost in usmiljenje skazujte vsakter svojimu bratu.

10. In vdove, in sirote, in ptujca, in siromaka ne zatérajte; in nihče naj ne misli hudiga zoper svojiga brata v svojim sercu.[7])

2. Mojz. 22, 22. Iz. 1, 23. Jer. 5, 28.

11. Pa niso hotli poslušati,[8]) in so herbet kazali in se proč obračali, in so svoje ušesa mašili, de bi ne slišali.

12. In svoje serce so storili kakor demant, de bi ne slišali postave in besedí, ktere je poslal Gospod vojskinih trum v svojim duhu po nekdanjih prerokih; in prišla je velika jeza[9]) od Gospoda vojskinih trum.

13. In se je zgodilo, kakor je govoril, in niso poslušali, takó bodo klicali,[10]) in ne bom uslišal, pravi Gospod vojskinih trum.

14. Zato sim jih razkropil po vsih kraljestvih, ki jih ne poznajo; in dežela je bila po njih zapušena, de ga ni bilo, kteri bi tje in sem hodil, in djali so zaželeno deželo v pušavo.[11])

VIII. Poglavje.

Bog obeta Judam v novim Jeruzalemu veliko srečo, če bodo po njegovih zapovedih živeli.

1. In Gospod vojskinih trum je govoril, rekoč:

2. To pravi Gospod vojskinih trum: Poganjam se za Šion z

4. Judje so še tudi imeli poseben post tretji dan sedmiga mesca v spomin, ko je bil Godolija umorjen (Jer. 41, 1. i. d. 4. Kralj. 25, 1.). — Pomen: Ko ste se postili in žalovali, ali ste s tem tudi meni služili, in po mojih zapovedih živeli?

5. *„ko ste jedli in pili“* per svojih daritvah, t. j., ko ste svoje daritevske pojedine obhajali, ali jih niste le samó zato obhajali, de ste jedli in pili, in se razveseljevali, ne pa meni v čast, ne iz svetiga namena, de bi se poboljšali?

6. Ali ni Gospod že pred babilonsko sužnostjo po svojih prerokih učil, de mu samo opravljanje zunanjih šeg brez poboljšanja serca in brez ljubezni do bližnjiga ni všeč? Gl. Iz. 58, 3. i. d.

7. Zraven vestniga spolnovanja zapovedanih vnanjih šeg Bog zlasti hoče pravico in ljubezen do bližnjiga.

8. *„niso hotli poslušati“* opominjevanja in svarjenja prerokov.

9. *„so storili* (terde) *kakor demant“*; — *„velika jeza“*, t. j., velika kazen, ktera jih je zadela.

10. *„takó bodo klicali“*, t. j., takó bote klicali.

11. Ker je bilo veliko Judov v sužnost odpeljanih, veliko pa jih je zbežalo v bližnje dežele, zato je bila zala Palestina kakor pušava ali pustota.

Digitized by Google

veliko gorečnostjo,[1]) in se z velikim serdam zanj poganjam.[2])

3. To pravi Gospod vojskinih trum: Vernil sim se v Sion, in bom prebival v sredi Jeruzalema; in imenoval se bo Jeruzalem „mesto resnice“,[3]) in gora Gospoda vojskinih trum „posvečena gora“.[4])

4. To pravi Gospod vojskinih trum: Še bodo stanovali stari možje in stare žene na jeruzalemskih tergih, in mož s palico v svoji roki zavoljo visoke starosti.[5])

5. In mestni tergi bodo napolnjeni z dečki in deklicami, ki si bodo igrali na njegovih tergih.[6])

6. To pravi Gospod vojskinih trum: Ako se težko zdi v očéh ostankov tega ljudstva tiste dni, bo li težko v mojih očeh,[7]) pravi Gospod vojskinih trum?

7. To govorí Gospod vojskinih trum: Glej, jez bom rešil svoje ljudstvo iz vzhodnje dežele, in iz dežele solnčniga zahoda.[8])

8. In jih bom perpeljal, in bodo stanovali sred Jeruzalema; in bodo moje ljudstvo, in jez bom njih Bog v resnici in v pravici.

9. To pravi Gospod vojskinih trum: Naj se poterdijo vaše roke, ki slišite té dni té besede iz ust prerokov ob dnevu, ko je vstanovljena hiša Gospoda vojskinih trum, de se tempelj zida.[9])

10. Ker pred témi dnémi niso ljudje imeli zaslužka, tudi ne zaslužka z živino; in nihče, kdor je noter in ven hodil, ni imel mirú zavoljo nadloge;[10]) in izpustil sim vse ljudi, vsakiga zoper njegoviga bližnjiga.[11])

11. Zdaj pa jez ne bom, kakor poprêšnje dni, z ostanki tega ljudstva delal, govorí Gospod vojskinih trum;

12. temuč seme bo v miru,[12])

---

1. Z vso gorečnostjo se poganjam in skerbim za svoje ljudstvo.
2. „*z velikim serdam*“ (nad njegovimi sovražniki) *se zanj poganjam*“, ter ga jih varujem.
3. „*mesto resnice*“, t. j., mesto, kjer se bo resnica oznanovala.
4. „*posvečena gora*“, ali „*sveta gora*“, t. j., Mórija, kjer je bil tempelj zidan. Jeruzalem se bo imenoval „*mesto resnice*“ in „*sveta gora*“, ker se bo ondi rešenje dokončalo, in spočela sveta cerkev, ktera je steber in terdnost resnice (1. Tim. 3, 15.).
5. V novim Jeruzalemu bodo mestnjani dolgo živeli.
6. V novim Jeruzalemu bodo veliko otrók imeli, kar so si zlasti Judje v veliko srečo šteli. V višim pomenu to méri na rodovitnost svete cerkve.
7. Ostalim Judam se nemogoče zdí, de bi jim tolika sreča došla, Bogu pa je vse mogoče.
8. Jez bom rešil svoje ljudstvo iz vsih krajev, kjer so po svetu razkropljeni. Tudi to méri na sv. cerkev.
9. Serčni bodite, ki vse to slišite zdaj, ko se tempelj zida; čedalje bolje se vam bo godilo.
10. Prejden se je začel tempelj zidati, ljudje niso imeli nobeniga zaslužka ne z rokami in ne z živino; in nihče ni varno z doma in domu hodil zavoljo sovražnikov.
11. dopustil sim, de so si ljudje nasprotvali in krivico delali. Glej 1. Ezdr. pogl. 4. in 2. Ezdr. pogl. 4. Hag. 2, 16—18.
12. „*seme bo v miru*“ rastlo, setev bo dobro obrodila.

Digitized by Google

vinograd bo dajal svoj sad, in zemlja bo dajala svojo rastlino, in nebo bo dajalo svojo roso; in dal bom ostankam tega ljudstva posestvati vse to.[13])

13. In zgodilo se bo: Kakor ste bili prekletstvo med narodi, hiša Judova in hiša Izraelova: tako vas bom rešil, in bote blagodar; nikar se ne bojte, poterdijo naj se vaše roke![14])

14. Ker to pravi Gospod vojskinih trum: Kakor sim bil sklenil vas pokoriti, ko so me vaši očetje k jezi dražili, pravi Gospod vojskinih trum,

15. in se nisim usmilil: tako sim nasproti sklenil té dni, dobro storiti hiši Judovi in Jeruzalemu; nikar se ne bojte![15])

16. To so tedaj povelja, ki jih dopolnujte:[16]) Govorite resnico, vsakteri s svojim bližnjim; po resnici in po pravici k miru sodite per svojih vratih.[17])

17. In nobeden vas ne misli hudiga v svojim sercu zoper svojiga prijatla; in ne ljubite krive persege; vse to namreč je, kar sovražim, pravi Gospod.

18. In Gospod vojskinih trum je meni govoril, rekoč:

19. To pravi Gospod vojskinih trum: Post četertiga, in post petiga, in post sedmiga, in post desetiga *(mesca)* bo Judovi hiši v veselje in radost, in v veličastne godove; le resnico in mir ljubite![18])

20. To pravi Gospod vojskinih trum: Kdej bodo prišle ljudstva, ter bodo prebivale v mnozih mestih,[19])

21. in prebivavci se bodo vzdignili,[20]) ter med seboj porečejo: Pojdimo, in molimo pred obličjem Gospodovim, in išimo Gospoda vojskinih trum; tudi jez pojdem.[21])

22. In prišle bodo mnoge ljudstva in močni narodi iskat Gospoda vojskinih trum v Jeruzalemu, in môlit pred obličjem Gospodovim.

23. To pravi Gospod vojskinih trum: Tiste dni, kadar bo

---

13. „*vse to*“, vse té časne darí, kteri so podoba nebeških, večnih darov, ki jih Bog delí njim, ki po njegovih zapovedih živé.

14. „*bote blagodar*“ vsim narodam, ker izmed vas pride Mesija (Hag. 2, 5. i. d.); zatorej pridno dodelujte tempelj (Dr. Loh in Reišl).

15. Kakor gotovo sim svoje žuganje dopolnil nad vašimi nepokornimi očeti, ravno takó gotovo bom vam spolnil svoje obljube; zatorej ne zgubljajte serčnosti (Dr. Loh in Reišl)!

16. de bom vam vse to izpolnil, kar sim vam obljubil.

17. „*per vratih*“ svojih mest. Ondi so nekdaj sodbe sklepali.

18. Vaši postni dnevi, dnevi vašiga žalovanja, se bodo spremenili v veselje — v vesele praznike, če bote moje zapovedi zvesto dopolnovali (Dr. L. in R.).

19. V hebrejskim: „*Kdej bodo prišle ljudstva in prebivavci mnozih mest*“ môlit praviga Boga. — To se je nepopolnama spolnovalo tiste čase po babilonski sužnosti, ko je veliko ajdov hodilo molit v Jeruzalem; prav popolnama pa se je to spolnilo Mesijeve čase, ko so se ajdje podajali v Božjo cerkev. Gl. Iz. 2.

20. „*prebivavci*“, namreč ajdje, „*se bodo vzdignili*“.

21. „*tudi jez pojdem*“, poreče narod narodu, v Jeruzalem molit praviga Boga; tudi jez pojdem v cerkev Božjo.

Digitized by Google

deset ljudi izmed vsih narodovskih jezikov popadlo in zgrabilo za rob judovskiga moža,[22]) bodo rekli: z vami pojdemo;[23]) slišali smo namreč, de je Bog z vami.

IX. Poglavje.

Napoved kazni Božje prebivavcam v Hadrahu, Damasku, Ematu, Tiru in Sidonu; Mesijev prihod; Bog bo svoje izvoljeno ljudstvo varoval, in se zanj vojskoval, in mu bo dal veliko srečo.

1. Breme[1]) besede Gospodove nad deželo Hadrah,[2]) in nad Damask, na svojim počivališu;[3]) ker Gospod gleda na človeka, in na vse Izraelove rodove;[4])

2. tudi nad Emat *(ki je)* na njega pokrajinah,[5]) in nad Tir in Sidon; veliko modrost so si namreč perlastovali.[6])

3. Tir si je sozidal gradiše, in nakopičil srebra kakor persti, in zlata kakor blata na tergih.[7])

4. Glej, Gospod ga bo v posest vzel, in bo poterl na morji njegovo moč, in njega bo ogenj požerl.[8])

5. Askalon bo vidil, in se bo bal; in Gaza, ter bo zeló žalovala; in Akaron, ker njegovo upanje je osramoteno;[9]) in zginil

---

22. „*Tiste dni*“, zlasti Mesijev čas, se bo veliko veliko ljudi izmed vsih jezikov in narodov prijelo judovskih móž, v Mesijevim času — aposteljnov in učencov Gospodovih, poznejše — misjonarjev.

23. „*Z vami pojdemo*“ v Jeruzalem molit; z vami pojdemo v Kristusovo cerkev.

1. „*Breme*“, teža sklenjene in izrečene kazni Božje, ki pride nad imenovane dežele in mesta; v hebrejskim: „*Prerokovanje besede Gospodove zoper*“ i. t. d. Glej Iz. 13, 1. Jer. 23, 33.

2. „*Hadrah*“ je nam neznana dežela, morde blizo Damaska, ali pa si misli prerok s tem imenam Perzijo, ktere pa ni hotel naravnost imenovati, de ni Perzijanov zdražil zoper Jude (Dr. Loh in Reišl).

3. „*Damask*“ je bil izmed vélicih mest na Sirskim (Iz. 7, 8.), — „*na svojim počivališu*“, t. j., ležišu, na odmenjenim in perpravljenim kraji bo ležalo „*breme*“.

4. prav po besedi: „*ker Gospodovo oko je* (obernjeno) *na človeka*“, t. j., na ljudi sploh, tudi na nejevernike.

5. „*Emat*“ ali „*Hamat*“ je bila dežela, in se je mejila z Damaskam, in jo je enaka nesreča zadela.

6. in so bili zavoljo nje ošabni, ter so sebi vso čast perpisovali. Gl. Eceh. 28, 6. Prevzetnost je bila tedaj kriva njih padca.

7. Tir si je s kupčijo toliko bogastva perdobil. Eceh. 28.

8. To se je spolnilo po Aleksandru. Gl. Iz. 23. razl. 28.

9. „*Askalon* (filistejsko mesto) *bo vidil*“ padec tirskiga mesta, „*in se bo bal*“ svojiga padca; „*Gaza*“ (filistejsko mesto) bo vidila razvaljeno tirsko mesto, in „*bo zeló žalovala*“ po njem; „*in Akaron*“ (tudi filistejsko mesto) bo vidil razdjani Tir, in „*njegovo upanje* (v pomoč Tircov) *je osramoteno*“, t. j., bo zginilo. Feničani so bili po navadi zavezniki Filistejcov, ali pomagači v vojski; ko so bili tedaj Feničani premagani, je Filistejcam zginilo vse upanje v njih pomoč (Šolc).

Digitized by Google

bo kralj iz Gaze, in Askalon ne bo imel prebivavcov.[10])

6. In ptujic bo stanoval v Azotu,[11]) in pokončal bom prevzetnost Filistejcov.[12])

7. In vzel bom njegovo kri iz njegovih ust, in njegove gnusobe izmed njegovih zob, in tudi on bo pušen našimu Bogu, in bo kakor vojvoda na Judovskim,[13]) in Akaron bo kakor Jebusejic.[14])

8. In obdajal bom svojo hišo s svojimi vojšaki, ki hodijo in se vračajo;[15]) in zatéravec ne bo nič več nad nje hodil; ker zdaj bom s svojimi očmi gledal.[16])

9. Močno se vesêli, hči sionska,[17]) raduj se hči jeruzalemska! **Glej, tvoj Kralj**[18]) pride k tebi, pravičen je in Rešeník;[19]) on je reven,[20]) in sedeč na oslici, in sicer na mladim osličinim žebetu.[21])

10. In iztrebil bom vozove iz Efrajma, in konje iz Jeruzalema, in vojskini lok bo zlomljen;[22]) in on bo oznanoval narodam mir, in njegova oblast bo od morja do morja, in od rek do pokrajin zemlje.[23])

11. „Tudi ti[24]) boš izpustil po kervi svoje zaveze

10. Imenovane filistejske mesta je užugal Aleksander Véliki.

11. „*Azot*“ je bil majhno filistejsko mesto, Aleksander Véliki ga je premagal, in s ptujo derhalijo naselil.

12. „*prevzetnost Filistejcov*“, in njih bogastvo in vojskino moč.

13. „*vzel bom njegovo kri*“, t. j., Filistejcovo kri. — Malikovavci so kri malikam darovanih živál vživali in njih darovano meso jedli, ktero meso Bog tukaj „*gnusobo*“ imenuje. To kri in to meso bo Bog vzel Filistejcam iz ust, t. j., potrebil bo izmed njih malikovanje; — „*tudi on bo našimu Bogu pušen*“, t. j., tudi Filistejic se bo k pravimu Bogu spreobernil.

14. „*Akaron bo kakor Jebusejic*“, t. j., prebivavci v Akaronu bodo premagani, in se bodo z Judi zedinili, kakor so bili nekdaj Jebusejci premagani, in so se z Izraelci združili (2. Kralj. 5, 6.). — Jebusejci so bili nekdanji prebivavci v Jeruzalemu, in so ondi gospodovali. Kralj David jih je bil premagal; ko so se pa bili spreobernili, so bili sprejeti med izvoljeno ljudstvo. Arevna je bil kralj Jebusejcov. Gl. 2. Kralj. 24, 16. i. d. in 1. Kron. 21, 18.

15. „*ki hodijo*“ na stražo, „*in se vračajo*“ s straže v mesto. — Pomen: Jez sam bom svojo izvoljeno srenjo varoval (Perm. 2, 9.). V hebrejskim: „*Jez bom okrog svoje hiše* (okrog svojiga tempeljna) *postavil šotoriše zoper sem ter tje pohajajoče*“ sovražne trume.

16. „*ker zdaj*“, t. j., posihmal bom jez svoje varoval.

17. „*hči sionska*“, prebivavstvo na Sionu, v Jeruzalemu, izvoljena srenja!

18. „*tvoj Kralj*“, namreč obljubljeni Mesija. Perm. Ps. 44, 7.

19. „*Rešenik*“ človeštva iz oblasti greha (Dr. Loh in Reišl).

20. „*on je reven*“ ali „*ubožen*“, hebrejska beseda „*ani*“ pomeni tudi krotak, pohleven, obtežen; vse to naznanja revni, ubožni, nizki, s terpljenjem obteženi stan prihodnjiga Mesija. Gl. Iz. 53. pogl.

21. Beri spolnitev tega prerokovanja Mat. 21, 5. Jan. 12, 15.

22. „*Efrajm*“ naj močneji rod se tukaj imenuje namesti vsiga noviga Izraela. Ko bo Mesija novo kraljestvo mirú ustanovil (Jan. 14, 27.), se bo vse vojskino orožje iz njega iztrebilo (Iz. 2, 4: 11, 6. Mih. 4, 3.); zakaj Kristusovo kraljestvo — njegova sveta cerkev — ne potrebuje vojskiniga orožja (Dr. Loh in Reišl).

23. Mesijevo kraljestvo bo obsegalo vso zemljo (Dr. Loh in Reišl).

24. „*Tudi ti*“, o Mesija! ga nagovorí prerok (Dr. Loh in Reišl).

Digitized by Google

svoje jetnike iz jame, v kteri ni vode“.[25])

12. Obernite se k terdnjavi,[26]) vi navezani na upanje,[27]) tudi dans naznanim, de ti bom dvojno povernil.[28])

13. Ker napel sim si Juda kakor lok, napolnil sim Efrajma;[29]) in zbudil bom tvoje sinove, Sion, zoper tvoje sinove, o Grecija;[30]) in te bom napravil kakor meč junakov.[31])

14. In Gospod Bog se bo nad njimi prikazal, in njegova strela bo kakor blisk šinila; in Gospod Bog bo na trobento trobil, in pojde v viharji z juga.[32])

15. Gospod vojskinih trum jih bo varoval; in oni bodo požerli in pometali *(sovražnike)* s kamni iz frače; in bodo pili in se upijanili kakor z vinam, in bodo polni kakor daritevske skledice, in kakor rogovi per altarji.[33])

16. In Gospod njih Bog jih bo rešil tisti dan, kakor čedo svojiga ljudstva; ker sveti kamni se bodo vzdignili po njegovi deželi.[34])

17. Kaj je namreč njegova dobrota, in kaj njegova lepota, če ne žito izvoljenih, in vino, iz kteriga poganjajo device?[35])

---

25. *„boš izpustil“*, t. j., boš rešil po preliti kervi svoje z lastno kervjo sklenjene in poterjene zaveze (Mat. 26, 28.) *„svoje jetnike“*, t. j., vse ljudi, vjete v sužnosti greha ino satana, zlasti pa pravične stare zaveze iz predpekla, kjer so rešenja čakali (Dr. Loh in Reišl).

26. *„k terdnjavi“*, t. j., k Bogu, kteri je prava terdnjava ino skala (Ps. 17, 3.), vsigamogočni varh svojih služabnikov.

27. ki se terdno deržitè upanja v Mesija (Dr. Loh in Reišl).

28. *„ti bom dvojno“*, t. j., obilno povernil. Mat. 19, 29.

29. *„napolnil sim Efrajma“* kakor tul s pušicami.

30. *„o Grecija“*, t. j., o greška deželа (Jonija)!

31. Pomen: Judje bodo močno orožje v moji roci, s kterim bom Greke tepel. To méri na zmage Judov ob makabejskih časih.

32. Bog sam se bo vojskoval za svoje izvoljeno ljudstvo, in bo z viharno močjo pokončal (perm. Iz. 21, 1.) sovražnike, kterim bi se mirni Sion ne mogel braniti (Dr. Loh in Reišl.). — Viharji, ki z juga vlečejo, so v Palestini naj močneji (Job. 37, 9. Iz. 27, 8.), in so podoba strahovitne kazni Božje.

33. *„in oni* (Judje) *bodo požerli“*, t. j., pokončali sovražnike; — *„in bodo pili in se upijanili“*, v hebrejskim: *„in bodo pili in razsajali“*, kričali, noreli, kakor de bi bili pijani, ter se bodo dobljene zmage veselili; — *„in bodo polni“* kervi, t. j., bodo vsi kervavi po sekanji sovražnikov, *„kakor daritevske skledice“*, v ktere se per klanji darovane živine kri prestrega, *„in kakor rogovi“* na štirih voglih žgavniga altarja, kteri se per spravnih daritvah s kervjo namažejo. — Vse to pomeni silno hud, kervav boj (Šolc).

34. *„sveti kamni“*, v hebrejskim: *„kamni v kroni“*, t. j., izbrani judovski junaki se bodo vzdignili po vsi deželi.

35. Kakó bo Bog tisti čas pokazal svojo dobroto in lepoto? Dajal bo obilno žita in vina, de bo po njega vživanji izrastla izbrana, krepka mladina. Ob enim pa tudi te besede mérijo na presveto rešnje telo, ktero je hrana izvoljenih, kruh močnih, ino vino, iz kteriga poganjajo čiste duše.

Digitized by Google

X. Poglavje.

Prerok opominja Jude k molitvi, ker jim le Bog more pomagati, ne pa maliki in vedeževavci; Bog jih bo rešil ptujih gospodovavcov, in jih bo iz vsih krajev, kjer bodo razkropljeni, perpeljal v pravo domovíno.

1. Prosite Gospoda dežja v poznim času, in Gospod bo napravil sneg,[1]) in jim bo dal obilno dežja, slednjimu zeliše na polji.

2. Ker[2]) maliki so govorili prazne rečí,[3]) in vedeževavci so laží vidili,[4]) in sanjači so zastonj govorili, njih tolaženje je bilo nečimerno; zato so bili odpeljani kakor čeda;[5]) stiskani so bili, ker niso imeli pastirja.[6])

3. Nad pastirji[7]) se je moj serd vnel, in kozle bom obiskal;[8]) ker Gospod vojskinih trum bo obiskal svojo čedo,[9]) hišo Judovo, in jih bo enake storil svojimu zalimu konju v boji.[10])

4. Iz njega pride vogel,[11]) iz njega kol,[12]) iz njega bojni lok,[13]) iz njega slednji gospodovavec ob enim.[14])

5. In bodo kakor junaki, ki v boji mandrajo blato na cestah;[15]) in se bodo bojevali, ker bo Go-

---

1. „*sneg*“, v hebrejskim: „*bliske*“, ki dež napovedujejo.
2. Ker le Bog zamore dati, česar ga prosite, ne pa maliki in vedeževavci, kteri vas slepijo s praznim obetanjem.
3. „*maliki*“, v hebrejskim: „*terafim*“, t. j., hišni bogovi ali maliki (Oz. 3, 4.) „*so govorili*“, t. j., mališki popi so govorili v imenu malikov prazne rečí, ki se niso spolnile.
4. „*vedeževavci*“, prerokovavci so imeli lažnjive perkazni.
5. Dokler so se Judje malikov in vedeževavcov deržali, jih je Bog pokoril s sužnostjo.
6. „*niso imeli pastirja*“, kteri bi jih bil hudiga varoval, in za njih pravo srečo skerb imel. Gl. Eccli. 34, 5—10.
7. „*Nad pastirji*“, t. j., nad poglavarji, oblastniki, duhovni, kteri niso Božje čede po volji Božji pasli.
8. „*kozle*“, t. j., kneze, pervake, viši, „*bom obiskal*“ s šibo, z nadlogami (Eccli. 34, 17. 18.). — Ta podoba je posneta od kozlov, ki pred tropam hodijo.
9. „*bo obiskal svojo čedo*“ z milostjo, z dobrotami.
10. Judje se tukaj permérjajo zalimu konju, kteriga Gospod jezdi v boji, kar pomeni njih junaško slavo v boji.
11. „*Iz njega* (iz Juda) *pride vogel*“, t. j., poglavar, oblastnik, knez. Glej 1. Kralj. 14, 38.
12. „*iz njega kol*“ (steber), na kterim vse visi, se lahko nanj vse obesi, t. j., spet nek oblastnik ali viši.
13. „*iz njega bojni lok*“, t. j., iz njega bo izvirala vojskina moč.
14. Dr. Loh in Reišl pa to versto tako le razlagata: Iz hiše Judove pride vogelni kamen vsiga duhovniga poslopja — svete cerkve — (gl. zgor. 3, 9.), podpora (kol, steber) in branivec (bojni lok) tega poslopja, in ob enim tudi gospodovavec, kteri bo slednjiga sovražnika premagal.
15. „*mandrajo* (teptajo) *blato na cestah*“, t. j., sovražnike, ki se zaničevaje blato imenujejo.

Digitized by Google

spod z njimi;[16]) in jezdici na konjih bodo osramoteni.[17])

6. In poterdil bom hišo Judovo, in hišo Jožefovo[18]) bom otél; in jih bom domu perpeljal;[19]) ker se jih bom usmilil; in bodo, kakor so bili, preden sim jih bil zavergel;[20]) ker jez sim Gospod, njih Bog, in jih bom uslišal.

7. In bodo kakor Efrajmovi junaki,[21]) in njih serce bo veselo kakor od vina; in njih otroci bodo vidili, in se bodo veselili, in njih serce se bo radovalo v Gospodu.[22])

8. Zapiskal jim bom, in jih zbral, ker sim jih odrešil; in pomnožil jih bom, kakor so poprej namnoženi bili.[23])

9. In sejal jih bom med ljudstva,[24]) in v daljavi se bodo mene spominjali; in živeli bodo s svojimi otroci in se vernili.[25])

10. Ter jih bom nazaj peljal iz egiptovske dežele, in jih bom zbral izmed Asirijanov, in jih bom perpeljal v deželo galaajsko in na Libanon, in ne bo se našel prostor za-nje.[26])

11. On pojde skozi morsko ožino,[27]) in bo udaril morske valove, in osramotene bodo vse globočine reke,[28]) in ponižana bo

---

16. *„ker bo Gospod z njimi“*, ter jih bo podpéral s svojo pomočjo.
17. ošabni konjniki se bodo s sramoto pobrali z boja. Perm. Dan. 11, 40. To se je spolnilo makabejske čase (1. Mak. 4.).
18. *„hišo Judovo“*, t. j., Judovo kraljestvo, *„hišo Jožefovo“*, t. j., prebivavce nekdanjiga Izraeloviga ali Efrajmoviga kraljestva Gl. Amoz. 5, 6: 1. Mak. 5, 9—54.
19. kjer bo imel slednji Izraelec svoje posestvo.
20. in bodo v takošnim stanu, v kakoršnim so bili nekdaj.
21. Efrajmov rod je slovel zavoljo svoje junaške močí. Glej 5. Mojz. 33, 17. V hebrejskim: *„Enaki junakam bodo Efrajmovci“*, ki se bodo z Judi združili.
22. *„njih otroci“*, t. j., njih mlajši bodo z veseljem prejeto srečo vživali, in Gospoda za njo častili.
23. *„Zapiskal jim bom“* s pastirsko pišalko, t. j., poklical jih bom iz vsih krajev, kjer so razkropljeni. — To se je nekoliko spolnilo makabejske čase, ko se je veliko Izraelcov vernilo v svojo domovino, kadar so namreč slišali govoriti od slavnih zmag Makabejcov. Prerok pa ima memo tega pred očmi tudi Mesijev čas, zlasti poslednji čas, ko bo Bog vse Izraelce poklical v svojo cerkev. Perm. Oz. 11, 9. i. d. 14, 5. i. d. Amoz. 9, 13. i. d.
24. *„sejal jih bom med ljudstva“* kakor seme, de se ondi množijo. Dr. Loh in Reišl razlagata to versto: Odrešeni Izrael ne bo ostal le v kananski deželi, ampak se bo razkropil med vse narode, de tudi njé perdobiva Božjimu kraljestvu; izmed Izraela so šli aposteljni po vsim svetu, in so veliko otrók perdobili sveti cerkvi in nebeški domovini.
25. Nekteri pa prestavljajo to versto: *„In razsejal sim jih med ljudstva, in v daljavi so se mene spominjali; zato bodo živeli s svojimi otroci, in se bodo vernili“* v svojo domovino.
26. Ko se bo ves Izrael zbral iz egiptovske in asirske sužnosti, iz sužnosti greha, ne bo dovolj prostora našel v galaajski deželi in na Libanu, kjer je nekdaj prebival.
27. *„On pojde“*, t. j., Gospod pojde pred svojim ljudstvam *„skozi morsko ožino“*, skozi razdeljeno morje.
28. *„osramotene bodo“* (posušile se bodo) *vse globočine reke“* Jordana. Pre-

Digitized by Google

Asurjeva prevzetnost, in egiptovsko žezlo se bode umaknilo.[29])
12. Poterdil jih bom v Gospodu,[30]) in v njegovim imenu bodo hodili,[31]) pravi Gospod.

XI. Poglavje.

Palestina bo razrušena, in nje prebivavci pridejo zato sovražnikam v roke, ker bodo svojiga dobriga pastirja zavergli. Slabi pastirji bodo pokončani.

1. Odpri, Liban, svoje vrata, in ogenj naj povžije tvoje cedre.[1])
2. Tuli, jelka, ker je ceder padel, ker so mogočni pokončani;[2]) tulite, hrasti basanski, ker je uterjeni gojzd posekan.[3])
3. Razlega se tuljenje pastirjev, ker je njih veličanstvo razdjano; glasi se rjovenje levov, ker je pokončana košatost Jordana.[4])
4. To pravi Gospod moj Bog: Pasi klavno dróbnico,[5])
5. ktero so njé gospodarji brez usmiljenja klali in prodajali,[6]) rekoč: „Hvaljen bodi Go-

---

rok tukaj méri na čudovitno zgodbo, ko so šli Izraelci s suho nogo skozi rudeče morje in skozi Jordan, ter hoče s tem rêči, de je Bogu vse mogoče, in de bo vse — še tolike in tolike — zaderžke in opovire Izraelcam s poti spravil, ko pojdejo v obljubljeno deželo — v sveto cerkev.

29. „*žezlo*“, kraljeva palica. Pomen: Vsa sovražna oblast bo mogla Izraelcam jenjati, ko pojdejo v svojo domovino.

30. Močne jih bom storil s svojo vsigamogočno gnado.

31. „*Božje ime*“ je Božje bitje. Pomen: V Božjim bitji bodo hodili, pravično in sveto živeli, polni Božjiga spoznanja.

1. V poprêšnjim poglavji je prerok popisoval srečo, ki jo bo prenovljeni Izrael užival; tukaj pa napoveduje nesrečo tistim Izraelcam, kteri ne bodo glasú njim poslaniga pastirja poslušali (Dr. Loh in Reišl). — Ogenj v tej versti pomeni vojsko (Oz. 8, 14.), ki bode vso deželo pokončala.

2. Tudi naj močnejši bode ukončano, koliko bolj tudi ti!

3. „*Basan*“ se imenuje gorovje unstran Jordana. Gl. Am. 4, 1. Prerok vidi v duhu že spolnjeno, kar se bo še le zgodilo.

4. „*ker je njih veličanstvo razdjano*“, t. j., ker so njih lepi pašniki pokončani; — „*košatost Jordana*“, t. j., obrašeni bregovi ob Jordanu; levi bodo namreč rjuli po ukončani gošavi, kjer so se potikali in skrivali. — Iz vsiga prerokovanja se posname, de ima prerok rimsko vojsko pred očmi; Rimljani so namreč perderli s svojo vojsko od severne strani, z Libana v deželo, ter so jo pokončali, in poslednjič Jeruzalem in tempelj požgali in razvalili, Jude pa po vsim svetu razpodili.

5. „*Pasi klavno dróbnico*“, pasi v zaklanje namenjene ovce, pasi Izraelce, ktere njih viši zapeljujejo, in v pogubo peljejo. — Bog ukaže preroku v prikazni čedo pasti, ter naj s tem upodobuje ali pred oči stavi višiga pastirja, kterimu je vsa čeda izročena (v. 7.), in ki ima vso oblast (v. 8.). Ta pastir je božji Pastir, kteriga so že poprêšnji preroki napovedovali. Gl. Eceh. 37, 24. Jer. 23, 1—5.

6. „*njé gospodarji*“, t. j., deželski in duhovski predniki ali viši so ubogo Izraelovo ljudstvo derli, pačili in zapeljevali, za njegovo pravo srečo pa niso skerbi imeli.

Digitized by Google

spod, obogatéli smo“;[7]) in njé pastirji niso zanašali.

6. Tudi jez ne bom več zanašal prebivavcam po deželi, pravi Gospod; glej, jez bom dal ljudi, slednjiga njegovimu bližnjimu v roke,[8]) in njegovimu kralju v roke; in pokončali bodo deželo, in ne bom jih rešil njim iz roke.[9])

7. In zato sim pasel[10]) klavno dróbnico, o uboga čeda; in sim si vzel dve palici; eno sim imenoval „lepoto“, in drugo sim imenoval „vervico“;[11]) in sim pasel čedo.[12])

8. In tri pastirje sim v enim mescu potolkel, in moja duša se je od njih obernila, ker se je bila tudi njih duša do mene spremenila.[13])

9. In sim rekel: Ne bom vas pasel; kar umira, naj umerje; in kar se pobija, naj se pobije; in ostali naj žrejo — slednji meso svojiga bližnjiga.[14])

10. In sim vzel svojo palico, ktera se je „lepota“ imenovala, in sim jo zlomil,[15]) de raztergam svojo zavezo, ktero sim bil sklenil z vsimi ljudstvi.[16])

11. In bila je raztergana tisti dan;[17]) in takó so spoznali revni

7. „*obogatéli smo*“, t. j., veliko bogastva smo si perdobili; s tem namreč so si ga perdobili, ker so čedo strigli in molzli, per vsim pa le na svoj lastni dobiček gledali. Perm. Luk. 20, 47. Jan. 10, 8.

8. „*jez bom dal*“, t. j., jez bom dovolil, de se bodo Judje sami med seboj klali in morili. — To se je godilo v neprenehljivih in grozovitih uporih pred rimsko vojsko.

9. „*in njegovimu kralju v roke*“, namreč rimskimu cesarju, ki so ga Judje za svojiga kralja spoznali, ko so bili Kristusa zavergli (Jan. 19, 15.); — „*bodo pokončali* (sovražniki, Rimljani) *deželo, in ne bom jih rešil*“ namreč Judov sovražnikam iz roke.

10. „*zato sim pasel*“ v klanje odmenjene ovce, ker mi je bil Bog ukazal (4. v.), in ker niso imele praviga pastirja (5. v.), in jim je Bog pokončanje napovedal (v. 6.), zato tedaj sim prevzel pastirsko službo, ker sim upal jih rešiti.

11. „*lepoto*“, v hebrejskim: „*milost*“; — „*vervico*“, v hebrejskim: „*zedinjenje*“ ali „*združenje*“. Palici pomenite, de pastir ovcam milost in usmiljenje ponuja, in de je njegov namen, razkropljene ovce zbrati in zediniti.

12. Jezus Kristus, dobri pastir, je Judam milost in rešenje oznanoval (Luk. 4, 19.), in si je perzadeval, razkropljene Izraelove otroke zbrati (Jan. 10, 16.).

13. „*tri pastirje*“, namreč kraljevski, duhovski in preroški stan, „*sim v enim mescu*“, t. j., v kratkim času odpravil, ker so se mi bili uperli, in mi pokoršino odrekli. — Jezus Kristus je imenovane „*tri pastirje*“ — stanove judovskiga ljudstva — odvergel, ter je na njih mesto stopil. Gl. 1. Mojz. 49, 10. Ps. 109, 4: 5. Mojz. 18, 15.

14. Ker noče meni izročena čeda mojiga glasú poslušati (perm. 7. v. in 10. razl.), naj pride nad njo sodba Božja (v. 6.), ter naj jo pokončá kuga, meč in boj rojakov med seboj.

15. „*in sim jo zlomil*“ v pomenljivo znamnje, de sim čedi svojo milost odtegnil, in de je nočem nič več pasti z ljubeznijo.

16. „*z vsimi ljudstvi*“, t. j., z vsimi rodovi nekdanjiga Izraela (Dr. L. in R.).

17. „*tisti dan*“, ko sim bil čedo zapustil, in jo dal sovražnikam v roke, zlasti Rimljanam. — Prerok govorí v preteklim času, ker je v perkazni že spolnjeno vidil vse to, kar se bo še le godilo.

Digitized by Google

izmed čede, ki za-me marajo, de je beseda Gospodova.[18])

12. In sim jim rekel:[19]) Če se vam prav zdi, mi dajte plačilo; in če ne, pustite.[20]) In odtehtali so mi plačilo trideset srebernikov.[21])

13. In Gospod mi je rekel: Verzi to lončarju,[22]) lepo ceno! po kteri so me cenili.[23]) In vzel sim trideset srebernikov, in sim jih vergel v hišo Gospodovo lončarju.[24])

14. Na to sim zlomil svojo drugo palico, ktera se je „vervica“ imenovala, de razvežem bratovšino med Judam in Izraelam.[25])

15. In Gospod mi je rekel: Vzemi si še orodje neumniga pastirja.[26])

16. Ker glej, jez bom v deželi obudil pastirja, kteri zapušeniga ne bo obiskoval, razkropljeniga ne bo iskal, in potertiga ne bo ozdravljal, in tega, kar stoji, ne bo redil, temuč meso pitanih bo jedel, in njih parklje lomil.[27])

---

18. „*so spoznali revni izmed čede*“, t. j., nekteri ubogi in zaničevani izmed Judov so spoznali iz spolnovanja Božjih sodbá, de je bilo napovedovanje Božjih šib pravo in resnično prerokovanje, beseda Gospodova.

19. „*sim jim rekel*“, namreč upornikam izmed čede, nezvestim Judam.

20. Ménim, de sim vender káko plačilo zaslužil, ker sim dosihmal s toliko skerbjo in s tolikim trudam čedo pasel; če vam je prav, mi ga dajte; če mi ga pa nočete dati, ga sami imejte! — Te besede je lahko Kristus govoril ob koncu svojiga truda polniga življenja.

21. Terdovratni Judje so dali svojimu skerbnimu in za njih srečo vnetimu pastirju trideset srebernikov plačila, in s tem tudi slovó. S tem silo majhnim plačilam so mu razodevali svojo nehvaležnost in svoje naj veči zaničevanje. Po toliki ceni so sužnje prodajali in kupovali (2. Mojz. 21, 32.). Nekdaj so srebró in zlató tehtali.

22. „*Verzi to* (kervavo zasluženo plačilo) *lončarju*“, v hebrejskim: „*Verzi jih* (srebernike) *v zakladnico*“ jeruzalemskiga tempeljna.

23. S posmeham se plačilo imenuje „*lepa cena*“, ktero je dal Izrael svojimu pastirju za toliko težko službo; s to majhno ceno je tedaj Izrael pokazal, kakó malo ceni službo svojiga pastirja in tudi njega samiga. Pastirju dano plačilo se pa tudi res lahko imenuje „*lepa cena*“, ker se je za to ceno pot odperla k odrešenju vsiga sveta. Za to ceno je namreč Juda Iškarjot Judam pot kazal k Jezusu Kristusu, in jim ga je izdal v smert, po kteri nam je došlo rešenje (Dr. Loh in Reišl).

24. Sreberniki so bili verženi v tempelj, in po tem dani lončarju. Beri spolnitev tega prerokovanja Mat. 27, 3—10.

25. Bog je bil obljubil, de bode po babilonski sužnosti Jude in Izraelce v eno kraljestvo, namreč v Judovo, spet zedinil in združil; ko so pa Judje Mesija, svojiga Pastirja, zavergli, bo to zedinjenje Judov in Izraelcov v eno kraljestvo za vselej razvezano, in čeda bo po vsim svetu razkropljena (Dr. Loh in Reišl).

26. Vzemi si še orodje (debelo palico, robatíco) neumniga pastirja, kteri svojo čedo pretepa, ubija in razganja, ter s tem pred očí stavi slabe pastirje in nesrečo njim izročene čede.

27. S tem prerok popisuje malovredne pastirje (duhovsko in deželsko gosposko), kteri ne skerbijo za srečo sebi izročene čede, ampak le na svoj dobiček gledajo, ker čedo molzejo, derejo in se z njo mastijo.

Digitized by Google

17. O pastir in malik,[28]) ki čedo zapusti! meč *(pride)* nad njegovo roko, in nad njegovo desno oko![29]) Njegova roka bo usahnila ter se posušila, in njegovo desno oko bo otemnélo ter oslepélo.[30])

XII. Poglavje.

Vsi narodi, kteri bodo novi Jeruzalem — sveto cerkev — napadali, si bodo nesrečo in pogubo nakopavali; Bog bo svojo sveto srenjo varoval; ljudje vsih stanov se bodo z britko žalostjo spominjali Kristusove smerti.

1. Breme Gospodove besede nad Izraela.[1]) Takó govorí Gospod, kteri nebo razpenja, in zemljo vstanavlja, in stvári v človeku njegoviga duha.[2])

2. Glej, jez bom Jeruzalem[3]) napravil ko upijanljiv prag vsim ljudstvam okoli in okoli;[4]) pa tudi Juda bo med njimi, ki bodo Jeruzalem oblegali.[5])

3. In zgodilo se bo: Tisti dan bom dal Jeruzalem ko težek kamen vsim ljudstvam; vsi, kteri ga bodo vzdigovali, se bodo zeló ranili; in vse kraljestva po zemlji se bodo zoper njega zbirale.[6])

---

28. O pastir, ki si le podoba praviga pastirja! Poleg hebrejskiga: *„O pastir nečimernosti“*, t. j., o nečimerni, nič vredni pastir, ki imaš le samo ime praviga pastirja.

29. *„meč“*, t. j., kazen Božja bo zadela njegovo roko in njegovo desno oko, t. j., Bog mu bo vzel vso moč in spoznanje (Jer. 50, 35—38.). *„Roka“* pomeni moč, *„oko“* pa spoznanje.

30. Zgubil bo vso moč in vse spoznanje. — To se je spolnilo nad judovskimi učeniki. Slepi vodniki slepcov ne premorejo rešiti zmoteniga ljudstva iz njega pogube.

1. Prerokovanje nesreč, ki pridejo nad terdovratne Izraelce.

2. Takó govorí vsigamogočni Bog, kteri je nebó in zemljo in človeku dušo vstvaril.

3. *„Jeruzalem“*, t. j., izvoljeno srenjo, sveto cerkev.

4. *„upijanljiv prag“*, t. j., prag, ki človeka upijani ali omoti, de pade; v greški prestavi: *„prag, ki se verti“*, tedaj slednji pade, če nanj stopi; v hebrejskim: *„omotičen kelih“*, t. j., kelih z omotičnim vinam, kar je podoba velike nesreče (Ps. 59, 5. Iz. 51, 17.). Pomen tega je tedaj: Novi Jeruzalem (sveta cerkev) bo vsim narodam, ki bojo vanj (vanjo) butali, ter ga (jo) pokončati iskali, v omotico, v padec, v nesrečo in pogin. — To se je spolnovalo vse čase, in se še spolnuje vsaki dan nad sovražniki katoliške cerkve, ki jo s silo napadajo (Dr. Loh in Reišl).

5. *„pa tudi Juda“*, t. j., tudi Judje, tedaj domači bojo novi Jeruzalem oblegali; ne le ptuji narodi (neverniki in krivoverci), ampak tudi domači (katoličani) bojo sveto cerkev napadali (Dr. Loh in Reišl).

6. *„težek kamen“* za poskušanje telesne močí. — V Palestini so po mestih in po tergih ležali težki kamni, ktere so mladi ljudje vzdigovali, in s tem svojo moč poskušali (Sir. 6, 22.). — Pomen: Nad novim Jeruzalemam — nad cerkvijo — bojo vse sovražne kraljestva svojo moč poskušale, in se per tem poškodvale (Dr. Loh in Reišl).

Digitized by Google

4. Tisti dan, pravi Gospod, bom vse konje udaril s plašnostjo, in njih jezdice z norostjo;[7]) nad Judovo hišo pa bom odperl svoje oči,[8]) in vse konje ljudstev bom s slepoto udaril.

5. In Judovi vojvodi porečejo v svojim sercu:[9]) Močni so mi jeruzalemski prebivavci v Gospodu vojskinih trum, v svojim Bogu.[10])

6. Tisti dan bom Judove vojvode storil kakor ognjiše med lesam, in kakor gorečo baklo med senam;[11]) ter bodo žerli na desnici in na levici vse ljudstva krog in krog; in Jeruzalem bo zopet imel prebivavce na svojim mestu v Jeruzalemu.[12])

7. In otél bo Gospod Judove šotore,[13]) kakor nekdaj, de se hiša Davidova ne bo ošabno hvalila, in de se prebivavci v Jeruzalemu ne bodo povzdigovali zoper Juda.[14])

8. Tisti dan bo Gospod varoval jeruzalemske prebivavce,[15]) in kdor se bo izmed njih tisti dan opotékal, bo kakor David; in Davidova hiša bo kakor Božja *(hiša)*, kakor angelj Gospodov pred njih obličjem.[16])

9. In zgodilo se bo tisti dan: Iskal bom pokončati vse narode, ki pridejo zoper Jeruzalem.

10. In izlil bom na Davidovo hišo in na jeruzalemske prebivavce[17]) Duha gnade in prošnjá;[18]) in gledali bodo[19]) v

---

7. Sovražni vojski bom vzel vso moč in razumnost.
8. Judam bom svojo milost skazal, ter jih bom sprejel v svojo cerkev zlasti poslednji Mesijev čas na zemlji.
9. „*porečejo*“ sami per sebi tisti čas obiskanja Božjiga.
10. Naši rojaki v novim Jeruzalemu — v cerkvi Božji — so močni v Bogu, tudi mi se jim perdružímo.
11. „*baklo med senam*“, v hebrejskim: „*baklo med snopi*“.
12. Judovi vojvodi v novim Jeruzalemu bodo enaki ognju, ki vse požge; torej jih sovražniki ne bodo môgli premagati. — Vsi sovražniki bodo pokončani, novi Jeruzalem — sveta cerkev — pa ostane. Perm. Mat. 16, 18. (Dr. Loh in Reišl).
13. „*Judove šotore*“, t. j., Jakopove šotore, judovsko ljudstvo.
14. Bog sam bo sprejel Jude v svojo cerkev in sicer takó očitno, „*de se hiša Davidova*“, t. j., sveta srenja (knezi, škofje svete cerkve. Dr. Loh in Reišl), in „*prebivavci v* (novim) *Jeruzalemu*“, t. j., kristjani, ki so že v pravi cerkvi, ne bodo môgli hvaliti, de so le oni sami zveličanja deležni. Gl. Rim. 11. pogl.
15. „*jeruzalemske prebivavce*“ in med njé sprejete Jude.
16. „*kdor se bo izmed njih tisti dan opotékal*“, t. j., tisti čas posebniga varstva Božjiga bo tudi slabotni kakor junak David, ki je Golijata premagal; — „*in Davidova hiša*“, t. j., vsa izvoljena srenja (cerkev) bo kakor nepremagljiva hiša Božja, enaka uni srenji, pred ktero je „*angelj Gospodov*“ (Sin Božji) hodil, ter jo varoval ino rešil. Gl. 2. Mojz. 23, 20. i. d.
17. „*na Davidovo hišo in na jeruzalemske prebivavce*“, t. j., na vso sveto srenjo (cerkev) poslednji čas.
18. „*Duha*“, ki jo bo navdal z gorečnostjo za čast Božjo in s kesam ali z žalostjo nad grehi.
19. „*in gledali bodo*“ udje svete srenje, zlasti pa nekdanji Judje, ker so oni

Digitized by Google

mene,[20]) kteriga so prebodli;[21]) in močno bodo jokali po njem,[22]) kakor po edinorojenim, in žalovali bodo po njem, kakor se po navadi žaluje ob smerti pervorojeniga.[23])

11. Tisti dan bo veliko plakanje v Jeruzalemu, kakor plakanje v Adadremonu na planjavi magedonski.[24])

12. In dežela bo plakala, vsaka družina posebej:[25]) družina hiše Davidove posebej, in njih žené posebej;

13. družina hiše Natanove posebej, in njih žené posebej; družina hiše Levijeve posebej, in njih žené posebej; družina Semejeva posebej, in njih žené posebej.[26])

14. Vse druge družine, družine in družine posebej, in njih žené posebej.

XIII. Poglavje.

Bog bo v Davidovi hiši (v svoji cerkvi) odperl studenec svojih gnad v očiševanje grešnikov, bo iztrebil iz noviga Jeruzalema malikovanje in krive nauke, bo udaril svojiga pastirja, in čeda se bode razkropila, dva dela Judov bota končana, in le en del bo otét.

1. Tisti dan[1]) se bo odperl studenec Davidovi hiši in jeruzalemskim prebivavcam v očiševanje grešnika in kervotočne.[2])

2. In zgodilo se bo tisti dan, pravi Gospod vojskinih trum: Imena malikov bom iz dežele iztrebil, de ne bodo nič več v spominu; in lažnjive preroke in nečistiga duha bom iz dežele spravil.[3])

3. In zgodilo se bo, če bo

Gospoda — ne le po duhovno s svojimi grehi, ampak še celó tudi po telesno umorili.

20. Tukaj govorí Sin Božji Jezus Kristus.

21. „*kteriga so prebodli*“, križali vaši očetje. Jan. 19, 37.

22. „*bodo jokali po njem*“, t. j., po meni.

23. Z britko žalostjo se verni kristjani spominjajo silovitne smerti Jezusa Kristusa, kteri je po svoji božji natori Edinorojeni, po človeški pa Pervorojeni (Kološ. 1, 15. 18.).

24. „*kakor plakanje*“ po pobožnim kralji Josii (4. Kralj. 23, 29: 2. Kron. 35, 22—25.) „*v Adadremonu*“, blezo v majhnim tergu na imenovani planjavi.

25. Plakanje bode splošno po vsih družinah.

26. Ljudje vsih stanov bodo plakali, kralji in vladarji (hiša Davidova), duhovni in leviti (hiša Levijeva), visoki in nizki, bogati in revni, zlasti pa ženske. Glej Luk. 23, 28. 48. 55. (Dr. Loh in Reišl).

1. To in naslednje do 7. verste gré še k poprêšnjimu pogl.

2. V novim Jeruzalemu — v sveti cerkvi — bo tekel studenec v očiševanje grešnikov in grešnic, zato bo očiševanje telesne nečistobe (3. Mojz. 11—15. pogl.), ki je nasledek in podoba grehov (3. Mojz. 11. pogl. 1. razl. in 13. pogl. 5. razl.), nehalo per Judih, ker bodo v studencu svetiga kersta očišeni izvirniga greha in vsih druzih pred kerstam storjenih grehov.

3. Iz noviga Jeruzalema — iz svete cerkve — bom iztrebil malikovanje, krive

Digitized by Google

kdo v prihodnje prerokoval, mu porečeta njegov oče in njegova mati, ki sta ga rodila: „Ne boš živel, ker si laž govoril v Gospodovim imenu“; in prebodla ga bota njegov oče in njegova mati, njegova rodnika, če bo prerokoval.[4])

4. In zgodilo se bo: Tisti dan se bodo sramovali preroki, slednji svojiga videnja, de je prerokoval;[5]) tudi se ne bodo ogrinjali z raševnatim plajšem,[6]) de bi lagáli;

5. temuč *(slednji)* poreče: Nisim prerok, kmetišk človek sim, ker Adam je moj zgled z mladiga.[7])

6. In se mu poreče: Kaj so tiste rane na sredi tvojih rok? In poreče: S temi sim bil ranjen v hiši tistih, ki so me ljubili.[8])

7. Meč, vzdigni se nad mojiga pastirja,[9]) in nad moža, kteri se mene derži,[10]) pravi Gospod vojskinih trum; udari pastirja, in ovce se bodo razkropile; in obernil bom svojo roko proti malim.[11])

8. In zgodilo se bo po vsi deželi, pravi Gospod: Dva dela bota v nji razkropljena,[12]) in bota

nauke in *„nečistiga duha“*, satana, ker mu bom vso moč do rešenih in očišenih ljudi poterl. Gl. Mat. 10, 1. Luk. 10, 17. (Dr. Loh in Reišl).

4. Tisti čas bodo za razodeto čisto resnico takó vneti, de bodo še celó starši svoje lastne okroke po Mojzesovi postavi kaznovali, ter jih umorili (5. Mojz. 13, 6—10: 18, 20.), ali pa jih le ranili (gl. spod. v. 6.), ako bi zoper resnico učili.

5. Tisti čas se bodo krivi preroki sramovali svojih izmišljenih naukov, ktere so razglašali in razširjali.

6. *„z raševnatim plajšem“*, s kakoršnim se krivi preroki ogrinjajo, in ubogo ljudstvo slepijo in zapeljujejo.

7. slednji se bo sramoval povedati, de je bil kriv prerok, učenik krivih naukov, torej poreče: *„Nisim prerok“*, t. j., nisim nikoli v preroško šolo hodil; z mladiga si z obdelovanjem svojiga poljá kruha služim, kakor nekdaj Adam.

8. Ako mu kdo poreče, če nisi izmed krivih prerokov, kakó pa je to, de si ranjen na svojih rokah? Na to vprašanje bo z veliko sramožljivostjo očitno spoznal svojo zmoto, ter poreče, de so ga njegovi domači ranili zavoljo njegovih krivih naukov. — To versto obrača cerkev v duhovskih molitvah na presvete Kristusove rane.

9. De bi se pa vse to kmalo spolnilo in novimu Jeruzalemu došlo, kar mu Bog v poprêšnjim prerokovanji obeta, zatorej zakliče Bog meču, de naj se vzdigne nad njegoviga božjiga Pastirja (Mesija), ter naj ga umorí; ker se bo le po njegovi smerti studenec božjih gnad v novim Jeruzalemu odperl (1. v.).

10. *„nad moža“*, t. j., nad človeka, nad *„Sina človekoviga, — „kteri se mene derži“*, kteri je z menoj združen, v hebrejskim: *„nad moža moje družbe“*, ki je z menoj enake natore in enaciga bitja, tedaj *„Božji Sin“*. Ta pastir je tedaj Bog in človek, namreč Jezus Kristus.

11. *„udari“*, o meč! *„pastirja“*, t. j., silovitna smert naj zadene pastirja, ker je moja volja, de umerje (Jan. 19, 11.), *„in ovce se bodo razkropile“*, te besede Jezus Kristus sam nase obrača (gl. Mat. 26, 31. Mark. 14, 27.); — *„obernil bom svojo roko proti malim“*, t. j., ubogi, ponižni, verni čedi bom svojo pomoč skazal. Gl. Luk. 12, 32. Djan. ap. 2, 14. i. d.

12. *„bota v nji razkropljena“*, v hebrejskim: *„bota iz nje iztrebljena“*.

Digitized by Google

zginila, in tretji del bo v nji pušen.[13])

9. In tretji del popeljem skozi ogenj, in jih bom čistil, kakor se srebro čisti; in jih bom skušal, kakor se zlato poskuša.[14]) On bo klical moje ime, in jez ga bom uslišal.[15]) Porečem: Moje ljudstvo si; in on poreče: Gospod je moj Bog.

XIV. Poglavje.

Velika nesreča bo Jeruzalem zadela, Bogu zvesti se bodo rešili, neverniki bodo pokončani, veliko pa se jih bo spreobernilo.

1. Glej, Gospodovi dnevi pridejo,[1]) in tvoj rop bo razdeljen v sredi tebe.[2])

2. In zbral bom vse narode v boj zoper Jeruzalem, in mesto bo vzeto, in hiše bodo razdjane, in žené bodo oskrunjane;[3]) in polovica mesta pojde v sužnost, drugo ljudstvo pa ne bo mestu vzeto.[4])

3. In Gospod pojde, in se bo bojeval zoper une narode, kakor se je bojeval ob dnevu boja.[5])

4. In njegove noge bodo stale tisti dan na oljski gori, ki je Jeruzalemu nasproti na vzhodnji strani; in oljska gora se bo razklala po svoji sredi proti vzhodu in proti zahodu, in silno velika dolina se bo naredila, in polo-

---

13. Dvé tretjini ljudi bo pomerlo za kugo, lakoto in pod mečem, in le tretji del bo ostal per življenji. Perm. Eceh. 5, 12. To se je spolnilo ob judovski rimski vojski.

14. Tretji del so po vsim svetu razkropljeni Judje, ki jih Bog čisti po mnozih stiskah in težavah. — Dr. Loh in Reišl pa míslita, de je ta „*tretji del*“ vérna srenja kristjanov, ki jih Bog očišuje v razbeljeni peči mnoziga terpljenja, kakor se očišuje srebro in zlato v ognji. Perm. Sir. 2, 4. Temu enako je Kristus vernim napovedal. Beri Mat. 10, 17. i. d. Luk. 14, 27. Jan. 16, 2.

15. „*On*“, namreč ta mali del (cerkev) se bo stanovitno deržal svojiga Boga, ter ga bo mòlil ko svojiga ediniga Gospoda in Zveličarja; zato bo pa tudi Gospod svoje zveste usliševal, in jih ko svoje ljudstvo oblagodarjal. Gl. Oz. 2, 24. Joel. 2, 32. (Dr. Loh in Reišl).

1. „*Dnevi Gospodovi*“ se imenujejo čas, kadar se Gospod poveličuje ali s skazovanjem svojih dobrot ali pa s kaznovanjem hudobnežev, ker s tem razodeva zlasti svojo vsigamogočnost, dobrotljivost in pravico.

2. „*tvoj rop*“, o Jeruzalem! „*bo razdeljen*“, t. j., kar si si nagrabil, ti bodo sovražniki pobrali (Šolc).

3. Dopustil bom, de bodo ajdovski narodi še enkrat Jeruzalem oblegali, užugali, razdjali in ondi ostudnosti počenjali.

4. „*drugo ljudstvo pa ne bo mestu vzeto*“, t. j., ne bo pokončano. Tretji del ljudstva bo ostal per življenji. Gl. zgor. 13, 8.

5. Po razdjanim Jeruzalemu se bo Gospod za ostalo ljudstvo (za svojo zvesto in verno srenjo — cerkev) bojeval zoper ajdovske narode, kakor nekdaj, ko je Faraona z njegovo vojsko vred zagernil z valovi v rudečim morji.

Digitized by Google

vica gore se bo odločila proti severju, in polovica njé proti jugu.[6])

5. Na to bote bežali v dolino teh gorá, ker bo dolina med gorama segala do bližnjiga *(mesta)*;[7]) in bežali bote, kakor ste bežali pred potresam ob času Ozija, judovskiga kralja;[8]) in prišel bo Gospod, moj Bog, in vsi svetniki z njim.[9])

6. In zgodilo se bo tisti dan: Ne bo svetlobe, ampak mraz in led.[10])

7. In bo en dan, ki je Gospodu znan, ki ne bo ne dan ne noč;[11]) ob večernim času pa bo svetloba.[12])

8. In zgodilo se bo tisti dan: Žive vodé bodo tekle iz Jeruzalema, njih polovica proti vzhodnjimu morju,[13]) in njih polovica proti naj zadnjimu morju;[14]) oné bodo po leti in po zimi.[15])

9. In Gospod bo kralj čez vso zemljo; tisti dan bo en sam Gospod, in njegovo ime bo eno.[16])

10. In vsa dežela se bo vernila tje do pušave, od hriba do Remona proti južni strani od Jeruzalema;[17]) in bo povikšan, in bo stal na svojim mestu od Benjaminovih vrat tje do mesta poprêšnjih vrat, in tje do vogelnih vrat, in od stolpa Hananeela tje do kraljevih tlačivnic.[18])

---

6. Sovražniki bodo prebivavce noviga Jeruzalema od vsih stranî obdajali in stiskali. Tadaj bo Gospod z nebés na oljsko goro stopil, ter jo bo razklal v dva dela; en del se bo umaknil proti jugu, en del pa proti severju; s tem se bo naredila dolina, in skozi to dolino bodo verni sovražnikam ubežali. To pomeni, de bo Bog s svojo vsigamogočnostjo odperl pot iz stiske svojim vernim, in jih bo rešil sovražnikam iz rok tudi tadaj, ko se jim bo celó nemogoče zdelo, de bi bilo zanje rešenje še mogoče (Dr. Loh in Reišl).
7. *„do bližnjiga“* mesta, kjer bote stiskani; Dr. Loh in Reišl pa prestavljata: *„do bližnje“* doline, kjer ni sovražnikov; v hebrejskim: *„do Azala“*, nekiga kraja, kjer bote varni pred sovražniki.
8. Zastran tega potresa glej Amoz. 1, 1. drugo razlago.
9. *„prišel bo Gospod“* k sodbi, obdan s svojimi angelji.
10. dokler bo sodba terpela, ki se v 12. v. i. d. popisuje.
11. Le en dan bo, ko bo Gospod sodil svoje sovražnike, in ta dan se ne bo delil v dan in noč, ampak bo le noč.
12. po dokončani sodbi bo zvečer svetloba.
13. *„proti vzhodnjimu morju“*, t. j., proti mertvimu morju.
14. *„proti naj zadnjimu“*, t. j., medzemeljskimu morju.
15. *oné bodo po leti in po zimi“* tekle po vsi deželi; ne bodo nikoli posahnile, ne zamerznile. — Té žive vodé pomenijo živi in neusahljivi studenec božjih gnad v Mesijevim kraljestvu — v njegovi cerkvi.
16. To méri na tisti presrečni čas Mesijeviga kraljestva, ko bo le en hlev in en pastir. Perm. Ps. 21, 28. 29.
17. *„vsa dežela se bo vernila“*, t. j., vsi iz dežele pregnani prebivavci se bodo vanjo vernili, in bodo v nji prebivali *„tje do* (arabske) *pušave“*, namreč *„od hriba* (v hebrejskim: *„od Gebe“*, ki je na severni palestinski meji) *do Remona“* mesta na južni palestinski meji, t. j., po vsi Palestini od severja do juga bodo prebivavci. V hebrejskim: *„In vsa dežela se bo spreobernila v ravnoto od Gebe do Remona proti jugu od Jeruzalema“*, t. j., vsi nasprotljeji bodo zginili od svete srenje.
18. Vse bo ravno po deželi, le Jeruzalem *„bo povikšan“* (Iz. 2, 2.), ko sre-

Digitized by Google

11. In bodo v njem prebivali, in prekletstva več ne bo, temuč Jeruzalem bo varen stal.[19])

12. In to bo nadloga, s ktero bo Gospod udaril vse narode, ki so se zoper Jeruzalem bojevali:[20]) Sušilo se bo meso slednjimu, ki bo še na svojih nogah stal, in usušile se bodo njegove oči v svojih votlinah, in usušil se bo njih jezik v njih ustih.[21])

13. Tisti dan bo Gospod napravil velik hrup med njimi, in zagrabil bo mož roko svojiga bližnjiga, in bo položil svojo roko na roko svojiga bližnjiga.[22])

14. Pa tudi Juda se bo zoper Jeruzalem bojeval; in nabralo se bo bogastvo vsih narodov okoli in okoli, zlata in srebra in oblačil silno veliko.[23])

15. In ravno takošno bo pokončanje konj, in mezgov, in kamel in oslov, in vse živine, ki bojo v unim šotorišu, kakoršno je to pokončanje.[24])

16. In vsi, kteri bodo ostali od vsih narodov, ki so zoper Jeruzalem prišli, bodo od leta do leta gori hodili molit kralja, Gospoda vojskinih trum, in obhajat praznik šotorov.[25])

17. In zgodilo se bo: Kdor izmed družin po deželi ne bo v Jeruzalem hodil molit kralja, Gospoda vojskinih trum, na njé ne bo dežja.[26])

18. In če egiptovski rod ne bo

---

diše prave vere, in ko prebivališe duhovniga kralja. Če vse to le razširjanje prave vere iz središa Jeruzalema po vsim svetu pomeni, ali če se bo to tudi po čerki spolnilo, bo le prihodnost učila. Gl. zgor. 12, 6.

19. „*prekletstva več ne bo*“ v Mesijevim kraljestvu, ker je Jezus Kristus po svoji smerti odpravil prekletstvo greha, in je odperl studenec, ki izmiva slednjo nečistobo (zgor. 13, 1. Gal. 3, 13.); in cerkev bo pod varstvam Božjim stanovitno stala (Dr. Loh in Reišl).

20. Kazen, ko bo sovražnike Mesijeviga kraljestva zadela, je prerok že zgorej (v. 3—7.) omenil; tukaj pa jo bolj natanko popisuje.

21. Sovražnike Mesijeviga kraljestva bo strašna smert zadela: zginila jim bo vsa telesna, zlasti pa dušna moč; v svoji dušni slepoti se bojo pogubili (Dr. Loh in Reišl).

22. Po Božji naredbi bo med sovražniki vstala taka zmešnjava, de se bojo med seboj bili in morili. V duhovnim pomenu: Sovražniki Mesijeviga kraljestva si bojo tudi med seboj nasprotvali in se čertili (Dr. Loh in Reišl).

23. „*Pa tudi Juda*“, tudi Bogu nezvesti Judje se bojo vojskovali zoper novi Jeruzalem; per vsim tem bo vender le izvoljeno ljudstvo premagalo, in si „*bo nabralo*“ i. t. d.

24. Kakoršno pokončanje bo zadelo sovražnike v njih šotorišu, takošno pokončanje bo zadelo tudi njih živino. Gl. Joz. 7, 24.

25. Veliko izmed sovražnikov Mesijeviga kraljestva se jih bo spreobernilo, ter se bodo podali v cerkev Božjo, in bodo Boga častili in hvalili za gnado svojiga spreobernjenja. — „*Praznik šotorov*“ je bil zahvalni praznik za srečno popotvanje skozi pušavo v obljubljeno deželo in za vsakoletne perdelke (3. Mojz. 23, 34.), in se tukaj imenuje namesti vsih praznikov. Tukaj je ta praznik podoba zahvalniga praznika, ki ga vsi otéti narodi obhajajo Bogu v zahvalo za svoje rešenje in za prejete dobrote v njegovi sveti cerkvi.

26. Kdor ne bo spoznaval prave vere, in se deržal središa katoliške cerkve, njemu ne poteče živi studenec Božjih gnad.

Digitized by Google

gori hodil, in ne bo prišel; ga tudi na njé ne bo;[27]) temuč šiba jih bo zadela, s ktero bo Gospod tepel vse narode, kteri gori ne hodijo obhajat praznika šotorov.

19. To bo pokora za greh Egipčanov, in to pokora za greh vsih narodov, kteri ne bodo gori hodili obhajat praznika šotorov.

20. Tisti dan bo, kar je na konjski berzdi, posvečeno Gospodu;[28]) in lonci v hiši Gospodovi bodo kakor skledice pred altarjem.[29])

21. In vsi lonci v Jeruzalemu in v Judu bodo posvečeni Gospodu vojskinih trum; in hodili bodo vsi darovavci, in jih bodo jemali, ter bodo v njih kuhali;[30]) in ne bo ga več teržnika[31]) v hiši Gospoda vojskinih trum tisti dan.[32])

---

27. *„ga tudi nanje* (nad Egipčane) *ne bo“*, namreč dežja. — Egiptovski narod se tukaj imenuje namesti vsih druzih narodov.

28. V hebrejskim: *„Tisti dan bo na konjskih zvoncih* (zapisano): *Posvečeno Gospodu“*, t. j., vse bo Bogu posvečeno, v vsih rečéh se bo pobožnost vernih razodevala.

29. Skledice, v ktere se je per klanji darovane živine kri prestregala, so bile po postavi bolj posvečene kakor lonci, v kterih se je darovano meso kuhalo. Ta razloček bo jenjal. S tem prerok napoveduje, de bojo ob času Mesijeviga kraljestva per vsih zunanjih razločkih vse reči Bogu posvéčene.

30. Vse daritevske posode bodo Bogu posvečene.

31. *„teržnika“*, ali kupčevavca, v hebrejskim: *„Kananejca“*, malikovavca.

32. ne bo ga več nesvetiga v srenji Božji. Perm. Eceh. 16, 3. Iz. 4, 3: 60, 21. Skriv. raz. 21, 27.

Digitized by Google

VVOD

v

preroka Malahija.

Malahija, poslednji med preroki, je po prerokih Hageji in Caharii in po že dodelanim tempeljnu svojo preroško službo opravljal, in sicer tisti čas, ko je bil Nehemija vdrugič v Jeruzalem prišel (2. Ezdr. 13, 7.) odpravljat razvade in napake, ktere so se bile po njegovim pervim odhodu iz Jeruzalema med Jude vteple. De je Malahija ta čas živel in prerokoval, se očitno kaže iz njegoviga prerokovanja, ker v njem govorí od opravljanja službe Božje v dodelanim tempeljnu (1, 7—10.), in ker v njem svarí Jude ravno zavoljo tistih napák, ktere si je Nehemija odpraviti perzadeval; svarí jih namreč zavoljo zakonov z ajdovskimi ženami (2, 10—16. Perm. 2. Ezdr. 13, 23—30.) in zavoljo opušanja desetín (3, 7—12. Perm. 2. Ezdr. 13, 5. 10—13.), duhovne pa svarí zavoljo zanikernosti in nemarnosti v službi Božji, ker iz samopridnosti slabe darove in živino z madeži darujejo (1, 6—10. 2. Ezdr. 13, 4. 30.). Sicer pa se od Malahijeviga življenja nič gotoviga ne vé.

Malahijeve bukvice obsegajo šest preroških govorov. V pervim govorí prerok od ljubezni Božje do Izraeloviga ljudstva (1, 2—5.); v drugim svarí duhovne zavoljo zanemarjanja njih dolžnost (1, 6—10. 12. 13. 14. in 2, 1—9.), in obeta novo, čisto daritev, ki se bo po vsim svetu opravljala (1, 11.); v tretjim graja zakone z malikovavskimi ženami (2, 10—17.); v četertim napoveduje prihodnjiga Mesija in njegoviga predhodnika (3, 1—6.); v petim graja opušanje desetín (3, 7—18.); v šestim govorí od ostre pravice Mesijeve ob njegovim drugim prihodu, in od druziga Elija, Mesijeviga predhodnika (4, 1—6.).

Judje in kristjani vsih časov so vse Malahijevo prerokovanje bukvam svetiga pisma perštevali, in sveta katoliška cerkev ga je med njé sprejela.

Digitized by Google

PREROK MALAHIJA.

I. Poglavje.

Ljubezen Božja do Izraeloviga ljudstva, in njega nehvaležnost do Boga; nemarnost in samopridnost duhovnov per darovanji; čista daritev nove zaveze.

1. Breme[1]) Gospodove besede za Izraela po Malahii.

2. Ljubil sim vas, pravi Gospod; vi pa pravite: V čem si nas ljubil? Ali ni bil Ezav Jakopov brat, pravi Gospod, in sim ljubil Jakopa,[2])

3. Ezava pa sim sovražil?[3]) ter sim naredil njegove goré puste, in njegov delež[4]) pušavskim zmajem *(v prebivališe)*.[5])

4. Ako Idumeja pravi: „Razderti smo, pa se bomo vernili in zopet sozidali, kar je podertiga“; — pravi to Gospod vojskinih trum: Oni bodo zidali, jez pa bom poderal; in imenovali se bodo „hudobne pokrajine“, in „ljudstvo, nad kterim se Bog serdí vekomej“.[6])

5. In vaše oči bodo vidile, in vi porečete: „Visoko češen

1. „*Breme*“, t. j., prerokovanje. Glej Cah. 9, 1.

2. O Izraelci! kakó ste mi vender nehvaležni, ker me še poprašujete, kakó sim vam skazoval svojo ljubezen. Le spomnite se, de sim Ezava, pervorojeniga Izakoviga sina, odvergel, njegoviga brata Jakopa, drugorojeniga, vašiga očaka, pa sim brez njegoviga zasluženja iz zgolj ljubezni sprejel, ter sim mu dal vse pravice pervorojeniga sina, in kar sim bil njemu obljubil, sim nad vami spolnoval.

3. „*Ezava pa sim sovražil*“, t. j., sim ga manj ljubil, kakor Jakopa. — Beseda „*sovražiti*“ v svetim pismu večkrat pomeni „*manj ljubiti*“. Beri Mat. 10, 37. Sveti apostelj Pavel obrača besede: „*Jakopa sim ljubil, Ezava pa sim sovražil*“, na véliko skrivnost božjiga izvoljenja in zaverženja; Jakop mu je predpodoba izvoljenih, Ezav pa zaverženih. Gl. Rim. 9, 11—13.

4. „*njegove gore*“, t. j., gorato Idumejo sim vstvaril pusto, in sim jo dal Ezavu v last, Jakopu pa lepo kanansko deželo.

5. „*pušavskim zmajem*“, pušavskim pošastim, velikim kačam; v greškim: „*in njegov delež v pušavske kraje*“. Idumeja je bila že sama na sebi pusta in nerodovitna, še bolj pa po vojski s Kaldejci. Gl. Jer. 49, 7. i. d. Abd.

6. Ako ravno bi si Idumejci še toliko in toliko perzadevali, svojo deželo in svoje kraljestvo zboljšati, vender ves njih trud ne bo imel téka; njih dežela bo za vselej pustota. — To se je spolnilo. Ko so si bili Idumejci po vojski s Kaldejci nekoliko opomogli, so jih Makabejci užugali in podjarmili, in še celó njih ime je bilo zginilo. Gl. 1. Mak. 5, 3: 2. Mak. 10, 16. 17.

Digitized by Google

bodi Gospod tudi unstran Izraelovih pokrajin!“[7])

6. Sin spoštuje očeta, in hlapec svojiga gospoda; če sim tedaj jez Oče, kje je moja čast? in če sim jez Gospod, kje je moj strah? govori Gospod vojskinih trum — vam, o duhovni! ki zaničujete moje ime,[8]) pa še pravite: V čem zaničujemo tvoje ime?[9])

7. Na mojim altarji darujete oskrunjen kruh, pa pravite: V čem te oskrunjamo? V tem, ker pravite: Gospodova miza je zaničevana.[10])

8. Če darujete slepo *(živinče)* v klavni dar, ali ni to slabo? In če darujete kruljevo in bolno, ali ni to slabo? Daruj to svojimu vojvodu, *(in vidil boš)*, če mu bode všeč, ali če te bo prijazno sprejel? pravi Gospod vojskinih trum.

9. In zdaj, prosite Boga, de se vas usmili (s svojimi rokami ste namreč to storili), če vas morde prijazno sprejme?[11]) pravi Gospod vojskinih trum.

10. Kdo je med vami, kteri bi vrata zapéral, in na mojim altarji kuril brez plačila?[12]) Nimam dopadajenja nad vami, pravi Gospod vojskinih trum, in darú ne bom sprejemal iz vaših rok.

11. Zakaj od sonlčniga vzhoda do zahoda bo moje ime veliko med narodi, in na vsih krajih se bo darovalo, in čista daritev se bo opravljala mojimu imenu; ker veliko bo moje ime med narodi,[13]) pravi Gospod vojskinih trum.

7. To se je spolnilo, ko so bili Makabejci Idumejo užugali, in ko so mógli Idumejci obrezo in judovsko vero sprejeti (Gl. 2. Mak. zadnjo razl.). V vsim tem govoru (v. 2—5.) hoče prerok reči: Iz usode svojiga naj hujšiga sovražnika Idumejca prav lahko posnamete, de ste vi Judje izvoljeno ljudstvo, kterimu je Bog zlasti skazoval svojo ljubezen; zatorej mu bodite hvaležni, in s svojim stanam zadovoljni.

8. *„kje je moj strah“*, t. j., kje je strah pred menoj, kje je vaša bogaboječnost? — *„zaničujete moje ime“*, t. j., mene. Gl. Ps. 5, 12.

9. Vi me zaničujete, pa še vprašate, kakó me zaničujete.

10. *„darujete oskrunjen kruh“*, t. j., darove z madeži in pomanjkljivostmi, ne pa tacih, kakoršni so v postavi zapovedani (3. Mojz. 22, 21. 22: 5. Mojz. 15, 21.), pa še svoje nemarnosti ne spoznate, ker prašate: *„V čem te oskrunjamo“*, t. j., s čem ti nečast delamo? S tem mi nečast delate, ker se izgovarjate, rekoč: *„Gospodova miza je zaničevana“*, t. j., Gospodov altar (drugi tempelj) ni več takó imeniten, de bi se ne smeli tudi slabi darovi nanj pokladati. — Duhovšina je blezo iz samopridnosti slabe darove Bogu darovala.

11. Kakó smete upati, de se bo Bog vas usmilil, in vaše prošnje uslišal, ker ste mu s svojimi rokami slepo in bolno živino darovali (Šolc)?

12. *„kteri bi vrata“* v tempelj *„zapéral“*. — Bog očita duhovnam lakomnost, ker so tudi za take opravila plačilo jemali, ktere bi bili mógli zastonj opravljati. V hebrejskim: *„Kdo je med vami, de bi zaperl vrata* (v tempelj), *de bi nič več na mojim altarji ognja zastonj ne zažigali!“* Pomen tega je: Ker s svojimi daritvami v tempeljnu Bogu nečast delate, bi bilo bolje, de bi se tempelj zaperl, in de bi mu nič več na altarji ne darovali. In res, Bog bi ne bil iz rok Izraelcov daritev sprejemal, ko bi ne bile pomenjale presvete daritve nove zaveze, ktero v naslednji versti obeta (Dr. L. in R.).

13. Vsi sveti očetje, kteri to versto razlagajo, terdijo, de Bog v nji prečisto

Digitized by Google

12. In vi ga s tem oskrunjate,[14]) ker pravite: Gospodova miza je oskrunjena; in kar se nanjo poklada, je zaničljivo z ognjem vred, kteri tisto požiga.[15])

13. Pa pravite: „Glej, truda polno je!“ in ga opljuvate, pravi Gospod vojskinih trum, ter prinašate od ropov, kruljevo in bolno, in dajate v dar; bom mar to jemal iz vaše roke? pravi Gospod.[16])

14. Preklet bodi goljuf, kteri ima v svoji čedi samca, in stori obljubo, pa kaj slabiga Gospodu daruje;[17]) ker velik kralj sim jez, pravi Gospod vojskinih trum, in moje ime je strašno med narodi.[18])

II. Poglavje.

Prerok še dalje svarí duhovne, in graja zakone z ajdovskimi ženami.

1. In zdaj je do vas to povelje, o duhovni!

2. Ako ne bote hotli poslušati, in ako si ne bote hotli k sercu jemati, de bi mojimu imenu čast dajali,[1]) pravi Gospod vojskinih trum: bom uboštvo[2]) med vas poslal, in bom preklel vaše blagoslove,[3]) in preklel jih bom; zato ker si niste k sercu jemali.

3. Glej, jez vam bom pleče preč zadegal,[4]) in blato vaših

---

daritev svete maše obeta; in sveti tridentinski cerkveni zbor učí (Sej. 22, 1.), de so se besede té verste v daritvi svete maše dopolnile.

14. In vi mojimu imenu (meni) s tem nečast delate.

15. „*ker pravite*“: Gospodov altar ni takó imeniten, kakor je bil pervi; za daritve je vse dobro, saj jih ogenj sežge.

16. Vi svojo nemarnost s tém izgovarjate, ker pravite, de je truda polno ali težavno, živíno ogledovati, če je brez pomanjkljivosti in graje. — Dr. Loh in Reišl pa takole: „*truda polno* (težavno) *je*“, dobiti živino brez madeža, ker je ljudstvo silno revno; — „*in ga opljuvate*“, t. j., moje ime, moj altar ogerdujete, ker mi take stvarí darujete, ktere so v postavi prepovedane, na pr., „*od ropov*“, t. j., živino, zverém iztergano, tedaj poškodvano (Loh in Reišl pa mislita poropane, pokradene, z goljufijo perdobljene darove), kruljevo in bolno živino.

17. „*Goljuf*“ se tukaj imenuje človek, ki ima lepe samce brez madeža in graje med svojo čedo, pa kaj slabiga in pokvečeniga Bogu daruje; ker si misli, de bo s tem svojo storjeno obljubo dopolnil, ter s tem slabim daram Boga okanil in preslepil. — Samce brez madeža in graje Bogu darovati je bilo zapovedano v postavi (3. Mojz. 22, 18. i. d.).

18. Jez, kralj nebés in zemlje, strahujem nevernike, pa tudi Jude, kteri so njih misel.

1. „*de bi mojimu imenu čast dajali*“ z vestnim spolnovanjem svojih dolžnost, svoje duhovske službe.

2. „*uboštvo*“, v hebrejskim: „*prekletstvo*“.

3. „*vaše blagoslove*“, to je to, kar vi blagoslavljate; ali pa: „*vaše blagodare*“, t. j., kar v dar prejemate (Dr. Loh in Reišl).

4. Odtegnil vam bom zaslužek in prihodke. — Pleče darovane živíne so duhovni prejemali (5. Mojz. 18, 3.).

Digitized by Google

godov vam v obraz zmetal, in to vas bo seboj potegnilo.[5])

4. In spoznali bote, de sim to povelje do vas poslal, de moja zaveza z Levijem ostane,[6]) pravi Gospod vojskinih trum.

5. Moja zaveza z njim je bila življenje in mir; in dal sim strah, in se me je bal, in se je tresel pred mojim imenam.[7])

6. Postava resnice je bila v njegovih ustih, in krivice ni bilo najti na njegovih ustnicah; v miru in v pravici je z menoj hodil, in veliko jih je od krivice odvernil.

7. Zakaj duhovnove ustnice naj učenost ohranijo, in postava naj se iše iz njegovih ust; ker angelj je Gospoda vojskinih trum.[8])

8. Vi pa ste odstopili od pota, in ste jih prav veliko pohujšali v postavi; v nič ste djali zavezo z Levijem, pravi Gospod vojskinih trum.

9. Zavoljo tega sim tudi jez vas vsim ljudstvam zaničljive in nizke storil, kakor se niste deržali mojih potov, in ste per postavi na obraz gledali.[9])

10. Ni li en oče nas vsih? Nas ni li en Bog vstvaril? Zakaj tedej sledenj izmed nas zaničuje svojiga brata, in razdéra zavezo naših očetov?[10])

11. Juda je grešil, in gnusoba se je godila v Izraelu in v Jeruzalemu; ker je oskrunil Juda Gospodovo svetiše, ktero on ljubi, in se je zaročil s hčerjo ptujiga boga.[11])

5. blato ob godéh darovane živíne vam bom v obraz zmetal, t. j., zaničljivo bom z vami delal.

6. „*de moja zaveza*“, ki sim jo z Levijem sklenil, ne obveljá le v tem, kar sim obljubil (5. v.), ampak tudi v tem, kar sim pretil (3. Mojz. 22, 2—9. Dr. Loh in Reišl). — Duhovni so bili iz Levijeviga rodú.

7. Leviju sim bil obljubil srečo (4. Mojz. 8, 14: 25, 12.), in to svojo obljubo sim mu tudi dopolnoval, dokler je svojo duhovsko službo s svetim straham pred menoj opravljal.

8. „*angelj*“, t. j., poslanec Božji do ljudi je duhoven in oznanovavec Božje volje.

9. „*in ste per postavi na obraz gledali*“, t. j., ste per razlaganji moje postave na ljudi gledali, ter ste jo tako zlágali in zvijali, kakor je bilo spačenim ljudem všeč.

10. Od te verste do 16. graja prerok zakone z malikovavskimi ženami (1. Ezdr. 10, 3: 2. Ezdr. 13, 23.). Mojzesova postava prepoveduje Izraelcam zakone le s Kananejkami, de bi ne bili po njih v malikovanje zapeljani (2. Mojz. 34, 15: 5. Mojz. 7, 3.). Z drugimi ptujkami so se Izraelci smeli ženiti, če so se malikovanju odpovedale. Vender pa so bili preroki in drugi pobožni možje vse čase zoper take mešane zakone (1. Mojz. 24, 1. i. d. 26, 34. 35: 27, 46: 28, 8: 3. Kralj. 11, 1. i. d. 1. Ezdr. 9, 10: 2. Ezdr. 13.). Po babilonski sužnosti so jih sploh prepovedovali, in so ptujke z njih otroci vred izmed ljudstva odpravljali (1. Ezdr. 10. pogl. in 2. Ezdr. 13, 23. i. d.). Spačeni Judje pa za vse té prepovedi niso marali; zato se prerok tukaj zoper to njih napako vzdiguje, ker jim skazuje, de imajo vsi Izraelci eniga očeta Abrahama in eniga stvarnika Boga, in de so vsi le ena družina, torej najle z Izraelkami zakone sklepajo, ne pa s ptujkami.

11. „*oskrunil je Juda*“, t. j., oskrunili so Judje z namešanimi zakoni „*Gospodovo svetiše*“, t. j., izvoljeno Božje ljudstvo, ktero Gospod sosebno ljubi, in so se zaročili s hčerami ptujih bogov, t. j., z malikovavkami (Šolc).

Digitized by Google

12. Gospod bo potrebil moža, kteri kaj taciga stori, učenika in učenca iz Jakopovih šotorov, in če tudi dar pernese Gospodu vojskinih trum.[12])

13. In tudi to ste storili: Pokrivali ste Gospodov altar s solzami, z jokam in rjutjem, tako de se nič več ne ozrem na daritev, in nič več ne vzamem z vaše roke v potolaženje.[13])

14. In pravite: Zakaj ne? Ker je bil Gospod za pričo med teboj in ženo tvoje mladosti,[14]) ktero si ti zavergel; in ta je tvoja tovaršica, in žena tvoje zaveze.

15. Ali je ni Edini vstvaril, in ni li ostanek njegoviga duha? In česa Edini iše, če ne semena Božjiga? Varujte tedaj svojiga duha, in nikar ne zaničuj žene svoje mladosti.[15])

16. Ako jo sovražiš, jo izpusti *(od sebe)*, pravi Gospod, Izraelov Bog; krivica pa pokriva njegovo oblačilo, pravi Gospod vojskinih trum.[16]) Varujte svojiga duhá, in nikar ne zaničujte.

17. S svojimi govori ste Gospoda žalili, ter ste rekli: V čem smo ga žalili? V tem, ker pra-

---

12. Vsak Izraelec, kteri se s ptujko oženi, bo iztrebljen izmed ljudstva, če je tudi še takó goreč v Božji službi.

13. „*tudi to* (pregreho) *ste storili*“: jemali ste namreč ptujke k svojim judovskim ženam, ali pa ste svoje žene celó zavergli; in té vaše razžaljene in zaveržene žene jokajo in zdihujejo pred Gospodovim altarjem; zatorej mi vaše daritve ne morejo biti všeč.

14. Zato ne morejo tvoje daritve Gospodu dopasti, ker Bog vé za tvojo zakonsko zvezo, ki si jo bil storil s svojo ženo v svoji mladosti.

15. Ali je ni edini Bog vstvaril, in ji vdihnil svojiga duha? Ali ni namen ediniga Boga, de se ljudstvo Božje množí po zakonih z Izraelkami? „*Varujte svojiga duha*“ poželenja po ptujkah (Dr. Loh in Reišl). Allioli pa prestavlja: „*Ohranite* (zakonski ljudje) *nagnjenje med seboj*“. — V hebrejskim: „*Tudi edini* (namreč vaš oče Abraham) *ni bil tega storil* (de bi bil svojo pravo ženo zavergel, ptujko pa ohranil), *imel je še* (Božjiga) *duha; kaj pa je storil edini? Iskal je semena Božjiga*“, t. j., zaroda ljudstva Božjiga. Po misli mnozih razlagavcov prerok tukaj zaverne ugovor Judov, kteri so svoje zakone s ptujkami zagovarjali z zgledam očaka Abrahama, kteri je bil zraven Sare še ptujko Hagaro za ženo vzel. Prerok tedaj hoče rêči: Vaš oče Abraham, s kterim se izgovarjate, ni tako delal, kakor vi počenjate; imel je še duha Božjiga, kteriga ste vi zgubili. Kaj je Abraham storil? Je mar svojo pravo ženo žalil, jo je bil mar zavergel, je mar svoji poželjivosti stregel? O kaj še! Abraham je le zato Hagaro vzel, de je po nji častivce Božje množil. Njegovo djanje vas tedaj nikakor ne izgovarja.

16. Prerok tukaj spet drug ugovor poželjivih Judov omeni, in ga overže, ko namreč pravijo, de je Bog sam dovolil zakone razdérati (5. Mojz. 24, 1. i. d.). Prerok odgovorí: Bog je sicer Judam dovolil, de smejo iz imenitnih in veljavnih vzrokov svojim ženam ločivne liste dajati; „*krivica pa pokriva njegovo oblačilo*“, t. j., krivica se godí njegovi ženi, kdor jo iz praznih vzrokov lahkovoljno zaverže (Jutrovec imenuje svojo ženo „*svoje oblačilo*“). Dr. Loh in Reišl pa takole: „*krivica pa pokriva njegovo oblačilo*“, t. j., krivica obdaja in teží njega — njegovo osebo, — kdor lahkomišljeno zaverže svojo ženo.

Digitized by Google

vite: Sledenj, kteri hudo dela, je dober pred Gospodovim obličjem, in takošni njemu dopadejo;[17]) ali vsaj, kje je Bog pravice?[18])

III. Poglavje.

Malahija prerokuje Mesijeviga predhodnika in Mesija samiga, napoveduje Izraelcam, zlasti levitam, sodbo ali kazen Božjo, svarí Jude zavoljo opušanja desetín in zavoljo njih nezadovoljnosti.

1. Glej, jez pošljem svojiga angelja, in bo pot perpravljal pred mojim obličjem.[1]) In zdajci bo prišel k svojimu tempeljnu Gospodovavec,[2]) kteriga vi išete, in Angelj zaveze,[3]) kteriga vi želitè. Glej, pride, pravi Gospod vojskinih trum.

2. Kdo pa bo mogel razumeti dan njegoviga prihoda,[4]) in kdo bo obstal ob njegovim pogledu?[5]) Zakaj on je kakor raztapljajoči ogenj, in kakor zeliše valjavcov;[6])

3. in bo sedel, ter topil in čistil srebro, in bo očiševal Levijeve sinove, in jih bo precejal kakor zlato in kakor srebro; in bodo darovali Gospodu darove v pravičnosti.[7])

4. In dopadla bo Gospodu daritev Judova in jeruzalemska kakor poprêšnje dni, in kakor nekdanje leta.[8])

5. In prišel bom k vam v sodbi, in bom nagla priča[9]) vražnikam, in prešestnikam, in krivo-

17. S svojim preklinjevavskim govorjenjem Boga žalite, ko si mislite in pravite, de je hudobnež Bogu všeč, ker mu Bog na tem svetu srečo daje. — Judje so namreč vidili, de se malikovavcam bolje godí kakor njim, zato so zoper previdnost Božjo godernjali.

18. „*kje je Bog pravice*“, kje je pravični Bog? Kdaj bo malikovavce sodil in kaznoval? Na to vprašanje odgovorí prerok v naslednjim poglavji.

1. „*in bo pot perpravljal pred mojim obličjem*“, t. j., bo ljudi na moj prihod perpravljal, in na me kazal. — Ta „*angelj*“, t. j., poslanec, je bil sv. Janez kerstnik, kar sveti evangelisti in Jezus sam učijo (Mat. 11, 10. Mark. 1, 2. Luk. 7, 27.).

2. „*Gospodovavec*“, t. j., Mesija. Glej Hag. 2. pogl.

3. „*Angelj zaveze*“, t. j., Bog-angelj (Cah. 1. pogl.), Jezus Kristus, kteri bo novo zavezo pernesel (Jer. 31, 31. i. d. Iz. 49, 8.).

4. Kdo bo mogel zapopasti neizrečeno srečo tega časa, ktera bo po njegovim prihodu ljudem došla?

5. V hebrejskim: „*Kdo pa bo prenesel dan njegoviga prihoda, in kdo bo obstal ob njegovim perkazanji?*“ — Čas perviga Kristusoviga prihoda je bil zveličaven za verne, ob enim pa tudi strašan za neverce.

6. „*kakor zeliše valjavcov*“, v hebrejskim: „*kakor borit* (lug) *valjavcov*“. — Mesija bo tako čisto ločil dobro od hudiga, kakor raztapljavec loči v ognji zlato in srebro od žlindre, in kakor valjavec očedi v lugu obleko vse nesnage (Šolc).

7. „*Levijeve sinove*“, t. j., levite in duhovne bo zlasti očiševal, ter od njih odgovor térjal.

8. „*kakor nekdanje leta*“, t. j., ob Abrahamovim in Mojzesovim času.

9. Gospod bo po svoji vsigavednosti sam pričal, koliko hudiga so grešniki

Digitized by Google

persegačem, in njim, ki tergajo najemniku plačilo,[10]) zatérajo vdove in sirote in ptujca, in se mene ne bojé, pravi Gospod vojskinih trum.

6. Jez namreč sim Gospod, in se ne spreminjam;[11]) in vi, Jakopovi sinovi, niste bili pokončani.[12])

7. Zakaj od dni vaših očetov sem ste odstopali od mojih postav, in jih niste spolnovali.[13]) Vernite se k meni, in se bom k vam obernil, pravi Gospod vojskinih trum. Pa pravite: V čem naj se vernemo? Cah. 1, 3.

8. Bo li človek Boga žalil,[14]) ker vi mene žalite? Pa pravite: V čem te žalimo? Per desetinah, in per pervinah.[15])

9. Zato ste vi v pomanjkanji prekleti,[16]) ker mene žalite, vi, ves narod.

10. Pernesíte vso desetino v žitnico, de bo živež v moji hiši, in skusite me v tem, pravi Gospod: če vam ne bom odpéral lijakov na nebu, in vam izsipal blagodara do obilnosti?[17])

11. In zarotil bom za vas požertnika,[18]) de ne bo sadú vaše zemlje pokončeval; in terta na polji ne bo nerodovitna, pravi Gospod vojskinih trum.

12. In srečne ʌas bodo imenovali vsi narodi; ker bote vi zaželjiva dežela,[19]) pravi Gospod vojskinih trum.

13. Silne so vaše besede zoper mene, govorí Gospod,

14. ter pravite: Kaj smo govorili zoper tebe? Rekli ste: Nečimern je, kdor Bogu služi; in kakošen dobiček *(imamo)*, ker smo se njegovih zapoved deržali, in ker smo žalostni[20]) hodili pred Gospodam vojskinih trum?

15. Za to zdaj srečne imenujemo prevzetne; ker oni, ki hudobijo dopernašajo, so poveličani, in ki so Boga skušali, so otéti.

16. Po tem so govorili oni, ki se Gospoda bojé, vsakteri s svojim bližnjim: In Gospod je poslušal, in je slišal; in bile so pisane pred njim bukve v spomin

---

storili, ter jim bo nanaglama vse njih hudobije pred oči postavil; in zdajci bodo spoznali svoje zadolženje, pa tudi svetost in pravico Božjo.

10. *„ki tergajo najemniku plačilo“*, ali pa mu ga zaderžujejo.

11. *„se ne spreminjam“* v svoji pravici, ter vselej grešnika kaznujem.

12. *„niste bili* (popolnama) *pokončani“*, še sim vas ohranil.

13. Tukaj začne prerok svariti Jude zavoljo opušanja desetin.

14. *„Boga žalil“*, prav po besedi: *„Boga križal“*.

15. Glej zastran tega 5. Mojz. 12, 11. 17—19: 14, 22. 23.

16. V hebrejskim: *„Zato vas zadeva prekletstvo“*.

17. Le skusite, ter nosite svoje desetine v hišo Gospodovo, in vidili bote, če vam ne bo dajal dežja in vsiga v obilnosti? — Per tempeljnu so bile zidane žitnice, v kterih so se desetine in druge rečí hranile. Gl. 2. Ezdr. 10, 38. 39: 13, 5. 12.

18. *„požertnika“*, t. j., kobilice. Gl. Joela 1, 4.

19. *„ker bote vi zaželjiva dežela“*, t. j., vaša dežela bo lepa, prijetna, rodovitna, de si je bo slehern želel.

20. *„Nečimern je“*, t. j., aboten je, ali pa: zastonj se trudi, *„kdor“* i. t. d. —

Digitized by Google

za tiste, ki se Gospoda bojé, in ki na njegovo imé mislijo.[21])

17. In bodo meni, pravi Gospod vojskinih trum, tisti dan, ko jez delam,[22]) v lastnino; in jim bom zanesel, kakor mož zanese svojimu sinu, kteri mu služi.

18. In se bote spreobernili,[23]) ter bote vidili, kakošen razloček je med pravičnim in krivičnim; in med tem, kteri Bogu služi, in tem, kteri mu ne služi.

IV. Poglavje.

Sodnji dan, prihod Mesijev in njegoviga predhodnika Elija.

1. Ker glej,[1]) dan pride, zakurjen kakor peč; in vsi prevzetni, in vsi, ki hudobijo dopernašajo, bodo sterniše; in prihodnji dan jih bo zažgal, pravi Gospod vojskinih trum, in jim ne bo pustil ne korenine ne odrastlika.[2])

2. In vam, ki se mojiga imena bojitè, bo Solnce pravice[3]) persijalo, in zdravje pod njegovimi perutami;[4]) in bote izhajali, in skakali kakor teleta izmed čede.[5])

3. In bote teptali hudobne, ko bodo kakor pepel pod stopali vašib nog ob dnevu, kadar jez delam,[6]) pravi Gospod vojskinih trum.

4. Spominjajte se postave Mojzesa, mojiga hlapca, ki sim mu jo bil dal na Horebu za ves Izrael, zapovedi in pravice.[7])
2. Mojz. 20. 5. Mojz. 4, 5. 6. Mat. 5, 17.

5. Glej, jez vam bom poslal preroka Elija, preden pride Gospodov dan, véliki ino strašni.
Mark. 9, 11. Luk. 1, 17.

---

v hebrejskim: „*Prazno je, Boga častili*“; — „*in ker smo žalostni*“, t. j., poterti, spokorni, skesani.

21. Vse drugači, kakor hudobneži (v 14. in 15. v.), mislijo in govorijo pobožni Izraelci. Oni vedó, de bo Bog svoje služabnike gotovo plačal, če tudi s plačilam odlaša.

22. „*ko jez delam*“, t. j., ko bom delal, ko bom sodil.

23. „*se bote spreobernili*“, t. j., bote druzih misel od unih, ktere ste v 14. in 15. versti razodevali.

1. To poglavje je s poprêšnjim v zvezi; v njem se namreč bolj natanko popisuje sodba, od ktere je bilo v 3. pogl. v 17. in 18. versti govorjenje.

2. Naj več razlagavcov je, ki si s tem mislijo poslednji prihod Jezusa Kristusa k sodbi (2. Tes. 1, 8.).

3. „*Solnce pravice*“, t. j., Jezus Kristus, ki je luč svetá s svojim ukam, in začetnik pravice po svoji gnadi.

4. „*zdravje pod njegovimi perutami*“, t. j., milost, gnada, zveličanje pod njegovimi žarki vam bo došlo. Luk. 1, 78.

5. Pomen: Naj veči veselje bote nad svojim zveličanjem občutili.

6. „*ko bodo kakor pepel*“, ker jih bo ogenj požgal tisti dan, „*kadar jez delam*“, t. j., ko jih bom sodil sodnji dan.

7. De bote strašni sodbi Božji ubežali, spolnujte Mojzesovo postavo. Permeri Jan. 5, 46.

Digitized by Google

6. In bo obernil serce očetov k sinovam, in serce sinov k njih očetam;[8]) de kje ne pridem, in ne udarim zemlje s prekletstvam.[9])

8. Elija bo s svojim podukam spreobernil Izraelce, de bodo tacih misel, kakoršnih so bili njih očaki; obudil bo v njih vero, ktera je bila naj lepši lastnost njih očetov. Hebr. 11.

9. „*s prekletstvam*“, t. j., s pokončanjem. Glej Cah. 14, 11. — Prerok govorí od dvojniga Mesijeviga prihoda na svet, in od dveh njegovih predhodnikov. Pervi Mesijev predhodnik ob njegovim pervim prihodu je bil Janez kerstnik (glej zgor. 3, 1. in 1. razl.), kteri je v Elijevim duhu in môči ljudi k pokori budil, ter jih k Mesijevimu prihodu in rešenju perpravljal (Mat. 11, 14. Luk. 1, 17.); drugi Kristusov predhodnik pa bo Elija, kteri pride pred njegovim drugim prihodam k sodbi, in bo Jude k veri v Jezusa Kristusa spreobračal. De prerok Elija konec časov zopet na svet pride, je stanovitno izročilo v judovski in keršanski cerkvi, in to obljubo njegoviga prihoda tudi Jezus Kristus sam poterdi. Glej Mat. 17, 11. Mark. 9, 11.

Digitized by Google

VVOD

v

dvoje bukve Makabejcov.

Kadar so se bili Judje iz babilonske sužnosti v domačo deželo vernili, so sploh mirno in srečno živeli pod milim vladarstvam perzijanskih kraljev (Glej Ezdrove bukve in pa preroke Hageja, Caharija in Malahija). Tudi pod Aleksandram Vélikim, ki je bil perzijansko kraljestvo zaterl, so Judje med seboj in z drugimi narodi v miru živeli, ker jih je ta kralj varoval (Glej Cahar. 9.). Ko se je pa po njegovi smerti mogočno greško kraljestvo razdelilo v štiri vélike kraljestva: v sirsko, egiptovsko, maloazijaško in macedonsko, se začne žalostna doba za izraelsko deržavo, ki si je bila ravno nekoliko opomogla; zakaj egiptovski in sirski kralji se odslej dolgo časa rujejo za Palestino, ktero vojskovavci pokončávajo, in jo sedaj ti sedaj uni pod svojo oblast spravljajo (Dan. 7. 8.).

V tem času so se Judje preselili na Egiptovsko pod Ptolemejem Lagijem (320. léta pred Kristusam), in začelo se je greško prestavljanje svetih pisem (298. léta pred Krist.).

Sirski kralj Antijoh Véliki se je Palestine popolnama polastil (198 pred Krist.). Njegovi nasledniki, zlasti Antijoh Epifan (168 pred Krist.), so Jude strašno stiskali. Poslednji je hotel pravo vero zatreti in Judam malikovavstvo vsiliti. Njegovimu nespametnimu naklepu se nar pervi ustavi duhoven Matatija in ž njim vred več nezadovoljnih. Po njegovi smerti se vojskujejo za vero in dom njegovi sinovi. Med njimi se je zlasti Juda slavno obnašal, ki je bil zavoljo junaškiga bojevanja Kovač (Makabi), Makabej, imenovan. Po njem so se vsi, kteri so se malo časa pred njim, ž njim in za njim za vero in deržavo vojskovali, Makabejci imenovali, in to ime imajo tudi té bukve, ker zgodbe unih junakov pripovedujejo.

Digitized by Google

Bukve Makabejcov tedaj sploh obsegajo stiske, ki so jih Judje terpeli pod nasledniki Antijoha Véliciga, pod Selevkam Filopatorjem, Antijoham Epifanam, Antijoham Evpatorjem in Demetrijem Soterjem, in kako so se jim junaško branili.

Perve bukve pripovedujejo zgodbe Judov pod zatéravcam Antijoham Epifanam, kako so si samostalnost privojskovali, in druge dogodbe do smerti véliciga duhovna in kneza Simona (134 pred Krist.).

Druge bukve imajo s perviga konca dve pismi palestinskih Judov do sobratov v Egiptu zastran poravnave razpertije, ki je bila med njimi, in zastran praznovanja tempeljnoviga posvečevanja. Potem se pripovedujejo usode palestinskih Judov pod Selevkam Filopatorjem, Antijoham Epifanam, Antijoham Evpatorjem in Demetrijem Soterjem do smerti sirskiga vojvoda Nikanorja. Druge bukve obsegajo tedaj štirnajst let, od 176. do 161. leta pred Kristusam, in ne nadaljavajo zgodovine pervih bukev, ampak veči del dopovedujejo prigodbe, ki so se v ravno tistim času dogodile. Zato se mora branje obojih bukev sklepati.

Perve bukve so bile spervenja hebrejsko pisane; pa hebrejske besede nimamo več. Druge bukve so bile sperviga greško pisane. Naša latinska prestava je bila že pred svetim Jeronimam narejena, kteri jo je v svojo latinsko prestavo svetih pisem sprejel, ki se je posihmal Vulgata imenovala.

Nasprotniki svete vere so si perzadevali verjetnost in veljavo teh svetih bukev, zlasti druzih, podkopati, tode niso môgli. Pismouki so njih prazne dokaze, puhle ugovore mnogoterno overgli, in katoliška cerkev je oboje bukve vedno prištevala svetimu pismu.

Digitized by Google

PERVE BUKVE MAKABEJCOV.

I. Poglavje.

Aleksandra Véliciga početje in smert. Razdelitev njegovih deržav. Nezvesti Judje se nagnejo k Antijohu Epifanu, kteri Judejo in tempelj opleni, Jude k zatajenju postave sili in malikovo podobo v tempelj postavi.

1. Zgodilo se je pa, ko je bil Aleksander, Filipov sin, Macedonec,[1]) kteri je pervi kraljeval v Grecii,[2]) odrinil iz cetimske dežele,[3]) in je potolkel Darija, kralja Perzijanov in Medijanov:

2. je napravil veliko bojev, in je vzel vsim terdnjave, in je pomoril kralje na zemlji,

3. in je prišel do pokrajin zemlje,[4]) in je pograbil plen veliko narodov, in obmolknila je zemlja pred njim.[5])

4. Nabral je močno in silno junaško vojsko; in njegovo serce se je prevzelo in napihnilo.

5. Spravil je pod se dežele narodov in kralje; in so mu mogli davek dajati.

6. Po tem pa je padel na posteljo, in je čutil, de mora umreti.

7. In poklical je svoje imenitne dvornike, kteri so bili z mladiga ž njim vred zrejeni; in razdelil jim je še v življenji svoje kraljestvo.

8. Aleksander pa je dvanajst lét kraljeval, in je umerl.[6])

9. Njegovi dvorniki pa so se polastili kraljestva, vsakteri na svojim kraji;[7])

---

1. Aleksander Véliki, sloviti macedonski kralj, sin in naslednik kralja Filipa, kteri je vladal v Macedonii od 360. do 336. leta pred Kristusam.
2. „*kteri je pervi*“ gospodoval po vsim Greškim; ali: kteri je pervi ustanovil véliko greško kraljestvo. Téh besedí ni v greškim svetim pismu, ki je bilo v Rimu na svetlo dano, so pa v aleksandrijskim.
3. iz macedonske dežele, kakor spodej 8, 5. „*Cetim*“ (Ketim, Kitim) sicer sploh naznanja otoke in primorja v zahodu. Gl. Jer. 2, 10.
4. „*do pokrajin zemlje*“, t. j., do Indije. — Nekdaj niso vedili za nobeno deželo unstran Indije.
5. vsi prebivavci na zemlji so molčali, ter si niso upali, mu nasprotvati, vse mu je bilo pokorno.
6. „*je umerl*“ 324. leta pred Kristusam.
7. „*Njegovi dvorniki*“ so gospodovali ko namestni poglavarji; zakaj pred smertjo premladih Aleksandrovih sinov si niso upali kralje imenovati se. Gl. Dan. 8, 8. 22: 11, 5. razl. 8.

Digitized by Google

10. in djali so si vsi krone na glavo po njegovi smerti,[8]) ino njih sinovi za njimi veliko let; in zla so se množile na zemlji.[9])

11. Iz teh[10]) je pa prišla grešna korenina, Antijoh Svetli,[11]) sin Antijoha kralja, ki je bil zastavljen v Rimu;[12]) kraljeval je pa v sto sedem in tridesetim letu greškiga kraljestva.[13])

12. V tistim času so iz Izraela izhajali hudobni otroci,[14]) ter so mnoge pregovarjali, rekoč: Pojdimo in naredimo zavezo z neverniki, kteri so okoli nas; zakaj odkar smo se od njih ločili, se nam je veliko hudiga pripetilo.

13. In všeč je bil govor njihovim očem.

14. In nekteri izmed ljudstva so sklenili in šli k kralju,[15]) in dal jim je oblast živeti po šegah nevernikov.

15. Sozidali so tedaj v Jeruzalemu vadiše po postavah nevernikov;[16])

16. in so si naredili sprednjo kožico,[17]) in so odstopili od svete zaveze, in so se združili z neverniki, ter se vdali počenjati hudobijo.

17. In ko je bilo kraljestvo uravnano pred Antijoham, je iskal vladati v egiptovski deželi, de bi kraljeval nad dvema kraljestvama.[18])

18. In šel je na Egiptovsko z močno množico, z vozmi in s sloni in s konjniki in z velikim številom ladij;

19. in začne vojsko zoper Pto-

---

8. in perlastovali so si kraljevo oblast.

9. „*zla*“ (hude rečí, nesreče) *so se množile*“ po vojskah, ktere so ti kralji med sabo imeli zavoljo gospostva. Naslednje (v. 11—17.) primeri z 2. Mak. 4.

10. Iz eniga zmed téh kraljev, iz Selevka Nikatorja, kteri se je polastil Sirije po Aleksandrovi smerti, in kteri je svoje kraljestvo svojim sinovam zapustil. Gl. Dan. 8, 8.

11. „*je prišla grešna korenina*“, t. j., hudobni naslednik, „*Svetli*“, v greškim: Ἐπιφανὴς (Epifanes). Zavoljo slabiga obnašanja so mu že verstniki dajali primek: ἐπιμανὴς (epimanes, t. j., prismoda). Primeri Dan. 8, 9: 11, 21. i. d., kjer se prerokuje stiskanje, ktero so terpeli Judje pod tem kraljem, in pa njegov nesrečni konec.

12. drugi sin Antijoha Véliciga. Stareji, Selevk Filopator, je kraljeval po očetovi smerti.

13. Leto greškiga kraljestva, po kterim se v makabejskih bukvah leta štejejo, je 312. leto pred Kristusam, v kterim je Selevk Nikator Antijohoviga vojvoda Nikanorja premagal, vsled te zmage Susijano in Medijo pridobil in sirsko kraljestvo močno povzdignil. Leto 137 téga štetja je 174 pred Kristusam.

14. „*hudobni otroci*“, t. j., hudobni Judje. Gl. 2. Mak. 4, 4. 19.

15. „*k kralju*“ Antijohu Epifanu.

16. „*vadiše*“, kraj, ki je bil zlasti za telesne vaje napravljen, kjer so se nagi vadili borjenja, tekanja, skakanja i. t. d. in kjer so z igrami bogove častili.

17. napravili so si umetno sprednjo kožico, de bi se jim obreza ne poznala, in de bi bili Grekam podobni pri igrah, pri kterih so mógli nagi pričujoči biti; s tém pa so tudi zatajili zavezo Božjo; ker obreza je bila znamnje zaveze z Bogam (1. Mojz. 17.), in so prestopili k malikovanju.

18. Glej Dan. 11, 22. i. d. Primeri z verst. 18—56. tega poglavja 2. Mak. 5.

Digitized by Google

lemeja, egiptovskiga kralja; in Ptolemej se zboji njegoviga obličja, in pobegne, in padlo je veliko ranjenih.[19])

20. In vzel je terdne mesta v egiptovski deželi, in pobral je plen egiptovske dežele.

21. In vernil se je Antijoh, ko je bil otepel Egipt v sto tri in štirdesetim letu,[20]) in vzdignil se je nad Izraela,

22. ter je prišel v Jeruzalem z močno množico,[21])

23. in je prevzetno stopil v svetiše, in je vzel zlati altar, in svetilnik za luč in vse njegove posode, in mizo pokladnih kruhov, in pitne posode, in skledice, in zlate možnarčike, in zagrinjalo, in vence,[22]) in zlato lepotijo, ki je bila na licu tempeljna; in razdrobil je vse.[23])

24. In vzel je srebro in zlato in druge posode, in pobral je skrite zaklade, ki jih je bil našel, in, ko je bil vse pobral, je odšel v svojo deželo.

25. Tudi je pobil ljudi,[24]) in je govoril v veliki prevzetnosti.[25])

26. In bilo je veliko plakanje v Izraelu, in na vsih njegovih krajih;

27. in zdihovali so poglavarji in starašini; device in mladenči so bili klaverni; in lepota žén se je premenila.

28. Sleherni mož je tarnal; in ktere so sedele na zakonski postelji, so žalovale;

29. in milovala je dežela svoje prebivavce, in vsa Jakopova hiša se je sramovala.[26])

30. In čez dve leti[27]) pošlje kralj davkovskiga poglavarja[28]) v Judove mesta, in prišel je v Jeruzalem z veliko množico.

31. In prekanjeno jim je govoril mirne besede; in verjeli so mu.[29])

32. Ali nanaglama je planil na mesto,[30]) in je v njem napravil veliko morijo, in pokončal je veliko izraelskiga ljudstva.

33. In vzel je mestu plen, in ga je zažgal, in poderl je njegove hiše in njegovo zidovje okoli in okoli;

34. in peljali so žené vjete; in polastili so se otrók ino živine.

35. Davidovo mesto[31]) so pa

19. Beri Daniela 11. pogl. 44. razlago.
20. leta 168 pred Kristusam. Gl. Dan. 11. pogl.
21. ves razkačen nad Judi, ki so bili z veseljem sprejeli govorice zastran njegove smerti. Dan. 11. razl. 46.
22. „*vence*“, krone, ki so bile z drugimi dragotinami vred ko darovi zunaj svetiša obešene. Glej spod. 4, 57.
23. V greškim: „*ogolil je vse*“, t. j., pobral je vse zlató s pozlačenih rečí.
24. Beri Daniela 11. pogl. 46. razlago.
25. ošabno je govoril zoper Jude in Boga.
26. vsi Izraelci so se sramovali, ker jim je vest očitala, de so si té šibe sami s svojimi grehi zaslužili.
27. leta 166 pred Kristusam.
28. „*poglavarja*“ Apolonija. Glej Dan. 11. razl. 50.
29. Terdil je ter se je hlinil, de je prišel le z mirnim namenam; in verjeli so mu.
30. „*je planil na mesto*“ neko saboto, ko so Judje raji umerli, kakor de bi se branili. Glej Dan. 11. razl. 50.
31. na sionskim hribu zidani grad jeruzalemskiga mesta.

Digitized by Google

obzidali z velikim in močnim zidam in s terdnimi stolpi, in bilo jim je v terdnjavo;

36. in posadili so tje pregrešen narod, hudobne možé, kteri so se v nji uterdili; in previdili so se z orožjem in živežem, in nanosili so plen iz Jeruzalema,[32])

37. in tam shranili; in bili so velika zaderga.[33])

38. Bilo je pa to svetišu v zalezovanje, in Izraelu v hudo zopervanje;[34])

39. in prelivali so nedolžno kri okrog svetiša, in oskrunili so svetiše.[35])

40. Bežali so pa jeruzalemski prebivavci zavoljo njih, in bilo je *(mesto)* ptujcam prebivališe, in bilo je ptuje svojimu zarodu, in njegovi otroci so ga zapustili.

41. Njegovo svetiše je bilo zapušeno kakor pušava, njegovi prazniki so se spreobernili v žalovanje, njegove sabote v zasramovanje, njegova čast v nič.[36])
Tob. 2, 6. Am. 8, 10.

42. Enako njegovi slavi je rastla njegova sramota, in njegova visokost se je spremenila v žalost.

43. Pisal je pa kralj Antijoh vsimu svojimu kraljestvu, naj bi bili vsi eno ljudstvo, in naj bi vsakteri zapustil svojo postavo.

44. In privolile so vse ljudstva v povelje kralja Antijoha;

45. tudi veliko Izraelcov se je vdalo njegovi sužnosti, ter so malikam darovali, in saboto oskrunjali.[37])

46. In poslal je kralj pisma po poslancih v Jeruzalem in v vse Judove mesta, naj bi se ravnali po postavah nejevernikov v deželi,

47. in naj bi branili darovati žgavne in klavne in pitne daritve v tempeljnu Božjim,

48. in naj bi branili praznovati sabote in praznike;

49. in zapovedal je oskruniti svetiše in sveto izraelsko ljudstvo.[38])

50. Ukazal je tudi narediti altarje in tempeljne in malike, in darovati svinjsko meso in nečiste živali,[39])

51. in pustiti svoje sinove neobrezane, in oskruniti njih duše z vsimi ostudnostmi in gnusobami, tako, de bi pozabili postavo in spremenili vse zapovedi Božje.[40])

52. Kdor koli bi pa ne storil

---

32. v terdnjavo, na obzidani sionski grad.
33. t. j., bili so silno škodljivi tempeljnu in Judam. Gl. naslednje.
34. Greško ima pristavljeno: *„vselej“*. Sionski grad je bil viši od tempeljnoviga hriba; tedaj je uni nad tém lahko gospodoval, in vojaki so lahko vedno nadlegovali tempeljnove obiskovavce.
35. Glej zgor. 32. versto in Dan. 11. razl. 50.
36. Posvečevanje sabot je bilo Judam v sramoto šteto, in kakor nič so bile čislane vse verske zapovedi, kterih spolnovanje so si Judje šteli v nar veči čast.
37. ker so kakor malikovavci opravljali ta dan hlapčevske dela.
38. *„zapovedal je“*, takó počenjati s tempeljnam in z Izraelci, de se oskrunijo in onečastijo po judovskih postavah.
39. Zastran čistih in nečistih živali glej 3. Mojz. 11: 5. Mojz. 14.
40. *„Nečisto“* se imenuje v Mojzesovi postavi vse, česar se Izraelec ni smel

Digitized by Google

po povelji kralja Antijoha, naj bi umerl.

53. Vse te povelja je pisal do vsiga svojiga kraljestva; in postavil je ljudstvu viši, de bi silili to storiti.

54. Zapovedali so tedaj Judovim mestam darovati.

55. In pridružili so se jim mnogi izmed ljudstva, kteri so bili zapustili Gospodovo postavo; in delali so hudo po deželi;

56. in razpodili so izraelsko ljudstvo v stranske in skrivne kraje ubežnikov.[41])

57. Petnajsti dan mesca kasleva,[42]) sto pet in štirdesetiga leta[43]) je postavil kralj Antijoh nagnusniga malika razdjanja na altar Božji,[44]) in po vsih Judovih mestih okoli so napravili altarje;[45])

58. tudi pred hišnimi vratmi in na potih so zažigali kadilo, in so darovali;

59. in bukve postave Božje so raztergali in v ognji sežgali;

60. in per komur koli so se našle bukve Gospodove zaveze, in kdor koli je spolnoval Gospodovo postavo, so ga umorili po kraljevim ukazu.

61. Po svoji moči so tako delali z izraelskim ljudstvam, ktero se je znašlo vsaki mesec po mestih.[46])

62. In peti in dvajseti dan vsaciga mesca so darovali na altarji, kteri je bil *(Božjimu)* altarju nasproti.[47])

63. In žene, ktere so obrezale svoje sinove, so bile pomorjene po ukazu kralja Antijoha,

64. in obešali so jim dečke na vrat[48]) po vsih njih hišah; in nje, ki so jih bili obrezali, so umorili.

65. Mnogi pa izmed izraelskiga ljudstva so sami per sebi sklenili, nečistiga ne jesti; in so hotli raji

---

dotakniti, de bi sam ne bil nečist, t. j., de bi ne bil ločen od družbe z Izraelci; kakor: mertve trupla, bolniki z nalezljivimi boleznimi, zlasti z gobami i. t. d. Glej 3. Mojz. 14: 4. Mojz. 19. i. d. Kraljevo povelje torej hoče, de naj Judje Mojzesove postave in zapovedi Božje zanemarjajo, in se skrunijo z dotikanjem nečistiga in z vsakterimi djanji, ki jih omadežvajo.

41. Pravi Izraelci, t. j., tisti, kteri so bili zvesti Bogu in Mojzesovi postavi, so bili primorani, potikati se po skrivnih kotih, t. j., po jamah v pušavi, de bi se mučenja obvarovali.

42. ki je pol našiga listopada in pol grudna.

43. leta 166 pred Kristusam.

44. Nekteri si mislijo z besedami *„nagnusniga malika razdjanja“* (grško ima: *„malika, gnusobo razdjanja“*) steber s podobo olimpijskiga Peruna (Jupiterja); Flavi Jožef pa misli, de je bil kralj ukazal napraviti na tempeljnovim darilniku manjši altar, na kterim so svinje darovali.

45. S temi in naslednjimi verstami prim. 2. Mak. 6.

46. ktero se je sošlo k svetim opravilam vsaki mesec po mestih. Drugi prestavljajo: *„ktero se je znašlo vsaki mesec po mestih“* (tisti dan, ko so ti nejeverniki obhajali z daritvami rojstni dan kralja Antijoha. 2. Mak. 6, 7.).

47. Drugi prestavljajo grško: *„kteri je bil nad altarjem“* (Božjim). Darovali so olimpijskimu Perunu na manjšim altarji, kteri je bil napravljen na Gospodovim altarji. Glej 4. 57.

48. Materam so obešali otročiče (ktere so bile one obrezale) na vrat, de so matere in deteta z enim mahljejem umorili.

Digitized by Google

umreti, kakor ognusiti se z nečistimi jedmí;

66. in niso hotli prelomiti svete postave Božje, in so bili umorjeni;

67. in silno huda jeza je zadela ljudstvo.[49])

II. Poglavje.

Upor duhovna Matatija. Več Judov beží v pušavo. Matatija zbere vojsko in opominja vse Jude, silo s silo odganjati. Njegova smert.

1. Tiste dni[1]) se je vzdignil Matatija, sin Joana, sina Simeonoviga, duhoven iz Joaribovih sinov z Jeruzalema,[2]) in je prebival na hribu v Modinu.[3])

2. Imel je pa pet sinov: Joana s primkam Gadis,

3. Simona s primkam Tasi,

4. Juda, ki se je imenoval Makabej,[4])

5. Eleazarja s primkam Abaron, in Jonatana s primkam Apfus.

6. Ti so vidili zla,[5]) ki so se godile med Judovim ljudstvam in v Jeruzalemu.

7. In Matatija je rekel: Gorjé meni, čemu sim bil rojen, viditi potertje svojiga ljudstva in potertje svetiga mesta, in sedeti tù, ko se daje sovražnikam v roke?

8. Sveto je prišlo ptujim v roko; njegov tempelj je kakor zaničljiv človek.[6])

9. Posode njegove slave so pobrane in odpeljane; pobiti so njegovi starci po tergih, in njegovi mladenči so padli pod mečem sovražnikov.

10. Ktero ljudstvo se ni polastilo njegoviga kraljestva, in ni dobilo njegoviga plena?[7])

11. Vsa lepota mu je vzeta; ktero je bilo svobodno, je dekla.

---

49. *„silno huda jeza“*, t. j., ostra kazen Božja je zadevala Jude zavoljo njih pregreh.

1. To se je godilo 166. leta pred Kristusam.

2. Rodovina Joaribova ali Jojaribova je bila perva izmed 24 duhovskih verst (1. Kron. 24, 7.).

3. *„Modin“* je bil terg ali mesto na hribu proti severozahodu od Jeruzalema, ne deleč od morja. Matatija je bil zapustil Jeruzalem z druzimi pobožnimi vred (gl. 1, 40.) in se umaknil v svoje rojstno mesto.

4. Primki Matatijevih sinov so pomenljivi: *„Joan“* (po hebrejsko *„Jehohanan“*) je imel primek *„Gadi“*, t. j., *„Srečni“*; Simon je bil imenovan *„Tasi“*, t. j., *„rastel bo“*, ker so jeli Judje pod njim mirno in srečno živeti; Juda se je imenoval *„Makabi“*, t. j., *„Kovač“*, zavoljo slavnih del v vojskovanji; Eleazarjev primek je bil *„Havran“*, t. j., *„Bodec“*, ker je v boji slona od spodej prebodel (v greškim se bere *„Avarán“*, v Vulgati pa *„Abaron“*); Jonatan se je klical *„Hafus“*, t. j., *„Prekanjenec“* (Vulgata ima *„Apfus“*).

5. V greškim: *„In vidil je zla“*, t. j., hudo.

6. Ta primera se ne zdí prav pripravna. Morebiti naj bi se v greškim bralo λαος (laos, t. j., ljudstvo) namesto ναος (naos, t. j., tempelj), tako de bi bilo: *„njegovo ljudstvo je kakor zaničljiv človek“*, t. j., z njegovim ljudstvam ravnajo kakor z zaničljivim človekam.

7. Sveti pisavec hoče reči: S Sirijani, kteri nas zatérajo, so priderli ljudje

Digitized by Google

12. In glej, razdjane so naše svetinje in naša lepota in naša slava, in oskrunili so jih nejeverniki.[8])

13. Čemu nam je torej še živeti?

14. In raztergali so svoje oblačila Matatija in njegovi sinovi; in oblekli so se v rasovnike in zelo so plakali.

15. In prišli so tje, ktere je bil poslal kralj Antijoh, de bi morali nje, ki so bili zbežali v mesto Modin, darovati in kadilo zažigati in od postave Božje odstopiti.

16. In mnogi izmed izraelskiga ljudstva so privolili in k njim pristopili; Matatija in njegovi sinovi pa so stanovitno stali.

17. Odgovorili so pa, ktere je bil poslal Antijoh, ter so rekli Matatiju: Pervi in nar imenitneji in velik si v tem mestu, in imaš veliko sinov in bratov;[9])

18. pristopi tedaj pervi in spolni kraljevo povelje, kakor so storili vsi narodi in možje v Judeji, in kteri so ostali v Jeruzalemu; in boš s svojimi sinovi vred med kraljevimi prijatli, in obdarovan z zlatam in srebram in mnozimi darovi.

19. In Matatija je odgovoril in prav glasno rekel: Ko bi bile tudi vse ljudstva pokorne kralju Antijohu, de bi slednji odstopil od spolnovanja postave svojih očetov in bi privolil v njegove zapovedi:

20. jez in moji sinovi in moji bratje bodemo pokorni postavi naših očetov.

21. Bog nam bodi milostljiv; za nas ni dobro zapustiti postavo in zapovedi Božje;

22. ne bomo slušali besedi kralja Antijoha, tudi ne bomo darovali, ter prestopili zapovedi naše postave, de bi po drugi poti hodili.

23. In ko je nehal govoriti te besede, pristopi neki Jud vpričo vsih darovat malikam na altarji v modinskim mestu po kraljevim povelji;

24. Matatija pa, to viditi, zaboli, in oserčje se strese v njem, in vname se njegov serd, kakor postava zapoveduje,[10]) ter skoči in ga ubije na altarji.

25. Pa tudi moža, kteriga je bil poslal kralj Antijoh, kteri je silil darovati, je ubil tisti čas, in altar poderl;

26. ker je gorel za postavo, kakor je storil Finees Zamritu, sinu Salomijevimu.[11])

27. In zavpil je Matatija z velikim glasam v mestu, rekoč: Kdorkoli gori za postavo, in se derži zaveze, naj gré za mano.

---

iz vsih krajev, kteri sedaj v našim mestu gospodujejo in plenijo ali ropajo. De se je bilo v sirsko vojsko veliko malopridnežev priteplo, pričujejo tudi posvetni pisavci.

8. Vse, kar smo imeli svetiga, lepiga in častitljiviga, je razdjano. Gl. Am. 7, 9.

9. t. j., imaš veliko sorodnikov. Obilna rodovina je dajala v jutrovskih deželah mogočnost in veljavo.

10. Postava zapoveduje zdajci umoriti njega, kdor malikam daruje. 5. Mojz. 13, 6—9.

11. Duhoven Finees je s sulico prebodel Zambrita, Salutoviga sina, ker je nečistoval z Moabljanko. 4. Mojz. 25, 14.

Digitized by Google

28. In bežali so on in njegovi sinovi v goré, in popustili so, kar koli so imeli v mestu.

29. Tadaj jih je veliko šlo v pušavo, kteri so ljubili postavo in pravico;[12])

30. in prebivali so tam oni in njih otroci in njih žene in njih živina, ker ulilo se je na nje húdo.

31. Sporočilo se je pa kraljevim možem, in vojski, ktera je bila v Jeruzalemu v Davidovim mestu,[13]) de so zbežali nekteri možje, kteri so zavergli kraljevo povelje, v skrivne kraje v pustoti,[14]) in de jih je šlo veliko za njimi.

32. In zdajci so jo za njimi uderli, in so napravili boj zoper nje sabotni dan,

33. in rekli so jim: Se bodete li še sedaj ustavljali? Izidite in storite po besedi kralja Antijoha, in živeli bote.

34. Odgovorili so pa: Ne bodemo izšli, in ne bodemo storili po kraljevi besedi, de bi oskrunili sabotni dan.

35. Tedaj so začeli bojevati se zoper nje.

36. Niso se jim pa v bran postavili, ne kamna na nje vergli, ne skrivnih krajev zagradili,

37. rekoč: Umrimo vsi v svoji priprostosti,[15]) in priči nam bote nebo in zemlja, de nas krivično pogubujete.

38. Planili so tedaj na nje sabotni dan; in umerli so oni in njih žene in njih otroci in njih živina okoli tavžent ljudí.[16])

39. Zvedili so pa Matatija in njegovi prijatli, in zelo so žalovali po njih.

40. Reče pa drugi drugimu: Ako bomo vsi delali, kakor so storili naši bratje, in se ne bomo vojskovali zoper nevernike za svoje življenje in za svoje postave, nas bodo sedaj kmalo potrebili z zemlje.

41. In sklenili so tisti dan, rekoč: Kdorkoli pride k nam na vojsko sabotni dan, bojevali se bomo zoper njega; in ne bomo vsi pomerli, kakor so umerli naši bratje v skrivališih.

42. Takrat so se zbrali k njim Asidejci, močna družba v Izraelu, vsi radovoljci v postavi;[17])

43. tudi vsi, kteri so zbežali pred nadlogami, so se jim pridružili, in so jim bili v podporo.

44. In zbrali so vojsko ter pobili grešnike v svoji jezi in hudobne može v svojim serdu; drugi so pa bežali k nevernikam, de bi se oteli.[18])

---

12. kteri so želeli po Božji postavi živeti.

13. *„v Davidovim mestu“*, t. j., v Davidovim gradu na sionski gori. Glej zgorej 1, 35.

14. *„v skrivne kraje“*, v podzemeljsko jamo v samoti.

15. kakor ljudje, kterim je le za postavo mar, in kteri po postavi živé, naj si bodo nasledki ti ali uni. Mislili so, de je zoper postavo, v saboto (v. 32.) z orožjem v roci braniti se.

16. Po Jožefu Flavii so Sirijani pred jamo zakurili in zadušili nje, kteri so bili v nji.

17. *„Asidejci“* (v hebrejskim: *„hasidim“*, pobožni) so posebno ostro in natanko spolnovali postavo Božjo.

18. Judje, kteri niso hotli vojskovati se, so bežali iz dežele, ali so se pa pri-

Digitized by Google

45. In Matatija in njegovi prijatli so okoli hodili in altarje podérali,

46. in so obrezovali neobrezane otroke, kolikor so jih našli na izraelskih pokrajinah; in to s serčnostjo.[19])

47. In podili so prevzetne, in po gôdu je bilo delo v njih rokah;[20])

48. in rešili so postavo iz rok nevernikov in iz rok kraljev; in niso dali roga grešniku.[21])

49. Približali so se pa dnevi Matatijeve smerti, in rekel je svojim sinovam: Sedaj se je uterdila prevzetnost in pokorjenje in čas razdjanja in serdita jeza.[22])

50. Zdaj tedaj, o sinovi, goríte za postavo, in dajte svoje življenje za zavezo svojih očetov!

51. Pomnite dela svojih očetov, ki so jih storili svoje dni; in prejeli bote veliko slavo in večno imé.

52. Ni li bil Abraham v skušnjavi najden veren, in štelo se mu je v pravico? 1. Mojz. 22, 2.

53. Jožef je ob času svoje tesnobe ohranil zapoved, in bil je gospod v Egiptu. 1. Mojz. 39: 41, 40.

54. Finees, naš oče,[23]) je silno gorel za Boga, in prejel je obljubo večniga duhovstva. 4. Mojz. 25, 13.

55. Jozva je spolnil besedo,[24]) in bil je vodnik v Izraelu. Joz. 1, 2.

56. Kaleb je pričal v zboru, in dobil je delež. 4. Mojz. 14, 6. Joz. 14, 14.

57. David je v svoji milosti[25]) dosegel prestol večniga kraljestva. 2. Kralj. 7.

58. Elija je gorel za postavo, in vzet je bil v nebesa. 4. Kralj. 2, 11: 3. Kralj. 18.

59. Ananija, Azarija in Mizael so verovali, in oteti so bili iz plamena. Dan. 3, 50.

60. Daniel je bil v svoji priprostosti[26]) rešen levam iz žrela. Dan. 6, 22.

61. In tako mislite od roda do roda, de vsi, kteri vanj upajo, ne bodo obnemogli.

62. Ne bojte se tedaj besedi

---

družili Sirijanam. Tirin pa takole razlaga: Drugi Judje, kteri so bili zapustili Božjo postavo, so bežali k bližnjim nejeverskim ljudstvam, de bi se umaknili Matatijevimu meču, kteri jih je pobijal v svoji pravični jezi, v serdu in gorečnosti.

19. „*s serčnostjo*“ drugi prestavljajo: „*s silo*“; kakor bi se hotlo reči: če so se tudi starši branili.

20. t. j., srečno so se vojskovali s svojimi prevzetnimi sovražniki.

21. „*niso dali roga grešniku*“, t. j., niso svoje močí uklonili hudobnežem, ali se jim niso udali. — „*Rog*“ je podoba močí.

22. Sedaj je do verha prikipelo prevzetno zaničevanje vsiga svetiga, ošabno zanemarjanje Božje volje; zato nas Bog pokorí po naših sovražnikih, zato se že razdeva naša dežela, zato že divjá jeza razserjeniga Boga.

23. Matatija imenuje Fineesa svojiga očeta ali prededa, ker so bili on in njegovi spredniki iz Fineesoviga rodú.

24. „*besedo*“, t. j., povelje Božje, bil je zmiram Bogu pokoren.

25. „*v svoji milosti*“ do Savla, svojiga sovražnika. Drugi prestavljajo greško „*zavoljo svoje pobožnosti*“.

26. „*v svoji priprostosti*“, drugi prestavljajo: „*v svoji nedolžnosti*“, t. j., zavoljo svojiga nedolžniga življenja.

Digitized by Google

grešniga možá; ker njegova slava je gnoj in červ.[27])

63. Dans se vzdiguje, jutri pa se ne bo našel; ker vernil se je v svojo perst, in njegov spomin je zginil.

64. Poterdujte se tedaj vi, otroci, in moško se obnašajte po postavi; ker po njej bote slavni.

65. In, glejte! Simon, vaš brat, vem, de je izveden mož; njega vselej poslušajte, in on vam bodi oče.

66. Juda Makabej pa, močán junak od svoje mladosti, vam bodi vojskini poglavar, in on naj se vojskuje za ljudstvo.

67. In spravite k sebi vse, kteri spolnujejo postavo, in mašujte se za svoje ljudstvo.

68. Povračujte nevernikam, in glejte na zapovedi v postavi.

69. In jih je blagoslovil, in je bil položen k svojim očetam.

70. Umerl je pa v sto šest in štirdesetim letu,[28]) in pokopali so ga njegovi sinovi v grobéh njegovih očetov v Modinu, in ves Izrael je po njem žaloval z veliko žalostjo.

III. Poglavje.

Juda Makabej nastopi za svojim očetam Matatijem, in premaga sirska vojvoda Apolonija in Serona. Antijoh se zato razkači in pošlje Lisija, svojiga namestnika, z veliko vojsko zoper Jude. Juda se pripravlja za boj.

1. In vstal je Juda, ki se je klical Makabej, njegov sin, namesto njega.[1])

2. In pomagali so mu vsi njegovi bratje, in vsi, kteri so se bili pridružili njegovimu očetu, in bojevali so se z veseljem za Izraela.

3. In razširjal je slavo svojimu ljudstvu, in oblekel je oklep kakor velikan, in prepasal se je z vojskinim orožjem v bojih, in branil je šotoriše s svojim mečem.

4. Bil je podoben levu v svojih delih, in kakor mlad lev, kteri na lovu rjove.

5. Iskal je brezbožne, ter jih preganjal; in njé, ki so motili njegovo ljudstvo, je sežgal s plamenam.[2])

6. In umaknili so se njegovi sovražniki iz strahú pred njim, in vsi hudodelniki so bili ostrašeni; in napravilo se je bilo rešenje v njegovi roci.

7. Tudi je bil razdražil veliko kraljev,[3]) in oveselil je Jakopa s svojimi deli, in vekoma bode njegov spomin v blagoslovljenji.

8. In prehodil je mesta Judove, in pogubil hudobne izmed njih, in odvernil je jezo od Izraela.

---

27. *„njegova slava je“* zaničljiva in zginljiva, t. j., ako je slava brezbožniga človeka nekoliko časa tudi silno velika, bo vender poslednjič zaničevan in bo zginil. — To méri na Antijohovo smert. Gl. 2. Mak. 9, 9.

28. Matatija je umerl 165. leta pred Krist.

1. Temu poglavju primeri 2. Mak. 8, 1—22.

2. Brezbožniki in nepokojneži so mende tukaj izneverjeni Judje. V prav sramotljivo kazen so bili živi sežgani. Primeri spodej 10, 84.

3. *„veliko kraljev“*, namreč Antijoha Epifana, Antijoha Evpatorja in Demetrija,

Digitized by Google

9. In slovel je do kraja zemlje, in zbral je poginjajoče.

10. Tadaj je zbral Apoloni[3]) nevernike, in iz Samarije veliko in močno vojsko,[5]) de bi se bojeval zoper Izraela.

11. Juda pak je to zvedil, in mu je naproti šel; in ga je udaril in pobil; in padlo je veliko ranjenih, drugi pa so pobegnili.

12. In pobral je njih plen, in Juda je vzel Apolonijev meč, s kterim se je bojeval vse dni.

13. Slišal je pa Seron, vojvoda sirske vojske, de je Juda zbral trumo zvestih, in občino okoli sebe,

14. in je rekel: Ime si bom napravil in slovel bom v kraljestvu, kadar se bom vojskoval zoper Juda in nje, kteri ž njim deržé, in so kraljevo povelje zaničevali.

15. Perpravil se je tedaj;[6]) in šla je ž njim truma brezbožnikov, močni pomagači, de bi se maševali nad Izraelovimi sinovi.

16. In približali so se do Bethorona; odrinil je pa Juda njemu naproti z malo ljudmi.

17. Ko pa vidijo polk jim naproti iti, rekó Judu: Kako se moremo bojevati zoper toliko in tako močno množico, ker nas je malo, in smo utrujeni dans zavoljo posta?[7])

18. In Juda reče: Lahko je, de veliko trumo majhna zajame; in ni ga razločka pred nebeškim Bogam, rešiti ali z veliko ali z majhno trumo;

19. zakaj zmaga v boji ne pride od množestva vojakov, ampak z nebes je moč.

20. Oni gredo k nam s prederzno trumo in s prevzetnostjo, pokončat nas in naše žene in naše otroke, in oplenit nas;

21. mi pa se bomo bojevali za svoje življenje in za svojo postavo;

22. in Gospod sam jih bo poterl pred našim obličjem; zato se jih nikar ne bojte!

23. Kadar je pa jenjal govoriti, je zdajci na nje skočil; in potert je bil Seron, in njegova vojska pred njim;

24. in podil ga je od Bethorona navdol do polja, in padlo je izmed njih osem sto mož, drugi pa so zbežali v filistejsko deželo.

25. In prepadel je strah in trepet pred Judam in njegovimi brati vse narode okrog njih;

26. in prišlo je do kralja njegovo ime, in od Judovih bojev so pripovedovali vsi narodi.

27. Ko pa sliši kralj Antijoh té govorice, se v duši razserdi; ter pošlje, in zbere vojsko vsiga

---

s kterimi se je vojskoval; lahko si pa tudi z besedama „*veliko kraljev*“ mislimo veliko poglavarjev, kteri so se po tadanji navadi velikokrat tudi kralji imenovali.

4. „*Apoloni*“ je blezo zgorej (1, 30.) omenjeni viši med njimi, ki so davke pobirali.

5. veliko trumo Samarijanov, kteri so bili Judam nar sovražniši. Glej 1. Ezdr. 4, 1.

6. „*tedaj*“, v greškim: „*zopet*“; Sirijani so namreč že vdrugič z vojsko šli nad Jude.

7. „*zavoljo posta*“, kteriga smo si naložili, de bi sprosili Gospodovo usmiljenje.

Digitized by Google

svojiga kraljestva, silno močno trumo;

28. in odpre svojo zakladnico, in da vojakam plačo za leto, ter jim zapové, de naj bojo perpravljeni za vse.

29. Ko je pa vidil, de so denarji pošli iz njegovih zakladnic, in de so deželini prihodki majhni zavoljo razpertja in nadloge, ktero je storil v deželi, de bi odpravil postave, ktere so bile od pervih dní:

30. tadaj se je bal, de bi ne imel še enkrat ali dvakrat za stroške in darove, ktere je poprej dajal z radodarno roko, v čemur je presegal kralje, kteri so bili pred njim.

31. In serce mu je bilo zelo upadlo, in sklenil je iti v Perzijo, in prejemati davke deželá, in nabrati veliko srebrá.[8])

32. Pustil je pa Lisija, slavniga možá kraljéviga rodú, za kraljéve opravila od reke Evfrata do egiptovske reke;[9])

33. in de bi redil njegoviga sina Antijoha, dokler se ne verne.

34. In izročil mu je polovico vojskine trume, in slonov, in zapovedal mu je zastran vsiga, kar je hotel, in zastran prebivajočih v Judeji in v Jeruzalemu,

35. de naj pošlje nad nje vojsko, de zatare in pokonča izraelsko moč in ostanke v Jeruzalemu, in njih spomin zbriše s tega kraja;

36. in dę naj ko prebivavce naseli ptujih sinov po vsih njih pokrajinah, in naj po vadljeji razdeli njih zemljo.

37. Kralj pa je vzel drugo polovico vojskine trume, in je šel iz Antijohije, véliciga mesta svojiga kraljestva, sto sedem in štirdesetiga leta,[10]) in se je prepeljal čez reko Evfrat, in je prehodil zgornje dežele.[11])

38. In Lisija je izbral Ptolomeja, sina Doriminoviga, in Nikanorja, in Gorgija, mogočne može izmed králjevih prijatlov;

39. in poslal je ž njimi štirdeset tavžent móž, in sedem tavžent konjnikov, de bi šli v judovsko deželo, in jo pokončali po kraljevim povelji.

40. In šli so z vso svojo močjo, in so prišli in stali per Emavsu[12]) na ravnim polji.

41. Slišali so pa kupci po deželah njih ime; in so vzeli srebra in zlata silno veliko, in hlapcov: in so prišli v šotoriše kupovat Izraelovih sinov v sužnje,[13])

8. Armenija in Perzija ste Antijohu davek plačevale; ker ste se mu pa bile uperle, in mu niste nič več hotle davkov plačevati; torej je sklenil Antijoh davke z vojsko iztirjati; mikali so ga tudi bogati zakladi perzijanskih tempeljnov.

9. do potoka, kteri je meja med Egiptam in Palestino, in se per Rinokoluri v morje izteka. Glej 4. Mojz. 34, 5.

10. To se je godilo 164. leta pred Kristusam.

11. „*je prehodil*“ tudi Armenijo.

12. „*Emavs*“ je mestce dve uri hoda od Jeruzalema proti severozahodu.

13. Nekdanji zmagavci so premagane ali vjete peljali v svoje dežele in jih tam vselili, ali pa so jih precej prodali teržnikam. Bližnji kupci so se nadjali, de bodo Sirijani gotovo Jude premagali, in jih po tem prodajali; zatorej so prišli v šotoriše z veliko denarjem in hlapci, kteri bi sužnje gnali.

Digitized by Google

in pridružila se jim je truma iz Sirije in iz dežele ptujcov.[14])

42. Vidil je pa Juda, in njegovi bratje, de so se pomnožile zla, in de so se približale vojskine trume njih mejam; in izvedili so povelje králjevo, kar je bil zapovedal ljudstvu storiti v pogubo in pokončanje;

43. in rekel je slednji svojimu bližnjimu: Vzdignimo svoje poterto ljudstvo, in vojskujmo se za svoje ljudstvo, in za svoje svete reči.

44. In zbrala se je truma, de bi bili na boj pripravljeni, in de bi molili, in prosili milosti in usmiljenja.

45. V Jeruzalemu pa ni bilo prebivavcov, ampak bil je kakor pušava; in ni ga bilo izmed njegovih rojakov, kteri bi bil vanj in iz njega hodil; in svetiše je bilo pohojeno; in sinovi s ptujiga so bili v gradu, tam je bilo prebivališe nejevernikov; in vzelo se je veselje od Jakopa, in umolknile so tam pišal in citre.

46. Zbrali so se tedaj, in so prišli v Masfo, Jeruzalemu nasproti; zakaj popred je bilo Izraelcam v Masfi mesto za molitev.[15])

47. In postili so se ta dan, in oblekli so se v spokorno obleko, in s pepelam so si potresli glavo; in raztergali so svoje oblačila;

48. in razprosterli so postavine bukve, v kterih so nejeverniki iskali enakosti svojih malikov:[16])

49. in pernesli so duhovske oblačila, in pervine, in desetine;[17]) in poklicali so nazarejce, kteri so bili dopolnili dní;[18])

50. in vpili so z velikim glasam v nebo, rekoč: Kaj jim storimo, in kam jih peljajmo?[19])

51. Tvoje svetiše je pohojeno in oskrunjeno, in tvoji duhovni so v žalosti in ponižanji.

52. In glej, narodi so se zbrali zoper nas, de bi nas pokončali; ti veš, kaj mislijo zoper nas.

53. Kako moremo obstati pred njih obličjem, ako nam ti, o Bog! ne pomagaš?

54. In so zatrobili z velikim glasam.[20])

14. „*iz dežele ptujcov*“, t. j., Filistejcov. — Vojskini trumi, ktera je prišla iz Antijohije, se je še pridružilo kerdelo Sirijanov in Filistejcov.

15. Dokler še tempelj ni bil sozidan, so Izraelci v Masfi molili. Glej 1. Kralj. 7, 5. 9. razl. 4.

16. Malikovavci so po svetih bukvah iskali, de bi v njih kaj taciga našli, kar imajo oni per češenji svojih malikov; ker so marsikaj iz judovske službe Božje posneli, in per svoji mališki službi opravljali. V greškim svetim pismu se bere ta versta: „*In razprosterli so bukve postavine, ktere so malikovavci preiskovali, de bi na nje podobe svojih malikov namalali*“. — Zoper to skrunjenje svetih bukev se Judje tukaj serdijo, in Boga prosijo, naj bi dalje ne terpel, kar malikovavci v deželi počenjajo.

17. Duhovsko obleko so smeli duhovni le v tempeljnu nositi. Tudi pervine in desetine so k tempeljnu nosili (5. Mojz. 14, 23. i. d.); sedaj pa niso smeli iti v sveto mesto k tempeljnu.

18. Nazarejci (glej 4. Mojz. 6.) so mogli po spolnjeni obljubi v tempeljnu posebne dari darovati; zdaj pa niso mógli vanj iti.

19. Kaj nam je početi s temi rečmi in nazarejci, ker ne smemo k tempeljnu iti?

20. Mojzes je zapovedal trobentanje, preden so se začeli bojevati. 4. Mojz. 10, 9.

Digitized by Google

55. In potem je postavil Juda vojvode ljudstvu čez tavžent in čez sto, in čez petdeset in čez deset móž.

56. In rekel je njim, kteri so zidali hiše, in se ženili, in zasajali vinograde, in boječim, de naj se verne vsakdo na svoj dom po postavi.[21])

57. In vzdignili so šotore, in jih postavili proti jugu per Emavsu.

58. In Juda reče: Prepašite se, in bodite serčni junaki, in bodite pripravljeni za jutro, bojevati se zoper te narode, kteri so se zbrali zoper nas, de bi pokončali nas in naše svetiše;

59. zakaj bolje nam je umreti v boji, kakor viditi nesrečo našiga ljudstva in svetiša.

60. Kakor je pa volja v nebesih, tako se zgôdi.

IV. Poglavje.

Juda premaga sirske vojskine trume in tudi Lisijevo novo vojsko, zopet posveti tempelj in obterdi Jeruzalem.

1. In vzel je Gorgija pet tavžent móž in tavžent izbranih konjnikov; in vzdignili so se iz šotoriša po noči,[1])

2. de bi planili na judovsko šotoriše in jih hitro pobili; in možje iz grada so jim bili vodniki.[2])

3. Slišal je pa Juda, in vstal je sam, in junaki, de bi pobili moč kraljevih vojakov, kteri so bili v Emavsu;

4. še so namreč bili vojaki[3]) raztreseni zunaj šotoriša.

5. In prišel je Gorgija po noči v Judovo šotoriše, pa ni nikogar našel, in iskal jih je po gorah, ker rekel je: Ti pred nami bežé.

6. Ko se je pa bilo zdanilo, se je prikazal Juda na polji le s tremi tavženti móž, kteri niso imeli škitov in mečev;[4])

7. in vidili so, de so vojaki nevernikov močni in oboroženi, in de so konjniki okoli njih, in ti izučeni za boj.[5])

8. In Juda reče možem, kteri so bili ž njim: Nikar se ne bojte njih množestva, in njih sile se nikar ne ustrašite.

9. Spomnite se, kako so bili rešeni naši očetje v rudečim morji,

21. Glej 5. Mojz. 20, 5. i. d. Sodn. 7, 3. Tako se je vojskina truma od 6000 do 3000 móž zmanjšala. Gl. spod. 4, 6.

1. Poglavitna vojska je ostala v stanu pod poveljnikam Nikanorjem. Verstam 1—35 primeri 2. Mak. 8, 33. i. d.

2. Vojaki na sionskim gradu so bolje poznali kraje, kakor uni, ki so še le prišli iz Sirije.

3. „*vojaki*“ Gorgijevi se niso bili še združili z véliko vojsko Nikanorjevo.

4. V greškim je še pristavljeno: „*kakor so si želeli*“, t. j., niso imeli takošnih mečev, kakoršne bi bili radi imeli; meče so sicer imeli (gl. 15. v.), tode slabe.

5. Vojaki, ktere so Judje ugledali, so bili véliko vojska, ktera je bila ostala pod Nikanorjem v stanu.

Digitized by Google

ko jih je podil Faraon z veliko vojskino trumo. 2. Mojz. 14, 9.

10. In sedaj vpimo v nebo; in usmilil se nas bo Gospod, in spomnil se bo zaveze naših očetov, in poterl bo dans to vojsko pred našim obličjem;

11. in spoznali bodo vsi narodi, de je še, ki Izraela reši in otme.

12. In vzdignili so ptujci svoje oči, in vidili so jih jim nasproti iti.

13. In šli so iz šotoriša v boj, ti pa, kteri so bili z Judam, so trobili na trobento.

14. In sternili so se, in poterti so bili nejeverniki, in so bežali po polji.

15. Poslednji pa so vsi padli pod mečem, in podili so jih do Gezérona, in do idumejske in azoške in jamnijske planjave;[6]) in padlo je izmed njih okoli tri tavžent móž.[7])

16. In vernil se je Juda, in njegova vojska, ktera je šla za njim.

17. In rekel je ljudem: Ne želíte plena,[8]) ker nam boj preti;

18. in Gorgija in njegova vojska je blizo nas na gori; ampak stojte sedaj zoper naše sovražnike, in poderite jih, in potem poberite plen brez skerbi.

19. In ko je Juda to še govoril, glej, se je prikazal neki oddelek, kteri je gledal z gore.

20. Vidil je pa Gorgija, de so se njegovi v beg podali, in de so šotoriše zažgali; ker dim, kteri se je vidil, je kazal, kaj se je bilo zgodilo.[9])

21. Ko so bili oni to ugledali, so se zelo bali, in, ko so vidili tudi Judovo vojsko na planjavi za boj pripravljeno,

22. so vsi bežali v filistejsko deželo.

23. In vernil se je Juda k plenu v šotorišu: in dobili so veliko zlata, in srebra, in višnjeve svile, in morskiga škarlata,[10]) in veliko blaga.

24. In vernivši se so pesem peli in hvalili Boga proti nebu,[11]) ker je dober, ker vekomej *(terpi)* njegova milost.[12])

25. In zgodilo se je veliko rešenje Izraelu tisti dan.

26. Kteri koli pa izmed ptujcov so ubežali, so prišli in po-

---

6. „*Gezeron*“ ali „*Gazer*“, terdnjava, ki je stala $^3/_4$ milj od Emavsa proti jugu na filistejski meji. „*Idumeja*“ je bila okrajina od Emavsa proti jugu, „*Azot*“, mesto na Filistejskim; „*Jamnija*“, terdnjava, je stala 12 milj od Emavsa proti jugu. — Pomen tega ni, de so Judje sovražnike do vsih teh krajev podili, ampak: takó so jih zapodili, de so eni bežali do Gazera, eni pa, kteri so se tudi tukaj nevarnosti bali, še v daljniši kraje.

7. Po 2. Mak. 8, 24. jih je padlo devet tavžent: šest tavžent jih je bilo pa v begu popadalo in pomerlo.

8. „*Ne želíte plena*“, t. j., ne glejte po plenu ali ropu, ker se bo še treba bojevati. Po nekdanjih vojaških postavah je šlo zmagavcu, kar je zmagani imel.

9. Judje so zažgali stan Nikanorjev, de so naznanili Sirijanam svojo zmago.

10. dobili so veliko oblačil iz višnjeve in škarlataste svile.

11. z obličjem in rokami proti nebu obernjenimi.

12. Besede „*ker je dober, ker vekomej* (terpi) *njegova milost*“ so vmesna versta v hvalnih pesmih, zlasti v 135. psalmu.

Digitized by Google

vedali Lisiju vse, kar se je bilo prigodilo.

27. Ko je on to slišal, je ostermel, in serce mu je upadlo, de se ni v Izraelu tako izšlo, kakor je on hotel, in kakor je bil kralj zapovedal.

28. In drugo leto[13]) je nabral Lisija izbranih móž šestdeset tavžent, in konjnikov pet tavžent, de bi jih z vojsko poterl.

29. In prišli so v Judejo,[14]) in šotore postavili v Bethoronu,[15]) in prišel jim je naproti Juda z deset tavžent možmi.

30. In vidili so močno vojsko, in *(Juda)* je molil, in rekel: Hvaljen bodi, rešenik Izraelov, kteri si poterl moč silniga z roko svojiga hlapca Davida, in dal polk Filistejcov v roko Jonatanu, Savlovimu sinu, in njegovimu oprodu.[16])

31. Daj to vojsko v roko svojiga ljudstva Izraela, in naj bodo osramoteni s svojo trumo in s konjniki.

32. Daj jim boječnost, in vzemi jim prederzno moč, de se pretresejo po svojim potertji.

33. Poderi jih z mečem téh, ki te ljubijo; in vsi, kteri poznajo tvoje ime, naj te hvalijo v pesmih.

34. In začeli so se bojevati; in padlo je izmed Lisijeve vojske pet tavžent móž.[17])

35. Ko je pa Lisija vidil, de njegovi bežé, Judje pa so serčni, in de so pripravljeni ali živeti ali junaško umreti, se je vernil v Antijohijo, in je izbral vojakov, de bi pomnoženi zopet prišli v Judejo.

36. Juda pa in njegovi bratje so rekli:[18]) Lejte, poterti so naši sovražniki; pojdimo sedaj gori očiševat in obnavljat svetiše.[19])

37. In zbrali so se vsi vojaki; in so šli na hrib Sion.[20])

38. In vidili so svetiše opusteno, in altar oskrunjen, in vrata sežgane, in na dvorih germovje razrašeno kakor v gojzdu ali na hribih, in hrame poderte.[21])

39. In raztergali so si oblačila, in so žalovali z veliko žalostjo, in si potresli pepela na glavo;

40. in popadali so z obrazam na zemljo, in trobili so s troben-

13. „*drugo leto*“, t. j., 163. leta pred Kristusam.

14. V greškim: „*v Idumejo*“. Po tem takim so hotli Sirijani Juda od juga napasti.

15. V greškim: „*pri Betsuri*“, — na idumejski meji.

16. „*moč silniga*“, t. j., moč Golijatovo; — „*oprodu*“, t. j., vojaku, ki je za njim orožje nosil.

17. V greškim je pristavljeno: „*in padli so pred njimi*“, t. j., pred Judi so obležali na borišu.

18. Verstam 36—61 primeri 2. Mak. 10, 1—15.

19. Svetiše „*očistiti*“ se pravi: odpraviti vse nesveto, kar so bili malikovavci v njem napravili; svetiše „*obnoviti*“, zopet posvetiti, se pravi: svetiše zopet odločiti za službo Božjo z daritvami, petjem, molitevjo, in druzimi šegami.

20. prav za prav so šli na hrib „*Morijo*“, na kterim je stal tempelj, in kteri je bil del sionske gore. Na ti gori je bilo Davidovo mesto, ali Davidov grad, in v njem je bila sionska posada.

21. „*hrame*“, t. j., shrambe za jedí in stanice za duhovne na dvorih.

Digitized by Google

tami, s kterimi se znamnje daje,[22]) in vpili so proti nebu.

41. Tadaj je velel Juda možem bojevati se zoper nje, kteri so bili v gradu, dokler ne bodo svetiša očistili.[23])

42. In izbral je duhovne brez madeža, kteri so imeli gorečnost za postavo Božjo;

43. in očistili so svetiše, in so nesli kamne oskrunjenja na nečisto mesto.[24])

44. In posvetoval se je zastran altarja za žgavne daritve, kteri je bil oskrunjen,[25]) kaj bi ž njim storil.

45. In prišla jim je dobra misel, podreti ga, de bi jim kje ne bil v sramoto, ker so ga bili oskrunili nejeverniki: in poderli so ga.

46. In položili so kamne na gori hiše *(Božje)* na pripravno mesto, dokler ne pride prerok in ne določi zastran njih.

47. Na to so vzeli cele kamne[26]) po postavi, in sozidali nov altar, poprêšnjimu enaciga.

48. Sozidali so tudi svetiše, in kar je bilo znotrej tempeljna;[27]) in posvetili so hišo[28]) in dvore.

49. Tudi so naredili nove svete posode, in so prinesli svečnik in altar za kadilo in mizo v tempelj.

50. In so položili kadilo na altar, in vžgali svetila, ktere so bile na svečniku, in so svetile v tempeljnu.

51. Položili so tudi na mizo hlebe, in so obesili zagrinjala,[29]) in skončali so vse dela, ktere so bili pričeli.

52. In pred jutram so vstali pet in dvajseti dan devetiga mesca (ta je mesec kaslev)[30]) sto osem in štirdesetiga leta;[31])

53. in so opravili daritev po postavi na novim altarji, kteriga so bili naredili za žgavne daritve.

54. Ravno tisti čas in tisti dan, ko so ga bili oskrunili nejeverniki, je bil spet obnovljen s pesmimi in citrami in arfami in cimbali.

55. In popadalo je vse ljudstvo na obraz, in so molili in v nebo hvalili njega, kteri jim je srečo dal.

56. Obhajali so pa altarno posvečenje osem dni, in z veseljem so darovali žgavne, mirne in hvalne daritve.

57. Ozaljšali so tudi tempeljnu lice z zlatimi venci in škitci;[32])

22. *„se znamnje daje“* k boju in k obhajanju praznikov. Glej 4. Mojz. 10, 2.
23. Juda je hotel sirsko posado zaderževati, de bi ne branili očiševati hiše Božje.
24. *„kamne oskrunjenja“*, kamne mališkiga altarja so nesli *„na nečisto mesto“*, blezo v dolino, ki se je imenovala *„Tofet“*. Glej zgorej 1, 57. 62.
25. *„je bil oskrunjen“* z malikam. Glej zgorej 1, 57. in 62.
26. Vzeli so kamne, ki niso bili obdelani in oglajeni. Glej 2. Mojz. 20, 25.
27. Pozidali so, kar je bilo v svetim in presvetim poškodovaniga.
28. *„posvetili so“* vso hišo Božjo, ves tempelj. Žastran posvečevanja hiše Božje glej 2. Mak. 10.
29. ki so visele pred svetim in presvetim.
30. Mesec *„kaslev“* je bil pol listopada in pol grudna.
31. To se je godilo 163. leta pred Kristusam.
32. ki so jih darovali v zahvalo za dobljene zmage.

Digitized by Google

in obnovili so vrata in hrame, in jim postavili duri.

58. In bilo je med ljudstvam zelo veliko veselje, in odvernila se je sramota nejevernikov.

59. In sklenili so Juda in njegovi bratje in ves Izraelov zbor, de naj se obhaja dan altarniga posvečenja ob svojim času, od leta do leta, osem dni, od pet in dvajsetiga dneva mesca kasleva, z veseljem in radostjo.[33])

60. Obzidali so tudi tisti čas goro Sion,[34]) in okrog visoko zidovje in terdne stolpe, de ne bi kje prišli nejeverniki, in ga taptali, kakor so poprej storili.

61. In posadil je tje vojake, de bi ga varovali, in obterdil je njemu v varstvo tudi Betsuro, de bi imelo ljudstvo terdnjavo proti Idumeji.[35])

V. Poglavje.

Juda se z vojsko loti Idumejcov in Amoničanov. Simon zmaga v Galileji, Juda v Galaadu. Jožef in Azarija prederzno gresta nad Gorgija, kteri ji prekriga. Juda otepe Idumejce in Filistejce.

1. Zgodilo se je pa, ko so slišali narodi okrog, de se je sozidal altar, in svetiše, kakor poprej, so se zelo razserdili;[1])

2. in sklenili so iztrebiti zarod Jakopov, kteri je bil med njimi, in začeli so nektere izmed ljudstva pobijati in preganjati.

3. Vzdignil se je pa Juda z vojsko nad Ezavove sinove v Idumeji, in nad nje, kteri so bili v Akrabatanah,[2]) ker so obsedali Izraelce; in napravil je med njimi velik poboj.

4. Spomnil se je tudi hudobije Beanovih sinov,[3]) kteri so bili ljudstvu v zadergo ino pohujšanje, ker so jih zalazvali na potu.

5. In zaperl jih je bil v taborih,[4]) in se je nad nje vzdignil, in jih je preklel,[5]) in zažgal z ognjem njih stolpe in vse, kteri so bili v njih.

6. In šel je od ondod k Amo-

---

33. Ta praznik tudi v misel vzame sv. Janez (10, 22.), in še dan današnji ga Judje z velikim veseljem obhajajo pod imenam „*Hanuka*“ (posvečevanje) zlasti z lučicami, ki so znamnje veselja; zavoljo tega imenuje Jožef Flavi ta praznik — „*praznik lučic*“.

34. Obzidali so tisti del sionske gore, kjer je tempelj stal.

35. Juda je skerbel za obvarovanje hiše Božje, pervič, ker je vojakov posadil v stolpe, ki so bili sozidani okoli tempeljna; drugič, ker je na idumejski meji obterdil Betsuro, de je imel terdnjavo zoper Idumejo in napade Sirijanov. Glej v. 29. razl. 15.

1. Verstam 1—36. primeri 2. Mak. 10, 16. i. d.

2. „*Akrabatane*“, ali „*Akrabatine*“, kraj med Judejo in Idumejo; v hebrejskim: „*Akrabim*“. Glej 4. Mojz. 34, 4. razl. 5.

3. Beanovci nam niso znani. Bliz mertviga morja je stalo mesto z imenam Beon (4. Mojz. 32, 3.).

4. v ktere so se bili z ropam umaknili.

5. „*jih je preklel*“, t. j., odločil za pokončanje.

Digitized by Google

novim sinovam, in našel je močno vojsko, in obilno ljudstva, in Timoteja, njih vojvoda;

7. in prestal je ž njimi mnoge boje, in poterti so bili pred njegovim obličjem, in pobil jih je;

8. in vzel je mesto Gazer,[6]) in njegove hčere,[7]) in vernil se je v Judejo.

9. In zbrali so se narodi, kteri so v Galaadu,[8]) zoper Izraelce, kteri so prebivali na njih pokrajinah, de bi jih pokončali; in pobegnili so v terdnjavo Dateman;

10. in poslali so pisma Judu in njegovim bratam, rekoč: Zbrali so se zoper nas narodi, kteri so okoli nas, de bi nas pokončali;

11. in pripravljajo se priti in se polastiti terdnjave, v ktero smo zbežali; in Timotej je vojvoda njih vojske.

12. Torej pridi sedaj, in reši nas njim iz rok; ker padlo je veliko naših.

13. In vsi naši bratje, kteri so bili v tubinskih krajih,[9]) so pomorjeni; in vjete so odpeljali njih žene, in otroke, in plen, in umorili so ondi okoli tavžent mož.

14. In še so se brale pisma, in glej, drugi poslanci so prišli iz Galileje[10]) z razterganimi haljami, in so pripovedovali po teh besedah,

15. rekoč: Zbrali so se zoper nas iz Ptolemajde, in Tira, in Sidona; in vsa Galileja je polna ptujcov, de bi nas končali.[11])

16. Ko je pa slišal Juda, in ljudstvo, te besede, se je zbral velik zbor, de so se posvetvali, kaj naj bi storili za svoje brate, kteri so bili v stiski, in zoper ktere so se uni bojevali.

17. In rekel je Juda Simonu, svojimu bratu: Izberi si mož, in pojdi, in otmi svoje brate v Galileji; jez pa in moj brat Jonatan pojdeva v Galaad.

18. In pustil je Jožefa, sina Zaharijeviga, in Azarija vojvoda ljudstvu z ostalimi vojaki v Judeji za varstvo;

19. in jima je zapovedal, rekoč: Bodita poglavarja temu ljudstvu, tode nikar se ne podajajta v boj zoper narode, dokler se ne vernemo.

20. In udeljenih je bilo Simonu tri tavžent mož, de je šel v Galilejo; Judu pa osem tavžent za Galaad.

21. Šel je Simon v Galilejo, in je imel mnoge boje z narodi, in sterti so bili narodi pred njegovim obličjem, in podil jih je do vrat

22. ptolemajskih; in padlo je zmed narodov okoli tri tavžent mož; in pobral je njih plen,

23. in vzel je nje, ki so bili

---

6. „*Gazer*“, v greškim: „*Jaezer*“, poglavitno mesto v moabski deželi. Glej Jerem. 48, 32.
7. „*njegove hčere*“, t. j., njemu podložne mesta.
8. „*v Galaadu*“, v okrajini unstran Jordana.
9. „*Tubin*“, ali „*Tob*“, okrajina blizo Galaada v pusti Arabii.
10. „*iz Galileje*“, iz severne Palestine takraj Jordana.
11. V greškim: ... „*in Sidona in vse Galileje narodov, de bi nas pokončali*“. — „*Galileja narodov*“ se je imenovala severna Galileja, kjer so se bili ptujci naselili.

Digitized by Google

v Galileji[12]) in v Arbatu,[13]) z ženami, in z otroci, in z vsim, kar so imeli, in jih je pripeljal v Judejo z velikim veseljem.

24. Juda Makabej pa in Jonatan, njegov brat, sta se prepeljala čez Jordan, in sta hodila tri dni hodá po pustoti.

25. In Nabuteji[14]) so jima naproti prišli, in ona sta jih prijazno sprejela; oni pa so jima vse povedali,[15]) kar se je bilo prigodilo njunim bratam v Galaadu;

26. ino de je veliko izmed njih zajetih v Barasi, in Bosoru, in v Alimisu, in v Kasforu, in Magetu, in Karnaimu;[16]) vse te mesta so terdne in velike.

27. Pa tudi v druzih mestih v Galaadu so zaperti; in sklenili so jutri z vojsko planiti na te mesta in vzeti jih, in nje pokončati v enim dnevu.

28. In naglo se je obernil Juda s svojo vojsko proti pustoti k Bosoru, in se je polastil mesta; in pomoril je vse moške z mečem, in pobral ves njih plen, in požgal ga je z ognjem.

29. In vzdignili so se od ondod po noči, in so šli do terdnjave.[17])

30. In ko se je danilo, in so povzdignili svoje oči, glej, bilo je ljudí brez števila veliko, kteri so nosili lestvice in mašine, de bi se polastili terdnjave, in jih pobili.[18])

31. Ko je Juda vidil, de se je boj začel, in de se bojni krič vzdiguje proti nebu kakor trobentin glas, in veliko vpitje iz mesta;

32. tadaj je rekel svojim vojakam: Bojujte se dans za svoje brate.

33. In šel je v treh verstah za njimi, in trobili so na trobente, in vpili v molitvi.

34. In spoznali so vojaki Timotejevi, de je Makabej, in bežali so pred njim; in pobijali so jih z veliko morijo; in padlo jih je tisti dan okoli osem tavžent mož.

35. In obernil se je Juda v Masfo, in jo je napadel in vzel; in pobil je v nji vse moške, in pobral je njen plen, in jo požgal z ognjem.

36. Od tod je dalje šel, in je vzel Kasbon, in Maget, in Bosor, in druge mesta v Galaadu.

37. Ko se je pa bilo to zgo-

12. vzel je sabo Jude, kteri so prebivali v Galileji, de so se umaknili daljnimu preganjanju.

13. „*Arbat*“ je nekterim „*arabot*“, hebrejska beseda, t. j., poljane; po tem takim bi se brala ta versta: „*in vzel je nje, ki so bili v Galileji in po poljanah, z ženami*“ i. t. d.

14. „*Nabuteji*“, v greškim: „*Nabateji*“, arabsko kočarsko in kupčevavsko ljudstvo blizo Galaada.

15. Nabateji so Judu in Jonatu vse povedali.

16. Te mesta so bile vse v Galaadu, in so le nekoliko znane. „*Barasa*“ je bila Grekam Bostra. Glej Am. 1, 12. „*Bosor*“ je bil v Rubenovi okrajini (Joz. 20, 8.). „*Alimis*“, v greškim: „*Elim*“, je mende „*Beer Elim*“ (4. Mojz. 21, 16. razl. 23.). „*Karnaim*“ je „*Astarotkarnaim*“ 5. Mojz. 1, 4.

17. Ta terdnjava je „*Dateman*“, kamor so bili Judje ubežali. Glej v. 9.

18. „*in jih pobili*“, namreč Jude v terdnjavi.

Digitized by Google

dilo, je zbral Timotej drugo trumo, in se je ušotoril proti Rafonu, unstran potoka.[19])

38. In poslal je Juda ogledat trumo; in povedali so mu, rekoč: Zbrali so se k njemu vsi narodi, kteri so okoli nas, silno velika truma;

39. tudi Arabljanov so si najeli v pomoč, in ušotorili so se ob uni strani potoka, pripravljeni nad te priti na boj. In Juda jim je naproti šel.

40. In rekel je Timotej višim svoje vojske: Ako se približa Juda s svojo vojsko k vodnimu potoku, in pervi čeženj nad nas pride, ne bomo môgli obstati pred njim; ker močneji bode zmogel zoper nas;[20])

41. ako se pa boji čeženj iti, in se ušotori ob uni strani reke, mi k njim prebredímo, in zmogli bomo zoper njega.

42. Ko se je pa približal Juda k vodnimu potoku, je postavil vojaške pisarje[21]) ob potoku, in jim je ukazal, rekoč: Nikogar ne pušajte, ampak vsi naj gredó v boj.

43. In prebredel je bil pervi k njim, in vse ljudstvo za njim; in poterti so bili vsi narodi pred njimi, in so pometali svoje orožje, in bežali v tempelj, kteri je bil v Karnaimu.[22])

44. In polastil se je tega mesta, tempelj pa je z vsimi, kteri so bili v njem, požgal z ognjem; in ponižan je bil Karnaim, in ni mogel stati zoper Judovo obličje.

45. In zbral je Juda vse Izraelce, kteri so bili v Galaadu,[23]) od nar manjšiga do nar večjiga, in njih žene in otroke,[24]) silno veliko trumo, de so šli v Judovo deželo.

46. In prišli so do Efrona;[25]) in to veliko mesto je stalo na izhodu, je bilo zelo terdno, in ni bilo mogoče ogniti se ga ne na desno ne na levo, ampak po sredi njega je bil pot.

47. In zaperli so se, kteri so bili v mestu, in zadelali so vrata s kamnjem; in poslal je k njim Juda z mirnimi besedami,

48. rekoč: Naj gremo skozi vašo deželo, de pridemo v svojo deželo; in nobeden vam ne bode škodoval; samo z nogami pojdemo skozi njo. Pa jim niso hotli odpreti.

49. In ukazal je Juda oklicati

---

19. „*Rafon*“, mesto blizo „*Karnaima*“, unkraj Jordana. Verstam 38—68. primeri 2. Mak. 12, 20. i. d.

20. Med Timotejevim šotorišem in med Judovo vojsko je tekel potok, ki se je v Jordan izlival.

21. „*Vojaškim pisarjem*“ se v hebrejskim pravi: „*šoterim*“, in so bili uredniki, ki so imeli vse vojake zapisane v imenikih, in so vojake nabirali, razpušali, ter vojaške opravila oskerbovali. Glej 5. Mojz. 20, 5—9.

22. in so iskali pomoči pri Atargati, greški Veneri. Atargata je bila boginja, pol ženske, pol ribe, enaka s filistejsko Derketo, ki je bila zlasti v Askalonu češena.

23. kteri so prebivali v Galaadu med malikovavci. Gl. zgor. 23. v.

24. V greškim je še perstavljeno: „*in njih premoženje, silno*“ i. t. d.

25. „*Efron*“, terdno mesto v Galaadu, kjer se Jabok izliva v Jordan, in sicer v soteski, skozi ktero je deržala cesta.

Digitized by Google

v šotorišu, de naj se pripravijo na boj, vsakdo na tistim mestu, kjer je;

50. in napravili so se močni možje na boj; in bojeval se je zoper to mesto ves dan in vso noč, in dano je bilo mesto njemu v roko;

51. in pomorili so vse moštvo z mečem, mesto pa je razkopal, in pobral njegov plen, in je šel skozi vse mesto po ubitih.

52. In šli so čez Jordan na véliko planjavo[26]) proti Betsanu.[27])

53. In Juda je nabiral poslednje, in je pergovarjal ljudstvu po vsim potu, dokler niso prišli v Judovo deželo:

54. in šli so na goro Sion z veseljem in radostjo, in darovali so žgavne darove, ker ni nobeden izmed njih padel, dokler se niso vernili v miru.

55. Tiste dni pa, ko sta bila Juda in Jonatan v galaajski deželi, in Simon, njegov brat, v Galileji pred Ptolemajdo,

56. je slišal Jožef, Zaharijev sin, in Azarija, vojskini vojvoda, od srečnih zmag in bojev, ki so se godili,

57. in je rekel:[28]) Poslavíva si tudi midva ime, in pojdiva bojevat se zoper narode, kteri so okoli nas.

58. In zapovedal je svojim vojšakam, in so odrinili proti Jamnii.[29])

59. Gorgija pa je šel iz mesta s svojimi možmi njim naproti na boj.

60. In bila sta Jožef in Azarija v beg zagnana do judejskih pokrajin: in padlo je tisti dan od izraelskiga ljudstva okoli dva tavžent móž, in bil je velik beg med ljudstvam;[30])

61. ker nista poslušala Juda in njegovih bratov, in sta mislila junaško se obnašati.

62. Ona pa nista bila iz zaroda tistih móž, po kterih je došlo rešenje Izraelu.

63. Možje Judovi pa so močno sloveli[31]) pred vsim Izraelam in vsimi narodi, kjer se je slišalo njih ime.

64. In shajali so se k njim, in so jim srečo vošili.

65. In izšel je Juda, in njegovi bratje, in premagali so Ezavove sinove v deželi, ktera je proti jugu; in omahal je Hebron in njegove hčere,[32]) njega zidove pa in stolpe je požgal z ognjem okoli in okoli.

66. In vzdignil se je, de bi šel v filistejsko deželo, in je prehodil Samarijo.

67. Tisti dan so duhovni popadali v boji, ker so hotli juna-

---

26. „*na véliko planjavo*“ po imenu „*Ezdrelon*“, ki sega od Jordana do Karmela, in od efrajmskih gorá do Tabora in druzih hribov.
27. Mesto „*Betsan*“ je stalo skraja planjave, blizo Jordana. Greško ime mu je „*Skitopol*“.
28. „*in je rekel*“, namreč Jožef. Drugi beró: „*in sta rekla*“.
29. „*Jamnija*“ je bila na Filistejskim. Glej zgorej 4, 15.
30. in veliko ljudí je bilo pobitih.
31. V grešk im: „*Mož Juda pa in njegovi bratje so močno sloveli*“ i. d.
32. „*Hebron*“, mesto v Judovim rodu, kteriga so se bili Edomljani polastili; — „*in njegove hčere*“, t. j., Hebronu poddružne mesta.

Digitized by Google

ško ravnati, in so se brez premislika v boj podali.

68. In Juda se je obernil v Azot v filistejsko deželo, in je poderl njihove altarje, in je izrezane podobe njihovih bogov z ognjem požgal; in pobral je plen po mestih, in vernil se je v Judovo deželo.

VI. Poglavje.

Smert Antijoha Epifana. Njegov sin Evpator pride z veliko vojsko na Idumejsko, premaga Betsuro, oblega Jude v tempeljnu, in se ž njimi pomiri.

1. In kralj Antijoh je obhodil zgornje dežele,[1]) in je slišal, de je v Perzii prav imenitno mesto Elimajda, ktero ima veliko srebrá in zlatá,[2])

2. in de je v njem zelo bogat tempelj, in de so ondi zlate zagrinjala,[3]) in oklepi in škiti, ktere je bil *(tam)* popustil Aleksander, Filipov sin, macedonski kralj, kteri je naj pred kraljeval v Grecii.

3. In je prišel in iskal mesto vzeti in ga opleniti; tode ni mogel, ker izvedili so naklep ti, kteri so bili v mestu,

4. in so se vzdignili v boj; on pa je zbežal od ondod, in jo potegnil z veliko žalostjo, in se vernil v Babilon.[4])

5. In prišel mu je nekdo v Perzijo povedat, de so v beg zagnani vojaki, kteri so bili v Judovi deželi;

6. in de je Lisija tje šel s posebno veliko močjo, pa so ga v beg pognali Judje, in so si opomôgli z orožjem, in z vojašino, in z mnozim plenam, ki so ga dobili v šotorih, ktere so razmetali;

7. in de so poderli gnusobo, ktero je bil postavil na altar v Jeruzalemu, in de so svetiše, kakor poprej, ogradili z visokimi zidovi, pa tudi Betsuro, njegovo mesto.

8. In zgodilo se je, ko je slišal kralj te besede, se je prestrašil, in je bil silno prežaljen; in se je ulegel v posteljo, in je zbolel od žalosti, ker se mu ni zgodilo, kakor je mislil.

9. In bil je tam veliko dni, ker se je ponavljala v njem velika žalost, in je mislil, de mora umreti.

10. Poklical je tedaj vse svoje prijatle, in jim je rekel: Spanje je zbežalo od mojih oči, in sim omagal, in serce mi je upadlo od skerbi.

11. In rekel sim v svojim sercu:

1. Glej zgor. 3, 37. Verstam 1—17. prim. 2. Mak. 9.
2. „*Elimajda*“ se je po 2. Mak. 9, 2. tudi imenovala „*Persepol*“, ki je pa različen od Persepola ob Araksu, ki ga je požgal Aleksander. Elimajda je stala ob Evleji. Po druzih je Elimajda dežela, ktera je bila od Susijane proti severju v južni Medii med gorovjem Orontam in reko Evlejo.
3. „*zlate zagrinjala*“, v greškim: „*zlato orožje*“.
4. List v 2. bukvah Makab. 1, 13. pravi, de je bil Antijoh v tempeljnu umorjen. Antijoh je bil mende tam le tepen in ranjen, vender je pa bil še živ ušel.

Digitized by Google

V koliko stisko sim prišel in v kolike valove žalosti, v kteri sim sedaj, jez, kteri sim bil vesel in ljubljen v svoji mogočnosti!

12. Sedaj se pa spominjam hudiga, kar sim storil v Jeruzalemu, od kodar sim pobral vse zlate in sreberne posode, ktere so bile v njem; in sim bil poslal iztrebit prebivavce v Judeji brez vzroka.

13. Spoznam tedaj, de me je zavoljo tega zadela ta nadloga; in glej, od velike žalosti konec jemljem v ptuji deželi.

14. In poklical je Filipa, eniga izmed svojih prijatlov, in ga je postavil čez vse svoje kraljestvo,

15. ter mu je dal šapelj, in svoje oblačilo, in perstan, de bi vzel Antijoha, njegoviga sina,[5]) in ga redil, in de bi kraljeval.

16. In umerl je tam kralj Antijoh sto devet in štirdesetiga leta.[6])

17. Kadar je pa Lisija zvedil, de je kralj umerl, je postavil kralja njegoviga sina Antijoha, kteriga je ko mladenča redil, in ga je imenoval Evpatorja.[7])

18. In ti, kteri so bili v gradu,[8]) so zaperli Izraelce okoli svetiša,[9]) in so vselej iskali njim kaj hudiga storiti, nevernike pa poterditi.

19. Juda je tedaj sklenil jih pokončati, in je sklical vse ljudstvo, de bi jih oblegli.

20. In so se sošli, in so jih oblegli v sto in petdesetim letu,[10]) in so napravili lučavnice[11]) in drugo orodje.

21. Ušli so pa eni izmed obleganih, in pridružili so se jim nekteri hudobneži iz Izraela.

22. In so šli k kralju in rekli: Doklej ne storiš pravice, in se ne mašuješ nad našimi brati?[12])

23. Mi smo sklenili služiti tvojimu očetu, živeti po njegovih zapovedih, in slušati njegove povelja;

24. sinovi našiga ljudstva pa so se zavoljo tega od nas odločili, in, ktere koli so našli izmed nas, so jih pobili, in naše deleže oplenili.

25. Pa niso le zoper nas iztegnili roke, ampak tudi zoper vse naše pokrajine.

26. In glej, sedaj oblegajo jeruzalemski grad, de bi ga vzeli, in terdnjavo Betsuro so ogradili;

27. in ako jih zdajci ne prehitiš, bodo še večji rečí storili, kakor so té, in ne boš jih mogel premagati.

28. In kralj se je razserdil, ko je to slišal, in je sklical vse svoje prijatle, in vojvode svoje vojske,

---

5. V greškim po drugim branji: ... „*in perstan, de bi jih prinesel Antijohu, njegovimu sinu*“.
6. 162. leta pred Krist. Antijoh je umerl v Tabah med Persijo in Babilonijo.
7. t. j., imenoval ga je sina nar boljšiga očeta. Bil je takrat 9 let star.
8. Sirski vojaki so bili v gradu na Sionu.
9. „*okoli svetiša*“, t. j., okoli tempeljna.
10. to je, 151. leta pred Kristusam.
11. „*lučavnice*“, v greškim in sirskim: „*nasipe*“, ali pa „*stolpe*“ za postavljanje lučavnic, „*in mašine*“.
12. Doklej ne boš storil pravice našim bratam, upornim Judam, in jih ne boš strahoval zavoljo njih nepokoršine?

Digitized by Google

in njé, kteri so bili čez konjnike.

29. Pa tudi iz druzih kraljestev in morskih otokov so prišle k njemu najete vojskine trume.[13])

30. In število njegoviga polka je bilo sto tavžent pešcov, in dvajset tavžent konjnikov, in dva in trideset slonov izurjenih za boj.

31. In so prišli skozi Idumejo, in so oblegali Betsuro, in so se bojevali veliko dni, in so napravili mašine; uni pa so iz nje planili, in so jih požgali z ognjem, in se moško bojevali.

32. In umaknil se je Juda od grada, in postavil je šotore per Betzahari, kraljevim šotoram nasproti.

33. Takrat je kralj še pred dnevam vstal, in je ukazal vojskini trumi nanaglima iti na pot proti Betzahari; in vojskine trume so se pripravile na boj, in so trobile na trobente.

34. In slonam so pokazali kri iz grozdja ino murve,[14]) de bi jih nadražili k boju.

35. In razdelili so zveri v kerdela, in bilo je per vsakim slonu tavžent móž, kteri so imeli luskaste oklepe in bronćene čelade na svojih glavah, in pet sto izbranih konjnikov je bilo postavljenih k vsaki zveri.

36. Ti so bili že poprej tam, kjer koli je bila zver; in kamor koli je ona šla, so oni šli, in se niso ganili od nje.[15])

37. Bili so pa tudi leseni terdni stolpi na njih, kteri so pokrivali vsako zver, in mašine na njih, in na vsakim je bilo dva in trideset močnih móž, kteri so se bojevali na njem, in Indijan, kteri je zver vodil.[16])

38. In druge konjnike je sem ter tje postavil na obé strani, de bi s trobentami budili vojskine trume in priganjali v njé kerdelih vverstene.[17])

39. Ko je pa solnce posvetilo na zlate in bronćene škite, so se goré od njih lesketale, in so bile svetle kakor goreče svetila.

40. In razprosterl se je en del králjeve vojske po visokih gorah,[18]) in drugi po planjavi; šli so pa varno in zversteno.

41. In tresli so se vsi prebivavci po deželi zavoljo vpitja množice, in zavoljo hoje trume, in zavoljo rožljanja orožja; bila je

13. namreč iz Roda, Cipra in otokov greškiga morja, kteri so bili v rimski oblasti.

14. „*kri iz grozdja in murve*“, t. j., rudeče vino ino sok iz murvinih jagod. — Sloni imajo radi vino in murvino sočnjavo, zato so jim ji kazali, de so jih k boju dražili (Dr. Loh in Reišl).

15. Ti vojaki, pešci in konjniki, so bili že poprej delj časa pri slonih; tedaj so jih bili sloni vajeni, kakor so bili tudi oni in zlasti njih konji vajeni podobe, duha in rjutja slonov.

16. „*Indijan*“ se še dan današnji imenuje vodník slonov, ker Indijani naj bolje znajo ravnati s sloni iz svoje domačije (Dr. Loh in Reišl).

17. „*vverstene*“ vojake. — V greškim: „*In druge konjnike so postavili sem ter tje na obé strani vojskine trume, de so priganjali, in zgostene kerdela branili*“. Konjniki so mogli namreč nekdaj pešce na obéh straneh braniti.

18. de bi ne bili od tod nenadama napadeni.

Digitized by Google

namreč vojskina truma zelo velika in močna.

42. Tudi Juda se je približal s svojo vojskino trumo k boju; in padlo je izmed králjevih vojakov šest sto móž.

43. In ugledal je Eleazar, Savrov sin,[19]) eno med zvérmi, ktera je bila obdana s králjevimi oklepi in višji kakor druge zvéri, in zdelo se mu je, de je kralj na njej.

44. In daroval se je, de bi otél svoje ljudstvo, sebi pa pridobil večno ime.

45. In serčno je tekel k njej na ravnost skozi kerdelo, ter je pobijal na desni in levi; in padali so pred njim tù in tam.

46. In šel je slonu pod noge, in je pódnj zlezel, in ga umoril;[20]) in padel je na tla verh njega, in umerl je tam.[21])

47. Kadar so pa vidili králjevo moč in silo njegove vojskine trume, so se jim uganili.[22])

48. Králjeva vojska pa je nad nje šla proti Jeruzalemu,[23]) in je postavila králjeve šotore v Judeji ob sionski gori.

49. Mir pa je naredil s temi, kteri so bili v Betsuri; in so šli iz mesta, ker tam zaperti niso imeli živeža, ko je bilo v deželi sabotno leto.[24])

50. In kralj se je polastil Betsure, in je tam stražo postavil, de bi jo varovala.

51. Po tem je oblegal svetiše veliko dni, in je tam napravil razbijalnice, in mašine, in ognjene strele,[25]) in samojstre za lučanje kamnja in kopja, in škorpijone za metanje pusic,[26]) in prače.

52. Naredili so pa tudi uni vojskino orodje njih orodju nasproti, in bojevali so se veliko dni.

53. Živeža pa niso imeli v mestu, zato ker je bilo sedmo leto;[27]) in kteri so bili ostali od nevernikov v Judeji,[28]) so pojedli, kar je bilo še založeniga.

---

19. V greškim: „*In ugledal je Eleazar Havran eno*“ i. t. d. — Eleazar je bil sin Matatijev (zgorej 2, 5.), Judov brat. Morebiti se je Matatija tudi Savra imenoval.

20. ker ga je bil ranil v mehko kožo.

21. Ako bi bil sedel kralj na tem slonu, in bi se mu nesreča pripetila, bi bilo to Sirijane prestrašilo in zmešalo, in zmaga bi se bila morebiti dobila. Eleazarjevo djanje tedaj ni bilo nespremišljeno.

22. Judu se je pametniši zdelo, v lepim redu umakniti se, kakor sebe in svoje v toliko nevarnost postaviti, kjer bi bili vsi pokončani; zatorej so se umaknili v Jeruzalem v obterjeni tempelj.

23. Drugo kerdelo pa je šlo v Betsuro.

24. „*sabotno leto*“ se ni smelo ne sejati ne žeti (2. Mojz. 23, 10. 11: 3. Mojz. 25, 1—7. 21. 22: 5. Mojz. 15, 1—11.). Torej je bilo malo živeža to leto.

25. „*svetiše*“, t. j., tempelj, — „*razbijalnice*“, t. j., ovne, s kterimi so v zidovje butali, in ga podérali, — „*ognjene strele*“, t. j., goreče reči, ktere so z mašinami v terdnjavo metali.

26. „*kopja*“, sulic, pušic, — „*škorpijone*“, blezo manjši mašine, ktere je lahko en sam vojak napenjal.

27. „*Sedmo leto*“ je bilo sabotno ali počitno leto. Gl. 24. razl.

28. posamne kerdela nevernikov so bile še v Judeji ostale, in so po nji sem ter tje stikale. V greškim: „*in kteri so bili ubežali v Judejo pred neverniki*“,

Digitized by Google

54. In ostalo je malo móž v svetišu, ker jih je lakota terla; in raztekli so se vsaki na svojo stran.

55. Ko je pa Lisija slišal, de se je Filip, kteriga je bil kralj Antijoh še v svojim življenji postavil, de bi njegoviga sina Antijoha redil, in kraljeval,

56. vernil iz Perzije in Medije z vojskino trumo, ktera je ž njim tje šla, in de hoče prevzeti opravila v kraljestvu:

57. je hitro šel in rekel kralju in vojskinim vojvodam:[29]) Nas je vsaki dan mànj, in živeža imamo malo, in grad, kteriga oblegamo, je obterjen, in nam je treba kraljestvo oskerbeti.

58. Dajmo tedaj sedaj desnice tem ljudem, in storimo mir ž njimi in z vsim njihovim ljudstvam,

59. in dopustimo jim, de živé po svojih postavah kakor poprej; zakaj zavoljo svojih postav, ktere smo zaničevali, so se razjezili, in vse to storili.

60. In všeč je bilo govorjenje kralju in vojvodam; in poslal je k njim mir delat; in sprejeli so ga.

61. In persegel jim je kralj z vojvodi vred; in šli so iz terdnjave.

62. In kralj je šel na sionsko goro, in je ogledal obterjeni kraj. In zdajci je prelomil persego, ktero je bil storil, in ukazal je zid okoli in okoli podreti.

63. In naglo je odrinil in se vernil v Antijohijo. In našel je Filipa gospodovati v mestu; in bojeval se je zoper njega, in se je polastil mesta.[30])

VII. Poglavje.

Demetri Soter dobi sirsko kraljestvo, ukaže Antijoha in Lisija umoriti, in odpadnika Alkima postavi višiga duhovna. Nove junaške dela Judove.

1. Sto en in petdesetiga leta[1]) je ušel Demetri, Selevkov sin, iz mesta Rima,[2]) in je prišel z malo možmi v primorsko mesto, in je tam kraljeval.

2. In zgodilo se je, kadar je

namreč Judje, kteri so bili iz Galileje in Galaada v Judejo preseljeni. Glej zgorej 5, 23. 45.

29. „*in možém*“ — je v greškim pristavljeno.

30. in je dal po Lisijevim svetu Filipa umoriti, kakor judovski zgodovinar Jožef Flavi pripoveduje.

1. to je, 160. leta pred Kristusam. Verstam 1—38. primeri 2. Mak. 14.

2. Demetri je bil sin Selevka Filopatorja (glej zgorej 1, 11. razl. 12.). Ko je bil njegov oče začel vladati, ga je Rimljanam zastavil namesto Antijoha, kteri je pozneje dobil primek Epifan, in kteriga je bil Antijoh Véliki Rimljanam poslal v poroštvo (glej Dan. 11. razl. 31. 37.). Po Selevkovi smerti se je Antijoh krivično polastil kraljevanja, in je pustil Demetrija v Rimu zastavljeniga. Po Antijohovi smerti je pa Demetri iz Rima ubežal. Z malo možmi je stopil na suho v Tripolu ob feniškim primorji, in je tukaj razglasil,

Digitized by Google

bil prišel v hišo kraljestva svojih očetov,[3]) so vjeli vojaki Antijoha in Lisija, de bi ji k njemu pripeljali.

3. In kadar to zvé, reče: Nikar mi ne kažite njuniga obličja.

4. Vojaki so ji tedaj umorili. In Demetri je sédel na sedež svojiga kraljestva;

5. in prišli so k njemu hudobni in brezbožni možje iz Izraela, in Alkim, njih vodnik, kteri je hotel biti duhoven.[4])

6. In tožili so ljudstvo per kralji, rekoč: Juda in njegovi bratje so vse tvoje prijatle pokončali, in nas so pregnali iz naše dežele.

7. Zdaj tedaj pošlji moža, kterimu upaš, de gre tje, in ogleda vse razdjanje, ktero je storil nam in králjevim deželam, in de ukroti njegove prijatle in njih pomagače.

8. In izvolil je kralj izmed svojih prijatlov Bakhida, kteri je gospodoval v kraljestvu na uni strani vélike reke,[5]) in je bil kralju zvest; in poslal ga je,

9. ogledat razdjanje, ktero je napravil Juda; pa tudi brezbožniga Alkima je postavil višiga duhovna, in mu je ukazal, maševati se nad sinovi Izraelovimi.

10. In so se vzdignili, in so prišli z veliko vojsko v Judovo deželo; in poslali so sporočnikov, in govorili so Judu in njegovim bratam prijazne besede po zvijači.

11. Pa niso poslušali njih govorjenja; ker so vidili, de so bili prišli z veliko vojsko.

12. In sošlo se je k Alkimu in Bakhidu veliko pismarjev tirjat, kar je prav.[6])

13. In asidejci so bili med izraelskimi otroci pervi, kteri so per njih mirú iskali;[7])

14. rekli so namreč: Duhoven iz Aronoviga zaroda je prišel, on nas ne bo prekanil.[8])

15. In govoril je[9]) ž njimi prijazne besede, in persegel jim je, rekoč: Nič hudiga ne bomo storili ne vam ne vašim prijatlam.

16. In verjeli so mu; ali popadel je izmed njih šestdeset móž,

de ga je rimsko starašinstvo poslalo kralja v očetovo kraljestvo. Verjeli so mu, in povsod so ga spoznali kralja. Na to so vojaki večí del k njemu prestopili in mu izdali Antijoha Evpatorja in Lisija.

3. t. j., v kraljevsko mesto Antijohijo.

4. Alkima, ki se je tudi Jakim imenoval, je bil že poprêšnji kralj Antijoh Evpator postavil višiga duhovna; tudi pod sedanjim kraljem je zopet hotel biti viši duhoven, ko so ga bili goreči Judje zavergli.

5. Bakhid je bil doslej poglavar na uni strani Evfrata, t. j., v deželi med Evfratam in Tigram.

6. Veliko pismarjev, učenih v postavi, kteri so bili Izraelcam uredniki, je prišlo k Demetrijevima pooblastencama, tirjat, kar jim je šlo po pravici.

7. Glej zgorej 2, 42. „*Asideji*“, t. j., pobožni, pohlevni, so prosili kraljeva pooblastenca, naj bi smeli v miru opravljati službo Božjo, kakor jim je bilo zagotovljeno v pogodbah poprêšnjih kraljev, in so rekli, de bodo tudi oni pokorni gosposkam.

8. V grešKim: „*Duhoven iz Aronoviga zaroda je prišel z vojsko, in nam ne bo nič žaliga storil*“. — V svoji dobrosrčnosti in priprostosti so mislili: vojska, kteri je duhoven poglavar, nam pač nič hudiga noče.

9. „*govoril je*“ Bakhid ž njimi prav prijazno.

Digitized by Google

in umoril jih je v enim dnevu, po besedi, kakor je pisano:[10])

17. Meso tvojih svetih in njih kri so prelili okoli Jeruzalema, in nikogar ni bilo, de bi jih pokopal. Ps. 78, 2. 3.

18. In obšel je strah in trepet vse ljudstvo; ker rekli so: Ni je resnice, ne pravice per njih; zakaj prelomili so zavezo in persego, ktero so bili storili.

19. In Bakhid je odrinil od Jeruzalema, in se je ušotoril na Betzehi;[11]) in je poslal, in vjel veliko njih, kteri so bili pred njim zbežali; tudi je nektere izmed ljudstva poklal in v velik vodnjak pometal.

20. Po tem je izročil deželo Alkimu, in mu je pustil vojakov v pomoč. In Bakhid je odšel k kralju.

21. Alkim pa si je močno prizadeval za svoje viši duhovstvo.[12])

22. In zbrali so se per njem vsi, kteri so motili svoje ljudstvo, in polastili so se Judove dežele, in napravili so veliko morijo v Izraelu.

23. In Juda je vidil vso nadlogo, ktero je storil Alkim s svojimi vred Izraelovim sinovam, veliko huji kakor neverniki;

24. in je šel po vsih judejskih pokrajinah okoli in okoli, in se je maševal nad odpadlimi možmi, in nehali so dalje zahajati v deželo.[13])

25. Vidil je pa Alkim, de je Juda s svojimi vred močneji, in spoznal je, de jih ne more premagati; torej se je vernil k kralju, in jih je tožil zavoljo veliko hudodelstev.

26. In poslal je kralj Nikanorja, eniga izmed svojih imenitniših vojvodov, kteri je grozno sovražil Izraelce, in mu je zapovedal ljudstvo pokončati.

27. In Nikanor je prišel v Jeruzalem z veliko vojsko, in je poslal k Judu in njegovim bratam z mirnimi besedami po zvijači,

28. rekoč: Ne bodi ga boja med mano in vami! Prišel bom z malo možmi, de vidim vaše obličje v miru.[14])

29. In prišel je k Judu, in pozdravila sta se prijazno; pa sovražniki so bili pripravljeni Juda zgrabiti.

30. Juda je pa to reč zvedil, de je z goljufijo k njemu prišel; in zbal se ga je, in ni hotel več viditi njegoviga obličja.

31. In Nikanor je spoznal, de je njegov naklep razodet; in šel je zoper Juda v boj per Kafarsalami.[15])

32. In padlo jih je izmed Nikanorjeve vojske okoli pet tavžent mož, in bežali so v Davidovo mesto.[16])

33. In po tem prigodku je šel

---

10. „*kakor je zapisano*“ per preroku Izaii 78, 2. 3.
11. „*Betzeha*“, v greškim: „*Bezet*“, berdo pri Jeruzalemu, ktero se je pozneje k mestu štelo.
12. Alkim je iskal ljudstvu prikupiti se, de bi obderžal viši duhovstvo.
13. si niso več upali iz terdnjav iti, de bi po deželi ropali in morili.
14. Rad bi vas z malo možmi v miru obiskal.
15. „*Kafarsalama*“, mesto v Judeji, prej ko ne od Jeruzalema proti zahodu.
16. „*v Davidovo mesto*“ na jeruzalemski grad.

Digitized by Google

Nikanor na hrib Sion.[17]) In prišlo je nekaj duhovnov izmed ljudstva pozdravit ga v miru in mu pokazat žgavne daritve, ktere so se opravljale za kralja.

34. Ali zasmehovaje jih je zaničeval in oskrunil,[18]) in prevzetno je govoril,

35. in persegel je v jezi, rekoč: Ako ne bo v moje roke izdan Juda in njegova vojskina truma, bom to hišo požgal, kakor hitro v miru nazaj pridem.[19]) In odšel je z veliko jezo.

36. In duhovni so šli in se vstopili pred altarjem in tempeljnam,[20]) ter so jokaje rekli:

37. Ti, o Gospod! si izvolil to hišo, de bi se klicalo v nji tvoje ime, de bi bila hiša molitve in prošnje tvojimu ljudstvu.

38. Mašuj se nad tem človekam in njegovo vojsko, in naj padejo pod mečem; spomni se njih preklinjanja, in nikar jim ne dajaj obstanka.

39. In Nikanor je odrinil od Jeruzalema,[21]) in je postavil šotore v Bethoronu;[22]) in prišla je k njemu vojskina truma iz Sirije.

40. Juda pa se je ušotoril v Adarsi[23]) s tremi tavženti móž;[24]) in molil je Juda, rekoč:

41. Gospod! ker so te preklinjali poslanci kralja Senaheriba, je prišel angelj, in jih je pobil sto pet in osemdeset tavžent:

42. ravno tako pokončaj danes to vojskino trumo pred našimi očmi, de drugi zvedó, de je *(Nikanor)* hudobno govoril čez tvoje svetiše; in sodi ga po njegovi hudobii.

43. In vojskine trumi ste se bojevale trinajsti dan mesca adarja;[25]) in poterti so bili Nikanorjevi vojaki, in padel je on pervi v boji.

44. Ko so pa vidili njegovi vojaki, de je Nikanor padel, so prec vergli svoje orožje, in so bežali.

45. In podili so jih en dan hodá od Adazerja[26]) do tam, kjer se pride v Gazaro,[27]) in trobentali so za njimi v znamnje.

---

17. „*na hrib Sion*“, kjer je stal tempelj.
18. „*oskrunil*“, t. j., opljeval, kakor nekteri pravijo.
19. „*kakor hitro*“ Juda in njegove kerdela premagam, in se zdrav vernem.
20. Duhovni so bili pri Nikanorji na zunanjim dvoru ali na dvoru za nevernike; ker le vanj je smel Nikanor stopiti; potem so šli na notranji dvor, na kterim je pred vhodam v svetiše stal altar za žgavšine. Med tem altarjem in svetišem so duhovni stali in plakali.
21. Verstam 39—50. prim. 2. Mak. 15.
22. „*Bethoron*“, mesto, ki je bilo sperviga dano Efrajmovimu rodu, potlej pa levitam (Joz. 18, 13: 16, 5: 21, 5.), in je stalo na meji Benjaminoviga rodú.
23. „*Adarsa*“, v greškim: „*Adasa*“, terg, kteri je bil po Jožefu Flavii $^3/_4$ milje deleč od Bethorona.
24. Po nesrečni bitvi z Antijoham Evpatorjem je mende veliko móž od Juda odstopilo.
25. Mesec „*adar*“ se vjema nekoliko z našim svečanam, nekoliko z našim sušcam. Trinajsti dan adarja je nekako konec našiga svečana.
26. „*od Adazerja*“, je skorej gotovo „*od Adarse*“. Glej versto 40. — Dan hodá je Jutrovcam navadno 4 ali 5 milj.
27. do Gazare pri Azotu. Glej spodej 14, 34.

Digitized by Google

46. In prišli so iz vsih judejskih vasí okrog in okrog, in pobijali so jih z veliko močjo; potem so se zopet vanje obernili,[28]) in popadali so vsi pod mečem, ne eden izmed njih ni ostal.

47. In pobrali so njih rop, in Nikanorju so odsekali glavo in desno roko, ktero je bil prevzetno iztegnil, in so ji prinesli in Jeruzalemu nasproti obesili.[29])

48. In ljudstvo je bilo zelo veselo, in obhajali so tisti dan z velikim veseljem.

49. In *(Juda)* je zapovedal, de naj se praznuje vsako leto ta dan, trinajsti dan mesca adarja.[30])

50. In počivala je Judova dežela malo dni.

VIII. Poglavje.

Juda vé za mogočne Rimljane, pošlje poslancov v Rim, in sklene zavezo z Rimljani.

1. In slišal je Juda ime Rimljanov, de so mogočni v môči, de dovolijo v vsako prošnjo, de so se z vsimi sprijatlili, kteri koli so k njim prišli, in de so mogočni v moči.

2. Slišali so tudi od njihovih bojev in junaških del, ktere so storili v Galacii,[1]) ker so jih zmagali in davku podvergli;

3. in kolike rečí so storili v španski deželi, ker so spravili pod svojo oblast sreberne in zlate rudnike, ki so tam, in so v last vzeli vso deželo s svojo razumnostjo in stanovitnostjo;

4. in de so kraje, kteri so silno deleč od njih,[2]) in kralje, kteri so bili nad nje prišli od kraja svetá, poterli,[3]) in jih z velikim pobojem potolkli; drugi pa jim dajejo davek vsako leto;

5. in de so Filipa in Perseja, cetejskiga kralja,[4]) in druge, kteri so bili zoper nje za orožje prijeli, v boji poterli in zmagali;

6. de so tudi Antijoha Veliciga, azijanskiga kralja, kteri je bil

28. Sirijani so bili od vsih strani zajeti, tako de so bežé zopet zadeli na Jude, kteri so jih podili.

29. Glej zastran tega 2. Mak. 15, 33. 35.

30. Judje še dan današnji ta dan obhajajo.

1. „*Galacija*“, dežela skorej v sredi male Azije, je dobila to ime po svojih prebivavcih, kteri so bili iz Galije tje prišli. Rimljan Manli Vulson je bil Galačane 189. leta pred Kristusam premagal.

2. na priliko Špansko, Galacija.

3. na priliko Porsena, Pira, Hanibala.

4. „*cetejskiga*“, t. j., macedonskiga kralja. Glej zgorej 1, 3. Filip II., macedonski kralj, se je 198. leta pred Kristusam nesrečno vojskoval z Rimljani; mislil je Atencam prostost zatreti, ali zmagal ga je Flamini pri Kinoskefalah 197. leta pred Kristusam. — Persej, macedonski kralj od 179—168 pred Kristusam, se je združil zoper Rimljane z Gracijem, ilirskim kraljem, ali 168. leta pred Kristusam ga je popolnama zmagal Pavel Emili.

Digitized by Google

ž njimi boj začel, desiravno je imel sto in dvajset slonov, in konjnike, in vozove, in grozno veliko vojskino trumo, sterli,[5])

7. in živiga vjeli,[6]) in mu naložili, de mora on, in vsi, kteri bodo za njim kraljevali, velik davek dajati, in de naj dá zastavljence in pogojeno;[7])

8. in de so deželе Indijanov in Medijanov in Lidijanov, njih nar boljši kraje, kteri so jim bili pobrani, kralju Evmenu dali;[8])

9. in de so tudi oni, kteri so bili v greški deželi, hotli iti in jih pokončati;[9]) pa zvedili so bili to,

10. in so poslali zoper njé vojvoda, in so se ž njimi bojevali, in jih veliko pobili, in njih žene in otroke vjete odpeljali, in jih oropali, in njih deželo v last vzeli, in njih zidove[10]) poderli, in jih v sužnost spravili do današnjiga dneva;[11])

11. de so tudi druge kraljestva in otoke,[12]) kteri so se jim kadaj upérali, zaterli in pod svojo oblast spravili.

12. S svojimi prijatli pa in ž njimi, kteri so se jim zaupali, so ohranili prijaznost, in so se polastili bližnjih in daljnih kraljestev, in kdor koli je slišal njih ime, se jih je bal;

13. in kterim so hotli pomagati k kraljevanju, so kraljevali;[13]) kterim so pa hotli, so kraljestvo vzeli; in so si zelo opomogli.

14. In per vsem tem nobeden ne nosi kraljeviga šapeljna, tudi ni oblečen v škerlat, de bi se ž njim poviševal.[14])

15. Napravili so tudi svetvavnico, in vsak dan se jih posvetuje tri sto in dvajset, kteri vedno sklepe delajo za ljudstvo, de oskerbujejo, kar je prav;[15])

16. in vsako leto zaupajo svoje viši gospostvo enimu človeku, kteri gospoduje vsim njih deželam, in vsi so enimu pokorni, in

---

5. Glej zastran tega Dan. 11, razl. 31.
6. Zgodovina téga ne pripoveduje.
7. „*pogojeno*“, t. j., del svojiga kraljestva.
8. Nekteri razlagavci mislijo, de naj bi se bralo: „*dežele Jonijo, Misijo in Lidijo*“ i. t. d., ker zgodovina nič ne vé, de bi bile Indija in Medija Antijohu podveržene. Kakor se dozdeva, tudi Rimljani niso nikdar gospodovali v Indii. Evmen je bil pergamski kralj 198—158 pred Kristusam.
9. V greški deželi so bili Etolci in Beočani, kteri so povabili kralja Antijoha v svojo deželo, de bi se pod njim bojevali zoper Rimljane. Kralj jim je obljubil priti, in na to se je začela vojska z Rimljani 191 pred Kristusam.
10. „*njih zidove*“, t. j., terdnjave so poderli.
11. Rimljani so Etolce premagali in jim davek naložili, desiravno jim je bil Antijoh Véliki na pomoč prišel.
12. namreč Sicilijo, Sardinijo, Korsiko, Kreto, in druge otoke, zlasti v greškim morji.
13. K kraljestvu so pomagali Rimljani Evmenu, Masinisu, Prusiju, Ptolemeju Filometorju (zoper Antijoha Epifana), in drugim.
14. „*Šapelj*“ (krona) in „*škerlat*“ sta bila nekdaj znamnje kraljeve oblasti in časti. Ker Rimljani tiste čase niso imeli kraljev, zato ni imel nihče na sebi teh kraljévih znamenj.
15. Drugi prestavljajo greško: ... „*za ljudstvo, de bi se dobro vladalo*“.

Digitized by Google

med njimi ni ne nevošljivosti ne zavisti.[16])

17. Juda je tedaj izvolil Evpolema, sina Joana, sinú Jakopoviga,[17]) in Jasona, sina Eleazarjeviga, in ji je poslal v Rim, de bi napravila ž njimi prijaznost in zavezo;

18. in de bi jih rešili jarma Grekov, ker so vidili, de hočejo izraelsko kraljestvo v sužnost posiliti.

19. In šla sta v Rim po grozno dolgim potu, in sta stopila v svetvavnico, ter sta rekla:

20. Juda Makabej, in njegovi bratje, in judovsko ljudstvo so naji k vam poslali, de bi naredili z vami zavezo in mir, in de bi nas zapisali med svoje zaveznike in prijatle.

21. In všeč jim je bilo govorjenje.

22. In pismo, ktero so na brončenih plošah odpisali in v Jeruzalem poslali, de bi jim tam bilo v spomin mirú in zaveze, je tako:

23. Dobro bodi Rimljanam in judovskimu ljudstvu na morji in na suhim vekoma, in meč in sovražnik bodi deleč od njih!

24. Ako se poprej vojska začne zoper Rimljane ali zoper vse njih zaveznike pod vso njih oblastjo:

25. bo judovsko ljudstvo, kakor bo čas dopustil, na pomoč prišlo z vsim sercam.

26. In vojakam ne bodo dajali in ne preskerbovali ne žita, ne orožja, ne denarja, ne ladij, kakor je Rimljanam všeč;[18]) in spolnovali bodo njih povelja, in nič ne bodo od njih prejeli.[19])

27. Ravno tako bodo pa tudi Rimljani, ako se poprej vojska vname zoper judovsko ljudstvo, z voljo pomagali; kakor jim bo čas dopustil.

28. In pomagavcam se ne bo dajalo ne žita, ne orožja, ne denarja, ne ladij, kakor je všeč Rimljanam; in spolnovali bodo njih povelja brez goljufije.[20])

29. Po tacih besedah so se Rimljani zvezali z judovskim ljudstvam.

30. Ako bi po téh besedah ti ali uni hotli temu kaj pristaviti ali odvzeti, naj storé po svoji volji; in kar koli bodo pristavili ali proč vzeli, bodi poterjeno.[21])

31. Tudi zavoljo hudiga, kar jim je storil kralj Demetri, smo

16. Viši oblast sta imela pri Rimljanih oblastnika, ki se jima je reklo konsula, in sta bila vsako leto druga; opravila sta pa med seboj tako delila, de je vender prav za prav le eden vladal.

17. „*sinú Jakoporiga*“, v greškim: „*sinú Akoviga*“.

18. Vojakam, ktere bodo Judje Rimljanam v pomoč poslali, ti ne bodo dajali živeža, orožja, denarja, ladij, ker to je volja Rimljanov. Dr. Loh in Reišl pa takole razlagata: Vojakam, kteri se bodo zoper Rimljane vojskovali, ne smejo Judje dajati in ne jim preskerbovati „*ne žita*“ i. t. d.

19. Judje naj spolnujejo svojo dolžnost v vojski, tode za to ne bodo nič prejeli od Rimljanov.

20. Tudi rimskim pomagavcam ne bodo Judje nič dajali, ampak Rimljani morajo sami z vsim potrebnim preskerbeti vojake, ki jih bodo Judam v pomoč poslali.

21. Ako bi Rimljani ali pa Judje pozneje hotli to pisano pogodbo prenarediti, bodi tudi to dopušeno; tode morate obé straní v prenaredbo pervoliti in jo poterditi.

Digitized by Google

mu pisali, rekoč: Zakaj si naložil težki jarem Judam, našim prijatlam in zaveznikam?

32. Ako tedaj zopet pridejo k nam, jim bomo pravico storili zoper tebe, in se bomo s teboj vojskovali na morji in na suhim.

IX. Poglavje.

Bakhid in Alkim zopet prideta v Judejo. Juda pade v boji. Jonatan stopi na njegovo mesto. Judje otepó Bakhida. Mir med Jonatanam in Bakhidam.

1. Ko je med tem Demetri slišal, de je Nikanor padel s svojo vojskino trumo v boji, je sklenil zopet poslati Bakhida in Alkima v Judejo, in desno krilo[1]) ž njima.

2. In šli so po potu, kteri derži proti Galgali,[2]) in so oblegli Masalot[3]) per Arbeli,[4]) in so se ga polastili, in veliko ljudi pobili.

3. V pervim mescu[5]) sto dva in petdesetiga leta[6]) so se ušotorili z vojskino trumo pred Jeruzalemam.

4. In vzdignili so se, in so šli v Berejo,[7]) dvajset tavžent pešcov in dva tavžent konjnikov.

5. Juda pa se je ušotoril v Laisi, ino tri tavžent izbranih mózˊ je bilo ž njim;

6. in so vidili trumo vojakov, de jih je veliko, in so se zelo bali; in veliko jih je ušlo iz šotoriša, in nič več jih ni bilo izmed njih ostalo kakor osem sto mózˊ.

7. Ko je pa Juda vidil, de se je njegova vojskina truma razkropila, in de ga vojska stiska, mu je serce upadlo, ker ni utegnil zbrati jih; in je bil malosercen.

8. Na to je rekel njim, kteri so še ostali: Vzdignimo se, in pojdimo nad svoje sovražnike, če se bomo mógli bojevati zoper njé.

9. In odvračali so ga, rekoč: Ne moremo, temuč rešimo sedaj svoje življenje, in vernimo se k svojim bratam, in po tem se bomo bojevali zoper nje; saj nas je malo.

10. In Juda je rekel: Bog ne daj kaj taciga storiti, de bi bežali pred njimi; in ako se je približal naš čas, umrimo serčno za svoje brate, in nikar ne gerdimo svoje slave.

11. In vzdignila se je vojskina truma iz stana, in *(Sirijani)* so

---

1. „*Desno krilo*“ je tisti del vojskine trume, ktera je na desni strani stala.
2. „*proti Galgali*“, berž ko ne, bi se mógło brati: „*proti Galileji*“.
3. „*Masalot*“ je blezo mesto „*Masal*“ v Aserjevim rodu. Joz. 21, 30: 1. Kron. 6, 74. Drugi si mislijo z imenam „*Masalot*“ veliko jamo pri Arbeli, ki je bila za branitev posebno pripravna.
4. *Arbela*“, pokrajina in terg v galilejski deželi. Nekteri mislijo, de „*Arbela*“ tukaj stoji namesti „*arabot*“ (poljane). Glej zgorej 5, 23.
5. namreč „*nisanu*“, ki je pol sušca in pol maliga travna.
6. To se je godilo 159. leta pred Kristusam.
7. „*v Berejo*“, v neko vás v Judeji.

Digitized by Google

se jim nasproti postavili, in konjniki so se razdelili v dva dela,[8]) in pračarji in strelci so šli pred vojskino trumo,[9]) in pervi[10]) v boji so bili vsi junaki.

12. Bakhid pa je bil na desni strani, in truma se je bližala od dveh strani, in trobili so na trobente.

13. Zatrobili so pa tudi ti, kteri so bili na Judovi strani, in zemlja se je tresla od hrupa vojskinih trum; in bojevali so se od jutra do večera.

14. In Juda je vidil, de je močneji del Bakhidove vojskine trume na desni strani, in zbrali so se k njemu vsi serčni;

15. in poterli so desno stran, in podil jih je do azoške gore.

16. In kteri so bili na levi strani, so vidili, de je desna stran poterta, in uderli so jo za Judam in njegovimi tovarši za herbtam.[11])

17. In boj je bil terd, in padlo je veliko ranjenih izmed teh in izmed unih.

18. Tudi Juda je padel,[12]) in drugi so bežali.

19. In Jonatan in Simon sta vzela svojiga brata Juda, in sta ga pokopala v pokopališe svojih očetov v mestu Modinu.

20. In jokali so se po njem vse izraelsko ljudstvo z velikim plakanjem, in žalovali so veliko dni,

21. ter so rekli: Kako je padel junak, kteri je rešil izraelsko ljudstvo!

22. In druge zgodbe Judovih bojev, in junaških del, ktere je storil, in njegove slave, niso popisane; bilo jih je namreč silno veliko.

23. In zgodilo se je, de so po Judovi smerti vstali hudobneži na vsih izraelskih krajih, in se vzdignili vsi, kteri so hudo delali.

24. Tiste dni se je spočela silno velika lakota, in vdala se je Bakhidu vsa njih dežela ž njimi vred.[13])

25. In izbral je Bakhid hudobnih móž, in postavil jih je gospode[14]) deželi.

26. In so iskali ter popraševali po Judovih prijatlih, in so jih vodili k Bakhidu, kteri se je nad njimi maševal, in jih je zasramoval.

27. In bila je velika stiska v Izraelu, kakoršne ni bilo od dneva, ko ni bilo viditi preroka v Izraelu.[15])

28. In zbrali so se vsi Judovi prijatli, in so rekli Jonatanu:

29. Odkar je umerl tvoj brat Juda, mu ga ni enaciga moža,

---

8. Glej zastran tega zgorej pogl. 6. razl. 17.
9. „*so šli pred vojskino trumo*“, in so boj začeli.
10. v pervi versti so bili zgolj junaki.
11. Juda je Sirijane, ki so bili na desni strani, predeleč podil; zatorej so mu Sirijani na levi strani za herbet planili.
12. Juda, ki se je večidel srečno bojeval v več kakor 22 bojih, je storil junaško smert.
13. „*ž njimi*“, t. j., z unimi hudobneži vred.
14. „*gospode*“, t. j., oblastnike, oskerbnike.
15. „*ni bilo viditi preroka*“ od preroka Malahija sem.

Digitized by Google

kteri bi šel nad naše sovražnike, nad Bakhida, in nad njé, kteri so sovražni našimu ljudstvu.

30. Zato smo tedaj tebe danes izvolili namesti njega, de nam bodeš poglavar in vojvoda v našim vojskovanji.

31. In Jonatan je sprejel tisti čas poglavarstvo, in je vstal namesto svojiga brata Juda.

32. In izvedil je Bakhid, in ga je iskal umoriti.

33. Izvedil je tudi Jonatan, in njegov brat Simon, in vsi, kteri so bili ž njim; in so bežali v pušavo Tekvo,[16]) in se vstavili per vodi jezera Asfara.[17])

34. To je izvedil Bakhid, in je sabotni dan šel on, in vsa njegova vojskina truma čez Jordan.[18])

35. In Jonatan je poslal svojiga brata,[19]) ki je bil ljudstvu vojvoda, in je prosil Nabutejce, svoje prijatle,[20]) de bi jim posodili svojo vojskino pripravo,[21]) ktere so obilno imeli.

36. Sinovi Jambrijevi pa so prišli iz Madabe,[22]) in so zgrabili Joana in vse, kar je imel, in so odšli, ko so to imeli.

37. Po téh dogodbah je bilo naznanjeno Jonatanu in Simonu, njegovimu bratu, de sinovi Jambrijevi imajo veliko ženitovanje in peljejo nevesto iz Madabe,[23]) hčer eniga izmed naj imenitnejih knezov na Kanaanskim, z veliko košatijo.

38. In spomnila sta se kervi svojiga brata Joana; in sta šla in se skrila v zatišje za goro.

39. In vzdignila sta svoje oči, in sta vidila, in glej, vpitje in veliko spremljavstvo: in ženin je šel, in njegovi prijatli in njegovi bratje proti unim z bobni in muziko in mnogim orožjem.

40. In planili so na nje iz zalezbe,[24]) in so jih pobijali, in padlo je veliko ranjenih, drugi pa so pobegnili na gore; in pobrali so ves njih plen.

41. In spreobernilo se je ženitovanje v žalost, in glas njih godcov v jokanje.

42. Ko sta se bila zmaševala zavoljo kervi svojiga brata,

16. „*v pušavo Tekvo*“ v Judovim rodu dvanajst rimskih milj proti jugu od Jeruzalema. S to pušavo je sklenjena vélika pušava, ki sega do arabskiga in perzijanskiga zatoka. Jonatan je mislil, de ga Sirijani v tem kraji ne bodo preganjali.

17. V greškim: „*pri vodnjaku Asfaru*“. Sicer pa nam „*Asfar*“ ni bolje znan.

18. Bakhid ne gre na ravnost nad Jonatana, ampak okoli mertviga morja, ter ga iše za herbtam napasti.

19. „*svojiga brata*“ Joana (v. 38.). — Ta povest od 35. do 42. verste, je tukaj vpletena; ker se 34. versta natanko veže s 43. versto.

20. Zastran „*Nabutejcov*“ glej zgor. 5, 25.

21. ali prav za prav: „*de bi jim shranili, kar imajo*“. Takó se bere v greškim in sirskim svetim pismu, per Jožefu Flavii in tudi v nekterih latinskih prestavah. Nabatejce je pušava varovala sirijanskiga preganjanja.

22. „*Madaba*“, mesto v moabski deželici (Iz. 15, 2.).

23. „*iz Madabe*“, v greškim: „*iz Nadabota*“, de bi jo pripeljali iz mesta njeniga očeta v hišo ženinoviga očeta v Madabi.

24. V sirski prestavi: „*In planili so nanje iz zalezbe Jonatanovi spremljavci*“ i. t. d.

Digitized by Google

sta se vernila na breg jordanski.[25])

43. In slišal je to Bakhid,[26]) in je prišel sabotni dan[27]) do brega jordanskiga[28]) z veliko močjo.

44. In Jonatan je rekel svojim: Vstanimo in bojujmo se zoper svoje sovražnike;[29]) zakaj danes ni kakor včeraj in predvčeranjim.[30])

45. Ker glej, vojska je pred nami, voda jordanska pa je tù in tam, in bregovi in mlake in gojzd, in ni ga kraja se umakniti.[31])

46. Vpite tedaj zdaj proti nebu, de se rešite iz roke svojih sovražnikov! In boj se je začel. 2. Kron. 20, 3.

47. In Jonatan je stegnil svojo roko, mahniti po Bakhidu, in se mu je nazaj umaknil.[32])

48. In skočil je Jonatan, in kteri so bili ž njim, v Jordan, in preplavali so Jordan pred njimi.[33])

49. In padlo jih je na Bakhidovi strani tisti dan tavžent móž; in vernili so se[34]) v Jeruzalem,

50. in so zidali terdne mesta v Judeji, terdnjavo v Jerihi, in v Amaumu,[35]) in v Bethoronu, in v Betelu,[36]) in v Tamnati,[37]) in v Fari,[38]) in v Topu[39]) z visocimi zidovi in vratmi in zapahi;

51. in je postavil stražo vanje, de bi sovraštvo delali v Izraelu.

52. In obterdil je mesto Betsuro in Gazaro,[40]) in grad,[41]) in postavil je vanje vojakov in veliko živeža.

53. Vzel je tudi sinove pervakov po deželi za zastavo, in jih je zaperl na grad v Jeruzalemu.

54. In sto tri in petdesetiga leta,[42]) druziga mesca, je zapovedal Alkim podreti zidovje

25. „*sta se vernila*“ s svojimi tovarši na to stran Jordana.
26. kteri je bil šel v unstransko deželo lovit Jonatana (v. 34.).
27. ker je mislil, de se Judje ta dan ne bode ne branili ne bežali.
28. do strani v Judovi deželi, kjer je bil Jonatan (razl. 25.).
29. V greškim: ... „*in bojujmo se za svoje življenje*“.
30. Pomen: Sedaj smo v veliko veči nevarnosti kakor kdej poprej.
31. Judje so bili v grozni stiski. Pred seboj so imeli sovražnika, na druzih straneh pa vodo, močvirje in gozd.
32. Bakhid se je blezo zato nazaj obernil, de bi bil Jonatana izpeljal na planjavo.
33. V greškim: ... „*in preplavali so na uno stran, oni* (Sirijani) *pa niso šli za njimi čez Jordan*“.
34. „*in vernili so se*“, namreč Sirijani.
35. „*v Amaumu*“, v greškim: „*v Emavsu*“.
36. „*Bethoron*“, levitovsko mesto v Efrajmovi deležnini (Joz. 21, 22.), — „*Betel*“, mesto 12 rimskih milj proti severju od Jeruzalema.
37. „*Tamnata*“ je mesto „*Tamna*“ v Efrajmovi deležnini.
38. „*Fara*“, v greškim: „*Faratoni*“. Glej Sodn. 12, 15.
39. „*Topo*“, v greškim: „*Tefon*“, nam neznano mesto.
40. „*Gazara*“, zgor. 4, 15. „*Gezeron*“, v greškim: „*Gezer*“, mesto na Filistejskim.
41. „*grad*“ v Jeruzalemu na sionskim hribu.
42. to je, 158. leta pred Kristusam.

Digitized by Google

znotranje svete hiše, in podreti dela prerokov;[43]) in začel je podérati.

55. V tistim času je bil Alkim udarjen; in njegove dela so bile zaderžane, in njegove usta so se zaperle, in bil je skljućen zavoljo mertuda, in ni mogel več besede govoriti in zapovedati zastran svojiga doma.

56. In umerl je Alkim tisti čas med velikim terpljenjem.

57. Ko je Bakhid vidil, de je Alkim umerl, se je vernil k kralju;[44]) in počivala je deželа dve leti.[45])

58. Tadaj so mislili vsi hudobneži, rekoč: Glej, Jonatan, in kteri so ž njim, prebivajo zaupljivo v pokoji; pripeljimo tedaj zdaj Bakhida, in zgrabil jih bo vse v eni noči.

59. In šli so tje, in so mu dali svèt.[46])

60. In vstal je, de bi prišel z veliko vojsko; in poslal je na skrivnim liste svojim tovaršem, kteri so bili v Judeji, de bi vjeli Jonatana in njé, kteri so bili ž njim; tode niso mógli, ker so izvedili njih naklep.

61. In vjel je od móž[47]) v deželi, kteri so bili pervaki v hudobi, petdeset móž, in jih je ubil.

62. In pobegnil je Jonatan in Simon, in kteri so bili ž njim, v Betbesen, ki je v pušavi, in popravil je njega podertije; in so ga obterdili.

63. Bakhid pa je to zvedil, in je zbral vso svojo množico, in je naznanil njim, kteri so bili v Judeji.[48])

64. In je prišel in se ušotoril nad Betbesenam; in se je bojeval zoper njega veliko dni, in je naredil mašine.[49])

65. In pustil je Jonatan Simona, svojiga brata, v mestu, in je šel po deželi, in je prišel z množico,

66. je pobil Odarena in njega brate in sinove Faseronove v njih šotorih,[50]) in začel je sekati, in rasti v moči.

67. Simon pa, in kteri so bili ž njim, so planili iz mesta in požgali mašine,

68. in so se bojevali zoper Bakhida, in so ga premagali; in grozno so ga užalili, ker je bil zastonj njegov naklep in njegovo bojevanje.

---

43. Nekteri mislijo, de je ta zid ločil preddvor za ajde od preddvora za Izraelce; nekteri pa, de je ločil preddvor za duhovne od preddvora za proste Izraelce. To zidovje se imenuje „*delo prerokov*“, ker je bil tempelj sozidan po spodbudovanji prerokov Hageja in Caharija.

44. Bakhid je bil blezo doslej samo zavoljo Alkima v Judeji, de je podpéral njegovo veljavo.

45. Tisti čas je bil blezo prejel Demetri list Rimljanov (glej pogl. 8.), ki ga je nagnil Jude z miram pustiti.

46. Svetovali so Bakhidu, kako naj pregovarja Demetrija, de mu dovoli ropiti na Judejsko.

47. „*vjel je*“, namreč Jonatan nekoliko móž.

48. „*je oznanil njim*“, t. j., odpadlim, izneverjenim Judam, de naj pridejo na vojsko zoper Jonatana in njegovo trumo; v greškim: „*je dal povelje njim* (priti na vojsko), *kteri*“ i. t. d.

49. tode ni nič opravil zoper to terdnjavo.

50. Kdo so bili Odaren in Faseronovi sinovi, se ne vé.

Digitized by Google

69. In razserdil se je nad hudobnimi možmi, kteri so mu bili dali svèt priti v njih deželo, in jih je veliko ubil; sam pa je mislil odriniti v svojo deželo.

70. To je zvedil Jonatan, in je poslal k njemu poslance ž njim mir naredit in mu[51]) vjete nazaj dat.

71. In je rad sprejel in storil po njegovi besedi, in je prisegel, de mu ne bode nič hudiga storil vse dni njegoviga življenja.

72. Tudi mu je nazaj dal vse, ktere je bil poprej vjel v Judovi deželi; in se je vernil in odšel v svojo deželo, in ni več iskal priti v njegove kraje.

73. In jenjala je vojska v Izraelu; in Jonatan je prebival v Mahmasu,[52]) in Jonatan je začel tam ljudstvo soditi, in iztrebil je hudobneže iz Izraela.

X. Poglavje.

Aleksander Bala, Demetrijev nasprotni kralj. Jonatan se derži Aleksandra. Demetri Nikator pošlje Apolonija zoper Jude. Jonatan ga premaga.

1. Sto in šestdesetiga leta[1]) pa je prišel Aleksander, Antijohov sin, kteri je bil imenovan Imenitni,[2]) in se je polastil Ptolemajde;[3]) in so ga sprejeli, in je tam kraljeval.[4])

2. Ko je kralj Demetri to slišal, je zbral silno veliko vojsko, in šel je njemu naproti v boj.

3. Poslal je tudi Demetri list do Jonatana s prijaznimi besedami, de ga je povzdignil.

4. Rekel je namreč: Hitro naredimo mir ž njim, preden potegne z Aleksandram zoper nas;

5. ker spomnil se bode vsiga hudiga, kar smo storili njemu ino njegovimu bratu ino njegovimu ljudstvu.

6. In dal mu je oblast zbrati vojskino trumo, in narejati orožje in biti njegov zaveznik; in ukazal je dati mu zastavljence, kteri so bili na gradu.

7. In prišel je Jonatan v Jeruzalem, in bral je list vpričo vsiga ljudstva ino njih, kteri so bili na gradu.

8. In grozno so se prestrašili, ker so slišali, de mu je

51. „*in mu*“, namreč Jonatanu.

52. „*Mahmas*“ je bil na meji Benjaminove in Efrajmove deležnine. — Jeruzalem in grad so imeli Sirijani v oblasti (Glej spodej 10, 6.).

1. to je, 151. leta pred Kristusam.

2. „*Imenitni*“ ali „*Svetli*“, t. j., Epifan. Glej 1. pogl. 11. razl.

3. Ptolemajda, feniško mesto ob morji, se je štela k Sirii.

4. Aleksander je bil nizkiga rodú iz Cipra, sam pa je terdil in razglašal, de je sin Antijohov, in je hotel Sirijo v last dobiti, kar so mu bili nasvetvali nekteri bližnji kralji, kteri so Demetrija sovražili. Ker so ga tudi rimski starašini, kteri Demetriju niso bili dobri, kralja spoznali, je nabral vojakov v Rimu in Efezu, in v Ptolemajdi, kjer se je nekaj nezadovoljnih pri njem zbralo, in je začel kraljevati.

Digitized by Google

kralj dal oblast nabrati vojskino trumo.

9. In dani so bili Jonatanu zastavljenci, in poslal jih je njihovim staršem.

10. In Jonatan je prebival v Jeruzalemu, in je začel zidati in popravljati mesto.

11. In rekel je delavcam zidove postaviti, in hrib Sion okrog in okrog z rezanimi kamni zagraditi; in so takó storili.

12. In zbežali so ptujci, kteri so bili v terdnjavah, ki jih je bil Bakhid sozidal;

13. in sleherni je zapustil svoje mesto, in je šel v svojo deželo.

14. Samo v Betsuri so ostali eni izmed téh, kteri so bili zapustili postavo in zapovedi Božje; ona jim je namreč bila v pribežališe.

15. In slišal je kralj Aleksander obljube, ktere je storil Demetri Jonatanu; in povedali so mu boje in moške dela, ktere je storil on, in njegovi bratje, in trude, ktere so preterpeli;

16. in je rekel: Bomo li našli še taciga moža? Storimo si ga tedaj prijatla in tovarša.

17. In pisal je list, in mu ga je poslal, po teh besedah, rekoč:

18. Kralj Aleksander bratu Jonatanu zdravje!

19. Slišali smo od tebe, de si mogočen mož v moči, in si pripraven biti naš prijatel;

20. in zato te postavimo danes višiga duhovna tvojiga naroda; in kraljev prijatel bodi imenovan (in poslal mu je škerlat in zlato krono), in kar naš prid zadeva, bodi z nami enih misel in ohrani prijatelstvo z nami.

21. In Jonatan je oblekel sveto oblačilo sedmiga mesca sto in šestdesetiga leta[5]) v praznik zelenih šotorov; in nabral je vojskino trumo, in naredil je veliko orožja.[6])

22. Ko je Demetri to slišal, je bil grozno prežaljen, ter je rekel:

23. Zakaj smo to storili, de nas je Aleksander prehitel, in se je sprijatlil z Judi v svoje uterjenje?

24. Tudi jez jim bom pisal prosivne besede, in zastran častí in darov, de naj bodo meni v pomoč.

25. In pisal jim je s temile besedami: Kralj Demetri judovskimu ljudstvu zdravje!

26. De ste se deržali zaveze z nami, in ste ostali v naši prijaznosti, in niste prestopili k našim sovražnikam, smo slišali in se veselili.[7])

27. Ohranite tedaj še dalje zve-

---

5. to je, 151. leta pred Kristusam, v pervi polovici našiga kimovca.

6. Jonatan je smel sprejeti viši duhovstvo, ker je bil duhovskiga rodú (gl. 2, 1. i. d.), in po tem se je odvernila krivičnost, ktero so sirski kralji počenjali, ko so že več let to čast prodajali nar hudobnejšim ljudem in nar zaničljivšim izdajavcam. — Praznik zelenih šotorov se je obhajal osem dni. Ob tej priliki se je Jonatan pokazal v obleki višjiga duhovna.

7. Demetri se je s temi besedami prilizoval, de bi si Jude pridobil. Vender je tudi res, de Judje niso prelomili pogodb, ktere so bili s Sirijani sklenili; zakaj njih vojske so bile samo bramba zoper grozovitost in nezvestobo Sirijanov.

Digitized by Google

stobo do nas, in povernili vam bomo dobro za to, kar ste nam storili.

28. Veliko davšin vam bomo odpustili, in dali vam bomo darov.

29. In sedaj vas in vse Jude oprostim davkov, in pregledam solno-ceno,[8]) in odpustim vence,[9]) in tretji del žita,

30. in polovico drevniga sadja; kar meni gré, vam odpustim od današnjiga dne in za naprej, de se ne bo jemalo od judovske dežele in od treh pokrajin, ktere so ji pridružene od Samarije in Galileje,[10]) od današnjiga dne in do vekoma.

31. In Jeruzalem bodi svet in prost s svojo pokrajino vred, in desetine in davki naj bodo njegovi.

32. Oddam tudi oblast čez grad, kteri je v Jeruzalemu, in ga dam višimu duhovnu, de postavi vanj može, ktere koli bo sam izvolil, de ga bodo varovali.

33. In vsako judovsko dušo, ki je vjeta odpeljana iz Judove dežele po vsim mojim kraljestvu, zastonj oprostim, in vsi naj bodo rešeni davkov tudi od svoje živine.[11])

34. Tudi vsi prazniki, in sabote, in mlaji, in odločeni dnevi, in trije dnevi pred praznikam, in trije dnevi po prazniku, vsi naj bodo dnevi prostosti in odpušanja[12]) vsim Judam, kteri so v mojim kraljestvu;

35. in nihče naj nima oblasti, kaj početi in tožbe doganjati zoper koga izmed njih v kteri koli reči.[13])

36. In izmed Judov naj se zapiše med králjevo vojsko okoli trideset tavžent móž,[14]) in dajala se jim bo plača, kakor gre vsim králjevim vojakam; in izmed njih naj se odberejo, kteri bodo v terdnjavah véliciga kralja;

37. tudi naj se izmed téh postavijo čez opravke v kraljestvu, kteri se morajo zvesto opravljati; tudi poglavarji naj bodo eni izmed njih, in naj živé po svojih postavah, kakor je zapovedal kralj za judejsko deželo.

38. In tri pokrajine, ktere so dodane Judeji iz samarijske dežele, naj se štejejo k Judeji; de bodo pod eno gosposko, in de ne bodo drugi oblasti podverženi razun višiga duhovna.

39. Ptolemajdo[15]) in njé po-

8. Judje so mógli nekaj za sol plačevati, desiravno so jim solne jame okoli mertviga morja (glej spodej 11, 35.) obilno soli dajale.

9. Zlate vence (krone) so vsako leto kraljem darovali; veči del so dajali namesto njih ceno v denarjih.

10. Te pokrajine so bile Lidan, Ramatan in Afajrem ali Efrem. Glej spodej 11, 34.

11. t. j., tudi tlake, ktero so s svojo živino opravljali.

12. Te dni se ne smejo davki pri Judih pobirati, de utegnejo brez zaderžka službo Božjo opravljati.

13. nihče ne sme ob praznikih nikogar izmed Judov pred sodbo klicati in ga tožiti, bodi si kakoršna koli pravda (Dr. Loh in Reišl).

14. Vojaški stan je bil Gregam nar častitljivši; bil je namreč stan vsih svobodnih deržavljanov.

15. V tem mestu je prebival nasprotni kralj Aleksander (v. 1.).

Digitized by Google

krajine dam v dar svetišu, ktero je v Jeruzalemu, za potrebe v svetišu.

40. Tudi jez bom dal vsako leto petnajst tavžent siklov srebrá[16]) iz kraljevih prihodkov, kteri meni gredó;

41. in ves dolg, kteriga niso plačali, ki so bili v poprésnjih letih postavljeni čez moje opravila, bodo odslej dajali za potrebe *(Božje)* hiše,

42. in memo tega pet tavžent siklov srebrá, ki so jih vsako leto vzeli od prihodkov svetiša; té pa naj imajo duhovni, kteri službo opravljajo.

43. In kterikoli pribežijo v tempelj, ki je v Jeruzalemu, in v vse njegove pokrajine, desiravno dolžni kralju v kakoršni reči si bodi, naj se izpustijo, in prosto bodi vse, kar je njih v mojim kraljestvu.

44. In stroški za zidanje ali popravljanje svetišnih del se bodo plačevali iz kraljevih prihodkov;

45. tudi se bo iz kraljevih prihodkov dajalo, de se sozidajo zidovi jeruzalemski in obterdijo okoli in okoli, in de se postavijo zidovi po Judeji.

46. Ko so pa Jonatan in ljudstvo slišali té besede, jim niso verjeli, in jih niso sprejeli; ker so se spomnili velike hudobije, ktero je storil v Izraelu, in kakó silno jih je terl.

47. Torej so se raji deržali Aleksandra, ker jim je naj pervi govoril od mirú, in pomagali so mu vse dni.

48. Kralj Aleksander pa je zbral veliko vojsko, in se je ušotoril Demetriju nasproti.

49. Dva kralja sta se tedaj v boj podala, in Demetrijevi vojaki so bežali, Aleksander pa jih je podil, ino jih je hudo pestil.

50. In zelo terd je bil boj, dokler ni solnce zašlo, in Demetri je padel tisti dan.

51. Po tem je poslal Aleksander Ptolemeju, egiptovskimu kralju,[17]) poročnike s temile besedami, rekoč:

52. Ker sim se vernil v svoje kraljestvo, in sim sédel na prestol svojih očetov, in sim dobil gospostvo, in sim premagal Demetrija, in našo deželo v posest vzel,

53. in sim se bojevel ž njim, in smo pokončali njega in njegove vojšake, in smo sedli na prestol njegoviga kraljestva:

54. narediva sedaj prijaznost med sabo; daj mi tedaj svojo hčer za ženo, jez pa bom tvoj zèt, in dal bom tebi ino njej darove, ki so tebe vredni.

55. In odgovoril je kralj Ptolemej, rekoč: Srečni dan, ob kterim si se vernil v deželo svojih očetov, in si sedel na prestol njih kraljestva.

56. In sedaj ti bom storil, kar si pisal; tode pridi meni naproti v Ptolemajdo, de se vidiva, in de ti zgotovim, kakor si govoril.

57. Šel je tedaj Ptolemej iz Egipta, on in njegova hči Kleopatra, in prišel je v Ptolemajdo sto dve in šestdesetiga leta.[18])

16. deset do enajst tavžent nemških tolarjev.
17. „*Ptolemeju*“ Filometorju, „*egiptovskimu kralju*“.
18. to je, 146. leta pred Kristusam.

Digitized by Google

58. In kralj Aleksander mu je naproti prišel, in dal mu je svojo hčer Kleopatro, in napravil ji je ženitovanje v Ptolemajdi, kakor kralji v veliki slavi.

59. In kralj Aleksander je pisalJonatanu, de naj mu naproti pride.

60. In šel je s slavo v Ptolemajdo, in je tam dobil oba kralja, in dal jima je veliko srebrá in zlatá in darov; in našel je milost pred njima.

61. In zbrali so se zoper njega strupeni možje iz Izraela, hudobni možje, de bi ga tožili; ali kralj jih ni hotel poslušati.

62. In ukazal je sleči Jonatanu njegove oblačila in obleči ga v škerlat. In kralj ga je posadil zraven sebe.

63. Ino rekel je svojim vikšim: Izidite ž njim v sredo mesta, in oznanite, de se nihče v nobeni reči ne sme pritoževati zoper njega, in zavoljo nobene reči naj ga nobeden ne nadlegva.

64. In zgodilo se je, ko so vidili tožniki njegovo slavo, ktera je bila oznanjena, in njega s škerlatam oblečeniga, so vsi bežali;

65. in kralj ga je poveličal, in ga zapisal med perve prijatle, in ga postavil vojvoda in sovladarja.

66. In Jonatan se je vernil v Jeruzalem v miru in z veseljem.

67. Sto pet in šestdesetiga leta[19]) je prišel Demetri, sin Demetrijev, iz Krete v deželo svojih očetov.[20])

68. In kralj Aleksander je to slišal, in je bil zelo prežaljen; in vernil se je v Antijohijo.[21])

69. Kralj Demetri pa je postavil Apolonija[22]) vojvoda, kteri je bil oblastnik v Celesirii; in zbral je veliko vojsko, ter je prišel do Jamnije;[23]) in poslal je k Jonatanu, višimu duhovnu,

70. rekoč: Sam ti se nam ustavljaš; jez pa sim zasmehovan in zasramovan, ker ti zoper nas silo kažeš na gorah.

71. Zdaj tedaj, če se zaneseš na svojo moč, pridi k nam na planjavo, in tukaj se skusimo med seboj; ker z menoj je vojskina moč.[24])

72. Vprašaj in izvedi, kdo sim jez, ino drugi, kteri meni pomagajo; in povedali bodo, de vi ne morete pred nami obstati; ker

19. to je, 143. leta pred Kristusam.

20. Malo pred nesrečnim koncam poslednje vojske je poslal Demetri Soter svoja sinova Demetrija in Antijoha v Knid k Lastenu, svojimu prijatlu, de bi še po smerti imel maštovavce. Kadar je bil res premagan in ubit, je šel njegov stareji sin Demetri s trumo Krečanov, ki jih je bil Lasten zanj nabral, v Cilicijo, kjer so ga z veseljem sprejeli.

21. pripravljat se za brambo zoper napadnika. Po ženitovanji je bil še nekaj časa v Ptolemajdi.

22. Kadar je Demetri na suho stopil, je bil Apoloni namestni poglavar v Celesirii (v deželi med Libanam in Antilibanam, in v primorji do Egipta), pa je ž njim potegnil.

23. „*Jamnija*“, mesto na Filistejskim blizo morja.

24. V greškim: „*ker z menoj je moč mést*“. Vulgata bere πολέμων (polemon, vojskina moč), kar je bojè bolj prav.

Digitized by Google

dvakrat so bili tvoji očetje v beg zagnani v svoji deželi.[25])

73. In zdaj kako boš mogel obstati pred konjniki in toliko vojskino trumo na planjavi, kjer ni ne kamna ne skale ne pribežališa?

74. Ko je pa Jonatan slišal besede Apolonijeve, je vse v njem zavrelo; in je izbral deset tavžent mož ter odrinil iz Jeruzalema, in njegov brat Simon mu je pritekel na pomoč.

75. Na to so postavili šotore pred Jope,[26]) in zaperli so mu mesto, ker je bila Apolonijeva straža v Jopah; in oblegel je mesto.

76. In kteri so bili v mestu, so mu prestrašeni odperli, in Jonatan je dobil Jope.

77. Slišal je pa to Apoloni, in je vzel seboj tri tavžent konjnikov in veliko pešcov.

78. In šel je proti Azotu, kakor de bi hotel dalje iti, ali na naglim se je spustil na planjavo, zato ker je imel veliko konjnikov, na ktere se je zanašal. Ino Jonatan se je v Azot za njim podal, in bojevala sta se.

79. In Apoloni je pustil tavžent konjnikov za njimi v šotorih na skrivnim.

80. Ali Jonatan je izvedil, de so zalezovavci za njim. In obstopili so njegovo šotoriše, in so streljali s pušicami na ljudstvo od jutra do večera.[27])

81. Ljudstvo pa je stalo, kakor je bil zapovedal Jonatan; ino konji sovražnikov so se utrudili.

82. Na to pridere Simon s svojo vojskino trumo in plane na pešce; konjniki so bili namreč utrujeni; in premagal jih je, in so bežali;[28])

83. in kteri[29]) so se raztekli po planjavi, so bežali v Azot, in so šli v hišo svojiga malika Dagona,[30]) de bi se tam otéli.

84. Jonatan je pa zažgal Azot in mesta, ktere so bile okoli njega, in je vzel njih plen in tempelj Dagonov; in vse, kteri so bili vanj zbežali, je požgal z ognjem.

85. Njih pa, kteri so padli pod mečem, in téh, kteri so zgoreli, je bilo okoli osem tavžent móž.

86. In Jonatan je od ondod šotore vzdignil in jih postavil pred Askalon;[31]) in iz mesta so mu naproti šli z veliko slavo.

87. In vernil se je Jonatan v

25. Glej zgorej 6, 47. i. d. in 9, 6—18.

26. „*Jope*“, mesto ob morji, ki se zdaj imenuje Jafa.

27. Judje so bili od vsih strani stiskani, torej so se v cveterovogelnino, t. j., na vse štiri strani, v tesnih verstah — mož k možu — ustopili, in so s škiti, s pušícami in s sulicami tako junaško odbijali naskoke konjnikov, de so poslednjič konjniki obnemagali in zbežali; in po tem so Judje brez zaderžka pešce prijeli. Glej naslednje.

28. Ko je Simon vidil, de so bili konjniki Sirijanov opešali, se je lotil njih pešcov, ter jih je zmagal in v beg zapodil.

29. V greškim: „*in konjniki*“ i. t. d. — Prepisovavec latinskiga sv. pisma, t. j., Vulgate, se je blezo tukaj prepisal, ter je namesti „*equi*“, to je, „*konji*“ zapisal „*qui*“, to je, „*kteri*“.

30. „*Dagon*“ je bil malik Filistejcov, ki je mende imel človeške roke in obraz, čok pa ribji. Glej Sodn. 16, 23.

31. „*Askalon*“ je bil filistejsko mesto.

Digitized by Google

Jeruzalem s svojimi, kteri so imeli veliko plena.

88. Ino zgodilo se je: kadar je slišal kralj Aleksander té reči, je še bolj častil Jonatana.

89. In poslal mu je zlato zapenjalo, kakor je bila navada dajati kraljevim sorodnikam.[32]) Dal mu je tudi Akaron[33]) in vse njegove pokrajine v last.

XI. Poglavje.

Ptolemej, Aleksandrov nasprotni kralj; njegova smert. Demetri Nikator dobi sirsko kraljestvo, in je dober Judam, ki ga v sporu smerti rešijo. Njegova nehvaležnost. Jonatan potegne z Antijoham Tejem, in se vojskuje z Demetrijem.

1. Po tem je egiptovski kralj[1]) zbral vojskino trumo, enako pesku, ki je ob morji, in veliko ladij, ter je iskal Aleksandrovo kraljestvo po zvijači dobiti in ga pridati svojimu kraljestvu.

2. In odrinil je v Sirijo z mirnimi besedami, in odperali so mu mesta, in so mu naproti hodili; zakaj kralj Aleksander je bil zapovedal, njemu naproti iti, ker je bil njegov tast.

3. Ko pa je prišel Ptolemej v mesto, je postavil v slednjim mestu stražo.

4. In ko je bil prišel v Azot, so mu pokazali požgani Dagonov tempelj in Azot, ino druge njegove podertije, ino razmetane trupla, in v vojski pobitih grobe, ktere so bili naredili ob potu.[2])

5. In povedali so kralju, de je Jonatan to storil, de bi ga pripravili v sovraštvo. Kralj pa je molčal.

6. In Jonatan je šel kralju naproti v Jope s slavo, in pozdravila sta se med seboj, in sta ondi spala.

7. In Jonatan je šel s kraljem do reke, ki se ji pravi Elevter,[3]) in vernil se je v Jeruzalem.

8. Kralj Ptolemej pa je dobil v oblast mesta dô Selevcije primorske;[4]) in zmišljal je zoper Aleksandra hudobne naklepe.

9. In poslal je poročnike k Demetriju,[5]) rekoč: Pridi, storiva zavezo med sabo, in dal ti bom svojo hčer, ki jo ima Ale-

32. Zapenjala ali sponke so imeli nekdaj možje, de so ž njimi predniji in zadnji del zgornje obleke na ramah zapenjali.

33. „*Akaron*“ je bil filistejsko mesto.

1. Ptolemej Filometor je šel v Sirijo z veliko vojskino trumo in z veliko ladijami, de bi se polastil Aleksandroviga kraljestva, ter se je s tem izgovarjal, de mu je Aleksander po življenji stregel.

2. V greškim: ... „*trupla in sežgane, ktere je bil* (Jonatan) *sežgal v vojski; ker na kupe so jih bili zložili per potu*“.

3. „*Elevter*“ (zdaj „*Nar el Berd*“) izvira na Libanu, in teče proti severju od Tripola v srednje morje; nekaj časa je bila ta reka meja med Fenicijo in Sirijo.

4. tri milje proti zahodu od Antijohije.

5. „*k Demetriju*“, ki je bil pozneje Nikator imenovan. Glej 10, 67.

Digitized by Google

ksander, in kraljeval boš v kraljestvu svojiga očeta;[6])

10. ker kesam se, de sim mu dal svojo hčer; iskal me je namreč ubiti.

11. Gerdil ga je pa zato, ker je želel njegoviga kraljestva.

12. In je vzel svojo hčer,[7]) in jo je dal Demetriju, in se je ločil od Aleksandra, in razodeto je bilo njegovo sovraštvo.

13. Po tem je šel Ptolemej v Antijohijo,[8]) in si je djal dve kroni na glavo, egiptovsko in azijansko.

14. Kralj Aleksander pa je bil v Cilicii tisti čas; ker uperli so se bili, kteri so prebivali v tistih krajih.[9])

15. In Aleksander je to slišal, in je prišel nad-nj z vojsko; in kralj Ptolemej je izpeljal vojskino trumo, in mu je naproti prišel s silno močjo, in ga je pognal.

16. In Aleksander je bežal v Arabijo, de bi se ondi obvaroval; kralj Ptolemej pa je bil povikšan.

17. In Zabdiel Arabec je odsekal Aleksandru glavo, in jo je poslal Ptolemeju.

18. In kralj Ptolemej je umerl tretji dan;[10]) ino kteri so bili v terdnjavah, so bili pokončani po teh, kteri so bili v šotorih.[11])

19. In kraljeval je Demetri v sto sedem in šestdesetim letu.[12])

20. Tiste dni je zbral Jonatan njé, kteri so bili v Judeji, de bi užugali grad, kteri je v Jeruzalemu,[13]) ino napravili so zoper njega veliko vojskiniga orodja.

21. In šli so eni, kteri so sovražili svoje ljudstvo, hudobni možje, k kralju Demetriju, in so mu povedali, de je Jonatan grad oblegel.

22. In ko je to slišal, se je razserdil; in hitro je prišel v Ptolemajdo, in je pisal Jonatanu, de naj gradú ne oblega, temuč naj berž k njemu pride na pogovor.

23. Ko je pa Jonatan to slišal, je ukazal oblegati; in izbral je Izraelovih starašin in duhovnov, in se je podal v nevarnost.

24. Vzel je tudi zlatá, in srebrá, in oblačil, in veliko druzih darov, in je šel k kralju v Ptolemajdo; in našel je milost pred njim.

25. In tožili so ga nekteri hudobneži izmed njegoviga ljudstva;

26. in kralj mu je storil, ka-

---

6. To ni bila njegova prava misel, kakor naslednje kaže.
7. ktero je bil s praznim izgovoram k sebi poklical.
8. Ko se je bil Ptolemej Antijohii približal (v. 8.), so nezadovoljni Antijohijani vstali, zoperniga Amonija ubili, Ptolemeju vrata odperli in mu izročili kraljestvo.
9. Glej zastran tega zgorej 10, 67. razl. 20.
10. za ranami, ki jih je bil dobil v boji zoper Aleksandra.
11. Egipčane, ktere je bil pustil Ptolemej za stražo v terdnjavah (v. 3.), so pobili Demetrijevi vojaki. Njega je bil Ptolemej za zeta vzel, de bi mu ne branil polastiti se Sirije.
12. to je, 144. leta pred Kristusam.
13. Grad so doslej zmiram imeli Sirijani v rokah. Jonatan je hotel nadležne sosede izgnati; kar si je poprej že Juda prizadeval (6, 19.), pa zastonj.

Digitized by Google

kor so mu bili storili oni, kteri so bili pred njim; in ga je povišal vpričo vsih svojih prijatlov,

27. ter mu je poterdil viši duhovstvo in vse, kar koli je poprej imenitniga imel, ino storil ga je perviga med prijatli.

28. In Jonatan je prosil kralja, de naj davkov oprosti Judejo, in tri pokrajine, in Samarijo, in nje okrajine;[14]) in mu je obljubil tri sto talentov.[15])

29. In kralj je privolil, in je pisal Jonatanu pisma zastran vsiga tega, ki so tole obsegale:[16])

30. Kralj Demetri bratu Jonatanu zdravje, in judovskimu ljudstvu!

31. Prepis lista, kteriga smo pisali zavoljo vas svojimu očetu Lastenu,[17]) vam pošljemo, de veste:

32. Kralj Demetri Lastenu očetu zdravje!

33. Judovskimu ljudstvu, našim prijatlam, kteri spolnujejo dolžnosti do nas, smo sklenili dobro storiti zavoljo njih dobrotnosti, ktero imajo proti nam.

34. Poterdimo jim tedaj vse judovske pokrajine, in tri mesta, Lidan, Ramatan (in Afajrem),[18]) ktere so Judeji iz Samarije pridane, in vse njih pokrajine, prepustimo vsim, kteri darujejo v Jeruzalemu,[19]) namesto tega, kar je od njih popred kralj prejemal vsako leto, in namesto sadú iz zemlje ino drevja.[20])

35. In drugo, kar je nam šlo, desetine in davke, jim odslej odpustimo, in solne jame,[21]) in vence, ki so se nam prinašali.

36. Vse jim dovolimo; in nič tega se ne bo preklicalo odslej in za vselej.

37. Zdaj tedaj skerbite, de se napravi tega prepis, in naj se da Jonatanu, in naj se položi na sveti gori na očitno mesto.

38. In ko je kralj Demetri vidil, de je utihnila dežela pred njim, in mu nič ne nasprotva, je razpustil vso svojo vojašino, vsaciga na njegov kraj, zunaj tujih vojakov, ktere je bil nabral na otocih narodov;[22]) sovražili so ga pa vsi vojaki njegovih očetov.

---

14. Glej spodej v. 34. zgorej 10, 30.
15. letniga davka, okoli pol milijona nemških tolarjev.
16. dal mu je naslednje dovoljenje spisano.
17. Zastran Lastena glej zgorej 10. razl. 20. Demetri mu je poplačal zvestobo s tem, de ga je naredil perviga oblastnika (vezirja) v svojim kraljestvu. „*Kraljev oče*“ tudi sicer pomeni véliciga vezirja (1. Mojz. 45, 8.).
18. Besede „*Afajrem*“, t. j., „*Efrem*“ ni v Vulgati, je pa v greškim, to je bila tretja pokrajina, proti severju od Jeruzalema blizo Betela; — „*Lidan*“ je „*Lod*“ (1. Kron. 8, 12: 2. Ezdr. 11, 35.); — „*Ramatan*“ je „*Arimateja*“ v Efrajmovim gorovji (Dr. Loh in Reišl).
19. „*prepustimo*“ Judam, ki v Jeruzalemu darujejo; ne pa Samarijanam, ki darujejo na Garizimu. Jan. 4, 20.
20. V greškim: „*Vsim, kteri darujejo v Jeruzalemu, odpustimo* (denar) *za kraljeve dače, ktere je prejemal kralj od njih popred vsako leto od sadú iz zemlje ino drevja*“.
21. Glej zastran solnih jam zgorej 10, 29.
22. „*na otocih narodov*“, zlasti na Kreti, od kodar so prišle njegove perve kerdela (zgorej 10, 67.).

Digitized by Google

39. Trifon pa se je poprej deržal Aleksandra; in ko je vidil, de vsa vojska godernja zoper Demetrija, je šel k Emalhuelu Arabljanu, kteri je redil Antijoha, sina Aleksandroviga;

40. in ga je naganjal, de naj mu ga dá, de bo kraljeval namesto svojiga očeta; ino povedal mu je, kaj je Demetri storil, in sovraštvo njegovih vojskinih trum proti njemu. In bil je ondi veliko dni.

41. In poslal je Jonatan k Demetriju kralju, de naj izžene nje, kteri so bili na gradu v Jeruzalemu, in kteri so bili v terdnjavah, ker so napadali Izraela.

42. In Demetri je poslal k Jonatanu, rekoč: Ne samo to bom storil tebi in tvojimu ljudstvu, ampak k časti bom povzdignil tebe in tvoje ljudstvo, kadar bo priložno.

43. Zdaj tedaj boš prav storil, če mi pošlješ mož na pomoč; ker me je vsa moja vojska zapustila.

44. Na to mu je Jonatan poslal tri tavžent serčnih vojakov v Antijohijo; in prišli so k kralju, in veselil se je kralj njih prihoda.

45. In sošlo se jih je, kteri so bili v mestu, sto in dvajset tavžent mož, in so hotli kralja ubiti.

46. In bežal je kralj na dvor; in kteri so bili iz mesta, so obstopili mestne pota, in so se jeli biti.

47. In kralj je poklical Jude na pomoč, in zbrali so se vsi skupej k njemu, in razkropili so se vsi po mestu.

48. In pobili so tisti dan sto tavžent ljudi,[23]) in so mesto zažgali, in dobili veliko plena tisti dan, in kralja otéli.

49. Ko so mestnjani vidili, de so se Judje mesta polastili, kakor so hotli; jim je serce upadlo, in vpili so proti kralju ter ga prosili, rekoč:

50. Daj nam desnico, in naj nehajo Judje treti nas in mesto.

51. In so vergli v stran svoje orožje, in so mir storili. In Judje so čast dosegli pred kraljem in pred vsemi, kteri so bili v njegovim kraljestvu, in sloveli so po kraljestvu; in vernili so se v Jeruzalem z velikim plenam.

52. In sedel je kralj Demetri na prestolu svojiga kraljestva; in upokojila se je dežela pred njega obličjem.

53. Ali lagal je vse, kar koli je bil rekel, in obernil se je od Jonatana, in mu ni povernil po dobrotah, ktere mu je bil skazal; temuč zelo ga je stiskal.

54. Po tem pa se je Trifon vernil, in ž njim Antijoh, mlado dete,[24]) in je kraljeval, in ovezal si je venec.

55. In zbrale so se k njemu vse vojskine trume, ktere je bil Demetri razkropil, in so se bojevale zoper njega; in bil je premagan in je bežal.

56. In Trifon je dobil zveri, in se je polastil Antijohije.

---

23. Diodor Sicilski pravi: Demetri o tej priliki tudi ženam in detetam ni zanašal; število sto tavžent ljudi tedaj ni preveliko.

24. „*Antijoh, mlado dete*“, takrat dvé léti star otrok; pozneje je bil imenovan „*Teos*“ (Bog).

Digitized by Google

57. In pisal je mladi Antijoh Jonatanu, rekoč: Poterdim ti duhovstvo, in postavim te čez štiri okrajine,[25]) de boš med kraljevimi prijatli.

58. In poslal mu je zlate posode za postrežbo, in dal mu je oblast piti iz zlate posode, in biti v škerlatu, in imeti zlato zapenjalo.[26])

59. Simona pa, njegoviga brata, je postavil vojvoda od tirske meje[27]) do egiptovskih pokrajin.[28])

60. Na to je šel Jonatan, in je obhodil mesta na uni strani reke;[29]) in zbrala se je k njemu vsa sirska vojska na pomoč,[30]) in prišel je v Askalon;[31]) in čestno so mu naproti prišli iz mesta.

61. In od ondod je šel v Gazo; in zaperli so se, kteri so bili v Gazi; in oblegel jo je, in je požgal, kar je bilo okoli mesta, in je ondi ropal.

62. In prosili so Gažani Jonatana, in dal jim je desnico; in prejel je njih sinove v zastavo,[32]) in jih je poslal v Jeruzalem; in obhodil je deželo do Damaska.

63. In slišal je Jonatan, de so hudobije počenjali Demetrijevi vojvodi v Kadesu, ki je v Galileji, z veliko vojsko,[33]) ter so ga hotli odverniti od deržavniga opravila;[34])

64. in šel jim je naproti; svojiga brata Simona pa je pustil v deželi.[35])

65. In Simon je oblegel Betsuro,[36]) in se je bojeval zoper njo veliko dni, in jih je zaperl.

66. In prosili so ga, desnico prejeti, in dal jim jo je; in izgnal jih je od tod, in je mesto vzel, in vanj postavil stražo.

67. In Jonatan ino njegovi vojaki so prišli do vode genezarske,[37]) in pred zoram so čuli na planjavi asorski.[38])

68. In glej, vojskina truma ptujcov mu je na planjavi naproti prišla, in nastavili so mu zalezbo na gorah; on pa jim je ravno nasproti šel.[39])

69. Zalezovavci so pa vstali

---

25. Štiri okrajine so bile: Judeja, Efrem, Lidan in Ramatan. Gl. zgor. 18. razl.
26. Glej zgorej 10, 20. 89. in 32. razlago.
27. V greškim: „*od tirskih stopnic*“ (neke gore, ki se pri Tiru proti morju kakor stopnice znižuje, in je meja Fenicii).
28. do potoka, ob kterim stoji mejno mesto Rinokolura (sedaj vas Elariš).
29. „*na uni strani*“ Jordana, de bi podvergel Antijohu njé, kteri so se tam Demetrija deržali.
30. Povsod so se sklepali ž njim sirski vojaki, ktere je bil Demetri razpustil.
31. „*v Askalon*“ v filistejski deželi.
32. „*njih sinove*“, t. j., sinove pervakov, imenitnikov.
33. V greškim: „*de so Demetrijevi vojvodi z veliko vojsko oblegali Kades v Galileji*“.
34. ter bi bili radi Jonatana odvernili, de bi se ne poganjal za Antijoha.
35. „*je pustil v deželi*“, namreč v Judeji.
36. „*Betsuro*“, terdnjavo na južni meji v Judeji.
37. do genezareškiga jezera, ki se tudi imenuje galilejsko morje.
38. „*na planjavi asorski*“ pod Antilibanam.
39. V greškim: ... „*na gorah; oni pa so mu naproti šli*“.

Digitized by Google

iz svojih krajev,[40]) ter so boj začeli.

70. In pobegnili so vsi, kteri so bili z Jonatanam, in nobeden ni ostal od njih, kakor Matatija, sin Absolomov, in Juda, sin Kalfijev, vojvoda vojskine trume.

71. In Jonatan je raztergal svoje oblačila, in si je djal prahú na glavo, ter je molil.

72. Na to se je Jonatan vernil k njim v boj, in jih je zagnal v beg; oni pa so se branili.[41])

73. To so vidili, kteri so bežali od njegove strani, in so se vernili k njemu, in so ž njim podili vse do Kadesa k njih šotorišu; do tje so namreč prišli.

74. In padlo je izmed ptujcov tisti dan tri tavžent mož; in vernil se je Jonatan v Jeruzalem.

XII. Poglavje.

Jonatan ponovi zavezo z Rimljani in Špartanci, premaga Demetrija, in se vojskuje z Arabci. Simon vzame Jopo; Jeruzalem in druge mesta se uterdijo. Trifon vjame Jonatana po zvijači.

1. Ko je Jonatan vidil, de mu je doba ugodna, je izbral mož, in jih je poslal v Rim, ž njimi poterdovat in ponavljat prijatelstvo;[1])

2. tudi do Špartancov in v druge kraje je poslal pisma enaciga zapopadka.

3. In odšli so v Rim, in so stopili v zbornico, ter so rekli: Jonatan, viši duhoven, ino judovsko ljudstvo so nas poslali, de ponovimo prijatelstvo in društvo kakor poprej.

4. In dali so jim liste do svojih po vsih krajih, de naj jih v miru spremljajo v judovsko deželo.[2])

5. To je pa prepis lista, kteriga je poslal Jonatan Špartancam:

6. Jonatan, viši duhoven, in starejši izmed ljudstva, in duhovni, in drugo judovsko ljudstvo Špartancam bratam zdravje!

7. Že prej so bili poslani listi do Onija, višiga duhovna,[3]) od Arija, kteri je per vas kraljeval, de ste naši bratje, kakor kaže prepis, ki je spodej priložen.[4])

8. In Onija je s častjo sprejel

---

40. in so Jonatanu za herbet planili.

41. V greškim: *„in jih je zagnal v beg, in so bežali“*.

1. *„de mu je doba ugodna“*, t. j., de je priložin čas, de so okolišine prave; — *„prijatelstvo“* in zvezo, ktero je bil Juda Makabej z Rimljani sklenil. Gl. 8. pogl.

2. Rimljani so dali judovskim poslancam priporočivne *„liste do svojih“* urednikov ali gosposk, v kterih so jim naročili, de naj jih na potu v Judejo podpérajo.

3. *„do Onija, višiga duhovna“*, t. j., do Onija III.

4. Glej spodej v. 19. i. d. Tù imenovani kralj je Ari II., sin in naslednik Akrotala II., sprednika Leonidoviga, kteri mu je bil varh. Umerl je že v osmim letu svoje starosti okoli 191. leta pred Kristusam. Onija III. je bil

Digitized by Google

moža, kteri je bil poslan; tudi je prejel pisma, v kterih se je govorilo od zaveze in prijatelstva.

9. Desiravno mi teh reči ne potrebujemo,[5]) ker imamo v tolažbo svete bukve,[6]) ktere so v naših rokah:

10. smo vender raji k vam poslali ponavljat bratovšino in prijatelstvo, de bi se kje vam ne potujili; zakaj veliko časa je prešlo, kar ste bili k nam poslali.

11. Mi tedaj se vsaki čas neprenehama ob praznični in druzih dneh, kadar se spodobi, vas spominjamo per daritvah, ktere darujemo, in v molitvah, kakor je prav, in se spodobi, spominjati se bratov.

12. Veselimo se tedaj vaše slave.

13. Nas pa so obdajale mnoge nadloge in mnoge vojske, ker vojskovali so se zoper nas kralji, kteri so okoli nas.

14. Vender nismo hotli v teh bojih nadležni biti ne vam ne svojim drugim zaveznikam in prijatlam;

15. imeli smo namreč pomoč z nebes, ino smo bili otéti, naši sovražniki pa so bili ponižani.

16. Izbrali smo tedaj Numenija, Antijohoviga sina, in Antipatra, Jasonoviga sina, ter smo ju poslali k Rimljanam ponavljat ž njimi prijatelstvo in poprešnjo zavezo.

17. Ukazali smo jima tedaj, de naj gresta tudi k vam, in vas pozdravita, ter vam dasta naše pisma od ponovljenja naše bratovšine.

18. In zdaj bote prav storili, ako na to odgovorite.

19. To pa je bil prepis lista, kteriga je bil *(Ari)* poslal Oniju:

20. Ari, špartanski kralj, Oniju vélikimu duhovnu zdravje!

21. Našlo se je v pismu zastran Špartancov ino Judov, de so bratje, in de so iz rodú Abrahamoviga.[7])

22. Zdaj tedaj, odkar smo to izvedili, prav storité, ako nam pišete od svojiga mirú.

23. Pa tudi mi smo vam odpisali: Naša živina, in naše posestva so vaše, in vaše so naše; ukazali smo tedaj, vam to naznaniti.

24. In Jonatan je slišal, de so Demetrijevi vojvodi prišli z veči vojsko kakor poprej, bojevat se zoper njega.

25. In odrinil je iz Jeruzalema, in jim je naproti šel v deželo Amot;[8]) ni jim namreč bil dal *(toliko)* odloga, de bi bili prišli v njega deželo.

26. In poslal je ogledovavcov

---

véliki duhoven okoli 199. leta pred Kristusam, okoli 55 let, preden je Jonatan ta list pisal.

5. Desiravno mi ne potrebujemo vaše zaveze in vašiga prijatelstva.

6. ktere nam obetajo v sili pomoč Božjo, ako imamo terdno upanje v Boga; torej nam ni treba druge pomoči iskati.

7. To pisanje se je zgubilo. Sicer pa sveta zgodovina nič ne vé od téga sorodovinstva, in Špartanci so se zastran téga gotovo motili, ali pa so se Judam s tem le perlizovali.

8. „*Amot*“ se sicer imenuje „*Emat*“, v hebrejskim: „*Hamat*“, na severni meji palestinske dežele.

Digitized by Google

v njih šotoriše; in so se vernili ter povedali, de se napravljajo planiti na nje po noči.

27. Ko je bilo pa solnce zašlo, je zapovdal Jonatan svojim bdeti in z orožjem pripravljenim biti na boj vso noč, in postavil je straže okoli šotoriša.

28. Ko so slišali sovražniki, de je Jonatan pripravljen s svojimi na boj, so se bali in so trepetali v svojim sercu, in so napravili ognje v svojim šotorišu.[9])

29. Jonatan pa in kteri so bili ž njim, niso védili[10]) do jutra; zakaj vidili so goreče svetila.

30. In Jonatan je šel za njimi, pa jih ni došel; ker so bili šli čez reko Elevter.

31. In obernil se je Jonatan k Arabcam, kteri se imenujejo Zabadeji, in jih je potolkel in vzel njih plen.

32. Na to je odrinil, in je prišel v Damask, in je obhodil vso to deželo.[11])

33. Simon pa je izšel in prišel do Askalona in do bližnjih terdnjav; in obernil se je v Jope, in se jih je polastil,

34. (slišal je namreč, de hočejo terdnjavo dati Demetrijevi strani), in je postavil vanjo straže, de bi jo varovale.

35. In Jonatan se je vernil, in je sklical starejši izmed ljudstva, in se je ž njimi posvetoval, zidati terdnjave v Judeji,

36. in zidati zidovje v Jeruzalemu, in narediti prav visok zid med gradam in mestam, de bi bil od mesta ločen, in bi sam posebej stal; in de bi ne kupovali in ne prodajali.[12])

37. Zedinili so se tedaj, zidati mesto; ker poderl se je bil zid, kteri je bil ob potoku[13]) proti solnčnimu vzhodu; in popravil ga je, ki se imenuje Kafeteta;

38. Simon pa je sozidal Adijado v Sefeli,[14]) in jo je obterdil, ter je napravil vrata in zapahe.

39. Ko je pa Trifon mislil kraljevati v Azii,[15]) in polastiti se krone, in stegniti roko na kralja Antijoha,

40. in se je bal, de bi mu kje Jonatan ne branil, temuč se bojeval zoper njega, ga je iskal vjeti ino ubiti. In se je vzdignil, ter je šel v Betsan.[16])

41. Jonatan pa mu je šel na-

---

9. de bi Judje mislili, de so oni še v šotorišu, desiravno so bili iz njega zbežali.
10. „*niso vedili*“, dé so sovražniki iz svojiga šotoriša zbežali.
11. de bi pregnal iz nje Demetrijeve vojake.
12. „*de bi ne kupovali*“, t. j., de bi ne mógli kupovati živeža sirski vojaki na gradu, mestnjani pa jim ga ne prodajati, de bi se tedaj izstradani podali.
13. „*ob potoku*“, namreč Cedronu ali Kedronu.
14. „*Adijada*“ (v greškim: „*Adida*“), mesto v Sefeli (hebr.: „*Hašfelah*“), t. j., v dolenski strani palestinske dežele. S téga mesta se je lahko gospodovalo nad véliko cesto, ki je deržala v Jeruzalem.
15. „*v Azii*“, t. j., v Sirii. Desiravno so imeli sirski kralji le prav malo Azije v svoji oblasti, so se vender imenovali azijanske kralje.
16. „*v Betsan*“, ali „*Skitopolis*“. Gl. zgor. 5, 52.

Digitized by Google

proti s štirdeset tavžent možmi, izbranimi za boj, in je prišel v Betsan.

42. Ko je Trifon vidil, de je prišel Jonatan z veliko vojsko, de bi iztegnil nanj roke, se je bal;[17])

43. in sprejel ga je s častjo, in priporočil ga je vsim svojim prijatlam, in mu je dal dari; zapovedal je tudi svojim vojskinim trumam, de naj mu bodo pokorne, kakor njemu.

44. Tadaj je rekel Jonatanu: Zakaj si trudil vse ljudstvo, ker ni vojske med nama?

45. Izpusti jih tedaj zdaj na njih dom; izberi si pa malo móž, kteri bodo s teboj, in pojdi z menoj v Ptolemajdo, in dal ti bom njo, in druge terdnjave, in vojake, in vse, kteri so postavljeni čez opravila; po tem se bom vernil, ter pojdem; za to namreč sim prišel.

46. In verjel mu je, ter je storil, kakor je rekel; in izpustil je vojskino trumo, in šli so v deželo Judovo.

47. Obderžal je pa per sebi tri tavžent mož; izmed njih je poslal v Galilejo dva tavžent, tavžent pa jih je šlo ž njim.

48. Ko je bil pa Jonatan v Ptolemajdo stopil, so zaperli Ptolemajci mestne vrata, in so ga zgrabili, in so vse, kteri so bili ž njim prišli, z mečem pokončali.

49. Na to je poslal Trifon pešcov in konjnikov v Galilejo ino na veliko planjavo, pokončat vse Jonatanove tovarše.

50. Ko so pa oni zvedili, de je vjet Jonatan in ubit,[18]) in vsi, kteri so bili ž njim, so spodbujali sami sebe, ter so šli pripravljeni na boj.

51. In ko so vidili ti, kteri so za njimi derli, de jim gre za življenje, so se vernili;

52. uni pa so vsi prišli v miru v deželo Judovo. In zelo so žalovali po Jonatanu in po njih, kteri so bili ž njim; ino plakal je Izrael z velikim plakanjem.

53. In iskali so vsi narodi, kteri so bili okoli njih, pokončati jih; rekli so namreč:

54. Nimajo ne poglavarja, ne pomočnika; zdaj tedaj jih popadimo, in iztrebimo izmed ljudi njih spomin.

XIII. Poglavje.

Simon nasledva za Jonatanam, in se ustavi Trifonu. Jonatanova smert. Trifon kraljuje v Sirii. Simon pošlje starejših do Demetrija Nikatorja, in dobi svoji deželi vso prostost. Joan Hirkan vojvoda.

1. In Simon je slišal, de je zbral Trifon veliko vojsko, de bi prišel v deželo Judovo, in jo pomandral.

17. V greškim: ... „*in bal se je izteyniti nanj roke*“.

18. Sporočilo, de so Jonatana ubili, ni bilo resnično; zakaj iz 13, 12. 15. se vidi, de je bil tadaj še pri življenji.

Digitized by Google

2. Ker je vidil, de je ljudstvo v strahu in trepetu, je šel v Jeruzalem, in je ljudstvo zbral,

3. ter ga je nagovarjal, rekoč: Vi veste, kolike boje smo imeli jez, ino moji bratje, ino hiša mojiga očeta za postave ino za svetiše, ino kakošne nadloge smo skusili.

4. V teh so poginili vsi moji bratje zavoljo Izraela, in sam jez sim ostal.

5. Zdaj pa se mi ne zgôdi zanašati svojimu življenju v kteri koli nadlogi si bodi;[1]) nisim namreč boljši od svojih bratov.

6. Maševal se bom tedaj zavoljo svojiga ljudstva, in svetiša, tudi zavoljo naših otrók in žen; ker zbrali so se vsi narodi streti nas iz sovraštva.

7. In vnel se je duh v ljudstvu ob enim, kadar je slišalo te besede;

8. in odgovorili so z velikim glasam, rekoč: Ti si naš vojvoda namesto Juda in Jonatana, svojiga brata.

9. Pelji nas v boj; in vse bomo storili, kar koli nam porečeš.

10. Ino zbral je vse vojaške može, in je hitel dodelati vse zidove v Jeruzalemu, in zagradil ga je okoli in okoli.

11. Ino poslal je Jonatana, Absalomoviga sina, ino ž njim novo vojskino trumo v Jope; in kadar jih je bil izgnal, kteri so bili tam, je ondi ostal.

12. In vzdignil se je Trifon iz Ptolemajde z veliko vojsko, de bi prišel v deželo Judovo; in Jonatan je bil ž njim pod stražo.

13. Simon pa se je ušotoril v Adusu[2]) proti planjavi.

14. In ko je Trifon spoznal, de je vstal Simon namesto svojiga brata Jonatana, in de se hoče ž njim bojevati, je poslal k njemu poslancov,

15. rekoč: Zavoljo srebra, ki ga je dolžen tvoj brat Jonatan v kraljevo zakladnico, zavoljo opravil, ktere je imel, smo ga obderžali.

16. Zdaj tedaj pošlji sto talentov srebra,[3]) in dva njegovih sinov v zastavo,[4]) de izpušen ne beži od nas; ino izpustili ga bomo.

17. In Simon je spoznal, de goljufno ž njim govorí; ukazal je pa vender dati srebro in otroka, de bi si veliciga sovraštva ne nakopal per izraelskim ljudstvu, katero bi reklo:

18. Ker mu ni poslal srebra ino otrók, zato je poginil.

19. In poslal je otroka in srebro; ali zlagal se je, in ni izpustil Jonatana.

20. In po tem je prišel Trifon v deželo, jo pokončevat; in ober-

1. Zdaj pa Bog ne daj, de bi se bal zgubiti svoje življenje v kteri koli nadlogi.
2. „*Adus*“ je ravno tisto mesto, ki se zgorej (12, 38.) imenuje „*Adijada*“. Ker je Trifon ob morji šel na Judejsko, de bi od zahoda prišel v Jeruzalem, ga je Simon čakal v soteski pri Adijadi.
3. t. j., okoli 200.000 nemških tolarjev.
4. Ona naj bi bila Trifonu, kakor je terdil, poroka, de Jonatan ne bo prestopil k Demetriju, kadar bo izpušen.

Digitized by Google

nili so se na pot, kteri derži v Ador;[5]) Simon pa in njegova vojskina truma so se podali na vsaki kraj, kamor koli so uni šli.

21. Kteri so pa bili v gradu, so poslali k Trifonu poslancov, de bi se podvizal priti po pušavi in jim poslati živeža.

22. In pripravil je Trifon vse konjnike, de bi prišel tisto noč: bil je pa zelo velik sneg,[6]) in ni prišel v Galaad.[7])

23. In ko se je bližal Baskami,[8]) je ubil Jonatana in njegova sinova ondi.[9])

24. In Trifon se je obernil, ter je šel v svojo deželo.

25. Simon pa je poslal in pobral kosti Jonatana, svojiga brata, ter jih je pokopal v Modinu, mestu svojih očetov.

26. In žalovali so po njem vsi Izraelci z veliko žalostjo, in jokali so po njem veliko dni.

27. In naredil je Simon na grob svojiga očeta ino svojih bratov visoko, očitno poslopje iz kamna zadej ino spredej oglajeniga.

28. In postavil je sedem piramid, drugo proti drugi, očetu ino materi, ino štirim bratam.[10])

29. Okoli teh je postavil velike stebre,[11]) in na stebre orožje v večni spomin, in zraven orožja vdolbene ladije, de bi jih vidili vsi, kteri se vozijo po morji.[12])

30. Ta grob, kteriga je naredil v Modinu, stoji do današnjiga dné.[13])

31. Ko je pa Trifon popotoval z Antijoham, mladim kraljem, ga je potuhnjeno ubil.

32. In kraljeval je namesto njega, ino djal si je na glavo azijansko krono,[14]) in napravil je veliko nadlogo v deželi.

33. Simon pa je zidal terdnjave v Judeji, in jih je ogradil z visokimi stolpi, in velikimi zidovi, in vratmi, in zapahi; in založil je terdnjave z živežem.

34. In izbral je Simon móž, ter jih je poslal k kralju Demetriju, de bi deželo oprostil;[15])

5. *„Ador“*, mesto in terdnjava v Idumeji. — Ker je bil Simon obsedel zahodnjo stran, je šel Trifon dalje proti jugu, de bi se od juga zagnal v Judejo.

6. *„de bi prišel tisto noč“* v Jeruzalem: padlo pa je bilo veliko snega.

7. Tukaj se morajo poleg greškiga vstaviti besede, ktere je bil propisovavec latinskiga spregledal in izpustil, namreč: *„in ni prišel* (v Jeruzalem), *ampak šel je v Galaad“*.

8. *„Baskama“* ali *„Baska“*, mesto v Galaadu.

9. V greškim: ... *„je ubil Jonatana, in pokopan je bil ondi“*.

10. Sedmo piramido (voglati stolp proti verhu tanjši) je naredil Simon za svoje pokopališe.

11. V greškim: *„Okoli teh je naredil umetne dela, in postavil velike stebre“* i. t. d.

12. Modin je bil na hribu blizo morja.

13. Še dan današnji kažejo razvaline tega groba.

14. Primeri zgorej 12, 39. in 15. razlago.

15. Ko je kraljeval Trifon v Antijohii, se je bil umaknil Demetri v vzhodnje pokrajine. Po Antijohovi smerti so Judje lahko spoznali Demetrija ko praviga kralja sirske dežele, in so se k njemu obernili.

Digitized by Google

ker vse djanja Trifonove so bile roparije.[16])

35. Ino kralj Demetri mu je na té besede odgovoril, in pisal tale list:

36. Kralj Demetri Simonu, višimu duhovnu in prijatlu kraljev, in starejšim in judovskimu ljudstvu zdravje!

37. Zlati venec in palmovo vejico, ktero ste poslali, smo prejeli; in pripravljeni smo storiti z vami velik mir, in pisati kraljevim oblastnikam, de vam odpustijo, kar smo dovolili.[17])

38. Kar koli smo namreč dovolili, vam ostani. Terdnjave, ktere ste sozidali, naj bodo vaše.

39. Odpustimo tudi nevednosti ino pregrešenja do današnjiga dné, in venec, kteriga ste bili dolžni; in ako je bilo kaj druziga v Jeruzalemu davku podverženiga, ne bodi več davku podverženo.

40. In če so kteri med vami pripravni med naše se zapisati, naj se zapišejo; in mir bodi med nami.

41. Sto in sedemdesetiga leta[18]) je bil vzet jarem narodov od Izraela.

42. Ino jelo je izraelsko ljudstvo pisati v pismih in očitnih obravnavah:[19]) Pervo leto pod Simonam, višim duhovnam, vélikim vojvodam in poglavarjem judovskim.

43. Tiste dní je šel Simon pred Gazo,[20]) in jo je oblegel z vojaki, in je naredil mašine, in postavil proti mestu, in je razbil en stolp, in ga je vzel.

44. In kteri so bili v mašini,[21]) so planili v mesto; in vstal je velik hrup v mestu.

45. In šli so, kteri so bili v mestu, z ženami in otroci na zid v svojih raztrganih oblačilih, ter so vpili z velikim glasam in prosili Simona jim dati desnico,

46. in so rekli: Ne vračaj nam po naši hudobii, ampak po svoji milosti!

47. In Simon se je omečil, ter ni nanje planil; vender jih je izgnal iz mesta, in je očistil hiše, v kterih so bili maliki, in tadaj je šel vanj s pesmimi hvalijoč Gospoda.

48. In ko je bil vergel iz njega vso nečistobo, je postavil vanj možé, kteri so se deržali postave; in je mesto obterdil, in si napravil prebivališe.

49. Kteri so pa bili na gradu v Jeruzalemu, niso môgli iti iz njega in hoditi po deželi, ter kupovati in prodajati; in zelo so stradali, in veliko jih je za lakoto poginilo;

50. in vpili so k Simonu, de

---

16. k Trifonu se namreč niso smeli oberniti, ker se je bil s silo in po krivici polastil vladarstva.
17. Demetri je bil veliko dovolil (gl. zgor. 11, 33—37.), pa malo spolnil.
18. t. j., 141. leta pred Kristusam.
19. „*in očitnih obravnavah*“ per gosposki, ko so namreč mnogotere pisma delali.
20. „*pred Gazo*“, mesto na Filistejskim.
21. „*v mašini*“, blezo v lesenim stolpu (turnu), ki so ga k zidu pomaknili, in iz njega v mesto planili.

Digitized by Google

bi prejeli desnico; in dal jim jo je, in jih je izgnal od ondod, in očistil je grad oskrunjenja;

51. in šli so vanj tri in dvajseti dan druziga mesca sto eno in sedemdesetiga leta s hvaljenjem, in palmovimi vejami, in citrami, in zvončki, in harpami, in pesmimi, in petjem, ker je bil velik sovražnik potrebljen iz Izraela.

52. In zapovedal je, de naj se vsako leto ti dnevi obhajajo z veseljem.

53. In obterdil je tempeljnovo goro, ktera je bila zraven grada, in prebival je tam on, in kteri so bili ž njim.

54. In vidil je Simon, de je njegov sin Joan serčen vojšak, in postavil ga je vojvoda vsih vojskinih trum; in prebival je v Gazari.[22])

XIV. Poglavje.

Demetrija vjamejo v vojski zoper Parte. Srečni stan Judov pod Simonam. Rimljani in Špartanci ponovijo zavezo. Vse judovsko ljudstvo sklene, Simona in njegovo rodovino iz hvaležnosti za vselej izvoliti višiga duhovna in poglavarja Judov.

1. Sto dva in sedemdesetiga leta[1]) je zbral kralj Demetri[2]) svojo vojsko, ter je šel v Medijo, nabirat si pomagačev, de bi se vojskoval zoper Trifona.

2. Slišal je pa Arsak,[3]) persovski in medovski kralj, de je prišel Demetri v njegove pokrajine, in je poslal eniga izmed svojih viših, vjet ga živiga ino pripeljat ga k njemu.

3. Šel je tedaj, in je potolkel Demetrijevo šotoriše, in ga je vjel, ter ga pripeljal k Arsaku, kteri ga je vergel v ječo.

4. Po tem je imela mir vsa Judova dežela vse Simonove dni, in on je iskal sreče svojimu ljudstvu; in všeč jim je bila njegova oblast in njegova slava vse dni.

5. K vsi svoji slavi je tudi vzel Jope za brodiše, in je naredil pot k morskim otokam.[4])

6. In razširil je pokrajine svojiga ljudstva, in dobil je vso deželo.

7. In zbral je veliko vjetih, in je gospodoval v Gazari, in Betsuri, in v gradu, in odpravil je nečistobe iz njega; in nihče se mu ni ustavljal.

8. In slednji je obdeloval svojo zemljo v miru; in dežela Judova je dajala svoje pridelke, in poljsko drevje svoj sad.

9. Vsi stari so sedeli na ter-

22. *„v Gazari“*, močni terdnjavi, proti zahodu od Jeruzalema. Glej zgor. 4, 15.
1. t. j., 139. leta pred Kristusam.
2. *„Demetri“* Nikator. Gl. zgor. pogl. 13. razl. 14.
3. *„Arsak“* (Arsakes) je splošno ime partovskih kraljev; bil je Mitridat I.
4. Glej zgor. 10, 75. V greškim: *„in je naredil vhod morskim ladijam“*; t. j., dal je narediti brodiše, de so ladije mogle do mesta, in de so ondi stale v zavetji.

Digitized by Google

gih in so se pogovarjali od sreče v deželi, in mladenči so se oblačili v častitljivo in vojskino obleko.[5])

10. Ino mesta je založil z živežem, in jih je napravil v orožiša,[6]) tako de je bilo imenovano njegovo slavno ime do kraja zemlje.

11. Storil je mir po deželi, in veselil se je Izrael z velikim veseljem.

12. In slehern je sedel pod svojo vinsko terto, in pod svojo smokvo; in ni ga bilo, de bi jih bil strašil.[7])

13. Zginili so, kteri so se vojskovali zoper njé v deželi; kralji so bili poterti tiste dni.

14. In podpéral je vse uboge svojiga ljudstva, in gorel je za postavo, in iztrebil je vse krivične in hudobne.

15. Svetiše je ozaljšal, in pomnožil je svete posode.

16. In slišalo se je v Rimu, de je Jonatan umerl, in tudi tje do Špartancov; in zelo so bili žalostni.

17. Kadar so pa slišali, de je bil njegov brat Simon izvoljen viši duhoven namesto njega, in de ima on pod oblastjo vso deželo in mesta v njej,

18. so mu pisali na bronastih plošicah, de bi ponovili prijatelstvo in zavezo, ktero so bili naredili z Judam in z Jonatanam, njegovima bratama.

19. In bralo se je vpričo srenje v Jeruzalemu. In to je prepis lista, kteriga so poslali Špartanci:

20. Špartancov vikši ino mesta[8]) Simonu, vélikimu duhovnu, in starejim, in duhovnam, in drugimu judovskimu ljudstvu, bratam, zdravje!

21. Poslanca, ktera sta bila poslana k našimu ljudstvu, sta nam povedala od vaše slave in časti in veselja; in razveselili smo se ob njunim prihodu.

22. In zapisali smo, kar sta govorila v ljuškim zboru, takole: Numeni, Antijohov, in Antipater, Jasonov sin, judovska poslanca sta k nam prišla, ponavljat z nami poprêšnje prijatelstvo.

23. In prav je bilo ljudstvu moža slavno sprejeti, in položiti prepis njuniga govorjenja v posebne ljuške bukve, de bi bil v spomin špartanskimu ljudstvu. Prepis pa téga smo pisali Simonu, vélikimu duhovnu.

24. Po tem pa je poslal Simon Numenija v Rim z velikim zlatim škitam tavžent mná težkim,[9]) de bi ponovil ž njimi zavezo. Kadar je pa slišalo rimsko ljudstvo[10])

---

5. in mladenči so imeli obleko in orožje svojih slavnih očetov.
6. Vse mesta je obilno previdil z živežem in z orožjem, de so bile enake terdnjavam.
7. Vse to je podoba mirú in sreče. Gl. Cah. 3, 10.
8. Špartanci ta čas niso več imeli kralja, kakor poprej.
9. Ta škit je bil okoli 123.625 cekinov vredin.
10. V greškim in sirskim se bere: „*Kadar je slišalo ljudstvo te besede*“ i. t. d. Vsi razlagavci terdijo, de si moramo tukaj judovsko ljudstvo misliti; ker se naslednji govor le judovskimu ljudstvu prilega.

Digitized by Google

25. te besede, so rekli: Kako se bomo zahvalili Simonu in njegovim sinovam?

26. On je namreč spet oprostil svoje brate, in je pregnal od njih Izraelove sovražnike. Ino poterdili so mu svobodo,[11]) in zapisali so na bronaste plošice, ktere so obesili na stebre na sionski gori.[12])

27. To pa je prepis pisanja: Osemnajsti dan mesca elula, sto dve in sedemdesetiga leta,[13]) tretjiga leta pod Simonam, vélikim duhovnam, v Asaramelu,[14])

28. v vélikim zboru duhovnov, in ljudstva, in narodovih knezov, in starejih v deželi je bilo to oznanjeno: V naši deželi so namreč velikokrat vojske vstale;

29. ali Simon, Matatijev sin iz Jaribovih sinov, in njegovi bratje so se podali v nevarnost, in so se ustavili zopernikam svojiga ljudstva, de bi stalo njih svetiše in postava; in z veliko slavo so poveličali svoje ljudstvo.

30. In Jonatan je zbral svoje ljudstvo, in bil jim je véliki duhoven, in položen je bil k svojimu ljudstvu.[15])

31. Ko so hotli njih sovražniki potaptati ino pokončati njih deželo, in iztegniti roke na njih svetiše;

32. tadaj se je Simon ustavil, in se je bojeval za svoje ljudstvo, in je razdélil veliko denarjev, in je oborožil junake svojiga ljudstva, in jim plačo dal.

33. Tudi je obterdil mesta v Judeji, in Betsuro, ktera je na pokrajinah judejskih, kjer je bilo poprej orožje sovražnikov; in postavil je tje judovskih móž za stražo.

34. Obterdil je tudi Jope per morji, in Gazaro na pokrajinah azoških, kjer so poprej sovražniki prebivali; tudi tje je postavil Jude, in djal je tje, kar koli je bilo potrebno za njih popravljanje.

35. In vidilo je ljudstvo Simonovo djanje, in slavo, ktero je mislil napraviti svojimu ljudstvu, in postavili so si ga vojvoda in višiga duhovna, zavoljo téga, ker je on storil vse to, in ker je pravico in zvestobo ohranil svojimu ljudstvu, ino si je vse prizadeval povišati svoje ljudstvo.

36. Ino njega dní se je usrečilo po njegovih rokah, de so bili pregnani narodi iz njih dežele, in kteri so bili v Davidovim mestu v Jeruzalemu na gradu, iz kteriga so hodili in oskrunjali vse, kar je bilo okrog svetiša, in so čistobi veliko škodo delali.

37. In postavil je vanj judov-

---

11. t. j., dali so mu vso oblast čez vso deželo, de je bil sam svoj gospod.

12. V greškim se bere ta versta: *„On namreč in njegovi bratje in hiša njegoviga očeta so se junaško obnašali, in sovražnike Izraelove z mečem od njega pregnali, in mu prostost uterdili; in zapisali so“* i. t. d.

13. 139. leta pred Kristusam. *„Elul“* je polovica našiga véliciga serpana in polovica kimovca.

14. *„v Asaramelu“*, t. j., v *„Ozar am el“* (v zakladu, zakladnici ljudstva Božjiga). Drugi prestavljajo: *„vélikim duhovnam, hazar am el“* (poglavarjem ljudstva Božjiga).

15. *„in položen“*, t. j., pokopan je bil k svojim ljudem.

Digitized by Google

skih móž, de bi varovali deželo in mesto, in vzdignil je zidove jeruzalemske.

38. In kralj Demetri ga je poterdil v višim duhovstvu.

39. Po tem ga je storil svojiga prijatla, in ga je poveličal z veliko slavo.

40. Slišal je namreč, de so Rimljani imenovali Jude prijatle in tovarše in brate, in de so s častjo sprejeli Simonove poslance;

41. in de so Judje in njih duhovni privolili, de naj bo on njih vojvoda in véliki duhoven za vselej, dokler ne vstane verjeten prerok;[16])

42. in de naj bo čez nje poglavar, in de naj skerbi za svetiše, in de naj postavlja prednike čez njih opravila, in čez deželo, in čez orožje, in čez terdnjave;

43. in naj skerbí za svetiše; in de naj ga vsi poslušajo, in naj se pišejo v njegovim imenu vse pisma po deželi; in de naj se oblači v škerlat in zlato;

44. in nikomur izmed ljudstva in izmed duhovnov ne bodi pripušeno ovreči kaj téga, in govoriti zoper to, kar bo on zapovedal, ali sklicati zbor v deželi brez njega, in oblačiti se v škerlat, in imeti zlato zapenjalo;[17])

45. kdor pa stori kaj zoper to, ali overže kaj tega, bodi kriv!

46. In po volji je bilo vsimu ljudstvu postaviti Simona, in storiti po téh besedah.

47. In Simon je to sprejel, in po gôdu mu je bilo, opravljati viši duhovstvo, in biti vojvoda, in poglavar judovskiga ljudstva in duhovnov, in prednik vsih.

48. In rekli so to pisanje vrezati v bronaste plošice in jih djati na zid ob svetišu na očitno mesto,

49. prepis tega pa položiti v zakladnico, de ga bo imel Simon, in njegovi sinovi.

XV. Poglavje.

Antijoh Sidet se poganja za Simonovo prijatelstvo. Trifon je zapušen. Rimljani priporočajo Jude narodam. Antijoh se spre s Simonam, in pošlje vojsko zoper njega.

1. In poslal je kralj Antijoh, | sin Demetrijev, list z morskih

16. *„de naj bo on“* in njegov zarod. — Poslednji pravi véliki duhoven je bil Onija III. (2. Mak. 3, 1.) Njega je odstavil Antijoh Epifan pervo leto svojiga vladanja (311 pred Krist.), in je prodal višje duhovstvo Onijevimu bratu Jasonu. Onija, sin Onija III., je ubežal po smerti svojiga očeta, kteri je bil v Dafni umorjen, na Egiptovsko, je bil viši vojvoda ondotne vojskine trume, je sozidal v Leontopolu zoper postavo, ktera zapoveduje darovanje le na enim kraji (5. Mojz. 12, 5.), tempelj, kjer je opravljal službo véliciga duhovna, in je tako zgubil pravico do višiga duhovstva v tempeljnu jeruzalemskim. To je nagnilo judovske duhovne in ljudstvo, de so viši duhovstvo Simonu in njegovimu zarodu izročili, dokler ne pride vere vredin prerok, kteri jim bo povedal, če so prav storili, ali ne.

17. Glej zastran tega zgorej 11, 58. in razl.

Digitized by Google

otokov Simonu, duhovnu in poglavarju judovskiga ljudstva, in vsimu ljudstvu,[1])

2. in je obsegal tole: Kralj Antijoh Simonu, vélikimu duhovnu,[2]) in judovskimu ljudstvu zdravje!

3. Ker so hudobneži vzeli kraljestvo naših očetov, jez pa hočem kraljestvo nazaj dobiti in ga napraviti, kakoršno je bilo poprej, in sim nabral veliko vojakov, in naredil ladije za vojsko;

4. in tudi hočem iti skoz deželo, de se mašujem nad njimi, kteri so našo deželo pokončali, in kteri so razdjali mnoge mesta v mojim kraljestvu:

5. zato ti tedaj poterdim vse davšine, ktere so ti odpustili pred menoj vsi kralji, in druge davke, ktere koli so ti odpustili;

6. tudi ti pripustim kovati lastne denarje v svoji deželi;

7. Jeruzalem pa bodi svet in svoboden; tudi vse orožje, ktero je izkovano, in terdnjave, ktere si sozidal in ktere imaš, naj bodo tvoje.

8. In ves kraljev dolg, in kar v prihodnje kralju gré,[3]) se ti odslej in za vse čase odpusti.

9. Kadar pa zopet dobimo svoje kraljestvo, bomo tebe in tvoje ljudstvo in tempelj poveličali z veliko častjo, tako de se bo vaša slava razglasila po vsi zemlji.

10. Sto štiri in sedemdesetiga leta[4]) je šel Antijoh v deželo svojih očetov, in sošle so se k njemu vse vojskine trume, tako de jih je malo ostalo pri Trifonu.

11. In podíl ga je kralj Antijoh, in ob morji bežé je prišel v Doro;[5])

12. spoznal je namreč, de se je vsa nesreča nanj spravila, in de ga je vojskina truma zapustila.

13. Antijoh pa je postavil pred Doro sto in dvajset tavžent móž pešcov, in osem tavžent konjnikov,

14. in je oblegel mesto, in ladije so se približale po morji; in stiskali so mesto s suhiga in z morja, in nikogar niso pustili ne vanj ne iz njega iti.

15. Prišel je pa Numeni, in kteri so bili ž njim, iz rimskiga mesta, in imeli so liste do kraljev in dežel pisane, kteri so tole obsegali:

16. Luci,[6]) rimski poglavar, kralju Ptolemeju[7]) zdravje!

17. Judovski poslanci, naši prijatli, so prišli k nam, ponavljat poprésnje prijatelstvo in zavezo, poslani od Simona, véli-

1. Ta Antijoh, pozneje Sidet imenovan, je bil mlaji brat Demetrijev. Bival je na mnozih krajih; ko je bil pa na otoku Rodu zvedil, de je Mitridat njegoviga brata Demetrija vjel (gl. 14, 3.), je s tega otoka Simonu pisal, ter pomoči prosil.
2. V greškim: *„vélikimu duhovnu in poglavarju“* i. t. d.
3. Kralj Antijoh boje misli krone in palmove vejice. Gl. zgor. 13, 37.
4. t. j., 137. leta pred Kristusam.
5. *„Dora“*, dan današnji Tantura, terdno primorsko mesto, nekaj milj proti jugu od karmelske gore.
6. *„Luci“* Kalpurni Pison, kar več razlagavcov terdi.
7. *„Ptolemeju“* Evergetu II. ali Fiskonu.

Digitized by Google

ciga duhovna, in od judovskiga ljudstva.

18. Prinesli so pa tudi zlat škit tavžent mná.[8])

19. Zato smo sklenili pisati do kraljev in dežél, de naj jim nič hudiga ne storé, in naj se ne vojskujejo ne zoper njé, ne zoper njih mesta, in ne zoper njih dežele, in naj ne pomagajo njim, kteri bi se zoper nje bojevali.

20. Všeč nam je tudi bilo, od njih škit prejeti.

21. Ako so tedaj kteri hudobneži bežali iz njih dežele k vam, dajte jih Simonu, vélikimu duhovnu, de jih strahuje po svoji postavi.

22. Ravno to je bilo pisano kralju Demetriju,[9]) in Atalu,[10]) in Arijaratu,[11]) in Arsaku,[12])

23. in v vse dežele: Lampsaku, in Špartancam, in v Delos, in v Mind, in v Sikijon, in v Karijo, in v Samos, in v Pamfilijo, in v Licijo, in v Halikarnas, in v Koos, in v Side, in v Aradon, in v Rod, in v Faselido, in v Gortino, in Gnid, in Ciper, in Cirene.[13])

24. Prepis téga pa so pisali Simonu, vélikimu duhovnu, in judovskimu ljudstvu.

25. Kralj Antijoh pa je Doro vdrugič oblegel,[14]) ter jo je neprenehama pritiskal, in mašine napravil; in zaperl je Trifona, de ni mogel iziti.

26. Tadaj mu je Simon poslal dva tavžent izbranih móž na pomoč, in srebrá, in zlatá, in veliko orožja;

27. pa jih ni hotel sprejeti, ampak prelomil je vse, kar se je bil poprej ž njim pogodil, in ločil se je od njega.

28. In poslal je k njemu Atenobija, eniga svojih prijatlov, de bi se ž njim pogajal, rekoč: Vi imate v rokah Jope, in Gazaro, in grad, kteri je v Jeruzalemu, mesta mojiga kraljestva;

29. njih pokrajine ste opustotili, in ste storili veliko škodo v deželi, in gospodujete na veliko krajih mojiga kraljestva.

30. Zdaj tedaj nam dajte mesta, kterih ste se polastili, in davke krajev, v kterih gospodujete zunaj judejskih pokrajin;

31. če pa ne, dajte za nje pet sto talentov srebra, in za razdjanje, ktero ste napravili, in za davke mést druzih pet sto talentov; če pa ne, bomo prišli in se bojevali zoper vas.

32. In prišel je Atenobi, kraljev prijatel, v Jeruzalem, in je vidil Simonovo veličastvo, in bližobo zlatá in srebrá,[15]) in obilno

---

8. „*tavžent mná*“ težc. Gl. zgor. 14, 24.
9. „*Demetriju*“ Nikatorju. Tadaj še niso vedili, de je bil vjet (14, 1. i. d.).
10. „*Atalu*“ II., pergamskimu kralju.
11. „*Arijaratu*“, kapadoškimu kralju.
12. „*Arsaku*“, partovskimu kralju (14, 2.).
13. To so imena deželá in mést v mali Azii, Grecii, Fenicii in severni Afriki, in nekterih otokov v egejskim morji.
14. „*vdrugič*“, t. j., še hujše oblegel, ter je pomnožil vojake in mašine; drugi prestavljajo greško: „*Kralj Antijoh pa je oblegel Doro še drugi dan*“ i. t. d.
15. Drugi prestavljajo greško: „*in mizo z zlatimi in srebernimi posodami*“.

Digitized by Google

zalogo;[16]) in je ostermel, in mu je povedal kraljeve besede.

33. In Simon mu je odgovoril, ter mu je rekel: Nismo ne vzeli ptuje dežele, in ne posestvamo ptujiga, ampak delež naših očetov, kteriga so naši sovražniki nekaj časa po krivici posestvali.

34. Mi pa se poganjamo za delež svojih očetov, ker nam je čas ugoden.

35. Zastran Jop in Gazare pa, ktere tirjaš, so sami veliko škodo storili med ljudstvam[17]) in v naši deželi; vender damo za té sto talentov.[18]) In Atenobi mu besede ni odgovoril,

36. ampak z jezo se je vernil k kralju, in mu je oznanil té besede, in veličastvo Simonovo, in vse, kar je vidil; in kralj se je zelo razjezil in razserdil.

37. Trifon pa je zbežal na ladii v Ortosijado.[19])

38. In postavil je kralj Kendebeja vojvoda primorskiga, in mu je izročil vojsko pešcov in konjnikov.

39. In ukazal mu je iti z vojsko zoper Judejo, in mu je zapovedal obterditi Gedor,[20]) in zadelati mestne vrata, in vojskovati se zoper ljudstvo. Kralj pa je šel za Trifonam.

40. In prišel je Kendebej v Jamnijo,[21]) in je začel stiskati ljudstvo, in pokončavati Judejo, in ljudi loviti in ubijati, in Gedor obterdovati.

41. In postavil je tje konjnikov in pešcov, de bi od tod hodili in tje po potu napadali Judejo, kakor mu je bil kralj ukazal.

XVI. Poglavje.

Kendebeja zmagajo Simonovi sinovi; Simona ubije njegov zet Ptolemej. Joan Hirkan nasledva v vladanji svojimu očetu Simonu.

1. In prišel je Joan iz Gazare[1]) in je povedal Simonu, svojimu očetu, kaj je storil Kendebej zoper njih ljudstvo.

2. In Simon je poklical dva starejši sinova, Juda in Joana, ter jima reče: Jez in moji bratje in hiša mojiga očeta smo se bojevali zoper sovražnike Izraelove od mladosti do današnjiga dneva; in usrečilo se je po naših rokah večkrat otéti Izraela.

3. Zdaj pa sim se postaral, torej bodita na mojim mestu in

16. „*obilno zalogo*“ ali veliko bogatijo, ali obilno hišniga orodja, ali veliko orožja, ali dvorsko veličastje.

17. „*so sami*“, namreč mestnjani, v sirskim: „*ste one*“ namreč mesti Jope in Gazara.

18. „*za té*“ mesti sto talentov odškodvanja, ker so ji bili Judje oropali.

19. primorsko mesto z brodišem v Fenicii. — Jožef pripoveduje, de je Trifon iz Ortosijade ubežal v Apamejo, kjer so ga vjeli in ubili.

20. „*Gedor*“, v greškim: „*Kedron*“, judovsko mesto na meji proti morju.

21. „*v Jamnijo*“, filistejsko mesto.

1. kjer je doslej prebival (13, 54.). To mesto je stalo blizo Jamnije in Kedrona.

Digitized by Google

moja brata,[2]) in izidita, in bojujta se za naše ljudstvo; pomoč z nebes pa bodi z vama!

4. In izbral je iz dežele dvajset tavžent bojevavnih móž, in konjnikov; in šli so nad Kendebeja, in so spali v Modinu.[3])

5. In zjutraj so vstali in šli na planjavo; in glej, velika vojska pešcov in konjnikov jim je naproti prišla, in dereč potok je bil med njimi.

6. In ušotoril se je njim nasproti on,[4]) in njegovo ljudstvo, in vidil je, de se je ljudstvo balo prebresti potok, in prebredel ga je pervi; in vidili so ga možjé, in so šli za njim.

7. Po tem je razdelil ljudstvo, in je postavil konjnike med pešce; bilo je pa konjnikov per sovražnikih silno veliko.

8. In zatrobili so na svete trobente, in v beg se je obernil Kendebej, in njegova vojska; in padlo je izmed njih veliko ranjenih, drugi pa so bežali v terdnjavo.[5])

9. Tadaj je bil ranjen Juda, brat Joanov; Joan pa jih je podil, dokler ni prišel v Kedron, kteriga je bil obterdil.[6])

10. In bežali so do stolpov,[7]) kteri so bili na azoškim polji, in požgal jih je z ognjem. In padlo je izmed njih dva tavžent móž, in vernil se je v Judejo v miru.

11. Ino Ptolemej, sin Abobov, je bil postavljen vojvoda na jerihunškim polji, in je imel veliko srebra in zlata;

12. bil je namreč zet višiga duhovna.

13. Ino prevzelo se je njegovo serce, in hotel je deželo dobiti, ino je mislil zvijačo zoper Simona in njegove sinove, ubiti jih.

14. Simon pa, ko je hodil po mestih, ktere so bile v judejski deželi, ter je za nje skerbel, je prišel v Jeriho on ino njegova sina Matatija in Juda sto sedem in sedemdesetiga leta, enajstiga mesca; ta mesec je sabat.[8])

15. In sprejel jih je Abobov sin z goljufijo v terdnjavico, ktera se imenuje Dok, ktero je sozidal; ino napravil jim je veliko gostarijo, in skril je tam móž.

16. In kadar je bil vinjen Simon, in njegova sinova,[9]) je vstal Ptolemej s svojimi, in so vzeli svoje orožje, in planili v gostivnico, in umorili njega, in njegova sinova, in nektere njegovih hlapcov.

17. Storil je tedaj veliko goljufijo v Izraelu, in je povernil dobro s hudim.

18. Ino Ptolemej je to pisal in sporočil kralju, de naj mu na pomoč pošlje vojskino trumo, in mu dá deželo, in njih mesta, ino davke.

---

2. V greškim: ... *„postaral, vidva pa sta po milosti* (Božji) *junaka v letih; stopita tedaj na moje in mojiga brata* (Jonatana) *mesto“* i. t. d.
3. *„v Modinu“*, mestu na hribu. Glej zgorej 2, 1.
4. *„on“*, namreč Joan in njegovi vojaki.
5. *„v terdnjavo“*, ki se ji pravi Gedor, Kedron.
6. *„kteriga je bil obterdil“* Kendebej.
7. *„do stolpov“* (turnov) ali stražnic.
8. *„Sabat“* je polovica našiga prosenca in polovica svečana. 134. leta pred Kristusam.
9. Berž ko ne, so jim bili dali omotičniga vina piti.

Digitized by Google

19. Druge pa je poslal v Gazaro ubit Joana; in vikšim je poslal liste, naj k njemu pridejo, de jim bo dal srebra in zlata in darov.

20. In druge je poslal vzet Jeruzalem in hrib s tempeljnam.

21. Nekdo pa je naprej tekel, in je povedal Joanu v Gazari, de je poginil njegov oče, in njegova brata, in de je poslal tudi tebe ubit.

22. Ko je pa to slišal, se je zelo ustrašil; in zgrabil je možé, kteri so bili prišli pokončat ga, in jih je ubil; ker je vedil, de so ga iskali končati.

23. Drugo pa dogodeb Joanovih, in njegovih vojská, in blazih del, ktere je junaško opravljal, ino zidanja zidov, ktere je sozidal, in njegovih djanj,

24. glej, to je pisano v dnevnih bukvah njegoviga duhovstva, odkar je bil viši duhoven po svojim očetu.

DRUGE BUKVE MAKABEJCOV.

I. Poglavje.

Dva lista Judov v Judeji do Judov v Egiptu.[1])

1. Bratam Judam, ki so v Egiptu, bratje Judje, ki so v Jeruzalemu in v judejski deželi, vošijo zdravje in dober mir.[2])

2. Bog vam stori dobro, in se spomni svoje zaveze, ktero je naredil z Abrahamam in Izakam in Jakopam, s svojimi zvestimi služabniki;

3. in daj vam vsim serce, njega častiti, in storiti njegovo voljo z veliko serčnostjo in voljno dušo.

4. Odpri vaše serce svoji postavi in svojim zapovedim, in stori mir.[3])

5. Usliši vaše molitve, in se

1. Naslednja lista (1, 1—9. in 10—2, 19.) gresta prav za prav ko pristavek k pervim makabejskim bukvam. Pervi list je pisan po 143. letu, drugi pa 123. leta pred Kristusam.

2. „*dober mir*“ ali dobro srečo. — V Egiptu, zlasti v Aleksandrii je prebivalo zelo veliko Judov, odkar je bil Ptolemej Lagi (320. leta pred Krist.) več kakor 100.000 Judov tje preselil (glej vvod v perve makabejske bukve), in odkar je bil sozidal Onija tempelj v Leontopolu druziga stoletja pred Krist.

3. Palestinski in egiptovski Judje so bili med seboj v vednim razporu, ker

Digitized by Google

spravi z vami,[4]) in vas ne zapušaj ob hudim času.

6. Tudi zdaj tukaj molimo za vas.[5])

7. Kadar je kraljeval Demetri,[6]) sto devet in šestdesetiga leta,[7]) smo mi Judje vam pisali v nadlogi ino sili, ktera je čez nas prišla v tistih letih, odkar je odstopil Jason od svete dežele in od kraljestva.[8])

8. Vrata so požgali, in nedolžno kri prelili;[9]) in molili smo k Gospodu, in uslišani smo bili, in darovali smo klavšino in nekervavo daritev, in smo prižgali svetilnice in tje položili kruhe.[10])

9. Obhajajte tedaj sedaj praznik šotorov mesca kasleva.[11])

10. Sto osem in osemdesetiga leta.[12]) Ljudstvo, ktero je v Jeruzalemu in v Judeji, in starašinstvo in Juda Aristobolu, učeníku kralja Ptolemeja, kteri je iz rodú maziljenih duhovnov,[13]) in tistim Judam, kteri so v Egiptu, srečo ino zdravje!

11. Iz velikih nevarnost po Bogu rešeni, mu veliko hvalo dajemo, de smo se môgli vojskovati zoper taciga kralja.[14])

12. On namreč je storil, de so vreli iz Perzije, kteri so se bojevali zoper nas in sveto mesto.[15])

13. Ko je pa bil v Perzii vojvoda sam, in ž njim nezmérna vojska, je poginil v Nanejinim tempeljnu, ogoljufan po naklepu Nanejinih duhovnov.[16])

14. Antijoh je namreč prišel s svojimi prijatli na to mesto, kakor de bi se hotel ž njo poročiti, in de bi prejel velike zaklade za doto.

---

so se bili egiptovski Judje od službe Božje v Jeruzalemu odločili, in so v Leontopolu darovali. Gl. 1. Mak. 14, 41. razl. 15.

4. Bog vam odpusti, de ste se ločili od naše službe Božje, ter vam daj, de se spet z nami sklenete.

5. Prelep zgled poterpljive ljubezni do zmotenih bratov!

6. Demetri, ki je bil Nikator imenovan.

7. 143. leta pred Kristusam. Glej 1. Mak. 10. in 11.

8. „*Jason*“ (greško ime namesti hebrejskiga imena „*Josue*“) je bil viši duhovstvo od Antijoha Epifana kupil, in si je prizadeval ajdovske šege pri Judih vpeljati (gl. spod. 4, 7. i. d.); bil je tedaj odpadel „*od kraljestva*“ Božjiga.

9. „*Vrata*“ v tempelj. Glej 1. Mak. 4, 38.

10. Na svetim svečniku je gorelo sedem svetilnic; pokladni kruhi ali hlebi so bili na zlati mizi.

11. Ta praznik, ki so ga obhajali „*mesca kasleva*“, t. j., našiga grudna, je bil praznik posvečenja jeruzalemskiga tempeljna, ki ga je bil Juda zapovedal (1. Mak. 4, 59.), in se tukej imenuje „*praznik šotorov*“ (glej spodej 10, 6. i. d.), ker so ga tudi pod zelenimi šotori ravno takó veselo obhajali, kakor pravi praznik šotorov, kteri je segal v naš mesec vinotok.

12. t. j., 123. leta pred Kristusam.

13. Aristobol je bil učen modrijan „*iz rodú maziljenih duhovnov*“, t. j., iz rodovine Aronove. Tukaj omenjeni Juda ne more biti Juda Makabej, ker se ne vjema s časam.

14. „*zoper taciga kralja*“, t. j., Antijoha Epifana.

15. Glej 1. Mak. 6, 4. V greškim ni besed: „*iz Perzije*“.

16. Glej zastran té dogodbe 1. Mak. 6. razl. 4. „*Naneja*“ je bila boginja Perzijanov, greška Dijana.

Digitized by Google

15. In ko so jih bili Nanejini duhovni pripravili, in ko je bil on z malo ljudmi prišel v tempelj, so zaperli tempelj,

16. ko je bil Antijoh vanj stopil. Po tem so odperli skrivne duri v tempeljnu, so lučali kamnje in pobili vojvoda[17]) ino nje, kteri so bili ž njim, in so jih razsekali na kosce, in glave odrezali, in ven zmetali.[18])

17. V vsim bodi hvaljen Bog, kteri je dal hudobneže *(v smert)*!

18. Ker bomo tedaj pet in dvajseti dan mesca kasleva obhajali očiševanje tempeljnovo, smo potrebno spoznali vam naznaniti, de tudi vi obhajajte praznik šotorov;[19]) in praznik ognja, kteri je bil dan, ko je Nehemija po dozidanim tempeljnu in altarji daroval.[20])

19. Ko so bili namreč v Perzijo[21]) peljani naši očetje, so duhovni, kteri so bili takrat služabniki Božji, ogenj vzeli z altarja, in ga na skrivnim spravili v dolini, kjer je bil globok in suh vodnjak,[22]) in v njem so ga shranili, tako de je bil kraj vsim neznan.

20. Ko je bilo pa preteklo veliko lét, je Bog hotel, de je persovski kralj poslal Nehemija;[23]) ta je poslal ognja iskat vnuke tistih duhovnov, kteri so ga bili skrili; in kakor so nam povedali, niso našli ognja, ampak gosto vodo.[24])

21. In ukazal jim je zajeti in prinesti; in darove, kteri so bili položeni, je ukazal duhoven Nehemija[25]) pokropiti s tisto vodo, in derva, in kar je bilo nanje položeno.

22. Kadar se je to zgodilo, in je prišel čas, de je solnce posvetilo, ktero je bilo popred za oblakam, se je užgal velik ogenj, tako de so se vsi čudili.[26])

23. Opravljali so pa molitev vsi duhovni, dokler se je žgala daritev; Jonatan[27]) je začenjal, drugi pa so odgovarjali.

24. In Nehemija je takole molil: Gospod Bog, stvarnik vsiga, strašin in močin, pravičen in usmiljen, kteri si sam dobri kralj,

---

17. *„vojvoda“*, t. j., kralja Antijoha z njegovimi spremljavci vred.
18. Popi so mende hotli ljudí preveriti, de se je boginja sama maševala.
19. Glej zastran praznika šotorov zgorej 9. v.
20. Palestinski Judje vabijo egiptovske Jude, de naj bi z njimi vred obhajali praznik posvečenja jeruzalemskiga tempeljna in praznik svetiga ognja. S tem bi spoznali, de je v Jeruzalemu pravi kraj za darovanje; zakaj sveti ogenj je ravno tisti, kteriga je bil v začetku Bog sam užgal, in kteri je po tem neprenehama gorel na altarji (3. Mojz. 6, 12. 13.). Pred razdjanjem jeruzalemskiga tempeljna je bil blezo Jeremija duhovnam ukazal, ogenj pod zemljo skriti. Kakó so ga zopet našli, se pripoveduje v naslednjim.
21. t. j., v Babilon, ki je bil pozneje združen s perzijanskim kraljestvam.
22. *„suh vodnjak“*, t. j., prazna kapnica.
23. Glej 2. bukve Ezdr. 2, 5. i. d.
24. *„gosto vodo“*, t. j., gosto blato ali lužo.
25. V greškim ni besede: *„duhoven“*.
26. *„so se vsi čudili“*, ker so se bile derva samé vnele.
27. Jonatan je bil vikši pevcov.

Digitized by Google

25. sam dobrotljiv, sam pravičen, in vsigamogočen, in večen, kteri rešiš Izraela vsiga zlega, kteri si očete izvolil, in jih posvetil:

26. sprejmi daritev za vse svoje ljudstvo Izrael, in ohrani ter posveti svoj delež.

27. Zberi nas razkropljene, reši jih, kteri služijo nevernikam, in ozri se na zaničevane in zasramovane, de narodi spoznajo, de si ti naš Bog.

28. Tepi njé, kteri nas zatérajo in v prevzetnosti zasramujejo.

29. Postavi svoje ljudstvo na svoje sveto mesto, kakor je Mojzes govoril.[28])

30. Duhovni pa so peli hvalne pesmi, dokler ni bil dar sežgan.[29])

31. In ko je bil dar sežgan, je ukazal Nehemija z ostalo vodo veči kamne politi.[30])

32. Ko je bilo to storjeno, je iz njih plamen švigal; luč pa, ktera je svetila od altarja, ga je požerla.[31])

33. Ko se je bil pa razglasil ta prigodek, je bilo poročeno persovskimu kralju, de na mestu, na kterim so odpeljani duhovni ogenj skrili, se je našla voda, s ktero so Nehemija, in kteri so bili ž njim, očistili darove.[32])

34. Kralj pa je to premislil in na tanko preudaril, in je tam naredil tempelj,[33]) de je poterdil, kar se je bilo prigodilo.

35. In ko je bil to poterdil, je duhovnam podaril veliko blagá in veliko druzih darov, ktere je vzel z lastno roko, in jim jih je dal.[34])

36. Imenoval je pa Nehemija ta kraj Neftar,[35]) kar se pravi očiševanje.[36]) Per mnozih pa se imenuje Nefi.[37])

---

28. Glej zastran tega 5. Mojz. 30, 4. 5.

29. Besedí: „*dokler ni bil dar sežgan*“ ni v greškim.

30. bojè zunanje kamne ob kraji altarja.

31. Nehemija je poskusil, če je najdena gosta voda (blato, luža) res ogenj, in če se bo tudi na kamnih vnela; vnela se je, in plamen je od kamnov kviško švigal, pa ogenj na altarji ga je požerl v znamnje, de bo zanaprej le samo ogenj na altarji ko svet ogenj obveljal (Dr. Loh in Reišl).

32. V greškim: ... „*s kterim je Nehemija posvetil, kar je k daritvi šlo*“.

33. Poleg greškiga je kralj ogradil to mesto, de bi se ne oskrunjalo. Perzijani so ogenj molili.

34. V greškim: „*Njim pa, kterim je bil kralj milostljiv* (dober), *je vzel* (iz svojih zakladov), *in je dal veliko darov*“.

35. „*Neftar*“ je iz hebrejske besede: „*hafar*“, spraviti, očistiti. Prav za prav bi se moglo reči: „*Nehfar*“, kar se je pa v greškim spreverglo v „*Neftar*“. Tako pokvarjenje tujih besedí se v greškim večkrat nahaja.

36. „*očiševanje*“, t. j., posvečevanje. To mesto se je zato takó imenovalo, ker je bil ogenj posvetil daritev, ki je bila Bogu všeč (v. 33.).

37. Ljudstvo je namesto „*Neftar*“ izgovarjalo „*Nefi*“, v greškim je: „*Neftai*“.

Digitized by Google

II. Poglavje.

Konec druziga lista. Predgovor k drugim makabejskim bukvam.

1. Nahaja se pa v pisanji Jeremija preroka,[1]) de je ukazal ogenj vzeti[2]) njim, kteri so se preselili, kakor je bilo naznanjeno, in kakor je bil zapovedal seljenim.

2. Zapovedal jim je tudi, de naj ne pozabljajo Gospodovih povelj, in se ne motijo v sercu, ako ugledajo[3]) zlate in sreberne malike, ino njih lepotijo.

3. In druge takošne rečí je govoril in opominjal, de naj ne spravljajo postave iz svojiga serca.

4. Bilo je tudi v tem pisanji, kako je ukazal prerok po prejetim Božjim razodenji šotor in skrinjo ž njim nesti, dokler ne pride na goro, na ktero je šel Mojzes, in je vidil Božjo deležnino.[4])

5. In ko je bil Jeremija tje prišel, je našel kraj, jamo, in je djal tje šotor in skrinjo in kadilni altar, in je luknjo zadelal.

6. In nekteri, ki so ga spremljali, so ob enim pristopili, de bi si kraj zaznamnjali; pa ga niso môgli najti.

7. Ko je pa Jeremija zvedil, jih je posvaril, rekoč: de bo kraj neznan, dokler Bog svojiga ljudstva ne zbere in se ga ne usmili.[5])

8. In takrat bo Gospod to pokazal,[6]) in Gospodovo veličastvo se bo prikazalo v oblaku, kakor se je bilo tudi Mojzesu prikazalo, in kakor se je bilo razodelo, kadar je prosil Salomon, de bi bil kraj[7]) posvečen vélikimu Bogu. 3. Kralj. 8, 11: 2. Kron. 7, 1.

9. Veličastno je namreč modrost obračal,[8]) in ker je imel

1. V bukvah Jeremijevih, ki jih še imamo, se ne nahaja, kar se tukaj pripoveduje. — V greškim se bere: „*Nahaja se pa tudi v pisanji, de je ukazal Jeremija prerok*“ i. t. d.
2. „*ogenj* (z altarja) *vzeti*“ ino skriti pod zemljo.
3. „*ako ugledajo*“ v sužnosti med malikovavci.
4. „*Božjo deležnino*“, t. j., obljubljeno deželo (5. Mojz. 34, 1. 5.). — Sveti šotor, kteriga je bil Mojzes naredil, se je hranil ko stara svetinja na posebnim kraji v Salomonovim tempeljnu, dokler ni bil Nabuhodonozor Jeruzalema užugal. Po premaganim mestu ga je vzel Jeremija po Božjim povelji in boje z dovoljenjem Nabuzardanovim, kterimu je bil prerok znan (Jer. 39, 11. 12.), kakor tudi sveto skrinjo in kadilni altar (v. 5.) iz tempeljna, še preden je bil Nabuhodonozor ukazal mesto in tempelj sežgati (Jer. 52, 7—13.), in je vse otél, kakor se v naslednjim popisuje. Čemu se to tukaj pripoveduje? — De se še bolj razvidi svetost jeruzalemskiga tempeljna, ki naj bi se njegovo posvečenje obhajalo; zakaj v ta tempelj se bodo zopet vernile té svete rečí, kakor je tudi sveti ogenj zopet dobil (v. 7.).
5. Skrinje mirú in sprave ni bilo v drugim tempeljnu, v Mesijevim času pa jo bo namestovala vedna pričujočnost Božja v tabernakeljnu. Prim. Jer. 3, 16. i. d.
6. Na te besede se opéra misel, de se bo skrinja zaveze spet perkazala ob vesoljni sodbi terdovratnim Judam v spričevanje. Perm. Mat. 24, 30. (Dr. Loh in Reišl).
7. „*de bi bil kraj*“, namreč tempelj posvečen.
8. Salomon je obračal svojo modrost na veličastne rečí.

Digitized by Google

modrost, je daroval daritev posvečenja in dokončanja tempeljnoviga.

10. Kakor je tudi Mojzes molil k Gospodu, in ogenj je prišel z neba, in je požgal žgavni dar;[9]) tako je tudi Salomon molil, in prišel je ogenj z neba in je sežgal žgavni dar.

11. In rekel je Mojzes: Ker se dar za greh ni pojedel, se je sežgal.[10])

12. Takó je tudi Salomon obhajal osem dní posvečevanje.[11])

13. Ravno to je tudi zapisano v popisih in razlagah Nehemijevih;[12]) in kakó je napravil knjižnico, in je nabral iz dežel bukve, tudi preroške in Davidove, in liste kraljev in zastran darov.[13])

14. Enako je pa tudi Juda[14]) vse to, kar se je bilo zgodilo ob vojski, ktera je nas zadela, nabral in je per nas.

15. Če tedaj želite teh rečí, pošljite, de vam jih prinesejo.

16. Ker tedaj mislimo obhajati očiševanje, smo vam pisali; torej bote prav storili, če bote praznovali té dní.

17. Bog pa, kteri je rešil svoje ljudstvo, in zopet dal vsim delež in kraljestvo in duhovstvo in svetiše,

18. kakor je obljubil v postavi, se bo — upamo — kmalo nas usmilil, in nas bo zbral iz vsih krajev pod nebam na sveto mesto;[15])

19. ker nas je otél iz velikih nevarnost, in je očistil mesto.[16])

20. Od Juda Makabeja pa in njegovih bratov, in od očiševanja véliciga tempeljna, in od posvečenja altarja;

21. pa tudi od bojev zoper Antijoha Imenitnika[17]) in njegoviga sina Evpatorja,

22. in od znamenj,[18]) ktere so se godile z neba za nje, kteri so se za Jude junaško bojevali, takó de so, desiravno jih je malo bilo, vso deželo spet dobili in divjaško množico zapodili,

23. in po vsim svetu nar bolj sloveči tempelj spet dosegli, in mesto rešili, in postave, ktere so bile overžene, spet ustanovili, ker jim je bil Bog z vso dobroto milostljiv,

---

9. Glej zastran tega 3. Mojz. 9, 24.
10. s svetim ognjem z altarja. Glej 3. Mojz. 10, 16. i. d. — Jeruzalemski Judje to pripovedujejo v čast svojiga tempeljna, kteri ima sveti ogenj, ki se ž njim morejo sežgati ostanki opravljene daritve za greh, ki se do čistiga ne morejo povžiti. To je spet molčeče opominjanje, de naj se pridružijo tempeljnu, kteri ima toliko predstvo.
11. Kakor mi zdaj delamo, je nekdaj delal Salomon; torej tudi vi takó ravnajte!
12. Oménjenih popisov in razlag Nehemijevih nimamo več.
13. „*je napravil knjižnico*“, t. j., bukvarnico, kjer so bile bukve shranjene. — Nehemija je tedaj nabral vse bukve svetiga pisma, ki so se nahajale njega dní.
14. Kdo je bil ta Juda, se ne vé.
15. Glej 5. Mojz. 30, 3—5. Tudi to je molčeč opomin, de naj se pridružijo jeruzalemskimu tempeljnu.
16. „*mesto*“, t. j., tempelj. Tukaj je konec druziga lista.
17. „*Antijoha Imenitnika*“, t. j., Epifana.
18. Glej spodej 3, 24: 5, 4: 15, 27.

Digitized by Google

24. ino tudi, kar je popisal Jason Cirenejic[19]) v peterih bukvah, smo skusili v ene bukve skrajšati;

25. ker smo namreč premislili, de je veliko bukev, in de je zavoljo mnozih zgodeb zgodovina težka njim, kteri se hočejo z njo pečati,

26. smo skerbeli za nje, kteri jo le brati hočejo, de je v razveseljenje duhu; za učence pa, de si jo morejo lože v spomin vtisniti; za vse bravce pa, de jim prid donaša.

27. Nam samim pa, ki smo se lotili, to delo okrajšati, ni bilo lahko delo, ampak prevzeli smo opravilo polno čuvanja in potú;

28. pa enako njim, kteri pripravljajo gostovanje, in si prizadevajo po volji druzih storiti zavoljo zahvale mnozih, smo delo radi prevzeli.

29. Resničnost slehernih dogodeb smo prepustili *(poprés-njim)* pisavcam; mi pa smo se le trudili popisano okrajšati.[20])

30. Kakor mora namreč stavbar nove hiše skerbeti za vso stavbo, on pa, kteri ima skerb za pomalanje, mora poiskati, kar je pripravno za olepšanje: takó je tudi od nas misliti.[21])

31. Zakaj preiskano[22]) nabirati, in povest zverstiti,[23]) in sleherne okolišine prav skerbno preiskovati, se spodobi pisavcu zgodovine:

32. nasproti pa se mora okrajšavcu dovoliti, de si prizadeva za kratko pripovedovanje, in se ogiba obširnosti.[24])

33. Tukaj bomo tedaj začeli pripovedovanje; od predgovora toliko govoriti, bodi zadosti;[25]) zakaj nespametno bi bilo pred povestjo preveč, v povesti sami pa premalo govoriti.

19. Cirene, mesto in okrajina v severni Afriki, proti zahodu od Egipta, v zgornji Libii.

20. V greškim: *„Preiskovanje vsake posamne povesti smo prepustili pisavcu“* i. t. d. — Pomen: Kar zadeva posamne povesti, tega nismo preiskovali, ker smo se na njih pisavce zanesli; naša skerb je le bila, obširne povesti okrajšati, ter jih z malo besedami — bolj ob kratkim — povedati. — Lahko se zgodi, de sv. pisavec kaj piše po Božjim navdihovanji, desiravno tega sam ne vé, in to je viditi pri tem sv. pisavcu (Menohi).

21. Stavbar nove hiše mora za vse njene dele skerb imeti, de se prav naredijo; malar pa ima le edino skerb, de hišo prav olepša: ravno tako mora tudi pisavec zgodovine za vse njene dele skerb imeti, de jih prav poredama sostavi; okrajšavec obširne zgodovine pa le to edino skerb ima, de povesti ob kratkim prav lepo in mično pred oči postavlja, in to poslednje je treba *„tudi od nas misliti“*, ki smo obširno zgodovino okrajšali (Šolc).

22. *„preiskano“*, t. j., ko resnično in gotovo spoznano; pisavec zgodovine mora resnične in gotove dogodbe nabirati.

23. zgodovino v lepi zvezi pisati.

24. V greškim: *„in dopolno izpeljanje povesti opuša“*.

25. Iz tega predgovora se vidi, de je Bog po svoji neskončni modrosti sicer navdihoval pisavce svetiga pisma, vender pa njih delo ni bilo brez lastniga truda. Ker je pa Bog pisavce vodil in navdihoval, de so ravno to pisali, kar je on hotel, zato je sveto pismo resnično delo Božje.

Digitized by Google

III. Poglavje.

Sreča Judov pod Onijem III. Simon, vikši jeruzalemskiga tempeljna, naznani sirskimu kralju Selevku, de ima tempelj silno veliko bogastva. Kralj pošlje Heliodora tempelj oropat. Ta naklep mu prečudno spodleti.

1. Kadar je tedaj sveto mesto imelo popolnama mir, tudi postave še natanko se spolnovale, zavoljo pobožnosti višiga duhovna Onija in zavoljo duš, ktere so sovražile hudobijo;[1])

2. se je zgodilo, de so tudi sami kralji in poglavarji imeli mesto v vsi časti, in so tempelj poveličevali z nar večimi darovi;[2])

3. tako de je Selevk, azijanski kralj,[3]) od svojih prihodkov dal vse, kar koli je bilo treba za opravljanje daritev.

4. Simon pa iz Benjaminoviga rodú, kteri je bil tempeljnu prednik postavljen,[4]) se je prepiral, ko mu je vikši duhoven branil, nekaj krivičniga v mestu početi.[5])

5. Ko pa Onija ni mogel premagati, je šel k Apoloniju, Tarsejevimu sinu, kteri je bil tisti čas poglavar v Celesirii in Fenicii,

6. in mu je povedal, de je zakladnica v Jeruzalemu polna neštevilniga denarja, in de je neizmérno veliko srenjskiga blagá, ki ne gré k daritevskim potrebam; de je pa mogoče spraviti vse kralju pod oblast.

7. In ko je bil povedal Apoloni kralju od denarjev, kteri so bili naznanjeni, je poklical Heliodora, kteri je oskerboval njegove opravila,[6]) in ga je poslal s poveljem, de naj omenjeni denar prinese.

8. In Heliodor se je hitro podal na pot, na videz sicer, kakor de bi hotel po Celesirii in Fenicii mesta obhoditi, v resnici pa, de bi spolnil králjev naklep.

9. Ko je bil pa prišel v Jeruzalem, in ga je bil vikši duhoven v mestu prijazno sprejel, je povedal od daniga naznanjenja denarjev, in je razodel, čemu je tukaj; vprašal je pa, če je res to takó?

10. Po tem mu je viši duho-

---

1. V greškim: ... „*zavoljo pobožnosti in pravičnosti višiga duhovna Onija*“. — Onija III. je bil viši duhoven od 195—175. leta pred Krist. Takrat je bila Palestina pod sirsko oblastjo; Antijoh Véliki jo je bil s Fenicijo in Celesirijo vred ločil od Egipta in združil s svojim kraljestvam (205—198 pred Krist.). Imela je pod njim mir in pokoj. Kako je ta mir razdéral njegov nastopnik Selevk Filopator, se pripoveduje v naslednjim.
2. Od Antijoha Véliciga pravi judovski zgodovinar Jožef, de je ukazal, vsako leto gotov dar v blagu tempeljnu dati, in duhovšino oprostiti glavnine in kroníne.
3. Selevk Filopator, sirski kralj. Glej 1. Mak. 11, 13.
4. Simon je bil oskerbnik in zagovornik tempeljnovih prihodkov zoper vtikanje poglavarjev in oblastnikov.
5. V greškim: ... „*postavljen, se je sperl z višim duhovnam zavoljo pravice čuti nad mestam*“ (nad kupovanjem in prodajanjem).
6. Heliodor je bil viši oskerbnik kraljevih prihodkov.

Digitized by Google

ven pokazal, de je to shranjeno blagó, in živež vdov in sirot;

11. de je pa nekaj téga, kar je bil naznanil hudobni Simon, Tobijeviga Hirkana, prav imenitniga možá, in de je vsiga štiri sto talentov srebrá, dve sto pa zlatá;[7])

12. in de se po nobeni ceni ne smejo okaniti oni, kteri so zaupali kraju in tempeljnu, kteri po vsim svetu slovi zavoljo svoje častitljivosti in svetosti.

13. On pa je rekel, de po kraljevim povelji se mora vse, kar koli si bodi, kralju prinesti.

14. Odločeni dan pa je Heliodor pristopil, de bi zastran téga povelje dal. Po vsim mestu pa je bilo veliko trepetanje.

15. Duhovni so se v duhovskih oblačilih pred altar na tla vergli in z nebes klicali njega, kteri je dal postavo zastran shranilšine,[8]) de naj bi njim, kteri so uno shranili, nepoškodovano ohranil.

16. Kdor koli pa je vidil obličje višiga duhovna, ga je serce bolelo; zakaj obraz s spremenjeno barvo je kazal znotranjo dušno bolečino;

17. prevzela je namreč možá neka žalost in telesno trepetanje, po čimur se je kazala bolečina njegoviga serca tém, kteri so ga vidili.

18. Drugi so tudi v trumah iz hiš pritékali k očitni molitvi prosit, zato ker je mesto imelo priti v zaničevanje.

19. In žene prepasane po persih z ostrimi oblačili so se shajale na potih; pa tudi device, ki so bile zaperte, so tekle k Oniju,[9]) druge pa na zidove, nektere pa so gledale skozi okna;[10])

20. vse pa so stegovale roke proti nebu, ter so molile.

21. Milo je bilo namreč čakanje zmešane množice in veliciga duhovna, ki je bil v smertni britkosti.

22. In ti so klicali v vsigamogočniga Boga, de bi se njemu zaupano vse célo ohranilo tém, kteri so bili zaupali.

23. Heliodor pa je spolnil, kar je bil sklenil, ter je bil sam z vojaki na ravno tistim kraji per zakladnici pričujoč.[11])

24. Pa Duh vsigamogočniga Boga se je prav očitno razodel, takó de so se vsi, kteri so se bili prederznili njega slušati,[12]) po Božji moči na tla zgrudili, ter so v omedlevico in v strah padli.

25. Prikazal se jim je namreč konj s strašnim jezdicam, ozaljšan s prelepimi odejami, in ta se je z močjo zagnal v Heliodora s pred-

---

7. okoli štirnajst milijonov nemških goldinarjev.
8. „*zastran shranilšine*“, t. j., shranjenih denarjev in druziga blaga. Glej 2. Mojz. 22, 7. i. d. 3. Mojz. 6, 2.
9. „*k Oniju*“, v greškim: „*k vratam*“ (svojih hiš).
10. „*na zidove*“, na ravne strehe svojih hiš. Hotle so namreč viditi in slišati, kaj se godí, pa tudi, de so molile proti tempeljnu obernjene; ker iz hiš niso smele iti.
11. Heliodor se je sam s svojimi vojaki podal k zakladnici, de bi iz nje pobral zaklade.
12. V greškim: „*kteri so se prederznili z njim priti*“.

Digitized by Google

njima kopitama; on pa, ki je na njem sedel, se je vidil, de ima zlato orožje.

26. Prikazala sta se tudi dva druga mladenča zale močí, prelepe blišobe, in berhko oblečena, ktera sta ga obstopila, in od obéh strani bičala, in brez prenehanja z mnogimi udarci bila.

27. Zdajci pa je Heliodor na tla padel, in, ker ga je velika temota obdala,[13]) so ga hitro pobrali, na nosilni stol posadili in proč nesli.

28. In on, kteri je bil prišel z mnogimi služabniki in orožniki v prej imenovano zakladnico, je bil proč nesen, ker mu nobeden ni pomagal; in spoznali so očitno Božjo moč.[14])

29. In on je ležal po Božji moči mutast in brez vsiga upanja in rešenja.

30. Ti pa so hvalili Gospoda, ker je poveličal svoje mesto; in tempelj, kteri je bil malo poprej poln strahú in hrupa, je bil napolnjen z veseljem in radovanjem, ker se je bil vsigamogočni Gospod prikazal.

31. Tadaj so pa eni izmed Heliodorovih prijatlov hitro prosili Onija, de naj kliče Narvíšiga, de ohrani življenje njemu, kteri je ležal v poslednjim pojemanji.

32. Ko je pa višiga duhovna skerbelo, de bi kje kralj ne natolcoval, de so Judje nad Heliodoram kako hudobijo počeli, je daroval prosivni dar za moževo življenje.

33. In kadar je viši duhoven molil,[15]) sta se ravno tista mladenča v ravno tiste oblačila oblečena vstopila pred Heliodora, rekoč: Oniju duhovnu se zahvali; ker zavoljo njega ti je Gospod ohranil življenje.

34. Ti pa, ker te je Bog tepel, oznanuj vsim veličastvo in moč Božjo. In po teh besedah sta zginila.

35. Heliodor pa je Bogu dar opravil, in velike obljube storil njemu, kteri mu je ohranil življenje; in ko se je bil Oniju zahvalil, je vzel vojake, in se je vernil k kralju.

36. Oznanoval pa je vsim dela vélikiga Boga, ktere je vidil s svojimi očmi.

37. Ko je pa kralj vprašal Heliodora, kdo bi bil pripraven še enkrat v Jeruzalem poslan biti, je rekel:

38. Ako imaš kaciga sovražnika, ali zalezovavca tvojiga kraljestva, pošlji ga tje, in raztepeniga boš prejel, če še uide; zakaj na tem mestu je resnično neka Božja moč.

39. On namreč, kteri ima v nebesih prebivališe, je varh in pomočnik tega mesta, ter udari in pogubi nje, kteri pridejo krivico delat.

40. Taka je tedaj s Heliodoram in z obvarovano zakladnico.

---

13. „*temota*“ je podoba jeze in šibe Božje. Joel 2, 2. Sof. 1, 15.
14. Bog je storil čudež, de je branil svoje ljudstvo in zapušene vdove in sirote.
15. „*mólil*“, v greškim: „*opravljal spravni dar*“.

Digitized by Google

IV. Poglavje.

Simon obrekuje Onija. Jason kupi véliko duhovstvo, in počenja vse ostudnosti. Antijoh v Jeruzalemu. Menelaj Jasona spodriva. Menelaj mora Antijohu odgovor dati in dobi Lisimaha naslednika. Onija graja Menelaja. Vladarjev namestnik Andronik ubije Onija. Antijoh se mašuje zavoljo tega uboja. Lisimaha ljudstvo ubije. Menelaj si življenje z denarjem odkupi.

1. Simon pa, poprej omenjeni izdajavec denarjev in domovine, je obrekoval Onija, kakor de bi bil on Heliodora k temu našuntal,[1]) in kakor de bil on nesrečo nasnoval.

2. Njega, kteri je za mesto skerbel, in svoje ljudstvo branil, in gorel za postavo Božjo, se je prederznil imenovati zalezovavca kraljestva.

3. Ker je pa sovraštvo tako deleč prišlo, de so eni Simonovih prijatlov tudi ubijali;[2])

4. je pomislil Onija nevarnost té zdražbe, in de Apoloni, vojvoda v Celesirii in Fenicii, divjá, de bi podpihal Simonovo hudobijo, se je podal k kralju,

5. ne de bi mestnjane tožil, temuč ker je sam per sebi mislil na občni prid vsiga ljudstva;

6. ker je vidil, de brez kraljeve pomoči ni mogoče mirú storiti, in de Simon ne more odstopiti od svoje nespameti.

7. Ko je bil pa po Selevkovi smerti kraljestvo nastopil Antijoh, kteri je bil imenovan Imenitni[3]), se je Jason, Onijev brat, poganjal za viši duhovstvo.

8. Šel je k kralju, in mu je obljubil tri sto in šestdeset talentov srebrá,[4]) in iz druzih prihodkov osemdeset talentov.

9. Zraven téga je obljubil tudi še druzih sto in petdeset talentov, ko bi se mu dovolilo napraviti vadišnico in mladenčnico,[5]) ino njé, kteri so bili v Jeruzalemu, za Antijohijane zapisati.[6])

10. Ko je bil kralj to dovolil, in ko je bil on poglavarstvo dosegel, je hitro začel svoje rojake napeljevati na šege nevernikov.

11. Odpravil je, kar so bili

1. *„našuntal“*, de naj zakladnico oropa.
2. V greškim: *„de je celó nekdo izmed teh, na ktere se je Simon zanesel, ubijal“*.
3. *„Imenitni“*, Epifan. — Naslednjimu primeri 1. Mak. 1, 11—17.
4. šestdeset talentov več, kakor je viši duhoven doslej plačeval.
5. *„Vadišnica“* ali *„vadiše“*, v greškim: *γυμνάσια* (gimnazija) je hiša ali kraj, kjer so odrašeni telesne vaje imeli (Gl. 1, Mak. 1, 15.); *„mladenčnica“*, v greškim: *ἐφηβεῖα* (efebeja) je tudi hiša ali kraj, kjer so mladenči (*ἔφηβοι*, efeboj) svoje vaje imeli, po navadi pa tudi se prirojene rahločutnosti in sramožljivosti odvajali, ter prederzni in nesramožljivi prihajali (Gl. spod. 12. v.). — Take vadišnice so nekdaj visoko čislali, zatorej so drago kupovali dovoljenje, de so jih smeli napravljati (Šolc).
6. t. j., de bi smel jeruzalemskim prebivavcam pravice antijohijskih mestnjanov dajati. — Antijohija je bila véliko mesto sirskiga kraljestva, in njé mestnjani so imeli posebne pravíce. Jason je bojè hotel meščanske pravíce Antijohijanov Jeruzalemljanam dragó prodajati.

Digitized by Google

kralji iz prijaznosti dali Judam[7]) po Joanu, očetu Evpolemovim, kteri je bil per postavnim poslanstvu do Rimljanov zavoljo prijatelstva in zaveze; zaterl je pravíce mestnjanov, in poterdil brezbožne naprave.

12. Zakaj prederznil se je celó, pod gradam[8]) vadišnico postaviti, in nar gorši mladenče v kurbnjake devati.[9])

13. To neverno in tuje obnašanje pa se ni še le začelo, ampak je rastlo in se pospeševalo zavoljo neizrečene in neslišane pregrehe brezbožniga in neduhovniga Jasona,

14. tako de duhovni že niso marali za službo per altarji, ampak so tempelj zaničevali, daritve zanemarjali, in hiteli vdeleževati se grešne igre v borivnici[10]) in vaj z metanjem v tarčo.

15. Domačih časti niso nič čislali; le greške imenitnosti so se jim naj boljši zdele.[11])

16. Zavoljo njih je vstal med njimi nevaren prepir; ker vneli so se za njih naprave, in hotli so v vsih rečeh enaki biti njim, kteri so bili poprej njih sovražniki in ubijavci.

17. Kdor namreč zoper postavo Božjo greši, ne odide kazni; to pa bode skazal prihodnji čas.

18. Kadar se je pa v Tiru obhajala petletna bojna igra,[12]) in je bil kralj pričujoč,

19. je poslal hudobni Jason pregrešnih móž iz Jeruzalema,[13]) kteri so nesli tri sto srebernih didrahem Herkulu[14]) v dar; in ti, kteri so jih bili prinesli, so prosili, de bi se ne dale za daritve, ker se to ne spodobi, ampak za druge potrebe obernile.

20. On, kteri jih je bil poslal, jih je sicer namenil Herkulu v dar; zavoljo pričujočih pa so se obernile v napravo ladij s tremi vesli.

21. Kadar je bil pa v Egipt poslan Apoloni, Mnestejev sin, zavoljo pervakov kralja Ptolemeja Filometorja, in kadar je bil Antijoh zvedil, de je tisti opravilam njega kraljestva nasproti, je skerbel za lastni prid, in je šel od ondod ter je prišel v Jope, in od tam v Jeruzalem.[15])

---

7. Odpovedal se je posebnim pravicam, ki so jih bili dali sirski kralji judovskimu ljudstvu. Glej zgorej 3. pogl. 2. razl. S tem se je hotel kralju prikupiti.
8. „*pod gradam*“ blizo svetiga tempeljna.
9. „*v kurbnjake*“, t. j., v vadišnice, kjer so se vaje sklepale z malikovanjem, t. j., z nečistovanjem (glej Ozej 1.); imeli so namreč vaje malikam v čast (glej 1. Mak. 1, 15.). — V greškim: „*mladenče pod klobuk devati*“. Klobuk s širokim krajem so dobili mladenči, kadar so bili sprejeti v vadišnico.
10. „*v borivnici*“ ali vadišnici, kjer so se boriti vadili.
11. Za domače častne službe niso nič marali, greške častne službe so jim bile pa nar imenitniši in ljubši.
12. olimpijske igre, pri kterih so se tudi daritve opravljale.
13. V greškim: ... „*iz Jeruzalema, kteri so bili Antijohijani*“ (taki možje, kteri so si bili kupili pravice antijohijskih mestnjanov. V. 9.).
14. tirskimu Herkulu, solnčnimu maliku. — Tri sto srebernih didrahem znese okoli osemdeset nemških tolarjev.
15. V greškim: ... „*je bil Antijoh zvedil, de je on* (Ptolemej) *nasprotnik*

Digitized by Google

22. In veličastno so ga sprejeli Jason in mestnjani, in per baklini svetlobi in s hvalo je vanj šel; od tod pa se je z vojsko v Fenicijo obernil.

23. In čez tri leta je poslal Jason Menelaja, brata zgorej imenovaniga Šimona,[16]) de je nesel kralju denarje[17]) in poročil zavoljo potrebnih opravil.

24. Ta pa se je kralju prikupil, ker je poveličeval njegovo oblast, in je na se potegnil viši duhovstvo, ker mu je tri sto talentov srebrá več dal kakor Jason.

25. In ko je bil prejel od kralja povelja, je prišel, in nič ni imel, kar bi bilo vredno višiga duhovstva, nosil pa je v sebi dušo grozovitiga trinoga in togoto divje zveri.

26. Takó je bil Jason, kteri je bil lastniga brata okanil, sam ogoljufan in pregnan, ter je zbežal v amanitovsko deželo.

27. Menelaj je bil sicer dosegel viši gospostvo,[18]) za denarje pa, ktere je bil kralju obljubil, se ni nič zménil, desiravno ga je terjal Sostrat, kteri je bil poveljnik na gradu;

28. ta namreč je bil postavljen za pobiranje davkov; za tega voljo sta bila oba poklicana pred kralja.

29. In Menelaj je bil odstavljen od višiga duhovstva, in Lisimah, njegov brat, je stopil na njegovo mestó, Sostrat pa je bil prestavljen v Ciper.[19])

30. In ko se je to godilo, se je pripetilo, de so se Taršani in Maločani spuntali, ker so bili kraljevi priležnici Antijohidi v dar dani.

31. Kralj je tedaj hitro prišel jih upokojit, in je pustil namestnika eniga izmed svojih knezov Andronika.

32. Ménil je pa Menelaj, de je dobil ugodno priliko, in dal je Andronikú nekaj zlatih posod, ki jih je bil v tempeljnu ukradel, druge pa je prodal v Tiru in po bližnjih mestih.

33. Ko je bil Onija to prav za gotovo zvedil, ga je posvaril;

---

asirskiga kraljestva, je skerbel“ i. t. d. — Kleopatra, hči Antijoha Véliciga in sestra Antijoha Epifana, je bila mati egiptovskih kraljev Ptolemeja Fiskon in Ptolemeja Filometorja. Ko se je Kleopatra možila s Ptolemejem Epifanam, ji je bil njen oče Celesirijo in Palestino za doto obljubil. Ko so egiptovski pervaki iskali Ptolemeja Filometorja s kraljeviga sedeža poriniti in njegoviga brata Fiskona nanj posaditi, je Antijoh Epifan poslal Apolonija v Egipt, kjer je ta zvedil, de bojo Egipčani obljubljeno doto — Celesirijo in Palestino — s silo térjali. Na to je Antijoh Epifan za svoj lastni prid skerbel, ter je ogledal terdnjave na meji proti Egiptu, med kterimi so bile tudi Jope, in je iskal zvestobo Judov v Jeruzalemu si zagotoviti (Dr. Loh in Reišl).

16. Menelaj je bil viši duhoven (v. 24.), in je bil tedaj iz Aronove rodovine Levijeviga rodú; Simon pa je bil iz Benjaminoviga rodú, torej pomeni tukaj beseda „*brat*“ ali sorodnika Simonoviga, ali pa moža enacih misel s Simonam.

17. „*denarje*“, obljubljeno srebro (gl. 8. in 9. v.).

18. „*viši gospostvo*“, t. j., viši duhovstvo, s kterim je bila sklenjena velika oblast nad ljudstvam.

19. V greškim: „*In Menelaj je pustil* (ob svojim odhodu v Antijohijo) *Lisimaha, svojiga brata, ko namestniga višiga duhovna, Sostrat pa* (je pustil) *Krata, poglavarja ciperskiga*“.

Digitized by Google

on je prebival na varnim kraji v Antijohii blizo Dafen.[20])

34. Zato je šel Menelaj k Androniku, in ga je prosil, de naj Onija ubije. Ko je bil Andronik k Oniju prišel, in mu desnico podal, in ga tudi s persego (desiravno mu je bil sumljiv) pregovoril, de je šel iz pribežališa, ga je hitro ubil, in ni maral za pravico.

35. Za tega voljo se niso samo Judje serdili, ampak tudi drugi narodi, in težko jim je bilo zavoljo krivične smerti toliciga moža.

36. Ko se je bil pa kralj vernil iz cilicijskih krajev, so šli k njemu Judje v Antijohijo, in ob enim tudi Greki, in so se pertožili zavoljo krivičniga uboja Onijeviga.

37. Antijohu se je tedaj serce užalilo zavoljo Onija, in milo se mu je storilo, in je jokal, ker se je spomnil treznosti in modriga obnašanja ranjciga.

38. Tadaj se je razserdil, ter je ukazal škerlat sleči Androniku, in ga po vsim mestu peljati, in na ravno tem mestu, na kterim je bil nad Onijem hudobijo storil, brezbožniku življenje vzeti, ker Gospod mu je zasluženo kazen povernil.

39. Ko je bil pa Lisimah po Menelajevim svetu veliko roparij v tempeljnu storil, in se je bilo to razglasilo; se je zbrala množica zoper Lisimaha, ko je bilo že veliko zlata izneseniga.

40. Ker je pa množica vsa razkačena vstajala, je oborožil Lisimah okoli tri tavžent mož, in je začel silo delati pod vojvodam nekim Tiranam, kteri se je bil postaral v letih in v zdivjanosti.

41. Ko so pa vidili Lisimahovo početje, so zgrabili eni za kamnje, eni za močne kole, eni so pa pepel v Lisimaha metali.

42. In mnogi so bili ranjeni, eni tudi pobiti, vsi pa v beg zagnani; tudi svetišniga roparja so per zakladnici ubili.

43. Zavoljo teh rečí se je tedaj začela tožba zoper Menelaja.

44. Kadar je bil namreč kralj prišel v Tir, so mu to tožili trije od starejših poslani možje.

45. In kadar je bil Manelaj prepričan, je obljubil Ptolemeju[21]) veliko denarjev dati, de naj bi kralja pregovoril.

46. Ptolemej je tedaj stopil k kralju, in ga je peljal na dvoriše, kakor de naj bi se ohladil, in ga je odvernil od sklepa.

47. In vse hudobije kriviga Menelaja je nedolžniga spoznal; reveže pa, kteri bi bili nedolžni spoznani, ako bi bili tudi per Skitih[22]) tožbo imeli, je k smerti obsodil.

48. Naglo so tedaj krivično kazen preterpeli oni, kteri so se poganjali za mesto in ljudstvo in svete posode.

49. Za tega voljo so bili tudi Tirci nejevoljni, in so se za njih pokop[23]) prav radodarne skazali.

---

20. Onija, viši duhoven (gl. zgor. 3, 1. i. d.), je bil zbežal v Dafne, mesto blizo Antijohije, ktero mesto je bilo pribežališe preganjanim.
21. V greškim je pristavljeno: „*sinu Dorimenovimu*“. Glej 1. Mak. 3, 38.
22. „*Skitih*“, nar grozovitejših divjakih.
23. „*za njih pokop*“, za njih maziljenje, pokopališe i. t. d.

Digitized by Google

50. Menelaj pa je zavoljo lakomnosti mogočnikov ostal v oblasti, in je rastel v hudobi mestnjanam v zalezovanje.

V. Poglavje.

Antijoh gre vdrugo z vojsko v Egipt. Čudne prikazni v zraku. Jason napade Jeruzalem; njegov nesrečni konec. Antijoh premaga Jeruzalem in grozno divjá. Njegovi služabniki Jude zatérajo. Juda pobegne v pušavo.

1. Ravno ta čas se je Antijoh pripravljal drugič v Egipt iti.[1])

2. Prigodilo se je pa, de so vidili po vsim jeruzalemskim mestu štirdeset dní po zraku konjnike dirjati, kteri so imeli zlate oblačila, in so bili oboroženi s sulicami kakor vojne kerdela,

3. tudi dirjanje v verste postavljenih konj, in naskoke od obeh stranî, in gibanje škitov, in trumo čeladnikov[2]) z golimi mečmi, in metanje pušíc, in blisketanje zlatiga orožja, in vsakterih oklepov.

4. Zato so vsi prosili, de bi se znamnja k dobrimu izšle.[3])

5. Ko se je pa lažnjivo govorjenje raztrosilo, kakor de bi bil Antijoh umerl, je vzel Jason nič mànj kakor tavžent móž, in je naglo planil na mesto; mestnjani pa so od vsih stranî tekli na zidovje; ko je bilo poslednjič mesto vender le vzeto, je Menelaj na grad ubežal.

6. Jason pa ni zanašal svojim mestnjanam z morijo, tudi ni premislil, de je sreča *(v vojski)* zoper somestnjane nar veči nesreča; ménil je sovražnike premagati, ne pa mestnjanov.

7. In poglavarstva sicer ni dosegel, ampak konec svojiga zalezovanja zasramovanje je dobil, in je zopet zbežal[4]) in šel v deželo amonitovsko.

8. Zadnjič ga je bil Areta, arabski poglavar, zaperl, de bi ga končal; on pa je bežal[5]) od mesta do mesta, vsim zopern kakor zaničevavec postave, in ostuden kakor sovražnik domovíne in mestnjanov, je bil izgnan v Egipt;

9. in on, kteri jih je bil veliko pregnal iz njih domovine, je

---

1. ko je bil mladi Ptolemej Filometor komaj začel kraljevati v Egiptu. Glej zgorej 4, 21. in Dan. 11. razl. 38. Prim. temu poglavju 1. Mak. 1, 18—56.
2. *„trumo čeladnikov“*, t. j., bojakov s čeladami ali z železnimi kapami.
3. de bi té znamnja kaj dobriga pomenile. — Bog večkrat velike dogodbe naznanja po nenavadnih prikaznih na nébu. Take znamnja so bile, kakor priča zgodovinar Jožef Flavi, pred razdjanjem jeruzalemskiga mesta po Rimljanih; take znamnja bodo tudi pred vesoljno sodbo, kakor govorí Jezus sam (Mat. 24, 29. i. d.). Sicer so pa té prikazni znamnja usmiljene ljubezni Božje, s ktero Bog ljudi k pokori in poboljšanju budí.
4. *„je zopet zbežal“*, ko je bil zvedil, de se je Antijoh vernil iz Egipta.
5. Ko je bil Areta Jasona *„zaperl“*, t. j., od vsih strani stiskal in preganjal, je Jason bežal.

Digitized by Google

poginil v ptuji deželi; šel je bil k Lacedemoncam, de bi tam zavoljo sorodovinstva[6]) dobil pribežališe;

10. in on, kteri je veliko nepokopanih tje pometal, je bil tudi sam neobžalovan in nepokopan tje veržen; ker ni dobil ne tujiga pogreba, in ne se vdeležil očetovskiga groba.[7])

11. Ko se je bilo tedaj to zgodilo, je kralj[8]) sumil, de bodo Judje zavezo zapustili; za to je prišel iz Egipta ves serdit, in je z orožjem mesto vzel.

12. Ukazal je pa vojšakam pobiti vse, in jim ne zanašati, kteri pridejo naproti, in posekati nje, kteri pojdejo na hiše.[9])

13. Posekani so bili tedaj mladenči in starci, žene in deteta iztrebljene, device in otroci pomorjeni.

14. Bilo je pa v vsih treh dneh osemdeset tavžent pobitih, štirdeset tavžent vjetih, in nič manj prodanih.

15. Ali to še ni zadosti: prederznil se je tudi stopiti v tempelj, nar svetejši kraj na vsi zemlji; bil mu je pa Menelaj vodnik, ki je bil izdajavec postave in domovine.

16. In s pregrešnimi rokami je vzel svete posode, ki so bile od druzih kraljev in mest dane tempeljnu v lepoto in slavo; nespodobno je ž njimi delal in jih oskrunjal.[10])

17. Takó nespametni Antijoh ni premislil, de se je bil Bog malo razserdil zavoljo grehov mestnih prebivavcov, in je bil zato tempelj zaničevan.

18. Zakaj ako bi ne bili v toliko grehov zakopani, bi bil, kakor Heliodor, ki je bil poslan od kralja Selevka oropat zakladnico, tudi on ob svojim prihodu zdajci bičan, in gotovo bi bil odvernjen od prederznosti.

19. Bog pa ni izvolil ljudstva zavoljo tempeljna, ampak tempelj zavoljo ljudstva.

20. Zato se je tudi ta tempelj vdeležil nesreče ljudstva; potem pa bo deležen sreče; in kakor je bil zapušen v serdu vsigamogočniga Boga, tako bo zopet z nar viši slavo povišan ob spravi vélikiga Gospoda.

21. Antijoh je tedaj pobral iz tempeljna tavžent in osem sto talentov, in se je naglo vernil v Antijohijo, ter je mislil v prevzetnosti, de bo naredil zemljo za ladvanje, morje pa za popotvanje, zavoljo napuhnjeniga serca.

22. Pustil je pa tudi tam oblastnike, de bi terli ljudstvo: v Jeruzalemu Filipa, po rodu Frigijana, v obnašanji grozovitnejiga od njega, kteri ga je bil postavil;

23. na Garizimu pa Andronika, in Menelaja, ktera sta z mestnjani huje ravnala od druzih.[11])

24. In ker je bil jezen na Jude,

6. „*zavoljo sorodovinstva*“ z Judi. Glej 1. Mak. 12, 21.
7. V greškim: ... „*in ni dobil ne pogreba ne očetovskiga groba*“.
8. „*je kralj*“, namreč Antijoh sumil.
9. „*na hiše*“, t. j., na ravne strehe, de bi po njih bežali.
10. V greškim: ... „*slavo, jih je z nečistimi rokami pobral in razdelil*“.
11. „*Andronik*“ je bil poprej vladarjev namestnik v Antijohíi (gl. zgor. 4, 31.), „*Menelaj*“ pa je bil viši duhoven (zgor. 4, 25.).

Digitized by Google

je poslal sovražniga vojvoda Apolonija z dva in dvajset tavžent vojaki, in mu je ukazal vse odrašene pokončati, žene in mladenče prodati.

25. Ko je bil ta prišel v Jeruzalem, je hlinil mir, in je bil pokojin do svetiga sabotniga dné; ker so pa Judje takrat praznovali, je ukazal svojim za orožje prijeti.

26. In vse, ki so bili pritekli na ogled,[12]) je potolkel; in ker je po mestu z vojaki dirjal, je pomoril neizrečeno veliko množico.

27. Juda Makabej pa, ki je bil deseti,[13]) je ubežal v pušavo, in je tam s svojimi živel med zverino na gorah; tam so prebivali in travo za živež imeli, de bi ne bili deležni oskrunjenja.

VI. Poglavje.

Antijoh sili Jude k malikovanju; brezbožniki tempelj skrunijo; pobožni Judje so grozovito zatérani; bogaboječi Eleazar junaško umerje za postavo Božjo.

1. Čez malo časa pa je poslal kralj nekiga stariga Antijohijana,[1]) de naj bi silil Jude odstopiti od očetovskih in Božjih postav,

2. oskruniti tudi jeruzalemski tempelj in ga imenovati olimpijskiga Jupiterja; na Garizimu pa, kakoršni so bili prebivavci tega kraja, gostivniga Jupiterja.[2])

3. Priderle so tedaj prehude in vsim težke nadloge;

4. tempelj namreč je bil poln nečistosti in žertja nevernikov, ki so nečistovali z nečistnicami; in ženske so prederzno hodile v svete kraje in vanje nosile, kar ni bilo dopušeno.[3])

5. Tudi altar je bil poln nedopušenih rečí,[4]) ktere so bile v postavi prepovedane.

6. Pa tudi sabote niso bile praznovane, domovinski prazniki

---

12. *„na ogled“*, v greškim: *„k prazniku“*.

13. Imena petih Judovih bratov so znane (gl. 1. Mak. 2, 1. i. d. spod. 8, 22.), druzih štirih pa niso znane, morde so bile štiri sestre, de je bil Juda deseti med njimi.

1. *„Antijohijana“*, v greškim: *„Atenca“*. Prim. s tem pogl. 1. Mak. 1, 57. i. d.

2. Antijoh je dal povelje Judam, de ne smejo več jeruzalemskiga tempeljna imenovati Jehovoviga ali Božjiga, t. j., Bogu posvečeniga, ampak imenujejo naj ga tempelj *„olimpijskiga Jupiterja“*, t. j., olimpijskimu (nebeškimu) Jupiterju (maliku) posvečeniga, tempelj na Garizimu pa naj imenujejo tempelj *„gostivniga Jupiterja“*, t. j., gostivnimu Jupiterju posvečeniga, in sicer zato, ker so bili tudi prebivavci tega kraja gostivni in postrežljivi. — Jupiter (Perun) je bil malikovavcam naj viši bog, in je imel več priimkov. — Samarijani so imeli svoj tempelj na gori, ki se ji pravi *„Garizim“*, ker jim Judje niso bili dovolili, de bi bili z njimi vred jeruzalemskiga zidali (1. Ezdr. 4, 2. i. d.).

3. na pr. malike, nečedne živali, kakor pse.

4. maliških, nečistih darovanih žival.

Digitized by Google

niso bili obhajani, in nihče ni rad spoznal, de je Jud.

7. Peljani so bili z grenko silo dan králjeviga rojstva[5]) k daritvam; in kadar so obhajali Bahov praznik, so bili siljeni z beršlinovim vencam Bahu v čast okrog hoditi.

8. Izšlo je tudi povelje do bližnjih mest nevernikov na svetovanje Ptolemejcov, de naj ravno takó tudi oni z Judi počenjajo, de bodo darovali;[6])

9. nje pa, kteri bi ne hotli prestopiti k postavam nevernikov, naj bi pobili; bila je tedaj viditi reva.

10. Dve ženi namreč ste bile zatoženi, de ste svoje otročiče obrezale; tema so otroke na persi obesili, so ji očitno vodili po mestu, in čez zid pahnili.

11. Drugi pa so se shajali v bližnjih jamah, de bi skrivaj praznovali sabotni dan; ko so bili izdani Filipu, so bili sežgani, ker so se bali zavoljo vestniga praznovanja z roko si pomagati.

12. Prosim pa njé, kteri bodo té bukve brali, de naj se ne ustrašijo zavoljo nesrečnih prigodkov, ampak naj pomislijo, de, kar se je zgodilo, ni v pogubo, ampak v krotenje našiga rodú.

13. Zakaj ne veliko časa pušati grešnikam po svoji volji ravnati, ampak precej jih krotiti, je znamnje velike dobrote.

14. Ni namreč, kakor z druzimi narodi, ktere Gospod poterpežljivo čaka, de jih, kadar pride sodnji dan, po obilnosti grehov tepe,

15. tako tudi z nami sklenil, de bi se nad nami še le maševal, kadar bi bili naši grehi méro izpolnili;

16. za tega voljo nam nikdar svoje milosti ne odteguje; on sicer tepe svoje ljudstvo z nadlogami, pa ga ne zapuša.

17. To pa bodi bravcam v opomin ob kratkim rečeno. Zdaj pa se k povesti vernimo.

18. Eleazar tedaj, eden izmed pervih pismarjev, mož velike starosti in lepiga obličja, je bil siljen s široko odpertimi ustmi svinjsko meso jesti.

19. On pa je prečastitljivo smert više cenil, kakor ostudno življenje, in je šel prostovoljno v terpljenje.

20. Premišljeváje pa, kakó ga dolžnost veže tje iti, je voljno preterpel in sklenil nič prepovedaniga ne storiti iz ljubezni do življenja.[7])

21. Ti pa, ki so zraven stali, z napčnim usmiljenjem ginjeni, zavoljo stare prijaznosti z možem, so ga skrivaj na stran vzeli ter prosili, de naj dá mesá prinesti, kakoršniga sme jesti, in naj se hlini, kakor de bi jedel po kraljevim povelji darovano meso,

22. de se po tem djanji smerti otmè; tedaj zavoljo stariga pri-

---

5. V greškim je pristavljeno: „*ves mesec*“ ali „*vsaki mesec*“. Glej 1. Mak. 1, 61.

6. do ajdovskih mest sirskiga kraljestva zunaj Palestine je izšlo povelje, Jude siliti k darovanju malikam v čast, kar je bil tudi egiptovski kralj zapovedal.

7. V greškim: ... „*in je izpljunil, kar ni bilo dopuščeno jesti tudi iz ljubezni do življenja ne*“.

Digitized by Google

jatelstva z možem so mu kazali to miloserčnost.

23. On pa je začel premišljevati častí vredno imenitnost svoje priletnosti in velike starosti, in sive lasé svoje prirojene plemenitosti, in nedolžno obnašanje od otročjih let; in po zapovedih svete in od Boga dane postave je hitro odgovoril, rekoč, de hoče raji pred časam iti na spodnji svet.[8])

24. Ne spodobi se namreč naši starosti, je rekel, hliniti se, de bi veliko mladenčev mislilo, de je devetdesetletni Eleazar prestopil k življenju nejevernikov;

25. in de bi bili oni zapeljani zavoljo moje hinavšine in zavoljo kratkiga časa strohljiviga življenja, in bi s tem madež in prekletstvo napravil svoji starosti.

26. In pa če se tudi zdaj človeški grozovitosti umaknem, roki Vsigamogočniga vender ne uidem ne živ ne mertev.

27. Torej ako serčno umerjem, se bom svoje starosti vredniga skazal;

28. mladenčem pa bom zapustil močen zgled, če voljno in serčno za predrage in presvete postave pošteno smert storim. Po teh besedah je bil zdajci v terpljenje vlečen.

29. Ti pa, kteri so ga peljali, in so bili malo poprej krotkejši, so se razserdili zavoljo besedi, ki jih je govoril, ker so ménili, de jih je iz prevzetnosti govoril.

30. Ko je pa pod udarci že pojemal, je zdihoval, rekoč: Gospod, ki imaš sveto vednost,[9]) ti dobro veš, de, ko bi se bil lahko smerti otél, na životu velike bolečine terpim; v duhu pa to rad terpim zavoljo tvojiga strahú.

31. Takó je on umerl, in ni le mladenčem, ampak tudi vsimu ljudstvu zapustil spomin svoje smerti v zgled čednosti in moči.

VII. Poglavje.

Mučenje sedem bratov in njih matere.

1. Prigodilo se je pa tudi, de je bilo sedem bratov[1]) z materjo vred zgrabljenih, ktere je kralj silil zoper postavo svinjsko mesó jesti; bili so z biči in volovskimi žilami tepeni.

---

8. *„sive lase svoje prirojene plemenitosti“*, t. j., premišljeval je, de se je — iz imenitniga Levijeviga rodú — v svojim blagim stanu (gl. 18. v.) postaral, in je tedaj toliko bolj zavezan dati lep zgled v zvestim spolnovanji postave Božje (Dr. Loh in Reišl); — *„na spodnji svet“*, t. j., na uni svet, pred pekel. Gl. Ps. 6. razl. 7.

9. *„ki imaš sveto vednost“*, t. j., ki si vsigaveden.

1. Tí bratje in njih mati se ne imenujejo Makabejci, kakor de bi bili Judu Makabejcu v rodu, temuč, ker so junaško umerli za vero tisti čas, ko so se Juda in njegovi bratje bojevali za svobodo svoje vere in domovine. To se je zgodilo v Antijohii 166. leta pred Kristusam.

Digitized by Google

2. Eden pa izmed njih, nar stareji, je takó govoril: Kaj prašaš in kaj hočeš od nas izvediti? Pripravljeni smo raji umreti, kakor očetovske postave Božje prestopiti.

3. Kralj se tedaj raztogoti in ukaže ponve in brončene kotle razbeliti; ko so bili berž razbeljeni,

4. ukaže njemu, ki je nar pervi govoril, jezik odrezati, kožo z glave potegniti, tudi roke in noge na konceh odsekati; in to so njegovi drugi bratje ino mati gledali.

5. In ko je že po vsim telesu pohabljen, ga ukaže v ogenj vreči in še dihajočiga v ponvi peči; in ko se v njej dolgo muči, se drugi z materjo vred med seboj opominjajo serčno umreti,

6. rekoč: Gospod Bog gleda na resnico, in nas bo potolažil, kakor je Mojzes v hvalni pesmi pričal in rekel: „In tolažil bode svoje služabnike“.[2])

7. Ko je bil tedaj pervi takó umerl, pripeljejo druziga k zasramovanju:[3]) potegnejo mu kožo z glave z lasmi vred, in ga vprašajo, če hoče jesti, preden ga bodo mučili na vsim telesu ud za udam.

8. On pa odgovori z domačo besedo,[4]) rekoč: Ne bom storil. Zato je tudi ta, drugi po versti, prevzel mučenje perviga.

9. In v poslednjim pojemanji je takó govoril: Ti prehudobnež! nas sicer v pričujočim življenji moríš; ali Kralj svetá nas bo, ker umerjemo zavoljo njegovih postav, ob vstajenji obudil k večnimu življenju.

10. Za tem je bil tretji zasramovan, in na povelje jezik hitro pomoli, in roke serčno stegne,

11. in z zaupanjem reče: Z nebes imam té ude, pa zavoljo Božjih postav jih zdaj zaničujem, ker jih upam od njega spet dobiti;

12. tako, de so se kralj in kteri so bili ž njim, čudili mladenčevi serčnosti, ker nič ni maral zavolj muk.

13. Ko je bil tudi ta takó umerl, so mučivci četertiga enako mučili.

14. In ko je že umiral, je takó govoril: Dobro je, de po ljudéh v smert dani imajo upanje v Boga, de jih bode spet obudil; tebi pa vstajenje ne bo k življenju.[5])

15. Na to so petiga pripeljali in ga mučili. On pa se je vanj ozerl, in je rekel:

16. Oblast imaš med ljudmi, in storiš kar hočeš, desiravno si strohljiv; nikar pa ne misli, de je naš rod od Boga zapušen;

17. le malo počakaj, in vidil boš njegovo veliko moč, kakó bo tebe in tvoj zarod mučil.

18. Za tem so šestiga pripeljali, in, ko je jel umirati, je

---

2. Glej 5. Mojz. 32, 36. Zgornje besede so vzete iz greške prestave sedemdeseterih prestavljavcov.
3. Drugi prestavljajo: „*druziga, de bi ž njimi gerdo delali*“.
4. „*z domačo besedo*“, t. j., po aramejsko, kakor se je govorilo v Palestini.
5. „*ne bo k življenju*“, t. j., k večnimu veselimu življenju.

Digitized by Google

takó govoril: Nikar se zastonj ne moti; mi namreč to terpimo zavoljo sebe, ker smo grešili zoper svojiga Boga, in zato se čudovito godi z nami.[6])

19. Ali nikar si ne domišljuj, de boš brez pokorjenja, ker si se prederznil zoper Boga bojevati se.

20. Zlasti pa je mati čudovitna in vredna spomina dobrih, ktera je vidila sedem sinov eniga dné umreti, in je to prenesla z močno dušo zavoljo upanja, ktero je v Boga imela.

21. Sleherniga izmed njih je opominjala z domačo besedo krepko in napolnjena z modrostjo; in, ker je združila z žensko mislijo moško serčnost,

22. jim je rekla: Ne vem, kakó ste se v mojim telesu spočeli; jez vam namreč nisim dala ne duhá ne duše ne življenja, in tudi udov slednjiga nisim sama sklenila,

23. ampak stvarnik svetá, kteri človeka ob spočetji upodobi, in ki da začetek vsim rečém; on vam bo zopet milostljivo dal duha in življenje, kakor zdaj sami sebe zaničujete zavoljo njegovih postav.

24. Antijoh pa je mislil, de je zaničevan, in je njeno očitanje v nemar pustil, in, ker je še nar manjši bil ostal, ga ni samo z besedami opominjal, ampak je tudi s prisego poterdil,[7]) de ga bo bogatiga in srečniga storil, tudi za prijatla imel, in mu vse potrebne rečí dal,[8]) ako zapusti postavo svojih očetov.

25. Ker se pa mladeneč k temu nikakor ni nagnil, je kralj mater poklical in ji je svetoval, de naj bo mladenču v rešenje.

26. In ker jo je opominjal z mnogimi besedami, je obljubila, de bo opominjala svojiga sina.

27. Naklonila se je tedaj k njemu, in zasmehováje grozovitiga terana reče z domačo besedo: Moj sin, usmili se me, ki sim te devet mescov v telesu nosila, in tri leta dojila in redila, ter k tej starosti pripravila.

28. Prosim, dete, ozri se v nebó in na zemljo, in na vse, kar je ondi; in spoznaj, de je Bog té rečí in človeški rod iz nič vstvaril.

29. Zato se nikar ne boj tega rabeljna, temuč bodi vredni tovarš svojih bratov, in sprejmi smert, de te v tistim usmiljenji[9]) s tvojimi brati vred spet dobim.

30. Ko to ona še govorí, mladeneč reče: Koga čakate? Nisim ne pokoren králjevi zapovedi, ampak zapovedi postave, ki nam je bila dana po Mojzesu.

31. Ti pa, izmišljavec vsake hudobe zoper Hebrejce, ne boš ubežal roki Božji.

32. Mi namreč to terpimo za svoje grehe.[10])

---

6. Nikar ne misli, de to iz svoje oblasti delaš; ti si le šiba v roci Božji, s ktero nas Gospod nekoliko časa tepe zavoljo naših grehov.
7. Antijoh je zato persegel, ker je mislil, de mladeneč njegovim besedam ne verjame.
8. V greškim: „*in mu službe dal*“.
9. „*v tistim usmiljenji*“, ki ga pričakujemo.
10. Glej zastran tega 18. versto in 6. razlago.

Digitized by Google

33. In če ravno se je Gospod naš Bog malo nad nami razserdil zavoljo posvarjenja in pokorjenja, se bo vender zopet spravil s svojimi služabniki.

34. Ti pa, o brezbožni in nar hudobniši izmed vsih ljudi! nikar se zastonj ne povzdiguj s praznim upanjem, ko se serdiš zoper njegove služabnike;

35. ker še nisi ubežal sodbi vsigamogočniga in vsigavidijočiga Boga.

36. Zakaj moji bratje, ko so zdaj malo bolečine preterpeli, so pod zavezo dosegli večno življenje;[11]) ti pa boš po sodbi Božji prejel pravično kazen za svojo prevzetnost.

37. Jez pa, kakor tudi moji bratje, dam dušo in svoje telo za postavo svojih očakov, in prosim Boga, de bi bil skorej milostljiv našimu narodu, in de bi ti pod terpljenjem in tepenjem spoznal, de je on sam Bog.

38. Nad menoj pa in nad mojimi brati bo jenjala jeza Vsigamogočniga, ktera je po pravici nad ves naš rod prišla.

39. Na to je kralja jeza zgrabila, in je nad tem grozovitneje divjal kakor nad vsimi, ker se mu je za malo zdelo, de je bil zasmehovan.

40. Umerl je tedaj tudi ta nedolžni, ter je popolnama v Gospoda zaupal.

41. Poslednjič pa za sinovi je bila tudi mati končana.

42. S tem tedaj bodi od daritev[12]) in od silnih grozovitost zadosti povedano.

VIII. Poglavje.

Juda Makabej nabere móž in plane na sovražnike. Nikanor, Bakhid in Timotej so premagani. Nikanor ubeží v Antijohijo.

1. Juda Makabej[1]) pa in kteri so bili ž njim, so šli skrivaj v gradove,[2]) in so sklicali rodovince in prijatle ino njé, ki so se deržali judovstva, in so jih seboj vzeli in šest tavžent móž k sebi spravili.

2. Ino klicali so Gospoda, de bi se ozerl na ljudstvo, ktero so vsi taptali, in de bi se usmilil tempeljna, ki so ga hudobneži oskrunjali;

3. de bi se tudi usmilil razdjaniga mesta, ki bo skorej do tal poderto, in de bi slišal glas k njemu vpijoče kervi;

4. de bi se tudi spomnil nar krivičniši smerti nedolžnih otročičev, ino preklinjanja, ki se je godilo njegovimu imenu, in de bi se maševal zavoljo tega.

5. Ko je bil tedaj Makabej nabral trumo, je bil narodam ne-

---

11. *„pod zavezo“* z Bogam, ali: *„po zavezi“* z Bogam, t. j., po zvestim spolnovanji z Bogam sklenjene zaveze so dosegli večno življenje. V greškim: ... *„bolečine, in so se vdeležili večniga zivljenja po obljubi Božji“*.

12. *„od daritev“*, k kterim so bili Judje siljeni. Gl. zgor. 6, 7.

1. Primeri z v. 1—22. tega poglavja 1. Mak. 3.

2. *„v gradove“*, v greškim: *„v vasi“*.

Digitized by Google

premagljiv; ker Gospodova jeza se je v milost spremenila.

6. Nenadama je napadel gradove ino mesta, ter jih je požgal; pripravnih krajev pa se je polastil, in je med sovražniki veliko pobojev napravil.

7. Zlasti pa je po noči take napade napravljal, in slovez njegoviga junaštva se je povsod razglašal.

8. Ko je pa Filip[3]) vidil, de mož polagama močen prihaja, in de je večkrat srečen v svojim početji, je Ptolemeju, vojvodu celesirskimu in feniškimu pisal, de naj na pomoč pride kraljevim potrebam.

9. Ta pa je hitro poslal Nikanorja Patrokloviga izmed nar imenitnejih prijatlov, in mu je dal izmed različnih narodov nar manj dvajset tavžent vojakov, de bi ves judovski rod pokončal; pridružil mu je tudi Gorgija, v vojskinih rečeh prav izvédeniga vojvoda.

10. Nikanor je pa sklenil, davek, ki ga je mogel kralj Rimljanam dati, dva tavžent talentov, z vjetimi Judi plačati.[4])

11. In zdajci je poslal do primorskih mést, je vabil k nakupovanju judovskih sužnjev, in je obljubil devetdeset sužnjev za en talent dati; ni pa mislil na maševanje, ki je imelo nad-nj priti od Vsigamogočniga.

12. Ko je bil pa Juda to zvedil, je naznanil Nikanorjev prihod tistim Judam, kteri so bili ž njim.

13. Eni izmed njih so se ustrašili, in so pobegnili, ker niso verovali Božji pravici.

14. Drugi pa so prodali, kar jim je ostalo,[5]) in so ob enim Gospoda prosili, de naj jih otmè hudobniga Nikanorja, kteri jih je prodal, preden je bil k njim prišel,

15. in če ne zavoljo njih, vsaj zavoljo zaveze, ki je bila z njih očaki, in zavoljo svetiga in častitljiviga imena, s kterim so imenovani.

16. Ko je bil pa Makabej sklical sedem tavžent[6]) njih, kteri so bili na njegovi strani, jih je prosil, de naj se ne spravljajo s sovražniki,[7]) in naj se tudi ne bojé velike trume sovražnikov, ki po krivici nad nje pridejo, temuč de naj se krepko bojujejo,

17. ter naj imajo pred očmi zasramovanje, ktero so bili uni svetišu zlobno storili, in krivico zasmehovaniga mesta, in pa tudi zaterte postave očakov.

18. Oní namreč, reče, se sicer zanašajo na orožje, ob enim pa tudi na derznost; mi pa zaupamo v vsigamogočniga Gospoda, ki more njé, ki nad nas gredó, in ves svét z enim migljejem pokončati.

19. Opomnil jih je tudi pomoči Božje, ki je bila dana očetam,

---

3. „*Filip*“ iz Frigije. Glej zgor 5, 22.
4. Nikanor je sklenil toliko Judov, kolikor bo mogoče, naloviti, in po tem po vsaki ceni prodati, de se bo s to skupnino plačal davek, kteriga so bili sirski kralji Rimljanam dolžni. Gl. Dan. 11, 18. (Dr. Loh in Reišl).
5. „*so prodali*“ vse, de so lože bežali.
6. V grešk im: „*šest tavžent*“, kar se tudi z 22. versto vjema.
7. V grešk im: „*de naj se ne ustrašijo sovražnikov*“.

Digitized by Google

in de jih je pod Senaheribam poginilo sto pet in osemdeset tavžent; 4. Kralj. 19, 35.

20. in bojevanja, ktero so imeli zoper Galačane v Babilonii, de so vsi, kadar se je bilo bojevanje začelo, in so si Macedonci, njih tovarši, pomišljevali, oni sami, ki jih je bilo šest tavžent, pobili sto in dvajset tavžent, zavoljo pomoči, ki jim je bila dana z nebés, in de so za to prav veliko koristi dobili.[8])

21. S temi besedami so bili v serčnosti poterjeni, in bili so pripravljeni umreti za postavo in očetnjavo.

22. Postavil je tedaj svoje brate, Simona, in Jožefa, in Jonatana, vojvode na obeh straneh, in je dal slednjimu tavžent in pet sto mózˇ.

23. Na to jim je bral Ezdra[9]) iz svetih bukev, in ko jim je bilo dano znamnje pomoči Božje,[10]) se je v pervi versti sam vojvoda bojeval z Nikanorjem.

24. In ker jim je Vsigamogočni pomagal, so pobili čez devet tavžent ljudí; veči del Nikanorjeve vojske pa so v beg zagnali, ker je bila po ranah oslabéla.

25. Pobrali pa so denarje njim, kteri so bili prišli jih kupovat, in podili so jih na vse straní;

26. tode kmalo so se vernili, ker se je mudilo; bilo je namreč pred saboto; za to jih niso dalje podili.

27. Ko so bili pa pobrali njih orožje ino plen, so praznovali saboto, ter so hvalili Gospoda, ki jih je rešil tisti dan, in je začel na njé rositi milost.

28. Po saboti pa so plen delili ranjenim in sirotam in vdovam; ostanke pa so sami s svojimi imeli.

29. Kadar je bilo tedaj to storjeno, so vsi skupej molili, in milostljiviga Gospoda prosili, de bi se za vselej spravil s svojimi služabniki.

30. In izmed njih, ki so se s Timotejem in Bakhidam zoper njé bojevali, so pobili čez dvajset tavžent, in so vzeli visoke terdnjave; razdelili so tudi veliko plena, in dali so enake dele ranjenim, sirotam in vdovam, ino tudi starim.

31. In ko so bili njih orožje skerbno pobrali, so vse shranili v pripravne kraje, drugi plen pa so v Jeruzalem prinesli.

32. Ubili so tudi Filarha, ki

---

8. Ne vé se, kedaj je bila ta vojska zoper Galačane; le toliko je gotovo, de so bili Galačani ob času Antijoha Véliciga zelo mogočni v Mali Azii, in de so Judje od Aleksandra Véliciga sem služili v vojni sirskih kraljev. „*Macedonci*“ so greški ali sirski vojaki, ki jim je bilo z oddelkam Judov vred izročeno varovanje babilonskiga mesta. Po greškim sv. pismu je bilo téh Macedoncov štiri tavžent.

9. V greškim: ... „*Eleazar*“. — Po navadi je viši duhoven bral nektere verste iz svetiga pisma, de je z njimi vojake pred bojem k serčnosti spodbadal (Dr. Loh in Reišl).

10. „*znamnje pomoči Božje*“, drugi prestavljajo: „*spričanje pomoči Božje*“, t. j., spričalo se jim je iz sv. pisma, de pomoč Božja dojde vsim, kteri se Gospoda deržé, in vanj zaupajo (Dr. Loh in Reišl).

Digitized by Google

je bil s Timotejem, hudobniga moža, kteri je bil Judam veliko žaliga storil.

33. In ko so obhajali zmago v Jeruzalemu, so sežgali njega, ki je bil zažgal svete vrata, to je, Kalistena,[11]) ko je bil zbežal v neko hišico, in takó mu je bilo vredno plačilo za njegove hudobije povernjeno.

34. Prehudobni Nikanor pa, kteri je bil tavžent kupcov pripeljal, de bi jim bil Jude prodal,

35. je bil ponižan z Božjo pomočjo po njih, ktere je zaničeval, ter je slekel častitljivo oblačilo in bežal po sredi dežele, in je sam prišel v Antijohijo, grozno nesrečen zavoljo zgube svoje vojske.

36. In on, ki je obljubil Rimljanam davek plačati z vjetimi Jeruzalemljani, je zdaj oznanoval, de imajo Judje Boga varha, in de so zavoljo njega neranljivi, ker se deržé zapoved, ktere je bil on dal.

IX. Poglavje.

Antijoh Epifan stori strašno smert o vernitvi iz Perzije.

1. Ravno ta čas se je Antijoh sramotno vernil iz Perzije.[1])

2. Prišel je bil namreč v mesto, ki se mu pravi Persepol,[2]) in je skušal tempelj oropati in mesto potreti; ker je pa bila množica z orožjem pritekla, so bili v beg zagnani; in tako se je zgodilo, de se je Antijoh po begu osramoten vernil.

3. In ko je bil prišel k Ekbatani,[3]) je zvedil, kar se je zgodilo z Nikanorjem in Timotejem.

4. Raztogotil se je pa, in je mislil zavoljo krivice njih, ki so ga v beg zagnali, nad Judi se znositi; za to je ukazal hitreje voziti, in je brez prenehanja dalje šel; gnala ga je namreč nebeška sodba, ker je tako prevzetno govoril, de hoče v Jeruzalem priti, in ga ko grobljo Judam v grob napraviti.

5. Ali Gospod, Bog Izraelov, ki vse vidi, ga je udaril z neozdravljivo in nevidno boleznijo; ko je bil namreč té besede izgovoril, se ga je lotila grozna bolečina v oserčji in hudo klanje v trebuhu;[4]) 2. Kron. 16, 9.

6. in sicer prav po pravici, ker je z mnogimi ino novimi mukami druzih oserčje mučil, in vender nikakor ni jenjal od svoje hudobije.

7. Memo tega pa je bil poln prevzetnosti, in je dihtel ognjeno jezo zoper Jude; in ko je bil ukazal hitreje voziti, se je prigodilo, de je dirjaje z voza pa-

11. V greškim: ... „*Kalistena in nektere druge*“.
1. Primeri s tem pogl. 1. Mak. 6, 1—16.
2. „*Persepol*“, mesto, se imenuje v 1. buk. Mak. 6, 1. „*Elimajda*“.
3. „*k Ekbatani*“, vélikimu mestu v Medii.
4. in od tod je izvirala strašna otožnost, ki se v misel jemlje 1. Mak. 6.

Digitized by Google

del, in je zavoljo grozniga potrenja svojiga života na udih zelo terpel.

8. In on, ki je v nezmernim napuhu mislil, de more tudi valovam na morji zapovedovati in nar visokeji gore tehtati, je bil, zdaj do tal ponižan, v nosilu nesen, in je očitno moč Božjo sam nad sabo spričeval;

9. tako de so hudobnežu iz telesa červi lezli, in živimu je meso v bolečinah odpadalo, de je bil tudi njegov duh in smrad vojskini trumi nadležen;

10. in njega, ki je malo poprej ménil zvezde na nebu doseči, nihče ni mogel nositi zavoljo neprenašljiviga smradú.

11. Odslej tedaj je začel, od prevelike prevzetnosti odvernjen, sam sebe spoznavati, ker je bil opominjan z nebeškim pokorjenjem, in ker so bolečine vsaki migljej veči prihajale.

12. In ko že sam ne more svojiga smradú prenašati, takó govorí: Prav je, Bogú se podvreči, in de se umerljivi Bogú enaciga ne misli.

13. Prosil je tudi ta hudobnež Gospoda, od kteriga pa ni mogel milosti doseči.[5])

14. Ino mesto, v ktero je hitel priti, de bi ga bil do tal razkopal, in iz njega grob nametanim *(merličem)* napravil, zdaj želi oprostiti;

15. in Jude, ki jih še pogreba ni hotel vredne imeti, ampak pticam in zverém v razterganje dati in z otroci vred pokončati, obljubi zdaj storiti Atencam enake;[6])

16. tudi sveti tempelj, ki ga je bil poprej oropal, z nar lepšimi darovi ozaljšati, in svete posode pomnožiti, in za daritve potrebne stroške iz svojih prihodkov plačevati;

17. verh tega, de se hoče tudi pojuditi, in vse kraje na zemlji prehoditi, in mogočnost Božjo oznanovati.

18. Ko pa bolečine niso jenjale (pravična sodba Božja je bila namreč nadnj prišla), je pisal v obupanji do Judov prošnji podoben list, ki je to obsegal:

19. Predobrim mestnjanam Judam kralj in vojvoda Antijoh vse dobro, zdravje ino srečo!

20. Ako ste zdravi vi in vaši otroci, in se vam vse po volji godí, smo prav hvaležni.[7])

21. Jez sim sicer bolan, spominjam se pa vas v milosti.[8]) Ko sim se bil vernil iz perzijanskih krajev, in se me je huda bolezen lotila, se mi potrebno zdí, za prid vsih skerbeti;

22. ne de bi nad seboj obupal, temuč imam veliko upanje ubežati bolezni.

23. Premišljevaje pa, de je tudi moj oče tisti čas, ko je v gornjih deželah[9]) vojsko vodil, po-

5. ker njegova prošnja ni izhajala iz spreobernjeniga, skesaniga in bogoljubniga serca, ampak le prevelike bolečine so ga k nji posilile.
6. jim obljubi take pravice dati, kakoršne so imeli Atenci.
7. „*Bogu, ker zaupamo v nebesa*“, je pristavljeno v greškim.
8. V greškim: „*se spominjam vašiga spoštovanja in dobre misli do mene v serčni ljubezni*“. — Spoštovanje in dobro misel so imeli do njega perve leta njegoviga vladanja.
9. „*v gorenjih deželah*“ unkraj Evfrata.

Digitized by Google

kazal njega, kteri naj za njim prevzame vladarstvo,

24. de bi, če se kakošna nesreča prigodí, ali se kaj zoperniga oznani, tisti, ki so po deželah, vedili, komu je viši oblast izročena, in de bi se ne motili;

25. in tudi še premišljeváje, de nekteri bližnji mogočniki in sosedje na priliko strežejo, in izida čakajo; sim kralja izvolil svojiga sina Antijoha, kteriga sim večkrat gredé v gornje dežele mnogim izmed vas priporočal; in njemu sim pisal priloženo pismo.

26. Prosim vas tedaj, in želim, de pomnite dobrote, sploh in posebej prejete, in de vsakteri ohrani zvestobo meni in mojimu sinu.

27. Upam namreč, de bo pametno in lepo ravnal, in po moji volji delal, in de bo vam dober.

28. Ubijavec in preklinjavec je bil tedaj silno hudo udarjen, in, kakor je sam z drugimi ravnal, je v tuji deželi na gorah z revno smertjo končal življenje.

29. Truplo pa je pogrebel Filip, njegov verstnik, in ker se je bal Antijohoviga sina,[10]) je zbežal k Ptolemeju Filometorju v Egipt.

X. Poglavje.

Juda očisti tempelj, in postavi god tempeljnoviga posvečevanja. Lisija še preganja Jude; njegove vojskine trume so povsod premagane.

1. Makabej pa in kteri so bili ž njim, so z Gospodovo pomočjo zopet dobili tempelj ino mesto;[1])

2. altarje pa, ki so jih bili tujci na tergih postavili, ino mališnice je poderl;

3. in ko je bil tempelj očišen, so naredili drugi altar; in ko so bili ukresali ogenj iz kresilnih kamnov,[2]) so darovali daritve po dveh letih,[3]) ter so oskerbeli kadilo in svetilnice in pokladne kruhe.

4. Ko so bili to storili, so prosili Gospoda na tleh ležé, de bi ne prišli več v take nadloge, temuč, ko bi še kdej grešili, de bi jih mečje strahoval, in jih ne izdajal tujcam in preklinjavcam.

5. Zgodilo se je pa, de je bil tempelj ravno tisti dan očišen, ko so ga bili tujci oskrunili, pet in dvajseti dan mesca kasleva.

6. In z veseljem so praznovali osem dni kakor praznik šotorov, ker so se spominjali, de

---

10. „*njegov verstnik*“, t. j., ki je z mladiga z njim vred rastel; — „*se je bal Antijohoviga sina*“, prav za prav Antijohoviga rednika, namreč Lisija. Gl. 1. Mak. 6, 17.

1. Primeri 1—15. verst. s 1. buk. Makab. 4, 36. i. d.

2. de so namestili sveti ogenj (glej 2. Mak. 1, 18.), kteriga niso mogli shraniti.

3. odkar je Juda gospodoval. Odkar je bil tempelj z mališkimi daritvami oskrunjen, je bilo ravno tri leta. 1. Mak. 4, 52. 54.

Digitized by Google

so malo poprej praznik šotorov obhajali na gorah in v jamah kakor zverine.

7. Zato so nosili z beršlinam ovite palice in zelene vejice in palmove veje njemu v čast, ki jim je dal srečo, njegov tempelj očistiti.

8. In vsi skupej so sklenili in zapovedali, de naj ves judovski rod vsako leto té dni praznuje.

9. Tako smert je tedaj imel Antijoh, ki se je imenoval Imenitni.

10. Zdaj pa bomo pripovedovali od Evpatorja, sinú hudobniga Antijoha, kar se je zgodilo, in bomo ob kratkim govorili od nadlog, ki so se v vojskah godile.

11. Kadar je bil namreč ta kraljestvo prejel, je postavil čez kraljeve opravila nekiga Lisija, vojvoda feniških in sirskih vojakov.[4])

12. Ptolemej namreč, ki se mu je reklo Makron,[5]) je sklenil do Judov pravičen biti, in prijazno ž njimi ravnati, zlasti zavoljo krivice, ki se jim je godila.

13. Za to so ga prijatli zatožili Evpatorju, in večkrat so ga imenovali izdajavca, ker je zapustil Ciper, ki mu ga je bil Filometor zaupal, in je prestopil k Antijohu Imenitnimu, pa je tudi od njega zopet odstopil; s strupam si je končal življenje.[6])

14. Gorgija pa, ko je bil poglavar v deželi, je tujce najel, in je Jude velikokrat z vojsko nadlegoval.

15. Judje pa, ki so imeli priložne terdnjave, so sprejemali ubežne iz Jeruzalema, in so skušali vojskovati se.[7])

16. Ti pa, ki so bili z Makabejem, so molili in Gospoda prosili, de bi jim bil pomočnik; in so planili na terdnjave Idumejcov;

17. ino ker so z veliko silo pertiskali, so kraje dobili, in vse, kar jim je naproti prišlo,[8]) pomorili, in so vsih skupej nič manj kakor dvajset tavžent pobili.[9])

18. Ko so pa bili nekteri zbežali v dva zelo terdna stolpa, kjer so imeli vso pripravo za brambo,

19. je Makabej za njih obleganje tam pustil Simona in Jožefa in tudi Zaheja, in zadosti veliko njih, ki so bili ž njimi; on pa se je tje obernil, kjer je bil boj nar bolj silen.

20. Tode ti, ki so bili s Si-

4. „*vojvoda*“, t. j., poglavarja v Fenicii in Sirii.

5. „*Makron*“, t. j., Véliki, Suhi. — Poprej je bil poglavar v Fenicii in Celesirii. Glej zgorej 4, 43; 8, 8.

6. V greškim: ... „*k Antijohu Epifanu. Ko je pa vidil, de svoje oblasti ne more več s častjo obderžati* (zavoljo obrekovanja, ki ga je zadevalo), „*si je tedaj zavdal iz obupanja*“.

7. Razlagavcam so ti Judje odpadniki, ki so s Sirijani imeli terdnjave. Sprejemali so tiste, ki jih je bil Juda iz Jeruzalema izgnal, in so se vedno bojevali zoper njé, kteri so se Juda deržali. — V greškim se bere ta versta: „*Z njim* (Gorgijem) *ob enim so nadlegvali Jude tudi Idumejci, ki so imeli priložne terdnjave, in so sprejemali*“ i. t. d. S tem se lepo vjema naslednja versta 16.

8. „*kar jim je naproti prišlo*“ na zidu.

9. V greškim ni besedí: „*vsih skupej*“.

Digitized by Google

monam, so se dali, po lakomnosti zapeljani, enim, kteri so bili v stolpih, z denarjem preslepiti; prejeli so sedemdeset tavžent didrahem, in pustili so nekterim izbežati.

21. Ko se je bilo pa Makabeju naznanilo, kar se je bilo zgodilo, je zbral pervake ljudstva, in jim je očital, de so brate za denar prodali, ker so njih sovražnike izpustili.

22. Te izdajavce tedaj je ubil, in kmalo se je polastil obeh stolpov.

23. In ker je z orožjem in rokami vse srečno delal, jih je v dveh terdnjavah več kakor dvajset tavžent pokončal.

24. Timotej pa, kteriga so bili poprej Judje premagali, je sklical vojskino trumo iz tujcov, in je zbral konjnike iz Azije, ter je prišel, de bi Judejo vzel z orožjem.

25. Kadar se je bližal, so Makabej, in kteri so bili ž njim, Gospoda prosili, glavo s praham potresli, in ledja z ostrimi pasovi prepasali,

26. in pred altarjem na tla padli, de bi bil njim milostljiv, njihovim sovražnikam pa sovražen, in de bi zopernikam zoperval, kakor postava govorí.

27. In takó so po molitvi zgrabili za orožje, in so precej deleč šli iz mesta, ter so obstali, kadar so se bili sovražnikam približali.

28. Kakor hitro je pa solnce vzhajalo, so se oboji sprijeli; ti sicer so imeli zraven serčnosti Gospoda za poroka zmage ino sreče, uni pa so imeli vojaško serčnost za vojvoda.

29. Ko je pa bilo bojevanje silno, se je prikazalo sovražnikam z neba pet prelepih móž na konjih z zlatimi uzdami, kteri so vodili Jude;

30. dva izmed njih sta Makabeja v sredi imela, in z orožjem branila, in zdraviga ohranila; na sovražnike pa sta metala pušice ino bliske, po čimur so bili oslepljeni in zbegani, in so vsi prestrašeni popadali.

31. Bilo je pa pobitih dvajset tavžent in pet sto pešcov, in šest sto konjnikov.

32. Timotej je pa zbežal v Gazaro, terdno braniše,[10]) kjer je bil Kerej poveljnik.

33. Makabej pa, in kteri so bili ž njim, so veseli oblegali braniše štiri dní.

34. Oní pa, ki so bili v njem, so se zanašali na terdnost kraja, ter so silno preklinjali in gerdó govorili.

35. Ko se je pa peti dan zaznal, se je dvajset mladenčev izmed Makabejeve trume v duhu vnelo zavoljo preklinjanja, in so se moško približali ozidju, in so z divjo serčnostjo nanj planili;[11])

36. pa tudi drugi so jo za njimi uderli, in so začeli stolpe in vrata zažigati, in preklinjavce žive žgati.

37. Dva dneva neprenehama so razdevali braniše, in so ubili Ti-

10. Glej zastran tega 1. Mak. 13, 54. in razl.

11. Berž ko ne, so stolpe (turne) k zidu pomaknili, in so iz njih na zidove in po tem v mesto planili.

Digitized by Google

moteja, kteriga so v nekim kraji[12]) skritiga našli; tudi njegoviga brata Kereja in Apolofana so ubili.

38. Po tej dogodbi so častili s hvalo in petjem Gospoda, kteri je bil velike reči storil v Izraelu, in jim zmago dal.

XI. Poglavje.

Lisija zopet pride z vojsko, in premagan sklene mir z Judi. List Rimljanov do Judov in drugi listi.

1. Malo časa pa po tem je Lisija, králjev oskerbnik in sorodnik, in viši čez opravila, ker je težko prenašal, kar se je bilo zgodilo,

2. zbral osemdeset tavžent pešcov ino vse konjnike, ter je šel nad Jude s tem namenam, de bi mesto vzel, in ga narodam v stanovanje dal,

3. tempelj pa imel v pridobitev denarja, kakor druge mališnice narodov, in de bi slednje leto prodajal viši duhovstvo.[1])

4. Na moč Božjo ni celó nič mislil, ampak prevzeten v sercu se je zanašal na trumo pešcov, in na tavžente konjnikov, in na osemdeset slonov.[2])

5. Ko je bil pa prišel v Judejo, in se je približal Betsuri, ki je bila na tesnim kraji, pet tečajev od Jeruzalema,[3]) je oblegal to terdnjavo.

6. Ko so bili pa Makabej, in ki so bili ž njim, zvedili, de terdnjave oblega, so z jokam in solzami prosili Gospoda, in tudi vse ljudstvo, de bi poslal dobriga angelja Izraelu v rešenje.

7. In Makabej je sam naj pervi prijel za orožje; ter je druge opominjal, de naj ž njim vred gredó v nevarnost, in pomagajo svojim bratam.

8. In ko so skupej z radovoljnim sercam šli iz Jeruzalema, se je prikazal pred njimi gredoč konjnik v belim oblačilu, z zlatim orožjem, in je sulico sukal.

9. Takrat so vsi skupej hvalili milostljiviga Gospoda, in so se v serčnosti poterdili; pripravljeni so bili ne samo ljudi, ampak tudi nar divjiši zveri in železne stene predreti.

10. Šli so tedaj radovoljni, ker so imeli pomočnika z nebés in milostljiviga Gospoda nad seboj.

11. Kakor levi so se zagnali

---

12. „*v nekim kraji*“, v greškim: „*v neki jami*“.

1. „*mališnice narodov*“, t. j., tempeljne malikovavcov. — Lisija je mislil duhovske službe prodajati, obiskovavcam in darovavcam pa davke nakladati.

2. Ko je bil Lisija v pervi vojski zoper Jude (1. Mak. 4, 28—35.) 165. leta pred Kristusam premagan, se je precej pripravljal (1. Mak. 4, 35.) na drugo vojsko, ki se tukaj popisuje, in je različna od une v 1. bukv. Mak. 6. pogl.

3. Betsura (1. Mak. 4, 29. 61.) je bila terdnjava okoli pet ur (150 tečajev ali štadij) od Jeruzalema; zatorej je tukaj „*pet tečajev*“ ali pomota v prepisovanji, ali pa se mora namesti „*pet tečajev*“ brati: „*pet ur od Jeruzalema*“.

Digitized by Google

na sovražnike, in poderli so izmed njih enajst tavžent pešcov in tavžent šest sto konjnikov.

12. Vse pa so v beg pognali, in veliko izmed njih je bilo ranjenih, ter so utekli brez orožja; pa tudi sam Lisija je sramotno bežal in ušel.

13. In ker ni bil nespameten, je sam per sebi premišljeval pomanjšanje, ki se mu je storilo;[4]) in ker je spoznal, de so Hebrejci nepremagljivi, kadar se zanašajo na pomoč vsigamogočniga Boga, je k njim poslal,

14. in je obljubil, v vse dovoliti, kar je prav, ino kralja pregovoriti, de jim bo prijatel.

15. Makabej je privolil v prošnjo Lisijevo, ker je skerbel za prid v vsih rečéh; in karkoli je pisal Makabej Lisiju zastran Judov, to je kralj dovolil.

16. List pa, ki ga je pisal Lisija Judam, je to obsegal: Lisija judovskimu ljudstvu zdravje!

17. Joan in Abesalom, ki sta bila od vas poslana, sta pisanje izročila in prosila, de dopolnim, kar je bilo po njima poročeno.

18. Karkoli se je tedaj môglo kralju povedati, sim razložil, in kolikor okolišine dopušajo, je dovolil.

19. Ako bote tedaj pogodbam zvesti, bom tudi v prihodnje za vaš prid skerbel.

20. Zastran druzih reči pa sim od sleherne z besedo naročil unim ino tem, ki so od mene poslani, de naj se z vami pogovorijo.

21. Zdravi bodite! Sto in osem štirdesetiga leta, mesca dioskora štiri in dvajseti dan.[5])

22. Kraljev list je pa to obsegal: Kralj Antijoh Lisiju bratu[6]) zdravje!

23. Odkar je naš oče med bogove prestavljen, hočemo, de oni, ki so v našim kraljestvu, brez nepokoja živé, in za svoje reči skerb imajo.

24. Slišali smo pa, de se Judje niso mojimu očetu vdali, de bi se spreobernili k greški šegi, ampak de se hočejo svoje postave deržati, in de nas zatorej prosijo, de bi jim njih postave dovolili.

25. Torej hočemo, de bodi tudi to ljudstvo v pokoji, in smo sklenili in zapovedali, jim tempelj nazaj dati, de živijo po šegi svojih očetov.

26. Prav boš tedaj storil, če k njim pošlješ, in jim desnico daš, de našo voljo spoznajo, in so dobre volje, in za lastni prid skerbijo.

27. Do Judov pa je bilo králjevo pismo takošno: Kralj Antijoh judovskim starašinam ino drugim Judam zdravje!

28. Ako ste zdravi, vam je takó, kakor vošimo; pa tudi mi smo zdravi.

---

4. „*pomanjšanje*“ vojskine trume, ali poboj vojskine trume, ali pa zgubo vojakov, ki jo je terpel.

5. 163. leta pred Kristusam. Ravno to leto je umerl Antijoh Epifan. — Razlagavci še niso enih misel, kteri naših mescov je bil mesec „*dioskor*“.

6. „*Antijoh*“, namreč Evpator. Glej 1. Mak. 3, 33. — Beseda „*bratu*“ je tukaj le častno imé. Glej 1. Mak. 10, 18.

Digitized by Google

29. Menelaj[7]) je k nam prišel in je povedal, de bi radi prišli k svojim, ki so per nas.[8])

30. Njim tedaj, ki pridejo do tridesetiga dneva mesca ksantika,[9]) damo desnico v zagotovilo,

31. de naj Judje imajo svoje jedí in postave kakor popred; in nobeden izmed njih naj nikakor ne terpí nadlegvanja zavoljo tega, kar se je po nevednosti zgodilo.[10])

32. Poslali smo pa tudi Menelaja, de naj se z vami pogovorí.

33. Zdravi bodite! Sto osem in štirdesetiga leta, mesca ksantika petnajstiga dné.

34. Poslali so pa tudi Rimljani list, ki tole obsega: Kvint Memi in Tit Manili, rimska poročnika, judovskimu ljudstvu zdravje!

35. Kar vam je Lisija, kraljev sorodnik, dovolil, tudi mi dovolimo.

36. Kar pa misli, de bi bilo treba kralju poročiti, skerbno med seboj preudarite, in hitro koga pošljite, de določimo, kar je za vas dobro; ker midva greva v Antijohijo.

37. Zato hitro odpišite, de tudi midva véva, kakošne volje ste.

38. Zdravi bodite! Sto osem in štirdesetiga leta petnajstiga dné mesca ksantika.

XII. Poglavje.

Nov nepokoj. Juda strahuje prebivavce v Jopah in v Jamnii, in trumo Arabljanov, ki se ga lotijo. Premaga Timoteja, in kmalo po tem tudi Gorgija. Daritev za Jude, ki so padli v boji.

1. Ko so bile té pogodbe sklenjene, je šel Lisija k kralju, Judje pa so polje obdelovali.

2. Tode ti, ki so bili ostali,[1]) Timotej,[2]) in Apoloni, Genejev sin,[3]) pa tudi Hieronim, in Demofon,[4]) in memo téh Nikanor, poglavar v Cipru, jih niso pustili v miru in v pokoji živeti.

3. Jopljani pa so storili takole hudobijo: prosili so Jude, ki so ž njimi prebivali, de bi šli v ladije, ki so jih bili napravili, z ženami in otroci, kakor de bi ne bilo nóbeniga sovraštva med njimi.

4. Po vesoljnim mestnim sklepu pa, ker so se bili uni podali, in zavoljo mirú niso nič natolcovali, so jih, ko so se bili na globóko pripeljali, nič mànj ko dvé sto potopili.

---

7. Ta Menelaj je bil blezo tisti viši duhoven, od kteriga je zgorej 4, 27. 50. govorjenje.
8. V greškim: ... „*de bi radi prišli in na svoji lastini bili*“.
9. „*Ksantik*“, macedonski mesec, se vjema z našim malim travnam in s hebrejskim nisanam.
10. S tem so bile grozovite postave Antijoha Epifana preklicane.
1. „*Tode*“ vojvodi, ki so bili v deželi ostali, Timotej i. t. d.
2. bojè uni, ki se omenja 1. Mak. 5, 6. i. d.
3. blezo tisti, ki se omenja 1. Mak. 10, 69.
4. oba nam sicer neznana vojvoda.

Digitized by Google

5. Ko je bil Juda zvedil to grozovitost, ki je bila storjena ljudem njegoviga rodú, je dal povelje možém, ki so bili ž njim, in ko je bil poklical Boga, pravičniga sodnika,

6. je šel zoper ubijavce svojih bratov, in je po noči zažgal brodiše, in popalil ladije, njé pa, ki so bili ognju ubežali, je posékal z mečem.

7. Ko je bil to takó storil, je odrinil, de bi se spet vernil, in vse Jopljane pokončal.

8. Ko je bil pa zvedil, de tudi oni, ki so bili v Jamnii, hočejo z Judi, ki so ž njimi prebivali, ravno takó storiti,

9. je tudi na Jamničane po noči planil, in je brodiše z ladijami vred požgal, takó de se je vidil ognjeni žar v Jeruzalemu dve sto in štirdeset tečajev[5]) deleč.

10. Ko so bili od tod že devet tečajev deleč prišli, ter so šli nad Timoteja, so vanj zadeli Arabljani pet tavžent pešcov in pet sto konjnikov.[6])

11. In ker se je hud boj spočel, in z Božjo pomočjo po sreči izšel, so premagani Arabljani, kar jih je bilo ostalo, Juda prosili, de naj se jim dá desnica, in so obljubili dati pašnikov,[7]) in v druzih rečéh pomagati.

12. Ko je bil pa Juda premislil, de bi bili oni resnično v mnozih rečéh k pridu, jim je mir obljubil; in ko so si bili v roke segli, so odšli v svoje šotore.

13. Lotil se je pa tudi nekiga terdniga mesta, ki je bilo z mostovi in zidovi obdano, kjer so množice raznih narodov prebivale, njemu je bilo ime Kasfin.[8])

14. Ti pa, ki so bili notri, so se zanašali na terdnost obzidja in na pripravljeni živež, in so se bolj zanikerno obnašali;[9]) Juda pa so s kletevjo dražili, in preklinjali, in govorili, kar ni spodobno.

15. Makabej pa je klical vélikiga Vladarja svetá, kteri je bil brez ovnov in mašin v Jozvetovih dnéh Jeriho razvalil, in je po divjaško napadel zidove. Joz. 6.

16. In ko je bil po volji Gospodovi mesto vzél, jih je brez števila veliko posekal, takó de se je zravno stoječe, dva tečaja široko jezero vidilo polno kervi ubitih.

17. Od tod so odrinili sedem sto in petdeset tečajev deleč, in so prišli v Karako[10]) k tistim

5. okoli 6 milj ali trinajst ur hodá.
6. Glej zastran tega 1. Mak. 5, 36.
7. „*pašnikov*“, v greškim: „*živine*“.
8. „*Kasfin*“ (v greškim: „*Kaspín*“) je mende „*Kasbon*“ ali „*Kasfon*“ (1. Mak. 5, 36.). To mesto je stalo na hribcu okoli 20 rimskih milj od Jordana proti vzhodu v dolenji jordanski deželi. Prebivali so v njem Judje, Amorejci, Idumejci, Moabljani in Arabljani. Obdano je bilo s terdnim zidovjem in globocimi grabni.
9. „*zanikerno*“ drugi prestavljajo: razuzdano; v greškim: „*osabno*“.
10. „*Karaka*“ je današnji Karak, v nekdanji moabski deželi, proti jutru od mertviga morja.

Digitized by Google

Judam, ki se Tubinejci[11]) imenujejo.

18. Timoteja pa v tistih krajih niso našli; zakaj, ker ni bil nič opravil, se je vernil, in je pustil na nekim mestu zeló močno stražo;

19. Dositej pa in Sosipater, ki sta bila vojvoda z Makabejem, sta pobila deset tavžent móž, ki jih je bil Timotej za brambo pustil.

20. In Makabej je zverstil okoli sebe šest tavžent móž, in jih je postavil po trumah, ter je šel nad Timoteja, kteri je imel per sebi sto in dvajset tavžent peščov, in dva tavžent in pet sto konjnikov.[12])

21. Ko je pa Timotej zvedil Judov prihod, je poslal žene in otroke in drugo premoženje v terdnjavo, ki se Karnion[13]) imenuje; bila je namreč nepremagljiva, in do njé je bilo težko priti zavoljo tesnih krajev.

22. In kadar se je bila prikazala perva truma Judova, je sovražnike strah prepadel zavoljo pričujočiga Boga, ki vse vidi; in zagnali so se v beg eden pred drugim, tako de so bili bolj po svojih pometani, in po sovanji svojih mečev ranjeni.[14])

23. Juda pa jih je močno podil, ter je tolkel brezbožnike, in poderl je izmed njih trideset tavžent móž.

24. Timotej sam je prišel Dositejevim in Sosipatrovim ljudém v pest, in je silno prosil, de naj živiga izpustijo, ker ima očete in brate mnozih Judov, in ti bi bili po njegovi smerti zgubljeni.

25. In ker je terdno obljubil, de jih bode po pogodbi nazaj dal, so ga nepoškodvaniga izpustili zavoljo rešenja svojih bratov.

26. Juda pa je šel v Karnion, in je pobil pet in dvajset tavžent móž.

27. Po begu in poboji téh se je vzdignil z vojsko proti terdnimu mestu Efronu, v kterim je prebivala množica raznih narodov;[15]) in na zidovih so stali mladi junaki, in so se krepko branili; v njem pa je bilo veliko mašín in pripravljenih pušic.

28. Ko so pa poklicali Vsigamogočniga, kteri s svojo močjo moč sovražnikov potáre, so vzeli mesto; in izmed njih, ki so bili v njem, so jih pobili pet in dvajset tavžent.

29. Od tod so odrinili v skitovsko mesto,[16]) ki je bilo od Jeruzalema šest sto tečajev deleč.

30. Ker so pa tisti Judje, ki so bili per Skitopolčanih, pričali, de se proti njim dobrotljivo ob-

11. „*Tubinejci*“ so bili prebivavci iz tistiga kraja puste Arabije na galaajski meji, ki se mu je reklo „*Tubin*“ ali „*Tob*“. Glej 1. Mak. 5, 13.

12. S to in naslednjimi verstami primeri 1. Mak. 5, 37. i. d.

13. „*Karnion*“ je „*Karnaim*“. 1. Mak. 5, 26. 43.

14. Takó hitro so bežali, de so eden druziga podérali in ranili, kar se je po Božjim dopušenji večkrat zgodilo. Gl. Sod. 7, 22: 1. Kralj. 14, 20: 2. Kron. 20, 23.

15. V grešKim: ... „*v kterim je prebival Lisija in množica raznih narodov*“. — Lisija je blezo le nekaj časa bival v tem mestu; veči del pa je stanoval v Antijohii.

16. „*v skitovsko mesto*“, t. j., „*v Skitopol*“ ali „*v Betsan*“. Gl. 1. Mak. 5, 52.

Digitized by Google

našajo, in so tudi v nesrečnih časih krotko ž njimi ravnali;

31. so se jim zahvalili, in jih tudi opominjali, de bi bili do njih rodú tudi v prihodnje dobrotljivi; potem so šli v Jeruzalem, ker se je bližal praznik tednov.[17])

32. In po binkoštih so šli nad Gorgija, poglavarja v Idumeji.

33. Ta pa je odrinil s tri tavžent pešci in s štiri sto konjniki.

34. Ko so se bili sprijeli, se je zgodilo, de je malo Judov padlo.

35. Dositej pa, neki konjnik izmed Bacenorjevih, močen mož, je zgrabil Gorgija; in ker ga je hotel živiga vjeti, se je nek konjnik iz Tracije vanj zagnal, in mu je ramo odsekal; in takó je Gorgija ubežal v Mareso.[18])

36. Ker so se pa uni, ki so bili z Ezdrinam, dolgo bojevali in se utrudili, je klical Juda v Gospoda, de bi jim bil pomočnik in vodnik v boji;

37. začel je z domačo besedo, in je močno vpil s hvalno pesmijo, in zagnal je v beg Gorgijeve vojake.

38. Juda pa je vojskino trumo zbral in je prišel v mesto Odolam;[19]) in ker je bil prišel sedmi dan, so se po navadi očistili, in so na tem kraji saboto praznovali.

39. Drugi dan pa je prišel Juda s svojimi, de je trupla pobitih pobral, in jih k predédam[20]) položil v grobe očetovske.

40. Našli so pa pod suknjami pobitih nekaj darov jamnijskih malikov, kar Judam postava prepoveduje;[21]) vsim je bilo tedaj očitno, de so zavoljo tega padli. 5. Mojz. 7, 25.

41. Vsi so tedaj hvalili pravično sodbo Gospodovo, ki je bil skrivno očitno storil.

42. In takó so se obernili k molitvi, in so prosili, de bi se storjeni greh pozabil.[22]) Junaški Juda pa je opominjal ljudstvo, de naj se ohranijo brez greha, ker pred očmi vidijo, kar se je zgodilo zavoljo greha téh, ki so padli.

43. Potem je napravil biro, in je poslal dvanajst tavžent[23]) drahem srebrá v Jeruzalem, de bi se daritev opravila za grehe mertvih, ker je dobro in pobožno mislil od vstajenja;[24])

44. (ako bi namreč ne bil upal,

---

17. *„praznik tednov“*, t. j., binkoštni praznik, ki se je tako imenoval, ker je bil sedem tednov ali petdeseti dan (pentekoste) po veliki noči.
18. *„v Mareso“*, mesto v Judovi deležnini.
19. *„Odolam“*, mesto na ravnini Judove deležnine.
20. *„k predédam“*, k predstaršem, k ranjkim sorodnikam.
21. Malikam v Jamnii darovane dragotine so bojè uplenili, ktere bi bili mógli pokončati, ne pa jih seboj jemati. Gl. 5. Mojz. 7, 25. 26. Joz. 7, 21.
22. V greškim: *„de bi se storjeni greh čisto izbrisal“*.
23. Greško ima le: *„dva tavžent drahem“*, kar znese okoli 250 tolarjev.
24. t. j., ker je veroval, de daritve (in druge dobre dela, Tob. 4, 18.) njim, ki so umerli v pobožnosti (v. 45. v zvezi z Bogam, v gnadi Božji), pomagajo k zveličanimu vstajenju (k poveličanju njih telesa in duše). Vstajenje pomeni tukaj, kakor večkrat, zveličano neumerljivost, to je, de bodo pravični po duši in telesu vekomej živeli in se veselili. V tej versti se ne terdi, de

Digitized by Google

de bodo ti, kteri so bili pobiti, vstali,[25]) bi bilo nepotrebno in prazno moliti za mertve);

45. in ker je premislil, de ti, kteri so v pobožnosti umerli, imajo prav veliko milost prihranjeno.

46. Sveta in dobra je tedaj misel moliti za mertve, de bi bili grehov rešeni.[26])

XIII. Poglavje.

Antijoh Evpator se vojskuje zoper Jude. Menelaj mora v Bereji umreti. Juda zbega sovražnike v šotorišu. Sirijani oblegajo Betsuro. Evpator sklene mir z judovskim ljudstvam.

1. Sto devet in štirdesetiga leta[1]) je zvedil Juda, de Antijoh Evpator pride z veliko trumo zoper Judejo,

2. in ž njim Lisija, oskerbnik in vikši čez opravila, ki seboj ima sto in deset tavžent pešcov, in pet tavžent konjnikov, in dva in dvajset slonov, in tri sto vozov s kosami.[2])

3. Pridružil se jim je pa tudi Menelaj, in z veliko prekanjenostjo je prosil Antijoha, ne domovini v prid, temuč ker je upal doseči poglavarstvo.[3])

4. Kralj kraljev pa je zbudil jezo Antijohovo zoper grešnika; in ker je Lisija povedal, de je on kriv vsiga hudiga, je ukazal (kakor je njih navada) ga prijeti in ubiti na ravno tistim mestu.[4])

5. Bil je na tistim kraji stolp, petdeset komolcov visok, ki je bil okoli njega pepel nasut,[5]) in z njega se je vidilo v prepad.

6. Od ondod je ukazal bogoroparja[6]) v pepel vreči, ker so vsi tišali v njegovo pokončanje.

7. In tako se je zgodilo, de

oni, ki umerjó brez pobožnosti (ne v stanu gnade Božje), ne bodo vstali; zakaj vstajenje, ki se tukaj v misel jemlje, je vstajenje v življenje (zgorej 7, 14.); vstajenje hudobnih je vstajenje v smert (večno pogubljenje), ki se tedaj imenuje druga smert (Skriv. razod. 20, 14.).

25. in de molitev pomaga k zveličanimu vstajenju.

26. Vse te besede (43—46. v.) jasno pričajo vero svete katoliške cerkve, de duše tacih ljudí, ki sicer v milosti Božji umerjó, pa se svojih grehov v življenji še niso zadosti spokorili, se morajo na unim svetu očiševati; in de molitev in druge dobre dela dušam v vicah pomagajo.

1. to je, 162. leta pred Kristusam. Primeri s tem pogl. 1. Mak. 6, 18. i. d.

2. Primeri to s 1. bukv. Mak. 6, 30.

3. Menelaj, odstavljeni viši duhoven, si je prizadeval, zopet doseči viši duhovstvo. Glej zgorej 4, 23.

4. V grešk im: ... *„je ukazal njim, ki so ga peljali v Berejo, kakor je navada v tistim kraji, ga ubiti“*.

5. *„ki je bil okoli njega pepel“*, namreč živ pepel *„nasul“*. — Hudodelnike v perhavko (v perhljajco) pahniti, in jih tako brez ognja sežgati, je bila smertna kazen Perzijanov, kteri ognja, ki jim je bil svet, niso hotli oskruniti s hudodelniki. Poleg greškiga je bil pepel v stolpu, in hudodelnik je vanj padel z mašine, ki je bila na stolpu nad perhavko napravljena.

6. *„bogoroparja“*, t. j., roparja in oskrunjavca Božjiga tempeljna.

Digitized by Google

je Menelaj, prestopnik postave, umerl, in še pokopan ni bil,

8. in sicer prav po pravici; ker je bil namreč veliko grehov storil zoper altar Božji, ki je bil njegov ogenj in pepel svet, je bil tudi on obsojen k smerti v pepelu.

9. Kralj pa, ves raztogoten, je prišel, de bi se zlobnejšiga od svojiga očeta Judam kazal.

10. Ko je bil Juda to zvedil, je zapovedal ljudstvu, noč in dan Gospoda klicati, de bi jim, kakor vselej, tudi zdaj pomagal;

11. bali so se namreč, de bi se jim ne vzela postava in domovina in sveti tempelj; in de bi ne pušal ljudstva, ki se je komaj malo odahnilo, zopet preklinjavskim narodam v pest priti.

12. Ker so bili tedaj vsi skupej to storili, in so prosili Gospoda milosti z jokam in postam, tri dni neprenehama na tléh ležé, jih je Juda opominjal, de naj se pripravijo.

13. Sam pa je s starašini sklenil, preden kralj z vojskino trumo v Judejo pride ino mesto vzame, odriniti, in izhod té reči Gospodovi sodbi prepustiti.

14. Zročil je tedaj oblast čez vse Bogu, stvarniku svetá, in je svoje opominjal, de naj se moško bojujejo, in naj do smerti stanovitni bodo za postavo, tempelj, mesto, domovino in mestnjane; in postavil je vojskino trumo okoli Modina.

15. In ko je bil svojim dal znamnje Božje zmage, je izbral nar serčnejši mladenče, in je planil po noči na králjev šotor, ter je pobil v šotorišu štiri tavžent móž in nar večjiga slona ž njimi vred, ki so bili na njem.[7])

16. Ko so bili šotoriše sovražnikov s prevelikim straham in zmešnjavo napolnili, in to reč srečno dokončali, so odrinili.

17. To se je pa zgodilo, kadar se je dan delal, ker mu je pomagalo Gospodovo varstvo.

18. Kralj pa, ki je bil skusil judovsko serčnost, je poskušal z zvijačo terdnjave vzeti,

19. in je pritisnil z vojskino trumo nad Betsuro, ki je bila terdno judovsko braniše; bil je pa v beg zagnan, veržen, pomanjšan.

20. Njim pa, ki so bili notri, je pošiljal Juda potrebne reči.

21. Rodok, nekdo izmed judovskih vojakov, pa je razodel skrivnosti sovražnikam; bil je poiskan, vjet in zapert.

22. Kralj se je zopet pogajal z njimi, ki so bili v Betsuri; desnico je dal in prejel, in je odrinil.

23. Podal se je v boj z Judam, in je bil premagan. Ko je bil pa zvedil, de se je v Antijohii uperl[8]) Filip, kteri je bil postavljen čez opravila,[9]) mu je serce upadlo, in je prosil Jude, in se je pred njimi ponižal, ter je prisegel na vse, kar se je prav zdelo; in spravljen je prinesel daritev, in je počastil tempelj, in je dal dari.

---

7. Mož, ki je slona končal, je Eleazar (1. Mak. 6, 43. i. d).
8. „*uperl*“ ali spuntal, ter se je polastil vladarstva. Gl. zgor. 9, 29.
9. Njegov oče Antijoh Epifan je postavil Filipa namestnika v vladanji.

Digitized by Google

24. Makabeja je objel, in ga je postavil vojvoda in kneza od Ptolemajde do Gerencov.[10])

25. Kadar je bil pa prišel v Ptolemajdo, so Ptolemajani težko prenašali prijazno pogodbo, ter so bili nejevoljni, de bi zaveze ne smeli razdreti.[11])

26. Tadaj je stopil Lisija na sodnji stol, je razložil vzroke, in je ljudstvo potolažil, in se je vernil v Antijohijo. Takó tedaj se je izšlo s králjevim izhodam in vernitvijo.

XIV. Poglavje.

Demetri Soter se polasti Sirije, in pošlje Nikanorja zoper Jude. Nikanor se sicer z Judam pogodi, tode kralj ga zavoljo Alkimoviga obrekovanja primora, de se do Judov sovražno obnaša. Razija junaško umerje.

1. Tri leta po tem[1]) pa je zvedil Juda, in kteri so bili ž njim, de je prišel Demetri Selevkov z močno trumo in ladijami skozi tripolsko brodíše k priložnim krajem,

2. in de se je polastil dežel zoper Antijoha in njegoviga vojvoda Lisija.[2])

3. Neki Alkim pa, ki je bil poprej vikši duhoven,[3]) pa se je bil prostovoljno oskrunil v dnevih zmešanja,[4]) in ko je premislil, de ni nikakor ne zanj pomoči, in ne pristopa k altarju,[5])

4. je prišel k kralju Demetriju sto in petdesetiga leta, in mu je prinesel zlat venec, in palmo, in še tudi vejice, ktere so bile viditi iz tempeljna. In ta dan je še molčal.

5. Dobil pa je ugodno priliko svoji neumnosti; ko ga je bil Demetri v zbor poklical in ga vprašal, na ktere reči in svete se Judje zanašajo,

6. je odgovoril: Tisti med Judi, ki se Asidejci imenujejo,[6]) ki jim je Juda Makabej vojvoda, snujejo vojske, in napravljajo razpore in ne terpijo, de bi kraljestvo v pokoji bilo.

---

10. Ptolemajda je stala ob srednjim morji proti severju (1. Mak. 5, 15.), Gerene (Gerara, 1. Mojz. 20, 1.) pa na egiptovski meji proti jugu. — V greškim: *„in je postavil vojvoda od Ptolemajde do Geren Hegemonida“.*

11. Prebivavci v Ptolemajdi so bili nejevoljni, de je Evpator z njim mir naredil.

1. Primeri z naslednjim 1. Mak. 7, 1—38.

2. V greškim: *„in de se je polastil dežele, in je ubil Antijoha in njegoviga varha Lisija“.* Glej 1. Mak. 7, 3. 4.

3. Alkima je bil Evpator izvolil višiga duhovna po Menelajevi smerti.

4. *„v dnéh zmẽšanja“*, t. j., tisti čas, ko so bili Judje z neverniki namešani; — ali pa: *„v dnéh zmešnjave“*, ko so Sirijani po judovski deželi gospodarili, je Alkim z neverniki — s Sirijani — vlekel, in je bil pravi izdajavec svojiga ljudstva.

5. t. j., ko je vidil, de si ne more pomagati, in de ne bo dosegel višiga duhovstva.

6. Glej zastran *„Asidejcov“* 1. Mak. 2, 42.

Digitized by Google

7. Ker tudi meni je bila vzeta čast mojih očetov (hočem reči vikši duhovstvo),[7]) in prišel sim lesem,

8. pervič sicer, de bi za kraljev prid zvesto ravnal, drugič pa tudi, de bi mestnjanam dobro storil; zakaj ves naš narod veliko terpi zavoljo njih hudobije.

9. Prosim pa, o kralj! ko boš vse to spoznal, imej skerb za deželo in narod[8]) po svoji vsim znani priljudnosti;

10. zakaj dokler Juda živi, ni mogoče, de bi bil mir v kraljestvu.

11. Ko je bil ta to izgovoril, so tudi drugi prijatli, kteri so bili Judu sovražni, Demetrija podkurili.

12. Ta je zdajci poslal Nikanorja, ki je bil čez slone postavljen, ko vojvoda v Judejo,

13. in dal mu je povelje, de naj Juda samiga vjame,[9]) nje pa, ki so bili ž njim, razkropi, in postavi Alkima višiga duhovna vélikiga tempeljna.

14. Takrat so se neverniki, ki so bili ubežali pred Judam iz Judeje, v trumah pridruževali Nikanorju, ker so si mislili, de bo nesreča in poboj Judov njim v srečo.

15. Ko so pa Judje slišali Nikanorjev prihod in združenje narodov, so se potresli s praham, in so prosili njega, ki je izvolil svoje ljudstvo, de bi ga večno ohranil, in ki svoj delež z očitnimi znamnji varuje.

16. Na povelje vojvodovo pa so se berž od tod vzdignili, in so se sošli per tergu desavskim.[10])

17. Simon pa, Judov brat, se je bojeval z Nikanorjem, tode preplašen je bil po naglim prihodu sovražnikov.[11])

18. Vender se je Nikanor bal s kervjo razsoditi,[12]) ko je slišal junaštvo Judovih tovaršev in veliko serčnost, ktero so imeli v bojih za domovino.

19. Zavoljo tega je poslal Posidonija, in Teodocija, in Matija, de bi dali in prejeli desnico.

20. In ko so dolgo zavoljo tega svet imeli, in ko je bil sam vojvoda množici to razložil, so bili vsi ene misli, v spravo privoliti.

21. Odločila sta[13]) tedaj dan, de bi se na skrivnim med seboj pogovorila; in slehernimu je bil sedež prinesen in postavljen.

22. Juda je pa zapovedal, de naj bodo oboroženi na pripravnih krajih, de bi kje sovražniki ne-

---

7. Alkim je bil sicer Aronoviga rodú (1. Mak. 7, 14.), pa ne, kakor terdi Jožef Flavi, iz rodovine, ki je doslej imela viši duhovstvo v posesti.
8. V greškim: *„in za naš stiskani narod“*.
9. *„vjame“*, v greškim se bere: *„ubije“*.
10. Kje je bil terg z imenam *„Desav“*, se ne vé.
11. Drugi prestavljajo: *„tudi veržen je bil po“* i. t. d.; to je, Simon je mógel sovražnikam jenjati, in se jim umakniti.
12. *„s kervjo razsoditi“*, t. j., po kervavim boji določiti, kdo de bi premagal. — Nikanor je mislil, de se je Simon nalaš umaknil, in de ga hoče speljati v zalezbo.
13. *„Odločila sta“* vojvoda Nikanor in Juda.

Digitized by Google

nadama kaj hudiga ne počeli; in imela sta primérni pogovor.

23. Bival je pa Nikanor v Jeruzalemu, in ni nič krivičniga počel, in izpustil je trume, ktere so bile zbrane.

24. Juda je pa vselej iz serca ljubil, in nagnjen je bil možu.

25. In prosil ga je, de bi se oženil in otroke rodil. Oženil se je; bival je v pokoji, in skupej sta živela.

26. Ko je pa Alkim vidil njuno medsebojno prijaznost, in pogodbe, je prišel k Demetriju, in je rekel, de Nikanor rečém nasprotnikov prav daje, in de je Juda, zalezovavca njegoviga kraljestva, njemu naslednika postavil.[14])

27. Kralj se je tedaj razserdil, in zavoljo njegoviga prehudiga obdolženja razdražen, je pisal Nikanorju, rekoč, de mu prijazna zveza težko dé, in torej veléva, Makabeja zdajci zvezaniga poslati v Antijohijo.

28. Ko je bil Nikanor to zvedil, je bil potert, ter mu je težkó djalo, pogodbo razdreti, ker ga mož nikakor ni razžalil;

29. ker se pa kralju ni mogel ustavljati, je čakal prilike povelje izpolniti.

30. Ko je pa Makabej vidil, de Nikanor terše ž njim ravná, in se ob navadnim srečanji ostrejšiga kaže, je spoznal, de ta ostrost nič dobriga ne pomeni; torej je malo svojih[15]) zbral, in se je skril pred Nikanorjem.

31. Kadar je bil ta zvedil, de ga je mož serčno prehitel, je šel v véliki in presveti tempelj, in je duhovnam, ki so navadne daritve opravljali, ukazal, de naj mu dajo moža v roke.[16])

32. Ker so pa ti s prisego poterdili, de ne vedó, kje bi bil iskani, je iztegnil roko proti tempeljnu,

33. in je prisegel, rekoč: Ako mi Juda zvezaniga ne daste, bom to svetiše Božje do tal poderl, in altar razkopal, in ta tempelj očetu Bahu posvetil.[17])

34. In ko je bil to izgovoril, je odšel. Duhovni pa so iztegnili roke proti nebesam, in so klicali njega, ki je bil vselej varh njih naroda, ter so takó govorili:

35. Ti, Gospod vsih reči, ki ničesar ne potrebuješ, si blagovolil, de se je tempelj tebi v prebivališe zidal med nami.

36. Ohrani tedaj, sveti Gospod vse svetosti! vekoma neoskrunjeno to hišo, ki je bila uni dan očišena.

37. Bil je pa Nikanorju zatožen Razija, nekdo izmed starejših z Jeruzalema, mož, ki je mesto ljubil, in je bil v dobrim imenu; kteri je bil zavoljo dobriga serca oče Judov imenovan.

38. Ta je dolgo časa ohranil sklep deržati se judovstva, in je

---

14. Alkim je kralju Demetriju tožil, *„de Nikanor“* z Demetrijevimi nasprotniki vleče, *„in de je Juda“*, sovražnika njegoviga (Demetrijeviga) kraljestva, *„njemu* (Alkimu) *naslednika“* v višim duhovstvu izvolil.

15. *„malo svojih“*, v greškim: *„ne malo svojih“*.

16. Glej zastran tega 1. bukv. Mak. 7, 33. i. d.

17. V greškim: ... *„razkopal, in bom veličasten tempelj Bahu zidal“*. — Bah je izmišljen bog vinske terte, pijanosti in požrešnosti.

Digitized by Google

bil pripravljen telo in dušo dati za stanovitnost.

39. Nikanor je pa hotel očitno pokazati sovraštvo, ktero je imel do Judov, in je poslal pet sto vojakov, de bi ga vjeli;

40. mislil je namreč, de bo Judam prav veliko škodo storil, če njega vjame.

41. Ko je pa derhal hotla v njegovo hišo pridreti, in duri razbiti, in ogenj podtakniti, ko so ga že hotli zagrabiti, se je z mečem prebodel;

42. ker je raji hotel častito umreti, kakor brezbožnikam v pest priti, in svojimu rojstvu nasprotno gerdo ravnanje terpeti.

43. Ko se pa v naglosti ni bil smertno ranil, in je derhal skozi duri derla, je serčno na zid tekel, in se je junaško med trumo vergel.

44. Ko so se ti njegovimu padcu hitro uganili, je padel ravno na zatilnik.[18])

45. In ko je še dihal, se je v sercu vnel, in je vstal; in ko mu je kri močno tekla, in je bil ranjen s prehudimi ranami, je tekoč šel skozi trumo;

46. in je stopil na stermo skalo, in že brez kervi je svoj drob popadel, in ga z obema rokama na trume[19]) vergel, ter je klical Gospoda življenja in duhá, de bi mu to zopet dal; in takó je končal življenje.[20])

XV. Poglavje.

Nikanor se pripravlja za vojskovanje zoper Juda, je pa v boji premagan in ubit. Konec.

1. Kadar je pa Nikanor zvedil, de je Juda v samarijskih krajih, je mislil sabotni dan z vso močjo nanj planiti.[1])

2. Judje, ki so bili prisiljeni ž njim iti, so rekli: Ne delaj takó divje in neusmiljeno, ampak daj čast svetimu dnevu, ino časti Njega, ki vse vidi.

3. Ta nesrečni pa je vprašal: če je mogočen v nebesih, ki je zapovedal praznovati sabotni dan.

4. In odgovorili so: Živi Gospod sam je Mogočni v nebesih, ki je zapovedal praznovati sedmi dan.

5. On pa reče: Tudi jez sim mogočen na zemlji, ki velevam

18. V greškim: *„in padel je sred prazniga prostora“*; ali pa: *„na sredo trebuha“*.

19. *„na trume“*, t. j., na svoje preganjavce, na vojake (39. v.).

20. Zastran tega Razijeviga djanja sveti Avguštin opomni, de je Razija zavoljo svoje zvestobe do judovske postave, zavoljo svoje ljubezni do domovine in zavoljo svoje močne vere hvale vrédin. De si je pa sam življenje vzel, to se le ko resnična zgodba pripoveduje, ne, de bi se to hvalilo, nikakor pa ne, de bi se posnemalo. — Od tega tukaj tedaj to veljá, kar od druzih pomot in grehov posamnih ljudi, desitudi večkrat prav vérnih in pobožnih, ki se v svetim pismu pripovedujejo, namreč: zapisano je, ker se je zgodilo, ne pa, de bi se spet zgodilo (Dr. Loh in Reišl).

1. Primeri s tem 1. bukv. Mak. 7, 29. i. d.

Digitized by Google

za orožje prijeti, in kraljeve opravila izpolniti! Vender ni dosegel, de bi izpolnil naklep.[2])

6. Nikanor se je sicer vzdignil s prevelikim napuham, in je mislil vesoljno zmagavsko znamnje postaviti nad Judam.[3])

7. Makabej je pa vselej upal z vso zanesljivostjo, de mu bo od Boga pomoč došla;

8. in opominjal je svoje, de naj se ne bojé o prihodu narodov, temuč naj imajo v spominu pomoč, ki so jo bili z nebes prejeli, in naj tudi zdaj upajo, de jim bo Vsigamogočni zmago dal.

9. Govoril jim je iz postave in prerokov, in jih je spominjal bojev, ki so jih poprej imeli, ter jih je serčnejši storil;

10. in ko jim je bil takó serca vzdignil, jim je ob enim pokazal narodov nezvestobo in prelomljenje perseg.

11. Sleherniga izmed njih je oborožil, ne z brambo škitov ino sulic, ampak z naj boljšimi nagovori in spodbudljeji, in povedal jim je verjetne sanje, s kterimi je vse razveselil.

12. Videnje je bilo pa tako: Onija, kteri je bil vikši duhoven, dober in dobrotljiv mož, častitljive podobe, pameten v zaderžanji, in prijeten v govorjenji, in ki je bil od mladosti v čednostih izurjen, je roke razprosterl in molil za vse judovsko ljudstvo.

13. Po tem se je prikazal tudi drugi mož, zavoljo starosti in slave čudovit, in z veliko lepoto obdan.

14. Onija pa je spregovoril, rekoč: Ta je prijatel bratov in Izraeloviga ljudstva; ta je, ki veliko moli za ljudstvo in za vse sveto mesto, Jeremija, prerok Božji.

15. In Jeremija je stegnil desnico, in je dal Judu zlat meč, rekoč:

16. Prejmi sveti meč, dar od Boga; ž njim boš posekal sovražnike mojiga ljudstva Izraeloviga.

17. Spodbujeni tedaj z Judovimi preblagimi nagovori, po kterih se je môglo junaštvo povzdigniti, in serce mladenčev poterditi, so sklenili, se bojevati in krepko se vojskovati,[4]) de junaštvo v tej reči razsodi, ker je bilo v nevarnosti sveto mesto in tempelj.

18. Za žene namreč in za otroke, in tudi za brate in sorodnike so imeli manjši skerb; nar vekši in pervi strah je bil za sveti tempelj.

19. Pa tudi njé, ki so bili v mestu, so močno skerbeli ti, ki so se imeli bojevati.

20. Kadar so že vsi čakali bližnje razsodbe, in so bili sovražniki že blizo, in je vojskina truma v versti stala, in so bili sloni in konjniki na priložnim kraji postavljeni;

21. in ko je Makabej vidil pri-

---

2. V greškim: ... *„izpolniti! In takó se ni zderžal izpolniti svojiga hudobniga naklepa“*.

3. *„je mislil“*, Juda z njegovo vojsko vred popolnama premagati in pokončati.

4. V greškim: ... *„so sklenili, ne se ušotoriti, ampak krepko se vojskovati“*.

Digitized by Google

hod trum, in mnogo pripravo orožja, in divjanje zverí,[5]) je roke proti nebu raztegnil, in je klical čudodelniga Gospoda, ki vrednim daje zmago, ne po moči orožja, ampak po svojim dopadenji.

22. Govoril in molil pa je takó: Ti, Gospod! ki si poslal svojiga angelja pod judovskim kraljem Ezekijem, in si ubil v šotorišu Senaheribovim sto pet in osemdeset tavžent móž: Zgorej 8, 19.

23. pošlji tudi zdaj, Gospodovavec v nebesih! svojiga dobriga angelja pred nami k strahu in trepetu pred velikostjo tvoje roke,

24. de se bojé, ki s preklinjanjem pridejo zoper tvoje sveto ljudstvo. Tako je molil.

25. Ali Nikanor, in kteri so bili ž njim, so se bližali s trobentanjem in petjem.

26. Juda pa, in kteri so bili ž njim, so Boga klicali, ter so se z molitevjo v boj podali.

27. Z roko so se sicer borili, v sercih pa so Gospoda molili, in so jih nič manj ko pet in trideset tavžent pobili, ter so se močno veselili pričujočnosti Božje.

28. In ko so bili jenjali, in so se z veseljem vračali,[6]) so zvedili, de je Nikanor padel s svojim orožjem.

29. Vstalo je tedaj vpitje, in vzdignil se je hrup, in hvalili so vsigamogočniga Gospoda z domačo besedo.

30. Juda pa, ki je bil vselej pripravljen telo in dušo dati za svoje brate, je ukazal, Nikanorju glavo in roko z ramo vred odsekati, in v Jeruzalem prinesti.

31. Ko je bil tje prišel, je sklical svoje rojake in duhovne k altarju, in je ukazal priti tudi njim, ki so bili na gradu.[7])

32. In ko je bil pokazal Nikanorjevo glavo in hudobno roko, ki jo je bil ta iztegnil proti sveti hiši vsigamogočniga Boga, in se je prevzetno bahal,

33. je ukazal tudi jezik hudobniga Nikanorja odrezati in v koscih pticam dati, roko nespametniga pa tempeljnu nasproti obesiti.

34. Vsi so tedaj hvalili Gospoda v nebesih, rekoč: Hvaljen bodi, ki je ohranil svoje mesto neoskrunjeno!

35. Obesil je pa Nikanorjevo glavo verh grada,[8]) de bi bila vidno in očitno znamnje pomoči Božje.

36. Vsi so tedaj sklenili z eno mislijo, tega dneva nikakor ne pušati brez praznovanja;

37. ampak praznik obhajati trinajsti dan mesca, ki se po sirskim jeziku imenuje adar, dan pred Mardohejevim dnevam.[9])

38. Takó se je tedaj godilo z Nikanorjem. In ker so od teh časov Hebrejci mesto posestvali, tudi jez s tem sklenem povest.

39. Če je dobra in zgodovini primérna, je to, kar tudi sam

---

5. „*zverí*“, t. j., slonov. Gl. 1. Mak. 6, 34.
6. „*so se z veseljem vračali*“ od preganjanja bežéčih.
7. Grad je bil še v rokah Sirijanov. Ti so bili bojè s kakim izgovoram povabljeni priti gledat.
8. „*verh grada*“ na zunanjim zidu.
9. Glej zastran tega 1. Mak. 7, 49. in Ester. 9.

Digitized by Google

želim; če pa ni tako dobra, naj se mi spregleda.[10])

40. Kakor je namreč zoperno, zmiram le vino piti, ali zmiram le vodo, oboje premenjevati pa prijetno: takó tudi bravcam povest ne bo prijetna, če je zmiram enomérna.[11]) Tukaj tedaj bodi dokončana.[12])

10. Pisavec tega tukaj prosi, de naj bi se mu pomanjkljivosti v pisavi spregledale; za resnico povedanih rečí pa je sam sveti Duh porok, kteri je pisavca razsvetlil, de je le golo resnico pisal (Dr. Loh in Reišl).

11. *„če je zmiram enomérna“*, t. j., če se v enomer gole zgodbe pripovedujejo, brez vpletenih mikavnih pristavkov, ki vedrijo človeškiga duhá, če v povesti niso dogodbe namešane z lepimi opominki na Boga. — Jutrovci pijejo za vinam vodo, de si z njo gasijo vročino, ki jo vino dela. Nekdanji Jutrovci pa so pili vino z vodo namešano. Poleg té navade se bere v grešk im: *„Kakor je zoperno, vino samo piti, in ravno tako zopet le samo vodo; kakor je pa vino z vodo zmešano prijetno in dobra pijača: takó tudi povest razveseluje ušesa bravcam s svojo naredbo“*, t. j., če je lepó zverstena, in z mičnimi opominki namešana.

12. *„bodi dokončana“*, namreč povest. — Perve bukve makabejske pripovedujejo zgodbe do smerti Simona, Judoviga brata (134. leta pred Kristusam), in še s častjo omenjajo Joana Hirkana, Simonoviga sina. Kaj se je pa dalje godilo do Kristusa, v svetih bukvah ni popisano. To pa blezo gotovo zato ne, ker je bilo judovsko ljudstvo od Hirkanovih časov zelo razuzdano, in je pravo nekdanje judovsko življenje umiralo. Joan Hirkan je bil poslednji vladar, ki se je ravnal po Božji volji. Od začetka je bil sicer nesrečen, in Sirijani so ga stiskali; ali kmalo je našel priliko, gospostvo oslabljenih Sirijanov iz judovske dežele popolnama odpraviti. Povsod je zmagal, sosednje narode je ukrotil, Idumejce, naj hujši sovražnike izraelskiga ljudstva, si je podvergel, in svoje kraljestvo je razširil, kakor nekdaj David. Z njegovo smertjo pa se je dokončala zgodovina Božjiga ljudstva pred Kristusam, in vse nesreče so odslej zadévale Izraelce. Hirkanov sin Aristobul I. je sicer nosil kraljevo krono, in je razširjal kraljestvo; tode že njegov brat Janej Aleksander je imel nesrečne vojske, in tudi hude znotranje razpertije v deržavi in rodovini. Po Aleksandrovi smerti je kraljevala ženska, njegova žena Aleksandra; in Hirkan II., njegov nar stareji sin, je bil viši duhoven. Do obéh so imeli veliko moč farizeji, oni, ki so se bahali, de postavo nar bolje razumévajo, in nar vestniši dopolnujejo, v resnici so jo pa popačili, ji duhá vzeli in le mertvo čerko pustili, ktere se še današnji judje deržé. Joan Hirkan I. je spoznal nesrečo, ki so jo farizeji judovskimu ljudstvu pripravljali, in je odpravil šege njih izmišljeniga izročila; odslej pa je bila njih oblast neomejena, ktero so si pridobili z grozovitostjo in prekanjenostjo. Po Aleksandrovi smerti si je hotel Hirkan popolno vladarstvo ugotoviti; ali s pomočjo nasprotne stranke se mu je ustavljal njegov brat Aristobul II. Boj med bratama, ki so se Arabljani in Rimljani vanj vtikali, je končal Pompej, ki je jeruzalemsko mesto vzel, ozidje poderl, Hirkana II. sicer vikšiga duhovna in poglavarja poterdil, pa mu je davek naložil, in prepovedal, se kralja imenovati. To je bil začetek judovske podložnosti. Ko je bil pa Aleksander, sin Aristobula II., razpore napravil, je Rimljan Gabini zavoljo tega vladarstvo nekterim plemenitnikam izročil. Juli Cesar je sicer Hirkana zopet postavil poglavarja, tode mu je dal Idumejca Antipatra opravnika, ker je ta Cesarju na Egiptovskim veliko pomagal. Zdaj je imel prav za prav Antipater oblast v rokah, in njegova sinova Herod in Fasael. Zoper to pa se je vzdignila nezadovoljna stranka, in je poklicala iz Sirije Antigona, druziga

Digitized by Google

sina Aristobula II. Herod je premagal Antigona; ali Parti so priderli iz Sirije, ter so posadili Antigona na prestol njegovih očetov, in so odpeljali Hirkana v jetništvo, kjer je tudi umerl. Herod je pobegnil na Egiptovsko, in od tod v Rim, de bi dobil od Antonija triumvira (eniga izmed tréh gospodov, ki so imeli vladarstvo v rokah) krono za Aristobula, Hirkanoviga strička. Rimljani niso imeli navade, kron tujcam dajati; Antoni je pa vender le iz prijaznosti postavil Heroda Judam kralja, in rimski starašini so ga poterdili (37. l. pr. Kr.). Ko je bil pa Herod v Judejo prišel, se mu je Antigon dve leti krepko ustavljal; tode Herod je z rimsko pomočjo zmagal, Jeruzalem vzel, vjetiga Antigona ubil, in je polagama ves makabejski (asmonejski) vladarski rod pokončal. Zdaj skuša uterditi svoje vladarstvo s prelivanjem kerví in s prekanjenostjo, ter grozno divja zoper lastno rodovino. Desiravno je bil Antonijev prijatel, je vender po boji pri Akcii prestopil k Oktavijanu, ki ga je poterdil in pomnožil. Ker je bil grozovit, in je nejeverske šege vpeljal, mu Judje niso bili nagnjeni. Sovražili in bali so se ga do njegove smerti, desiravno se jim je hotel s tem prikupiti, de je tempelj prelepo prezidal. Imel je z enajst ženami veliko otrók. Z Dorido Antipatra, z Marijamno, Aleksandrovo hčerjo, Aleksandra in Aristobula, s Palado Fasaela, z Marijamno, Simonovo hčerjo, Heroda, ki se je Filip imenoval, z Maltako Arhelaja in Heroda Antipa, s Kleopatro Filipa, četertniga oblastnika v Itureji in trahoniški deželi, s temi in druzimi ženami še druge otroke. Proti koncu njegoviga vladanja se je včlovečil in rodil Sin Božji, obljubljeni Mesija. De se bo to zdajci zgodilo, se je prav za prav že napovedalo, kadar je bil Herod izvoljen judovski kralj; zakaj očak Jakop je prerokoval (1. Mojz. 49, 10.), de se bo pozemeljsko Izraelovo kraljestvo umaknilo duhovnimu Mesijevimu kraljestvu, kadar bo Judu vzeta vladarska oblast. To oblast je Juda zmiram imel od očaka Jakopa do Heroda Idumejca. Ob izhodu iz Egipta in ob času sodnikov je bil Juda vladarski rod (4. Mojz. 2, 3—9: 10, 14. Sod. 1, 1. 2: 20, 18.), kar tudi spričuje, de je bil Juda že v Egiptu pervi izmed dvanajst rodov. Savel, pervi kralj, je bil sicer iz Benjaminoviga rodú (1. Kralj. 9, 21.), ali Benjaminov rod je bil zmiram združen z Judovim rodam (3. Kralj. 11, 13: 12, 20.). Z Davidam, ki je bil iz Judoviga rodú (1. Kron. 2, 15.), je dobil Juda za ves čas pred babilonsko sužnostjo kraljévo čast. V tem času je bilo sicer zraven Judoviga kraljestva tudi Izraelovo kraljestvo s kralji iz Efrajmoviga rodú; ali to nič ne dé, ker se je bil Izrael sicer z Božjim dopušenjem, pa vender pregrešno ločil od Judoviga kraljestva. Po babilonski sužnosti je Zorobabel iz Judoviga rodú (1. Ezdr. 1, 8.) v Judejo nazaj peljal rod Judov, Benjaminov in Levijev (1. Ezdr. 1, 5.), in njim se jih je le malo iz druzih rodov pridružilo. Tukaj so bili sicer Judje podložni persovskim, egiptovskim in sirskim kraljem, tode namestni poglavarji, ki imajo v jutrovih deželah kraljévo oblast, niso nikdar bili tujci, ampak vselej Judje. De so pozneje to čast imeli viši duhovni iz Levijeviga rodú, in de je viši duhovska rodovina Makabejcov (Asmonejcov) še celó vso oblast prejela, zopet nič ne dé; zakaj Levijev rod se je že štel, odkar so se bili Izraelci ločili, in so malikovanje vpeljali, ter levite izpodili, k Judovimu rodu, ki jih je sprejel v opravljanje službe Božje (3. Kralj. 12, 31. razl. 18.). Torej so bili od očaka Jakopa zmiram Judje vladarji v Izraelu, in Herod, Idumejic, je bil pervi tujic, ki je sedel na prestolu ljudstva Božjiga, in je bil tedaj tisti, ki je v sebi in po sebi oznanoval konec pozemeljskiga kraljestva Judov. S tem so se združile še druge znamnja med narodi, ki so očitno kazale, de se je približal presrečni čas, de bo rojen Zveličar svetá, kteriga so preroki napovedovali, in vsi narodi pričakovali — **Jezus Kristus, kteri je čez vse, Bog, hvaljen vekoma!**

Digitized by Google

Digitized by Google

Poprava pogreškov.

V I. zvezku, v predgovoru XIV. stran, namesti: **Lorenc Pintar**, kaplan v preddvoru, beri: **Anton Mežnarc**, bogoslovec.

V II. zvezku 126. stran, 6. verst. „*sinu Sarvijevimu*“ beri: „*sinu Sarviinimu*“. To moško ime spreminjaj v žensko tudi v naslednjim (2. Kralj. 2, 13. in 18: 3, 39: 8. 16: 14, 1: 19, 9. in 10: 17, 25: 18, 2: 19, 21. in 22: 23, 18. in 37. — 3. Kralj. 1, 7: 2, 5. in 22.); Sarvija je bila namreč Davidova sestra in mati Abisajeva, Joabova in Asaelova.

V III. zvezku 111. Ps. 7. v. k besedam: „*Perpravljeno je njega serce*“ perstavi besede: „*upati v Gospoda*“; v 112. Ps. v 8. v. „*med pervake*“ perstavi še: „*med pervake*“.

V IV. zvezku 402. stran. 18. razl. „*sv. Pagnini*“ beri: „*Sant Pagnin*“, in kolikorkrat še to ime nahajaš. — Pagnin (Santes Pagninus), iz reda svetiga Dominika, je bil zelo učen in sloveč mož zavoljo znanja hebrejskiga jezika.

V V. zvezku 22. stran 21. v. „*z njih očetam*“ beri: „*z nju očetam*“.
„ „ „ 22. „ 34. razl. „*belezni*“ beri: „*bolezni*“.
„ „ „ 28. „ 40. razl. „*mod o*“ beri: „*modro*“.
„ „ „ 103. „ 10. v. „*učenikov*“ beri: „*učenike*“.
„ „ „ 108. „ 15. v. „*od Daniela preroka*“ beri: „*po Danielu preroku*“.
„ „ „ 152. „ 41. v. „*dvoje rib*“ beri: „*dve ribi*“.
„ „ „ 184. „ 56. v. „*okoli treh mescov*“ beri: „*okoli tri mesce*“.
„ „ „ 200. „ 28. v. „*Blagoslovljajte*“ beri: „*Blagoslavljajte*“.
„ „ „ 203. „ 20. v. „*ali naj drugiga čakamo?*“ izpusti „*naj*“.
„ „ „ 210. „ 16. v. „*dvoje rib*“ beri: „*dve ribi*“.
„ „ „ 214. „ 4. razl. „*dopušali*“ beri: „*opušali*“.
„ „ „ 294. „ 1. v. „*tiberijaško*“ beri: „*tiberijsko*“.
„ „ „ 332. „ 2. v. „*ko so bili večerjali*“ beri: „*odvečerjali*“.
„ „ „ 401. „ 34. v. „*Eneja*“ beri: „*Enej*“.
„ „ „ 414. „ 22. v. „*pa svojim sercu*“ beri: „*po svojim sercu*“.
„ „ „ 428. „ 9. razl. „*njegove tovarše*“ beri: „*njegovih tovarševv*“.
„ „ „ 429. „ 28. v. „*v njim*“ beri: „*v njem*“.
„ „ „ 430. „ 27. razl. „*kakor de bi bili*“ beri: „*kakor de bi bile*“.
„ „ „ 434. „ 19. v. „*bili vraže uganjali*“ beri: „*vraže uganjali*“.

V VI. zvezku 37. „ 11. v. „*po njim*“ beri: „*po nji*“.
„ „ „ 78. „ 10. v. „*v njim*“ beri: „*v njem*“.
„ „ „ 79. v obsežku „*po njim*“ beri: „*po njem*“.
„ „ „ 116. stran 20. v. „*se to ne pravi*“ beri: „*se temu ne pravi*“.
„ „ „ 116. „ 22. v. „*za jesti in piti*“ beri: „*de bi v njih jedli in pili*“.
„ „ „ 147. „ 7. v. „*vdobljena*“ beri: „*vdolbena*“.
„ „ „ 281. „ 5. v. „*naj prebije*“ beri: „*naj prebó*“.
„ „ „ 295. „ 5. razl. „*ne nimajo*“ beri: „*nimajo*“.
„ „ „ 350. „ 15. v. „*ne požene*“ beri: „*ne poganja*“.
„ „ „ 352. „ 26. v. „*ne le zemlje*“ beri: „*ne le zemljo*“.
„ „ „ 396. „ 11. v. „*vso to*“ beri: „*vse to*“.
„ „ „ 397. „ v vvodu „*verni bodo*“ beri: „*verni so*“.
„ „ „ 489. „ 17. razl. „*je bil*“ beri: „*je bilo*“.

Druge pogreške bo dobrovoljni bravec sam popravljal.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google